

Metĩndjwỳnh Kute Memã Kabẽn Ny Jarẽnh

**O Novo Testamento
na língua Kayapó do Brasil**

Metĩndjwỳnh Kute Memã Kabẽn Ny Jarẽnh
O Novo Testamento na lingua Kayapó do Brasil

As ilustrações nas páginas 78, 102, 245, 509, 561, 693, 694, 719, e 786 são Horace Knowles, © The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, 1995.

As ilustrações nas páginas 234, 325, 407, e 463 são Horace Knowles e revisado por Louise Bass © The British & Foreign Bible Society, 1994.

As ilustrações nas páginas 42, 121, 285, 308, e 396 são Louise Bass, © The British & Foreign Bible Society, 1994.

As ilustrações nas páginas 50, 103, 107, 111, 144, 173, 279, 280, 313, 346, 349, 368, 376, 406, 431, 592, 632, 666, 692, 734, 742, 754, 765, 801 e 816 são usados cortesia de © 1978 David C. Cook Publishing Co.

Primeira Edição,
© 1996, Liga Bíblica do Brasil

Segunda Edição,
© 2011, Liga Bíblica Internacional

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons Licença

(Atribuição-Uso Não-Comercial-Vedada a Criação de Obras Derivadas)

Você pode copiar, distribuir, exibir e executar a obra sob as seguintes condições:

- **Atribuição.** Você deve dar crédito ao autor original, da forma especificada pelo autor ou licenciante.
- **Uso não-Comercial.** Você não pode utilizar esta obra com finalidades comerciais.
- **Vedada a Criação de Obras Derivadas.** Você não pode alterar, transformar ou criar outra obra com base nesta.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

Pi'ôk nhidji

Mebêngôkre kabênkam	Idji krânne	Português kabênkam	'Ôbê
Matêu	(Mat)	Mateus	1
Makô	(Mak)	Marcos	106
Ruka	(Ruk)	Lucas	166
Djuão rax	(Dju r)	João	273
Metĩndjwỳnh Karõ	(Kar)	Atos	345
Rôma	(Rô)	Romanos	435
Kôritu kumrêx	(Kô k)	1 Coríntios	487
Atãri Kôritu	(A Kô)	2 Coríntios	534
Garaxa	(Gar)	Gálatas	567
Epexu	(Ep)	Efésios	586
Pirpu	(Pir)	Filipenses	604
Korxi	(Kor)	Colossenses	615
Texarônika kumrêx	(Tex k)	1 Tessalonicenses	627
Atãri Texarônika	(A Tex)	2 Tessalonicenses	638
Ximoxi kumrêx	(Xim k)	1 Timóteo	644
Atãri Ximoxi	(A Xim)	2 Timóteo	658
Xitu	(Xit)	Tito	667
Piremõ	(Pire)	Filemom	673
Mekbê idjaer	(Idja)	Hebreus	676
Xijagu	(Xij)	Tiago	713
Pedru kumrêx	(Pek k)	1 Pedro	725
Atãri Pedru	(A Ped)	2 Pedro	739
Djuão kumrêx	(Dju k)	1 João	748
Atãri Djuão	(A Dju)	2 João	762
Djuãoo ino rer	(Dju o)	3 João	764
Djuda	(Djuda)	Judas	766
Mỳjja apôx	(Ap)	Apocalipse	770
Mapas			819

Matêu memã Jeju'ã ujarênh ne ja.

Matêu ne prïne Jeju'ã ajarẽ, rwỳk djà kraxrũm ne 'ã ujarênh tẽn àbir djãmã kumẽ. Matêubê ne Jeju kôt ba djwỳnh'ô. Nãm bẽnjadwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djàkam nhỹ nhym kam Jeju kum kabẽn nhym tu kum iren kam mã Jejukôt ajkamẽ. Kôt bikamẽnh tẽn rã'ã nhym Jeju wabi. Nhym kam prïne gwaj bamã Jeju'ã pi'ôk no'ôk ne. Kute Jeju pykabê ar bari noo omũnh ne amako kute mar kôt ne gwaj bamã 'ã pi'ôk no'ôk ne.

Matêu nhidji 'ôdjwỳbê ne Rewi.

Jeju nhingêt'ã ujarênh kadjy ne ja.

Ruk 3.23

1 ¹Ba, ibê Matêu ne ba pi'ôkkam ar amã ikabẽn jarẽ. Dja ba ar amã Jeju Kritu'ã ajarẽ. Metĩndjwỳnh ne 'ã Bẽnjadwỳrbê kumkati mẽ. Kute 'ã Bẽnjadwỳrbê kumkati mẽnkhôt ne me Jejumã Kritu jarẽ. Dja ba Jeju Kritu nhingêt kumrêx'ã ar amã ajarẽ. Aben nHITEPã ar amã ingêt djàri arênh tẽn. O tẽn arỳm 'ã ar amã pi'ôk no'ôk gar arên ama. Jeju nhingêtbê ne Dawi. Ne ingêt 'ôdjwỳbê Abraão.

²Ingêt Abraão ne Idjak dji.

Idjak dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatànH ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Djako dji.

Djako dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatànH ne ar ba. Ar ba: nhym kam arỳm aben kukãm Djudamẽ kamy ar adjuw.

Djudamẽ kamy ar adjuw nhym ar arỳm apôx. Apôx ne kam arỳm abatànH ne ar ba.

³Nhym kam Djuda arỳm Tamaremã Perêmẽ Djera ar adjuw.

Perêmẽ Djera ar adjuw nhym ar arỳm apôx. Apôx ne arỳm abatànH ne ar ba. Ar ba: nhym kam Perê arỳm Êrô dji.

Êrô dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatànH ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Arão dji.

Arão dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatànH ne ar ba.

⁴Ar ba:n kam arỳm Amĩnadabi dji.

Amĩnadabi dji nhym arỳm kato. Katon kam arỳm abatànH ne ar ba. Ar ba:n kam arỳm Naxô dji.

Naxõ dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba. Ar ba:n kam arým Xamão dji.

Xamão dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba.

⁵Ar ba:n kam arým Rabemã Bôadji dji.

Bôadji dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba. Ar ba:n kam arým Ruximã Ôbet dji.

Ôbet dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba. Ar ba:n kam arým Djexe dji.

Djexe dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba.

⁶Ar ba:n kam arým Dawi dji.

Dawi dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba. Ar ba:n kam arým kubê bĕnjadjwÿr rax. Ar ba:n kam arým Urij prômã Xaromão dji.

Xaromão dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba.

⁷Ar ba:n kam arým Robowão dji.

Robowão dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba. Ar ba:n kam arým Abij dji.

Abij dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba. Ar ba:n kam arým Adja dji.

Adja dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba.

⁸Ar ba:n kam arým Djoxapa dji.

Djoxapa dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba. Ar ba:n kam arým Djorão dji.

Djorão dji nhym arým kato. Katon arým abatànĥ ne ar ba. Ar ba:n kam arým Udjiij dji.

Udjiij dji nhym arým kato. Katon arým abatànĥ ne ar ba.

⁹Ar ba:n kam arým Djotão dji.

Djotão dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba.

Djotão ar ba:n kam arým Akadji dji.

Akadji dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba. Ar ba:n kam arým Edjekij dji.

Edjekij dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba.

¹⁰Ar ba:n kam arým Manaxe dji.

Manaxe dji nhym arým kato. Katon arým abatànĥ ne ar ba. Ar ba:n kam arým Amõ dji.

Amõ dji nhym arým kato. Katon arým abatànĥ ne ar ba. Ar ba:n kam arým Djoxij dji.

Djoxij dji nhym arým kato. Katon kam arým abatànĥ ne ar ba.

¹¹Ar ba:n kam arým Djekonijmẽ kamy ar adjuw.

Djekonijmẽ kamy ar adjuw nhym ar arým apõx. Apõx ne kam arým abatànĥ ne ar ba. Nhym kam me kurê djwÿnh arým mebê idjaer'ÿr prõt ne kam me pa 'amÿn meo mõi. Me pardja'ã meo mõi. Krĩraxbê Babirõnij'ÿr meo mõi meo bõx.

¹²Nhym me krĩraxbê Babirônijkam ar ba: nhym kam Djekonij arým Xarati dji.

Xarati dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Djorba dji.

Djorba dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.

¹³Ar ba:n arým Abidji dji.

Abidji dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Erijkĩ dji.

Erijkĩ dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Adjô dji.

Adjô dji nhym arým kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.

¹⁴Ar ba:n arým Xadoki dji.

Xadoki dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Akĩ dji.

Akĩ dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Eriju dji.

Eriju dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba.

¹⁵Ar ba:n arým Erijdjô dji.

Erijdjô dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Matã dji.

Matã dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ar ba:n arým Djako dji.

Djako dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba.

¹⁶Ar ba:n arým Jôdje dji.

Jôdje dji nhym arým kato. Katon arým abatành ne ar ba. Ne kam arým kubê Marij mjên.

Ne kam arým Jeju'ÿr o bôx. Marij kurũm ne arým Jeju kato. Katon kam arým abatành ne ar ba.

Be, Jeju nhingêt'ã ujarênh ne ja. Jejubê ne me õ Bẽnjadjwÿrbê kumkati. Kubê ne Kritu.

¹⁷Be, Abraão krakam kra mã aben djô'ã apôx. Nhym me aben nHITEPã ar'ã akre: nhym ar kute 14 pyrãk ne aben djô'ã apôx nhym me kam Dawi'ÿr o bôx. Nhym kam Dawi krakam kra mã aben djô'ã apôx. Nhym me aben nHITEPã ar'ã akre: nhym ajte ar kute 14 pyrãk ne aben djô'ã apôx. Nhym me kam arým me kurê djwÿnh kute mebê idjaer pytâr'ÿr o bôx. Me me utàn krĩraxbê Babirônij'ÿr meo bôx. Nhym kam me krakam kra mã aben djô'ã apôx. Nhym me aben nHITEPã ar'ã akre: nhym ajte ar kute 14 pyrãk ne aben djô'ã apôx. Nhym me kam arým Kritu'ÿr o bôx. Metĩndjwÿnh kute 'ã Bẽnjadjwÿrbê kumkati mênhkôt ne me kum Kritu jarê.

Jeju nã kurũm kator kadjy ne ja.

Ruk 1.26

¹⁸ Jakam dja ba Jeju Kritu kator'a ajarẽ. Nã kurũm kator'a ajarẽ. Nãbê ne Marij. Metĩndjwỹnh Karõ ne Marij'ỹr bõx nhym arỹm tujarõ. Marij tujarõ kêtiri ne Jõdje arỹm amim kum kabẽn nhym me kunĩ kuma. Nãm amim kum kabẽn kajgobit. Kraxje kute o nõr kêt. Nhym kam arỹm tujarõ. Tujarõ nhym arỹm omũ. ¹⁹ Ne kam bit kute kangamã. Jõdje mexkam bit kute me kàxã kangamãn amim karõo nhỹn amim,

—Ne ba ren me krãptĩ nhipõkri kanga nhym ren me arỹm kam ngryk ne. Ba me krãptĩ kàxã kanga. Nãm ã mexkam amim ane. ²⁰ Nãm ã amim anhỹro nhỹn kam nõn arỹm ngõr. Ngõr nhym aêrbê Bẽnjadjwỹr djwỹnh kadjy mrãnh djwỹnh'õ arỹm 'ỹr bõx nhym õtkam arỹm omũ. Nhym kum,

—Jõdje, Dawi tãmdjwỹ, arỹm aprõ tujarõkam kwãrik wãnh adjumar punu kêt. Mrãmri dja ga ĩ tu 'ỹr amõrkumrẽx. Djãm axwe? Kati. Metĩndjwỹnh Karõ ne 'ỹr bõx nhym arỹm tujarõ. ²¹ Dja kra ruw ga kam kum Jeju jarẽ. Mỹkam dja ga kum ja jarẽ? Bir, dja õ me wỹnh axwebê me utã. Kam dja ga kum Jeju jarẽ. Nãm ã Metĩndjwỹnh kadjy mrãnh djwỹnh'õ Jõdjemã ane. Mỹj'ã ne idjibê Jeju amijakre? Bir, me utãr djwỹnh'ã ne amijakre.

²²⁻²³ Amrêbê: ne Bẽnjadjwỹr djwỹnh Jeju nã tujarõ'a ajarẽ. Kabẽn jarẽnh djwỹnhmã 'ã ajarẽ. Nhym arỹm kukwakam me bakukãmãremã kum,

“Me kurerer'õ, me'õ kraxje kute o nõr kêtja dja arỹm tujarõ nhym ĩ kra ruw.

Nhym me arỹm idji'ã abenmã kum, ‘Emane’, anhỹro ba.”

Nãm ã kabẽn jarẽnh djwỹnh Bẽnjadjwỹr djwỹnh kukwakam me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djõ'ã arẽnhõ mõ:n arẽnhõ mõr tãmtã arỹm 'ỹr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Jeju nã katon arỹm abatãnh ne ar ba. Ar ba:n arỹm tujarõkumrẽx. Kraxje me'õ kute o nõr kêtka arỹm tujarõkumrẽx. Me kute me bakukãmãremã 'ã ujarẽnh kõt arỹm ã tujarõo ane. Kabẽn jarẽnh djwỹnh ne me bakukãmãremã kum,

—Nhym me arỹm idji'ã abenmã kum, “Emane”, anhỹro ba. Be, ne ren me me bakabẽnkõt idjibê Emane'ã abenmã kum,

—Kubê ne me banhõ Metĩndjwỹnh. Me banhõ Metĩndjwỹnh arỹm me baro'ã ar ba. Nãm ã kabẽn jarẽnh djwỹnh me bakukãmãremã ane.

²⁴ Metĩndjwỹnh kadjy mrãnh djwỹnh prõ'ã Jõdjemã karõn arỹm kum karõ pa. Nhym arỹm krã kato. Ne kam arỹm kabẽn kõt prõ'ỹr mõ. ²⁵ Nãm 'ỹr mõr kajgon ikõ'ã ikwã kêt. Kra rwỹkkambit ne ikõ'ã ikwã. Nãm 'ỹr mõr kajgo nhym kam arỹm kra kutewa ruw nhym kumỹ. Kumỹ nhym arỹm kum Jeju jarẽ.

Ar kute kanhêtire mar'ã ujarẽnh kadjy ne ja.

2 ¹ Ar kute kanhêtire mar ne ar myt apõx djã kurũm tẽ. Tẽ: nhym arỹm akati krãptĩ apêx nhym ar arỹm Djeruxarẽkam bõx. Pykabê Djudêjakam

krĩrAXBê Berêkam ne Jeju ruw. Bẽnjadjwÿr raxbê Erodji memã ỹrri ne ruw. ²Ar kute kanhêtire mar Djeruxarêkam bôx ne arÿm me kukjêro tẽ. Ar memã kum,

—Nhÿnh ne me'ô prĩreja? Dja kubê mebê idjaer nhô Bẽnjadjwÿr rax. Kanhêtire kute rwÿk'ã amijakre ne bar arÿm omũ. Myt apôx djã'anh ne bar omũn kam amrê 'ÿr tẽn arÿm bôx. Ije kum rax jarênhmã bôx, ane. Nãm ar ã memã anhÿro tẽmo ane. ³Memã anhÿro tẽ: nhym arÿm bẽnjadjwÿr raxbê Erodji kuma, me kute ar arênhja ma. Kuman arÿm axwe: umar ne. Djeruxarêkam me kunĩdjwÿ axwe: umar ne. ⁴Nhym kam Erodji arÿm amiwÿr me rũnh 'uw. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bẽnjadjwÿrmê Môjdjê kukràdjã mar djwÿnhmê amiwÿr me ku'uw ne amijã meo akuprô. Ne kam arÿm abej me kukjêro nhÿn memã kum,

—Nhÿnh ne Kritu rwÿkmã? Nhÿnh ne Kritu rwÿk djãja? ane. Metĩndjwÿnh kute 'ã Bẽnjadjwÿrbê kumkati mênhkôt ne me kum Kritu jarê. ⁵Nãm Erodji memã ane nhym me kum,

—Pykabê Djudêjakam krĩbê Berêkam ne rwÿk djã. ⁶Amrêbê: ne Metĩndjwÿnh kabên jarênh djwÿnhmã arê. Kritu rwÿk djã'ã kum ajarê. Nhym kukwakam me bakukãmãremã 'ã ajarê. Me krĩmã arên kum,

“Pykabê Djudêjakam krĩbê Berê, amã ne ba ikabên ne. Djãm Djudêjakam akajgo got?

Abê bẽnjadjwÿr rax pyrãk. Djudêjakam me bẽnjadjwÿr kunĩ dja amã arax jarê. Mÿkam?

Bir, akam dja me'ô prĩre ruw ne ï arÿm bẽnjadjwÿr rax. Ne arÿm inhô mebê idjaer pumũn meo ba.

Dja meo ba kute mrãmri ne mrykĩ'ãtomtio ba djwÿnh kute ô mryo ba pyrãk”, ane.

Nãm kabên jarênh djwÿnh ã me bakukãmãremã anen arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ga, Berêkam Kritu rwÿkja pumũ. Pi'ôk jakôt ne bar arÿm omũ. Nãm me rũnh ã Erodjimã ane. ⁷Nhym kam bẽnjadjwÿr Erodji amipdjun amiwÿr ar kute kanhêtire mar 'uw nhym ar arÿm 'ÿr bôx. 'ÿr bôx nhym me kãxã arkum,

—Nhÿnhjakam ne kanhêtire amirĩt djã? Mÿj ne kanhêtire kute amirĩt'ã amex kute? ane. Nhym ar arÿm prĩne kum arê. ⁸Nhym kam arÿm Berêkam ar anon arkum,

—Aje. Dja gar tẽn prĩne me'ô prĩre jabej ne kum akato. Kum akaton on amrê iwÿr tẽn imã 'ã ajarê. Badjwÿ 'ÿr itẽn ne ije kum rax jarênh prãmrumrêx. Aj mã, ane.

⁹Nhym ar bẽnjadjwÿr rax kabên mar pan arÿm 'ÿr tẽ. 'ÿr tẽ: nhym ar aêrbê kanhêtireja mô. Tãm ne ar myt apôx djã'anh omũ. Arÿm ar kukãm mô. Nãm ar kukãm mô:n arÿm iby arek wajêt. Prĩre rwÿkja nhiby arek wajêt nhym ar arÿm omũ. ¹⁰Omũn arÿm kĩ:nhkumrêx. ¹¹Ne kôt tẽn arÿm ũrkwã'ÿr bôx. Ne kam arÿm wadjàn prĩreja pumũ. Nã Marij ne kumÿn o nhÿ nhym ar omũ. Ne kam amikajgo man arÿm amijo ngriren parbê tu mÿrbê rôrôk ne. Parbê kum rax jarênhô ikwã. Ne kam arÿm kãjmã krĩn arÿm nêkrêx 'ãpre bôn kum adjuw. Kên karÿrmê pĩ djur, me kute kuwykam rênh nhym kudjÿjamê me

kudjÿ djâbê mirajamê ne ar kum adjuw. ¹²Ne kam kâjmã djan pry 'ôdjwÿ kôt akubyn ar ô pykamã tẽ. Me'ô ne ar biptirkam arkum,

—Kwãrîk wãnh akubyn Erodji'ÿr atẽm kêt, ane nhym kam ar akubyn Erodji jaà'a tẽ. Tẽ:n arÿm ar ô pykakam bôx.

Jôdje kute Edjitu'ÿr Jejuo kator kadjy ne ja.

¹³Nãm ar kute kanhêtire marja tẽ nhym kam Jôdje arÿm ngôr. Ngôr nhym ẽ, arÿm Metîndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh'ô bôx ne kum,

—Kâjmã djan amibêx ne prîremê nã aro akaton amũ pykabê Edjiturãm aro tẽ. Erodji kute prîre bînmã kute abej 'ÿr. Dja gar Edjiturãm tẽn bôx ne arek kam ar aba. Ije amã arênhkambit dja gar akubyn tẽ, ane.

¹⁴Nãm kum ane nhym arÿm kâjmã dja. Nhym akamãt kô rã'a nhym arÿm prîremê nã aro tẽ. Pykabê Edjitu'ÿr ne aro tẽn aro bôx. Ne kam ar arek kam ar ba. ¹⁵Amrêbê: ne Bênjadjwÿr djwÿnh ar Edjitu'ÿr tẽm'a ajarê. Kabên jarênh djwÿnhmã 'ã ajarê. Nhym arÿm kukwakam me bakukãmãremã kum,

“Bênjadjwÿr djwÿnh ne me amã, ‘Ba ne ba ikra 'uw nhym arÿm Edjitu kurũm kato.’ Nãm ã me amã ane.”

Nãm ã kabên jarênh djwÿnh me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'a arênhô mō:n arênhô môr tãmtã arÿm 'ÿr o bôx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Jôdje ar arÿm Edjitu'ÿr tẽ. Me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ar arÿm Edjitu'ÿr tẽ. Arÿm Erodji tykkambit dja ar akubyn Edjitu kurũm tẽ.

¹⁶Jôdje ar Edjitu'ÿr tẽ nhym Erodji arÿm ar kute kanhêtire marja ma. Ne kam amim,

—Je tô mykam ne ar imã 'êx ne iwÿr bôx kêt? ane. Nãm anen arÿm ngry:k ne. Ne amim,

—Amũ akati ja'a ne ar kute kanhêtire mar imã, “Bênjadjwÿr rwÿk ny'ã kanhêtire katorja'a ne arÿm amex amãnhkrut apêx bar omũ”, ane. Be, kanhêtire kator'a amex amãnhkrut apêx kôt godja bênjadjwÿr rwÿk ny'ã arÿm amex amãnhkrut ne apêx jabej. Nãm ã amim anen arÿm ô krãkamngônã kum,

—Me on Berêkam me prîre nhimex. Bu'a Berê nhô pyka kunĩkôtdjwÿ dja ga me me prîre nhimex. Mybit dja ga me kunĩ nhimex. Me prîre rwÿk'ã amex amãnhkrut apêx nhijukribit dja ga me me imex kêt, ane. Erodji ô krãkamngônã ane nhym me arÿm me prîre'ÿr mōn me imexo mō. Me imexo mōn arÿm me imex pa. Nhym me arÿm amak djaje mÿro kumex.

¹⁷Amrêbê: ne Metîndjwÿnh me mÿr kumex'a ajarê. Kabên jarênh djwÿnhbê Djerimã 'ã ajarê. Nhym arÿm kukwakam me bakukãmãremã kum,

¹⁸“Ota krîbê Ramakam me mu:w ne kãj bê amra:.

Rakeu krao amak djaje me mu:w.

Kra arÿm kubê kêtka ne me te kute memã kaprî kwÿ ngrimã.” Nãm ã kabên jarênh djwÿnh Metîndjwÿnh kukwakam me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'a arênhô mō:n arênhô môr tãmtã arÿm

'ÿr o bôx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam ne me arÿm mÿro kumex. Krâkamngôn arÿm me prîre nhimex ne nhym me arÿm amak djâje mÿro kumex. Djerme kute me bakukâmâremã 'ã ujarênh kôt me arÿm ã mÿro ane.

Nadjare'ÿr akêx'ã ujarênh.

¹⁹Jôdje ar Edjitukam ar ba: nhym kam Erodji arÿm ty. Ty nhym kam Jôdje arÿm biptiro nō. Biptiro nō nhym Metîndjwÿnh kadjy mrânh djwÿnh'ô arÿm kum amijo amirît ne kum,

²⁰—Kâjmã djan prîremê nã aro tẽ. Me abê idjaer nhô pyka'ÿr aro tẽ. Me kute bit prîre bîn prâmja ne me arÿm ty, ane. ²¹Nhym kam Jôdje arÿm kâjmã djan prîremê nã aro tẽ. Aro tẽn amũ mebê idjaer nhô pyka'ÿr aro tẽ. 'ÿr aro tẽn arÿm 'ÿr aro bôx. ²²'ÿr aro bôx nhym me arÿm kum,

—Erodji kra Akireu arÿm pykabê Djudêjakam bãm pãnh memã bẽnjadjwÿr, ane. Nãm me Jôdjemã ane nhym arÿm kum uman Djudêja'ÿr tẽn prãm kêt. Ne kam ôtkam me'ô arÿm nêje kukrà. Nhym kuman arÿm pykabê Djudêja nhibej tẽn kam pykabê Garrêjakam bôx. ²³Ne ajte tẽn arÿm krîraxbê Nadjarekam bôx ne kam ar ba. Kam ar ba: nhym kam Jeju arÿm kam abatãnh ne. Amrêbê: ne Metîndjwÿnh ja'ã ajarê. Jeju Nadjarekam abatãnh'ã ajarê. Kabên jarênh djwÿnhmã 'ã ajarê. Nhym arÿm kukwakam me bakukâmâremã kum,

“Dja me abenmã 'ã, ‘Nadjarekam ne abatãnh djâ’, anhÿro ba.”

Nãm ã ujarênh djwÿnh Metîndjwÿnh kukwakam me bakukâmâremã ane.

Nhym kam me aben djô'ã arênhô mō:n arênhô mōr tãmtã arÿm 'ÿr o bôx.

Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam arÿm 'ÿr o bôx nhym Jeju arÿm Nadjarekam abatãnh ne. Me bakukâmâremã 'ã ujarênh kôt ne arÿm Nadjarekam abatãnh ne.

Djuão kute Jeju kutêp me akre'ã ujarênh.

Mak 1.1; Ruk 3.1; Dju r 1.19

3 ¹Jeju Nadjarekam ar ba: nhym kam ngômã me angîênh djwÿnhbê Djuão arÿm bôx. Pykabê Djudêjakam kapôt kukritkam ne Djuão me akreo ba.

Me ta ne me 'ÿr ban bôxo kumex nhym ar me akreo ba. ²Nãm memã kum,

—Me amikam akaprîren wãnh ajaxwemã anhiren Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx. Arÿm kâjkwakam Bẽnjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba 'ÿr. Nãm ã Djuão memã ane. ³Amrêbê: ne Metîndjwÿnh Djuão kukãm 'ã ajarê. 'ã ujarênh djwÿnhbê Idjaijmã 'ã ajarê. Nhym arÿm kukwakam me bakukâmâremã kum,

“Me'ô dja kapôt kukritkam memã kabên ne. Kâj bê dja me akren memã kum,

‘Me apa. Ê, on Bẽnjadjwÿr djwÿnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren katàt amijo aba. Kute mrãmri ne me kute bẽnjadjwÿr rax kutêp pryô mex ne kute kum katàt pry jadjwÿrja pyrâk’, ane.

Dja ã ujarênh djwÿnh Bẽnjadjwÿr djwÿnh'ã memã ane.”

Nãm ã Idjaij Djuão'ã me bakukâmâremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arênhô mō:n arênhô mōr tãmtã arÿm 'ÿr o bôx. Tũmràm 'ÿr o bôx nhym Djuão arÿm

kato. Me bakamingrãnyrekam katon arým ã me akreo bao ane. Metĩndjwýnh kute me bakukãmãremã 'ã ujarẽnh kôt Djuão arým katon ã me akreo ane.

⁴Be, Djuão ne mry jabatãnhbê kameru kĩ nhípêxo kubêkàn angij ne mry kào amikrax pren krytkanhê kun menh kangôo ikô. ⁵Nhym kam krĩraxbê Djeruxarêkam me ja Djuão'ýr bôxo dja. Bu'ã pykabê Djudêjakam me jadjwý Djuão'ýr bôxo dja. Ngôbê Djodão bu'ã pykakam me jadjwý 'ýr bôxo kumex ne. Nãm me Djuão'ýr ban bô:xo dja. ⁶Ne kam amijaxwe kôt amijarẽn memã kum,

—Be, mrãmri ne ba ijaxwe tũm krãptĩ. Arým imã kĩnh kêt ne wãnh kum inhire, ane. Nhym kam ngô raxbê Djodãokam mã Metĩndjwýnhmã me angij.

⁷Nhym kam mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêumẽ krãptĩ arým Djuão'ýr bôxo dja. Nhym me omũn memã kum,

—Me akamingrãny ne ga me abê iry. Mýj me'õ got ne me amã Metĩndjwýnh ngryk nhõ akati jarẽ ga me umaje iwýr aprôt kajgo? ⁸On katàt amijo aba gẽ me mrãmri me amex jabej me amã kato. Mrãmri ga me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhirern aje Metĩndjwýnh'ýr amijo akẽx jabej gẽ me me amã kato. Ne kam me akam kĩnhkumrẽx kute mrãmri ne me kute pidjô djô mexmã apôx ne kam kĩnhja pyrãk. ⁹Kwãrik wãnh me anhõkre kadjwýnhbê anhingêt kukãmãre Abraãoo adjãmra kêt ne amim,

—Me ba ne ba me ibê Abraão tãmdjwý. Dja Metĩndjwýnh me ikam ngryk kêt. Dja ba me te ijaxwe nhym kam me inhingêt kukãmãre Abraãokôt Metĩndjwýnh kum me ijabê ne me ijaxwekam me ijo bikẽnh kêtumrẽx, ane. Kwãrik wãnh ga me ã anhýr ar aba kêt. Kati. Ê, ba me amã arẽ. Dja ga me te abê Abraão tãmdjwý nhym Metĩndjwýnh tu me ajo ajkẽ, me ajaxwe pãnh tu me ajo ajkẽ. Ne ren kute ajte Abraão tãmdjwý prãm jabej ren tu kẽnjao itun o amim Abraão tãmdjwý nhípêx nhym me ren tu katon kumex. ¹⁰Ê, mrãmri arým 'ýr. Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarẽnh nhõ akati arým 'ýr. Kute mrãmri ne pidjô apýnh abenkam ô kêt nhym me kute kãr ne o mrãnh ne kute kuwykam rẽnhja pyrãk. Arým ne Metĩndjwýnh me ajã pidjô djô kêt jakren arým me ajaxwe pãnh kute me ajo bikẽnh 'ýr. Dja me ajo mõn kuwykam me amẽ. Arým 'ýr. Kute mrãmri ne me'õ kute pidjômã 'ýr kadjy kute parbê kãxkrãkô mýnh ne o ãm pyrãk.

¹¹Mrãmri ba ne ba ngômãbit me ajangij. Ga me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwýnh'ýr amijo akẽx ba ngômãbit me ajangij. Nhym be, itotokbê ne me'õ bõxmã. Me'õ tãm ne raxo kute amũ ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Nã bãm te irax ne 'ýr ibikamẽnh prãmje. Nã bãm te irax ne 'ã inhibõn ije kum parkà 'ã pre bõnh ne o itẽm prãmje. Be, ãm irax ba ren arým kum apê. Nhym be, kati. ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne. Tãm ne arým bõx 'ýr. Djãm ngômã kute me ajangjẽnhmã? Kati. Tãm dja bõx ne kam me awýr Metĩndjwýnh Karõ jano. Katàt me aje amijo ababit'ýr dja ano kute me ajo bamã. Ne kam me ajaxweja kute kuwymã me arẽnhmã. ¹²Gêdja bõx ne kam kute mrãmri ne me kute kôtyk byr ne o kute bãygogore ka'uk ne kute kam mũm 'ynhĩ, 'y mexjao atom ne kam kute 'ykàjao tẽm ne kute kuwykam mẽnh nhym xêtja pyrãk. Dja me'õja bõx ne ã me axweo anen kuwykam me

kurê. Nhym kuwyja dja pôk rã'ã: rã'ãn apêx kêtukumrêx. Nhym be, me mex, me katàt kute amijo baja'ã gêdja 'y mex jakren mûm meo atom. Meo atom ne kâjkwakam ô pykamã meo mô gê me kam kam kînhkumrêx ne ar ba. Arým kute meo anhÿr 'ÿr. Nãm ã Djuão mebê pardjêumã ane.

Djuão kute ngômã Jeju jadjàr.

Mak 1.9; Ruk 3.21; Dju r 1.32

¹³Kam Jeju arým pykabê Garrêja kurûm tẽ. Tẽ:n arým ngôbê Djodão'ÿr bôx. Nãm 'ÿr bôx ne arým Djuão'ÿr bôx. Kute Metîndjwÿnhmã ngômã adjàrmã ne 'ÿr bôx. ¹⁴Nhym kum,

—Djãm ba ije ngômã adjàrmã? Kati. Ba ne ga ren Metîndjwÿnhmã ngômã ijadjà, ane.

¹⁵Nhym kum,

—Kati, kwãrîk rã'ã. Metîndjwÿnh kute gu bamã katàt baje amijo baba'ã karô kôt dja gu prîne katàt amijo baba. Kam dja kînhkumrêx. Kam dja ga on ngômã ijadjà, ane.

¹⁶Nhym arým ngômã adjà. Nhym kam wabin dja nhym aêrbê kâjkwa arým aben bê ajkij. Aben bê ajkij nhym me kute omûnh kadjy Metîndjwÿnh Karô kute tut pyrâk arým 'ÿr ruw ne 'ã tÿm. 'Ã tÿm nhym Djuão arým omû.

¹⁷Nhym ã, arým kâjkwa kurûm Metîndjwÿnh memã kabên ne memã kum,

—Ikra ne wã. Imã abê:kumrêx. Ba kam kam ikînhkumrêx. Nãm ã Metîndjwÿnh Kra'ã memã ane.

Xatanaj te kute axwe'ã Jejumã àpnênh.

Ruk 4.1; Mak 1.12; Idja 2.18, 4.15

4 ¹Nhym kam Metîndjwÿnh Karô kapôt kukritmã Jejuo katon o mõi. Dja Xatanaj te kute axwe'ã mênhmã kum apnê. Ja kadjy ne o mõi.

²Nhym kam Jeju Metîndjwÿnhmã amijajbu. Nãm amijajburo dja: nhym 'ã akatibê 40 apêx. Nhym kam arým kum prã:m ne. ³Nhym kam me axwe'ã memã àpnênh djwÿnhbê Xatanaj arým 'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Nãm bit kute amikôt o ba nhym kôt axwemã 'ÿr bôx. Ne kam kum,

—Ê, goja abê Metîndjwÿnh Krakumrêx jabej ne goja kênjamã akabên gê goja kubê djwÿ ga krê, ane. Nãm Xatanaj ã Jejumã ane. ⁴Nhym kam kum,

—Kati. Mÿkam? Bir, Metîndjwÿnh ne amrêbê: me ikukãmãremã kum, “Djãm djwÿobit dja me amitÿx ne tîn ne ar ba?

Kati. Metîndjwÿnh kabênodjwÿ dja me amitÿx ne tîn ne ar ba, kabên kunîo.” Nãm ã Metîndjwÿnh me ikukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Ije Metîndjwÿnh kabên ja markam ije akabênkôt kêno djwÿ prãm kêt. Nãm ã Jeju kum ane.

⁵Nhym kam Xatanaj Djeruxarê'ÿr o tẽn o bôx. Krîrax jamã ne me kum, “Metîndjwÿnh nhõ krîrax”, ane. Nãm o bôx ne o tẽn Metîndjwÿnh nhõ

kikreti'yŕ o bôx. Ne kam o tẽn o wabin kikreti nhimôk'yŕ o bôx ne anhà'ă kudja. ⁶Ne kam kum,

—Ē, goja abê Metĩndjwŕnh Krakumrêx jabej goja rŭm tẽn ato. Amrêbê: ne me akukâmäre amă arê. Metĩndjwŕnh kukwakam amă arên amă,

“Dja ba ajă ikadjy mrănh djwŕnhmă karô.

Dja me atêmkôt amă ikra dja gê kên'ô apar ngănh kêtikumrêx.”

Năm ă Metĩndjwŕnh me akukâmäre amă ane nhym me arŭm 'ă pi'ôk no'ôk ne. Ajră, rŭm tẽn ato gê goja me atêmkôt amă ikra dja, ane. ⁷Nhym Jeju kum,

—Kati. Mŷkam? Bir, ba ajte amă arê ga ama. Amrêbê: ne me ikukâmäre memă arê. Metĩndjwŕnh kukwakam memă arên memă kum,

“Kwărik wănh Bẽnjadjwŕ djwŕnh, Atĩndjwŕnh kabi kêt, kute ajăno ăm jabej kabi kêt”, ane.

Năm ă Metĩndjwŕnh me ikukâmăremă ane nhym me arŭm 'ă pi'ôk no'ôk ne. Ije Metĩndjwŕnh kabên ja markam ne ba ije akabênkôt rŭm itêm ne idjătôr prăm kêt, ane.

⁸Nhym Xatanaj ajte o tẽn krănh prêkti nhimôk'yŕ o wabi nhym dja. Nhym kam apŭnh pyka djări nhym Xatanaj arŭm kum kunĩ jakreo dja. Ne apŭnh bẽnjadjwŕ kute meo ba djări kum me kunĩ jakreo dja. Nhym apŭnh me ô mŷjja rŭnh ne uma djări nhym kum me kunĩ jakreo dja nhym arŭm kunĩ pumŭ. ⁹Nhym kam kum,

—Ba amă ja kunĩ kanga. Ba amă me ô mŷjja rŭnh ne uma kunĩ kanga. Dja ga amijo angrin ikuka kônĥ akônkrăo nhŷn imă irax jarê ba arŭm amă kungă. Ba amă kunĩ ngă ga arŭm idjô'ă o aminhôn ar o aba, ane.

¹⁰Nhym Jeju kum,

—Kati, Xatanaj, on rŭm imă akăx. Djăm ije akuka kônĥ ikônkrăo inhŷrmă ne ije amă arax jarênĥmă? Arkati. Mŷkam? Bir, amrêbê: me ikukâmäre memă arê. Metĩndjwŕnh kukwakam memă arên memă kum,

“Bẽnjadjwŕ djwŕnh, Atĩndjwŕnhmăbit dja ga amijo angrin kum rax jarên ajbitmă apê.

Kwărik wănh atemă 'ômă rax jarênĥ kêt.”

Năm ă Metĩndjwŕnh me ikukâmăremă ane nhym me 'ă pi'ôk no'ôk ne. Ije Metĩndjwŕnh kabên ja markam ne ba ije akuka kônĥ ikônkrăo inhŷr ne ije amă arax jarênĥ prăm kêt, ane.

¹¹Nhym kam Xatanaj arŭm kum kăx ne mă tẽ. Nhym kam kadjy mrănh djwŕnh ar arŭm 'yŕ bôx ne o djuw mex.

Jeju kute me akremo krax.

Mak 1.14; Ruk 4.14

¹²Nhym kam Jeju arŭm tẽ. Tẽ:n pykabê Garrêjakam bôx. Me arŭm kute Djuăoo tŷm ne kubê ijêkam ne Garrêjakam bôx. ¹³Năm Garrêjakam krĩraxbê Nadjarekam bôx. Ne kam kurŭm katon kam amŭ krĩraxbê Kapanakam tẽn bôx ne nhŷ. Imôti mŷrri ne Kapana dja. Me kute Kapana bu'ă pykamă Djeburômê Naptar jarênĥ. Kam ne krĩraxbê Kapana dja. ¹⁴Amrêbê: ne

ujarênh djwýnhbê Idjaij me bakukãmãremã arê. Jeju Kapanajakam bôx jarê. Metîndjwýnh kukwakam ne Idjaij memã arêh memã kum,

15 “Pykabê Djeburô, pykabê Naptar. Imôti'ýr pyka. Ngôbê Djodão nhikjêbê pyka.

Me bajtem nhô pyka jamã ne me kum Garrêja jarê.

16 Pyka jakam ne me axwe:. Me mrãnh punu:re kute mrãmri ne akamàt kô tykkam me mrãnh punu pyràk.

Me ja ne me arým me'ô me:xkumrêx pumû kute mrãmri ne me kute memã irã djã rax pumûnh pyràk.

Pyka jakam ne me kaprîre ne ar ba. Kute mrãmri ne me on tyk karô kaprîn ar ba pyràk.

Me ja ne me arým me'ô me:xkumrêx pumûn kînhkumrêx ne. Me kînhkumrêx kute mrãmri ne ajte arngrokam me kînh pyràk”, ane. Nãm Idjaij ã me bakukãmãremã ane. Nhym kam me aben djô'ã arêhho mô:n arêhho môr tãmtã arým 'ýr o bôx. Tû:mrãm me bakamingrãnyrekam Jeju arým Kapanakam bôx. Me:xkumrêx ne arým kam bôx. Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ne bôx.

17Ne kam arým kâj bê me akremo krax. Ne amijã memã kum, —Amikam akaprîren wãnh ajaxwemã anhiren Metîndjwýnh'ýr amijo akêx. Arým kâjkwakam Bênjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utâr ne ar meo ba 'ýr. Nãm ã Jeju me akreo ane.

Jeju kute amikôt me kamênh.

Mak 1.16; Ruk 5.1

18Nhym kam Garrêjakam Jeju imôti mýrbê tê. Nhym Ximãomê Ængre ar axikôt katorja ngôkam ar kryre rêhho ba nhym arým ar omû. Ximãomã ne me Pedru jarê. Ar kubê tep pynênh djwýnh tûm. 19Nãm ar ar kryre rêhho ba nhym Jeju arkum,

—On ar mã ikôt ajkamê. Jakam dja gar ikôt me kamêhho aba kute mrãmri ne ar aje tep pynêhho aba pyràk, ane. 20Nhym ar on amikôt kryre mên arým mã Jeju kôt ajkamê.

21Nhym âm ajbir tê nhym Xijagumê Djuão ar kàkam nhỹ nhym arým ar omû. Ar axikôt kator. Djebedêu ne ar adjuw. Djebedêumê ne ar amim kryreo mexo nhỹ. Nãm ar omûn arým kâj bê amikôt ar ku'uw. 22Nhym bãm Djebedêu kàkam nhỹ nhym ar arým wãnh kum iren mã Jeju kôt ajkamê.

Jeju kute me punuo mex.

Mak 3.7; Ruk 6.17

23Nhym kam Jeju Garrêjakam pyka kunîkôt memã kukràdjã jarêhho ba. Apýnh mebê idjaer bikprôn timer memã arêhho ba. Ne kâj bê ujarênh ny jarêhho ba. Bênjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utâr ne ar meo ba'ã memã ujarênh ar ba. Ne kam arým apýnh me kanêmê me punuo mexo ba. 24Nhym me arým

arênh kumex. Pykabê Xirijkam ne me prîne me kunĩmã arênh ipôk ne. Arênh ipôk nhym me kunĩ arým Jeju jarênh ma. Ne kam arým 'ÿr me punu kunĩo bôx. Apÿnh me kanê djâri meo bôx. Ajte apÿnh me tokry djâri meo bôx. Nhym me kwÿ me karô punu kute meo baja nhym me meo bôx. Nhym me kwÿ me tyk kute meo baja nhym me meo bôx. Nhym me kwÿ akry nhym me meo bôx. Nhym kam arým me kunĩ mex. ²⁵Nhym kam me krãptĩ: arým 'ÿr bôx ne kôt ar ba. Pykabê Garrêja kurûm, pyka nhidjibê Krîraxbê 10 kurûm, krîraxbê Djeruxarê kurûm, pykabê Djudeja kurûm, ngôbê Djodão nhijukri pyka kurûm ne me bôx ne kôt ar ba.

Me kînh'ã ujarênh.

Ruk 6.20

- 5** ¹ Kam ne me krãptĩ: Jeju kôt ar ba nhym me omũ. Ne kam arým krãnh'ã tẽn wabi. Wabin arým nhÿ. Nhÿ nhym kôt ba djwÿnh ar arým 'ÿr bôx ne nhÿ. ² Nhym arým arkum amikabên jarênhmo krax ne kum, ³ —Ë, djãm me kute amim, “Ikajgo”, anhÿro baja djãm me kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja kàjkwakam Bënjadwÿr djwÿnh amim me utàn meo ba. Kam dja me kî:nhkumrêx. ⁴ Djãm me mÿr baja kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja Metîndjwÿnh ï meo kînhkumrêx. Kam dja me kî:nhkumrêx. ⁵ Djãm me kabôt katija kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja me ï pykakam mÿjja kunĩo ò. Kam dja me kî:nhkumrêx. ⁶ Me kute memã kum, “Ba on Metîndjwÿnhmã ijaxwe kêt”, anhÿro ba ne kute katât amijo ba prã:mja djãm me kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja me ï axwe kêt'ÿr bôxkumrêx ne arým prîne Metîndjwÿnhmã mexkumrêx. Kam dja me kî:nhkumrêx. ⁷ Djãm me ukaprijã kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja Metîndjwÿnh kum me kaprikumrêx. Kam dja me kî:nhkumrêx. ⁸ Djãm me kute amikam axwe'ò mar kêtja kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja me Metîndjwÿnh pumũ. Kam dja me kî:nhkumrêx. ⁹ Djãm me kute aben nêje me kukràò baja kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã'ã dja me abenmã kum, “Metîndjwÿnh kra ne wã”, ane. Kam dja me kî:nhkumrêx. ¹⁰ Me katât kute amijo baja dja me te katât nhym me arým meo ajkê. Me katât kute amijo bakam meo ajkê. Djãm kam me kaprĩ got? Kati. Mÿkam? Bir, me wã dja kàjkwakam Bënjadwÿr djwÿnh arým amim me utàn ar meo ba. Kam dja me kî:nhkumrêx. ¹¹ Ar ga dja gar ikabên markumrêx ne kôt ar amijo aba nhym me te wãnh ar amã akij ne te ar ajo ajkên te ar ajaxweo ar apytã, apÿnh ar ajaxwe djârio ar apytã. Djãm kam ar akaprĩ got? Kati, Mÿkam? Bir, kàjkwakam akînh djã raxkam. ¹² Dja gar tu akînhkumrêx ne kam akînh kati. Mÿkam? Bir, dja Metîndjwÿnh ar amã o pãnh rax ne. Kàjkwakam gêdja amã o pãnh mex ne. Kàjkwakam kute ar amã o pãnh mex ja dja gar amikukãm aman kam akînh kati. Nãm me tûmre

Kadjwanhĩmẽ kurwỳ djà'ã ujarẽnh.

13 Ne kam ajte arkum,

¹⁴Ar aje mrāmri ne pyka kunīkôt me kurwỳ djà pyrāk. Ga, krīraxja pumū. Djām krānhre'ā me kute krīrax nhipêxkam me kute o bipdjurmā? Arkati. Ar gadjwỳ kwārīk wānh ikam apijām kêt ne ikôt adjukapřī. ¹⁵Ngônhpôkdjwỳ. Djām me kute kum angjênh ne kute mỳjja 'òkôt o bipdjur got? Kànoipôko 'ā pro got? Kati. Ngônhpôk ne me kum angij ne tu parkam, kênhkam umjuw nhym me kunīmā kikre kre kurwỳo ku'ê. ¹⁶Ar gadjwỳ kwārīk wānh ikam apijām kêt. Ar abê me kurwỳ djà pyrāk ne ar adjukapřī. Dja me ar adjukapřī pumūn arỳm kàikwakam ar Abāmmā rax jarê. Nām ā Jeju arkum ane.

Môjdjê kukràdjà'ã ujarẽnh.

Ruk 16.16

17Ne kam ajte arkum,

— Kwārik wānh ijā amim, “Be, mỳj kadjy ne Jeju bōx? Bir, kute memā kum, ‘Kwārik wānh jakam Mōjdjē kabēnja mar kêt. Ne Metīndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh ‘ōdjwỳ kabēnja kwārik wānh mar kêt.’ Kute ā memā anhyō ba kadjy ne bōx”, ane. Kwārik wānh ijā ā amim anhyr kêt. Djām ije ja jarēnhmā? Kati. Mỳkam? Bir, me amrēbē: me bakukāmāremā ijā ajarē. Nhym me aben djō’ā arēnhō mō:. Arēnhō mōr tāmtā arỳm iwỳr o bōx. Ba kam arỳm me kute amrēbē: ijā ujarēnh kôt ar amijo iba. Me kute ikukām ijā ujarēnh kôt ije amijo anhyr kadjy ne ba bōx. Kam ije ar kabēn markumrēx ne ije ar’ā anhyr prām kêt. ¹⁸Dja te Metīndjwỳnh kabēn kukràdjā kwỳ’ā pi’òk no’òk kryre ne te apỳnh mỳrbē kyx djāri’ā pi’òk no’òk kryre djām ‘ò kajgomā? Kati. Dja ‘ò kajgo kêt. Kabēn’ā pi’òk no’òk kôt dja mỳjja apòxkumrēx. Kôt dja mỳjja kunī apòx tē:n prīne apòx mexkumrēx. Kabēn ‘ò dja kajgo kêtumrēx. Nhym kam kàjkwamē pyka arỳm apēx. Mrāmri ne ba ar amā ja jarēnhkumrēx.

¹⁹Godja me'ō Metindjwŋnh kabēn ngrire 'ōmā kajgo jarēn kam 'ā memā kum, “Kabēn ja dja ga me mar rerekre”, anhyō ba jabej, dja me adjwŋnhdjwŋmā kum, “Akajgo”, ane. Kàjkwakam Bēnjadijwŋr djwŋnh kute

pykakam amim me utâr ne ar meo bakam dja me kunĩ kum, “Akajgo”, anhyro kumex. Nhym be, dja me'õ Metĩndjwýnh kabên man kôt ar amijo ban kam memã kabên jarênho ba. Me'õ jamã dja me kum, “Araxkumrêx”, ane. Kàjkwakam Běnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utâr ne ar meo bakam dja me kum, “Araxkumrêx”, ane. ²⁰Kam, ba ar amã arê gar ama. Djãm mrãmri Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmê mebê pardjêu mexkumrêx? Kati. Mrãmri ar aje katàt amijo abakam ne o aje me akrenhkambit dja kàjkwakam Běnjadjwýr djwýnh amim ar apytã gar kôt ar amijo aba. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me ngryk'ã ujarênh.

Rô 12.19; Ep 4.26; Xim k 2.8; Xij 1.19

²¹Ne kam ajte arkum,

—Amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Kwārĩk wãnh me par kêt”,

anen ajte,

“Dja me me'õnh bĩ nhym me arým kum axwe pãnh jarê”, ane.

Tãm ne me ar amã arê gar arým ama. ²²Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djã ne me me'õnh bĩ nhym me arým kambit kum axwe pãnh jarê? Kati. Me kute me'õkam ngrykkamdjwý. Dja me axwe jabej kukjêr kêt ne tu kam ngryk. Nhym kam me arým kum axwe pãnh jarê. Ba ajte ar amã arê gar ama. Me kute ikukwakam abeno kamyja godja me kum kamy kurêkam kum, “Apunure”, anhyr jabej nhym kam me arým 'ã meo akuprô. Memã axwe pãnh jarênh djwýnh krãptĩbê 70 jao akuprô nhym me arým memã amikôt amijarê. Nhym be, godja me kamymã kum, “No kêt”, anhyr jabej ne kam arým me biknor tokry djãkam kuwykam môr jabej.

²³Kam godja ga Metĩndjwýnh nhô ki'ýr kĩnh djào abôx jabej. O abôxo tẽn kam akamy ma. Aje o akamyja kute ajã, “Nãm ijo ajkê”, anhyrja ga ama. Akam kaprĩa ga ama. Djãm kam aje on Metĩndjwýnhmã kĩnh djàja nhôrmã? Kati. Dja akamy akam kaprĩ ga Metĩndjwýnhmã kĩnh djàjao bôx nhym Metĩndjwýnh arým kum kĩnh djàja kĩnh kêt. ²⁴Kam dja ga wãnh ki kabem kĩnh djàjamã anhiren akamy kumrêx'ýr tẽn kam kum akabên mex jarê gê akubyn akam kĩnh. Akubyn akam kĩnhkam dja ga akubyn tẽn kam kĩnh djàja mýn Metĩndjwýnhmã angã.

²⁵Dja me'õ mýjjakam kum akurên memã axwe pãnh jarênh djà'ýr ajo tẽn jabej. 'Ýr ajo tẽnri dja ga on o anhõbikwa. O anhõbikwa nhym arým memã axwe pãnh jarênh djà'ýr ajo tẽn kêt. Nok ga ren o anhõbikwa kêt nhym ren memã axwe pãnh jarênh djwýnhmã akanga nhym ren mebê ijê djwýnhmã akanga. Nhym kam ren mebê ijê djãkam abê ijê. ²⁶Ga ren kam akator kêt. Prĩne aje amijo pãnh mex inomã mẽnkhambit ren akato. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute abenbê prômê mjênmeô àkĩnh.

Mat 19.3; Mak 10.2

²⁷Ne kam ajte arkum,

—Nãm me ar amã,

“Kwãrik wãnh mebê prõ, nàr mjêno adjàkĩnh kêt”, ane.

Ja ne me ar amã arê gar ama. ²⁸Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Mrãmri ro'ã anõrkam ajaxwe. Djãm kambit ne ajaxwe? Kati. Dja gar me'õ nire pumũn arỳm amã o anõr prãm ne. Jabit. Kam arỳm akadjwỳnhbê amim o adjàkĩnh'ã karõ. Kamdjwỳ arỳm ajaxwe. Nãm ã Jeju arkum ane.

²⁹Ne kam Ar kubê axwe pyma. Ga, me kute apỳnh kukràdjào àpênh jaxwe prãmja pumũ. Me kute àpênh jaxweo krã'ymã ne Jeju Ar kubê axwe pyman arkum,

—Ne ga ren ano djubõko ajaxwe prãm ga ren on kaban mũm amibê amẽ. Ren te ano nhikjê kêt ne ren Metĩndjwỳnh kõt atĩn ne ar aba rã'ã, kam ren akĩnhkumrêx. Ne ren ano amãnhkrut rã'ã nhym Metĩndjwỳnh ren me biknor tokry djàkam amẽ. Ga ren kam akaprikumrêx. ³⁰Ne ga ren anhikra djubõko ajaxwe prãm ga ren on krãtan mũm amibê amẽ. Ren te anhikra nhikjê kêt ne ren Metĩndjwỳnhkõt atĩn ne ar aba rã'ã kam, ren akĩnhkumrêx. Ne ren anhikra amãnhkrut rã'ã nhym Metĩndjwỳnh ren me biknor tokry djàkam amẽ. Ga ren kam akaprikumrêx, ane. Djãm mrãmri ne me kute amino kadjarmã ne Jeju arkum karõ? Kati. Djãm mrãmri ar kute aminhikra krã'ymã arkum karõ? Kati. Me kute àpênh jaxweo krã'ymã ne Jeju Ar kubê axwe pyma.

³¹Ne kam ajte arkum,

—Me ar amã,

“Me kute prõ kangamã gê me 'ã pi'òk no'òk ne kum kungãn kam kanga”, ane. Nãm me ã ar amã ane, gar ama. ³²Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Gêdja me'õ prõ djwỳnh kangan kam arỳm axwemã ngrêk. Gêdja prõ djwỳnhja pãnh me'õ mymã kabên nhym arỳm 'ỳr mō. Nhym kam nija arỳm o akĩn kam axwe. Nhym kam my jadjwỳ arỳm o akĩn kam adjwỳnhdjwỳ axwekumrêx. Nhym be, prõja krõ'ã mjênkambit nhym myja kute kangakam axwe kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

³³Ne kam ajte arkum,

—Kam, amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Dja gar memã akabên jarên amã me kute amar pydji prãm jabej kum, ‘Metĩndjwỳnh ne amybỳm kute imar. Ije amã ikabên pydjĩn arênhkõt kute imar’, anhyrkam kwãrik wãnh 'ã adjukanga kêt.

Dja gar aje memã akabên jarên kõt ar amijo abakumrêx. Nok ren ga kõt ar amijo aba kêt ne ren arỳm Metĩndjwỳnh jarên kajgon ren o kum amikurêtuw”, ane.

Nãm me bakukãmãre ã memã ane gar arỳm ama. ³⁴Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djãm ar aje memã akabên jarênhkam aje ajte kõt Metĩndjwỳnh nàr õ mỳjja'õ jarênhmã? Kati. Mrãmri dja gar memã akabên pỳnhbit jarê. Kwãrik wãnh aje memã akabên pydjĩn arênhkõt ajte memã kàjkwa jarên kêt. Metĩndjwỳnh kam ỳrkam memã arên kêt. ³⁵Kwãrik wãnh ar aje memã akabên pydjĩn arênhkõt ajte memã pyka jarên kêt. Metĩndjwỳnh pykakam par djãm djàkam memã arên

kêt. Nâr, kwârîk wân̄h ar aje memã akabên pydjîn arên̄hkôt ajte memã Djeruxarê jarên̄h kêt. Kubê Bêñjadjwÿr rax djwÿnh nhô krîraxkam memã arên̄h kêt. ³⁶Nâr, kwârîk wân̄h ar aje memã akabên pydjîn arên̄hkôt ajte akrã jarên̄h kêt. Mÿj ne gar aje omã? Djãm ar ga aje akrãkam akî 'ôo akamã nâr akî 'ôo kakrãtykmã? Arkatî. Te aje akîo anhÿrmã. ³⁷Kam, memã akabên pÿnhbit jarê. Aje mrãmri mÿjjao anhÿrmã. Kambit memã kum, “Nà. Dja ba ã o ane”, ane. Nâr, aje mÿjjao anhÿr kêtã. Kam memã kum, “Kati. Dja ba o anhÿr kêt”, ane. Jabit memã arê. Memã akabên pÿnhbit jarê. Godja gar memã akabên jarê ne me kute ar amar pydji kadjy ajte kôt memã apÿnh mÿjjja jarên̄ arÿm akabên punu. Kute mrãmri ne me axwe nhô bēñjadjwÿr jajkwa kurûm akabên kator pyrãk. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kute ar amipãnh nêje ar akre.

Ruk 6.29

³⁸Ne kam ajte arkum,

—Me ar amã,

“Amrêbê: ne me bakukãmãre memã kum,

‘Dja me me’ô no katôk gê me o aben man kam pãnh no katôk. Nâr,

dja me me’ô djwa kwÿr gê me pãnh wa kwÿr’, ane.

Me bakukãmãre ã memã ane.”

Nãm me ã ar amã ane. ³⁹Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djãm ar aje amipãnh meo abikên̄hmã? Kati. Kwârîk wân̄h. Dja me ar ajo ajkê gar amipãnh meo abikên̄h kêt. Godja me ikra poo anhine djubôkbê ar akurwanh jabej tu me’ÿr anhine nhikjêo apa gê kurwa. ⁴⁰Nhym godja me arÿm pykakam me bēñjadjwÿr’ÿr ajo tēn ’ÿr ajo bôx ne kum, “Me’ôja ne ijo ajkê. Kum arê gê imã o pãnh”, ane. Nhym bēñjadjwÿr arÿm amã “Pãnh dja ga kum anhô kubêkà’ô pydjîn angã”, ane. Djãm aje kubê nēmã? Kati. Dja ga tu kam anhôdjãnh ne kum anhô kubêkào amãnhkrut ne angã. ⁴¹Dja me kôt atēm̄mã amã krà tÿ:x ne amã, “Ga dja ga ikôt tē nhym ajã kirometu pydji apêx”, ane. Ga kam kabên̄kôt tē. Kôt atēmo kirometu pydji apêx. Ga kam ikabên̄ kôt amã kînh ne ajte ijukri kôt tē nhym ajã kirometu ’ôdjwÿ apêx. ⁴²Godja me ar amã, “Imã angã”, anhÿr jabej tu kum angã. Godja me ar amã, “Imã angã. Ba kam ï amã kungã”, anhÿr jabej. Kwârîk wân̄h kubê nê kêt. Ba ne ba ã ar amã ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Arkum kurê djwÿnh jabēmã kute arkum arên̄h.

Ruk 6.27, 23.34; Kar 7.60; Rô 12.14

⁴³Ne kam ajte arkum,

—Me ar amã,

“Me bakukãmãre ne memã kum,

‘Ar amã amibu’ã me ja jabên̄ kam amã akurê djwÿnh kurê’, ane.

Me ã memã ane.”

Nãm me ã ar amã ane. ⁴⁴Nhym be, ba dja ba ar amã arê gar ama. Djãm ar amã akurê djwÿnh kurêmã? Kati. Dja gar amã akurê djwÿnh jabê. Me kute ar

ajo Metĩndjwỳnhmã à'wỳr ne kum, “Dja ga o ajkẽ”, anhyro baja dja gar meo Metĩndjwỳnhmã a'wỳ ne kum, “Dja ga o djuw mex”, ane. Amã akurẽ djwỳnh kaprĩ. Me kute ar amã kabẽn punuo baja ne kute ar ajo bikẽnho baja dja gar meo Metĩndjwỳnhmã a'uw. ⁴⁵Ar amã akurẽ djwỳnh jabẽn arỳm Abãm kõt amijo tẽ. Aje amijo kàjkwakam Abãm krakumrẽx kadjy dja gar Abãm kõt amijo tẽ. Ga, Abãm kute me axwemẽ me mex'ã myto apõxja pumũ. Ne kute me katàt kute amijo bamẽ me ate kute amijo ba'ã nao bixadjwỳrja pumũ.

⁴⁶Godja gar amã me kum ajabêjabit jabê djãm kam Metĩndjwỳnh kute ar amã mex jarẽnhmã? Kati. Mỳkam? Bir, ar amã me kum ar ajabêjabit jabêkam. Amã akurẽ djwỳnh jabê kêtka. Djori kam amex? Kati. Nãm ã me bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djwỳnh djàkĩnhĩ meo ane. Me kum kurẽ djwỳnh jabê kêt. Djori kam me mex? Kati. Metĩndjwỳnh ne memã axwe jarẽ. ⁴⁷Godja gar anhõbikwamãbit akabẽn mex jarẽ djãm kam ar amexkumrẽx? Kati. Mỳkam? Bir, ar aje anhõbikwamãbit akabẽn mex jarẽnhkam. Aje akurẽ djwỳnhmã akabẽn mex jarẽn kêtka. Nãm ã me bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djwỳnh meo ane. Me kute kurẽ djwỳnhmã kabẽn mex jarẽn kêt. Djori kam me mex. Kati. Metĩndjwỳnh ne memã axwe jarẽ. ⁴⁸Kam ar ga dja gar amextire. Kàjkwakam ar Abãm prĩne mextirekumrẽx. Kudjwa ã ar amextireo anen amã akurẽ djwỳnh jabê. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kute ar ukapri'ã arkum karõ.

6 ¹Ne kam ajte arkum,
—Dja gar mekam adjukapri. Djãm kam ar aje amim, “Ba memã amibẽn ne mekam idjukapri gẽ ibu'ã me ja imã idjukapri jarẽ”, anhyrmã? Kati. Kwãrik wãnh amim anhyr kêt. Dja gar memã amibẽn nhym me ar amã adjukapri jarẽ. Djãm kam dja Metĩndjwỳnh ar amã akĩnh djà ngã? Ar aje memã amibẽnkam djãm ar amã akĩnh djà ngã? Kati. Kam ar aje memã amibẽnkam dja ar amã akĩnh djà nhõr kêt.

²Kam ar aje me õ mỳjja kêtma ar anhõ mỳjja nhõr kadjy. Djãm kam ar aje me kute amijo l'ẽx ne ta kute amijo Metĩndjwỳnh mar mexja kudjwamã? Nãm me kute memã amibẽn nhym me kute memã ukapri jarẽn kadjy amijo õ'i kakõ. Me bikprõnh djakam nãr pry kõt amijo õ'i kakõro ba. Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrik wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri ar aje amibẽnkam dja pykakam me ja ar amã ukapri jarẽ. Djãm Metĩndjwỳnh dja ar amã akĩnh djà ngã? Kati. Ar aje memã amibẽnkam dja ar akam kĩnh kêtumrẽx ne ar amã akĩnh djà nhõr kêt. Mrãmri ije ar amã ja jarẽnhkumrẽx. ³Nhym be, ar ga ar aje me õ mỳjja kêtma mỳjja nhõrmã tu udju gẽ me ar abu'ã ar amar kêt. Gẽ ar aje memã òrkõt me ar abu'ã ar amar kêt. Dja gar memã angãn kwãrik wãnh amim, “Arỳm ne ba kum kungã. Idjukaprikumrẽx”, kwãrik wãnh amim anhyro aba kêt. ⁴Dja gar mebê udju nhym ar Abãm djwỳnh arỳm ar aman ta arỳm ar amã akĩnh djà ngã. Nhym kam me kunĩ ar apumũ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Metîndjwýnhmã ar kabên'ã arkum ujarênh.

Ruk 11.1

⁵Ne kam ajte arkum,

—Metîndjwýnhmã ar akabênkam djãm aje me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metîndjwýnh mar mexja kudjwamã? Me kute memã amibên nhym me kute memã mex jarênh kadjy ne me me bikprôn timer djakam nãr pry bikjêrkam Metîndjwýnhmã kabêno ku'ê. Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrik wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri me kute amibênkam dja pykakam me ja memã mex jarê. Djãm Metîndjwýnh kute memã mex jarênhmã? Kati. Me kute memã amibênkam ne Metîndjwýnh mekam kînh kêtukumrêx. Kam dja memã mex jarênh kêtukumrêx. ⁶Ar aje mrãmri kum akabênhmã djãm ar aje memã amibên kadjy me ipôkri adjãmmã? Kati. Kwãrik wãnh. Dja gar me kãxã ar anhô kumoka'ê djwýnhmã wadjàn amijã ijê. Ar Abãm djwýnh ne bipdjur. Nãm te bipdjurn kute mýjja bipdjur kunî pumûnh. Dja gar amijã ijê. Ne kam arým kum akabên jarê nhym arým ar apumûn ar ama. Ar aman arým ar amã akînh djã ngã nhym kam me kunî ar apumû. ⁷Dja gar Metîndjwýnhmã amikabên jarê. Kwãrik wãnh me kwý kudjwa kêt. Me kwý kute apýnh mýjjao metîndjwýnh karô nhipêx ne marja ne me 'êx ne arík mýjjamã amikabên krãpti jarênh kajgoo ba. Ne arík amim, “Dja ba kum amijarênh krãpti gê ikabên krãpti man arým imarkumrêx”, ane. ⁸Kwãrik wãnh me kwý ja kudjwa kêt. Djãm we ar aje Metîndjwýnhkumrêxmã akabên krãpti jarênh nhym kôt we kute amarmã? Kati. Ar Abãm djwýnh, kubê Metîndjwýnhkumrêx, djã ne mýjjao metîndjwýnh karô nhipêxja kudjwa amakkre kêt? Kati. Metîndjwýnhkumrêx ne amak me:xkumrêx ne tu kute ar amar. Ar anhô mýjja kêtja tu kute mar. Ar aje kum mýjjao adjã'wýr kêtiri arým kute ar amar.

⁹Ate gêdja gar ikabên kôt kum akabên jarê ne kum,

“Djünwã, ga ne ga kãjkwakam nhý ba arým ama.

Gê me amexo apymaja man amim ajarên abenmã ajarê.

¹⁰On me kadjy abênjadjwýr ne ar meo aba.

Ga, kãjkwakam me kute akabên marn kôt kute ar amijo baja pumû.

Gê me pykakamdjwý on me kudjwa ã akabên marn kôt ar amijo bao ane.

¹¹Akati jakam ar ijajkwa mãnhkutã ar imã inhô kwý krên djã ngã.

¹²Ar ijaxwe maro akno. Godja me'ô ar ikam axwe bar o ibiknor jabej ga gadjwý ar ijaxwe maro akno.

¹³Me kute ar imã axwe'ã àpnên kunîkôt ga ga ar ijo týx bar mebê idjãm týx ne ijaxwe kêt. Dja ga ajte Xatanajbê mã ar ipytãro aba. Mýkam ne bar ã amã ane? Bir, abê Bênjadjwýr djwýnh. Ga apydji ajitý:x ne ara:x rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja”, ane.

Dja gar ã Metîndjwýnhmã akabêno ane. ¹⁴Nã bãm ar amã, “Dja me'ô ar akam axwe gar tu wãnh axwe maro aknon kam angryk kêt”, ane. Mýkam? Bir, godja gar me axwe maro aknon kam angryk kêt nhym kãjkwakam Abãmdjwý ar ajaxwe maro aknon akam ngryk kêt. ¹⁵Nhym be, godja gar

me axwe mar rã'ãn me kam angryk rã'ã jabej ar Abãmdjwÿ dja ar ajaxwe mar rã'ãn ar akam ngryk rã'ã. Kam ne ba ar amã, “Dja me'õ ar akam axwe gar axwe maro aknon kam angryk kêt.” Nãm ã Jeju arkum ane.

¹⁶Ne kam ajte arkum,

—Ne kam ar aje Metĩndjwÿnhmã amijajbur jabej djãm ar aje me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metĩndjwÿnh mar mexja kudjwamã? Me kute amijajburo amirĩt ne memã amibẽn kadjy ne me amijo nokre kaprĩn aminokreo àpnu. Djãm ar aje me kudjwamã? Kati. Kwãrĩk wãnh me kudjwa kêt. Mrãmri me kute amibẽnkam dja pykakam me memã mex jarẽ. Djãm kam Metĩndjwÿnh kute memã mex jarẽnhmã? Kati. Me kute memã amibẽnkam Metĩndjwÿnh mekam kĩnh kêtumrẽx ne memã me kĩnh djà nhõr kêt. ¹⁷Nhym be, ar ga ar aje kum amijajburkam on amikrã ngràn aminokre põ. ¹⁸Ar aje amijajbur'ã memã amijo amirĩt kêt kadjy ã memã amijo ane. Ar Abãm djwÿnhbê Metĩndjwÿnh ne bipdjur. Nãm te apdjur kute mÿjja bipdjur kunĩ pumũnh. Dja gar ã anen arÿm kum amijajbu nhym ar apumũn ar ama. Ar aman arÿm ar amã akĩnh djà ngã nhym kam me kunĩ ar apumũ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kàjkwakam ar õ nèkrêx'ã arkum ujarẽnh.

Ruk 12.33; A Xim 4.8; Ped k 1.4; Idja 10.34

¹⁹Ne kam ajte arkum,

—Kwãrĩk wãnh amim pykakam ar anhõ nèkrêx rax jadjwÿr kêt. Kam ne kanêremẽ 'òk arÿm abê o àpnu nhym me àkĩnhĩ arÿm 'ã õpòk ne o akĩ. ²⁰Ate dja gar Metĩndjwÿnhmã apê nhym arÿm pãnh kàjkwa djwÿnhkam ar amã nèkrêx rax jadjuw. Kam ne 'òk kute ar abê o àpnu kêt nhym kanêre kute o àpnu kêt nhym me àkĩnhĩ kute 'ã õpòk ne o àkĩnh kêt. ²¹Mÿkam dja kàjkwakam anhõ nèkrêx? Bir, ar aje anhõ nèkrêxkõt ajamak bẽn prãmkam. Dja kàjkwakam ar anhõ nèkrêx rax gar arÿm kàjkwakam mÿjjakõt ar ajamak bẽno aba. Nãm ã Jeju arkum ane.

²²Nhym me nodjwÿ. Me noo ne me kute mÿjja pumũnh. Dja gar ano mex ne ajmã ano kute kêt jabej arÿm mrãmri arĩt tÿxkumrẽx ne mÿjja pumũ. Aje mrãmri ne me a'uri mrãnh mex pyræk. ²³Nhym be, dja ano rã, ano ajmã kute gar arÿm arĩt kêt ne aje mÿjja pumũnh kêt. Aje mrãmri ne me akamàt kô tykkam mrãnh punuja pyræk. Gêdja gar Metĩndjwÿnh kõt aje amijo aba kêt jabej kute ar amã amikukràdjà jarẽnhja kõt aje amijo aba kêt jabej arÿm ar aje me'õ akamàtkam ba pyræk, aje me'õ akamàt kô tyk tÿxkam mrãnh punuja pyræk.

²⁴Ê, nhÿnh ne me'õ amẽ õ bẽnjadjwÿr ajkrut ne kum apê? Kati, gêdja o anen kam te o ane. Gêdja kum ja kurèn kam kum ja jabê. Nàr kon, gêdja kum ja kĩnh ne kumãbit apê ne kam kum ja kurèn kum àpênh kêt ne. Dja gar amã Metĩndjwÿnh kĩnh ne ajte amã nèkrêxo atom raxja kĩnh ne kam kute bẽnjadjwÿr amãnhkrutmã adjàpênh pyræk. Dja gar te o ane, ane.

Amikam umar punu kêt 'ă kute arkum karô.*Ruk 16.13; Pir 4.6; Ped k 5.7*

²⁵ Ne kam Jeju ajte arkum,

—Kwărik wănh amikam adjumar punun amim, “Mÿj dja ba kukrê, mÿj dja ba o ikô, mÿj dja ba adjâ?” Kwărik wănh ă adjumar punuo anhÿr kêt. Djâm Metîndjwÿnh kute ar akudjwa djwÿmê kubêkàbit maro ba? Kati. Kute ar gajbit ar amar tÿx. Kute ar amar tÿxkam dja ta arÿm ar amă ar anhô kwÿ krên djâmê ar anhô kubêkâmê kungă. Kam, kwărik wănh amikam adjumar punu kêt. ²⁶ Ga, kÿjrûm kwênha pumû. Djâm kwênh kute pur kre nâr bângogo djê nâr o atom ne kute ô kîkrekam adjwÿr? Kati. Kwênh kute ă o anhÿr kêt nhym kâjkwakam Abâm tu o djuw mex. Metîndjwÿnh ne kum kwênh kînh ngrire. Ar gajbit kum ar akînhkumrêx. Kam ar gajbit dja ar ajo djuw mexkumrêx. Kam kwărik wănh amikam adjumar punun amim, “Mÿj dja ba kukrê”? anhÿr kêt. ²⁷ Djâm amikam ar adjumar punun arÿm ar adjumar punuo ar aje amû atyk kêtâmă aminhō akati kamênhmă? Kati. Ar aje te o anhÿrmă.

²⁸ Mÿkam ne gar anhô kubêkă prămje amikam adjumar punu? Ga, kapôtkam pidjôrăja pumû. Mÿj ne pidjôră abatân on? Djâm pidjôră âpênh nâr djâm kute ô kubêkă kayr? Kati. ²⁹ Bênjadjwÿr raxbê Xaromăo nhô kubêkă me:xkumrêx ne kume:x. Djâm mexo kute pidjôră pyrăk? Arkati. Pidjôră ne mexo kute Xaromăo nhô kubêkă jakrenh me:xi. ³⁰ Metîndjwÿnh ne pidjôră kre nhym abatân ne arÿm mexkumrêx. Akati ja tămkam ne mex nhym akati nhym me arÿm kaban kuwykam kurê nhym arÿm xêr. Ga, Metîndjwÿnh kute prîne pidjôrăo djuw mex nhym mexkumrêxja pumû. Mÿkam ne gar amim Metîndjwÿnh mar rerekre? Kum pidjôră kînh ngrire. Nhym be, ar gajbit Metîndjwÿnh kum ar akînhkumrêx. Tăm dja gar ama. Djâm kute ar ajo djuw mex kêtâmă got? Dja ar ajo djuw mexkumrêx gar arÿm anhô kubêkă.

³¹ Kam kwărik wănh ar anhô mÿjja prămje amikam ar adjumar punu kêt. Kwărik wănh amim, “Mÿj dja ba kukrê”? nâr, “Mÿj dja ba o ikô”? nâr, “Mÿj dja ba angij”? kwărik wănh amim anhÿr kêt. ³² Apÿnh pyka djări me kute Metîndjwÿnh mar kêtja kute mÿjja jakôtbit amak bën ne. Djâm ar aje me kudjwamă? Kati. Kwărik wănh. Kâjkwakam ar Abâm kute ar amar. Ar anhô mÿjja kêtja kunîkôt kute ar amar. ³³ Nhym be, ar ga, djâm ar amă mÿjja ja kînhmă? Kati. Kwărik wănh. Bir, mÿj dja gar amă kînh? Bir, Metîndjwÿnh kute ar apytâr ne kute ar ajo bajabit dja gar kumrêx amikam mar tÿx. Ne kôt ar ajaxwe kêt djwÿ dja gar mar 'ăno dja. Ja dja gar amă kînh nhym kam arÿm ar amă mÿjja kînhja kunî ar amă kungă. ³⁴ Kwărik wănh ar amikukâm adjumar punu'ô mar kêt ne amim, “Godja akatibê idjumar punu djâ'ô iwÿr bôx jabej mă gêdja ba nê”? anhÿr kêt. Djâm akati 'ôkam Metîndjwÿnh kute ar ajo djuw mex kêtâmă? Kati. Akati kunîkôt kute ar ajo djuw mex. Dja akati nhym Metîndjwÿnh ta arÿm ar ajo djuw mex. Ar adjumar punu ar awÿr bôx jabej ajbit dja gar amikam ama. Kwărik wănh amû amikukâm adjumar punu'ô maro atêm kêt. Nâm ă Jeju arkum ane.

Ar kute me'ã axwe rênh nêje kute ar akre.

Ruk 6.37; Rô 2.1; Kô k 4.5; Xij 4.11

7 ¹Ne kam ajte arkum,
—Ar aje me axwe jabej me kukjêr kêtka mÿkam ne gar tu me'ã amim,
“Axwe”, anhÿro aba? Kwârîk wân̄h. Dja gar me'ã axwe rênho aba nhym me arÿm
amipân̄h ar ajã axwe rē nār Metîndjwÿnh arÿm ar amã ajaxwe jarē. ²Godja gar
me'ã mÿjja'ô man kôt tu 'ã, “Axwe”, ane. Djãm kam me nār Metîndjwÿnh akam
kînh? Kati. Dja gar me'ã ane nhym me nār Metîndjwÿnh arÿm ar gadjwÿ ar ajã
mÿjja tãm man kôt ar ajã axwe mē. Dja gar Metîndjwÿnh kudjwa memã ôr rûnh
nhym kam me akubyn ar aje memã ôr 'ân̄h ar amã kungã, ane.

³Mÿkam ne gar akamy nokam pyka jaũmbit pumûn kam ar anokam
pîponhtija pumûnh kêt ne? ⁴Djãm ar aje akamymã kum, “Akmere, amrē ba
amã anokam pyka jaũmwã kaba”, anhÿrmã? Ne kam ar anokam pîponhtiwã
pumûnh kêtikumrēx ne. Ar aje aminokam pîponh pumûnh kêtka me ã kum
ane. ⁵Kê. Mrãmri ne gar apunu rax ne kam ajajkwakambit amimexo amra.
Akumrēx gêdja gar aminokam pîponhtiwã kaban kam arît mex ne arÿm kôt
ar akamy nokam pyka jaũm ngrire wã kaba. Kam dja gar akumrēx wân̄h
ajaxwemã anhire. Ne kam arÿm aje aminokam pîponhti kadjar pyrãk. Ar
ga dja gar akumrēx wân̄h ajaxwemã anhire ne kam arÿm amex ne ajaxwe
kêt ne ar akamy jaxwe nêje kukrà kadja arÿm amex. Amex kute arÿm ar
akamy nokam pî jaũm kadjar kadja kute arît mex pyrãk.

⁶Me kwÿ ne me kum axwe kî:n̄h ne kam axwe'ã maje kum Metîndjwÿnh
kînh kêt. Djãm me jamã aje Metîndjwÿnh kabên jarên̄hmã? Kati. Ga ren
me jamã arē ne ren aje mrãmri me kute ropremã Metîndjwÿnh nhô mÿjja
rên̄h pyrãk nār me kute angrô jamymã kryt karÿr rên̄h pyrãk. Kwârîk wân̄h
o anhÿr kêt. Ga ren o ane nhym ren me kum Metîndjwÿnh kabên kurên o
ajkên akēx ne gadjwÿ ajo ajkē. Kute mrãmri ne ropre kute mÿjja mex nhirên̄h
nhym angrô jamy ituo kryt karÿr ngân̄hja pyrãk. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ar kute Metîndjwÿnh 'wÿr'ã arkum ujarên̄h.

Mak 11.24; Dju r 14.13; Ruk 11.9; Tex k 5.17

⁷Ne kam ajte arkum,

—Dja gar tu mÿjja'ã 'uw, mã mÿjja'ã 'wÿro tē nhym Metîndjwÿnh arÿm
ar amã kungã. Ga, ar aje mã mÿjja jabej ne kam arÿm kum ajapôxja pumû.
Ne kam mã kikre jajkwa krekremã akabêno aku'ê nhym arÿm me kute ar
amã 'ã rên̄hja pumû. Dja gar ã Metîndjwÿnh 'wÿro ane. ⁸Be, me kute mÿjja'ã
'wÿr 'ãno ãm gêdja Metîndjwÿnh arÿm memã kungã. Ga, me kute mÿjja jabej
ne kum apôxja pumû. Ne kam me kute kikre jajkwa krekremã kabêno ku'ê
nhym arÿm me kute memã kikre'ã rên̄hja pumû. Dja gar gadjwÿ ã mÿjja'ã
Metîndjwÿnh 'wÿro ane nhym arÿm amã o amirît. ⁹Nhÿnh ne ar akra'ô tēn
djwÿ'ã ar ajuw gar kum kēn ngã? ¹⁰Ne tep'ã ar ajuw gar kum kangã ngã.

Arkati. ¹¹Be, gar ajaxwekam aje akramã mỳjja mex nhõrja pumũ. Nhym be, kàjkwakam ar Abãm mextire ta gêdja ar amã amũ mỳjja mex nhõro ar ajakre.

¹²Kam gar aje amibu'ã me'ã amim “Gê me imã mex”, “Gê me imã mex”, anhỹro aba. Kute aje me'ã amim anhỹro aba pyràk ar gadjwỳ dja gar amikabẽn kôt ã memã amexo ane. Dja ga ã memã amexo anen arỳm Metĩndjwỳnh kabẽn kukràdjà kòtdjwỳ aje amijo aba mexkumrêx. Mòjdjê kute kabẽn jarênh kôt aje amijo aba mexkumrêx. Me kute Metĩndjwỳnh kukwakam memã kabẽn jarênhdjwỳ aje kôt amijo aba mexkumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Apỳnh pry'ã arkum ujarênh.

Ruk 13.24

¹³Nhym kam mrãmri me kute mỳjja mar ne kôt ar amijo ba ne kute pry pyràk. 'Ã ne Jeju arkum,

—Ikôt dja gar amijo aban arỳm abê tỳx kute mrãmri ne pry kre ngrire mebê tỳx pyràk. Nhym be, dja gar me kum ikĩnh kêtja kôt ar amijo aban arỳm amã rerekre. Amã tỳx kêt kute mrãmri ne pry kre raxkôt me mrãnh memã tỳx kêt pyràk. Kwãrik wãnh me kum ikĩnh kêtja kôt ar amijo aba kêt. Aje pry jajkwa krekre ngrirekôt adjàr mãn prabê dja ga on amim iman ikôt ar amijo aba. Me krãptĩ ne me me kum ikĩnh kêtja kôt ar amijo ba. Memã tỳx kêtê kute mrãmri ne me kute pry jajkwa krekre raxkôt ngjêx nhym memã tỳx kêt pyràk. Kute pry kre rax kôt me mõi memã tỳx kêt pyràk. Dja gar me kum ikĩnh kêt kôt ar amijo aban arỳm akuno. Me biknor tokry djàkam akuno. ¹⁴Nhym be, me ngrêrebit ne me imã apõx ne amim imaro ba. Me kute mrãmri ne me ngrêre pry jajkwa kre kre ngriremê pry kre ngriremã apõx pyràk. Ar ga dja gar imã akaton amim imaro aban arỳm atĩn ne, Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ar amijã no tỳx'ã arkum ujarênh.

¹⁵Ne kam ajte arkum,

—Me kute amijo 'êx ne memã, “Ba ne ba ibê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarênh djwỳnh”, anhỹro bajabê amijã ano tỳx. Nãm me kute mrãmri ne rop krori kute amijo mrykĩ'ãtomti kà jangjênh ne bõx pyràk. Me ta ne me kute amijo imar mex ne ar awỳr bõx. Nhym be, kati. Nãm me ar anoo akno. Me kà kadjwỳnhbê ne me kute mrãmri ne rop jamrex pyràk. Me axwe. Ne kute ar amã Metĩndjwỳnh'ã 'êx ne kabẽn kêt jarênhmã ne ar awỳr bõx. Kute o ibê amiwỳr ar ajo akêx ne ar ajo bamã ne ar awỳr bõx. ¹⁶Mỳj dja gar me omũnh ne memã akator on? Bir, mỳj dja gar pidjôjadjwỳ mar on? Bir, ô ne parbê rôrøk ne ikwãn o bàrio amirĩt nhym me kôt kum apõx. Ga, rojtikam tyrti apõx kêtja pumũ. Ar gadjwỳ dja me apỳnh kabẽn punu jarên àpênh jaxwe gar me omũn arỳm memã akaton amim, “Be, ga, axweja pumũ. Kabẽn kajgo. Nãm Metĩndjwỳnh'ã 'êx ne kabẽn kêt jarênh ba”, ane. Djãm mrỳnhĩkam me kute akrô djôbê uba rênh? Kati. Nàr, djãm prêxkam me kute pidjôbê pigu rênh? Kati. ¹⁷Bàri mexkam ne ô mex arij. Nhym be, bàri punukam ne ô punu arij. ¹⁸Bàri mexkam ne ô

punu arij prām kêtikumrêx. Nâr, bari punukam ô mex arij prām kêtikumrêx. ¹⁹Bàrikam ô punu jarijja kunĩ ne me kute akâr ne kuwykam rên̄h. Dja me ã kute Metĩndjwỳnh'ã'êx ne kabên kêt jarên̄ho bajao ane. ²⁰Be, me àpên̄h jaxwe dja gar omũn arỳm kôt kum akato. Me kute Metĩndjwỳnh kabên kêt jarên̄hja dja gar ama. 'Ã ne ba ar amã, “Ga, rojtikam tyrti apôx kêtja pumũ”, ane.

²¹Me kute arik imã, “Ga abê inhô Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Ga ne ga ijo aba”, anhỳrja. Djãm me ja kunĩ kàjkwakam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute amim me utâr ne ar meo bamã? Kati. Me kute amim kàjkwakam lbãm kabên mar ne kôt kute amijo babit. Me jabit dja Bẽnjadjwỳr djwỳnh amim me utân ar meo ba. ²²Ije memã axwe pân̄h jarên̄h nhô akati wákam dja me krãptĩ aminêje imã, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Djãm akukwakam ije memã akabên jarên̄h kêt got ga ikanga? Djãm akukwakam ije me karô punu kujaêk kêt got ga ikanga? Djãm akukwakam ije mỳjja pumũnh kêt nhipêx kêt got ga ikanga? Mỳjja rûnh, mỳjja krãptĩ ne ba ipêx ga ikanga”, ane. Ije memã axwe pân̄h jarên̄h djã nhô akatikam dja me ã imã ane. ²³Kam dja ba irã ipôkri me kunĩmã kum, “Kati. Djãm ikukwakam ne ga mỳjja nhipêx? Kati. Wân̄h amikukwakam ne ga mỳjja nhipêx. Ba ije amar kêt. Rũm imã akãx. Me adjãpên̄h jaxwe”, ane. Dja ba ã memã ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute apỳnh kikre nhipêx'ã arkum ujarên̄h.

Ruk 6.47

²⁴Ne kam ajte arkum,

—Me kunĩ kute ikabênja mar ne kôt kute amijo baja ne me kute mrãmri ne me'ô jamak mex pyrãk. Me'ô jamak mexja kênkam amim kikre. ²⁵Nhym kam te 'ã na axidjuw ne te 'ã ngô tàm ne te kôk djãbêr tỳx kikre karngro nhym tỳm kêt. Kênkam kute ipêxkam ne tỳm kêt. ²⁶Nhym be, me kunĩ kute ikabênja mar kajgon kôt kute amijo ba kêt ne me kute mrãmri ne me'ô bën kati pyrãk. Me'ô bën kati pykatikam amim kikre. ²⁷Nhym kam 'ã na axidjuw ne 'ã ngô tàm ne kôk djãbêr tỳx kikre karngro nhym arỳm tỳm. Djã nãm kàjbê ban tỳm got? Kati. Nãm tu ban gru: ane.

²⁸⁻²⁹Nãm ã Jeju memã anen arỳm memã amikukràdjã jarên̄h pa. Nhym me kabên man kam ari ar aben pumũn kam abenmã kum,

—Tô mỳj kabên ny gotja? Nãm prĩne kute amimarkôt katà:t memã amikukràdjã jarên̄hkumrêx. Nãm ã me bẽnjadjwỳr rûnh kwỳ kabên mex anen ar prĩne kabêno meo atomo ba, ane. Djã nãm ã Môjdjê kukràdjã mar djwỳnh memã arên̄ho ane? Kati, nãm me ari no prôt ne ari kukràdjã jarên̄h'ã umju:w ne kute arên̄h katât kêtikumrêx.

Me'ô ã kajêkam têt'ã ujarên̄h.

Mak 1.40; Ruk 5.12

8 ¹Nhym kam krân̄h'ã arỳm rwỳk tẽ. Nãm rwỳk tẽ:n arỳm ruw. Nhym me krãptĩ: kôt mō. ²Nhym kam me'ô ã kajêkam tēja 'ỳr bôx ne parbê kônkrão nhỳn kum rax jarên̄ kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh, ga aje inhĩ kajêkam itêkôt aje ipumũnh ne aje mar. Aje ijo mex prãm jabej ba ren arÿm imex ne, ane. ³Nhym arÿm 'ÿr ikran kupên kum,

—Ije ajo mex prãm. On amex, ane. Nhym arÿm 'ã ã kajêkam têja apêx nhym arÿm mex ne. Kute o ãm tãmkam tẽmbê kà mex ne. ⁴Nhym kum,

—Kwârîk wãnh ga amijarênh kêt. Dja ga tu katât mã me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh'ÿr tẽn kum amibê, kum amikà bẽ. Ne kam kum mry ngã gê akadjy Môjdjê kukràdjà kôt Metĩndjwÿnhmã mry gan kum kungã. Arÿm akà mexkam dja ga kum mrywã ngã gê me kunĩ apumũ, arÿm akà mexkôt apumũ. Nãm ã Jeju me'ômã ane.

Kute amybÿm me'ôo mex.

Ruk 7.1

⁵Ne kam arÿm tẽn krĩrAXBê Kapanamã wadjà. Nhym krākamngôn timerĩ kubê 100 nhô bênjadjwÿr arÿm 'ÿr bôx ne kum ô àpênho no katon kum arên kum,

⁶—Bênjadjwÿr djwÿnh, inhô àpênh arÿm akryn tokry rax ne kikrekam arek nō, ane.

⁷Nhym Jeju kum, “Ba 'ÿrn o mex”, ane.

⁸Nhym krākamngôn timerĩ bênjadjwÿr kum,

—Djãm imex got ga inhũrkwãmã tẽ? Kwârîk wãnh. Dja ga akabênbit jarẽ nhym arÿm inhô àpênh mex ne. ⁹Inhō bênjadjwÿr kute raxo ijakrenhja ne imã kabên ba kabên man kôt ar amijo iba. Ne kam ba ibê me krākamngôn timerĩ bênjadjwÿrkam ba memã ikabên nhym me ikabên kôt ar amijo ba. Ba 'ômã kum, “'ÿr tẽ”, ane nhym arÿm 'ÿr tẽ. Ba kam ajte 'ôdjwÿmã kum, “Amrê tẽ”, ane nhym arÿm amrê tẽ. Ba inhô àpênhmã kum, “On mÿjja kupê”, ane nhym arÿm kupê. Kam ne ba amã, “Abênjadjwÿr djwÿnhkam dja ga akabên nhym arÿm akabênkôt mex ne”, ane. Krākamngôn timerĩ bênjadjwÿrbê ne me bajtem.

¹⁰Nãm Jejumã ane nhym kuman arÿm kam no tyn djan kôt ba djwÿnh arkum,

—Be, me'ô bajtemja kute tu amim imar mexkumrêx. Mebê idjaerkumrêx ren kudjwa ã amim imaro ane. Nhym be, kati. Me kute kudjwa ã amim imaro anhÿr kêt. Pydji bajtemkam kute amim imar mexkumrêx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx. ¹¹Ê, ba ar amã arê gar ama. Kàjkwakam Bênjadjwÿr djwÿnh arÿm kute pykakam amim me utâr ne ar meo bakam dja gwaj me bakukãmãremê ro'ã banhô kwÿ krê. Abraãomê Idjakmê Djakomê ro'ã banhô kwÿ krên mexo nhÿ. Nhym kam dja me bajtem timerĩ: ban bôx, myt apôx djârũm bôx ne myt ngiêx djârũm bôx. Bôx ne arÿm gwaj baro'ã ô kwÿ krêno nhÿ. ¹²Nhym be, mebê idjaerkumrêxja dja Metĩndjwÿnh arÿm bôm me kumê. Bênjadjwÿr djwÿnh bit kute amim me utâr ne ar meo baja, me tãm dja arÿm bôm me kumê. Bôm mebê idjaer mẽ nhym me wãnh akamât kô tykkam ar ba. Wãnh ne me amim ngryk ne tokry djaje amijanên ar àmra ba. Nãm ã Jeju arkum ane.

¹³Ne kam me krākamngôn timerĩ bênjadjwÿrmã kum,

—Aj mã. Ga ne ga tu amim imarkumrêx. Kôt dja ba arým amã ã o ane, ane. Nhyim myt tãmkam arým ô âpênh mex ne.

Kute me punu krãptio mex.

Mak 1.29; Ruk 4.38

¹⁴Nhyim kam Jeju arým Pedru nhõ kikrekam bõx nhyim Pedru djupãnhdjwý kanên nõ. ¹⁵Nhyim 'ÿr bõx ne arým ikra kupê. Kupê nhyim kanê arým kum ire. Kum ire nhyim arým kãjmã djan arým mex ne. Ne kam arým aro djuw mexo ba.

¹⁶Nhyim kam ar'ã para nhyim me arým 'ÿr me krãptio bõx. Me karõ punu kute meo baja tãm ne me'ÿr meo bõx. Nhyim mã me'ã kabênbit jarê nhyim mã me karõ punu umaje mô. Memã iren mã mô. Jeju arým mã me kunikam me karõ punu kujate. Ne kam ajte me punudjwý kunio mex.

¹⁷Amrêbê: ne ujarênh djwýnhbê Idjaij Jeju'ã ajarê. Kute meo mex'ã ajarê. Nãm Metĩndjwýnh kukwakam 'ã ajarê. Nãm me bakukãmãremã kum,

“Apýnh me bapunu djãri, apýnh me bakanê djãri nhyim kute amijã me bamar.

Kute mrãmri ne me kute jênh pytio bakam kute amijã mar pyrãk.

Nãm ã amijã me bamaro ane.”

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane. Jeju kute meo mex'ã ne memã arê. Nhyim kam me aben djô'ã arênh mô:. Arênh môr tãmtã arým 'ÿr o bõx. Tũ:mrãm, me bakamingrãnyrekam Jeju arým kato. Katon kam arým abatãnh ne ar ba. Ne kam arým me punuo mexo ba. Metĩndjwýnh kukwakam Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt Jeju arým ã meo mexo bao ane.

Ar'õ bit kute Jeju kôt amijo bikamênh.

Ruk 9.57

¹⁸Jeju me punuo mex ne arým amibu'ã me krãpti: pumũ. Ne kam arým arkum, —Gwaj on akàx nhikjê mã rê, ane.

¹⁹Nhyim kam Môjdjê kukràdjã mar djwýnh'õ 'ÿr bõx ne kum, —Ê, ujarênh djwýnh, ba arek akôt tê. Dja ga nhĩ'ãm amrãnh kunikôt ba akôt mrã, ane.

²⁰Nhyim kam kum,

—Ê, ga, djoti pykakam kreja pumũ. Ne kwênh kýjrũm aêja pumũ. Mrymê kwênhbit ne ôt djã kute amim kre pumũnhkôt kam ôt djã. Nhyim be kati. Ba ne ba inhõ kikre kêt. Inhi kwã djã kêt. Ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk nhýnh ne ba inhũrkwãja? Kon, gop ga amiman kam ikôt atêm jabej nãr kon, arek dja, ane.

²¹Nhyim kam me'õ ja kute Jejukôt bamã ne kum,

—Bênjadjwýr djwýnh, ba ibãm kumrêx jadjà. Ne kam arým akôt ar iba, ane. Nhyim kum,

²²—Kati. Amrê on ikôt ar aba. Gê me kute Metĩndjwýnh mar kêt wãnh me tyk jadjà. Me kute mar kêt ne me kute mrãmri ne me tyk jamakkre kêt pyrãk. Gê me wãnh õbikwa tyk jadjà. Nãm ã Jeju kum ane.

Jeju kôkmă bën tỳx.

Mak 4.35; Ruk 8.22

²³Ne kam ar kà'ỳr tēn 'ỳr bôx. Nhyim Jeju arỳm kàkam nhỹ nhyim kôt ba djwỳnh ar arỳm kôt nhỹ. Nhyim kam ar arỳm kà kujaten amũ tẽ. ²⁴Tẽ: nhyim ar aêrbê na 'itỳx ruw nhyim kôk 'itỳx wabê. Nhyim ngô arỳm aben pumjuw ne kà nhiby ato. Nhyim be, Jeju wănh arek ôto nô. ²⁵Nhyim kam kôt ba djwỳnh ar 'ỳr tēn arỳm tok ne kum,

—Bēnjadjwỳr djwỳnh, gop ar ipytà. Arỳm gwaj badjār 'ỳr, ane.

²⁶Nhyim arkum,

—Nă găm ar amim imar rere:kre. Mỳkam ne gar atĩn prām? ane. Ne kam kàjmă djan kôkmă bën tỳx. Nhyim arỳm tu ngô mēn nô.

²⁷Nhyim ar te kute marmă kam no tyn djan abenmă kum,

—Mỳj got on nhyim kôkmẽ ngô raxmẽ tu kabēn kôt ă amijo ane? ane. Năm ar ă abenmă ane.

Me karô punu krăptĩ: kute ar me'ôo ba.

Mak 5.1; Ruk 8.26

²⁸Nhyim kam Jeju arỳm ngô nhikjēmă bôx ne wabi. Kam ne pyka nhidjibê Djeradja. Năm wabi nhyim me'ô amănhkrut ar arỳm kajpa. Me karô punu ne ari aro ba. Me tykmă kikre kurũm ne ar mō. Ar àkrê: nhyim me te ar umaje ne te ar'ănh tēmă. ²⁹Năm ar Jeju kajpan arỳm kàj bē amran aminêje kum,

—Mỳj nă Metĩndjwỳnh Kra? Djăm me inhô akati kêtri dja ga me imă me itokry jadjà? ane.

³⁰Nhyim nĩjar angrô jamy krăptĩ: àkur mō. ³¹Nhyim kam me karô punu kum amijo a'uw ne kum,

—Aje me ikujaêk prām jabej ba me angrô jamy krăptĩ:wămă wadjà, ane.

³²Nhyim kum, “Aj mă”, ane. Nhyim me arỳm kato. Katon arỳm angrô jamy krăptĩ:mă wadjà. Wadjà nhyim arỳm angrô jamy kunĩ prôt ne. Pyka kră'yr'ă aparmă prôt tỳ:x ne arỳm imôtikam nox ne aminhimex ne.

³³Nhyim angrô jamy pumũnh djwỳnh ar omũn arỳm krĩraxmă prôt ne. Prôt ne arỳm bôx. Bôx ne arỳm prĩne memă mỳjja kunĩ'ă ajarê. Ne ajte me karô punu kute ar o baja'ă ajarê. ³⁴Nhyim krĩraxkam me krăptĩ kute Jeju pumũnhmă 'ỳr mō. Ne kam arỳm omũn kam anon kum,

—Gop me inhô pyka kurũm akato, ane.

Kute me'ô jakryo mex.

Mak 2.1; Ruk 5.17

9 ¹Nhyim kam Jeju ar arỳm kàkam wadjàn nox ne arỳm akàx nhikjēmă rê. Ne kam wabin krĩraxkam ar ba tũmjamă tēn bôx. ²Nhyim ar kwỳ kum me'ô jakryo bôx. Ikwă djăkam nōr ră'ă nhyim ar kum o bôx. Nhyim amim,

—Be, ar ja ne ar tu amim ikamnhĩxkumrêx, ane. Ne me'ô jakryjamă kum,

—Akmere, on akính. Jakam ne ba arým ajaxwe kunĩ maro aknon kam ingryk kêt ne, ane. Djã nãm tẽmbê me'ô jakryo mex got? Kati, nãm amidjêje nẽn kum jabit jarẽ nhym êje nõ. Jeju ta ne axweo akno.

³Nhym wãnh Môjdjê kukràdjã mar djwýnh kwý arým amim,

—E kum be, me'ô ja ne ajmãn Metĩndjwýnh japryô djan amijo Metĩndjwýnh dja. Metĩndjwýnh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ngryk kêt, ane. ⁴Nãm me ã ôkre kadjwýnhbê anhỹro kumex nhym arým tu me kuman memã kum,

—Mýkam ne ga me anhôkre kadjwýnhbê ijo kajgon ijapryô akumex? ⁵Ê, ba me amã mýjja amãnhkrut jarẽ. Mýj ne amirĩt, nẽn? Ba ren kum, “Ba arým ajaxwe maro aknon akam ingryk kêt”, ane. Nàr kon, “On kàjmã djan tẽ”, ane. Mýj ne ren amirĩt, nẽn? Nã bãm ren kum, “Ba arým ajaxwe maro aknon akam ingryk kêt”, ane nhym amirĩt kêtukumrẽx ne. Tãmbit ne amirĩt kêt.

Nhym be, kàjmã me ku'ê, ije ren me'ômã kum, “Kàjmã djan tẽ”, ane nhym ren arým amirĩt. Tãmbit ne amirĩtkumrẽx. ⁶Dja ba kum, “Kàjmã djan tẽ”, anen arým o mex ga me arým omũn arým amim, “Be ga, Jeju kute me'ô jakryo mexja pumũ. Be, djãm kute me axweo biknor kêt got? Mrãmri ne Metĩndjwýnh arým amijo ĩ ne pyka jakam amikabẽnkôt ari me axweo biknoro ba”, ane. Me aje amim ja jarẽnh kadjy dja ba me'ô jakryjao mex. Nãm ã Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmã anen arým tu me'ô jakryja'ýr akẽx ne kum,

—On kàjmã djan anhikwã djã mýn anhũrkwãmã o tẽ, ane. ⁷Nhym kam arým me aẽrbê kàjmã djan ikwã djã mýn ũrkwãmã o tẽ. ⁸Nhym me krãptĩ omũn kam no tyn kumex ne amim,

—Ê, arým ne djãm mrãmri o mex nhym mrãnh mexja pumũ. Mrãmri ne kabẽnkumrẽx. Djãm kute me axweo biknor kêt got? Mrãmri kute Metĩndjwýnh kabẽnkôt me axweo biknorkumrẽx. Ga, kute kam me'ôo mex nhym mrãnh mexkumrẽxja pumũ. Metĩndjwýnh mexkumrẽx, ane. Nãm me krãptĩ: ã amim ane.

Kute amikôt Matêu kamẽnh.

Mak 2.13-15; Ruk 5.27-29

⁹Nhym kam Jeju arým tẽ. Tẽ: nhym me'ô bẽnjadjwýr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djakam nhỹ. Idjibê ne Matêu. Nhỹ nhym arým omũn kum, “Amrẽ mã ikôt ajkamẽ”, ane. Nãm kum ane nhym Matêu arým amim kabẽn man kàjmã dja. Kàjmã djan arým kôt ajkamẽ.

¹⁰Nhym kam arým Matêu nhũrkwākam tẽn bõx ne arým ô kwý krẽno nhỹ. Nhym bẽnjadjwýr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwýnh krãptĩ bõx ne Jejumẽ ro'ã nhỹ. Nhym we me axwedjwý ikô'ã nhỹ. Me krãptĩ ne me nhỹ. Jeju kôt ba djwýnh ne ar Matêumẽ ro'ã nhỹ. ¹¹Nhym mebê pardjêu arým me ja pumũn arým Jejukôt ba djwýnh arkum,

—Je tô, djãm me wã axwe ngri got? Mýkam ne ar anhô ujarẽnh djwýnh me ro'ã ô kwý krẽno nhỹ? Bẽnjadjwýr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwýnhmẽ me axwemẽ ro'ã ô kwý krẽno nhỹ, ane.

¹²⁻¹³Nhym Jeju arým ar kabẽn ma. Ar kute,

—Djãm me wã axwe ngri got? anhÿrja Jeju arÿm kuman arkum,

—Djãm me mex'ÿr ne me kane djwÿnh mrã? Kati, me kanê'ÿrbit ne me kane djwÿnh mrã. Badjwÿ ne ba me axwe'ÿr tẽ. Djãm we me amex'ÿr ne ba tẽ? Kati, me axwe'ÿr ne ba tẽ. Me tãm ne ba amiwÿr me ku'uw. Me amikam kaprÿren wãnh axwemã irern iwÿr amijo akêxmã ne ba amiwÿr me ku'uw. Nhym be, amrêbê: ne Metindjwÿnh me bakukãmãremã kum, “Djãm me aje imã mry bôr djãm imã kÿnh?”

Kati. Me amã me kaprÿ. Ja ne imã kÿnh”, ane.

Mÿj'ã ne Metindjwÿnh me bakukãmãremã ja jarê? Ja dja gar tẽn ama. Mÿkam? Bir, me axwe ne ba amikôt me ku'uw. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

Me kukràdjã tùm'ã ujarênh.

Mak 2.18; Ruk 5.33

¹⁴Nhym kam Djuão. Kubê ngômã me angjênh djwÿnh. Djuãokôt ba djwÿnh ar arÿm Jeju'ÿr bôx ne kum,

—Ar ba ne bar ije Metindjwÿnhmã amijajbur kumex. Mebê pardjêudjwÿ ne me kute kum amijajbur kumex. Nhym be, akôt ba djwÿnh ne ar kute kum amijajbur kêt. Mÿkam? ane.

¹⁵Nhym Jeju tu amijã mjên jarên amikôt ba djwÿnh ar'ã mjênme ro'ã ar ar ba jarên arkum,

—Ga, me kute abenã mjênme prômê rênhja pumû. Djãm ar mjênme ro'ã ar baja kaprÿn mÿr got? Arkati. Ar kÿnhkumrêx ne ar ô kwÿ krên rax. Adjÿm, dja apÿnh akati amrê môrjakam me Ar kubê mjêno tÿm ne mã o mỗ. Nhym kam gêdja ar kaprÿren arÿm Metindjwÿnhmã amijajburo ba. Nãm ã Jeju Djuãokôt ba djwÿnh arkum ane. Amijã ne mjên jarê. Ne amikôt ba djwÿnh'ã ne mjênme ro'ã ar ar baja jarên arÿm ã arkum ane. Mÿj'ã ne me kute Ar kubê mjêno tÿmja jarê? Bir, ta amijã ne arê. Jeju dja meo tÿm ne mã o mỗ. Kambit dja kôt ba djwÿnh amijajburo ba.

¹⁶Be, ga, me kute jãm amim Jeju kukràdjã ny mar ne ajte kute jãm amim me kukràdjã tùm marja pumû. Me kute amê kukràdjã maro bakam umar mex kêt. Me kute mrãmri ne kubêkà ny kubêkà tùm'ã ir pyrãk ne ajte kute pidjô kangô ny mrykào ngôn nh tùm kam runh pyrãk. 'Ã ne Jeju ajte memã kum,

—Ga, me'ô nhô kubêkà tùm ne arÿm 'ÿrja pumû. Nhym kam arÿm kubêkà nyn pôn nh kêt. Djã ne me tùmja'ã kudji? Kati. Mÿkam? Bir, dja me kupô nhym arÿm nykam ê abenmã wangij. Abenmã wangij ne arÿm tùmja kadjô. Nhym kam arÿm 'ÿr nyja kute 'ÿr tùmja jakrenh mex ne. ¹⁷Ga, me'ô nhô mrykào ngôn nhja pumû. Me bakukãmãre ne me ô mrykào ngôn nh. Ga, mrykào ngôn nh arÿm tùm ne ngrãja pumû. Djã ne kam uba kangô ny ru? Kati. Mÿkam? Bir, dja nôr 'ãtùm nhym uba kangô arÿm kadjàn ajmrô nhym ngôn nh arÿm igot tẽn arÿm ajkatôr. Nhym arÿm kangô ajkapÿ nhym ngôn nh arÿm punu ne. Be, kam mex rã'ã kadjy ne me kute mry kào ngôn nh ny, kà rerekrekambit kangô ny runh prãm. Nãm ã Jeju arkum ane. Gêdja me amim Jeju kukràdjã nybit

maro ban arÿm mar mexkumrêx. Nhyim be, gêdja me amim me kukràdjà tũmdjwÿ mar prãm ne arÿm umar mex kêtumrêx. 'Ă ne Jeju memă ajarê.

Kute akubyn bĕnjadjwÿr krao tĭn.

Mak 5.21; Ruk 8.40

¹⁸Kute memă ja jarĕnh ōmkam ne me'ō bĕnjadjwÿr 'ÿr bōx ne kute kum rax jarĕnh kadjy tu parbĕ tÿm. Ne arÿm kum rax jarĕn kum,

—Arÿm godja ikra ni ty. Dja ga ikôt 'ÿr tĕn 'ă anhikra dji gĕ arÿm tĭn ne, ane. ¹⁹Nhyim arÿm kăjmă djan kôt tĕ. Kôt ba djwÿnhdjwÿ ne arkôt tĕ.

²⁰Tĕ: nhyim me'ō nire kôt bōx. Kamrô apôx'ă ne arÿm amexbĕ 12 apĕx. Năm kôt bōx ne tu Jeju nhibũm kôt 'ă kubĕkă jabu djăbit kupĕ. ²¹Kute o anhyr djwÿnhhrăm ne ta arÿm amim,

—Ba gop 'ă kubĕkăbit măn kupĕn arÿm imex ne, ane.

²²Nhyim kam Jeju arÿm akĕx ne omũn kum,

—Ăpnhĭre, on akĭnh. Ga ne ga tu amim ikamnhĭxkumrêx ne arÿm amex ne, ane. Nhyim kam myt tămkam mex ne.

²³Nhyim kam Jeju ar tĕ. Tĕ:n kam arÿm bĕnjadjwÿr nhũrkwă'ÿr bōx ne arÿm wadjă. Nhyim wănh me kwÿ pore kakôro dja nhyim me kangao kumex. ²⁴Nhyim memă kum,

—Me on ajmă. Djă năm kurerer wă ty got? Kati. Năm ôto nă, ane. Nhyim me arÿm 'ă keketo kumex. ²⁵Ne arÿm kato. Nhyim kam arÿm 'ÿr tĕn 'ÿr bōx ne kurerer nhikra 'amÿ. Nhyim arÿm tĭn ne kăjmă dja. ²⁶Nhyim kam me arÿm pyka kunĭkôt arĕnh ōpôk ne.

Kute me punuo mex.

²⁷Nhyim kam Jeju arÿm amũ tĕ. Tĕ: nhyim me'ō no ră ar amănhkrut arÿm kôt tĕ. Năm ar kăj bĕ kum amijo âmra tĕn mă kum,

—Dawi tămdjwÿ gop amă ar ikaprĭ, ane. ²⁸Nhyim arÿm kikremă wadjă nhyim ar no ră arÿm 'ÿr bōx. Nhyim ar kukij ne arkum,

—Djă ne găm ar tu amim imarkumrêx? Ije ar ajo mex marja djăm mrămri ar aje tu amim ja markumrêx? ane.

Nhyim ar kum, “Nă, Bĕnjadjwÿr djwÿnh”, ane.

²⁹Nhyim kam arÿm ar no kupĕ ne arkum,

—Ar aje tu amim imarkumrêx kôt dja ba ă ar ajo ane, ane. ³⁰Nhyim kam ar arÿm rĭt mex ne. Nhyim Jeju nĕje arkum 'ă karôn kăj bĕ arkum,

—Kwărk wănh me'ômă ĩjarĕnh kĕt, ane. ³¹Nhyim ate ar katon arÿm pyka kunĭkôt arĕnh ōpôk ne.

³²Nhyim kam me Jeju'ÿr me'ōo bōx. Me karō punu ne ar me'ōo ba nhyim ô'ă kabĕn kĕt nhyim me 'ÿr o bōx. ³³Nhyim arÿm me karō janon kujate nhyim arÿm me aĕrbĕ kabĕn mexkumrêx. Nhyim me krăptĭ: kam no tyn kumex ne abenmă kum,

—Mÿj me'ō ne kute me babĕ idjaerkam mÿjja pumũnh kĕt ja'ō pumũnh? Arkati, ane.

³⁴Nhym be, mebê pardjêu ne me memã kum,
—Me karõ punu nhõ bēnjadjwÿr kabēnkôt ne kute me karõ kujaêko ba,
ane. Nãm mebê pardjêu ã Jeju'ã memã ane.

Kum me krãptĩ kaprĩ.

Mak 6.34

³⁵Jeju ne krĩrax kunĩkôt memã ujarēnh ny jarēnhõ tẽ. Krĩraxmẽ krĩ kryre kunĩkôt memã arēnhõ tẽ. Me bikprõnh djãkam memã arēnhõ tẽ. Bēnjadjwÿr djwÿnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã ujarēnh nyja ne kàj bẽ memã arēnhõ tẽ. Ne ajte me punumẽ me kanê kunĩo mexo tẽ.

³⁶Ne kam me krãptĩ: pumũ. Nãm me omũn arÿm kum me kaprĩ. Mÿkam? Bir, me katyk ne ate ar bakam. Me kute mrãmri ne kute mryki'ãtomtio djuw mex djwÿnh kētkam katyk ne ate ar ba pyrãk. ³⁷Ne kam kôt ba djwÿnhmã kum,

—Me kute Metĩndjwÿnh mar prãmja ne me kumex. Nãm me kute mrãmri ne bãy arÿm abôr tyk ne kumexja pyrãk. Nhym be, Metĩndjwÿnh'ã ujarēnh djwÿnh ne me ngrēre kute bãykam me àpēnh djwÿnh ngrēreja pyrãk. ³⁸Kam dja gar me kadjy Metĩndjwÿnh 'uw gẽ me'ÿr 'ã ujarēnh djwÿnh jano gẽ me memã arē nhym me kuman kam arÿm tu amim markumrēx ne. Kute mrãmri ne me mrãnh ne kute me õ purkam bãy pumũnh ne mrãnh ne bõx ne kute kadjy me õ pur djwÿnhmã arēnh nhym me kute amũ kadjy memã arēnh nhym me ban kute memã ê ja pyrãk. Dja gar ã me kadjy Metĩndjwÿnh 'wÿro ane.

Kute ar kubê 12 janor.

Mak 6.7; Ruk 9.1

10 ¹Nhym kam amiwÿr kôt ba djwÿnh Ar kubê 12 'uw nhym ar bõx. Nhym ar kute kabēnkôt me karõ punu janor ne kujaêk kadjy arkum amipyma jadjã. Nhym apÿnh me punu djãri. Nhym apÿnh me kanê djãri. Nhym ar kute kabēnkôt meo mex kadjy arkum tÿx jadjã. Ne kam arÿm ar ano.

²Apÿnh kute ar anorbê 12 nhidji jarēnh kadjy ne ja.

Ximão. Idji 'õdjwÿ ne Pedru.

Ångre. Kamybê ne Pedru.

Xijagu. Djebedêu ne kudji.

Djuão. Kamybê ne Xijagu.

³Piripi.

Batormê.

Tôme.

Matêu. Kubê ne bēnjadjwÿr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwÿnh.

Xijagu 'õdjwÿ. Aupêu ne kudji.

Tadêu.

⁴Ximão 'õdjwÿ. Mekôt ne me kukràdjã'ã no tÿx.

Djuda. Idji nhikjêbê ne Ikadji. Tãmja ne Jeju kurê djwÿnhmã kanga. Apÿnh kute ar anorbê 12 nhidji ne ja.

⁵Ar ja ne Jeju ar ano. Nãm ar àpênh djà'ã arkum karõn ar ano. Nãm arkum, —Kwãrik wãnh me bajtemmã ar amõr kêt ne kwãrik wãnh pykabê Xamarijkam krĩ'ômã ar adjâr kêt. ⁶Mebê idjaer ne me no akunon ate ar ba kute mrãmri ne mrykĩ'atomti no biknor pyrâk. Me ja'ÿr dja gar mõi. ⁷Ne me'ÿr bõx ne kàj bê memã kum, “Arÿm kàjkwakam Bẽnjadjwÿr djwÿnh kute pykabê amim õ me utâr ne ar meo ba 'ÿr”, ane. ⁸Dja gar me kanêo mex ne ajte me ì kajêkam tèo mex ne ajte akubyn me tyko tĩn. Ne ajte mekam me karõ punu janon kujate. Ba ne ba tu kajgo ar amã adjâpênh djà'ã karõ gar maro aba. Ikudjwa tu kajgo meo mexo aba. Kwãrik wãnh memã pãnh jarênh kêt. ⁹Kwãrik wãnh kên karÿr nâr kryt jaka nâr kryt kamrêkbê kobri me kute o õ pi'òk kaprĩja kwãrik wãnh byr ne ar anhõ katòk'y djâkam ir kêt. ¹⁰Kwãrik wãnh ar anhõ xakuo amõr kêt. Ar akà kràkà pÿnh ne ar aparkà amãnhkrut ne ar anhõ kô pÿnh dja gar o mõi. Jabit dja gar o mõi. Ar anhõ mÿjja ja'õ'ã kàtãm kwãrik wãnh o amõr kêt. Ar adjâpênh pãnh dja me ta ar amã ar anhõ mÿjja ngã. Nãm ã arkum karõo ane.

¹¹Ne kam ajte arkum,

—Dja gar krĩrax 'omã wadjàn me'õ mexja jabej. Kum ar akĩnh dja gar abej. Dja ar amã aminhũrkwã jarê gar kambit anhiqwã. Me kurũm ar akatorkambit ajte anhiqwã 'õdjwÿ jabej. ¹²Dja gar me ùrkwã 'omã wadjàn memã umar mex jarê. ¹³Dja me mex ne kum ar akĩnh gar memã umar mex jarê nhym me arÿm ar akabên kôt mrãmri umar mexkumrêx. Nâr godja me kum ar akĩnh kêt jabej dja me umar mex kêt ne. ¹⁴Godja me'õ kum ar akĩnh kêt ne kute akabên mar prãm kêt jabej aparkà'ã me õ pyka ka'u. Me ùrkwã kurũm nâr me õ krĩrax kurũm ar akator kutã ar aparkà'ã me õ pyka ka'u. Aje me kute akabên mar prãm kêtjao amirĩt nhym Metĩndjwÿnh kute omũnh ne amũ 'òkam kute memã pãnh jarênh kadjy me õ pyka ka'u. ¹⁵Ba ar amã arê gar ama. Amrêbê: me bakukãmãrekam ne me krĩraxbê Xõtômamê Gomorakam axwekumrêx. Dja ì Metĩndjwÿnh kute me axwemã pãnh jarênh kadjy akati bõx nhym me arÿm tokry. Dja ajbir krĩrax jakamdjwÿ me axwe pãnh tokry:. Ne tokryo Xõtômakam me jamê Gomorakam me ja jakrenh me:x ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx, ane. Jeju ã arkum 'ã karõo ane.

¹⁶Ne kam ajte arkum,

—Dja ba ar ajano gar arÿm aje mrãmri ne mrykĩ'atomti kute rop djàkrê katikôt ar ba pyrâk. Amijã ano tÿx kute mrãmri ne kangã amijã no tÿx pyrâk. Ne ar ajaxwe kêt kute mrãmri ne tut axwe kêt pyrâk. ¹⁷Aminêje rĩt. Mÿkam. Bir, godja me ar ajo rôròk ne ar ajo mõi. Nhym kam me krãptĩ kute ar akukjêr kadjy arÿm ar ajã akuprõ. Ar ajã akuprõ nhym me arÿm ar akaprêprêk. Mebê idjaer bikprõnh djâkam ar akaprêprêk. Mry kã punuo ar akaprêprêk ne. ¹⁸Imã ar adjâpênhkam dja me ar ajo rôròk ne ar apa 'amÿn arÿm me bẽnjadjwÿr kabem ar apumjuw. Ne me bẽnjadjwÿr rũnh kabem ar apumjuw gar arÿm ijã memã amijarê. Nhym me me bajtem kabem ar apumjuw gar arÿm ijã memã amijarê. ¹⁹Godja me ar ajo rôròk ne ar ajo mõi me kabem ar apumjuw kwãrik wãnh ar amikukãm amim, “Mÿj dja ba aminêje memã

ikabên on”? anhÿr kêt. Mÿkam? Bir, myt tãmkam dja ar amã akabên jangij.
²⁰Djãm ar ga dja gar amikabên jarê? Kati. Ar Abãm djwÿnh Karõ dja ar amã amikabên jarê gar arÿm amũ memã arê. Nãm Jeju ã arkum 'ã karõo ane.

²¹Ne kam ajte arkum,

—Me kamy dja kurê djwÿnhmã kamy kanga nhym me arÿm me kupa. Nhym me bãmdjwÿ dja kurê djwÿnhmã kra kanga. Nhym me kra dja me kum bãmmê nã kurê ne memã ar kanga nhym me ar kupa. ²²Imã adjàpênhkôt dja me kunĩ kum ar akurê. Dja gar ikôt ar aba tÿx rã'ã:n ijã adjukanga kêt ne kam 'ã aminhinomã amimê ba arÿm ar apytã. ²³Godja me krĩrax 'òkam kum ar akurên ar ajo ajkê gar krĩrax 'òdjwÿmã aprôt. Dja gar apÿnh mebê idjaer nhõ krĩraxkam me akreo tẽ:n o atêm nhinomã mênh kêt ba arÿm bõx. Ba ije amijo inhĩ ba arÿm ar awÿr bõx. Nãm Jeju ã arkum 'ã karõo ane.

²⁴Ne kam ajte arkum,

—Ê, djãm ar kute kabên mar ar o baja kute raxo ar õ ujarênh djwÿnh jakrenh? Kati. Nãr, djãm õ àpênh kute raxo õ bënjadjwÿr jakrenh? Kati. ²⁵Kute kabên mar ar o baja kute ar õ ujarênh djwÿnh kôt ar amijo bakambit ne mex. Õ àpênh kute õ bënjadjwÿr kôt ar amijo bakambit ne mex. Ga, me kum ikurê ne imã me karõ punubê Bedjêbu jarênho baja pumũ. Djãm me kum ar akurê kêt mã? Kati. Ar gadjwÿ dja me ar amã mÿjja punu jarênh kume:x. Ar aje araxo ijakrenh kêt kam ne ikôt ar amijo abakam dja me ar gadjwÿ ar amã mÿjja punu jarênh kume:x.

²⁶Djã nãm me kadjwÿnhbê axweja bipdjur rã'amã? Kati, dja ã amirĩt ne. Nhÿnh ne mÿjja bipdjur'õ me kute omũnh kêt mã? Ne nhÿnh ne me kute mÿjja pudjur'õ mar kêt mã? Adjÿm, dja ã kunĩ amirĩt ne. Mÿjja pudjur, mÿjjao bipdjurja dja ã kunĩ amirĩt ne. ²⁷Ije akamãtkam ar amã mÿjja jarênh dja gar a'uri kãj bê memã arê. Ije ar ajamakri ijajkwa momokkam mÿjja jarênh dja gar kikre nhimök po'ã djan kãj bê memã arê. ²⁸Ne kwãrĩk wãnh gar amã me kute ar aparja pyrna kêt. Me ja gêdja me ar akrãkãbit par kajgon kam ijukri kute ar akadjwÿnhbê ajmã ar ajo kêt. Kati, ba ar amã arê. Me'õ pydji dja ga ar amã uma. Kute me bĩn ne ijukri me biknor tokry djãkam me rênh jabit dja ga ar amã uma. Be, ba ar amã arê. Metĩndjwÿnhbit dja gar amã uma. ²⁹Kwênhne amãnhkrut ne pãnh ngrire, pãnh ngônhton pydji. Nhym kam kwênh pydji pykabê tÿm ne arÿm ty. Djãm Abãm djwÿnh kute mar kêt? Kati. Kute kwênh mar. ³⁰Ne ar akĩdjwÿ kute mar. Arÿm Abãm djwÿnh kute ar amã abenã ar akĩ'ã akre mar. ³¹Kam, djãm ar atĩn prãm mã? Kati. Kwãrĩk wãnh. Te kwênh krãptĩ: nhym kum kwênh kĩnh ngrire. Nhym be, ar gajbit. Metĩndjwÿnh kum ar akĩnhkumrêx. Tãm dja gar aman atĩn prãm kêt. Nãm Jeju ã arkum karõo ane.

³²Ne kam ajte arkum,

—Kam me'õ kute amijo ipytãr ne me ipôkri memã kum, “Ba ne ba ije amim Jeju mar”, anhÿro baja. Badjwÿ dja ba tãmwã'ã kãjkwakam Ibãmmã kum, “Nã, ba inhõbikwa ne wã”, ane. ³³Nãr, dja me'õ me ipôkri memã kum, “Kati. Ije Jeju mar kêt”, ane. Badjwÿ dja ba tãmwã'ã kãjkwakam Ibãmmã kum, “Kati. Ije tãmwã mar kêt”, ane.

³⁴Djãm ibôx nhym ikam me umar mexmã? Kati. Dja ba bôx nhym me arým imÿr jabej abeno kurê djwÿnh ne aben pa. ³⁵Amrêbê: ne me me bakukãmãremã kum,

“Dja me'ô my kum bãm kurê.

Nhym me'ô nire kum nã kurê.

Nhym prô kum umrengêx kurê.

³⁶Me'ô nhûrkwâkam dja ta ôbikwa kum aben kurê.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Jakam dja me imÿr jabej ã abeno ane. Me kute me bakukãmãremã arênh kôt dja me ã abeno ane.

³⁷Godja gar ajô imã, “Ba akôt apê”, anen amã abãmbit nâr amã anãbit kÿnh ne amã ikÿnh ngrire ba arým imã ikôt adjâpênh kÿnh kêt. Godja amã akra mybit nâr amã akra nibit kÿnh ne amã ikÿnh ngrire ba arým imã ikôt adjâpênh kÿnh kêt. ³⁸Dja gar ajô amã ikôt atokry pyma ne ikôt aje anhô pite'y mÿnh prãm kêt ne ikôt abikamênh prãm kêt jabej ba kam imã ikôt adjâpênhja kÿnh kêt. ³⁹Dja gar ajô atÿnmã aminên arým akuno. Nâr gar ibê aminê kêt nhym me arým abî. Imã adjâpênhkam arým abî. Kwârîk wãnh rã'ã. Metîndjwÿnh dja arým atînkumrêx kadjy apytã ga arým kôt atîñ ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum 'ã karôo ane.

⁴⁰Ne kam ajte arkum,

—Dja gar me'ÿr bôx nhym me kum ar akÿnh. Me kum ar akÿnh o arým kum badjwÿ ikÿnh. Ne kum ikÿnh o arým kum kute ijanor djwÿnhdjwÿ kÿnh. ⁴¹Dja Metîndjwÿnh kukwakam memã kabên jarênh djwÿnh me'ÿr bôx nhym me kum kÿnh. Kubê Metîndjwÿnh kukwakam memã kabên jarênh djwÿnhkam kum kÿnh. Metîndjwÿnh dja kam arým memã o pãnh ne. Metîndjwÿnh kute kukwakam ujarênh djwÿnhmã âpênh o pãnh kôt dja arým memã o pãnh. Dja me'ô katât kute amijo bakumrêx me'ÿr bôx nhym me kum kÿnh. Me'ô katât kute amijo bakam me kum kÿnh. Metîndjwÿnh dja arým memã o pãnh ne. Metîndjwÿnh kute me'ô katât kute amijo bajamã o pãnh kôt dja memã o pãnh. ⁴²Dja me'ô ikôt ba djwÿnh rax kêt'ô bôx nhym me kum ngô ngã. Me'ôja kute ikôt bakam kum ngô ngã. Ba dja ba mrãmri o pãnh mex. Me kute o djuw mex ngrire jao pãnh mex. Nãm ã Jeju arkum 'ã karôo ane.

Djuão'ã ujarênh.

Ruk 7.18

11 ¹Ne arým kôt ba djwÿnh Ar kubê 12mã 'ã karô pa. Arkum 'ã karô pan kam arým amũ tẽ. Pykabê Garrêjakam apÿnh krî rûnh djâri kute memã kukràdjã jarênh ne kute kàj bê 'ã me akre kadjy ne amũ tẽ.

²Nhym kam me Djuãomã Jeju jarê. Djuãobê ne ngômã me angjênh djwÿnh. Me kute arým Djuãobê ijêkam ne me kum Jeju jarê. Nãm me Djuãomã kum,

—Jeju ne arým apÿnh mÿjja pumÿnh kêt nhipêx, ane nhym arým kuma. Kuman arým Jeju'ÿr amikôt ba djwÿnh ar amãnhkrut jano. ³Ar kute Jeju kukjêrmã ne Djuão ar ano nhym ar arým 'ÿr tẽn 'ÿr bôx ne Jejumã kum,

—Metĩndjwỳnh kute me imã me'õ janor nhym bõxmã, kute me imã arẽnhja djãm ga? Nàr kon godja gwaj me'õkam ama? Nãm ar ã Jejumã ane.

⁴Nhym Jeju arkum,

—Dja gar akubyn Djuão'ỳr tẽn kum arẽ. Aje ajbir mỳjja mar ne omũnhja kum arẽn kum, ⁵“Me no rã arỳm rĩt mex. Nhym me mrãnh kêt arỳm mrãnh mex. Nhym me ĩ kajẽkam tẽ arỳm mex. Nhym me amakkre kêt arỳm amak mex. Nhym me tyk akubyn tĩn ne. Nhym me õ mỳjja kêtja nhym me kàj bẽ memã ujarẽn ny jarẽnho ba”, ane. Tãm dja gar aman Djuãoomã arẽ gẽ kuma. ⁶Dja me memã ijarẽ nhym me ibẽ amijo akẽx kêt, me ja ne me kĩnhkumrẽx. Nãm ã Jeju Djuãookõt ba djwỳnh arkum ane. Nhym ar kuman arỳm katon tẽ.

⁷Nhym kam Jeju arỳm me krãptĩ:mã kum,

—Mỳj ne ga me aje kapõt kukritkam omũnhmã mõi? Djãm Djuão kute bõti kõt djãbẽrkam ari amijadjwỳr pyrãk? Djãm ari memã kabẽn jadjuw? Kati. Nãm katat memã kabẽn jadjwỳrkumrẽx. ⁸Bir, mỳj ne ga me aje omũnhmã mõi? Djãm Djuão ne kubẽkã pãnh rax ne akrita jangij? Kati. Nãm kubẽkã pãnh ngrire jangij. Bẽnjadwỳr rũnh nhõ kikretikam ne me kubẽkã jakrita jangij. Nhym be, Djuão ã kã kute anhỳr kêt. ⁹Nhym bir, mỳj ne ga me aje omũnhmã mõi? Djãm Metĩndjwỳnh kukwakam memã ujarẽn djwỳnh? Nã. Tãm. Nhym be, Djuão ne raxo kute Metĩndjwỳnh kukwakam memã ujarẽn djwỳnh kunĩ jakrenh. ¹⁰Amrẽbẽ: ne Metĩndjwỳnh imã 'ã ajarẽ. Djuão'ã imã ajarẽ. Nãm imã, “Ota ba akukãm ajã ujarẽn djwỳnh'õ jano kute akukãm me akre nhym me kute mar ne akutẽp kute axwemã irern katat amijo bamã. Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadwỳr rũnh kutẽp katat 'ã pry jadjwỳrja pyrãk.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh Djuão'ã imã ane. Amrẽbẽ: me bakukãmãre ar bari. Nhym me arỳm kabẽn man 'ã pi'õk no'õk ne. Ne kam me aben djõ'ã arẽnho mõi:n arẽnho mõi tãmtã arỳm 'ỳr o bõx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam Djuão arỳm kato. Katon arỳm abatãnh ne. Abatãnh ne arỳm ijã memã ujarẽn ar ba. Me kute amrẽbẽ Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'õk no'õk kõt ne Djuão ijã ujarẽn ar ba. Ikukãm meo mexo ba.

¹¹Ngomã me angjẽn djwỳnhbẽ Djuão ne jakam raxo kute pykakam me kunĩ jakrenh. Djãm me'õ pykakam ar ba 'õ raxo kute Djuão jakrenh? Kati. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrẽx. Nhym be, dja ĩ kãjkwakam Bẽnjadwỳr djwỳnh amim me utãn meo ba. Nhym kam dja me kunĩ raxo Djuão jakre. ¹²Nhym be, on jakam Djuão ra:x. Nãm memã arẽnho ban memã kum, “Kãjkwakam Bẽnjadwỳr djwỳnh kute amim me utãn ne ar meo ba 'ỳr”, anhỹro ba. Nhym kam me krãptĩ kuman amim Bẽnjadwỳr djwỳnh mar prã:m. Me kute mrãmri ne me krãptĩ kute kikre ngiremã ngjẽx prãm ne kute 'ã kute aben nhingãnhja pyrãk. Me kute ari 'ã ikjẽo aben rẽn ne 'ã kute aben nhingãnh kumex ja pyrãk. Ne jakam me kute o anhỹr rã'ã. ¹³Amrẽbẽ: me me bakukãmãremã Bẽnjadwỳr djwỳnh bõxmã arẽ. Metĩndjwỳnh kukwakam ujarẽn djwỳnh aben kukãm Bẽnjadwỳr djwỳnh bõxmã arẽ. Mõjdjẽdjwỳ arẽ: nhym kam me bakamingrãnyrekam Djuão

arým katon ajte tãm jarẽ. Bẽnjadjwýr djwýnh bõx jarẽ. ¹⁴Amrẽbê: ne me me bakukãmãmẽ kum, “Dja me'õ kute Erij pyræk bõx”, ane. Ba on ar amã me'õ jarẽ gar ama. Djuão ne kute Erij pyræk ne arým bõx. Ar aje imar prãm jabej dja gar arým ima. Nàr ar aje imar prãm kêt jabej arým imar kêt. ¹⁵Gop ar ajamak mex jabej tu amim ikabẽn ja markumrẽx. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

¹⁶Ne kam ajte memã kum,

—Je tô mýj got ba me akamingrãny'ã akre? Mýj ne ga me aje uræk? Nã gãm me aje me prĩre mýjja kam kĩnh kêt pyræk. Ga me, me prĩre kikre kabem krĩn kute abeno bixaêr baja pumũ. ¹⁷Ar ja ne ar ar jamã kabẽn ne arkum, “Gwaj bakĩnh katio dja, gwaj babixaêro dja ne ngõtãx à'ak”, ane.

Nhym ar kum, “Waj, ar ibixaêr prãm kêtê. Ar itor prãm kêtê. Ar imã wã kĩnh kêtê”, ane.

Nhym ajte arkum, “Gwaj bamýr kati mãn o nhý”, ane.

Nhym ar, “Kê, wajre. Ar imã kĩnh kêtê. Ar imýr prãm kêtê”, ane.

Be, nã gãm me aje me prĩre pyræk ne amã ja kĩnh kêt ne ajte amã jadjwý kĩnh kêt. ¹⁸Djuãobê ngômã me angjênh djwýnh ne me awýr bõx. Nãm amijajbu:n kute uba kangõo kôm kêt ne ar ba ga me amã kĩnh kêt ne kam we, “Nãm ajbã. Me karõ punu ne ar o ba nhym ajbã”, ane. ¹⁹Nhym be, ba ne ba mrãmri gêt amijo inhĩ ne me awýr bõx ne me akam idjàkur iban kõt ikõm iba ga me amã ikĩnh kêt ne we ijã, “Kê, tãmwã ne kute àkur rũnhbit mar, kum uba kangõ djãnhĩ”, ane. Ne we ajte ijã, “Me kute bẽnjadjwýr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwýnhmẽ me axweo bit ne õbikwa ne”, anhýr ar o aba. Nhym be, djãm Metindjwýnh amak punu got? Amak me:xkumrẽx ne prĩne kute amikukãm mýjja kunĩ mar ne Djuão kute amijajbur ne ar bamã ano. Ne ajte amikukãm umarkam badjwý ijano. Ije amijajbur kêtĩmã ijano. Nhym kõt me amak mex ne amikukãm umar, ar ipumũn kam õkre kadjwýnhbê amim, “Mrãmri ne Metindjwýnh mexkumrẽx ne amẽ ar ano.” Nãm ã Jeju memã ane. Tãm ne ja.

Kute krĩraxmã watĩre jarẽnh.

Mat 12.38; Ruk 10.13, 11.29

²⁰Nĩjar krĩraxkam ne Jeju mýjja pumũnh kêt ngrẽre nhipêx nhym me krãptĩ tu amim markumrẽx. Nhym kam arým me wãmã kabẽn'o jarẽnh kêt. Nhym be, amiwýr krĩraxkam me ja ne Jeju arým memã kabẽn ne. Krĩrax jakam ne arým mýjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêx ne me punu krãptĩo mex. Djã ne me amikam kaprĩren wãnh axwemã iren 'ýr amijo akẽx? Kati. Me kute 'ýr amijo akẽx kêt. Kam ne arým krĩrax jakam memã kabẽn ne memã kum,

²¹—Ý, watĩ:re Koradjikam me wã. Watĩ:re Bexadakam me wã. Dja ga me atokry rax ne. Ba ren me bajtem nhõ pykabê Xirumẽ Xidõkam ren mýjja rũnhja, mýjja pumũnh kêtja kwý nhipêx nhym ren me omũn ren arým amrẽbê amim katon ren amikam kaprĩren wãnh axwemã ire. Ne ren kute kum irero amirĩt kadjj kubêkã kukrebê exopa jangjên ren amijã mro prã kapĩ. Ne ren kam iwýr ren amijo akẽx. Nhym be kati, inhõ me wýnhkam me ga, Koradjikam me gamẽ

Bexadakam me gamẽ me akam ne ba te mỳjja pumũnh kêt kwỳ rax ne ipêx ga me omũnh kajgo. Omũnh kajgon amikam akaprĩre kêt ne wãnh ajaxwemã anhirer kêtumrêx ne aje iwỳr amijo akêx kêtumrêx ne. ²²Ba me amã arẽ ga me ama. Dja ĩ kute me axwemã pãnh jarênh nhõ akati bõx nhym Metĩndjwỳnh me ajaxwemã pãnh jarẽ. Ga me kam arỳm pãnh atokryo me rĩnã jakrenh mex. Ga me atokryo krĩraxbê Xirumẽ Xidõ jakrenh mex ne.

²³Ne kam krĩraxbê Kapanakam me gadjwỳ djãm mrãmri me abẽnjadjwỳr rũnho kàjkwa'ỳr abõxmã? Kati, aparmābit dja ga me me biknor tokry djãmã wadjà. Krĩraxbê Xõtõmakam me axwe: nhym Metĩndjwỳnh arỳm meo akno. Ba ren mekam mỳjja pumũnh kêt nhipêx kute me akam ije mỳjja pumũnh kêt nhipêx ja pyrāk nhym ren me wãnh axwemã ire nhym ren krĩrax arek âm rã'ã. Krĩraxbê Xõtõma ren arek âm rã'ã. Nhym be, kati. ²⁴Ba me amã arẽ ga me ama. Dja ĩ kute me axwemã pãnh jarênh kadjy õ akati bõx. Dja Metĩndjwỳnh memã pãnh jarẽ ga me kam arỳm atokry raxo Xõtõmakam me ja jakrenh mex ne. Nãm ã Jeju krĩraxkam me jamã ane.

Me katykmã 'ã ujarênh.

²⁵⁻²⁶Nhym kam Jeju Bømmã kum,

—Djũnwã, ota ga anhõ kàjkwa, anhõ pyka djwỳnh. Amã ne ba amikĩnh jarẽ. Nã gãm me amikukãm umarmẽ me kute mỳjja mar rũnhjabê mỳjja ja pudju. Ne kam me kute amijo prĩre pràbê amijo rũnh kêtjamã mỳjjao amirĩt ne. Mrãmri Djũnwã, nã gãm ã aje anhỳrkam mrãmri mexkumrêx. Ga adjukaprikam ne ga amim me'ã karõn arỳm ã meo ane. Ba kam badjwỳ ikĩnhkumrêx ne wãm amã amikĩnh jarẽ, ane.

²⁷Ne kam ajte me krãptĩmã kum,

—Arỳm ne Ibãm imã õ mỳjja kunĩ kanga. Ba ibê Metĩndjwỳnh Kra. Djãm me'õ ne kute prĩne imar? Kati. Ibãmbit ne kute imar. Djãm me'õ ne kute prĩne Ibãm mar? Kati. Bajbit ne ba ije prĩne mar. Ije me'õmã Ibãmo amirĩt prãmja adjwỳnhdjwỳ kute mar.

²⁸Pykakam me akukràdjã punu ne ga me aman kõt ar amijo aba. Ne kam arỳm akaprĩre kute mrãmri ne me jênh pytĩ turn o ban kam kaprĩa pyrāk. Kam ne ga me akatyn akaprĩ:re. Amrẽ me akunĩ iwỳr tẽn ikam atyk djã kêt ne ikam akõkam kõt. ²⁹⁻³⁰Nãm me mry bàri kute jênh bjero mrãnh kadjy ne umar mex kadjy mutbê pĩo kapa. Ikukràdjã mex ne kute mry mutbê pĩo kapaja pyrāk. Dja ga me amim ikukràdjã mex man kõt ar amijo aba kute mrãmri ne me kute mry bàri mutbê pĩo kapa ja pyrāk. Djãm aje ikukràdjã kõt ar amijo abakam adjumar punumã? Kati. Kam adjumar mexkumrêx. Adjumar mex kute mrãmri ne me kute mry mutbê pĩ kajkrito kapa ja pyrāk. Djãm ije me amã ino katormã? Djãm ije amijo idjãmramã? Kati. Ba ne ba memã iprĩ mex ne meo iban ije amijo ingrire kadjy amimar. Kam dja ga me ikukràdjã kõt ar amijo aba nhym me abê tỳx kêtumrêx ne. Kute mrãmri ne jênh kajkrit mrybê utĩ kêt pyrāk. Kam dja ga me ikukràdjã kõt ar amijo aban arỳm akadjwỳnhbê atyk djã kêt. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

Pi'ók rârâr mÿr jabej me kum kurê.

Mak 2.23; Ruk 6.1

12 ¹Ne kam pi'ók rârârkam Jeju pur katikôt tẽ. Nhym kôt ba djwÿnh ar kôt môn arÿm kum prãm ne mormã bãygogo 'y nhikên mrãnhkôt ngãnh ne amijajkwamã rênho mô. ²Nhym kam mebê pardjêu ar omün kum,

—Je tô mã ne akôt ba djwÿnh ar arÿm nê? Pi'ók rârârkam ne me tyk djà kêt djà. Me kute pi'ók rârârkam mÿjja jao anhÿr kêt. Me tũmre ne me ta kukràdjákôt mã me babê uma. Me kute pi'ók rârârkam mÿjja kupênh kêt. Kambit ne me tyk djà kêt djà. Mÿkam ne akôt ba djwÿnh ar ã ar o anhÿro ba? ane. ³Nhym kam Jeju memã kum,

—Kê, djãm me aje Metĩndjwÿnh kabên'ã pi'ók no'ókjadjwÿ pumũnh kêt? Djãm me aje me bakukãmãrebê Dawi'ã ujarênhja pumũnh kêt? Ê, Dawi arkum prã:m. ⁴Kum prã:m nhym Dawi arÿm Metĩndjwÿnh nhũrkwãmã wadjàn djwÿ byn kukrên kam kôt ar tẽm jamãdjwÿ kungã nhym ar arÿm kukrê. Djwÿ me kute Metĩndjwÿnhmã ôrja tãm ne kubyn kukrên arkum kungã. Metĩndjwÿnh nhô djwÿ ja ne me kâtãm kute kur kêtumrêx. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnhbít ne kute kur. Nhym be, Dawi ta ne tu kukrê. Nhym kam me kute kum axwe jarênh kêt. Djãm me aje ja mar kêt? Ga, me kute Dawimã axwe jarênh kêtja pumũ. Ne kam ikôt ba djwÿnhmēbit ar imã ar ijaxwe jarê. Je tô mÿkam?

⁵Ba ajte me amã arê ga me ama. Mÿj ne me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh pi'ók rârârkam nê? Mÿj ne me me tyk djà kêt djà nhô akatikam nê. Djãm me aje me'ã Môjdjê kukràdjà mar kêt got? Djãm me aje 'ã pi'ók no'ók pumũnh kêt got ga me imã akabên ne? Nãm me pi'ók rârârkam Metĩndjwÿnh nhô kikretikam tu àpênh ba. Ne kadjy kum mry bôro bao tu àpênh ar ba. Djã ne Metĩndjwÿnh kam memã axwe jarê? Kati. Ga, me kute me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnhmã axwe jarênh kêtja pumũ. Ne kam ikôt ba djwÿnhmēbit ar imã ar ijaxwe jarê. Je tô mÿkam? ⁶Ba ajte me amã arê ga me ama. Ba ne ba Metĩndjwÿnh nhô kikretikam ipydji irax ne ije kam me àpênh'ã memã karô djwÿnh. ⁷Ga me ren Metĩndjwÿnh kute me bakukãmãremã kabên jarênhja ma. Nãm memã kum, “Djãm me aje imã mry bôr djãm imã kĩnh?

Kati. Me amã me kaprĩ. Ja ne imã kĩnh.”

Nãm ã Metĩndjwÿnh me bakukãmãremã ane. Ga me ren Metĩndjwÿnh kabên ja man ren amã me kaprĩ. Ne ren amã me kaprikumrêx ne ren ar axwe kêtjamã axwe jarênh kêt.

⁸Ba me amã arê ga me ama. Ba ije amijo inhĩ ne me awÿr irwÿk ne ba inhô pi'ók rârâr djwÿnh. Kam gêdja ba memã, “Kwãrĩk wãnh ga me kam mÿjja kupênh kêt nâr kon, dja ga me jakam apên nâr kam mÿjja kupênh kêt ne arek akrĩ”, ane. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju memã ane. ⁹Ne kam arÿm amũ tẽn mebê pardjêu nhô me bikprôn timerã wadjà. ¹⁰Nhym me'ô nhikra nhikjê jarôxja me ikôt'ã nhÿ. Nhym me ja kute 'ã axwe nhôr kadjy Jeju kukij ne kum,

—Djãm Môjdjê kukràdjà kôt ne me me tyk djà kêt djà nhõ akatikam meo mexo ba? Pi'ók ràràrkam meo mexo ba? ane.

¹¹ Nhyim memã kum,

—Ba me amã arẽ ga me ama. Godja me ajõ anhõ mrykĩ'átomti nhym pi'ók ràràrkam arým kre'ókam tým. Djãm ate akrãmã? Kati. Dja ga amã kaprĩn 'amýn kaba. ¹² Nhyim be, Metĩndjwýnh kum mrykĩ'átomti kĩnh ngrĩre. Nhyim be, gu me ba ne kum me bakĩnhkumrẽx. Kam me kute pi'ók ràràrkam meo mexkam Metĩndjwýnh kute memã axwe jarẽnh prãm kêt. Mrãmri, me kute pi'ók ràràrkam meo mexkam ne me kute kukràdjà kôt amijo ba mexkumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.

¹³ Ne kam arým me'õ nhikra jarõxjamã kum, “Amrẽ anhikra katàt”, ane. Nhyim 'ýr ikra katàto dja nhym arým kum mex ne. Kum ikra mex kute ikra nhikjê mexja pyræk. ¹⁴ Nhyim mebê pardjêu ar mã apõx ne o aben man abenmã kum,

—Mýj godja gwaj baje Jeju bĩn kadjy on? ane. Nãm me ã Jeju'a abenmã ane.

Memã prĩre'ã ujarẽnh.

Mat 11.29; Ruk 22.25; Dju r 13.1; Pir 2.5

¹⁵ Nhyim Jeju arým ar kuman pyka wã kurũm kato. Kato nhym me krãptĩ: arým kôt mō nhym arým me kunĩo mex. ¹⁶ Ne kam mã memã kum, “Dja ga me ipudju”, ane. ¹⁷ Amrêbê: ne Metĩndjwýnh Jeju 'ã ajarẽ. Jeju dja memã prĩ mex ne memã kukràdjà jarẽ. Nhyim kam kabẽn jarẽnh djwýnh Metĩndjwýnh kukwakam amũ me bakukãmãremã 'ã ajarẽn memã kum, “Metĩndjwýnh ne memã kum,

¹⁸ ‘Ota, ba arým amijo inhõ àpẽnh pytà. Imã abê. Imã kĩnhkumrẽx.

Dja ba kum Ikarõ jano nhym arým o ba. Nhyim arým apýnh me bajtem ba djari memã 'ã ajarẽ. Ije meo mex nhym me imã axwe kêtja 'ã memã ajarẽ.

¹⁹ Ne mekmẽ kabẽno aben japanho ku'ê kêt. Ne memã àkjêro ku'ê kêt.

Djãm kãj bẽ kabẽn nhym me kute prykôt òkre marmã? Kati.

²⁰ Me kaprĩre kute mrãmri ne bõti kajyr kaprĩre pyræk djãm kute meo bikẽnhmã? Kati. Dja memã tỳx jadjà nhym me kam arým kĩnh ne.

Me kute amim imar rerekre kute mrãmri ne ngõnhpõk nhõ kadjàtnhĩ kũm tyk ne akrax rerekreja pyræk.

Djãm kute memã àkjêr nhym me 'ã ukangamã? Kati. Dja memã kabẽn mex jarẽ nhym me arým amim mar tỳx. Ne memã axweo àpanho tẽ:n kam arým meo mexkumrẽx.

²¹ Nhyim kam apýnh me ba djakam me bajtem arým tu amim markumrẽx.’ Nãm ã Metĩndjwýnh memã ane.”

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane nhym me arým aben djô'ã arẽho mō:n arẽho mōr tãmtã arým 'ýr o bõx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam Jeju arým katon kam arým abatãnh ne ar ba. Ne kam arým memã prĩ mex ne memã kukràdjà jarẽho ba. Idjaij kute me bakukãmãremã 'ã ujarẽnh kôt ne memã prĩ mex ne memã kukràdjà jarẽho ban kam memã kum,

—Dja gar ipudju. Nãm ã Jeju memã ane.

Me kute Jejumã Xatanaj nhõ àpênh jarênh.

Mak 3.20; Ruk 11.14

²²Nhym kam me karõ punu kute me'õo baja me arým 'l'yr o bõx. Me karõ kute o bakam ne no rãn kabên kêtikumrêx. Nhym kam arým o mex nhym me aêrbê arým kabên ne rît mex. ²³Nhym me kunĩ kam no tyn abenmã kum, —Bãrãm mrãmri got we kubê Dawi tãmdjwýkumrêx, ane.

²⁴Nhym be, mebê pardjêu arým me kabên man arým abenmã kum, —Djãm Metĩndjwýnh kukwakam ne Jeju bõm ar me karõ punu rênho ba? Kati. Me karõ punu nhõ bẽnjadjwýrbê Bedjêbu. Bedjêbu kukwakam ne bõm ar me karõ punu rênho ba, ane. Xatanaj'ã ne me Bedjêbu jarên ã abenmã ane.

²⁵Nhym kam Jeju tu me kadjwýnhbê me kabên man memã kum, —Me karõ punu ne Xatanajmã àpênh ar ba. Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam ò àpênh kujaêko iba? Kati. Dja me aben djwýnh tãm kum aben kurê nhym kurê djwýnh arým meo apêx. Nâr, me ò krĩrax tãmkam nâr ò kikre tãmkam me krĩja godja me ja tãm kum aben kurê jabej mýj dja me kam nê? Bir, kam dja me arým aben ngrãn abenbê ajmã. Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam ò àpênh kujaêko iba? Kati. Djãm Xatanaj kum ò àpênh kurê? Kati. ²⁶Be, Xatanaj ren kum ò àpênh kurên kujate nhym ren ò àpênh arým aben ngrãn abenbê ajmã. Ren me abenbê ajmã nhym ren arým kubê me ò bẽnjadjwýr kêt. Nhym be, kati. Xatanaj kum ò àpênh kurê prãm kêt. Ba ren we Xatanaj kukwakam ò àpênh kujate nhym ren Xatanajdjwý kum ò àpênh kurê. Nhym be, kati. Xatanaj kum ò àpênh kurê prãm kêt. ²⁷Ba ren Bedjêbu kabênkôt ren bõm ar me karõ punu rênho iba nhym ren mýj kabênkôt ne anhõ àpênh bõm ar me karõ rênho ba? Me jadjwý ne me bõm me karõ punu rênho ba. Djãm me adjwýnhdjwý ne me we Xatanaj kabênkôt ar bõm me karõ rênho ba? Ga me ren memã ja jarê nhym ren me amã, “Je tô djãm Xatanaj ta kute ò àpênho bikênho ba got”? ane. ²⁸Nhym be kati, Metĩndjwýnh pyma puroobit ne ba ar bõm me karõ rênho iba. Ga, kôt arým Metĩndjwýnh me awýr bõxja pumũ. Metĩndjwýnh kute me apytâr ne me akadjy bẽnjadjwýr ne kute me ajo bamã me awýr bõxja pumũ. Ja dja ga me ama. Nãm ã Jeju memã ane.

²⁹Ne kam memã kum,

—Nâr, mýj dja me me'õ tỳx nhũrkwãmã àr on? Kute kubê nèkrêxo prõt kadjy me'õ tỳx nhũrkwãmã àr on. Bir, dja me me'õo tỳm ne uwpre. Ne kam arým ũrkwãmã wadjàn kubê nèkrêxo prõt ne, ane. Mýj'ã ne me'õ tỳx jarê? Bir, Xatanaj'ã. Dja me Xatanaj kumrêx djuwpren kam arým amim ò me ja pytã. Ja'ã ne Jeju ã memã ane.

³⁰Ne kam ajte memã kum,

—Me'õ kum ikĩnh kêt ne arým mrãmri ijo kurê djwýnh ne. Ne ar ikôt ba kêt ne arým kam amijã, “Ba dja ba ate ikrãn ar mrã. Amidjwýnhbit dja ba amiman amijo mrã”, anen ate ar ba. ³¹Kam ba me amã arê ga me ama. Me kute mýjjiao bikênh

kunîkôt Metîndjwýnh kute me axweo biknor prãm. Ne me kute Metîndjwýnh japry kunîkôt kute me axweo biknor prãm. Metîndjwýnh kute me axweo biknor ne wãnh mekam ngrykmã irer prãm. Nhym be, me kute Metîndjwýnh Karõ japrykambit ne Metîndjwýnh mekam ngryk rã'ã ne. ³² Godja me'õ ijã kabên punu jarênh jabej ije amijo inhî'ã kabên punu jarênh jabej Metîndjwýnh dja axweo akno ne kam ngryk kêt. Nhym be, godja Karõ'ã kabên punu jarênh jabej Metîndjwýnh dja axweo biknor kêt ne. Ne kam kam ngryk rã'ã ne. Jakam dja ngryk rã'ã. Amrẽ akubyn Kra bôx'ã akati mörkamdjwý dja kam ngryk rã'ã.

³³ Djãm pidjô punukam pidjô djãnh apôx got? Nâr kon, djãm pidjô mex, pidjô djãnhjakam pidjô punu apôx got? Kati, apýnh pidjô bari djari ne kam ô apôx. Ô ne parbê rôrôk ne ikwân kam bario amirît nhym me kôt kum apôx. ³⁴ Me akamingrãnyre ne ga me abê iry. Me ajaxwekam djãm me aje akabên mex 'õ jarênh prãm? Arkati. Ê, me ôkre kadjwýnhbê ne me mýjja kumex ma nhym kam amrẽ bôm ajkwa krekmẽ ôto'ýr apôx nhym me kam arênh ba. Arênh ba kam arým memã amijo amirît. Mex nâr axwe jao memã amijo amirît. Kute mýjja ô kute pidjô bario amirît ja pyrãk. ³⁵ Nãm me ôkre kadjwýnhbê kabên punu kumex man arým kabên punuo memã amijo amirît. Nhym me ajte ôkre kadjwýnhbê kabên mex kumex man arým kabên mexo memã amijo amirît. ³⁶ Ba me amã arê ga me ama. Amrẽ memã axwe pãnh jarênh djã nhô akati mörkam dja ga me amikôt Metîndjwýnhmã amijarê. Me aje amrêbê akabên kajgo, akabên punu jarênh kunîkôt kum arê nhym arým me ama. ³⁷ Kam amrêbê me akabên mex jabej dja akabên mex kôt me amã amex jarê. Nâr, amrêbê akabên punu jabej dja akabên punu kôt me amã ajaxwe jarê ga me arým me biknor tokry djãkam akuno. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

Me kute kum mýjja pumũnh kêt nhípêx'ã 'wýr.

Mak 8.11; Ruk 11.29

³⁸ Nhym kam Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ mebê pardjêu kwý Jejumã kum, —Ujarênh djwýnh, dja ga mýjja pumũnh kêt'õ nhípêx ba me omũn kôt ama, ane. Nhym memã kum,

³⁹ —Me akamingrãnyre ne ga me ajaxwen mýjjakôt ari Metîndjwýnhbê amijo akêxo aba. Ga, me kwý kum prô djwýnh kĩnh ngriren kute ar mebê prôo ãkĩnho baja pumũ. Me gadjwý ne ga me amã Metîndjwýnh kĩnh ngriren mýjjakôt ari kubê amijo akêxo aba. Ne ate kam ije me amã mýjja pumũnh kêt nhípêx'ã ijwýro aba. Kati. Ije me amã ipêx ga me aje omũnh prãm kêtumrêx. Dja ba amijo kute Metîndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnhbê Djônaj pyrãk. Tãm dja ga me omũn imã akator jabej. ⁴⁰ Me bakukãmãre Djônaj ne tep rax tikkrekam nõ nhym 'ã akatin akatin akati nhym arým kato. Badjwý dja ba ã amijo anen kênkrekam nõ nhym ijã akatin akatin akati ba arým ikato. Ba ne ba amijo inhî ne bôx. Dja ba ã amijo ane. Jabit dja ga me omũ.

⁴¹ Djônaj ne krĩraxbê Niniwekam me akreo tẽ nhym me arým amikam kaprĩren wãnh axwemã iren Metîndjwýnh'ýr amijo akêx. Nhym be, ba ije

iraxo Djônaj jakrenh mex ne ba jakam me akuri djan te me amã idjujarênh ar iba. Djã ne ga me me kudjwa amikam akaprîn wãnh ajaxwemã anhiren Metîndjwýnh'ýr amijo akêx? Kati. Me aje wãnh ajaxwemã anhirer kêtka dja Niniwekam me wã arým pãnh me amã ajaxwe jarê. Me akamingrãnymã arê ga me me biknor tokry djâkam akuno.

⁴²Be ga, aparmã onî:j pyka 'ôdjwýkam bënjadjwýr rax nija pumũ. Bënjadjwýr ni Xaromão'ýr tẽ:, 'ýr tẽm 'iry:n arým 'ýr bõx. Kute krã mexkõt marmã 'ýr bõx ne arým kuma. Nhym be, ba ije iraxo Xaromão jakrenh me:x ne ba jakam me akuri djan te me amã idjujarênh ar iba. Djã ne ga bënjadjwýr ni kudjwa ajamak mex ne ima? Kati. Ga me aje imar kêtumrêx. Me aje imar kêtka dja bënjadjwýr ni i arým pãnh me amã ajaxwe jarê. Me akamingrãnymã arê ga me me biknor tokry djâkam akuno, ane.

⁴³Ne kam ajte me karõ punu'ã ajarên memã kum,

—Me karõ pydjín kute ar me'õo baja ne arým kurúm katon tẽ. Ne kam te ar mrã, ngõ kêtka ar mrã, te ajte me'õmã àr ne tyk djã kêtã ar mrã.

⁴⁴Ne kam amim,

—Ba inhürkwa kurúm ikatorja'ýr tẽ, ane. ⁴⁵Ne kam amim badjã tũmja'ýr tẽ 'ýr bõx ne omũ nhym arým mexkumrêx. Me karõ'õ kute o ba kêt nhym prĩne kre mex nhym arým kam mýjja katãt. Nhym kam kadjy mã me karõ punu'ýr tẽ. Ne kam mekam me kwý japrôn 'ýr meo mõn meo bõx. Nãm me karõbê 7 ne o bõx ne me'õjamã meo wangij nhym kam mekam ar ba. Kute me karõ punubê 7 ne o bõx tãm ne axweo kute õbê pydji kute ar o ba tũmja jakrenh mex ne kam arým o punu rax ne. Kãjbê punuri ne kãjbê punu nhym be, kute kubê 7 ne o bõxja ne arým o punu rax ne. Dja ã me akamingrãnyre ajaxwekam me karõ punu me ajo ane, ane. Nãm Jeju ã memã ane.

Nãmẽ kamyre'ã ujarênh.

Mak 3.31; Ruk 8.19

⁴⁶Jeju me krãptĩ:mã kabẽno dja nhym nãmẽ kamyre ar axikõt apõx ar bõx ne bõm ku'ê. Ne kute kum kabên jarênhmã. ⁴⁷Nhym me'õ 'ýr tẽn kum,

—Ê, onîj anãmẽ akamy ar amã kabên, ane.

⁴⁸Nhym Jeju me'õmã kum,

—Be, ije me'õmã inãmẽ ikamy jarênh kadjy mýj dja arkam kute? ane.

⁴⁹Ne kam kõt ba djwýnhmã kum,

—Ota, inãmẽ ikamy ne ja. ⁵⁰Dja gar Metîndjwýnho kĩnh kadjy kabên man kõt ar amijo aba. Ba kam arým ar amã ikamyre nãr ikanikwýnh nãr inã jarê. Nãm ã Jeju arkum ane.

Bãygogo'ã ujarênh.

Mak 4.1; Ruk 8.4

13¹Ne kam akati tãmka Jeju kikre kurúm katon tẽn arým imõti mýrri nhý. ²Nhym kam me krãptĩ: 'ã akuprõ. Nhym kam arým mebê tẽn

kàkam nhỹ nhym me krăptĩ: arỹm ngô mỳrri kum dja. ³Nhym kam arỹm apỹnh kukràdjà djàri'ã memã mỳjja jakren memã 'ã ajarẽ. Ne memã kum,

—Ê, ô pur djwỹnh ne kute ô purkam bãygogo kremã 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽn o bôx ne kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm me kute mỳjja kre kadjy tu mỳjja 'yo akabê, bãygogo 'yja ne me kute purkam kremã o mrãn kam purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me kute katêbàri 'yo ukabêr mrãnhja pyràk.

⁴Jeju memã kum,

—Be, me'ô ne ar bãygogo 'yo ukabêr mrã. Nhym 'y kwỹ prykam rôrôk. Nhym kwênh prĩne kuku. ⁵Nhym kwỹ kên po'ã pyka purorrekam rôrôk. Nhym kam pyka purorrekam ingrôt kukrà kêtumrêx. ⁶Nhym kam kỳjrũm myt nhỹn arỹm 'y nhingrôt ga nhym kajot ne arỹm ty. Arê jabjê kêtumrêx ne ty. ⁷Nhym 'y kwỹ mrỹnhĩkam rôrôk ne kam mrỹnhĩmẽ ro'ã ingrôt. Nhym kam prĩne o akno. ⁸Nhym 'y kwỹ pyka mexkam rôrôk ne ingrôt ne kam abatànħ ne. Ne arỹm apỹnh bari ku'ê djari nhym kwỹ iyy jabjê nhym kam 'y mexti:re. Nhym kam 'y'ã akre kubê 100. Nhym kwỹ iyy mexkumrêx nhym 'y'ã akre kubê 60. Nhym kwỹ kàjbê iyy mex nhym 'y'ã akre kubê 30. Nãm ã Jeju Metindjwỹnh kukràdjà'ã apỹnh mỳjja jakren 'ã ujarênho ane. ⁹Ne ajte memã kum,

—Gop me ajô ar ajamak mex jabej tu amim ikabên markumrêx, ane.

(Matêu 13.3)

¹⁰ Nhyam kam kôt ba djwýnh ar 'ýr bôx ne kum,
—Mýkam ne ga apýnh kukràdjà djàri'ã memã mýjja jakren memã mýjjabit'ã ajarê? ane.

¹¹ Nhyam arkum,

—Bir, djãm me kunĩ kute ikukràdjà marmã? Kàjkwakam Bënjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo ba'ã ikabên kukràdjà ja djãm me kunĩ kute marmã? Kati. Ar gajbit ije ar amã arênho amirít gar aje marmã. Nhyam be, me wãbê ne ba udju ne. ¹² Be, me kwý kute ikukràdjà markumrêx ja dja ba mã memã mýjja krãptĩ jarê nhyam me arým mýjja krãptĩ ma. Nhyam me kwý mã kute ikukràdjà mar kajgojabê dja ba ikukràdjào apdju. Kute ikukràdjà mar kajgojao apdju. ¹³ Me wã kute mar kajgokam ne ba memã mýjjabit 'ã ajarê. Ba apýnh kukràdjà djàri'ã memã mýjja jakren memã mýjjabit'ã ajarê. Me kute ikukràdjà mar kajgo wã ne me amrêbê: me bakukãmäremã arên memã kum,

“Me te memã mýjja jakre nhyam me omũnh kajgon mã amim omũnhkumrêx kêt.

Nhyam me te memã mýjja jarê nhyam me me kabên maro krĩn mã mar kêt. Mã mýjja'ã me kabên kute amijakreja mar kêt ne.”

Nãm me ã me wã'ã me bakukãmäremã ane. Me kute ikukràdjà mar kajgo'ã ne memã arê. ¹⁴ Me bakukãmäre Idjaïj ne amrêbê: me kute imar kajgowãmã kabên jarê. Nãm Metĩndjwýnh kukwakam memã kum,

“Dja ga me maro aku'ên mã mar kêt. Mã kukràdjà'ã mýjja kute amijakreja mar kêt. Ne omũnh kajgon mã amim omũnhkumrêx kêt. Mýkam?

¹⁵ Bir, arým ga me adjumar djàkam ajamakkre kêt. Me aje ajamako mar kêt mã ne ga me arým ajamakkre jaduï.

Ne aje anoo omũnh kêt mã tu ano ngör.

Nã gãm me aje mar kêt mã ã ibê amijo ane. Aje ikukràdjà'ã mýjja kute amijakreja mar kêt mã ã ibê amijo ane.

Ne aje adjumar djàkam mar kêt mã ã ibê amijo ane. Me aje iwýr amijo akêx ba ije me ajo mex kêt mã ã ibê amijo ane.”

Nãm ã me bakukãmäre Idjaïj me kute ikabên mar kajgomã ane. Nhyam me bakukãmäre aben djô'ã arênho mō:n arênho mör tãmtã arým me wã'ýr o bôx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam ne me wã ã ikukràdjà mar kajgoo ane.

¹⁶ Nhyam be, djãm ar ga ne gar ã anomê ajamako ane? Kati. Ar ga ne gar ano atemã ne aje omũnhkumrêx. Ajamakkre ne atemã ne aje markumrêx. Kam ar akĩnhkumrêx. ¹⁷ Ba ar amã arê gar ama. Djãm ar aje mýjja pumũnh ja ne me bakukãmäre kute omũnh? Djã ne Metĩndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnhmê me katàt kute amijo bamê kute omũnh? Kati. Djãm ar aje mýjja mar ja ne me kute mar? Kati. Me krãptĩ ne amrêbê te kute omũnh ne mar prãmje. Kam, ar gajbit ne gar aje omũnh ne aje mar. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx.

¹⁸ Kam ba ar amã arê gar ama. Ije ikabên kukràdjà'ã me'õ kute bàygogo 'yo ukabêr jakreja dja gar ama. ¹⁹ Kàjkwakam Bënjadjwýr djwýnh kabên ne me arým me'õ mã arê. Metĩndjwýnh kute amim me utàr ne kute ar meo ba'ã kabênja

kum arê nhym arÿm mar kêt ne. Mÿj'ã kute kabên jakreja mar kêt ne. Nhym ate Xatanaj jãm meo amijakren mebê Metîndjwÿnh kabêno akno. Me kute tu amim markumrêx nhym Metîndjwÿnh kute kubê me utâr karô ne jãm meo amijakren mebê Metîndjwÿnh kabêno akno. Bàygogo 'y kwÿ prykam rôrôk ne ja.

²⁰Kênkam 'y rôrôk ja ne me kute amim Metîndjwÿnh kabên mar 'iry kêt ne kangaja'ã amijakre. Nãm me myt tãmkam Metîndjwÿnh kabên man bit kum kînhkumrêxo têm kajgo. ²¹Kute tu amim markumrêx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar. Kute 'y nhingrôt ne arê jabjê kêtka tẽmbê tykja pyrâk. Kute amim mar 'iry kêt nhym ate apÿnh me kaprî djârî 'ÿr bôx nhym arÿm kanga.

²²Mrÿnhikam 'y rôrôkja ne me kute Metîndjwÿnh kabên mar ne kam ate ajte kute jãm mÿjja marja'ã amijakre. Nãm me arÿm Metîndjwÿnh kabên man kam 'ãno âm kêt ne amim, “Mÿj dja ba nẽn inhô kwÿ krẽn mex ne inhô kubêkà mex? Ikanêkam mÿj dja ba nẽ”? ane. Nãm pykakam mÿjjabitkam ar no katon axwe umar. Ne kam amim pi'ôk kaprîo atom rax prã:m ne ajte nêkrêxo atom rax prã:m. Djãm kute amim mÿjjao atom raxkam mrãmri umar mex? Kati. Bir, me arÿm ô mÿjja rûnhkam mrãmri umar punukumrêx. Ga, mrÿnhi kute bãygogoo bikên nhym kam ijj kêtja pumû.

²³Ga, me'ô bãygogo 'yo ukabêr tẽ nhym ajte kwÿ pyka mexkam rôrôkja pumû. Nhym kam arÿm ingrôt ne abatânh ne. Abatânh ne arÿm ijjkam 'y kume:x. Me kwÿdjwÿ ne me memã Bẽnjadjwÿr djwÿnh'ã kabên jarê nhym me arÿm tu amim markumrêx. Ne kam maro amû amikamên arÿm mar rax ne. Mar rax ne arÿm ukaprîkumrêx. Me kwÿ ne me ukaprîti:re kute mrãmri ne bàri kwÿkam ijj mexti:re nhym kam 'y kubê 100 pyrâk. Nhym me kwÿ kâjbê ukaprî kute mrãmri ne bàri kwÿkam ijj mexkumrêx nhym kam 'y kubê 60 pyrâk. Nhym me kwÿ kâjbê ukaprî kryre kute mrãmri ne bàri kwÿkam ijj mex nhym kam 'y kubê 30 pyrâk. Me ukaprîkumrêx nhym Metîndjwÿnh arÿm mekam kînhkumrêx. Mekam kaprîre kêtumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

'Ê 'y'ã ujarênh.

²⁴Ne kam Jeju ajte kabên kukràdjà'ã pur 'ôdjwÿ jakren memã 'ã ajarên memã kum,

—Kâjkwakam Bẽnjadjwÿr djwÿnh dja pykakam amim me kwÿ pytàn ar meo ba. Kam dja meo ajkij. 'A ne pur amijakre. Purkam ne me'ô 'y mex rênho tẽ. Ne o tẽn arÿm kre pa. ²⁵Ne kadjy ate krã. Nhym me ô t mÿrri kurê djwÿnh arÿm pur'ÿr bôx. 'ÿr bôx ne kam 'ê 'ymê bô nhijymê akrô 'ymê rênho tẽ. Bãygogo 'y mex nhiby 'ê 'y rênho tẽn arÿm kre pa. Kre pan arÿm mã tẽ. ²⁶Nhym kam bãygogo ingrôt ne abatânh ne ijj ajkapî. Nhym 'êdjwÿ arÿm kam kume:x ne.

²⁷Nhym kam ô àpênh ar arÿm ô pur djwÿnh'ÿr bôx ne kum, “Bẽnjadjwÿr, 'y mexbit ne ga purkam arên kre. Mÿj ne arÿm ajmã pur kam nẽ nhym kam 'ê kume:x”? ane.

²⁸Nhym arkum, “Gwaj bakurê djwÿnh'ô ne kam 'ê 'y rẽ”, ane. Nhym ô àpênh ar kum, “Dja bar 'ê kaba”, ane.

²⁹Nhym arkum, “Kati. Gar ren 'êmě ro'ă bãygogo kaba. ³⁰Kwārĩk wānh ro'ă abatānh gē prȳ ngră ba 'ȳr ê djwȳnh jano. Kam dja ba ê djwȳnh arkum, ‘Dja gar 'ê kumrēx karwān 'ăpren kum adjă gē xēr. Nhym be, bãygogo dja gar o atom ne inhō bãygogo nhō kikremă o wadjān adjwȳ’, ane. Dja ba ă kum ane.” Nām ă ô pur djwȳnh arkum ane. Nām ă Jeju memă ujarēnh ane.

Metĩndjwȳnh kute me utār ne meo ba.

Ruk 13.18

³¹Ne kam ajte kabēn kukrădjă'ă motadu 'y jakren memă kum,
—Kăjkwakam Bēnjadjwȳr djwȳnh kute pykakam amim me utār ne ar meo ba ne kute mrāmri ne me'ô arȳm ô purkam motadu 'y kre nhym abatānh pyrăk.

³²Motadu 'y ne kryreo kute apȳnh 'y jakrenh. Nhym be, arȳm abatānhkam abatānh kute purkam djwȳ kunĩ jakrenh. Arȳm abatānh kute pĩ pyrăk. Nhym arȳm ăkmē kwēnh apȳnh pa'ă ku'ê. Nām ă Jeju arkum ane. Me kute amim Jeju marmă nhym arȳm ja pydjĩn kadjy amima nhym arȳm ja kadjy amiman 'ă tȳm nhym ja kôt 'ă tȳm nhym ja 'ă tȳm nhym arȳm 'ă krăptĩ ne. 'Ă ne 'y kryre ja jakre.

³³Ne kam ajte kabēn kukrădjă'ă djwȳ nhigot djă jakren memă kum,
—Kăjkwakam Bēnjadjwȳr djwȳnh kute pykakam amim me utār ne ar meo ba ne kute mrāmri ne djwȳ nhigot djă djwȳkam bimānh tēm pyrăk. Me'ô nire ne djwȳ nhigot djă byn arȳm djwȳ djôm raxkam kapĩ. Djwȳ'ă akreo amānhkrut ne ikjêkêt. Nām djwȳkam kapĩn o akă nhym arȳm prĩne djwȳkam ajmă, ane. Jejudjwȳ dja amim me utāro tēn kam arȳm pyka kunĩkôt amim me kwȳ pytān ar meo ba.

³⁴Jeju kute memă mȳjja'ă ujarēnhja kunĩ ne kukrădjă'ă akre. Ne kam me krăptĩ:jamă mȳjjabit'ă ajarē. Djām kute kukrădjă 'ô'ă mȳjja jakre kêt ne tu kukrădjăbit memă arē? Kati. Nām kukrădjă'ă memă mȳjjabit jakren memă 'ă ajarē. ³⁵Me bakukāmāre ne Metĩndjwȳnh kukwakam memă ja'ă ajarē. Jeju memă ujarēnh ja'ă ajarē. Amrēbê: ne memă kum,

“Kukrădjă'ă dja ba memă mȳjjabit jakren memă 'ă ajarē.

Adjăkam mȳjja bipdjur ne bipdjur ră'ă dja ba arȳm 'ă ajarē”, ane. Nām ă me bakukāmāre Metĩndjwȳnh kukwakam memă ane. Ne kam me aben djô'ă arēnhō mō:n arēnhō môr tāmťă arȳm 'ȳr o bōx. Tũ:mrām me bakamingrānyrekam ne Jeju katon arȳm ă memă ujarēnh ane. Me bakukāmāre kute memă ujarēnh kôt ne Jeju arȳm amikabēn kukrădjă'ă mȳjjabit jakren memă mȳjjabit 'ă ajarē.

³⁶Ne kam arȳm me krăptĩ jano nhym me mă mō nhym arȳm kikremă wadjă. Nhym kôt ba djwȳnh ar arȳm 'ȳr bōx ne kukijĩn kum,

—Ajbir me kute purkam bãygogo 'y mex nhiby 'ê 'y rēnhō tēm'ă adjujarēnhja mȳj'ă ne amijakre? Ar imă arē bar kuma, ane. ³⁷Nhym arkum,

—Bir, ba ne ba amijo inhĩ ne ruw. Ba ijă ne me'ô kute purkam 'y mex rēnh ja. Ijă ne me'ôja amijakre. ³⁸Pyka kunĩkôt me kunĩ'ă ne pur amijakre. Me kute Bēnjadjwȳr djwȳnh mar'ă ne 'y mex amijakre. Me kute Xatanaj

kôt ar amijo baja'ã ne 'ê amijakre. ³⁹Xatanaj'ã ne kurê djwýnh kute purkam 'ê 'y rênha amijakre. Mýjja kunĩ kute aminhinomã amimênh djà nhõ akati'ã ne bàygogoo atom djà nhõ akati amijakre. Metĩndjwýnh kadjy mrânsh djwýnh'ã ne me kute bàygogo djê djwýnhja amijakre.

⁴⁰Kute ê djwýnh kute 'ê jarênsh ne o atom ne kum adjâr nhym xêt pyrâk, dja Metĩndjwýnh kadjy mrânsh djwýnh ã me axweo ane. Me kute aminhinomã amimênh djà nhõ akatikam me axweo ane. ⁴¹Ba ije amijo inhĩ dja ba amũ ikadjy mrânsh djwýnh jano nhym me arým me axwe kunĩ atom. Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam meo bajakam me axwe kunĩ atom. Me kute me axwe'ã memã àpnênhmê me axwe kunĩ atom. ⁴²Ne kam me arým me biknor tokry djâkam me kumê. Wánh ne me amim ngryk ne tokry djâje amijanên ar àmra ba. ⁴³Kam dja me Bãm djwýnh amim me katât kute amijo baja pytàn ar meo ba. Nhym kam me axweja kuràm dja me arým me:xkumrêx nhym me kum me kí:nhkumrêx kute mrâmri ne arým myt katorkam me kum kính pyrâk. Gop me ajõ ar ajamak mex jabej tu amim ikabênja markumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Apýnh mýjja'ã ujarênsh.

⁴⁴Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utâr ne ar meo ba ne me kum kính. Kute mrâmri ne kute me kum nèkrêx pânsh rax kính pyrâk. 'Ã ne nèkrêx pânsh rax amijakre. Pykakam ne me'õ nèkrêx pânsh rax jadjàn o apdju nhym atemã me'õja arým 'ýr bõx ne kum katon kaban kam kínhkumrêx. Me'õja nèkrêx pânsh raxkam kínhkumrêx ne ajte pyka tãmcam nèkrêx pânsh rax jadjàn o apdju. Me'õ kute kubê o àkính karõ o apdju. Ne amim, “Ba on pykao inhôn kam ije nèkrêx pânsh rax jadjâr djào inhõ pyka”, ane. Ne kam arým õ mýjja kunĩ atom ne memã kungân pânsh pi'ók kaprĩ by. Ne kam arým pi'ók kaprĩ amim pyka byn o õ. Ne urokam kute kam nèkrêx pânsh rax jadjârjao õ.

⁴⁵Kam, ajte kàjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utâr ne ar meo ba ne me kum kính. Kute mrâmri ne kute me kum nèkrêx pânsh rax kính pyrâk. 'Ã ne angà pânsh raxdjwý amijakre. Kam ne me'õ kute angà byrmã abej ar mrã. ⁴⁶Ne kam arým angàja pânsh ra:xmã kato. Ne amim, “Ba on angà pânsh raxjao aminhõ”, ane. Ne kam amũ tèn õ mýjja kunĩ atom ne memã kungân pânsh pi'ók kaprĩ by. Ne kam angàja pânsh rax pânsh memã pi'ók kaprĩ ngân arým o õ. Nãm ã Jeju arkum ane.

⁴⁷Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh dja pykakam amim me utàn ar meo ba. Kam, dja me axwemã pânsh jarê. 'Ã ne kryreti amijakre. Imõtikam ne me kryreti mē nhym arým apýnh tep krãptĩ kum wangij nhym me arým unê. ⁴⁸Ne arým ipukam bjêro môn akàx'a kumê. Ne kam arým tep kabio nhỹ. Nãm tep mex ne karwàn kaxnokaikam o atom. Nhym be, tep punu ne me rûm kurên kanga. ⁴⁹Mýjja kunĩ kute aminhinomã amimênh djà nhõ akatikam dja me ã meo ane. Dja Metĩndjwýnh kadjy mrânsh djwýnh apõx ne me'ýr bõx ne meo ajkij. Me

axweja me katàt kute amijo bababê meo ajkij. ⁵⁰Ne kam arÿm kuwy djàkam me axwe mẽ. Kam dja me amim ngryk ne tokry djàe amijanên ar àmra ba, ane.

⁵¹Ne kam arkum,

—Djã ne gar arÿm mÿjja markumrêx? Mÿjja'ã ije apÿnh mÿjja jakreja djã ne gar arÿm markumrêx? ane.

Nhym ar kum,

—Nà. Mÿjja'ã apÿnh mÿjja kute amijakreja bar ije markumrêx, ane.

⁵²Nhym kam arkum,

—Aj, tãm ne ja. Arÿm ne ba mÿjja krãpti'ã ajarê gar ama. Kàjkwakam Bënjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàrn ar meo ba'ã ne ba mÿjja krãpti jakren ar amã 'ã ajarê gar arÿm ama. Arÿm ar aje markam ar aje ò kikre djwÿnh pyrãk. Ò kikre djwÿnh ne ò nèkrêx jadjwÿr djàkam mÿjja nymẽ mÿjja tũmo pôx. Ar aje uràk. Ar abê memã kukràdjã jarênh djwÿnh ne gar arÿm memã kukràdjã ny jarêh ajte memã kukràdjã tũm jarê. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju arkum ane.

Õ pyka djwÿnhkam bôx.

Mak 6.1; Ruk 4.16

⁵³Jeju apÿnh kukràdjã'ã memã mÿjja ja jakren memã 'ã ajarêh kam arÿm o ino re. Ne kam arÿm mã tẽ. ⁵⁴Ne kam arÿm ò pyka djwÿnhkam tẽn bôx. Bôx ne arÿm me bikprôn timer djàkam tẽn wadjã. Ne kam arÿm memã kukràdjã jarê. Memã arê nhym me arÿm kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Tô, mÿj me'ò ne kum me kukràdjã ja jarê nhym arÿm ã amak mexo ane. Mÿj me'ò ne kum arê nhym arÿm ã mÿjja nhipêxo ane. Mÿjja pumũnh kêtikumrêx ne arÿm ipêx nhym kumex. ⁵⁵Be, kubê ne pĩ kên timer djwÿnh kajgo kra. Marij kurũm ne kato. Kôt ar apôxjabê Xijagumê Jôdjemê Ximãomê Djudamê. ⁵⁶Kanikwÿnhdjwÿr ar me baro'ã ar ba. Tô mÿj me'ò ne kum kukràdjã ja jarê nhym maro ba? ane. ⁵⁷Me ã abenmã anhyro ban kam kubê kĩnh no kati.

Nhym Jeju amijã memã kum,

—Metĩndjwÿnh kukwakam memã ujarênh djwÿnh dja pyka kunĩkôt ba nhym me kum mex jarêhno ba prãm ne. Nhym be, ò pyka djwÿnhkam me jabit ne me ari aprÿo ba. Òbikwa djwÿnhkam ar ajbit dja me ari aprÿo ba, ane.

⁵⁸Ne kam arÿm te kute ò pyka djwÿnhkam me krãptio mex prãmje. Me kute amim tu kamnhĩxkumrêx kêtikum te kute meo mex prãmje.

Me kute Djuão mut krã'yr.

Mak 6.14

14 ¹Nhym kam me amũ Jeju jarêhno ipôk ne. Nhym kam mebê idjaer nhõ bënjadjwÿr raxbê Erodji arÿm me kute Jeju jarêhja ma. ²Ne kam arĩk Jejuo Djuão ne ò àpên timer kum,

—Ngômã me angjêh timer djwÿnhbê Djuão arÿm akubyn tĩn ne ar ba. Be, tyk ne akubyn tĩnkam ne arÿm mÿjja pumũnh kêt nhipêxo ba, ane.

3-4 Be, Erodji kute bĩn kêtři ne Djuão Erodjij'ã kum kabẽn ne. Erodji ne Erodjijo prõ. Nãm 'ã kum kabẽn ne kum,

—Metĩndjwỹnh kukràdjã kupa'ã ne ga akamyrebê prõ'ỳr mỗ, ane. Nhyim kuman arỹm ngryk ne. Ne arỹm 'ỳr me krākamngõnh jano nhyim me arỹm o tỹm ne kubê ijê. 5 Nhyim kam bit kute me anor nhyim me kute bĩnmã. Nhyim be, kati. Me krãptĩ: ne me 'ã abenmã kum,

—Djuãobê ne Metĩndjwỹnh kukwakam memã ujarẽn djwỹnh, ane. Me krãptĩ kute ã anhỹrkam ne Erodji arỹm kum me krãptĩ pyman Djuão bĩn kêt.

6 Nhyim kam Erodji rwỹk djã nhõ akati arỹm bõx. Bõx nhyim me arỹm ro'ã àkuro nhỹ. Nhyim Erodjij kra arỹm memã to. Memã to nhyim Erodji kum kĩnhkumrẽx. 7 Kum kĩnhkam ne kum,

—Mỳj ne ga amã kĩnh? On imã mỳjja'õ jarê ba arỹm amã kungã. Amã ikabẽn kajgo kêtikumrẽx. Metĩndjwỹnh ne arỹm ima, ane. 8 Kraja kum tor djwỹnhrà m ne nã arỹm Djuão krã'ã kum karõn kum,

—Dja kum akĩnh ga Djuão krã'ã kum apnê, ane. Nhyim kam arỹm kum to nhyim kum kĩnh. Kum kĩnh ne kum mỳjja jarẽn mãmđji nhyim arỹm kuma. Ne nã kabẽn man arỹm Erodjimã kum,

—Dja ga ngõmã me angjẽn djwỹnhbê Djuãoja ngõnh purortikam krã djàn o bõx ne imã angã, ane. 9 Nhyim kam bẽnjadjwỹr rax arỹm kuman kaprĩren amim,

—Je, arỹm ne ba mrãmri kum ikabẽn jarẽn mãmđji nhyim Metĩndjwỹnh arỹm ima. Ba arỹm kam te ije kum, “Kati”, anhỹr prãmje. Ibu'ã me jadjwỹ ne me arỹm mrãmri ikabẽnkumrẽx ma, ane. Ne kam arỹm õ àpẽnhmã kum, “Me kum angã”, ane. 10 Ne 'ỳr me ano nhyim me mebê ijê djã'ỳr mõn arỹm 'ỳr bõx. Ne kam arỹm mut krãta. 11 Mut krãtan ngõnh purortikam krã djàn o tẽn arỹm kurerermã kungã. Nhyim kumỹn o tẽn arỹm nãmã kungã. 12 Nhyim kam Djuãokõt ba djwỹnh ar 'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Ne kam Djuão nhĩ mỳn o tẽn arỹm adjã. Ne kam Jeju'ỳr tẽn 'ỳr bõx ne kum arẽ nhyim arỹm kuma.

Kute mebê 5.000o djuw mex.

Mak 6.30; Ruk 9.10; Dju r 6.1

13 Nhyim kam ate arwākam ỳr kadjy kākam nhỹn arỹm nox ne. Nhyim kam me arỹm arẽn ma. Arẽn man arỹm krĩrax kurũm kõt mỗ. Pykakõt ar ibej mỗ. Ar ibej mỗ:n arỹm akàx nhikjêkam Jeju kutêp akuprõ. 14 Nhyim Jeju ar ngõkõt mõn arỹm akàx'ỳr bõx. 'Ỳr bõx ne arỹm kà dji. Nhyim kam Jeju arỹm wabin me krãptĩ: pumũ. Me omũn arỹm kum me kaprĩ. Kum me kaprĩn arỹm me kanêo mexo dja.

15 Meo djan kam arỹm amykry mex ne. Nhyim Jeju kõt ba djwỹnh arỹm 'ỳr bõx ne kum,

—Arwākam ne gwaj ar baba nhyim arỹm amykry mex ne. On me krãptĩmã arẽn kum, “Me amũ krĩ kryremã mõn djwỹ jamỳn anhõ kwỳ krê”, ane. Dja ga ã memã ane, ane.

16 Nhyim arkum,

—Kati. Kwārĩk wānh amũ me mōr kêt. Ar ga dja gar memã mỳjja ngã nhym me arỳm kukrẽ, ane.

¹⁷Nhym ar kum,

—Jakam ne djwỳ kubê 5bit ne tep amānhkrutbit, ane.

¹⁸Nhym arkum, “Amrẽ imã o tẽ”, ane. Nhym kam ar arỳm 'ỳr o bōx.

¹⁹Nhym kam me bōkam ỳrmã memã arẽ. Ne kam arỳm djwỳ kubê 5mẽ tep amānhkrutja jamỳ. Amỳn kàjmã kàjkwa pumũn djwỳmẽ tepo Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Kum amikĩnh jarẽn arỳm djwỳ kokij. Djwỳ kokjêro dja:n mã kôt ba djwỳnh arkum ôro dja. Arkum ôro dja: nhym ar mã memã ôro mrã. ²⁰Memã ôro mrã: nhym kam me kunĩ kukrẽn arỳm ajne. Nhym kam ar arỳm aũm karwānhō mrã. O mrān arỳm kaxnokaikam kungij ne o ipu. O ipun arỳm 'ã akre. Kam kaxnokai ipu kubê 12 ne 'ã kàtām ne dja. ²¹Be, me my kute krẽn 'ã akre kubê 5.000. Ne ijukri me niremẽ me prĩre'ã akre kêt. Be, me kunĩ ne me arỳm ô kwỳ krẽn mex ne arỳm ajne.

Ngô'ã tẽm.

Mak 6.45; Dju r 6.15

²²Nhym kam Jeju kôt ba djwỳnh arkum,

—Aj mã, kākam nhỹ. Dja gar ikukām akāx nhikjẽmã rê. Ba 'ỳr me ano gê me mã mō, ane. Nhym ar arỳm kākam nox ne mō. ²³Nhym arỳm me krāptĩ'ỳr tẽn memã kum,

—Aje, me on ajmã. Ba on, ane. Ne kam Metĩndjwỳnhmã kabẽn kadjy krānh'ã tẽn wabi. Nhym kam arỳm akamāt nhym ate krānhkam nhỹ.

²⁴Nhym ar kākam mōrja arỳm imōti nhipōkri mō. Mō: nhym kōk ar kutã àbêr tỳx. Àbêr tỳx nhym ngō arỳm ar'ã kà japĩno mō.

²⁵Apĩno mō: nhym arỳm ôkrẽn'ānh kà. Ôkrẽn'ānh kār pydji nhym Jeju arỳm tu ngō rax'ã arkôt tẽ. ²⁶Ngô'ã arkôt tẽ nhym kôt ba djwỳnh ar arỳm omũ. Ngô'ã tẽmkôt omũn arỳm madjã kretin abenmã kum,

—Ota amrẽ me karō'ō gwaj bakôt mō, anen arỳm umaje amra.

²⁷Nhym kam arkum,

—E kum, ba ne ba wām ar akôt tẽ. On ar akĩnh ne ar atĩn prām kêt, ane.

²⁸Nhym Pedru kum,

—Djām mrāmri gakumrẽx? Ga atẽmkumrẽx jabej amiwỳr ijwỳ ba wām akudjwa ngô'ã awỳr tẽ, ane.

²⁹Nhym kum, “Amrẽ iwỳr tẽ”, ane.

Nhym Pedru arỳm Jeju'ỳr tẽmmã ngōkam ruw ne arỳm ngô'ã tẽ.

³⁰Ngô'ã tẽn arỳm ngō pumũ. Kōk djàbêr tỳx kute ngō djàkã tỳxkôt omũn arỳm tĩn prām. Tĩn prām ne arỳm àr tẽ. Ngômã àr tẽn arỳm amran kum, “Bēnjadjwỳr djwỳnh, gop ipytã”, ane.

³¹Nhym Jeju on pa 'amỳn kum,

—Aje amim imar rere:kre. Mỳkam ne ga amim, “Djām mrāmri ne Jeju kute ngō ja mar”, anen amim imar rerekre?

(Matêu 14.30)

³²Nãm ã kum ane nhym ar arým kà'ýr bôx. Ne kam arým wabi. Wabi nhym kôk djâbêr on amikrâtan anhikrê ne. ³³Amikrâta nhym kâkam ar ýrja arým parbê kônkrão nhÿn rax ma:ro nhÿ. Ne arým kum,

—Mrãmri abê Metĩndjwÿnh Krakumrêx, ane.

³⁴Ne kam ar arým akâx nhikjêmã rên kam arým kà dji. Ar pykabê Djene'ã kà dji. ³⁵Nhym kam me arým Jeju nokre pumün amũ memã arê. Nhym kam me arým bu'ã pyka kunikôt me'ýr me ano nhym me me'ýr mō. Me'ýr mōn memã arê nhym me arým kuman Jeju'ýr me punu kunio bôx. ³⁶Nhym me arým kum,

—Ba me akà japkrebit kupên arým imex ne, ane. Ne me kunĩ kute kupênhja arým prĩne mex ne.

Tu mÿjja krên'ã ujarênh.

Mak 7.1

15 ¹Nhym kam mebê pardjêumê Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh krĩraxbê Djeruxarê kurũm mōn Jeju'ýr bôx. Me ò kwÿ krên kadjy ne me aminhikra pōnho ba. Me kukãmãkjê kukràdjã kôt me we Metĩndjwÿnhmã mex kadjy ne me kum aminhikra pōnho ba. 'Ã ne me Jejumã kabên ne kum,

²—Mÿkam ne akôt ba djwÿnh ar me kukãmãkjê kukràdjã mar kêt ne kam amikràr ar o ba? Nãm ar kute aminhikra pōnh kêt ne tu aku, ane.

³Nhym Jeju memã kum,

—Djãm mrãmri Metĩndjwÿnh kukràdjã kôt ne ga me me akukãmãkjê kukràdjãja jarê? Kati. Atemã. Ga me Atemã akukãmãkjê kukràdjã ja'ã ano tÿx ne Metĩndjwÿnh kukràdjã mar kêt. Ne kam arým kam amikràr ar o aba. ⁴Ba me amã arê gar ama. Metĩndjwÿnh ne me bakukãmãremã 'ã karōn memã kum,

“Me amã abãmmê anã jabên ar kabên ma”, ane.

Ne ajte memã kum,

“Me'õ arým bãm'ã nàr nã'ã, ‘Gê Metĩndjwýnh o ajkê’, anhýr jabej gê me tu kubĩ”, ane.

Me kum bãmmẽ nã ar abêmã ne Metĩndjwýnh ã me bakukãmãremã ane.

⁵Nhym be, djãm me ga ne ga me amã abãmmẽ anã jabê? Kati. Ga me akukràdjã kôt arík memã kum, “Me ajõ godja anã nàr abãm mýjja'ã ajwýr jabej. Ne aje kubê anhõ mýjja nê prãm jabej kum, ‘Be, ba te ije amã õrmã. Aje mýjja 'ã iwjýr ba arým o Metĩndjwýnh nhõ mýjja. Kam ba te ije amã õrmã’, ane. Dja ga me ã kum anen arým kubê nê nhym kam arým pijãm ne”, ane. ⁶Ga me aje ã memã 'ã karõo anhýrkam arým me nãmẽ bãmbê õdjý'a memã adjãpnêho aba. Me kum ar abê kêt'ã memã adjãpnêho aba. Metĩndjwýnh te memã 'ã karõn memã kum, “Me amã abãmmẽ anã jabên ar kabên ma”, ane.

Nãm te memã ane ga me arým Metĩndjwýnh kabên jao me kukràdjã kajgon kupa'ã memã akukràdjã punu ja jarên arým nãmẽ bãmbê õdjý'a memã adjãpnêho aba. ⁷Me ga ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aba. Mrãmri ne me bakukãmãre Idjaij me ajã kabên ne. Nãm Metĩndjwýnh kukwakam me ajã me bakukãmãremã kum,

⁸ “Be, me ja ne me arík 'êx ne ajkwa kajgokam imã imex jarêho ban õkre kadjwýnhbê jãm ate ibê krãn ba.

⁹ Ne arík imã irax jarênh kajgoo ban 'êx ne me ta kukràdjã'ã memã kum, ‘Metĩndjwýnh kukràdjã’, anhýro ba.”

Nãm ã Idjaij me ajã ane ga me akamĩngrãnyre ajêx ne akukràdjã kajgoo Metĩndjwýnh kukràdjãn memã arêho aba. Mrãmri ne me ajã arênhkumrêx. Nãm Jeju ã mebê pardjêu arkum ane.

¹⁰Ne kam amiwýr me krãptĩ 'uw ne memã kum,

—Ê, dja ga me akunĩ iman ikabên markumrêx. ¹¹Me kute apýnh mýjja'ã memã kum, “Ja dja ga ãm omũ. Dja ga krên arým ajaxwe”, anhýro ba. Nhym be, djãm me'õ mýjja 'õ krê nhym Metĩndjwýnh arým kum, “Ja ne ga krê. Arým ajaxwe”, ane? Kati. Me kabên punukam ne memã axwe jarê. Me àkĩnhĩkam ne memã arê. Me ari prõ, mjên kupa'ã kurê bakam ne memã arê. Me 'êxnhĩkam ne memã arê. Apýnh axwe 'õkam ne Metĩndjwýnh memã axwe jarê. Nãm ã Jeju memã ane.

¹²Kam kôt ba djwýnh ar 'ýr bõx ne Jejumã kum,

—Ê, mebê pardjêu kute akabên markam arým ngryk ne, ane.

Nhym me'ã arkum,

¹³⁻¹⁴—Ga, me no rã ne me amikukãm rĩt kêtja pumũ. Kam me kute amipry mar kêt. Kam godja me no rã me no rã japrõ kute meo ba jabej nhym arým amê kre'õkam tým. Mebê pardjêu ne me kute me uràk. Nãm me 'êx ne memã, “Ba ne ba ije Metĩndjwýnh mar”, anhýro ba. Nhym be, kati. Me kute mar kêt. Ne kam te memã Metĩndjwýnh'ã ujarênh ar ba nhym me adjwýnhdjwý kute Metĩndjwýnh mar kêt. Mebê pardjêu 'êx ne kute memã anhýro bakam dja Ibãm arým memã o pãnh ne me biknor tokry djakam me kumẽ kute mrãmri ne me kute 'ê kadjãr ne rùm mênh pyràk. Kwãrĩk wãnh me rã'ã. Nãm ã Jeju mebê pardjêu'ã ane.

¹⁵Nhym Pedru kum,

—Nã gãm ar imã, “Djãm me mỳjja 'õ krẽ nhym Metĩndjwỳnh kum, ‘Ja ne ga krẽn arỳm ajaxwe’, ane? Kati”, ane. Tãm ne ga arẽ nhym ar ibẽ bipdjur rã'ã ne. Mỳj'ã ne ga akabẽn jarẽ? Ar imã arẽ bar kuma. Nãm ã Pedru Jejumã ane.

¹⁶Nhym Jeju arkum,

—Djãm ar gadjwỳ ar aje mỳjja mar kêt rã'ã? ¹⁷Mỳjja me kute krẽn ne me tikkambit wangij. Ne kam atykmã arỳm apôx. ¹⁸Nhym be, me ajkwa kurũm me kabẽn punu apôxja ne me kute amim mỳjja'ã karõ djà kurũm apôx. Kam Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe jarẽ. ¹⁹Me kute amim mỳjja'ã karõ djàkam amim mỳjja punu'ã karõn arỳm me kurũm apôx.

Nãm me kute me par'ã amim karõ.

Ne kute me prõ puro nàr me mỳn puroo àkĩnh ne ro'ã ikwãja'ã amim karõ.

Ne prõ djwỳnh nàr mỳn djwỳnh kupa'ã kurẽ'ã amim karõ.

Ne kute mỳjjaò àkĩnh'ã amim karõ.

Ne memã 'êx'ã amim karõ.

Ne kute Metĩndjwỳnh japrỳ'ã amim karõ.

²⁰Me axweja kunĩ ne me kurũm apôx nhym Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe jarẽ. Nhym be, me kute aminhikra põnh kêt ne kute õ kwỳ krẽn ja ne Metĩndjwỳnh kute memã axwe jarẽnh kêt. Djãm ar aje ja mar kêt? Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh arkum ane.

Me'õ nire bajtem kute tu amim kamnhĩxkumrẽx'ã ujarẽnh.

Mak 7.24

²¹Ne kam Jeju arỳm mebê tẽ. Tẽ:n kam krĩraxbê Xirumẽ Xidõ bu'ã pyka'ỳr bõx. ²²Nhym pykabê Kanaãkam me'õ nire pyka wãkam ar ba. Mebê idjaer ne me wão me bajtem. Me'õ nire kam ar ban arỳm Jeju'ỳr bõx. Ne kam kàj bê kum, —Bẽnjadjwỳr djwỳnh, Dawi tãmdjwỳ, gop amã ikaprĩ. Me karõ punu ne ari ikrao bikẽnho ba, ane.

²³Nhym tu kubê anhikrẽn itõ ne. Nhym kôt ba djwỳnh ar 'ỳr bõx ne kum,

—Dja ga amũ ano gê tẽ. Nãm ari gwaj bakôt àmra tẽ, ane.

²⁴Nhym arkum,

—Djãm me bajtem'ỳr ne Metĩndjwỳnh ijano ba tẽ? Kati. Mebê idjaer'ỳr ne ijano ba tẽ. Mebê idjaer ne me kute mrãmri ne mrykĩ'átomti no biknor pyrãk ne ate ar ba. Me ate ar ba ja'ỳr ne ijano ba tẽ, ane.

²⁵Nhym kam arỳm ni bajtemja 'ỳr bõx. 'Ỳr bõx ne arỳm parbê kônkrão nhỹn ra:x man kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh gop ikôt o kangõn ikrao mex, ane.

²⁶Nhym õ mebê idjaer'ã me prĩre jakren kum,

—Nok ba ren rop kraremã me prĩre nhõ djwỳ rẽ nhym ren kam punure, ane. Djãm mrãmri ne djwỳ'ã ajarẽ? Kati. Kute meo mex djà'ã ne djwỳ jakren kum 'ã ajarẽ. Bir, Jeju ne jakam kute me bajtemo mex prãm kêt. Õ mebê idjaer'ỳr ne Metĩndjwỳnh Jeju jano. Kute õ mebê idjaerbit kumrẽxo mexo bamã. Kam ne nimã kum,

—Nok ba ren rop kraremã me prĩre nhõ djwỳ rẽ nhym ren kam punure, ane.
²⁷Nhym nija arỳm amim,
 —Ijã ne rop krare jarẽ, anen arỳm kum,
 —Tukwa, mrãmri Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Kôt ne ga arẽ. Nhym be, godja wãnh õ wỳnh nhõ pĩponh krakri djwỳ jaũm rôrôk. Aũmbit dja rop krare kukrẽ. Kam gop badjwỳ ibẽ rop krare pyrak tu imã ikrao mex, ane.
²⁸Nhym Jeju kum,
 —Me'õ nire, ga ne ga tu amim ikamnhĩx me:xkumrẽx. Akabẽn kôt ne ba arỳm akrao mex, ane. Nhym myt tãmkam kra arỳm mex ne.

Kute mebê 4.000o djuw mex.

Mak 8.1

²⁹Nhym kam Jeju arỳm pyka ja kurũm tẽn imôtibê Garrêja'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Ne kam arỳm krãnh'ã tẽn wabin nhỹ. ³⁰Nhym me krãptĩ: arỳm 'ỳr bõx. Nãm me 'ỳr me punuo mõi 'ỳr meo bõx. Me mrãnh kêtme me no rãmẽ me kabẽn kêtme apỹnh me kukrãdjã punumẽ apỹnh me punu djã 'õdjwỳ krãptĩ:ja ne me 'ỳr meo mõi meo bõx ne Jeju parbẽ me adju:w nhym arỳm meo mex ne. ³¹Jeju meo mex nhym me krãptĩ: arỳm me omũ. Me kabẽn kêt arỳm kabẽn mex. Me apỹnh kukrãdjã punu arỳm kukrãdjã mex ne. Me mrãnh kêt arỳm mrãnh mex ne. Me no rã arỳm rĩt mex ne. Nhym me arỳm me omũn te kute marmã mekam no tyn kumex. Ne kam arỳm mebê idjaero ba djwỳnhmã rax jarẽ. Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnho kume:x.

³²Nhym kam arỳm amiwỳr kôt ba djwỳnh ar ku'uw nhym ar bõx nhym arkum,

—Imã me krãptĩ:ja kaprĩ. Me iro'ã krĩ'ã arỳm akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ne kam arỳm me õ mỳjja kêt. Nok ba ren me kum prãmkam ren amũ me ũrkwãmã me ano nhym ren pry konenh ren me arỳm rerekre nhym ren tyk djã me kupa, ane.

³³Nhym kôt ba djwỳnh ar kum,

—Kapôt kukrit jakam ne gwaj te me krãptĩ:ja kadjy djwỳ kume:x prãmje. Mỳj got gwaj me kadjy nẽ? ane.

³⁴Nhym Jeju arkum,

—Mỳj ne ar anhõ djwỳ kute? ane. Nhym ar kum,

—Djwỳ kubê 7. Tepprãredjwỳ ngrêre, ane.

³⁵Nhym kam arỳm me krãptĩmã 'ã karõn kum,

—Pykabê dja ga me nhỹ, ane. Nhym me kam arỳm nhỹ. ³⁶Nhym kam arỳm djwỳ kubê 7 jamỳn tepprãre jamỳn o Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Ne kam kokij ne mã kôt ba djwỳnh arkum kungã nhym ar mã me krãptĩmã adjuw. ³⁷Nhym kam me kunĩ kwỳ krẽn arỳm ajne. Nhym kam me arỳm aũm karwãn kaxnokaikam kungij. Kungij nhym arỳm kaxnokai ipubê 7 ne 'ã kâtãm. ³⁸Be, me my kubê 4.000 ne õ kwỳ krẽ nhym me niremẽ me prĩre'ã akre kêt. ³⁹Nhym kam arỳm amũ me anon kam kã'õkam nhỹ. Ne kam nox ne pykabê Madara'ỳr mõi 'ỳr bõx.

Kute kàjkwa kurúm mỳjja'ô nhipêx'ă me kum à'wỳr.

Mat 12.39; Mak 8.11

16 ¹Nhym mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêumẽ Jeju'ȳr bôx ne mrâmri kubê Metindjwỳnh Krakumrêx jabej kum,
—Goja kàjkwa kurúm mỳjja pumũnh kêt'ô nhipêx bar omũn kôt ama, ane.

²Nhym memă kum,

—Arỳm myt djarmă nhym myt ngjêx djâkam kàjkwa kamrêk. Ga me kam 'ă abenmă kum, “Dja kryrăm kàjkwa mex”, ane. ³Năr, arỳm myt katormă nhym myt apôx djâkam kàjkwa kamrêk ne kakră kumex ga me kam 'ă abenmă kum, “Akati jakam dja na kumex”, ane. Me ga ne ga me amijo ajêx ne amijo Metindjwỳnh mar mex. Aje kàjkwa mex mar năr aje kàjkwa punu mar. Mỳkam ne ba me akam ar ibari mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx ne me amă mỳjjao amirîto iba ga me ja mar kêt ne? Ga me omũnh kajgon amim, “Je tô mỳj'ă”? anhỳr kajgon mar kêtukumrêx. ⁴Me ga akamingrănyre ne ga me ajaxwen mỳjjakôt ari Metindjwỳnhbê amijo akêxo aba. Ga, me kwỳ kute kum prô djwỳnh kỉnh ngriren kute mebê prôo âkinho baja pumũ. Me gadjwỳ ne ga me amă Metindjwỳnh kỉnh ngriren ari kubê amijo akêxo aba. Ne kam me aje omũnh kadjy ije me amă mỳjja pumũnh kêt nhipêx jabej. Djâm kam ije me amă ipêxmă? Kati. Ije me amă ipêx me aje omũnh prăm kêtukumrêx. Dja ba i amijo Metindjwỳnh kukwakam ujarênh djwỳnhbê Djônaj pyrâk. Dja ga me jabit pumũ, ane. Tyk ne akubyn tĩn'ă ne ă Jeju memă ane. Ne kam arỳm mebê akêx ne mă tẽ.

Djwỳ nhigot djă'ă ujarênh.

Mak 8.14

⁵Ne kam ar imôti'ă rên akàx nhikjêmă bôx. Nhym kôt ba djwỳnh ar djwỳo amak kêt katin arỳm Jejumă arê. ⁶Nhym arỳm me kukràdjă kajgo kôt ar amijo ba kêt kadjy arkum kabên ne arkum,

—Ga, me kute djwỳ nhigot djă djwỳ djômkam kapĩnja pumũ. Nhym arỳm djwỳ tỳx me:x ne. Ar gadjwỳ dja gar me kukràdjă man kôt ar amijo aban arỳm ajaxwe mex ne. Mebê pardjêu kukràdjă năr mebê xadjudjêu kukràdjă dja gar aman kôt ar amijo aban arỳm ajaxwe me:x ne. Ar amijă ano tỳx ne me kukràdjă mar kêt ne kôt ar amijo aba kêt. Năm ă Jeju nêje ar kukrào ane.

⁷Nhym kam ar ari 'ă aben kukij ne arĩk abenmă kum,

—Gwaj baje djwỳ byr kêtgam ne ă gwaj bamă ane, ane.

⁸Nhym Jeju arỳm ar kabên man arkum,

—Ar aje amim imar ngri:re. Mỳkam ne gar aben kukij ne abenmă kum, “Gwaj baje djwỳ byr kêtgam ne ă gwaj bamă ane”, ane? ⁹Djâm ar aje mỳjja mar kêt ră'ă? Mỳj'ă ikabên kute amijakreja djâm aje mar kêt ră'ă? Ar akubyn amijo tẽn ije djwỳ kubê 5o mebê 5.000o djuw mex'ȳr amijo bôx. Mỳj ne ar aje djwỳ janhy karwânhkam kaxnokai ipu kuten 'ă kâtâm ne? ¹⁰Ar akubyn amijo tẽn ije djwỳ kubê 7o mebê 4.000o djuw mex'ȳr amijo bôx. Mỳj ne gar aje djwỳ

janhy karwànhkam kaxnokai ipu kute? Ga, djwỳ kume:xo ije meo djuw mexja pumũ. Djām arỳm ne gar o ajamak kêt kati? ¹¹Djām djwỳ'ã ne ba ar amã arê? Djām 'ã ne ba ar amã, “Ari amijã ano tỳx. Kwārĩk wānh mebê pardjêu kukràdjà, nàr mebê xadjudjêu kukràdjà, kute djwỳ nhigot djà pyrāk kwārĩk wānh kôt ar amijo aba kêt”, ane? Kati. Djwỳ'ã ije ar amã ja jarēnh kêt. Mỳkam ne gar aje ja mar kêt? Nām ã Jeju arkum ane. ¹²Nhym kam ar arỳm kuma. Kute Ar kubê me kukràdjà pyma. Kute Ar kubê mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêu kukràdjà pyma. 'Ã ne djwỳ nhigot djà amijakre. Tām ne ar arỳm jakam kuma.

Pedru kute Jejumã Bēnjadjwỳrbê kumkati jarēnh.

Mak 8.27; Ruk 9.18

¹³Be, Piripi nhõ krĩraxbê Xedjare bu'ã ne apỳnh me õ krĩ djàri. 'Ỳr ne Jejumẽ kôt ba djwỳnh ar mō. Ar 'ỳr mōrkôt nhym Jeju arkum,

—Ē, ar imã ijã me ujarēnh jarē ba kuma, ane.

¹⁴Nhym ar arỳm kum,

—Nām me kwỳ ajã, “Ngômã me angjēnh djwỳnhbê Djuão. Ta ne akubyn tĩn ne ar ba”, ane. Nhym me kwỳ ajã, “Me bakukāmāre Erij. Metĩndjwỳnh kukwakam ujarēnh djwỳnh raxbê Erij”, ane. Nhym me kwỳ ajã, “Me bakukāmāre Djermi. Metĩndjwỳnh kukwakam ujarēnh djwỳnhbê Djermi”, ane. Nhym me kwỳ ajã, “Me bakukāmārekam Metĩndjwỳnh kukwakam ujarēnh djwỳnh ar 'õ.” Nām me ã abenmã ajã ane. Nām ã ar Jejumã ane.

¹⁵Nhym ajte arkum,

—Ne ar gadjwỳ mã ne gar imar on? Mỳj'ã ne gar ijakre? ane.

¹⁶Nhym Pedru kum,

—Abê me inhõ Bēnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu. Abê Metĩndjwỳnh tĩn ne ar baja Kra, ane.

¹⁷Nhym Jeju Pedrumã kum,

—Ximão, Djônaj kra. Djām pykakam me'õ ar ba ne amã ijarē ga ima? Kati. Kàjkwakam Ibām ne amã ijo amirĩt ga ima. Kam ne ga akĩ:nhkumrēx ne. ¹⁸Ga ne ga imã, “Abê me inhõ Bēnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu. Kadjy ne Metĩndjwỳnh ajano ga bōx. Ga abê Metĩndjwỳnh tĩn ne ar baja kra”, ane. Ba amã arē ga ama. Ga abê Pedru. Mrāmri, kēn'ã ne anhidji amijakre. Akabēn mex jakôt ne ga arỳm atỳx ne aje kēn pyrāk. Dja me akudjwa ã amim imaro ane ba arỳm amim me utà nhym me arỳm akudjwa tỳx kute kēn tỳx pyrāk. Me kute amim imar kunija dja me tỳ:x nhym arỳm Xatanaj nhõ me àpēnh te kute meo àpanhmã ne te kute me biknor tokry djākam meo biknormã. ¹⁹Dja ga aje mrāmri ne me'õ kute bēnjadjwỳr nhõ kikrekam o kajkep djào ba pyrāk. Me'õ kikre'ã kuta nhym me arỳm wadjà nàr kikre'ã ijē tỳx ne arỳm mebê aptà nhym me àr kētkumrēx. Aje me'õja pyrāk. Dja me amim imar kêt ga arỳm mebê aptà. Nhym kam kàjkwakam Ibāmdjwỳ arỳm akôt amikabēn djin arỳm mebê aptàn amim me utàr kêt ne ar meo ba kêt. Nàr, dja me amim ima ga memã kum, “Ajrã. Kôt ar aba”, ane nhym kàjkwakam Ibāmdjwỳ arỳm akôt amikabēn djin memã kum, “Ajrã. Ikôt ar aba”, anen arỳm amim me

utàn ar meo ba. Nãm ã Jeju Pedrumã ane. ²⁰Ne kam amijã kôt ba djwýnh arkum karõ. Metĩndjwýnh ne arým mebê idjaer kadjy Jeju'ã Bẽnjadjwýrbê kumkati mẽ. ã ne me kum Kritu jarẽ. Nãm amijã arkum karõn arkum,

—Kwãrĩk wãnh me'õmã kum, “Jejubê ne Kritu. Kubê ne me banhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati”, anhýr kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

Amikukãm amityk'ã ujarênh.

Mak 8.31; Ruk 9.22

²¹Ne kam ja nhijukri arým kôt ba djwýnh arkum,

—Krĩraxbê Djeruxarêkam itokry kumexmã ne Metĩndjwýnh ijano ba arým 'yr itẽmmã. Dja ba kam bõx nhym mebêngêtmẽ me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ Mõjđjê kukràđja mar djwýnhmẽ ijo bikẽnh kumex nhym me arým ibĩ. Nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itĩn ne, ane.

²²Nhym kam Pedru arým Ar kubê Jejuo tẽn ar kàxã nêje kum bẽn tỳxmo krax ne kum,

—Bẽnjadjwýr djwýnh, gop gẽ Metĩndjwýnh kum akaprĩ. Djãm ga dja me abĩ? Arkati, ane.

²³Nhym Jeju akẽx ne Pedrumã kum,

—Arým akabẽn kute Xatanaj kabẽn pyrãk. Amũ imã akre rax ne dja. Aje Metĩndjwýnh bẽ ijo akẽx prãm pyrãk. Metĩndjwýnhkôt adjumar kêt. Me kum ikĩnh kêtja kôt ne ga adjumar djã dji, ane.

²⁴Nhym kam Jeju kôt ba djwýnh arkum,

—Gêdja gar ajõ mã ikôt abikamẽnh prãm jabej kwãrĩk wãnh amidjwýnhbit mar kêt. Dja ga amim, “Djãm ba ije amijo ikĩnhmã? Kati”, ane. Dja ba ityk kadjy inhõ pĩte'y mýn itokry:. Dja ga ijã amijakren aje anhõ pĩte'y mýnh mãn prãbê amã atokry pyma kêt ne amã ijabê rã'ã ne mã ikôt ajkamẽ. ²⁵Me kute amidjwýnhbit mar ne me kum tokry pyma, me tãm gêdja me tyn kam ijukri me biknor tokry djãkam tẽ. Nhym be, me kum ijabêkumrẽx ne kute amidjwýnhbit mar kêt nhym me kute me bĩn jabej me tãm gêdja me amiptàn ar tĩn ne ba rã'ã: rã'ã ne. ²⁶Ne ren me'õ pykabê mýjja mexja kunĩ, nêkrẽx kunĩa ren ari o atom ne o ban kam ren ty. Je, mã dja kam nẽ? Kati, nãm ren ty nhym ren õ nêkrẽxja ren wãnh kumex. Nhym mýj pãnh ne ne ren Metĩndjwýnhmã arẽ nhym ren akubyn o tĩn nhym ren kum amijo pãnh? Arkati. Dja te kum pãnh jarẽ nhym akubyn o tĩn prãm kêtumrẽx.

²⁷Ba ije amijo inhĩ ne me'ýr irwýk dja ba Ibãm jadjẽnhmẽ umao ipyma:n me'ýr bõx. Kadjy mrãnh djwýnh pyma:mẽ ro'ã me'ýr bõx. Ne kam me ĩ pýnhkôt me kunĩmã o pãnh ne. Me axwe kôt nàr me kute katàt amijo ba kôt memã o pãnh ne. ²⁸Ba ar amã arẽ. Ije amijo inhĩ ne ar awýr ibõx. Ibãm dja ijã bẽnjadjwýr rax mẽ. Dja ba bõx ne ipymao ar apytàn ar ar ajo iba. Dja gar adjãmja akwý atĩnri iraxkôt ipumũ, ar akadjy ibẽnjadjwýr rax ne ipymakôt ipumũ. Mrãmri ne ba ikabẽnja. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kute amijo atemã'ã ujarênh.

Mak 9.2; Ruk 9.28

17 ¹Jeju memã ane nhym kam ar'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut apêx. Nhym kam Jeju arým Pedrumê Xijagumê Djuão ar aprôn aro tên krãnh prêkti'ã aro wabin ate ar ro'ã me kãxã dja. ²Ne kam arým ar kabem amijo atemã. Ne nokre jadjênh kute myt jadjênh pyrãk. Nhym ô kubêkã arým aka:n kam adjê:nh. ³Nhym kam me bakukãmãrebê Môjdjême Erijmê arým arkum amijo amirît ne. Ar Jejumê abenmã ujarênh dja nhym ar arým ar omü.

⁴Nhym kam Pedru Jejuma kum,

—Bênjadjwýr djwýnh, jakam arým gwaj bakínhkumrêx. Amã kînh jabej dja bar ar amã kîkre kryre nhipêx. Dja bar amã 'ô nhipêx ne Môjdjêma 'ô nhipêx ne Erijmã 'ô nhipêx, ane.

⁵Nãm kum kabêno dja nhym kakrã jadjênh arým ar nokrekam kato. Ar nokrekam katon arým ar kuno. Nhym ar aêrbê Metîndjwýnh kakrã kurüm kabên nhym ar kabên ma. Nhym arkum,

—Ikra ne wã. Imã abê:kumrêx. Ba kam kam ikínhkumrêx. Tãmwa dja gar kabên man kôt ar amijo aba, ane.

⁶Ar kabên ja man arým madjã kreti. Madjã kretin tu myrbê tým ne nã.

⁷Nhym Jeju ar'ýr bôx ne ar kupên arkum,

—Kajmã ar dja. Kwãrik wãnh ar atîn prãm kêt, ane. ⁸Nhym ar kajmã rît nhym arým Jeju pydjibit dja nhym ar omü. Arým ne Môjdjê ar ar aêrbê mã tên arým amirît kêt ne.

⁹Nhym kam ar arým krãnh prêkti'ã rwýk tẽ. Rwýk tẽ nhym Jeju arým arkum 'ã karôn arkum,

—Ar aje ipumünhja kwãrik wãnh on me'ômã 'ã adjujarênh kêt. Ba ije amijo inhîja ityk ne akubyn itînkambit dja gar 'ã ajarê, ane.

¹⁰Nhym kôt ba djwýnh ar Erij jabej Jeju kukij ne kum,

—Mýkam ne Môjdjê kukrãdjã mar djwýnh memã kum, “Erij kumrêx dja bôx nhym kam Metîndjwýnh ar meo ba”, ane? Mýkam ne me memã ja jarê? ane.

¹¹Nhym Jeju arkum,

—Be, mrãmri, gêdja me'ô kute Erij pyrãk kumrêx bôx ne akubyn Metîndjwýnh'ýr me kunõ akêx ne. Meo akêx nhym me arým amim maro ba.

¹²Ba ar amã arê gar ama. Me'ô kute mrãmri ne Erij pyrãk arým bôx nhym me kute mar kêt ne arým amikînhje o bikênh ba. Badjwý ije amijo inhî dja me ijo bikênh ba ba itokry ne, ane. ¹³Nhym kam kôt ba djwýnh ar amim,

—Be, ngômã me angjênh djwýnhbê Djuão'ã ne ar imã ane, ane.

Me karõ punumã àkjêr.

Mak 9.14; Ruk 9.37

¹⁴Kam Jeju ar arým krãnh'ã rwýk tẽ. 'Ã rwýk tẽ:n arým me krãptîja'ýr bôx. Nhym kam me'ô 'ýr bôx ne parbê kônkrão nhýn ¹⁵kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh, amã ikra kaprĩ. Ikra ibê tyk ar ban amijo bikênh krãptĩ. Nãm mã tyn kuwykam rôrôk ne ngôkam nox. ¹⁶Nã bãm akôt ba djwÿnh ar'ÿr o bôx nhym ar te kute o mexmã o ane, ane.

¹⁷Nhym kam Jeju me'ÿr akêx ne memã kum,

—Je, me akamingrãny aje amim ikamnhĩx kêtumrêx ne ajaxwe. Mÿj dja ijã akati, akamãt kô kute ba me akam arek ar iba? Nã bãm me awÿr bôx ga me ajamakkre kêtumrêx ne prĩne akabêno ikaty. Nã bãm te amiwÿr me akam ama ga me arĩk ar aba, ane. Ne kam bãmjamã kabên ne kum,

—Amrê akrao tẽ, ane. ¹⁸Nhym arÿm 'ÿr o tẽn o bôx nhym Jeju arÿm kum akij. Me karô punu kute kra bôktio bajamã akij nhym arÿm kum iren kurũm katon mã tẽ. Nhym arÿm myt tãmkam mex ne.

¹⁹Nhym kam Jeju tẽn ate dja nhym kôt ba djwÿnh ar arÿm 'ÿr bôx ne kum,

—Mÿkam ne bar te: ije me karô punu kujaêkmã o ane? ane.

²⁰Nhym Jeju arkum,

—Djãm ar aje kujaêk kadjy tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrêx? Kati. Ar aje kadjy tu amim kamnhĩxkumrêx kêt. Dja gar tu amim kamnhĩxkumrêx. Be, me kute tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrêxkam me kute rerekre pyrãk. Ga, pidjôbê motadu 'yjdjwÿ ngri:ren rere:kreja pumũ. Nhym be, kati. Motadu 'y arÿm krekam ingrôt ne abatãnh ne kam arÿm abatã:nh ne. Ar gadjwÿ dja gar tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrêx ne kam kute arerekre pyrãk nhym arÿm ar amã mÿjja jabatãnh nhipêx. Kute mÿjja rũnh kunĩ nhipêx mar. Gar ren kadjy tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrêx ne ren krãnhjamã kum, “Krãnh, amũ ajkamẽ”, ane nhym ren arÿm amũ ajkamẽ. Djã ne gar ren te aje mÿjja 'oô anhÿrmã? Kati. Ne gar ren apÿnh mÿjja kadjy tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrêx nhym ren arÿm ar amã ipêx ne. Nhym be, kati. Ar aje tu amim kamnhĩxkumrêx kêt. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx. ²¹Nhym be, me karô punu kute bôktio baja mebê tÿ:x. Me kute Metĩndjwÿnhmã o à'wÿr ne kum amijajburkambit arÿm apôx. Nãm ã Jeju arkum ane.

²²Nhym kam ar arÿm pykabê Garrêjakam ar ba. Nhym kam Jeju arkum,

—Ba ije amijo inhĩ dja me'ô ibê amijo akêx ne memã ikanga. ²³Nhym me kam arÿm ibĩ. Nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itĩn, ane. Nhym kam kôt ba djwÿnh ar arÿm kaprĩre ne.

Pi'ôk kaprĩo atom djwÿnh'ã ujarênh.

²⁴Nhym kam ar krĩrãxbê Kapana'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Nhym kam pi'ôk kaprĩo atom djwÿnh ar ba. Ar kute Metĩndjwÿnh nhô kikretio mex kadjy pi'ôk kaprĩo atomo ba. Ne kam ar Pedru'ÿr bôx ne Jeju jabej kukij ne kum,

—Djãm ar anhô ujarênh djwÿnh kute Metĩndjwÿnh nhô kikreti kadjy memã pi'ôk kaprĩ nhôrmã? ane.

²⁵Nhym arkum,

—Nã. Dja ar amã kungã, ane. Ne kam kikremã wadjàn Jeju'ÿr bôx ne amikabên mar tôrãm nhym Jeju kumrêx kum,

—Ximão, mỳj ne ga kam mar on? Mỳj xêbê gêdja pykakam me bēnjadjwỳr pi'òk kaprĩo atomo ba? Pi'òk kaprĩbê ipòxuo atom nàr pi'òk kaprĩbê kributuo atom. Mỳj xējabê dja o atom? Djām ta kra Ar kubê dja o atom nàr djām ò àpēnh kajgobê o atom? ane.

²⁶Nhym Pedru kum,

—Õ àpēnh kajgobê dja pi'òk kaprĩo atom, ane.

Nhym Jeju kum,

—Mrāmri, ò àpēnh kajgobê dja o atom. Kute kra Ar kubê pi'òk kaprĩo atom kêt. ²⁷Bir be, gu babê Metĩndjwỳnh kra. Kam Metĩndjwỳnh gu babê pi'òk kaprĩo atom kêt. Gê te gu babê pi'òk kaprĩ byr kêt gu ba dja gu tu o atom djwỳnh arkum kungã. Metĩndjwỳnh nhô kikreti kadjy o atom djwỳnhmã kungã. Gwaj ren arkum òr kêt nhym ren me abenmã gwaj bajã kabē:n ne. Aje, imòti'y'r dja ga tēn 'y'r bôx. Ne kam kum anhô kadjàt mē. Dja tep'ò kumrēx 'à wajēt ga o wabin abyn ajkwa pôt. Ajkwakam dja ga ngônhtonho pi'òk kaprĩ pumũ. Tām dja ga aby gu amikadjy arkum kungã, ane. Nhym kam arỳm ã anen arỳm arkum kungã.

Ar kute amirax jabej Jeju kukjêr.

Mak 9.33; Ruk 9.46; Pir 2.3; Ped k 5.5

18 ¹Nhym kamã kôt ba djwỳnh 'òdjwỳ ar 'y'r bôx ne kukij ne kum, —Kàjkwakam Bēnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam nhỳnh ar ijô dja bar iraxo aben jakre? ane.

²Nhym amiwỳr me'ò prĩre 'uw nhym 'y'r bôx nhym ar ipòkri kudja.

³Ne arkum,

—Dja gar on amirax jabejja kangan amijo angriren amijo akàtàm. Amijo angrire kute me prĩre pyrāk. Godja gar amirax jabej rã'ã djām kàjkwakam Bēnjadjwỳr djwỳnh kôt ar abamã? Kati. Kàjkwakam Bēnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam kôt ar aba prām kêtumrēx. Mrāmri ne ba ar amã ja jarēnhkumrēx. ⁴Kam me kute amijo ngrire kute me prĩre ja pyrāk tām ne raxo kute me kunĩ jakrenh. Kàjkwakam Bēnjadjwỳr djwỳnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam ne raxo kute me kunĩ jakrenh. ⁵Nhym kam me kute ikukwakam kum me prĩre kute ja pyrāk kĩnh, kum me'ò kàtàmja kĩnh ne kam arỳm badjwỳ kum ikĩnh.

⁶Nhym be, me'ò kute me prĩre pyrāk ne ajbir kute amim imar ny nhym kam ren ate me'òja axwe'ã kum apnê nhym ren arỳm kôt axwe nhym kam ren pānh me mut'ã kēnpoti nhô, kute kum axwe'ã àpnēnh djwỳnhja mut'ã ren kēn jabatānh nhô ne ren ngōnhmã kumē, ngô jabatānh nhipòkri kumē nhym ren ngô kubĩ. Ja ne kàjbê tokry. Tokry ngrire. Nhym be kati, dja prĩne Metĩndjwỳnh o ajkē nhym tokry ra:x ne. ⁷Y, watĩ:re. Pykakam me kute me axwe'ã memã àpnēnhja dja me tokry ra:x ne. Mrāmri dja me axwe'ã memã àpnēnh ba. Nhym be, kute 'ã memã àpnēnh djwỳnhja watĩ:re. Dja tokry ra:x ne. Nām ã Jeju arkum ane.

⁸Ga, me kute apỳnh amikukràdjào àpēnh jaxwe prāmja pumũ. Ar kute àpēnh jaxwe krã'yryn kangamã ne Jeju Ar kubê axwe pyman arkum,

—Ne ga ren ar ajaxwe kadjy anhikra nhikjêo aje mỳjja punu kupênh prãm nàr ar apar nhikjêo mỳjja punu'yr amrãnh prãm mỳj ne gar ren on? Bir, ga ren ar on krãtan rûm amibê amê. Ne ren kam te anhikra nhikjê kêt nàr apar nhikjê kêt ne ren atĩnkam ren akĩnhkumrêx. Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar abakam ren akĩ:nhkumrêx. Ne ren aktã anhikra rã'ã nàr aktã apar rã'ã nhym Metĩndjwỳnh ren kuwykam ar amê. Kuwy pòk rã'ã: rã'ãkam ren ar amê gar ren kam atokry ra:x ne.

⁹Ne gar ren ajaxwe kadjy ano nhikjêo aje mỳjja punu pumũnh prãm mỳj ne gar ren on? Bir, ga ren ar on kaban rûm amibê amê. Ne ren kam te ano nhikjê kêt ne ren atĩnkam ren akĩnhkumrêx. Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar abakam ren akĩ:nhkumrêx. Ne ren aktã ano rã'ãn ren atokry ra:x ne. Ne ga ren ar me biknor tokry djãkam kuwykam tẽn ren kam akaprikumrêx, ane. Djãm mrãmri ne ar kute aminoo pòx ne aminhikra krākār ne amipar krākarmã Jeju arkum 'ã karô? Kati, ar kute àpênh jaxwe krã'yrn kangamã ne Jeju 'ã arkum ar kute amibê amikukràdjã krākarmã arê.

Mrykĩ'átomti biknor'ã ujarênh.

Ruk 15.4

¹⁰Ne kam ajte arkum,

—Me'õ kute me prĩre pyrãk djãm ar amã kurên aje kum kajgo jarênhmã? Kati. Kwārĩk wãnh. Mỳkam? Bir, djãm kajgo? Kati. Mỳkam? Bir, kadjy mrãnh djwỳnh kute me prĩreo djuw mex djwỳnhja ne kute kàjkwakam Ibãm pumũnh rã'ãkam. Ba ne ba ar amã ja jarê.

¹¹Be, ije me axwe pytãrmã ne ba tẽ. Kadjy ne ba amijo inhĩ ne me awỳr ruw, ije me axwekam me biknorja pytãrmã. ¹²Ar gadjwỳ dja gar adjukapřĩ. Godja me'õ nhõ mrykĩ'átomti krãptĩ kubê 100 nhym kam pydji kubê măt ne biknorja. Mỳj dja me'õja on? Bir, dja mry krãptĩbê 99jamã ire gẽ wãnh kutêp kumex, nhym kam krãnh'yr kôt tẽ, pydji biknorjakôt tẽ. ¹³Godja kum kator jabej ne kam arỳm kĩ:nhkumrêx. Kute pydji biknorjamã katorkam dja kĩ:nhkumrêx. Ne mry'ã kătãmbê 99 biknor kêtjakam dja kĩnh ngrire. Ba ne ba mrãmri ar amã ja jarênhkumrêx. Be, ije ar amã idjujarênhjakam mỳj dja gar kam ama? ¹⁴Bir, kàjkwakam Abãm djwỳnhdjwỳ, djãm me'õ prĩre kute âmja pyrãk pydji biknor nhym kam kĩnh got? Arkati. Kam kĩnh kêtumrêx. Ukapřĩkam kam kĩnh kêtumrêx. Tãm dja ga amim aman kudjwa adjukapřĩ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kute me'õ jaxwe'ã arkum karô.

Ruk 17.3; Gar 6.1; A Tex 3.15

¹⁵Ne kam ajte arkum,

—Kam, aje me'õo akamy'õ godja ajo bikênh jabej ne arỳm axwe jabej. Ga dja ga adjukapřĩn akumrêx 'yr tẽn me kàxã kukjan kum akabên. Godja kute amar ne axwemã irer jabej ga ne ga arỳm Metĩndjwỳnh'yr o akêx nhym ajte kôt ba. ¹⁶Nhym godja kute amar prãm kêt ne mã axwe jabej. Kam dja ga me'õ pydji nàr amãnhkrut 'yr aro tẽ. 'Yr aro tẽn 'yr aro bõx.

Ne kam kukjan kum akabên gê ar amã amijarê gar ama. Gar ajamãnhkrut nâr ar ajamãnhkrut ne ikjêkêt dja gar arým ama. Amrêbê: Metîndjwýnh kabên kôt dja gar ã maro ane. Nãm me bakukãmãremã kum,

“Dja me'ô amijarênh jabej. Gê ar amãnhkrut nâr ar amãnhkrut ne ikjêkêt kabên kôt memã arê.

Ar kute kabên mar kôt arê nhym me arým kuma. Ar axikôt kabênkam dja me ar kabên man arým abenmã kum, ‘Mrãmri me'ôja kute amijarênh nhym ar kute kabên kôt arênhkumrêx’, ane. Dja me ã abenmã ane.”

Nãm ã Metîndjwýnh me bakukãmãremã ane. Metîndjwýnh kabên jakôt dja gar ajamãnhkrut ne ikjêkêt ne me'ôja'ýr tên 'ýr bôx ne ama. ¹⁷Godja gar gadjwý te kukjan kum akabên nhym kute ar amar prãm kêt ne mã axwe prãm jabej gar me kute amim imarjamã arê. Me kute aben pydjikam memã arê. Nhym godja me kute amim imar aben pydjikam te kukjan kum kabên nhym kute me mar prãm kêt ne mã axwe prãm jabej gar abenmã kum, “Kute Metîndjwýnh mar kêt. Ga, axwe prãm rã'aja pumũ”, ane. Dja gar ã abenmã anen arým o kute me bënjadjwýr bajtemmã pi'ók kaprí atom djwýnh jaxwe pyræk. Nãm ã Jeju arkum ane.

¹⁸Ne kam ajte arkum,

—Ba ar amã arê gar ama. Dja me amim imar kêt gar mebê aptã nhym kàjkwakam Ibãmdjwý dja ar akôt amikabên dji. Nâr, dja me amim ima gar memã kum, “Ajrá”, ane, kàjkwakam Ibãmdjwý dja ar akôt amikabên dji. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx.

¹⁹Ba ajte ar amã arê gar ama. Godja gar ajamãnhkrut pykakam kum mýjjao a'uw nâr kum me'ôo a'uw ne axikôt 'ã ar akabên dji, kàjkwakam Ibãm dja arým ar aman ar akabên kôt ã anen ar amã mýjja ngã nâr me'ô kaprí mã kính jadjân nâr me'ôo mex. Ar akabên kôt dja ã ane. ²⁰Mýkam? Bir, godja me'ô ar amãnhkrut nâr ar amãnhkrut ne ikjêkêt ikabênkôt bikprônê jabej badjwý dja ba ar ro'ã akuprô. Kam dja Ibãm ar akabên kôt ã ar amã o ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me'ô ukaprí kêt'ã ujarênh.

Mat 6.14; Ruk 17.4; Ep 4.32; Kor 3.13

²¹Kam, Pedru Jeju'ýr bôx ne kum,

—Ije me'ôo ikamy godja ari ikam axweo ba jabej. Mýj dja ba kam ingyryk kêt on? Djãm kam ingyryk kêt 'ikrân ne kubê 7? Nâr kon? ane.

²²Nhym Jeju kum,

—Kati. Dja ga kam ingyryk kêt ry typdji. Dja ga kam ingyryk kêtê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70 ne ajte kubê 70. Dja ga ã kam ingyryk kêt ry typdjio ane.

²³Kàjkwakam Bënjadjwýr djwýnh dja pykakam amim me utân ar meo ba. Kam dja kum me kaprí. Gwaj badjwý ne gwaj ren bamã me kaprí. 'Ã dja ba idjujarênh jakre gar ama. Pykakam bënjadjwýr rax'ô. Nhym ô àpênh kwý. Amrêbê ne bënjadjwýr ô àpênh kwýmã pi'ók kaprí ngã nhym ar kum o ba. Nhym jakam

arÿm kute akubyn Ar kubê ô pi'ôk kaprîo atommã. ²⁴Ne kam kute amikraxmã ne arÿm 'ÿr me àpênh'ã me omũnh djwÿnh jano. Ô àpênh ja'ÿr me àpênh'ã me omũnh djwÿnh jano. Nhym 'ÿr tẽn arÿm 'ÿr bôx. Ne kam bẽnjadjwÿr'ÿr ô àpênhjao tẽn o bôx. Be, amrêbê ne bẽnjadjwÿr ô àpênh jamã pi'ôk kaprî kumex ngã nhym kum o ba. Pi'ôk kaprî kumex kubê 10.000 ne kum kungã nhym o ba. Kum ar o ba:n arÿm nhÿnh o akno nhym arÿm pi'ôk kaprî kêt ne.

²⁵Ô me àpênh'ã me omũnh djwÿnh bẽnjadjwÿr'ÿr ô àpênhjao bôx nhym te kute akubyn ô bẽnjadjwÿrmã pi'ôk kaprî nhôrmã. Te o ane nhym arÿm kam ngyrk ne. Ngyrk ne arÿm ô me àpênh'ã me omũnh djwÿnhmã kum, “Inhõ àpênh ja ne ibê inhõ pi'ôk kaprî kumex ar o ban nhÿnh o akno. Gu akubyn kubê inhõ pi'ôk kaprî byrkumrêx. Dja ga kubê ô mÿjja kunî byn me kâtammã angã gê me kubyn pãnh amã pi'ôk kaprî ngã. Nhym ô mÿjja kêt ga ajte me kâtammã ta î djwÿnh ngã gê memã àpênh ar ba nhym me pãnh arÿm amã pi'ôk kaprî ngã. Ga kam ajte memã prômê kra ar kungã gê ar memã apê nhym me pãnh arÿm amã pi'ôk kaprî ngã. Kam dja ga me kute amã pi'ôk kaprî nhôr kunîo atom ne iwÿr o bôx ne imã angã. Ba kam arÿm akubyn inhõ pi'ôk kaprî byrkumrêx. Inhõ àpênhja kute ibê pi'ôk kaprîo biknor pãnh dja ba arÿm akubyn amim byrkumrêx”, ane nhym me àpênh 'ã me omũnh djwÿnh kum, “Gê tô, ba 'ÿr”, ane.

²⁶Nhym ô àpênhja arÿm ô bẽnjadjwÿr kabên man umaje parbê tÿm ne kônkrão nhÿn aminêje kum, “Bẽnjadjwÿr, gop ady amimar tô. Dja ba î akubyn anhõ pi'ôk kaprî pãnh amã pi'ôk kaprî kunî ngã”, ane. ²⁷Nhym bẽnjadjwÿrja arÿm kum ô àpênhja kaprî: ne kum, “Aje, jakam dja ga imã o pãnh kêt. Arÿm ba maro aknon akam ingryk kêt”, anen arÿm kum ire nhym kato.

²⁸Kute ô bẽnjadjwÿrbê pi'ôk kaprî ra:xo biknor ja katon arÿm ro'ã àpênh'ô jabej. Amrêbê ro'ã ar baja jabej. Bẽnjadjwÿr nhô àpênh ja ne amrêbê ro'ã àpênh jamã pi'ôk kaprî ngrire kubê 100bit ngã nhym kum kubyn ar o ba. Nãm ro'ã àpênhja jabej ne arÿm kum kato. Kum katon arÿm mut 'amÿn ôkreny janên kum, “Aje imã pi'ôk kaprîo abaja on akubyn imã angã”, ane.

²⁹Nhym ro'ã àpênhja arÿm umaje parbê tÿm ne kônkrão nhÿ. Nhÿn arÿm aminêje amijo a'uw ne kum, “Ady amimar tô. Dja ba î amã kunîo pãnh”, ane. ³⁰Nhym kute bẽnjadjwÿrbê pi'ôk kaprî kumexo biknorja arÿm ro'ã àpênhkam ngyr:k ne. Ne kum kaprî kêt ne kum, “Kati. On dja ga imã kunîo pãnh ne”, ane. Ne kam on krâkamngônmmã arê nhym me arÿm kabênkôt kubê ijê. Kute mebê ijê djâkam âm ne o pãnhkambit katormã ne me kubê ijê. Nãm ã ro'ã àpênho ane. On kute kum ô pi'ôk kaprî ngrirebito pãnh kêtka ã ro'ã àpênhjao ane.

³¹Nhym kam amũ bẽnjadjwÿr nhô àpênh kwÿ 'ôdjwÿ arÿm 'ã omũn kam ar arÿm kam kaprî:re ne. Ukaprî kêtka arÿm kam kaprî:re ne. Ne kam bẽnjadjwÿr'ÿr tẽn arÿm prîne kum 'ã ajarê. Ô àpênhja kute kubê pi'ôk kaprî kumexo biknorja'ã kum ajarê. Ukaprî kêt'ã kum ajarê.

³²Nhym kam bẽnjadjwÿr amiwÿr ô àpênhja 'uw nhym bôx nhym kum, “Inhõ àpênh, ga ne ga ajaxwe:. Ga inhõ pi'ôk kaprî kumexo aban ibê o akno ba amã, 'Imã o pãnh', ane. Ga te aje imã o pãnhmãn arÿm aminêje imã akabên. Ba imã

akaprĩn arỳm amã, ‘Aj. Jakam dja ga imã o pãnh kêt. Arỳm ba maro aknon akam ingryk kêt’, ane. Imã akaprĩkam ne ba ã akam ingryk kêt o ane. ³³Ga ren ikudjwa ã amã aro’ã àpênhja kaprĩ anen kam ren ã angryk kêt o ane. Nhym be, kati. Aro’ã àpênh ja amã anhõ pi’òk kaprĩ ngrirebato ba. O ba ga kam anhõ pi’òk kaprĩ jabej kum akabên. Nhym kam te kute akubyn amã òrmãn aminêje amã kabên. Djã ne ga ikudjwa amã kaprĩ? Kati. Ga tu kam angryk ne memã kanga nhym me arỳm kubê ijê.” Nãm ã bẽnjadjwỳr ò àpênhjamã ane. ³⁴Ne kam arỳm kam ngrykkumrêx ne. Bẽnjadjwỳr nhõ àpênh kute ro’ã àpênhka ngryk ne kum kaprĩ kêtja pãnh ò bẽnjadjwỳr arỳm kam ngrykkumrêx ne. Ne kam arỳm me kamjêr djwỳnhmã kanga. Kute tokry kumexmã kamjêr nhym on kute o pãnh mex kadjy kum kanga. Nãm ã o ane. ³⁵Ne kam ar gadjwỳ, apỳnh ar anhĩ djãri, godja ar aje me’õo akamyja ar akam axwe jabej ar ga dja gar amã kaprĩ. Mrãmri tu amã kaprĩkumrêx ne axwe maro aknon tu kam angryk kêt. Godja gar amã kaprĩ kêt ne kam angryk rã’ã jabej kãjkwakam Ibãmdjwỳ dja kum ar akaprĩ kêt ar akam ngry:k ne. Ije ar amã pykakam bẽnjadjwỳr’ã idjujarênhja kôt dja ar akam ngry:k ne.

Me kute prõ kanga’ã ujarênh.

Mat 5.31; Mak 10.1; Ruk 16.18; Kô k 7.10

19 ¹Jeju arkum ja jarênh pan arỳm pykabê Garrêja kurũm katon tẽ. Nãm tẽn arỳm ngõbê Djodão nhikjêmã rên pykabê Djudêja’yr bõx. ²Nhym me krãpti: ne me kôt mō. Nhym tẽn bõx ne kam arỳm kam meo mexo dja.

³Nhym kam mebê pardjêu ‘yr bõx ne kute we kabên kajgo jabej kukjêrmã ne kum,

—Djãm Metĩndjwỳnh kukrãdjã kôt me kute mỳjja ngrirekôt tu prõ kangamã? ane.

⁴⁻⁵Nhym memã kum,

—Adjãkamã ne mỳjja kunĩ nhipêx djwỳnh mymẽ ni ar ipêx ne memã kum,

“Kam dja me my prõ kadjy arỳm bãmme nã arkum iren kam arỳm prõbit’ã ngrã ne.

Nhym kam ar ã abenã tỳm ne kam kute ã typdji pyrãk”, ane.

Djãm ar aje anhõ pi’òkkam ja pumũnh kêt? ⁶Djãm ar ã amãnhkrut rã’ã? Kati, ar kute ã typdji pyrãk. Be ga, Metĩndjwỳnh kute abenã ar mênhja pumũ. Kwãrik wãnh me’õ abenbê aro bikjêr kêt. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

⁷Nhym me kum,

—Mỳkam ne me bakukãmãre Mõjdjê memã ‘ã karõn memã kum,

“Gê me prõ’ã pi’òk no’òk ne kam kanga”? ane.

Mỳkam ne Mõjdjê ã memã ane? ane.

⁸Nhym memã kum,

—Bir, me amakkre kêtka ne memã prõ kanga jarê. Nhym djãm adjãkamã ne me ã prõo ane? Kati. ⁹Ba dja ba ar amã arê gar ama. Gêdja me’õ prõ djwỳnh kangan kam atemã akãxbê me’õmã kabên ne kam ‘yr

mõn kam arým mrãmri krô'ã o prôn arým axwekumrêx. Nhym be, prôja krô'ã mjênkambit nhym myja kute kangakam axwe kêt. Nhym kam godja atemã me'õ my jadjwý arým prô kangaja'yêr môr jabej. 'Yêr môrkam arým o akîn ajte adjwýnhdjwý axwekumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

¹⁰Nhym kôt ba djwýnh ar kum,

—Djã nãm ã me prôkam ane? Nãm ren me kum amijã man ren kam kuprýn ar ba, ane.

¹¹Nhym arkum,

—Be, me kwý kukràdjã kôt ne aje arênhja. Me kwý tỳxkam ne me kum amijã ma. Me jabit ne me prô kêt. Nhym be, me kwý ne me tỳx kêt ne kam kum amijã ma kêt ne arým prô'yêr mō. ¹²Nhym be, me nã tikkrekam ne me kwý amijo ajkê. Me nire kadjy kukràdjã amijo ajkên kam kurê kêt ne. Nhym irãri me me kwýo ajkê nhym kam me kurê kêt ne. Nhym me kwý kute kàjkwakam Bênjadjwýr djwýnh'ã nopdji kadjy ta kum amijã ma. Kum amijã man arým kum me nire kînh kêt ne. Dja gar amã amijã ma kadjy atỳx jabej amã amijã man amã me nire kînh kêt. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kum me prîre kînh'ã ujarênh.

Mak 10.13; Ruk 18.15

¹³Nhym kam me arým 'yêr me prîreo bôx. Kute me'ã ikra jadjwýr ne Metîndjwýnhmã meo à'wýr kadjy ne me Jeju'yêr meo bôx nhym kôt ba djwýnh ar arým nêje memã bèn tỳx.

¹⁴Nhym Jeju arkum,

—Kwãrik wãnh arek amrê me prîre iwýr mō, ane. Kwãrik wãnh mebê adjãptâr kêt gê me arek amrê mō. Me kute amijo me prîre pyrãk ne amijo kâtãmjabit gêdja kàjkwakam ibãm me utàn me kadjy bênjadjwýr ne ar meo ba, ane. ¹⁵Ne kam arým me prîre'ã ikra jadjuw. Ne kam arým mã me kurûm tẽ.

Me'õ nêkrêx kumex'ã ujarênh.

Mak 10.17; Ruk 18.18; Xij 5.2

¹⁶Tê: nhym me'õ 'yêr bôx ne kum,

—Ujarênh djwýnh, ga ne ga amexkumrêx. Mýj dja ba Metîndjwýnhmã amijo ne gêt kôt itîn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne? ane.

¹⁷Nhym kam kum arê. Kute Jejubê Metîndjwýnh Kramã kator kadjy ne Jeju arým kum,

—Mýkam ne ga mýjja mex jabej ikukij? Me'õ pykakam mex kêtkumrêx. Metîndjwýnh pydjibit mex. Metîndjwýnh me katât kute amijo ba'ã memã karôkôt kukràdjãja dja ga aman kôt ar amijo aban kam arým kôt atîn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne, ane.

¹⁸Nhym kum,

—Nhýnh kukràdjãjakôt dja ba amijo iba? ane.

Nhym kum,

“Kwārīk wānh me par kêt.

Kwārīk wānh mebé prõo adjākīnh kêt.

Kwārīk wānh adjākīnhĩ kêt.

Kwārīk wānh ajêx ne me kàmex jarênh kêt.

¹⁹ Amã abāmmẽ anã jabên ar kabên ma.

Amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrāmri ne ga amã amijabêja pyràk dja ga ã amibu'ã amã me ja jabêo ane”, ane.

Metĩndjwỳnh kute me bakukāmāremã 'ã karōkam kabēja dja ga aman kôt katàt amijo aba ne kam atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju kum ane.

²⁰ Nãm me'õja ajbir abatānh ne. Nhym Jeju kum ane nhym kam kum, —Nã, arỳm ne ba ja kunĩ man kôt katàt ar amijo iba. Ibôktikam ne ba kôt katàt amijo iban kam kôt ije katàt ar amijo iba rã'ã. Mỳj dja ba ajte nẽn kam itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne? ane.

²¹ Nhym Jeju kum,

—Be, prĩne amex kadjy on tẽn memã anhõ mỳjja wã ngãn pãnh pi'òk kaprĩ byn me 'uwtĩ, me õ mỳjja kêtjamã angãn o meo kĩnh ne kam amrẽ iwỳr tẽn mã ikôt ajkamẽ. Dja ga ã anen kam arỳm kàjkwakam anhõ mỳjja mex kumex, ane.

²² Nhym arỳm kuman kam akêx ne mã tẽ. Kaprĩ:re ne tẽ. Be, õ nèkrêx ne kume:x. 'Á maje ne mã kaprĩ:ren tẽ.

²³ Nhym Jeju arỳm kôt ba djwỳnh arkum,

—Nèkrêx ne kute me kukrà prāmã. Me õ nèkrêx kumex gêdja me te kàjkwakam Bẽnjadjwỳr kute amim me utār ne ar meo baja'ỳr bôxmã. Mrāmri ne ba ar amã arēnhkumrêx. ²⁴ Ba ajte ar amã arẽ gar ama. Be, ga mry jabatānhbê kameru te: kute aguja tekrax kremã ngjêxmāja pumũ. Me õ nèkrêx rũnhdjwỳ kute uràk. Nãm me te Metĩndjwỳnh kute amim me utār ne ar meo baja'ỳr bôxmã nhym nèkrêx utã: ne, ane.

²⁵ Kôt ba djwỳnh ar kute ja markam te kute marmã kam no tyn ku'ẽn arỳm abenmã kum,

—Je nhym mỳj me'õ gêdja Metĩndjwỳnh amim me utã? ane.

²⁶ Nhym Jeju arỳm ar omũnho djan arkum,

—Be, me ne me te: kute amipytār prāmje. Nhym be, Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ mar. Kumābit ne amirĩt ne. Ta ne kute me utār kôt kute mar, ane.

²⁷ Nhym kam Pedru kum,

—Ë, arỳm ne bar inhõ mỳjja kunĩmã inhiren kam mã akôt ajkamẽ. Mỳj dja bar pãnh kubyn o aminhõ? ane.

²⁸ Nhym Jeju arkum,

—Ba ar amã arẽ gar ama. Ar ga ne gar arỳm mã ikôt ajkamẽ. Amrẽ mỳjja kunĩ ny mōrkam dja ba ipyma. Ije amijo inhĩ dja ba imexo ipyma:n ikrĩ djà raxkam memã nhỹ. Ar gadjwỳ, ikôt ar abaja dja gar apỳnh anhĩ djàri ar abẽnjadjwỳr rũnh ne akrĩ djà rũnhbê 12kam memã akrĩ. Apỳnh mebé idjaer ba djàri kubê 12 dja gar memã akrĩ, memã axwe pãnh jarēnho akrĩ. Mrāmri ne ba ar amã ja jarēnhkumrêx.

²⁹Kam godja me'ô imã àpênh kadjy arým ô mỳjjamã irer jabej nàr ôbikwamã irer jabej. Ô kikre nàr kamy nàr kanikwýnh nàr bãm nàr nã nàr prô nàr kra nàr ô pykamã irer jabej. Godja arým ô mỳjja ja'ômã irer jabej ba dja ba kum o pãnh ra:x ne pãnh kum ô mỳjjao akrenh mex ne kum kungã ne pãnh kum ôbikwao akrenh mex ne kum kungã. Kum ô mỳjjamẽ ôbikwamẽ krãptĩ: kubê 100 ngã. Nhym kam arým Metĩndjwýnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. ³⁰Nhym be, jakam me rũho kutewaja djãm me kute memã wa rã'amã? Kati. Me ja krãptĩ gédja me kajgo mex ne me katẽ tẽ. Nhym be, jakam me kajgo mex ne me katên tẽmja krãptĩ gédja me pãnh rũho kutewa. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnh arkum ane.

Pidjôkôkam me àpênh'ã ujarênh.

20 ¹Ne kam ajte arkum, —Kàjkwakam Bẽnjadjwýr djwýnh kute pykakam amim me utàr ne ar meo bakam dja memã o pãnh. 'Ã dja ba ô pidjôkô djwýnh jakren 'ã ajare gar ama. Ô pidjôkô djwýnh ne kry:ràm aminhũrkwã kurũm kato. Ne tẽ:n me abej. Kute ô pidjôkôkam kum àpênh kadjy me abej. ²Ne kam ar ja'ýr bôx ne arkum, “Dja ba ar adjàpênh pãnh apýnh ar anhĩ djàri ar amã pi'òk kaprĩ pýnh ne kungã”, ane. Nhym ar kum, “Mrãmri”, ane. Nhym arým amũ ô pidjôkômã ar ano nhym ar arým 'ýr tẽ. 'Ýr tẽn 'ýr bôx ne kam arým àpênh 'amỳ.

³Nhym kam arým kàjmã myt nhýrbê 9 ora nhym ô pidjôkô djwýnh ajte kato. Katon arým amũ me kute mỳjja nhôr djabê mekadukam tẽn bôx. Nhym ar ja àpênh kêt ne dja nhym arým ar omũ. ⁴Ne ar'ýr bôx ne arkum, “Ê, ar gadjwý inhô pidjôkôkam tẽn apê. Dja gar apê ba arým ar amã o pãnh katât”, ane. ⁵Nhym ar arým kabên kôt amũ 'ýr tẽn 'ýr bôx. Ne kam àpênh 'amỳ.

Nhym kam mēdjikkam ajte katon tẽn ajte tãm ne àpênh'ýr me kwý 'ôdjwý jano. Ne kam myt nhibôbê 3 orakam ajte katon tẽn ajte tãm ne àpênh'ýr me kwý 'ôdjwý jano. ⁶Nhym kam arým amykry mexbê 5 ora nhym ajte katon tẽ. Nhym ar ja àpênh kêt ne dja nhym arkum, “Mỳkam ne gar adjàpênh kêt nhym arým ar ajã amykry”? ane.

⁷Nhym ar kum, “Bir, me'ô kute ar imã idjapênh jarênh kêtka”, ane.

Nhym arkum, “Ar gadjwý dja gar tẽn inhô pidjôkôkam apê. Dja ba katât ar amã adjàpênho pãnh”, ane. Nhym ar arým 'ýr tẽ.

⁸Nhym kam arým para nhym ô pidjôkô djwýnh amiwýr me àpênh'ã me omũnh djwýnh 'uw nhym arým bôx. Nhym kum, “Inhô àpênh kunĩmã akabên gẽ ar bôx ga arkum àpênho pãnh. Dja ga ar kute àpênh'ýr ar katê mörjamã o pãnh kumrêx. Ne ar kunĩmã o pãnh tẽ: nhym ar kumrêx àpênh'ýr bôxja dja ga arkum o pãnh ne o pãnh ino re”, ane. Nhym me àpênh'ã me omũnh djwýnh kum, “Gê tô. Ba akabênkôt memã o pãnh.” Nãm ã ô bẽnjadjwýrmã ane. Ô pidjôkô djwýnhmã anen arým amiwýr ô àpênh 'uw. Ar ku'uw nhym ar arým 'ýr bôxo dja.

⁹Kam ar ja kumrêx 'ýr bôx. Ar amykry mexkam 5 orakam àpênh'ýr mörja kumrêx 'ýr bôx. 'Ýr bôx nhym arým apýnh ar ã djari pi'òk kaprĩ pýnh ne arkum kungã. ¹⁰Nhym amũ ar jadjwý aben totokmã 'ýr bôx. 'Ýr bôxo dja:

nhym arÿm arkum o pãnhô tẽ. Arkum o pãnhô tẽ: nhym kam ar kumrẽx àpênh djà'ÿr bôxja arÿm 'ÿr bôx. Ar ja ne ar amim, “Jakam dja ar imã kàjmã pãnh kamẽ”, ane. Ar 'ÿr bôx nhym kam arÿm pi'òk kaprĩ tãm ne arkum kungã. Pi'òk kaprĩ pÿnhbit ne arkum kungã. Nhym apÿnh ar ì djari pi'òk kaprĩ pÿnhbit jamÿ. ¹¹Amÿn arÿm ò pidjòkò djwÿnh'ã kabên kume:x ne arẽ. ¹²Ne kam kum, “Ë, amykrykam ar kute ar ikatẽ àpênh'ÿr bôxwã àpênh ngrire ne 'ã ora pydjibit apêx. Ar bajbit ne bar arngro tÿxkam idjapênh 'iry ne. Djã ne ga katàt ar imã o pãnh ne? Kati. Ga ren ar imã kàjmã pãnh kamên ren ar imã pi'òk kaprĩ rax ne ar imã angã. Ne ren ar wãmã ngrire ne angã. Ga arÿm aro ar ipyràk ne arÿm arkum pi'òk kaprĩ pÿnh ne arkum angã”, ane.

¹³Nhym arÿm ar 'ômã kum, “Akmere, djã ne ba amã ijêx ne anoo akno ga akabên ne? Kati. Kryràn ne ba amã, ‘Pi'òk kaprĩ pÿnh dja ba adjapênh pãnh amã kungã, ane. Ga kam imã, ‘Mrãmri, dja ga ã imã òro ane’, anen arÿm adjapênh'ÿr mō. ¹⁴Kam dja ga on akrànmã anhō pi'òk kaprĩ jamÿn o tẽ. Mrãmri ne pidjòkò'ÿr ar kute akatên bôxja ije arkum o pãnhô kute apyràk. Mrãmri ije amã òr kôt ije arkum pÿnh ne òrkumrẽx. ¹⁵Inhō ne pi'òk kaprĩ djwÿnh. Ba dja ba amim me'ã karō kôt memã kungã. Djãm kam ijaxwe? Kati. Imã ar ja kaprikam ga ren akinh ne. Nhym be, kati. Angryk. Me'ò nhō mÿjja pro prãmje angryk ne. Kwãrik wãnh.” Nãm ã ò pidjòkò djwÿnh ane. Tãm ne ja. Be, dja ã Bënjadjwÿr djwÿnh kute pykakam amim me utàrn ar meo bakam memã o pãnhô ane, ane. Jeju ã kôt ba djwÿnh arkum ane. ¹⁶Ne kam ajte arkum, —Jakam me kajgo mex ne me katẽ tẽmja djãm me katẽ tẽm rã'amã? Kati. Me ja dja me ì rünho kutewa. Nhym be, me rünho kutewaja gédja me pãnh kajgo mex ne me katẽ tẽ. Mÿkam? Bir, Metindjwÿnh ne amiwÿr me krãpti 'uw. Nhym be, kute mekam me ngrêrebit amijo me utàr. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ajte amityk'ã ujarênh.

Mak 10.32; Ruk 18.31

¹⁷Ne kam ajte prykôt mō. Kôt ba djwÿnhbê ¹²ne aro mō. Krĩraxbê Djeruxarẽ'ÿr ar àbir tẽ nhym arÿm me kàxã aro tẽn arkum,

¹⁸—Ë, ota gwaj arÿm Djeruxarẽ'ÿr badjàbirn babôxmã. Nhym kam ba ije amijo inhĩ dja me apÿnh me rünhmã ikanga. Dja me me kadj Metindjwÿnh mar djwÿnh nhō bënjadjwÿr arkum ikangan Môjdjẽ kukràdjã mar djwÿnhmãdjwÿ ikanga. Kam dja me ikà mex jarên ijã abenmã kum, “Axwekumrẽx. Gê me pãnh tu bĩnkumrẽx”, ane. ¹⁹Ne kam me bajtemmã ikanga nhym me arÿm ijã bẽno ajkên mry kà punuo ikaprêprê:k ne. Ne kam arÿm pite'y'ã inhō ba arÿm ty. Nhym kam ijã akatin akatin akati ba kam akubyn itĩn ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ar kute ajte amirax jabej.

Mak 10.35; Ruk 22.24

²⁰Nhym kam Djebedêu prō Jeju'ÿr kra aro tẽ. Ne kam 'ÿr aro bôx ne parbê kōnkrão nhÿn kum rax jarẽ. Kute mÿjja'ã 'wÿrmã ne 'ÿr bôx.

²¹Nhym kum, “Mỳj nã”? ane.

Nhym kum,

—Me kadjy abēnjadjwỳr ne aje amim me utàr ne aje meo abakam gē ikra amānhkrutja ar rax ne anhikô'ă memă nhỹ. Gē ja adjubôk'ănh nhỹ nhym ja adjuge'ănh nhỹ, ane.

²²Nhym Jeju kum,

—Gēt kon. Ē, nã gām arīk amim 'ă karōn imă arē. Ba ar amă arē gar ama. Dja ba ngōnhkră kam kangô jao ikô. Djām ar aje ipyràk ne kangô jao akōmmă? Dja me ngômă ijadjă. Djām ar aje ipyràk nhym ngômă me kute ar ajadjarmă? Nām ă arkum ane. Bir, mỳj'ă ne kangô jao kôm ne ngômă adjărja jakre? Bir, amitokry kume:x'ă ne akre. Nhym ar kute uràk jabej ne ar kukij. Ar tokryo kute Jeju tokry pyràk jabej ne ar kukij. Nhym ar Jejumă kum,

—Nă. Kadjy ar ije apyràk, ane.

²³Nhym Jeju arkum,

—Mrāmri dja gar aje ipyràk ne atokry kumex ma. Mrāmri dja gar kangô jao ikô nhym me ngômă ar ajadjă. Be, djām ba ne ba ar amă inhikô'ă ar anhỹrmă arē got? Be, Ibām kute amrēbê: amijo me'ô ar utàr, ar ta dja ar inhikô'ă memă nhỹ. Nām ă Xijagumē Djuăo arkum ane.

²⁴Nhym kôt ba djwỳnh Ar kubê 10 arỳm ar kabēn man arỳm arkum àkrê. Ar arỳm kamy amānhkrutja, Xijagumē Djuăo arkum àkrê ne.

²⁵Nhym Jeju amiwỳr ar ku'uw ne arkum,

—Me bajtemkam me bēnjadjwỳr ne me àpēnh'ă memă àpnēnh ne memă bēn tỳx ar o ba. Nām ă me bajtemkam me rũnh ar meo bao ane. Gar arỳm ama. ²⁶Djām ar ga gar aje me kudjwamă? Kati. Ar ga dja gar ă anhỹr kêtikumrēx ne. Ar ajô abenkam arax prām jabej gēdja amijo kajgon tu ar amă àpēnh ar ba. ²⁷Ga kam ar ajô aben kadjy abēnjadjwỳr rax prām jabej gēdja tu amijo kâtăm ne tu ar amă àpēnh kajgo ba. ²⁸Ba ije amijo inhĩ djām me imă àpēnh kadjy ne ba amrē tē? Kati, ba dja ba memă apē. Me ren ta amijaxwe pānh tokryn arỳm ty. Nhym be kati. Me krăptĩ jaxwe pānh ba dja ba itokryn arỳm ty. Memă idjapēnh ja kadjy ne ba amrē tē. Nām ă Jeju arkum ane.

Me'ô no ră akubyn rīt.

²⁹Nhym kam ar krīraxbê Djeriko kurũm kator tē nhym me krăptĩ: arỳm arkôt mō. ³⁰Nhym ar no ră amānhkrutja pry japkre'ă nhỹ. Nhym me abenmă kum, “Jeju ne tē”, anhỹro kumex nhym ar arỳm kuman kam kum amijo akij,

—Ē, amă ar ikapri, Bēnjadjwỳr djwỳnh, Dawi tãmdjwỳ 'ô, ane.

³¹Nhym me krăptĩ mōrja arkum bēn tỳx ne arkum,

—E kum ar anhikrê, ane. Nhym kam ar tu kum àkjêro bēn kum,

—Ē, gop amă ar ikapri, Bēnjadjwỳr djwỳnh. Dawi tãmdjwỳ 'ô, ane.

³²Nhym Jeju ar kabēn man arỳm arek arkum dja. Arkum djan amiwỳr ar ku'uw nhym ar 'ỳr bôx. Nhym arỳm arkum,

—Mỳj ne ba ije ar ajomă? ane.

33 Nhyim ar kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh, bar on irît, ane.

34 Nhyim Jeju arÿm kum ar kaprîn ar no kupê. Nhyim ar no kupênhmê ro'ã ar rît ne arÿm kôt tẽ.

Jeju rax ne Djeruxarêmã àr.

Mak 11.1; Ruk 19.28; Dju r 12.12

21 1-2 Nhyim Jejumê ar prykôt mō:n kam krîraxbê Djeruxarê kuri krî ngrire ja'ÿr bôx. Krânhrêbê Oriwêrê'ã rwÿkbê ne krî ngrire jabê Bepadjê. Ar krî ngrire ja'ÿr bôx nhyim arÿm kôt ba djwÿnh amânhkrutmã kum, —Pry ja'ã dja gar arek katât krîwãmã tẽ. Nhyim ar akutã pry kator kraxkam dja gar mry'ã krîwã pumû, djumêtuwã pumû. Kraremê dja gar omû. Nhyim me kute mrywã pî maktã krã djê nhyim amê âmwã dja gar 'âpre bôn amrê amêo tẽ. 3 Godja me'ô 'ã ar amã kabên jabej gar kum, “Bênjadjwÿr 'ã tẽm prâm. Dja 'ã tẽn kam akuby:n amã ano”, ane. Nhyim kam dja on ar amã, “Ajrã, 'ÿr o tẽ.” Nãm ã Jeju arkum ane.

4 Mÿkam ne ã arkum ane? Bir, amrêbê: ne ujarênh djwÿnh me bakukâmâremã 'ã ajarê. Jeju djumêtu'ã tẽm'ã ajarê. Metîndjwÿnh kukwakam memã 'ã ajarê. 5 Ne memã kum,

“Dja ga Xijäokam me jamã kum”,

Krîraxbê Djeruxarê'ã ne memã Xijäo jarê. Nãm memã kum,

“Dja ga Xijäokam me jamã kum,

‘Ota me anhô Bênjadjwÿr rax me awÿr bôxmã. Nãm kabôt katin mry jabatàn nyre'ã nhÿ. Mry'ã krî kra'ã ne nhÿn me awÿr bôx’, ane.

Dja ga ã Xijäokam me jamã ane.”

Nãm ã ujarênh djwÿnh me bakukâmâremã ane nhyim me arÿm aben djô'ã abenmã arênhô mō:. Arênhô mör tãmtã arÿm 'ÿr o bôx. Tû:mrâm Jeju arÿm me bakamingrãnyrekam kato. Ne ar ban kam kute arÿm mry'ã krîja'ÿr kôt ba djwÿnh janorja'ÿr o bôx. Ujarênh djwÿnh kute me bakukâmâremã ujarênh kôt ne mry'ã krîja'ÿr arÿm ar ano.

6 Nhyim kam ar arÿm 'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Jeju kute arkum 'ã karô kôt ar 'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Ne kam mrymê krare 'âpre bô. 7 Ne kam akubyn 'ÿr o bôx. Ne kam arÿm aminhō kubêkã krākào pôx ne o amê mry nhibûm'ã kum aty. Nhyim arÿm krare'ã nhÿn arÿm tẽ. 8 Nhyim kam me krãpti: aminhō kubêkã krākào pôx ne arÿm kukâm kum pry'ã o atyo mō. 'Ã tẽm kady kum pry'ã kum atyo mō. Nhyim me kwÿ pi'ô nhikên arÿm kukâm pry'ã kum atyo mō. Me ta kukràdjã kôt ne me ã Bênjadjwÿr rax kukâm pryô ane. Me kukâm pry'ã kum atyo mō. 9 Nhyim me krãpti: kukâm mō, o àkjêr mō nhyim ajte me krãpti: kôt o àkjêr mō. Nãm me o àkjêr mōn kâj bê abenmã kum, Metîndjwÿnhmã kum, —Jejubê me inhô Bênjadjwÿr rax. Bênjadjwÿr raxbê Dawi tàmdjwÿ.

Âm mexkumrêx. Kam me ikî:nhkumrêx. Gê on me ipytã. Gê Metîndjwÿnh o kînh rax. Metîndjwÿnh kukwakam ne arÿm me bakady

bôx. Gê me kàjkwakamdjwỳ Metĩndjwỳnhmã mextire jarênhô kumex. Gê on me ipytà. Nãm me ã Jejuo àkjêro mōro ane.

¹⁰Nhym kam arỳm Djeruxarēmã wadjà. Nhym kam krĩraxkam me kunĩ te no katon 'ã aben kukjêro kumex ne abenmã kum,

—Mỳj me'ô ne bôx? Mỳj me'ô ne bôx? anhỹro kumex.

¹¹Nhym me krãptĩ: memã kum,

—Jeju ne bôx. Metĩndjwỳnh kukwakam ne ar me bamã 'ã ujarênh ba. Pykabê Garrêjakam krĩraxbê Nadjarekam ne Jeju abatànhdjã. Nãm ã me krãptĩ memã ane.

Kute kikreti nêje me anor.

Mak 11.15; Ruk 19.45

¹²Nhym kam Jeju Metĩndjwỳnh nhô kikretimã tẽn wadjà. Nhym me kute memã mỳjja nhôr djwỳnh kam kumex. Nhym me kute memã mỳjjao pãnh ne amim byr kadjy ne me me'ã kumex. Nhym arỳm bôm me rênho tẽ. Nhym me kute me ô pi'ôk kaprĩ pãnh memã kikreti nhô pi'ôk kaprĩ nhôr kadjy ne me kumex nhym mebê pĩponho àpanho tẽ. Nhym me kute tut nhôr djwỳnhdjwỳ kumex nhym mebê krĩ djã nhikô rênho tẽ. ¹³Ne kam memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kabên'a pi'ôk no'ôk ne. Kamã ne Metĩndjwỳnh ta memã kum,

“Inhô kikreti ja'ã djã me abenmã kum,

‘Me kute Metĩndjwỳnhmã kabên kadjy ne ô kikreti wã’, ane.

Djã me ã inhô kikreti'ã abenmã ane.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh pi'ôkkam ane. Nhym be, me ga ne ga me kam aje me àkĩnhĩ aben pydji djã. Nãm ã Jeju memã ane. ¹⁴Nhym kam Metĩndjwỳnh nhô kikretikam me no rãmẽ me mrãnh punu 'ỳr bôxo kumex nhym arỳm meo mex. ¹⁵Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bẽnjadjwỳrmẽ Môdjê kukràdjã mar djwỳnhmẽ ne me Jeju djàpênhdjã me:xkumrêxja pumũn ajte me prĩre pumũ. Me prĩre ne me kikretikam kãj bê o akij ne kum,

—Jejubê me inhô bẽnjadjwỳr rax. Bẽnjadjwỳr raxbê Dawi tãmdjwỳ. ãm mexkumrêx. Kam me ikĩnhkumrêx. Gê on me ipytà, ane. Nhym me me omũn me kuman arỳm ngryk ne.

¹⁶Ngryk ne arỳm Jejumã kum,

—Djãm aje me prĩre kabênja mar kêt? ane.

Nhym memã kum,

—Nà, arỳm ba kuma. Ba ar amã arê gar ama. Me bakukãmãre ne amrêbê: Metĩndjwỳnhmã me prĩre ja'ã ajarê. Me kum,

“Me prĩremẽ me karãremẽ ne ga memã me kabên mexmã 'ã karô nhym me arỳm amã mextire jarênh mexkumrêx.”

Nãm ã me bakukãmãre Metĩndjwỳnhmã ane. Nhym me arỳm kuman amũ aben djô'a abenmã arênho mō:. Arênho mōr tãmtã arỳm iwỳr o bôx. Tũmràm me bakamingrãnyrekam me prĩre arỳm imã amikĩnh jarênho

kumex. Me bakukãmãre kute Metĩndjwỳnhmã me prĩre ja'ã ujarẽnh kôt ne me prĩre arỳm imã amikĩnh jarẽ. Nãm ã Jeju memã ane.

¹⁷Nãm memã anen kam arỳm memã kàx ne krĩrax kurũm katon tẽ. Ne tẽ:n arỳm krĩ ngrirebê Betanha'ỳr bõx. Ne kam arỳm kam ngõr.

Ar kute tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽxmã 'ã ujarẽnh.

Mak 11.20; Dju r 14.13; Xij 1.6

¹⁸Nhym 'ã akati nhym ajte akubyn krĩraxbê Djeruxarẽmã tẽ. Nãm 'ỳr tẽ:n kam arỳm kum prãm. ¹⁹Ne arỳm prykôt pidjôbê pigêre pumũn 'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Ne te ô jabej. 'Ôbit ne kumex. Ne kam kum,

—Gê ajte adjô'ô jêt kêtumrẽx, ane. Nhym arỳm tẽmbê ngrà.

²⁰Nhym kam kôt ba djwỳnh ar arỳm omũn kam no tyn abenmã kum,

—Je, mã ne bario nhym myt tãmkam ngrà? ane. ²¹Nhym Jeju arkum,

—Ba ar amã arẽ gar ama. Dja gar kadjy tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx. Kwãrik wãnh anhõkre kadjwỳnhbê amim,

—Kon, birãm dja ipêx, kon, anhỹr kêt. Gar ren tu amim kamnhĩxkumrẽx ne ren arỳm ã pidjôbê pigêremã ane nhym ren arỳm ã ngrão ane. Djãm jabit? Kati, gar ren krãnhwãmã kum, “On amikaban ngô jabatãnh mũjakam mון tỹm”, ane. Nhym ren arỳm akabẽn kôt mrãmri ã amijo ane. ²²Dja gar mỳjjao Metĩndjwỳnhmã a'uw ne tu kadjy amim kamnhĩxkumrẽx nhym arỳm ar akabẽn kôt ã ar amã mỳjjao ane. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute rax jabej Jeju kukjêr.

Mak 11.27; Ruk 20.1

²³Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỳr bõx ne kum wadjà. Ne kam arỳm kam memã Metĩndjwỳnh kukràdjã'ã ujarẽnh dja. Nhym me rũnh arỳm 'ỳr bõx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ 'ỳr bõx. 'Ỳr bõx ne amũja'ã kute kikreti kurũm me anorja jabej kukij ne kum,

—Mỳj me'õ kabẽnkôt ne ga ar ã meo anhỹro aba? Mỳj me'õ ne amã me'ã karõ ga kam amũ ô'ã bõm ar me rẽnho aba? ane.

²⁴Nhym Jeju memã kum,

—Badjwỳ dja ba mỳjja jabej me akukja. Me akumrẽx dja ga me imã arẽ. Ba kam arỳm badjwỳ ije mỳj me'õ kabẽnkôt ar me anoro ibaja me amã arẽ. ²⁵Djuão kute ngômã me angjẽnhja djãm me kabẽn kôt ne arĩk ar ngômã me angjẽnh ba? Nãr djãm Metĩndjwỳnh kabẽnkôt? Imã arẽ, ane.

Nhym kam me abenkam kangan abenmã kum,

—Je mỳj dja gwaj kum nẽ? Dja gwaj kum “Metĩndjwỳnh kabẽnkôt”, ane nhym kam gwaj bamã kabẽn 'õ jarẽn gwaj bamã, “Bir be, mỳkam ne ga me amim Djuão kabẽnja mar kêt ne”? ane.

²⁶Nãr dja gwaj kum, “Me kabẽnkôt ne tu arĩk ar ngômã me angjẽnh ba”, ane nhym kam me krãptĩ ren o ngryk ne kum gwaj bakurê gwaj ren

kam bamã me uma ne. Me kâtàm ja ne me arÿm Djuão kabên man kum kînh ne ne o Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh ne. Dja gwaj kam ane nhym me arÿm o ngyrk ne, ane.

27Nãm me ã abenmã anen kam Jejumã kum,

—Kon ne. Me ije mar kêt. Mÿj me'ô kabênkôt Djuão kute ngômã me angjênhja me ije mar kêtê, ane.

Nhym kam memã kum,

—Bir be, dja ba badjwÿ me amã arênh kêt ne. Mÿj me'ô kabênkôt ije ar meo iba ja dja ba me amã arênh kêt ne, ane.

Me'ô kra amãnhkrut'ã ujarênh.

28Ne kam ajte memã kum,

—Be, mÿj ne ga me me'ô krakam ama? Me'ô kra amãnhkrut. Ne kam arÿm kutewa'ÿr tèn kum, “Akmere, akati jakam dja ga gu banhõ pidjôkôkam apê”, ane.

29Nhym kum, “Kê, kati”, ane. Ne kam tẽ. Arÿm amimaro tẽ:n arÿm amim ngyrk ne, ne amim, “Kati. Dja ba pidjôkô'ÿr tẽ”, ane. Ne arÿm 'ÿr tẽ.

30Nhym kam bãm kutapu'ÿr tèn àpênh'ÿr ano. Nhym kum, “Djünwã, dja ba arÿm akabên kôt 'ÿr tẽ”, ane. Ne kam atekam arek nhÿn 'ÿr tẽm kêt. Be, tãm ne ja. 31Ba me amã arê. Nhÿnh ja ne bãm kabên man kôt amijo tẽ? Nãm ã Jeju me rûnhmã ane.

Kutewa kute bãmã, “Kati”, anhÿr ne kam kute amimarja ne Jeju kute me axwe'ã akre. Kute mrãmri ne me axwe pyræk. Nãm arÿm amima. Amiman kam arÿm Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx ne tu amim markumrêx. Nhym be, kutapu kute bãmã 'êx ne Jeju kute me rûnh'ã akre. Kute mrãmri ne me rûnh pyræk. Me kute Metîndjwÿnh kôt kabên djir kajgon kam kute kabên mar kêt ne. Nãm Jeju me rûnh kukij ne memã kum,

—Nhÿnhja ne bãm kabên man kôt amijo tẽ?

Nhym me kum, “Kutewaja”, ane.

Nhym memã kum,

—Ba me amã arê ga me ama. Djãm me arûnhja dja ga me akumrêx kàjkwakam Bênjadjwÿr djwÿnh kôt dja nhym me ajo ba? Kati. Pykakam me bēnjadjwÿr bajtemmã pi'ôk kaprîo atom djwÿnhmẽ me nire kuprÿmẽ, me aje memã axwe jarênhja dja me kàjkwakam Bēnjadjwÿr djwÿnh kôt dja nhym arÿm ar meo ba. Ga me kam arÿm wãnh dja. 32Mÿkam? Bir, Djuão ne me awÿr bôx. Kute katàt me amã pry jakre kadj me awÿr bôx. Kôt ga me Metîndjwÿnhmã amex kadj me awÿr bôx. Ga me kam amim Djuão mar kêt. Nhym be, pykakam me bēnjadjwÿr bajtemmã pi'ôk kaprîo atom djwÿnhmẽ me nire kuprÿmẽ ne me tu amim Djuão markumrêx. Ga me kam arÿm me omũ. Ne te me omũ. Me ga ne ga me wãnh ajaxwemã anhirer ne amim mar kêt. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx. Nãm ã Jeju me rûnhmã ane.

33Ne kam ajte memã atemã mÿjja'ã ujarênh jakreo tèn memã kum,

—Ë, jadjwỳ dja ga me ama. Me'õ ne pur rax ne kudjin kam kam amim pidjô kumex ne kadjy bu'ã kěno kôkayr kum o ipôk ne. Ne kam pidjô janênh djâmã kren ipêx. Ne pidjô pumũnh djwỳnh ku'ê djã'ã par prêkti nhipêx. Ne kam me kwỳmã kum,

—Gora me imã o djuw mex. Gora gê abatành ne ô ga amim kwỳo atom ne imã mũm kwỳo atom. Nãm ã me rũnhmã ane. Mebê idjaer'ã ne Jeju pidjô jakren me rũnh'ã pidjôo djuw mex djwỳnh jakren Metĩndjwỳnh'ã ô pidjôkô djwỳnh jakren kam arek memã 'ã ujarênhô djan memã kum,

—Ô pidjôkô djwỳnh ã memã anen kam atemã pyka 'ômã tẽ. Ne kam kam wãnh ar ba. ³⁴Nhym arỳm pidjôja tuk ne kumex. Nhym kam ô pidjôkô djwỳnhja arỳm 'ã mytyrwỳ jakren kam 'ỳr ô àpênh kwỳ jano. Ar kute memã arênh nhym me kute kum pidjô kwỳo atom ne kute arkôt anor kadjy ne 'ỳr ar ano. ³⁵Nhym kam ar 'ỳr tẽn bôx nhym kam me kute pidjôo djuw mexja ate ar 'ôja kaprêprê:k ne ar'ôn̄h bĩn ar 'õ kěno titik. ³⁶Nhym kam ajte memã ô àpênh krãptĩ jano nhym me ajte ã aro ane. ³⁷Nhym kam tekrekam me'ỳr kra jano. Nãm amim, “Godja ikra me'ỳr bôx nhym me arỳm mar jabej”, ane. Ne arỳm me'ỳr kra jano nhym me'ỳr bôx.

³⁸Nhym o djuw mex djwỳnh arỳm kra pumũn abenmã kum, “Be, kra ne wã. Gwaj on kubĩ. Tãmja dja bãm kum mỳjja kunĩ ngã, ô nêkrêx kunĩ kanga. Gwaj on tãmja bĩn kam amim ô nêkrêx, ô mỳjja, ô pidjôja kunĩo aminhõ”, ane. ³⁹Ne kam arỳm o tỳm. O tỳm ne pidjôkô kurũm bôm kumên arỳm kubĩ. Tãm ne ja, ane. Me rũnh'ã ne Jeju pidjô pumũnh djwỳnh jakre. Me kute mrãmri ne me rũnh pyràk. Ne kam ajte memã kum,

⁴⁰—Mỳj gêdja ô pidjôkô djwỳnhja bôx ne ajmã pidjô pumũnh djwỳnh on? Nãm Jeju ã me rũnhmã ane.

⁴¹Nhym me kum,

—Bir, dja prĩne me axwejao ajkẽn me imex ne kam ô pidjôkôja atemã me ja'ômã kungã nhym me arỳm pidjô tukkam arỳm kum pidjô nhôrkumrêx, ane.

⁴²Nhym kam Jeju ajte memã me kukãmãre kabẽn jarẽn memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn memã kum,

“E kum kẽn ja ne me kute kikreo ãm djwỳnhja kute kikremã armã te omũn kam bôm kumê.

Kẽn ja ne arỳm kute kikremã o kajpar, kum o kajpar tỳxi.

Bẽnjadjwỳr djwỳnh ta ne ã kěno ane gu me omũ nhym kam gu bamã mexkumrêx.”

Nãm ã me bakukãmãre memã anen arỳm 'ã pi'ók no'ók ne. Djãm me aje omũnh ne mar kêt? Nãm Jeju ã me rũnhmã ane. Nãm amijã kẽn jakre. Ne me rũnh'ã kikreo ãm djwỳnh jakre. Me rũnh kute mrãmri ne kikreo ãm djwỳnh pyràk ne arỳm Jeju kanga. Me rũnh kute kanga'ã ne Jeju me rũnhmã ja jarê.

⁴³Ne kam ajte memã kum,

—Ba me amã arê ga me ama. Metĩndjwỳnh bit kute amim me apytàr ne ar me ajo bamã. Nhym be, kati. Dja me akangan me apãnh amim me bajtem pytàn

meo ba. Nhyim me kam arÿm kute pidjô djô mex pyrâk ne imã mexkumrêx ne axwe kêt. Nãm Jeju ã me rûnhmã ane. ⁴⁴Ne kam ajte memã kum,

—Ê, kên ja gêdja ga me ajô 'ã tÿm ne prïne 'ã amikrakrak ne. Nhyim be, ta gêdja me ajô nhiby tÿm ne prïne angân prïne pyka mẽ ajo amrã, ane.

⁴⁵Jeju memã ja jarê. Me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadjwÿrmê mebê pardjêumã ja jarê nhyim me arÿm kuman amim,

—Be, me bajã ne pidjôo djuw mex djwÿnhmê kikreo ãm djwÿnh jakren me bamã 'ã ajarê, ane. ⁴⁶Ne kam me bit kute o tÿmmã te 'ã amijakre. Me krãptĩ ne me Jeju'ã amim,

—Be, Metîndjwÿnh kukwakam memã 'ã ujarênh ba, ane. Nhyim kam me me umaje te 'ã amijakre.

Bënjadjwÿr rax kute abenã ar mênh.

Ruk 14.16

22

¹Nhyim kam Jeju ajte apÿnh kukràdjã djàri'ã memã mÿjja jakren memã 'ã ajarênh memã kum,

²—Kàjkwakam Bënjadjwÿr djwÿnh kute amim me utâr ne ar meo ba'ã dja ba bënjadjwÿr rax'ô jakren 'ã ajarê gar ama. Be, bënjadjwÿr rax arÿm kute kra'ã prô mênhmã. Amrêbê ne kadjy memã arê. ³Ne kam arÿm kute amrêbê memã arênhja'ÿr ô àpênh ar ano. Kute abenã ar mênh djà'ÿr me 'wÿr kadjy ar ano. Nhyim ar me'ÿr bôx ne memã arê. Nhyim me arÿm arkum,

—Kati, 'ÿr ar imôr prãm kêt, ane. Nhyim kam ar akubyn bënjadjwÿr'ÿr bôx ne arÿm kum arê.

⁴Nhyim kam ô àpênh 'ôdjwÿ arkum,

—Dja gar amrêbê ije memã arênhjamã ikabên jarênh memã kum, “Ê, arÿm ne ba me akadjy inhô jadjuw nhyim kumex. Inhô mrytimê abatàn nyre twÿmtijamê ne me arÿm kupa. Arÿm ne ba mÿjja kunĩ mex. Dja ga me amrê abenã ar mênh djà'ÿr mō”, ane. Dja gar ã memã ane. Nãm ã bënjadjwÿr arkum ane. Nhyim ar arÿm me'ÿr tèn kôt memã arê.

⁵Nhyim me ate krã. Me kwÿ ja ne me ô purmã mō nhyim me kwÿ ja ô nèkrêx'ÿr mō. ⁶Nhyim me kwÿ ja ne me arÿm aro rôrôk ne aro ajkên arÿm ar kupa. ⁷Nhyim kam bënjadjwÿr rax arÿm arênh man arÿm ngryk ne. Ne kam arÿm ô krâkamngôn krãptĩmã 'ã karôn me'ÿr me ano. Nhyim me arÿm kabênkôt me'ÿr mōn arÿm me'ÿr bôx. Me'ÿr bôx ne arÿm me kupan mebê krĩraxmã adjã nhyim arÿm xêr.

⁸Nhyim kam ajte bënjadjwÿrja ô àpênh arkum,

—Ije abenã ar mênh kadjy ne ba arÿm prïne mÿjjao mex nhyim nō. Nhyim be, ije memã arênhja ne me kadjy mex kêt. ⁹Jakam dja gar apÿnh pry bikjêr djàri kôt tèn ar aje me omũnh kunĩ memã akrã gê me amrê mō gwaj baro'ã banhō kwÿ krê gwaj bakĩnh kati, ane. ¹⁰Kam, ô àpênh ar arÿm apÿnh pry djàri kôt tèn arÿm kute me omũnh kunĩ atomo tẽ. Me mex nâr me punu kunĩ atomo tẽ:n meo bôx. Nhyim me kam prïne abenã ar mênh djakam kikre kre jaê.

¹¹Nhym kam arÿm bĕnjadjwÿr rax wadjàn me omũnho tĕ. Nhym wãnh me'õ dja. Kute abenã me rĕnh'yÿr me ngjêx kadjy me õ kubĕkà jadjàr kĕt ne dja. ¹²Nhym arÿm omũn kum,

—Akmere, nã gãm abenã me rĕnh'yÿr me ngjêx kadjy me õ kubĕkà jadjàr kĕt ne wadjà. Mÿj ne ga nĕn wadjà? ane. Nhym arÿm te kute aminêje kum kabĕn'õ jarĕnhmã.

¹³Nhym kam bĕnjadjwÿr rax õ àpĕnhmã kum,

—Dja gar inÿx 'ãpren te 'ãpren amũ o tĕn bôm amĕ. Wãnh ne me akamàt kô tykkam amim ngyrk ne mÿro kumex ne tokry djàje amijanĕnho kumex. Me ikô'ã dja gar amĕ, ane. Nhym me ã me'õo ane. Tãm ne ja.

¹⁴Be, Metĩndjwÿnh ne amiwÿr me krãptĩ 'uw. Nhym be, kute mekam me ngrĕrebit amijo me utàr. Nãm Jeju ã memã ane.

Me kute Xedjamã pi'òk kaprĩ nhõr.

Mak 12.13; Ruk 20.20; Rô 12.1

¹⁵Nhym kam mebĕ pardjĕu arÿm mã tĕn Jejuo aben ma. Nãm me abenmã kum,

—Mÿj gĕdja gwaj Jejumã arĕ nhym arÿm gwaj bamã bĕnjadjwÿr'ã kabĕn punu'õ jarĕ? Dja bĕnjadjwÿr'ã kabĕn punu jabej nhym me arÿm kum axwe jarĕ, ane. ¹⁶Nãm me aben man kam arÿm 'ÿr õ me ja kwÿ jano. Erodji nhõ me ja kwÿ ne me adjwÿnhdjwÿ 'ÿr me ano. Nhym me 'ÿr bõx ne kum,

—Ujarĕnh djwÿnh, bar arÿm ama. Ga ne ga akabĕn katàtkumrĕx ne Metĩndjwÿnh kabĕn kôt me kute amijo ba'ã memã adjujarĕnh katàtkumrĕx. Amã me rũnh pyrna kĕt. Me rũnhmĕ me kajgomĕ ne ga memã akabĕno aben pyrãk. ¹⁷Ba me akukja ga me imã arĕ. Me rũnh kunĩ nhõ bĕnjadjwÿr raxbĕ Xedja. Mebĕ idjaer kute o me bajtemja. Djãm Metĩndjwÿnh kukràdjã kôt ne gu me baje bĕnjadjwÿr Xedjamã pi'òk kaprĩ nhõrmã? Nàr kon? Goja on me imã arĕ, ane.

¹⁸Nhym Jeju arÿm me axwe kôt tu me kuman memã kum,

—Me ga ne ga me amijo ajĕx ne amijo Metĩndjwÿnh mar mexo aba. Nok ba ren me amã, “Metĩndjwÿnh kabĕn kupa'ã ne me kum õro ba”, ane ga me ren memã kum, “Be, Jeju axwekumrĕx. Ga, kute bĕnjadjwÿr raxbĕ Xedjabĕ pi'òk kaprĩ nĕ prãmja pumũ”, ane. Ga me ren memã anen ren arÿm memã ikurĕtuw. Nã gãm me ajĕx ne aje Metĩndjwÿnh mar. ¹⁹Amrĕ imã pi'òk kaprĩo tĕ, me aje kum õrja o tĕ ba me amã omũ, ane. Nhym me arÿm 'ÿr ngõnhponho pi'òk kaprĩ pydjio tĕn kum kungã. ²⁰Nhym memã kum,

—Mÿj me'õ ne 'ã karõja? Ne mÿj me'õ ne 'ã idji jĕtja?

²¹Nhym me kum,

—E kum be Xedja karõ, ane.

Nhym memã kum,

—Bir be, õ pi'òk kaprĩ. Dja ga me kum angã. Nhym be, Metĩndjwÿnh nhõ mÿjjabit dja ga me Metĩndjwÿnhmã angã. Nãm Jeju ã memã ane nhym me arÿm kabĕn ma.

²²Ne arÿm te kute mÿjja'ô jarênhmã kam no tyn dja. Ne kam arÿm kum kàx ne mã tẽ.

Me tyk akubyn tîn mÿr jabej me Jejumã kabên.

Mak 12.18; Ruk 20.27; Tex k 4.16; Ap 20.4

²³Nhym kam myt tãmkam mebê xadjudjêu kwÿ 'ÿr bôx. Mebê xadjudjêu ne me arîk memã kum,

—Be, me tyk akubyn tîn prãm kêtkumrêx, anhÿr ar o ba. Nãm me 'ÿr bôx ne kukij ne kum,

²⁴—Ujarênh djwÿnh, me bakukãmãre Môj djê ne amrêbê: me bamã, “Godja me'ô prô'ÿr môn kra kêt rã'ã tyk jabej mÿj dja me nê?

Bir, dja kamymê ar aben djâkam ikwãja'ô 'ÿr mō. Ne kum kra djin kukrij nhym abatãnh ne.

Me kute 'ã abenmã kum, ‘Be, kamy tyk kra ne wã’, anhÿr ne kute kamy tyk mar tÿx rã'ã kadjy.”

Nãm ã me bakukãmãre Môj djê me bamã ane, ane. Mebê xadjudjêu ne me ã Jejumã ane. ²⁵Ne kôt arîk kum,

—Be, ar my aben djâkam ikwãbê 7. Ne kam kutewa prô'ÿr mō. Ne kam kra kêt rã'ã ty. Nhym prôja arÿm 'uwĩ. Nhym kam atãri kamyreja 'ÿr mō. Ne kam ã ane, kra kêt rã'ã ty. ²⁶Nhym aben totokmã Ar kubê 7 kunĩ kudjwa ã anen 'ÿr ban kra kêt rã'ã ty. ²⁷Nhym kam ar prôjadjwÿ arÿm ar o ino ren ty. Ja ne ba me kuman amã arê. ²⁸Ar kubê 7 ne ar aben totokmã kamy prô'ÿr ba. Godja we ar kunĩ akubyn tîn ne àbir jabej we àbirkam nhÿnh kamyja dja ajte 'ÿr mō? ane. Me ta kute we me tyk akubyn tîn kêt jarênh mÿr jabej ne me ã Jejumã ane. Me kute o àpanh nhym binhikrênh kadjy nàrànm ne mebê xadjudjêu ã kum ane.

²⁹Nhym Jeju arÿm memã kum,

—Me aje Metĩndjwÿnh kabên'ã pi'ôk no'ôk mar kêt ne me aje Metĩndjwÿnh tÿ:xkumrêx mar kêt. Nã gãm me arîk Metĩndjwÿnh kupa'ã memã 'ã adjujarênh aba. ³⁰Be, me tyk ne akubyn tĩnkam djãm me ajte abenwÿr ba? Kati, akubyn me tĩnkam dja me abenwÿr ba prãm kêtkumrêx. Kam dja me kute Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh pyrãk. ³¹Be, mrãmri me tyk akubyn tĩnkumrêx. Amrêbê: Metĩndjwÿnh kute me bakukãmãremã kabên jarênh. Me tyk akubyn tîn'ã kute kabên jarênh nhym me kute 'ã pi'ôk no'ôk djãm me aje amim arênh kêt? ³²Nãm me bakukãmãremã kum, “Ibê Abraãomê Idjakmê Djako ar ô Metĩndjwÿnh”, ane.

Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwÿnhmã tîn ne ar ba nÿj pumũ. Djãm Metĩndjwÿnhbê me tyk nhô Metĩndjwÿnh? Kati. Metĩndjwÿnh ne me tîn nhô Metĩndjwÿnh. Me tyk kunĩ ne me kum tîn. Kam ne ba me amã,

—Metĩndjwÿnh ne kubê me tîn nhô Metĩndjwÿnh. Nãm Jeju ã mebê xadjudjêumã ane. ³³Nhym me krãptĩ: kuman te kute mÿjja'ô jarênhmã kam no tyn kumex.

Me kute kukràdjà jabej Jeju kukjêr.

Mak 12.28; Ruk 10.25

³⁴Jeju mebê xadjudjêumã ane nhym me amijã maje arÿm anhikrê. Amijã maje anhikrê nhym mebê pardjêu arÿm arênh man arÿm akuprô. ³⁵Me'ôbê ne Môjdjê kukràdjà mar djwÿnh. Tãm ne Jeju'yÿr bôx ne kute amak mex jabej kabimã. Kute Môjdjê kukràdjà jabej kukjêrmã. Jeju kute kukràdjà kupa'ã arênh kadjy nàrà m ne kum kabên ne kum,

³⁶—Ujarênh djwÿnh, Môjdjê kute Metĩndjwÿnh kukwakam kabên kukràdjà jarênh, kute kam me kute katàt amijo ba'ã memã karôja nhÿnh kabênja ne mexo kute kunĩ jakrenh? ane.

³⁷Nhym Jeju kum,

—Be, nãm memã kum,

“Me anhô Bēnjadjwÿr djwÿnh, me Atĩndjwÿnh dja ga me amã kĩnh, amã abêo katàt me kunĩ, mÿjja kunĩ jakre.

Djãm ajajkwaobit amã Metĩndjwÿnh jabêmã? Kati. Ajamak, akadjwÿnhbê, akukràdjà kunĩo dja ga me amã abê:”, ane.

³⁸Be, tãm ne ja. Metĩndjwÿnh kabên mexo kute kabên kunĩ jakrenh ne ja. ³⁹Ne kam atãri Môjdjê ajte 'ô kute uràk memã arên memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyràk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane”, ane.

⁴⁰Be, ba arÿm amã Môjdjê kabên kukràdjà ja jarên ajte amã ja jarê. Dja ga amê kabên ja man kôt ar amijo aba jabej ne mrãmri tu arÿm Metĩndjwÿnh kabên kukràdjà kunikôt ar amijo aba mexkumrêx. Môjdjê kute Metĩndjwÿnh kukwakam kabên jarênhjamê kukwakam memã 'ã ujarênh djwÿnh 'ôdjwÿ kute kabên jarênhjamê ne ga arÿm kunikôt ar amijo aba mexkumrêx. Nãm ã Jeju kum ane.

Kritubê mÿj me'ô tàm djwÿ jabej me kute kukjêr.

Mak 12.35; Ruk 20.41

⁴¹Mebê pardjêu kute abeno bikprônhi Jeju amijabej me kukij ne memã kum,

⁴²—Mÿj ne ga me Kritukam ama? ane. Metĩndjwÿnh ne arÿm mebê idjaer kadjy Jeju'ã Bēnjadjwÿrbê kumkati mē. Kumã ne me Kritu jarê. Nãm Jeju amijã memã kum,

—Mÿj ne ga me Kritukam ama? Mÿj me'ô tàm djwÿbê ne Kritu? ane.

Nhym me kum,

—Me bakukãmãre Dawi tàm djwÿ. Bēnjadjwÿr raxbê Dawi tàm djwÿ, ane.

⁴³⁻⁴⁴Nhym kam Jeju ta kubê Bēnjadjwÿr Kritu'ã memã kum,

—Ne kam ajte kubê Dawi nhô Bēnjadjwÿr. Mÿj ne arÿm kubê Dawi tàm djwÿn ajte ô Bēnjadjwÿr kadjy nê? ane. Ne kam Jeju memã me bakukãmãre Dawi kabên jarên memã kum,

—Be ga, me bakukãmãre Dawi ta kute memã 'ã ujarênhja pumũ.
Metĩndjwýnh Karõ kukwakam kute memã Kritu'ã ujarênhja pumũ. Nãm
memã kum,

“Inhõ Bẽnjadjwýrmã ne Bẽnjadjwýr djwýnh kabên ne kum,
'Amrê idjubõk'ãnh nhỹ, Abẽnjadjwýr raxkam idjubõk'ãnh nhỹ.
Ikam ama ba amrê awýr akurê djwýnho mō ga me kwýo apardjan
me kwý nhimex.’

Nãm ã Metĩndjwýnh inhõ Bẽnjadjwýrmã ane”, ane.

Bir be ga, Dawi kute kum “Abẽnjadjwýr rax”, anhýrja pumũ. ⁴⁵Mýkam ne
me Dawi tãmdjwý kajgo jarê? Djã nãm o tãmdjwý kajgo? Kati, Dawi ta ne
kute o õ Bẽnjadjwýr rax. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane. ⁴⁶Nhym me'õ
te kute kutã kabên'õ jarênhmã te amijo ane. Kabên mex pymaje me kute
ajte mýjja 'õ jabej kukjêr kêtukumrêx.

Watĩrebê 7'ã ujarênh.

Mak 12.38; Ruk 11.46

23

¹Nhym kam Jeju me krãptĩ:mẽ kôt ba djwýnhmã kum,
²—Be, Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ mebê pardjêumẽ ne
me Mõjdjê pãnh ar amã Metĩndjwýnh kukràdjã jarênhõ krĩ. ³Kam dja me
Metĩndjwýnh kabên kôt ar amã kabên jarê gar prĩne me kabên kunĩ man
kôt ar amijo aba. Nhym be, me ta ne me arĩk ar ba. Nãm me ajkwakambit
ar amã Metĩndjwýnh kabên jarên kam ta kute amikabên mar ne kôt kute
ar amijo ba kêt ne arĩk ar ba. Kwãrĩk wãnh mekôt ar amijo aba kêt. ⁴Nãm
me ajte kabên kajgoobit ar memã we Metĩndjwýnh kabên jarênhõ ba.
Djãm Metĩndjwýnh kabên? Kati, me ta kabêno ne me ar me anoro ba. Ne
kam kôt kute amijo ba kêt ne. Nhym me te amijo anen kam, “Je mýj dja
ba me nẽ”? ane. Me kute ã meo anhýrkam ne kute mrãmri ne me kute

me kadjybit jênh rũnho atom ne me mut'ã
anhôr ne kam kute memã tur kêtukumrêx ja
pyràk. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte arkum,

⁵—Me kute memã amibên nhym me kute
memã mex jarênh kadjy ne me amijo ba.
Mõjdjê kukràdjã'ã pi'ók no'ók kwý ne me 'ã
ikôn amikrãmẽ amipamã aktã 'ãpre. Ne 'ã ikô
poti:reo ane. Mýj kadjy? Bir, me kute memã
amibên kadjy. Dja we me me omũn memã
mex jarê. Ja kadjy ne me 'ã ikô poti:reo anen
amikrãmẽ amipamã aktã 'ãpre. Ne kam ajte
'ã kubekã jabu djã ã abjêo ane. Mýj kadjy?
Bir, me kute memã amibên kadjy. Dja we me
me omũn memã mex jarê. Ja kadjy ne me 'ã

(Matêu 23.5)

kubêkà jabu djà jabjên 'ã ar ba. ⁶Me krãptĩ nhikô'ã me õ kwỳ krênkam ne me me rûnh krĩ djàkam krĩ prãmkmurêx. Kute memã amibên kadjy me rûnh krĩ djàkam krĩ prãmkmurêx. Ne mebe idjaer bikprôn̄h djàkam ne me memã wan krĩ prãmkmurêx. ⁷Ne ajte me krãptĩ bikarêr nhipôkri, mekadu nhipôkri kute memã amibên nhym me kute memã rûnh jarênh ne kute memã kum, “Ujarênh djwýnh, djãm ga? djãm ga?” anhýrja. Ja ne me kum kínhkumrêx.

⁸Nhym be, ar ga me kute ar amã, “Ujarênh djwýnh”, anhýrmã djãm ar amã ja kínhmã? Kati. Mýkam? Bir, atemã ar anhõ ujarênh djwýnh pydjii. Kam dja gar abeno akamybit. ⁹Ne kam djãm ar aje pykakam me'õ raxmã, “Djúnwã”, anhýrmã? Kati. Mýkam? Bir, ar Abãm pydji. Kàjkwakam ar Abãm djwýnh pydjii. ¹⁰Djãm me kute ar amã, “Bênjadjwýr”, anhýrmã? Djãm ar amã ja kínhmã? Kati. Mýkam? Bir, ar anhõ Bênjadjwýr pydjii. Metíndjwýnh ne arým 'ã me õ Bênjadjwýrbê kumkati mẽ. Kubê ne Kritu.

¹¹Ar ajõ abenkam araxo kutewa prãm jabej gêdja amijo kajgon tu ar amã àpênh ar ba. ¹²Mýkam? Bir, me kute amijo rûnh prãmja gêdja ã kajgo mex ne. Nhym be, me kute amijo kajgo mex ne akrânãm kute amijo baja gêdja Metíndjwýnh arým pân̄h meo rûnh ne. Nãm ã Jeju arkum ane. Ne kam Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ mebe pardjêumã kum,

¹³—Be, me abê Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metíndjwýnh mar mexo aba. Ý, watíre. Dja ga me ã me biknor tokry djàkam tu amôrkumrêx. Mýkam? Bir, me aje mebe adjãptarkam. Me bit kute kàjkwakam Bênjadjwýr djwýnh kôt ãm ne kôt ar amijo ba prãm ga me kupa'ã memã arê. Ne Bênjadjwýr djwýnh nêje aje memã atemã kukràdjã jarênh aban arým o mebe utà. Ga me kam ga Metíndjwýnh mar kêt ne ajte me jadjwýbê aptà.

¹⁴Be, me abê Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metíndjwýnh mar mexo aba. Ý, watí:re, dja ga me ã me biknor tokry djàkam tu amôrkumrêx. Mýkam? Nã gãm me me 'uwtĩ krão apan mebe mýjja kunõ akĩ ne kam ajajkwaobit Metíndjwýnhmã akabên rûnh ne, ne kum akabên 'ijabjêo aku'ê. Bir, nã gãm me ajêx ne amijo amex ne kum akabêno aku'ê. Be kati, me ajaxwekumrêx. Kam gêdja Metíndjwýnh me kurãm me amã pân̄h rax jarên prĩne me kurãm me ajo ajkê.

¹⁵Be, me abê Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metíndjwýnh mar mexo aba. Ý, watí:re. Dja ga me ã me biknor tokry djàkam tu amôrkumrêx. Mýkam? Bir ga, me aje arík memã kum, “Ba me Metíndjwýnh'ýr meo akêx gê me amim maro ba”, anhýrja pumũ. Djãm mrãmri ne ga me akabên? Kati, me aje amiwýr me'õ pydjio akêx kadjy ngômẽ pykakôt aba 'ijabjê:. Nhym arým me awýr amijo akêx ga me kam arým amikôt axwe 'ã mên̄h mex ne. Amikôt axwe 'ã mên̄h mex nhym arým axweo me ajakrenh mex ne. Nhym arým me akôt biknor prãmkmurêx. Djãm Metíndjwýnh'ýr ne ga me meo akêx nhym me amim kuma got? Kati. Nãm ã Jeju Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ mebe pardjêumã ane.

¹⁶Ne kam ajte memã kum,

—ÿ, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djãkam tu amõrkumrẽx. Me aje mrãmri ne me no rã kute arĩk meo ba pyrãk. Mỳkam? Bir, me aje arĩk memã Mõjđjẽ kukrãđjã jarẽnh punukam. Nãm ã Jeju memã ane. Bir, Mõjđjẽ kukrãđjã kõt ne mebẽ idjaer memã amikabẽn jarẽn ajte memã kum,

—Nã bãm amã ikabẽn pydjĩn arẽ, anen ajte kõt memã Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja jarẽ. Mỳj kadjy ne kõt memã Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja jarẽ? Bir, kute kabẽn maro ãmja kute mar pydjĩ kadjy ne me Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja jarẽ.

Gẽđja amikabẽn jarẽnhja 'ẽx ne kam Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja jarẽn kam arỳm o Metĩndjwỳnhmã amikurẽtuw. Amikurẽtuw nhym Metĩndjwỳnh arỳm kute maro ãmjao ngrykmã. Nãm me ã Mõjđjẽ kukrãđjã kõt memã amikabẽn jarẽnh ane. Nãm Jeju Mõjđjẽ kukrãđjã jarẽnh djwỳnh arkum,

—Me aje mrãmri ne me no rã kute arĩk meo ba pyrãk. Mỳkam? Bir, me aje arĩk memã Mõjđjẽ kukrãđjã jarẽnh punukam. Nã gãm me memã kum, “Dja ga me memã amikabẽn jarẽn memã kum, ‘Nã bãm amã ikabẽn pydjĩn arẽ. Ẽ, Metĩndjwỳnh nhõ kikretija ma’, ane. Gẽđja ga me memã ajẽx prãm jabej ne Metĩndjwỳnh nhõ kikretibit jarẽ ne kam o amikurẽ'uk kêt. Dja Metĩndjwỳnh me'õ kute akabẽn maro ãmjao ngryk kêt ne me ajo bikẽn kêt.

Nhym be, dja ga me memã amikabẽn jarẽn memã kum, ‘Nã bãm amã ikabẽn pydjĩn arẽ. Ẽ, Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam kẽn karỳrja ma’, ane. Aje kẽn karỳr jarẽnhkam dja ga akabẽnkumrẽx. Aje memã amikabẽn jarẽn kõt dja ga amijo anhỳrkumrẽx. Dja ga memã ajẽx ne kam kẽn karỳr jarẽn arỳm o Metĩndjwỳnhmã amikurẽtuw” ane. Me abẽ Mõjđjẽ kukrãđjã mar djwỳnh ne ga me arĩk ã memã kukrãđjã jarẽn punuo ane. ¹⁷Me no rã ne me kute amikukãm rĩt kêt. Kam me kute amipry mar kêt. Me aje me urãk ne amijo ajẽx ne memã, “Ba ne ba ije Metĩndjwỳnh mar mex”, anhỳr ar o aba. Nhym be, kati. Me aje mar kêt ne te memã Metĩndjwỳnh'ã adjujarẽn ar aba nhym me adjwỳnhdjwỳ kute mar kêt. Be, me amãbit ne kẽn karỳr kute mexo kikreti jakrenh. Djãm mrãmri? Kati. Kikreti ne kute mexo kẽn karỳr jakrenh. Kikreti kukwakambit ne kẽn karỳr mex. Metĩndjwỳnhmã mex. Nãm Jeju ã Mõjđjẽ kukrãđjã mar djwỳnhmã ane.

¹⁸Ne ajte memã kum,

—Ga me arĩk memã kum, “Dja ga me memã amikabẽn jarẽn memã kum, ‘Nã bãm amã ikabẽn pydjĩn arẽ. Ẽ, Metĩndjwỳnh nhõ ngõnho kija ma’, ane. Gẽđja ga me amã memã ajẽx prãm jabej ne Metĩndjwỳnh nhõ ngõnho kibit jarẽ ne kam o amikurẽ'uk kêt. Dja Metĩndjwỳnh me'õ kute akabẽn maro ãmjao ngryk kêt ne me ajo bikẽn kêt.

Nhym be, dja ga me memã amikabẽn jarẽn memã kum, ‘Nã bãm amã ikabẽn pydjĩn arẽ. Ẽ, Metĩndjwỳnh nhõ ngõnho kikam mry nõrja ma’, ane. Aje mry nõr jarẽnhkam dja ga akabẽnkumrẽx. Aje memã amikabẽn jarẽn kõt dja ga amijo anhỳrkumrẽx. Dja ga memã ajẽx ne kam mry nõr jarẽn arỳm o Metĩndjwỳnhmã amikurẽtuw”, ane. Me abẽ Mõjđjẽ kukrãđjã mar djwỳnh ne ga me arĩk ã memã kukrãđjã jarẽn punuo ane.

¹⁹ Me aje me no rã pyrāk. Djām mrāmri mry kute mexo Metĩndjwýnh nhõ ki jakrenh? Kati. Õ ki ne kute mexo mry jakrenh. Õ kikam me kute mry jadjwýrkambit ne kum mex, Metĩndjwýnhmã mex. Nãm Jeju ã memã ane.

²⁰ Ne kam ajte memã kum,

—Kam, me kute memã amikabẽn jarẽn ne kõt ajte kute Metĩndjwýnh nhõ ki jarẽnham djām kute ò kibit jarẽn? Kati. Nãm me kute ò ki jarẽn ne ajte kute kam mýjja kunĩ ikwãdjwý jarẽn. ²¹ Ne ajtekam me kute memã amikabẽn jarẽn ne kõt ajte kute Metĩndjwýnh nhõ kikreti jarẽnham djām kute kikretibit jarẽn? Kati. Nãm me kute kikreti jarẽn ne ajte kute Metĩndjwýnh kam ýr jarẽn. ²² Ne ajtekam, me kute memã amikabẽn jarẽn ne kõt ajte kute kàjkwa jarẽn. Djām kute kàjkwabit jarẽn? Kati. Nãm kute kàjkwa jarẽn ne ajte kute Metĩndjwýnh nhõ krĩ djā rax jarẽn ne ajte kute 'a krĩ djwýnhbê Metĩndjwýnh jarẽn. Kam, dja me memã kabẽn pýnh ne arẽn kõt amijo anhýrkumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

²³ Ne kam ajte memã kum,

—Be, me abê Môjdjê kukràdjā mar djwýnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djākam tu amõrkumrêx. Mýkam? Bir, me aje Metĩndjwýnhmã mýjja kakritbit nhõr ne kam mýjjabê kumkatija aje kum õr kêtikumrêxkam. Nã gãm me mýjja kakrit, õmrõ djānh djā, p'õmẽ õmrõ djānh djā 'odjwýmẽ Metĩndjwýnhmã ikjê rên kum kryre ne angã. Ne kam kukràdjā kõt ar amijo aba kêt ne katāt meo aba kêtikumrêx ne amã me kaprĩ kêtikumrêx ne amim Metĩndjwýnh mar kêt ne. Aje kum kryre ne õrja ne mrāmri tu mexkumrêx. Mýkam ne ga me kum mýjjabê kumkatijadjwý kum õr kêt ne? Mýkam ne ga me amã Metĩndjwýnh jabẽn katāt meo abaja kêt ne? Ja ne ga me aje marmān ate mýjja kakritbit ma.

²⁴ Ba me amã arẽ ga me ama. Dja me anhõ õmrõkam pure'õ tým ga me pure ngrire'ã ano tỳ:x ne kaban mũm amẽ. Nhyr be, mry jabatānhbê kameru ja ne anhõ õmrõkam dja, ga me ate akrān tu ro'ã krẽ. Be, mýj'ã ne ba amã ikabẽn ja jarẽ? Bir, mýjja kryre ne ga me'ã ano tỳ:x ne ma:ro aba. Nhyr be, mýjja bẽ kumkati, mýjja kabẽnkumrêx ne ga me aje mar kêt. Metĩndjwýnh kabẽn kute me ajaxwe nêje me akukràja ne ga me aje mar kêt ne ate akrān ajaxwe rax rã'ã. 'A ne ba me amã, “Ga me pure ngrire'ābit ano tỳx ne kaban mũm amẽn tu kameru raxja õmrõmẽ ro'ã krẽ”, ane. Kam ne ga me aje meo ba djwýnh no rã pyrāk. Nãm Jeju ã memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

²⁵ —Be, me abê Môjdjê kukràdjā mar djwýnhmẽ me abê pardjêumẽ ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djākam tu amõrkumrêx. Mýkam? Bir, nã gãm me aje mrāmri ne me kute ngõnhkrāmẽ ngõnh puror nhĩbũmbit põnh ne kre põnh kêt nhyr krekam mýjja kakrātyk pyrāk. Be, nã gãm me ã we katāt amijo abao ane. Nhyr kam me me akrākābit pumũ nhyr kam kute me amex pyrāk. Nhyr be kati, me akadjwýnhbê ne ga me apunu rã'ã. Me akadjwýnhbê ne me amã me õ nêkrêx prām ne 'a angryk ne aje mebê mýjjao adjākĩnh'ã aje amim karõ

rã'ã. Kam ne ga me akadjwýnhbê apunu rã'aja. ²⁶Me abê pardjêu ne ga me aje me no rã pyræk. Dja ga me akadjwýnhbê kumrêx wãnh ajaxwemã anhire. Ne kam arým mrãmri abu'ã memã amexkumrêx. Ne kam aje mrãmri ne me kute ngônho puror, kremê ibũm põnh nhym prĩne mex pyræk.

²⁷Be, me abê Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmê me abê pardjêumê ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djækam amõrkumrêx. Mýkam? Bir, ga me aje mrãmri ne me kute me tykmã kikre krākã jaka pyræk. Krākakambit ne kute memã mexti:re pyræk. Nhym be, kadjwýnhbê ne mýjja punu:re. Kadjwýnhbê me tyk 'imê mýjja punu kunĩ. ²⁸Ga me aje uræk. Abu'ã memã ajaxwe kêt pyræk. Nhym be, kati. Metĩndjwýnh ne me akadjwýnhbê me aje mýjja marja kunĩ kute mar. Me ga ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aban aje ajaxwebit mar. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

²⁹—Be, me abê Mõjdjê kukràdjã mar djwýnhmê me abê pardjêumê ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwýnh mar mexo aba. Ý, watĩ:re. Dja ga me ĩ me biknor tokry djækam amõrkumrêx. Mýkam? Bir, amrêbê: me bakukãmãrekam ne Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh arým ty nhym me amrêbê: me angij. Ga me akamingrãnyre ne ga me me tyk tũmjamã kikren me katàt kute amijo ba tũm nhõ pyka krã kunhêro aba. ³⁰Ne kam arĩk memã kum, “Ne ba me ren amrêbê: me bakukãmãre, me banhingêt kator nyri ren me ro'ã ikator ne ar iba ne ren me banhingêt kudjwa ã anhyr kêtumrêx ne. Ne ren Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh par kêtumrêx ne.” Nã gãm me ã memã ane. ³¹Me aje ã memã anhyrkam arým amikõt amijarê. Me abê me par djwýnh tãmdjwý, Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh kanê tãmdjwý. Arým ne ga me amikõt amijarê. ³²Metĩndjwýnh ne me anhingêtam ngryk. Aje, me rã'ã ne me anhingêt kôt ã ajaxweo anen ar badjwý ar ipa. Ar badjwý ar ipa gê Metĩndjwýnh on me akam ngryk me:x ne. Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

³³—Me akamingrãnyre ne ga me abê kangã, me abê iry. Djãm me ga ne ga me aje abiknorbê amipyatãrmã? Kati. Me biknor tokry djabê me aje amipyatãr prãm kêtumrêx. ³⁴Kam arým ije me awýr me anormã. Ije me awýr ikabên jarênh djwýnh janormã. Ije ajte me awýr me no mex janormã. Ije ajte me awýr me kukràdjã mar djwýnhkumrêx janormã. Dja ga me kam arým me kwý pa, pĩte'y'ã me kwýmo iten me kupa. Ne me abikprõnh djækam mry kã punuo me kwý kaprêprêk. Ne aje meo abikênh kadjy me abej mō, apýnh krĩrax djari kôt me abej mō. ³⁵Me akukãmãremê nã gãm me me katàt kute amijo ba kunĩ paro tẽ. Paro tẽn paro tẽn arek me kamrô kapĩn o tẽ. Nhym Metĩndjwýnh arým meo ngryk ne kam gormã me ajabatãnhmã pãnh jarê. Me akukãmãre ne me Abeu jaxwe kêtja bĩno kurêtuw ne kam ijukri me ja paro tẽn tãmtã: arek o tẽn ne kam Djakarij, Berakij kute irja'yır bõx ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikretimê õ ngônho ki kaêxkam^a kubĩ.

^a 23.35 ipòokri

³⁶Ê, ba me amã arê. Metĩndjwýnh ne arým meo ngryk ne. Ne kam me akamingrãnymã arým pãnh jarê. Me ga dja Metĩndjwýnh me akukãmãre kute me imex tũmja pãnh me ajo ajkê. Mrãmri ne ba me amã arẽnhkumrêx. Nãm ã Jeju memã ane. ³⁷Ne kam krĩraxmã kum,

—Djeruxarê, Djeruxarê, mýkam ne akra kute Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnh djwýnh par prãm ne? Mýkam ne me kẽn me titik ne me kupa, Metĩndjwýnh kute me awýr me anorja pa? Je nã bãm te ije me ajo ibikprõnh ne ije me ajo atommã. Kute mrãmri ne ôkrẽn'anhã kute arao noreo bikprõnhja pyræk. Ba ren ã me ajo ane. Nã bãm te ije me ajo anhýrmã ga me amã ikĩnh kêt. ³⁸Ê, jakam me amõr djã ja gêdja kukrit mex ne kaprýn nõ. ³⁹Ê, ba me amã arê ga me ama. Jakam dja ga me ipumũnh kêtumrêx ne. Ipumũnh kêt rã'ã: nhym inhõ akati ijo rãm ne jao tê ga me abenmã kum, “Ê, ota arým Metĩndjwýnh kabẽnkõt tãmja bõxmã. Me:xkumrêx”, ane. Dja ga me ã abenmã ane ba kam arým me awýr bõx. Nãm ã Jeju memã ane.

Akubyn bõx kukãm mýjja apõx'ã ujarẽnh.

Mak 13.1; Ruk 21.5; Xim k 4.1; A Xim 3.1

24 ¹Ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikreti kurũm kato. Nhym kõt ba djwýnh 'ýr bõx. Ar kute kikretikam apýnh kum kikre jakre kadjy 'ýr bõx. ²Ne kam ar arým kum akre nhym Jeju arkum,

—Ar mýjja kunĩ pumũnho dja. Ê, ba ar amã katåt arê. Be, dja ã me kurê djwýnh prĩne kikreti ngrã. Dja me kẽn aben nhiby ikwã kunĩ nhikõ rê. Nhym kam kẽn'õ aben nhiby nõr kêtumrêx, ane.

³Ne kam ar tẽn kam krãnhbê Oriwêre'ã wabi nhym arým ate nhý. Nhym kam kõt ba djwýnh 'ýr bõx ne me kãxã kum,

—Dja ga ar imã kikreti ngrãnh'ã ajarê. Nhýnh amex 'õkam dja me bakurê djwýnh me bawýr bõx ne kikreti ngrã? Dja ga akubyn bõx nhym mýjja kunĩ arým pyka kõt amingrã nhym me kunĩ arým pykakam ar ba'ã aminhinomã amimê. Mýj gêdja kukãm apõx? Dja bar omũn kam kõt õ akatimã ikaton õ akati ma.

⁴Nhym kam Jeju arkum apýnh mýjja kukãm apõxmã arkum 'ã ajarẽn arkum,

—Ar amijã ano tỳx gê me'õ ar amã 'êx ne ar anoo biknor ne Metĩndjwýnhbê ar ajo akêx kêt. ⁵Be, me krãptĩ dja ã aben totokmã me'ýr bõx ne arým amijo 'êx ne amijã imê. Amijã imẽn arým memã kum, “Me anhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwýnh ijano ba tẽn bõx. Ba ibê Kritu”, ane. Ne kam arým me krãptĩ noo aknon Metĩndjwýnhbê meo akêx.

⁶Be, kam dja gar me kute abenwýr prõt man amybým me kute abenwýr prõt jarẽn ma. Kwãrik wãnh kam ar atĩn prãm kêt. Ba ne ba kukãm ar amã 'ã ajarê gar arým ama. Ja kumrêx gêdja me ã o anhýro tê. Kraxje kute inomã mẽn kêt, kute 'ýr o tẽn rã'ã, ane. ⁷Nã, apýnh me ba djãri gêdja me abenwýr prõt ne aben nhimexo ba. Nhym apýnh bẽnjadjwýr rũnh nhõ àpẽnha abeno kurê djwýnh ne aben nhimexo ba. Nhym prãmdjwý me kwý nhimex. Apýnh pyka djãri gêdja

kam pyka terte:t ne. ⁸Be, me tokry krax ne ja. Ga me nire kra àja pumũ. Adjỹm. Dja kra à:n kam arỹm à ra:x ne. Me adjwỹnhdjwỹ dja me tokry mō:n kam arỹm tokry ra:x ne. Be, me tokry krax ne ja. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

⁹—Dja me tokry: nhym kam me arỹm memã ar akanga. Me kute ar ajo bikẽnh ba kadjy ar akanga. Nhym me arỹm ar apa. Apỹnh me bajtem ba djã kunĩkõt dja me kum ar akurê. Ikõt ar abikamẽnhkam dja me kum ar akurê. ¹⁰Kam dja me krãptĩ ibê amijo akẽx. Ne kam me kurê djwỹnhmã aben kangan kum aben kurê. ¹¹Me krãptĩ dja me ta amijo 'êx ne amijã Metĩndjwỹnh kabẽn jarẽnh djwỹnh rẽ. Amijã kurẽn memã kum, “Metĩndjwỹnh kukwakam ne ba ar amã arẽ”, anhỹro ba. Dja me ã amijo 'êxo anen arỹm me krãptĩ noo aknon Metĩndjwỹnhbê meo akẽx. ¹²Me krãptĩ kum Metĩndjwỹnh kĩnhja dja me arỹm kum kĩnh apêx. Pyka kunĩkõt me krãptĩ axweo kumex:x. Me axweo kumexkam dja me arỹm kum kĩnh apêx.

¹³Nhym be, dja mỹjja kunĩ kute amingrãnh nhõ akati bõx. Me kunĩ kute aminhinomã amimẽnh nhõ akati bõx. Nhym kam me 'ã ukanga kêt ne kum kĩnh tỹx rã'ãja dja Metĩndjwỹnh arỹm me utã. ¹⁴Mỹjja kute amingrãnh kêttri dja me apỹnh pyka kunĩkõt memã arẽ. Bẽnjadjwỹr djwỹnh'ã ujarẽnh nyja memã arẽ. Apỹnh me ba djã kunĩkõt me kute ujarẽnh mar kadjy memã arẽ. Nhym kam akati arỹm bõx. Me kunĩ kute aminhinomã amimẽnh nhõ akati arỹm bõx. Ba ne ba kukãm ar amã 'ã ajarẽ gar arỹm ama. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

¹⁵—Be, ar aje ajbir imã, “Dja ga ar imã kikreti ngrãnh'ã ajarẽ”, anhỹrja ba ar amã arẽ gar ama. Dja mỹjja kute amingrãnh 'ỳr nhym kam arỹm mỹjja punutija dja. Metĩndjwỹnh nhõ kikretikam dja. Gar arỹm omũ. Mỹjja punuti djõ'ã dja me mỹjja kunĩ ajkẽ ne kungrã. Me bakukãmãre Danijeu ne amrêbê: 'ã ajarẽ. Metĩndjwỹnh kukwakam memã 'ã ajarẽ. Danijeu ne arỹm memã mỹjja punuti ja'ã ajarẽ 'ã pi'òk no'òk. Dja gar pi'òk no'òkwã pumũn kam mỹjja punuti pumũn kam kõt ama. ¹⁶Kam gêdja Djeruxarẽ bu'ã pyka ja nhidjibê Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'ỳr prõt ne. ¹⁷Gêdja me kikre nhimòk po'ã ãm jabej kwãrik wãnh akubyn ỳrkwãkam nèkrêx'ỳr àr ne byr ne o tẽm kêt. ¹⁸Gê purkam me ar ba jabej tu umaje prõt. Kwãrik wãnh me kute kubêkã jamỹnhmã 'ỳr akẽx kêt. Dja tu me ãm kamã amũ prõt.

¹⁹Ỳ, watĩ:re, akati wãkam me tujarômẽ me kra karà dja me tokry:. Mỳj gêdja me ja mỹjja punutija pymaje prõtja on? ²⁰Dja gar Metĩndjwỹnhmã amijo a'uw gê na raxkam umaje ar aprõt kêt mã. Nàr, gê pi'òk rãrãrbê me tyk djã kêt nhõ akatikam ar aprõt kêt mã.

²¹Be, dja me kam tokry kumex. Dja gar akubyn amijo tẽn mỹjja kunĩmo krax djã'ỳr amijo bõx ne ama. Me akukãmãre aben kukãm tokrykõt dja gar maro tẽ. Me tokry tũm maro tẽ:n amiwỹr me tokry maro bõx. Ga, me tokry kumex:ja pumũ. Be, amrẽ mỹjja punuti nhõ akati bõxkam dja me tokry katat me tokry tũmwã kunĩ jakre. Ne amrẽ me'ã akati mõrkam me tokry nydjwỹ dja me tokry mỹjja punuti'ã me tokryja tẽp kêt kumrẽx.

22 Metĩndjwýnh ren tokry'ã akati kwý ngri kêt nhym me'õ ren tĩn kêtukumrêx. Be, Metĩndjwýnh kute amijo me utàrja kadjy dja arým 'ã akati wã kwý ngri.

23 Godja me'õ 'êx ne ar amã, “Ota, jakam arým Kritu bõx ne nhỹ. Arým ne Metĩndjwýnh 'ã me õ Bẽnjadjwýrbê kumkati mẽ nhym jakam arým memã nhỹ”, anhỹr jabej nàr me'õ ajte 'êx ne ar amã, “Ota, jakam arým Kritu bõx ne nhỹ. Arým ne Metĩndjwýnh 'ã me õ Bẽnjadjwýrbê kumkati mẽ nhym jakam arým memã nhỹ”, anhỹr jabej. Djãm ar aje me ja marmã? Kati. Kwãrik wãnh amim me ja mar kêt. 24 Be, apýnh me 'êx ne ta kute amijo Kritu, ta kute amijo Bẽnjadjwýrbê kumkati dja me apõx. Nhym amũ me jadjwý dja me apõx ne 'êx ne memã kum, “Ba ne ba Metĩndjwýnh kukwakam me amã idjujarênh iba”, anhỹro ba. Dja me me aêrbê mýjja pumũnh kêt kwý nhípêx, kute me noo biknor nhym me kute me'ã abenmã kum, “Mrãmri ne djãm Metĩndjwýnh kukwakam me kabênkumrêx”, anhỹr kadjy. Godja me me noo biknor ne Metĩndjwýnhbê meo akêx jabej, Metĩndjwýnh kute amrêbê amijo me utàrja kubê meo akêx ne kute meo ba jabej. Me 'êxnhĩ no tỳxo kute me akrenh jabej godja kubê me kwýo akêx ne meo ba jabej. 25 Ba ne ba mýjja apõx kêtři kukãm ar amã 'ã ajarê gar arým ama. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

26—Kam godja me'õ ar amã, “Ê, onĩj kapôt kukritkam arým bõx ne ar ba”, anhỹr jabej. Djãm 'ýr ar amõrmã? Kati, dja gar tu ate akrãn 'ýr amõr kêt. Nàr, godja me'õ ar amã, “Ê, kıkre jakam ne apdjun nhỹ”, ane. Djãm ar aje amim me marmã? Kati. Kwãrik wãnh amim me mar kêt. 27 Djãm ibõx ne mebê ibipdjur? Kati. Ga, kàjkwakam na krak ne adjênhja pumũ. Na jadjênh prõt ne arým myt ngjêx djãmã ngjêxja pumũ. Adjênh kute kàjkwa kunĩ kurwýja pumũ. Dja ba ã ibõxo ane. Ije amijo inhĩ dja ba ã ibõxo ane nhym me kunĩ arým ipumũ. Nãm ã Jeju arkum ane. 28 Nhym kôt ba djwýnh bõx djã jabej kukij ne kum,

—Bẽnjadjwýr, nhỹnh jakam dja ga bõx, ane?

Nhym arkum,

—Ga me, nhõnh ne mry tyk'ã bikprõnh ne kumex ne kute o amirĩtja pumũ, ane. Dja ã Jeju akubyn bõx kutã mýjja apõx ne bõx djào amirĩto ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Ne kam ajte arkum,

29—Nhym me tokryo ku'êwã'ã akati kwý apêxkam dja on mýjja rũnh apõx.

“Dja myt amijo akamàt kô tyk nhym mytyrwý irã kêt.

Nhym kanhêti kàjkwa kurũm rôrõk nhym kàjkwakam apýnh mýjja tỳ:x amingrêk ne.”

30 Ba kam ije amijo inhĩ dja ba kàjkwakam amirĩt nhym me arým ipumũ. Nhym kam pyka kunĩkôt me ba djækam me kunĩ arým mu:w. Ba kam ije amijo inhĩ dja ba arým itỳ:x ne prĩne imextire ne ipyma:. Ne kam kàjkwakam kakrãkôt bõx nhym me kunĩ: arým ibõxkôt ipumũ. 31 Dja ba ikadjy mrãnh djwýnh jano nhym me arým ô'i kakôr tỳ:x ne. Kakôr tỳx ne arým ije amijo me utàrja kunĩo atom. Dja me kàjkwa krax'ãm mõn meo atomo mō. Ne

kàjkwa 'ênhôt'âm mōn meo atomo mō. Ne aktā kàjkwa nhirê'âm mōn meo atomo mō. Ne apŷnh pyka kunîkôt inhō me ja kunî: abenwŷr meo atomo mōn meo aben pydji. Ba ne ba kukām ar amā 'ā ajarē. Gora abej ajkam ama.

³²Be, akubyn ibōx djā nhō akatija'ā ne ba ije pidjōbē pigēre jakremā. Gora ije 'ā mŷjja jakreja ma. Ba ar amā arē gar ama. Be, dja pidjō pakā nokā tukam 'ō nhingrā kadjy arŷm ingrā apōx gar kam arŷm amexmā kamnhīx nhym kam arŷm amex. ³³Bir be, gēdja ba ije ar amā mŷjja jarēnhja ā apōx mōr ane gar me kam arŷm ijabej rīt ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibōx djā arŷm 'ŷr. 'ŷr dja mŷjja apōxja. Amex kutā gēdja pi'ō ingrā. Nhym be, ibōx kutā gēdja mŷjja pymatija apōx mō.

³⁴Nā, mrāmri ne ba ar amā kōt arē. Ar anhō pykakam me kamingrāny ja gēdja me tyk par kētri mŷjja ja kunî apōx. Mrāmri ne ba ar amā arē. ³⁵Ikabēn kajgo kētkumrēx. Gēdja pykamē kàjkwa i apēx nhym be, ba ikabēn gēdja 'ō biknor kētkumrēx. Mrāmri gēdja ba ije mŷjja jarēnh ja kunî apōx nhym me omŷ.

Me kute bōx djā nhō myt mar kêt.

Ruk 12.37; Kar 1.6; Tex k 5.2

³⁶Ne kam ajte arkum,

—Be, ba akubyn ibōx djā nhō akati nār myt djām me'ō kute mar? Kati, me'ō kute mar kētkumrēx. Metindjwŷnh kadjy mrānh djwŷnhdjwŷ kute mar kêt. Ibāmbit ne kute mar. ³⁷Be ga, amrēbē me bakukāmāre Nōwe pykakam ar bari me ate krān ar baja pumū. Dja ba ibōx 'ŷr nhym me ā ane. Ije amijo inhī dja ba akubyn ibōx 'ŷr nhym me ate krān ar ba. ³⁸Amrēbē: ngō kute pykao bikamŷr kētri ne me bakukāmāre ate krān ar ō kwŷ krēnbīt ba ne ar kōmbīt ba. Ne abenwŷr babit ar ba. Nām me me mymā kra jarē ne memā kum,

—Nā, jakam dja ga arŷm tu ikra'ŷr mō, anhŷro ba nhym me arŷm me'ŷr ba. Nām me mŷjja jabit kōt amak bēno ba: nhym kam Nōwe arŷm kà raxmā wadjā. ³⁹Nām me amikukām mŷjja mar kētkumrēx ne ar ba: nhym me aērēbē ngō tām mōn me kunīo mōn prīne meo akno. Ije amijo inhī dja ba akubyn ibōx 'ŷr nhym me ā anen ate krā nhym mŷjja arŷm ā meo ane. ⁴⁰Nhym me'ō my ar amē kapōtkam tē. Ba ikjē pa 'amŷ nhym ikjē arek wakrekam dja. ⁴¹Nhym me'ō nire ar amē à'uko nhŷ. Ba ikjēbīt pa 'amŷn o tē nhym ikjēja arek wakrekam nhŷ.

⁴²Kam dja gar arek ijabej ajkam ama. Mŷkam? Bir, ar aje akubyn ibōx'ā myt mar kētkam. Ba ibē ar anhō Bēnjadjwŷr djwŷnh ar aje akubyn ibōx'ā myt mar kētkam. ⁴³Dja gar ikabēn ma. Ba ajte ar amā 'ōdjwŷ jarē gar ama. Ne ren ō kikre djwŷnhja ren me àkīnhī bōx djā man ren kam ren arek kam amako nhŷ. Nhym ren bōx ne kikre'ā 'ŷr ne kum àr kētkumrēx. Badjwŷ dja ba ije me àkīnhī pyrāk ne me ajaērēbē bōx. ⁴⁴Kam gēdja gar gadjwŷ mā ikam amako nhŷ. Ba ije amijo inhī ne me awŷr ibōx ba gēdja ba ajte akubyn bōx. Ar aje nhŷnh myt nhŷr 'ōkam aje ibōx djā mar kêt. Kam gēdja ba tu ar ajaērēbē bōx. Nām ā Jeju arkum amibōx djā jarēnho ane. Ne kam ajte arkum,

⁴⁵—Me ō bēnjadjwŷr ne ō àpēnhmā kabēn ne kum, “Ga dja ga me àpēnh'ā me omŷ ne prīne 'ā meo djuw mex. Ne myt kunîkôt memā ō kwŷ krēn djā ngān

akrànmã memã ôro aba.” Nãm ã ò àpênhmã me'ã karõo ane. Kute akrànmã me àpênh'ã me omũnh ne kute 'ã meo djuw mex katàtmã ã kum me'ã karõo ane.

Nhym ò àpênh kum, “Nà, gêdja ba mrãmri ã anen kam me 'ãno dja”, ane. Nhym kam ò bënjadjwỳr mã nhĩ'ãm tẽ. Nhym kam ò àpênhja kabênkumrêx. Nãm katàt ar memã mỳjja nhõro ba, me kanga kêtikumrêx ne ar meo ba.

⁴⁶Nhym kam bënjadjwỳr akubyn bõx ne kam ò àpênhjamã kato. Kute amrêbê kum kabên jarênhja kôt ne mrãmri meo djuw mexkumrêx nhym kam arỳm kum kato. Kam dja ò àpênhjadjwỳ tu amikam kĩnhkumrêx.

⁴⁷Ê, ba ar amã kôt arê. Bënjadjwỳrja dja ò àpênh ja'ã bënjadjwỳr mẽ. Kute nèkrêxmẽ mỳjja kunĩ pumũnhmã dja 'ã bënjadjwỳr mẽ. Nhym kam ò àpênhja kĩnhkumrêx ne. ⁴⁸Nãm ren ò àpênhja axwen ren ôkre kadjwỳnhbê ò bënjadjwỳrja'ã ren, “Be, nãm nhĩ'ãm bënjadjwỳr tẽn arỳm amikrà. Jakam dja ba on tu arĩk ar iba”, ane. ⁴⁹Ne kam ren ar ò àpênhja titiko ba, me ro'ã àpênhja ren ar me titiko ba. Ren ò kwỳ krênbit ban me bibãnhkôt ren kadjwati kangôo^b kômo ba. ⁵⁰Nhym kam ò bënjadjwỳrja aêrbê bõx. Ò àpênhja kute amim ò bënjadjwỳrja bõx djàkôt mar kêt. Nhỹnh akati 'ôkam bõx djãmã kute mar kêt ne nhỹnh myt nhỹr 'ôkam bõx djãmã kute mar kêt kam ne aêrbê bõx. ⁵¹Nãm bõx ne kam ò àpênh arĩk ar bajakam ngryk ne. Ngryk ne kam o ajkapôn bõm kumẽ. Me kute amijo 'êx ne ta kute amijo Metĩndjwỳnh mar mexjamẽ ro'ã ãm kadjy bõm kumẽ. Wãnh ne me amim ngryk ne tokry djaje amijanên ar àmra ba, ane. Nãm Jeju ã kôt ba djwỳnhmã ane.

Me prítirebê 10'ã ujarênh.

25 ¹Ne kam ajte arkum,
—Kàjkwakam Bënjadjwỳr djwỳnh dja akubyn bõx ne amim me utàn ar meo ba. 'A dja ba me prítirebê 10 jakren 'ã ar amã ajarẽ. Be, mjên kumrêx ne arỳm prõ nhũrkwã'ỳr tẽn 'ỳr bõx ne arỳm aminhũrkwã'ỳr kute prõo bõxmã. Me kute abenã ar mẽnhmã ne aminhũrkwã'ỳr kute prõo bõxmã. Nhym nĩjar me prítirebê 10 arkam ama. Ar ro'ã kĩnh kadjy arkam ama. Arkam ama:n kam arỳm kute ar kajpar kadjy arỳm katon ar'ỳr ngõnhpôko mō. ²Ar prítirebê 5 ne ar no rerekre nhym Ar kubê 5 ne ar no mexkumrêx. ³Ar no rerekreja ngõnhpôkkambit kangôo mōn ngõnhpôk kangô 'ôdjwỳo mōr kêt. ⁴Nhym be, ar amak mexja ne ar ngõnhpôko mōn ajte ngõnh 'ôdjwỳkam ajte kangô 'ôdjwỳo mō. Ar amũ mjên mẽ prõ ar'ỳr ngõnhpôko mō:. ⁵Nhym mjên ar amikrà nhym prítireja ar arỳm ôtdjwan dja:n arỳm nōn kam arỳm ngõr.

⁶Nhym akamàt kô ipôkri nhym me'ô arỳm ar aêrbê mjên aro aki:j ne arkum, “Ê, arỳm ne prõo bõx. Amrê ar aprôt ne ar kajpa”, ane.

^b 24.49 Mỳjja me kute o kôm ne kôot bibãnh kunĩja, kadjwati kangôomẽ uba kangôomẽ, mỳjja kangôo kunĩ ne me kum kadjwati kangôo jarê.

⁷Nhym kam ar prîtire kunĩ krã katon arým ngônhpôko mex. ⁸Nhym no rerekre arja arým amak mex ar jamã kum, “Ar imã ar anhõ kuwy kangô kwỳ ru. Arým ar inhõ ngônhpôk àtyk mō”, ane.

⁹Nhym ar arkum, “Kati. Ngrire. Ba ren ar ar amã kangô kwỳ ru nhym ren kangô gwaj banhõ ngônhpôk'ỳr ren bõx kêt. Ar ngônhpôk kangô nhõr djwýnh'ỳr mōn amim kwỳ kōpra”, ane.

¹⁰Nhym kam ar no rerekre arým kōpra djà'ỳr mō. 'Ỳr mōrràm nhym arým mjênme prõ ar bõx. Nhym kam ar prîtire, ar õ ngônhpôk kangôja arým mjênme arkôt wadjà. Me kute prõ'ã mēnh djàkam kikremã wadjà. Mjênme prômē ro'ã ar õ kwỳ krēn kīnh kadjy ne ar prîtire ar kôt kikremã wadjà. Nhym kam me arým ar pānh kikre'ã ijē.

¹¹Nhym kam ajmã nhym ar prîtire no rerekreja bõx. Ar arým kuwy kangô kōpra djàkam tēn kangô kōpran arým akubyn bõx. Ne kam mjênme prõ nhõ kikre'ỳr bõx ne kum, “Bēnjadjwỳr, bēnjadjwỳr, gop ar imã kikre'ã ta”, ane.

¹²Nhym arkum, “Kati. Ije ar amar kêt. Mrāmri ne ba ar amã arēnhkumrēx.” Nām ā bēnjadjwỳr arkum ane. Tām ne ja. Nām ā Jeju kôt ba djwýnh arkum ane.

¹³Ne kam 'ã ajte arkum,

—Dja ba ije mjēnwā bõx pyrāk. Kam dja gar ijabej ajkam ama. Ba ije amijo inhīja ar aje ibõx'ã akati nār myt mar kêt. Nām ā Jeju arkum ane.

Pi'ók kapribē tarētu nhõr'ã ujarēnh.

Ruk 19.11

¹⁴Ne kam ajte arkum,

—Kàjkwakam Bēnjadjwỳr djwýnh dja akubyn bõx ne arým amim me utàn ar meo ba. 'Ã dja ba me'õ jakren 'ã ar amã ajarē. Me'õja ne anhỳr bē pyka 'omã tēmmã, ne amiwỳr õ àpēnh ar ku'uw. Nhym kam ar bõx nhym arým arkum õ mỳjja ngã. ¹⁵Apýnh ar kum àpēnh mexkôt ne arkum õ mỳjja ngã. Ar kute kutēp kum kàjmã 'ã kamēnhmã ne arkum kungã. Õ àpēnh no mexjamã ne pi'ók kaprĩ rax ngã. Pi'ók kapribē tarētubē 5 ne kum kungã. Ne kam ajte kàjbē no mexjamã pi'ók kaprĩ amānhkrut ne kungã. Ne kam ajte no rerekre jamã pydjīn kungã. Ne kam arým mã pyka 'omã tē. ¹⁶Nhym kam kute pi'ók kapribē 5 byrja arým o nēkrēx kumex by. Ne kam pi'ók kaprĩ pānh arým memã òro dja. Memã òro dja: nhym me pānh kum pi'ók kaprĩ rax nhõro dja. Nhym amýn arým 'ã akre. 'Ã akre:n arým 'ã akrebē 5 ne kuby ne kam ijukri 'ã akre: ne o 5 ne kuby. ¹⁷Nhym kam kute pi'ók kaprĩ amānhkrut byrja ā o anen o nēkrēx kumex by. Ne kam pi'ók kaprĩ pānh arým memã òro dja. Memã òro dja: nhym me pānh ajte kum pi'ók kaprĩ rax nhõro dja. Nhym amýn arým 'ã akre. 'Ã akre:n arým 'ã akreo pi'ók kaprĩ amānhkrut ne kuby ne kam ijukri 'ã akre: ne kam o amānhkrut ne kuby. ¹⁸Nhym be, kute pi'ók kaprĩ pydjī byrja ne mã o tēn kam kum kren tu kam adjà. Nām kàjmã kum 'ã akre bikamēnh kêt.

¹⁹Nhym kam ajmã:kam ar àpēnh nhõ bēnjadjwỳrja bõx ne amiwỳr ar ku'uw nhym ar 'ỳr bõx. Kute akubyn õ pi'ók kaprĩ jamýnh ne 'ã akre

kadjy amiwÿr aro bôx. ²⁰Nhym kute pi'ôk kaprîbê 5 byrja ne kum o bôx ne kum ajte ijukri 5 ne o bôx ne kum kungăn kum, “Bênjadwÿr, ije amă omŭnh kadjy ne ga imă 5 ne angă. Ota, ba arÿm kăjmă amă 'ă akre kamê nhym arÿm kubê 10. Mî, anhô pi'ôk kaprîbê 10”, ane.

²¹Nhym ô bênjadwÿr kum, “Mexkumrêx. Ga ne ga adjâpênh mexkumrêx. Akabênkumrêx. Nă băm amă mÿjja ngrire ngă ga prĭne ikutêp imă o djuw mex ne 'ă adjukanga kêt. Pănh gêdja ba amă inhô mÿjja rax jarê. Ga kam amŭ idjô'ă ar o aba. On dja ga ikôt akĭnhkumrêx”, ane.

²²Nhym kam kute pi'ôk kaprî amănhkrut byrja ne ajte 'ÿr bôx ne kum, “Bênjadwÿr, ije amă omŭnh kadjy aje imă o amănhkrut ne ôrja ne ba arÿm kăjmă amă 'ă akre kamê nhym arÿm kubê 4. Mî, anhô pi'ôk kaprîbê 4”, ane.

²³Nhym ô bênjadwÿr kum, “Mexkumrêx. Ga ne ga adjâpênh mexkumrêx. Akabênkumrêx. Nă băm amă mÿjja ngrire ngă ga prĭne ikutêp imă o djuw mex ne 'ă adjukanga kêt. Pănh gêdja ba amă inhô mÿjja rax jarê. Ga kam amŭ idjô'ă ar o aba. On dja ga ikôt akĭnhkumrêx”, ane.

²⁴Nhym kam kute pi'ôk kaprî pydji byrja ne 'ÿr bôx ne kum, “Bênjadwÿr, nă găm ajamakke kêt. Nă găm adjăkre kêtka ar mebê djwÿo atomo aba. Ne aje amim mÿjja kunĭ jadjwÿr kêtka ar mebê jăm o amijakren o atomo aba. ²⁵Ba kam ije amă kupênh prăm kêtka prĭne kum kren kam adjă nhym nŏ. Imă apymakam. Mî, anhô pi'ôk kaprî”, ane.

²⁶Nhym kam ô bênjadwÿr kum, “Ga ne ga ajaxwekumrêx. Amă djukangakumrêx. Djă nă băm idjăkre kêtka ar mebê djwÿo atomo iba ne ije amim mÿjja kunĭ jadjwÿr kêtka ar mebê jăm o amijakren o atomo iba? ²⁷Bir be, ga kam we ga aje amim ipumŭnhkôt ren inhô pi'ôk kaprî jao tĕn ren me kute pi'ôk kaprî marmă angă nhym ren abenă rôrôk tĕn rax ba ren arÿm 'ÿr bôx ne arÿm ren kuby.” Năm ô bênjadwÿr ă kum ane.

²⁸Ne kam memă kum, “Aj, amŭ me ajô kubê pi'ôk kaprîwă byn o tĕn kute imă pi'ôk kaprîo âptăr nhym kubê 10wămă angă”, ane. ²⁹Mÿkam? Bir, arÿm me ô mÿjja gêdja Metĭndjwÿnh iby memă kungă nhym kam arÿm me ô mÿjja kumex. Nhym be, me ô mÿjja kêt, kute memă ôr nhym me kute kum o djuw mex kêtjabê gêdja Metĭndjwÿnh mÿjja ngrireja kunĭ by.

Ĕ, ba ar amă arê gar ama. Me kute tu amim imarkumrêx jamă dja Ibăm ijo amirĭto tĕ gĕ me amim imar rax. Nhym be, me ajkwaobit kute amim imarjabê dja Ibăm ijo apdju. Dja prĭne inĕje me no nhityn mebê ijo apdju.

³⁰Be, nhym kam bênjadwÿr memă kum, “Aje, me bŏm inhô âpênh punuwă mĕ gĕ wănh akamăt kô tykkam ar me ikô'ă ba. Wănh ne me tokry djăje amijanĕn ar àmra ba. Năm ă bênjadwÿr memă ane nhym me arÿm bŏm kumĕ. Tăm ne ja.” Năm ă Jeju arkum ane.

Mrykĩ'átomtimẽ mokaàk'ã ujarênh.*Mat 13.36, 22.13; Ap 20.11*

³¹Ne kam ajte arkum,

—Ba ije amijo inhĩ dja ba prĩne imex ne ipyma:n arỳm akubyn bõx. Ne amikõt Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kunĩo bõx. Ne kam kàjkwakam imexo ime:xkumrẽx ne ipyma:kumrẽx ne arỳm ikrĩ djà raxkam nhỹ.

³²Nhym kam apỳnh me ba djà kunĩkõt dja me ikabem akuprõ ba arỳm meo ajkij. Kute mryo ba djwỳnh kute õ mryo bikjêr pyræk. Kute aben bê mrykĩ'átomtimẽ mokaàko bikjêr pyræk. Dja ba arỳm ã aben bê meo ibikjêro ane. ³³Ne inhõ me mex kute mrykĩ'átomti pyræk ja dja ba amidjubõk'ãnh me umjuw. Ne me axwe kute mokaàk pyræk ja dja ba amidjuge'ãnh me umjuw.

³⁴Ne kam ba Ibẽnjadjwỳr rax idjubõk'ãnh me mex ku'ëjamã kum, “Amrẽ me iwỳr mõi ikõt aku'ê. Ba ibê me anhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja ba arỳm me ajo ibakumrẽx. Amrêbê: mỳjja kunĩ kator djà kraxkam ne Ibãm arỳm amijo me apytàn me ajo djuw mex. Ije amim me apytār ne ije me ajo iba kadjy amijo me apytã. ³⁵Mỳj ne ga me nẽ ba kam arỳm amikõt me apumjuw? Bir, arỳm imã prãm ga me imã mỳjja'õ ngã ba kukrê. Arỳm imã kôr ga me imã mỳjja 'õ ngã ba o ikõ. Nãm me ijo me bajtem ga me arỳm imã anhũrkwã jarê ba kam inhikwã. ³⁶Arỳm ikã kêt ga me arỳm imã kubêkã ngã ba adjã. Arỳm ikanê ga me arỳm ikane. Arỳm me ibê ijê ga me arỳm iwỳr bõx ba ikĩnh. Kam ne ba arỳm amikõt me apumjuw”, ane. Akubyn ibõxkam dja ba ã idjubõk'ãnh me katāt kute amijo bajamã ane.

³⁷Nhym kam dja me imã, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh, nhỹnh ne ga amã prãm ba me apumũn amã mỳjja ngã ga krê? Nhỹnh ne ga amã kôr ba me amã mỳjja'õ ngã ga o ikõ? ³⁸Nhỹnh ne me kute ajo me bajtem ba me apumũn amã inhũrkwã jarê ga kam anihkwã? Nhỹnh ne ga akã kêt ba me amã kubêkã ngã ga adjã? ³⁹Nhỹnh ne akanê ba me apumũ? Nhym nhỹnh ne me abê ijê ba me awỳr bõx ga akĩnh”? ane.

⁴⁰Kam, ba Ibẽnjadjwỳr rax dja ba memã kum, “Ije meo ikamy'õ nhym me kum kurê. Nhym arỳm õ mỳjja kêt. Ga me kam arỳm o djuw mex. Aje o djuw mex o aje ba ijo djuw mex pyræk. Mrãmri aje o djuw mexkam aje ba ijo djuw mex mexkumrẽx”, ane. Dja ba ã akubyn ibõxkam me mexmã ane.

⁴¹Kam dja ba idjuge'ãnh me axwe ku'ëjamã kum, “Me apunu:re. Me rũm imã akàx. Kuwy pøk rã'ã: rã'ajamã me mõi. Ije Xatanajmẽ kadjy mrãnh djwỳnh kadjy kuwy nhipêxjamã me mõi. ⁴²Mỳj ne ga me nẽ ba me amã, ‘Me rũm imã akàx’? ane. Bir, imã prãm ga me aje imã mỳjja nhõr kêt. Imã kôr ga me aje imã ngõ'õ nhõr kêt. ⁴³Me kute ijo me bajtem ga me aje imã anhũrkwã jarênh kêt. Ikã kêt ga me aje imã kubêkã nhõr kêt. Ikanê ga me iwỳr abõx kêt nhym me ibê ijê ga me iwỳr abõx kêt. Ga me ã ane ba kam me amã, ‘Me rũm imã akàx’, ane.” Dja ba ã idjuge'ãnh me axwe ku'ëjamã ane.

⁴⁴Me axwewãdjwỳ dja me imã, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh, nhỹnh ne ga amã prãm nār amã kôr nār me ajo me bajtem nār akã kêt nār akanê nār me abê ijê ba me ajo djuw mex kêt”? ane.

⁴⁵Kam dja ba memã kum, “Bir, ikamy 'õ me kum kurê nhym ò mỳjja kêt ga me aje o djuw mex kêt. Aje o djuw mex kêt o ne aje ba ijo djuw mex kêt pyrāk”, ane. Mrãmri, ba me amã ja jarênhkumrêx. Dja ba ã akubyn ibôxkam me axwemã ane.

⁴⁶Kam dja me arỳm mã môn tokry rã'ã: rã'ã ne. Nhym be, me katàt kute amijo baja dja me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju memã ane.

Me kute Jeju bĩn kadjy kute o aben mar.

Mak 14.1; Ruk 22.2; Dju r 11.47

26

¹Jeju arkum kabên jarênh pan kam arỳm kôt ba djwỳnh arkum, ²—Arỳm ne Metĩndjwỳnh me bakukãmãre nhirôbê mrãnh djà nhô akati 'ỳr. Mebê idjaer krãptĩ kute aben kajmã'ã me irôbê mrãnh djà mar kadjy ne me kute aben pydji 'ỳr. Arỳm nêje akati pydji. Tãm ne gar arỳm ama. Kam ba ije amijo inhija dja me memã ikanga nhym me arỳm pite'y'ã inhôn ibĩ, ane.

³Nãm arkum ane nhym wãnh me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bẽnjadjwỳr rax nhỹ. Idjibê ne Kajbaj. Õ kikretikam ne nhỹ nhym me rũnh arỳm kam akuprô. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bẽnjadjwỳrmê Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmê mebêngêtmê akuprô. ⁴Nãm me akuprôn abenmã kum,

—Mỳj godja gwaj me krãptĩ kàxã Jejuo tỳm ne bĩn kadjy on? ane. ⁵Ne kam abenmã kum,

—Kwãrĩk wãnh gwaj me kute aben pydji djà nhô akatijakam o batỳm kêt. Ne gwaj ren o ane nhym me krãptĩ ren o ngryk ne ren kangao kumex, ane.

Me'õ nire kute Jeju nhimôk'ã kangô kapĩ.

Mak 14.3; Dju r 12.1

⁶Be, krĩ ngrirebê Betanhakam ne Jeju nhỹ. Kamã ne me'õ ì kajêkam tê arỳm mex. Idjibê ne Ximão. ⁷Ximão nhũrkwākam ne Jeju ò kwỳ krêno nhỹ. Õ kwỳ krêno nhỹ: nhym me'õ nire arỳm 'ỳr tên 'ỳr bôx. Nãm 'ỳr kên jakareo ngôn byn o tê. Be, ngônkhkam ne me kudjỳ djà kangô ipu. Nãm me prĩne ipêx mex nhym pãnh raxkumrêx. Nãm ngônho tên kam Jeju nhimôk'ã kangô kapĩ.

⁸Nhym kôt ba djwỳnh ar arỳm omũ. Ne kam nokà nhàn abenmã kum, —Je tô mỳkam ne arỳm me kudjỳ djào ajkê? ⁹Gwaj ren pi'ôk kaprĩ kadjy ren memã kungã ne ren pãnh pi'ôk kaprĩ rax ne ren kubyn ren me ò mỳjja kêt mã kungrà. Mỳkam ne arỳm o ajkê? ane.

¹⁰Nhym Jeju arỳm tu ar kabên man arkum, —Mỳkam ne gar kum kaprĩ jadjà? Djãm kute ijã kapĩnkam punu got? Kati, mexkumrêx. ¹¹Be, akati kunĩkôt ne ar abu'ã me ò mỳjja kêt ar ba rã'ã. Nhym djãm arek gwaj baro'ã ar baba rã'ãmã? Kati. ¹²Dja ba ty nhym me arỳm ijadjà. Me kute ijadjàr kadjy ne ijã me kudjỳ djà kapĩ. ¹³Ba ar amã arê gar ama. Dja me kàj bê pyka kunĩkôt mã ijã memã ujarênh ny jarên mã nijadjwỳ 'ã ajarê. Kute ijã me kudjỳ djà kapĩn'ã ajarê. Ne kam aben djô'a nija mar rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Djuda kute memã kangamã kute memã arênh.

Mak 14.10; Ruk 22.3

¹⁴Nhym kam Jejukôt ba djwýnhbê 12 ja 'ô, idjibê Djuda Ikadji ne me kadji Metîndjwýnh mar djwýnh nhô bēnjadjwýr'ýr tē. ¹⁵Nãm ar'ýr tēn ar'ýr bôx ne arkum,

—Arým ne ba ije ar amã Jeju kangamã. Mýj dja gar pãnh imã angã? Ba kam arým ar amã kanga, ane. Nhym kam ar arým kum kryt jakao ngônhpõho pi'ôk kaprî jarê. Nãm ar kute 'ã akrebê 30 ne kum kungã nhym kubyn o tē. ¹⁶Ne kam amim,

—Mýj dja ba ije arkum Jeju kanga kadji on? Nãm ã amim anhýro ba.

Ar kute ro'ã ar ô kwý krêno ino rer.

Mak 14.12; Ruk 22.7

¹⁷Nhym kam mebê idjaer kukràdjàkôt me kute djwýponhbit kur nhô akati arým kutewa nhym kôt ba djwýnh ar Jeju'ýr bôx ne kum,

—Metîndjwýnh me irôbê mrãnh nhô akatikam gwaj banhô kwý krên kadji jãm dja bar tēn akutêp gwaj banhô kwý krên djà jadjwýr mex? ane.

¹⁸Nhym arkum,

—Dja gar krîraxkam tēn me'ô 'ýr bôx ne kum, “Ujarênh djwýnh ne amã, ‘Arým ne inhô akati iwýr bôx. Dja bar Metîndjwýnh me irôbê mrãnh nhô akatikam me kukràdjà kôt inhô kwý krê. Bamê ikôt ba djwýnhmê dja bar anhûrkwākam inhô kwý krê’, ane. Dja gar ã kum ane.” Nãm Jeju ã kôt ba djwýnh arkum ane. ¹⁹Nhym kam ar arým Jeju kute arkum 'ã karô kôt 'ýr tē. Ne me'ô ja'ýr bôx ne kum Jeju kabēn jarê nhym arkum, “Á”, ane. Nhym kam ar arým ûrkwākam kutêp ar ô kwý krên djà jadjwýr mex. Metîndjwýnh me irôbê mrãnh nhô akati kadji ne ar ô kwý krên djà jadjwýr mex. Ne kam akubyn Jeju kutã tē. ²⁰Nhym kam ar'ã para nhym ar me'ô kute arkum ûrkwã jarēnhja nhûrkwã'ýr tē. Kam ar ô kwý krên mã 'ýr tēn 'ýr bôx. Ne kam nhý. Ar kubê 12ja ne ar Jejumê ro'ã nhý ne arým ô kwý krêno nhý. ²¹O nhý: nhym Jeju arkum,

—Be, ar ajô dja ga ikurê djwýnhmã ikanga. Mrãmri ne ba ar amã arēnhkumrêx, ane.

²²Nhym kam ar arým kaprî:ren apýnh ar ĩ djàri aben totokmã kum,

—Bēnjadjwýr djwýnh, djãm ba? Bēnjadjwýr djwýnh, djãm ba? ane.

²³Nhym arkum,

—Be, kute ikôt ngônhrkâtikam djwý jadjàrja tãm dja memã ikanga. ²⁴Be, me bakukãmãre kute ba ije amijo inhĩ ijã pi'ôk no'ôk, kute Metîndjwýnh kukwakam ijã pi'ôk no'ôkkôt ne me arým jakam ar ã ijo anhýro ba. Nhym be, kute ikurê djwýnhmã ikanga djwýnhja dja ĩ kute memã ikanga pãnh tokry ra:xi. Ý, watî:re. Tãmja ne ren rwýk kêt ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

²⁵Nhym Djuda, kute kurê djwýnhmã kanga djwýnhja kum,

—Ujarênh djwýnh, djãm ba dja ba ajo ane? Arkati, ane.

Nhym kum,

—Arÿm ga, “Ba”, ane. Amikôt ne ga arÿm amijarênhkumrêx, ane. ²⁶Nhym ar àkuro nhÿ: nhym Jeju arÿm djwÿ'õ byn kam o Metîndjwÿnhmã mextire jarê. Kum mextire jarên arÿm kôt ba djwÿnh arkum kokij ne apÿnh arkum kungã. Ne kam aminhî'ã djwÿ jakren arkum, —Inhî ne ja. Ar abyn krê, ane.

²⁷Ne kam ngônhrâkam pidjô kangôjadwÿ byn kam o Metîndjwÿnhmã mextire jarê. Amikamrô'ã ne pidjô kangô jakren arkum,

—Ar akunî dja gar o ikô. ²⁸Ikamrô ne ja. Me krâptî jaxwe pân timer dja ikamrô prôt nhym kam Metîndjwÿnh memã kabên ny jarên timer mäm timer me axwe maro aknon me kam ngryk kêt.^c ²⁹Ba ar amã arê gar ama. Ije pidjô kangô ikômo krâ'yr ne ja. Ibâm kute amim ô me ja kunî pytâr ne kute meo bakambit dja ba ajte pidjô kangô nyo ikô. Gwaj baro'ã o ikô. Nãm Jeju ã arkum ane.

³⁰Nhym kam ar ngre. Ngren arÿm o ino re. O ino ren arÿm amû krânhbê Oriwêre'ÿr mô.

Pedru 'êxnhi kukâm kute kum arênh.

Mak 14.27; Ruk 22.31; Dju r 13.36

³¹Ar 'ÿr mô: nhym Jeju arkum,

—Be, akamâtja tâmkam dja me ijo ajkê gar me umaje aprôt ne ajmã. Amrêbê: ne me bakukâmäre ar aprôt ne abimàn timer ã ajarê. Metîndjwÿnh kukwakam ne me arên timer memã kum,

“Be, dja ba mrykî'ât timer ba djwÿnh titik nhym mry umaje prôt ne ajmã”, anen

arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne.

Be, akamâtja tâmkam dja gar me umaje aprôt ne ajmã. Me bakukâmäre kute ar ajã ujarên timer kôt dja gar aprôt ne ibê ajmã. ³²Ibê ajmã nhym me arÿm ibî. Ba ityk ne akubyn itînkam dja ba ar akukâm pykabê Garrêjamã tê. Nãm ã Jeju arkum ane.

³³Nhym Pedru kum,

—Godja ar kunî prôt ne bimàn timer jabej ba dja ba arkôt iprôt kêt timer kumrêx, ane.

³⁴Nhym Jeju kum,

—Kati, mrâm timer dja ga arkôt aprôt. Ba amã arê ga ama. Akamâtja tâmkam ôkrên'ân timer kâr kêt timer dja ga amijã maje ajêxo amân timer krunet ne ikjêkêt ne memã kum, “Kati, ije me'owã pumûn timer kêt timer kumrêx”, ane. Mrâm timer ne ba amã ja jarên timer kumrêx. Nãm ã Jeju kum ane.

³⁵Nhym Pedru kum,

—Kati, gê me gu baro'ã gu babî timer jabej ba ije aminêje ajã ijêx prâm kêt timer kumrêx, ane. Nhym kam kôt ba djwÿnh ar kunî kabên timer kum arê.

---

^c **26.28** Mrâm timer ne Jeju kamrô prôt nhym Metîndjwÿnh arÿm 'ã memã kum, “Arÿm ne ikra tyn kamrô prôt ne. Jakam dja me tu amim ikra markumrêx ba kam arÿm me axwe maro aknon me kam ingryk kêt timer ne.” Nãm ã Metîndjwÿnh memã ane.

Pidjôkôkam Bâmmã amijo à'wỳr.*Mak 14.32; Ruk 22.40*

³⁶Ne kam mō:n kam Jeju kôt pidjôkôbê Djexema'ỳr bôx. Nhyam kam kôt ba djwỳnhmã kum,

—Jakam dja gar ikutêp nhỹ. Ba mũm tẽn Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ, ane. ³⁷Ne kam Pedrumẽ Djebedêu kra ar amãnhkrut japrôn aro tẽn. Ne kam tokry rax pymaje madjà kreti:n arỳm kaprĩ rax ne. ³⁸Ne kam arkum,

—Arỳm ne ba ikaprĩ:re. Arỳm ikaprĩ kute ibĩn 'ỳr. Jãnh mãn ar idjêje nhỹ gwaj baro'ã aminêje barĩt o nhỹ, ane.

³⁹Ne kam amũ tẽn. Tẽmo rãm ne jan tu mỳrbê tỹm. Tỹm ne arỳm Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw ne kum,

—Djũnwã, aje itokry, ikaprĩjabê ipytàr prãm jabej ipytà. Nàr kon, kwãrĩk wãnh rã'ã ba tu itokry. Djãm ba ne ba amimarkôt ar amijo iba? Kati, akabẽnkôt ne ba ar amijo iba, ane.

⁴⁰Ne kam kàjmã djan kôt ba djwỳnh ar'ỳr akẽx ne tẽn ar'ỳr bôx. Nhyam arek ar ôto ikwã. Nhyam Pedrumã kum,

—Je, kraxje kô 'iry kêt ne gar anhôto anhikwã. Mỳkam ne gar iro'ã aminêje arĩto anhỹr kêt ne? ⁴¹Ar aminêje rĩt ne Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gêdja me te ar ajaxwe'ã ar amã apnê gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ. Be, ar anhôkre kadjwỳnhbê ne gar amã ikabẽnja kĩnh. Nhyam be, ar aminêje arĩtbê ne gar arekren anhôtdjwa ne, ane.

⁴²Ne kam ajte amũ tẽn Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw ne kum,

—Djũnwã, aje itokry, ikaprĩjabê ipytàr prãm kêt jabej kwãrĩk wãnh rã'ã ba tu itokry ne akabẽn man kôt ar amijo iba, ane.

⁴³Ne kam ajte akubyn ar'ỳr akẽx ne tẽn ar'ỳr bôx. Nhyam ar nokà bã mex ne ajte arek ôto ikwã. Rerek mex ne arek ôto ikwã nhyam ar omũ.

⁴⁴Ne kam ajte akẽx ne amũ tẽn Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw. Ôbê kute kum kabẽn jarẽnh jakôt ajte kum tãm jarẽ.

⁴⁵Ne kam ajte kôt ba djwỳnh ar 'ỳr akẽx ne ar'ỳr tẽn ar'ỳr bôx ne arkum,

—Je, djãm arek ar anhôto anhikwã rã'ãã, akôkam kôto anhikwã? Aj, arỳm itokry djã iwỳr bôx 'ỳr. Ota, arỳm kute me axwemã ikangamã, ije amijo inhĩja ne kute memã ikangamã. ⁴⁶Kàjmã ar dja. Gwaj on me'ỳr. Ota, arỳm kute memã ikanga djwỳnh bôx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me kute Jejuo tỹm.*Mak 14.43; Ruk 22.47; Dju r 18.3*

⁴⁷Ne kute arkum anhỹro ãm rã'ã nhyam Djuda arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Jeju kôt ba djwỳnhbê 12 'ô ne kubê Djuda. Nãm 'ỳr bôx nhyam me krãptĩ me:x ne kôt môn 'ỳr bôx. Nãm me kàxdjwa kajgomẽ kô jamỳn kôt 'ỳr o môn o bôx. Me rũnh ne me me ano. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ

bênjadwÿrmẽ mebêngêtmẽ ne me me ano nhym me 'ÿr bôx. ⁴⁸Me 'ÿr môr kêtri ne kute memã kanga djwÿnhbê Djuda memã kum,

—Be, ije me'ô nhine kaôrôt dja ga me omün o tÿm ne pa 'amÿ. Nãm ã memã ane. ⁴⁹Nãm Jeju'ÿr bôx ne kum,

—Ujarênh djwÿnh, djãm amexkumrêx? anen arÿm ine kaô.

⁵⁰Nhym Jeju kum,

—Akmere, mÿj kadjy ne ga iwÿr bôx? ane.

Nhym kam me arÿm 'ÿr môn o tÿm ne pa 'amÿ. ⁵¹Nhym kam bênjadwÿr nhô âpênh'ô ne mekôt tẽ. Me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bênjadwÿr rax nhô âpênh mekôt tẽ. Nhym Jejumẽ ro'ã ar ku'êja 'o ne arÿm ô kàxdjwa kajgo kaban o me'ôjamã akabên amak ta, bênjadwÿr nhô âpênhja jamak ta.

⁵²Nhym Jeju nêje kukràn kum,

—Kwãrik wãnh. Akubyn àkam adjà. Ga, me kute kàxdjwa kajgoo pôx ne kute o aben parja pumũ. Ja dja ga amikam ama, ane. Mÿj'ã ne kum kabên ja jarê? Bir, djãm me kute me par prãm umar mexmã? Kati. Dja kurê djwÿnh ï arÿm kubĩ. 'Ã ne Jeju kum,

—Ga, me kute kàxdjwa kajgoo pôx ne kute o aben parja pumũ, ane.

⁵³Ne kam ajte kum,

—Djã nã gãm ijã amim, “Dja te Bãm 'uw nhym kum ôr kêt”, ane? Kati, ba ren me'ã Ibãm 'uw nhym ren imã kadjy mrãnh djwÿnh krãptĩ: jano. Ren imã redjiãobê 12 jano nhym me ren ipytã. Me redjiãobê 12kam me krãkamngôn'hã akre nhym me kubê 72.000. Me krãptĩ: ⁵⁴Ne me ren ipytã ba ren kam me bakukãmãre kute Metîndjwÿnh kabên'ã pi'ók no'ók kôt amijo itêm kêt. Nhym be, kati. Mrãmri ne ba kabên kôt amijo itêmkumrêx, ane.

⁵⁵Nãm ã Jeju kum anen kam me krãptĩjamã kum,

—Je djãm idjãkĩnhĩ ne ga me aje ijo atÿm kadjy iwÿr anhô kômẽ anhô kàxdjwa kajgomẽ o mō? Myt kunĩkôt ne ba Metîndjwÿnh nhô kikretikam ikrĩ, memã idjujarênh o ikrĩ ga me kam kam ijo atÿm kêt ne. ⁵⁶Mÿkam ne ga me ijo tÿm? Bir, amrêbê: ne Metîndjwÿnh kukwakam kabên jarênh djwÿnh me bakukãmãremã me ajã ajarê. Me aje ijo atÿm'ã ajarên arÿm 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym me arÿm aben djô'ã arênh o mō: Arênh o mōr tãmtã arÿm iwÿr o bôx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam arÿm iwÿr o bôx. Ba ar iba: ga me arÿm jakam ã ijo ane. Me kute me bakukãmãremã me ajã ujarênh kôt ne ga me arÿm jakam ã ijo atÿmo ane. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane. Nhym kam kôt ba djwÿnh kunĩ mã amijã maje prôt ne.

Me kute we axwe jabej kukjêr.

Mak 14.55; Ruk 22.66; Dju r 18.12

⁵⁷Nhym me kute pa 'amÿnh djwÿnhja o mō:n arÿm Kajbaj'ÿr o bôx. Me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bênjadwÿr raxbê ne Kajbaj. Nhym Môjdjê kukràdjã mar djwÿnhmẽ mebêngêtmẽ ne me arÿm akuprô nhym me me'ÿr o bôx. ⁵⁸Nhym be, Pedru ne Jeju kôt tẽ, nĩjar kum kre rax ne tẽ.

Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax nhõ kikre nhĩpôkri kênh ngrire nhym Pedru arỳm Jejukôt wadjà. Me kute ajmã Jeju o jabej kute omũnhmã arỳm nhỹ, bẽnjadjwỳr nhõ krākamngônĩmẽ ro'ã nhỹ.

⁵⁹Nãm me me'ỳr Jejuo bõx nhym kam me rũnh arỳm me 'èxnhĩ jabej. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêttẽmẽ me rũnh kunĩ ne me me 'èxnhĩ jabej. Dja me amãnhkrut Jeju'a 'èx ne memã kum,

—Ba ne ba axwe kôt omũ. Nãm ã ane ba omũ, ane. Dja me ane nhym me arỳm me kabẽn man arỳm we axwe 'õ pãnh kubĩ. Kadjy ne me me 'èxnhĩ jabej. ⁶⁰Ne te abejo dja. Me'õ ar amãnhkrut kute axikôt 'ã kabẽnja ne me te abejo dja:. Nhym me 'èxnhĩ krãptĩ kàjmã ku'ên arĩk aben kupa'ãbit axwe jarẽnho kumex. Nhym me te ar amãnhkrut axikôt 'ã kabẽnja jabejo dja: nhym kam ar 'èxnhĩ amãnhkrutja arỳm kàjmã djan axikôt 'ã kabẽn jarẽ. ⁶¹Nãm ar'a 'èx ne memã kum,

—Tãmwã ne memã kum, “Ba ne ba ije Metĩndjwỳnh nhõ kikreti ngrànĩh ne ije akubyn ipêx kadjy ijitỳxo 'ỳr ibõx mexkumrẽx. Akubyn ije ipêx'a dja akati amãnhkrut ne ikjêkêtbĩt apêx ba arỳm ipêx pa.” Nãm Jeju ã memã ane bar arỳm kuma. Nãm ar 'èxnhĩja ã Jeju'a memã ane. Ar axikôt ã memã arẽnho ane.

⁶²Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxja arỳm kàjmã djan kum,

—Ga ar kabẽnjama. Djãm aje aminêje akabẽn'õ jarẽnĩh prãm kêtĩkumrẽx. On imã amikôt amijarẽ, ane. ⁶³Nhym Jeju tu anhikrẽ.

Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ajte kum,

—Metĩndjwỳnh tĩn ne ar baja ne arỳm gu bapumũnho nhỹ. Kwārĩk wãnh nokrekam ajêxnhĩ kêt. On me imã amijarẽ. Djãm abê me babê idjaer nhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati, nẽn? Djãm mrãmri abê Kritu? Djãm abê Metĩndjwỳnh Kra? On me imã amijarẽ, ane.

⁶⁴Nhym Jeju kum,

—Kôt ne ga imã arẽ. Ba ar amã arẽ gar ama. Gêdja ba ã Metĩndjwỳnh pymati djubôk'ãnh nhỹ. Ije amijo inhĩ ne ibẽnjadjwỳr raxkam ubôk'ãnh nhỹ gar arỳm ipumũ. Ne kam ajte kakrākôt amrẽ kàjkwa kurũm itẽmkôt ipumũ, ane.

⁶⁵Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax kute memã amingryko amirĩt kadjy arỳm amibê kà kadjô. Amibê kà kadjôn arỳm memã kum,

—Ê, arỳm ne Metĩndjwỳnh japrỳ. E kum kwārĩk wãnh gwaj ijukri axwe kôt omũnh djwỳnh'õ jabej kêt. Gwaj bakunĩ ne gwaj arỳm kute Metĩndjwỳnh japrỳja ma. Ta ne amijo Metĩndjwỳnh rax pytàn arỳm o aprỳ gwaj kôt kuma. Kute gwaj bamã, “Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh inhỹrkôt dja gar ipumũ”, anhỹrkôt ne gwaj arỳm kuma. ⁶⁶Arỳm ne gar ama. Mỳj dja gwaj nẽ? ane.

Nhym me kupãnhĩtã 'ã kum,

—Gê me on kubĩ. Gê me on kubĩ, ane.

⁶⁷⁻⁶⁸Nhym kam me kwỳ nokre kutôn ikra krão tak nhym me kwỳ ikra poo tak ne kum,

—We me inhô Běnjadjwỳrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwỳnh ajano, abê Kritu kadjy ajano ga bôx. Aj, goja abê Kritu jabej goja me'ô kute akurwanhjakôt omũ. Goja tu aman me imã arê. Nãm me ã Jeju'ã bẽno bikẽnho ane.

Pedru aminêje 'êx.

Mak 14.66; Ruk 22.55; Dju r 18.15

⁶⁹Nhym Pedru arỳm me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bẽnjadjwỳr rax nhô kikre nhipôkri kẽn ngrirekam nhỹ. Nhỹ: nhym bẽnjadjwỳr nhô àpẽn ni arỳm 'ỳr bôx ne omũn kum,

—Tukwa, gadjwỳ ne ga Jeju kôt ar aba. Pykabê Garrêjakam Jejukôt ar aba, ane.

⁷⁰Nhym me kunĩ nhipôkri arĩk aminêje 'êx ne kum,

—Kati, ije akabẽnwã mar kêtumrêx, ane.

⁷¹Ne kam kikreti'ỳr àrmã katon kre tâ dja. Nhym bẽnjadjwỳr nhô àpẽn ni 'ôdjwỳ omũn memã kum,

—Tãmwãdjwỳ ne Jejukôt ar ba, Nadjarekam Jejukôt ar ba, ane.

⁷²Nhym ajte aminêje 'êx ne memã kum,

—Aje mỳj me'ô jarẽnhwã ije omũnh kêt. Djãm ijêxnhĩ? Kati.

Metĩndjwỳnh ne arỳm ijêxnhĩ kêt kôt ima, ane.

⁷³Nhym kàjbê 'âtũm nhym kam me'ô 'ỳr tẽn kum,

—Be, mrãmri ne gadjwỳ kôt ar aba. Abê pykabê Garrêja kra'ô.

Garrêjakam me kabẽn kôt ne ga akabẽn bar kôt aman arỳm amã ikato, ane.

⁷⁴Nhym memã kum,

—Kati, mrãmri ije me'ôwã pumũnh kêtumrêx, ane. Ne me'ô kute kum anhỳr kêt mã arỳm amikangrôn memã kum,

—Dja ba ijêxnhĩ jabej gẽ Metĩndjwỳnh pãn h ijo akno. Ta ne arỳm ijêxnhĩ kêt kôt ima, ane. Nãm anhỳr 'iry kêt nhym arỳm ôkrẽn'ãnh kà. ⁷⁵Nhym kam Pedru ôkrẽn'ãnh kàr man akubyn amimaro tẽ. Amimaro tẽn arỳm amũja'ã Jeju kute kum kabẽn jarẽnha'ỳr amimaro bôx ne amijã kabẽn ma. Kute kum,

—Ôkrẽn'ãnh kàr kêt ri dja ga aminêje ajêxo amãnhkrut ne ikjê kêt ne memã kum, “Kati, ije tãmwã pumũnh kêt”, anhỳr ja ne arỳm kuma. Nãm maro dja nhym arỳm rerek 'ỳr bôx. Rerek 'ỳr bôx nhym arỳm katon mu:w.

Me Piratu'ỳr o môn o bôx.

Mak 15.1; Ruk 23.1; Dju r 18.28

27 ¹Nhym kam kryrãm me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bẽnjadjwỳr kunĩmẽ mebê idjaer bẽngêt arỳm Jejuo aben ma. O aben man arỳm abenmã 'ã karôn abenmã kum,

—Mrãmri dja me on tu bĩnkumrêx, ane. ²Ne kam arỳm uwpren Piratu'ỳr o môn o bôx. O bôx ne kum kanga. Piratubê bẽnjadjwỳr bajtem. ³Me kute bĩnmã 'ỳr o môrkam ne Djuda arỳm omũ. Djuda kute kurê djwỳnhmã kanga djwỳnhja arỳm omũ. Ne kam arỳm amim ngry:k ne. Amim ngryk ne arỳm amim,

—Je tô mỳkam ne ba memã Jeju kanga? ane. Amim ngryko tẽ:n akubyn me rũnh'ỹr kryt jakao ngõnhponho pi'òk kaprĩbê 30o tẽn arỳm me'ỹr o bõx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêt'ỹr ne o bõx ne arỳm memã kum,

⁴—Axwe kêtukumrẽxkam ne ba me amã kanga ga me arỳm aje bĩnmã. Ba kam arỳm ijaxwe:, ane. Ne memã kum, “Mĩ”, ane.

Nhym me kum,

—Djãm me ba ne ba me o amaro iba? Kati, ga ne ga o me ima, ane.

⁵Nhym kam arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỹr tẽn 'ỹr bõx ne kikreti kadjwỳnhbê ngõnhponh mẽn arỳm mã tẽ. Mã tẽn kam ta pĩ'ã amimut djẽn amibĩn arỳm ty.

⁶Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar 'ỹr tẽn ngõnhponho atom ne abenmã kum,

—Djãm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti nhõ pi'òk kaprĩo atom djàkam gwaj baje ngõnhponh djirmã? Kati. Djuda kute gwaj bamã Jeju kanga nhym me kute bĩn nhym kamrõ prõt pãnh ne ngõnhponho pi'òk kaprĩja. Gwaj ren Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam pi'òk kaprĩ djin ren kam Môdjê kukràdjã kupa'ã amijo tẽ, ane. ⁷Ne kam aben man abenmã kum,

—Gwaj ngõnhponho ngybõr nhõ pyka by. Me kute kam me bajtem tyk jangjênh kadjy pyka by, ane. Ne kam arỳm ngõnhponho pyka by. ⁸Kam ne me arỳm pykamã pyka kamrõre jarẽ. Akatija tãmkam ne me kute kum arênh rã'ã. ⁹⁻¹⁰Amrêbê: ne me bakukãmãre Djermi memã 'ã ajarẽ. Me kute ngõnhponho ngybõr nhõ pyka byr'ã ajarẽ. Djermi Metĩndjwỳnh kukwakam me bakukãmãremã 'ã ajarên memã kum,

“Nãm me kam arỳm kryt jakao ngõnhponho pi'òk kaprĩbê 30 by.

Mebê idjaer kute me'õ'ã kum,

‘Dja ba me me'õ pãnh amã ã pi'òk kaprĩo ane’, anhỹr kõt ne me arỳm kubê 30 by.

Ne kam arỳm o ngybõr nhõ pyka by. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute imã arênh kõt ne me kuby.”

Nãm ã Djermi me bakukãmãremã ane. Nhym me kam arỳm aben djõ'ã arê:. Arênh mõi tãmtã arỳm 'ỹr o bõx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam me rũnh arỳm ngõnhponho ngybõr nhõ pyka byrkumrẽx. Djermi kute amrêbê: me bakukãmãremã 'ã ujarênh kõt ne me arỳm pyka byrkumrẽx.

Piratu kute we axwe jabej kukjêr.

Mak 15.2; Ruk 23.3; Dju r 18.28

¹¹Me kute pyka byr djwỳnhràmm ne me rũnh arỳm bẽnjadjwỳr Piratu'ỹr Jejuo mõi o bõx. O bõx nhym arỳm kabem dja nhym kum,

—Djãm abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax? ane.

Nhym Jeju kum,

—Kõt ne ga aje arênhwã, ane.

¹²Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ arĩk Jeju'ã axwe janhõ. Nhym tu anhikrê.

¹³Nhym Piratu kum,

—Djãm ajaxwe krãre ne me amã arẽ? Djãm aje mar kêt? ane.

¹⁴Nhym kum kabẽn'õ jarẽnh kêtikumrêx. Nhym bẽnjadjwỳr Piratu te kute marmã kam no tyn omũnhõ nhỹ. ¹⁵Be, akatija tãmkam ne mebê idjaer krãptĩ: arỳm aben pydji. Me kute aben kajmã'ã Metĩndjwỳnh me kukãmãre nhirõbê mrãnh djà mar kadjy aben pydji. Amex kunĩkõt ne bẽnjadjwỳr raxbê Piratu akati jakam mebê ijê djà kurũm me pỳnh ne meo põx nhym me mã mrã, mebê ijêjao põx nhym me mã mrã. Me kute me'õ'ã à'wỳrja ne me kĩnh kadjy bõm kumẽ. ¹⁶Mebê ijê djàkam ne me arỳm me'õ axwe:jabê ijê. Idjibê ne Baraba. ¹⁷Me krãptĩ ne me akati jakam akuprõ nhym Piratu memã kum,

—Mỳj me'õ dja ba me amã kaban ano? Dja ba Baraba kaban ano. Nàr, dja ba Jejumã inhiren ano, me kute kum Kritu jarẽnhjamã inhiren ano, ane. ¹⁸Nãm anhỹr djwỳnhhràm amim,

—Jeju'ã me krãptĩkam ne me rũnh 'ã ngryk ne imã kanga, ane. Ne kam arỳm kute Jejumã irer ne kute anor prãm.

¹⁹Piratu arek memã axwe pãnh jarẽnh djàkam nhỹ nhym prõ amũ kum kabẽn janon kum,

—Kwãrĩk wãnh ajmã me'õwão kêt. Axwe kêtikumrêxkam ajmã o kêt. Akatija tãmkam ne ba ibiptirkam omũn arỳm kam axwe idjumar, ane.

²⁰Kam ne Piratu kute kum irer ne kute anor prãm ne me krãptĩmã kum,

—Mỳj me'õ dja ba kum inhiren ano? ane. Nhym me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ me krãptĩmã kum,

—Baraba dja ga me amã kĩnh. Jeju'ã dja ga me kum, “Abĩ, abĩ.” Nãm me ã memã ane.

²¹Nhym kam bẽnjadjwỳr Piratu ajte me krãptĩmã kum,

—Ar amãnhkrutja. Nhỹnhja dja ba kum inhiren ano? ane.

Nhym me kum, “Baraba”, ane.

²²Nhym memã kum,

—Mỳj dja ba Jejudjwỳ on? Me kute kum Kritu jarẽnhja mỳj dja ba on? ane.

Nhym me kunĩ kum, “Pĩte'y'ã anhõ”, ane.

²³Nhym Piratu memã kum,

—Tõ mỳkam? Mã ne kute? Djãm axwe? ane.

Nhym me kàj bê kum, “Pĩte'y'ã anhõ”, ane.

²⁴Nhym Piratu amim,

—Je, jakam ne ba arỳm te meo ane. Nhym me ngry:k ne kangao kumex, ane. Ne kam ta kute we memã amijaxwe kêtõ amirĩt kadjy arỳm ngõ byn me kunĩ nokrekam aminhikra põn memã kum,

—Djãm ije me'õ axwe kêtja kamrõ kapĩnkam ba ijaxwe? Kati, me ga ne ga me 'ã imã apnê ba arỳm ije bĩnmã. Me ga ne ga me ajaxwe, ane.

²⁵Nhym me kunĩ kum,

—Nà. Tām. Me ba dja ba me ijaxwe. Me ikramẽ ikrakam itàm djwýmẽ dja ba me ijaxwe. Me ba ne ba me imã bĩn prãm ne kam aje bĩnmã amã 'ã apnê, ane.

²⁶Nhym kam arým Baraba kaban ano nhym ta arým arek ar mekôt ba. Nãm kum iren anon kam memã Jeju jarẽ. Nhym me arým mrykã punuo kaprêprê:k ne. Nhym kam me kute pite'y'ã nhôr kadjy memã arẽ.

Krākamngôn kute 'ã bẽno bikẽnh.

Mak 15.16; Dju r 19.2

²⁷Nhym kam bẽnjadjwýr Piratu nhô krākamngôn kikretimã Jejuo môn o wadjà. Kumoka'ê nhidjibê Pretorimã o môn o wadjà. O wadjàn arým kadjy me krākamngôn kàtàm kunĩ akprô. O akprô nhym me kunĩ arým bôx ne Jeju'a aben pydji. Me kute apryn 'ã bẽno bikẽnh kadjy 'ã aben pydji. ²⁸Ne kam kubê kubêkà kaban inôkà ryti kamrêk kute me bẽnjadjwýr rũnh nhinôkà pyrækja kum adjà. ²⁹Ne kam mrýnhĩ kajkep ne ikãnh ne, ne kum kutu. Nãm me me bẽnjadjwýr rũnh nhô krãdjê'a mrýnhĩ jakren arým kum kutu. Ne kam ikra djubôkmã po'ê jadjà nhym kuby. Me bẽnjadjwýr djàbêr djà'a ne me po'ê jakren ikramã adjà nhym kubyn o nhỹ. Nhym me parbê ari rôrôk ne kônkrão krĩn 'ã bẽno ajkẽn apýnh kum,

—Ga we abê mebê idjaer nhô bẽnjadjwýr rax. Gora kribêm atĩn 'iry, anhyro kumex. ³⁰Ne kam apýnh kutôn apýnh po'ê byn arĩk o krã môre. ³¹Ne kam arým 'ã bẽno bikẽnhja inomã kumẽn kam arým kubê inôkà ryti kamrêk kaban akubyn kum ô kubêkà djwýnhja jadjà. Ne kam kute pite'y'ã nhôrmã o katon o mō.

Me kute pite'ykam nhôr.

Mak 15.21; Ruk 23.33; Dju r 19.17

³²O môn arým me'ôbê Ximão kajpa. Pykabê Xirenikam me kra 'ô. Nhym me krākamngôn arým Jeju nhô pite'y'ã kum àpnẽnh tỳx nhym arým kum ikreio kumýn o mō. ³³Krãnhrebê Gogota'ýr ne me Jejuo mō. Me bakabẽnkam ne gu me ren krãnhremã me krã'i jarẽ. Nãm me 'ýr o môn arým 'ýr o bôx. ³⁴Ne kam pidjô kangô kadjãmẽ pidjyo akàn arým Jejumã kungã. Nhym te kakin kanga. ³⁵Nhym kam me arým pite'y'ã kunhō nhym wajêt.

Nhym kam me apýnh kute ô kubêkà jamýnh kadjy kẽn kryre rẽ. Me kute kẽn rẽnhkôt ne me amijo kubêkà pytà. Amrêbê: ne ujarẽnh djwýnh 'ã ajarẽ. Me kute abenmã ô kubêkà ngrãnh'ã ajarẽ. Metĩndjwýnh kukwakam ne 'ã ajarẽn me bakukãmãremã kum,

“Metĩndjwýnh Kra ne memã kum,

‘Arým ne me abenmã ikà ngrà.

Nãm me ikà ja'ã kẽn kryre rẽn arým amijo utà.’ Nãm ã memã ane.” Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me arým aben djô'ã arẽnhō mō:n arẽnhō mōr tãmtã arým 'ýr o bôx. Tũ:mràm me bakamingrãnyreka m 'ýr o bôx nhym me arým abenmã Jeju kà ngrãnhkumrẽx. Metĩndjwýnh

kukwakam ujarênh djwýnh kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt ne me arým abenmã Jeju kã ngrãnhkumrêx.

³⁶Ne kam arým nhỹ, nêje rĩto nhỹ. ³⁷Ne kam 'ã pi'ôk no'ôk ne. Pi'ôkkam ne memã kum,

—Jeju ne ja. Mebê idjaer nhõ bẽnjadjwýr rax ne ja, ane. Me kunĩ kute omũnh kadjy ne me Jeju nhimôkri kunhõ. Me kute we Jeju jaxwe 'õ pãnh pĩte'y'ã jêťja pumũnh ne kute mar kadjy ne me pi'ôk no'ôk ne imôkri kunhõ. ³⁸Ne kam ar ãkĩnhĩ amãnhkrutja Jeju nhikjê'ã pĩte'y'ã ar kunhõ. Nhym arým ar arij. Jeju ôkredjãkôt wajêť nhym aktã ar axweja ijên wajêť. ³⁹Nhym me 'ãnh môrja nokã nhàn kum kabên punu:re ne kum,

⁴⁰—Be, ga: ne ga we aje Metĩndjwýnh nhõ kikreti ngrãnh ne aje akubyn ipêxmã. Nhym aje ipêxo adjãm'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêť ga we aje ipêx parmã. Goja jakam amiptã. Goja abê Metĩndjwýnh Kra jabej pĩte'y kurũm rwý, ane.

⁴¹Nhym kam me rũnh arĩk 'ã bẽno ajkê. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmê Môjdjê kukrãdjã mar djwýnhmê mebêngêťmê ne me arĩk 'ã bẽno ajkên abenmã kum,

⁴²—Amũbit ne me utã. Ne kam te kute amipyťar prãmje. Goja gê mrãmri mebê idjaer nhõ bẽnjadjwýr raxkumrêx jabej on pĩte'y kurũm rwý. Gê goja rwý gwaj goja rwýkkôt omũn arým tu amim markumrêx. ⁴³Tãmwã ne we Metĩndjwýnh kanãrrãm ar ba. Gê Metĩndjwýnh mrãmri kum kĩnh jabej on utã. Tãmwã ne 'êx ne memã kum, “Ibê Metĩndjwýnh Kra”, anhýr ar o ba. Nãm me ã abenmã ane. ⁴⁴Nhym ar ãkĩnhĩ aktã pĩte'y'ã jêťjadjwý kum ãkjêro wajêť.

Tyk kadjy ne ja.

Mak 15.33; Ruk 23.44; Dju r 19.28

⁴⁵Nhym arým kãjkwa nhĩpôkri myť nhỹ. Nhym kam tu akamãť kô tyk ne. Pyka kunĩkôt ne me'ã akamãť kô tyk ne. Nãm me'ã akamãť kô tykkam myť kyn kyn kyn ky: nhym 3 orakam, amykrykambĩť arým ajte myť no pôt ne. Arým ajte myť kato. ⁴⁶Myť kato nhym Jeju mebê idjaer kabênkam kãj bê kabên ne Bãmmã kum,

—Eroi: Eroi: rama xabatani, ane. Nãm ren me bakabên kam kum,

—Inhõ Metĩndjwý:nh, Inhõ Metĩndjwý:nh, mýkam ne ga arým ikanga? ane.

⁴⁷Nhym parbê me ku'êja kabên man arĩk abenmã kum, “Ê, me'ôwã ne Erijmã kabên”, ane.

⁴⁸Nhym kam me'õ prôt ne ngõnh puror põnh djã jakrita byn pidjõ kangô kadjãmã adjã. Nhym kam kangô ipu nhym pĩ nhĩdjãmã adjàn kãjmã kum kungã, kute kaôr kadjy. ⁴⁹Nhym me'õ ar kum,

—Adjým, gê goja me bakukãmãrebê Erij 'ýr bõx ne goja utã, ane.

⁵⁰Nhym kam Jeju kãj bê ajte kabên ne arým ty.

⁵¹Be, nhym arým Metĩndjwýnh nhõ kikreti kadjwýnhbê kubêkãťija ta amikadjõ. Nãm nhôr djã'ãnh amikrax ne e y: ne kraxmã amimê. Nhym pyka arým amingrêk ne. Nhym apýnh kên amikokij. ⁵²Nhym apýnh pyka krã amijã kurê. Nhym me tyk krãptĩ, Metĩndjwýnh nhõ me ja krãptĩ,

(Matêu 27.51)

arÿm ï tã akubyn tîn ne kato
 53 ne arÿm Jeju akubyn tîn
 nhijukri Djeruxarêmã mō,
 krîrax tãmmã ne me kute
 Metîndjwÿnh nhō krîrax
 mextire jarênh ja, kumã ne
 me mōn me krãptîmã amijo
 amirît.

54 Pyka amingrêk nhym
 mÿjja kwÿ ã amijo ane.
 Nhym krâkamngôn krãptî:
 kubê 100 nhō bÿnjadjwÿrmê
 ro'ã Jeju nêje rîto ku'êja arÿm
 omũ. Mÿjja pumũn arÿm tîn
 prã:m ne abenmã kum,
 —Be, mrãmri ne
 me'ō jabê Metîndjwÿnh
 Krakumrêx, ane.

55 Nhym me niredjwÿ krãptî amybÿm omũnho dja. Amrêbê Jeju pykabê
 Garrêjakam ar bari ne me nire ja mã kôt ban o djuw mexo ba. Ne Jeju ajbir
 krîraxbê Djeruxarê'ÿr tÿmkam kôt ajte mōn bōx. 56 Me nire ja nhikô'ã ne
 Marij Madarena dja. Nhym Marij 'ôdjwÿ dja. Kurũm ne Xijagumê Jôdje ar
 apōx. Nhym Djebedêu kute kum ar adjwÿrja nãdjwÿ dja.

Arÿm adjâr kadjy ne ja.

Mak 15.42; Ruk 23.50; Dju r 19.38

57 Nãm Jeju ty nhym kam amykry mex ne. Nhym Jôdje arÿm bōx.
 Krîraxbê Armatêkam ne Jôdje abatànhdjã. Ô nèkrêx rax. Adjwÿnhdjwÿ ne
 arÿm Jeju kôt ba. 58 Nãm Piratu'ÿr tÿn bōx ne Jeju nhî'ã kuma. Nhym Piratu
 memã kum, “Aje, me kum angã”, ane. 59 Nhym kam Jôdje kadjy kubêkà
 mexbê rinhu byn 'ÿr o tē. 'ÿr o tÿn arÿm pîte'y kurũm o ruw. Ne kam arÿm
 kubêkào kupu. 60-61 Nhym wãnh ta ô me tyk nhō kÿnkreja. Ta kabÿn kôt ne
 me ajbir kÿnkre kakruw. Nhym arÿm Jeju o mōn kam adjãro dja. Ne adjâr
 pan kam kÿnpoti jabatànhdja ajkwa krekre'ã kudjan kam arÿm mã tē. Nhym
 Marij Madarenamê Marij 'ôdjwÿmê ar kÿnkre kônho omũnho nhÿ.

Kÿnkre nêje ku'ê djwÿnh'ã ujarênh.

62 Pi'ôk rârâr nêje akatikam ne me adjã. Akati jakam ne me me tyk djã
 kêt djã nhō akati bōx kÿtri aminhō mÿjja kupênho kumex. Nhym kam arÿm
 pi'ôk rârâr bōx. Me tyk djã kêt djã nhō akati bōx. Nãm te pi'ôk rârâr nhym
 me rûnh akati mar kêt ne tu Piratu'ÿr tē. Me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh
 nhō bÿnjadjwÿrmê mebê pardjêu Piratu'ÿr tÿn 'ÿr bōx ne Jeju'ã kum,

(Matêu 27.66)

63 — Běnjadjwỳr, me'õ 'êxnhija tĩn ne ar bari ne memã kum, “Dja ba ty nhym ijã akatin akatin akati ba kam akubyn itĩn”, ane. Tãm ne bar ma:ro iba. 64 Kam bar amã arẽ. Godja kõt ba djwỳnh ar akamãtkam kěnkre 'ỳr bõx ne arỳm iõ akĩn mã o mõ. Ne kam arĩk memã 'êx ne memã kum, “Arỳm ne akubyn tĩn ne”, anhỳro ba. Jeju ta ne amrẽbẽ me noo biknoro ba. Dja ar ijukri akubyn tĩn jarẽ nhym me abenmã arẽn arỳm abennoo biknor me:x ne. Me 'êx kêt kadjy dja ga anhõ krãkamngõnh janon memã kum, “Me 'ỳr mõn kěnkre kuri dja”, ane nhym ar te kute iõ àkĩnhmã. Gẽ 'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêxkambit me ajte ate krã ba. Nãm me rũnh ã Piratumã ane.

65 Nhym memã kum,

— Gêtõ. 'Ỳr krãkamngõnh kwỳo mõ gẽ me kěnkre nêje djan rĩt tỳ:xo dja, ane. 66 Nhym kam me arỳm kěnkre'ỳr meo mõn meo bõx. Ne kam arỳm kěnkre'ã kěnpotio yn kam kre nêje krãkamngõnh pumjuw nhym me arỳm nêje djan rĩt tỳ:xo dja.

Akubyn tĩn kadjy ne ja.

Mak 16.1; Ruk 24.1; Dju r 20.1

28 1 Nhym me tyk djã kêt djã nhõ akati arỳm apêx nhym arỳm pi'õk kamrěkkam akati tẽ. Nhym kam Marij Madarenamẽ Marij 'õdjwỳ ar arỳm kute kěnkre pumũnhmã 'ỳr tẽ.

2 'Ỳr tẽ: nhym arỳm pyka amingrěk tỳ:x ne. Běnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh 'õ ne kãjkwa kurũm ruw nhym kam pyka amingrěk tỳ:x ne. Nhym kadjy mrãnh djwỳnh arỳm kěnkre'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Bõx ne arỳm ajkwa krekre'ã jãm kěnpoti dja. Jãm kudjan arỳm 'ã nhỹ. 3 Nãm nokre jadjê:nh kute mrãmri ne na jadjênhkam põk tỳxja pyrãk. Nhym õ kuběkãja jaka: kute mrãmri ne kakũm

arngrokam akaja pyrâk. ⁴Nhym kre nêje ku'ê djwÿnhja arÿm omÿ. Omÿn arÿm umaje terte:t ne arÿm rôrôk ne. Ne kam arÿm wănh kute me tyk pyrâk ne ikwă.

⁵Nhym ar nire kênkre'yÿr tēn bôx nhym kadjy mrănh djwÿnhja arkum, —Kwărik wănh ar atĭn prăm kêt. Jeju ne gar abej. Arÿm ne ba ar ama. Me kute pĭte'y'ă nhôr ne bĭnja ne gar abej tē. ⁶Jakam ne arÿm nôr kêt. Năm akubyn tĭn ne kato, kute ar amă arēnh kôt. Amrē ar tēn nôr dĭa kaprÿja pumÿ. ⁷Dja gar omÿn kam amikră kêt ne tēn kôt ba djwÿnhmă arē. Dja gar arkum, “Arÿm ne akubyn tĭn ne ar akukăm pykabê Garrêja'yÿr tēmmă. Dja gar kam tēn arÿm omÿ” ane. Dja gar ă arkum ane. Ba ne ba arÿm ar amă arē gar arÿm ama. Năm ă kadjy mrănh djwÿnh arkum ane.

⁸Nhym ar nire kabēn man arÿm amikră kêt ne mă kênkre kurÿm prôt ne. Tĭn prămmē kĭnhmē akân prôt ne. ⁹Ar kute kôt ba djwÿnh arkum arēnhmă prôt ne. Prôt: t nhym ar aêrbê Jeju ar kajpan arkum, “Ăpnĭre ar”, ane. Nhym ar arÿm 'yÿr bôx ne paro tÿm ne kum rax jarēnhô nō. ¹⁰Nhym Jeju arkum, —Kwărik wănh ar atĭn prăm kêt. Tēn ikamy arkum ikabēn jarēn arkum, “Ar Garrêja'yÿr mō. Dja gar kam bôx ne arÿm omÿ”, ane. Dja gar ă arkum ane. Năm ă Jeju arkum ane. Nhym ar nire arÿm ar'yÿr mō.

Kênkre nêje ku'ê djwÿnh 'ă ujarēnh.

¹¹Ar'yÿr mō nhym wănh kre nêje ku'ê djwÿnh kwÿja arÿm kăjmă dĭan amÿ krĭraxmă mōn bôx. Bôx ne arÿm me kadjy Metĭndjwÿnh mar djwÿnh nhô bĕnjadjwÿrmă prĭne amijarēn arkum,

—E kum, pyka ne amingrêk nhym kadjy mrănh djwÿnh arÿm ruw ne kênkre'yÿr tē. 'Yÿr tēn arÿm ajkwa krekre'ă jăm kēnpoti dĭan 'ă nhÿ. Nokre adjê:nh ne nhÿ. Bar omÿn itĭn pră:m, ane. ¹²Nhym ar arÿm kuman mebêngê't'yÿr tēn 'yÿr bôx ne mekmē akuprô. Ne kam arÿm o aben ma. O aben mar pan kam arÿm krăkamngôn'h'yÿr bôx ne arkum,

¹³—Kwărik wănh memă wă jarēnh kêt. Dja gar memă ajêx ne memă kum, “Akamătkam ar inhôt tykkam arÿm kôt ba djwÿnh ar bôx. Bôx ne arÿm Jejue akĭn mă nhĭ'ăm o mō”, ane. Dja gar ă memă ajêxo ane bar pănh arÿm ar amă pi'ôk kaprĭ kumex ngă. ¹⁴Nhym godja me kătăm arÿm ar anhô bĕnjadjwÿr Piratumă ar ajarēnh jabej ne kum, “Năm anhô krăkamngôn'h kre nêje rĭt'ă ngôr nhym kôt ba djwÿnh ar arÿm Jejue akĭ”, anhÿr jabej. Nhym ar akam ngryk jabej. Ar ba dĭa bar arÿm ar anêje kum ikabēn ne ar apytă. Mĭ, pi'ôk kaprĭ. Dja gar ă memă ajêxo ane. Năm ă me rŭnh krăkamngôn'h arkum ane. ¹⁵Nhym kam ar arÿm amim pi'ôk kaprĭ jamÿn ă memă 'êxo bao ane. Ar kute arkum 'ă karô kôt ă memă 'êxo bao ane. Nhym kam mebê idjaer arÿm arēnhô kumex ne arēnhô ipôk ne. Ne akati jakam kute we ar kute Jejue àkĭnhja jarēnh ră'ă ne.

Ar àpênh djà'ã arkum karõ.

Mak 16.14; Ruk 24.46; Dju r 20.19; Kar 1.6

¹⁶Nhym kam kôt ba djwýnh Ar kubê 11ja amũ pykabê Garrêja'ýr mõn bõx. Jeju kute arkum krãnh jarênhja'ýr ne ar bõx. ¹⁷Ne kam arým Jeju pumũn parbê kõnkrão nhýn kum rax jarên kum,

—Mrãmri ne ga arým akubyn atĩn ne, ane. Nhym be, ar kwý ne ar abenmã kum,

—Djãm mrãmri Jejukumrêx ne dja? Djãm mrãmri akubyn tĩn ne? Kon ne, ane. ¹⁸Nhym Jeju arým ar'ýr bõx ne arkum,

—Kàjkwamê pykamê kam mýjja kunĩ ne ba ije o iba kadjy arým ibênjadjwýr rax. ¹⁹Kam dja gar mõn me kunĩmã arê. Apýnh me ba djà kunĩkôt memã arê gê me ikabên man kôt ar amijo ba. Dja me ikabên man kôt ar amijo ba gar Metĩndjwýnhmã ngômã me angij. Dja gar memã kum, “Arým ne ga tu amim Bãm markumrêx ne ajte tu amim Kra markumrêx ne ajte tu amim Metĩndjwýnh Karõ markumrêx. Ba kam arým ar kukwakam ngômã ajadjã”, ane. Dja gar ã memã anen arým ngômã me angij. ²⁰Ije ar amã katât ar amijo aba'ã karõkam ikabên kunija memã arê gê me ikabên kunĩ man kôt ar amijo ba. Dja ba kam akati kunĩkôt ar amê amijo ikajkep rã'ã: rã'ã ne nhym pykakam me kute aminhinomã amimênh djà nhõ akati arým bõx. Nãm ã Jeju arkum ane. Tãm ne ja.

Makô memã Jeju'ã ujarênh ne ja.

Makôdjwỳ ne prĩne Jeju'ã ajarẽ. Arỳm abatànħ ne kute memã amijo amirĩt'ã pi'òk ja nhipêxmo krax ne 'ã ujarênh tẽn tyk ne akubyn tĩn ne àbir djãmã kumẽ. Nãm Paurmẽ Pedru arkôt mrã. Nhym Pedrudjwỳ Makôo òbikwa nhym ô'ã prĩne gwaj bamã Jeju'ã pi'òk no'òk ne.

Djuão kute Jeju kutêp me akre'ã ujarênh kadjy ne ja.

Mat 3.1-12; Ruk 3.1-18; Dju r 1.19-28

1 ¹Ba ibê Makô ne ba pi'òkkam me amã ikabên jarẽ. Me ujarênh ny kraxkôt ne ba me amã arẽ. Jeju. Kubê ne Metĩndjwỳnh Kra. Metĩndjwỳnh arỳm 'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ. Jejubê Bẽnjadjwỳrbê kumkatikôt ne me kum Kritu jarẽ. ²Idjaij ne amrêbê Metĩndjwỳnh kukwakam kabên. Kabênkam ne Metĩndjwỳnh Kramã kum,

“Ota ba akukãm ajã ujarênh djwỳnh'õ jano kute akutêp me akre nhym me kute mar ne adjwỳnhrà m axwemã irern katàt kute amijo bamã. Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwỳr rũnh kutêp katàt pry jadjwỳrja pyræk”, ane.

³Ne ajte me bakukãmãremã kum,

“Me'õ dja kapôt kukritkam memã kabên ne. Kàj bẽ dja me akren memã kum, ‘Me apa. Ê, on Bẽnjadjwỳr djwỳnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren katàt amijo aba.

Kute mrãmri ne me kute bẽnjadjwỳr rũnh kutêp pry mex ne kute kum katàt pry jadjwỳrja pyræk’, ane.

Dja ã me'õ Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã memã ane.”

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym kam me aben djô'ã arênh mō:n arênh mōr tãmtã arỳm 'ỳr o bõx. Tũ:mràm 'ỳr o bõx nhym Djuão arỳm kato. Me bakamingrãnyrekam katon arỳm abatànħ ne. Abatànħ ne arỳm ã Kritu kukãm memã ujarênh ar bao ane. Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãremã 'ã ujarênh kôt arỳm katon ã wỳnhrà m ar me akreo bao ane.

⁴Nãm kapôt kukritmã kato. Katon arỳm ngômã me angjênh ar o ban ar me akreo ba. Nãm memã kum,

—Me ga ne ga me ajaxweo aba tũm. On me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwýnh'ýr amijo akẽx. Dja ga me ane nhym Metĩndjwýnh arým me ajaxwe maro aknon arým ngryk kêt. Ba kam arým Metĩndjwýnhmã ngômã me ajangij. Nãm ã memã anhýr ar o ba.

⁵Nhym kam pykabê Djudêjakam me jamẽ krĩrãxbê Djeruxarêkam me jamẽ aben totokmã Djuão'ýr ban bôxo dja. Bôx ne tu me ipôkri amijaxwe kôt amijarẽn kum,

—Be mrãmri, ba ijaxwe: ar iba. Arým imã kĩnh kêt ne wãnh kum inhire, ane.

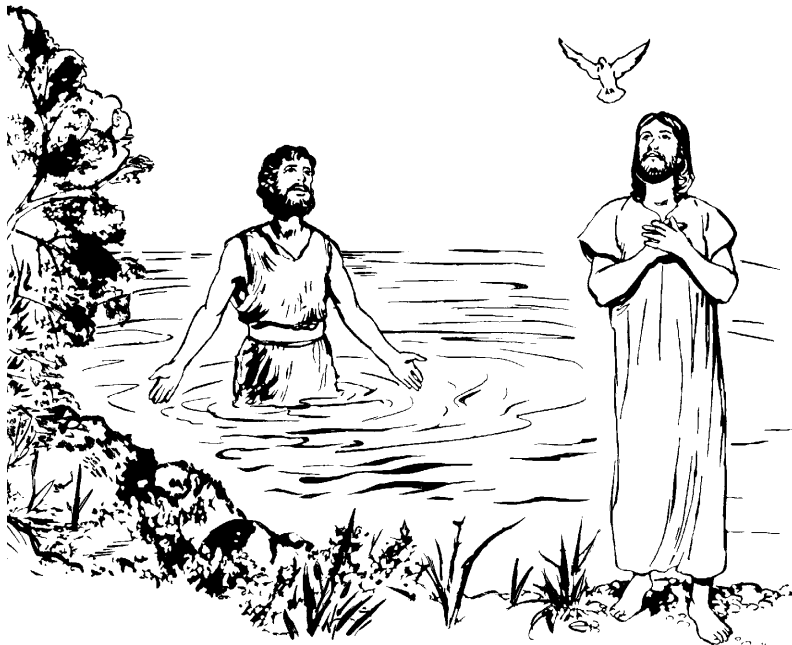
Nhym Djuão arým ngô rãxbê Djodãokam Metĩndjwýnhmã ngômã me kunĩ jangij.

⁶Be, Djuão ne mry jabatãnhbê kameru kĩ nhipêxo kubêkà jangij ne mry kào amikrãx pren mýjja kute krytkanhê pyrãk kun menh kangôo ikô.

⁷Nãm kàj bê memã Jeju'ã ajarẽn memã kum,

—Itotokbê ne me'ô bôxmã. Me'ô tãm ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Nã bãm te irax ne 'ýr ibikamẽnh prãmje. Nã bãm te irax ne 'ã inihbôn ije kum parkã 'ãpre bônh ne o itẽm prãmje. Be, ãm irax ba ren arým kum apê. Nhym be kati. ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne. Tãmja ne arým bôx 'ýr.

⁸Ba ne ba ngômãbit me ajangij. Djãm tãmwã kute ngômã me ajangjẽnhmã? Kati. Tãm dja bôx ne kam me awýr Metĩndjwýnh Karô jano. Nãm ã Djuão memã ane.

(Makô 1.11)

Kute ngômã Jeju jadjàr'ã ujarênh kadjy ne ja.

Mat 3.13-17; Ruk 3.21-22

⁹Nhym kam pykabê Garrêjakam krîraxbê Nadjare. Kurûm arÿm Jeju tẽ. Tẽ:n kam arÿm Djuão'ÿr bôx. Nhym kam arÿm ngô raxbê Djodãokam ngômã Jeju jadjà, Metîndjwÿnhmã adjà. ¹⁰Nhym arÿm ngô kurûm kator tẽ nhym aêrbê kàjkwa abenbê ajkij nhym arÿm omû. Nhym Metîndjwÿnh Karô kute tut pyrâk 'ã ruw. Me kute omûnh kadjy ne amijo tut pyrâk ne 'ã ruw. ¹¹Nhym arÿm kàjkwa kurûm Metîndjwÿnh Jejumã kabên ne kum, —Mrâmri abê ikrakumrêx. Imã ajabê:kumrêx. Ba akam ikînhkumrêx, ane.

Xatanaj kute axwe'ã kum àpnênh kadjy ne ja.

Mat 4.1-11; Ruk 4.1-13

¹²Ne kam adjynkêt ne Metîndjwÿnh Karô kabêno amû Jeju kujaten kapôt kukritmã o môn o bôx ne ipôkri o ba. ¹³Nhym kapôt kukritkam rop môr djâkam ar ba. Nhym kam me axwe nhô bẽnjadjwÿrbê Xatanaj te kute axwe'ã Jeju mẽnhamã kum àpnênh dja nhym 'ã akatibê 40 apêx. Nhym kam kadjy mrân timer djuwÿnh arÿm Jeju'ÿr bôx ne o djuw mex.

Jeju kute amikôt ar 'wÿr kadjy ne ja.

Mat 4.12-22; Ruk 5.1-11

¹⁴Nhym kam Jeju arÿm tẽ. Tẽ:n pykabê Garrêjakam bôx. Me arÿm kute Djuãoo tÿm ne kubê ijêkam ne Jeju kam bôx. Bôx ne kàj bê memã ujarênh ny jarênh ba. ¹⁵Nãm memã kum,

—Be, Metîndjwÿnh kute amrêbê me bakukãmãremã arênh kôt arÿm ô akati bôx 'ÿr. Kute amim me utâr ne ar meo ba 'ÿr. Me on amikam akaprîren wãnh ajaxwemã anhiren Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx ne tu amim ujarênh ny markumrêx, ane.

¹⁶Ne kam Garrêjakam imôti mÿrbê tẽ. Nhym Ximãomê Ângre ar axikôt katorja ngôn timer ar kryre rên timer ba. Ar kubê tep pynênh djuwÿnh tûm.

¹⁷Ar kryre rên timer ar o ba nhym Jeju arkum kabên ne arkum,

—Amrê ar mã ikôt ajkamê ba ar amã ar adjâpênh djâ ny jarê gar ar o aba. Dja gar mã ikôt me kamên timer ar o aba. Kute mrâmri ne gar aje tep pynênh timer abaja pyrâk dja gar mã ikôt me kamên timer ar o aba, ane.

¹⁸Nhym ar arÿm amikôt kryre mên mã Jeju kôt ajkamê.

¹⁹Nhym ajbir tẽ nhym Xijagumê Djuão ar axikôt apôxja kâkam amim kryreo mexo nhÿ nhym arÿm ar omû. Djebedêu ne ar adjuw. ²⁰Nãm ar omû nhym adjynkêt nhym amikôt ar ku'uw. Nhym Bãm Djebedêumê ô àpên timer ar kâkam nhÿ. Nhym Xijagu ar arÿm wãnh ar wãmã iren mã Jejukôt ajkamê.

Jeju kute me krăptio mex.

Ruk 4.31-37

²¹Jejumê ar mō:n arÿm krîraxbê Kapanakam bôx. Nhym kam ar'ă pi'ôk rârâr. Ar'ă me tyk djà kêt djà nhô akati nhym kam ar mebê idjaer bikprônh djâmă wadjà. Nhym kam arÿm memă 'ă ujarênhô dja. ²²Nhym me Jejukam no tyn kumex ne kam abenmă kum,

—Tô mÿj kabên ny got ja? Năm prîne kute amimarkôt katà:t memă amikukràdjà jarênhkumrêx. Năm ă me bēnjadjwÿr rûnh kwÿ kabên mex anen ar prîne kabêno meo atomo ba, ane. Djă năm ă Môjđê kukràdjà mar djwÿnh memă arênhô ane? Kati. Năm me ari no prôt ne ari kukràdjà jarênh'ă umju:w ne kute arênh katàt kêtikumrêx.

²³Jeju memă 'ă ujarênhô dja nhym me'ôja me bikprônh djăkam nhÿ. Me karô punu ne me'ôjao ba tûm. Năm nhÿ nhym me karô punu kute o baja kăj bê Jejumă kabên ne kum,

²⁴—Krîraxbê Nadjarekam Jeju, mÿj ne ga aje me ijomă? Tô djăm aje me ijo abiknormă? Ba me ije apumûnh tûm. Metîndjwÿnh mexo ne ga amex. Ô kăjkwa kurûm ne ga ruwn ar aba, ane.

²⁵Nhym kam Jeju kum bēn tÿx ne kum,

—Anhikrên me'ôja kurûm akato, ane.

²⁶Nhym arÿm me karô punu me'ôja bî nhym tyko nō. Năm kubîn amran arÿm kum iren katon mă tē. Nhym arÿm mex ne. ²⁷Nhym arÿm me kunî te kute marmă kam no tyn kumex ne te ari aben kukij ne abenmă kum,

—Mÿj ne kute? Djăm me kukràdjà ny 'ô ne wă? Năm kute amimar kôt tu me karô punumă kabên nhym arÿm kum uman kabên kôt mă tē, ane.

²⁸Nhym kam me pykabê Garrêja kunîkôt abenmă Jeju jarênhô ipôk ne.

²⁹Nhym kam Jejumê Xijagumê Djuăo ar mebê idjaer bikprônh djă kurûm kato. Ne kam ar Ximăomê Ăngre ar ũrkwămă mōn bôx. ³⁰Nhym Ximăo djupănhdjwÿ kanên nō. Ar wadjà nhym ar Jejumă kum,

—Ximăo djupănhdjwÿ kanê kubî nhym nō, ane.

³¹Nhym arÿm 'ÿr tēn 'ÿr bôx ne ikra 'amÿn kăjmă ſr. Nhym ar aêrbê kanê kum ire nhym arÿm kăjmă dja. Kăjmă djan kam arÿm aro djuw mexo ba.

³²Nhym arÿm ar'ă myt wadjà. Nhym me kanêmê me punumê me karô punu kute meo ba tûmja nhym me aben totokmă Jeju'ÿr me ja kunîo bôx. ³³Năm krîraxja tămkam me kunî 'ă akuprô, ũrkwă jajkwa krekre'ă akuprô. ³⁴Nhym kam apÿnh me kanê djări kute me parja Jeju arÿm me ja krăptio mex. Ne me karô punu krăptî kute ar meo baja arÿm ano nhym arÿm memă ire. Nhym kute anoro ămri mă me karô punumă kum, “Anhikrê”, ane. Mÿkam? Bir, me karô kute Jeju pumûnh tûmkam ă kum anhÿro ba. Nhym kam ar'ă akamăt nhym ar arÿm ngôr.

Arwāmā katorn Metīndjwŷnhmā kabēn.*Ruk 4.42-44*

³⁵Ōto nō: nhym kam, Jeju ōkrēn'ānh kār pydjikam krā katon amũ arwāmā kato. Ne tēn arŷm Metīndjwŷnhmā kabēno nhŷ. ³⁶Nhym kam Ximāo ar abej mō. ³⁷Abej mōn kam arŷm kum katon kam kum,

—E kum, me kunĩ ne me ajabej ar ba, ane.

³⁸Nhym arkum,

—Gwaj on amũ bu'ā krĩ kwŷkamdjwŷ tē ba me kamdjwŷ kàj bē memā arē. Me wādjwŷ kadjy ne ba ikato, ane.

³⁹Ne kam Garrêjakam pyka kunĩkôt kàj bē memā arēnho ba. Apŷnh mebē idjaer bikprōnh djākam memā arēnho ba. Ne me karō punu kute ar meo baja janoro ba nhym arŷm memā iren mā mrā.

Kute me'ō ĩ kajêkam tēja mex.*Mat 8.1-4; Ruk 5.12-16*

⁴⁰Nhym kam me'ō ĩ kajêkam tēja 'ŷr bōx ne parbē kōnkrāo nhŷn kum rax jarēn kum,

—Bēnjadjwŷr djwŷnh, ga aje inhĩ kajêkam itêkôt ipumũnh ne aje mar. Aje ijo mex prām jabej ba ren arŷm imex ne, ane. ⁴¹Nhym arŷm kum kaprĩn 'ŷr ikran kupēn kum,

—Ije ajo mex prām. On amex, ane. ⁴²Nhym arŷm 'ā ĩ kajêkam tēja apêx ne arŷm mex ne. Kute o ām tām kam tēmbē kà mex ne. ⁴³⁻⁴⁴Nhym kum,

—Kwārĩk wānh ga memā amijarēnh kêt. Dja ga tu katāt mā me kadjy Metīndjwŷnh mar djwŷnh'ŷr tēn kum amibē, kum amikà bē. Ne kam kum mry ngā gē akadjy Môjdjê kukrādjà kôt Metīndjwŷnhmā mry gan kum kungā. Arŷm akā mexkam dja ga kum mrywā ngā gē me kunĩ apumũ, arŷm akā mexkôt apumũ, ane. ⁴⁵Nām te kum ane nhym arŷm tu memā amijā ujarēnh ar bamo krax ne kam memā amijā ujarēnho ipôk ne. Nhym kam Jeju te irā ipôkri krĩrax'ômā àrn ar ba prāmje ne arŷm arwākambit ar ba. Nām arwākam ar ba nhym me arŷm bu'ā pyka kunĩkôt 'ŷr ban bōxo dja.

Jeju kute me'ō jakryo mex.*Mat 9.1-8; Ruk 5.17-26*

2 ¹Nhym kam 'ā akati kwŷ apêx nhym Jeju krĩrāxbē Kapanakam tēn bōx. Nhym kam me abenmā kum,

—Arŷm ne ajte ō kikrekam bōx. Arŷm ne ajte ō kikrekam bōx, ane.

²Nhym kam me itepato 'ā akuprō. Me krāptĩ: 'ā akuprō nhym arŷm kikre kre'ā me kātām abenbē krāptĩ. Ne prĩne kikre jajkwa krekre pytār mex ne. Nhym arŷm kàj bē memā Metīndjwŷnh kabēn jarēnho dja. ³Nhym ar 'ō amānhkrut ne amānhkrut me'ō jakryja mŷn o tēn o bōx. ⁴Ne kam me krāptĩkam te: Jeju'ŷr àrmā. Ne kam kikre nhimōk'ŷr o wabi. Kikre nhimōk po'ŷr ne o wabin arŷm Jeju nhiby

(Makô 2.4)

kikre nhimök'ã kuprä ne kôt 'ã jām ngybôr jadjuw ne kôt 'ÿr o ruw. Akryja ikwā djākam nōr rā'ã nhyṃ ar o ruw ne arÿm kabem kudji. ⁵Nhyṃ kam Jeju amim, —Ar ja ne ar tu amim ikamnhīxkumrēx, ane.

Ne kam me'ō jakrymā kum,

—Akmere, jakam ne ba arÿm ajaxwe kunī maro aknon akam ingryk kêt ne, ane. Djā nām tēmbē me'ō jakryo mex got? Kati, nām amidjēje nēn kum jabit jarē nhyṃ ēje nō. Jeju ta ne axweo akno.

⁶Nhyṃ wānh Môjdjē kukrādjà mar djwÿnh kwÿ nhÿn arÿm amim,

⁷—E kum be me'ō ja ne ajmān Metīndjwÿnh japrÿo djan amijo Metīndjwÿnho dja. Metīndjwÿnh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ngryk kêt, ane. ⁸Nām me ã ôkre kadjwÿnhbē anhÿro kumex nhyṃ arÿm tu kuman memā kum,

—Mÿkam ne ga me anhōkre kadjwÿnhbē ijo kajgon ijaprÿo akumex? ane. ⁹Ē, ba me amā mÿjja amānhkrut jarē. Mÿj ne amirīt? Ba ren me'ō jakryjamā kum, “Ba arÿm ajaxwe maro aknon akam ingryk kêt”, ane. Nār kon, “On kāmā djan anhiqwā djā mÿn o tē”, ane. Mÿj ne ren amirīt, nēn? Nā bām ren kum, “Ba arÿm ajaxwe maro aknon akam ingryk kêt”, ane nhyṃ amirīt kêtumrēx ne. Tāmbit

ne amirîr kêt. Nhym be, kàjmã me ku'ê, ije ren me'ômã kum, “Kàjmã djan tẽ”, ane nhym ren amirîr. Tãmbit ne amirîrkumrêx. ¹⁰Dja ba kum, “Kàjmã djan anhikwã djã mỳn o tẽ”, anen arỳm o mex gar arỳm omũn arỳm amim, “Be ga, Jeju kute me'ô jakryo mexja pumũ. Be, djãm kute me axweo biknor kêt got? Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ĩ ne pyka jakam amikabẽn kôt ari me axweo biknoro ba”, ane. Me aje amim ja jarẽnħ kadjy dja ba me'ô jakryja'ỳr akẽx ne kum,

¹¹—Amã ne ba ikabẽn ne. On kàjmã djan anhikwã djã mỳn anhũrkwãmã o tẽ, ane. ¹²Nhym kam me aêrbê me ipôkri kàjmã dja nhym me kunĩ arỳm omũ. Nãm kàjmã djan ikwã djã mỳn mã o katon o tẽ.

Nhym me krãptĩ kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Mỳj me'ô got mỳjja mex ja'ô pumũ. Arkati, anen amim,

—Ê, arỳm ne djãm mrãmri o mex nhym mrãnh mexja pumũ. Mrãmri ne kabẽnkumrêx. Djãm kute me axweo biknor kêt got? Mrãmri kute me axweo biknorkumrêx. Ga, kute kam me'ôo mex nhym mrãnh mexkumrêxja pumũ. Metĩndjwỳnh mexkumrêx, ane. Mrãmri ne Jeju kute me axweo biknorkumrêx. Me kute ja mar kadjy ne Jeju arỳm me'ô jakryo mex. Tãm ne ja.

Kute amikôt Rewi kamẽnħ.

Mat 9.9-13; Ruk 5.27-32

¹³Nhym kam Jeju arỳm katon ajte imôti mỳrbê tẽ. Nhym kam me itepato 'ã akuprô nhym arỳm memã 'ã ujarẽnħo dja. ¹⁴Ne kam amũ tẽ. Tẽ: nhym kam Rewi, Aupêu kute irja nhỹ. Kubê ne Matêu. Bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djãkam ne nhỹ nhym arỳm omũ. Ne kam 'ỳr tẽn kum,

—Amrê on mã ikôt ajkamê, ane.

Nãm kum ane nhym amim kuman arỳm kàjmã dja. Kàjmã djan arỳm mã kôt ajkamê. ¹⁵Nhym kam Jeju Rewi nhô kikrekam ô kwỳ krêno nhỹ. Nhym bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh krãptĩ Jejumê ro'ã nhỹ. Nhym we me axwedjwỳ ikô'a nhỹ. Me krãptĩ ne me nhỹ. Be, me ja krãptĩ ne me arỳm amim Jeju man kôt ba. Nhym kôt ba djwỳnh tũmdjwỳ Jejumê ro'ã nhỹ. ¹⁶Nhym mebê pardjêukôt Môjdjê kukrãdjã mar djwỳnh arỳm me omũ. Pi'ôk kaprĩo atom djwỳnhmê me we axwe ar Jejumê ro'ã ô kwỳ krêno nhỹ nhym me arỳm me omũ. Ne kam arỳm kôt ba djwỳnhmã kum,

—Be, gar bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỳnhmê me axwe ar omũ. Je tồ, djãm me wã axwe ngri got ne Jeju me ro'ã ô kwỳ krêno nhỹ? ane.

¹⁷Nhym Jeju arỳm me kabẽn ma. Me kute,

—Djãm me wã axwe ngri got? anhỹrja Jeju kuman memã kum,

—Djãm me mex'ỳr ne me kane djwỳnh mrã? Kati, me kanê'ỳrbĩt ne me kane djwỳnh mrã. Badjwỳ ne ba me axwe'ỳr tẽ. Djãm we me amex'ỳr ne ba tẽ? Kati, me axwe'ỳr ne ba tẽ. Me tãm ne ba amiwỳr me ku'uw. Me amikam kaprĩren wãnh axwemã irern kute iwỳr amijo akẽxmã ne ba amiwỳr me ku'uw. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

Me kukràdjà tùm'ã ujarênh.

Mat 9.14-17; Ruk 5.33-39

¹⁸Nhym kam Djuãokôt ba djwýnhja ne ar Metíndjwýnhmã amijajburo ba. Djuãobê ngômã me angjênh djwýnhja. Nãm ar amijajburo ba. Mebé pardjêu nhõ me jadjwý ne me amijajburo ba. Nhym kam me Jeju'ýr mõi 'ýr bõx ne kukij ne kum,

—Be, Djuãokôt me ba djwýnhmẽ mebé pardjêu nhõ me jamẽ ne me amijajburo ba. Je tô, mýkam ne akôt ba djwýnh ar kute amijajbur kêt mex ne ar ba, ane?

¹⁹Nhym Jeju tu amijã me'õ mjên jarên amikôt ba djwýnh ar'ã mjênme ro'ã ar ar ba jarên memã kum,

—Ga, me kute abenã prõmẽ mjên rênha pumũ. Djãm mjênme ro'ã ar ar baja kute amijajbur got? ²⁰Arkati. Mjênme ro'ã ar ar baja ar kínhkumrêx ne kute amijajbur kêt. Ar õ kwý krên rax. Adjým, akati amrê mörjakam dja me Ar kubê mjêno tým ne mã o mõi. Kam gêdja ar kaprîren arým Metíndjwýnhmã amijajburo ba, ane. Mýj'ã ne me kute Ar kubê mjêno tým jarê? Bir, ta amijã ne arê. Jeju dja me o tým ne mã o mõi. Kambit dja kôt ba djwýnh amijajburo ba.

²¹Be ga, me kute jãm amim Jeju kukràdjà ny mar ne ajte jãm amim kukràdjà tùm marja pumũ. Me kute amim amẽ kukràdjà maro bakam ne me umar mex kêt. Me kute mrãmri ne kubêkà ny tùm'ã ir pyræk. Ne me ajte âm mrãmri ne kute pidjõ kangõ ny ngõnh tùmkam runh pyræk. 'Ã ne Jeju ajte memã kum,

—Ga, me'õ nhõ kubêkà tùm ne 'yrja pumũ. Nhym kam arým kubêkà ny, põnh kêt. Djã ne tùm'ã kudji? Kati. Mýkam? Bir, dja me kupõ. Nhym kam arým põnhkam nykam ê abenmã wangij. Abenmã wangij nhym arým tùmja kadjõ. Nhym kam arým 'yr nyja kute 'yr tùmja jakrenh mex ne.

²²Ga, me'õ nhõ mrykào ngõnh. Me bakukãmãre ne me mrykào ngõnh. Mrykào ngõnh arým tùm ne ngràja pumũ. Djã ne kam uba kangõ ny ru? Kati. Mýkam? Bir, âm 'ãtùmkam arým uba kangõ kadjàn ajmrõ nhym ngõnh arým igot tèn arým ajkatõr. Nhym arým kangõ ajkapĩ nhym ngõnh arým punu ne. Be, kam mex rã'ã kadjy mrykào ngõnh ny, kà rerekrekambit me kute kangõ ny runh prãm. Nhym kam amẽ mex rã'ã. Nãm ã Jeju memã ane. Gêdja me amim kukràdjà nybit maro ban arým umar mexkumrêx. Nhym be, gêdja me amim me kukràdjà tumdjwý mar prãm ne arým umar mex kêtumrêx. 'Ã ne Jeju memã ajarê.

Pi'ók ràràr mýr jabej me kum kabên.

Mat 12.1-8; Ruk 6.1-5

²³Ne kam pi'ók ràràrkam pur katikôt tẽ. Nhym kôt ba djwýnh arkôt mõi. Kôt mõi arým kum prãm ne mörkôt bàygogo 'y nhikên mrãnhkôt ngãnh ne amijajkwamã rênho mõi. ²⁴Nhym kam mebé pardjêu ar omün kum,

—Je tô mýj ne akôt ba djwýnh ar arým nê? Pi'ók ràràrkam ne me tyk djã kêt djã. Me kute pi'ók ràràr jakam mýjja jao anhýr kêt. Me tùmre

ne me ta kukràdjàkôt mã me babê uma. Me kute pi'ók ràràrkam mỳjja kupênh kêt. Kam ne me tyk djà kêt djàbit. Mỳkam ne akôt ba djwỳnh ar ã anhỹro ba? ane. ²⁵Nhym kam Jeju memã kum,

—Kê, djãm me aje Metĩndjwỳnh kabên'ã pi'ók no'ókjadjwỳ pumũnh kêt? Djãm me aje me bakukãmärebê Dawi'ã ujarênhja pumũnh kêt? Ê, Dawi arkum prã:m. ²⁶Kum prãm ne arỳm Metĩndjwỳnh nhũrkwãmã wadjà. Amrêbê: me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ne kubê Abijta. Metĩndjwỳnh nhũrkwãmã ne me bakukãmäremã nhỹ. Nhym Dawi ar Metĩndjwỳnh nhũrkwãmã wadjàn djwỳ byn kukrên kam kôt ar tẽm jamãdjwỳ kungã nhym ar arỳm kukrê. Djwỳ me kute Metĩndjwỳnhmã ôrja tãm ne kubyn kukrên arkum kungã. Metĩndjwỳnh nhõ djwỳ ne me kàtàm kute kur kêtukumrêx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhbit ne kute kur. Nhym be, Dawi ta ne tu kubê kukrê. Nhym kam me kute kum axwe jarênh kêt. Djãm me aje ja mar kêt? Ga, me kute Dawimã axwe jarênh kêtja pumũ. Ne kam ikôt ba djwỳnhmẽbit ar imã ar axwe jarê. Je tô mỳkam? Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

²⁷Ne kam ajte memã kum,

—Djãm me kute pi'ók ràràr ajbit maro ba kadjy ne Metĩndjwỳnh me ipêx? Kati. Me tỳx djà kadjy ne Metĩndjwỳnh akati ja jarê nhym wajêt. ²⁸Ba me amã arê ga me ama. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk ne ba inhõ pi'ók ràràr djwỳnh. Kam gêdja ba memã, “Kwārĩk wãnh ga me kam mỳjja kupênh kêt nàr kon, dja ga me jakam apên nàr kam mỳjja kupênh kêt ne arek akrĩ”, ane. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju memã ane.

3 ¹Nhym kam ajte ar'ã pi'ók ràràr nhym kam ar me bikprõnh djà'ỳr bõx ne wadjà. Nhym me'õ nhikra nhikjê jarõxja me ikô'ã nhỹ.

²Nhym kam me kam krĩa amim,

—Adjỹm, dja te me tyk djà kêt djà nhõ akati nhym arỳm me'õjao mex, ane.

Ne kam Jeju kam no tyn kumex. Kute me'õjao mex jabej rĩto kumex.

Adjỹm. Dja me'õo mex nhym me arỳm 'ã axwe nhõn memã kum,

—Tãmwã ne kum me bakukràdjà kurêkumrêx ne pi'ók ràràrkam meo mexo ba, ane. ³Nãm me kam no tyn kumex nhym Jeju arỳm me'õ nhikra jarõxjamã kabên ne kum,

—Amrê tẽn me ipôkri dja, ane.

⁴Ne kam me kukij ne memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmäre Môjdjê pi'ók ràràr'ã memã karõ. Mỳj godja me kam nê? Godja me kam àpênh mex jabej nàr godja me kam àpênh punu jabej. Nàr godja me kam me utàr jabej nàr godja me kam me par jabej. Mỳj godja me pi'ók ràràrkam nê? Be, ba dja ba me'õjao mex. Djãm kôt me aje imã ijaxwe jarênhmã? ane. Nãm ane nhym me arỳm bẽn kêt mex ne nhỹ.

⁵Nhym me kute kabên mar prãm kêtka arỳm mekam kaprĩ:re ne. Ne kam arỳm nokà nhàn me omũ. Ne kam tu me'õ nhikra jarõxmã kum, “Amrê anhikra katàt”, ane.

Nhym 'ÿr ikra katàt tēm puron arÿm ikra mex ne. Arÿm prïne kum mex ne. ⁶Nhym mebê pardjêu arÿm ngryk ne mã apôx. Ne kam on Erodjikôt me ba djwÿnh'ÿr mōn me'ÿr bôx. Ne kam arÿm Jejuo aben man abenmã kum, —Mÿj godja gwaj baje Jeju bîn kadjy on? ane.

Kute me krăptiō mex.

⁷⁻⁸Nhym kam Jejumē kôt ba djwÿnh ar me kurūm kato. Katon arÿm imôti'ÿr mō. 'ÿr mōn arÿm 'ÿr bôx. Nhym me krăpti: apÿnh pyka djari kurūm arkôt mōn bôx. Garrêja kurūm ne me kwÿ bôx. Nhym Djudêja kurūm me kwÿ bôx. Nhym me kwÿ krîraxbê Djeruxarê kurūm bôx. Nhym me kwÿ Idumêja kurūm bôx. Nhym me kwÿ ngôbê Djodão nhikjêbê apÿnh kikre djari kurūm bôx. Nhym me kwÿ krîraxbê Xirumē Xidô kurūm mōn bôx. Jeju kute apÿnh mÿjja pumūnh kêt nhipêx djari ne me arÿm omūn amū memã 'ã ajarê nhym me arÿm kuma. Ne kam arÿm itepato arkôt mōn bôx. Me krăpti: bôx. ⁹Nhym kam Jeju arÿm kôt ba djwÿnh arkum,

—Gar ikuri kà'ô dji. Godja me ijo bikamÿr jabej ba on mebê kàkam nhÿ, ane.

¹⁰Bir, kute me krăptiō mexkam ne apÿnh me punu djari kute kupênh prām. Me krăpti: te kupênh prāmje ari Jeju kôt bikamēnho ku'ên ingânho kumex. Kam ne ar kute kuri kà'ô djirmã arkum kà jarê.

¹¹Nhym mekôt apÿnh me karô punu kute ar meo ba. Nhym me Jeju parbê rôrôk. Me karô kute Jeju pumūnhkam ne me mã: parbê rôrôk ne mã: kàj bê kum kabên ne kum,

—Ga abê Metîndjwÿnh Kra, ane.

¹²Nhym kam mã me karô punumã bēn tÿx ne kum,

—Dja ga me ipudju, ane.

Kute ar kubê 12 janor.

Mat 10.1-4; Ruk 6.12-16

¹³Ne kam arÿm krân'h'ã wabi. 'Ã wabin arÿm amikôt ar ku'uw. Kum ar kînh djari ar ku'uw nhym ar arÿm 'ÿr bôx. ¹⁴⁻¹⁵Nhym kam arÿm amikôt ar umjuw. Ar kubê 12 pumjuw. Dja mã amimê aro ba nhym ar arÿm ÿtãri omūn kabên maro ba. Nhym kam kute ar anorn kute arkum,

—Dja gar kàj bê memã ijã adjujarênh ar aban kam ikukwakam me punuo mexo aban kam me karô punu janor ne kujaêko aba, anhÿrmã. Dja ã Jeju Ar kubê 12mã ane. Ja kadjy ne amikôt ar umjuw. Nhym kam me aben djô'ã ar'ã abenmã kum,

—Kute ar anorja, anhÿro ba.

¹⁶⁻¹⁷Be, kute amikôt Ar kubê 12 pymjÿr nhidji jarênh kadjy ne ja.

Ximão. Ajbir ne Jeju kum Pedru jarê.

Xijagu. Djebedêu ne Xijagu dji.

Djuão. Xijagumê ne Djuão ar axikôt kator. Ajbir ne ar amēmã

Bôanedu jarê. Na krikrit'ã ne ar idji amijakre.

¹⁸ ãngre.

Piripi.

Batormê.

Matêu.

Tôme.

Xijagu 'ôdjwÿ. Aupêu ne Xijagu ja dji.

Tadêu

Ximão 'ôdjwÿ. Idji nhikjêbê ne Xerodji.

¹⁹ Djuda. Idji nhikjêbê ne Ikadji. Ta dja kurê djwÿnhmã Jeju kanga. Be, Ar kubê 12 nhidji ne ja. Jeju kute amikôt Ar kubê 12 pymjÿr ne kute ar anor ne ja.

Me kute kum Xatanaj nhô àpênh jarênh.

Mat 12.22-32; Ruk 11.14-23, 12.10

²⁰ Nhyam kam Jeju ar môn arÿm kikre 'ômã wadjà. Nhyam kam me krâptî: ajte ar'ã akuprô. Nhyam kam ar te kute ô kwÿ krên mexmã.

²¹ Nhyam Jeju kute meo ôbikwaja arÿm me krâptî: jarênh man abenmã kum, “Bârãm arÿm ajbã”, ane. Ne kam kute o tÿm ne pa 'amÿnhmã kôt tẽ.

²² Nhyam Môjdjê kukràdjà mar djwÿnh kwÿ ne me arÿm krîraxbê Djeruxarê kurûm tèn mekôt bôx. Ne kam arîk Jeju'ã memã kum,

—Be, djãm Metîndjwÿnh kukwakam ne me karô punu kujaêko ba? Kati. Me karô punubê Bedjêbu ne o ba. Me karô punu nhô bënjadjwÿr kukwakam kute me karô punu janor ne kujaêko ba. Nãm me ã Jeju'ã memã ane.

²³ Nhyam kam amiwÿr me ku'uw ne apÿnh kukràdjà djàri'ã memã mÿjja jakren 'ã memã ajarên memã kum,

—Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam ô àpênh kujaêko iba? Kati.

²⁴ Me aben djwÿnh tãm kum aben kurêkam ne kurê djwÿnh arÿm meo apêx.

²⁵ Nâr, ô kikre tãmkam me krî godja me ta kum aben kurê jabej nhyam me arÿm aben bê me kungrà. Djãm mrãmri ne ba we Xatanaj kukwakam ô àpênh kujaêko iba? Kati. Djãm Xatanaj kum ô àpênh kurê? Kati. ²⁶ Be, Xatanaj ren kum ô àpênh kurên kujate nhyam ren ô me arÿm aben bê ajmã nhyam ren arÿm bënjadjwÿr'ã aminhinomã amimê. Nhyam be, kati. Xatanaj kum ô àpênh kurê prãm kêt. Ne ba ren Xatanaj kukwakam ô àpênh kujate nhyam ren Xatanajdjwÿ kum ô àpênh kurê. Nhyam be, kati. Xatanaj kum ô àpênh kurê prãm kêt.

²⁷ Ga, me'ô tÿx nhûrkwāja pumû. Mÿj dja me kute ô nèkrêxo prôt kadjj me'ô tÿx nhûrkwãmã àr on? Bir, dja me me'ô tÿx kumrêxo tÿm ne uwpre. Ne kam arÿm ûrkwãmã wadjàn kubê nèkrêxo prôt ne, ane. Mÿj'ã ne Jeju me'ô tÿx jarê? Bir, Xatanaj'ã. Dja me Xatanaj kumrêxo tÿm ne uwpre kam arÿm amim ô me ja pytà. Nãm ã Jeju memã ane. ²⁸ Ne kam ajte memã kum,

—Kam ba me amã arê ga me ama. Me kute mÿjjao bikênh kunîkôt ne Metîndjwÿnh me axweo aknon mekam ngryk kêt. Me kute Metîndjwÿnh japrykam dja o aknon me kam ngryk kêt. ²⁹ Nhyam be, dja me

Metĩndjwỳnh Karõ japrỳ nhym arỳm mekam ngryk rã'ã ne memã axwe jarẽnh rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju memã ane. Mỳkam ne ã memã ane?

³⁰Bir, Metĩndjwỳnh Karõ ne mã Jejuo ba nhym me arĩk 'ã memã kum, —Me karõ punu ne ar o ba, ane. Nhym kam arỳm Metĩndjwỳnh Karõ'a me kabẽn punu nêje me kukrã.

Nã ar'ã ujarẽnh.

Mat 12.46-50; Ruk 8.19-21

³¹Nhym kam Jeju nhõbikwa ar kute o tỳm ne pa 'amỳnhmã kõt mỗ. Jeju nãmẽ kamyre ar axikõt apõx ar Jejukõt tẽn kam arỳm mekõt bõx. Ne kam ar arek bõm ku'ê. Arek ku'ên arỳm 'ỳr me'õ jano. Kute amiwỳr 'wỳr kadjy 'ỳr ano. ³²Nhym me krãptĩ: bu'ã ku'ê nhym me'õja 'ỳr bõx ne kum, —E kum, bõm anãmẽ atõnhre ar amã kabẽn, ane.

³³Nhym kum, —Be, mỳj dja mekam kute ba kum, “Nhirwa”, ane nàr kum, “Akmere”, ane? ane.

³⁴Ne kam ari me bu'ã ku'êkõt krãn memã kum, —Ota, inãmẽ ikamy ne ja. ³⁵Dja gar Metĩndjwỳnh kĩnh kadjy kabẽn man kõt ar amijo aba. Ba kam arỳm ar amã, “Akmere” nàr amã, “Àpnhĩre”, ane nàr amã, “Nhirwa.” Nãm ã Jeju arkum ane.

Bàygogo'ã ujarẽnh.

Mat 13.1-9; Ruk 8.4-8

4 ¹Ne kam akati tãmkam tẽn arỳm imõti mỳrri nhỹ. ²Nhym kam me krãptĩ: 'ã akuprõ. Nhym kam arỳm mebê tẽn kàkam nhỹ nhym me krãptĩ: arỳm ngõ mỳrri kum dja. ³Nhym kam arỳm apỳnh kukràdjà djàri'ã memã mỳjja jakren memã 'ã ajarẽ. Ne memã kum,

—Ê, õ pur djwỳnh ne kute õ purkam bàygogo kremã 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽn o bõx ne kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm me kute mỳjja kre kadjy tu mỳjja 'yo ukabê, bàygogo 'yja ne me kute purkam kremã o mrãn kam purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me kute katẽbàri 'yo ukabêr mrãnhja pyrãk.

⁴Nãm Jeju memã kum,

—Be, me'õ ne ar bàygogo 'yo ukabêr mrã. Nhym 'y kwỳ prykam rôrôk. Nhym kwênh prĩne kuku. ⁵Nhym kwỳ kẽnpo'ã pyka purorrekam rôrôk. Nhym kam pyka purorrekam ingrõt kukrà kêtukumrêx. ⁶Nhym kam kỳjrũm myt nhỹn arỳm 'y nhingrõt ga nhym kajot ne arỳm ty. Arê jabjê kêtgam ne ty. ⁷Nhym 'y kwỳ mrỳnhĩkam rôrôk ne kam mrỳnhĩmẽ ro'ã ingrõt ne. Nhym kam prĩne o akno nhym arỳm bàygogo 'y kêt ne. ⁸Nhym 'y kwỳ pyka mexkam rôrôk ne ingrõt ne kam abatàn ne. Ne arỳm apỳnh bàri ku'ê djàri nhym kwỳ'ã kàjbê iyy mex nhym 'y'ã akre kubê 30. Nhym kwỳ iyy mexkumrêx nhym 'y'ã akre kubê 60. Nhym kwỳ iyy jabjê nhym 'y mexti:re ne kam 'y'ã akre kubê 100. Nãm ã Jeju Metĩndjwỳnh kukràdjà'a apỳnh mỳjja jakreo ane. ⁹Ne ajte memã kum,

—Gop me ajô ajamak mex jabej tu amim ikabên markumrêx, ane.

¹⁰Nhym kam me krăptî mã mō. Mã mō nhym Jeju ar arým ate nhỹ. Nhym bu'ă ar jamê kôt ba djwýnhbê 12 ar arým kukij ne kum,

—Mýkam ne ga apýnh kukrădjă djări'ă mýjja jakren memă ajbit jarê? ane.

¹¹Nhym arkum,

—Bir, djăm me kunî kute ikukrădjă marmă? Kăjkwakam Běnjadjwýr djwýnh kute amim me utăr ne ar meo ba'ă ikabên kukrădjă djăm me kunî kute marmă? Kati. Ar gajbit ije ar amă arênhô amirît gar aje marmă. Nhym be, me wăbê ne ba udju ne. ¹²Me wă kute mar kajgokam ne ba apýnh kukrădjă djări'ă memă mýjja jakren memă mýjjabit'ă ajarê. Me kute ikukrădjă mar kajgo wă ne amrêbê: me bakukămăre memă arên memă kum, “Me te memă mýjja jakre nhym me omũnh kajgon mã amim omũnhkumrêx kêt.

Nhym me te memă mýjja jarê nhym me me kabên maro krîn mã mar kêt. Mã kukrădjă'ă mýjja kute amijakreja mar kêt.

Kute Metîndjwýnh'ýr amijo akêx kêt nhym me axwekam ngryk ră'ămă.” Năm me bakukămăre ă me wă'ă memă ane. Kam ne ba apýnh kukrădjă'ă apýnh mýjja jakren memă mýjjabit'ă ajarê. Me wă kute mar kajgokam.

¹³Ne kam ajte arkum,

—Be, ikukrădjă ije ajbir 'ă me'ô kute băygogo 'yo ukabêr jakreja djăm ar aje mar kêt? Be, dja ba apýnh ikukrădjă'ă mýjja jakre ră'ă. Mýj godja gar amũ ikukrădjă ja mar on. ¹⁴Be, Metîndjwýnh kabên'ă ujarênh djwýnh ne arým memă arê nhym me kuma. ¹⁵Kuma kute mrămri ne 'y kwý prykam rôrôk pyrăk. Nhym ate Xatanaj totokbê jăm mebê o amijakren mebê Metîndjwýnh kabêno akno.

¹⁶Kênkam 'y rôrôkja ne me kute amim Metîndjwýnh kabên mar 'iry kêt ne kangaja'ă amijakre. Năm me myt tămkam Metîndjwýnh kabên man bit kum kînhkumrêxo tēm kajgo. ¹⁷Kute tu amim markumrêx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar. Kute 'y nhingrôt ne arê kêtka tēmê tykja pyrăk. Kute amim mar 'iry kêt nhym ate apýnh me kaprî djări me'ýr bôx nhym me arým kanga.

¹⁸Mrýnhîkam 'y rôrôkja ne me kute Metîndjwýnh kabên mar ne kam ate ajte kute jăm mýjja marja'ă amijakre. Năm me arým Metîndjwýnh kabên man ¹⁹kam 'ăno ăm kêt ne amim, “Mýj dja ba nēn inhô kwý krên mex ne inhô kubêkă mex? Ikanêkam mýj dja ba nē”? ane. Năm pykakam mýjjabîtkam ar no katon axwe umar. Ne kam amim pi'ôk kaprîo atom rax pră:m ne ajte apýnh mýjjao atom rax pră:m. Djăm kute amim mýjjao atom raxkam mrămri umar mex? Kati. Bir, me arým ô mýjja rûnhkam mrămri umar punukumrêx. Ga, mrýnhî kute băygogoo bikênh nhym kam iij kêtja pumũ.

²⁰Ga, me'ô băygogo 'yo ukabêr tē nhym ajte kwý pyka mexkam rôrôkja pumũ. Nhym arým ingrôt ne abatânh ne. Abatânh ne arým iijkam 'y kume:x. Me kwýdjwý ne me memă Metîndjwýnh kabên jarê nhym me arým tu amim markumrêx. Ne kam maro amũ amikamên arým mar rax ne. Mar rax ne arým ukaprikumrêx. Me kwý ne me kăjbê ukaprî kryre kute mrămri ne bări

kwỳkam iij mex nhym kam 'y kubê 30 pyrāk. Nhym me kwỳ ukaprĩkumrêx kute mrãmri ne bari kwỳkam iij mexkumrêx nhym kam 'y kubê 60 pyrāk. Nhym me kwỳ ukaprĩti:re kute mrãmri ne bari kwỳkam iij mexti:re nhym kam 'y kubê 100 pyrāk. Me ukaprĩkumrêx nhym Metĩndjwỳnh arỳm mekam kĩnhkumrêx. Mekam kapĩre kêtumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

Kute amikukràdjà'ã ngõnhpôk jakre.

Ruk 8.16-18

²¹Ne kam arkum,

—Be, godja me me'ỳr ngõnhpôko bõx jabej djãm me kute mỳjja 'õkõt o bipdjur got, kute kãnoipôko 'ã pro got? Nàr djãm me ikwã djà krakri me kute umjỳr got? Kati. Ngõnhpôk ne me kum angij ne tu parkam kênhkam umjuw. ²²Ba ar amã arê gar ama. Ikabên kukràdjà ije 'ã apỳnh mỳjja jakren mebe udjurja dja ĩ me kunĩmã amirĩtkumrêx nhym me kunĩ kuma. ²³Gop ar ajamakkre mex jabej tu amim ikabên markumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane. ²⁴Ne kam ajte arkum,

—Ar ikabên mar 'ãno dja. Ar ajamakkre mex kõt dja ba ar amã ikabên jarê. Dja gar tu amim ikabên markumrêx ba arỳm ar amã ikabên kumex jarê. ²⁵Mỳkam? Bir, me kute tu amim ikabên markumrêx jamã dja ba mã kwỳ rax ne arênho tẽ nhym me arỳm kwỳ rax ne kuma. Nhym be, me kute ikabên mar kajgoja dja Metĩndjwỳnh arỳm mebe o akno, mebe ikabên mar kajgo jao akno. Nãm ã Jeju kõt ba djwỳnhmã ane.

Mỳjja 'y'ã ujarênh.

²⁶Me kute memã Metĩndjwỳnh kabên jarênh nhym ta kute arỳm memã amak bõnh nhym me kute amũ mar kamênh ne kute arỳm mar rax ne. 'Ã ne Jeju memã kum,

—Be, Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ã ne bãygogo amijakre. Be, me'õ ne bãygogo 'yo ukabêro tẽ:n arỳm 'y kre pa. ²⁷Ne kam akati kunĩkõt ate kadjy krã. Nhym kam 'y ingrõt ne abatànħ tẽn arỳm prĩti. Nhym kam kre djwỳnh amim, “Je, mỳj ne abatànħ kadjy amijon”? ane.

²⁸Be, bãygogo ta ne pykakam abatànħ ne arỳm ô. 'Y kumrêx ne pykakam ikwã. Ne kam arỳm ingrõt. Ne abatànħ tẽn arỳm prĩti. Prĩtin arỳm tujarô. Tujarôn arỳm iij ajkapĩ. ²⁹Ajkapĩn kam arỳm prỳ ngrã. Nhym me'õja arỳm 'ãno djan êo mỗ. Be, Metĩndjwỳnh kute ar meo ba ja ne me bãygogo kõt ã amijo ane. Nãm ã Jeju memã ane.

³⁰Ne kam ajte memã kum,

—Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo baja. Mỳj ne kute me urāk? Ba ar amã arê gar ama. ³¹Me amikraxkam kajgo kute motadu 'y kajgo pyrāk. Pykakam 'y bimànħkam 'y kryre. Apỳnh pidjô 'y djari kam 'y ne kute rũnho motadu 'y jakrenħ mex ne. ³²Pykakam motadu 'y rôrôk ne kam arỳm ingrõt. Ingrõt ne arỳm rũnh mỗ. Rũnh mỗn arỳm amipànħ pidjô bari kunĩ rê. Ne arỳm pa koror mex ne. Nhym kwênħ arỳm amykrākõt apỳnh pakam

ku'ê. Nãm ã Jeju memã ane. Me kute amim Jeju marmã nhym arÿm ja pydjín kadjy amima nhym arÿm ja kadjy amiman 'ã tÿm nhym ja kôt 'ã tÿm nhym ja 'ã tÿm nhym arÿm 'ã krãptĩ ne. 'Ã ne 'y kryre ja jakre.

³³Mÿjja kute ajbir ja pyrãk krãptĩ ne Jeju memã kukràdjã'ã akren memã 'ã ajarê. Me amakkre mex kôt ne memã 'ã ajarê. ³⁴Ne apÿnh mÿjjabit'ã ajarê. Nãm kute Metĩndjwÿnh kukràdjã'ã mÿjja jakrebit ne memã 'ã ujarênh ar ba. Ne kam arÿm kôt ba djwÿnh ar ate ÿrkam prĩne arkum kukràdjã jarênh mex. Kukràdjã'ã mÿjja kute amijakreja prĩne arkum arênh mex.

Kôkmã bẽn tÿx.

Mat 8.23-27; Ruk 8.22-25

³⁵Nhym akati tãmkam arÿm ar'ã myt wadjã nhym Jeju arkum,
—Gwaj on ne ikjêrnã rê, ane. ³⁶Nhym kam ar me krãptĩmã kum,
—Me on ajmã, ane. Nhym Jeju kôknhökãkam ÿr rã'ã nhym ar tu amimê o mô. Nhym me kwÿ kã kwÿkam arkôt mô. ³⁷Nhym kam na 'itÿx ar'ã ruw nhym kôk 'itÿx wabê nhym kam ngô arÿm aben pumjuw ne kã nhiby aton arÿm kã krekam bikapĩno mô. Kã krekam bikapĩno mô nhym arÿm ipu 'ÿr. ³⁸Nhym wãnh Jeju kã katêkam krã japar djã'ã krã djin ôto nō. Ôto nōr mex katikôt nhym kôt ba djwÿnh ar arÿm tok ne kum,
—E kum, ujarênh djwÿnh, ngô kute gwaj banhimex 'ÿr ga ate akrãn anhôto nō, ane.

³⁹Nhym arÿm kãjmã djan kôkmã bẽn tÿx. Kum bẽn tÿx ne ngômã kum,^a
—Anhikrê, on akubyn aminê, ane.

Nhym arÿm kôk djãbêr amikrãta nhym ngô arÿm tu mê ne nō. ⁴⁰Nhym kam arkum,

—Je tô mÿkam ne gar ã atĩn prãmo ane? Mÿkam ne gar tu amim imarkumrêx kêt? ane.

⁴¹Nhym ar madjã kretin abenmã kum,

—Je tô mÿj me'ô got ja? Nãm tu gêt kôkmã kabên nhym tu kabên kôt anhikrê, ane.

Me karô punu krãptĩ kute ar me'ôo ba.

Mat 8.28-34; Ruk 8.26-39

5 ¹Ne kam imôti nhikjêrnã bôx. Kam ne mebê Djeradja nhô pyka.
²Nhym kam Jeju ar akãxkam bôx ne arÿm wabin dja. Nhym adjynkêt ne me'ôja pyka krã kurũm katon 'ÿr tẽ. Me karô punu ne ar o ba. ³Pyka krãkam ne ar ba tũm. Nhym me te kàxirãxo ari uwpreo ba. ⁴Nãm me te kadjy kàxirãxo te djê djãmê kàxirãxo kàkrã djê djã mÿn te o uwpre nhym mã ari kàkrã djê djã rênho ba. Ne mã ari kàxirãxo te djê djã kukênho ba. Nhym me kute unênh mex kadjy te: me tÿxo kute uràk'ô prãmje. ⁵Nhym akati

^a 4.39 Adjãkam kute kabêno mÿjja kunĩ nhipêxkôt arÿm kôkmã bẽn tÿx.

(Makô 5.5)

kunîkôt ne akamât kunîkôt me'ôja krânhre'ã ar ba. Ne me tykmã kikre mē amijo kajkepo ba. Nām ari àmra ban ari kēno amijayro ba. ⁶Me'ôja katon arým amybỹm Jeju pumũ. Omũn arým tu 'ÿr prôt ne. Prôt ne 'ÿr bõx ne arým ibôn nhỹ. Kute kum amijo à'wÿr kadjy ne parbê ibôn nhỹ. ⁷⁻⁸Nhym kam kum kabēn ne kum,

—Me karõ, apunure. On kum anhire, ane.

Nhym me'õ me karõ punu kukwakam arým kum kabēn ne. Kàj bê kum àmrakam kum kabēn ne kum,

—E kum, mÿj nã Jeju? Abê kàjkwakam Metĩndjwÿnh Kra. Mÿj ne ga aje ijo mã? Dja ga Metĩndjwÿnhmã akabēn pydjìn jarēn ijã kum, “Dja ba kamjêr kêt”, ane. Dja ga ã Metĩndjwÿnhmã anen arým ikamjêr kêt ba arým itokry kêt. Nām ã me'õ kum ane.

⁹Nhym kum, “Mÿj ne anhidji kute”? ane.

Nhym kum,

—Me ikrãptĩ:kam, inhidjibê ne krãptĩtire, ane.

¹⁰Ne kam amijo a'uw ne kum,

—Kwãrĩk wãnh me ja mör djã kurũm me ijanor kêt, ane.

¹¹Nhym wãnh angrô jamy krãptĩ: krânhreka mō. ¹²Nhym me karõ punu krãptĩ amijo a'uw ne kum,

—Gop angrô jamymã me ijano ba me kum wadjã, ane.

¹³Nhym memã kum, “Aj mã”, ane.

Nhym me karô punu krăptî arÿm me'ômă iren kurûm kato. Katon arÿm angrô jamymă wadjă. Nhym angrô jamy arÿm amibêx ne tu pyka kră'yr'ă aparmă prôt. Prôt ne arÿm imôtikam nox. Nox ne arÿm ngôo aminhimex ne arÿm kunî ty. Angrô jamy kubê 2.000 ne ty.

¹⁴Nhym wănh angrô jamy djuw mex djwÿnh ar arek omûnho dja. Ne kam mă krîraxmă tēn arÿm memă arê. Arwăkam me jamê ne memă arê. Nhym me kute mÿjja pumûnhmă amû 'ÿr mō. ¹⁵Jeju'ÿr mōn 'ÿr bōx. Nhym me'ô me karô kute kum irerja arÿm arek nhÿ. Năm arÿm kă jadjan no mextiren nhÿ. Nhym me kum uma ne. ¹⁶Nhym ar kumrêx kute omûnhja arÿm me'ôja'ă ajarê. Ne ar ajte angrô jamy'ă ajarê. ¹⁷Nhym kam me Jejumă à'wÿrmo krax ne kum,

—Gop on me inhô pyka kurûm akato, ane.

¹⁸Nhym Jeju ajte kăkam ÿrmă tē nhym me'ô me karô kute kum irerja kum amijo a'uw ne kum,

—Ba mă akôt ajkamê, ane.

¹⁹Nhym kum,

—Kati, mă. Akubyn anhûrkwă 'ÿr tē. Aje meo anhôbikwa wă'ÿr tē.

Memă Bēnjadjwÿr djwÿnh'ă ajarê. Kum akaprîn kute ajo mex'ă ajarê, ane.

²⁰Nhym kam arÿm mă tēn amû pyka nhidjibê Krîraxbê 10'ÿr bōx. Ne kam Jeju kute o mex'ă me kunimă ujarēnh ar ba. Nhym me kunî te kute mÿjja marmă kam no tyn ku'ê.

Me'ô kurerer tyk'ă ujarēnh.

Mat 9.18-19; Ruk 8.40-42

²¹Nhym kam Jeju ajte kăkam nox ne akăx nhikjēmă mō:n kam bōx. Ne kam wabin dja. Nhym kam ajte me krăptî: 'ă akuprô. ²²Nhym me'ôbê Djajru 'ÿr tē. Mebê idjaer bikprônh djăkam kubê bēnjadjwÿr'ô. Năm 'ÿr tēn arÿm omû. Omûn kute kum rax jarēnh kadjy tu parbê tÿm ne nō. ²³Ne krao a'u:w ne kum,

—Wănh ne ikra prîtire nōn arÿm tyk 'ÿr. Gu 'ÿr ga 'ă anhikra dji gē à kêt ne imă tîn, ane.

²⁴Nhym arÿm kôt tē. Tē: nhym me krăptî: prîne aêr mex ne kôt mō. ²⁵Nhym wănh me'ô nire kôt tē. Kamrô mă: apôx'ă ne arÿm amex kubê 12 apêx.

²⁶Nhym kamă me ta kute amijo mÿjja marja krăptî aben totokmă te kaneo ba. Djăm kam arÿm mex got? Kati. Me ô'ă âm mă tokryo tokry. Ne mă memă o pănh'ă arÿm ô pi'ôk kaprî kunî krê. Ne kam mex kêt ne âm punu mex mō.

²⁷Ne kam me kute Jeju'ă ujarēnh man arÿm 'ÿr tē. Me krăptî: Jejukôt mō: nhym nija mekôt amibêx mex ne arÿm kôt bōx. Kôt bōx ne tu Jeju nhibûmkôt 'ă kubêkă kupê. ²⁸Be, kute o anhÿr kêtri ne amim,

—Ba 'ă kubêkăbit kupên arÿm imex ne, ane.

²⁹Năm 'ă kubêkă kupên kupênhmê ro'ă nhym arÿm kamrô ngră nhym arÿm amikam amimex ma. ³⁰Nhym Jeju on kute o mexkôt amikam kuman arÿm me ipôkri akubyn akêx ne memă kum,

—Nhym ne ijă kubêkă kupê? ane.

³¹Nhym kôt ba djwýnh kum,

—Djãm me kräre ne me akuno ga, “Nhym ne ikupê”? ane, ane.

³²Nhym kute me'ômã katormã ari mekôt krã. ³³Nhym nija arým kute amimex markam 'ýr bôx. Nãm umaje tertet ne tu parbê tým. Parbê tým ne arým prïne kum amijarên kum,

—Mrãmri, ba ne ba akà kupê ga arým ijo mex ne, ane.

³⁴Nhym kam kum,

—Àpnhĩre, ga ne ga tu amim ikamnhĩxkumrêx ne arým amex ne. Adjumar mex ne tẽ. Arým amexkumrêx, ane.

³⁵Nãm ã kum anhyro dja nhym me kwý bẽnjadjwýr Djajru nhũrkwã kurũm tẽn ar kajpan arým Djajrumã kum,

—Arým ne akadjwýx akuno. Kwãrĩk wãnh ijukri ujarênh djwýnh kunor kêt, ane.

³⁶Nhym Jeju Ar kubê ate krãn arým Djajrumã kum,

—Kwãrĩk wãnh amã akra tyk pyma kêt. Djã gãm tu amim ikamnhĩxkumrêx, ane.

³⁷Ne kam Pedrumẽ Xijagumẽ Djuão arkum,

—Ar gajbit dja gar ikôt tẽ, ane.

Ne bu'ã me ku'êmã kum,

—Me arek jakam dja, ane.

Djuãomẽ ne Xijagu ar axikôt kato.

³⁸Nãm memã anen kam ar Djajru nhũrkwãmã tẽn bôx. Nhym wãnh me kangao kumex. Me muw ne abej âmrao kumex nhym Jeju arým me omũ.

³⁹Ne kam arým me'ýr wadjàn memã kum,

—Mýkam ne ga me akangao akumex ne muw? Djã nãm prĩtija ty? Kati. Nãm ôto nõ, ane. Kute akubyn o tĩnmã. Kam ne ã memã ane.

⁴⁰Nãm memã ane nhym me arým 'ã bẽno ajkẽn keketo kumex. Nhym kam arým bõm me ano nhym me kunĩ kato. Ne kam bãmmẽ nãmẽ kôt ba djwýnh ar ajbito mõn prĩti nhikwã djà'ýr aro wadjà. ⁴¹Ne kam prĩti nhikra 'amýn kum, “Tarita kumĩ”, ane.

Nãm ren me bakabẽnkam kum,

—Prĩtire, amã ne ba ikabẽn. Kàjmã dja, ane.

⁴²Nãm kum ane nhym arým ar aêrbê kàjmã djan ar mrã. Nhym ar arým kôt madjà kreti. Prĩti'ã ne amex kubê 12. ⁴³Nhym kam arkum kabẽn ne amijã arkum karõn arkum, “Djã gãm ar ipudju”, ane.

Ne ajte arkum,

—Ar kum mýjja'õ ngã gẽ kukrẽ, ane.

Õ pyka djwýnhkam bôx.

Mat 13.53-58; Ruk 4.16-30

6

¹Ne kam arým memã kàx ne amũ õ pyka djwýnhmã tẽ. Nhym kôt ba djwýnh ar kôt mõ. Nhym kam arým 'ýr bôx. ²Nhym ar'ã arým

pi'ôk rârâr. Nhyr arÿm mebê idjaer bikprônĥ djà'ÿr tēn kam 'ÿr bôx ne arÿm wadjà. Ne kam kute memã amikukràdjà jarēnh kadjy arÿm amikrax ne. Nhyr me krãptĩ kabēn man kam no tyn kumex ne ari abenmã kum,

—Je tô nhyr nã kum me kukràdjà ja jarē nhyr ã kabēn mexo ane. Nhyr ne kum àpēnh'ã karô nhyr ã mÿjja nhipêxo ane. Mÿjja pumũnh kêtukumrēx ne ipêx nhyr kumex. ³Be, Jejubê ne pĩ kēnh djwÿnh kajgo. Marij kurũm ne kato. Kôt ar apôxjabê ne Xijagumê Jôdjemê Djudamê Ximãomê. Be, ar axikôt apôx ne ja. Kanikwÿnhdjwÿ ar me baro'a ar ba. Djãm atemã me'ô? Kati. Tãm. Me bajô tãm. Ne kam ã àpēnho ane. Nãm me ã ari abenmã anen kam arÿm kubê Jeju kĩnh no kati. ⁴Nhyr kam amijã memã kum,

—Pyka kunĩkôt me Metĩndjwÿnh kukwakam ujarēnh djwÿnhmã kajmã rax kamēnho ba. Nhyr be, ô pyka djwÿnhkam me jabit ne me ar prãro ba. Ôbikwa djwÿnhkam ar ja, ô kikre djwÿnhkam ar ja ne me ar prãro ba, ane.

⁵Ne kam te kute ô pyka djwÿnhkam mÿjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêx prãmje. Te me krãptĩ mex prãmje. Me kute aparmã rax kamēnh prãmkam. Nãm me punu ngrērebit'a ikra jadjuw ne meo mex. ⁶Ne mekam no tyn djan amim,

—Je tô mÿkam ne me kute inhô pyka djwÿnhkambit amim imar kêtukumrēx, ane.

Kute Ar kubê 12 janor.

Mat 10.1-15; Ruk 9.1-6

Ne kam arÿm tē. Apÿnh krĩkôt tē. Memã amikukràdjà jarēnho tē. ⁷Ne kam amiwÿr Ar kubê 12 'uw nhyr ar arÿm 'ÿr bôx. 'ÿr bôx nhyr kute amũ ar anor kadjy arÿm aro aben nhikjê. Ne ar kute kukwakam me karô punu janor ne kujaêk kadjy arkum amipyma jadjà. ⁸Ne kamã arkum 'ã karôn arkum,

—Ar amôr kadjy kwārĩk wānh mÿjja krãptĩ byr kêt. Dja gar akajpar djàbit by. Kwārĩk wānh mokà byr kêt. Kwārĩk wānh djwÿ byr kêt. Kwārĩk wānh anhô katôk'y djakam pi'ôk kaprĩ byr kêt. ⁹Ne ar aparkà ponh jangjēn ar anhinôkà pÿnhbit jangjê, ane.

¹⁰Ne kam ajte arkum,

—Dja gar apÿnh krĩ'ÿr mō. Nhyr me'ô arÿm ar amã aminhũrkwã jarē. Kumã dja gar wadjàn kambit anhikwã. Ne kam me ô krĩrax kurũm ar amôrkambit dja gar anhũrkwã 'ôdjwÿ jabej. ¹¹Nhyr godja me ar abê aminhũrkwã nê jabej ne kute ar amar prãm kêt jabej gar mebê aparkà'ã me ô pyka ka'u. Me kurũm akatorkam pyka ka'u. Aje me kangao amirĩt kadjy. Ba ar amã arē gar ama. Amrêbê: krĩraxbê Xôtômamê Gomorakam me axwekumrēx. Dja ĩ Metĩndjwÿnh kute memã axwe pānh jarēnh kadjy akati bôx. Nhyr be, ajbir me krĩ jakam dja me axwe pānho amrêbê me tũm wã jakre. Me kute ar abê aminêkam dja me axwe pānho me tũmwã jakre. Nãm ã arkum karôo ane.

¹²Nhyr kam ar amũ mōn kãj bê me akreo ban memã kum,

—On me amikam akaprĩren wānh ajaxwemã anhiren Metĩndjwÿnh'ÿr amijo akēx, ane.

¹³Ne arÿm me karô punu krăptî kute ar meo ba jano nhym arÿm memă iren mă mō. Nhym ar me kanê krăptî kungrà. Mÿjja kangô kute rōny kangô pyràko me kungràn meo mexo ba.

Djuão'ă ujarēnh.

Mat 14.1-12; Ruk 9.7-9

¹⁴Nhym kam me amŭ Jeju jarēnh ipôk. Nhym kam mebê idjaer nhō bēnjadjwÿr rax nhidjibê ne Erodji. Arÿm ne me kute Jeju jarēnhja ma. Ne kam arîk Jejuo Djuão ne memă kum,

—Ngômă me angjēnh djwÿnhbê Djuão arÿm akubyn tîn ne ar ba. Be, tyk ne akubyn tînkam ne mă mÿjja pumŭnh kêt nhipêxo ba, mă me punuo mexo ba, ane.

¹⁵Nhym me ja arîk Jeju'ă memă kum,

—Be, kubê Metîndjwÿnh kukwakam ujarēnh djwÿnhbê Erij, ane.

Nhym amŭ me ja 'ă memă kum,

—Be, kubê ne Metîndjwÿnh kukwakam ujarēnh djwÿnh'ô. Nâr, kute amrêbê: Metîndjwÿnh kukwakam ujarēnh djwÿnh'ô pyrâk, ane.

¹⁶Nhym bēnjadjwÿr rax Erodji kute Jeju jarēnh markam 'ă memă kum,

—Be, Djuão ne wă. Ba ije kadjy me anor nhym me kute mut kră'yr, arÿm akubyn tîn ne ar ba, ane.

¹⁷⁻¹⁸Be, me kute Djuão bîn kêtri ne Erodji kamyre. Idjibê ne Piripi. Piripi prô nhidjibê ne Erodjij. Nhym kam Erodji arÿm kamyrebê prô pytân ar o ba. Nhym kam Djuão nêje kum kabēn ne kum,

—Metîndjwÿnh kukrădjă kupa'ă ne ga akamyrebê prô pytă, ane.

Nhym Erodjij kuman arÿm Erodjimă apnê. Djuão'ă kum apnê nhym arÿm 'ÿr me krăkamngônĥ jano. Nhym me arÿm o tÿm ne kubê ijê. ¹⁹Nhym kam Erodjij ari kum Djuão kurêo ban te kute bînă 'ă amijakreo ba. ²⁰Erodji kum Djuão pymakam Erodjij te 'ă amijakreo ba. Erodji mă 'ă amim,

—Djuão ne katât ar amijo ban Metîndjwÿnh mexo mex, ane. Năm mă amim anen ar Erodjijbê utâr mexo ba.

Djuão kute Erodjimă Metîndjwÿnh jarēnh ŷr kunîkôt Erodji ari amim,

—Je tô mÿj dja ba amijon? anen te kute kabēn mar ne kôt kute amijo anhÿr prămjê. Nhym be, kum Djuão kabēn mar prămă.

²¹Erodjij kum Djuão kurêo ba nhym kam arÿm mrămri kute bîn kadjy ô akati bôx. Erodji rwÿk djăkam ô akati arÿm bôx. Nhym ô akatikam arÿm bu'ă bēnjadjwÿrreja ro'ă âkuro nhÿ. Apÿnh ô me rŭnh djări, ô krăkamngônĥ nhô bēnjadjwÿr djări, ô pykabê Garrêjakam me ô nêkrêx rŭnh djări, me kunî ô akati kadjy Erodji'ă akuprô. ²²Ne ô kwÿ krêno nhÿ nhym Erodjij kra kurerer arÿm me'ÿr wadjă. Ne kam memă to nhym me arÿm kum kînh. Erodjimê me ro'ă ŷrja kum kînhî. Nhym kam Erodji kurerermă kum,

—Mÿj ne ga amă kînh? Dja ga amă mÿjja'ô kînh ne imă arê ba arÿm amă kungă, ane.

²³Năm kum kabēn jarēnh mămdjin kum,

—Be, amã ikabên kajgo kêtikumrêx nhym Metîndjwýnh arým ima. Dja ga amã mýjja'ô kînh ne imã arê ba arým amã ôrkumrêx. Nâr godja amã inhô pyka kuto katê kînh jabej ba arým amã kungã. Mrâmri ne ba tu amã ikabên jarênhkumrêx, ane.

²⁴Nhym kam arým katon nã kukij ne kum, “Ô mýj dja ba kum arê”? ane. Nhym kum,

—Xô, ngômã me angjênh djwýnhbê Djuão krã'ã dja ga 'wý, ane.

²⁵Nhym amibêx ne ajte bënjadjwýr rax'ýr wadjàn kum,

—Ô kum amikrà kêt ne ngômã me angjênh djwýnhbê Djuão krã dja ga imã angã. Ngôn purortikam adjàn o bôx ne imã angã, ane.

²⁶Nhym kam bënjadjwýr rax arým kapríren ôkre kadjwýnhbê amim,

—Je, arým ne ba mrâmri kum ikabên jarênh mãmdji nhym Metîndjwýnh arým ima. Jakam ba te ije kum, “Kati”, anhýr prãmje. Inhô me rûnh mrâmri ikabênkumrêx jabej ikam no tyn kumex, ane.

²⁷Ne kam on me par djwýnhmã kabên ne kum,

—Amrê Djuão krão aprôt, ane.

²⁸Nhym arým mebê ijê djà'ýr tèn wadjàn arým Djuão mut krãtan kam arým ngôn purortikam krã djà. Ne kam kurerermã o tèn o bôx ne arým kum kungã. Nhym arým nãmã kungã.

²⁹Nhym kam Djuão kôt ba djwýnh ar arênh man arým 'ýr tẽ. 'Ýr tèn 'ýr bôx ne kam arým Djuão nhĩ mýn o tèn arým kênkrekam adjà. Be, me kute Djuão bîn'ã ujarênh ne ja.

Kute mebê 5.000o djuw mex.

Mat 14.13-21; Ruk 9.10-17; Dju r 6.1-14

³⁰Ne kam Jeju kute ar anorja ne arým apýnh krĩkôt tẽ:n kam arým akubyn Jeju'ýr tèn 'ýr bôx ne 'ã akuprô. Ne kam kum amijã ajarê. Kute mýjja nhípêx kunĩ'ã kum ajarê. Kute memã kukràdjà jarênh kunija kum 'ã ajarê. ³¹Nhym me krãptĩ: Jeju ar'ã aben japanho dja. Ar 'ã aben japanho dja nhym ar te ô kwý krên kadjy amijo ane. Nhym kam Jeju arkum,

—Gwaj on arwãmã mebê tèn kam bôx ne bakôkam kôto nhý, ane.

³²Nhym kam ar ate arwãkam ýr kadjy kàkam nhýn arým nox ne.

³³Nhym me krãptĩ ar mörkôt amim nokre pumûn arým ar ibej prôt ne. Krĩ kunĩ kurûm ne me pykakôt ar ibej prôt ne. Ibej prôt ne arým akàx nhikjêbê ar kukãm akuprô. ³⁴Nhym kam ar kà dji nhym Jeju wabi. Wabin arým me krãptĩ me:xja pumû. Ne kam amim,

—E kum, nãm me kute mryo ba djwýnh kêt kam mrykĩ'átomti krãptĩ ta kajgo ba pyrãk, ane. Kam ne arým kum me kaprîn arým memã kukràdjà krãptĩ jarênhmo krax ne. ³⁵Nãm memã arênhô dja: nhym kam arým 'ã myt ibô. Nhym kam kôt ba djwýnh ar arým 'ýr bôx ne kum,

—Arwã jakam mỳjja kêt nhym arỳm amykry mex ne. ³⁶Me ano gê me amũ apỳnh kikremã mõn amũ apỳnh krĩmã mō. Dja me amim õ kwỳ krẽn djà jamỳ, ane. ³⁷Nhym arkum,

—Ar ga dja gar memã mỳjja ngã gê me kukrẽ, ane.

Nhym ar kum,

—Djãm gwaj baje pi'òk kaprĩ kumexjao djwỳ jamỳnhmã? Denarju kubê 200jao djwỳ jamỳnhmã? Djãm gwaj baje memã òr nhym me kute krẽnãm? ane. ³⁸Nhym arkum,

—Mỳj ne ar anhõ djwỳ kute? Tẽn omũ, ane.

Nhym ar arỳm bu'ã me ku'ê kôt tẽn omũ. Ne akubyn 'ỳr bõx ne kum,

—Ê, djwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt. Ne tepdjwỳ amãnhkrut, ane. ³⁹Nhym kam arkum,

—Ar memã arẽ gê me apỳnh bõre ngrãngrākam krĩ mō, ane.

Nhym ar arỳm apỳnh me krĩ kadjy memã karõ. ⁴⁰Nhym me apỳnh me krĩ kadjy me'ã akre. Nhym me kwỳ kubê 100'ã kabẽn ne krĩ mō. Nhym me kwỳ kubê 50'ã kabẽn ne krĩ mō.

⁴¹Nhym djwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt jamỳ. Ne tep amãnhkrutja by. Ne kàjmã o kàjkwa jabẽn Metĩndjwỳnhmã o amikĩnh jarẽ. Ne kam djwỳ kokij ne kôt ba djwỳnhmã kungã nhym ar memã òro mō. Ne kôt tepdjwỳ ã o anen arỳm me kunĩmã kungã. ⁴²Nhym kam me kunĩ õ kwỳ krẽn arỳm ajne. ⁴³Nhym kam me arỳm tepmẽ djwỳ janhy ngij ne 'ã akre. Nhym arỳm 'ã akrekam kaxnokai ipubê 12 ne 'ã kàtãm. ⁴⁴Be, me my kute djwỳ krẽn'ã akrekam kubê 5.000. Ne ijukri me niremẽ me prĩre'ã akre kêt.

Ngô'ã tẽn.

Mat 14.22-33; Dju r 6.15-21

⁴⁵Nhym kam Jeju urokam kôt ba djwỳnhmã kum,

—Aje, on ar mõn kàkam nhỳn ikukãm akàx nhikjêmã rẽn krĩbê Bexadamã tẽ. Ba me ano gê me on mã mō, ane.

⁴⁶Ne kam me krãptĩ'ỳr tẽn memã kum,

—Aje, on me ajmã. Ba on, ane. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnhmã kabẽn kadjy krãnh'ã tẽn wabi.

⁴⁷Nhym kam ar'ã akamàt nhym ar arỳm kàkam ngô nhipôkri mō nhym Jeju ate atỳxã dja. ⁴⁸Nhym kam ar kutã arỳm kôk djàbêr tỳx. Àbêr tỳx nhym ar kute kutã ngô rẽn kurêje àpẽn raxo nhỹ. Àpẽn rax nhym arỳm ar omũ. Ne òkrẽn'ãnh kàr pydjikam arỳm arkôt tẽ. Ngô'ã arkôt tẽ. Tẽn kam bit ar'ãnh tẽmmã. ⁴⁹Nhym ar arỳm ngô'ã tẽmkôt omũn abenmã kum,

—Ota, amrẽ me karõ'õ mō. Ar anen amra.

⁵⁰Ar kunĩ omũn arỳm madjà kreti. Nhym adjyngkêt nhym arỳm arkum,

—E kum, ba ne ba wãm tẽ. On ar akĩnh ne atĩn prãm kêt, ane.

⁵¹Ne arỳm arkôt kàkam nhỹ. Kàkam nhỹ nhym arỳm kôk djàbêr anhikrê. Nhym ar òkre kadjwỳnhbê amikabẽn kudjan te kute mỳjja

marmã kam no tyn nhỹ. ⁵²Be, amũja'ã ne Jeju te me krãptĩ:mã djwỳ ngã nhym ar kute kum kator kêt. Kubê Metĩndjwỳnh Krajamã kator kêt. Nhym kam ar te kute marmã kam no tyn nhỹ. Ar amakkre kêtkam.

⁵³Ne kàkam ngô'ã môn kam ar arỳm pykabê Djenekam akàx nhikjê mã bôx ne kà dji. ⁵⁴Nhym kam ar wabi nhym me arỳm amim Jeju nokre pumũ. ⁵⁵Ne kam me bu'ã pykawã kunikôt prôt ne arê. Nhym me arỳm kute memã Jeju bôx djà jarênhja'ỳr meo bôxmo krax ne. Me punu nhikwã djàkam ikwã rã'ãja ne me Jeju'ỳr meo prôt ne meo bôx. ⁵⁶Ne kam mã kikre kabem me punu jadjuw. Krĩ kryrekam nàr krĩraxkam nàr arwãkam Jeju ku'ê djà kunikôt mã kikre kabem me punu jadjuw. Nhym me mã Jeju tẽmkôt kum amijo a'uw ne kum,

—Ba gop akà japkrebit kupê. Ba gop akà japkrebit kupênh, ane. Ne me kute kupênh kunikôt arỳm mex ne.

Tu mỳjja krên'ã ujarênh.

Mat 15.1-9

7 ¹Ne kam mebê pardjêumẽ Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh kwỳ krĩraxbê Djeruxarê kurũm môn Jeju'ã akuprô. ²Nhym Jejukôt ba djwỳnh kwỳ tu ikra pôn̄h kêtka m ò kwỳ krê nhym me arỳm ar omũ. Ne ar'ã kabên ne Jejumã kum, —Mỳkam ne akôt ba djwỳnh me bakukãmãkjê kukràdjà kupa'ã ikra punu rã'ã tu àkur ba? Dja me o ane nhym Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe jarê, ane.

³Bir, mebê pardjêumẽ mebê idjaer kunĩ ne me mã me kukãmãkjê kukràdjà'ã no tỳx ne kam arĩk abenmã kum,

—Me kute prĩne aminhikra pôn̄hkambit dja me aku. Kambit dja Metĩndjwỳnh memã axwe kêt jarê, ane. ⁴Ne me me ò djwỳ jamỳnh djà kurũm ban bôx. Ne kam kute ngôo amiku'ôn̄hkambit aku. Be, apỳnh me kukãmãkjê kukràdjà kajgo kute ja pyrãk ne krãptĩ. Nhym me 'ã no tỳx ne mã apỳnh mỳjja ku'ô. Ngôn̄hkrãmẽ ngyo ngôn̄hmẽ ngôn̄h tykmẽ ne me mã ku'ôn arĩk amim,

—Dja ba o ane nhym Metĩndjwỳnh imã imex jarê, ane.

⁵Kamã ne mebê pardjêumẽ Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ Jejumã kum,

—Mỳkam ne akôt ba djwỳnh me bakukãmãkjê kukràdjà kupa'ã ikra punu rã'ã àkur ba? ane.

⁶Nhym memã kum,

—Me ga ne ga me amijo ajêx ne ar amijo Metĩndjwỳnh mar mexo aba. Mrãmri ne Idjaij Metĩndjwỳnh kukwakam me ajã pi'ôk no'ôkkumrêx. Nãm me bakukãmãremã kum,

“Metĩndjwỳnh ne me amã,

‘Be, me ja ne me arĩk 'êx ne ajkwa kajgokam imã imex jarênh ban jãm ate ibê krãn ban

⁷imã irax jarênh kajgoo ban kam ta kukràdjào ikukràdjàn memã arênh ba.

Ne kam ta kukràdjà'ã memã kum, Metĩndjwỳnh kukràdjà, anhyro ba.’

Nãm ã Metĩndjwỳnh me amã ane.”

Nãm ã Idjaij me ajã ane. Ga me akamingrãnyre arÿm akabên kajgoo Metĩndjwÿnh kukràdjàn memã arênho aba. Mrãmri ne me ajã arênhkumrêx. ⁸Be, Metĩndjwÿnh ne me kute katàt amijo ba'ã memã karô ga me kam kubê amijo akêxo aba. Ne kam mã me akukãmãkjê kukràdjà'a ano tÿx ne ar o aba. Ne kam ngoy ngôn timer ngôn timer ku'ô. Apÿnh me akukràdjà kajgo kute ja pyràk krãpti ga me 'ã ano tÿx ne ar o aba. Ne kam arík 'ã abenmã kum, “Dja Metĩndjwÿnh kôt imã ijaxwe kêt jarê.” ⁹Nãm ã Jeju memã ane.

Ne kam ajte memã kum,

—Be, Metĩndjwÿnh kute katàt amijo aba'ã me amã karô ga me arÿm kabên ma. Djãm mrãmri Metĩndjwÿnh kukràdjà kôt ne ga me akukãmãkjê kukràdjà jarê? Kati. Atemã. Atemã ne ga me akukãmãkjê kukràdjà ja'ã ano tÿx ne Metĩndjwÿnh kukràdjà mar kêt ne arÿm o abikênho aba. Djãm kam me ano mex got? ¹⁰Ba me amã arê ga me ama. Môdjê ne Metĩndjwÿnh kukwakam me bakukãmãremã karôn memã kukràdjà jarên memã kum,

“Me amã abãmmê anã jabên ar kabên ma”, ane.

Ne ajte memã kum,

“Me'ô arÿm bãm'ã nàr nã'ã, ‘Gê Metĩndjwÿnh o ajkê’, anhÿr jabej gê me tu kubĩ”, ane.

Me kum bãmmê nã ar abêmã ne Metĩndjwÿnh ã me bakukãmãremã ane.

¹¹Nhym be, djãm me ga ne ga me amã abãmmê anã jabê? Kati. Ga me akukràdjà kôt arík memã kum, “Me ajô godja anã nàr abãm mÿjja'ã ajwÿr ga aje kubê anhô mÿjja nê prãm jabej. Ne kum, ‘Be, ba te ije amã ôrmã. Aje mÿjja 'ã ijjwÿr ba arÿm o Metĩndjwÿnh nhô mÿjja. Kam ba te ije amã ôrmã’, ane. Dja ga me ã kum anen arÿm kubê nê nhym kam arÿm pijàm ne akubyn 'ã ajwÿr kêt”, ane. ¹²Ga me aje ã memã 'ã karôo anhÿrkam arÿm me nãmê bãmbê ôdjÿ'ã memã adjãpnênho aba. ¹³Me kum ar abê kêt'ã memã adjãpnênho aba. Metĩndjwÿnh te memã kum,

“Me amã abãmmê anã jabên ar kabên ma”, ane

ga me arÿm Metĩndjwÿnh kabêno me kukràdjà kajgon akukràdjào arÿm nãmê bãmbê ôdjÿ'ã memã adjãpnênho aba. Aje Metĩndjwÿnh kukràdjào me kukràdjà kajgo ne ajte kupa'ã memã akukràdjà punu ja jarê. Nãm ã Jeju memã ane.

¹⁴Ne kam ajte amiwÿr me kunĩ 'uw ne memã kum,

—Ê, dja ga me akunĩ imaro nhÿn ikabên markumrêx. ¹⁵Me kute apÿnh mÿjja'ã memã kum, “Ja dja ga ãm omũ. Dja ga krên arÿm ajaxwe”, anhÿro ba. Nhym be, Metĩndjwÿnh, djã ne me mÿjja 'ô krê nhym arÿm kum, “Ja ne ga krên arÿm ajaxwe”, ane? Kati. Me kabên punukam ne memã axwe jarê. Me àkĩnhĩkam ne memã arê. Me ari prô, mjên kupa'ã kurê bakam ne memã arê. Me 'êxnhĩkam ne memã arê. Axwe'ôkambit ne Metĩndjwÿnh memã axwe jarê. ¹⁶Gop me ajamak mex jabej tu amim ikabên markumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

¹⁷Ne kam arÿm mebê kikremã wadjà. Nhym kôt ba djwÿnh arÿm kukij ne kum,

—Nã gãm ar imã, “Djã ne me mỳjja 'õ krẽ nhym Metĩndjwỳnh kum, 'Ja ne ga krẽn arỳm ajaxwe', ane? Kati”, ane. Tãm ne ga arẽ nhym ar ibẽ bipdjur rã'ã ne, ane. ¹⁸Nhym kam arkum,

—Je tồ djãm ar gadjwỳ ajamakke kêt? Be, mrãmri ne me kute mỳjja'õ krẽnkôt Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽnh kêt. Djãm ar aje ja mar kêt?

¹⁹Be, aparmã ne mỳjja mrãn me tikkremãbit wangij. Mỳjja'õ kurja ne me kute amim mỳjja'ã karõ djakam ngjêx kêtikumrêx. Me tikkremãbit ne wangij ne kam atykmã arỳm apôx. Me kute amim mỳjja'ã karõ djãmã ngjêx kêtka Metĩndjwỳnh kute kôt memã axwe jarẽnh prãm kêt, ane. Jeju kute ã arkum anhỹro arỳm me õ mỳjja krẽnja kunĩ mex jarẽ.

²⁰Ne kam ajte arkum,

—Me kurũm me kabẽn punu apôx ne me àpẽn punukam ne Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽ. ²¹Me kadjwỳnhbê, me amim mỳjja'ã karõ djakam ne me amim axwe'ã karõ nhym arỳm me kurũm apôx. Me kute amim axwe'ã karõkam ne me kute me prõ puro nàr me mjẽn puroo àkĩnh ne ro'ã ikwãja'ã amim karõ. Ne prõ djwỳnh nàr mjẽn djwỳnh kupa'ã kurẽ'ã amim karõ.

Ne kute me par'ã amim karõ.

²²Ne kute mebê mỳjjao àkĩnh'ã amim karõ.

Ne kute mỳjjao atom rũnh'ã amim karõ.

Ne kute meo bikẽn'ã amim karõ.

Ne memã 'lêx ne kute me noo biknor'ã amim karõ.

Ne kurẽ ba'ã amim karõ.

Ne te ta kute me uràk prãmje ngryk.

Ne me'ã kabẽn punu'ã amim karõ.

Ne amijo àmrati.

Ne bẽn kati.

Me kute amim axwe'ã karõ ne ja. ²³Me axweja kunĩ ne me kurũm apôx. Nhym kam kôt Metĩndjwỳnh memã axwe jarẽ. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh arkum ane.

Me'õ nire bajtem kute tu amim kamnhĩxkumrêx.

Mat 15.21-28

²⁴Ne kam arỳm mebê tẽ. Tẽn kam krĩraxbê Xirumẽ krĩraxbê Xidõ kuri pykaja'ỳr bõx. Ne kam arỳm kikre'õmã wadjàn nhỹ. Ne bit kute me'õmã amijo amirĩt kêtma. Ne kam te kute mebê amijo bipdjurmã. ²⁵Nhym me'õ nire arỳm arẽn ma. Kubê ne me bajtembê kregu'õ. Pykabê Xirij Penixijkam ne rwỳk djà. Me karõ punu ne kra prĩtio ba. Nãm arẽn man arỳm 'ỳr tẽn parbê ibôn nhỹ. ²⁶Ne arỳm Jejumã krao a'uw ne kum,

—Amrẽ tẽn me karõ punu kute ikra prĩtio baja jano gê kum ire, ane.

²⁷Bir, Jeju ne jakam me bajtemo mex prãm kêt. Nãm kute õ mebê idjaerbit kumrêx o mexo bamã. 'Ã kute kum ujarẽn nhym kôt kute marmã ne õ mebê idjaer'ã me prĩre jakren kum,

—Gê me prîre kumrêx djwÿo amityxmã. Nok ba ren me prîre nhô djwÿ rop kraremã kurê nhym ren kam punure, ane. Djãm mrãmri ne djwÿ'ã ajarê? Kati. Kute meo mex'ã ne djwÿ jakren kum 'ã ajarê. Nãm,

—Nok ba ren me prîre nhô djwÿ rop kraremã kurê nhym ren kam arÿm punure, ane.

²⁸Nhym nija arÿm amim,

—Ijã ne rop krare jarê, anen arÿm kum,

—Tukwa, mrãmri Bênjadjwÿr djwÿnh. Kôt ne ga arê. Nhym be, godja wãnh pïponh krakri djwÿ jaũm rôrôk. Aũmbit dja rop krare arÿm kukrê. Kam gop badjwÿ ibê rop krare pyrãk tu imã ikrao mex, ane.

²⁹Nhym kôt kum,

—Be, aje imã akabên wã jarênhkam adjumar mex ne tẽ. Arÿm ne me karô punu akramã ire, ane.

³⁰Nhym kam arÿm ũrkwãmã akêx ne 'ÿr bôx. Nhym wÿnhràme me arÿm me ikwã djàkam kra prîti dji nhym nõ. Me karô punu arÿm kum ire nhym arek nõ nhym arÿm omũ.

Kute me'ô jamakkre kêt ne kabên tôo mex.

³¹Nhym kam krîraxbê Xirumê Xidökuri pykaja kurũm tẽ. Tẽ:n kam amũ pyka nhidjibê Krîraxbê 10jakôt tẽ. Ne tẽ:n kam arÿm imôtibê Garrêja'ÿr bôx. ³²Nhym wãnh me'ô jamakkre kêt ne kabên tôja. Nhym me arÿm 'ÿr o bôx ne kum, “Gop 'ã anhikra dji”, ane.

³³Nhym ate kute o ãm kadjy amũ me krãptĩ bê o tẽ. Ne kam aktã amakkremã aminhikra'i jadjàn aptôn ôtodjwÿ kupê. ³⁴Ne kàjkwa jabên kum kaprîkam arÿm amityk djà mẽ. Ne kum, “Epata”, ane. Nãm ren me bakabênkam kum, “On ajamakkre kajrer”, ane. ³⁵Nãm kum ane nhym arÿm amakkre kajrer ne kabên mex ne. Nhym kam akubyn me'ÿr o bôx.

³⁶Ne memã 'ã karôn memã kum, “Gora ipudju”, ane. Be, nãm te mã: memã anhÿro ba nhym me ate mã: pyka kunîkôt abenmã arênhô ba. ³⁷Nãm me'ôo mex nhym me te kute marmã kam no tyn ku'ê ne abenmã kum,

—Nãm apÿnh me kanê djari me kunîo mexkumrêx. Nãm me umar kêto mex nhym arÿm akubyn amak mex ne. Nãm me kabên kêt djwÿo mex nhym arÿm akubyn kabên mex ne, ane.

Kute mebê 4.000o djuw mex.

Mat 15.32-39

8 ¹Nhym kam me krãptĩ: ajte Jeju'ã akuprôn 'ã akuprôn me'ã ô kwÿ krên djà kêt. Nhym kam arÿm amiwÿr kôt ba djwÿnh ar ku'uw nhym ar bôx nhym arkum,

²—Imã me krãptĩ:ja kaprĩ. Me iro'ã krĩ'ã arÿm akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ne kam arÿm me ô mÿjja kêt. ³Nok ba ren me kum prãmka ren amũ me

ũrkwãmã me ano nhym me ren pry konenh ren rerekre ne. Ren me rerekre nhym ren me tyk djã me kupa. Djãm jãnh got. Onĩj me ũrkwã. Nãm ã Jeju arkum ane.

⁴Nhym kôt ba djwýnh ar kum,

—Kapôt kukrit jakam ne gwaj te me krãptĩ:ja kadjy djwý kumex prãmje. Mýj got gwaj me kadjy nẽ? ane.

⁵Nhym Jeju arkum,

—Mýj ne ar anhõ djwý kute? ane.

Nhym ar kum, “Djwýbê 7”, ane.

⁶Nhym kam me krãptĩmã kum,

—Pykabê dja ga me nhỹ, ane. Nhym kam me arým nhỹ. Nhym kam arým djwýbê 7 jamýn o Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarẽ. Ne kam kokij ne mã kôt ba djwýnh arkum kungã nhym ar mã me krãptĩmã adjuw. Nãm ar memã adjwýro mõi kam arým adjwýr pa.

⁷Ne kam ar õ tepprãre ngrẽre nhym o Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarẽ. Ne kam arkum,

—Dja gar memã jadjwý jadjwý, ane.

⁸Nhym kam ar memã adjwýro mõi adjwýr pa. Nhym kam me arým kukrẽn arým ajne. Nhym kam me arým aũm ngij ne 'ã akre nhym kaxnokai ipubê 7 'ã kãtãm. ⁹Be, me my kubê 4.000 ne õ kwý krẽ.

Nhym kam memã kum, “Aje, on me ajmã”, ane. ¹⁰Ne on kôt ba djwýnhmẽ ro'ã kãmã wadjàn nhỹ. Nhym ar arým nox ne rê:n kam arým pykabê Tamanu'ãnh kã djin wabi.

Kute kàjkwa kurũm mýjja'õ nhipêxmã ne me kum 'ã à'wýr.

Mat 16.1-4

¹¹Nhym mebê pardjêumẽ mebê xadjudjêumẽ Jeju'ýr bõx ne kukij ne mrãmri kubê Metĩndjwýnh Kra ne kute mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx jabej 'ã kum apnẽn kum,

—Goja kàjkwa kurũm mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx bar omũn kôt ama, ane.

¹²Nhym amikadjwýnhbê tyk djã mẽn memã kum,

—Je tô mýkam ne ga me akamĩngrãnyre mýjja'ã ijuw? Ije me amã mýjja pumũnh kêt'õ nhipêx ga me aje omũnh prãm kêtukumrẽx. Mrãmri ne ba me amã ikabẽnkumrẽx, ane. ¹³Ne kam arým mebê akẽx ne tẽn ajte kãmã wadjã. Wadjàn akãx nhikjẽmã rêr kadjy arým nox ne.

¹⁴Nhym kam djwý ar kumãnhkutã nhym kôt ba djwýnh kute byrmãn arým o amak kêt kati. Nhym wãnh kàkam djwý pydjibit nõ. ¹⁵Nhym kam Jeju me kute me kukràdjã kajgo mar kêt kadjy ne kôt kute ar amijo ba kêt kadjy arkum kabẽn ne arkum,

—Ga, me kute djwý nhigot djã djwý djômkam kapĩnja pumũ. Nhym arým djwý tỳx me:x ne. Ar gadjwý dja gar me kukràdjã man kôt ar amijo aban arým ajaxwe me:x ne. Mebê pardjêu kukràdjã nàr Erodji kukràdjã

dja gar aman kôt ar amijo aban arÿm ajaxwe me:x ne. Ar amijã ano tÿx ne me kukràdjã mar kêt ne kôt ar amijo aba kêt, ane.

¹⁶Nhym kam ar ari 'ã aben kukij. Ne kam arĩk abenmã kum,

—Gwaj baje djwÿ byr kêt kam ne ã ar imã ane, ane.

¹⁷Be, Jeju kute me kukràdjã kajgo'ã djwÿ nhigot djã jakre nhym ar kute mar kêt. Nhym kam arÿm ar kabên man arkum,

—Mÿkam ne gar abenmã, “Gwaj baje djwÿ byr kêt kam ne ã ar imã ane”, ane? Djãm kraxje ar aje omũnh kêt rã'ã? Djãm kraxje ar aje mÿjja mar kêt rã'ã? Mÿj'ã ikabên kute amijakre ar aje mar kêt rã'ã? Djãm ar ajamakkreja kêt? ¹⁸Jãm ne gar anon omũnh kêt ne. Jãm ne gar ajamak ne mar kêt ne. Be, ije djwÿ ngrireo me krãptio djuw mexja djã ne gar arÿm o ajamak kêt kati? ¹⁹Akubyn amijo tẽn ije mebê 5.000mã djwÿ kubê 5 kokjêr'ÿr amijo bôx. Ar aje djwÿ janhyo atomkam mÿj ne kam kaxnokai ipu kute? ane.

Nhym ar Jejumã kum, “Kaxnokai ipubê 12”, ane.

²⁰Nhym ajte arkum,

—Ajte akubyn amijo tẽn ije mebê 4.000 kadjy djwÿbê 7djwÿ kokjêr'ÿr amijo bôx. Ar aje kam djwÿ jaũmo atomkam mÿj ne kam kaxnokai ipu kute? ane.

Nhym ar kum, “Kaxnokai ipu kubê 7”, ane.

²¹Nhym kam arkum,

—Djãm djwÿ'ã ne ba ar amã arê? Djãm 'ã ne ba ar amã, “Ari amijã ano tÿx”, ane? Kati. Djwÿ'ã ne ba ije ar amã ja jarênh kêt. Mÿkam ne gar aje ja mar kêt rã'ã? ane.

Kute me'õ no rão mex.

²²Ne kam ar arÿm krĩraxbê Bexadamã tẽn bôx. Nhym kam me Jeju'ÿr me'õ no rão môn o bôx ne kum, “Gop kupê gê mex”, ane.

²³Nhym arÿm me'õ no rã nhikra 'amÿn krĩ kurũm o katon atykmã o tẽn. Ne kam no kutôn 'ã ikra djin kukij ne kum,

—Djãm arÿm ga mÿjja'õ pumũ? ane.

²⁴Nhym kãjmã krãn kum,

—Arÿm ne me kute pĩ pyrãk ne mrã ba omũ, ane.

²⁵Nhym ajte no'ã ikra djin kãjmã kum krã nhym arÿm no mex. No mex ne arÿm kute me kunĩ pumũnh mexkumrêx. ²⁶Nhym kum,

—Aj mã. Dja ga katàt anhũrkwãmã tẽ. Kwãrik wãnh krĩmã atẽn kêt. Ne kwãrik wãnh krĩkam me'õmã ijarênh kêt, ane.

Pedru kute Jejubê Krituo amirĩt.

Mat 16.13-20; Ruk 9.18-21

²⁷Be, bẽnjadjwÿr raxbê Piripi nhõ krĩraxbê Xedjare bu'ã ne apÿnh me õ krĩ djãri. 'ÿr ne Jejumẽ kôt ba djwÿnhmẽ ar mō. 'ÿr mō nhym Jeju arÿm arkum, —Ê, ar imã ijã me ujarênh jarẽ ba kuma, ane.

²⁸Nhym ar arÿm kum,

—Nãm me kwỳ ajã, “Ngômã me angjênh djwýnhbê Djuão”, ane. Nhym me kwỳ ajã, “Me bakukãmãre Erij. Metĩndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnh raxbê Erij”, ane. Nhym me kwỳ ajã, “Me bakukãmãrekam Metĩndjwýnh kukwakam ujarênh djwýnh ar 'ô.” Nãm me ã abenmã ajã ane. Nãm ã ar Jejumã ane.

²⁹Nhym ajte arkum,

—Ne ar gadjwý mã ne gar imar on? Mýj'ã ne gar ijakre? ane.

Nhym Pedru kum,

—Abê ne Kritu. Abê me inhô Bẽnjadjwýrbê kumkati, Metĩndjwýnh tĩn ne ar bakumrêxja Kra. Amrêbê ne me bakukãmãremã ajarê. Aje me ipytàr ne aje ar me ijo abamã ajarê. Amrêbê me imã ajarê ba me akam amako iba nhym arým Metĩndjwýnh ajano ga arým bôx, ane.

³⁰Nhym arkum,

—Kwãrĩk wãnh me'ômã ja jarênh kêt, ane.

Kute amikukãm me kute bĩn'ã amijarênh.

Mat 16.21-28; Ruk 9.22-27

³¹Ne kam amijã arkum ajarênh arkum,

—Ba ije amijo inhĩ ne ar awýr irwýkja ije mrãmri itokry kumex mar kadjy ne Metĩndjwýnh ijano ba tẽ. Dja me rũnh ikanga. Mebêngêtmẽ me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhô bẽnjadjwýrmẽ Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ dja me memã ikanga nhym me arým ibĩ. Nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itĩn ne, ane. ³²Nãm Jeju arkum ja jarênho amirĩtkumrêx. Nhym Pedru arým Ar kubê o tẽn ar kàxã nêje kum bẽn tỳxmo krax.

³³Nhym kam arým kôt ba djwýnh'ýr akêx ne ar omũn Pedrumã bẽn tỳx ne kum,

—Arým akabẽn kute Xatanaj kabẽn pyræk. Amũ imã akre rax ne dja. Ga Metĩndjwýnh kôt adjumar kêt. Me kàtàm kôt ari adjumar, ane.

³⁴Ne kam me krãptĩ:mẽ kôt ba djwýnhmẽ amiwýr me ku'uw. Nhym me arým 'ýr bôx nhym memã kum,

—Gêdja ga me ajô mã ikôt abikamênh prãm jabej kwãrĩk wãnh amidjwýnhbit mar kêt ne mã amim, “Djãm ba ije amijo kĩnhmã? Kati”, ane. Dja ba ityk kadjy inhô pite'y mýn itokry:. Dja ga ijã amijakren aje anhô pite'y mýnh mãn prãbê amã atokry pyma kêt ne amã ijabê rã'ã ne mã ikôt ajkamẽ. ³⁵Me kute amidjwýnhbit mar ne me kum tokry pyma. Me tãm gêdja me tyn kam ijukri me biknor tokry djãkam tẽ. Nhym be, me kum ijabêkumrêx ne kute amidjwýnhbit mar kêt nhym me kute me bĩn jabej me tãm gêdja me amiptàn ar tĩn ne ba rã'ã: rã'ã ne. ³⁶Nhym ren me'ô pykabê mýjja mexja kunĩ, nêkrêx kunĩa ari o atom ne o ban kam ren ty, je mã dja kam nê? Kati, nãm ren ty nhym ren ò nêkrêxja ren wãnh kumex. ³⁷Nhym mýj pãnh ne ne ren Metĩndjwýnhmã arê nhym ren akubyn o tĩn nhym ren kum amijo pãnh ne? Arkati. Dja ga te kum pãnh jarê nhym akubyn ajo tĩn prãm kêtumrêx ne.

³⁸Be, me kamingrãny ja ne me axwe:kumrêx ne ari mỳjjakôt ibê amijo akêxo ba. Ga, me kwỳ kum prô djwỳnh kính kêt ne mebê prôo àkínho baja pumũ. Me jadjwỳ ne me kum ikính kêt ne ate ibê jãm krã. Kam godja me'ô ikam pijàm ne ikukràdjàkam pijàm jabej ba badjwỳ gêdja ba amipãnh kam ipijàm. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr irwỳk dja ba Ibãm jadjênhmê umao ipyma:n ar awỳr bôx. Kadjy mrãnh djwỳnh pyma:mê ro'ã ar awỳr bôx. Ibê kumkatio bôx nhym tãmja ikam pijàmja ba badjwỳ arỳm amipãnh kam ipijàm ne. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

Jeju jadjênh'ã ujarênh.
Mat 17.1-13; Ruk 9.28-36

- 9** ¹Ne kam arkum,
—Ba ar amã arê. Ibãm dja ijã bẽnjadjwỳr rax mẽ. Dja ba bôx ne ipymao me apytàn ar me ajo iba. Dja gar adjãmja akwỳ atĩnri iraxkôt ipumũ, me akadjy ibẽnjadjwỳr rax ne ipymakôt ipumũ. Mrãmri ne ba ikabênja, ane.
- ²Nhym kam akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ar'ã apêx nhym Jeju arỳm krãnh prêkti'ã wabi. Nãm Pedrumê Xijagumê Djuão ar aprôn aro wabin ate ar ro'ã me kàxã dja. Ne kam arỳm ar kuka kôn timerãm aminhipêx. ³Ne ô kubêkã arỳm adjênh ne aka: kute kakũm arngrokam aka pyrãk. Ren kubêkã pôn timerãm djwỳnh'ô kubêkã'ô pôn ren kubêkã jakao kute Jeju kã jaka têp kêtumrêx. ⁴Nhym kam me kukãmãrebê Erijmê Môjdjê arỳm arkum amijo amirĩt ne. Nãm ar Jejumê abenmã kabêno dja nhym ar ar omũ.
- ⁵Nhym Pedru kum,
—Be, ujarênh djwỳnh, jakam ne gwaj arỳm bakĩnhkumrêx. Dja bar ar amã kikre'ã irôx nhipêx. Dja bar amã 'ô nhipêx, Môjdjê mã 'ô nhipêx, Erijmã 'ô nhipêx, ane. ⁶Ar madjã kretikam ne Pedru umaje Jejumã kabên kajgo jarê.
- ⁷Nhym kam kakrã'ô arỳm amirĩt ne ar kuno. Ar kuno nhym Metĩndjwỳnh arỳm kakrã kurũm kabên nhym ar arỳm kuma. Nhym arkum,
—Ikra ne wã. Imã abê:. Tãmwã dja gar kabên man kôt ar amijo aba, ane.
- ⁸Nhym ar te ar abej amibu'ã rĩt. Nhym Jeju pydjibit dja nhym ar omũ. Arỳm ne Môjdjê ar ar aêrbê mã tẽn arỳm amirĩt kêt ne.
- ⁹Nhym kam ar arỳm krãnh prêkti'ã rwỳk tẽ. Rwỳk tẽ nhym Jeju arỳm ar kute omũnh'ã arkum karôn arkum,
—Ar aje omũnhja kwãrĩk wãnh jakam me'ômã 'ã adjujarênh kêt. Ba ije amijo inhĩ ne ibôxja ityk ne akubyn itĩnkambit dja ga memã 'ã ajarê, ane.
- ¹⁰Nhym kam ar arỳm 'ã ujarênh kêt. Ne rwỳk tẽn kam aben kukij ne abenmã kum,
—Jeju kute gwaj bamã, “Ityk ne akubyn itĩn”, anhỹrja. Mỳj'ã ne amijakre? ane.
- ¹¹Ne kam Jejumã kum,
—Mỳkam ne Môjdjê kukràdjã mar djwỳnh memã kum, “Erij kumrêx dja bôx. Nhym kam totokbê Metĩndjwỳnh bôx ne ar meo ba”? ane. Mỳkam ne me mã memã ja jarê? ane.

¹²Nhym Jeju arkum,

—Be, gêdja me'ô kute Erij pyrâk kumrêx bôx ne akubyn Metîndjwýnh'ýr me kunîo akêx ne. Meo akêx nhym me arým amim maro ba. Mýkam ne ba ije amijo inhî ne ibôxja badjwý amrêbê: me ijâ me bakukâmâremã kum,

“Dja arým tokry kumex ma nhym me memã kanga”, ane?

Nãm me ã ijâ anen arým 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

¹³Ne kam ngômã me angjênh djwýnhbê Djuão'ã arkum,

—Ba ar amã arê gar ama. Mrãmri, me'ô kute Erij pyrâk ne arým bôx.

Nhym kam me arým mar kêt ne amikînhje o bikênh o ba. Amrêbê: me bakukâmâre kute Metîndjwýnh kabên'ã pi'ôk no'ôkkam me kute o anhýrmã kêt ne me arým ã o ane, ane. Nãm krânh'ã rwýk têmkôt ne Jeju ã arkum ane.

Kute me karô punumã âkjêr.

Mat 17.14; Ruk 9.37

¹⁴Ar rwýk tên kam arým kêt ba djwýnh kwý aro rãm ne ja. Ar arkôt krânh'ã âbir kêtjao rãm ne ja. Nhym me krâptî ar'ã akuprô. Nhym Môjdjê kukràdjâ mar djwýnhmê ar aktã kabêno aben japanho dja nhym Jeju arým me omû. ¹⁵Ne me aêrbê bôx nhym me kunî kam no tyn kumex ne 'ýr prôt ne kum,

—Djâm arým ne ga bôx? Djâm arým ne ga bôx? ane.

¹⁶Nhym kam abej Môjdjê kukràdjâ mar djwýnh kukij ne memã kum,

—Mýkam ne ga me akabêno aben japanho dja? ane.

¹⁷Nhym kam me krâptîkôt me'ô âmja kum,

—Ujarênh djwýnh, awýr ne ba bit ikrao itêmmã. Me karô punu ne o ba nhym ibê kabên kêtkumrêx. ¹⁸Nhym apýnh kute par djâri pyka'ã kurê nhym ajmrô prôt ne âpjânh ne âpnhirênh o nō. Awýr ne ba bit o itêmmã ga adjâm kêt. Ba kam tu akôt ba djwýnh'ýr o bôx ne arkum,

—Dja gar ano gê kum ire, ane. Nhym ar te kute kujaêkmã o dja. Nãm ã me'ô Jejumã ane.

¹⁹Nhym kam Jeju me'ýr akêx ne memã kum,

—Je, me akamingrãny aje amim ikamnhîx kêtkumrêx ne ajaxwe. Mýj dja ijâ akati, akamât kô kute ba me akam arek ar iba? Nã bãm me awýr bôx ga me ajamakkre kêtkumrêx ne prîne akabêno ikaty. Nã bãm te amiwýr me akam ama ga me arîk ar aba, ane. Ne kam bãmjamã kabên ne kum,

—Amrê akrao tẽ, ane.

²⁰Nhym me arým 'ýr o bôx. 'Ýr o bôx nhym me karô arým Jeju pumûn ajte me'ô kraja bî. Kubî nhym arým pykabê tým ne âpnhirênh o nōn ajmrô prôto nō.

²¹Nhym Jeju arým bãm kukij ne kum,

—Mýj ne kute bîn kraxkam 'ã amex kute? ane.

Nhym kum,

—Prîrekam ne kum o krax. ²²Nãm te: kute bîn mexmã ar o ba. Nãm kute kuwymê ngôkam rênh krâptî. Aje me karôbê utâr mar jabej utâ. Amã ar ikaprîn utâ, ane.

23 Nhyim Jeju kum,

—Be, Metĩndjwýnh umaro kute mýjja kunĩ jakrenh mexi. Me tu amim kamnhĩxkumrêx nhyim arým meo mex. Dja ga tu amim kamnhĩxkumrêx nhyim arým amã akrao mex, ane.

24 Nhyim kam bãm no kangô prötmê ro'ã on kàj bê kum,

—Bênjadjwýr djwýnh, arým ba amim kamnhĩx. Gop ga imã 'itýx jadjà ba gop tu amim kamnhĩxkumrêx, ane.

25 Nhyim me arým itepato pröt ne 'ã bikprönho dja nhyim Jeju arým me omũ. Ne arým me karô punumã bẽn týt ne kum,

—Me karô, aje me'õ bôktimã kabẽn kêtme amakkre kêt jadjàr. Ba ne ba amã ikabẽn ne. On kum anhiren kwãrik wãnh ajte o aba kêtumrêx, ane.

26 Nhyim arým amran bĩno bê mex ne arým kurũm kato. Nhyim arým kute tyk pyræk ne nõ. Nhyim me krãptĩ 'ã abenmã kum,

—Arým ne akuno. Arým ne akuno, ane.

27 Nhyim Jeju arým ikra 'amýn kãjmã aro tẽ nhyim arým kãjmã dja.

28 Nhyim Jeju arým tẽn kikremã wadjà. Nhyim me kãxã kôt ba djwýnh ar arým me karô jabej kukij ne kum,

—Mýkam ne bar te ije me karô punu kujaêkmã o ane? ane.

29 Nhyim arkum,

—Bir, me karô punu kute wã pyræk ne 'itý:xi. Dja me Metĩndjwýnhmã amijo a'uw ne kum amijajbu. Kambit dja me me karô wã jano nhyim arým memã ire, ane.

Amikukãm tyk'ã ujarênh.

Mat 17.22; Ruk 9.43

30-31 Ne kam ar arým me kurũm tẽn amũ pykabê Garrêjakôt tẽ. Nãm mebê amijo bipdjuro tẽ. Jeju kute me kãxã kôt ba djwýnh arkum amijã ujarênh prãm. Ne kam mebê amijo bipdjuro tẽ. Tẽn kam arým arkum,

—Ba ije amijo inhĩ ne ibôxja dja me memã ikanga nhyim me arým ibĩ. Nhyim kam dja ityk'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ba kam akubyn itĩn, ane.

Ar kute amirax jabej Jeju kukjêr.

Mat 18.1; Ruk 9.46

32 Nhyim ar amim,

—Je tô, mýj'ã ne kabẽn ja jarê? ane. Ne kam ar kute kukjêr kêt. Jeju kute arkum kabẽn pymaje ar kute kukjêr kêt.

33 Ne kam mõe:n kam arým krĩraxbê Kapana'ýr bôx ne kikremã wadjà. Nhyim kam Jeju arkum,

—Pry'ã ar amõrkôt ne gar aktã akabẽno aben japanho mõe. Mýj'ã ne gar abenmã akabẽn ne? ane.

34 Nhyim ar arým anhikrê ne. Be, prykôt ne ar amirax mýr jabej abenmã kabẽn mõe. Kam ne Jeju 'ã ar kukij nhyim ar arým pijãm ne anhikrê ne.

³⁵Nhym kam nhÿn amiwÿr ar ku'uw. Kôt ba djwÿnhbê 12ja 'uw ne arkum,
—Gar ajô araxo kutewa prâm jabej gêdja amijo kajgon me katê tên kam
tu me kunĩmã àpênh ba, ane.

³⁶Ne kam arÿm me prĩre'ô nhikra 'amÿn o tên ar ipôkri kudja. Ne kam
kute o kĩnh kadjy kumÿn arkum,

³⁷—Ê, ga, me'ô prĩreja pumũ, kâtàm mexja pumũ. Dja me'ô ikukwakam kum
me'ô kute prĩre ja pyrâk kĩnh, kum me'ô kâtàmja kĩnh ne kam arÿm badjwÿ
kum ikĩnh. Djâm bajbit kum ikĩnhmã? Kati, dja me'ô kum ikĩnh ne kam kum
ibãmdjwÿ kĩnh, ibãm kute ijanorjadjwÿ kum kĩnh. Nãm ã Jeju arkum ane.

³⁸Nhym Djuão arÿm kum,

—Ujarênh djwÿnh, ba amã arê. Me'ô gwaj bakôt ba kêt'ô tu me karô
punu kute meo ba'ã anhidji jarê. 'Ã anhidji jarên me karômã kum, “Ba
Jeju kukwakam amã ikabên ne. On kum anhire.” Nãm ã anhÿro dja bar
arÿm omũ. Ne kam gwaj bakôt ba kêtam kum, “Kwãrik wãnh”, ane.

³⁹Nhym Jeju arkum,

—Kwãrik wãnh kubê adjaptâr kêt. Be, godja me ikukwakam mÿjja
pumũnh kêt nhipêx, godja me'ô punuo mex, me ja ne me te kute ijã kabên
punu jarênhmã. ⁴⁰Be, me kum gwaj bakurê kêtja ne gwaj bajo ôbikwa.
Kam kwãrik wãnh kubê adjaptâr kêt. ⁴¹Ba ne ba ibê Kritu. Gar ikôt abakam
godja me'ô ar amã ngônhrakam ngô nhôr jabej. Ba dja ba mrãmri kum
àpênh mexjao pãnhkumrêx. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx.

⁴²Nhym be, me'ô kute me prĩre pyrâk ne ajbir kute amim imar ny
nhym kam ren ate me'ôja axwe'ã kum apnê nhym ren arÿm kôt axwe
nhym kam ren me ôkre'ã kênpoti nhô. Kute memã axwe'ã àpnênh
djwÿnhja nhôkre'ã kên jabatãnh nhô ne ren ngô jabatãnhmã kumê nhym
ren ngô kubĩ, ja ne kãjbê tokry. Tokry ngri. Nhym be kati, Metĩndjwÿnh
dja prĩne o ajkê nhym tokry ra:x ne. Nãm ã Jeju arkum ane.

⁴³Ga, me kute apÿnh amikukràdjào àpênh jaxwe prãmja pumũ. Me
kute àpênh jaxwe kangamã ne Jeju mebê uman memã kum,

—Ne gar ren ajaxwe kadjy anhikra nhikjêo mÿjja punu kupênh prãm mÿj ne
gar ren on? Bir, gar ren on krãta. Ne kam ren te anhikra nhikjê kêt ne ren atĩkam
ren akĩnhkumrêx. Metĩndjwÿnhkôt atĩn ne ar abakam ren akĩnhkumrêx. Ne
ren aktã anhikra rã'ãn ren me biknor tokry djakam tên ren atokry ra:x ne. Kam
ne kuwy pôk rã'ã: rã'ãn àtyk kêtumrêx. ⁴⁴Kam kôp kute me kakwÿrja tyk kêt
nhym me kute kuwy pôkjadjwÿ par kêt. ⁴⁵Ne gar ren ajaxwe kadjy apar nhikjêo
mÿjja punu'ÿr amrãnh prãm mÿj ne gar ren on? Bir, gar ren on krãta. Ne kam
ren te apar nhikjê kêt ne ren atĩkam ren akĩnhkumrêx. Metĩndjwÿnhkôt atĩn
ne ar abakam ren akĩnhkumrêx. Ne ren aktã apar rã'ãn ren me biknor tokry
djakam tên ren atokry ra:x ne. Kam kuwy pôk rã'ã: rã'ãn àtyk kêtumrêx. ⁴⁶Kam
kôp kute me kakwÿrja tyk kêt nhym me kute kuwy pôkjadjwÿ par kêt. ⁴⁷Ne gar
ren ajaxwe kadjy ano nhikjêo aje mÿjja punu pumũnh tÿx prãm mÿj ne gar ren
on? Bir, gar ren on kaba. Ne ren kam te ano nhikjê kêt ne ren akĩnhkumrêx.

Metĩndjwỳnh kute me utàr ne ar me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar meo baja'ỳr abòxkam ren akĩ:nhkumrẽx. Ne ren aktã ano rã'ãn ren me biknor tokry djàkam kuwykam tẽn ren atokry ra:x ne. ⁴⁸Me bakukãmãre ne amrêbê: 'ã memã kum,

“Kôp kute me kakwỳrja tyk kêt nhym me kute kuwy pòkjadjwỳ par kêt.” Nãm ã Jeju arkum ane. Djãm mrãmri ne ar kute aminhikra, amipar jakarmã? Djãm mrãmri ne ar kute aminoo pôxmã? Kati, ar kute àpênh jaxwe krã'yr ne kangamã ne Jeju 'ã arkum ar kute amibê amikukràdjã jakarmã arẽ.

⁴⁹Ne kam arkum,

—Be, kuwykam gêdja me kunĩ tokry. Kute mrãmri ne me kute Metĩndjwỳnhmã mry parkam kadjwanhĩo mry kunĩ kangàr pyràk, ane. Dja me ã tokryo tuknĩo ane.

⁵⁰Ne kam ar'ã kadjwanhĩ jakre ne arkum,

—Be, kadjwanhĩ mexkumrẽx. Godja kadjwanhĩ ta amikam akry apêx jabej arỳm o mỳjja jakry kadjy punukumrẽx ne. On ar aje kadjwanhĩ mex pyràk ne abenmã akabên mex, ane.

Me kute prô kanga'ã ujarênh.

Mat 5.31, 19.1; Ruk 16.18

10 ¹Ne kam arỳm krĩraxbê Kapanakam me jamã kàx. Ne tẽn arỳm ngôbê Djodão nhikjêmã rên arỳm pykabê Djudêja'ỳr bôx. Bôx nhym kam me krãptĩ: ajte 'ã bikprônho dja. Nhym kam ajte memã ujarênho dja.

²Nhym mebê pardjêu arỳm 'ỳr bôx ne kute we kabên kajgo jabej kukjêrmã ne kum,

—Djãm Metĩndjwỳnh kukràdjã kôt me kute tu prô kangamã? Nãm me Jeju kute kabên kajgo jarênh kadjy nàrà̀m ã kum ane.

³Nhym memã kum,

—Be, Môjdjê ne amrêbê: me bakukãmãmẽmã 'ã karô. Mỳj ne memã arẽ? ane.

⁴Nhym me kum,

—Môjdjê ne memã kum, “Gê me prô'ã pi'òk no'òk ne kam kanga”, ane.

⁵Nhym memã kum,

—Bir, me amakkre kêtka ne memã prô kanga jarẽ. Nhym djãm adjàkamã ne me ã prôo ane? Kati. ⁶⁻⁷Adjàkamã, kute mỳjja kunĩ nhipêxkam ne Metĩndjwỳnh mymẽ ni ar ipêx ne memã kum,

“Kamã dja me my prô kadjy arỳm bãmmẽ nã arkum iren kam arỳm prôbit'ã ngrã ne.

⁸Nhym kam ar ã abenã tỳm ne kam kute ã typdji pyràk.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane. Kam, djãm ar ã amãnhkrut rã'ã? Kati, ar kute ã pydji pyràk. ⁹Be ga, Metĩndjwỳnh kute abenã ar mênhja pumũ. Kwãrĩk wãnh me'ò abenbê aro bikjêr kêt. Nãm ã Jeju mebê pardjêumã ane.

¹⁰Nhym kam ar akubyn kikrekam tẽn nhỹ. Nhym kôt ba djwỳnh arỳm Jeju kute memã kabên jarênhja jabej kukij. ¹¹Nhym arỳm arkum,

—Gêdja me'ò prô djwỳnh kangan kam atemã akàxbê me'ômã kabên ne 'ỳr môn kam arỳm mrãmri krô'ã o prôn arỳm axwekumrẽx, prôkam

axwekumrêx. ¹²Nhym me niredjwý gêdja me mjên kanga nhym kam atemã me'ô akàxbê 'ýr mō nhym kam arým mrãmri krô'ã o mjên ne arým axwekumrêx. Nãm ã arkum ane.

Kum me prîre kînh'ã ujarênh.

Mat 19.13; Ruk 18.15

¹³Nhym kam ar ja arým Jeju'ýr me prîreo mōn o bōx. Kute me kupênhmã ne ar 'ýr meo mō. Nhym kôt ba djwýnh ar arým nêje memã bēn tỳx. ¹⁴Nhym Jeju arým ar omūn arým no kà nhàn arkum,

—Kwārîk wānh arek amrê me prîre iwýr mō, ane. Kwārîk wānh gar mebê adjaptàr kêt gê me arek amrê mō. A me kute amijo anhýrbit gêdja Metîndjwýnh me utàn me kadjy bēnjadjwýr ne ar meo ba. ¹⁵Ê, me kute me prîre pyrāk ne amijo kàtāmjabit gêdja Metîndjwýnh me utàn me kadjy bēnjadjwýr ne ar meo ba. Be, me prîre kute ta amim imarja pumũ. ã me kute amijo anhýr gêdja Metîndjwýnh me utàn me kadjy bēnjadjwýr ne ar meo ba. Mrãmri ne ba me amã katāt arê. Nãm ã Jeju arkum ane. ¹⁶Ne kam aben totokmã me prîre jamýn me'ã ikra jadjuw ne memã kum,

—Gê Metîndjwýnh ajo djuw mex. Gê Metîndjwýnh ajo djuw mex, ane.

Me'ô nhô nêkrêx kumex'ã ujarênh.

Mat 19.16; Ruk 18.18; Tim k 6.6; Xij 5.1

¹⁷Ne kam arým memã kàx ne ajte prykôt tē. Tē: nhym me'ô arým 'ýr prôt ne arým parbê kōnkrão nhýn kum,

—Ujarênh djwýnh, ga ne ga amexkumrêx. Itîn rã'ã rã'ãmã mýj gêdja ba Metîndjwýnh kadjy nê? ane.

¹⁸Nhym Jejubê Metîndjwýnh Kra nhym ta kute kôt kum kator kadjy Jeju kum, —Mýkam ne ga imã imex jarê? Me'ô pykakam mex kêtumrêx. Metîndjwýnh pydjibit mex. ¹⁹Metîndjwýnh kukràdjà ne ga arým ama. Me kute katāt amijo ba'ã kute memã karôkôt kukràdjà ne ga arým ama. Nãm memã kum,

“Kwārîk wānh me par kêt.

Kwārîk wānh mebê prôo adjàkînh kêt.

Kwārîk wānh adjàkînhî kêt.

Kwārîk wānh ajêx ne me kàmex jarênh kêt.

Kwārîk wānh aje me'ô nhô mýjja o aminhō kadjy kwārîk wānh ajêxnhi kêt.

Me amã abāmmē anã jabên ar kabên ma”, ane.

Ja kunĩ ne ga arým ama. Nãm ã Jeju kum ane.

²⁰Nhym kum,

—Nà, ujarênh djwýnh, arým ne ba ibôktikam ja kunĩ ma. Ne kam kôt ije ar amijo iba rã'ã:n arým ijabatàn ne, ane.

²¹Nhym Jeju arek omūnho djan kam kum kînhkumrêx ne kum,

—Be, mýjja pydji ne kute akukrà rã'ã. On tēn memã anhō mýjja wã ngràn pānh pi'ók kaprĩ byn me 'uwtĩ, me ô mýjja kêtjamã angān o me

kĩnh. Ne kam amrê iwỳr tẽn mã ikôt ajkamẽ. Dja ga ã anen kam arỳm kàjkwakam anhõ mỳjja mex kumex. Ne kam ijã amijakren aje pĩte'y mỳnh mãn prabhẽ amã atokry pyma kêt ne amã ijabẽ rã'ã ne mã ikôt ajkamẽ.

²² Jeju ã kum ane nhym arỳm kam kaprĩ:re ne. Ne kam akẽx ne mã tẽ. Kaprĩ:re ne tẽ. Be, õ nêkrêx ne kume:x. 'Ã maje ne mã kaprĩren tẽ.

²³ Nhym kam Jeju kôt ba djwỳnh ar'ỳr akẽx ne arkum,
—Nêkrêx ne kute me kukrà prãmã. Me õ nêkrêx kumex gêdja me te Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ỳr bôxmã, ane.

²⁴ Nhym kôt ba djwỳnh te kute marmã kam no tyn ku'ê nhym Jeju arỳm arkum,

—Akmere ar, me õ nêkrêx kanàrràm ar baja ne me te Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ỳr bôxmã. ²⁵ Ba ar amã arẽ gar ama. Be ga, mry jabatànhbê kameru te: kute aguja tekrax kremã ngjêxmãja pumũ. Me õ nêkrêx rũnhdjwỳ kute uràk. Me te Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ỳr bôxmã nhym nêkrêx utà: ne. Nãm Jeju ã arkum ane. ²⁶ Nhym kôt ba djwỳnh ja man kam no tyn djan kam kum,

—Je, nhym mỳj me'õ gêdja Metĩndjwỳnh amim utà? ane.

²⁷ Nhym Jeju arỳm ar omũnho djan arkum,
—Be, me ne me te: kute amipytàr prãmje nhym be, Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ mar. Kumãbit ne amirĩt ne. Ta ne kute me utàrkôt kute mar, ane.

²⁸ Nhym kam Pedru kum,
—Ê, arỳm ne bar inhõ mỳjja kunĩmã inhiren mã akôt ajkamẽ, ane.

²⁹⁻³⁰ Nhym Jeju arkum,
—Ê, godja me'õ imã àpênh ne memã ijã ujarênh tẽn kadjy arỳm õ mỳjjamã irer jabej, òbikwamã irer jabej. Ò kikre nàr kamy nàr kanikwỳnh nàr nã nàr bãm nàr prô nàr kra nàr ò pykamã irer jabej ba dja ba kum o pãnh ra:x ne. Ne pãnh pyka jakam kum ò mỳjjao akrenh mex ne kum kungã. Ne pãnh òbikwao akrenh mex ne kum kungã. Dja ba kum krãptĩ: kubê 100 ngã nhym pãnh ò kikre, kamy, kanikwỳnh, nã, kra, ò pyka krãptĩ mex ne. Kamdjwỳ dja me kàtàm me'õ jao bikênh ba. Dja ã pykakam ane. Nhym ije pykao nykam gêdja Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx, ane. ³¹ Nhym be, jakam me rũnho kutewaja djãm me kute memã wa rã'ãmã? Kati. Me ja krãptĩ gêdja me kajgo mex ne me katên tẽ. Nhym be, me kajgo mex ne me katên tẽmja gêdja me pãnh rũnho kutewa. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh arkum ane.

Ajte amikukãm amityk'ã ujarênh.

Mat 20.17; Ruk 18.31

³² Ne kam ar ajte Jejumẽ ro'ã prykôt mỗ. Krĩraxbê Djeruxarê'ỳr àbir mỗ nhym Jeju tu kum me uma kêt ne ar kukãm tẽ. Nhym ar te kute marmã kam no tyn mỗn arỳm tĩn prãm. Nhym kam arỳm me kàxã aro tẽn arkum amijã ujarênh tẽ. Kôt ba djwỳnhbê 12jamã ne amijã ujarênh tẽn kum,

³³—Ë, ota gwaj arÿm Djeruxarê'yîr badjàbirn babôxmã. Nhym kam ba ije amijo inhî dja me apÿnh me rûnhmã ikanga, me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadjwÿr arkum ikangan Môjdjê kukràdjà mar djwÿnhmãdjwÿ ikanga. Nhym kam me ikà mex jarên ijã abenmã kum, “Axwekumrêx. Gê me pãnh tu binkumrêx”, ane. Ne kam me bajtemmã ikanga. ³⁴Nhym me arÿm ijã bēno ajkēn ikutôn mry kà punuo ikaprêprê:k ne. Ne kam arÿm ibî nhym ijã akatin akatin akati ba akubyn itîn ne. Nãm ã arkum ane.

Ar kute ajte amirax jabej.

Mat 20.20; Ruk 22.24

³⁵Nhym kam Xijagumê Djuão ar arÿm 'yîr bôx. Djebedêu kute ar irja 'yîr bôx ne kum,

—Ujarênh djwÿnh, bar amã arê ga prîne kôt ã ar ijo ane, ane.

³⁶Nhym arkum,

—Mÿj ne ba ije ar ajomã? ane.

³⁷Nhym ar kum,

—Be, dja ga î anhô me ja kunîo amiptàn prîne amexkumrêx ne apyma. Memã anhÿrkam bar irax ne anhikô'ã memã nhÿ, bar ijô adjubôk'ãnh nhÿ nhym ar ijô adjuge'ãnh nhÿ. Dja ga ã ar ijo ane, ane.

³⁸Nhym Jeju arkum,

—Gêt kon. Nã gãm ar arîk amim 'ã karôn imã arê. Ba ar amã arê gar ama. Dja ba ngônhkrã kam kangô jao ikô. Djãm ar aje ipyràk ne kangô jao akôm mã? Dja me ngômã ijadjà. Djãm ar aje ipyràk nhym ngômã me kute ar ajadjärmã? Nãm ã arkum ane. Bîr, mÿj'ã ne kangô jao kôm ne ngômã adjärmã akre? Bîr, amitokry kume:x'ã ne akre. Ar kute uràk jabej ne ar kukij. Ar tokryo kute Jeju tokry pyràk jabej ne ar kukij.

³⁹Nhym ar kum,

—Nà. Kadjy ar ije apyràk, ane.

Nhym Jeju arkum,

—Mrãmri dja gar aje ipyràk ne atokry kumex ma. Mrãmri dja gar kangô jao ikô nhym me ngômã ar ajadjà. ⁴⁰Be, djãm ba ne ba ar amã inhikô'ã ar anhÿrmã arê got? Be, Ibãm kute amrêbê: amijo me'ô ar utàr ar ta dja ar inhikô'ã memã nhÿ. Nãm ã Xijagumê Djuão arkum ane.

⁴¹Nhym kôt ba djwÿnhbê 10 arÿm ar kabên ma. Ne kam arÿm Xijagumê Djuão arkum àkrê ne. ⁴²Nhym Jeju amiwÿr ar ku'uw ne arkum,

—Me bajtemkam me bënjadjwÿr ne me ari àpênh'ã memã àpnênh ne memã bën tÿx ba. Nãm ã me bajtemkam me rûnh kute meo bao ane gar arÿm ama. ⁴³Djãm ar ga aje me kudjwamã? Kati. Ar ga dja gar ã anhÿr kêtumrêx ne. Ar ajô abenkam arax prãm jabej amijo akajgon arkum adjàpênh ar aba. ⁴⁴Ne kam ar ajô aben kadjy abënjadjwÿr rax prãm jabej tu amijo akâtàm ne me kunîmã adjàpênh kajgo aba. ⁴⁵Ba ije amijo inhî

djãm imã me àpênh kadjy ne ba amrê tẽ? Kati, ba dja ba memã apê. Me ren ta amijaxwe pãnh tokryn arÿm ty. Nhym be kati. Me krãptĩ jaxwe pãnh ba dja ba itokryn arÿm ty. Memã idjãpênh ja kadjy ne ba amrê tẽ. Nãm ã Jeju arkum ane.

Me'ô no rã akubyn rît.

Ruk 18.35

⁴⁶Nhym kam ar ajte tẽ:n kam krĩraxbê Djerikokam bôx. Bôx ne kam kato. Nhym kam Jejumê kôt ba djwÿnhmê me krãptĩmê ne me Djeriko kurũm kator mō. Kator mō nhym wãnh Baximêu no rãja pry japkre'ã nhÿ, amijo à'wÿro nhÿ. Ximêu ne kudji. ⁴⁷Nhym me abenmã kum,

—Nadjarekam Jeju ne tẽmja, anhÿro kumex. Nhym arÿm kuman arÿm kum amijo akij ne kum,

—Ë, Jeju, Dawi tãmdjwÿ 'ô. Gop amã ikaprĩ, ane.

⁴⁸Nhym me krãptĩ arÿm kum bẽn tÿx ne kum, “E kum anhikrê”, ane. Nhym kam tu kum àkjêro bẽn kum,

—Dawi tãmdjwÿ 'ô, gop amã ikaprĩ, ane.

⁴⁹Nhym Jeju arek kum djan memã kum,

—Me ajô tẽn kum arê gê amrê iwÿr tẽ, ane.

Nhym me 'ÿr tẽn kum arẽn kum,

—On akĩnh ne on kãjmã dja. Onĩj amiwÿr ajuw, ane. ⁵⁰Nhym arÿm wãnh inôkàti mẽn ekruy ne kãjmã dja. Kãjmã djan arÿm Jeju'ÿr tẽ. 'ÿr tẽn arÿm 'ÿr bôx.

⁵¹Nhym Jeju kum,

—Mÿj ne ba ije ajomã? ane.

Nhym no rãja kum,

—Bẽnjadjwÿr, aje inoo mex ba irĩtmã, ane.

⁵²Nhym Jeju kum,

—Ga ne ga arĩt kadjy tu amim ikamnhĩxkumrêx ne iwÿr bôx. Kam dja ba arÿm ajo mex. Aj mã, ane.

Nhym kum kabẽnme ro'ã arÿm rĩt mex ne arÿm Jejukôt pry'ã tẽ.

Jeju rax ne Djeruxarẽmã àr.

Mat 21.1; Ruk 19.28; Dju r 12.12

11 ¹Nhym Jejumê ar prykôt mō:n kam krĩraxbê Djeruxarẽ kuri krĩ ngrire ja'ÿr bôx. Krãnhrebê Oriwêre'ã rwÿkbê ne krĩ ngrire jabê Bepadjêmê Betanhamê. 'ÿr bôx nhym kôt ba djwÿnh amãnhkrutmã kum,

²—Pry ja'ã dja gar arek katàt krĩwãmã tẽ. Nhym ar akutã pry kator kraxkam dja gar mry'ã krĩ jabatãnh nyrewã pumũ. Nhym me kute pĩ maktã ôkre djê nhym ãmwã. Kraxje me'ô mry wã'ã krĩ kêt. Dja gar 'ãpre bôn amrê o tẽ. ³Godja me'ô 'ã ar amã kabẽn jabej ne ar amã, “Mÿj kadjy”? ane gar kum, “Bẽnjadjwÿr 'ã tẽn prãm. Dja 'ã tẽn kam akuby:n amã ano.” Nãm ã Jeju arkum ane.

⁴Nhym kam ar 'ÿr tẽ. Tẽ:n kam arÿm mrymã kato. Kikre'õ jajkwa krekre tãri ne me mry 'ãpre nhym dja. Pry kênhkam ne mry dja nhym ar arÿm 'ãpre bõ. ⁵Nhym ar bu'ã me ku'êja ar kukij ne arkum,

—Mÿj kadjy ne gar mry 'ãpre bõ? ane. ⁶Nhym Jeju kute arkum 'ã karõ kôt ne ar ã memã ane. Nhym me arÿm arkum, “Ajrã”, ane.

⁷Nhym ar arÿm Jeju'ÿr mryo tẽn o bõx. Ne kam ar aminhõ kubêkào kum mry'ã aty. Nhym kam 'ã nhÿ. ⁸Nhym kam me krãptĩdjwÿ kukãm kum pry'ã atyo mõ. Aminhõ kubêkào kum atyo mõ. Nhym me kwÿ bu'ã kapõt'ÿr mõn pi'õ nhikẽn o bõx ne kukãm kum pry'ã o atyo mõ. Nhym arÿm 'ã tẽ. ⁹Nhym me kwÿ kukãm mõ, o àkjêr mõ nhym me kwÿ kôt o àkjêr mõ. Nãm me o àkjêr mõn kàj bê abenmã kum, Metĩndjwÿnhmã kum,

—Jejubẽ me inhõ Bẽnjadjwÿr rax. ãm mexkumrẽx. Kam me ikĩ:nhkumrẽx. Gẽ on me ipytã. Gẽ Metĩndjwÿnh o kĩnh rax. Metĩndjwÿnh kukwakam ne arÿm me bakadjy bõx. ¹⁰Arÿm me bakukãmãre Dawi kudjwa kute me ijo ba kadjy ne bõx. Gẽ me kàjkwakamdjwÿ Metĩndjwÿnhmã mextire jarẽnho kumex. Gẽ on me ipytã, ane.

¹¹Nhym arÿm krĩraxbẽ Djeruxarẽkam bõx. Bõx ne kam Metĩndjwÿnh nhõ kikretimã wadjã. Ne kam amibu'ã mÿjja kunĩ pumũnho tẽ. Nhym kam arÿm 'ã amykry mex ne. Nhym kam kôt ba djwÿnhbẽ 12mẽ amũ krĩ ngrirebẽ Betanha'ÿr tẽ. 'ÿr tẽ:n kam bõx.

Ar kute tu amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxkumrẽxmã 'ã ujarẽn.

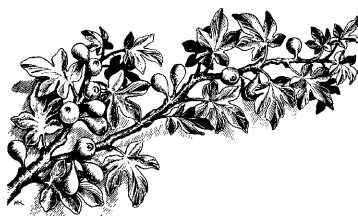
Mat 21.18

¹²Nhym ar'ã akati nhym arÿm Betanha kurũm tẽ. Ne kam kum prãm ne. ¹³Nhym wãnh pidjõbẽ pigêre'õ dja nhym amybÿm 'õ pumũ. Ne kute õ jabej kadjy 'ÿr tẽn 'ÿr bõx. Ne te õ jabej nhym õ kêt ne 'õbit nhym arÿm omũ. Kraxje ô'ã mytyrwÿ kator kêt rã'ãkam ne õ kêt. ¹⁴Nãm omũn tu pidjõmã kum,

—Jakam dja ga adjõ kêtumrẽx nhym me adjõ krẽn kêt ne, ane. Nhym kôt ba djwÿnh arÿm kuma.

Kute kikreti nêje me anor.

Mat 21.12; Ruk 19.45

(Makô 11.14)

¹⁵Nhym kam ar tẽn kam krĩraxbẽ Djeruxarẽkam bõx. Kam bõx nhym kam Jeju Metĩndjwÿnh nhõ kikretimã tẽn wadjã. Nhym me kute memã mÿjja nhõr djwÿnh kumex. Nhym me kute memã mÿjjao pãnh ne amim byr kadjy 'ã kumex. Nhym arÿm bõm me rẽnho dja. Nhym me kute me õ pi'õk kaprĩ pãnh memã kikreti nhõ pi'õk kaprĩ nhõr kadjy me kumex nhym mebẽ pĩponho àpanho tẽ. Nhym me kute

tut nhôr djwýnhdjwý kumex nhym mebê krĩ djà nhikô rênho tẽ. ¹⁶Ne mã mebê àptàro djan memã kum,

—Kwārĩk wānh on Metĩndjwýnh nhô kikreti katikôt me ajênho aba kêt, ane. ¹⁷Ne kam memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmāre Metĩndjwýnh kabên'ã pi'òk no'òk ne. Kamã Metĩndjwýnh ta memã kum,

“Inhō kikreti ja'ã dja me abenmã kum,

‘Apýnh me ò pyka kunĩkôt me kute Metĩndjwýnhmã kabên kadjy ne ò kikreti wã’, ane.

Dja me ã inhō kikreti'ã abenmã ane.”

Nãm ã Metĩndjwýnh pi'òkkam ane. Nhym be, me ga ne ga me aje kam me àkĩnhĩo aben pydji djà. Nãm ã Jeju memã ane. ¹⁸Nhym Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmẽ me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhô bẽnjadjwýrmẽ arým Jeju kabên ma. Ne kam 'ã aben maro nhýn abenmã kum,

—Je tô mýj dja gwaj baje Jeju bĩnmã on? ane. Me kum umakam ã abenmã ane. Me kâtàm kunĩ Jejukam no tyn kum kabên kĩnh ne kumex. Nhym kam me rũnhja kum uma.

¹⁹Nhym kam Jeju ar'ã para nhym ar arým krĩrax kurũm katon tẽ.

Ar kute tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrẽxmã 'ã ujarênh.

Dju r 14.13; Xij 1.6; Dju k 5.14

²⁰Nhym ar'ã akati nhym ar ajte pidjôbê pigêre 'ãnh tẽn omũ. Nhym arým arêrmẽ kunĩ ngrà ne. ²¹Nhym Pedru akubyn amijo tẽn Jeju kabên man kum,

—Ujarênh djwýnh ota, aje pidjôbê pigêre kangrônha arým ngràn dja, ane.

²²Nhym kam arkum,

—Gora ar tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrẽx. ²³Ba ar amã arẽ gar ama. Gorên me'õ krānhwãmã kum, “On amikaban ngô jabatàn nh mũjakam mōn tỹm”, ane. Ne ren òkre kadjwýnhbê amim,

“Kon, birãm dja ipêx, kon”, anhyr kêt ne tu kadjy amim kamnhĩxkumrẽx ne ren amim, “Be, mrãmri dja ikabên kôt ã imã o ane”, ane. Kute ren ã amim anhyrkam ren krānh mrãmri ã amijo ane. Mrãmri ne ba ar amã arẽnhkumrẽx.

²⁴Kam aje mýjja kunĩ Metĩndjwýnhmã adjà'wýrja dja gar tu kadjy amim kamnhĩxkumrẽx nhym arým ar akabên kôt ã ar amã o ane. ²⁵Ga kam ar aje Metĩndjwýnhmã adjà'wýro adjãm kam amimaro dja. Me'òkam angryk jabej amimaro dja. Godja gar me'òkam angryk jabej on kam angryk wānh kum anhiren kam angryk kêt. Dja gar kam angryk kêt nhym kàjkwakam ar Abãmdjwý arým ar gadjwý ar ajaxwe maro aknon ar akam ngryk kêt. ²⁶Be, godja gar me'õ, axwe'õ mar rã'ã jabej ne kam angryk rã'ã jabej nhym ar Abãmdjwý ar ajaxwe mar rã'ãn ar akam ngryk rã'ã ne. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnhmã ane.

Me kute rax jabej Jeju kukjêr.

Mat 21.23; Ruk 20.1

²⁷Nhym ar tẽn kam Djeruxarêkam bôx. Nhym kam Jeju ajte Metîndjwýnh nhõ kikretikam bôx ne kam ar mrã. Nhym me rûnh arým 'ÿr bôx. Me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmẽ mebêngêtmẽ ne me 'ÿr bôx. ²⁸'ÿr bôx ne amũja'ã kute kikreti kurũm me anorja jabej kukij ne kum,

—Mỳj me'õ kabẽnkôt ne ga ar ã meo anhỹro aba? Mỳj me'õ ne amã me'ã karõ ga kam amũ ô'ã bõm ar me rẽnho aba? ane.

²⁹Nhym Jeju memã kum,

—Badjwý dja ba mỳjja jabej me akukja. Me akumrêx dja ga me imã arẽ. Ba kam arým badjwý ije mỳj me'õ kabẽnkôt ar me anoro ibaja me amã arẽ.

³⁰Djuão kute ngômã me angjênhja djãm me kabẽn kôt ne arík ar ngômã me angjênhõ ba? Nàr djãm Metîndjwýnh kabẽnkôt? Goja imã arẽ, ane.

³¹Nhym kam me abenkam kangan abenmã kum,

—Je mỳj dja gwaj kum nẽ? Dja gwaj kum “Metîndjwýnh kabẽnkôt”, ane nhym kam gwaj bamã kabẽn 'õ jarẽn gwaj bamã, “Bir be, mỳkam ne ga me amim Djuão kabẽnja mar kêt ne”? ane.

³²Nàr dja gwaj kum, “Me kabẽn kôt ne tu arík ar ngômã me angjênhõ ba”, ane nhym kam me krãpti ren o ngryk ne kum gwaj bakurê gwaj ren kam bamã me uma ne. Me kâtãm ja ne me arým Djuão kabẽn man kum kĩnh ne, ne o Metîndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwýnh ne. Dja gwaj kum ane nhym me arým o ngryk ne.

³³Nãm me ã abenmã anen kam Jejumã kum,

—Kon ne. Ar ije mar kêt. Mỳj me'õ kabẽnkôt Djuão kute ngômã me angjênhja ar ije kôt mar kêtê, ane.

Nhym kam memã kum,

—Bir be, dja ba badjwý me amã arẽnh kêt ne. Mỳj me'õ kabẽnkôt ije ar meo iba ja dja ba me amã arẽnh kêt ne, ane.

Pidjôo djuw mex djwýnh jaxwe'ã ujarênh.

Mat 21.33; Ruk 20.9

12

¹Ne kam memã apýnh kukràdjà djàri'ã memã mỳjja jakren memã 'ã ajarẽn memã kum,

—Be, me'õ arým amim pidjô kwý kren kadjy bu'ã kẽnõ kôkayro kum o ipôk ne. Ne kam pidjô janênh djãmã kren ipêx. Ne pidjô pumũnh djwýnh ku'ê djà'ã par prêkti nhípêx. Ne kam me kwýmã kum, “Gora me imã o djuw mex. Gora gê abatànẽ ne ô ga amim kwýo atom ne imã mũm kwýo atom.” Nãm ã me kwýmã ane. Mebê idjaer'ã ne Jeju pidjô jakren me rûnh'ã pidjôo djuw mex djwýnh jakren Metîndjwýnh'ã õ pidjôkô djwýnh jakren kam arek memã 'ã ujarênhõ djan memã kum,

—Ô pidjôkô djwýnh ã me kwýmã anen kam atemã pyka 'ômã tẽ. Ne kam kam wãnh ar ba. ²Nhym arým pidjôja tuk ne kumex. Nhym kam ô pidjôkô djwýnhja arým 'ã mytyrwý jakren kam 'ýr ô àpênh jano. Kute memã arênh nhym me kute kum pidjô kwýo atom ne kute kôt anor kadjy ne 'ýr ano.

³Nhym kam 'ýr tẽn bôx nhym kam me kute pidjôo djuw mexja ate me'ôjao tým ne kaprêprê:k ne. Nhym mã akubyn 'ýr ýkam tẽn 'ýr bôx. ⁴Nhym ajte ô pidjôkô djwýnhja pãnh 'ýr me'ôjadwý jano nhym 'ýr tẽn 'ýr bôx nhym me bĩn punun kum pijàm jadjàn ano. ⁵Nhym kam ô pidjôkô djwýnh 'ýr ajte ô àpênh 'ô jano nhym 'ýr tẽn 'ýr bôx. Tãmwãdjwý ne me tu kubĩ. Nhym kam aben totokmã me'ýr ô àpênh krãptĩ jano nhym me kwý titik ne kwý pa.

⁶Nhym kra djwýnh pydji, kum kra jabêja 'ã ne arým amim, “Godja ikra me'ýr bôx nhym me arým mar jabej”, ane. Ne arým me'ýr ano nhym me'ýr bôx.

⁷Nhym kam me abenmã kum,

—Be, kra ne wã. Gwaj on kubĩ. Tãmwã dja bãm kum mýjja kunĩ ngã, ô nêkrêx kunĩ kanga, ane. Gwaj on tãmwã bĩn kam amim ô nêkrêx, ô mýjja, ô pidjôja kunio aminhõ, ane. ⁸Ne kam o tým ne kubĩn arým pidjôkô kurũm bõm kumẽ.

⁹Be, mýj gédja ô pidjôkô djwýnhja me ja on? Bir, dja me'ýr tẽn me'ýr bôx ne me imex ne kam ô pidjôkôja atemã me ja'ômã kungã. Nãm ã Jeju me rũnhmã ane. Amijã ne ô pidjôkô djwýnh kra jakren Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnh'ã ne ô àpênh jakre. ¹⁰Nhym kam Jeju ajte memã me kukãmãre kabên jarên memã kum,

—Amrêbê: ne me bakukãmãre memã Metĩndjwýnh kabên jarên memã kum, “E kum kên ja ne me kute kikreo ãm djwýnhja kute kikremã armã te omũn kam bõm kumẽ.

Kên ja ne arým kute kikremã o kajpar, kum o kajpar tỳxi.

¹¹Bênjadwýr djwýnh ta ne ã keno ane gu me omũn kam bamã mexkumrêx”. Nãm ã me bakukãmãre memã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. Djãm me aje omũnh ne mar kêt? Nãm Jeju ã me rũnhmã ane. Nãm amijã kên jakre. Ne me rũnh'ã kikreo ãm djwýnh jakre. Mrãmri ne me rũnh kute kikreo ãm djwýnh pyràk ne arým Jeju kanga. Me rũnh kute kanga'ã ne Jeju me rũnhmã ja jarẽ.

¹²Nhym me amim,

—Be, gwaj bajã ne pidjôo djuw mex djwýnhmẽ kikreo ãm djwýnh jakre, ane. Ne bit kute o tým mã te 'ã amijakre. Me krãptĩ pymaje ne me te 'ã amijakren arým mã tẽ.

Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõr'ã ujarênh.

Mat 22.15; Ruk 20.20; Rô 12.1

¹³Ne kam Jeju'ýr mebê pardjêu kwýmẽ Erodji nhõ me ja kwý jano. Jeju bênjadwýr'ã kabên punu jabej ne me me ja jano. Godja bênjadwýr'ã kabên punu'ô jarẽ nhym me arým bênjadwýrmã arẽ. Kadjy ne me Jeju'ýr bôx ne kum,

¹⁴—Ujarênh djwýnh, ba me arým ama. Ga ne ga akabên katàtkumrêx. Amã me rũnh puma kêt. Me rũnhmẽ me kajgomẽ ne ga memã akabêno

aben pyrāk ne me imã Metĩndjwỳnh kukràdjà'a adjujarēnh mexkumrēx. Me bēnjadjwỳr rũnh kunĩ nhõ bēnjadjwỳr raxbê Xedja. Mebê idjaer kute o me bajtemja. Djãm Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt ne gu me baje bēnjadjwỳr Xedjamã pi'ók kaprĩ nhõrmã? Nār kon. Goja on ar imã arẽ.

¹⁵Dja gu me kum kungã nār dja gu me kubê nê? Nām me ã Jejumã ane.

Nhym arỳm me 'êxnhĩkôt tu me kuman memã kum,

—Nok ba ren me amã, “Metĩndjwỳnh kabēn kupa'a ne me kum ôro ba”, ane ga me ren memã kum, “Be, Jeju axwekumrēx. Ga, kute bēnjadjwỳr raxbê Xedjabê pi'ók kaprĩ nê prãmja pumũ”, ane. Amrẽ imã ngõnhponho pi'ók kaprĩo tẽ ba me amã omũ, ane. ¹⁶Nhym me kum o tēn kungã nhym arỳm memã kum,

—Mỳj me'ô ne 'ã karõja? Ne mỳj me'ô ne 'ã idji jêtja? ane.

Nhym me kum,

—E kum be, Xedja nhõ, ane.

¹⁷Nhym Jeju memã kum,

—Bir be, ô pi'ók kaprĩ. Dja ga me kum angã nhym be, Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjabit dja ga me Metĩndjwỳnhmã angã, ane. Nām memã ane nhym me te kute kutã mỳjja'ô jarēnhmã kam no tyn dja. Ne kam arỳm kum kàx ne mã mō.

Me tyk akubyn tĩn mỳr jabej me Jejumã kabēn.

Mat 22.23; Ruk 20.27; Tex k 4.16; Ap 20.4

¹⁸Nhym kam mebê xadjudjêu kwỳ 'ỳr bõx. Mebê xadjudjêu ne me arĩk memã kum,

—Be, me tyk akubyn tĩn prãm kêtumrēx, anhỳr ar o ba. Me ja ne me 'ỳr bõx ne kukij ne kum,

¹⁹—Ujarēnh djwỳnh, me bakukāmāre Mõjdjê ne amrēbê: me bamã, “Godja me'ô prõ'ỳr mōn kra kêt rã'ãn tyk jabej mỳj dja me nê?

Bir, dja kamymẽ ar aben djakam ikwāja'ô 'ỳr mō. Ne kam kum kra djĩn kukrij nhym abatānh ne.

Me kute 'ã abenmã kum, ‘Be, kamy tyk kra ne wã’, anhỳr ne kute kamy tyk mar tỳx rã'ã kadjy.”

Nām ã me bakukāmāre Mõjdjê me bamã ane. Nām mebê xadjudjêu ã Jejumã ane. ²⁰Ne ajte kum,

—Be, kamybê 7 ne axikôt apõx. Nhym kutewaja prõ'ỳr mō. Prõ'ỳr mōn kra kêt ne ty. ²¹Nhym atãrija pānh 'ỳr mōn kam ajte ty. Nhym pānh atãrija 'ỳr mōn kam kra kêt rã'ãn ajte ty. ²²Be, nām ar ã o anhỹro tēm tãmtã: nhym arỳm kutapureja aro ino ren 'ỳr mōn adjwỳnhdjwỳ ty, kra kêt ne ty. Nhym arỳm ar prõja arkôt ty, kra kêt rã'ãn ty. ²³Ar kubê 7 ne ar aben totokmã kamy prõ'ỳr ba. Godja we ar kunĩ akubyn tĩn ne àbir jabej we àbirkam nhỹnh kamyja dja 'ỳr mō? ane. Me ta kute we me tyk akubyn tĩn kêt jarēnh mỳr jabej ne me ã Jejumã ane. Me kute o àpanh nhym binhikrēnh kadjy nārām ne mebê xadjudjêu ã kum ane.

24Nhym Jeju arÿm memã kum,

—Me aje Metĩndjwÿnh kabēn'ã pi'ôk no'ôk mar kêt ne me aje Metĩndjwÿnh tÿ:xkumrêx mar kêt. Nã gãm me arĩk Metĩndjwÿnh kupa'ã memã 'ã ajarê. 25Be, me tyk ne akubyn tĩnkam djã ne me aje abenwÿr ba? Kati, akubyn me tĩnkam ne me abenwÿr ba prãm kêt kumrêx. Kam dja me kute kãjkwakam kadjy mrãnh djwÿnh pyràk. 26Be, mrãmri me tyk akubyn tĩnkumrêx. Amrêbê: ne Metĩndjwÿnh me bakukãmãre Mõjdjê mã kabēn jarê. Me tyk akubyn tĩn'ã kabēn jarê nhym 'ã pi'ôk no'ôk. Djãm me aje pi'ôkkam omũnh kêt, akaôk pôk ne tu mex ne ãm'ã ujarēnhkam Metĩndjwÿnh kute kum,

“Ibê Abraômê Idjakmê Djako ar ô Metĩndjwÿnh”, anhÿrja, djãm me aje pi'ôkkam amim arēnh kêt?

Arÿm Abraão ar tyk 'ãtũmkam ne Metĩndjwÿnh ã me bakukãmãremã ane. 27Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwÿnh mã tĩn ne ar ba nĩj pumũ. Djãm Metĩndjwÿnhbê me tyk nhõ Metĩndjwÿnh? Kati. Metĩndjwÿnh ne me tĩn nhõ Metĩndjwÿnh. Me tyk kunĩ ne me kum tĩn. Kam ne ba me amã, “Metĩndjwÿnh ne kubê me tĩn nhõ Metĩndjwÿnh”, ane. Nã gãm me kupa'ã memã 'ã ajarê. Nãm Jeju ã mebê xadjudjêumã ane.

Me kute kukràdjã jabej Jeju kukjêr.

Mat 22.34; Ruk 10.25

28Jejumê mebê xadjudjêumê aktã kabēno aben japanho dja nhym Mõjdjê kukràdjã mar djwÿnh'ô arÿm me'ÿr bõx. Ne Jeju katãt kute memã Metĩndjwÿnh kabēn jarēnhkõt arÿm kuman kam kukij ne kum,

—Metĩndjwÿnh kute katãt me kute amijo ba'ã memã karõkam kabēn jarēnhja kute aben nhitepã memã kabēn jarēnhja dja ga amim maro tẽ. Nhÿnh kabēnja'ô ne mexo kute kunĩ jakrenh? ane. 29Nhym kum,

—Be, Metĩndjwÿnh kabēn'ô kumrêx mexo kute kunĩ jakrenhja ba amã arê ga ama. Metĩndjwÿnh memã kum,

“Ê, mebê idjaer, gora ikabēn ma. Bēnjadjwÿr djwÿnh, kubê ne Metĩndjwÿnh. Bēnjadjwÿr djwÿnh pydji.

30Me anhõ Bēnjadjwÿr djwÿnh, me Atĩndjwÿnh dja ga me amã kĩnh, amã abêo katãt me kunĩ, mÿjja kunĩ jakre.

Djãm ajajkwaobit amã Metĩndjwÿnh jabê mã? Kati. Ajamak, akadjwÿnhbê, akukràdjã kunĩo dja ga me amã abê:.”

Nãm ã Metĩndjwÿnh memã ane. Be, tãm ne ja. Metĩndjwÿnh kabēn'ô kumrêx mexo kute kabēn kunĩ jakrenh ne ja. 31Ne kam atãri Metĩndjwÿnh aje memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyràk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane.”

Nãm ã Metĩndjwÿnh memã ane. Atemã kabēn'ô mexo kute ja jakrenh kêt. Nãm ã Jeju kum ane.

³²Nhym Môjdjê kukràdjà mar djwýnh kum,

—Ujarênh djwýnh, kôt ne ga arê. Mrãmri Metĩndjwýnh pydjibit. Atemã'ô kêt-kumrêx. ³³Dja me kum kĩnh, kum abêo katàt me kunĩ, mỳjja kunĩ jakre. Djãm ajkwaobit kum Metĩndjwýnh jabêmã? Kati. Amak, kadjwýnhbê, kukràdjà kunĩ dja me kum abê:. Ne kum amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne me kum amijabêja pyræk dja me ã kum amibu'ã me ja jabêo ane. Akabên ja ne mexo Môjdjê kabên kunĩ jakre. Dja me Metĩndjwýnh kabênja man kôt ar amijo ban arým mexkumrêx nhym me kute Metĩndjwýnhmã mry bôrja mexo me têp kêt-kumrêx. Me kute kum apýnh mỳjja nhôr kunĩja mexo me têp kêt-kumrêx. Nãm ã Môjdjê kukràdjà mar djwýnhja Jejumã ane.

³⁴Nhym kam ôkre kadjwýnhbê amim,

—Be, tãmwã ne ikabên kôt kabên mexkumrêx, ane. Ne kum,

—Be, Metĩndjwýnh kute amim apytàr ne ar ajo ba 'ỳr, ane. Nhym me ajte ijukri Jeju kukjêr kêt. Kabên mex pymaje ne ajte kukjêr kêt.

Kritubê mỳj me'ô tãmdjwý jabej kute me kukjêr.

Mat 22.41; Ruk 20.41

³⁵Nhym kam Jeju ajte Metĩndjwýnh nhô kikretikam tẽn bôx ne memã Metĩndjwýnh kukràdjà'ã ujarênh djan kam memã kum,

—Be, Môjdjê kukràdjà mar djwýnh ne me memã kum, “Kritubê ne Dawi tãmdjwý”, anhỳr ar o ba. Be, djãm Kritubê Dawi tãmdjwýbit? Kati, kubê ne Dawi nhô Bẽnjadjwýrdjwý, ane. ³⁶Ne kam memã me kukãmãre Dawi kabên jarên memã kum,

—Be ga, me bakukãmãre Dawi ta kute memã 'ã ujarênhja pumũ. Metĩndjwýnh Karô kukwakam kute memã Kritu'ã ujarênhja pumũ. Nãm memã kum,

“Inhô Bẽnjadjwýrmã ne Bẽnjadjwýr djwýnh kabên ne kum,

‘Amrê idjubôk'ãnh nhỹ, Abẽnjadjwýr raxkam idjubôk'ãnh nhỹ.

Ikam ama ba amrê awỳr akurê djwýnh mō ga me kwỳo apardjan me kwỳ nhimex.’

Nãm ã Metĩndjwýnh inhô Bẽnjadjwýrmã ane”, ane.

Bir be ga, Dawi kute kum “Abẽnjadjwýr rax”, anhỳrja pumũ. ³⁷Mỳkam ne me 'ã Dawi tãmdjwý kajgo jarê? Djã nãm o tãmdjwý kajgo? Kati, Dawi ta ne kute o ô Bẽnjadjwýr rax. Nãm Jeju ã memã ane nhym me krãptĩtija kum kabên kĩ:nhkumrêx ne.

³⁸Nhym arek memã ujarênh dja:n memã kum,

—Gora me aminêje me omũ. Aminêje Môjdjê kukràdjà mar djwýnhwã pumũ. Be, me ja ne me kute amibên kadjy kute kubêkà jabjêtibit jangjênh prãm-kumrêx. Ne ajte me krãptĩ nhĩpôkri kute memã amibên nhym me kute memã rũnh jarênh ne kute memã kum, “Bẽnjadjwýr, djãm ga, djãm ga”? anhỳrja. Ja ne me kum kĩnhkumrêx. ³⁹Ne mebê idjaer bikprônĩ djàkam nàr me krãptĩ àkuro krĩkam ne memã wan krĩ prãm-kumrêx. Me kute amibên kadjy ne me me rũnh krĩ djàkam

krĩ prãmkumrêx. Kwãrĩk wãnh gar me kudjwa kêt. ⁴⁰Nãm me me 'uwtĩ krão apan mebê mỳjja kunĩ akĩ ne kam ajkwaobit Metĩndjwỳnhmã kabẽn rũnh ne, ne kum kabẽn 'ijabjêo ku'ê. Nãm me 'êx ne amijo mex ne kum kabẽn. Be kati, me axwekumrêx. Kam gêdja Metĩndjwỳnh me kurãm memã pãnh rax jarẽn prĩne me kurãm meo ajkê. Nãm ã Jeju memã ane.

Me'ô 'uwtĩ kute ô pi'ôk kaprĩ ngrire nhôr.

Ruk 21.1

⁴¹Nhym kam me kwỳ itepato mõn bõx. Me kute amikutã Metĩndjwỳnhmã pi'ôk kaprĩ kwỳ nhôr kadjy ne me mỗ. Nhym Jeju arỳm tẽn pi'ôk kaprĩ nhôr djã kônkh nhỹn me omũnhõ nhỹ. Me ô nêkrêx rũnh krãptĩ ne me aben totokmã kam pi'ôk kaprĩ rũnh ne kurê. ⁴²Nhym kam me'ô nija 'uwtĩ kubê mjên tyk nhym ô mỳjja kêtja ngônphõnhreo pi'ôk kaprĩo amãnhkrut ne kubyn o tẽn kam kumê. Ngônphõnhreja ne abenã rênkhkam kubê pi'ôk kaprĩ 'ô pydji, ngrĩre.

⁴³Nhym kam Jeju amiwỳr kôt ba djwỳnh ar ku'uw nhym ar 'ỳr bõx. Nhym arkum,

—Ba ar amã arê, me'ô 'uwtĩ ja ne ô mỳjja kêt ne tu me kurãm ô pi'ôk kaprĩ raxo tẽn Metĩndjwỳnhmã kungã. Me kunĩ kurãm pi'ôk kaprĩ raxo tẽn kum kungã. ⁴⁴Me ja ne me ô pi'ôk kaprĩ kumex ne kam 'a kâtãm ne kumex. Ne kam 'a kâtãmja Metĩndjwỳnhmã kungã. Nhym be, me'ô nija ne ô pi'ôk kaprĩ kêtê, pi'ôk kaprĩ ngrire ne tu kum kunĩ ngã. O kute amikadjy mỳjja byr ne krên ne tĩn kadjy Metĩndjwỳnhmã kunĩ ngã. Kum 'ô nôr kêtê. Kam ne ba me amã,

—Nãm me kurãm pi'ôk kaprĩ rax ne kum kungã. Mrãmri ne ba ar amã arê. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh arkum ane.

Akubyn bõx kukãm mỳjja apõx'ã ujarênh.

Mat 24.1; Ruk 21.5

13 ¹Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kurũm kato. Nhym kôt ba djwỳnh'ô kum,

—Ê, Ujarênh djwỳnh ga, këntio me kute kikreti kwỳ nhipêxja pumũ. Kẽnme kikre ã ti:re ane, ane.

²Nhym Jeju arỳm arkum,

—Be, ar kikretija pumũ. Dja ĩ me kurê djwỳnh prĩne kikreti ngràn kẽn aben nhiby ikwã kunĩ nhikô rê. Nhym kam kẽn'ô aben nhiby nôr kêtumrêx, ane. ³Nhym kam ar tẽn kam krãnhbê Oriwêre'ã wabi. Nhym Jeju arỳm amybỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kônkh nhỹ. Nhym Pedrumê Xijagumê Djuãomê Ångre ar me kãxã kukij ne kum,

⁴—Ê, ar imã kikreti ngràn'h'ã ajarê. Nhỹnh amex 'ôkam dja me bakurê djwỳnh me bawỳr bõx ne kikreti ngràn ãm djã kapõ? Mỳj gêdja kukãm apõx? Dja bar omũn kam kôt ô akatimã ikaton ô akati ma.

⁵Nhym kam Jeju arkum apỳnh mỳjja kukãm apõxmã arkum 'ã ajarê arkum,

—Gora ar amijã ano tỳx gê me'õ ar amã 'êx ne ar anoo biknor ne Metĩndjwỳnhbê ar ajo akêx kêt. ⁶Be, me krãptĩ dja ĩ aben totokmã me'ỳr bôx ne arỳm amijo 'êx. Amijo 'êx ne arỳm amijã imê. Amijã imên arỳm memã kum, “Me anhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati kadjy ne Metĩndjwỳnh ijano ba tẽn bôx. Ba ibê Kritu”, ane. Ne kam arỳm me krãptĩ noo aknon Metĩndjwỳnhbê meo akêx.

⁷Be, kam dja gar me kute abenwỳr prôt man amybỳm me kute abenwỳr prôt jarênh ma. Kwãrĩk wãnh kam ar atĩn prãm kêt. Ba ne ba kukãm ar amã 'ã ajarê gar arỳm ama. Ja kumrêx gêdja me ã o anhỳro tẽ. Kraxje kute inomã mênh kêt, kute 'ỳr o tẽn rã'ã. ⁸Nà, apỳnh me ba djari gêdja me abenwỳr prôt ne aben nhimexo ba. Nhym apỳnh bẽnjadjwỳr rũnh nhõ me dja me abeno kurê djwỳnh ne aben nhimexo ba. Apỳnh pyka djari gêdja kam pyka tertet ne. Nhym prãmdjwỳ me kwỳ nhimex. Be, me tokry krax ne ja. Ga, me nire kra àja pumũ. Adjỳm. Dja kra à:n kam arỳm à ra:x ne. Me adjwỳnhdjwỳ dja me tokry mō:n kam arỳm tokry ra:x ne. Be, me tokry krax ne ja.

⁹Be, ar ga dja gar ajaxwe kêt kadjy amijãno dja. Dja me apỳnh me rũnhmã ar akangan me bikprõnh djakam ar atitik ne. Ar aje ijã adjujarênh ar abakam dja me apỳnh me bẽnjadjwỳr rũnhmê me bẽnjadjwỳr kry'ỳr ar ajo mō. Ar ajo mō gar me kabem aku'ê. Memã ijã adjujarênh nhym me kute mar kadjy me kabem aku'ê. ¹⁰Nhym be, me kute amim imar dja me apỳnh me ba djã kunĩkôt ijã ujarênh ny jarênh kumrêx.

¹¹Dja me ar ajo rôrôk ne kute memã ar akukjêr kadjy me rũnhmã ar akanga. Kwãrĩk wãnh gar kam amikukãm akabên 'õ'ã karô kêt ne kwãrĩk wãnh amikukãm anhôkre kadjwỳnhbê amim, “Je tō mỳj gêdja ba aminêje memã ikabên ja on”? anhỳr kêt. Be, me kute memã ar akukjêr majmã dja Metĩndjwỳnh Karô ta ar amã ar akabên mex jarê gar aman arỳm memã arê. Kute ar amã ar akabên jarênh ja dja gar memã arê. Djãm ar ga dja gar memã akabên jarê got? Kati. Karô ta dja memã kabên jarê.

¹²Nhym mỳjja kunĩ pyka kôt amingràn kadjy dja me kute abeno ôbikwa djwỳnh abenmã àkrê. Me rũnh kute me par kadjy dja me memã kamy kanga. Dja bãm memã kra kanga. Dja kra kum nã nàr bãm kurên me rũnhmã ar kanga. Me rũnh kute ar par kadjy ar kanga. ¹³Ikôt ar abikamênhkam dja me kunĩ kum ar akurê. Ne te kum ar akurê gar ijã adjukanga kêt ne amã ikĩnh tỳx rã'ã ba arỳm ar apytã. Dja me kunĩ kute aminhinomã amimên nhõ akati bôx gar amã ikĩnh tỳx rã'ã ba arỳm ar apytã. Nãm ã Jeju arkum ane.

¹⁴Ne kam ajte arkum,

—Be, ar aje ajbir imã, “Ar imã kikreti ngràn'h'ã ajarê”, anhỳrja ba ar amã arê gar ama. Dja mỳjja amingràn'h 'ỳr nhym kam arỳm mỳjja punutija dja. Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam dja. Djãm mỳjja punuti Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ãmkam mex got? Dja kam dja gar arỳm omũ. Mỳjja punuti djô'ã dja me mỳjja kunĩ ajkên kungrà. Me bakukãmãre Danijeu ne amrêbê: 'ã ajarê. Metĩndjwỳnh kukwakam memã 'ã ajarê. Danijeu ne arỳm memã mỳjja punuti ja'ã ajarên 'ã pi'ôk no'ôk.

Dja gar pi'ók no'ókwã pumûn kam mỳjja punuti pumûn kam kôt ama. Kam gêdja Djeruxarê bu'ã pyka ja nhidjibê Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'ỳr prôt ne.

¹⁵ Gêdja me'ô kikre nhimök po'ã ãm jabej kwãrĩk wãnh akubyn ùrkwãmã nêkrêx'ỳr àr ne byr ne o tẽm kêt.

¹⁶ Gê purkam ar ba jabej tu umaje prôt. Kwãrĩk wãnh kute kubêkà jamỳnhmã 'ỳr akêx kêt. Dja tu me ãm kamã amũ prôt.

¹⁷ Watĩ:re, akati wãkam me tujarômẽ me kra karà dja me tokry:. Me mỳjja punuti pymaje prôt ne kam arỳm tokry:. ¹⁸ Dja gar Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw gẽ na raxkam umaje ar aprôt kêt mã.

¹⁹ Be, dja me kam tokry kume:xi. Akubyn amijo tẽn mỳjja kunĩmo krax djà'ỳr amijo bôx ne ama. Me akukãmãre aben kukãm tokrykôt dja gar me maro tẽ. Dja gar me tokry tũm maro tẽ:n amiwỳr me tokry maro bôx. Ga, me tokry kume:xja pumũ. Be, amrẽ mỳjja punuti nhô akati bôxkam dja me tokry katàt me tokry tũm wã kunĩ jakre. Ne amrẽ me'ã akati mörkam me tokry nydjwỳ dja me tokry mỳjja punuti'ã me tokryja tẽp kêt kumrêx. ²⁰ Metĩndjwỳnh ren tokry'ã akati kwỳ ngri kêt nhym me'ô ren tĩn kêt kumrêx. Be, Metĩndjwỳnh kute amim ô me ja'ã karô ne kute amijo me utãrja kadjy dja arỳm 'ã akati wã kwỳ ngri.

²¹ Godja me'ô 'êx ne ar amã, “Ota, jakim arỳm Kritu bôx ne nhỹ. Arỳm ne Metĩndjwỳnh 'ã me ô Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ nhym jakim arỳm memã nhỹ”, anhỹr jabej. Nàr me'ô ajte 'êx ne ar amã, “Ota, jakim arỳm Kritu bôx ne nhỹ. Arỳm ne Metĩndjwỳnh 'ã me ô Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ nhym jakim arỳm memã nhỹ”, anhỹr jabej. Djãm ar aje me ja marmã? Kati, kwãrĩk wãnh amim me ja mar kêt.

²² Be, apỳnh me ta kute amijo Kritu pyrãk dja me amijo amirĩt ne. Nhym amũ me jadjwỳ amijo amirĩt ne 'êx ne memã kum, “Ba ne ba Metĩndjwỳnh kukwakam me amã idjujarênh iba”, anhỹro ba. Dja me me aêrbê mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx, kute me noo biknor nhym me kute me'ã abenmã kum, “Mrãmri ne djãm Metĩndjwỳnh kukwakam me kabênkumrêx”, anhỹr kadjy. Godja me o me noo biknor ne Metĩndjwỳnhbê meo akêx jabej. Metĩndjwỳnh kute amrêbê amijo me utãrja kubê meo akêx ne kute meo ba jabej. Me 'êxnhĩ no tỳxo kute me akrenh jabej, godja kubê me kwỳo akêx ne meo ba jabej. ²³ Be, ar ga dja gar amijã ano tỳx ne. Ba ne ba mỳjja apôx kêttri kukãm ar amã arê gar arỳm ama. Nãm ã Jeju arkum ane.

²⁴ Ne kam ajte arkum,

—Nhym me tokry ku'êwã'ã akati apêxkam dja mỳjja rũnh apôx.

“Nhym myt amijo akamãt kô tyk nhym mytyrwỳ irã kêt.

²⁵ Nhym kanhêti kàjkwa kurũm rôrôk nhym kàjkwakam apỳnh mỳjja tỳ:x amingrêk ne.”

²⁶ Ba kam ije amijo inhĩ dja ba arỳm prĩne itỳ:x ne prĩne imextire ne ipyma:. Ne kam kakrãkôt bôx nhym me kunĩ: arỳm ibôxkôt ipumũ. ²⁷ Ba kam ikadjy mrãnh djwỳnh jano nhym me arỳm inhô me ja o atom. Ije amijo

me utàrja kunĩo atom. Dja me kwỳ kàjkwa krax'ām mōn meo atomo mō. Nhyim me kwỳ kàjkwa 'ènhôt'ām mōn meo atomo mō. Nhyim me kwỳ aktã kàjkwa nhirê'ām mōn meo atomo mō. Dja me ap̃ynh pyka kunĩkôt inhō me ja kunĩo atom. Ba ne ba kukām ar amã 'ã ajarẽ. Gora abej ajkam ama.

²⁸Be, akubyn ibôx djã nhô akatija'ã ne ba ije pidjôbê pigêre jakremã. Gora ije 'ã mỳjja jakreja ma. Ba ar amã arẽ gar ama. Dja pidjô pakà nokà tukam 'ô nhingrã kadjy ar̃ym ingrã apôx gar kam ar̃ym amexmã kamnhix nhyim kam ar̃ym amex. ²⁹Bir be, gêdja ba ije ar amã mỳjja jarẽnhja ã apôx mōr ane gar kam ar̃ym ijabej rīt ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx djã ar̃ym 'ỳr. 'Ỳr dja mỳjja apôxja. Amex kutã gêdja pi'ô ingrã. Nhyim be, ibôx kutã gêdja mỳjja pymatija apôx mō.

³⁰Nã, mrãmri ne ba ar amã kôt arẽ. Me akamĩngrãnyre ja gêdja gar atyk par kêtri mỳjja ja kunĩ apôx. Mrãmri ne ba ar amã arẽ. ³¹Ikabẽn kajgo kêtumrêx. Gêdja pykamẽ kàjkwa i apêx. Nhyim be, ba ikabẽn gêdja 'ô biknor kêtumrêx. Mrãmri gêdja ba ije mỳjja jarẽnh ja kunĩ apôx nhyim me omũ, ane.

Me kute bôx djã nhô myt mar kêt.

Mat 24.36; Ruk 12.37; Tex k 5.2

³²Ne kam ajte arkum,

—Be, ba akubyn ibôx djã nhô akati nãr myt djãm me'ô kute mar? Kati, me'ô kute mar kêtumrêx. Kàjkwakam kadjy mrãnh djwỳnhdjwỳ kute mar kêt. Ibãmbit ne kute mar. ³³Dja gar ajaxwebê amijãno djan arek ijabej ajkam ama ne Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Mỳkam? Bir, ar aje akubyn ibôx djã'ã myt mar kêtumrêx. ³⁴Ar aje akubyn ibôx djãkam myt mar kêt kute ô kikre djwỳnh nhô àpênh pyrãk. Ba ar amã arẽ gar ama. Be, ô kikre djwỳnh ne ar̃ym kurũm anhỳr bê tẽmmã. Ne kam ô àpênhmã kikre'ã karõn arkum ap̃ynh àpênh djã'ã karõ. Ne kre nêje ku'ê djwỳnhmã kum, “Gora arek ijabej ajkam ama”, ane. Ne kam ar̃ym mã tẽ.

³⁵Kam dja gar gadjwỳ arek ijabej ajkam ama. Ba ne ba ije ô kikre djwỳnh pyrãk. Ar aje ibôx'ã myt mar kêt. Godja ba parakam ibôx jabej nãr akamãt kô ipôkri ibôx jabej nãr ôkrên'ãnh kàrkam ibôx jabej nãr kryrãm ibôx jabej. ³⁶Ar arek ijabej ajkam ama. Dja gar ate akrã ba ar ajaêrbê bôx gar ajmã nẽ. ³⁷Ar amã ne ba ar̃ym ibôx djã'ã karõ. Jakam ne ba me kunĩmã 'ã karõ. Me arek ijabej ajkam ama. Nãm ã Jeju me kukãm mỳjja apôx'ã arkum ane.

Me'ô nire kute Jeju nhimôkkam kangô runh.

Mat 26.6; Dju r 12.1

14 ¹Be, Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhô akati nêje ar̃ym akati pydji. Kam ne mebê idjaer kunĩ amex kunĩkôt aben pydji. Amrêbê: Metĩndjwỳnh me kukãmãre nhirôbê mrãnh nhyim me kute aben kajmã'ã mar kadjy ne me aben pydji. Kamãdjwỳ ne me kute djwỳponhrebit kur. Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhô akati nêje akati pydji nhyim me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bẽnjadjwỳrmẽ Môjdjê kukràdjã mar djwỳnhmẽ ar̃ym abenmã kum,

—Mỳj godja gwaj baje me krăptĩ kàxã Jejuo batỹm ne bĩnmã on? ane.
²Ne ajte abenmã kum,

—Kwăřĩk wănh gwaj me kute aben pydji djã nhô akatikam o batỹm kêt. Gwaj ren o ane nhym me krăptĩ ren o ngryk ne ren kangao kumex, ane. Metĩndjwỹnh me irôbê mrănh nhô akatikam me krăptĩ bôxja ne me kuman ã Jeju'ã abenmã ane.

³Be, krĩ ngřirebê Betanhakam ne Jeju nhỹ. Kamã ne me'ô ĩ kajêkam tê arỹm mex. Idjibê ne Ximão. Ũrkwākam ne Jeju ô kwỹ krêno nhỹ. Ô kwỹ krêno nhỹ: nhym me'ô ni arỹm 'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Nãm 'ỳr kẽn jakareo ngônħ byno tẽ. Ngônħkam ne me kudjỹ djã kangôo ipu. Idjibê ne nadu. Nãm me prĩne ipêx mex nhym pănh raxkumrêx. Nãm o tẽn o bôx ne 'ã kutan arỹm Jeju nhimôkkam kapĩ.

⁴Nhym bu'ã me ku'ê kwỹ kôt nokà nhàn abenmã kum,

—Je tô mỹkam ne arỹm me kudjỹ djào ajkê? ⁵Gwaj ren pi'ôk kaprĩ kadjỹ ren memã kungã ne ren pănh pi'ôk kaprĩ rax ne ren kuby. Ren 'ã akrekam pănho denarju kubê 300 jakre. Gwaj ren pi'ôk kaprĩ rax byn ren me ô mỳjja kêtma kungrã. Mỹkam ne arỹm o ajkê? ane.

⁶Nãm ar anen nijamã akij. Nhym Jeju arỹm tu ar kabẽn man arkum,

—Kwăřĩk wănh rã'ã. Mỹkam ne gar kum kaprĩ jadjã? Djãm kute ijã kapĩnkam punu got? Kati, mexkumrêx. ⁷Be, akati kunĩkôt ne ar abu'ã me ô mỳjja kêt ar ba rã'ã. Ar aje memã mỳjja nhôr prăm tu memã angã. Nhym djãm arek gwaj baro'ã ar baba rã'ãmã? Ba ar amã arê gar ama. ⁸Dja ba ty nhym me arỹm ijadjã. Me kute ijadjarmã ne nija kuma. Kuman arỹm kum ikaprĩn ijã me kudjỹ djã kapĩ. Nãm te kute mỳjja mexo kute imex pyrāk ne kute imã ôrmăn arỹm tu ijã me kudjỹ djã kapĩ. ⁹Ba ar amã arê gar ama. Dja me kàj bẽ pyka kunĩkôt mã memã ijã ujarênh ny jarêh mã nijadjwỹ 'ã ajarê. Kute ijã me kudjỹ djã kapĩn'ã ajarê. Gêdja me kam aben djô'ã nija mar rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx. Nãm ã Jeju arkum ane.

¹⁰Nhym kam Djuda Ikadjĩ, Jejukôt ba djwỹnhbê 12 'ô ne me kadjỹ Metĩndjwỹnh mar djwỹnh nhô bẽnjadjwỹr ar'ỳr tẽ. Kute arkum Jeju kanga kadjỹ ne tẽ. ¹¹Ar'ỳr tẽn ar'ỳr bôx ne arkum,

—Arỹm ba ije ar amã Jeju kangamã. Nãm ã arkum ane nhym ar kuman arỹm kĩnhkumrêx ne. Ne arỹm kum kabẽn jarênh mămđjin kum,

—Dja ga ã Jejuo ane bar kam arỹm amã pănh pi'ôk kaprĩ ngã, ane. Nhym kam amim,

—Mỳj dja ba ije arkum Jeju kanga kadjỹ on? Nãm ã Djuda amim anhỹro ba.

Ar kute ro'ã ô kwỹ krêno ino rer.

Mat 26.17; Ruk 22.7

¹²Nhym kam mebê idjaer kukrădjăkôt me kute djwỹponhbit kur nhô akati arỹm kutewa. Kam ne me apỹnh ũrkwākam Metĩndjwỹnhmã mrykĩ'ătomti pan kuku. Amrêbê: Metĩndjwỹnh me irôbê mrănhja ne me kute kôt mar kadjỹ ã o ane. Nhym kôt ba djwỹnh ar Jejumã kum,

—Metĩndjwỳnh me irôbê mrānh nhõ akatikam gwaj banhõ kwỳ krẽn kadjy jām dja bar tẽn ar akutêp gwaj banhõ kwỳ krẽn djā jadjwỳr mex? ane. ¹³Nhym arỳm kôt ba djwỳnh amānhkrutmā 'ā karõn arkum,

—Dja gar krĩraxkam tẽ. Nhym arỳm me'õ ngo ngõnhkam ngõ mỳn o tẽ gar omũ. ¹⁴Nhym arỳm kikremā wadjā gar kôt tẽn wadjā. Wadjān õ kikre djwỳnhmā kum, “Ujarẽn djwỳnh ne amā kabẽn ne amā, ‘Bamẽ ikôt ba djwỳnhmẽ ne bar inhõ kwỳ krẽnmā. Nār kadjy inhõ kumoka'ê? Aje me bõx nymā kumoka'ê jarẽnha, nār? Dja bar Metĩndjwỳnh me irôbê mrānh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'ātomtĩ krẽ.’ Nām ā Bẽnjadwỳr amā ane”, ane. Be, dja gar ā õ kikre djwỳnhmā ane. ¹⁵Nhym kam kôjrũm kumoka'ê jabatānh'yr ar ajo tẽn ar amā akre. Kam ne gwaj bakutêp mỳjja kunĩ nør pro. Dja gar kam ikutêp gwaj banhõ kwỳ krẽn djā jadjwỳr mex. Nām ā Jeju arkum 'ā karõo ane.

¹⁶Nhym kam kôt ba djwỳnh 'yr tẽ. Ne Jeju kute arkum kabẽn kôt arỳm mỳjja kunĩmā katon arỳm kam mrykĩ'ātomtĩ gan õ kwỳ krẽn djā jadjwỳr mex.

¹⁷Nhym arỳm ar'ā para nhym Jejumẽ Ar kubê 12 ro'ā kikre'yr tẽn 'yr bõx. ¹⁸Ne kam arỳm nhỹ. Ākuro nhỹ nhym kam Jeju arkum,

—Ar ajõ ikôt adjākuro anhyrja dja ga ikurê djwỳnhmā ikanga. Mrāmri ne ba ar amā arẽnhkumrẽx, ane.

¹⁹Nhym kam ar arỳm kaprĩren apỳnh ar ĩ djāri aben totokmā kum,

—Djām ba? Djām ba? ane.

²⁰Nhym arỳm arkum,

—Be, ar abê 12ja 'õ, aje ikôt ngõnhkrātikam mry kangõmā djwỳ jadjāro anhyrja'õ dja ga memā ikanga. ²¹Be, ba ije amijo inhĩ ne amrêbê me bakukāmāre ijā Metĩndjwỳnh kabẽn no'õk nhym pi'õkkam me kute ijo anhyrmā arẽn h kôt ne me arỳm jakam ar ā ijo anhyro ba. Nhym be, kute ikurê djwỳnhmā ikanga djwỳnhja dja ĩ kute memā ikanga pānh tokry rax ne. Ỹ, watĩ:re. Tāmja ne ren rwỳk kêt ne. Nām ā Jeju arkum ane. ²²Nhym ar ākuro nhỹ: nhym Jeju arỳm djwỳ'õ byn kam o Metĩndjwỳnhmā mextire jarẽ. Kum mextire jarẽn arỳm kokij ne apỳnh arkum kungā. Ne kam aminhĩ'ā djwỳ jakren arkum,

—Inhĩ ne ja. Ar abyn krẽ, ane.

²³Ne kam ngõnhkrākam pidjõ kangõjadwỳ byn kam o Metĩndjwỳnhmā mextire jarẽn arkum kungā. Nhym ar kunĩ o ikõ. ²⁴Nhym kam amikamrô'ā pidjõ kangõ jakren arkum,

—Ikamrô ne ja. Me krāptĩ kadjy dja ikamrô prõt. Metĩndjwỳnh ne arỳm ikamrô prõt'ā memā kabẽn ny jarẽn mām dji, ane.^b ²⁵Ba ar amā arẽ gar ama. Ije pidjõ kangõo ikõmo krā'yr ne ja. Metĩndjwỳnh kute amim õ me ja kunĩ pytār ne kute meo bakambit dja ba pidjõ kangõ nyo ikõ. Mrāmri ne ba ar amā arẽnhkumrẽx. Nām ā Jeju arkum ane.

^b 14.24 Mrāmri ne Jeju kamrô prõt nhym Metĩndjwỳnh arỳm 'ā memā kum, “Arỳm ne ikra tyn kamrô prõt. Jakam dja me tu amim ikra markumrẽx ba kam arỳm me axwe maro aknon mekam ingyk kêt ne.” Nām ā Metĩndjwỳnh memā ane.

²⁶Nhym kam ar ngre. Ngren arÿm o ino re. Ngrero ino ren arÿm amũ krãnhbê Oriwêre'ÿr mō.

Pedru 'êx kukām kute kum arēnh.

Mat 26.31; Ruk 22.31; Dju r 13.37

²⁷'ÿr mō: nhym Jeju arkum,

—Be, akamàtja tāmcam dja me ijo ajkê gar me umaje aprôt ne ajmà. Amrêbê: ne me bakukāmāre ar aprôt ne ar abimành'ã ajarê. Metĩndjwÿnh kukwakam ne me ar ajã ajarēn memã kum,

“Be, dja ba mrykĩ'ãtomtio ba djwÿnh titik nhym mry umaje prôt ne ajmà.”

Nãm me ã ar ajã ujarēnh o anen arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Be, akamàtja tāmcam dja gar me umaje aprôt ne ajmà. Me bakukāmāre kute ar ajã ujarēnh kôt dja gar aprôt ne ajmà. ²⁸Nhym kam me arÿm ibĩ. Ba ityk ne akubyn itĩnkam dja ba ar akukām pykabê Garrêjamã tẽ, ane.

²⁹Nhym Pedru kum,

—Godja ar kunĩ prôt ne bimành jabej ba dja ba arkôt iprôt ne imàt kêt ne, ane.

³⁰Nhym Jeju kum,

—Kati, mrãmri dja ga arkôt aprôt. Ba amã arẽ ga ama. Akamàtja tāmcam ôkrēn'ãnh kâr kêttri dja ga amijã maje ajêx pydji, nhym arÿm kã. Ga kam ajte amijã maje ajêxo amãnhkrut ne ijã memã kum, “Kati, ije me'ôwã pumũnh kêtukumrêx”, ane. Nhym ajte kã. Dja ga ã ijã memã ane. Mrãmri ne ba amã arēnhkumrêx. Nãm ã Jeju kum ane. ³¹Nhym Pedru kãj bẽ ajte kum,

—Gê me gu baro'ã gu babĩn jabej ba ije amijã maje ijêx prãm kêtukumrêx, ane. Nhym kam ar kunĩ ã kum ane.

Pidjôkôkam Bãmmã amijo à'wÿr.

Mat 26.36; Ruk 22.40

³²Ne kam mō:n kam Jeju kôt pidjôkôbê Djexema'ÿr bôx. Nhym kam kôt ba djwÿnhmã kum,

—Jakam dja gar ikutêp nhÿ. Ba 'ÿr Metĩndjwÿnhmã amijo a'wÿ, ane.

³³Ne kam Pedrumẽ Xijagumẽ Djuão ar aprôn aro mō. Ne kam madjã kreti:n arÿm kaprĩ rax ne. ³⁴Ne kam arkum,

—Ikaprĩ:re. Arÿm ikaprĩ kute ibĩn 'ÿr. Jãnh mãn ar idjêje nhÿ gwaj baro'ã aminêje barĩto nhÿ, ane.

³⁵Ne kam amũ tẽ. Tẽmo rãm ne ja ne tu mÿrbê tÿm. Tÿm ne arÿm Metĩndjwÿnhmã amijo a'uw. Kute tokry, kaprĩbê utår prãm jabej kum amijo a'uw. Tokry 'ÿr bôx kêt jabej kum amijo a'uw. ³⁶Ne kum,

—Djũnwã, djãm abê mÿjja'ô bipdjur? Kati. Aje mÿjja kunĩ nhípêx mar. Itokry, ikaprĩjabê ipytã. Nàr kon, kwãrĩk wãnh rã'ã ba tu itokry. Djãm ba ne ba amimarkôt ar amijo iba? Kati, akabēnkôt ne ba ar amijo iba, ane.

³⁷Ne kam kàjmã djan ar amãnhkrut ne ikjêkê'tja'yÿr akêx ne tẽn ar'yÿr bôx. Nhyim arek ar ôto ikwã. Nhyim Pedrumã kum,

—Je, Ximão, djã nã gãm arek anhôto nô? Kraxje kô 'iry kêt ne ga anhôto nô, ane. ³⁸Ne ar kunĩmã kum,

—Ar aminêje rĩt ne Metĩndjwÿnhmã amijo a'wÿ. Gêdja me te axwe'ã ar amã apnê gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wÿ. Be, ar anhôkre kadjwÿnhbê ne gar amã ikabênja kĩnh. Nhyim be, ar aminêje arĩtbê ne gar arekren anhôtdjwa ne, ane.

³⁹Ne kam ajte amũ tẽn Metĩndjwÿnhmã amijo a'uw ne kute ôbê kum kabên jarênha kôt ajte kum tãm jarê. ⁴⁰Ne kam ajte akubyn ar'yÿr akêx ne tẽn ar'yÿr bôx. Nhyim ar nokà bã mex ne. Ajte arek ôto ikwã. Rerek mex ne arek ôto ikwã nhyim ar tok nhyim ar te kute kum kabênãmã umaro nhÿ.

⁴¹Nhyim kam ajte amũ tẽn Metĩndjwÿnhmã amijo a'uw. Kum amijo a'uw ne ajte ar'yÿr akêx ne ar'yÿr tẽn ar'yÿr bôx. Ne arkum,

—Je, djãm arek ar anhôto anhikwã rã'ãã, akôkam kôto anhĩkwã? Aj, arÿm itokry djã iwÿr bôx 'ÿr. Ota, arÿm kute me axwemã ikangamã, ije amijo inhĩja ne kute memã ikangamã. ⁴²Kàjmã ar dja. Gwaj on me'yÿr. Ota, arÿm kute memã ikanga djwÿnh bôx, ane.

Me kute Jejuo tÿm.

Mat 26.47; Ruk 22.47; Dju r 18.3

⁴³Ne kute arkum anhÿro ãm rã'ã nhyim Djuda arÿm 'ÿr bôx. Jeju kôt ba djwÿnhbê 12 'ô ne kubê Djuda. Nãm 'ÿr bôx nhyim me krãptĩ me:x ne kôt môn 'ÿr bôx. Nãm me kàxdjwa kajgomê kô jamÿn kadjy o môn o bôx. Me rũnh ne me me ano. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bẽnjadjwÿrmê mebêngêtmê ne me me ano nhyim me 'ÿr bôx. ⁴⁴Me 'ÿr môr kêttri ne kute memã kanga djwÿnhbê Djudaja memã kum,

—Be, ije me'ô nhine kaôrkôt dja ga me omũn arÿm o tÿm ne pa 'amÿ. Nãm Djuda arÿm ã memã ane. ⁴⁵Ne kam 'ÿr tẽn 'ÿr bôx ne kum, “Ujarênh djwÿnh”, anen arÿm ine kaô.

⁴⁶Nhyim kam me arÿm 'ÿr môn 'ÿr bôx ne o tÿm ne arÿm pa 'amÿ.

⁴⁷Nhyim me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bẽnjadjwÿr raxja nhô àpênh mekôt tẽ. Nhyim bu'ã me ku'êja 'ô ne arÿm ô kàxdjwa kajgo kaban o me'ôjamã akabên amak ta, bẽnjadjwÿr nhô àpênha jamak ta.

⁴⁸Nhyim kam Jeju me krãptĩjamã kum,

—Je djãm idjàkĩnhĩ ne ga me aje ijo atÿm kadjy iwÿr anhô kômê anhô kàxdjwa kajgomêo mō? Myt kunĩkôt ne ba ar Metĩndjwÿnh nhô kikretikam ikrĩ, ar memã idjujarênho ikrĩ ga me kam kam ijo atÿm kêt ne. ⁴⁹Mÿkam ne ga me ijo tÿm? Bir, amrêbê: ne Metĩndjwÿnh kukwakam kabên jarênh djwÿnh me bakukãmãremã me ajã ajarê. Me aje ijo atÿm'a ajarên arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhyim me arÿm aben djô'ã arênho mō. Arênho môr tãmã arÿm iwÿr o bôx. Tũ:mràm me bakamingrãnyrekam arÿm iwÿr o bôx. Ba ar

iba: ga me arým jakam ã ijo ane. Me kute me bakukãmãremã me ajã ujarênh kôt ne ga me arým jakam ã ijo atým ane. Nãm ã Jeju me krãptĩmã ane.

⁵⁰Nhym kam kôt ba djwýnh kunĩ mã amijã maje prôt ne. ⁵¹Me'õ abatãnh ny ne kute kubêkã pydjio amikupuja Jeju kôt tẽ. Rinhuo ne kubêkã. Nhym me kwý adjwýnhdjwýo tým ne kubê kubêkã 'amýnh tỳx. ⁵²Nhym arým amikaban amikôt kubêkãmã iren tu kajgo mã prôt ne.

Me kute axwe jabej kukjêr.

Mat 26.57; Ruk 22.66; Dju r 18.12

⁵³Nhym me arým Jejuo mõi. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax'yr ne me o mõi. Nhym arým me rũnh kunĩ abeno akuprõ. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebêngêtmẽ Mõdjê kukràdjã mar djwýnhmẽ ne me arým akuprõ. Nhym me Jejuo mõi o bõx ne arým me rũnh kabem kudja. ⁵⁴Nhym be, Pedru ne Jeju kôt tẽ, nĩjar kum kre rax ne tẽ. Nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax nhõ kikre nhipõkri kênh ngrire nhym Pedru arým Jejukôt wadjã. Ne arým bẽnjadjwýr nhõ krãkamngõnhmẽ ro'ã ànhũho nhỹ.

⁵⁵Nãm me me'yr Jejuo bõx nhym kam me rũnh arým me 'èxnhĩ jabej. Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebêngêtmẽ me rũnh kunĩ ne me me 'èxnhĩ jabej. Dja me amãnhkrut Jeju'ã 'èx ne memã kum,

—Ba ne ba axwe kôt omũ. Nãm ã ane ba omũ, ane. Dja me ane nhym me arým me kabên man arým we axwe'õ pãnh kubĩ. Kadjy ne me me 'èxnhĩ jabej. Ne te abejo dja. Me'õ ar amãnhkrut kute axikôt 'ã kabênja ne me te abejo dja. ⁵⁶Nhym me 'èxnhĩ krãptĩ ne me kãjmã ku'ên arĩk aben kupa'ãbit axwe jarênh kumex.

⁵⁷Nhym kam me'õ ar ja arým kãjmã djan 'èx ne 'ã kabên jarên memã kum,

⁵⁸—Tãmwã ne memã kum, “Be, me kute ikrao Metĩndjwýnh nhõ kikreti nhipêxja dja ba kungrã. Ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikreti 'õdjwý nhipêx. Me kute ikrao ipêx kêtja'õ dja ba ipêx. Nhym ije ipêxo idjãm'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêbit apêx ba ipêx pa.” Nãm ã Jeju memã ane bar arým kuma, ane. ⁵⁹Ne kam ar jadjwý kute memã arênhkam axikôt Jeju'ã kabên jarênh kêt ne arĩk aben kupa'ãbit arẽ.

⁶⁰Nhym kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr raxja arým kãjmã djan me ipõkri djan Jeju kukijn kum,

—Ga, ar kabênja ma. Djãm aje aminêje akabên'õ jarênh prãm kêtumrêx? On imã amikôt amijarẽ, ane. ⁶¹Nhym tu anhikrẽ.

Nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax ajte kukijn kum,

—Djãm abê me babê idjaer nhõ Bẽnjadjwýrbê kumkati, nẽn? Djãm mrãmri abê Kritu? Djãm abê Metĩndjwýnh Kra? ane.

⁶²Nhym Jeju kum,

—Kôt ne ga imã arẽ. Ba ar amã arẽ gar ama. Gêdja ba ã Metĩndjwýnh pymati djubõk'ãnh nhỹ. Ba ije amijo inhĩ gêdja ba ubõk'ãnh nhỹ.

Ibēnjadjwÿr raxkam ubôk'ānh nhÿ gar ipumũ. Ne kam ajte kakrākôt amrē kàjkwa kurũm itēm̃kôt ipumũ, ane.

⁶³Nhym kam me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bēnjadjwÿr rax kute memã amingryko amirĩt kadjy arÿm amibê kà kadjô. Amibê kà kadjôn arÿm memã kum,

—Ē, arÿm ne Metĩndjwÿnh japrÿ. E kum kwārĩk wānh gwaj ijukri me'ô kute axwe kôt omũnhja jabej kêt. ⁶⁴Gwaj bakunĩ ne gwaj arÿm kute Metĩndjwÿnh japrÿja ma. Ta ne amijo Metĩndjwÿnh rax pytàn arÿm o aprÿ gwaj kuma. Kute gwaj bamã, “Metĩndjwÿnh djubôk'ānh inhÿrkôt dja gar ipumũ”, anhÿrkôt ne gwaj arÿm kuma. Arÿm ne gar ama. Mÿj dja gwaj nê? ane.

Nhym me kupānhtã 'ã kum,

—Gê me on kubĩ. Gê me on kubĩ, ane.

⁶⁵Nhym kam me kwÿ nokre kutôn rĩtbê nokre'ã pron ajte nokrebê tak ne. Ne kute takmē ro'ã kum,

—Nhym ne akurwa? Goja me'ô pumũn imã arē, ane. Nhym krākamngôn arÿm 'ã akuprôn tako kumex.

Pedru aminêje 'êx.

Mat 26.69; Ruk 22.55; Dju r 18.15

⁶⁶Nhym wānh Pedru kikreti parbê ànhũnho nhÿ. Ànhũnho nhÿ: nhym me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bēnjadjwÿr rax nhô àpēnh nija arÿm 'ÿr bôx. ⁶⁷Ne omũn prĩne omũnh mex ne kum,

—Tukwa, gadjwÿ ne ga Jeju kôt ar aba. Krĩraxbê Nadjarekam Jejukôt ar aba, ane.

⁶⁸Nhym aminêje 'êx ne kum,

—Kati, ije akabēnwã mar kêtumrēx, ane. Ne kam tēn kre tã dja nhym kôt arÿm ôkrēn'ānh kà. ⁶⁹Nhym bēnjadjwÿr nhô àpēnh nija ajte omũn bu'ã me ku'ēmã kum,

—Tām wãdjwÿ ne kôt ar ba, ane. ⁷⁰Nhym ajte aminêje 'êx ne kum, “Kati”, ane. Nhym kàjbê 'ātũm nhym bu'ã me ku'ēja kum,

—Be, mrāmri ne ga kôt ar aba, ane. Abê pykabê Garrēja kra'ô. Garrējakam me kabēn kôt akabēnja ma. Bar kôt aman arÿm amã ikato, ane. ⁷¹Nhym memã kum,

—Kati. Mrāmri ije me'owã pumũnh kêtumrēx. Aje me'ô jarēnhwã ije omũnh kêt, ane. Ne kam me'ô kute kum anhÿr kētmã amikangrôn memã kum,

—Dja ba ijēxnhi jabej gê Metĩndjwÿnh pānh ijo akno. Ta ne arÿm ijēxnhi kētkôt ima, ane. ⁷²Nãm ane nhym totokbê ajte ôkrēn'ānh kà. Nhym kam Pedru akubyn amijo tēn amrēbê Jeju kute kum kabēn jarēnhja ma. Kute kum,

—Ôkrēn'ānh kār kētri dja ga amijã maje ajēx pydji nhym arÿm kà. Ga kam amijã maje ajēxo amānhkrut ne ijã memã kum, “Kati, ije tām wã pumũnh kêt”, ane nhym ajte kà, anhÿrja ne arÿm kuma. Nãm maro dja nhym arÿm rerekre 'ÿr bôx. Rerekre 'ÿr bôx nhym arÿm mu:w.

Piratu kute we axwe jabej kukjêr.

Mat 27.1; Ruk 23.1; Dju r 18.28

15 ¹Nhym kam me'ã akati, kryrà m nhym apýnh me rûnh djàri akuprôn arým aben kabên ma. Me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhô bënjadjwýrmê mebêngêtmê Môjdjê kukràdjà mar djwýnhmê me rûnh kunîmê ne me Jejuo aben ma. Ne kam arým uwpren Piratu'ýr o môn 'ýr o bôx. 'Ýr o bôx ne kum kanga. ²Nhym kam Piratu arým kukij ne kum,

—Djãm abê mebê idjaer nhô bënjadjwýr rax? ane.

Nhym kum,

—Kôt ne ga aje arênhwã, ane.

³Nhym kam me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhô bënjadjwýr ar arîk Jeju'ã axwe krãptî janhô. ⁴Nhym tu anhikrê. Nhym Piratu kum,

—Ë ama. Djãm ajaxwe kräre ne me amã arê? Djãm aje aminêje akabên'ô jarênh kêt kumrêx? ane.

⁵Nhym kum kabên 'ô jarênh kêt kumrêx. Nhym Piratu te kute marmã kam no tyn nhý.

⁶Be, me irôbê mrân nhô akatija tãmkam ne mebê idjaer krãptî: arým aben pydji. Me kute aben kajmã'ã Metîndjwýnh me kukãmãre nhirôbê mrân mar kadjy ne me aben pydji. Amex kunîkôt ne bënjadjwýr raxbê Piratu akati jakam mebê ijê djà kurúm mebê ijê pýnh ne meo pôx nhym me mã mrã. Me kute me'ô'ã à'wýrja ne me kînh kadjy bôm kumê. ⁷Ajbir me'ôbê ijê ne idjibê Baraba. Me kute kubê ijê kêttri ne me jakôt me bënjadjwýr'ýr prôt ne me kwý pa. Nhym kam me arým kubê ijê. ⁸Nãm Piratu Jeju kukjêro dja: nhym kam me krãptî: arým kàj bê Piratuma me'ôbê ijê jarê ne kum,

—Aje mekbê ijêwã'ô kaba gê arek ar me ikôt ba, ane.

⁹Nhym arým Jeju'ã memã kum,

—Me abê idjaer, we me anhô bënjadjwýr rax ne ja djãm ije me amã kum inhirermã? ane. ¹⁰Be, Piratu kute memã ja jarênh kêttri ne arým me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhô bënjadjwýr ma. Nãm ar'ã amim,

—Jeju'ã me krãptikam ne me rûnh 'ã ngyrk ne imã kanga, ane. Ne kam bit kute kum irermã ã me krãptimã ane. ¹¹Nãm 'ã memã kum,

—Djãm ije me anhô bënjadjwýrmã inhirermã? ane. Nhym me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhô bënjadjwýr ar memã kum,

—Kwãrîk wãnh me amã Jeju kînh kêt. Dja ga me kum Baraba jarê gê kaba, ane. Nhym me kâtãm krãptî Piratuma kum,

—Kwãrîk wãnh Jejumã anhirer kêt. Baraba dja ga kaba, ane.

¹²Nhym kam Piratu memã kum,

—Be, ga me abê idjaer, aje tãmwãmã anhô bënjadjwýr rax jarênhja mýj dja ba kam on? ane.

¹³Nhym me kàj bê kum, “Pîte'y'ã anhô”, ane.

¹⁴Nhym Piratu memã kum,

—Mÿkam? Mÿj ne ajmã o ne ba ije pîte'y'ã nhôrmã? ane.

Nhym me kãj bê kum,

—Pîte'y'ã anhô. Pîte'y'ã anhô, ane.

¹⁵Nhym kam me kïnhmã Piratu Baraba kaba nhym arÿm arek ar mekôt ba. Nhym kam Piratu krâkamngônhamã Jeju jarê. Me kute kaprêprêk kadjy memã arê. Nhym me arÿm mrykã punuo kaprêprê:k ne. Kaprêprêk nhym Piratu arÿm memã kangan memã arê. Me kute pîte'y'ã nhôr kadjy memã arê.

Krâkamngôn kute 'ã bẽno bikẽnh.

Mat 27.27; Dju r 19.2

¹⁶Nhym kam me krâkamngôn amũ bẽnjadjwÿr nhô kikretimã Jejuo môn o wadjã. Kumoka'ê nhidjibê Pretorimã o môn o wadjã. Ne kam me krâkamngôn kâtãm kunĩ jadjwÿ o akprô nhym me kunĩ arÿm 'ã aben pydjĩ. ¹⁷Me kute 'ã bẽno bikẽnh kadjy ne me 'ã akuprô. Ne kam inôkã ryti kamrêkja byn arÿm Jejumã adjã. Ne mrÿnhio kajkep ne ikãx ne kum kutu. Nãm me arik bẽnjadjwÿr rax krãdjê'a mrÿnhĩ jakren ikãx ne arÿm kum kutu. ¹⁸Ne kum kabẽno kute me rûnhmã me kabên pyrãk ne kum,

—Ga we abê mebê idjaer nhô bẽnjadjwÿr rax, gora kribêm atĩn 'iry, anhÿrkôt ¹⁹po'êo krã môn kutôn parbê kônkrão krĩ. Nãm me parbê kônkrão krĩo kute me bẽnjadjwÿr rûnh parbê kônkrão krijã pyrãk. ²⁰Ne kam arÿm 'ã bẽno ajkên inomã kumên arÿm kubê inôkã ryti kamrêkja kaban akubyn kum ô kubêkã djwÿnhja jadjã. Ne kam kute pîte'y'ã nhôrmã o katon o mō.

Me kute pîte'ykam nhôr.

Mat 27.32; Ruk 23.26; Dju r 19.17

²¹Nhym me'ôbê Ximão tẽ. Pykabê Xireni kra 'ô. Kute Arexãrimẽ Rupu ar ir. Arwã kurũm ne tẽn bit me'ãnh tẽmmã. Nhym me krâkamngôn arÿm Jeju nhô pîte'y'ã kum àpnênh tÿx. Kum 'ã àpnênh tÿx nhym arÿm kadjy kumÿn o mō. ²²Nãm me krãnhrebê Gogota'ÿr Jejuo môn 'ÿr o bôx. Me bakabênkam ne gu me ren krãnhremã me krã'i jarê. ²³Nhym kam me pidjô kangôkam pĩdjybê mirao akàn Jejumã kungã nhym arÿm kanga. ²⁴Nhym kam me pîte'y'ã kunhō nhym wajêt. Nhym kam me apÿnh kute ô kubêkã jamÿnh kadjy kên kryre rê. Me kute ari kên rênhkôt ne me amijo kubêkã pytã.

²⁵Arÿm kãjmã myt nhÿrkam. 9 orakam ne me pîte'y'ã kunhō. ²⁶Ne kam 'ã pi'ôk no'ôk ne. Pi'ôkkam ne me memã kum,

—Mebê idjaer nhô bẽnjadjwÿr rax ne ja, ane. Me kunĩ kute omũnh kadjy ne me Jeju nhimökri kunhō. Me kute we Jeju jaxwe 'ô pãnh pîte'y'ã jêtja pumũnh ne kute mar kadjy ne me pi'ôk no'ôk ne imökri kunhō. ²⁷Ne kam ar àkĩnhĩ amãnhkrutja Jeju nhikrebê pîte'y'ã ar kunhō. Nhym arÿm ar wajêt. Jeju ôkredjakôt wajêt nhym aktã ar axweja ijên wajêt. ²⁸Amrêbê: ne me bakukãmãre'ô memã ja jarên 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nãm memã kum,

“Dja me 'ã abenmã kum, ‘Nãm me o axwen me axwemẽ ro'ã kubĩ’,
anhỹro dja.”

Nãm ã pi'ôkkam memã ane. Nhym kam me aben djô'ã arẽ. Arẽho mör
tãmtã tũ:mrãm arým 'yr o bõx. Me bakukãmäre kute memã arẽnh kôt ne me
arým ar axwejamẽ ro'ã ar anhörkumrẽx nhym me arým 'ã arẽnhkumrẽx.

²⁹ Nhym me 'ãnh mörja nokà nhàn kum kabẽn punu:re ne kum,

—Be, ga: ne ga we aje Metĩndjwỹnh nhõ kikreti ngrãnh ne akubyn
ipêxmã. Nhym aje ipêxo adjãm'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt we aje ipêx
parmã. ³⁰ Goja amiptàn pĩte'y kurũm rwỹ, ane.

³¹ Nhym kam me rũnh arĩk 'ã bẽno ajkẽ. Me kadjy Metĩndjwỹnh mar
djwỹnh nhõ bẽnjadjwỹrmẽ Môjdjê kukrãdjã mar djwỹnhmẽ ne me arĩk 'ã
bẽno ajkẽn abenmã kum,

—Amũbit ne me utã. Ne kam te kute amiptar prãmje. ³² Goja gẽ
mrãmri kubê Kritukumrẽx jabej goja mrãmri kubê mebê idjaer nhõ
Bẽnjadjwỹrbê kumkatikumrẽx jabej on pĩte'y kurũm rwỹ. Gwaj goja kôt
omũn arým tu amim markumrẽx. Nãm me rũnh ã abenmã ane. Nhym ar
aktã pĩte'y'ã jêtjadjwỹ Jejumã àkjêro wajêt.

Tyk kadjy ne ja.

Mat 27.45; Ruk 23.44; Dju r 19.28

³³ Nhym arým kãjkwa nhĩpõkri myt nhỹ. Nhym kam tu akamãt kô tyk ne.
Pyka kunĩkôt me'ã akamãt kô tyk ne. Nãm me'ã akamãt kô tykkam myt kyn kyn
kyn ky: nhym 3 orakam, amykrykambit arým ajte myt no pôt ne. Arým ajte myt
kato. ³⁴ Kato nhym mebê idjaer kabẽnkam Jeju kãj bẽ kabẽn ne Bãmmã kum,

—Eroi: Eroi: rama xabatani, ane. Nãm ren me bakabẽn kam kum,

—Inhõ Metĩndjwỹ:nh, inhõ Metĩndjwỹ:nh, mỹkam ne ga arým ikanga? ane.

³⁵ Nhym parbê me ku'êja kabẽn man arĩk abenmã kum, “Ê, Erijmã ne
kabẽn”, ane.

³⁶ Nhym kam me'õ prõt ne ngõnh puror põnh djã jakritaja byn pidjô
kangô kadjãmã adjã. Nhym kam kangô ipu nhym pĩ nhidjamã adjãn
kajmã kum kungã, kute kaôr kadjy. Nhym me'õ ar kum,

—Adjỹm, gẽ goja me bakukãmãrebê Erij 'yr bõx ne goja o rwỹk jabej, ane.

³⁷ Nhym kam Jeju kãj bẽ kabẽn ne ate ty.

³⁸ Be, nhym kam arým Metĩndjwỹnh nhõ kikreti kadjwỹnhbê kubêkãtija
ta amikadjô. Nãm nhõr djã'ãnh amikrax ne e y: ne kraxmã amimẽ.

³⁹ Nhym krãkamngõnh krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwỹr pĩte'y parbê dja.
Nhym Jeju kãj bẽ kabẽn ne ty nhym arým omũ. Omũn arým memã kum,

—Be, mrãmri ne me'õ jabê Metĩndjwỹnh Krakumrẽx, ane.

⁴⁰ Nhym me niredjwỹ amybỹm omũnho dja. Nhym Marij Madarenamẽ
Marij, kurũm Jôdjemẽ Xijagu ar apõxjamẽ Xirõwemẽ ne ar me ikô'ã dja.

⁴¹ Amrêbê, Jeju pykabê Garrêjakam ar bari ne ar nireja mã kôt ajkamẽn o

djuw mexo ba. Nhym ar ja bu'ã me nire krãptĩdjwỳ amybỳm omũnho dja. Jeju ajbir krĩraxbê Djeruxarê'ỳr tẽmkam ne me nireja kôt mõn bõx.

Arỳm adjàr kadjy ne ja.

Mat 27.57; Ruk 23.50; Dju r 19.38

⁴²Jeju ty. Ty nhym kam amykry mex ne. Amykry mex nhym me arỳm no katon ò mỳjja kupẽnho kumex. Pi'òk ràràr djwỳnhràm ò mỳjja kupẽnho kumex. ⁴³Nhym Jòdje arỳm bõx. Krĩraxbê Armatẽkam ne Jòdje abatànho djà. Nãm me rũnh bikprõnh djàkam mekôt rax nhym me kum kĩnh. Nãm amiwỳr Metĩndjwỳnh kamnhĩx ne. Metĩndjwỳnh bõx ne me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar meo bamã ja ne amiwỳr kamnhĩx ne. Jòdje kum Piratu pyma kêt ne 'ỳr tẽn 'ỳr bõx ne Jeju 'ã kuma. ⁴⁴Nhym arỳm kam no tyn nhỹn kum, “Je, djàm arỳm ne ty”? ane. Ne kam amiwỳr kràkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr 'uw nhym bõx. Bõx nhym arỳm kukij ne kum, “Djàm arỳm ne ty”? ane. ⁴⁵Nhym kum, “Nà”, ane. Nhym kam arỳm Jòdjemã Jeju jarẽ. ⁴⁶Nhym kam rinhuo kubekã 'õ byn 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽn 'ỳr o bõx. Ne kam arỳm pĩte'y kurũm Jejuo ruw. O ruw ne arỳm kubekào kupun kam kẽnkre'ỳr o tẽ. Me kute kẽnkre kakrwỳnhja'ỳr o tẽn kam arỳm kam adjà. Ne kam kẽnpoti ajkwa krekre'ã kudja. ⁴⁷Nhym Marij Madarenamẽ Marij kurũm Jòdje katorja arỳm omũ.

Akubyn tĩn kadjy ne ja.

Mat 28.1; Ruk 24.1; Dju r 20.1

16 ¹Nhym kam pi'òk ràràr, me tyk djà kêt djà nhõ akati apêx nhym ar arỳm pi'òk kaprĩ pãnh me tyk nhõ pĩdjỳ kwỳ by. Marij Madarenamẽ Marij kurũm Xijagu katorjamẽ Xirõwemẽ ne ar kadjy pĩdjỳ kwỳ by. Kẽnkre'ỳr tẽn ne kute o Jeju djymã ne ar kadjy kwỳ by. ²Nhym kry:ràm, pi'òk kamrẽkkam, kraxje akati mex kêtka ar kẽnkre'ỳr tẽ. Tẽ: nhym arỳm myt kato nhym ar arỳm o rãm ne ja. ³O rãm ne jan arỳm abenmã kum, —Mỳj me'õ dja gwaj bamã jãm ajkwa krekre'ã kẽnpoti dja? ane. Kẽn jabatànkhkam ne ar ã abenmã ane.

⁴Abenmã anen kam rĩt ne omũ nhym arỳm amijã kuta. ⁵Nhym kam ar 'ỳr tẽn arỳm kẽnkre'ã wadjà. Nhym kadjy mrãnh djwỳnh'õ kute me'õ jabatànho ny pyrãk ne nhỹ. Nãm inòkã jaka ryti jadjàn nõi djà djubòk'ãnh nhỹ. Nhym ar wadjàn arỳm omũ. Ne te umaje.

⁶Nhym arkum,

—Kwãrĩk wãnh ikam ar atĩn prãm kêt. Jeju Nadjarekam abatànho ja me kute pĩte'y'ã nhõr ne bĩnja ne gar abej tẽ. Jakam arỳm nõi kêt. Nãm akubyn tĩn ne kato. Gar nõi djà kaprỳja pumũ. ⁷Be, amũ ar tẽn kôt ba djwỳnhmã arẽ. Ne arkôt Pedrumã arẽ. Ne arkum, “Arỳm ne ar akukãm pykabê Garrêja'ỳr tẽmmã. Dja gar kam tẽn arỳm omũ”, ane. Dja gar ã arkum ane. Amrẽbê kute ar amã arẽnh kôt ba arỳm ar amã arẽ. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh ar niremã ane.

⁸Nhym ar katon mã kēnkre kurũm prõt ne. Te umaje tertetkam prõt ne. Tĩn prām kam ne me'õmã kabēn kêt ne tẽ.

⁹Be, akubyn tĩnkam kryrãm, pi'òk kamrēkkam ne Jeju Marij Madarena kumrēxmã amijo amirĩt ne. Be, me karõ punubê 7 ne Marijo ba nhym Jeju amrēbê ano nhym kum ire. ¹⁰Nãm Marijmã amijo amirĩt nhym arỹm kôt ba djwỹnh'ỹr tẽn ar'ỹr bõx. Nhym ar kaprĩ:ren mỹro nhỹ. Nhym arỹm ar'ỹr bõx ne arkum 'ã ajarẽ. ¹¹Nãm arkum Jeju tĩn jarẽn kute omũnh'ã ajarẽ. Nhym ar kuman arỹm abenmã kum, “Nãm 'êx”, ane.

¹²Nhym kam ajte ar jamã kute amijo amirĩtmã tẽ. Nãm kôt ba djwỹnh amãnhkrut arwãmã tẽ. Tẽ nhym arỹm atemã aminhipêx. Ne kam kute atemã me'õ pyrãk ne arkum amijo amirĩt ne arkôt tẽ. ¹³Nhym kam ar akubyn Djeruxarẽ'ỹr tẽ. Kôt ba djwỹnh'ã kãtãmja'ỹr tẽn ar'ỹr bõx ne arkum 'ã ajarẽ. Nhym ar abenmã kum, “Kati, nãm ar 'êx”, ane. ¹⁴Nhym kam ajte Ar kubê 11mã amijo amirĩt. Ar õ kwỹ krẽno nhỹ nhym arkum amijo amirĩt ne arkum bẽn tỹx ne arkum,

—Nãm ar akubyn itĩnkôt ipumũn ar amã ijã ajarẽ gar ar'ã abenmã kum, “Nãm ar 'êx”, ane. Tô mỹkam ne gar tu amim imarkumrēx kêt? Djãm ar ajamakkreja kêt? ane.

¹⁵Ne kam ajte arkum,

—Apỹnh me ba djã kunĩkôt dja gar mõn kãj bẽ me kunĩmã ijã adjujarēnh ny jarēnhõ mõ. ¹⁶Dja me tu amim imarkumrēx nhym me Metĩndjwỹnhmã ngõmã me angij. Nhym arỹm me utã. Nhym be, me kute amim imar kêt dja Metĩndjwỹnh arỹm pãnh me kanga. ¹⁷Nhym me kute tu amim ikamnhĩxkumrēx dja me mỹjja pumũnh kêt nhipêx. Me kute Metĩndjwỹnh raxmã kator kadjy ipêx. Ne me karõ punu kute meo baja jano nhym me karõ memã ire. Dja me apỹnh me bajtem kabēnkam kabēn. ¹⁸Godja me kangã djãkrê by. Me kute mar kêt kam kangã djãkrê by nhym arỹm ajmã meo kêt. Nãr, te mỹjja kanẽo ikõ nhym ajmã meo kêt. Dja me me kanẽ krã'ã ikra jadjuw nhym me arỹm à kêt ne, ane.

¹⁹Bēnjadjwỹr djwỹnh Jeju memã ane nhym Metĩndjwỹnh arỹm kãjkwamã amiwỹr o wabi. Nhym arỹm ra:x ne Metĩndjwỹnh djubòk'ãnh nhỹ. ²⁰Nhym kam kôt ba djwỹnh arỹm amũ mõn pyka kunĩkôt kãj bẽ memã 'ã ujarēnh mõ. Nhym Bēnjadjwỹr djwỹnh mã arkum tỹx jangij nhym ar arỹm mỹjja pumũnh kêt nhipêxo mõ. Me kute ar'ã abenmã kum,

—Mrãmri ne djãm ar Metĩndjwỹnh kôt kabēnkumrēx? anhỹr kadjy ne ar mỹjja pumũnh kêt nhipêxo mõ.

Ruka Teopiremã Jeju'ã ujarênh ne ja.

Rukadjwỳ ne prĩne Jeju'ã ajarê. Rwỳk krax kurũm ne 'ã ujarênh tẽn àbir'ãnh o ino re. Rukabê ne me kane djwỳnh. Nhym Paur Jeju'ã ujarênh kadjy apỳnh me õ pyka djàri'ỳr mrã. Nhym Ruka kôt ar mrã. Ne kam me'õbê Teopiremã me bakunĩ kadjy pi'òk no'òk ne. Teopirebê idjaerkam me'õ kêt. Kumã ne Ruka Jeju'ã pi'òk no'òk ne. Nãm prĩne me kute Jeju'ã ujarênh kunĩkôt kuman prĩne kabin kam 'ã kum pi'òk no'òk ne. Adjwỳnhdjwỳmã pi'òkbê *Metĩndjwỳnh Karõ Kute Meo Baja*'ã kum pi'òk no'òk ne.

Ruka Teopiremã amijarê.

1 ¹⁻⁴ Aj, Teopire, ba ne ba wãm amã pi'òk no'òk ne. Ba ibê Ruka ne ba wãm amã pi'òk no'òk ne. Me kunĩ ne me kum akĩnh ne amex jarê ba badjwỳ imã akĩnh ne wãm amã pi'òk no'òk ne.

Me krãptĩ ne me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne, Jeju me ikam ar ba'ã ne me pi'òk no'òk ne. Me kute kraxrũm noo Jeju pumũnh ne memã kabẽn'ã ujarênh, me tãm ne me me imã arê nhym me amũ me ijuk'ã 'ã pi'òk no'òk ne.

Ba kam badjwỳ inhõkre kadjwỳnhbê,

—Be, mexkumrêx. Badjwỳ dja ba 'ã pi'òk no'òk nhym kam mexkumrêx, ane.

Mrãmri ne ba me'ỳr tẽ, me kute noo Jeju pumũnhja'ỳr tẽ. Me'ỳr tẽn prĩne abej me kukij ne kam Jeju kraxrũm prĩne mỳjja kunĩ maro tẽn inomã kumẽn mar tỳx ne. Mar tỳx ne kam amã 'ã pi'òk no'òk ne. Dja ba prĩne mỳjja kraxrũm amã kôt 'ã idjujarênh tẽ, aje prĩne marmã. Me kute õbê amã arênh ga aje katàt maro atẽmmã ne ba badjwỳ mekôt amã 'ã pi'òk no'òko tẽ, aje omũnh ne aje amim,

—Mrãmri ne me katàt imã Jeju jarê, anhỳr kadjy. Kadjy ne ba amã 'ã pi'òk no'òk ne.

Djakarij krabê Djuão rwỳkmã.

⁵ Be, ẽ, ije amã katàt Jeju'ã idjujarênh kadjy dja ba amã Djakarij kumrêx jarẽn kam ijukri amã Jeju jarê. Mekbê idjaer nhõ pykabê Djudêjakam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh 'õ nhidjibê ne Djakarij. Nhym Djakarij nhingêt kukãmã nhidjibê ne Abij. Ne kam prõdjwỳ idjibê Ixabeu, kubê ne Arão tãmdjwỳ 'õ. Nhym bep me õ bẽnjadjwỳr nhidjibê ne Erodji ne memã

nhỹ. ⁶Nhym Djakarimẽ prõ ar amẽ mrãnh katàt nhym Metĩndjwỳnh arkam kĩnhkumrẽx ne. Nãm ar prĩne Metĩndjwỳnh kabẽnkõt amijo ba, Metĩndjwỳnh kute memã me katàt amijo ba'ã karõjakõt amijo ban kute 'õ kudjar kêtumrẽx. ãm ar mexkumrẽx. ⁷Nhym bep Ixabeu kra kêt ne te kra prãme ar ba, mjẽnme ro'ã te ar ari kra prãme ba ne arỳm kubẽngẽtte.

⁸⁻⁹Be, me kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar ne me Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam àpẽnĩh tẽ, apỳnh me ingêt me kajmã'ã àpẽnĩh'ỳr ngjẽnĩh djàri ne me me kudjwa Metĩndjwỳnhmã àpẽnĩh tẽ. Nãm me ja kumrẽx mytyrwỳ 'õkam 'ỳr wadjàn kam apẽn:n kato. Nhym pãnh me ja ajte mytyrwỳ 'õkam 'ỳr wadjàn kam kum apẽn:n kam kato. Nãm ã meo anhỹro tẽ. Nhym kam mekbẽ Abij me ja pãnh 'ỳr wadjàn Metĩndjwỳnhmã àpẽnĩh ba. Nhym Djakarij, kubẽ me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhkam mekõt Metĩndjwỳnhmã àpẽnĩho ku'ẽ. Nhym me kute Metĩndjwỳnhmã kikre kudjỳ djà bõr kadjy kẽn mẽre à'ak ne kurẽn kõt 'ỳr wangij nhym Djakarij kukràdjà jakõt ate Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjà, kute kikre kudjỳ djà bõrmã. Ate ne me kudjwa 'ỳr wadjà ne kum kubõ.

¹⁰Nhym kute kum bõrkõt me kunĩ kikreti kabem Metĩndjwỳnhmã kabẽno ku'ẽ. ¹¹Nhym Djakarij bõro dja nhym aẽrbẽ Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh 'õ nokam kato. Nãm tu kikre kudjỳ djà bõr djà jakỳxkõt 'ỳr kato. ¹²Nhym omũn kam umar punuren kum uma ne, kute ajmã o karõ ne kum uma. ¹³Nhym kam kum,

—Djakarij, kwãrik wãnh atĩn prãm kêt. Arỳm ne Metĩndjwỳnh aje amijo adjà'wỳr ma. Dja on aprõbẽ Ixabeu tujarõ gar amim akra my mỳ. Akra my mỳn kam kum idji Djuão jarẽ. ¹⁴Dja gar tu akĩ:nhkumrẽx ne. Nhym me krãptĩ ar akõt kĩnhkumrẽx, ar akra rwỳkkam kĩnhkumrẽx. ¹⁵Nhym Metĩndjwỳnh kadjy godja akra rax ne kam kabẽn mexkumrẽx ne. Godja uba kangõ djàkrẽo kõm kêt, nàr atemã kadjwati kangõ^a 'õo kõm kêt. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ raxo akra kadjwỳnhbẽ nhỹn ar o ba, nã tikkrekam jêt rã'ã dja Metĩndjwỳnh Karõ mrãmri o ba.

¹⁶Nhym mekbẽ idjaer krãptĩ dja me õ Bẽnjadjwỳr Metĩndjwỳnh 'ỳr amijo akẽx, akra kabẽnkõt 'ỳr amijo akẽx. ¹⁷Nhym akra dja Bẽnjadjwỳr kukãm tẽ, kute memã bõx djà'ã ujarẽnĩh nhym me kute kadjy amijo mexmã dja kukãm tẽ. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ dja mrãmri o ba nhym uma ne, kute mrãmri ne Metĩndjwỳnh Karõ kute Erijo ba nhym umaja pyræk. Dja akra memã arẽ nhym me nãmẽ me bãm akubyn kum kra jabẽ. Nhym ate ajte memã arẽ nhym me amakkre kêtja dja me akubyn katàt mrãn arỳm ajte kabẽn mexkumrẽx. Dja akra ã memã ane nhym me arỳm Metĩndjwỳnh kadjy amijo mex. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh Djakarimã kabẽn jarẽnĩho ane.

¹⁸Nhym kam kum,

—Gêt kon ne. Mỳjkõt dja ba akabẽn ma? Arỳm iprõmẽ ar ibẽngẽtte. Djãm ar ijabatànĩh ny godja bar ikra mỳ?

^a1.15 Mỳjja me kute o kõm ne kõt bibãnh kunija, kadjwati kangõmẽ uba kangõmẽ, mỳjja kangõ kunĩ ne me kum kadjwati kangõ jarẽ.

¹⁹Nhym kam kum,

—Ba ibê Gabrijeu ne ba Metĩndjwỳnh kabem dja. Ije amã kabẽn jarẽnhmã ne ijano ba awỳr tẽ. Mỳjja mextire ije amã arẽnhmã ne ijano ga ate “Kon ne” ane. ²⁰Aje amim ikabẽn mar kêt-kumrẽx pãnh gẽdja ga akabẽn kêt nhym akra ruw. Dja akra nhõ akati 'ỳr bõx nhym ruw ga kam ijukri akabẽn, ane. Nãm ã Gabrijeu kum ane.

²¹Nhym me kam kapõtã te Djakarij kam ama:, te bõx nhym me kute kukrãdjã 'õ marmãn kam abenmã kum,

—Ije tũ mỳj got ar o ba? ane.

²²Nhym kam arỳm katon te kute memã kabẽnmã. Nhym me,

—Arỳm ne Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam mỳjja 'õ pumũ, ane.

Nhym tu ikrao memã ujakreo djan kabẽn kêt mex ne.

²³Ne kam ar àpẽn ba:n arỳm inomã kumẽn kam katon akubyn ỳrkwãmã tẽn bõx. ²⁴⁻²⁵Bõx nhym kàjbê 'ătũm nhym kam prõbê Ixabeu tujarõn kam pijàm ne kam kikre bu'ãbit mrã. Kute amirĩt kêt'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt, pijàm djaje, tujarõkam. Nãm,

—Ota Bẽnjadjwỳr ipumũn kum ikaprĩn arỳm ijo mex. Jakam dja me ijã kabẽn kêt ne, ane.

Marij kurũm Jeju rwỳkmã kum arẽ.

²⁶⁻²⁷Nhym kam arỳm tujarõ'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut nhym Metĩndjwỳnh ajte kadjy mrãnh djwỳnhbê Gabrijeu jano, Marij'ỳr ano. Marij kurererkam ne kra kêt-kumrẽx, me'õ 'ỳr mõi kêt-kam. Nhym bep me'õbê Jõdje ne kum kabẽn kajgo, kraxje 'ỳr mõi kêt. Nhym bep Jõdje nhingêt ne Dawi. Apỳnh ne me õ pyka nhym bep tu pyka abenã tỳm nhidjibê ne Garrêja. Nhym bep kam krĩ 'õ nhidjibê ne Nadjare. Krĩ jakam ne Metĩndjwỳnh Marij'ỳr Gabrijeu jano. ²⁸Nhym arỳm 'ỳr tẽn bõx ne kum,

—Marij, djãm ga? Metĩndjwỳnh ne arỳm akam ukaprĩn ajo ba, ane.

²⁹Nhym Marij Gabrijeu kabẽn man axwe amikam umar ne õkre kadjwỳnhbê amim,

—Mỳj kabẽn got ja? ane.

³⁰Nhym kam kum,

—Kwãrĩk wãnh, Marij, atĩn prãm kêt. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh akam kĩnhkumrẽx. ³¹Ota, dja ga on atujarõn kam akra my mỳn kam kum Jeju jarẽ. ³²Godja akra bẽnjadjwỳr rax ne ar meo ba nhym kam me 'ã abenmã kum, “Metĩndjwỳnh pymati kra”, ar o ba. Gẽdja Bẽnjadjwỳr Metĩndjwỳnh Jeju'ã bẽnjadjwỳr rax mẽ nhym kam ar meo ba. Ingêtbê Dawi bẽnjadjwỳr rax djõ'ã dja rax ne ar meo ba. ³³Tãm godja tũmrãm mekbê idjaer kadjy bẽnjadjwỳr ne ar meo ba. Dja bẽnjadjwỳr rã'ã rã'ãn ar meo ban o ino rer kêt-kumrẽx, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh kum ane. ³⁴Nhym kam kum, —Godjãm me'õ iwỳr mõi kêtjakam ba ije ikra mỳnhmã. Mỳj godja imã ikra dji? ane.

³⁵Nhym kam kum,

—Metĩndjwỳnh Karõ dja awỳr ruw. Metĩndjwỳnh pymati Karõ dja awỳr ruw. Djãm tãwãbê mỳjja tỳx? Ta gêdja tu amã akra jadjà nhym akurũm kato. Ne kam prĩrerũm mrãmri mexo tuknĩn mexkumrẽx. Kam axwe 'õ kêtumrẽx. Nhym me kam kum Metĩndjwỳnh Kra jarẽ.

³⁶Ota anhõbikwa Ixabeu te kubêngêtte ne arỳm tujarõ. Me kute Ixabeumã kra kêt jarẽnh ar o baja ne arỳm tujarõ. Adjwỳnhdjwỳ ne kra my wajêt nhym arỳm jêt'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut. ³⁷Djãm Metĩndjwỳnhbê mỳjja 'õ bipdjur got? ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh kum ane. ³⁸Nhym kam kum,

—Ã, mrãmri. Ibê Metĩndjwỳnh nhõ àpẽnũ tũm. Gora gê akabẽnkõt ã ijo ane, ane. Marij ã kum ane nhym arỳm mã kurũm tẽ.

Marij Ixabeu'ỳr bõx.

³⁹⁻⁴⁰Nhym kam Marij no kator mex ne mã Ixabeu'ỳr tẽ, kute omũnhmã 'ỳr tẽ. Pykabê Djudêjakam krĩ 'õ'ỳr tẽ. Kam ne krãnh kumex. Nhym tẽn bõx ne Djakarijmẽ Ixabeu ar ũrkwãmã wadjàn kam Ixabeumã kabẽn.

⁴¹Kum kabẽn nhym Ixabeu kute kabẽn marmẽ ro'ã kraja Marij kabẽn man kam kĩnh ne kàjmã amijã te. Nã tikkrekam kàjmã amijã te.

Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ raxo Ixabeu kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba ⁴²nhym kàj bẽ kabẽn ne kum,

—Metĩndjwỳnh ne arỳm ajo kĩnh, me nire kunĩ kurãm ajo kĩnh ne. Ne atikkrekam akra jêtjadjwỳ o kĩnhkumrẽx ne. ⁴³Xõ kum djãm ibẽnjadjwỳr rax ne Metĩndjwỳnh kute ijo kĩnhmã iwỳr inhõ Bẽnjadjwỳr nã jano? ane. Arỳm ne inhõ Bẽnjadjwỳr nã iwỳr bõx ba arỳm ikĩnhkumrẽx ne. ⁴⁴Ê, ga imã akabẽn, ba akabẽn ma nhym kam ikra kĩnhkumrẽx. Itikkrekam jêtja kĩnhkumrẽx ne kam kàjmã amijã te, ba kam amã ikabẽn jarẽ. ⁴⁵Õ kwep akĩnhkumrẽx. Bẽnjadjwỳr ne arỳm amã kabẽn ga tu amijã akra kamnhĩxkumrẽx ne amim, “Mrãmri, Metĩndjwỳnh kabẽnkõt dja ikra rwỳkkumrẽx”, ane. Kam ne ga akĩnhkumrẽx ne. Nãm ã Ixabeu Marijmã ane.

Marij kute Metĩndjwỳnhmã mex jarẽnh.

⁴⁶⁻⁴⁷Nhym kam Marij kutã kum kabẽn ne kàjmã Metĩndjwỳnhmã rax jarẽho dja, ne,

—Dja ba mã Bẽnjadjwỳrbê Metĩndjwỳnhmã rax jarẽn kõt kum amikĩnh jarẽ. Metĩndjwỳnhbê ipytàr djwỳnhkam ne ba ikĩnh raxkumrẽx, ikadjwỳnhbê ikĩnh ne kam kum amijarẽ.

⁴⁸Metĩndjwỳnh ta ne kum ikaprĩn ijo amiptàn kam imã kĩnh jadjà. Djãm adjàkam irax tũm? Xõ kum kati, ingrire. ãm ibê õ àpẽnũ kajgokumrẽx. Ingrire nhym kam tu Bẽnjadjwỳr ijo amiptàn kam imã ikĩnh rax jadjà. Jakam dja kamingrãny amũ aben nhijuk'ã abenmã ikĩnh jarẽho tẽ, ikĩnh rax jarẽho tẽ.

49 Ga prĩne kute ijo kĩnhja pumũ. Djãm Metĩndjwỳnh rerek got? Axwe tỳx. Ga kute mỳjja pumũnh kêt imã o amirĩtja pumũ.

O ne imã ikĩnh jadjà. Mrãmri ne tãwã mexkumrêx. Nãm mexo uma.

50 Ne mekam ukapřikumrêx. Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kôt kute ar amijo baja mekam ne ukapřĩ.

Nhym kamingrãny amũ me banhijuk'ã amũ maro tẽ nhym Metĩndjwỳnh me kamdjwỳ ukapřĩ, me banhijuk'ã me kamdjwỳ ukapřĩ tẽ.

51 Bep me kute amijo àmraja, me kute ôkre kadjwỳnhbê,

“Ba ne ba ibẽnjadjwỳr rax, ba ne ba irax”, anhỳrja, memã ne arỳm amimao pôx ne kàjbê me kumẽ.

52 Ne me bẽnjadjwỳr rũnh memã ỳrja me tãm ne tu arỳm meo kàtàm ne, ne kam pãnh me kute amijo kàtàmja, me kute amijo àmra kêtjao bẽnjadjwỳr rũnh ne.

53 Ne kam ajte me ô mỳjja kêt, me kum prãmja ne mỳjja mextireo memã ajne ne o me kĩnho ba.

Ne kam pãnh me ô pi'ôk kapřĩ rũnh, me ô djwỳ krãptĩja arỳm meo ajkẽn aminêje me ano nhym me ỳkam ar ba.

54 Metĩndjwỳnh kute amrêbê me bakukãmãremã katàt arẽnhkôt ne arỳm me baman kum me bakapřĩ.

Ne me babê idjaer, me babê ô àpẽnha ne kum me bakapřĩn me bawỳr ruw ne amikôt me bajo môn me bajo djuw mex ne ar me bajo ba.

55 Amrêbê ne me banhingêt Abraãomã kabẽn ne kum kapřĩ, me bakajmã'ã kum kapřĩ ne kam kôpdji'ã me baman kum me bakapřĩ.

Dja kum me bakapřĩ rã'ã rã'ã ne.

Nãm ã Marij kum kabẽno ane. 56 Ne kam Ixabeu kuri dja: nhym kam 'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne ikjêkêt nhym arỳm mã tẽ, mã ô pykamã tẽn bôx.

Djuão rwỳk'ã ujarẽnh.

57 Nhym kam Ixabeu kra rwỳk djà nhô akati arỳm 'ỳr bôx nhym kam kra my ruw. 58 Nhym kam ôbikwa kuman arỳm kĩnhkumrêx. Nhym atãri ar ỳrkwãkam me jadjwỳ kuman kam kôt kĩnhkumrêx. Metĩndjwỳnh kam ukapřĩ raxkôt kuman kam kudjwa kĩnhkumrêx ne. 59-60 Nhym kam arỳm kra rwỳk'ã pi'ôk kamrêk pydji nhym me kute my nhinhu kà krãlyrmã bit kute kum Djakarij jarẽnhmã, bit kute kum bãm nhidji jarẽnhmã nhym nã memã kum, —Xô kum kati, idjibê ne Djuão, ane.

61-62 Nhym me kam kum,

—Je tô mỳkam? Nhỹnh ne anhôbikwa 'ô ã idji ane? anen kam bãm'ỳr akêx ne kum ikrao ajakre. Idji jabej kukjêr kadjy ne me bãmmã ikrao ajakre.

—Mã ne aje kum idji jarẽnha kute? ane.

63 Nhym kam bãmja kute memã idji no'ôk kadjy mỳjja'ã me ku'uw nhym kam me kum o tẽ nhym kam memã idji no'ôk ne,

—Idjibê ne Djuão.

Nhym me omũn kam ari aben pumũn abenmã kum,

—Je tô mỳkam? Mỳj got ja? ane.

⁶⁴Nhym Djakarij kute idji no'ôkmẽ ro'ã arỳm ajte kabẽn ne kam Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽnho dja. ⁶⁵Nhym kam ar õ krôkam me ja tĩn prãm ne kam abenmã arẽnho ipôk ne. Pykabê Djudêjakam apỳnh krãnhrekam me õ krĩkam ne me abenmã arẽnho ipôk ne. ⁶⁶Nhym me kam kuma:n ar o ba, Metĩndjwỳnh kute ar krao bakam ne me mar ar o ban kam abenmã kum, —Mã gêdja abatãnh ne kute? ane.

Djakarij kute Metĩndjwỳnhmã mex jarẽn.

⁶⁷Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ raxo bãmbê Djakarij kadjwỳnhbê nhỳn ar o ba nhym amũ Metĩndjwỳnh djô'ã kabẽn jarẽnho dja ne Jeju kumrêx'ã ajarê. Jejubê Bẽnjadjwỳr rax ne kubê mekbê idjaer pytâr djwỳnh'ã ajarê. Ne kam ijukri Djuão jarê. Nhym bep Jeju kumrêx ne 'ã ajarê ne memã kum,

⁶⁸ —E kum me babê idjaer nhô Bẽnjadjwỳr mexkumrêx. Ba gop me amã me banhô Bẽnjadjwỳr, me banhô Metĩndjwỳnh mextire jarê. Mỳkam? Bir, nãm ta õ me ba djwỳnh'ỳr ruw, kute me bapytãrmã ne me bawỳr ruw.

⁶⁹Kute umao ar me bapytâr ne me bajo ba kadjy ne arỳm me bamã me bapytâr djwỳnh jano. Ingêt kukãmãre ne Dawi, õ àpênh tũmja. Ingêt kukãmãrebê Dawi jabatãnh djakam ne me bakadjy nõ. Abatãnh ne kute umao me bapytâr ne ar me bajo ba kadjy arỳm ingêt jabatãnh djakam nõ.

⁷⁰Me kute Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn djwỳnh kabẽn kôtô. Amrêbê ne Metĩndjwỳnh kute kabẽn jarẽn djwỳnh mexkumrêx jamã kabẽn jarẽn kôt ne arỳm me bamã ano.

⁷¹Kute me bakurê djwỳnhbê me bapytãrmã, me kum me bakurê ne kute me bajo bajabê me bapytãrmã ne Metĩndjwỳnh me bawỳr ano.

⁷²Nãm me bakukãmãremã kabẽn pydjĩn arẽn memã kum,

“Dja ba imã me akapri”, ane.

Dja ba amikabẽn mexja mã kuman o ibiknor kêt, ane ne kam kôt me bawỳr ano.

⁷³Nãm ã me bakukãmãrebê Abraõomã kabẽn pydjĩn arẽnho anen kam katât kôt kuma.

⁷⁴Kute me bakurê djwỳnhbê me bapytâr, gu me badjumar mex ne arek ar baban kum badjapênhmã.

⁷⁵Me bamextire ne katât bamrãnh ne kum badjapênhmã. Me batĩnri Metĩndjwỳnh kabem kribêm ar me babao rãm ne mũ jamã ne kum arê.

Nãm ã Abraõomã kabẽn jarẽnho anen kam katât kôt kuman me bawỳr me bapytâr djwỳnh jano, Bẽnjadjwỳr jano, ane.

Nãm ã Djakarij memã Jeju jarẽnho anen kam ajte kramã kabẽn jarê, krabê Djuão 'ã karõ, Djuão Jeju kukãm tẽmmã 'ã kum karõ ne kum,

76 —Bep ga, akmere, ga dja ga Bēnjadjwỳr kukām tēn kutēp me akre gē me kuman Bēnjadjwỳr kam amakbē katāt amijo ba.

Kute mrāmri ne me kute me bēnjadjwỳrmā katāt pry djirja pyrāk.

Gēdja me ajā,

“Metīndjwỳnh Pymati kabēn jarēnh djwỳnh ne ja”, ane.

77 Nà, ga dja ga kukām tēn memā arē. Ta kute ō me ja pytār ne ar meo bamā memā arē. Mā ne me bapytār o?

Apỳnh me bajaxwe djàri kute tu o bingràngh ne me bakam ngryk kētmā. Kute ā ukaprīkōt me bapytāro anhyrmā.

78 Mrāmri ne me Batīn djwỳnh kum me bakaprī rax ne. Ne kam kàjkwa kurūm me bapytār djwỳnh me bawỳr ano.

Kute me bamā irā djā pyrāk. Kute mrāmri ne myt kute me bamā irān kute me bakurwỳja pyrāk ne me bawỳr ano.

79 Me kum tyk pyma, me tīn prāmja ne me kute mrāmri ne me akamāt kō tykkam me krīja pyrāk.

Nhym bep me bapytār djwỳnh dja me jamā tīn prāmo ajngrà. Ga akati kute akamāt kō nhipōnhja pumū.

Dja ā me bamā me batīn prām, me bamā batyk pyma ā o bingrànho ane gu me kam badjumar mexkumrēx ne ar baba. Tām ne ja.

Nām ā Djakarij kramā 'ā karōo ane, Jeju kukām tēm ne kute kutēp me akremā.

80 Nhym kam kra arỳm kàjmā krā tēn kam Metīndjwỳnh kabēnkōt amijo ba. Kute kōt amijo ba rā'ān abatānh. Ne kam kapōt kukritkam ar ba. Ō akati kutēp ne kapōt kukritkam ar ba. Kute mekbē idjaermā amijo amirīt nhō akati amiwỳr kam amakbē kapōt kukritkam ar ba.

Jeju rwỳk'ā ujarēnh.

Mat 1.18

2 ¹Nhym kam bēnjadjwỳr raxbē Xedja Agujtu memā kabēn jarē. Xedja Agujtu ne me kunīmā nhỹ. Nām memā kabēn jarēn memā kum, —Me akunī, pyka kunīkōt dja ga me anhingēt nhō pyka'ỳr aba gē me me anhidji'ā pi'ōk no'ōk, ba ije me ajā akre kadjy, ane. ²Me kute me idji'ā pi'ōk no'ōko kutewa kadjy ne ja. Nhym Xirēnhu, bēnjadjwỳr bajtem, pykabē Xirijkam memā nhỹ. Kam ne me kute bēnjadjwỳr raxbē Xedja Agujtu kabēnkōt me idji'ā no'ōkmā.

³Nhym kam me kunī apỳnh krī djàri'ỳr ajmā. Apỳnh me ingēt nhō pykakam abatānh djàri'ỳr ajmān kam bōx. Bōx nhym me kam me idji'ā pi'ōk no'ōko tē.

⁴⁻⁵Nhym kam Jōdjemē Marij ar adjwỳnhdjwỳ me kudjwa ingēt nhō pyka'ỳr tē, ingētbē Dawi rwỳk djā'ỳr ne ar tē. Arỳm ne kum kabēn ne. Kraxje 'ỳr mōr kēt rā'ā. Nām kum kabēn kajgo. Tu pyka abenā mēnh nhidjibē ne Garrēja ne kam apỳnh ne krī djàri idji. Garrējakam krī nhidjibē ne Nadjare. Kurūm ne ar tē. Marij arỳm tujarō tỳx nhym ar tē. Atemā ajte pyka 'ō tu abenā tỳm nhidjibē ne Djudēja. 'Ỳr ne ar wabi ne kam tē:n kam krībē Berē'ỳr bōx. Ingētbē Dawi rwỳk djāmā tēn

(Ruka 2.6-7)

bôx, ô pyka nhidjibê Berēmā tēn bôx, me kute ar idji'ā pi'ôk no'ôkmā. ⁶⁻⁷Nhym kam me kumex ne prīne Ar kubê kikre kre jaê. Nhym kam kra rwÿk djà nhô akati arÿm 'ÿr bôx nhym kra my ruw. Kra kutewa ne ruw. Nhym Marij kubêkào kupun o tēn mryti djàkur djàkam kudji, me kute prīne Ar kubê kikre kre jaêrkam.

Mry pumũnh djwÿnh Jeju'ÿr bôx.

⁸Nhym krī nokà'ā ne mry nhô kapôt. Nhym arÿm akamāt. Nhym kam mry nhô kapôtka ar kute mry pumũnh djwÿnhja ô krit pumũnho dja. ⁹Nhym kam Metĩndjwÿnh kadjy mrānh djwÿnh ar nokrekam kato nhym Metĩndjwÿnh jadjēnh prīne ar kurwÿ ne arkum ipôk ne. Nhym arkum uma ne kam madjà tertet ne.

¹⁰Nhym kam kadjy mrānh djwÿnh arkum,
—Kwārīk wānh, ar amā uma kêt. Ota ba ije ar amā mÿjja mex jarēnhmā tē. Ê, me akīnh djà ne arÿm me akadjy kato. Me akunī akīnh kadjy, akīnh

raxmã. ¹¹ Ë, akamàt ja tãmkam ne me apytãr djwýnh arým me akadjy ruw. Dawi nhõ pykakam ne ruw. Kubê ne Kritu, kubê ne Bẽnjadjwýr djwýnh.

¹² Tãm ne ajbir rwýk nhym nã kute kubêkào kupun mryti djàkur djàkam irwã. Kute kubêkào kupun mryti djàkur djàkam irkôt dja gar kum akaton kam omũ, ane. Nãm ã Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh arkum ane.

¹³ Nhym kam ar aêrbê kàjkwa kurũm Metĩndjwýnh me ano, amikadjy mrãnh djwýnh jano nhym katon kumex, kumrêx kator jakôt ne me katon kumex ne kam Metĩndjwýnhmã mextire jarênhõ kumex ne mry pumũnh djwýnhmã o amra,

¹⁴ —Kàjkwakam ne Metĩndjwýnh me:xkumrêx, tỳ:xkumrêx, uma:kumrêx.

Gora gê me kunĩ kàjmã kum mex jarênhõ tẽ. Arým ne pykakam me wãmã umar mex jarẽ.

Gora gê õ me wãkam kĩnhwã umar mex ne ar ba, ane.

¹⁵ Nãm ã Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh anen kam mã ar kurũm kàjkwamã wabi. Nhym kam ate mry pumũnh djwýnh abenmã kum,

—Gêtõ gwaj gop Berẽmã mõi goja karàkôt omũ. Bẽnjadjwýr djwýnh kute gwaj bamã arênhja pumũ, anen kam 'ýr prõt ne. ¹⁶ Prõt ne Marijmẽ Jôdje ar'ýr kato nhym mryti djàkur djàkam nõ, ngrire ne nõ nhym ar omũ. ¹⁷ Nõrkôt omũn kam memã arênhõ ajkate. Kadjy mrãnh djwýnh kute mry pumũnh djwýnhmã arênhja, kute Marij kra jarênhja ne me memã arênhõ ajkate.

¹⁸ Nhym me kuman kam abenkam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Mýj gotja? Mýkam got Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnhja katon kumex? anen ari aben pumũnhõ akêx. ¹⁹ Nhym bep ãm Marij ta kute kraxkôt mar ne amikam mýjja kunĩ ma:ro tẽn 'õo biknor kêt ne.

²⁰ Be, nhym kam mry pumũnh djwýnh kapõtã akêx. Kadjy mrãnh djwýnh kute arkum arênhkôt ne ar karà nõrkôt omũ. Kõnh ne arkum kudji nhym ar mýjja kunĩ pumũn kuman kam Metĩndjwýnhmã mex jarênhõ mõi. Ne kàjmã kum rax jarênhõ mõi kum,

—Metĩndjwýnh, gajbit ne ga apydjin adjukapri, amex, arax, atýx, anhýro mõi.

Ar kute Metĩndjwýnhmã Jeju djar.

²¹ Nhym kam arým 'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut nhym ar my nhinhu kà krãtan kam ajte kum idji Jeju jarẽ. Tikkrekam jêt kêtiri Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh kute kum idji jarênhja ne kum arẽ. ²²⁻²⁴ Nhym kam akati krãptĩ nhym ar krĩraxbê Djeruxarẽ'ýr o tẽ. Ar kute Bẽnjadjwýr djwýnhbê Metĩndjwýnhmã armã ne ar o tẽ. Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'òk no'òkkam ne memã,

“Me akra my kutewa gêdja axidjuw ga me Bẽnjadjwýr djwýnhmã me umjuw, kute o aminhõmã”, ane.

Kôt ne ar kute Djeruxarẽmã Jejuo tẽn ne kum armã. Ar adjwýnhdjwý kute Metĩndjwýnhmã mry bõrmã. Arým ne Marij kamrõ ngràn kam kute Môjdjê kukràdjàkôt Metĩndjwýnhmã mry djàr ne kum õrmã. Amrêbê ne Môjdjê Metĩndjwýnh kabẽn'ã pi'òk no'òk ne memã kum,

“Ë, dja ga me akamrô ngràn kam Bënjadjwÿr djwÿnhmã tutte amë agan kum angã, nàr tutti no tÿr nyre amë abÿn kum aga”, ane. Jakôt ne ar kute kum àr ne òr nhym nãja akubyn Metÿndjwÿnhmã mex ne ò kikretimã àrmã Djeruxarëmã o tẽ.

²⁵Nhym bep Djeruxarëkam me'ô mybê Ximião. Mrãnh katàt ne Metÿndjwÿnh kabënkôt ar amijo ba. Nãm arek mekbê idjaer pytâr djwÿnh, memã kaprÿ rênh djwÿnh, Kritukam ama. Nhym Metÿndjwÿnh Karô ar o ba. ²⁶Ar o ban kam arÿm kum,

—Ë, atÿn rã'ã dja ga Metÿndjwÿnh kute anorja'ÿr bôx ne omû. Kute me apytarmã ne ano, kubê ne Kritu, tãm dja ga omû, anhÿtã 'ÿr bôx ne anoo omû, ane. Nãm ã Metÿndjwÿnh Karô Ximiãomã ane nhym kuman ar o ba.

²⁷Ne kam Metÿndjwÿnh nhô kikreti'ÿr tẽ. Metÿndjwÿnh Karô ne ano nhym tẽ. Kumrëx ne ar kukãm tẽn bôx. Nhym Jeju nãmë bãm arkôt 'ÿr o bôx. Ar kute me amikukràdjã tûmkôt Metÿndjwÿnhmã armã ne ar 'ÿr o tẽn o wadjã. ²⁸Nhym Ximião omûn kumÿn kam Metÿndjwÿnhmã mextire jarën kum amikÿnh jarën kum,

²⁹—Bënjadjwÿr djwÿnh, jakam dja ga on imã ityk nhô akati jarë, ba ibê anhô àpênh dja ba wãm awÿr tẽ, aje imã arënhkôt.

Arÿm ne ba omûn arÿm ikÿnhkumrëx ne arÿm idjumar mexkumrëx ne. Jakam dja ba idjumar mexbê ty, aje imã arënhkôt.

³⁰Ga ga arÿm me utâr djwÿnh jano ba inoo omû.

³¹Anhÿr djwÿnhràr aje arënhja ne ga arÿm memã o akato nhym me kunÿ pyka kunÿkôt omû.

³²Me utâr djwÿnhja ne kute a'u pyràk. Dja apÿnh me bajtemja no bô nhym me katàt mrã.

Nhym kam ajte me ibê idjaermãdjwÿ kÿnh jadjà. Kôt dja me me imã me ikÿnh jarë, me irax jarë, ane.

Nãm ã Ximião Jeju'ã ujarënh ane. ³³Nhym kam bãmme nã ar kuman kam abenkam no tyn aben pumûnho dja.

³⁴Nhym kam Ximião jãm aro akëx ne Metÿndjwÿnhmã aro a'uw ne kum,

—Dja ga aro kÿnh ne adjukaprÿkôt aro djuw mex ne arkum umar mex jarë gë ar umar mex ne ar ba, ane. Ne kam ajte jãm nãjao akëx ne kum,

—Ota arÿm akra kute meo bikjêrmã bôx. Me babê idjaer kwÿ dja me kum kurën kam kôt amijo ajkë. Dja te kute memã Metÿndjwÿnho amirÿtmã nhym me mã aprÿ. Nhym bep me bakwÿ dja gu me mã bamã abên kam amiptàn kôt ar amijo baba. ³⁵Nhym akra ta dja ar mekmã apôx ba. Godja me ôkre kadjwÿnhbê amim mÿjja'ã karô nhym akra ta tu ar memã apôx ba. Ga gadjwÿ akra djô'ã akaprÿ rax ne akra ma: ne. Kute mrãmri ne nãnhre kute gadjwÿ anhôpôkkam akaprÿ pyràk, ane. Nãm ã Ximião anhÿr djwÿnhràr kum arënhho ane.

³⁶⁻³⁷Nhym kam me'ô nibê Ana adjwÿnhdjwÿ ar'ÿr bôx. Kubê Metÿndjwÿnh kabën jarënh djwÿnh 'ô, Panuwe kra, mekbê Axer 'ô. Nãm 'uwtÿ. Amrêbê ne mjên 'ÿr mô nhym 'ã amex amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne

ikjêkêt nhym arÿm kubê ty. Nhym kam 'uwtĩn arÿm kubêngê:xte. Arÿm 'ã amexbê 84. Nãm Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam ku'ên kator kêtumrêx ne tu Metĩndjwÿnhmã àpênho dja. Akamàtmẽ akati kunĩkôt ne kum kabêno ku'ên kadjy amijajbu. ³⁸Ne kam kum ajmã ar'ÿr bôx ne Jeju pumũn kam Metĩndjwÿnhmã amikĩnh jarên kum ukapĩ jarê ne kam ajte me kute kam amakjamã Jeju jarê. Me utàr djwÿnh bôx ne kute me kurê djwÿnhbê akubyn me ô krĩraxbê Djeruxarê pytàrmã ne me kam ama. Memã ne Ana,

—Arÿm ne bôx. Arÿm ne me bapytàr djwÿnh bôx, ane. Nãm ã Ana me kute kam amakjamã arênho anen kam ajte mã wadjà.

³⁹Nhym kam Marijmẽ Jôdje ar Bẽnjadjwÿr djwÿnh kukràdjà kunĩkôt arÿm mÿjjao tẽn inomã kumên kam akubyn pykabê Garrêja'ÿr tẽn kam ar ô krĩbê Nadjarekam bôx. ⁴⁰Nhym kam kra kàjmã krã tẽn kam ĩ tÿx tẽ. Tẽn tẽn ĩ arÿm abatàn ne kam no mexkumrêx nhym kam Metĩndjwÿnh kam kĩnhkumrêx ne mã o djuw mex.

Jeju Bãm nhõ kikretikam ÿr.

⁴¹Nhym na mê gaga mrãnh kunĩkôt Jeju nãmẽ bãm ar Djeruxarêmã mrã. Me kute aben pydjĩn kute Metĩndjwÿnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar ne ô kwÿ krên rax kadjy ne ar 'ÿr mrã. ⁴²⁻⁴³Nhym ajbir Jeju nôrny. Arÿm 'ã amexbê 12. Nhym ar kunĩ mekôt ajte me kute aben pydjĩ'ÿr wabin me'ÿr bôx ne mekôt ar ô kwÿ krên ba, Jejumẽ. Nhym me kam o ino re nhym nãmẽ bãm ar akubyn ô krĩmã tẽ. Tẽn kam pry konenh te abej aprã. Nhym be nãm nôrnyja, arek Djeruxarêkam ar ba nhym nãmẽ bãm ar kute mar kêt. ⁴⁴Nãm kute atemã me'ô arkôt mã tẽn pyræk. Nhym 'ã akati pydjĩ nhym ar te ôbikwakam abej aprã. ⁴⁵Ne kam kute Djeruxarêkam ajte abejmã akubyn tẽ. Tẽn bôx ne kam te: ajte abej nhym 'ã akamàt. ⁴⁶Nhym akati kêt nhym ar te ajte abej.

Nhym kam akati nhym kam ar Metĩndjwÿnh nhõ kikretikam kum kato. Nhym me ipôkri nhÿ, Môjdjê kukràdjà jarên djwÿnh nhipôkri nhÿ, me kabên maro nhÿn kam me kukjêro nhÿ. ⁴⁷Nhym me Jejukam no tyn nhÿ. Nãm tu me aêrbê prĩne mÿjja ma. Nhym me jadjwÿ mÿjja jabej kukjêro nhÿ nhym no mexkôt katàt memã mÿjja jarênho nhÿ. Kam ne me kam no tyn nhÿ. ⁴⁸Nhym nãmẽ bãm ar mekôt omũn kam mekôt kam no tyn dja. Nhym nã kum,

—Akmere, mÿkam ne ga ar ibê ã anhÿr aba? Nã bãm abãmmẽ ar te ajabej aprãn axwe akam idjumar ne kam ajabej ar mrã, ane.

⁴⁹Nhym kam kum,

—Mÿkam ne gar ijabej ar mrã? Djãm ar aje imarja kêt? Arÿm ne ba Ibãm nhũrkwão inhũrkwãn kam idjàpênhmã, ane. ⁵⁰Nhym ar kute kabênja mar kêtumrêx. Ne te kute marmãn kam ôkre kadjwÿnhbê,

—Mÿj kabên got ja? ane.

⁵¹Nhym kam arkôt tẽ, arkôt Nadjarekam tẽn bôx ne kam ar kabênkôt ar amijo ba. Nhym bep nãja ne mÿjja kunĩ man kum kĩnh ne. ⁵²Nhym bep Jeju ta adjàkamã no mex tũm ne amũ no mexo amikamênho tẽn

kam ĩ abatànħ mex ne. Nħym Metĩndjwỳnh kam kĩnhkumrẽx. Nħym mebêngòkredjwỳ^b kam kĩnhkumrẽx ne.

Ngômã me angjênh djwỳnhbê Djuão.

Mat 3.1; Mak 1.1; Dju r 1.19

3 ¹⁻²Nħym bep Djuão kapôt kukritkam ar ba. Djuão, Djakarij kraja ne kapôt kukritkam ar ba. Nħym kam Metĩndjwỳnh kum kabên ne.

Be, nħym bep bẽnjadjwỳr raxbê Xiberu Xedja. Me bẽnjadjwỳr kunĩ kuràm rax ne me kunĩmã nhỹ. Ne kam amidjô'ã me kwỳ'ã bẽnjadjwỳr rẽ. Nãm pykabê Djudêjakam me ja kadjy Põxu Piratu'ã bẽnjadjwỳr mẽ, kubajtem. Ne kam ajte pykabê Garrêjakam me ja kadjy Erodji'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Ne kam ajte pykabê Iturejmẽ Tarakônĩkam me ja kadjy Piripi'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Erodji kamybê Piripi'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Ne kam ajte pykabê Abirênkam me ja kadjy Rixanij'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Nħym ar kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxbê Ananhmẽ Kajbajmẽ ar ar meo ba. Nħym arỳm Xiberu Xedja memã ỳr'ã amexbê 15 nħym ô'ã ar bẽnjadjwỳr nyreja arỳm memã krĩ.

Nħym kam Metĩndjwỳnh Djuãomã kabên ne. Djuão kapôt kukritkam ar bajamã kabên ne. ³Nħym kam kabênkôt ngòbê Djodãokam ar mrã. Ne kam ar me akreo ba. Me akreo ban memã kum,

—On me amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx gẽ me ajaxweo aknon me akam ngyrk kêt. Ba kam on ngõnhmã me ajangjê, me aje ajaxwemã anhirerkôt me kute me amar kadjy, ane.

⁴Amrêbê ne anhỹr djwỳnhhràm Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnhbê Idjajj ne 'ã pi'òk no'òk ne memã kum,

“Me'ô dja kapôt kukritkam memã kabên ne. Kàj bê dja me akren memã kum,

‘Me apa. Ê, me on Bẽnjadjwỳr djwỳnh kutêp wãnh ajaxwemã anhiren katàt amijo aba. Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwỳr rũnh kutêp pryõ mex ne kute memã katàt pry jadjwỳrja pyræk.

⁵Nãm me inuw kunĩõ amrã ne kam krãnhre rũnhmẽ kryremẽ, kunĩ abenãnħ imòk rê nħym pyka aben pyræk ne ikwã.

Nħym pry nhirô nħym me katàt adjuw. Ne pyka karôtdjwỳ prĩne katen o aben pyræk nħym mêkumrẽx ne ikwãja pyræk.

Dja me ã Bẽnjadjwỳr djwỳnhhràm axwemã irer ne katàt amijo bao ane.

⁶Nħym me kunĩ dja me Metĩndjwỳnh kute me utàrkôt me omũ', ane.” Nãm ã anhỹr djwỳnhhràm Idjajj memã arênhõ ane. Kôt ne Djuão Bẽnjadjwỳr kukãm katon me akre ar o ba, nħym me kwỳ rax ne me mrãmri axwemã iren katàt amijo ba.

^b 2.52 Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngòkre kute mrãmri ne apỹnh me ô pyka djari kunĩkôt me kunĩ bêngòkre pyræk. Kubê kà jakamẽ me kakràtykmẽ me babêngòkremẽ ne me kunĩ bêngòkre.

7Nām Djuão me akre ar o ba nhym me itepato 'yr bao ku'ê. Kute ngônhmã me angjênhmã ne me 'yr bao ku'ê. Nhym kam memã kum,

—Me akamingrãny ne ga me abê iry. Me ajaxwekam abê kangã. Mỳj me'ô ne me amã Metĩndjwýnh ngryk nhô akati jarẽ ga me umaje iwýr aprôt kajgo?

8Gop on me katàt Metĩndjwýnhkôt amijo aba gẽ me mrãmri me amex jabej me amã kato. Mrãmri me amim akator ne aje wãnh ajaxwemã anhirer ne aje Metĩndjwýnh'yr amijo akẽx jabej gẽ me on me amã kato. Gẽ me me amexmã katon me akam kĩho kute mrãmri ne me kute pidjô djô mexmã apôx ne kam kĩnhja pyrãk. Kwãrik wãnh me anhôkre kadjwýnhbê anhingêt kukãmãre Abraão adjãmra kêt ne amim, “Me ba ne ba me ibê Abraão tãmdjwý. Dja Metĩndjwýnh me ikam ngryk kêt. Dja ba me te ijaxwe nhym kam me inhingêt kukãmãre Abraókôt Metĩndjwýnh kum me ijabê ne me ijaxwekam me ijo bikẽnh kêtumrẽx”, anhýr kêt. Kwãrik wãnh ga me ã anhýr ar aba kêt. Kati. Ê, ba me amã arẽ. Dja ga me te abê Abraão tãmdjwý nhym Metĩndjwýnh tu me ajo ajkẽ, me ajaxwe pãnh tu me ajo ajkẽ. Ne ren kum ajte Abraão tãmdjwý prãm jabej ren tu kẽnjao itun o amim Abraão tãmdjwý nhipẽx nhym me ren tu katon kumex.

9Ê, mrãmri arým 'yr. Metĩndjwýnh kute me axwe pãnh memã akati jarẽnh arým 'yr. Kute mrãmri ne pidjô apýnh abenkam ô kêt nhym me kute kãr ne o mrãnh ne kute kuwykam rẽnhja pyrãk. Arým ne Metĩndjwýnh me ajã pidjô djô kêt jakren arým me ajaxwe pãnh kute me ajo bikẽnh 'yr. Dja me ajo môn kuwykam me amẽ. Arým 'yr. Kute mrãmri ne me'ô kute pidjômã 'yr kadjy kute parbê kãxkrãkô mýnh ne o ãm pyrãk, ane. Nãm ã Djuão me krãptĩmã arẽho ane.

10Nhym me kam kum,

—Ije tô mã dja ba me nẽ? ane. Metĩndjwýnh kute me ijo bikẽnh kêt kadjy, mã dja ba me nẽ?

11Nhym memã kum,

—Dja ga me ajô nhô kubêkã amãnhkrut ne kam me'ô nhô kubêkã kêt mã ikjê ngã. Nhym me'ôdjwý ô kwý krẽn djã krãptĩn kam me'ô nhô djwý kêt mã amikutã kwý ngã, ane.

12Nhym me kute bẽnjadjwýr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwýnh me kudjwa Djuão'yr bõx, kute ngônhmã me angjênhmã. 'Yr bõx ne kum,

—Bẽnjadjwýr, mã gẽdja ba me nẽ? ane.

13Nhym kam memã kum,

—Ê, me anhô bẽnjadjwýr kute me amã pi'ók kaprĩ jarẽnhja 'ãnhbit dja ga me kum o atom. Kwãrik wãnh ga me ga amũ amim pi'ók kaprĩ kamẽnh ne amýnh kêt. Dja ga me tu 'ãnh jamý, ane.

14Nhym me krãkamngônhredjwý kum,

—Ne me badjwý, mã dja ba me nẽ? ane.

Nhym kam memã kum,

—Ê, kwãrik wãnh ga me me pa 'amýnh ne mekbê mýjjao aprôt kêt. Ne kwãrik wãnh ga me me kàtãm'ã axwe rẽnh ne me axweo me utãr ne mekbê ijên me ô mýjjao aprôt kêt. Nhym bep ga adjãpẽnh pãnh dja ga

pi'òk kaprĩ byn tu akĩnh ne. Kwārĩk wānh ga me adjàkrê kêt, ane. Nām ā Djuão memā kabēn jarēnho ane. ¹⁵Nhym me kunĩ Bēnjadjwýrbê kumkati jabej ajkam aman kam ôkre kadjwýnhbê amim,

—Bep birām tām ne ja. Birām Djuão got Metĩndjwýnh me bawýr ano, me bakadjy Bēnjadjwýrbê kumkatimā me bawýr ano, ane. Birām Kritu ne ja, ane.

¹⁶Nhym kam Djuão me kunĩmā kum,

—Mrāmri ba ne ba ngōnhmābit me ajangij. Nhym bep itotokbê me'ô bōxja. Me'ô tām ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Bām te irax ne 'ā inhībōn ije kum parkā 'āpre bōnh ne o itēm prāme. Bep ām ren irax ne ba ren arým kum apê. Nhym bep kati, ām ingrire. Nām raxo ijakrenh mex ne. Tām ne arým bōx 'ýr. Djām ngōnhmā kute me ajangjēnhmā? Kati. Tām dja bōx ne kam me awýr Metĩndjwýnh Karō jano, me katāt amrānhbit'ýr dja ano, kute ar me ajo bamā. Ne kam me ajaxweja kute kuwymā me arēnhmā. ¹⁷Gédja bōx ne kam kute mrāmri ne me kute kōtyk byr ne o kute bāygogore ka'uk ne kute kam mūm 'y mexjao atom ne kam kute 'ykājao tēm ne kute kuwykam ýr nhym xētja pyrāk. Dja me'ōja bōx ne ā me axweo anen kuwykam me kurē. Nhym kuwyja dja pōk rā'ā: rā'ān apēx kētkumrēx. Nhym bep bāygogo 'y mex'ā ne me mexja jakren mūm meo atom ne. Ne kàjkwakam ō pykamā meo mō gē me kam kam kīnhkumrēx ne ar ba. Arým kute ā meo anhýr 'ýr.

¹⁸Nām ā Djuão memā ane. Ne kam arek memā kabēn jarēnho tē. Nām atemā kukrādja krāptio me akre. Ne mā kabēn nyo, kabēn mexo ar me akreo ba.

¹⁹⁻²⁰Nhym bep bēnjadjwýrbê Erodji ne axwekumrēx. Nām axwe aben nhiby kumexo mō, aben nhiby adjwýro mōn kam ajte Djuão mekbê ijê djàkam iby kumē. Nām kamybê upānh'ýr mō, upānhbê Erodjij'ýr mō. Nhym kam Djuão arým kum kabēn jarēn kum,

—Kati, kwārĩk wānh, ane.

Nhym kam Erodji tu amakkre kêt ne Djuāobê ijê.

Kute ngōmā Jeju jadjàr.

Mat 3.13; Mak 1.9; Dju r 1.32

²¹⁻²²Anhýr djwýnhràmm me kute kubê ijê kētri ne Djuão ngōnhmā me kunĩ jangij ne kam ajte Jeju ngōnhmā adjà. Ngōnhmā adjà nhym kam Bāmmā kabēno dja. Kum kabēno ām rā'ā nhym kàjkwa abenbê ajkij. Abenbê ajkij nhym Metĩndjwýnh Karō 'ýr ruw ne 'ā tým. Amijo tut ne 'ýr ruw ne 'ā tým. Nhym kàjkwa kurūm kabēn ne kum,

—Mrāmri abē ikrakumrēx. Imā ajabê. Ba akam ikīnhkumrēx, ane.

²³⁻³⁸Nhym kam Jeju arým ta àpēnhmā o krax ne. Arým 'ā amexbê 30 ne kum o krax ne.

Jeju nhingêt nhidji.

Mat 1.1

Nhym me we Jôdjeo Jeju bām.

Nhym Jôdje bãm ne Eri.
Nhym Eri bãm ne Matat.
Nhym Matat bãm ne Rewi.
Nhym Rewi bãm ne Marki.
Nhym Marki bãm ne Djananh.
Nhym Djananh bãm ne Jôdje.
Nhym Jôdje bãm ne Mataxij.
Nhym Mataxij bãm ne Amox.
Nhym Amox bãm ne Naũ.
Nhym Naũ bãm ne Exi.
Nhym Exi bãm ne Naganh.
Nhym Naganh bãm ne Ma'at.
Nhym Ma'at bãm ne Mataxij.
Nhym Mataxij bãm ne Xemê.
Nhym Xemê bãm ne Jôdje.
Nhym Jôdje bãm ne Djoda.
Nhym Djoda bãm ne Djôwanã.
Nhym Djôwanã bãm ne Rexa.
Nhym Rexa bãm ne Djorba.
Nhym Djorba bãm ne Xarati.
Nhym Xarati bãm ne Neri.
Nhym Neri bãm ne Marki.
Nhym Marki bãm ne Adjì.
Nhym Adjì bãm ne Kodjã.
Nhym Kodjã bãm ne Erma.
Nhym Erma bãm ne Êr.
Nhym Êr bãm ne Djodjuwe.
Nhym Djodjuwe bãm ne Eridjê.
Nhym Eridjê bãm ne Djorĩ.
Nhym Djorĩ bãm ne Matat.
Nhym Matat bãm ne Rewi.
Nhym Rewi bãm ne Ximião.
Nhym Ximião bãm ne Djuda.
Nhym Djuda bãm ne Jôdje.
Nhym Jôdje bãm ne Djônã.
Nhym Djônã bãm ne Erijkĩ.
Nhym Erijkĩ bãm ne Merja.
Nhym Merja bãm ne Mena.
Nhym Mena bãm ne Matata.
Nhym Matata bãm ne Natã.
Nhym Natã bãm ne Dawi.
Nhym Dawi bãm ne Djexe.

NhyM Djexe bãm ne Ôbet.
 NhyM Ôbet bãm ne Bôadji.
 NhyM Bôadji bãm ne Xara.
 NhyM Xara bãm ne Naxõ.
 NhyM Naxõ bãm ne Amĩnadabi.
 NhyM Amĩnadabi bãm ne Adjimĩ.
 NhyM Adjimĩ bãm ne Ani.
 NhyM Ani bãm ne Êrõ.
 NhyM Êrõ bãm ne Perê.
 NhyM Perê bãm ne Djuda.
 NhyM Djuda bãm ne Djako.
 NhyM Djako bãm ne Idjak.
 NhyM Idjak bãm ne Abraão.
 NhyM Abraão bãm ne Tera.
 NhyM Tera bãm ne Nakô.
 NhyM Nakô bãm ne Xeruk.
 NhyM Xeruk bãm ne Ragau.
 NhyM Ragau bãm ne Parek.
 NhyM Parek bãm ne Ebe.
 NhyM Ebe bãm ne Xara.
 NhyM Xara bãm ne Kajná.
 NhyM Kajná bãm ne Arpaxa.
 NhyM Arpaxa bãm ne Xê.
 NhyM Xê bãm ne Nôwe.
 NhyM Nôwe bãm ne Ramek.
 NhyM Ramek bãm ne Mexare.
 NhyM Mexare bãm ne Enoki.
 NhyM Enoki bãm ne Djarexi.
 NhyM Djarexi bãm ne Mareju.
 NhyM Mareju bãm ne Kajná.
 NhyM Kajná bãm ne Inox.
 NhyM Inox bãm ne Xexi.
 NhyM Xexi bãm ne Adão.
 NhyM Adão bãm ne Metĩndjwỳnh.

Xatanaj te Jejumã axwe'ã àpnênh.

Mat 4.1; Mak 1.12; Idja 2.18, 4.15

4 ¹⁻² Arỳm Djuão kute ngônhmã Jeju jadjàr nhyM Metĩndjwỳnh Karõ kute amijo tut ne rwỳk ne 'ã tỳm nhyM Bãm kute kum kabênja kurũm Jeju tẽ. Ngôbê Djodão kurũm ne arỳm Jeju tẽ. NhyM Metĩndjwỳnh Karõ raxo kadjwỳnhbê nhỳn ar o ban kam kapôt kukrit'ỳr o bôx nhyM kam kam ar ba. NhyM kam Xatanaj 'ỳr bôx ne te kum mỳjja'ã apnê. Kute kabênkôt

amijo ba jabej kum mỳjja'a àpnênh tẽ. Te kum mỳjja'a àpnênh'a akatibê 40. Akati krăptĩ. Kute ã kum anhỹrkam kute mỳjja krên kêtikumrêx. Nhyam kam akati apêx nhyam prâm prĩne kubĩ. ³Nhyam kam Xatanaj kum,

—Ê, goja abê Metĩndjwỳnh krakumrêx jabej goja kênjamã akabên gẽ goja kubê djwỳ ga krê.

⁴Nhyam kam kum,

—Kati, Metĩndjwỳnh kabên'a pi'ôk no'ôkkam ne,

“Djãm djwỳobit ne me kute amityx ne ar tĩn ne ba? Kati,

Metĩndjwỳnh kabêno djwỳ dja me amityx ne tĩn ne ba”, ane.

⁵Nhyam kam Xatanaj krânih nhimôk'ỹr Jejuo tẽn o bôx ne kum pyka kunĩkôt me akreo dja. Apỹnh bẽnjadwỳr kute meo ba djari kum me kunĩ jakreo dja. Nãm tebê kum krĩ jakre, kukrà kêt mex ne tebê kum akre. Ne ajte kum bàmẽ kapôtmẽ krĩ rũnhmẽ mỳjja kunĩ jakre nhyam omũ nhyam kum,

⁶—Ê, ba inhô. Amã dja ba ja kunĩ kanga. Pyka kunĩkôt apỹnh me ba djari dja ba amã me kunĩ ngã ga me ja kunĩ kadjy abẽnjadwỳr rax. Djãm mỳjja kakrit, djãm mỳjja punu got. Mỳjja mexjakam. Mỳjja krăptĩ, mỳjja pyma. Ba inhô. Djãm me'ô nhô? Ba inhô dja ba imã me'ô kĩnhkôt amidjô'a kum kungã nàr amã kungã. ⁷Dja ga amijo angrin ikuka kônih akônkrão nhỹn imã irax jarẽ ba arỳm amã kunĩ kanga ga arỳm amũ idjô'a o aminhôn ar o aba, ane.

⁸Nhyam kam Jeju kum,

—Kati, Metĩndjwỳnh kute pi'ôk no'ôkkam ne,

“Bẽnjadwỳr djwỳnh, Atĩndjwỳnhmãbit dja ga amijo angrin kum rax jarên ajbitmã apê. Kwãrik wãnh atemã me'ômã rax jarênih kêt”, ane.

⁹Nhyam kam Djeruxarêmã Jejuo tẽn Metĩndjwỳnh nhô kikreti nhimôk'ỹr o wabin anhà'a kudjan kum,

—Ê, goja abê Metĩndjwỳnh krakumrêx jabej goja rũm tẽn ato. ¹⁰Nãm we Metĩndjwỳnh kute pi'ôk no'ôkkam amã,

“Dja ba ikadjy mrãnh djwỳnhmã ajarẽ gẽ anêje mỳjja punu kajpa”, ane.

¹¹Ne ajte we Metĩndjwỳnh kute pi'ôk no'ôkkam we,

“Dja ba ajã ikadjy mrãnh djwỳnhmã karô. Dja me atêmkôt amã ikra dja gẽ kên 'ô apar ngãnh kêtikumrêx”, ane.

¹²Nhyam kam Jeju amipãnh kum,

—Kati, Metĩndjwỳnh kabên'a pi'ôk no'ôkkam ne,

“Kwãrik wãnh, Bẽnjadwỳr Atĩndjwỳnh kabi kêt, kute ajãno ãm jabej kabi kêt”, ane.

¹³Nhyam kam Xatanaj arỳm mỳjja'a kum àpnênh pa. Nãm te kute Metĩndjwỳnh kabên kangan Xatanaj kabênkôt kute ar amijo bamã 'ã kum àpnênho dja. Apỹnh mỳjja djari kunĩ'a te kum àpnênho djan 'ã kum àpnênh pan kam mã kurũm tẽ. Ajte akati 'ô kadjy mã kurũm tẽ.

Krĩraxbê Nadjarekam me kute Jeju kanga.

Mat 4.12; Mak 1.14

¹⁴Nhym kam Jeju akubyn pykabê Garrêja'yŕr tẽ. Metĩndjwýnh Karõ arým kum tỳx jadjà, Metĩndjwýnhmã àpênh mex kadjy kum tỳx jadjà nhym tỳxkumrêx ne kam akubyn tẽn bõx.

Nhym kam me abenmã Jeju jarênh ajkate, pyka kunĩkõt ne me abenmã arênh ajkate. ¹⁵Nhym Jeju apýnh mekbê idjaer bikprõnh djàkam ar memã Metĩndjwýnh kukràdjà'ã ujarênh ba. Memã 'ã ujarênh ba nhym me kunĩ abenmã Jeju mex jarênh ipòk ne.

¹⁶Nhym bep krĩraxbê Nadjarekam ne me atemã kabên. Nhym kam Jeju Nadjarekam bõx, abatàn dhà'yŕr tẽn bõx nhym arým pi'òk ràràr. Pi'òk ràràr kunĩkõt ne Jeju mekõt mekbê idjaer bikprõnh djà'yŕr mrãn wangijn krĩ. Ne kam arým kàjmã dja. Kute Metĩndjwýnh kabên'a pi'òk no'òk jarênhmã kàjmã dja. ¹⁷Nhym me kum kungã nhym kubyn o ajkij. Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnhbê Idjaij kute pi'òk no'òkja o ajkijn kam kadjy amijã no'òkjamã kato. Kum katon kam memã arênh djan memã kum,

¹⁸⁻¹⁹ “Metĩndjwýnh Karõ ne mã ijo ba. Arým ne amijo ipytà, ije me õ mýjja kêtũa kabên mex, kabên ny kàj bẽ arênh nhym me kĩnhmã. Kadjy ne ar ijo ba. Ne kam ajte mekbê ijê kadjy ijano. Ije kàj bẽ memã kum, ‘On me akato. Me kute me abê ijêja on me akato’, anhýrmã ne ijano ba tẽ. Ne ajte ije kàj bẽ me no rãmã kum, ‘On me arit mex’, anhýrmã. Kadjy ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kàj bẽ me 'uwtĩmẽ me kute meo bikênh nhym me kaprĩn mrãnhmã kum, ‘On me akĩnh ne adjumar mex ne ar aba. Jakam dja me me ajo bikênh kêt’, anhýrmã ne ijano ba tẽ.

Ne ajte ije kàj bẽ memã kum, ‘Ê, amex jakam dja on Bẽnjadjwýr mekam ukapri kato’, anhýrmã ne ijano ba tẽ”, ane.

²⁰Nãm ã Jeju memã pi'òk no'òkkõt amijarênh ãmo anen pi'òk abenã kudjin akubyn kute pi'òko atom djwýnhmã kungãn kam nhỹ. Nhym kam me kunĩ Jejukam no tyn kumex, me bikprõnh djàkam ne me Jejukam no tyn kumex. ²¹Nhym kam ajte ujarênhmo krax ne memã kum,

—Amrêbê Metĩndjwýnh kute kabên'a pi'òk no'òk ja ne arým kato. Mrãmri ne kòn nhym kudji nhym ajbir jakam kato. Me aje maro anhýrjakam ne arým kato, ane.

²²Nhym me kam abenmã Jeju mex jarênh kumex kajgo ne abenmã, —Je kum bep mekumrêx. Ga kabên mexja pumũ, Jòdje kra ne ajmãn me bajaêrbê kabên mekumrêx jarê. Jòdje kra, me baje Jòdje pumũnh tũmja tãm ne kra dji nhym kabên mekumrêx jarênh tẽ, ane. Nãm me ã kabên jarênh ane.

²³Nhym kam Jeju memã kum, —Birãm me aje imã me banhingêxê kabên tũm jarênhmã ne ga me anhòkre kadjwýnhbê imã arênh nhỹ, ba arým kuma. Birãm me aje imã,

“Goja abê me kane djwýnh jabej on amikanen amex”, anhÿrmã. Goja aje mÿjja 'ô pumûnh jabej nâr aje mÿjja 'ô mar jabej goja on ipêx, ba me ikunî omû, me inokam ipêx ba me ikunî omû. Rînakambit, krîbê Kapanakambit ne ga ar mÿjja nhipêxo aba. Nhyim 'ã ujarênh me iwÿr bôx ba me kuma. Goja on jakam, anhô pyka djwýnhkam mÿjja pumûnh kêt 'ô nhipêx ba me omû. Birâm me aje ã imã anhÿrmã ne ga me anhôkre kadjwýnhbê amim ijã karô.

²⁴ Ë, ba me amã mÿjja jarê. Mrãmri ikabên. Ë, got ren Metîndjwýnh kabên jarênh djwýnh atemã pyka 'ôkam tẽ nhym me ren arÿm kabên ma. Nhyim bep kati, ô pyka djwýnhkam me kute kukràdjâkôt omûnh ne kute kabên mar kêt. ãm me kute kukràdjâkôt mar kêt ne me tu ate krã. Me ga, me banhô krôkam me ga ne ga me ã ijo anen tu ãm imar kêtukumrêx ne.

²⁵⁻²⁶ Ë, gora me ikabên ma. Mrãmri ikabên. Me Metîndjwýnh kabên jarênh djwýnhbê Erij ja ma. Amrêbê ne me'ã na kêtukumrêx. Arÿm na kêt'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt apêx nhym na rwÿk kêtukumrêx ne. Nhyim ajte na tÿmkam ajte na kêt ne. Nhyim me prãmkam ar ba. Pyka kunîkôt djwÿ kêtukumrêx. Nhyim prãm me imex ne. Nhyim mekbê idjaer nhô pykakam axwe me nire 'uwtî krãptî. Djãm me'ÿr ne Metîndjwýnh Erij jano, me kute o djuw mexmã? Arkati, me bajtem, mekbê idjaer kêt'ÿr ne ano. Mekbê idjaer kêt nire 'uwtî'ô'ÿr ne ano. Pyka typydji nhidjibê ne Xidô. Nhyim bep krî nhidjibê ne Xarepta. 'ÿr ne ano. Nhyim me'ô ni bajtemja o djuw mex ar o ba. ²⁷ Ajte Metîndjwýnh kabên jarênh djwýnh 'ôbê Eridjêu ja ma. Mekbê idjaer nhô pykakam axwe me krãptî î kajêkam tẽ. Nhyim bep Eridjêu kute me jao mex kêtukumrêx. Kubajtem, kubê idjaer kêt pydji ne o mex. Pykabê Xirij kurûm me'ôbê Namãbit ne o mex ne, ane.

Nãm ã Jeju memã arênhô ane. Djãm ta ô pykakambit ne mekbê idjaerkam kute me ajbitmã mÿjja pumûnh kêt 'ô nhipêxmã? Kati, ta dja ukabikôt amû pyka mÿjakam mÿjja kwÿ 'yro mô. Nâr kon ta kute amimarkôt ô pyka djwýnhkam mÿjja pumûnh kêt 'ô nhipêx. Ne ta ukaprîkôt amû me mû jakamdjwÿ mÿjja kwÿ nhipêx.

²⁸ Nhyim me kuman kam kam ngryk ne. Me bikprônê djâkam me ja kunî ne me Jejukam ngry:k ne. ²⁹⁻³⁰ Ne kam pa 'amÿn bôm kumê. Nãm meo môn krãnhre nhimôk'ÿr o wabi. Krãnhre konenê ne krîbê Nadjare. Kam ne me Jeju pa 'amÿn krãnh nhimôk'ÿr o môn o bôx. Ne bit kute amû aparmã mênê nhym tÿm ne tykmã o mô nhym kam mekbê amikaban kam me ôêxo tẽn katon mã tẽ.

Kute me'ô nêje me karô punu janor.

Mak 1.21

³¹ Mã tẽn kam krîraxbê Kapanakam bôx. Pykabê Garrêjakam krîraxbê Kapanakam bôx. Bôx ne memã Metîndjwýnh kukràdjâ'ã ujarênhô dja. Pi'ôk rârârkam ne memã 'ã ujarênhô dja. ³² Nhyim me kabên man kam ari ar aben pumûn kam abenmã kum,

—Tô mỳj kabên ny got ja? Kabên mexkumrêx. Nãm ã me bënjadjwỳr rũnh kwỳ kabên mex anen ar prĩne kabêno meo atomo ba, ane. Nãm Jeju prĩne kute amimar kôt katà:t memã amikukràdjà jarênhkumrêx.

³³Ne me bikprõnh djàkam memã 'ã ujarênho ãm rã'ã nhym kam me'õ my kum akij. Me karõ punu'õ ne ar o ba nhym kum akij. ³⁴Me karõ punu'õ kute me'õ my ar o baja tãm ne akij. Djãm me'õ bêngôkre^c ne kum akij? Kati, e kum me'õ kadjwỳnhbê, me'õ bêngôkre kadjwỳnhbê, me karõ punu'õ ne Jejumã akij. Kubêngôkre ja ta àkjêr kêt. ãm me karõ'õ ne kum akij ne kam kute kubêngôkre mãn kute kum àkjêr pyræk. Ne kum,

—Ã, tô mã ne ga aje me ijomã? Ë, Jeju, Nadjare kra'õ, djãm aje me iparmã ne ga bõx. Arỳm ne ba me prĩne apumũ, ga ne Metĩndjwỳnh arỳm amim adja, ga kam amexo apyma, ane.

³⁵Nhym kam kum bën tỳx ne kum,

—On anhikrên akato, ane.

Nhym me karõ punu ikôta. Me ipôkri ikôtan kurũm kato. Kute kubêngôkre ajmã o kêtukumrêx. Me karõ punu kute me'õo baja kator kutã ajmã o kêtukumrêx. Nãm ikô'yr kajgon kam mã kurũm katon tẽ.

³⁶Nhym me kunĩ ari aben pumũn abenmã kum,

—Mỳj kabên gotja? Mã got on? Nãm tu kabêno, umao bõm me karõ punu mẽ nhym mã tẽ. Djãm rerek got. Me bakàtãm'õ baje ã mỳjja ja'õo anhỳr kêtukumrêx. Pydji ne tu kabêno bõm me karõ punu mẽ nhym mã tẽ, ane. ³⁷Ne kam abenmã Jeju jarênho kumex. Bu'ã pykakam me ja ne me abenmã arênho kumex.

Kute me punu krãptĩ mex.

Mat 8.14; Mak 1.29

³⁸Nhym kam Jeju me bikprõnh djà kurũm tẽn kam Ximão nhũrkwãmã wadjà. Nhym Ximão djupãnhdjwỳja kanên nõ. Kanê kubĩ nhym nõ. Nhym me kum arẽ, kute o mexmã. ³⁹Nhym 'ỳr tẽn irãn kanêmã bën tỳx nhym arỳm kum ire. Nhym arỳm à kêt ne kàjmã dja. Kàjmã djan kam aro djuw mex ar o ba.

⁴⁰Nhym arỳm para. Nhym me Jeju'ỳr bao dja. Me kunĩ ne me 'ỳr òbikwa kanêo bao dja. Apỳnh me òbikwa kanê djàri ne me Jeju'ỳr meo ban meo bõx. Nhym me pỳnhkôt me'ã ikra jadjuw nhym me kunĩ arỳm mex ne.

⁴¹Nhym me karõ punudjwỳ me krãptĩ kurũm apôx ne Jejumã kum,

—Abê Metĩndjwỳnh kra, anhỹro ba.

Nhym kam tu memã bën tỳx ne memã kum,

—On me anhikrên mã amũ mỗ, ane.

---

^c 4.34 Jeju nhõ pykakam me kunĩ bêngôkre kute mrãmri ne apỳnh me ò pyka djàri kunĩkôt me kunĩ bêngôkre pyræk. Kubê kà jakamẽ me kakràtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ bêngôkre.

Nhym me karõ punu tu anhikrên mã mō. Me karõ punu kute Jeju pumũnh. Kute Metĩndjwỹnh kute amim Jeju Bẽnjadjwỹrbê kumkati kadjy ar ne anorkõt omũnh. Kute Jejubê Kritu kõt omũnh. Kam ne me karõ punu bit kute irãri memã Jeju jarẽnhmã nhym kubê aptàn ano.

⁴²Nhym akati kêt nhym krĩ kurũm arwãmã tẽn kam ar ba. Nhym me abej mō. Abej mōn 'ỳr kato. 'Ỡr katon bit kute kubê aptarmã, arek mekam amã ne me bit kute kubê aptarmã ⁴³nhym memã kum,

—Ê, djãm me amãbit ne ba Metĩndjwỹnh'ã idjujarẽnh tẽ? Kati, ije krĩ kunĩkõt kàj bẽ memã arẽnhmã ne ba me'ỳr tẽ. Kadjy ne Metĩndjwỹnh ijano ba tẽ. Ije memã amijã idjujarẽnh ny jarẽnhmã. Metĩndjwỹnh me kadjy Bẽnjadjwỹr ne kute ar meo bamã ja ne ba ije krĩ kunĩkõt memã arẽnhmã. Kadjy ne ijano ba me'ỳr tẽ, ane. ⁴⁴Anen kam mã memã Metĩndjwỹnh'ã ujarẽnh mō. Apỹnh krĩ djari ne kàj bẽ memã 'ã ujarẽnh mō. Ne kam ajte amũ tẽn krĩ 'õkam bõx ne me bikprõnh djakam ajte memã Metĩndjwỹnh kukràdjã'ã ujarẽnh dja. Nãm ã pykabê Djudêjakam memã 'ã ujarẽnh ane.

Ximão ar mã Jejukõt bikamẽnh.

Mat 4.18; Mak 1.16

5 ¹Ne akati 'õkam memã arẽnh dja, memã Metĩndjwỹnh kabẽn jarẽnh dja. Imõtĩ nhidjibê Gẽnexare mỳrri ne memã arẽnh dja. Nhym kam me 'ã akuprõn maro kumex. Nhym me kwỹ ninh mrãn te kute marmãn kam jãm 'ã me kamẽ. Me kamẽn te kute marmãn kam 'ã aben nhingãnh kumex ne Jejudjwỹ nhingãnh mō. ²Nhym kam me umaje kãmã wadjã. Nãm ar kute tep pynẽnh djwỹnhja kà dji. Kà djin kam katon kam kryre põnh dja. Nhym amẽ kà nō. ³Nhym kam ikjêjamã wadjàn kam õ kà djwỹnhjamã kum, Ximãomã kum, —Amũ kamẽ, amũ kamẽn ngrire, ane.

Nhym kam amũ kamẽ. Kamẽn ngrire nhym kam kam nhỹn memã Metĩndjwỹnh'ã ujarẽnh nhỹ.

⁴Ne memã 'ã ujarẽnh pan kam Ximãomã kum,

—Ê, gop amũ ubỹmwã'ỳr kà kamẽn kam mãn kryre mẽn kam tep kwỹ pynê, ane.

⁵Nhym Ximão kum,

—Je kum bẽnjadjwỹr, nã bãm ar te ari ar kryre rẽnho iba ri nhym akati. Am tep kêt. Ba gop tu akabẽnkõt kumẽ, ane.

⁶Nhym kam ar kumẽn kam tu kam tep kwỹ pynê:nhkumrêx. Nhym arỹm tep kute kryre rẽn 'ỳr. ⁷Nhym kam ar te o no katon kà nhikjêjamã ikra bẽno dja, ar kute 'ỳr kào tẽmmã. Nhym ar 'ỳr kào tẽ nhym kam ar aprakamã kàkam tepo ipu. Nhym kam arỹm amẽ àr 'ỳr.

⁸⁻¹⁰Nhym kam Ximão Pedrumẽ ar ja ari aben pumũ. Ar kute amijaêrbê tep kwỹ pynê:nhkam ne ar abenkam no tyn ku'ê. Nhym Ximãomẽ ar ro'ã kute tep pynẽnh ar o baja kubê Xijagumẽ Djuão, Djebedeu kute ar irja, ar jadjwỹ ne ar abenkam no tyn ku'ê.

Nhym Ximão Pedru mỳjja kunĩ pumũn kam umaje Jeju kabem kũnkrão nhỹn kum,

—Bẽnjadjwỳr, on mã ikurũm tẽ. Ga ne ga mrãmri amexkumrẽx. Nhym bep ăm ba, ba ne ba ijaxwe, ane.

Nhym kam kum,

—Kwārĩk wánh amã ipyma kêt ne atĩn prãm kêt. Jakam gêdja ga on mebêngôkrebito atom ne memã ijarẽ gẽ me amim iman amim ikamnhĩx. Jakam dja ga tep pynênh kêt ne kam mebêngôkrebito akprõ, ane.

¹¹Nhym ar kam kà djin wabin kam mỳjja kunĩmã iren kam mrãmri Jeju'ăbit ngrà: ne. 'Ă ngrà tỳx ne mã kôt ajkamẽ.

Kute me'õ nhĩ kajêkam tẽo mex.

¹²Nhym kam akati 'ôkam Jeju tẽn krĩ 'ôkam bõx. Nhym me'õ ã kajêkam tēja prĩne kào ajkẽ, prĩne o tuknĩ. Nhym Jeju'ỳr bõx ne omũn kam pijàm djàje tẽn tu mỳrbẽ tỹm. Ne kam norkam kum amijarẽho nõn kum,

—Bẽnjadjwỳr, aje inhĩ kajêkam itẽ markõt, aje ijo mex prãm jabej, ijo mex, ane.

¹³Nhym kam 'ỳr ikra mõn kupên kam kum,

—Ije, ije ajo mex prãmã. On akà mex, ane. Nhym gêt ajmã kà nẽn kà mex ne. Kute o ăm tãmkam tebê kà mex ne.

¹⁴Nhym kum,

—Kwārĩk wánh ga memã amijarênh kêt. Dja ga tu katàt mã me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh'ỳr tẽn kum amibẽ, kum amikà bẽ. Ne kam kum mry ngã gẽ akadjy Môjdjê kukràdjàkõt Metĩndjwỳnhmã mry gan kungã. Arỳm akà mexkam dja ga kum mrywã ngã gẽ me kunĩ apumũ, arỳm akà mexkõt apumũ, ane.

¹⁵Aje, jakam ne me arỳm abenmã Jeju jarẽho ajkate:n apỹnh abenmã arẽho ba.

Nhym kam me itepato 'ỳr mõn 'ă akuprõ. Me kute kabẽn mar nhym kute me kanẽo mexmã ne me 'ă akuprõ. ¹⁶Nhym bep ta ne mã arwãmã tẽn kam Metĩndjwỳnhmã kabẽno dja, kum amijarẽho dja.

Kute me'õ jakryo mex.

Mat 9.1; Mak 2.1

¹⁷Nhym kam ajte akati 'ôkam Jeju memã Metĩndjwỳnh'ă ujarẽho dja. Nhym me arek maro nhỹ. Mekbê pardjẽumẽ me kute Môjdjê kukràdjà jarênh djwỳnhmẽ ne me arek maro nhỹ. Mỳj pyka kurũm? Pykabê Garrêjamẽ pykabê Djudêja kunĩkam apỹnh krĩ djari ne me kurũm kwỳ bõx. Nhym Djeruxarẽ kurũmdjwỳ me kwỳ bõx. Nhym Metĩndjwỳnh prĩne Jejuo tỳx, kute tỳxo meo mexmã.

¹⁸⁻¹⁹Me'õ jakryja arek norkam norkam rã'ă nhym õbikwa 'ỳr o mõn o bõx ne te kute kikremã o ărãmã. Te kute Jeju'ỳr o bikamênh ne kute parbê ir nhym kute o mexmã. Nhym me kikre jajkwa krekre pytâr mex ne. Nhym kam ar tu

ibej o wabi. O wabin kikre nhimökkôt 'ă ngy tỳx katen jām ngybôr jadjuwn kam me'ô jakry nôr djâkam nôr rã'ă o ruw nhym me ipôkri Jeju parbê nô.

²⁰Nhym Jeju amim ar omũ. Ar kute tu amim kamnhĩxkumrêxja pumũ ne kam ôbikwa jakryjamã kum,

—Akmere jakam ne ba ajaxwe kunĩ aknon arỳm akam ingryk kêt ne, ane. Jeju ta ne axweo akno. ²¹Nhym wãnh Môjdjê kukràdjâ mar djwỳnhmẽ mekbê pardjêu ôkre kadjwỳnhbê arỳm amim,

—E kum bep me'ôja ne ajmãn Metĩndjwỳnh japrỳo djan amijo Metĩndjwỳnh dja. Metĩndjwỳnh pydji ne kute me axweo biknorn mekam ngryk kêt, ane. ²²Nãm me ă ôkre kadjwỳnhbê anhỹro kumex nhym arỳm tu kuman memã kum,

—Mỳkam ne ga me anhôkre kadjwỳnhbê ijo ikajgon ijaprỳo akumex? ane. ²³Ê, ba me amã mỳjja amãnhkrut jarẽ. Mỳj ne amirĩt ne? Ba ren me'ô jakryjamã kum, “Ba arỳm ajaxweo aknon akam ingryk kêt”, ane, nâr kon, “On kàjmã djan tẽ”. Mỳj ne ren amirĩt, nẽn? Nã bãm ren kum, “Arỳm ne ba ajaxweo aknon akam ingryk kêt”, ane nhym amirĩt kêtumrêx ne. Tãmbit ne amirĩt kêt. Nhym bep kàjmã me ku'ê, ije ren me'ômã kum, “Kàjmã djan tẽ” nhym ren amirĩt ne. Tãmbit ne amirĩtkumrêx. ²⁴Dja ba kum, “Kàjmã djan anhikwã djâ mỳn o tẽ”, anen arỳm o mex ga me arỳm omũn arỳm abenmã, “Be, ga Jeju kute me'ô jakryo mexja pumũ. Be, djãm kute me axweo biknor kêt got. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ĩ ne pyka jakam amikabẽnkôt ar me axweo biknoro ba”, ane. Me aje abenmã ja jarẽnh kadjy dja ba me'ô jakryjao mex, ane.

Nãm ă Môjdjê kukràdjâ mar djwỳnhmã anen arỳm tu me'ô jakryja'ỹr akẽx ne kum,

—Amã ne ba ikabẽn ne. On kàjmã djan anhikwã djâ mỳn anhũrkwãmã o tẽ, ane. ²⁵Nhym me ipôkri ekrux ne kàjmã djan nôr djâ mỳn mã ũrkwãmã o tẽ, Metĩndjwỳnhmã mexmẽ ôdjãnhmẽ rax jarẽho tẽ. ²⁶Nhym me kunĩ omũn kam ari aben pumũho kumex ne kôt Metĩndjwỳnhmã mexmẽ rax jarẽho kumex ne kam arỳm kum Metĩndjwỳnh pyman abenmã kum,

—Atemã mỳjja mexkumrêx ne gu me arỳm jakam omũ, ane.

Rewi mã Jejukôt bikamẽn.

Mat 9.9; Mak 2.13

²⁷Nhym kam Jeju me kurũm tẽ. Tẽn kute pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh'ỹr bôx ne omũ. Idjibê Rewi. Pi'ôk kaprĩ nhũrkwākam ne bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atomo nhỹ. Nhym Jeju 'ỹr bôx ne omũn kum,

—Gop amrẽ ikôt ajkamẽn gop ikôt ar aba, ane. ²⁸Nhym tu ekrux ne kàjmã djan mỳjja kunĩ kangan mã kôt ajkamẽ. ²⁹Ne kam me krãptĩmẽ ro'ă ô kwỳ krẽn rax kadjy memã djwỳmẽ mry gan kadjy memã arẽ. Nhym me kute bẽnjadjwỳr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỳnh krãptũn bôx nhym ajte Atemã me jadjwỳ kwỳ bôx, Rewi nhũrkwākam bôx ne ô kwỳ krẽn kumex, ar kutã ô kwỳ krẽn kumex.

³⁰Nhym kam mekbê pardjêumẽ me kute Môjdjê kukràdjâ mar djwỳnh omũn bẽn prĩkam kabẽn krĩ, Jejukôt ba djwỳnh'ă kabẽn ne kum,

—M̀ykam ne gar me kute pi'òk kaprĩo atom djẁynhmẽ me axwemẽ akàn aro'ã anhõ kw̃y krẽno akumex ne kòt akõmo akumex? ane. ³¹Nhym kam Jeju memã kum,

—Djãm me mex'̀yr ne me kane djẁynh mrã? Kati, me kanê'̀yrbit ne me kane djẁynh mrã. ³²Badjw̃y ne ba me axwe'̀yr tẽ. Djãm we me katàt mrãnh'̀yr ne ba tẽ? Kati, me axwe'̀yr ne ba tẽ, ije amiw̃yr me 'w̃yrmã. Me kute ikabẽn mar ne amim kator ne wãnh axwemã irer ne kute iw̃yr amijo akẽxmã ne ba me'̀yr tẽ, ane.

Me kute amijajbur jabej Jeju kukjêr.

Mat 9.14; Mak 2.18

³³Nhym me ajte kum,

—Ota Djuãokòt ba djẁynh kute Metĩndjẁynhmã amijarẽn kadjy amijajbur ba. Nhym mekbê pardjêu nhõ me ja me kudjwa ã ane nhym bep akòt ba djẁynhbit ne mã akun kòt kòm ar ba, ane. Ar kute Metĩndjẁynhmã amijajbur kêt, ane.

³⁴Nhym kam Jeju memã kum,

—Nà, ikòt ba djẁynh dja mã aku. Ga me kute abenã me rẽnhkam me àkur rũnhja pumũ. Djãm me kute abenã me rẽnhkam me àkur ngy got? Me kute abenã me rẽnhkam ne me mrãmri àkur rũnhkumrẽx. Abenkam kĩnh ne ò kw̃y krẽno kumex. Djãm me kute m̃yja jakam amijajbur got? Djãm me mjẽnme abentã ku'êri àkur punu got? ³⁵Nhym bep amũ akati 'òkam, dja me me aêrbê mekbê mjẽno t̃ym ne pa 'am̃yn mã o tẽ. Nhym me ar̃ym kam kaprĩre ne kam amijajbur ajbit ma, kòtbit amak bẽ: no nh̃yn ò kw̃y krẽnja kêtumrẽx ne. Nãm ã Jeju amijã me mjẽn jakreo ane.

³⁶Ne kam ajte memã amikukràdjã ny'ã memã m̃yja jakren arẽ.

—Nh̃ynh got me'ò inòkà ny 'ò byn kadjò, mex katikòt kadjòn kute tũmja'ã ir ne kute o mexmã? Kati, nãm ren o anen ren amibê nyo ajkẽ nhym nymẽ tũmja ren aben pyræk kêt ne. ³⁷Ne ajte nh̃ynh got me'ò mrykà tũm, mekbê idjaer kukãmãre ne me mrykào ngòn nhinhujabjêti, nh̃ynh got me'ò mrykà tũm, mrykà kadjakam pidjò kangô ny ru, pidjòbê uba kangô ru. Nãm ren ane nhym ren ajkatòr ne ajkapĩ. Kangô nymẽ tũm kute abenkam o bikàr ne runhkam ne ren ajkatòr ne ajkapĩ, nhym mrykàdjw̃y ar̃ym punu. ³⁸Kati, mrykà nykam dja pidjò kangô nyja ru. ³⁹Nhym ajte nh̃ynh got me'ò kute pidjò kangô tũmbito kòmo ban ny kakin kum ny djãnh? Kati, ar̃ym tũmbito amipræk ne kam, “Ije bep kangô tũmbit ne ành”, ane. Nãm ã Jeju kute memã kukràdjã tũm'ã pidjò kangô tũm jakren kute kukràdjã ny'ã pidjò kangô ny jakreo anen kam memã arẽn pa.

Memã pi'òk ràràr'ã ujarẽn.

Mat 12.1; Mak 2.23

6 ¹Ne kam pi'òk ràràrkam Jeju pur katikòt tẽ. Nhym kòt ba djẁynh kòt m̃o. Kòt m̃on ar̃ym kum prãm ne m̃ormã bàygogo 'y nhikẽn m̃orkòt ngãnh ne amijajkwamã rẽnho m̃o. ²Nhym kam mekbê pardjêu ar omũn arkum,

—Ije tô mã ne gar arÿm nê? Pi'ôk rârârkam ne me tyk djà kêt djà. Me kute pi'ôk rârârkam mÿjjao anhÿr kêt. Me tûmre ne me ta kukràdjâkôt mã me babê uma. Me kute pi'ôk rârârkam mÿjja kupênh kêt. Kambit ne me tyk djà kêt djà. Mÿkam ne gar ã ar o anhÿro aba?

³Nhym kam Jeju memã kum,

—Kê, djâm me aje Metîndjwÿnh kabên'ã pi'ôk no'ôkjadjwÿ pumûnh kêt? Djâm me aje me bakukâmârebê Dawi'ã ujarênhja pumûnh kêt, Metîndjwÿnh kabênkam me aje Dawi'ã ujarênhja pumûnh kêt?

Ê, Dawi arkum prã:mã. ⁴Nhym Dawi Metîndjwÿnh nhûrkwãmã wadjân djwÿ byn kukrên kam kôt ar têm jamâdjwÿ kungã, nhym ar kukrê. Djwÿ me kute Metîndjwÿnhmã ôrja tãm ne kubyn kukrên arkum kungã. Metîndjwÿnh nhô djwÿ ne me kâtâm kute kur kêtukumrêx. Me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnhbit ne kute kur. Nhym bep Dawi ta ne tu kubê kukrê. Nhym kam me kute kum axwe jarênh kêt. Djâm me aje ja mar kêt? Ga me aje Dawimã axwe jarênh kêtja pumû ne kam ikôt ba djwÿnhmêbit ar imã ar ijaxwe jarê.

⁵Bep kati, ba ije amijo inhĩ ne me awÿr irwÿk ne ba inhô pi'ôk rârâr djwÿnh. Kam gêdja ba memã, “Kwârîk wângh ga me kam mÿjja kupênh kêt, nâr kon, dja ga me jakam apên, nâr kam mÿjja kupênh kêt ne arek akrĩ”, ane. Tãm ne ja, ane.

⁶Nhym kam ajte pi'ôk rârâr 'ôkamdjwÿ me bikprôngh djâmã wadjân kam kam memã Metîndjwÿnh'ã ujarênho dja. Nhym me'ô nhikra jarôxja nhÿ. Ubôk ne arôx ne. ⁷Nhym mekbê pardjêumê me kute Môjdjê kukràdjâ mar djwÿnh arek Jejukam no tyn krĩ. Nhym pi'ôk rârârkam kute ikrao mex nhym me kute kôt kum kator ne kute kum,

—Arÿm ne ga Môjdjê kukràdjâkôt amijo aba kêt, anhÿrmã ne me arek kam no tyn omûnho krĩ. Mekbê pardjêumê me kute Môjdjê kukràdjâ mar djwÿnh ne me ã Jejukam no tyn ar krĩ ba ane. ⁸Nhym bep ta, Jeju ta ne arÿm me kute ôkre kadjwÿnhbê amim 'ã karôja arÿm kuma ne kam me'ô nhikra jarôxjamã,

—Amrê tên me ipôkri dja, ane.

Nhym kâjmã djan 'ÿr tẽ. ⁹Nhym kam memã kum,

—Ê, ba me bakukràdjâ jabej me akukja. Nhÿnhja ne me bakukâmâre me bamã arê? Djâm pi'ôk rârârkam me baje mÿjja mex nhipêxmã nâr kon kam me baje mÿjja punu nhipêxmã? Djâm kam me baje me utâr nâr kon kam me baje me parmã, nên? ane. ¹⁰Ne kam ari ar me omûn kam ate ikra jarôxjamã,

—On anhikra katât, ane.

Nhym kam ikra katât ne. Arÿm ne ikra mexkumrêx. Arÿm ajte ikra katât ne ikrakumrêx. ¹¹Nhym kam ajte mekbê pardjêu ngry:k ne. Ngryk tÿ:x ne. Ne kam Jeju'ã abenmã karôo kumex.

Kute Ar kubê 12 janor.*Mak 3.13*

¹²Nhym kam akati 'ôkam krânhre'ÿr tẽn 'ã wabin nhÿ, kute Bämmã kabēnmã, Metĩndjwŷnhmã kabēnmã. Kum kabēno ÿr ri nhym akati. ¹³⁻¹⁶Akati nhym kam amiwÿr kôt ba djwŷnh 'uwn amijo ar kwÿ pytàn amim ar umjuwn arkum,

—Ba dja ba ar ajano, gar memã ijã adjujarēnho ajmã. Ar abē inhõ àpēnh, ane. Nãm kute ar anor kadjy ar o 12 ne amijo ar utàn kam tũmràm ar ano.

Ximão. Jeju kute kum Pedru jarēnhja.

Ăngre. Ximãomē Ăngre ar aben djàkam ikwã.

Xijagu.

Djuão.

Piripi.

Batormê.

Matêu.

Tôme.

Xijagu 'ôdjwÿ. Kubê ne Aupêu kra.

Ximão 'ôdjwÿ. Ximão tãm ne kum me bajtemja kurêkumrêx, me bajtem kute meo baja kum me kurêkumrêx.

Djuda. Xijagu kraja.

Djuda Ikadji. Kute Jeju kurê djwŷnhmã kanga djwŷnhja.

Be, Jeju kute tũmràm ar anor ne ja. ¹⁷Ne kam kôt ba djwŷnhbê 12jamê ro'ã ruw ne pyka kēnh'ÿr bôx ne kam kam meo dja. Nhym me kôt ba kajgo ne me 'ã kumex. Nhym me kâtàmjadwÿ Jeju'ÿr mōn bôx ne 'ã kumex. Pykabê Djudêja kurũm me krãptĩmê krĩraxbê Djeruxarê kurũm me krãptĩmê ngô rax nokà'ã pykabê Xirumê Xidômê kurũm me krãptĩmê. Me tãm ne me akàn Jeju'ã kumex. Me ja ne me 'ÿr akuprô. 'ÿr bikprōnh ne kute kabēn mar nhym kute apÿnh me kanê djàri meo mexmã ne me 'ã akuprô.

¹⁸Nhym me karô punu kute meo bajadjwÿ mekôt 'ÿr mōn bôx nhym kam mekam me karô punuja jano nhym me arÿm mex ne. ¹⁹Nhym me itepato kute Jeju kupēnh prãm. Nãm Jeju tu tÿxkumrêx nhym kurũm uma apôx ne me kunĩ mex. Kam ne me kunĩ kute Jeju kupēnh prãmã.

Kute arkum kĩnh jarēnh ne ajte kute arkum kaprĩ jarēnh.*Mat 5.1*

²⁰Nhym kam meo mex pan kam kôt ba djwŷnh pumũn arkum,

—Ë ar anhõ nêkrêx kêtã, ar ga ne gar akĩnhkumrêx. Mÿkam? Bir, ar ga ne Metĩndjwŷnh ar akadjy bēnjadjwÿr ne ar ar ajo ba.

²¹Ë, ar jakam amã prãmwã, ar ga ne gar akĩnhkumrêx. Mÿkam? Bir, ar ga dja gar ajajnekumrêx ne.

Ë, ar jakam amÿrwã, ar ga ne gar akĩnhkumrêx. Mÿkam? Bir, ar ga dja gar akeket ne.

22 Ê, jakam me kum ar akurêja, ar ga dja gar akĩnhkumrêx ne. Ba ne ba amijo inhĩ ne me awỳr ruw ne kam ar me ajo iba. Ga me akwỳ amã ikĩnh ne iwỳr akuprõ ba kam ar ar ajo iba. Nhym me kam kum ikurên kam ikôt kum ar akurê ne. Gar mã ikôt abikamênhkamdjwỳ me kum ar akurê. Gêdja me te wánh kum ar akurên bõm ar arên ar ajaprỳn ar ajaxweo ar apytà,

23 gar tu akĩnhkumrêx ne ate akĩnh katin amijara tatak ne.

Mỳkam? Bir, dja Metĩndjwỳnh ar amã o pãnh rax ne. Kàjkwakam gêdja ar amã o pãnh mex ne. Kàjkwakam kute ar amã o pãnh mex ja dja gar amikukãm aman ate akĩnh kati. Nãm me tũmre ã axwe anen me kamingrãny kajmã'ã ã Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnho bikênho bao ane. Gar arỳm kam kàjkwakam me kĩnhkumrêx ne ar baja pumũ, ane.

Nãm ã Jeju arkum ane. Ne kam ajte me õ nèkrêx kumexjamã kabên ne memã kum,

24 —Nhym bep me anhõ nèkrêx krãptĩwã me ga dja ga me akaprĩ rax ne. Bir, mỳkam? Jakambit akĩnh djà kajgokam. Gêdja ì apêx ne ajte amũ kêtumrêx.

25 Ne me jakam ajajnewã, me ga dja ga me akaprĩ rax ne. Mỳkam? Bir, me ga dja ga me amã prãm ne.

Ne me jakam akeketwã, me ga dja ga me akaprĩ rax ne. Mỳkam? Bir, me ga dja ga me abixangrin kam amỳro akumex.

26 Ne me kunĩ kute abenmã me amex jarênh kumexja me ga dja ga me akaprĩ rax ne. Mỳkam? Ga me axwe pumũ. Ga me kum me axwebit kĩnh ne kute abenmã me mex jarênh kumexja pumũ. Nãm me tũmre ã axwe o anen me kamingrãny kajmã'ã kum me 'êxnhĩbit kĩnh. Me 'êx ne kute amijo Metĩndjwỳnh kabên jarênh bajabit ne me kum me kĩnh ne abenmã ã me mex jarênh kumexo ane. Kam ne me kamingrãny me tũmre kôpdji'ã kum me axwe, me 'êxnhĩbit kĩnh ne kute abenmã me mex jarênh kumexja.

Nãm ã Jeju memã anen kam kôt ba djwỳnhmã kum,

Jeju kute arkum, “Amã akurê djwỳnh jabê” jarênh.

Mat 5.38; Ruk 23.34; Kar 7.60; Rô 12.14

27—Ê, ba ajte ar amã ikabên 'õ jarê, gora ar ikabên ma. Gora gar tu amã akurê djwỳnh jabê. Gora me kum ar akurêja dja me te ar ajo ajkê gar akrànmã amã me abên ar meo aba. 28 Gora ar me kute ar adjũnwãmã tu akabên mex jarê. Gora ar me kute ar ajo bikênha tu Metĩndjwỳnhmã me arê gê meo djuw mex. 29 Gêdja me'õ ar ajõ nhinebê kurwa ga 'ỳr akêx gê aktã anhinebê kurwa. Gêdja me'õ ar ajõbê inòkà by ga tu kum kanga. Nhym ajte akà 'õ'ã ajwỳ ga ajte akà 'õdjwỳ byn kôt kum angã. 30 Gêdja me'õ mỳjja 'ã ajwỳ ga tu kum kanga. Gêdja me'õ abê anhõ mỳjja 'õ by ga tu kum kangakumrêx. Kwārĩk wánh ga akubyn 'ã 'wỳr kêt. 31 Djã nãm me ar ajõo ajkê ga akĩnh ne? Kati, nã gãm akaprĩre. Bir be, kam dja gar ã me jao anhỳr kêtumrêx gê me adjwỳnhdjwỳ kaprĩ kêt. Nàr kon, djã nãm

me ar ajôkam mex ga akapri? Kati, nãm me ar akam mex gar akĩnhkumrêx ne. Bir be, kam dja gar ã me jakam amexo ane gê me adjwýnhdjwý kĩnhkumrêx.

³² Ë, ba ar amã arê. Me kum ar ajabê gar amipãnh amã me abêkumrêxja bãrãm kam dja ba ar amex jarênh jabej? Kati, ê, me axwe ne me kum ôbikwabít jabê, kum aktã aben jabê ne kam kum me kâtãmja kĩnh kêtumrêx. Be, dja gar gadjwý amã anhôbikwabít jabê, djori kam mex? Kati, ar ikôt aba djwýnhkam gêdja gar tu amã me abêo tuknĩ. Ar amã anhôbikwa jabên kam kôt amã akurê djwýnhdjwý jabê. ³³ Nhym ajte me ar akam ukapri gar amipãnh mekam adjukapri, bãrãm kam dja ba ar amex jarênh jabej? Kati, ê, me axwe ne me ôbikwakambít ukapri, aktã abenkam ukapri ne kam me kâtãmjakam ukapri kêtumrêx. Be, dja gar gadjwý anhôbikwakambít adjukapri, djori kam mex? Kati, ar ikôt aba djwýnhkam gêdja gar tu me kunikam adjukapriô tuknĩ, anhôbikwakam adjukaprin kam kôt akurê djwýnhdjwý kam adjukapri. ³⁴ Nhym ajte me ar amã mýjja ngã gar kam amipãnh memã mýjja ngã, bãrãm kam dja ba ar amex jarênh jabej? Kati, ê, me axwe ne me aktã aben pãnh abenmã mýjja nhôro ba. Nãm me akubyn abenmã 'ãnh ôro ba. Be, dja gar gadjwý me kute akubyn ar amã mýjja nhôrmãbít mýjja ngã, djori kam mex? Kati, ar ga, ar ikôt aba djwýnhja dja gar tu memã mýjja nhôrkumrêx ne kam pãnhkam amak kêt.

³⁵ Bir be, ar ga dja gar amã akurê djwýnh jabêkumrêx ne kam adjukapri ne tu kum mýjja kajgo ngã. Kute akubyn amã pãnh mýjja 'ô nhôrmã pãnh kam amak kêt. Metĩndjwýnh pymati tãm gêdja ar amã o pãnh ra:x ne. Gar kam arým abê Metĩndjwýnh krakumrêx. Mýkam dja gar ã meo ane? Bir, Metĩndjwýnh ne tu me ôdjý, me axwekam ukapri. ³⁶ Kam dja gar kàjkwakam Abãm'ã amijakren mekam adjukapri.

Mete me'ã axwe rênh nêje memã kabên.

Mat 7.1; Rô 2.1; Xij 4.11

³⁷ Kwãrik wãnh gar me'ã axwe rênh kêt. Dja gar me'ã axwe rê nhym me amipãnh ar ajã axwe rê, nãr Metĩndjwýnh ar amã axwe jarê. Kwãrik wãnh gar me axwemã akator kêt ne memã pãnh jarênh kêt. Dja gar me axwemã akato ne memã pãnh jarê nhym me amipãnh ar ajaxwemã katon ar amã pãnh jarê, nãr Metĩndjwýnh ar amã pãnh jarê. Nhym bep kati, gêdja me kute ar akam amikràja gar tu o abiknorkumrêx gê me amipãnh ar gadjwý tu ar ajaxweo biknorkumrêx ne. ³⁸ Gora ar memã anhôdjãnh ne tu memã angã. Gê me kam amipãnh ar amã ôdjãnhkumrêx ne ar amã mýjja ngã. Dja Metĩndjwýnh ar amã o pãnh rax ne. Kute mrãmri ne me kute akubyn abenmã djwý ngrã nhôr kadjy kute ngônham ngjênh ne ajte kute à'ak ne kum o'uk ne iby ngjênh nhym akà'ã bikapĩnja pyrãk. Dja ã Metĩndjwýnh ar amã ôr raxo ane. Bir be, kam dja gar Metĩndjwýnh kudjwa memã ôr rũnh nhym kam me akubyn ar aje memã ôr 'ãnh ar amã kungã, ane. Nãm Jeju ã kôt ba djwýnhmã arênhô ane.

³⁹ Ne kam ajte apýnh mýjja djãri arkum 'ã ujarênh jakreo tê. Ne kam arkum,

—Djām me'õ no rāja kute me'õ no rājamã kum, “Amrẽ, ba amã kô 'amỳn katàt ajo tẽ”, anhỹrmã? Kati, gorẽn kum kô 'amỳn o mōn ren ar ro'ã krekam tỹm, ane.

Be, me axwe rã'akam dja me amũ me jamã axwe jarẽn kêt. Me axwekam ne me kute me no rã pyræk. ⁴⁰Djām me'õ kute mỳjja mar kêtja kute me'õ kute mỳjja mar raxja jakrenh got? Kati, nhym bep djām me'õ kute marja prĩne kum arẽn kum akre nhym kam arỳm ar aben pyræk ne.

Bir be, ar aje Metĩndjwỳnh kukràdjà mar tũmja amijãno dja. Dja me nyre ar ajã amijakren kam kute ar apyræk.

⁴¹Mỳkam ne ga akamy nokam pyka jaũmjabit pumũn kam ga anokam pĩponhtija pumũnh kêt ne? ⁴²Djām aje akamymã kum, “Akmere, amrẽ ba amã anokam pyka jaũmwã kaba”, anhỹrmã? Ne kam ga anokam pĩponhtiwã pumũnh kêt kumrẽx ne. Aje aminokam pĩponh pumũnh kêt kam we ã kum ane. Kê. Mrãmri ne ga apunu rax ne kam ajajkwakambit ajte amimexo amra. Akumrẽx gẽdja ga aminokam pĩponhtiwã kaban kam arĩt mex ne arỳm amikôt akamy nokam pyka jaũm ngrĩre wã kaba.

⁴³Ne ajte jadjwỳ, ẽ, djām pidjô mex, pidjô djãnhjakam pidjô punu apôx got? Nàr kon, djām pidjô punukam pidjô djãnh apôx got? Kati, apỳnh pidjô bàri djàri ne kam ô apôx. ⁴⁴Ô ne parbê rôrôk ne ikwãn kam o bàrio amirĩt nhym me kôt kum apôx. Pidjô punukam ô punu apôx, nhym ate pidjô mexkam ô mex apôx. Ga rojkàkrekam tyrti apôx kêtja pumũ. Ga ajte prẽxkamdjwỳ katẽbàri apôx kêtja pumũ. ⁴⁵Bir be, nãm ã mebẽngôkredjwỳ^d ane. Nãm me ôkre kadjwỳnhbê kabẽn mex man arỳm kabẽn mexo memã amijo amirĩt. Nhym me ajte ôkre kadjwỳnhbê kabẽn punu man arỳm kabẽn punuo memã amijo amirĩt. Nãm me ôkre kadjwỳnhbê mỳjja kumex ma nhym kam amrẽ bôm ajkwa krekremẽ ôto'ỳr apôx nhym me kam arẽnho ba. Arẽnho ban kam arỳm memã amijo amirĩt. Mex nàr axwe ja o memã amijo amirĩt. Kute mỳjja ô kute bàrio amirĩt ja pyræk.

Me'õ ar kute kikre'ã amijakremã memã arẽn.

Mat 7.24

⁴⁶Ë, ba ajte ar amã ja jarẽ. Mỳkam ne gar imã “Bẽnjadjwỳr, Bẽnjadjwỳr” anhỹro aban ajte ikabẽnkôt ar amijo aba kêt ne. ⁴⁷⁻⁴⁸Ë, ba ar amã arẽn kikre'ã me ajakre. Me'õ iwỳr akẽx ne kute ikabẽn markumrẽx ne ikabẽnkôt kute ar amijo baja ne kute mrãmri ne me kute kikremã kre jabjê:n kam kam par pymjỳr ne kam iby kẽnme pyka rẽn ne kute kum o'uk ne 'ã kute kikre nhym te ngô tàm ne kute kangõnh nhym mrãmri ku'ê tỳxja pyræk. Kum kre jabjêkam ne mrãmri ãm tỳx ne. Nãm ã me kute amim ikabẽn mar tỳx ã ane.

^d6.45 Jeju nhô pykakam me kunĩ bẽngôkre kute mrãmri ne apỳnh me ô pyka djàri kunĩkôt me kunĩ bẽngôkre pyræk.

49Nhyr bep me'õ kute ikabên mar kajgo, kute ikabênkôt amijo ba kêtja ne kute mrâmri ne me kute tu pyka krākà'ã par pymjÿr. Kre krânne kam kute par pymjÿr ne kute 'ã kikre pyrāk. Nhyr 'ã ngô tàm ne kute kàjbê me'ã rênñ nhyr rôrôkja pyrāk. Djã nãm kàjbê kukê nhyr ban rôrôk got? Kati, nãm tu ator nhyr ban gru: ane. Dja me'õ kute ikabên mar kêt'o ã ane, ane. Nãm ã Jeju arkum ujarênho âmo anen memã ujarên pa.

Krâkamngônñ nhô bënjadjwÿr kute tu amim Jeju kamnhîxkumrêx.

Mat 8.5

7 ¹Ne kam ate krîbê Kapana'ÿr tẽ. Mã 'ÿr tẽn bôx. ²⁻³Bôx nhyr krâkamngônñ nhô bënjadjwÿr arÿm kuma, kubê ne krâkamngônñhre krăptîbê 100 nhô bënjadjwÿr arÿm kuma, bôxkôt kuma. Kubajtem. Arÿm kuman kam 'ÿr mebêngëtte kwÿ jano. 'ÿr mebêngëttebê idjaer kwÿ jano. Õ âpênñ ne kanê tÿx ne nō. Arÿm tyk'ÿr. Arÿm arkatin nō. Kum ã âpênñ jabêkumrêx ja ne kubê kanên nō nhyr kam kadjÿ Jeju'ÿr ar ano. Ar kute kum arênñ nhyr 'ÿr tẽn ne kute kum ã âpênho mexmã ne 'ÿr ar ano.

⁴⁻⁵Nhyr ar mōn Jeju'ÿr bôx ne kam kum o no katon kum,

—E kum bep tãmja ne mexkumrêx. Mrâmri dja ga 'ÿr tẽn kum ã âpênñ pytã. Nãm kum me bakînhkumrêx ne arÿm me bamã me babikprônñ djã nhîpêx ne. Dja ga on 'ÿr tẽ, anhyro ku'ê.

⁶⁻⁷Nhyr kam 'ÿr tẽ. Bit 'ÿr tẽn 'ÿr kikre tẽpo tẽ nhyr krâkamngônñ nhô bënjadjwÿrja ajte kutã ôbikwa kwÿ jano. Nhyr ar kutã tẽn kajpan kum,

—Bënjadjwÿr, on dja ga akêx ne. Krâkamngônñ nhô bënjadjwÿr ne ar imã, “Ar tẽn kum arê gê on amũ akêx”, ane. Bar kam akutã tẽ. Nãm amã, “Tbënjadjwÿr kaàk, ibënjadjwÿr ngrîrekam ne ga inhûrkwãmã adjãr ba ipijãm karô amã ane. Ingrîre, ikâtâmkam ne ba ba akutã itêm kêt ne, amikam ipijãm kam. Dja ga tu akabênobit inhô âpênho mex nhyr arÿm mexkumrêx ne. ⁸Inhô bënjadjwÿr ne imã kabên, kute raxo ijakrenhja ne imã kabên ba kabên man kôt amijo iba. Ne kam ajte ba ibê me krâkamngônñhre nhô bënjadjwÿrkam ba memã ikabên nhyr me ikabênkôt amijo ba. Ba me'ômã kum, ‘ÿr tẽ’, ane nhyr arÿm 'ÿr tẽ. Ba kam ajte me'ômãdjwÿ, ‘Amrê tẽ’, ane nhyr arÿm amrê tẽ. Ba inhô âpênñmã, ‘On mÿjja kupê’, ane nhyr arÿm mÿjja kupê. Kam ne ba amã, ‘Abënjadjwÿr djwÿnhkam dja ga akabênobit o mex ne’, ane.” Nãm ã krâkamngônñ nhô bënjadjwÿr amã ane, ane.

⁹Nhyr Jeju ar kabên man kam arkam no tyn djã òkre kadjwÿnhbê amim,

—E kum be nãm tu amim ikamnhîxkumrêx ne, ane. Ne kam me itepato kôt mōrja'ÿr akêx ne memã kum,

—Ê, ba me amã arê. Nhÿnh ne me babê idjaer 'õ ã kute tu amim imaro anhyr? Kati, kêtumrêx. Nhyr be nãm tãwã, tãwã kubajtem ne gêt tu amim ikamnhîxkumrêx ne, ane. ¹⁰Nhyr kam krâkamngônñ nhô bënjadjwÿr nhôbikwaja akubyn kikremã tẽ. Kikremã tẽn bôx ne kanên nōrja pumũ. Nhyr mexkumrêx ne, arÿm à kêt ne nhÿ. Tãm ne ja.

Kute me'õ tyk akubyn o tîn.

¹¹Nhym kam akati ngrêre nhym Jeju krĩ 'õmã tẽ. Krĩ nhidjibê Naĩmã tẽ. Nhym kôt ba djwýnhmẽ me kâtãm krãptĩ kôt mõi. ¹²Nhym kam Jeju meo mõi. Meo mõi ã krĩ tẽpo mõi. Nãm bit krĩo rãm ne jao mõi nhym Ar kubê kra tykjao mõi o kajpa. Kikre bu'ã kẽnõ kô kayr jajkwa krekremã o aben kajpa. Amrêbê me'õbê mjên tyk nhym kam kraja adjwýnhdjwý kôt kubê ty. Kute amikamã kra pydjín irja ne kubê ty. Nhym me kam kẽnkre'yêr o mõi o kajpa. Me krãptĩ ne me kẽnkre'yêr bit o mõi, bit kute mekbê idjaer kukrãdjãkôt kẽnkrekam adjãrmã. ¹³Nhym Jeju me'õ nija pumün kam kum kaprĩ: ne kum,

—Kwãrik wãnh ga amýr kêt, ane.

¹⁴Ne kam 'yêr tẽ. 'Yêr tẽn kam 'ã nõi djãbit kupê. Nhym ar kute o mõi, tyko mõi, o mõi týt katikôt kum o dja. Nhym kum kabên ne kum,

—Akmere, ba amã arẽ. Ê, on kãmã nhỹ, ane. ¹⁵Nhym ekrux ne kãmã nhỹn kam kabẽn nhỹ. Nhym Jeju nãmã kungã. ¹⁶Nhym me kunĩ madjã kreti ne kum uman kam Metĩndjwýnhmã raxmẽ mex jarẽho kumex ne abenmã kum,

—Ota Metĩndjwýnh kabên jarẽnh djwýnh rax 'õ me bakam kato, ane.

Ne ajte,

—Metĩndjwýnh ne arým õ me baja 'yêr bõx, ane. ¹⁷Nhym me kam abenmã Jeju jarẽho kumex ne amũ abenmã arẽho prõt ne. Nhym pykabê Djudêjakam me ja kuma. Nhym amũ bu'ã pyka ja kunikôt me abenmã arên kuma.

Djuão'ã ujarẽnh.

Mat 11.2

¹⁸⁻¹⁹Nhym Djuão kôt ba djwýnhdjwý arým kuman Djuãomã arẽ. Nhym adjwýnhdjwý kuma. Mekbê ijê djãkam nõi rã'ãkam ne ar kum mýjja ja kunĩ jarẽ nhym kuma. Kuman kam amiwýr ar ku'uw, amiwýr kôt ba djwýnh 'uw, ar amãnhkrut ne ar ku'uw ne arkum,

—Ê, ar Jeju'yêr tẽn kum, “Djãm ga ne Metĩndjwýnh amrêbê me imã ajarê ga arým bõx. Nãr kon, dja ba me atemã 'õdjwý jabej ajkam ama”? ane. Djuão ne ã arkum anen kam ar ano. Bẽnjadjwýr djwýnh'yêr ar ano. Ar kute omũnh ne tẽn ne kute Djuãomã arẽnhmã ne 'yêr ar ano.

Nhym ar 'yêr tẽn bõx. ²⁰Bõx ne kum,

—Djuão kute ngõnhmã me angjênh djwýnh ne awýr ar ijano ne ar imã, “Ar tẽn kum, “Djãm ga ne Metĩndjwýnh amrêbê me imã ajarê ga arým bõx? Nãr kon, dja ba me atemã 'õdjwý jabej ajkam ama”? ane.” Nãm ã arkum ane.

²¹Nhym kam Jeju arek me utãro dja. Me apýnh kanê djãrimẽ, apýnh me tokry djãrimẽ, me karõ punu kute meo bamẽ, me no rãmẽ, me ja ne meo mexo dja. Me krãptĩ ne meo mexo dja. Djuão kôt ba djwýnh kute omũnh ne akubyn 'yêr tẽn ne kute kôt kum arẽnh nhym kute marmã ne arek me utãro dja. ²²Ne kam arkum,

—Ar'ÿr tēn Djuāomā arē. Ba ne ba arÿm me'ÿr bôx ne me utàro dja nhym me no rā arÿm rīt, me te jakry arÿm mrā, me ī kajēkam tē arÿm kà mex, me amakkre kēt arÿm amakkre mex ne ajkam ama, nhym me tykjadjwÿ arÿm akubyn tīn ne, nhym me me ō mÿjja kēt jamādjwÿ kabēn mex, kabēn ny kàj bē arē. Bir be, ar aje ije meo mexkôt ipumũnhja dja gar tēn kôt Djuāomā arē, ane.

Ne ajte kum,

23 —Me'ō kute tu amim imar ne kute ōkre kadjwÿnhbē ijā amim, “Djām tām, nār kon atēmā”, anhÿr kēt, tām dja kīnhkumrēx, ane. Nām ā Jeju Djuāo kôt ba djwÿnhjamā ane. Nhym ar kuman kam mā 'ÿr akubyn tē.

24 Ar tēm tekrekam memā Djuāo jarēnho dja. Me krāptijamā arēnho djan memā kum,

—Nā gām me aje Djuāo pumũnhmā mō, kapôt kukritkam mō. Mā ne kute? Me bōreja pumū. Bōre ne kōk o wabēn ari ar adjuw. Mūm wabēn adjuw. Nhym pānh wabēn mūm adjuw. Ne ari ar adjuw. Djām ā Djuāo kute anhÿr? Djā nām ā memā kabēn jarēnho ane? Djā nām me jamā kabēn 'ō jarē ne kam ajte me umaje amū me jamā atēmā kabēn 'ō jarē? Kati, nām tu katāt memā kabēn jarēnhkumrēx ne, tu kum me uma kēt ne kabēn pydji memā arēnho tē, kabēn tām jarēnho tē. 25 Djā nā gām me aje Djuāo pumũnhmā 'ÿr aba nhym kubēkà mex jangij ne o ba? Kē, me kute kubēkà mexbit jangjēnh ne kute 'ā amibēno baja ne me bēnjadjwÿr rax nhō kikretikambit ar ba, ikra kēt, āpēnh kēt mex ne ar ba.

26 Bir be, nhym mÿj ne ga me aje omũnhmā mō? Djām Metīndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnh 'ō ne ga me aje omũnhmā mō? Nā, tām. Tām. Ba me amā arē. Djuāo ne Metīndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnh kunī kurām raxi. 27 'Ā ne amrēbē Metīndjwÿnh pi'ōk no'ōkkam me amā,

“Ota ba akukām ajā ujarēnh djwÿnh 'ō jano, kute akukām me akre nhym me kute mar ne akutēp kute axwemā irern katāt amijo bamā.

Kute mrāmri ne me kute me bēnjadjwÿr rūnh kutēp katāt pry jadjwÿrja pyrāk”, ane.

28 Ba me amā arē. Djuāo ne me kunī kurām raxi. Nhÿnh ne me'ō nā tikkre kurūm kator'ō raxo kute Djuāo jakrenh? Kati, bep Metīndjwÿnh me kadjy bēnjadjwÿr ne kute ar me utār ne meo baja, me ja'ō ne te kātām mex ne kute raxo Djuāo jakrenh mexi.

29 Nā, Djuāo ne rax nhym me kunī Djuāo kabēn ma. Nhym me axweja, me kute bēnjadjwÿr bajtemmā pi'ōk kapriō atom djwÿnhdjwÿ me kudjwa kabēn ma. Nām me Djuāo kabēn man ōkre kadjwÿnhbē amim, “Mrāmri ne Metīndjwÿnh katāt meo ba”, ane. Nhym Djuāo arÿm ngōnhmā me angij.

30 Nhym bep mekbē pardjēumē me kute Mōjdjē kukrādjà mar djwÿnhmē, me ja ne me Metīndjwÿnhbē amikati. Metīndjwÿnh kute amim me'ā karō ne me mar kēt ne ar kubē amikatio ba. Nhym Djuāo kute ngōnhmā me angjēnhmā nhym me ate ar kubē amikatio ba.

31 Ije tô mÿj'ā got ba me akamingrāny jakre? Mÿj ne ga me aje urāk?

32 Nā gām me aje me prīre mÿjja kam kīnh kēt pyrāk. Ga me me prīre kikre

kabem krĩn kute abeno bixaêr baja pumũ. Ar ja ne ar ar jamã kabên ne arkum, “Gwaj bakĩnh katio dja, gwaj babixaêro dja ne ngôtàx à'ák”, ane.

Nhym ar kum, “Waj, ar ibixaêr prãm kêtê. Ar itor prãm kêtê. Ar imã wã kĩnh kêtê.”

Nhym ajte arkum, “Gwaj bamỳr kati măn o nhỹ.”

Nhym ar, “Kê, wajre. Ar imã kĩnh kêtê. Ar imỳr prãm kêtê.” ³³Djuão kute ngônhmã me angjênh djwỳnh ne me awỳr bôx. Nãm amijajbu:n kute uba kangôo kôm kêt ne ar ba, ga me amã kĩnh kêt ne kam we, “Nãm ajbã. Me karô punun ar o ba nhym ajbã”, ane.

Be, nã gãm me aje me prĩre pyràk ne amã ja kĩnh kêt ne ajte amã jadjwỳ kĩnh kêt ne. ³⁴Nhym bep ba ne ba mrãmri gêt amijo inhĩ ne me awỳr bôx ne me akam idjàkur iban kôt ikôm iba ga me kam amã ikĩnh kêt ne we ijã, “Kê, tãwã ne kum prãmti, kum uba kangô djànhti.” Ne we ajte ijã, “Me kute bẽnjadwỳr bajtemmã pi'ók kaprĩo atom djwỳnhmẽ me axweobit ne ôbikwa”, anhỹr ar o aba.

³⁵Djãm Metĩndjwỳnh jamak punu got? Axwe amak mex ne prĩne kute amikukãm mỳjja kunĩ mar ne Djuão kute amijajbur ne ar bamã ano. Ne ajte amikukãm umarkam badjwỳ ijano. Ije amijajbur kêtãm ijano. Nhym kôt me amak mex, me amikukãm umar, ar ipumũn kam ôkre kadjwỳnhbê amim, “Mrãmri ne Metĩndjwỳnh mexkumrêx ne amẽ ar ano”, ane. Nãm ã Jeju memã ane. Tãm ne ja.

Me'ô ni jaxwe kute me kudjỳ djào Jeju par kudjỳ.

³⁶Nhym kam mekbê pardjêu'ô nhidjibê Ximão ne Jejumã kum, —Amrê tẽn ikutã anhô kwỳ krê, ane.

Nhym kam kutã ô kwỳ krênãm tẽn bôx ne nhỹ. Nhym me abenmã arê.

³⁷Nhym me'ô nire arỳm kuma. Me'ô nija ne axwe ne krĩ tãmkam arĩk ar ban kam Jeju tẽn ne mekbê pardjêu'ô nhũrkwākam ô kwỳ krêno ỳrkôt arỳm kuma. Arỳm kuman kam 'ỳr tẽ. Nãm ngôn h mexte, kên jakareo ngôn h kam me kudjỳ djào ipun kubyn 'ỳr o tẽn o bôx. ³⁸O bôx ne burũm ibôn mỳro nhỹ. Parbê mỳro nhỹ nhym no kangô prĩne Jeju par kumrã. Par kumrã nhym kam ta amikĩo par ngrã. Kum Jeju kĩnhkam 'ỳr tẽn bôx ne omũn kam amikam pijãm ne kam muw ne prĩne no kangôo par kumrãn kam amikĩo par ngrã. Ne kam par kaô. Kum abêkam par kaôn kam me kudjỳ djào par kudjỳ. ³⁹Nhym mekbê pardjêu'ô kutã Jeju ô kwỳ krêno ỳrja arỳm omũ. Arỳm omũn kam ôkre kadjwỳnhbê amim,

—Be, Jeju kute mar kêt. Bep Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnhkumrêx ne ren arỳm kuma. Mỳj me'ô niwã ma, arĩk ar baja ren arỳm kôt kuma, me'ô axwe kute kupên h kôt ren arỳm kuma. Ren kuman ren aminêje ano. Bep kati kute mar kêt. Kute Metĩndjwỳnh kabên jarênh mar kêt, kàtãm.

Nãm ã ôkre kadjwỳnhbê amim ane. ⁴⁰Nãm ã ane nhym Jeju arỳm kuman kam kum,

—Ximão ba amã ikabên jarê, ane.

Nhym,

—Ã, bẽnjadwỳr, aj rã'ã, ane.

⁴¹Nhym kum,

—Ë, me'ô ne ar amānhkrutjamā pi'ôk kaprĩre ngā. Nām jamā pi'ôk kaprĩ ngrireo 50 ne kungā. Ne ajte jamādjwỳ pi'ôk kaprĩ raxo 500 ne kungā. ⁴²Nhym ar ja amē te akubyn kute kum o pānhmā. Te o ane nhym kam kute arkum pi'ôk kaprĩ nhõr djwỳnhja arkum, “Kwārĩk wānh imā o pānh kêt. Dja ba tu o akno”, ane.

Bir be, nhym gêdja kum abê rax ne? ane. ⁴³Nhym kam Ximāo Jejumā kum,

—Kon, birām tāwā, kute kum rax ne ôr ne kute pānh tu o biknorwā gêdja kum kĩnh rax ne, ane.

Nhym kum,

—Nā, kôt ne ga aje arēnhwā, ane. Nija ne axwe rax. Ba arỳm axwe kunĩo aknon kum pānh jarēnh kêt ne. Kam ne kum ikĩnh rax ne, ane.

⁴⁴Ne kam nija'ỳr akēx ne Ximāomā kum,

—Ë, djā nā gām nija pumũ? Be, nā bām anhũrkwāmā wadjā ga aje imā ngô nhõr kêt, ije amipar ku'õnh kadjy aje imā ôr kêt. Nhym bep tāmja ne no kangôo ipar kumrān kam amikĩo ipar ngrā. ⁴⁵Ga ne ga amā ikĩnh kêtka aje inhine kaôr kêt nhym bep tāmja ne ibôx totokbê arek ipar kaôro nhỹ. ⁴⁶Ga ne ga aje ikrā ngrānh kêt nhym bep tāmja ne me kudjỳ djāo ipar kungrā. Tāmja ne kum ijabêkumrēx ne prĩne ijo djuw mex ne. ⁴⁷Kam ne ba amā, “Tāmja ne axwe krāptĩ ba arỳm tu kunĩo ibiknorkumrēx ne. Ga kum ijabê raxja pumũ. Nhym bep ije me'ô jaxwe ngrireo ibiknor ne amipānh kum ikĩnh ngrĩre”, ane.

⁴⁸Ne kam nijamā kum,

—Arỳm ne ba ajaxwe djāri arỳm kunĩo akno, ane.

⁴⁹Nhym kam me Jejumē ro'ā ô kwỳ krēno kumexja abenmā kum,

—Djijāk tō mỳj me'ô ne gêt me axweo biknoro ba? ane.

⁵⁰Nhym bep Jeju ne nijamā kum,

—Ga ne ga mrāmri aje tu amim ikamnhĩxkumrēx nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm apytā, on adjumar mex ne tē, ane. Tām ne ja.

Ar nire kute Jejuo djuw mexo ba.

8 ¹Nhym kam tũmbê Jeju ajte pyka kunĩkôt ipôko mō. Krĩ rũnhmē krĩ kryre kunĩkôt memā Metĩndjwỳnh kukrādjā'ā ujarēnh ipôko mō. Ne kāj bē memā kabēn ny, kabēn mex'ā ujarēnh mō. Mỳj kabēn mex'ā? Bir, Metĩndjwỳnh kute me utār ne me kadjy bēnjadjwỳr ne kute ar meo bamā tām. Tām ne memā arēnh ipôko mō. Nhym kôt ba djwỳnhbê 12 kôt mō.

²Nhym me niredjwỳ kôt mō. Mỳj me nire nā? Bir, me karō punumē apỳnh me kanē djāri kute kubê me utārjadjwỳ ne me kôt mō.

Marij me kute kum Madarena anhỹrja, kurũm ne Jeju kute me karō punuo 7 ne apôx ne anorja.

³Ôbê ne Djôwanā, Kudja prô. Kudja ne kubê bēnjadjwỳr raxbê Erodji nhõ nêkrēx pumũnh djwỳnh.

Ôbê ne Xudjana. Nhym ajte me kwỳ rax ne me kôt mō. Be, me nire tām ne me kôt mōn ô pi'ôk kaprĩreo aro djuw mexo mō, o arkum mỳjja jamỳnh mō.

Kute bàygogore 'y'ã Metĩndjwỳnh kabẽn jakre.

Mat 13.1; Mak 4.1

⁴Nhym me apỳnh pyka kunĩkõt Jeju'ỳr mõn bõx ne 'ã kumex. Me krãptĩ ne me 'ã akuprõ nhym kam Jeju Metĩndjwỳnh kukrãdjà'ã memã mỳjja jakre. ⁵Nãm mekmã kum,

—Ê, õ pur djwỳnh ne kute õ purkam bàygogore kremã 'ỳr o tẽ. 'Ỳr o tẽn o bõx ne kam ar 'yo ukabêr mrã, ane. Nãm mekbê idjaer kute mỳjja kre kadjy tu mỳjja 'yo akabê, bàymê bàygogore 'ymê, ja ne me kute purkam kremã o mrãn kam purkam o ukabêr mrã. Kute mrãmri ne me kute katêbàri 'yo ukabêr mrãnhja pyræk.

—Be, me'õ ne ar bàygogore 'yo ukabêr mrã. Nhym 'y kwỳ prykam rôrõk ne. Nhym me paro pykamã angij nhym te ingrõt mã nhym me prĩne paro pykamã angij. Nhym kwênhdjwỳ mã prĩne kuku.

⁶Nhym 'y kwỳ kênpo'ã rôrõk ne ingrõt totokbê tu ingrõt mjô. Mrãmri ne kên'ã pyka prorrekam 'y rôrõk ne 'êx ne ingrã mex ne te kên mã arêo ingãn arỳm ty.

⁷Nhym 'y kwỳ mrỳnhĩkam rôrõk ne kam mrỳnhĩmê ro'ã ingrõt ne. Nhym kam prĩne o akno.

⁸Nhym bep 'y kwỳ ne pyka mexkam rôrõk ne kam ingrõt ne abatàn ne ijj rũnh ne 'y krãptĩkumrêx. Ijy kam 'yja amũ o amijakren kam 'y pỳnhkõt kubê 100 ne. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju memã anen kam ajte kàj bê memã kum,

—Godja ga me ajõ ajamakkre mex jabej, on ama, ane.

⁹Nhym kam kõt ba djwỳnh abej kukij ne kum,

—Mỳj'ã ne ga bàygogore kre jakre? ane.

¹⁰Nhym arkum,

—Bep ar amãbit dja ba mỳjja bipdjuro amirĩt ne. Metĩndjwỳnh kute ar apytàr ne ar akadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar ar ajo baja, ar amãbit dja ba kukrãdjào amirĩt ne. Nhym bep me jamã dja ba kukrãdjà'ã mỳjja jakren memã arê,

“gê me te kute mỳjja pumũnhmã ari ar abej rĩt ne te kute mỳjja marmã te ari ar amako akêx ne mar kêt kumrêx ne.”

¹¹Nã, ar amã dja ba kukrãdjà jarê. Ije kukrãdjà'ã mỳjja jakreja jarê.

'Yja, me'õ kute 'yo ukabêrjabê ne Metĩndjwỳnh kabẽn. ¹²'Y prykam rôrõkja ne me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar kajgoja'ã akre. Bit me kute amim Metĩndjwỳnh kabẽn markumrêx ne 'ã ngrã tỳxmã nhym ate Xatanaj jãm meo amijakren mekbê Metĩndjwỳnh kabêno akno. Me kute tu amim markumrêx nhym Metĩndjwỳnh kute kubê me utàr karõ ne jãm meo amijakren mekbê Metĩndjwỳnh kabêno akno.

¹³Kênkam 'y rôrõkja ne me kute amim Metĩndjwỳnh kabẽn mar 'iry kêt ne kangaja'ã akre. Nãm me Metĩndjwỳnh kabẽn man bit kum kĩnhkumrêx o tẽn kajgo. Kute mrãmri tu amim markumrêx kêtê. Ajkwaobit ne kute mar. Kute 'y nhingrõt ne arê kêt kam tebê tykja pyræk. Kute amim mar 'iry kêt nhym ate apỳnh me kaprĩ djàri kute ikô'yrmã 'ỳr bõx nhym arỳm kanga.

¹⁴Mrÿnhĩkam 'y rôrôkja ne me kute Metĩndjwÿnh kabēn mar ne kam ate ajte kute jām mÿjja marja'ã akre. Nām me arÿm amim Metĩndjwÿnh kabēn man kam 'ãno ãm kēt ne. Djã nām me Metĩndjwÿnhbit man ar o ba? Kati, nām me jām umar punu djã 'ômē nēkrēxmē mÿjja me kute o amikĩnhjamē mÿjja jakôtbit amak bēn ne ne kam amũ amim Metĩndjwÿnh kabēn maro årwÿ kētkumrēx ne. Kute mrÿnhĩ kute prĩne bàygogo nhingrôto bikēnh nhym kam iij kēt mexja pyrāk.

¹⁵Nhym bep pyka mexkam 'y rôrôk ja ne me kute tu amim markumrēx ja'ã akre. Nām me tu amim Metĩndjwÿnh kabēn markumrēx ne tu 'ã ngrà tÿx ne kam mũm ate ibej mÿjja 'õ mar kēt ne tu mrāmri 'ãno djan mã kôt ajkamē. Kute 'y nhingrôt ne abatànħ ne iij mexkumrēx ne kumex ja pyrāk. Tām ne ja.

Kute ngōnhpôk'ã memã Metĩndjwÿnh kabēn jarēnh djwÿnh jakre.

Mak 4.21

¹⁶Ba ajte ar amã 'ôdjwÿ jarē. Djām me kute ngōnhpôkmã angjēnh ne kute ngōnho 'ã pro got? Ne kute ikwã djã krakri umjÿr got? Kati, ngōnhpôk ne me kum angij ne tu kēnhkam umjuw nhym memã kikre kre kurwÿo ku'ê. Nhym me mrān wangij nhym prĩne memã irã. Dja gar ã abē ngōnhpôk măn prabê ã memã Metĩndjwÿnh jarēnho ane gē me kuma.

¹⁷Ê, amũ akati 'ôkam dja mÿjja bipdjur kunĩ amirĩt ne. Nhym mÿjja pudjurdjwÿ amirĩt nhym me kunĩ kuma. ¹⁸Kam gēdja gar mÿjja kunĩ kute amirĩt kētri prĩne ikabēn ma. Gora ar amim aprĩn ikabēn ma. Me kute tu amim imarkumrēxmã dja Ibām ijo amirĩto tē gē me amim imar rax. Nhym bep me ajkwaobit kute amim imarjabē dja Ibām ijo apdju. Dja prĩne inēje me no'ã pron mekbē ijo apdju. Tām ne ja, ane. Nām ã Jeju arkum amijarēnho ane.

Jeju kamymē nã te 'ÿr àrmã.

Mat 12.46; Mak 3.31

¹⁹Nhym kam Jeju nãmē kamy ar 'ÿr tē. Ar kute omũnhmã ne ar 'ÿr tē. Nhym me 'ã kumex. Nhym ar te 'ÿr bikamēnhmã te 'ã meo ane. Nhym me 'ã ãptĩ: ane. Prĩne Ar kubē utã. ²⁰Nhym kam me'õ Jejumã kum,

—Ota anãmē akamy ar amrēbē awÿr bôx ne akuri ku'ê, te kute apumũnhmã kikre kabem ku'ê, ane.

²¹Nhym kam kum,

—Me kute Metĩndjwÿnh kabēn mar ne kute kabēnkôt amijo baja, o ne ba inã, o ne ba ikamy, o ne ba inhōbikwakumrēx, ane.

Kute kôkmã bēn tÿx.

Mat 8.23; Mak 4.35

²²Ne kam amũ akati jakam kôt ba djwÿnhmē ro'ã kàkam wadjàn nhÿ. Nhym kam arkum,

—Gwaj gop imôti nhikjēmã rê, ane.

Nhym kam ar kum,

—Gêto, ane.

Nhym kam ar mō. ²³Kôknhōkākam ne ar mō. Mō: nhym kam Jeju ōto nō. Nhym kam ar̄ym kōk wabê. Âbêr t̄yx nhym ar̄ym kam ngō aben mok ne. Nhym kam ngō kute aben mokkam ar̄ym kākam ngō ipu ne. Ne ar̄ym ar̄ 'yr. ²⁴Nhym Jeju arek ōto nō. Arek ōto nō nhym kam kôt ba djw̄ynh 'yr prôt ne tok ne kum,

—Meo ba djw̄ynh, meo ba djw̄ynh, gop ano t̄yx, ota gwaj ar̄ym badjār 'yr, ane.

Nhym kam ekrux ne kâjmā dja. Ne kam kōkmā bēn t̄yx ne ngō kute aben moktijamā bēn t̄yx nhym ar̄ym ngō anhikrê nhym ar̄ym kōk djâbêr anhikrê. Nhym ar̄ym ngō anhikrên nō. ²⁵Nhym kam Jeju arkum,

—M̄ykam ne gar imar kêt ne tu amim ikamnh̄ixkumrêx kêt ne? ane.

Nhym kam ar madjākam e tuk anen kam ari aben pumũho kumex ne kam abenmā kum,

—Ije tô m̄y me'ō got ja? Nām tu gêt kōkmā kabēn ne ngōmā kabēn nhym tu kabēnkôt anhikrê, ane. Ar̄ym ne Jeju kōkmē ngōmā kabēn nhym anhikrên nō.

Me karō punu krāptī kute me'ōo ba.

Mat 8.28; Mak 5.1

²⁶Nhym kam ar mō. Mō:n ar̄ym ikjēmā rê. Mekbê Djeradja nhō pyka'yr rê. Aben kōnh ne pykabê Garrêjamē mekbê Djeradja nhō pyka. Aben kōnh ne aktā akàx nhikjê'ā krī. Nhym kam ar̄ym ar̄ ikjê'ā mekbê Djeradja nhō pyka'yr rê. ²⁷Nhym kam Jeju wabi. Krībê Djeradjakam me kra 'ō ne me karō punu ar o ba nhym kam Jeju bōx nhym omũn kam 'yr prôt ne. Amrêbê me karō punu kute ar o ba tũmkam ne ar kubêkà jangjênh kêt ne ba. Kēnkrekambit ba. Kikremā bōx kêt. Kēnkrekambit ne ar ba, me kute kēnkrekam me angjênh jakambit ne ar ba. ²⁸⁻²⁹Me karō punu kute ar o baja ne me te kute uwpren kubê ijēmā te o ane. Nhym me karō punu kute ar o bakam mrāmri 'it̄yxkumrêx ne. Nām me te pa djuwpren te te djuwpre nhym tu amijā kàxirāx kukê. Nhym me karō punu mā arwā'yr kujaêko ba, mā 'yr kangō. Nām ā me karō punu ar o anh̄yro ba. Be, tām ne Jeju pumũn kam 'yr prôt ne. 'Yr prôt ne parbê tu m̄yrbê t̄ym ne amra. Nhym Jeju ar̄ym me karōjamā kum,

—Me karō punu on akato, ane.

Nhym kam ar̄ym amra ne. Ne kam kâj bê kum kabēn ne kum,

—Jeju, Metĩndjw̄ynh pymao kubê kumkati kra, m̄y ne ga aje ijomā? Kwārīk wānh ijo abikēnh kêt, ane.

³⁰Nhym kam Jeju kukij ne kum,

—Mā ne anhidji kute? ane.

Nhym kum,

—Ibê ne Krāptĩtire, ane. Me karō krāptī: kute ar o ba'ā ne,

—Ibê ne Krāptĩtire, ane. ³¹Kwārīk wānh ga mũm me ijanor kêt, ane. Ne kâj bê kum kabēn ne, aminêje kum kabēn ne, ne kum,

—Kwārīk wānh ga kre ry typydjija'ȳr me ijanor kêt. Kwārīk wānh kam me ijo abikēnh kêt ba me itokry kêt, anhȳro nh̄y.

³²⁻³³Nhym kum ajmā angrô jamyre krānhrekam kumex. Kute pi'ô pyrāk ne àkuro kumex. Nhym kam me karô punu Jejumā kum,

—Dja ga angrô jamyre'ȳr me ijano. Dja ga angrô jamyre'ȳr me ijano ba me kum wangjê, ane.

Nhym kam memā,

—Rā'ā, ane. Nhym kam me karô punu ar̄ym kum iren mā kurūm katon angrô jamy'ȳr mōn kum wangij. Nhym angrô jamyre umaje bōm t̄ym ne pyka krā'ȳrkam mōn ngô to do: ane, akāx prēk'ā ne mōn nox nhym kam ngô kunī nhimex ne. ³⁴Nhym kam me kute ô krito djuw mex djw̄ynhja omūnho dja. Omūnho djan prôt ne kam bōx ne memā arê. Me ô krīkam me jamā arēn bu'ā krīkam me jamādjw̄y arê.

³⁵Nhym kam me Jeju'ȳr prôt ne. Kute omūnhmā 'ȳr prôt ne. Nhym kam me karô punu kute ar me'ôo baja ar̄ym mexkumrēx ne Jeju parbê nh̄y. Kubêkà jangij ne nh̄y. Ar̄ym umar mexkumrēx ne nh̄y. Nhym me omūn kam t̄in prām ne. ³⁶Nhym kam me kute Jeju pumūnh djw̄ynhja mekôt prôt ne ajte katon kam memā arēnho dja, Jeju kute me'ôkam me karô punu janorja memā arēnho dja. ³⁷Kam pykabê Djeradjakam me jamê bu'ā krī krykam me ja ne me Jejumā kabēn ne kum,

—On me ikurūm tē, on mā me ikurūm tē, ane.

Me kum uma t̄yxkam ne me ā aminêje anoro ane. Nhym kam Jeju kāmā wadjà. ³⁸Nhym kam Jeju kute me karô punubê me'ô pytārja te kôt krà ne kum,

—Ba akôt tē. Ba akôt tē, ane.

Nām te ane nhym aminêje nēn kum,

³⁹—Kati, arek dja. Mā akubyn tēn anhūrkwākam memā amijarê, Metīndjw̄ynh kum akaprīn kute apytār̄kôt memā amijarê, ane.

Nhym kam ā anen kam mā akubyn tēn kam ar̄ym kikre kunīkôt kikrepdjitā memā ar amijarēnho ba, Jeju kum kaprīn kute utār̄kôt ar memā amijarēnho ba.

Kute me'ô kurerer akubyn o t̄in.

Mat 9.18; Mak 5.21

⁴⁰Nhym kam Jeju kāmā wadjàn ajte akubyn ikjēmā mōn rē. Nhym me kam amako krī nhym ar̄ym bōx nhym me kam kīnhkumrēx ne. ⁴¹⁻⁴²Nhym kam me'ôbê Djajru Jeju'ȳr tēn bōx. Djajrubê bēnjadjw̄y'r'ô, me bikprōnh djākam bēnjadjw̄y'r'ô. Ne kam Jeju'ȳr tēn bōx ne kabem tu m̄yrbê t̄ym ne kam kum,

—Dja ga inhūrkwāmā tē, ane. Ne kam kum krao no katoro dja. Kra pydji, kra prīti ne kanēn nō. Ar̄ym tyk 'ȳ:r ne nō nhym kam kum o no kato. Nhym kam Jeju kôt tē. Me krāptī Jeju'ā aō ne kunoro mō.

⁴³⁻⁴⁴Nhym kam tēmkôt me'ô nija kôt bōx ne 'ā kubêkà nhidja kupê. Nām ar kamrô apōx ba. Amrêbê ne ar kamrô apōx ba. Ar̄ym 'ā amexbê 12. Nām prīne amijā amibê pi'ôk kaprī kunī krēn kajgon mex kêt rā'ā ne. Nām te me

kane djwýnh o ane. Nhym bep Jeju tẽmkôt ne 'ã kubẽkà nhidjabit kupên, tãmkam arým kamrô ngrà, arým mex ne. ⁴⁵Nhym kam Jeju memã kum,

—Mỳj me'õ ne ikupê? ane.

Nhym me kunĩ aminêje kum,

—Kati, kon, me'õ, me'õ, anhỹro kumex.

Nhym kam Pedru kum,

—Bẽnjadjwýr, djãm me kräre: got ga “Mỳj me'õ ne ijã kubẽkà kupê”, ane.

Me kute gwaj bamã ipôk mex ne kute gwaj bakunoro mörjakam ga, ane.

⁴⁶Nhym kum,

—Nà, arým ne me'õwã ikupê. Ipymao ne ba arým me'õwã mex ne arým kuma, ane.

⁴⁷Nhym nija te kute kubê amipdjurmãn kam ta amim,

—Kati, arým ne kuma, anen kam 'ỳr tẽ. 'Ỡr tertet tẽ. Umaje tertet tẽn tu mỳrbê tým ne kum amijarẽ. Me ipôkri tu kum amijarẽnho nõ. Kute 'ã kubẽkà kupên ne tãm kam mexkôt kum amijarẽnho nõ. ⁴⁸Nhym kum,

—Àpnhĩre nã gãm tu amim ikamnhĩxkumrẽx ne. Aje amim ikamnhĩxkumrẽx kôt ne ba arým apytã. On adjumar mex ne mã akubyn tẽ, ane. ⁴⁹Kum kabẽnõ ãm rã'ã nhym bẽnjadjwýr nhũrkwã kurũm me'õja tẽn kajpan kum,

—Onĩj arým akra ty. Kwãrĩk wãnh ga memã ujarẽn djwýnhmã akrao ano kator kêt, ane.

⁵⁰Nhym Jeju arým kuman kum,

—Kwãrĩk wãnh ga akaprĩ kêt ne akrakam adjumar punu kêt. Dja ga tu akra'ã ikamnhĩxkumrẽx nhym arým akubyn mex ne, ane.

⁵¹⁻⁵³Nãm ã anen kam mã 'ỳr tẽ. Tẽn kam ũrkwãmã bõx. Nhym me arek abej ãmrao kumex. Nhym kam mekmã kum,

—Kwãrĩk wãnh ga me amỳr kêt. Kati, tyk kêtê, nãm õto nõ, ane.

Nhym me arým tyk mexkôt omũn kam Jeju'ã keketo kumex ne aprỳo kumex, ne we,

—Be nãm we, “Nãm õto nõ”, ane.

Nhym kam aminêje me ja nê, mekôt mörjamẽ me kute tyk jabej ãmrao kumexjamẽ aminêje me nê. Nhym bep Pedrumẽ Djuãomẽ Xijagumẽ tyk ne nörja nãmẽ bãmmẽ ar ajbit ne ar kôt wadjã. ⁵⁴Nhym kam Jeju ikra 'amỳn kum,

—Àpnhĩre, kàjmã nhỹ, ane.

⁵⁵Nhym kam karõ akubyn kum wadjã nhym akubyn tĩn ne ekrux ne kàjmã nhỹ. Nhym kam Jeju nãmẽ bãm arkum,

—Ar kum mỳjja 'õ ngã gẽ kukrẽ, ane.

⁵⁶Nhym nãmẽ bãm ar abenkam no tyn dja. Nhym kam arkum,

—Kwãrĩk wãnh gar memã arẽn kêt. Dja gar tu mekbê udju, ane.

Kute Ar kubê 12 janor.

Mat 10.5; Mak 6.7

9 ¹Nhym kam akati 'ôkam Jeju amikôt ba djwýnho akprô. Kôt ba djwýnhbê 12ja ne aro akprô. Apýnh me ô pyka djàri kute 'ýr ar anormã ne aro akprôn arkum,

—Ë, ikabênkôt dja gar me nêje me karô punu jano. Ne apýnh me kanê djàri me utàro mō. Ba dja ba ar amã ipyma jadjà gar kam ipymao apýnh me kanê djàri meo mexo mōn me karô punu kute meo ba djàri kubê me utàro mō.

²⁻⁵Ar apa, ã, ba ar amã arê. Kwārīk wānh gar anhō mýjja'ô byr ne o amôr kêt, akajpar djà'ô byr ne o amôr kêt, ajênh tur ne o amôr kêt, anhō kwý krên djà, anhō pi'ôk kaprī, anhō kubêkà'ô kwārīk wānh gar o atêm kêt. Dja gar tu anhýkam mō. Mōn kam apýnh me ô pyka djàri me 'ýr ajmã. Dja gar me'ô nhürkwākam bōx ne nhý, kwārīk wānh ajte amũ amã me'ô nhürkwā 'ô kīnh ne 'ýr amôr kêt. Dja gar tu bōx ne kikrekam abōxwā tām kam tu arek kam anhikwāo dja. Dja gar memã arênh pan kam arým ajte amũ pyka 'ô'ýr tēn ajte kikre 'ôkam tām ne. Ne ajte amũ tēn 'ôkam tām ne. Ne ajte 'ôkam tām ne.

Dja gar krī 'ôkam bōx nhym me kum ar akīnh kêt ne kute ar akabēn mar prām kêt jabej, gar kam arým tu amörkumrêx ne. Tu amörkumrêx kadjy amiparkà'ã pykawã tatak ne. Aje me kute akabēn mar prām kêtjao amirīt nhym Metīndjwýnh kute omũnh ne amũ 'ôkam kute memã pānh jarēnh kadjy dja gar amiparkà'ã pykawã tatak ne. Dja gar kàj bê memã kum, “Onīj Metīndjwýnh kute ar me bapytār ne me bakadjy bēnjadjwýr ne kute ar me bajo bamã”, anhýro mō. Ne kam kôt meo mexo mō, ane. Nām ã Jeju kôt ba djwýnhmã me'ã karōo anen kam mã me'ýr ar ano.

⁶Ar ano nhym kam ar arým krī kunīkôt ajmã ne kàj bê memã Jeju'ã ujarēnh ny jarēnh mōn kôt meo mexo mō, apýnh krī kunīkôt ne ar ajmàn ba.

⁷⁻⁸Nhym kam bēnjadjwýr raxbê Erodji arým Jeju'ã ujarēnh man kôt ba djwýnh kute meo mexo mörja arým adjwýnhdjwý ma, ne kam te kute marmã. Nām me apýnh kabēno noo biknor mex ne. Nhym te kute mýjja marmã. Jeju'ã ne me ari kabēn kwý jarê: ne abenmã kum,

—Bep Djuão kute ngônhmã me angjênhja ne we ajte tīn ne kato, ane.

Nhym ajte me kwý we,

—Me bakukāmārebê Erij ne ajte kato, ane.

Nhym ajte we me kwý,

—Bep Metīndjwýnh kabēn jarēnh djwýnh amrêbê tyk ne ajte we tīn ne kato, ane.

Nhym kam Erodji te kute apýnh me kabēn ja marmã. ⁹Ne kam ta amim,

—Ije bep Djuão ne ba arým mut krāta. Nhym mỳj me'õ got ja ba arým 'ã ujarēnh ma, ane. Ne kam te kute Jeju pumūnh prāme.

Kute tepmẽ djwỳo meo djuw mex.

Mat 14.13; Mak 6.30; Dju r 6.1

¹⁰Nhym kam arým Jeju kute ar anor nhym ar mōrja ajte akubyn 'ỳr mōn bōx ne kum amijarē. Nhym kam krīmā me umaje ar ajbit aro tẽ. Krĩ nhidjibē Bexadamā ne aro tẽ. ¹¹Ar ajbit kute o mōrmā nhym ate ajte me kātāmja kōt krāptĩ:n bōx. Nām me abenmā Jeju mōrkōt arēn kam ajte kōt mō. Djā nām Jeju me krāptĩ pumūn memā àkrē? Kati, nām me krāptĩ pumūn kam tu memā kabēn mex jarē. Nām Metĩndjwỳnh me kadjy bēnjadjwỳr ne kute me utār ne ar meo bamā memā arē ne kam ajte kōt me kanē pytāro dja.

¹²Nhym kam arým me'ã amykry tẽ. Nhym kam kōt ba djwỳnhbē 12ja 'ỳr tẽ. Jeju'ỳr tēn kum,

—Ije gop on me ano. Gop on me krāptĩja me ano gē me apỳnh krīmā ajmān bu'ã krĩ kryremādjwỳ mōn wānh kam õ kwỳ krēn wānh kam nōn ta amikadjy mỳjja by. Nhym nhỹnh ne mỳjja 'õ ne me kute krēmā ne me jakam ar ba. Arwākam ne gwaj ar baba, ane. ¹³Nhym kam Jeju kōt ba djwỳnhmā kum,

—Ar ga dja gar mekmā mỳjja ngā gē me kukrē, ane.

Nhym ar kam kum,

—Ije kati, ar inhō djwỳbē 5 ne tepdjwỳ amānhkrut. Jabit. Be, djām mỳjja rax? Nār djām ar imōr ne ije gwaj banhō pi'ók kaprĩo me krāptĩja kadjy ije djwỳ byrmā? ane.

¹⁴E kum bep me krāptĩkumrēx. Me my'ã akrebē 5.000. Nhym kam arkum,

—Ē, dja gar meo 50'ã kabēn ne me krĩo tẽ.

¹⁵Nhym kam kōt ba djwỳnh meo 50'ã kabēn ne me krĩo tēn me krĩ pa. ¹⁶Nhym kam Jeju djwỳbē 5ja byn tep amē kubyn kāmā krān kājkwā pumūn Metĩndjwỳnhmā òdjānh jarē. Ne kam djwỳmē tep kokij ne kam kōt ba djwỳnhmā kungā. Nhym kam amū memā kungā, me krāptĩjamā kungā. ¹⁷Nhym me kam kukrē. Nhym kam me kunĩ õ kwỳ krēn kam ajnekumrēx. Nhym kam djwỳmē tepja'ã kātām. Nhym kam kōt ba djwỳnh anhyjao atom ne. Djwỳmē tep janhyjao atom nhym kam 'ã kàbē 12. Djām djwỳmē tep ngri got.

Pedru kute Jebubē Krituo amirĩt.

Mat 16.13; Mak 8.27

¹⁸Nhym kam 'ókam Jeju ate mekbē tēn kam Metĩndjwỳnhmā amijarēnh nhỹ. Nhym kōt ba djwỳnhbit kuri krĩ. Nhym kam Jeju kute amijā ujarēnh marmā abej ar kukij.

—Ē, ar imā ijā me ujarēnh jarē ba kuma, ane.

¹⁹Nhym ar kam kum,

—Ije kum be nãm we me ajo Djuão kute ngõnhmã me angjênh djwýnhja, nhym me kwý ajo me bakukãmãrebê Erij, nhym me kwý ajo Metíndjwýnh kabên jarênh djwýnh tũm ajte akubyn tĩn ja'õ, ane.

²⁰Nhym kam arkum,

—Ne ar gadjwý mã ne gar imar on? Mýj'ã ne gar ijakre? ane.

Nhym kam Pedru kum,

—Kati, abê ne Kritu. Abê me inhõ Bênjadjwýrbê kumkati. Metíndjwýnh amrêbê kute me bakukãmãremã ajarênh ga aje me ipytàr ne aje ar me ijo abamã amrêbê kute me imã ajarênh ba me ije ar akam amako iba, ne arým Metíndjwýnh ajano ga arým bõx, ane.

²¹Nhym kam arkum,

—Nà, kôtô. Kwãrĩk wãnh gar memã ja jarênh kêt. Dja gar tu mekbê ipudjurkumrêx ne, ane. Ar kute udjurmã ã arkum arênh týxo ane. ²²Ne ajte arkum,

—Ë, dja me prĩne ijo ajkê, ba itokry rax ne. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk ba dja ba itokry rax ne. Dja mebêngêtemê me kadjy Metíndjwýnh mar djwýnh nhõ bēnjadjwýrmē Mōjdjē kukrādja mar djwýnhmē kum ikĩnh kêt ne ikanga ne kam tu ibĩ nhym ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ba kam akubyn itĩn ne, ane.

²³Ne kam ajte me kunĩmã kum,

—Gêdja ga me ajõ mã ikôt abikamēnh prãm jabej kwãrĩk wãnh amidjwýnhbit mar ne amijo kĩnh kêt. Dja ba ityk kadjy inhõ pĩte'y mýn itokry: ne. Dja ga me ajõ ijã amijakren aje pĩte'y mýnh mãn prãbê amã atokry pyma kêt ne amã ijabê rã'ãn kam myt kunĩkôt ikadjy amiman mã ikôt ajkamê. ²⁴Me kute amidjwýnhbit mar ne me kum tokry pyma, me tãm gêdja me tyn kam me biknor tokry djãkam tẽ. Nhym bep me kum ijabêkumrêx ne kute amidjwýnhbit mar kêt nhym me kute me par jabej me tãm gêdja me amiptàn ar tĩn ne ba rã'ã: rã'ã. ²⁵Ne ren me'õ pykabê mýjja mexja kunĩ, nêkrêx kunĩ ren ari o atom ne o ban kam ren ty, je mã dja kam nê? Kati, nãm ren ty nhym ren õ nêkrêxja ren wãnh kumex.

²⁶Godja me'õ ikam pijàm ne ikabēnkam pijàm jabej ba badjwý amipãnh kam ipijàm ne. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk gêdja ba amipãnh tãwãkam ipijàm ne. Dja ba ajte iraxo me awýr bõx. Ibãmmê kadjy mrãnh djwýnh jadjēnhmē umao ipyma:n me awýr bõx. Ibê kumkatio bõx nhym tãmja ikam pijàmja ba badjwý arým amipãnh kam ipijàm ne.

²⁷Ba me amã arê. Ibãm dja ijã bēnjadjwýr rax mē ba ipymao me apytàn ar me ajo iba. Dja gar adjãmja akwý atĩnri iraxkôt ipumũ, me akadjy ibēnjadjwýr rax ne ipymakôt ipumũ. Mrãmri ne ba ikabēnja, ane. Nãm ã Jeju memã kabên jarênh ane.

Jeju adjênho kute amijo amirĩt.

Mat 17:1; Mak 9.2

²⁸Nhym 'ã pi'ók kamrêk pydjĩ nhym aro tẽ, Pedrumê, Xijagumê, Djuão aro tẽ, krãnh'ýr aro tēn imõkmã aro bõx. Kute Bãmmã amijarēnhmã ne 'ýr aro

bôx. Ne kam Bämmã amijarê. ²⁹Bämmã amijarênhô dja nhym ajmã nokre o nhym atemã nokre nhym 'ã kubêkãdjwý aka: ne. Akakam adjênh ne.

³⁰⁻³¹Nhym ar my amãnhkrut ne kum kabêno dja. Môjdjemê Erij ar amrêbê tyk, ar tãm ne ar katon kum kabêno dja. Nãm ar adjênh ne uma:kumrêx ne kum kabêno dja. Jejumê ne ar abenmã kabêno dja. Jeju tyk'ã ne ar abenmã ujarênhô dja. Krîraxbê Djeruxarêkam me kute bînmã ne ar abenmã arênhô dja. Metîndjwýnh kute tykmã kum 'ã karôkôt ne ajte ar 'ýr bôx ne kôt abenmã arênhô dja.

³²Nhym Pedru ar ôtdjwakumrêx ne arek ôto ikwã. Ne kam no tỳx ne kam Jeju pyma, adjênhkôt omũ nhym amê ar kuri âmjadjwý tãm ne. Kam kubêkã jadjênh ne kam mexkumrêx ne ku'ê. ³³Nhym arým ar amê tēm 'ýr dja nhym Pedru Jejumã kum,

—Bênjadjwýr, mrãmri ne bar jakam bôx ne akuri nhỹ nhym mexkumrêx ne. Bar apýnh ar amã kîkre'ã irôx nhîpêx, ga anhômê, Môjdjê nhômê, Erij nhômê. Amãnhkrut ne ikjêkêť dja bar ar amã ipêx, ane.

Kute amikabên'ô mar kêť. Pedru ta ne amikabên'ô mar kêťkam âm tu arîk kabên ja jarê. ³⁴Kum kabêno âm rã'ã nhym kam kakrã arým prîne aro akno. Nãm kakrã kute prîne aro biknorkam arým ar tîn prãm ne.

³⁵Nhym kam kakrã kurũm Metîndjwýnh arkum kabên ne arkum,

—Be, ikra ne wã. Ar omũ. Ikra ja ne ba àpênh kadjy amijo utàn amim kudja. Tãwã dja gar kabên man kabênkôt mrã, ane.

Jeju me karô punumã bën tỳx.

Mat 17.14; Mak 9.14

³⁶⁻³⁷Nãm ã arkum kabên anen anhîkrê nhym kam Jejumê kôt ba djwýnh ar ate ku'ê. Amê ar myja arým mã nhĩ'ãm tẽ.

Nhym akati nhym kam Jeju akubyn krãnhre kurũm aro ruw. Aro ruw ne kam mã aro mō. Aro mō nhym me krãptĩ ar kutã mōn ar kajpa. Djãm kam got ar kute Jeju jadjênhkôt omũnhja memã arê? Kati, Jeju ar pykabê bari ne ar mekbê udju ne.

³⁸Nhym me ar kajpa nhym me ipôkri me'ô myja kàj bê kum akij,

—Bênjadjwýr, gop ikraja pumũ. Ikra myja ne pydjii. ³⁹Ota me karô punu'ô ar ibê ikra paro ba. Nãm 'ýr ban bôx nhym ar ijaêrbê tu amra: ne. Nãm amran rôrôk ne àmnhîrênhô ikwã, ajmrô prôto ikwã. Ne kam kute amijo pyka titik kurêje prîne amingã. Kute kum irer prãm kêťkumrêx. ⁴⁰Nã bãm te akôt ba djwýnhjamã ikrao a'uw nhym kute imã ikra pytãr kêťkumrêx, te kute imã utãrmã te o ane, ane. Nãm ã Jejumã kra jarênhô ane. ⁴¹Nhym kam Jeju me'ýr akêx ne memã kum,

—Ije me akamingrãny aje amim ikamnhĩx kêťkumrêx. Me ajaxwe. Mã dja ijã akati, akamãť kô kute ba me akam arek ar iba. Nã bãm me awýr bôx ga me ajamakkre kêťkumrêx ne prîne akabêno ikaty. Nã bãm te amiwýr me akam ama ga me arîk ar aba, ane. Ne ajte bãmjamã kabên ne kum,

—Amrê akrao tẽ, ane.

⁴²Nhym kam 'ÿr tẽn pa 'amÿn Jeju'ÿr o tẽ. 'ÿr o tẽmràm nhym ajte me karõ punuja o pyka kôpênàt ne. Krajao pyka kôpênàt nhym àmnhirẽnho nõ. Nhym Jeju me karõ punujamã bẽn tÿx nhym umaje bõm tÿm. Nhym kam Jeju kum krao mex ne akubyn bãmmã kungã. ⁴³Nhym me kôt omũ, Jeju kute Metĩndjwÿnh pymao o mexja me kôt omũ ne ari aben pumũnho kumex. Djãm Metĩndjwÿnh pyma ngri got. Nhym me Jejukam no tyn kumex rã'ã nhym Jeju kôt ba djwÿnhmã kum,

⁴⁴—Gora ar amijamakkrekam ikabẽn janhô. Ë, ba ije amijo inhĩ ne me awÿr irwÿk gẽdja me memã ikanga, ikurê djwÿnhmã ikanga, ane. ⁴⁵Nhym ar kute kabẽnja mar kêtikumrêx. Nãm ar ajmã amakkre nẽ, te kute marmã. Ne kam te kute kukjêrmãn kam pijãm ne.

Jejukôt ba djwÿnh kute abenbê bẽnjadjwÿr pytår tẽ.

Mat 18.1; Mak 9.33; Pir 2.3

⁴⁶Ne kam kabẽnno aben japanho mõi, kôt ba djwÿnhja kabẽnno aben japanho mõi. Mÿj mÿr jabej? Bir, nhÿnh kôt ba djwÿnhja 'õ gẽdja bẽnjadjwÿr raxo aben jakre. Ja mÿr jabej ne me kabẽnno aben japanho mõi. ⁴⁷Nhym Jeju kôt ba djwÿnh kute kabẽnno aben japanho mõi kute ar tãri amako mar kêt. Nãm tu mũm kuma ne kam me'õ prĩre pa 'amÿn amijakÿxkõt kudja. ⁴⁸Kudjan arkum, —Ë, gar me'õ prĩreja pumũ, kâtãm mexja pumũ. Dja me'õ ikôpdji'ã kum me'õ prĩreja, me'õ kâtãmja kĩnh ne kam arÿm badjwÿ kum ikĩnh ne. Dja me'õ kum ikĩnh ne kam kum Ibãmdjwÿ kĩnh ne, Ibãm kute ijanorjadjwÿ kum kĩnh ne. Ë, me'õ kâtãm mex gẽdja ja pãnh bẽnjadjwÿr rax ne, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwÿnh kute amijo rax prãmjamã kabẽn jarẽnho ane.

⁴⁹Nhym kam Djuão kum,

—Bẽnjadjwÿr, ba amã arẽ. Me'õ gwaj bakôt ba kêt'õ ne tu me karõ punu kute me'õo bamã anhidji jarẽ. Kum anhidji jarẽn me karõmã kum, “Ba Jeju kukwakam amã ikabẽn. On kum anhire”, ane. Nãm ã kum anhÿro dja, bar arÿm omũ. Ne kam gwaj bakôt ba kêt kam bar kum, “Kwãrĩk wãnh”, ane. Nãm ã Djuão kum ane.

⁵⁰Nhym kam kum,

—Kati, kwãrĩk wãnh 'ã kum akabẽn kêt. Ba ar amã arẽ. Me'õ kute ar ajo kurê djwÿnh kêt ne arÿm tu mrãmri ar ajo õbikwa, ane. Nãm ã Jeju kum ane.

Pykabê Xamarijkam me ja kute Jeju kanga.

⁵¹Nhym arÿm Bãm kute kãjkwamã o àbirmã arÿm õ akati 'ÿr bõx 'ÿr. Nhym kam krĩraxbê Djeruxarẽmã krã. Nãm te kam mÿjja pyma, mÿjja tokry nhym tu 'ÿr tẽmmã kràn kam 'ÿr tẽ. ⁵²Ne kam 'ÿr tẽmkôt amikukãm kôt ba djwÿnh kwÿ jano. Ar mrãnh ne me bajtem, Xamarijkam me jakam bõx ne kam kute Jeju kutêp ikwã djã jabej ne kum õ kwÿ krẽn djã jabej nhym bõx ne kam kam õ kwÿ krẽn ne kam nõr kadjy nàràam amikukãm 'ÿr ar ano. 'ÿr ar ano nhym ar mrãn bõx. ⁵³Bõx nhym kam Xamarijkam me ja aminêje ar ano. Jejumẽ kôt ba djwÿnh Ar kubê idjaerkam. Ne mekbê idjaer nhõ pykabê Djeruxarẽ'ÿr mõi rkam. Kam ne

Xamarijkam me ja kum ar kurêkumrêx, me kute abeno kurê djwýnh tũmkam. Kam ne me kum ar kurên kum ar kĩnh kêt ne tu aminêje ar ano. ⁵⁴Nhym kam kôt ba djwýnhbê Xijagumê Djuão ar me omũn kam Jejumã kum,

—Bênjadwýr, dja bar kuwy'a Abãm 'wý gê kàjkwa kurũm kuwy tỹm ne prĩne me kuga gê me xêr, nẽn, ane.

⁵⁵Nhym ar'ýr akêx ne ar omũn arkum bẽn tỹx ne,

—Kati, kwārĩk wãnh, ane.

⁵⁶Nhym ar kunĩ ajte tu atemã krĩ 'õ'ýr mō.

Me kute tu Metĩndjwýnh maro mōrkumrêxmã.

Mat 8.18

⁵⁷'Ýr mō nhym me'õ kum,

—Ê, ba arek akôt tẽ. Dja ga nhĩ'ãm amrãnh katã ba akôt mrã, ane.

⁵⁸Nhym kam kum,

—Ê, ga djoti pykakam kreja pumũ. Ne kwênh kýjrũm aêja pumũ.

Mrymê kwênhbit ne ôt djà, kute amim pyka kre pumũnhkôt kam ôt djà, nhym bep kati, ba ne ba inhõ kikre kêt, inhikwã djà kêt. Ije amijo inhĩ ne me awýr irwýk nhýnh ne inhõ kikre ja? Nhýnh ne inhikwã djà ja? Kati. Kon, gop ga amiman kam ikôt atêm jabej nàr kon arek dja, ane.

⁵⁹Ne kam ajte ta me'õmã,

—Ikôt tẽ. Ikôt tẽn mã ikôt ajkamê, ane.

Nhym kam kum,

—Adjỹm, Bênjadwýr, ibãm kumrêx gêdja ba akubyn tẽn adjã. Ibãm ne ajbir ibê ty, ane.

⁶⁰Nhym Jeju kum,

—Gê me kute Metĩndjwýnh mar kêt wãnh me tyk jadjã. Me kute mar kêt ne me kute mrãmri ne me tyk jamakkre kêt pyrãk. Gê me wãnh õbikwa tyk jadjã, ane. Nhym bep ga dja ga ikôt Metĩndjwýnh'ã adjujarênh tẽ, Metĩndjwýnh me akadjy bênjadwýr ne kute ar me ajo bamã gêdja ga 'ã adjujarênh tẽ, ane. Nãm ã Jeju kum ane.

⁶¹Nhym me'õjadwý Jejumã kum,

—Bênjadwýr, ba dja ba akôt tẽ. Inhũrkwã kumrêxkam dja ba inhõbikwamã amijarên kam akôt tẽ, ane.

⁶²Nhym kum,

—Djãm me purkam àpênh katêri kute kum irer got? Kati, mýjja wãkam ne me apên àpênh mrãn tu àpênh inomã rênhkumrêx ne. Djãm me kute Metĩndjwýnhdjwý maro ban konenh krākàr got? Kati, dja ga tu amim maro tẽn tu maro atêmkumrêx ne. Dja ga maro mōn mar konenh krãtan kam Metĩndjwýnh nhõ pyka'ýr abõx kêtumrêx ne. Metĩndjwýnh kute me utàr ne me kadjy bênjadwýr ne kute ar meo baja dja ga 'ýr abõx kêt ne, ane. Nãm ã Bênjadwýr Jeju arkum ane.

Kute Ar kubê 70 janor.

10 ¹Nhym kam Jeju kute arkum arênh nhijukri ajte amim ar kwỳ rax ne ar umjuw. Me kwỳo 70 ne amim ar umjuw. Nãm amim aro aben nhikjê'ã kabên ne amim ar umjuw, kute ar anor kadjy. Kute ar anor nhym ar kukâm môr ne kumrêx pyka kunîkôt, krî kunîkôt mormã. Dja ĩ Jeju ar kudjwa ã ane, ar kudjwa krî kunîkôt bôx mō.

²Ne kam kute ar anor nhym ar môr kutã prîne me'ã arkum karō ne arkum, —Me kute Metĩndjwỳnh mar prãmja ne me kumex. Nãm me kute mrãmri ne bãy arỳm abôr tyk ne kumexja pyrãk. Nhym bep Metĩndjwỳnh'ã ujarênh djwỳnh ne ngrêre kute bãykam me ãpênh djwỳnh ngrêre ja pyrãk. Kam dja gar me kadjy Metĩndjwỳnh 'uw gê me'ỳr 'ã ujarênh djwỳnh jano gê me kuman kam tu amim kamnhĩxkumrêx. Kute mrãmri ne me mrãnh ne kute me ò purkam bãy pumũnh ne mrãnh ne bôx ne kute kadjy me ò pur djwỳnhmã arênh nhym me kute amũ kadjy me kwỳmã arênh nhym me ban kute memã ê ja pyrãk. Dja gar ã me kadjy Metĩndjwỳnh 'wỳro ane.

³Ê, on dja gar mō. Arỳm ne ba ije me'ỳr ar ajanormã. Ar aje memã ijarênhmã ne ba ar ajano. Dja gar me kam bôx nhym me ikôpdji'ã ar ajo kurê djwỳnh ne kum ar apar prãm kumrêx ne. Kute mrãmri ne rop kute mryki'átomtĩ kra par prãm kumrêx ja pyrãk. ⁴Ê, dja gar tu anhykam mō. Kwãrĩk wãnh gar anhō katôk'y djã jamãnh kêt ne ajênh tur ne o amôr kêt. Ne aparkã 'õ byr kêt. Dja gar ajamãnhkrut'ã kabên ne pyka kunîkôt aben ngrã. Kwãrĩk wãnh gar apỳnh krî djãrĩ kôt ajmã gê me'õ ar ajō kajpan amã kabêno akukrão ãm kêt. Dja gar tu amrãnhkôt me'õmã akabên jarênh tẽn tu mã tẽn.

⁵Dja gar mrãn bôx ne me'õ nhũrkwãmã wadjàn kam kum, “Gora adjumar mex ne ar aba”, ã ane. ⁶Dja umar mex prãm jabej arỳm mrãmri akabênkôt umar mex kumrêx ne. Nhym bep djãm kum umar mex prãm kêt ne kam ũrkwākam me jamẽ ro'ã umar punu mex ne ar ba. Me jabit dja me umar punu. Gar kam gajbit adjumar mex ne ar aba. ⁷Dja gar kikrekam abôxwã tãm kam tu arek kam anhi kwão dja. Kwãrĩk wãnh gar bôx ne kikrekôt ar aba kêt. Dja gar kikrekam abôxwã tãm kam gê me ar ajo djuw mex ne ar amã mỳjja ngã gar krẽ, tu kam apijãm kêt kumrêx ne krên kôt ikôn adjumar mex kumrêx. Ar aje memã Metĩndjwỳnh'ã adjujarênh pãnh, ar aje memã 'ã adjujarênh aku'ên atyk djã pãnh dja gar tu anhō kwỳ krẽ.

⁸Dja gar krî 'òkam bôx gê me kum ar akĩnh ne ar akam ukapri jabej ar amã mỳjja ngã gar tu krẽ. ⁹Krĩwākam ar abôxwã, kam me kute ar amã kabên mex jarênh tãm kam gêdja gar me kanê pytàn memã kum, “Arỳm ne Metĩndjwỳnh me akadjy bẽnjadjwỳr ne kute me apytār ne kute ar me ajo ba 'ỳr. Arỳm ne me ajo rãm ne ja”, ane. Dja gar ã memã ane. ¹⁰Nhym bep djã gãm ar krî 'òkam bôx nhym me kum ar akĩnh kêt ne aminêje ar ajano gar kam tu me ipôkri memã akabên jarênh tẽn. Ne memã kum,

¹¹ “Ē, dja bar me abê me anhō pyka ja amiparkà'ā tatak ne. Ar ije me ajaxweo amirīt ga me aje omūnh kadjy. Gora me ar ikabēnja ma. Ē, arým ne Metīndjwýnh me akadjy bēnjadjwýr ne kute me apytār ne kute ar me ajo bamā ga me ate amā kīnh kêt ne ar imā, ‘Kati, me ije akabēnwā mar prām kêt-kumrēx’, ane. Me aje ā ar imā anhýrkam ne bar me abê me anhō pykaja amiparkà'ā tatak ne.” ¹² Dja gar ā memā akabēn jarēnhō ane. Ē, ba ar amā arē. Krī wākam me wā ar aje mebê amiparkà'ā me ō pyka tatakja me tām gēdja me tokry rax ne. Metīndjwýnh kute memā axwe pānh jarēnh nhō akatikam godja krīwākam me wā meo bikēnh raxo Xôtōmakam me ja jakrenh mex ne.

¹³ Watī:re Koradjikam me wā. Watī:re Bexadakam me wā. Dja ga me atokry rax ne. Ba ren me bajtem nhō pykabê Xirumē Xidōkam ren mýjja rūnhja, mýjja pumūnh kêt ja kwý 'y nhym ren me omūn ren arým amrēbē amim katon ren wānh amijaxwemā ire. Ne ren kute kum irero amirīt kadjy kubēkàbē exopa jangijn ren amijā mro prà tatak ne. Ne ren kam iwýr amijo akēx. Nhym bep kati, inhō me wýnhkam me ga, Koradjikam me gamē Bexadakam me gamē me akam ne ba te mýjja pumūnh kêt kwý rax ne ipēx ga me omūnh kajgon kam ajaxwemā anhirer kêt ne iwýr amijo akēx kêt-kumrēx ne. ¹⁴ Metīndjwýnh kute memā axwe pānh jarēnh nhō akatikam godja me ajo bikēnh raxo me bajtem nhō pykabê Xirumē Xidōkam me ja jakrenh mex ne.

¹⁵ Krīrāxbē Kapanakam me gadjwý djām me aje amijo adjāmran aje amijo raxmā? Djām me aje amijo rax ne aje araxo aje kàjkwa tēpmā? Kati, dja Metīndjwýnh aparmā me biknor tokry djāmā me amē ga kam me atokrybit ma.

¹⁶ Nā, dja gar aben nhikjē'ā kabēn ne pyka kunīkôt ajmān memā ijarē. Godja me'ō ar akabēn man badjwý ikabēn ma. Nhym ate me'ō kum ar akurēn ar akabēn mar kêt ne badjwý kum ikurēn ikabēn mar kêt ne. Dja me'ō badjwý kum ikurēn ikabēn mar kêt ne ne Ibām kute ijanor djwýnhjadjwý kum kurēn kabēn mar prām kêt ne, ane.

Nām ā Jeju aro 70 ne kute ar anor kutā arkum kabēn jarēnhō anen kam aro aben nhikjē'ā kabēn ne ar ano, pyka kunīkôt ar bimānhmā ar ano.

¹⁷ Nhym ar mōn memā Metīndjwýnh'ā ujarēnh mōn me kanēbē me utāro mō:n kam akubyn mō, kīnhkumrēx ne akubyn mō. Mōn bōx ne kam Jejumā kum, —Bēnjadjwýr, nā bām ar akabēnkôt me karō punu jano nhym me karō punu anhidji jarēnh kajgokambit apymaje prôt ne, ane.

¹⁸ Nhym kam arkum,

—Ā, me karō punu ne gar ano. Nhym bep arým ne me karō nhō bēnjadjwýrbē Xatanaj kàjkwa kurūm tēn tým ba arým omū. Nām amikrā kêt mex ne tým kute na jadjēnh tamikrā kêt mex ne rōrōk ja pyrāk. Gar aje Xatanaj nhō àpēnh kujaēko amōro aje arým pa nhikjē 'yr rax mexja pumū. ¹⁹ Be, arým ne ba ar amā ipyma jadjā gar te kangāmē makmē mry kakrit djāk-rēja kunī 'ā aku'e nhym mýjja ipymaje ajmā ar ajo kêt-kumrēx ne. Nhym te me bakurē djwýnh pyma gar ipymao tu kujate nhym ajmā ar ajo kêt-kumrēx ne. ²⁰ Be, ja ne kajgo. Me karō punu ar akabēn pymaje prôt ja ne kajgo. Tām ne ngrire.

Nhym bep kàjkwakam Metĩndjwỳnh kute ar anhidji'ã pi'òk no'òk ja ne mrãmri rax. Tãm ne kubê kumkatikumrêx. Kam dja gar tu akĩnhkumrêx.

²¹Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnhmã anen kam arỳm kĩnhkumrêx ne. Metĩndjwỳnh Karô ne kum kĩnh jadjà nhym kam kĩnh rax kato. Ne kam Bãmmã amikĩnh jarên kum,

—Djũnwã, ota ga anhô kàjkwam anhô pyka djwỳnh. Amã ne ba amikĩnh jarê. Nã gãm me amikukãm umarmê me kute mỳjja mar rũnhjabê mỳjja ja pudju ne kam me kute amijo prĩre pràbê amijo rũnh kêtjamã mỳjja amirĩt ne. Mrãmri Djũnwã, nã gãm ã aje anhỹrkam mrãmri mexkumrêx. Adjukaprikam ne ga amim me'ã karô ne arỳm ã meo ane. Ba kam badjwỳ ikĩnhkumrêx ne wãm amã amikĩnh jarê. Nãm ã Bãmmã amijarênho ane.

²²Ne kam ajte kôt ba djwỳnhmã kum,

—Ibãm ne imã kukràdjà kunĩ jarê ba kam ar o iba. Nhỹnh ne jakam me'ô prĩne idjåtari? Kati, Ibãmbit ne prĩne kute imar ne kute arỳm prĩne idjåtari. Nhym Ibãmdjwỳ. Nhỹnh ne me'ô kute ikudjwa noo Ibãm pumũnh ne kute kukràdjàkôt mar? Kati, bajbit. Bajbit ne ba prĩne inoo Ibãm pumũn kam idjukabikôt me kwỳmã kukràdjà'ã idjujarênh tẽ. O me kwỳmã o amirĩt nhym me arỳm prĩne ikôt kuma, ane.

²³Ne kam kôt ba djwỳnh'ỹrbit akêx ne me kàxã ar amakri arkum arên arkum,

—Ar ga ne gar akĩnhkumrêx. Ar ga ne gar anoo mỳjja pumũ. ²⁴Ba gop ar amã arê. Me kute Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnh tũmmê me bẽnjadjwỳr tũmdjwỳ krãptĩ te kute omũnh prãme, ar anoo aje mỳjja pumũnhja te kute omũnh prãme, ne ar ajamako aje mỳjja marja te kute marmã. Nhym bep kati, ar gajbit ne gar anoo mỳjja pumũnh kêt kwỳ pumũn mỳjja ma. Ar ga ne gar akĩnhkumrêx ne, ane.

Me'ô kum kurê djwỳnh kaprĩn o djuw mex.

²⁵Nhym kam akati 'òkam Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh'ô Jeju kabên maro nhỹ. Kabên maro nhỹn kàjmã dja. Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhja kàjmã dja. Kute Jeju no mex jabej kabimã kàjmã dja. Kute Môjdjê kukràdjà jabej Jeju kujjêrmã, Jeju kute kukràdjà kupa'ã arênh kadju nàrànm ne amikadju kàjmã 'ỹr djan kum kabên ne kum,

—Bẽnjadjwỳr, mã gêdja ba amijo nhym kam Metĩndjwỳnh pãnh imã itĩn rã'ã rã'ão itĩnmã imã arê? ane.

Nhym kam kum,

²⁶—Mã ne Môjdjê kukràdjà'ã pi'òk no'òk kute? Mỳj ne ga kam omũn arỳm ama? ane.

²⁷Nhym kam Môjdjê kukràdjà mar djwỳnh Jejumã kum,

—Nãm,

“Me anhô Bẽnjadjwỳr djwỳnh, me Atĩndjwỳnh dja ga amã kĩnh, amã abêo katat me kunĩ, mỳjja kunĩ jakre.

Djãm ajajkwaobit amã Metĩndjwỳnh jabêmã? Kati, ajamak, akadjwỳnhbê, akukràdjà kunĩ dja ga me amã abê.

Ne ajte amã amibu'ã me ja jabê. Kute ga amã amijabêja pyrãk dja ga
ã amã amibu'ã me ja jabêo ane”, ane.

Nãm ã Môjdjê kukràdjà'ã me bamã pi'òk no'òko ane.

²⁸Nhym Jeju kum,

—Nà, kòt ne ga arê. Dja ga ã ar o anhÿro aban kam arÿm tu
atĩnkumrêx ne, ane.

²⁹Nhym kam Môjdjê kukràdjà mar djwÿnh òkre kadjwÿnhbê amim,

—E kum kati, imã Metĩndjwÿnh jabê rax kêtê, ne imã ibu'ã me ja jabê
rax kêtê, ane. Ne kam pijãm ne amijã maje,

—Nhym ne ibu'ã dja ba imã abê? ane. ³⁰Nãm Jeju kukij nhym kam kum,

—Ê, me'ò ne Djeruxarê kurũm krĩraxbê Djeriko'ÿr ruw. Ne kam tẽ.

Tẽ nhym kam arÿm me àkĩnhĩ wÿnhrà m kum nõn tẽmrãm o arĩn kubê
kubêkãmê kubê mÿjja kunĩo prõt ne kam titik ne mã prõt ne. Nhym kam
wãnh wakrekam tyko nõ. ³¹Tyko nõ nhym kam me kadj Metĩndjwÿnh
mar djwÿnh'ò pry'ã tẽ. Tẽn omũn kam iròbê apan mã tẽ. ³²Nhym mekbê
Rewi'ò, adjwÿnhdjwÿ Metĩndjwÿnhmã àpên'h'ò kòt tẽn adjwÿnhdjwÿ tãm
ne. Nãm 'ÿr tẽn irãn omũn tẽn iròbê apan mã tẽ.

³³Nhym bep me'ò, Xamarij kam me ja 'ò ne arkòt tẽ. Xamarij kam me ja kute
me bajo kurê djwÿnh ja 'ò ne arkòt tẽ. Arkòt tẽn 'ÿr bõx ne omũn kam kum kaprĩ
ne. Omũn kam rerek ne kum kaprĩ. ³⁴Ne kam me kute o tÿm ne kute titik kurêje
kute apÿnh kà rênha kum oy. Kadjwati kangôo kum oyn kam ajte mÿjja kute
rõny kangô pyrãko kum oy. Ne kam kubêkào kupu. Prĩne kupun kam ta ò mryja'a
kudjin o tẽ. O tẽn atemã me'ò nhũrkwã'ÿr o bõx ne kam prĩne o djuw mexo dja.

³⁵Nhym akati nhym kam pi'òk kaprĩ raxja amê kaba. Ò kikre
djwÿnhjamã kaban kum kungãn kum, “Ê, dja ga prĩne imã tãmjao djuw
mexo dja, prĩne ikutêp imã o djuw mexo dja. Dja ga 'ã aje pi'òk kaprĩ krẽn
jabej ba kam bõx ne arÿm ajte amã o pãnh, ajte akubyn ibòxkam”, ane.

Be, tãm ne ja. Nãm ã Xamarij kam me ja'ò kum kurê djwÿnh kaprĩn o
djuw mexo ane. ³⁶Gop imã arê. Nhÿnh ar 'òja ne kute o kamy? Djãm tẽn
ne kute omũnh ne iròbê àpanha? Nàr kon, djãm kòt tẽmja? Nàr kon djãm
Xamarij kam me ja'ò?

³⁷Nhym kam kum,

—Nà, me'ò kum kaprĩja. Me'ò kum kaprĩja ne o kamy, ane.

Nhym kam kum,

—Nà, kòtò. Nà, ga kam gadjwÿ tẽn ã kudjwa akurê djwÿnh o anhÿro
aba, ane. Nãm ã Jeju Xamarij kam me ja'ò ukaprikòt kute kurê djwÿnh o
kamyja'ã ujarênho ane.

Matamê Marij'ã ujarênh.

³⁸Nhym kam Jeju ar mã mõi kam atemã krĩ 'òkam bõx. Kam ne me'ò
nire nhidjibê Mata. Mata ne ukaprikumrêx ne kam Jejumã kum,

—Amrê inhũrkwãmã tẽn kam anhõ kwÿ krẽn kam nõn akòkam kòt, ane.

Nhym kam kum,

—Á, aj mã, ba kam wãm akôt tẽ, anen kam ũrkwãmã tẽ. Ũrkwãmã tẽn kam 'ỳr wadjàn nhỹ. ³⁹Nhym Mata kanikwỳnhbê Marijja nhỹ. Arek Bẽnjadjwỳr'ỳr tẽn parbê nhỹn kam kàjmã kôt ôkren kabẽn maro nhỹ.

⁴⁰Nhym Mata àpênh ra:x ne. Jeju ô kwỳ krẽn mex kadjy ne àpênh raxo djan kam Marijmã kabẽn ne. Marij kute kôt kum mỳjja 'ô kupênhmã. Ne kam Jeju'ỳr tẽn kum,

—Bẽnjadjwỳr, djãm aje imar kêt? Ikanikwỳnh ne ikôt àpênhmãn ate ari akuri ba. Ba kam bajbit ar mỳjja kupênho iba. On amrẽ ano gẽ tẽn gop ikôt apê, ane.

⁴¹Nhym kam Bẽnjadjwỳr kum,

—Àpnhĩre, àpnhĩre Mata. Nã gãm ari mỳjja man kam akabẽn wã jarẽ. Nã gãm mỳjja krãptĩ kupê ne kôt mar ar o aban kam adjumar punu.

⁴²Nhym bep mrãmri mỳjja pydji ne mexkumrẽx. Tãm ne arỳm Marij o nhỹ. Nãm ikabẽn maro nhỹ. Ja ne mexkumrẽx. Kwārĩk wãnh arek ikabẽn maro nhỹ. Wãm ije awỳr anor prãm kêtê. Gêdja arek ikabẽn maro nhỹn prĩne ikabẽn man kam o biknor kêtumrẽx, ane. Nãm ã Jeju ane. Tãm ne ja.

Ar kute Metĩndjwỳnhmã kabẽn'ã arkum karõ.

Mat 6.9

11 ¹Nhym kam Jeju akati 'ôkam Metĩndjwỳnhmã amijarẽnho dja. Kum amijarẽnho djan kum amijarẽn pa nhym kam kôt ba djwỳnh'ô kum,

—Bẽnjadjwỳr, gop ar imã arẽ. Ar ije Abãmmã amijarẽn kadjy gop ar imã arẽ. Mã dja bar kum ikabẽn ja o? Djuãobit ne kôt ba djwỳnhmã kabẽn'ã karõ. Gadjwỳ dja ga ar imã 'ã karõ bar akudjwa Abãmmã amijarẽnho iba, ane.

²Nhym kam arkum,

—Ê, dja ga goja ar aje Metĩndjwỳnhmã amijarẽn kadjy kum,

“Djũnwã, gẽ me ame:xo amex man amim ajarẽn abenmã ajarẽ.

On me kadjy abẽnjadjwỳr ne ar meo aba.

³Myt kunĩkôt ar ijajkwa mãnkhutã mã ar imã inhõ kwỳ krẽn djã ngã.

⁴Dja bar akam ijaxwe ga tu ar ijaxweo akno. Ar badjwỳ dja me'ô ar ikam amikrà bar akôt tu o akno. Kam dja ga ar ijaxweo akno.

Godja me kute ar imã axwe'ã àpnẽn katã ga ga ar ijo tỳx bar mebê idjãm tỳx ne ijaxwe kêt. Tãm ne ja.”

Dja gar ã kum anhỹr ar aba, ane.

⁵⁻⁶Ne kam ajte ar kute Metĩndjwỳnhmã amijarẽn 'ãno ãm kadjy arkum kabẽn jarẽn arkum,

—Ga ren ar ajõ anhõbikwa'ô ajbir bõx, akamãt kô ipõkri bõx ga ren aje kadjy mỳjja'ô byrmã tẽn ren anhõbikwa 'ômã kum, “Nãr, imã angã, anhõ djwỳ 'ãmro amãnkhut ne ikjêkêt imã 'ô ngã gẽ inhõbikwa kukrẽ. Nãm iwỳr y:n kam ajbir bõx. Ba kam kadjy mỳjja jabej tẽ. Kadjy inhõ mỳjja kêtumrẽx ba kam kadjy ije akutã djwỳ kwỳ byrmã tẽ. Gop on imã angã.”

7Nhym ren anhōbikwaja arek ōto nōr prāme ren amā,

—Kati, inhōtdjwaa. Ije amā ōr prām kêt. Arým ne ba kikre'ā ijê ne arek ikrao inhikwā. Kājma idjām prām kêtê. Amū dja ga tē gē me'ō amā 'ō ngā, ane.

8Bir be, ba ar amā arê. Ga kam ren arek 'ā adjà'wýro dja, mā 'ā 'uw nhym kam ren arým kājma djan ren, “Ba on kum kungā gē wām o tē ba gop ikujrēnh kêt ne gêt arek inhōto nō”, ane.

Djām ar aje abeno anhōbikwakam ne amā kungā? E kum kati, ê, aje mā 'ā 'wýrkam ne amā kungā. Apijām kêt ne aje 'ā 'wýr 'āno adjāmkam ne amā kungā, ar atu mǎnhkutā amā kungā.

9Bir be, kam ne ba ar amā, “Dja gar tu mýjja 'ā 'uw, mā mýjja'ā 'wýro tē nhym Metĩndjwýnh arým ar amā kungā. Gar aje mā mýjja jabej ne kam arým kum akatorja pumū. Ne kam ajte mā kikre kabem ō kikre djwýnhmā akabēno aku'ê nhym arým kute ar amā kikre 'ā 'yrja pumū.” Dja gar ā Metĩndjwýnh 'wýro ane.

10Be, me kute mýjja'ā 'wýr 'āno ānja dja arým Metĩndjwýnh memā kungā. Gar me kute mýjja jabej ne kum apōxa pumū. Ne kam ajte me kute kikre jajkwa krekremā kabēno ku'ê nhym arým me kute memā kikre'ā rēnhja pumū. Dja gar gadjwý ā mýjja'ā Metĩndjwýnh 'wýro ane nhym arým ar amā kungā.

11Nhýnh ne ar akra'ō tēn tep'ā ar ajuw gar kum kangā ngā? 12Ne ōkrēnē'ānh ngre'ā ajuw gar kum makre ngā? Arkati. 13Be, gar ajaxwekam aje akramā mýjja mex nhōrja pumū. Nhym bep kǎjkwakam ar Abām mextire ta gēdja ar amā amū mýjja mex nhōro ar ajakren ar amā Amikarō ngā. Gēdja gar Metĩndjwýnh Karō'ā 'uw nhym tu ar amā kungā, ta mextire ne ar baja gēdja ar amā Amikarō ngā, ar amā Amikarō jano, ane. Nām ā Jeju me kute mýjja'ā Bām 'wýr nhym ōdjānhkōt kute memā Amikarō nhōrmā ā memā 'ā ujarēnh o ane.

Me kute Jejuo Xatanaj nhō àpēnh.

Mat 12.22; Mak 3.20

14Nhym kam me karō punu ar me'ōo ba nhym kabēn kētkumrēx ne. Me karō ajmā ajkwa o nhym kabēn kētkumrēx ne. Nhym kam Jeju bōm kumē. Bōm kumē nhym arým mā tē nhym arým kabēn ne. Nhym me kam ari aben pumūn Jejukam no tyn kumex. 15Nhym bep me kwý ne me abenmā kum,

—Kê, djām Metĩndjwýnh kabēnkōt? Kati, Bedjēbu. Me karō punu nhō bēnjadjwýrbē Bedjēbu kabēnkōt uma proo ne ar bōm me karō rēnh o ba, ane. Xatanaj nhidji 'ōbē ne Bedjēbu.

16Nhym ate me kwý kum,

—Goja on mýjja'ō nhipēx ba me omū, Metĩndjwýnh pýma proo mýjja pumūnh kêt goja 'ō nhipēx ba me omū, ane. Jeju kute Metĩndjwýnh pýma proo kute mýjja pumūnh kêt'ō nhipēx mar jabej ne me kute kabimā kum ane. 17Nhym Jeju ta prīne me ōkre kadjwýnhbē me kabēn ma, me kute Bedjēbu pýma proo ne ar bōm me karō rēnh o ba anhýrja me kadjwýnhbē prīne kuman kam memā kum,

—Godja me ō pyka tāmka abeno kurê djwýnh mā ne ren me kam nē? Nām ren ā me anen kam ren arým amijo ajkē. Nhym ren me ta ūrkwā

tãmkam abeno kurê djwýnh mã ne ren me kam nê? Nãm ren ã me anen kam ren arým abeno apêx.

¹⁸Bir be, Xatanajdjwý ta ò àpênhmẽ ne ren abeno ajkij ne ren abeno kurê djwýnh, mã ne ren me kam nê? Mã ne ren Xatanaj nê? Nãm ren anen kam ren arým abeno apêx. Nã gãm me we ijã, “Bep Bedjêbu pyma proo ne ar bõm me karõ punu rênho ba”, ane. Ije gêdjãm Xatanaj ta ajte jãm ò àpênho akêx ne ar bõm rênho ba. ¹⁹Ba ren Bedjêbu kabênkôt ren bõm ar me karõ punu rênho iba nhym ren mýj me'õ kabênkôt ne me anhõ àpênh bõm ar me karõ rênho ba? Ar jadjwý ne ar bõm me karõ rênho ar o ba. Djãm ar adjwýnhdjwý ne ar we Xatanaj kabênkôt ar bõm me karõ rênho ba. Ga ren me arkum ja jarê nhym ren ar me amã, “Ije tò djãm Xatanaj ta kute ò àpênho bikênho ba got.”

²⁰Nhym bep kati, Metíndjwýnh pyma proobit ne ba ar bõm me karõ punu rênho iba. Ga kôt arým Metíndjwýnh me awýr bõxja pumû. Metíndjwýnh kute me apytâr ne me akadjy bënjadjwýr ne kute me ajo bamã me awýr bõxja pumû. ²¹Ba ajte atemã me'õ'ã amijakre ga me ama.

Me'õ ne ò kikrekam kruwmẽ rop'io nhý ne o ò nèkrêx pytàn o nhý. Umao amim ò nèkrêx pytàn o nhý. Nhym me'õ ajmã kute ò nèkrêx o kêtumrêx. ²²Nhym bep atemã me'õ kute umao akrenh mex ne tu bõx ne krew tã o tým ne kubê kunio pôx ne kam kubê nèkrêxo prôt ne, kubê mýjja kunio prôt ne. Kute umao ò nèkrêx pytâr ne o ýrja tu kubê o prôt ne memã kungrã. Ba ne ba ipymao Xatanaj jakrenh mex ne kam amijo aptàn kubê ò krito iprôt ne.

²³Me'õ kum ikính kêt ne arým mrãmri ijo kurê djwýnh ne. Ne ikôt àpênh prãm kêt ne arým Xatanajkôt apê. Dja me'õ kum ikính kêt ne kam ajte kum Xatanaj kính kêt ne kam amijã, “Ba dja ba ate ikrân ar mrã, amidjwýnhbit man ar o mrã”, anen arým Xatanajkôt apê, ane. Nãm ã Jeju memã ane.

²⁴Ne kam ajte me karõ punu'ã ajarên memã kum,

—Me karõ punu pydjín kute ar me'õo baja ne arým kurûm katon tẽ. Ne kam te ar mrã, ngô kêtka ar mrã, te ajte kute me'õmã àr ne tyk djã kêt mã ar mrân kam akubyn kute ar me'õo ba tûmja'ýr tẽ. Ne kam amim, “Ba gop inhûrkwã kurûm ikatorja ajte 'ýr tẽ”, ane. Kute ar me'õo ba tûm'ã ne ûrkwã jarê. ²⁵Ne kam amim ba djã tûmja'ýr tèn bõx ne omû nhym arým mexkumrêx. Me karõ 'õ kute o ba kêt nhym prîne kadjwýnhbê mex ne arým kam mýjja katât. ²⁶Nhym kam kadjy mã me karõ punu'ýr tẽ. Ne kam mekam me kwý japrôn 'ýr meo môn meo bõx. Nãm me karõ 7 ne o bõx ne me'õ jamã meo wangij nhym kam me kam ar ba. Kute me karõ punuo 7 ne o bõx tãm ne axweo kute òbê pydji kute ar o ba tûmja jakrenh mex ne kam arým o punu rax ne. Kàjbê punuri ne kàjbê punu nhym bep kute o 7 ne o bõxja ne arým o punu rax ne. Nãm ã Jeju me karõ punu'ã ujarênho ane.

²⁷Nãm memã kabêno ãm rã'ã nhym me ipôkri me'õ nire kàj bê kum kabên ne kum,

—Ô kum anābit ne kīnhkumrēx. Abê bēnjadjwỳr raxkam ne ga anā tikkremā wadjàn ruw ne anā kà kaô nhym anā kīnhkumrēx ne, ane.

²⁸ Nhym kum,

—Bep me kute Metĩndjwỳnh kabēn mar ne 'āno ām ne kute kôt amijo baja, me tām gēdja me mrāmri kīnhkumrēx ne, ane.

Me kute Jeju kute mỳjja pumũnh kêt'ô nhipêx jabej.

Mat 12.38

²⁹⁻³⁰ Nhym kam me Jeju'ỳr ban bôxo dja. 'Ỗr ban bôxo djan 'ă aben pydjio mōn o mōn o mōn í 'ă uti: ane. Me kute ôbê kum,

—Goja on mỳjja pumũnh kêt'ô nhipêx ba me omũ, anh'ỳr jamā ne Jeju,

—Me akamingrāny ne ga me ajaxwekumrēx. Nā gām me abentā ijuw ne imā, “Mỳjja pumũnh kêt'ô nhipêx. Ba me goja omũn kam tu amim amarkumrēx”, ane. Bep kati, djā bām me amā ipêx kêtumrēx ne. Ê, mỳjja pydji dja ga me omũ. Gēdja ba ty. Nhym ijā akati amānhkrut ne ikjêkêt ba akubyn itĩn ne ikato ne kam me amā Metĩndjwỳnh raxo amirĩt ne. Ga me me bakukāmārebê Djônaj tep tikkrekam nōrja pumũ. Tep tikkrekam nōr nhym 'ă akati amānhkrut ne ikjêkêt nhym ajte tep tikkre kurũm kator ne kam pykabê Niniwekam me ja'ỳr tēm ne kute memā Metĩndjwỳnh raxo amirĩtja pumũ.

Badjwỳ ije amijo inhĩ ne me awỳr ibôx gēdja ba ty ne akubyn itĩn ne ikato ga kam me akamingrāny amim Metĩndjwỳnh raxkôt ama.

³¹ Godja Metĩndjwỳnh kute memā axwe pānh jarēnh nhō akati kato nhym kàjkwa nhirê kurũm bēnjadjwỳr ni ajte katon kam me akamingrāny, me amymā axwe jarē. Mỳkam? Bir, amrēbê ne me bakukāmārebê Xaromāo no mexkumrēx ne kute prĩne mỳjja mar. Bēnjadjwỳr rax. Nhym arỳm bēnjadjwỳr nija arỳm 'ă ujarēnh ma. Arỳm Xaromāo'ă ujarēnh man kam kute omũnh prām ne. Ne kam nĩnh kàjkwa nhirê kurũm 'ỳr tēn bôx. 'Ỗr bôx ne kam prĩne kabēn ma. Ê, ba ne ba Xaromāo kurām irax. Nā bām iraxo bôx, jakam, me akam bôx ga me imar kêt ne, ikanga mex ne. Kam dja bēnjadjwỳr nija me amā axwe jarē.

³² Nhym Niniwekam me jadjwỳ me amā axwe jarē. Godja Metĩndjwỳnh kute memā axwe pānh jarēnh nhō akati kato nhym Niniwekam me ja ajte apôx ne kam me akamingrānymā axwe jarē. Mỳkam? Bir, Djônaj ne kàj bê memā Metĩndjwỳnh'ă ajarē nhym Niniwekam me ja kuman amim katon wānh axwemā iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akēx ne. Ê, ba ne ba iraxo Djônaj jakrenh mex ne. Ga me tu ate akrān ikanga mex ne. Kam ne ba me amā, “Me ja dja me akubyn apôx ne arỳm me amā axwe jarē”, ane. Nām ă Jeju memā ane.

Me kute Metĩndjwỳnh kabēn kôt amijo ba'ă ne a'u jakre.

Mat 5.15, 6.22

³³ Ne kam ajte memā iră jarē ne memā,

—Djām me kute ngõnhpôkmã angjênh ne kute mỳjja 'òkôt o bipdjur got? Ne kute kào 'ã pro got? Kati, ngõnhpôk ne me kum angij ne tu kênhkam umjuw nhyim memã kikre kre kurwỳo ku'ê. Nhyim me mrãnh wangij nhyim memã irākumrêx.

³⁴Nhyim me nodjwỳ. Me noo ne me kute mỳjja pumũnh. Dja ga me ajõ ano mex, ajmã ano kute kêt jabej arỳm mrãmri arit tỳxkumrêx ne aje mỳjja pumũnh. Aje mrãmri ne me a'uri mrãnh mex pyrāk. Nhyim bep dja ga ano rã, ano punukumrêx jabej arỳm arit kêt ne aje mỳjja pumũnh kêt. Aje mrãmri ne me akamàt kô tykkam mrãnh punu, mrãnhò bikàr mrãnh ja pyrāk.

³⁵Gora me amijãno djan Metĩndjwỳnh kute me amã amikukràdjà jarênhkôt amijo aba. Gêdja ga me kôt amijo aba kêt jabej, kute me amã amikukràdjà jarênhja kôt amijo aba kêt jabej arỳm aje me'õ akamàtkam ba pyrāk, me aje me'õ akamàt kô tyk tỳxkam mrãnhò bikàr mrãnh ja pyrāk. ³⁶Nhyim bep dja ga me mrãmri Metĩndjwỳnh kabên kunĩkôt amijo abakumrêx ne kam me aje me'õ mrãmri ngõnhpôkti nhirākambit mrãnh ne kam akamàt kô tykkam mrãnh kêtumrêx ja pyrāk.

Jeju mekbê pardjêumã bẽn tỳx.

Mat 23.1; Mak 12.38

³⁷Nãm memã arênh pa nhyim kam mekbê pardjêu'õ kum,

—Amrê ikôt tẽn ikutã anhò kwỳ krê, ane.

Nhyim Jeju kum “Ã” anen kam kôt tẽn ùrkwãmã wadjàn nhỹ. ³⁸Kute aminhikra ku'õnh kêt ne nhỹ nhyim omũn kam òkre kadjwỳnhbê amim,

—Ije tô mỳj nã? Ije kum bep kute me bakukràdjàkôt aminhikra ku'õnh kêt. Ò kwỳ krên kadjy kute aminhikra ku'õnh kêt, ane.

³⁹Nhyim kam Bẽnjadjwỳr kum,

—Kê, me abê pardjêu ne ga me ijã akabên ne anhòkre kadjwỳnhbê amim, “Kute me bakukràdjàkôt aminhikra ku'õnh kêt”, ane. Bep me ga ne ga me ajêx ne we amijo akabên mex. Nã gãm me aje mrãmri ne me kute ngõnh krãmê ngõnh puror nhĩbũmbit põnh ne kute kre põnh kêt nhyim krekam mỳjja kakrãtyk pyrāk. Be, nã gãm me ã we katàt amijo abao ane. Nhyim kam me me akrākàbit pumũ nhyim kam kute me amex pyrāk. Nhyim bep kati, me akadjwỳnhbê ne ga me apunu rã'ã. Me akadjwỳnhbê ne me amã me ò nèkrêx prãm ne 'ã angryk ne ajaxwe'ãbit aje amim karõ rã'ã. Kam ne ga me akadjwỳnhbê apunu rã'ãja. ⁴⁰Me ano kêtumrêx. Djã nãm me anhipêx djwỳnh me akrākàbit 'y? E kum kati, nãm me akadjwỳnhdjwỳ 'y. Kam ne kute prĩne me akadjwỳnhbê me apumũnh ne kum me akadjwỳnhbê me amex prãmukumrêxja.

⁴¹Nã gãm me we amijo akabên mex ne, ne amijo katàt amrãnh, bep kati, me akadjwỳnhbê apunu. Dja ga me me 'uwtĩmãdjwỳ anhòdjàn nh me 'uwtĩkam adjukaprĩn memã mỳjja ngãn kam arỳm akadjwỳnhbêdjwỳ amexkumrêx ne, akrākãmê akadjwỳnh kunĩ mexkumrêx ne, me 'uwtĩkam me adjukaprĩkam.

⁴²Me abê pardjêu dja ga me ì me biknor tokry djàkam mỗ. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje Metĩndjwỳnhmã mỳjja kakritbit nhõr ne kam aje mỳjjabê

kumkatija aje kum òr kêt kam. Nã gãm me mỳjja kakrit, òmrõ djàn h djà, pi'ômẽ djwỳ kakrit kunĩ ne ga me Metĩndjwỳnhmã ikjê rên kum kryre ne angã. Ne kam ga abêngôkreja amã abê kêt ne katàt meo aba kêt kumrêx ne. Me aje kum kryre ne òrja ne mrãmri tu mexkumrêx. Mỳkam ne ga me mỳjja raxjadjwỳ kum òr kêt ne? Mỳkam ne ga me amã Metĩndjwỳnh jabên katàt meo abaja kêt ne. Ja ne ga me aje marmãn ate mỳjja kakrit bit ma.

⁴³ Me abê pardjêu dja ga me i me biknor tokry djà kam mỗ. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje amijo rũnh bit mar prãm kam. Me kute aben pydji djà kam me amã me bẽnjadjwỳr rũnh krĩ djà bit kĩnh kam. Nhym me me ipôkri me kute me amã kabên ne me amã rũnh jarên ho kumex jabit ne ga me amã kĩnh.

⁴⁴ Me ga dja ga me i me biknor tokry djà kam mỗ. Watĩ:re. Mỳkam? Me aje pyka krã pyrã kam. Nã gãm me aje pyka krã arỳm biknor ne pyka mẽ bimrãk ne kute pykakumrêx pyrãk. Nhym me kute mar kêt ne tu iby mrãnhja pyrãk. Ne kam kadjwỳnhbê ne punu, kadjwỳnhbê ne mỳjja kro. Nã gãm me ã akadjwỳnhbê apunu ane nhym me kute me amar kêt. Nãm mỳjja 'êx ne krãkabit mex ne kam kadjwỳnhbê ã punu ane. Nãm ã Jeju mekbê pardjêu jaxweo amirĩto ane.

⁴⁵ Nhym kam me kute Mỗjdjê kukràdjã mar djwỳnh'õ Jejumã kum, —Ê, bẽnjadjwỳr, nã gãm me badjwỳ me ijaprỳ. Nã gãm akabên jao me badjwỳ ã me ijo ane, ane.

⁴⁶ Nhym kam Jeju kum,

—Ije nã, me aje Mỗjdjê kukràdjã mar djwỳnhdjwỳ dja ga me i me biknor tokry djà kam mỗ. Watĩ:re. Nã gãm me akabên kajgoobit ar memã Metĩndjwỳnh kabên jarên ho aba. Djãm Metĩndjwỳnh kabên? Kati, me ga akabêno ne ga me ar me anoro aba. Ga kam me ga kôt ar aba kêt ne. Nhym me te amijo anen kam, “Ije mã dja ba me nẽ”? ane. Me aje ã meo anhỹrkam ne kute mrãmri ne me kute me kadjybit jên h rũnh atom ne kam kute kãjmã memã arĩ kêt kumrêx ne kute memã tur kêt kumrêx ne kute me ibũm nêje kum katy kêt kumrêx ja pyrãk.

⁴⁷⁻⁴⁸ Me ga dja ga me i me biknor tokry djà kam mỗ. Watĩ:re. Mỳkam? Me amã Metĩndjwỳnh kabên jarên h djwỳnh par prãm kam. Me akukãmãre ne Metĩndjwỳnh kabên jarên h djwỳnh kwỳ pa:, ga me kam anhingêt nhimry krã prĩne kum o djuw mex ne. Me anhingêt bê Metĩndjwỳnh kabên jarên h djwỳnh par djwỳnhmẽ me aje aben pyrãk. Me akukãmãre kute me parja ne ga me omũn kam kôt amijo mỗn kam we imry krã prĩne kum o djuw mex ne.

⁴⁹ Kwãrĩk rã'ã. Metĩndjwỳnh ta ne no mexkôt, ta kute amim 'ã karôkôt arỳm me amã, “Ê, dja ba me amã ikabên jarên h djwỳnh janon inhõ àpên h jano ga me kwỳ pan kwỳo ajkê”, ane. Djã nãm kupa'ã arê? Kati, kôn h ne kum kudji. Ga me aje me paro amôrja pumũ. Kam ne Metĩndjwỳnh arỳm pãn h jarê. ⁵⁰ Me akukãmãremẽ ne ga me me kraxrũm Metĩndjwỳnh kabên jarên h djwỳnh paro tẽ. Paro tẽn paro tẽn arek me kamrô kapĩn o tẽn. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm meo ngryk ne kam gormã me ajabatàn h mã pãn h jarê. ⁵¹ Nã gãm me akukãmãre Abeu bĩno kurêtuw ne kam ijukri me ja paro tẽn tãm tã: jakam arek o tẽn ne kam Djakarij'ỳr bõx ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikretimẽ ò ngôn ho ki kaêxkam kubĩ.

Nà, ě, ba me amã arẽ. Metĩndjwỳnh ne arỳm meo ngryk ne. Ne kam me akamingrãnymã arỳm pãnh jarẽ. Me ga dja Metĩndjwỳnh me akukãmãre kute me imex tũmja pãnh me ajo ajkẽ.

⁵² Me aje Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnh dja ga me ĩ me biknor tokry djàkam mō. Watĩ:re. Ga me aje memã Metĩndjwỳnh kabẽno amirĩto atẽmmãn ate ajte mekbê udju. Nhym me te kute amim Metĩndjwỳnh marmã. Nã gãm me aje mrãmri ne me kute mekbê kikre'ã ijẽn nhĩ'ãm kam o kajkep djà rẽn nhym me te kute kikre'ã rẽn ne ngjẽnh prãme kapõtã ku'êja pyrãk. Ga me kam ga Metĩndjwỳnh mar kêt ne ajte me jadjwỳbê aptà, ane. Nãm ã Jeju memã bẽn tỳxo anen kam katon mã tẽ.

⁵³⁻⁵⁴ Nhym kam mekbê pardjẽumẽ me kute Mõjdjê kukràdjà mar djwỳnhmẽ Jeju jabej rĩt mō. Jeju kute Mõjdjê kukràdjà'õ kupa'a arẽn jabej ne me umaro dja. Ne kam mã kukijn mã kukijn mã kabẽn'ã kum apnẽn ajte kum,

—Gora rã'ã ajte arẽ, ba me kuma, ane.

Jeju kute kupa'a arẽn nhym me kute o tỳm ne bĩnmã ne me ã ane. Nãm me te kute Jeju'a kabẽn punu nhõrmã. Kute kabẽn punu 'õ jarẽn nhym me kute 'ã kabẽn punu nhõrmã te abej umaro dja.

Kute memã kum, “Amã me uma kêt” jarẽn.

Mat 10.26

12 ¹ Nhym me Jeju'ã bikprõnho dja. 'Ã bikprõnho djan o djan o djan ĩ 'ã utĩ: ane. Kute pi'õ pyrãk. Ne ĩ ãm ta aben par'a ku'ẽn ĩ ta ikjẽo aben rẽ, me krãptikam. Nhym kam Jeju amikõt ba djwỳnh kumrẽxmã kum,

—Gora ar aminẽje me wã pumũ, aminẽje mekbê pardjẽu jaxwe 'ãno dja. Nãm me 'ẽx ne kute mex pyrãk. Nhym bep kati, me kadjwỳnhbê ne me punukumrẽx. Me õkre kadjwỳnhbê ne me axwebit kute mar ne 'ã amim karõ. Me axwe kute djwỳ nhigot djà pyrãk. Gêdja amũ me'õ'ỳr bõx ne amũ me'õ'ỳr bõx ne amũ me'õ'ỳr bõx ne ĩ mekmẽ amrã ne ĩ me kunĩo tuknĩ. Kam ne ba ar amã, “Gora ar aminẽje me wã pumũ”, ane.

² Djã nãm me kadjwỳnhbê axweja bipdjur rã'ãmã? Kati, dja ĩ amirĩt ne. Nhỹnh ne mỳjja bipdjur'õ me kute omũnh kêt mã? Ne me kute mỳjja pudjur'õ mar kêt mã? Adjỹm, dja ĩ kunĩ amirĩt ne. Dja mỳjja pudjur, mỳjja o bipdjurja ĩ kunĩ amirĩt ne. ³ Dja gar te akamãt kô tykkam abẽn prĩkam abenmã mỳjja jarẽ nhym me ĩ tu irãri arẽnho kumex. Dja gar te amijã ijẽ, kikre kadjwỳnhbê amijã ijẽn ajte aben jamakri ajajkwa momokkam abenmã mỳjja jarẽ nhym me tu kãj bẽ abenmã arẽ. Dja amirĩt ne. Dja me kuman kam kãj bẽ abenmã arẽ, kikrekõt arẽnho ipõk ne, ne ngãbẽ abenmã arẽ.

⁴ Ě, ar apa, inhõbikwa ar, ba ar amã arẽ. Kwãrik wãnh ga ar amã me kute ar aparja pyrna kêt. Me ja gêdja me ar akrãkãbit par kajgon kam ijukri kute ar akadjwỳnhbê ajmã ar ajo kêt. ⁵ Kati, ba ar amã arẽ. Me'õ pydji dja ga ar amã uma. Kute me bĩn ne kute ijukri me biknor tokry djàkam me rẽn, jabit dja ga ar amã uma. Be, ba ar amã arẽ, Metĩndjwỳnhbit dja ga ar amã uma.

⁶Ē, mã ne kwênhne pãnh kute? Kwênhne ne pãnh ngri:re. Kwênhne ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêť kam pãnh birãm ngônho pi'òk kaprĩ amãnhkrut. Nà, tãm. Nhỹnh ne Metĩndjwỹnh kwênhne jao akno? Djã nãm o akno? Kati, nãm te mỳjja kakrit, te kubê kwênhne nhym prĩne o djuw mex ne. ⁷Be, ar ja man atĩn prãm kêt. Ar ga ne gar kwênhne kurãm abê kumkati. Ar ga ne gar abêngôkre ne anhi pỹnhkôt kwênhne krãptĩ kurãm arax. Be, kute kwênhne djuw mexja pumũ. Nhym bep ar ga. Ar ga dja prĩne ar ajo djuw mex ne. Ga prĩne kute me bamar ne kute me bajãno ãmja pumũ. Mỳjja'ô kubê biknor kêt. Nhỹnh ne mỳjja'ô kubê akuno? Ga kute me baki'ã akreja pumũ. Kam ne ba ar amã, “Kwãrĩk wãnh ga ar adjumar punu kêt ne amã mỳjja pyma kêt”, ane.

⁸Ba ar amã mỳjja 'ôdjwỹ jarê. Me kute amijo ipytãr ne kute me krãptĩ nhipôkri kute, “Nà, ba ne ba arỹm amijo Jeju pytã”, anhỹrja gêdja ba badjwỹ ije amijo inhi ne me awỹr irwỹk badjwỹ Metĩndjwỹnh kadjy mrãnh djwỹnh nhipôkri, “Nà, ba inhôbikwa ne wã”, ane. Dja ba ã ane. ⁹Nhym bep me kute imar kêt ne kum ikĩnh kêt, me kute, “Ije bep ije tãwã mar kêt”, anhỹr, me tãm gêdja ba badjwỹ amipãnh Metĩndjwỹnh kadjy mrãnh djwỹnh nhipôkri, “Ije tãwã mar kêt”, ane.

¹⁰Ē, gêdja me'ô iã kabên ba ije amijo inhi ne me awỹr irwỹk, dja me'ô iã kabên nhym Metĩndjwỹnh tu o aknon mar kêt ne. Nhym bep me'ô kute Metĩndjwỹnh Karô japrỹ, tãm gêdja Metĩndjwỹnh mar rã'ã rã'ã ne, mã kam ngryk ne.

¹¹Dja me ĩ ar ajo ajkê. Gêdja me ar apa 'amỹn mekbê idjaer bikprônĩh djã'ỹr ar ajo bôx. Ne kam ajte me bẽnjadjwỹr krĩ djã'ỹr ar ajo mô. Dja me ar apa 'amỹn ar ajo môn amikabem ar apumjuw ne ar ajaxwe jabej ar akukjêro nhỹ. Kwãrĩk wãnh gar ajô, “Ije, mỳj dja ba ikabên nê? Mỳj dja ba arê? Mã gêdja ba gêt ikabên on arê”, anhỹr kêt. Dja gar tu ate akrãn amikam atĩn prãm kêt. ¹²Metĩndjwỹnh Karô ta dja ar amã kabên jarê. Me kabem adjãmkam dja amã kabên jarê gar kam kabêno akabên ne memã akabên jarê. Nãm ã Jeju kôt ba djwỹnhmã kabên jarênhô ane. Me kute kôt ba djwỹnhô bikênĩ nhym ar kute memã kabên jarênhmã ã arkum anhỹr djwỹnhràĩm kabên jarênhô ane.

Me'ô nhô mỳjja raxmã Jeju kute kabên jarênh.

¹³Nhym kam me krãptĩ nhipôkri ne me'ô kãj bê kum,
—Bẽnjadjwỹr, gop ikamymã arê gê imã nèkrêx kwỹ ngã. Ibãm tyk kutã ne ar imã nèkrêx'ã karô bar ije ar o ibamã nhym ikamy bôx ne tu jãm o amijakren utãn mã o mô. Kute imã kwỹ nhôr kêtumrêx, ane.

¹⁴Nhym kam Jeju kum,
—Ije mỳj me'ô kabênkôt gêdja ba aben nêje ar akukrà. Ne mỳj me'ô kabênkôt gêdja ba akamy kutã nèkrêx kwỹ byn amã kungã? Djãm kadjy ne ba me awỹr tẽ? Kati, ane.

¹⁵Ne kam me kunĩmã kum,
—Gora me amijãno djan amã nèkrêx prãm kêt. Kwãrĩk wãnh ga me anhô nèkrêx rũnh ne anhô nèkrêxo adjãptãr ne ar o aba kêt. Djãm me kute amim nèkrêxo ãptãr ne o bakam umar mex got, kôt me kĩnh got? ane.

¹⁶Ne kam memã me'õ'ã ujarênh jakreo tẽn memã,
 —Me'õ ne õ nêkrêx krãptĩ ne õ purkamdjwý djwý krãptĩ. Bàygogoremẽ bãyemẽ djwý kunĩ ingrõ:t ne kumex. ¹⁷Nhym kam, “Ije, mã dja ba on? Nhỹnh gêdja ba inhõ bãygogomẽ bãy kumexjao atom ne 'ã man ar o iba”? ane. ¹⁸Ne kam amim, “Goja, nã, gêdja ba bãygogo nhõ kikre kryreja ngràn kam ajte akàjbê rũnh nhípêx ne kam kam o atom ne kumex ne. ¹⁹Ije nã, dja ba o ane nhym arým mrãmri inhõ nêkrêx kumex. Mrãmri ne ba arým amimex ne. Gêdja 'ã amex krãptĩn kumex rã'ã ne. Jakam gêdja ba idjãpênh krãtan ikôkam kôt ne inhõ kwý krên kôt ikôn kam ikĩnh katibit ma”, ane.

²⁰Nhym Metĩndjwýnh kum, “Nã gãm ajbã. Akamàt ja tãmkam gêdja ga ty. Nã bãm te amexmã akabi ga atemã. Nhym nãr anhõ nêkrêxwã? Mýj kadjy ne ga anhõ nêkrêx ar o aba? Nhym gêdja amýrbê ar o ba”? ane.

²¹Bir be, nãm ã me kute amim Metĩndjwýnh mar kêt ne kam kute õ nêkrêxbit mar ne kute amim o atommã o atom kajgoo ane. Nãm amimex ne kam Metĩndjwýnhmã mex kêtumrêx ne, ane.

Amikam umar punu nêje arkum karõ.

Mat 6.25

²²Ne kam ajte kôt ba djwýnhmã kum,

—Bir, kam ne ba ar amã, “Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt ne anhõ kre kadjwýnhbê amim, ‘Mýj dja ba kukrê’?”

Nãr kubêkã'ã, ‘Mýj kubêkã dja ba angij’? anhýr kêt.” ²³Metĩndjwýnh ta ne gwaj bajo tĩn ne, ga gwaj batĩn ne ar babaja pumũ. Ja ne gwaj bamã mex, ja ne mrãmri wýnhĩ. Nhym bep me õ ne kajgo, djwý ne kàjbê. Nhym bep Metĩndjwýnh ne gwaj banhipêx. Ja ne gwaj bamã mex, ja ne mrãmri wýnhĩ. Nhym bep kubêkã ne kajgo. Kubêkã ne kàjbê. Kwãrĩk wãnh ar amikam adjumar punu kêt.

²⁴Ê, gop ar bàrire ja pumũ. Kute amim pur jadjwýr kêt. Kute amim djwý kre kêt. Kute amim mýjjao atom kêt. Nhỹnh got õ bãy nhõ kikre, nãr o atom djã? Kati, kwênhne ne ta ar ba, nhym kam Metĩndjwýnh prĩne o djuw mex ne. Kwênh kute amim djwýo atom kêtja pumũ. Ar ga ne gar kwênhne kurãm amexkumrêx. Ne ar araxo kwênhne jakrenh mex ne. Dja Metĩndjwýnh kwênhne kurãm prĩne ar ajo djuw mex ne.

²⁵Nhỹnh ne me'õ ta ajkwao, mýjja kam umar punuo, amũ tyk kêt mã aminhõ akati kamê? Kati. ²⁶Gar aje mýjja ngrire te o anhýrja pumũ. Gar aje mýjja ngrire ja mar kêtja pumũ. Metĩndjwýnhbit ne kute mar. Ajbit kute me tĩn nhijukri kute amidjar mar, kumãbit ne amirĩtkumrêx. Ne kute me bajo djuw mexjadjwý mar, prĩne kute mar, kumã ne mrãmri amirĩ:tkumrêx. Kam gêdja me bajo djuw mexkumrêx. Bir be, mýkam ne gar amikam atĩn prãm ne amikam adjumar punu? Kwãrĩk wãnh gar amikam adjumar punu kêt.

²⁷Ê, ar kapôtka pidjôrãja pumũ. Pidjôrã ne ta ingrôt ne kumex. Apênh kêtumrêx. Ne kute amim kubêkã kayr kêt. Ê, ba ar amã arê, bẽnjadjwýr raxbê Xaromão ne kute kubêkã mextire jangjênhkam kĩ:nhkumrêx. Nhym bep pidjôrãja

ne mex, kínho Xaromão jakrenh mex ne. ²⁸Metĩndjwýnh ta ne pidjõrã nhípêx nhym kam mexkumrêx ne. Rã abenon kumex ne kam kĩnhkumrêx. Nhym akati nhym me arým kadjy bõremã adjã nhym xêr. Te mýjja kakrit tebê apêx ba nhym Metĩndjwýnh prĩne o djuw mex ne. Ar ga ne gar pidjõrã kurãm abêngõkre ne amexkumrêx. Dja Metĩndjwýnh pidjõrã kurãm prĩne ar ajo djuw mex ne ar amã ar akãdjwý ngã. Be, kam gêdja gar tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx. Nhym mýkam ne gar amim kamnhĩx kêt ne kãjbê amim kamnhĩx ne.

²⁹Kwãrik wãnh gar amikam adjumar punu kêt ne anhõ kwý krên ne kôt akõmkôtbit ajamak bẽn kêt. ³⁰Apýnh pyka djãri me kute amim Metĩndjwýnh mar kêt ne me ar mýjja ja jabej ba. Nhym bep kati, ar Abãm kute prĩne ar amar ne ar anhõ mýjja kêt kôt kute ar amar. Kam gêdja prĩne ar ajo djuw mex ne. ³¹Metĩndjwýnh kumrêx dja gar mar ar o aba, Metĩndjwýnh kukrãdjãmê dja gar kumrêx ma. Nhym kam ijukri dja arým ar amã mýjja ja ngã.

³²Ê, inhõ kritte, inhõ àpênh ngrêreja, kwãrik wãnh gar atĩn prãm kêt. Ar Abãm ne arým amim ar ajã karõ. Kute meo atom ne me kadjy bẽnjadjwýr ne kute ar meo bakam kute ar ajã bẽnjadjwýr mênh gar aje ro'ã meo abamã arým ar ajã amim karõ.

³³Ê, kwãrik wãnh pykabê anhõ nèkrêxja'ã ano tỳx ne 'ã angràn ar o aba kêt. Dja gar anhõ nèkrêx me'omã angã gê pãnh ar amã pi'òk kaprĩre ngã gar abyn kam me õ mýjja kêtjamã angã. Bep kati, kãjkwakam dja Metĩndjwýnh ar amã anhõ mýjjao atom, nhym tũmrãm ar amã mexkumrêx gar o aba. Tũmrãm rerek ne punu kêt kumrêx. Ar aje amim kãjkwakam mýjja mextireo atomja gêdja kãpo, mýjja'õ ar abê o bikênh kêt kumrêx nhym me àkĩnhĩ'õ 'ýr bõx kêt kumrêx, gar ar o aba. Kwãrik wãnh gar pykabê mýjja ja mar ne o atom ne ar o aba kêt. ³⁴Be, nok ga ren ar pykabê amim mýjjao atom ne kam ren kôt pykabê ar anhõ mýjjabit man ar o aba. Nhym bep dja kãjkwakam Metĩndjwýnh ar amã mýjjao atom gar kam kôt arým kãjkwakam anhõ mýjja man ar o aba.

Jeju me aêrbê akubyn bõx.

Mat 24.42; Mak 13.35; Ruk 21.34; Tex k 5.4

³⁵⁻³⁶Dja ba tyn akubyn itĩn ne kãjkwa kumrêxmã wabi. Ne kam arým ajte akubyn bõx. Ar ga dja gar ikam ama. Ne ikutêp amijãno dja. Ikutêp amijãno djan ar amijo aba. Kute mrãmri ne me õ bẽnjadjwýr me kute abenã me rênh'ýr mrãnh nhym õ àpênh kutêp kikrekam krĩn kute kubêkã jangjênh rã'ãn ôt kêt ne kute ngõnhpõkmã angjênh rã'ãn kutêp no tỳx ne kam amako krĩ. Nhym kam me õ bẽnjadjwýr akubyn mrãn bõx ne kam õ àpênhmã kabên ne. Ne arkum, “Kikre'ã ta”, ane.

Nhym ar tebê kum kikre'ã kuta nhym arým wadjã. Ar õ bẽnjadjwýrja arým bõx. ³⁷Ar no tỳx ne kute kam amak rã'ã nhym bõx nhym kam ar kĩnhkumrêx ja pyrãk. Nhym kam ar õ bẽnjadjwýrdjwýr arkam kĩnhkumrêx ne. Õ àpênhkam kĩnhkumrêxkam gêdja kute arkum õmrõmã kadjy amidjê. Mrãmri ne ba ar amã katàt arê. Dja amidjên kam ar'ýr tẽn kam arkum, “Ar nhỹ. Ar nhỹ ba ar

amã ar anhõ kwỳ krẽn djà nhípêx gar krẽ”, ane. ³⁸Dja te akamàt kô ipôkri nàr te akati maktã bôx nhym ò àpênhja no tỳx ne kam amako krĩ rã'ã ne. Kam gêdja ar ò bẽnjadjwỳr arkam kĩnhkumrêx ne, nhym ar jadjwỳ kĩnhkumrêx ne. Dja gar ã bẽnjadjwỳr nhõ àpênh'ã amijakren arek ikam amako akrĩo ane. Gêdja gar ikam amak rã'ã jabej ba ar akam ikĩnhkumrêx ne.

³⁹Gop ar ikabên ma. Ba ajte ar amã 'ôdjwỳ jarẽ gar ama. Ne ren ò kikre djwỳnhja ren me àkĩnhĩ bôx djà man kam ren arek kam amako nhỹ. Nhym ren bôx ne kikre'ã 'yr ne kum àr kêtumrêx ne. Badjwỳ dja ba ije me àkĩnhĩ pyràk ne me ajaêrbê bôx. ⁴⁰Kam gêdja gar gadjwỳ mã ikam amako akrĩ. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr ibôx ba gêdja ba ajte akubyn bôx. Ar aje nhỹnh myt nhỹr 'òkam aje ibôx djà mar kêt. Kam gêdja ba tu ar ajaêrbê bôx, ane. Nãm ã Jeju arkum amibôx djà jarênho anen kam arkum kabên jarênh pa.

⁴¹Nhym Pedru kum,

—Djãm ar imãbit ne ga arẽ, ar ije akam amakmã, djãm ar imãbit ne ga arẽ, nàr kon, djãm me kunimã ne ga arẽ? ane.

⁴²Nhym kam kum,

—Be, me kute amikajmã'ã imar kunĩ dja me arĩk ikam ama ne kam kute mrãmri ne me àpênh djwỳnh kute ò bẽnjadjwỳr kam amakja pyràk. Me ò bẽnjadjwỳr ne ò àpênhmã kabên ne ne kum, “Ga dja ga me àpênh'ã me omũ, ane, ne prĩne 'ã meo djuw mex. Dja ga myt kunĩkôt memã ò kwỳ krẽn djà ngãn akrànãmã memã ôro aba. Ne me'ã akren memã angã.” Nãm ã ò àpênhmã me'ã karõo ane. Kute akrànãmã me àpênh'ã me omũnh ne kute 'ã meo djuw mex katàtmã ã kum me'ã karõo ane.

Nhym ò àpênh kum, “Nà, gêdja ba mrãmri ã anen kam me 'ãno dja”, ane.

Nhym kam ò bẽnjadjwỳr mã nhĩ'ãm tẽ. Nhym kam ò àpênhja kabênkumrêx. Nãm no mexkumrêx ne katàt ar memã mỳjja nhõro ba, me kanga kêtumrêx ne ar meo ba.

⁴³Nhym kam bẽnjadjwỳr akubyn bôx ne kam ò àpênhjamã kato. Kute amrêbê kum kabên jarênhja kôt mrãmri meo djuw mex nhym kam arỳm kum kato. Kam dja ò àpênhjadjwỳ tu amikam kĩnhkumrêx ne.

⁴⁴Ê, ba ar amã kôt arẽ. Bẽnjadjwỳrja dja ò àpênh ja'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Kute nèkrêxmẽ mỳjja kunĩ pumũnhmã dja 'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Nhym kam ò àpênhja kĩnhkumrêx ne. ⁴⁵Nãm ren ò àpênhja ôkre kadjwỳnhbê, ò bẽnjadjwỳrja'ã ren, “Be, nãm nhĩ'ãm bẽnjadjwỳr tẽn arỳm amikrà. Jakam dja ba on tu arĩk ar iba, inomã arwãri”, ane. Ne kam ren ar ò àpênhja titiko ba, ò àpênh mymẽ ò àpênh nimẽ ren ar titiko ba. Ren ò kwỳ krênbit ban kôt kadjwati kangôo^e ikõn kam ren kam ajbãn ar ba. ⁴⁶Nhym kam ò bẽnjadjwỳrja aêrbê bôx. Ò àpênhja kute amim ò bẽnjadjwỳrja bôx djàkôt mar kêt. Nhỹnh akati 'òkam bôx djãmã kute mar kêt ne nhỹnh myt nhỹr 'òkam bôx djãmã kute mar kêtumrêx ne aêrbê

^e 12.45 Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

bôx. Nãm bôx ne kam ô àpênh arík ar bajakam ngryk ne. Ngryk ne kam o ajkapôn bôm kumê. Me amakkre kêtjamê ro'ã bôm kumê.

⁴⁷Bir be, dja ã me bënjadwýr ane. Me kute ô àpênhmã prïne mýjja'ã karô nhym me ren ãm mar kajgo ne kam ren ate krân ar ba ne ren kabênkôt amijo ba kêtumrêx ne. Nhym ren me ô bënjadwýrja bôx ne prïne ren meo ajkê, me kaprêprê:k ne. Kute arým memã 'ã karô kajgo nhym me kute kabên mar kêtam.

⁴⁸Nhym bep ô àpênhja kute ô bënjadwýrja kabên mar kêt, me'ô kute memã kabên jarênh kêtam, ne ren arík ar ba, kam ne ren ô bënjadwýrja bôx ne kam ren me kaprêprêk ngrire, meo bikênh ngri mex ne. Nãm me ren te mar mex ne tu ate krân ar ba nhym ren prïne meo ajkê. Nhym bep kati, me kute mar kêt, kam ne bôx ne ãm meo bikênh ngri mex ne.

Metîndjwýnh ne apýnh ar amã mýjja ngã, ne ar amã ar adjê mex, ar ano mex, ar ajamak mex ar amã kungã, o ar kum adjàpênh kadjy. Dja abej ar akukij ne ar amã, “Nâr, ije ar amã ar ano mex, ar adjê mex nhôrja, mã ne gar kam nê? Djã ne gar o adjàpênh mex ne?”

Kute me'ômã mýjja kâjbê rax nhôrja gêdja o kum kâjbê àpênh rax jabej kukij. Nhym bep kute me'ômã mýjja ra:x nhôrja gêdja o kum àpênh ra:x jabej kukij.

Jeju kute meo bikjêr jarênh kadjy.

Mat 10.34

⁴⁹Ê, mýj kadjy ne ba jakam tên bôx. Ije me axweo apêxmã ne ba pyka jakam bôx. Ga kuwy kute mýjja kakrit kunîo apêxja pumû. Dja ba ã ibê kuwy mân prâbê ã o anen me axwemã ikaton memã pânj jarên kam me imex ne. Gora gê on ô akati 'ýr bôx. ⁵⁰Nhym bep dja ba itokry rax kumrêxi. Dja ba itokry rax ne kute mrâmri ne me wýrkam ngoo tuknî ja pyrâk. Dja ã itokry ã prïne ijo tuknîo ane. Dja ba itokry ra:x nhym me ibî. Kadjy ne ba tê. Gora gê on inhô akati iwýr bôx ba gop itokry rax gê gop on apêx. Ba kam arým ije amimarja arým apêx.

⁵¹Djãm ije pykabê me jamã umar mexmê me typydjin ar ba jarênhmã ne ba me'ýr tê. Arkati, ê, ba ar amã arê. Me kute imýr jabej abeno bikjêrmã ne ba me'ýr tê. ⁵²Jakam dja me kikre tãmkam imýr jabej abeno kurê djwýnh ne. Me ta ôbikwamê dja me ã abeno kurê djwýnh ne abeno ajkij. Dja ar amãnhkrut ne ikjêkê:tja amê ar jao kurê djwýnh nhym amê ar ja amipãnh ar amãnhkrut ne ikjêkê:t jao kurê djwýnh ne. Arým ne ar abeno ajkij.

⁵³Bãmja dja imýr jabej kra myo kurê djwýnh ne. Nhym kra my amipãnh bãmô kurê djwýnh ne. Nhym ate nãja dja kra nio kurê djwýnh nhym kra nijadjwý amipãnh não kurê djwýnh ne. Nhym ate umrengêxja dja wýnh nio kurê djwýnh nhym wýnh nija amipãnh umrengêxo kurê djwýnh ne. Dja me ã imýr jabej abeno kurê djwýnh ne abeno bikjêro ane. Tãm ne ja. Nãm ã Jeju kôt ba djwýnhmã kabên jarênho anen arkum kabên jarênh pa.

⁵⁴Ne kam ajte me krãptîtijamã kum,

—Nã gãm me kàjkwa nhôt kurûm kakrã amrê bikamênh baja pumûn kam abenmã kum, “Gêdja na ruw”, ane. Ga me mrâmri tu kônh kum irkumrêx,

nhym arým ruw. ⁵⁵Nã gãm me kôk djâbêr tỳxja pumũ, kàjkwa nhirê kurũm kôk djâbêr pumũn kam abenmã kum, “Gêdja on amex nhym kam arým arngro tỳ:x ne”, ane. Ga me tu mrãmri kônkh kum irkumrêx nhym ã ane.

⁵⁶Kê, nã gãm me ajêx ne mỳjja mar kajgo ar o aba. Kàjkwamê kôk djâbêrbit ne ga me aje mar ne omũnh. Mỳkam ne ba me akam ar ibari mỳjja pumũnh kêt kwỳ 'yn me amã mỳjjao amirĩto iba ga me ja mar kêt ne omũnh kajgon amim, “Ije tồ mỳj'a”? anhỹr kajgon mar kêtukumrêx ne. ⁵⁷Nhym mỳkam ne ga me amimar ne amijaxwemã akator ne Metĩndjwỹnhmã amijarênh kêt ne? Ja ne katàt. Mỳkam ne ga me ã anhỹr kêt ne? ⁵⁸Gêdja ga me Metĩndjwỹnh nhô akati bôx kêttri kum amijo a'wỳ gê me ajo mex. Ba me amã arênh me'ô'ã me ajakre. Birãm me'ô amã, “Ga ne ga ibê mỳjjao ajkên ar ikam amikrào aba. Aje imã o pãnh kêtka m gêdja ba bẽnjadwỳr kute me axwemã apôx'ỳr ajo tẽ gê amã pãnh jarê”, ane. Gêdja ga amibêx ne kute 'ỳr ajo bôx kêttri kum amijarênh kum o pãnh. Kute memã axwe pãnh jarênh djwỹnhmã apa 'amỹnh ne abjêro tẽm nhym kute krâkamngônkhmã akanga nhym me kute abê ijê kêttri. Kute ã ajo anhỹr kêttri gêdja ga atêmbê kum o pãnh. Dja ga ã o anen kum o pãnh kêt nhym arým mekbê ijê djâkam amê ga kam kum o pãnh ra:xo dja. ⁵⁹Gêdja ga kum pãnh dja:n kum pãnh ino rer jabej arým akato. Nhym be djã gãm kum pãnh ino rer kêt ne mrãmri arek aku'ê. Gêdja ga me ã anen Metĩndjwỹnh kute memã axwe pãnh jarênh nhô akati kator kêttri Metĩndjwỹnh'ỳr amijo akêx ne kum amijo a'wỳ gê me ajo mex, ane. Nãm ã Jeju memã arênh o ane.

Kute me kute abenmã axwe kukrà kêt mex ne arênh nêje me kukrà.

13 ¹Ne kam memã kabên ja jarênh pa nhym me kam kum pykabê Garrêjakam me ja jarê. Nãm me Metĩndjwỹnhmã mry pan kubô. Kum bôro ku'ê rã'ã nhym Piratu ô âpênh krâkamngônkhre me'ỳr ano nhym me prĩne me imex ne, me kute mry bôro ku'ê ja ne me me imex ne, ne mry kamrômê me kamrôo akà. Nhym me omũn kam Jejumã arê. ²Nhym kam memã kum, —Birãm gãm me we, “Be nãm me ô pykakam me ja axweo me tĩnja jakrenh mex ne kam ty.”

³Arkati. Ba me amã arê. Me gadjwỳ dja ga me amim akator ne wãnh ajaxwemã anhirer ne Metĩndjwỹnh'ỳr amijo akêx kêtka m kudjwa tu abiknorkumrêx ne, me akunĩ, ane. Nãm ã Jeju ane. ⁴Nhym krĩraxbê Djeruxarêkamdjwỳ kikre prêktibê Xirôwe me imex ne. Nãm me'ã tỹm ne meo 18 ne me imex ne. Nhym me adjwỹnhdjwỳ pumũn kam Jejumã arê. Nhym kam ajte memã kum,

—Birãm gãm me we, “Be nãm Djeruxarêkam me ja kute Metĩndjwỹnhkam amikrào me tĩnja jakrenh mex ne kam ty.”

⁵Arkati. Ba me amã arê. Me gadjwỳ dja ga me amim akator ne wãnh ajaxwemã anhirer ne Metĩndjwỹnh'ỳr amijo akêx kêtka m kudjwa tu abiknorkumrêx ne, me akunĩ, ane. Tãm ne ja, ane. Nãm ã Jeju memã ane. Nãm me abenmã axwe kukrà kêt mex ne arê nhym kam ã memã ane.

6-7Ne kam ajte memã atemã mỳjja 'ã ujarẽnh jakreo tẽ. Me kute abenmã axwe kukrà kêt mex ne arẽnhbê ne memã kum,

—Atemã pidjôbê pigêre ne ô âpênh kute ô bẽnjadjwỳrjamã kremã o tẽ. O tẽn kum kre. Pidjôkô nhipôkri kum kre. Nhym arỳm ingrôt ne abatànħ ne. Nhym ô pidjô djwỳnhja kute ô jabejmã 'ỳr tẽ. Ne te ô jabej nhym amex nhym te ô jabej nhym ajte amũ amex nhym te ô jabej, ô jabej te aprãn kam ô âpênhmã kum, “Ota aje pidjô kreja ô kêt ne. Arỳm 'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt ba te ô jabej. On tẽn kum ta. Mỳj kadjy ne môn inhõ purkam ãm kajgoo dja”? ane.

8Nhym ô âpênhja kum, “Adjỳm bẽnjadjwỳr. Gê arek djan 'ã amex pydji ba kam bu'ã kakuwn kum mry nhĩno ipôk ne o kane. Mry nhĩno dja ba kanen kam gop ô jabej. 9Dja ô mex ne kam arek dja. Gêdja ô kêt ba tu kum kuta”, ane. Tãm ne ja.

Metĩndjwỳnh on kute memã pãnh jarẽnh kêt. Tũmrãm dja ĩ memã pãnh jarẽ. Me kute axwemã irer ne kute tũmrãm 'ỳr amijo akẽx kadjy ne tũmrãm memã pãnh jarẽn meo ajkẽ. 'Ã ne kute memã ujarẽnh jakreja.

Kute me'õ nire punuo mex.

10Ne kam pi'ôk råràr 'ôkam me kute abeno bikprônħ djàkam memã Metĩndjwỳnh'ã ujarẽnh dja. 11Nhym kam me'õ nija wadjà. Me karõ punu'õ ne mã o ba nhym kam ibôn mrã. Ibôn mrãnh'ã amex krãptĩ. Arỳm 'ã 18. Nãm te katàt kàjmã ãmmãn katàt kêt mex ne. 12Nhym kam Jeju omũn kam amiwỳr ku'uw ne kam kum,

—Àpnhĩre, me karõ'õ kute ajo baja ne arỳm amã ire, ane.

13Ne kam 'ã ikra dji. 'Ã ikra dji nhym tebê kàjmã dja, arỳm katàt ne dja. Ne kam Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽnh dja. 14Nhym bep me bikprônħ djàkam bẽnjadjwỳrja ne 'ã ngryk ne. Pi'ôk råràrkam Jeju kute meo mexo ãmkam ne 'ã ngryk ne. Ne kam memã,

—Pi'ôk råràr ne ja. Pi'ôk tykkambit ne me âpênh djà. Pi'ôk tyk amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrutkambit ne me âpênh djà. Kam dja ga me amrẽ mō gê me ajo mex. Kwārĩk wãnh ga me pi'ôk råràrkam amrẽ 'ỳr abao adjãm kêt, ane.

15Nhym kam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum,

—Kê, nã gãm me ajẽx ne ajajkwakambit amimex jarẽ, ar amimex jarẽnh aba kajgo. Nhỹnh ne ga me ajõ pi'ôk råràrkam anhõ krit'õ kôm kêt ne, anhõ mryti nàr mry'ã krĩja krãdjẽ djà 'ãpre bôn ũrkwã kurũm o akaton o tẽ nhym kôm kêt ne? Kati, nã gãm me pi'ôk råràrkam anhõ krito aba nhym kôm ba. 16Ije nhym mỳkam gêdja ba me'õ ni, Abraão tãmdjwỳja 'ãpre bônħ kêt ne? Me ga ne ga me pi'ôk råràrkam anhõ krit 'ãpre bô. Nhym mỳkam gêdja ba kubêngôkreja 'ãpre bônħ kêt ne, Xatanaj kute uwpre'ã amex krãptĩ, arỳm 'ã amexbê 18ja 'ãpre bônħ kêt ne? Kati, dja ba 'ãpre bô gê kàjmã dja, ane.

17Ã kum ane nhym kam kurê djwỳnhja amikam pijàm ne. Nhym bep me ja, me kunĩ ne me tu kam kĩnhkumrẽx ne. Nãm Jeju memã mỳjja krãptĩo pôx nhym mexkumrẽx nhym me kam kam kĩnhkumrẽx ne.

Metĩndjwỳnh kute me utàr ne meo ba.

¹⁸Nhym kam ajte Jeju memã kum,

—Ê, Metĩndjwỳnh kute me utàr ne me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar meo baja, mỳj ne kute uràk? Mỳj'ã ne ba ije akremã? ¹⁹E kum nãm kute pidjô 'y kryre ja pyràk. Pidjô 'y kryrebê motadu. Me'ô ne amim 'y kryreja by ne kam o tẽn ô purkam kre nhym tebê abatàn ne. Abatàn mexkumrêx nhym kam kwênhne apỳnh pa'ã aê, ane.

Me kute amim Jeju marmã nhym arỳm ja pydjı kadjy amima, nhym arỳm ja kadjy amiman 'ã tỳm, nhym ja kôt 'ã tỳm, nhym ja 'ã tỳm, nhym ja 'ã tỳm nhym arỳm 'ã krãptĩ ne. 'Ã ne 'y kryre ja jakre.

²⁰Ne kam ajte memã kum,

—Metĩndjwỳnh kute me utàr ne me kadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar meo baja mỳj ne ba ije 'ã akremã? ²¹E kum nãm kute djwỳ nhigot djà pyràk. Me'ô nire ne djwỳ djôm byn ngônham kumên kam ajte iby o amãnhkrut ne kumê ne kam kadjy djwỳ nhigot djà ngri:re ja by. Ne kam o akàn kudji nhym nòn kam arỳm igot mō. Igot mō:n arỳm rax ne kam prĩne djwỳo tuknĩ, ane. Nãm ã me kute Metĩndjwỳnh mar amũ abendjô'ã abenmã Metĩndjwỳnh jarênho ane nhym arỳm me pyka kunikôt arênho ajmã nhym arỳm pyka kunikôt me kute Metĩndjwỳnh mar krãptĩ ne. 'Ã ne memã djwỳ nhigot djà jakren arê.

Kikre jajkwa krekre ngrire'ã ujarênh.

Mat 7.13

²²Ne kam tu Djeruxarê'ỳr kràkumrêx ne. Ne kam apỳnh krĩ rũnhmê krĩ kryre kôt mō. Kam memã Metĩndjwỳnh'ã ujarênh mō. ²³Djeruxarê'ỳr me mörkôt ne memã 'ã ujarênh mō nhym kam me'ô kum,

—Bẽnjadjwỳr, djãm Metĩndjwỳnh kute me utàrja djãm me ngrêrebit? ane.

²⁴Nhym kam memã,

—Ê, kwärık wãnh ga amũ me ja mar kêt. Nhym bep Metĩndjwỳnh dja ga amikajmã'ã ama. Ga me kikre jajkwa krekre ngrire kôn timerãnh, kôn timerãnh tỳx ne kute ikjêo aben rên timerãnh ne ngêxja pumũ. Gadjwỳ dja ga ã amikam atỳxo anen Metĩndjwỳnh nhô pyka'ỳr bôx. Ba me amã arê. Nãm me krãptĩ te 'ỳr àrmã. Dja me te o anen te o anen 'ỳr àr kêt ne. Kute mrãmri ne me te kikremã àr prãm ja pyràk. ²⁵Dja ô kikre djwỳnh 'ỳr tẽn kikre'ã ijê, me abê kikre'ã ijê. Ga me kam wãnh kapôtã akumex. Ne kam 'ã ijê djà môro akumex. Te 'ã ijê djà môro akumex ne kam kum, “Bẽnjadjwỳr, amrê me imã kikre'ã ta ba me wãm wadjã”, anhỹro akumex. Te kum ane. Nhym kam me amã, “Kê waj, ije me amar kêt. Ije mỳjwã kurũm me ajapôx djàkôt me amar kêt”, ane.

²⁶Dja ga me te kum, “Tô gêt anhkô'ã ne ba me inhô kwỳ krên kôt ikô ga me inhũrkwã kabe'ã me akreo mō”, anhỹro akumex.

²⁷Nhym kam me amã, “Ba me amã arê ga me ikabên ma. Ije mỳjwã kurũm me ajapôx djàkôt me amar kêt. Rũm mãn me mō, me aje ajaxwebit markam dja

ga me rūm mō”, ane. Dja ã õ kikre djwýnh me kapôtã akumexjamã ane. ²⁸ ã me amã ane ga me kam amran amim angryk ne wãnh amijanên amijo pyka titik ar o aba. Abraõmẽ Idjakmẽ Djakomẽ Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh kunĩmẽ dja me Metĩndjwýnh nhõ pykakam ar ba, ga me te me omũ. Metĩndjwýnh arým kute me utâr ne me kadjy bẽnjadjwýr ne kute ar meo ba, õ pykakam kute ar meo baja dja ga me te me omũ, amybým me omũ ne kam ajte jãm amipumũn kam amikam angryk ne. Metĩndjwýnh kute bõm me arênhkam gêdja ga me ã amim angryk o anen amran amijanên ar amijo pyka titik o aba.

²⁹ Bir be, dja me apýnh pyka kunĩkõt Metĩndjwýnh'ýr akuprõn kam kutã õ kwý krêno kumex. Kãjkwa kraxrũm me jamẽ, kãjkwa nhõt kurũm me jamẽ, aktã kãjkwa nhirê'anh me jamẽ, me tãm dja me 'ýr bõx ne kutã õ kwý krêno kumex. Nhym bep Metĩndjwýnh dja me ja kadjy bẽnjadjwýr ne meo ba.

³⁰ Nhym kam pykabê me 'uwtĩ, me kâtãm ar baja gêdja me kumrêx Metĩndjwýnh nhõ pyka'ýr bõx. Nhym bep jakam me kute amirũnhbit mar ne kute amirũnh mar kanàrrãm baja gêdja me pãnh me katên mrã, ane. Nãm ã Jeju memã Bãm nhõ pyka jarêno ane.

Jeju Djeruxarêkam me jakam kaprĩ.

Mat 23.37

³¹ Nãm memã kabên jarênh pa nhym kam mebê pardjêu kwý 'ýr bõx ne kam kum,

—On ja kurũm tẽ, ane. On ja kurũm tẽ. Arým ne Erodji kute abĩnmã akangrõ, ane.

³² Nhym kam memã kum,

—Ãm me mõn kukõnhwãmã arẽ, axwere wãmã arẽ, “Ota ba akati jakam arek me karõ punubê me utãro djan me kanêo mexo dja. Gêdja akati ba ajte tãm ne. Nhym ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ba arým inom kumẽ.” Dja ga me ã kum ane.

³³ Nã, mrãmri ne ba arým Djeruxarê'ýr itêmkumrêxmã. Dja ba akati jakam meo mexo tẽn nõ nhym akati kêt ba ajte amũ tẽn 'ýr nõ nhym akati ba arým 'ýr bõx, Djeruxarêkam bõx. Nhýnh ne me kute atemã krĩrax 'õkam Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh par djã 'õ got ba 'ýr tẽ? Kati, Djeruxarê pydjii. Pydji ne ba arým 'ýr itêmmã. Kam gêdja me ibĩ, ane. Nãm ã Jeju mekbê pardjêumã ane. Ne kam ajte Djeruxarêkam me ja'ã,

³⁴ —Ý, Djeruxarê, Djeruxarê, mýkam ne akra Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh par prãm ne? Mýkam ne keno me titik ne me kupa, Metĩndjwýnh kute me awýr me anorja pa? Ije nã bãm te ije me ajo ibikprõnh ne ije me ajo atommã. Kute mrãmri ne ôkrênê'anh kute arao krao bikprõnhja pyrãk. Ba ren ã me ajo ane. Nã bãm te ije ã me ajo anhýrmã ga me. ³⁵ Ê, jakam me amõr djã ja gêdja kukrit mex ne kaprýn nõ. Ê, ba me amã arẽ, jakam dja ga me ipumũnh kêtkumrêx ne. Ipumũnh kêt rã'ã: nhym inhõ akati ijo rãm ne jao tẽ ga me abenmã kum,

“Ē, ota arỳm Metĩndjwỳnh kabẽnkõt tãmja bõxmã. Gê Metĩndjwỳnh o kĩnh.”

Ga me ã abenmã ane ba kam arỳm me awỳr bõx, ane.

Jeju kute me'õbê pardjêu nhũrkwākam õ kwỳ krên.

14 ¹Nãm memã kabẽn jarẽn pan kam ajte tẽ. Nhyr ajte pi'òk ràràr nhyr mekbê pardjêu nhõ bẽnjadjwỳr ngri'õ kum,
—Amrẽ ikõt tẽn inhũrkwākam ikutã anhõ kwỳ krẽ, ane.

Nhyr kum “Ã” anen kõt tẽn kutã õ kwỳ krẽ nhyr me arek kam no tyn omũnho nhỹ. ²Nhyr Jeju kutã me'õ my nhỹ. Nãm prĩne igoto tuknĩ. ³Nhyr mekbê pardjêumẽ me kute Mõjdjê kukràdjã mar djwỳnh arek Jeju pumũnho nhỹ. Kute o mex jabej ne me ikõ'ã nhỹn omũnho nhỹ. Nhyr kam memã,

—Djãm ori me kute pi'òk ràràrkam meo mexkam punu? Djori kam punu? ane.

⁴Nhyr me pijàm djaje anhikrê:n nhỹ. Nhyr kam pa'ã byn kàjmã kudjan o mex ne kam ano. ⁵Ne kam memã kum,

—Gêdja me ajõ kra'õ, me ajõ nhõ krit'õ pi'òk ràràrkam tẽn kreti, ngòmkwatikam tỳm, mã gêdja ga on? Djãm aje arek pi'òk ràràrkam omũnh kajgoo adjämmã? Omũnh kajgoo adjãm nhyr tykmã? Kati, gêdja ga pi'òk ràràrkam o wabi, ngõ kute bĩn kêttri, ane.

⁶Nhyr me ajte anhikrê:n nhỹ, ne te kute amipãnh kum kabẽn'õ jarẽnhmãn mrãmri nhỹ. ⁷Nhyr me õ kwỳ krẽno ỳrja, bẽnjadjwỳr kute memã arẽn nhyr me õ kwỳ krẽnmã ỳrja ne me kwỳ amijo rũnh prãm ne mekbê amijo me rũnh krĩ djã pytã. Nhyr Jeju me omũn kam nêje memã kabẽn kadjy memã mỳjja'ã ajarẽ ne memã kum,

⁸⁻⁹—Me kute abenã me rẽnhkam ne me àkur rũnhĩ. Nhyr kute abenã me rẽn djwỳnhja amã kabẽn jabej ne amã, “Amrẽ tẽn me kutã anhõ kwỳ krẽ”, ane. Ga kam tẽn ùrkwãmã wadjàn kam kwārĩk wãnh ga amijo me rũnh krĩ djã pytãr ne kam anhỹr kêt. Dja me bẽnjadjwỳr'õ akõt bõx, kute raxo ajakrenh'õ akõt bõx nhyr kam abenã me rẽnhdjwỳnh amã, “On kàjmã dja. On kàjmã dja gê tãwã nhỹ. Tãwã ne kute raxo ajakrenh. Ga dja ga tẽn me burũm nhỹ, me wã nhikõ'ã nhỹ”, ane ga kam apijàm ne. Kute me ipòkri amã anhỹrkam dja ga apijàm rax ne.

¹⁰Bep kati, dja ga anhõ kwỳ krên kadjy wadjàn tu me burũm nhỹ, me kàtàm ja nhikõ'ã nhỹ nhyr kam ta, abenã me rẽnhdjwỳnh ta gêdja amã, “Kati, Bẽpbãmre, amrẽ tẽn me rũnh krĩ djakam nhỹn anhõ kwỳ krên mex”, ane. Ga kam arỳm ỳr tẽ. Ta gêdja arỳm me ipòkri ajo rax. Nhyr me kunĩ arỳm araxkõt apumũ. Me aro'ã anhõ kwỳ krẽno anhỹrja dja me araxkõt apumũ.

¹¹E kum ã, me kute amijo rũnh prãmja gêdja me ì pijàm ne. Nhyr bep me amikam pijàm ne akrànãmã ar kute amijo baja gêdja arỳm Metĩndjwỳnh pãnh meo rũnh ne, ane.

¹²Nãm ã Jeju me ro'ã õ kwỳ krẽno ỳrjamã anen kam ajte bẽnjadjwỳrjamã kabẽn ne. Ne kum,

—Gêdja anhô djwỳ kumex, anhô mry kumex jabej ga arỳm anhô kwỳ krẽn rax ne. Kàjkwa nhipôkri myt nhỹrkam nàr kon amykrykam anhô kwỳ krẽn rax ne. Kwārĩk wānh anhōbikwamẽ akamymẽ anhōbikwa 'ômẽ me kute amimexjamẽ me jamã arẽn h kêt, anhô kwỳ krẽn djàja jarẽn h kêt. Me kute akubyn amã o pānh karõ me jamã arẽn h kêt. Mỳkam? Bir, ga ren anhōbikwamã mỳjja ngã nhym ren arỳm amipānh amã mỳjja ngã.

¹³Nhym bep kati, dja ga anhô kwỳ krẽn rax kutã, kadjy me õ mỳjja kêt, me kute amijo bikẽn h, me akry, me no rã, me jamã akabẽn gẽ me akutã õ kwỳ krẽ. ¹⁴Metĩndjwỳnh dja pānh ajo kĩnh ne. Me 'uwťija dja me te kute amã o pānhmã. Nhym bep Metĩndjwỳnh dja amã o pānh ne, me katàt mrānh ne tyk ne akubyn tĩn nhõ akatikam gêdja arỳm amã o pānh ne, ane. Nãm ã Jeju kum kabẽn jarẽnho ane.

Metĩndjwỳnh kute amiwỳr me 'wỳr'ã me õ kwỳ krẽn jakre.

Mat 22.1

¹⁵Nhym kam Jejumẽ ro'ã me õ kwỳ krẽno ỳr ja'õ kuman kum,

—Be, godja me'õ Metĩndjwỳnh nhõ kàjkwa'ỳr bõx ne kutã õ kwỳ krẽn jabej, dja mrāmri kĩnhkumrẽx ne, ane.

¹⁶Nhym kam kum,

—Me'õ ne arỳm kute memã djwỳ nhije djarmã djwỳmẽ mry nhijeo nhỹ. Ne arỳm kadjy me krāptĩmã arẽ ne arỳm memã djwỳmẽ mry ga nhym arỳm xẽr. ¹⁷Arỳm xẽr nhym kam kadjy õ àpẽnhmã arẽn kum, “Mã tẽn ar wãmã arẽ. Ar wãmã arẽ gẽ amrẽ ar mō. Dja ga arkum, ‘Arỳm ne xẽr gwaj on 'ỳr banhõ kwỳ krẽ’, ane.”

Amrẽbẽ ne kadjy memã arẽ ne kam ajte kadjy me'ỳr õ àpẽn h jano. Nhym kam õ àpẽn hja tẽn bõx ne te kadjy memã arẽ. ¹⁸Nhym kam ar kunĩ apỳnh kukràdjākõt kubẽ amikati ne. Ja kumrẽx ne kum, “Kati, ajbir ne ba amim pur byn kam ije omũnhmã 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽn kum ijarẽ. Dja ba wãm itẽm kêt ne. Kwārĩk wānh gẽ ikam ngryk kêt”, ane. “Nẽn”, ane.

¹⁹Nhym atãri ja kum, “Ota ba ajbir mryti krāptĩbẽ 10o bõx ne kam ije gop àpẽn h mex jabej, tỳx jabej ije kabimã 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽn kum ijarẽ. Dja ba wãm itẽm kêt ne. Kwārĩk wānh gẽ ikam ngryk kêt”, ane. “Nẽn”, ane.

²⁰Nhym kam kute o ino rerja kum, “Ajbir ne ba iprõ ne kam te ije kum inhírer ne wãm itẽmmã”, ane. Nãm ar ã kubẽ amikatio ane.

²¹Nhym kam õ àpẽn hja tẽn bõx ne kum arẽ, õ bẽnjadjwỳrjamã arẽ. Nhym kam ngryk ne, õ bẽnjadjwỳrja ngry:k ne. Ne kam kum, “Amibẽx ne amũ aprõt ne ajte me abej. Ngõo pry kamũn kikre bu kamũ. Ne amrẽ me õ mỳjja kêt, me kute amijo bikẽn h, me no rã, me akrywã kunĩo mō”, ane.

²²Nhym kam õ àpẽn h meo bõx ne kam, “Be, ota ga aje imã me arẽn hja ba arỳm meo bõx nhym me kute kikre jaêr kêt rã'ãã”, ane.

²³Nhym kam õ bẽnjadjwỳrja kum, “Ajte akubyn me'ỳr tẽn prykõt me abej ne purkamdjwỳ ajte me abej, ane. Memã arẽn me pa 'amỳn amrẽ meo mō. Amrẽ

meo mōn meo bōx gē me prīne inhūrkwā kre jaē”, ane. ²⁴Ba me amā arē, ije kumrēx 'wȳrja gēdja mrāmri ikutā ō kwȳ krēn kētkumrēx ne. Tām ne ja, ane. Nām ā Jeju mekbē pardjēumā anen kàjkwamā 'ȳr me bōx kētmā ā arēnho ane.

Kute mā me Jejukôt bikamēnhmā memā arēnh.

Mat 10.37; Mak 8.34; Ruk 9.23; Dju r 12.26

²⁵Ne kam ajte Djeruxarē'ȳr krā. Nhym kam me itepato kôt mō. Kôt mō: nhym kam me'ȳr akēx ne memā kum,

²⁶—Dja ga me ajō mā ikôt abikamēnh prām jabej gora amā ijabē tȳxo, amā ikīnh tȳxo amā anhōbikwa kīnhja jakrenh mex ne. Dja ga amā abāmmē anāmē aprōmē akramē akamymē akanikwȳnhmē kīnh kēt ne kam ga amā aminhīdjwȳ kīnh kēt ne kam bajbit amā ijabē tȳx ne kam arȳm abē inhō àpēnhkumrēx. ²⁷Ne kam ajte dja ga me ajō amā atokry pȳma jabej kam arȳm ikôt aba djwȳnh kētkumrēx. Nhym bep kati, dja ga ijā amijakren ikudjwa aje anhō pite'y mȳnh mān prābē atokry rax ne amā ijabē rā'ā nhym me kute abīn jabej ga ikanga kēt ne tu mā ikôt ajkamēn kam arȳm mrāmri ikôt aba djwȳnhkumrēx, ane. Nām ā Jeju memā anen kam ajte memā kum,

²⁸—Nā, dja ga me ajō aje kikreti nhipēx jabej gēdja ga kadjy amikadjwȳnhbē amim 'ā karō ne amim 'ā pi'ōk kaprī jakre kumrēx ne. ²⁹Got ga ren 'ā pi'ōk kaprī jakre kēt ne ren ipēxo mō nhym ren kam abē 'ȳr pi'ōk kaprī atāk ne. Ga ren kam kum parbit pumjuw. Kum parbit pumjuw ne kam te aje inomā mēnhmān kam ren tu katēri krāta. Nhym kam ren me kātāmja ajā keket ne ren kam ajaprȳ,

³⁰“Tāwā ne kute kikre nhipēxo tēm ne inomā mēnhmā ar o ban kam katēri krāta”, ane. Ga ren kam apijām ne. Bir be, ā me kute ajā anhȳr kētbē gēdja ga pi'ōk kaprī kumrēx 'ā akre.

Bir be, gēdja me'ō mā ikôt bikamēnh prām jabej, amim ijā karō kumrēx ne kam amim, “Ije ba on mā Jejukôt ajkamē ne kôt ar iba, o ino rer kēt, katēri krā'yr kēt. Dja ba tu kôt ar ibakumrēx ne”, ane. Dja ga ā me ajō ijā amim karōo anen kam mā ikôt ajkamē, ane.

³¹⁻³²Ba me amā ajte 'ōdjwȳ jarē. Bēnjadjwȳr ja ne arȳm kurē djwȳnh'ȳr ō àpēnh jao mō. Nhym ō àpēnhja krāptī ne. Ō àpēnh ne kubē 20.000. Nhym kum ȳrja nhō àpēnh ngrēre. Kubē 10.000. Nhym bēnjadjwȳr ja kute nīnh 'ȳr ō àpēnho mōr ja ne kum ȳr nhō àpēnhja jakrenh mex ne. Nhym kam kum ȳrja bit kurē djwȳnh kutā ō àpēnho mōn kam ajte amikam ajkam aman te kurē djwȳnh'ā ō àpēnh jakren kam amim, “Ije, mȳj dja ba nē? Ije ba me'ȳr inhō àpēnh jano, nījar me mōr rā'āri gē ikāxā mekmā ijā aprā. Bar arek apȳnh nhȳn idjumar mex”, ane. Nām me ja bit kute me ja'ȳr prōtmān kam te amikabin amikam ajkam aman tu akubyn akēx ne.

³³Be, dja ga ā amim ijā karō kumrēxo ane. Aje arek o atēm ne aje inomā mēnh kadjy, katēri krā'yr kēt kadjy. Dja ga amikabi kumrēx ne kam anhō nèkrēx, anhō mȳjja kunī'ā ano tȳx kēt ne tu amibē kanga ne kam mrāmri ikôt aba djwȳnhkumrēx. Nhym bep kati, dja ga anhō nèkrēx 'amȳnh tȳx ne kam arȳm ikôt aba djwȳnh kētkumrēx.

³⁴Ë, kadjwanhĩ. Kadjwanhĩ ne mexri ànhkumrêx, akrykumrêx. Nhyr bep arÿm tũmkam ành kêt, akry kêt nhyr me kute ajte o mex kêtikumrêx. Me te o ane. Mrãmri tu akry kêt. Mÿj kadjy ne ga ar o aba kajgo? Kajgo mexi. ³⁵O me kute djwÿ kane kêt ne kute mry nhĩmẽ o bikàr ne kute o pidjôadjwÿ kane kêt. Nãm me tu o ban mũm kurẽ. Arÿm mrãmri akry kêt. Kajgo mexi. Gop me ajamakkre jabej, gop on ama, ane. Nãm ã me'õ kute amijo Jeju pytàr ne kôt tẽm ne katẽri kubẽ akẽxkam ã kajgo ane, kum õ nèkrêx kĩnhkam kute kubẽ akẽxkam ã kajgo ane. Djã nãm mrãmri mã Jejukôt ajkamẽ got? Kati, nãm 'êx ne kôt ar ba kajgo.

Mrykĩ'atomti pydji biknor.

Mat 18.12

15 ¹Nhyr kam me kute bẽnjadjwÿr bajtemmã pi'òk kaprĩo atom djwÿnhmẽ me axwe ajte Jeju'ã akuprõn kuri kumex, me kute kabẽn marmã ne me 'ã akuprõn kuri kumex. ²Nhyr kam mekbẽ pardjẽmẽ me kute Mõjdjẽ kukràdjã mar djwÿnhmẽ ne me kàxã kabẽn ne, bẽn prĩkam kabẽn ne abenmã,

—Djidjàk, tãwã ne kum me axwebit kĩnh ne ajte ro'ã mõi õ kwÿ krẽno nhÿ, ane.

³Nhyr kam atemã memã mÿjja'ã ujarẽnh jakreo tẽn memã,

⁴—Birãm me ajõ nhõ krit, mrykĩ'atomti krãptĩbẽ 100. Dja abẽ pydji akuno ga kam mã dja ga on? Dja ga tu anhõ mrykĩ'atomti krãptĩbẽ 99jamã anhire gẽ wãnh akutẽp kumex, kapõt kukritkam kumex ga kam pydji biknorja jabej tẽ. Abej tẽn arÿm kum akaton aprõn o tẽn o bõx. ⁵Aprõn o tẽn o bõx ne kam akĩnh ra:x ne. ⁶Akĩnh rax ne kam anhõbikwamẽ anhũrkwã nhitepã me jao akuprõn kam memã kum, “Ota ba arÿm inhõ krit ibẽ biknorja japrõn o tẽn o bõx. Dja ga me idjõ'ã akĩnh ne akĩnh rax”, ane.

(Ruka 15.4)

⁷Bir be, gêdja ã kâjkwakam me kînho ane. Me'ô pydji gêdja amim katon wân̄h axwemã iren Metîndjwýnh'ýr amijo akêx nhym kam me kîn̄hkumrêx. Me'ô pydjikam dja kâjkwakam me kîn̄h rax ne. Kam kîn̄h raxo me mex, me krâptîkam kîn̄hja jakren̄h mex ne. Me kute, “Bep ba ne ba katât mrân̄ imexkumrêx”, anh̄ýr ne ajkwaobit kute amimex jarênhja ne Metîndjwýnh̄ kute meo mex kêtê. Nhym kam kâjkwakam me jadjwý mekam kîn̄h kêt ne.

Ngôn̄hponho pi'ôk kaprî pydji biknor.

⁸Ba ajte me amã 'ôdjwý jarê. Me'ô nire nhõ kryt jakao ngôn̄hponho pi'ôk kaprîbê 10 ne pydjín̄ kubê akuno, pân̄h ra:xkam. Mã dja on? Dja ngôn̄hpôktimã adjân̄ kam prî:ne ar abej kapôn̄ho ban kam kum kato.

⁹Kum katon kam ôbikwamê itepã kikrejakam me jao akprôn̄ memã kum, “Me ikôt akîn̄h. Ota ba arým ije pi'ôk kaprîo ibiknorjamã ikato”, ane.

¹⁰Bir be, ba me amã arê. Dja Metîndjwýnh̄ kadjy mrân̄h djwýnh̄ ã kîn̄h ane. Me'ô pydjín̄ amim kator ne kute wân̄h axwemã irern kam kute Metîndjwýnh̄'ýr amijo akêx nhym kam ã kadjy mrân̄h djwýnh̄ kam kîn̄h ane. Nãm ã Jeju memã ujarênh̄ ane.

Me'ô kra biknor ne akubyn̄ bãm'ýr akêx.

¹¹⁻¹²Ne kam ajte memã 'ôdjwý jarênh̄ memã,

—Me'ô my kra amân̄hkrut nhym kam kutapureja bãm̄mã kum, “Djünwã, gop on ar imã anhõ nèkrêx kwýo ajkjê. Aje ar imã atyk kutã nèkrêxo abikjêrmã arênhja on atîn̄ri ar imã o ajkjê, ar ije kam amak kêt kadjy”, ane.

Nhym kam kum “Ã” anen kam arkum o ajkijn̄ kutapure jamã kungân̄ kutewajamã kungã.

¹³Nhym kam bãm̄ kute kum ôrja arým amim kuby, kutapureja amim kuby. Nhym kam 'ã akati ngrêre nhym kam arým mã o mō, ô mýjja kunĩo atom ne o mōn̄ ajbubê o tým, pyka 'ôkam o mōn̄ o bōx ne kam arî:k ar o ba. Tu arîk ar ba'ã pi'ôk kaprî krêno tē:n kam krên̄ pa. ¹⁴Prîne 'ã pi'ôk kaprî krên̄ mex ne, ne kam arým arîk ar ba. Nhym kam pykawākam arým djwý kêt̄kumrêx, nhym me prãm̄kam ar ba. Nhym kam pi'ôk kaprî krên̄ pan kam tu arîk ar ba, prãm̄kam ba.

¹⁵Ne kam bēnjadjwýr 'ô'ýr tēn kam kum, “Ba amã apê”, ane. Kum apēnh̄ nhym kute kum pi'ôk kaprî nhõr nhym kute o mýjja byr ne krēnmã. Nhym kam bēnjadjwýrja “Ã” anen kam ô mry nhõ kapôt̄mã ano, kute angrô jamyre pumũnh̄ ne kute kum o djuw mexmã. Nhym kam kum omũnh̄o dja.

¹⁶Nhym kam angrô jamyre bãy kakô kuro ba nhym kubēngôkreja' arým prãm̄ bĩn̄ mex nhym te kute angrô jamyre kutã bãy kakô kwý krēnmã. Nhýnh̄ ne me'ô got kute kum mýjja 'ô nhõr nhym kute krēnmã? Arkati.

/15.16 Jeju nhõ pykakam me kunĩ bēngôkre kute mrãmri ne apýnh̄ me ô pyka djârî kunĩkôt me kunĩ bēngôkre pyrãk.

¹⁷Nām ar ban kam amim katon kam amim, “Ije, djā nām ã ibām nhõ àpênhja anen ar prāmka ba? Djünwã ne prĩne õ àpênho djuw mex nhym kam djwý kumex. Djwý kumex ne kam 'ã kàtām ne kumex. Mýkam ne ba bajbit ar prāmka iba. ¹⁸Ba gêt on akubyn ibām'ýr tẽn kum, ‘Djünwã, ota ba Metĩndjwýnhkam ar amikràõ iba, ne gadjwý akam ar amikràõ iba. ¹⁹Djām imex ne ga aje ijo akra rà'ãmã. Dja ga tu ijo anhõ àpênh, ijo ajtem ne. Ba kam amã apê.’ Gêdja ba ã Djünwã'ýr tẽn kum ane.”

²⁰Ne kam ekrux ne kàjmã djan kam bām'ýr tẽn. Bām'ýr tẽn: nhym kam bāmja amybým omũ, kraja pumũ. Ne kam rerek ne, tik ngyo nhýn kum kaprĩ ne. Ne kam prõt ne kajpan o tým ne kam abej muw.

²¹⁻²²Nhym kam bāmã kum, “Djünwã, ota ba Metĩndjwýnhmẽ ar akam ar amikràõ iba. Djām imex got ga aje ijo akra rà'ãmã”, anhýr konenh nhym bāmja õ àpênhmã kum, “Amũ ar ajõ aprõt ne kubêkà mexwãmẽ ikrakam ràxwãmẽ parkàwãmẽ amrẽ amýn o aprõt ne kum angiê, ane. ²³Ne ãm ar ajõ aprõt ne ije kutêp mryti jabatàn nyre nhĩptĩ'ã ma nhym ãmwã japrôn amrẽ o tẽn abĩ. Gwaj banhõ kwý krẽn rax ne bakĩnh kadjy. ²⁴Ota ikra. Be, ikra djwýnh ja ne ibê tyn ajte akubyn tĩn ne. Nãm akunon arým akubyn imã kato”, ane.

Nhym kam me kĩnh rax kato. Kĩnhkumrẽx ne õ kwý krẽno kumex.

²⁵⁻²⁶Nhym kam kutewaja purkam àpênho dja. Àpênho dja:n àpênho ino ren kam kurũm tẽn. Tẽn kam kikre tẽpo tẽn me kanga ma. Me toro dja nhym me ngrer man kam amikutã bãm nhõ àpênh 'uw. Nhym kutã tẽn kajpa nhym kum, “Mýj nã”? ane.

²⁷Nhym kam kum, “Ije atõnhre ne arým bõx. Nhym kam abãm kadjy mryti jabatàn nyreja bĩ, twým̃tija bĩ. Nhym abãm kĩnhkumrẽx ne. Amrêbê: atõnhre tẽn ne arým bõxkam ne abãm kĩnhkumrẽx ne. Mýjja kute ajmã o kêt, umar mex ne ar ban arým bõx, kam ne abãm kĩnhkumrẽx ne”, ane.

²⁸Nhym kam tu ngry:k ne kikremã àr kêtumrẽx ne. Ne kam kapõtã arek ngryk ne dja. Dja nhym bãm 'ýr katon te kum kabẽn ne, te kum me tor'ã apnẽn kum, “Amrẽ tẽn anhõ kwý krẽn me kudjwa akĩnh”, ane. ²⁹Nãm te kum ane nhym kam kum, “Kê wajre. Nã bãm amã idjapê:nh ar iba. Arým idjapênh'ã amex krãptĩ. Djã nã bãm abê amikati? Ga mýjja 'ýr ijano ba ‘Kê wajre’ ane? Kati, nã gãm mýjja 'ýr ijano ba akrànã amã 'ýr mrã. Djã ne ga kam mãn imã anhõ mokaàk'õnh bĩ bar inhõbikwamẽ ro'ã kwý krẽno nhýn ikĩnhkumrẽx ne? ³⁰Nhym bep akamrerre ne anhõ nèkrẽxo mõn me kuprý'ã kukrẽn mõn ajbir bõx ga kum gu banhõ mryti twým̃tija bĩ”, ane.

³¹Nhym kam bāmja kum, “Akmere ga ne ga arek ikuri dja. Ne inhõ mýjja kunõ anhõ”, ane. ³²Mrãmri ne bar ikĩnhkumrẽx ne. Mrãmri ne bar ikĩnh ne itor inhýrja. E kum mrãmri ne atõnhre gu babê tyn ajte akubyn tĩn ne. Nãm akunon arým akubyn kato, ane. Nãm ã bãm kutewajamã ane. Tãm ne ja.

Be, nãm ã Jeju mekbê pardjêumã ujarẽn ane. Metĩndjwýnh kum me axwedjwý jabẽn kute me abej ne kute me utàr nhym me ô'ã kĩnh'ã ujarẽn ne ja.

Õ àpênh kute ò bēnjadjwỳr noo biknor.

16 ¹Nhym kam Jeju ajte kute kôt ba djwỳnhmã mỳjja 'ô'ã kabēn jakremã arkum,

—Me'ô bēnjadjwỳr ne ò pi'ôk kaprĩ kumex. Nhym kam ò àpênh ne kum kam àpênho dja. Pi'ôk kaprĩmē nèkrēxja kunĩkam kum àpênh ar ba. Nhym kam me kâtàm ne me kum ò àpênhja jarēn kum, “Ē, ota anhō àpênh arỳm abē amijã anhō pi'ôk kaprĩ krēno mō, ane. Arỳm abē o apēx mexo mō”, ane.

²Nhym kam arỳm ò bēnjadjwỳrja amiwỳr ku'uw ne kum, “Mỳj nã? Mỳj ne ga ajmã o nhym me imã ajarē? On amrē inhō nèkrēx'ã pi'ôk no'ôkwão akato ba omũ. Jakam dja ga imã adjàpênh kêtikumrēx ne”, ane.

³Nhym kam kabēn ja man kam ôkre kadjwỳnhbē amim, “Ije tô mã dja ba nē? Arỳm ne inhō bēnjadjwỳr bôm imē. Mã dja ba nē? Ām arngro tỳxkam purkam idjàpēnhbē irerekre ne kikre kabe'ã idjã'wỳr imrānhbē ipijãmã”, ane. ⁴Nãm ja jarēn nhỳn kam ajkam aman kam,

—E kum ã ane. Arỳm ne ba kuma. Jakam dja ba ar jamã ikabēn jarē nhym arỳm inhō bēnjadjwỳr kute bôm imēnhkam ar ja arỳm ijo ôbikwan amiwỳr ijo wadjã, ane. ⁵Ne kam ar kute bēnjadjwỳrmã pãnh kêtja amiwỳr ar ku'uw. Amiwỳr ar ku'uwn arkum, “Mã ne ga aje mỳjjao pãnh kêtja kute?”

⁶Nhym kam kum, “Ngônh krôkrôktibē 100. Rõny kangô'ã ngônh krôkrôktibē 100 ne ba kum o pãnh kêt ne”, ane.

Nhym kam kum, “Mĩ. Aje pi'ôk no'ôk tũmja byn on o nhỳn 100ja ngrãn pãnh 50 nhô”, ane. Ajêx ne kum ngrêre jarēn kum 50 nhô, ane.

Nhym kam ã anen kam kĩnhkumrēx ne kunhôn mã tē. ⁷Nhym kam ajte abej ja kukij ne kum, “Mã ne ga aje mỳjjao pãnh kêtja kute?” ane.

Nhym kam kum, “Bàygogore'ã xakubē 100”, ane.

Nhym kam kum, “Mĩ. Anhō pi'ôk no'ôk tũmja by gē arĩk wãnh 100 nō, ga pãnh kum 80 nhô, ane. Ajêx ne 'ã kum kàjbē krãptĩbē 80 nhô”, ane.

Nhym kam ã anen kunhôn kam kĩnhkumrēx ne mã tē. Nãm ã arkum o anhỹro tē. Ò àpênhja arkum ò bēnjadjwỳrja noo biknoro anhỹro tē. Ne arkum kĩnh ne kute amipãnh o ôbikwamã ne ã arkum o anhỹro tē.

⁸Nhym ò nèkrēx djwỳnh ne ò àpênhja no mex jarē. Ākĩnhĩkam ne kum no mex jarē. Nã, mrãmri ne amikadjy no mexkumrēx. Nã, mrãmri ne pykabē me ar baja ne me mrãmri amikadjy no mexkumrēx ne o Metĩndjwỳnh nhô me ja jakrenh mex ne. Nhym bep Metĩndjwỳnh nhô me ja ne Metĩndjwỳnh kadjy amak mex ne kam kute a'uri me mrānhja pyrāk.

⁹Djãm ã ar aje ò àpênh kudjwa me noo abiknoro anhỹrmã ne ba ije ar amã arēnhja? Djãm ar adjàkĩnhĩ, ar ajēxnhĩkôt aje meo anhōbikwamã got. Djãm ar aje pi'ôk kaprĩkôt meo anhōbikwa nhym atykkam kute amikôt kàjkwamã ajo àbirmã got. Djãm me ja kute kàjkwamã ajo àbir gar atĩn rã'ã rã'ãmã got.

¹⁰Arkati. Gêdja me'ô mỳjja kakritte kumrēx, mỳjja ngrire kam àpênho djan prĩne o djuw mex ne o àkĩnh kêt, me'ô tãm gêdja arỳm ajte amũ ijukri mỳjja

rũnhdjwỳo djuw mex. Nhym bep kati, gêdja me'ô mỳjja kakrittekam àpênho djan arỳm o akĩ ne kam ajte mỳjja raxkamdjwỳ àpênho djan adjwỳnhdjwỳo akĩ.

¹¹ Bir be, tãm. Dja gar pykabê mỳjja kakrit, pi'ôk kaprijao akĩ djãm Metĩndjwỳnh kute kàjkwakam ô mỳjja rũnh, ô mỳjja mextire kute ar amã ôrmã got? Kati, arỳm ne ar akabi. ¹² Dja gar ari me ô nêkrêx prokam amikràn o adjakĩnho aban ar mekbê o abikênho aba, djãm Metĩndjwỳnh kute ar amã anhô mỳjja nhôrmã, anhô nêkrêx djwỳnh kute ar amã ôrmã? Arkati.

¹³ Ë, nhỹnh ne me'ô ô bẽnjadjwỳr amãnhkrut'ô amê arkum àpênh ar ba? Kati, gêdja o anen kam te o ane. Gêdja kum ja kurên kam kum ja jabê. Nàr kon, gêdja kum ja kĩnh ne kumãbit apê ne kam kum ja kurên kum àpênh kêt ne. Dja ga amã Metĩndjwỳnh kĩnh ne ajte amã nêkrêx kĩnh ne kam kute bẽnjadjwỳr amãnhkrutmã adjàpênh pyræk. Gêdja ga te o ane, ane.

¹⁴ Nhym bep mekbê pardjêu ne me Jeju kabên maro nhỹn aprỳo kumex. Me kum pi'ôk kaprĩ kĩnhkam, kam ne arê nhym kam me aprỳo kumex. ¹⁵ Nhym kam Jeju memã kum,

—Me ga ne ga we me amijo katàt amrãnh ne. Me kunĩ kute we me amex pumũnh ne kute me amã me amex jarênhmã ne ga we me amijo katàt amrãnh ne. Nhym bep kati, Metĩndjwỳnh ne kute prĩne me akadjwỳnhbê me apumũnh. Me aje amim mỳjja'a karôjakôt ne me akadjwỳnhbê prĩne me apumũ. Be, mebêngôkre ne me me akrākābit pumũ, ga me kam kute amex pyræk nhym me me amex jarê. Bep kati, Metĩndjwỳnh kute prĩne me akadjwỳnhbê me apumũnh nhym mỳjja punubit me akadjwỳnhbê ikwākam kum me amex kêt. Mrãmri me apunukumrêx.

¹⁶ Amrêbê ne me Môjdjê kukràdjàkôt ar amijo ba. Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnh kabênkôtmê ar amijo ba. Ar kôt me kute amijo ba rã'ã nhym arỳm Djuão ajte adjwỳnhdjwỳ bôx. Djuão kute ngônhmã me angjênhja adjwỳnhdjwỳ bôx. Ajbir ne Djuão tũmràm bôx ne ar memã 'ã ujarênh ny jarênho ba. Me kute axwemã irern kute Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx nhym Metĩndjwỳnh kute me utàr ne me kadjy bẽnjadjwỳr ne ar kute meo ba'ã ne memã ujarênh tẽ. Nhym me krãptĩ arỳm kute 'ỳr amijo akêx prãmrumrêx, kute mrãmri ne me krãptĩ kikre ngriremã ngjênh prãm ne kam 'ã kute aben nhingãnhja pyræk. Me kute ari 'ã ikjêo aben rênh ne 'ã kute aben nhingãnho kumexja pyræk. Nãm me ã kute Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx prãmrumrêx ã ane.

¹⁷ Nhym Metĩndjwỳnh kukràdjà tũmja, kute me mrãnh mex'ã memã karôja, djãm arỳm tũm ne apêxmã? Kati, gêdja rã'ã ne. Pykamê kàjkwabit dja apêx nhym bep Metĩndjwỳnh kabên dja tũmràm rã'ã rã'ã ne. Nhỹnh ne mỳjja ngrire, mỳrbê itàja 'ô biknormã? ane.

¹⁸ Ne kam ajte Metĩndjwỳnh kukràdjà 'ô jarê. Me kute tu prô'ỳr bakumrêx ne kute kanga kêtumã memã arê ne memã kum,

—Gêdja me'ô prô'ỳr môn ar o ban kanga ne kam pãnh atemã me'ô'ỳr môn kam kute krô'ã prô pyræk. Mjênja ne axwe. Nhym kam ajte me'ô ne prô kanga nhym kam me'ôja ne me'ô kute prô kangaja'ỳr môn kam arỳm kute me'ôbê prôo àkĩnh pyræk, ane.

Radjaru mōn me'ō bēnjadjw̃ỹr 'w̃ỹro nh̃y.

¹⁹Nām ã Jeju memã anen kam ajte memã m̃ỹjja 'ō'ã karō ne memã,
—Me'ō ne ò nêkrêx kumex ne kute amidjw̃ynhbit mar. Nām kubêkà mex,
kubêkà pānh raxbit jangij ne ò kw̃ỹ krên djà mexbit kute mar. Myt kunîkôt
ne ã o anen ò kw̃ỹ krên rax ne. ²⁰⁻²¹Nhym kikre jajkwa krekmã me'ō
bikēnhja ikwã. Myt kunîkôt kikre jajkwa krekmã ikwã. Ne te kute ò anhy
krên prāme. Me'ō kute myt kunîkôt kubêkà mex, kubêkà pānh rax jangjēnh
ne 'ã mrānhja tām ne te kute ò anhy krēnmã kuri ikwã ne te 'ã 'w̃ỹro ikwã.
Idjibê ne Radjaru. Tām ne prīne kar̃ỹr t̃ỹx ne, tēmē prīne t̃ỹx ne. Kar̃ỹrmē tē
t̃ỹx nhym ta ikwã. Nhym bep roprebit ne 'ỹr māt ne kar̃ỹr kunuw, tē kunuw.

²²Nhym ò m̃ỹjja kêtja, Radjaru, ar̃ym ty nhym kam kadjy mrānh djw̃ynh
kum̃yn k̃ajkwamã Abraão'ỹr o tēn o bōx. Nhym kam ar ingêt kukāmāre
Abraão'mē ro'ã ar ba. Nhym me'ō nh̃o nêkrêx kumexadjw̃ỹ ty nhym me kam
o mōn adjà. ²³O mōn adjà nhym kam me tyk nh̃o pykakam bōx ne kam tokry
rax ne. Tokry: ne, ne kam tokry pymaje k̃ajmã rīt ne amyb̃ym Abraão pumũ.
Nhym ar Radjarumē ro'ã ar ba. Ar umar mexkumrêx ne k̃inhkumrêx ne ar ba.

²⁴Nhym kam Abraão pumũn kam kum amijo akijn kum, “Ngêtwa, ngêtwa
Abraão, gop amrē amã ikapr̃in iw̃ỹr Radjaru jano gē amrē iw̃ỹr tēn ngômã ikra
nhôttebit jadjàn o inhōto ngo, ane. Ota ba kuwyjakam itokryo bit itokry”, ane.

²⁵Nhym Abraão kum, “Bir be, krāny, omũ. At̃inri ne ga m̃ỹjja mexbito
amik̃inh ne. Nhym bep Radjaru ne kapr̃i, t̃inri kapr̃in ar ba. Ne kam
ar̃ym jakam k̃inhkumrêx ne. Ga ne ga ar̃ym pānh atokryn akapr̃ire. ²⁶Ë,
m̃ỹjja 'ōdjw̃ỹ. Djām jānh ne wām aw̃ỹr tēm ne kute ajmã ajomã? Nām
me banêje inuwti: nō, ne kam abenmã kre raxi. Ne kam jakam me ij'ō
me aw̃ỹr itēm prām kêtê. Ga me ajō ñinh pānh me ikam abōx prām kêtê.
Aprakamã ne gwaj banêje inuwti: nō”, ane.

²⁷⁻²⁸Nhym kam kum, “E kum ã ne. Ë, ngêtwa, gora ibām nh̃urkwā'ỹr
Radjaru jano. Kam ne ikamy amānhkrut ne amānhkrut ne ikjêkêt. Ar'ỹr
dja Radjaru tēn arkum arēn arkum t̃in jadjà gē ar jakam, me tokry rax
djàjamã ikôt bōx kêt”, ane.

²⁹Nhym Abraão kum, “Kati. Arkati, amrêbê ne Môjdjēmē Met̃indjw̃ynh
kabēn jarēnh djw̃ynh ar 'ã pi'ôk no'ôk ne te memã arē. Gē ar Môjdjē ar
kabēn ma”, ane.

³⁰Nhym kam kum, “Kati, ngêtwa Abraão, got ren me'ō me tyk kurũm
me'ỹr katon bōx ne memã arē nhym ren me ar̃ym kôt amim katon kam ren
wānh axwemã iren Met̃indjw̃ynh'ỹr amijo akēx ne jakam bōx kêt ne”, ane.

³¹Nhym Abraão kum, “Kati, dja me Môjdjēmē Met̃indjw̃ynh kabēn jarēnh
djw̃ynh kabēn mar prām kêt, nhym ajte me'ō me tyk kurũm katon te memã
amijo amir̃it ne te memã arē nhym ren ajte tām ne. Te ren omũn tu ate krã”,
ane. Nām ã Abraão me'ō nh̃o nêkrêx kumexjamã ane. Tām ne ja, ane.

Be, nām ã Jeju memã ujarēnh ane.

Me'õ me'õkam axwe nhym tu axweo biknormã.

17 ¹⁻²Ne kam ajte kôt ba djwýnhmã,
—Wãnh ne me axwe pro ar akukãm rax ne nõ. Nhym bep me kute memã axwe'ã àpnênhja gêdja me tokry ra:x ne. Watî:re. Dja prîne Metîndjwýnh meo ajkê nhym me tokry ra:x ne. Me'õ kute me prîre pyrãk ne ajbir kute amim imar nyja nhym ren me'õ axwe'ã kum apnê nhym ren arým kôt axwe nhym kam ren me kute kum axwe'ã àpnênh djwýnhja nhõkre'ã kênpoti nhõ ne ren ngõnhmã kumê, ngõ raxbê pyka kêt mã kumê nhym ren kubĩ, ja ne kãjbê tokry. Tokry ngri. Nhym bep kati, dja prîne Metîndjwýnh o ajkê nhym tokry ra:x ne.

³Gora ar amijã ano tỳx ne amijãno dja. Dja ar akamy'õ axwe jabej gar ajõ kum akabên'õ jarê. Kum akabên'õ jarê gê axwekam amim ngryk ne amim kato ga kam tu o akno. ⁴Gêdja mã akam axwe jabej ga kam tu o abiknorkumrêx. Dja myt pydjikam akam axwe amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam awỳr tēm ne kute amã, “Arým ne ba ijaxwekam amim ingryk ne”, anhỳr amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt jabej ga kam tu o akno, ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

Tu amim kamnhĩxkumrêx.

Mat 17.20; Mak 11.23

⁵Nhym kute ar anor nhym ar mōrja Bēnjadjwỳrmã kum,
—Ar ba ne bar ije amim amar ngrîre. Gop on ar ikadjwýnhbê ar ijo tỳx ne ar ikadjwýnhbê akabên wadjà bar amim amar rax.

⁶Nhym kam Bēnjadjwỳr arkum,

—Ga ren ar amim ikamnhĩx ngrîreo kute motadu 'y kryre ja pyrãk ne ren arým pyjamã akabên ne ren kum, “On amikaban ngõ raxbê pyka kêt mũ jakam mãn ajte dja”, ane.

Nhym ren tēn ngõ rax nĩkam dja. Ar aje tu amim ikamnhĩxkumrêxkam ren tēn nĩjar ngõ raxkam dja. Nhym bep kati, ãm ar aje amim ikamnhĩxkumrêx kêtê, ane. 'Ybê motadu ne kryre kute karnhõ nhijy pyrãk. Nhym Jeju ajte arkum,

Me tu akràn mã Metîndjwýnhmã àpēnhmã.

⁷Ga we ar ajõ abēnjadjwỳr rax ne nhỹ. Nhym kam anhõ àpēnh purkam àpēnhmã tē, nār kon kute mrykĩ'ãtomtîo djuw mexmã 'ỳr tē. Ne kam wãnh purkam àpēnhõ dja. Àpēnhõ dja:n arým àpēnhõ ino ren bõx. Djãm aje kum, “Amibêx ne nhỹn atyk djà kêt ne kam anhõ kwỳ krê”, anhỹrmã got.

⁸Bep kati, dja ga ajte tu ano ne kum, “On imã òmrõn kam kadjy tēn kubêkà mex jadjàn amrê imã òmrõo tē ba kukrê. Ne ngôdjwỳ imã kwỳ jadjà. Dja ba inhõ kwỳ krēn kôt ikõ, ane. Ba ikumrêx inhõ kwỳ krēn pa ga kam ikudjwa anhõ kwỳ krēn kôt ikõ”, ane.

⁹Djã nãm bēnjadjwỳrja ò àpēnh djàpēnhõ amra got. Djã nãm ò àpēnh djàpēnh pumũn kum mex jarēnhõ ba got. Kute kabên mar ne kute kôt amijo bakam, djã

nãm kum mex jarënh kam kum amikĩnh jarënh ar o ba? Kati, mrãmri ne ò àpënh. Ò àpënh kute ò bënjadwÿr kabën mar ne kute kôt kum mÿjja kupënh.

¹⁰ Bir be, ar gadwÿ dja gar Metĩndwÿnh kute ar amã mÿjja jarënhja kunĩ kupën amidjàpënh pumün kam, “Ije, djã nã bãm ar Bënjadwÿrmã idjàpënh mex ar iba got ar ijo amra? Kati, dji Bënjadwÿr kute me anor nhym ò àpënh kute kum àpënhmākê. Kôt ne Bënjadwÿr ar ijano bar kum idjàpënh iban ikĩnhkumrëx ne, ane. Djãm kute ar idjàpënh ò amra kadjy ne bar kum apê? Kati, nã bãm ar tu akrànmã kum idjàpënh iban kam ikĩnhkumrëx ne”, ane. Dja gar ã ane. Be, nãm ã Jeju kôt ba djwÿnhmã arënh ane.

Me ï kajëkam tẽ kubẽ 10.

¹¹ Ne kam ajte Djeruxarẽ'ÿr kràn tẽn pry pnã, aben nêje a'ÿr. Nãm mũm pykabẽ Xamarij ne amrẽ pykabẽ Garrêja nhym pyka 'ÿr nhõkre djãkôt pry ja'ã tẽ, 'ã Djeruxarẽ'ÿr tẽ. ¹²⁻¹³ Nãm pry'ã tẽn kam ï krĩ 'õmã àr tẽ. Krĩ 'õmã àr tẽ nhym me ï kajëkam tẽ kutã mõ. Me ï kajëkam tẽbẽ 10 ne kutã mõn kajpan kam nĩjar ku'ẽ, tãri ku'ẽ kêtẽ, nĩjar ku'ën kam kàj bẽ kum kabën ne kum, —Jeju, Bënjadwÿr, gop amã me ikapri, ane.

¹⁴ Nhym Jeju me omün kam memã,

—On me mõn me kadjy Metĩndwÿnh mar djwÿnhmã amibẽ, ane.

Nhym me mör pro akëx ne mã Metĩndwÿnh mar djwÿnh'ÿr mõn mörãm arÿm kã mex ne.

¹⁵ Nhym kam pydjĩn amimex pumün kam akubyn Jeju'ÿr tẽ. Metĩndwÿnhmã ukapri, mex jarënh tẽ. Kàj bẽ kum arënh tẽn kam Jeju'ÿr bõx. ¹⁶ Jeju'ÿr bõx ne kam tu mÿrbẽ tÿm ne kum amikĩnh jarënh nõn kum mex jarënh nõ. Me bajtem'õ, Xamarij kam me ja'õ. Tãm ne akubyn tẽn Jejumã mex jarẽ. ¹⁷⁻¹⁸ Nhym kam Jeju memã,

—Ije, nhãr me? Nã bãm mebẽ 10o mex nhym me 'õ akubyn iwÿr tẽn kêt ne. Mÿkam ne kubajtemjabit akubyn iwÿr tẽ? Mÿkam ne me wã akubyn kudjwa mör ne Metĩndwÿnhmã mex jarënh kêt ne?

¹⁹ Ne kam kum,

—Aj, on kãmã djan tẽ. Nã gãm tu amim ikamnhĩxkumrëx ne. Nhym kam arÿm Metĩndwÿnh apytã, ane. Nãm ã Jeju kum ane nhym kam mã tẽ.

Akubyn bõx djã kutã dja me ate krãn ar ba jarënh kadjy.

Mat 24.23; Mak 13.21

²⁰ Nhym kam mebẽ pardjẽu Jejumã,

—Mÿj akatikam dja Metĩndwÿnh me bawÿr Bënjadwÿrbẽ kumkati jano nhym kute me bakurẽ djwÿnhbẽ me bapytàr ne kute ar me bajo bamã?

Nhym kam memã,

—Kute me apytàr ne ar me ajo ba kadjy, djãm Bënjadwÿrbẽ kumkati mÿjja 'õmẽ ro'ã bõx ga me aje kôt omũnh ne aje abenmã bõx jarënh

akumexmã? Kati, me kute mỳjja 'ôkôt omũnh kêt. ²¹Me kute jakam mỳjja pumũnh ne kute abenmã, “Ota, Bẽnjadjwỳr arỳm bôx”, anhỳr kêt.

Nàr kon, me kute nỳjar omũnh ne kute abenmã, “Orĩnã, arỳm Bẽnjadjwỳr amrê tẽ”, anhỳr kêt.

Mỳkam? Bir, anhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati kute ar me apytàr ne me akadjy bẽnjadjwỳr ne kute ar me ajo bamã ne arỳm me awỳr bôx, arỳm me anhipôkri bôx, me anhipôkri ar ba, ga me omũnh kêtukumrêx, ane.

²²Ne kam ate kôt ba djwỳnhmã,

—Adjym, dja ĩ ar akapřĩ dja ar awỳr bôx. Ar akapřĩ dja nhijukri dja gar te ikuka kre jabej řit. Ne kam abenmã, “Gora gẽ on ajte akubyn bôx gwaj omũ. Amrêbê kute gwaj bakadjy amijo ĩ ne gwaj bawỳr rwỳkja gora gẽ akati pydjikam ajte rwỳk jabej gwaj gop ajte omũ”, ane. Dja gar te aje ipumũnh prãme. ²³Nhym me ar amã,

—Ota arỳm bôx, ota arỳm jakam bôx, anhỳr jabej, nàr me ar amã, “Ě, onĩ arỳm bôx”, anhỳr jabej ga kam ar tu ate akrãn 'ỳr amôr kêt ne mekôt 'ỳr aprôt kêt.

²⁴Nhym bep kati, ibôx dja gêdja amirĩ:tkumrêx ne. Amirĩtkumrêx nhym me kunĩ omũ. Ba ije amijo inhĩ dja ba akubyn bôx nhym me kunĩ ipumũ. Ga na jadjênh ne kute prĩne kàjkwa kurwỳo tuknĩja pumũ. Dja ã akubyn ibôx dja nhõ akatikam ije amijo amirĩto kàjkwa kunĩ kurwỳo ane.

²⁵Nhym bep itokry rax kumrêxi. Me kamingrãny ja dja me prĩne ijo ajkê ba kam itokry rax ne. ²⁶Nhym bep akubyn ibôx 'ỳr dja me ate krãn ar ba. Ba ije amijo inhĩ dja ba akubyn ibôx 'ỳr nhym me ate ar krãn ba. Me kute amrêbê me bakukãmã Nôwekam me ja pyrãk ne ate ar krãn ba. ²⁷Nãm me ô kwỳ krên kôt ikôn abenwỳr babit ar o ba rã'ã nhym arỳm Nôwe kã raxmã wadjã nhym me aêrbê ngô me iby ajkapĩn me imex ne.

²⁸Ne kam ajte kute amrêbê me bakukãmãre Rokam me ja pyrãk ne ate krãn ar ba ne ô kwỳ krên kôt ikôn abenmã mỳjja ngãn abenmã mỳjja o pãnh ne purkam mỳjja kren amim kikren jabit ar kuman o ba. ²⁹Ar ã anhỳr ba rã'ã nhym arỳm Ro krĩbê Xôtôma kurũm tẽ. Aje. Nhym arỳm wakrekam kuwy me aêrbê mekam ajka'u ne me imex ne. Kẽn ngrãngrã pôkmẽ me'ã akãn kam me imex ne.

³⁰Dja ba ã akubyn ibôx djào ane. Gêdja me ate ar krãn ba. Ba kam ba ije amijo inhĩja dja akubyn ibôx dja me aêrbê ã amirĩto ane. ³¹Kam, ibôx djàjakam, gêdja me'ô kre tã nhỹ ne akubyn ô nêkrêx'ỳr àr kêt. Kwãřĩk wãnh akubyn ũrkwãkam nêkrêx'ỳr àr ne byr ne o tẽm kêt. Nhym me'ôdjwỳ ar purkam ba. Ba bôx gẽ ařĩk wãnh ô kikremã ô nêkrêx'ỳr kwỳr kêt. ³²Gar Ro prõja ma. Ro prõ ne ô nêkrêxo amak djaje amipãnh krã tẽn ty.

³³Me kute amidjwỳnhbit mar ne pykakam mỳjja jakôtbit amak bẽnja gêdja me tyn kam ijukri tĩn kêtukumrêx. Nhym bep me kute amidjwỳnh mar kêt ne amibê ô mỳjja kanga, me tãm gêdja me amiptàn ar tĩn ne ba, jakam ar tĩn ne ban kam tyk nhijukri tĩn rã'ã rã'ã. Tãm ne ja.

³⁴Nhym bep kati. Ě, ba ar amã arẽ, dja ba akamãtkam ibôx jabej nhym me'ô my ar amãnhkrut aben nhikô'ã nõ. Ba ikjêbito tẽ nhym ikjê arek wakrekam nõ. ³⁵Nhym me'ô nire ar amẽ à'uko nhỹ. Ba ikjêbit pa 'amỳn o

tẽ nhym ikjêja arek wakrekam nhỹ. ³⁶Nhym me'õ my ar amẽ kapôtkam tẽ ba ikjê pa 'amỹ nhym ikjê arek wakrekam dja, ane. Nãm ã Jeju ane.

³⁷Nhym kôt ba djwỹnh bôx djâ jabej kukij ne kum,

—Bẽnjadjwỹr, nhỹnh jakam dja ga bôx?

Nhym arkum,

—Gar nhônne mry tyk'a bikprônne ne kumex ne kute o amirĩtja pumũ, ane. Dja ã Jeju akubyn bôx kutã mỳjja apôx ne bôx djào amirĩto ane.

Me'õ nire kute kabẽno bẽnjadjwỹr katyk.

18 ¹Nhym kam ajte kôt ba djwỹnhmã atemã mỳjja'ã ujarẽnh jakreo tẽ. Mete Metĩndjwỹnhmã kabẽn 'ãno ãm ne kute kanga kêt'ã ne arkum arẽn arkum,

²—Atemã pyka 'ôkam ne memã axwe pãnh jarẽnh djwỹnh kum Metĩndjwỹnh pyma kêtumrẽx ne mebêngôkredjwỹ mar kêtumrẽx. ³Nhym pyka tãmkam me'õ ni 'uwtĩre kubê mjên tyk nhym me'õ ar o bikẽnho ba, 'uwtĩkam ar o bikẽnho ba. Nhym kam akati kunĩkôt mã 'ỳr mrãn kum arẽn kum, “On ijo angryk”, ane. “On ikurê djwỹnhmã arẽ gẽ on imã o pãnh”, ane.

⁴⁻⁵Ne mã kum 'ã apnê. Te kum 'ã apnê nhym ate krãn ar ba. Nhym mã kum arẽ nhym kam, “Ije. Ije ba gop on 'uwtĩwão ingryk ne kute kum o pãnh kadjy kurê djwỹnhmã ikabẽn 'ô jarẽ gẽ gop on arek wãnh nhỹ ba ityk djâ kêt. Djâ nã bãm imã Metĩndjwỹnh pyman imã mebêngôkre pyma got ba o ingryk? Kati, nãm mã ikujrê ba gop on o ingryk gẽ gop on anhikrẽn kabẽno ikatyk ngri”, ane.

⁶Jeju ne arek arkum ujarẽnh dja ne arkum,

—Memã axwe pãnh jarẽnh djwỹnh ja ne axwekam me'õ 'uwtĩo ngryk ne. Amijã maje ne o ngryk ne. ⁷Djãm ã Metĩndjwỹnh kute anhỹr got? Kati, Metĩndjwỹnh ta ne amijo me bapytãn kam õ me jabê ate krãn ar ba kêtumrẽx. Nãm õ me ja mar 'ãno dja. Nhym me kum amijarẽnh ry typydji. Akamãtkammẽ a'urimẽ ne me kum amijarẽnh ry typydji.

Nhym arỹm me kuma. Djâ nãm amikrà:n gormã õ me jao ngryk got. ⁸Kati, ã, ba ar amã arẽ. Dja õ me jao ngryk kukrà kêt ne. Ba ije amijo inhĩ gẽdja ba akubyn pyka jamã bôx, ije meo ingryk kadjy akubyn bôx, djâ nãm me ja akubyn ibôxmã ikamnhĩx got? Kati, dja me ate krãn ar pyka jabê ba rã'ã ba akubyn bôx, ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwỹnhmã ane.

Me'õ ar amãnhkrut kute Metĩndjwỹnhmã amijarẽnhmã.

⁹Ne kam ajte memã atemã mỳjja'ã ujarẽnh jakreo tẽ. Me ãm ta axwekam we katãt mrãnne ne ajkwaobit kute ar amimex jarẽnh ban kam mũm me ja'ãbit ar axwe rẽnho baja, me ja'ã ne memã mỳjja jarẽn memã,

¹⁰—Me'õ ar amãnhkrut ne ar kute Metĩndjwỹnh nhõ kikretikam kum amijarẽnhmã tẽ. Nhym jabê pardjêu'õ nhym jabê bẽnjadjwỹr bajtemmã pi'ôk kaprĩo atom djwỹnh, àkĩnhĩre.

¹¹Nhym kam pardjêuja tẽn wadjàn djan kam Metĩndjwỳnhmã amijarēnhkam amijo àmrao djan kum, “Metĩndjwỳnh, ba amã amikĩnh jarē, ane. Ije me urāk kētkam ne ba ikĩnhkumrēx. Me ne me àkĩnhĩ, axwe, abenbê prōo akĩ. Nhym bep kati, ba ne ba ajmã ikute kêtê. Ije tãwã pyrāk kêtê. Ije àkĩnhĩwã, kute pi'òk kaprĩo atom djwỳnhwã pyrāk kêtê, kam ne ba ikĩnhkumrēx. ¹²Nhym bep ba ne ba amã ikabēn kadjy amijajburo amānhkrut ne, pi'òk tyk nhōkre djākōtmē pi'òk rārarmēkam. Ne ajte amã apỳnh inhō mỳjja djari kwỳ rax ne kungã. Nã bām apỳnh inhō mỳjja djari kunĩ aben kadjy kryre ne amỳn o aptàn rax ne amã kungã. Tām ne ja”, ane.

¹³Nhym bep ate ne pi'òk kaprĩo atom djwỳnh. Nijar ne dja, pijàm djaje ibôn djan kàjmã kàjkwa'ỳr krā kêt ne amititiko dja. Amijaxwekam kaprĩn pijà:m ne. Ne kam Metĩndjwỳnhmã kum, “Dja ga adjukaprikôt ikam adjukapri, ane. Nà, mrāmri ne ba ijaxwe ga kam tu amã ikapri”, ane. Nām ã pi'òk kaprĩo atom djwỳnh Metĩndjwỳnhmã ane.

¹⁴Be, ba me amã arē. Mrāmri ne arỳm Metĩndjwỳnh tāmja jaxwekam ngryk kêt ne arỳm kum axwe kêt jarē. Nām tu axweo aknon kum kabēn mex jarē nhym arỳm umar mexkumrēx ne mã ũrkwāmã tē.

Nhym bep me'òbē pardjêuja ne kute kum axwe kêt jarēnh kêt. Mỳkam? Bir, me kute amijo rax kadjy kute ar amimex jarēnh baja gēdja me ĩ kàtām ne. Nhym bep me kàtām, me akrānmã kute amijo ban pijàm ne ar baja gēdja ĩ Metĩndjwỳnh meo rax ne. Nām ã Jeju memã arēnh ane.

Kute me prĩreo kĩnh.

Mat 19.13; Mak 10.13

¹⁵Nhym me Jeju'ỳr me prĩredjwỳo mō, me prĩredjwỳ jamỳn 'ỳr meo mō, kute me'ã ikra jadjwỳr ne kute meo kĩnhmã. Nhym kôt ba djwỳnh me omũn kam nēje me kajpan memã bēn tỳx ne. ¹⁶Nhym bep Jeju ne amiwỳr me prĩre 'uw ne kam kôt ba djwỳnhmã kum,

—Kwārĩk wānh arek amrē me prĩre iwỳr mō, ane. Kwārĩk wānh gar mebē adjaptār kêt gē me arek amrē mō. Ā me kute amijo anhỹrbit gēdja Metĩndjwỳnh me utàn me kadjy bēnjadjwỳr ne ar meo ba. ¹⁷Ē, mrāmri ne ba ar amã katāt arē. Me kute me prĩre pyrāk ne amijo kàtāmjabit gēdja Metĩndjwỳnh me utàn me kadjy bēnjadjwỳr ne ar meo ba. Be, me prĩre kute ta amim imarja pumũ. Ā me kute amijo anhỹr gēdja Metĩndjwỳnh me utàn me kadjy bēnjadjwỳr ne ar meo ba, ane. Nām ã Jeju arkum ane.

Jeju me'ò bēnjadjwỳr ngrirebē nêkrēx pyma.

Mat 19.16; Mak 10.17; Xim k 6.6; Xij 5.1

¹⁸Nhym kam me'ò, bēnjadjwỳr ngri'ò Jejumã,
—Bēnjadjwỳr, ga ne ga amexkumrēx. Mã gēdja ba amijo? Itĩn rã'ã rã'āmã, mã gēdja ba kadjy amijon? ane.

¹⁹Nhym kam kum,

—Mỳkam ne ga imã imex jarẽ? Djãm mrãmri aje amim imex marmã got ga imã imex jarẽ. Me ne me mex kêt, nhym bep Metĩndjwỳnh pydji ne mex. ²⁰Arỳm aje Metĩndjwỳnh kukràdjà marjakam ajte ikukij. Kute me mrãnh katàt'ã memã karõkõt kukràdjà ne ga arỳm ama. Aje mebê prõo adjãkĩnh kêt ne aje me par kêt ne adjãkĩnhĩ kêt ne ajêx ne aje me kãmex jarẽnh kêt. Ne ajte aje abãmmẽ anã ar kabẽn mar ne ar kabẽnkõt amijo abaja ne ga arỳm ama. Ja kunĩ ne ga arỳm ama, ane.

²¹Nhym bẽnjadjwỳr ngrija kum,

—Nà, arỳm ne ba ibõktikam ja kunĩ ma. Ne kam kõt ar amijo iba rã'ã:n arỳm ijabatàn ne, ane.

²²Nhym Jeju kabẽn ja man kum,

—Mỳjja pydji ne kute akukrà rã'ãã. On tẽn memã anhõ mỳjja wã ngràn pãnh pi'õk kaprĩ byn me 'uwtĩ, me õ mỳjja kêtjamã angãn o me kĩnh ne kam amrẽ iwỳr tẽn mã ikõt ajkamẽ. Dja ga ã anen kam arỳm kàjkwakam anhõ mỳjja mex kumex, ane.

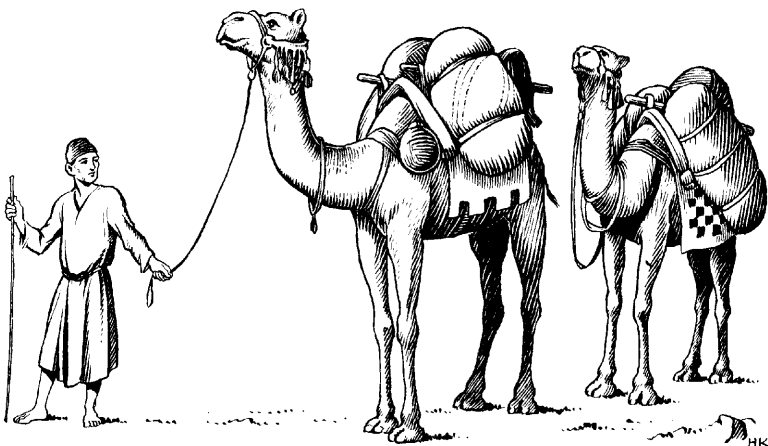
²³Nhym kam kuman kam kaprĩ:re. Õ nèkrêx kume:xkõt amak bẽn ne kam kaprĩre ne dja. ²⁴Nhym kam Jeju kaprĩ pumũn kam memã,

—Nèkrêx ne kute me kukrà prãmã. Me õ nèkrêx kumex gẽdja me te Metĩndjwỳnh nhõ pyka'ỳr bõxmã, te Metĩndjwỳnh kute meo baja'ỳr bõxmã. ²⁵Be, ga mry jabatànhbê kameru te: kute aguja tekrax kremã ngjẽnhmãja pumũ. Me õ nèkrêx rũnhdjwỳ kute uràk. Nãm te Metĩndjwỳnh nhõ pyka'ỳr bõxmã, te Metĩndjwỳnh kute meo baja'ỳr bõxmã nhym nèkrêx utà: ne, ane.

²⁶Nhym me kabẽnja man kam kum,

—Ije nhym mỳj me'õ gẽdja Metĩndjwỳnh amim utà? ane.

²⁷Nhym memã,

(Ruka 18.25)

—Mebêngôkre te kute mỳjjao anhyrja ne Metĩndjwỳnhmābit amirĩt ne. Metĩndjwỳnh kute me ò nêkrêx kumexja kute me utār kôt mar, ane.

²⁸Nhym kam Pedru kum,

—Ê, arỳm ne bar inhōbikwa kunĩmā inhiren kam mā akôt ajkamẽ, ane.

²⁹⁻³⁰Nhym kam arkum,

—Nā. Mrāmri ne ba katāt ar amā arẽ. Godja me'ò arỳm ò mỳjjamā irer jabej, nār òbikwamā irer jabej, ò kikre, nār prō, nār kamy nār nāmẽ bām, nār kramā irer jabej. Godja arỳm ò mỳjja ja 'ômā irer, ne kute memā Metĩndjwỳnh'ā ujarēnh nhym kute me utār ne kute meo ba kadjy kum irer jabej, ba dja ba kum o pānh ra:x ne. Dja ba pānh on pyka jakam kum mỳjjao akrenh mex ne kum kungā. Nhym ije pykao nykam gêdja tĩn rā'ā rā'ā ne, ane. Nām ā Jeju arkum ane.

Jeju ajte kôt ba djwỳnhmā amityk jarẽ.

Mat 20.17; Mak 10.32

³¹Ne kam kôt ba djwỳnhbê 12o aben pydjın kam aro mōn arkum,

—Ê, ota gwaj arỳm Djeruxarê'yr badjābir ne kam babōxmā. Kam gêdja me ajmā ijo. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr ibōxja dja me ajmā ijo. Metĩndjwỳnh kabēn jarēnh djwỳnh kute ijā pi'òk no'òk tũmja kôt dja me ā ijo anhyro tē:n kam inomā kumẽ. ³²⁻³³Dja gwaj bōx nhym kam me me bajtemmā ikanga nhym kam me ijā bēno ajkēn ijo axēn ijaprỳn ikutōn ikaprêprê:k ne kam ibĩ. Nhym kam ijā akati amānhkrut ne ikjêkêt ba kam ajte akubyn itĩn ne ikato, pi'òk no'òk tũmja kôt, ane.

³⁴Nām ā Jeju kôt ba djwỳnhmā amijā karōn arkum amijarēnh o ane. Nhym ar kute kabēn ja mar kêt kumrêx. Kabēn ja ne Ar kubê bipdjur nhym ar kam te kute marmā.

Me'ò no rā akubyn rĩt.

Mak 10.46

³⁵Nhym kam Jeju kôt ba djwỳnh o mō ne kam krĩrāxbê Djeriko tēpo mō. Nhym me'ò no rāja pry jakākam nhỹ ne à'wỳro nhỹ. ³⁶Nhym me itepato 'ānh mō nhym kam me kanga man memā,

—Mỳkam ne ga me akanga mō? ane.

³⁷Nhym kam me kum,

—Jeju, ane. Nadjarekam Jeju ne me ijo mō, ane.

³⁸Nhym kam kum amijo akij ne kum,

—Ê, Jeju, Dawi tām djwỳ 'ò, gop amā ikaprĩ, ane.

³⁹Nhym me wamā mōrja kum bēn tỳx ne kum,

—E kum anhikrê, ane.

Nhym kam tu kum àkjêro bēn kum,

—Dawi tām djwỳ 'ò, gop amā ikaprĩ, ane.

⁴⁰Nhym kam Jeju tēm tỳx katikôt djan kam amiwỳr ku'uw. Nhym kam me'ò 'ỳr tēn kum,

—Aje, onĩj arỳm amiwỳr ajuw, anen kam pa 'amỳn o tẽn 'ỳr o bõx.
⁴¹Nhym kam kum,
 —Nār, mỳj nā? Mā ne ba ije ajomā?
 Nhym kam kum,
 —Bēnjadjwỳr, aje inoo mex ba irĩtmā.
⁴²Nhym kam kum,
 —Nā, on rīt. Tu aje amim ikamnhĩxkumrēx kam ne ga arỳm amex, ane.
⁴³Nhym kam tebē rīt. Ne kam Jejukõt tẽ, mekõt tẽ, ne Metĩndjwỳnhmā
 ukaprĩmẽ amikĩnh jarẽnho tẽ. Nhym kam me kunĩ omũn kõt
 Metĩndjwỳnhmā mex jarẽ.

Djakij Jejuo aminhõ.

19 ¹⁻²Nhym kam Jeju krĩbē Djeriko'ỳr meo mõn meo bõx ne kam
 bit kajõnhkõt katormā. Nhym me Jeju'ā kumex ne prĩne angrĩn
 o mō. Nhym kam me'õbē Djakij. Djakij ne bēnjadjwỳr bajtemmā pi'õk
 kaprĩo atom djwỳnh nhõ bēnjadjwỳr. Kam ne õ nēkrēx ra:x ne. ³Nhym me
 prĩne Jeju jangrĩn o mō, kunoro mō. Nhym kam te Djakij kute omũnhmā
 'ā aminhinõ ryo tẽ. Mỳj me'õbē Jejuja kute omũnhmā te 'ā aminhinõ ryo
 tẽ. Djakij krõ krĩkam ne te kute omũnhmā nhym me prĩne kubē utā.

⁴Nhym kam kukām prõt ne. Kukām prõt ne kutēp wabi. Pidjõ'ā wabi.
 Amrē tēm nhym kute omũnhmā kutēp pidjõ'ā wabi. ⁵Nhym kam Jeju 'ỳr
 tẽn bõx ne parbē djan kāmā krān kam kum,

—Djakij, amrē aparmā aprõt. Jakam dja ba akõt tẽn anhũrkwākam nō, ane.

⁶Nhym kam tebē aparmā prõt ne ruw ne kam kĩ:nhkumrēx ne
 ũrkwāmā Jejuo tẽn o wadjā. ⁷Ūrkwāmā o tẽn o wadjā nhym me omũn
 kam kangāngān abenmā ajkwa momoko kumex, ne,

—Djijāk, me axwe'ỳr ne mõn wadjā, ane. Djām tāwā mex, ane.

⁸Nhym Djakij Bēnjadjwỳr kuka kõnh djan kam kum,
 —Bēnjadjwỳr, ba inhõ mỳjja kõnho ajkjēn me bikēnhmā kungā,
 ane. Ne ije me'õbē pi'õk kaprĩo idjākĩnh jabej akubyn me'õmā inhõ jao
 amānhkrut ne o amānhkrut ne kungā.

⁹Nhym kam Jeju kum,

—Akati jakam ne arỳm Metĩndjwỳnh apytā, anhũrkwākam ar wāmē
 ro'ā. Mrāmri gadjwỳ ne ga abē Abraão tãmdjwỳ'õ nhym Metĩndjwỳnh
 arỳm apytā, ane. ¹⁰Be, ja kadjy ne ba tẽ. Ije me axwe jabej ne ije
 me utārmā ne ba tẽ. Kadjy ne ba amijo inhĩ ne me awỳr ruw, ije me
 axwekam biknorja jabej ne ije me utārmā, ane. Nām ā Jeju kum ane.

Me'õ bēnjadjwỳr kute õ àpēnhmā pi'õk kaprĩ nhõr.

Mat 25.14

¹¹Nhym me kute maro ām rā'ā nhym ajte memā mỳjja 'õ'ā ujarẽnho jakreo tẽ.
 Nām Jeju arỳm Djeruxarēkam bõx 'ỳr nhym kam me amim,

—Jakam dja Jeju Djeruxarêkam bôx ne on me bakadjy Bênjadjwÿrbê kumkatin me bakurê djwÿnhbê me bapytàn ar me bajo ba, ane. Me ta ne me kute amim àtari kêtka tÿx amim kamnhîx. Nhym bep Jeju ne kute katât memâ arênhmâ. ¹²Kadjy ne memâ mÿjja 'ô'â ujarênh jakreo tên memâ,

—Ê, bēnjadjwÿr kra'ô ne me kute nîjar atemâ pyka 'ôkam 'â bēnjadjwÿr mēnhmâ tē. 'Â bēnjadjwÿr mēnh nhym ajte akubyn ô pykamâ me'ÿr tēmmâ. ¹³Ne kam tēm kutâ amiwÿr ô âpēnh 'uw. Ô âpēnhbê 10 ne amiwÿr ar ku'uw ne kam arkum ngônho pi'ôk kaprîre ngâ. Pānh raxkam. Ô âpēnh kunîmâ pi'ôk kaprî pÿnh'â kabēn ne arkum kungān kam arkum, “Dja gar ikutêp imâ jao aptâ. Dja ba amrê akubyn 'ÿr tē”, ane.

¹⁴Nhym bep ô pyka djwÿnhkam me ja ne me kum kînh kêt ne, kum kurê ne kam kôt me kwÿ jano nhym me nîjar kôt bôx ne kam memâ, “Kwârîk wānh tāmja'â bēnjadjwÿr mēnh kêt. Me ba ne ba me imâ tawâ kînh kêtê. Kwârîk wānh gē tāmja me ijo ba kêt”, ane.

¹⁵Nhym me tu ate krān 'â bēnjadjwÿr mē. 'Â bēnjadjwÿr mē nhym akubyn ô pykamâ bôx ne kam amiwÿr ô âpēnh 'uw ne arkum, “Nār, djām arÿm ne ba ije ar amâ pi'ôk kaprî nhôrwa gar ikutêp imâ o aptâ”? ane.

¹⁶Nhym kam ja kumrêx 'ÿr o bôx ne kam kum, “Bēnjadjwÿr, ota ba anhô pi'ôk kaprî pydjja ar o iban arÿm amâ o aptâ. Amâ o aptàn abenâ kumê nhym arÿm kubê 10”, ane.

¹⁷Nhym kam kum, “Mexkumrêx. Ga ne ga adjâpēnh mexkumrêx. Nā bām amâ mÿjja ngrire ngâ ga prîne imâ o djuw mex ne, ikutêp imâ o djuw mex ne aje kanga kêt. Pānh gēdja ba amâ krî krâptî jarê, krîbê 10 jarê. Ga kam abēnjadjwÿr rax ne amû idjô'â ar kam meo aba”, ane.

¹⁸Nhym atâri ja 'ÿr o bôx ne kum, “Bēnjadjwÿr, ota ga aje imâ pi'ôk kaprî nhôrja ba ar o iban arÿm amâ o aptâ nhym kubê 5”, ane.

¹⁹Nhym kam kum, “Gadjwÿ ne ga amexkumrêx. Jakam dja ba amâdjwÿ krî krâptî jarê, krîbê 5 jarê, ga kam abēnjadjwÿr rax ne amû idjô'â ar kam meo aba”, ane.

²⁰⁻²¹Nhym kam atâri ja 'ÿr o bôx ne kam kum, “Bēnjadjwÿr, mî, anhô pi'ôk kaprî. Nā bām ije amâ kupēnh prām kêtka prîne amâ kubêkào kupun kudji. Imâ apymakam. Nā gām apyma ne. Nā gām aje amim mÿjja kunî jadjwÿr kêtka ar mebê jām o amijakren o atomo aba. Ne ga adjâkre kêtka ar mebê djwÿo atomo aba”, ane.

²²⁻²³Nhym kam kum, “Ga ne ga ajaxwekumrêx ne imâ adjâpēnh prām kêt ne. Akabēn jakôt gēdja ba ã ajo ane. Djā nā bām ipyma? Ne ije amim mÿjja kunî jadjwÿr kêtka ar jām mebê o amijakren o atomo iba ne idjâkre kêtka ar mebê djwÿo atomo iba? Bir be, ga kam we ga aje amim ipumûnhkôt ren inhô pi'ôk kaprî jao tên me kute pi'ôk kaprî marmâ angâ nhym ren abenâ rôrôk tên rax ba ren arÿm 'ÿr bôx ne kuby”, ane.

²⁴Ne kam me kute arek omûnho ku'êjamâ, “Aj, amû me ajô kubê pi'ôk kaprîwâ byn o tên kute imâ pi'ôk kaprîo aptâr nhym kubê 10wāmâ angâ”, ane.

²⁵Nhym me kam kum, “Kati, bĕnjadjwÿr, arÿm tãwã nhõ pi'òk kaprĩre raxi. Arÿm ò 10”, ane.

²⁶Nhym kam memã, “Bir be, ba me amã arĕ. Arÿm me ò mÿjja gĕdja ajte Metĩndjwÿnh iby memã kungã. Nhym bep me ò mÿjja kĕt, kute memã òr nhym me kute kum o djuw mex kĕtjabĕ gĕdja Metĩndjwÿnh mÿjja ngrĩreja kunĩ by”, ane.

²⁷—Ē, ikurĕ djwÿnh kute ijã “Kwãrĩk wãnh gĕ tãnja me ijo ba kĕt”, anhÿrja gĕdja ga me amrĕ meo mōn ikuka kōnh me imex, ane. Be, tãm ne ja. Nãm ã Jeju kàjkwamã tēm ne akubyn pykamã bōx ne kute ar meo bamã ã amijarēnho ane.

Jeju Djeruxarēmã bōx.

Mat 21.1; Mak 11.1; Dju r 12.12

²⁸Memã arēnh pan kam ate meo mō, Djeruxarĕ'ÿr kàjmã meo mōn ²⁹kam arÿm amĕ krĩ ngrĩreja tĕpo mō. Krãnh nhidjibĕ Oriwĕre parbĕ amĕ krĩja tĕpo mō. Krĩ nhidjibĕ Bepadjĕmĕ Betanha tĕpo mōn kam amikukãm kōt ba djwÿnh amãnhkrut janon arkum,

³⁰—Pry ja'ã dja gar arek katãt krĩwãmã tĕ. Nhym ar akutã pry kator kraxkam me kute mry jabatãnh nyre pĩ maktã kum òkre djĕ nhym ãmwã. Me 'ã krĩ kĕtwã. Tãm gĕdja gar amrĕ 'ãpre bōn o tĕ. ³¹Gĕdja gar 'ãpre bōnho dja nhym me'ò ar amã, “Mÿkam ne gar 'ãpre bōnho dja”? ane.

Gar kam kum, “Bĕnjadjwÿr 'ã tēm kadjy”, ane.

³²Nhym kam Jeju kute ar anorja mã ar tĕn 'ÿr bōx ne kam kum kato. Kute arkum arēnh kōt kum kato. ³³Kum katon 'ãpre bōnho dja nhym kam ò mry djwÿnhja arkum,

—Mÿkam ne gar mry 'ãpre bōnho dja? ane.

³⁴Nhym kam ar kum,

—Bĕnjadjwÿr 'ã tēm kadjy, ane. ³⁵⁻³⁶Ne kam Jeju kutã o tĕn o bōx ne kam kum 'ã kubĕkã rĕ, 'ã ÿr kadjy. Ne kam kum ikra dja nhym ar ikrakam par djan kàjmã 'ã arĩn arÿm ate 'ã tĕ. Nhym kam me arÿm prykōt kum kubĕkã rēnho mō. Nãm mebĕ idjaer ã me bĕnjadjwÿr raxmã mÿjja rēnh nhym 'ã tēmã ã kum prykōt kubĕkã rēnho mōro ane. ³⁷Nhym kam arÿm Jeju Djeruxarĕ tĕpo mō. Krãnhrebĕ Oriwĕre ja'ã rwÿkbĕ arÿm Djeruxarĕ tĕpo mō. Nhym arÿm kōt ba djwÿnhjamĕ, mekōt mōr, me itepato kōt mōrja arÿm kĩnhkumrĕx, kĩnh ra:x ne arÿm àkjĕr mō. Jeju ne mÿjja pumũnh kĕt kwÿ rax ne ipĕx ne, nhym me kute ipĕxkōt omũn kam kĩnhkumrĕx ne Metĩndjwÿnhmã mex jarēnho mō, àkjĕr mō. ³⁸Ne kam abenmã,

—Gĕ Metĩndjwÿnh bĕnjadjwÿr jao kĩnh rax. Bĕnjadjwÿr djwÿnh kukwakam ne arÿm me bakadjy bōx. Gora gĕ me kàjkwakamdjwÿ umar mex ne kĩnh rax. Gora gĕ me kàjkwakamdjwÿ Metĩndjwÿnhmã mextire jarēnho kumex, ane.

³⁹Nãm me ã anhÿro kumex nhym kam mebĕ pardjĕumĕ me krãptĩ akàn Jejukōt mō. Nhym kam mebĕ pardjĕu Jejumã,

—Bēnjadjwȳr gop akôt ba djwȳnhmã akabēn gē anhikrê, ane.

⁴⁰Nhym kam memã,

—Ba me amã arê. Nãm ren me anhikrê nhym ren kēnja ijo àkjêro nhỹ, ikam kĩnh ne ren ijo àkjêro nhỹ, ane. ⁴¹Anen kam arȳm Djeruxarê'ȳr mō. 'ȳr mōn arȳm irã. Irãn omũn kam ate me abej muw. Me kute amibê Jeju kangan amibê kurēn kute bĩn nhym Metĩndjwȳnh kute pãnh prĩne meo bikēnhmã ne kôt amak bēn ne me abej muw, ne,

⁴²—Ga ren me ga aje amidjumar mex djà mar ren akati ja tãmkam ren adjumar mex ne ar aba. Nhym bep kati, mȳjwã ne adjumar djà'ã, mȳjwã ne me ajãn kam me abê o akno. ⁴³Adjȳm, dja ĩ me ajo bikēnh djà nhō akati me awȳr bōx. Dja ĩ me akurê djwȳnh me awȳr bōx ne me amã ipōk ne prĩne pykao me abê ka'ēn prĩne me abê ijēn me amã ipōk me:x ne me ajo dja. ⁴⁴Dja me aminhikra kraxkam me akrã jadjuw ne prĩne me anhimex ne kam me anhō kikre prĩne kungràn ikō rēnho mō, ne me abēngōkredjwȳo pyka tako mō, akramē. Dja me prĩne me ajo mōr djà kaprã. Nhȳnh gēdjã par'ō dja? Nhȳnh dja mȳjja'ō nō? Mȳkam? Bir, me aje amim Metĩndjwȳnh mar prãm kētkam. Nãm arȳm Metĩndjwȳnh me awȳr bōx kute me amã me adjumar mex jarēnh ga me adjumar mex ne ar abamãn amã Metĩndjwȳnh mar prãm kēt ne, ane. Nãm ã Jeju ane, anhȳr djwȳnhràn Djeruxarē kurê djwȳnh kute o bikēnhmã ã memã arēnho ane.

Kute kikreti nêje me anor.

Mat 21.12; Mak 11.15

⁴⁵Ne kam Djeruxarēkam bōx. Kam bōx ne kam Metĩndjwȳnh nhō kikretimã tēn wadjã, Bãm nhũrkwãmã tēn wadjã. Nhym arȳm me kam pi'ōk kaprĩ pãnh memã mry nhōro ku'ê. Nhym kam arȳm bōm nêje me rēnho tē, Bãm nhō kikre nêje bōm me rēnho tē. ⁴⁶Ne memã,

—Metĩndjwȳnh ne ò pi'ōk no'ōkkam memã,

“Me kute imã kabēn kadjybit ne inhō kikretiwã.

Nhym bep me ga ne ga me kam aje me àkĩnhĩo aben pydji djà”, ane. Nãm ã Jeju memã anen bōm me kurē.

⁴⁷Ne kam kam akati kunĩkôt memã Metĩndjwȳnh kukràdjã'ã ujarēnho ku'ê. Nhym kam me kadjy Metĩndjwȳnh mar djwȳnh nhō bēnjadjwȳrmē Môjdjē kukràdjã mar djwȳnhmē ar kute meo ba djwȳnhmē te kute bĩn prãme. ⁴⁸Te kute ajmã on kute bĩnmã nhym me kunĩ kum kabēn kĩ:nhkumrēx ne maro kumex. Kabēn 'ãno djan kam no tyn maro nhỹ.

Jeju Djuão jabej me kukij.

Mat 21.23; Mak 11.27

20 ¹Nhym kam akati 'ōkam Jeju Metĩndjwȳnh nhō kikretikam memã 'ã ujarēnho dja. Ne kam Metĩndjwȳnh'ã ujarēnh ny memã arēnho dja. Nhym kam me kadjy Metĩndjwȳnh mar djwȳnh nhō bēnjadjwȳrmē Môjdjē kukràdjã mar djwȳnhmē mebēngētemē ne me ro'ã Jeju'ȳr bōx ne kam kum,

2—Goja on me imã arẽ. Mỳj me'õ kabẽnkõt ne ga ar ã meo anhyro aba? Mỳj me'õ ne amã me'ã karõ ga kam amũ ô'ã bõm ar me rẽnho aba? Goja on me imã arẽ, ane.

3Nhyam kam amipãnh memã,

—Badjwỳ dja ba mỳjja jabej me akukij. Me akumrẽx dja ga me imã arẽ ba kam arỳm badjwỳ me amã arẽ, ane. 4Djuão kute ngõnhmã me angjẽnha, djãm mebêngõkre kabẽnkõt ne arĩk ar ngõnhmã me angjẽnho ba? Nàr djãm Metĩndjwỳnh kabẽnkõt? Gop me imã arẽ, ane.

5Nhyam kam me abenkam kangan abenmã,

—Ije mã dja gwaj kum nẽ? Dja gwaj kum, “Metĩndjwỳnh kabẽnkõt”, ane nhyam kam gwaj bamã kabẽn'õ jarẽ, gwaj bamã,

—Bir be, mỳkam ne ga me Djuão kabẽnja mar kêt ne? ane.

6Nàr dja gwaj kum,

—Me kabẽnkõt ne tu arĩk ar ngõnhmã me angjẽnho ba, ane nhyam me kunĩ arỳm kẽnõ gwaj batitik ne gwaj bapa. Me kàtàm ja ne me arỳm Djuão kabẽn man kum kĩnh ne, ne o Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn djwỳnh ne. Dja gwaj ane nhyam me o ngryk ne gwaj bapa, ane.

7Nãm me ã abenmã anen kam Jejumã kum,

—Kon ne. Ar ije mar kêt. Mỳj me'õ kabẽnkõt Djuão kute ngõnhmã me angjẽnha ar ije kõt mar kêtê, ane.

8Nhyam kam memã,

—Bir be, dja ba badjwỳ me amã arẽn kêt ne. Mỳj me'õ kabẽnkõt ije ar meo ibaja dja ba me amã arẽn kêt ne, ane.

Pidjõo djuw mex djwỳnh jaxwe.

Mat 21.33; Mak 12.1

9Anen kam memã atemã mỳjja'ã ujarẽn jakreo tẽn memã,

—Me'õ ne pur rax djin kam kam amim pidjõ kumex ne. Ne kam me kwỳmã kum, “Gora me imã o djuw mex. Gora gẽ djan abatàn ne ô ga amim kwỳo atom ne imã mũm kwỳo atom”, ane. Nãm ã memã anen kam atemã pyka 'õmã tẽn. Ne kam kam wãnħ ar ba. Ar ban kam kà'ã ngrã: ne. 10Nhyam arỳm pidjõja tuk ne kumex. Nhyam kam õ pidjõ djwỳnhja arỳm 'ã mytyrwỳ jakren kam 'ỳr õ àpẽnħ jano. Kute memã arẽnħ nhyam me kute kum pidjõ kwỳo atom ne kute kõt anor kadjy ne 'ỳr ano. Nhyam kam 'ỳr tẽn bõx nhyam kam me kute pidjõo djuw mexja ate kaprẽprẽ:k ne. Nhyam mã akubyn 'ỳr ÿkam tẽn bõx.

11Nhyam ajte õ pidjõ djwỳnhja pãnħ 'ỳr me'õjadjwỳ jano nhyam 'ỳr tẽn bõx nhyam me ajte tãm ne, kaprẽprẽk ne prĩne o ajkẽn kum pijàm jadjàr mex ne ano nhyam akubyn 'ỳr ÿkam tẽn bõx.

12Nhyam ajte õ pidjõ djwỳnh 'ỳr ajte õ àpẽnħ 'õ jano nhyam 'ỳr tẽn bõx. Adjwỳnhdjwỳ ne me prĩne o ajkẽn bĩn punun bõm kumẽ nhyam 'ỳr tẽn bõx.

¹³Nhym kam ô pidjô djwýnhja amim, “Ije, mã gêdja ba nê? Mýj gêdja ba on? Jakam dja ba 'ýr ikra jano, ikra djwýnh imã abêja dja ba 'ýr ano gê gop me mar jabej.” Nãm ã amim anen kam me'ýr kra djwýnhja jano nhym me'ýr tèn bôx.

¹⁴Nhym kam me kute puro djuw mex djwýnhja kra pumün kam abenmã 'ã karô ne abenmã, “Be, kra ne wã. Ajrã, gu me on kubĩ. Tãwã dja bãm kum mýjja kunĩ ngã, ô nêkrêx kunĩ kanga ane. Gu me on tãwã bĩn kam amim ô nêkrêx, ô mýjja, ô pidjôja kunĩo aminhõ”, ane. ¹⁵Ne kam pidjôkô kurũm bõm kumên kubĩ. Bir be, mã gêdja ô pidjô djwýnhja kute me ja omã? ¹⁶Bir be, dja ô pidjô djwýnhja me'ýr tèn bôx ne me imex ne kam ô pidjôkôja atemã me ja'ômã kungã, ane.

Nhym me kute maro ku'êja kuman kam kum,

—Kati, gora gê ã o anhýr kêt, ane.

¹⁷Nhym kam Jeju arek mekam no tyn djan kam memã,

—Mrãmri, ane. Mýj'ã ne Metĩndjwýnh pi'òk no'òkkam memã ja jakre?

“E kum kên ja ne me kute kikreo ãm djwýnhja kute kikremã armã te omün kam bõm kumê.

Kên ja ne kute kikremã o kajpar, kum o kajpar tỳxi”, ane.

Mýj'ã ne Metĩndjwýnh kabên ja, nêñ? ane. ¹⁸Ê, kên ja gêdja ga me ajô 'ã tỳm ne prĩne 'ã amikrakrak ne. Nhym bep ta gêdja me ajô nhiby tỳm ne prĩne angãn prĩne pyka mẽ ajo amrà, ane. Nãm ã Jeju kute prĩne kurê djwýnh nhimexmã ã amijã kên jakreo ane.

¹⁹Nhym kam Môjdjê kukràdjã mar djwýnhmê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr te kute memã 'ã ujarênho ãmri kute o tỳm nhym me kute bĩnmã te 'ã amijakre. Jeju kute puro djuw mex djwýnh'ã me akrekam. Nhym me kuman kam kam ngryk ne. Ne te kute o tỳm nhym me kute bĩnmã, ne kum me uma ne, kum me krãptitija pyma ne.

Me kute Xedjamã pi'òk kaprĩ nhõrmã.

Mat 22.15; Mak 12.13; Rô 12.1

²⁰Nãm te me kute Jeju bĩnmã o anen kam amim amã, kute kabên 'õ kupa'ã arênh nhym me kute on o tỳm ne bĩnmã ne me amim amã.

Kam ne me Jeju'ýr ar kwý jano. Ar kute amijo kabên mex ne kute amijo Jeju kabên mar prãm ne kute mýjja jabej kukjêr kadjy ne me Jeju'ýr ar ano. Ar kute pa 'amýnh ne kute o tēm ne me bajtem nhõ bẽnjadjwýrjamã arênh nhym kute bĩnmã ne ar ã o ane.

²¹Ar ja, ar 'êx ne kute amijo Jeju kabên mar prãmja ne ar kum,

—Bẽnjadjwýr, nã gãm katàt me imã mýjja jarênh mexkumrêx ne, ne katàt adjujarênho dja. Djã nã gãm te me mýja pymaje ne me mýjamã akabên mex jarê? Kati, nã gãm katàt me imã arênho aben pyræk ne, me imã Metĩndjwýnh kukràdjã'ã adjujarênh mexkumrêxo dja. Bar arỳm kuma. ²²Ê, djãm Metĩndjwýnh kukràdjækôt ne gu me baje bẽnjadjwýr Xedjamã pi'òk kaprĩ nhõrmã? Nàr kon. Goja on ar imã arê, ane.

²³Bēnjadjwÿrbê Xedja ne me kunĩmã nhÿ ne mebê idjaero aminhõ ne pi'ôk kaprĩ'ã ar me 'wÿro ba. Me kute kum ôr nhym kute we me utarmã. Ja jabej ne we ar amijo kabên mex ne Jeju kukij. Kute “Kati, kwārĩk wānh kubajtemmã pi'ôk kaprĩ nhõr kêt,” anhyr nhym Xedja nhõ krākamngõnhre kute o tÿmmã, nār kon kute, “Nà, kum angã,” anhyr nhym me ja kute o tÿmmã, ne ar kukij ne kum,
—Djām mrāmri ne gu me baje bēnjadjwÿr Xedjamã pi'ôk kaprĩ nhõrmã, nār kon? ane.

Nhym bep kati, Jeju ne tu ar omũ, ar kadjwÿnhbê tu ar omũn kam arkum,

²⁴—Goja amrê ngõnhponho pi'ôk kaprĩwão tẽ ba omũ, ane.

Nhym kam ar kum o tẽn kungã. Nhym kam arkum kubê ne arkum,

—Mÿj me'õ ne 'ã karõja? Ne mÿj me'õ ne 'ã idji jêtja?

Nhym ar kum,

—E kum bep Xedja karõ, ane.

²⁵Nhym kam arkum,

—Bir be, õ pi'ôk kaprĩ. Dja gar kum angã nhym bep Metĩndjwÿnh nhõ mÿjjabit dja gar Metĩndjwÿnhmã angã, ane.

²⁶Nām prĩne arkum arēnh mexkumrēx nhym kam ar abenmã,

—Ije tō mã ne gwaj baje omã? Djām nopnu: got kute mÿjja'õ kupa'ã arēnh gwaj baje ajmã omã, ane. Nām ar te me ipõkri Jejumã nō, kute kabên'õ jarēnh nhym ar kute o tÿmmã te me ipõkri kum nō nhym mrāmri kabên kôt arē. Nhym kam ar tu anhikrê, pijām djaje anhikrê.

Me tyk ne akubyn tĩn jabej me Jeju kukij.

Mat 22.23; Mak 12.18; Tex k 4.16

²⁷Nhym pānh me ja 'ÿr bõx. Mekbê xadjudjêu ne me kwÿ 'ÿr bõx. Nām we me,
—Kati, me tyk ne akubyn tĩn kêt, ane. Nām tu me tykkumrēx ne, ane.
Me ja kwÿ ne me 'ÿr bõx ne kute mÿjja jabej kukjêrmã 'êx ne kum,

²⁸—Bēnjadjwÿr, we Mõjdjê ne me bamã me badjupānh'ã karõ ne 'ã pi'ôk no'ôk ne. Me'õ prõ'ÿr mōr ne kra kêt ne tyk nhym atāri kamy'õ pānh 'ÿr mōr ne kute kum kra djirmã arē, ane. Kamy kumrēx 'ÿr mōrja tyk nhym kam kamy pānh 'ÿr mōrja kute kum kra djir nhym kam kra kutewaja we kute bām kamy kumrēx tykja nhõ mÿjjao aminhõmã. Nhym bep atāri ja ne kute we bām tĩn nhõ mÿjja jao aminhõmã. Nām ã we Mõjdjê 'ã me bamã karõo ane.

²⁹Be, kamybê 7 ne axikôt apõx. Nhym kutewaja prõ'ÿr mō. Prõ'ÿr mōn kra kêt ne ty. ³⁰Nhym atārija pānh 'ÿr mōn kam ajte ty. ³¹Nhym pānh atārija 'ÿr mōn kam kra kêt rã'ã ajte ty. Be, nām ar ã o anhyro tēm tãmtã: nhym arÿm kutapureja aro ino ren 'ÿr mōn adjwÿnhdjwÿ ty, kra kêt ne ty. ³²Nhym arÿm ar prõja arkôt ty, kra kêt rã'ã ty.

³³Be, nija, mã gêdja me akubyn tĩnkam ar on? Nhym ne kute o kubajtem ne kute o prõ kêt dja 'ÿr mō? Ar kunĩ ne ar axikôt 'ÿr ban ty, ane. Nām ã mebê xadjudjêu Jejumã anhyro dja.

³⁴Nhym kam memã,

—Ë, pyka jabê me ar bari ne me prô'ÿr ba nhym me nire mjên.

³⁵Nhym bep me akubyn tĩkam gêdja me abenwÿr ba kêt-kumrêx ne. Metĩndjwÿnh kute me'ã mex nhôr nhym me tyk nhijukri akubyn tĩn me tãm gêdja me abenwÿr ba kêt-kumrêx ne. Me my prô'ÿr ba kêt nhym me nire mjên kêt. ³⁶Nãm me akubyn tyk prãm kêt-kumrêx ne abenwÿr ba kêt ne. Kam ne me kute kadjy mrãnh djwÿnh pyrãk. Ne arÿm akubyn tĩnkam dja me kubê Metĩndjwÿnh krakumrêx ne tu tĩn ne ajte tyk kêt.

³⁷Môjdjêdjwÿ ne me tyk ne akubyn tĩnja memã o amirĩt ne. Ga me akaôk pôk ne tu mex ne ãm'ã ujarênhkam kute,

“Ibê Abraãomê Idjakmê Djako ar ô Metĩndjwÿnh”, anhÿrja pumũ. Bênjadjwÿr'ã, Metĩndjwÿnh'ã ne ã ane. ³⁸Bir be, ar tyk tũmja Metĩndjwÿnhmã tĩn ne ar ba nĩj pumũ. Djãm Metĩndjwÿnhbê me tyk nhô Metĩndjwÿnh? Kati, Metĩndjwÿnh ne me tĩn nhô Metĩndjwÿnh. Me tyk kunĩ ne me kum tĩn. Me tykkumrêx kêt. Metĩndjwÿnh ne akubyn meo tĩn. Kam ne ba me amã, “Metĩndjwÿnh ne kubê me tĩn nhô Metĩndjwÿnh”, ane.

³⁹Nhym kam Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh kwÿ ne kum,

—Be, bênjadjwÿr, nã gãm me wãmã arênh mexkumrêx ne, ane.

Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh ne me kum mebê xadjudjêu kĩnh kêt nhym Jeju kabêno me jao apa nhym me arÿm anhikrê. Nhym kam Môjdjê kukràdjã mar djwÿnh arÿm kôt omũn kĩnhkumrêx. ⁴⁰Nhym kam me kunĩ arÿm kum Jeju pyman mÿjja'ô jabej kujjêr kêt ne arÿm tu anhikrê.

Kritubê mÿj me'ô tãmdjwÿ jabej me kukij.

Mat 22.41; Mak 12.35

⁴¹⁻⁴²Nhym kam Jeju amipãnh me kukij. Kute memã amijã ujarênh nhym me kute mar ne kute kôt kum kator kadjy. Amrêbê ne Metĩndjwÿnh memã Bênjadjwÿrbê kumkati jarê, kute memã anormã. Ne kam memã Bênjadjwÿrbê kumkati jarê arê arê arÿm memã ano. Metĩndjwÿnh ta ne memã Jeju jano, nhym kute memã amijarêno ãm nhym me kute kum katormã, me kute kubê Bênjadjwÿrbê kumkati kôt kum kator kadjy ne memã,

—Nãm we me Bênjadjwÿrbê kumkati dja kubê Dawi tãmdjwÿ'ô, ane. Metĩndjwÿnh kute me bamã anorja dja kubê Dawi tãmdjwÿ. Mÿkam ne me kum Dawi tãmdjwÿ ane? Be, djãm Kritubê ne Dawi tãmdjwÿbit? Kati, kubê ne Dawi nhô Bênjadjwÿrdjwÿ, ane. Dawi ta ne o ô Bênjadjwÿr ne me ngrer'ã pi'ôk no'ôkkam ajte ta, Dawi ta ne,

“Inhô Bênjadjwÿrmã ne Bênjadjwÿr djwÿnh kabên ne kum, ‘Amrê idjubôk'ãnh nhÿ, Abênjadjwÿr raxkam idjubôk'ãnh nhÿ.

⁴³Ikutêp nhÿ ba 'ÿr amrê awÿr akurê djwÿnh mō ga kwÿo apardjan kwÿ nhimex’, ane. Nãm ã Metĩndjwÿnh inhô Bênjadjwÿrmã arêno ane”, ane.

⁴⁴Bir be, ga Dawi kute kum “Abênjadjwÿr rax” anhÿrja pumũ. Mÿkam ne me Dawi tãmdjwÿ kajgo jarê? Djã nãm o tãmdjwÿ kajgo? Kati, Dawi ta ne

kute o ò Bēnjadjwỳr rax, ane. Nām ã Jeju memã amijarēnho anen o me unê nhym me kute ajte kukjêr kêtukumrêx.

⁴⁵ Nhym me itepato Jeju kabēn maro kumex. Nhym kam Jeju me ipôkri kôt ba djwỳnhmã,

⁴⁶—Gora ar aminêje me omũ, ane. Aminêje Môjdjê kukràdjà mar djwỳnhwã pumũ, ane. Me wã ne me kute amibēn kadjy kute kubêkà jabjêti jangjēnh ne 'ã ba prãmukumrêx. Nhym me ajte me krãptĩ nhipôkri kute me mexo àmran kute memã rũnh jarēnh ne kute memã, “Bēnjadjwỳr, djãm ga, djãm ga”, anhỳr jabit ne me kum kĩnh. Ne mebê idjaer bikprõnh djàkam kute abeno krĩ djàkam kute amijo rũnh ne kute mebê me rũnh krĩ djà pytār prãmukumrêx. Ne kam ajte me krãptĩ kute abeno bikprõnh ne àkuro krĩ katã kute mebê me rũnh krĩ djà pytār prãmukumrêx, ne kute mỳjja rũnh, mỳjja mexbit kur prãmukumrêx.

⁴⁷Nām ã me amijo rũnho bao anen kam ate ajte me 'uwtĩ krão apan mebê mỳjja kunĩ akĩ ne kam ajte ajkwaobit Metĩndjwỳnhmã kabēn rũnh ne, ne kum kabēn jabjêo ku'ê. Nām me 'êx ne amijo mex ne kum kabēn ne. Bep kati, me axwekumrêx. Kam gêdja Metĩndjwỳnh me kuràm memã pãnh rax jarēn prĩne me kuràm meo ajkê. Kam ne ba ar amã, “Gora ar aminêje me wã pumũ”, ane. Nām ã Jeju kôt ba djwỳnhmã me kute amijo mex, amijo rũnh ne kute amijaxweo bipdjurja'ã ã arkum karõo ane.

Me'õ 'uwtĩ kute ò pi'òk kaprĩ nhõr.

Mak 12.41

21 ¹ Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ỳr rã'ākam ne ã arkum anhỹro nhỹ, arkum 'ã ujarēnho nhỹn 'ã ujarēnh pan kam ibôn nhỹn kàjmã krãn arỳm ari ar me omũ. Nhym me ò nêkrêx krãptĩ, ò pi'òk kaprĩ krãptĩja Metĩndjwỳnhmã me kute pi'òk kaprĩ nhõr djàkam kum pi'òk kaprĩ rēnho kumex, aben nhitepã kum kam rēnho kumex. ² Nhym kam me'õ nija, me'õ ni 'uwtĩ kubê mjēn tyk nhym ò mỳjja kêtja ngõnhponhreo pi'òk kaprĩ byn o tēn kam kum kumê. Amãnhkrutkam pãnh ngrire ne amē kubyn o tēn kam kumê. ³ Nhym Jeju arek omũnho nhỹn kam arkum, —Ba ar amã arê, me'õ 'uwtĩ ja ne ò mỳjja kêt, ne tu me kuràm ò pi'òk kaprĩ raxo tēn Metĩndjwỳnhmã kungã. Me kunĩ kuràm pi'òk kaprĩ raxo tēn kum kungã. ⁴ Me ja ne me ò pi'òk kaprĩ kumex ne kam 'ã kàtàm ne kumex. Ne kam 'ã kàtàmja Metĩndjwỳnhmã kungã. Nhym bep me'õ nija ne ò pi'òk kaprĩ kêtê, pi'òk kaprĩ ngrire ne tu kum kunĩ ngã. O kute amikadja mỳjja byr ne krēn ne tĩn kadjy Metĩndjwỳnhmã kunĩ ngã. Kum 'o nõi kêtê. Kam ne ba ar amã, “Nām me kuràm pi'òk kaprĩ rax ne kum kungã. Mrãmri ne ba ar amã arê”, ane.

Akubyn bõx djà kukām mỳjja apõx tẽ.

Mat 24.1; Mak 13.1; Xim k 4.1; A Xim 3.1

⁵ Nhym ar kwỳ abenmã Metĩndjwỳnh nhõ kikretija jarēnho mõi. Ne abenmã,

—Kên ja ne mexkumrêx. Nhym me o kikre nhym kînhkumrêx. Ja ne kikre jao kînh ne. Ê, nhym me kwỳ kute Metîndjwỳnh nhõ kikretio kînh kadjy kute apỳnh mỳjja aben kadjy ôrkam kute o kikre ja kînhkumrêxja pumũ, ane.

⁶Nhym kam arkum,

—Bir be, ar omũ. Ar aje omũnhwã gêdja ô akati, o bikênh djã nhõ akati 'ỳr bõx nhym me kurê djwỳnh prĩne kikreti ngrã. Dja me kên aben nhiby ikwã kunĩ nhikô rê. Nhym kam kên'ô aben nhiby nôr kêtumrêx, ane.

⁷Nhym ar kum,

—Bênjadjwỳr, nhỹnh amex 'ôkam dja me kurê djwỳnh o ane? Mỳj gêdja kukãm apõx bar omũn kam kôt ô akatimã ikaton ô akati ma? ane.

⁸Nhym kam arkum,

—Ar amijã ano tỳx, gê me'ô ar amã 'êx ne ar anoo biknor ne Metîndjwỳnhbê ar ajo akêx kêt. Be, me krãptĩ dja ĩ aben totokmã me'ỳr bõx ne arỳm amijo 'êx. Amijo 'êx ne arỳm amijã imê. Amijã imên arỳm memã, “Me anhõ Bênjadjwỳrbê kumkati kadjy ne Metîndjwỳnh ijano ba tên bõx. Ba ibê Kritu”, ane.

Ne kam ajte,

—Ota arỳm akubyn bõx djã nhõ akati kato, ane. Kwãrĩk wãnh gar me wã kabên mar ne mã mekôt abikamênh ne ar mekôt aba kêt. Dja gar tu ate akrã.

⁹Gêdja me abeno kurê djwỳnh ne abenwỳr prõt ne aben nhimexo ba gar omũn kôt ama. Nhym ajte me kwỳ ta ô pykakam ô bênjadjwỳro kurê djwỳnh ne ta ajte jãm abeno kukan aben paro ba. Dja gar mỳjja ja man atĩn prãm kêt ne amã uma kêt. Ja kumrêx gêdja me ã o anhỹro tẽ. Kraxje kute inomã mênh kêt, kute 'ỳr o têm rã'ã, ane.

¹⁰Nãm ã Jeju arkum 'ã karõo anen kam ajte arkum,

—Nã, apỳnh me ba djãri gêdja me abenwỳr prõt ne aben nhimexo ba. Nhym apỳnh pyka abenã rôrôk djãri dja me abeno kurê djwỳnh ne aben nhimexo ba.

¹¹Apỳnh pyka djãri gêdja kam pyka tertet ne, tertet rax ne. Nhym prãmdjwỳ me kwỳ nhimex. Nhym apỳnh me kanê djãri me kwỳ nhimex ne. Nhym mỳjja rũnh, mỳjja pymadjwỳ kàjkwa kurũm apõ:x ne kumex.

¹²Nhym bep mỳjja ja apõx kêttri gêdja me ar ajo rôrôk ne prĩne ar ajo ajkê. Ne me bikprõnh djã'ỳr ar apa 'amỳn ar ajo môn me bênjadjwỳrmã ar ajo 'êx ne ar ajaxweo ar apytãn mebê ijê djakam ar arê. Ar amã ĩjabê ne amã ikĩnhkôt gêdja me me bênjadjwỳr'ỳr ar apa 'amỳn ar ajo mrã. Me bênjadjwỳr krymê me bênjadjwỳr rũnh'ỳr ar ajo mrã. ¹³Kam, kamã gêdja gar memã ikukràdjã ny'a ajarê gê me kuma. ¹⁴Kam gêdja gar adjumar punu kêt ne amim, “Mỳj ikabên gêdja me amiwỳr ijo tẽ ba arê”? anhỹr kêt. Ne, “Mã dja ba gêt memã amijã idjãprãrmã ikabên ja on”? anhỹr kêt. Kwãrĩk wãnh gar ã amim anhỹr kêt, anhỹr djwỳnhhrãm ã amim anhỹr kêt.

¹⁵Bep kati, ba gêdja ba ar ajamakmã ikabên wadjã. Ba gêdja ba ar amã ikabên jarê gar kam ikabên ja tãm memã arê nhym kam ar akurê djwỳnh te ar amã ãm tỳx ne kute kabên'ô mar ne kute bẽno ar ajapanhmãn tu anhikrê. ¹⁶E kum ã, ar abãmmê, ar anã, ar akamy, ar anhõbikwaja tãm

gêdja me ar akurê djwýnh'ýr ar apa 'amýn ar ajo mrã nhym me ar akwý pa. ¹⁷Ikôt ar abikamênhkam dja me kunĩ kum ar akurê ne.

¹⁸Nhym bep Metĩndjwýnh ta gêdja prĩne ar ajo djuw mex ne ar apumũnh 'ãno dja. Djãm kum ar apumũnh kangamã got? Kati, gêdjãm prĩne ar apumũnh 'ãno dja. ¹⁹Gora ar memã adjãm tỳx. Dja gar adjãm tỳx ne 'ãno djan arým tu atĩnkumrêx.

²⁰Gêdja krãkamngônħ Djeruxarêmã ipôk mō ne 'ã aben krākà proo mō gar kam omũn arým kôt ama. Mrãmri ne arým ô akati tēpo tē, Djeruxarēo bikēnh djã nhō akati tēpo tē, me kute me amōr djã ngrãnh ne kute prĩne kapōnhmã ne arým tēpo mō. ²¹Kam gêdja Djeruxarē bu'ã pyka ja nhidjibē Djudêjakam me ja amijã maje krãnh'ýr prôt ne. Nhym bep krĩbē me ja gêdja me amikrã kêt mex ne amijã maje kurĩm kato. Nhym purkam me jamē, bākam me jamē gêdja me ajte akubyn ũrkwãmã mōr kêt. Dja me tu ãm kamã ajmã, apýnh krãnh'ýr ba. Akubyn krĩmã mōr ne bōx ne ajte akubyn prôt kêt. Tu ãm kamã amũ prôt ne.

²²Be, akati kaprĩ ne ja. Akati kĩnh kē:tkumrêx ne ja. Mrãmri gêdja Metĩndjwýnh me axwekam ngryk ne me axwe pãnh prĩ:ne meo ajkē. Anhýr djwýnhřrãm ne Metĩndjwýnh pi'ôk no'ôkkam ja kunĩ'ã ajarē. Dja ô akati 'ýr bōx, anhýr djwýnhřrãm Metĩndjwýnh kute pi'ôk no'ôkkam arēnh jakôt dja 'ýr bōx ne kam kôt ã o anhýro tē.

²³⁻²⁴Be, akati ja dja kaprĩ ra:x ne. Watĩre me nire tujarô, watĩre me nire kute kra karãre jamýnhja. Mã gêdja me ja krãkamngônħ pymaje prôtja on? Metĩndjwýnh gêdja pyka jakam me jakam ngry:k ne. Ne prĩne kam meo ajkē, me axwekam. Metĩndjwýnh ta gêdja pyka ja'ýr me kurē djwýnh jano nhym me me'ýr bōx ne Djeruxarêmã ipôk ne kam prĩne me imexo mō. Kãxdjwa kajgoo me kwý nhimex ne kam amipardja'ã me kwý pa 'amýn kam apýnh me bajtem nhō pykakôt me kungrã. Krãkamngônħre bajtem ja gêdja prĩne Djeruxarēo ajkē, prĩne o ajkēn kungrãn jãm o mrãn kurēn kam arým mýrbē kam ajkarē. Kam bikarēr rã'ã: nhym arým me kute meo bikēnh djã nhō akati apēx. Arým me bajtem nhō akatija apēx nhym arým me mã mō.

²⁵Nhym kãjkwakam mýjja pumũnh kêt kwý rax dja apôx. Mytmē mytyrwýmē kanhêtirekam gêdja mýjja apôx ne kumex. Nhym pykabêdjwý ngô rax dja tãm ne aben pumjuw ne mũa bē abenã ajkapĩ ne kam rãrã:ko nō. Dja me apýnh ô pyka djãri omũn kam abenmã,

—Mýj got ja? Mýkam? anen kam umar punure. Te kute mýjja'ô marmãn mýjja'ô mar kêtumrêx ne kam axwe umarre. ²⁶Ne kam terteto kumex. Mýjja puma kator ne kute prĩne pykao bikamýr ne kute prĩne meo bikēnh pymaje ne me terteto kumex. Nãm me amijã ja kamnhĩx ne kam tĩn prã:m ne. Te tĩn prãme ne kam terteto kumex. Djãm mýjja puma ngri: ne apôxmã got me umaje tertet kêt ne. Kãjkwakam apýnh mýjja tỳ:x dja amingrêk ne.

²⁷Kam gêdja ba me'ýr bōx nhym kam me kunĩ ipumũ. Ije amijo inhĩ dja ba imextire ne itỳxkumrêx ne ipyma:kumrêx ne. Kam dja ba kãjkwakam kakrã kôt bōx nhym me kunĩ: arým ibôxkôt ipumũ. ²⁸Kukãm ne mýjja

apôxja. Bir be, gêdja mỳjja ja arỳm apôxmo krax ga kam ar amikam atỳx. Amikam atỳx ne akĩnh ne. Arỳm ije ar apytarmã me awỳr ibôx 'ỳr, ane.

²⁹Ne kam ajte arkum atemã mỳjja 'ô'ã ujarênh jakreo tẽn arkum,
—Gop ar pidjôbê pigêremê rãmtãxtemê pĩ kunĩ ma. ³⁰Amex kutã gêdja 'ô ingrã gar kam arỳm amexmã kamnhĩx nhym kam arỳm amex ne.

³¹Bir be, gêdja ba ije ar amã mỳjja jarênhja ã apôx môr ane gar kam arỳm ijabej rĩt ne ijabej ajkam ama. Akubyn ibôx ne me kadjy ibênjadjwỳr rax ne ipymao ije me utàr ne ar meo ibamã arỳm 'ỳr. 'Ỳr dja mỳjja apôx tẽn. Amex kutã gêdja pi'ô ingrã, nhym bep ibôx kutã gêdja mỳjja pymatija apôx mỗ.

³²Nã, mrãmri ne ba ar amã kôt arẽ. Ar anhõ krôkam me kamingrãny ja gêdja me tyk par kêttri mỳjja ja kunĩ apôx. Mrãmri ne ba ar amã arẽ. ³³Ikabên kajgo kêtumrêx. Gêdja pykamê kàjkwa ã apêx nhym bep ba ikabên gêdja 'ô biknor kêtumrêx. Mrãmri gêdja ba ije mỳjja jarênh ja kunĩ apôx nhym me omũ.

³⁴Gora ar ikam amakbê amijã ano tỳx ne amijãno dja. Gar mrãmri akukràdjã mexbito atêm rã'ã. Kwārĩk wãnh gar kadjwati kangôkôtbit[§] ar aban o akôm nhym kute bôm ar ano rênh ne prĩne kute ar ano kamrêkwã wãm nỗ. Ne kôt arĩk ar abawã gêdja wãm nỗ. Kwārĩk wãnh gar pyka jabêbit adjumar punukôtbit ajamak bẽn ne o aba kêt. Dja gar ã ar anhỳr aba ba kam ar ajaêrbê bôx gar kam ajmã imã amijarênh on? ³⁵Kute mrãmri ne me mrymã krĩn kute aêrbê parja pyrãk. Be, dja ba ã anen ar ajaêrbê bôx, pyka kunĩkôt dja ba ã ar ajaêrbê ibôxo ane, ar akunĩ jaêrbê ibôxo ane.

³⁶Kukãm dja ã mỳjja kunĩ apôx tẽn. Kadjy ne ba ar amã, “Gop ar arek ijabej ajkam aman amijãno dja. Mã amijãno djan arek Metĩndjwỳnhmã amijo adjã'wỳr rã'ã gê ar ajo tỳx. Gar atỳx ne mỳjja punu apôxkam ijãno djan ikanga kêt. Ne akubyn ibôxkam amikam apijãm kêt ne ikabem aku'ê. Ba ije amijo inhĩ ne me awỳr ibôxja ikabem amikam apijãm kêt ne aku'ê.” Nãm ã Jeju arkum bôx djã nhõ akatimê kukãm mỳjja apôx djã nhõ akatimê arkum arênho ane.

³⁷⁻³⁸Ne kam akati kunĩkôt memã Metĩndjwỳnh kukràdjã'ã ujarênh tẽn. Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam memã 'ã ujarênh tẽn. Nhym amykry nhym kam krãnhbê Oriwêre'ỳr tẽn kam ikwã. Nhym akati nhym ajte akubyn Metĩndjwỳnh nhõ kikreti'ỳr tẽn kam ajte memã 'ã ujarênho dja. Nhym me kryrãm 'ỳr ban bôx ne ujarênh ma nhym amykry nhym me mã ba. Nãm ã akati kunĩkôt ã o anhỹro tẽn.

Me kute Jeju bĩn kadjy o aben maro ỳr.

Mat 26.14; Mak 14.10

22 ¹Arỳm ne Metĩndjwỳnh nhõ akati, amrêbê Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhym me mã kôt kute mar nhõ akati arỳm o rãm ne ja o mỗ. Kam ne me djwỳponhrebit ku.

[§] 21.34 Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômê uba kangômê, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

²Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Mõjdjẽ kukràdjà mar djwỳnhmẽ ne me abenmã Jeju'ã karõo mō. Mete bĩnmã ne me abenmã 'ã karõo mō. Ne kam me kum me kàtàmja pyrna ne. Me kàtàm ja ne me kunĩ kum Jeju kĩnhĩ. Nhym bep me ja, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Mõjdjẽ kukràdjà mar djwỳnhmẽ ne me kum kurẽ ne kam kute bĩnmã abenmã 'ã karõo mōn kam kum me kàtàmja pyrna ne.

³Nhym kam Xatanaj Djudamã wadjà. Jeju kôt ba djwỳnhbê 12'õ ne Djuda. Idji 'õ ne Ikadji. Kumã ne Xatanaj wadjà. ⁴Arỳm Djudamã wadjà nhym kam arỳm mã me'ỳr tẽ. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam krākamngôn nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me'ỳr tẽ. Me'ỳr tẽn bõx nhym me abenmã 'ã àpnẽnho nhỹ. Nhym kam me kum,

—Ije ba gop on me amã Jeju kanga ga me abĩn amã kurẽ kêt, ane.

⁵Nhym kam arỳm me kĩnhkumrẽx. Kĩnhkumrẽx ne kam kum,

—Mexkumrẽx. Gêdja bar kam pãnh amã pi'òk kaprĩre ngã, ane.

⁶Nhym kam “Ã” ane. Nhym kam me arỳm kum pi'òk kaprĩre ngã nhym kam amim kubyn kam ate kato. Katon kam arỳm Jeju'ã amim karõo tẽ. Me 'ã bikprõnh kêtĩri, me no prãri ne kute me kum kangamã amã.

Me kute Jeju bĩn kêtĩri kôt ba djwỳnhmẽ ro'ã õ kwỳ krẽn mex.

Mat 26.17; Mak 14.12

⁷Nhym kam mebê idjaer kukràdjàkôt mete djwỳponhbit kur nhõ akati arỳm kato. Kam ne me apỳnh ùrkwākam Metĩndjwỳnhmã mrykĩ'átomti pan kubôn kuku. Amrêbê Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ akati me kute kôt mar kadjy ne me ã o ane. ⁸Kam ne Jeju kôt ba djwỳnh jano. Nãm Pedrumẽ Djuão ar anon arkum,

—Ar tẽn ar ikutêp mrykĩ'átomti jabatàn nyrewã bĩn aga. Bar wãm bõx gwaj kukrẽ. Gwaj baje Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'átomti krẽ, ane.

⁹Nhym ar kum,

—Nhỹnh gêdja bar ar akutêp mry ga? ane.

¹⁰⁻¹¹Nhym kam arkum,

—Ë, ba ar amã arẽ. Gêdja gar tẽn krĩ'ỳr bõx nhym me'õ my ngõo tẽn ar akajpa. Ga kam ar kôt tẽ nhym ùrkwãmã wadjà. Gar kôt wadjàn kam õ kikre djwỳnhjamã kum, “Bẽnjadjwỳr ne amã, ‘Nhỹnh kumoka'ê ja ne me bõx ny kadjy, dja ba ikôt ba djwỳnhmẽ ro'ã bõx ne kam inhõ kwỳ krẽ? Ar ije Metĩndjwỳnh me irôbê mrãnh nhõ akati mar kadjy mrykĩ'átomti krẽ?” ¹²Dja gar ã kum ane nhym kam ar amã kumoka'ê rax jakre, kỳjrũm imõkkam kumoka'ê raxwã jakre, kapõnh pro, arỳm o mex pro, kam gêdja gar ar ikutêp agan adji, ane.

¹³Nhym kam ar tẽn kam kajpa. Kute arkum arẽn nhõ kôt. Kute arkum arẽn nhõ kôt ne ar tẽn me'õja pumũn kam kôt tẽn ùrkwãmã wadjàn kam ar kutêp mry ga.

¹⁴Nhym Jeju kute kôt ba djwýnhô mörja'ã arým apajrũm myt tẽ. Nhym ar bôx ne kam ro'ã õ kwý krẽnmã arým nhỹ. ¹⁵Nhỹ nhym Jeju arkum, kôt ba djwýnhbê 12mã,

—Ba ne ba imã gwaj baro'ã banhô kwý krẽn prãmkmrẽx. Itokry kêtri gwaj baro'ã baje Metĩndjwýnh me irôbê mrãnh nhô akati mar kadjy mryki'atomti krẽn prãmã. ¹⁶Ê, ba ar amã arẽ. Ja dja ba krẽn o ino re. Ne kam ajte krẽn kêt 'iry:n kam Metĩndjwýnh me kadjy bẽnjadjwýr ne kute me utår ne kute ar meo bakambit gẽdja ba ajte inhô kwý krẽn djã djwýnhja krẽ, ane.

¹⁷Ne ngõnhkrãkam uba kangôjadjwý byn 'ã Metĩndjwýnhmã ôdjãnh jarẽn kam arkum,

—Mĩ, ar jao ikô, aben nhitepã o akômo mô. ¹⁸Ba ar amã arẽ, gar ama. Ije pidjô kangô ikômo krã'yr ne ja. Metĩndjwýnh kute amim ô me ja kunĩ pytår ne kute meo bakambit dja ba ajte pidjô kangô nyo ikô.

¹⁹Ne kam ajte djwý ja byn 'ã Metĩndjwýnhmã ôdjãnh jarẽn kam kokijn apýnh arkum kungãn arkum,

—Ê, inhĩ ne ja. Inhĩ'ã ne ba djwý jakren ar amã kokij. Ar akadjy dja ba ty. Dja me pĩte'y'ã inhôn ibĩ. Dja gar akuprõn inhĩ ja'ã djwý jakren krẽ. Dja gar krẽn ã imaro anen imar rã'ã ne, ane.

²⁰Nhym ar ô kwý krẽn pa nhym kam ajte uba kangô byn kam arkum,

—Ikamrô'ã ne ba pidjôbê uba kangô jakre. Dja me ibĩ nhym kam ityk jakôt dja ikamrô ã me akadjy prôt ne bixabjêr ane. Ikamrô jakôt gẽdja Metĩndjwýnh me amã kukrãdjã ny, kabẽn ny jarẽn mãmджи.

²¹⁻²²Ê, ikuri ýr ne ô kwý krẽno ýr ja gẽdja ikurê djwýnhmã ikanga. Mrãmri dja me ibĩ. Amrêbê ne Metĩndjwýnh me kute ibĩn kadjy amim ijã karô. Kute amim ijã karôjakôt gẽdja me ibĩ. Ba ije amijo inhĩ ne me awýr ibôxja gẽdja me ibĩ. Watĩre kute ikurê djwýnhmã ikanga djwýnhwã. Ta gẽdja tokry rax ne, ane.

²³Nãm ã Jeju arkum ane nhym kam kôt ba djwýnhja abenmã,

—Ije, mýj gwaj bajô dja gwaj kurê djwýnhmã kanga? ane. ²⁴Ne abenkam kangao kumex ne kam adjwýnhdjwý abenbê bẽnjadjwýr pytåro kumex. Ne abenmã,

—Ba gẽdja ba gop ibẽnjadjwýr raxo ar ajakre, anhýro kumex.

²⁵Nhym kam Jeju arkum,

—Me bajtemkam ne me bẽnjadjwýr rũnh kabẽno meo atom ne ar meo ba. Nãm we memã, “Idjukaprikôt ne ba amim me ajo atom ne amim ar me ajo iba. Me akadjy ne ba ibẽnjadjwýr rax”, ane. Nãm we ã me bajtemkam me bẽnjadjwýr we ã ane.

²⁶Bep kati, ar ga dja gar ã anhýr kêtkmrẽx ne. Dja gar ajô abenkam arax jabej, djã gãm aje me kutapure pyråk ne me katẽn tẽ. Ne ar ajô amikam aben kadjy abẽnjadjwýr jabej gẽdja ga tu ar memã adjãpẽn abã.

²⁷Nhym ne bẽnjadjwýr raxo kute aben jakrenh? Djãm kum ýr nhym kute 'ýr ômrõ tẽmja? Når kon djãm kum ãpẽn ne kute kum ômrõ ne o tẽmja?

Kum ÿrja. Bep kati, ba ne ba te ibēnjadjwÿr raxo me bēnjadjwÿr kunĩ jakren tu amijo ikātām ne ar ar amā idjāpēnh iba. Dja gar ā ikudjwa ane.

²⁸Ē, ar ga ne gar amexkumrēx. Nām me te kum ikurēn ijo ajkē gar mā ijā angrā tÿx ne. ²⁹⁻³⁰Kam gēdja ba akati 'ōkam arÿm ar ajā bēnjadjwÿr rē. Ibām ne ijā bēnjadjwÿr mē ba kam badjwÿ amidjō'ā ar ajā bēnjadjwÿr rē. Kam dja gar inhō pyka djwÿnhkam ar akadgy ibēnjadjwÿr ne ije ar ajo ibakam ikōt anhō kwÿ krēn kōt ikō. Kam dja gar me bēnjadjwÿr rūnh krī djākam memā akrīn ar meo aba, apÿnh me kute mekbē idjaermā idji jarēnh djāri kubē 12jamā akrīn ar meo aba, ane.

³¹ÿ, Ximāo, Ximāo, ota arÿm Xatanaj ar ajā Ibām ma, kute ar akabimā, mrāmri ar amā ikīnh ne ijā angrā tÿx ne ar ikōt aba jabej. Kute mrāmri ne me kute bāy 'ykā katēk ne kute djwÿ kapīn djākam krīn kute kapīn ja pyrāk. Dja ā Xatanaj kute ar akabimā ā ar ajo ane. ³²Ē, Ximāo, ba ne ba arÿm Ibāmmā ajo a'uw. Ijā angrā tÿx ne mā ikōt abikamēnh ne ar ikōt aba kadgy. Dja ga mekōt ikangan kam akubyn aje iwÿr amijo akēxkam gora akamydjwÿo tÿx, ane.

³³Nhym kam Pedru kum,

—Kati, Bēnjadjwÿr, ba dja ba apymaje iprōt kētkumrēx ne. Gēdja me kute abē ijē jabej akōt ibē ijē. Ne kute abīn o mōr jabej akōt ibī, ane.

³⁴Nhym kam Jeju kum,

—Kati, ba amā arē, Pedru. Akamāt ja tāmkaŋm ōkrēnē'ānh kār kētri dja ga amijā maje memā ajēxo dja. Memā aminēje ajēxo adjāmo amānhkrut ne ikjēkēt ne memā, “Kati, ije tāwā pumūnh kēt”, ane. Be, dja ga ā memā ijā ane. Ba arÿm amā arē, ane.

³⁵Nām Jeju ā Pedrumā anen kam ajte arkum,

—Ije ōbē ar ajanor gar anhykam amōr ne aje anhō katōk'y djā, aparkā 'ō byr ne o amōr kēt ne ajēnh 'ō aje tur ne o amōr kētja, djori kam ar anhō mÿjja kēt? Ne kam ar anhō kwÿ krēn djā kēt? ane.

Nhym ar kum,

—Kati, kam ar inhō mÿjja, kam ar inhō kwÿ krēn djā. Me ne me ar imā kungā, ane.

³⁶Nhym kam arkum,

—Nhym bep jakam ne atemā. Jakam dja gar anhō katōk'y djāwā jamā ne ajēnhdjwÿ'ō tun o mō. Ne anhō kàxdjwa kajgo kēt jabej on kadgy aminhinōkātiwā ngān pānh pi'ōk kaprī byn amim o 'ō byn ar o mrā. ³⁷Ba ar amā arē. Arÿm ne me kute ibīnmā arÿm ijo rā:m ne jao tē. Amrēbē me kute Metīndjwÿnh kabēnkam ijā pi'ōk no'ōkkam kute,

“Nām me o axwen me axwemē ro'ā kubī”,

anhÿr ja arÿm kator 'ÿ:r. Amrēbē me kute ijā pi'ōk no'ōk ja gēdja mrāmri on kato nhym me omū, ane.

³⁸Nhym ar kam kum,

—Bēnjadjwỳr, omũ, ota ar inhõ kàxdjwa kajgo amãnhkrut, ane.
 Nhym kam arkum,
 —Ā, aj, anũ, ane.

Pidjókókam Bämmā amijarēho ỳr.

Mat 26.36; Mak 14.32

³⁹Nām arkum “Anũ” anen ate kikre kurũm katon krãnhbê Oriwêre'ỳr kôt ba djwỳnho mō. Kute 'ỳr aro mōr tũmja 'ỳr ne ajte aro mō. ⁴⁰'Ỗr aro mōn aro bōx ne kam arkum,

—Ar Metĩndjwỳnhmā amijo a'wỳ. Gêdja me te ar ajaxwe'ă ar amă apnê, gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ, ane.

⁴¹Arkum anen ate tẽn ỳro rãm ne nĩj. Nām kôt ba djwỳnhmā iren tẽn ỳro rãm ne nĩj ne kōnkrão nhỹ. Ne kam arek Bämmā kabēno nhỹ. ⁴²Ne kum,

—Djũnwă, aje ibê ikapřija kadjār jabej on ibê kaba. Aje ibê ikapřĩ kadjār nhym me kute ibĩn kêtma ne ba amă amijarê. Nār kon, dja ga mrãmri ibê kadjār kêt jabej ba tu mrãmri itokryo itēm rã'ă. Djām ba ne ba amimar kôt ar amijo iba? Kati, akabēnkôt ne ba amijo iba, ane.

⁴³Nhym kam kàjkwa kurũm kadjy mrãnh djwỳnh 'ỳr ruw ne kam o tỳx ne. ⁴⁴Nhym kam akubyn Bämmā amijarēho nhỹ. Kapřĩ ra:xkam ajte akubyn prĩne kum amikôt amijarēho nhỹ. Kapřĩ raxkam ne ô djàkam tokry. Tokry raxkam ne arỳm 'ă ngô pepeko dja. Djām 'ă ngô? Kati, kamrô ne prôto dja, pykakam totoko dja. ⁴⁵Ne Bämmā amijarēho nhỹn kam kum amijarēnh pan kàjmă djan kam akubyn kôt ba djwỳnh'ỳr tẽ. Nhym kôt ba djwỳnh arek ôto kumex. Kapřĩ raxkam arek ôto kumex. ⁴⁶Nhym kam arkum,

—Mỳkam ne gar arek anhôto akumex? On ar kàjmă djan Metĩndjwỳnhmā amijo a'wỳ. Gêdja me te ar ajaxwe'ă ar amă apnê, gar mekôt ajaxwe kêt. Ja kadjy dja gar kum amijo a'wỳ, ane.

Me kute Jejuo tỳm.

Mat 26.47; Mak 14.43; Dju r 18.3

⁴⁷Arkum kabēno âm rã'ă nhym arỳm me kute pa 'amỳnh ne o mōrmă arỳm 'ỳr bōx. Me krãptĩ ne me arỳm 'ỳr bōx. Djuda, Jeju kôt ba djwỳnhbê 12ja'ô ne 'ỳr meo mō. Ne kam kute o tỳm ne kute ine kaôrmă 'ỳr tẽ. ⁴⁸Nhym kam kum,

—Djuda, djām aje inhine kaôro atēm pro aje memă ijo atỳmmă ne ga iwỳr tẽ? Nă gãm ajêx ne ije amijo inhĩ ne me awỳr ibōxja ijo anhōbikwan inhine kaô, ane.

⁴⁹Nhym kam Jeju nhô àpēnh bu'ă ku'êja arỳm kuma, tu amikam kuman kum,

—Bēnjadjwỳr, djām ar ije kàxdjwa kajgoo me ja parmă? ane. ⁵⁰Nhym ate ar'ô me'ôjamă akabê, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhô bēnjadjwỳr rax nhô àpēnh ja'ômă akabēn toxy anen arỳm amak nhikjê ta, amak djubôk ne kuta. Nām tu amak toprik ane nhym wãnh amak tỳm.

⁵¹Nhym kam Jeju,

—Aje, anũ, arek ar dja, ane. Ne kam amak djãm djà kupê nhym arỳm ajte amak mex ne.

⁵²Nhym kam me kute pa 'amỳnhmã 'ỳr mōrjamã, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhō bēnjadjwỳrmẽ Metĩndjwỳnh nhō kikretikam krākamngōnhmẽ mebēngēttemã,

—Ije djãm idjākĩnhĩ ne ga me aje ibĩnmã iwỳr anhō kômẽ anhō kàxdjwa kajgomẽ o mō? ane. ⁵³Myt kunikôt ne ba me akam ar Metĩndjwỳnh nhō kikretikam iba ga me kam kam ijo atỳm kêt ne. Nà, mrāmri me anhō akati ne ja. Me ajaxwe rax ne kute akamàt kô tyk pyrāk. Nãm prĩne me bajo ajkamuw. Kam ne ga me aje ipa 'amỳnhmã iwỳr mō, ane.

Pedru aminêje 'êx.

Mat 26.69; Mak 14.66; Dju r 18.15

⁵⁴Nãm ã memã ane nhym kam me pa 'amỳn kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhō bēnjadjwỳr rax nhō kikre'ỳr o mō. 'Ỳr o mō nhym kam Pedru mekôt tẽ, nĩjar memã kre rax ne tẽ. ⁵⁵Nhym me arỳm Jejua mōn o bōx, me kute pa 'amỳnhja ne me arỳm o mōn o bōx ne kam kikre nhipôkri kēnh ngrire jakam amim kuton kam 'ã ànhũinho kumex. Nhym kam Pedru mekôt tēn 'ỳr wadjàn kam me ikô'ã nhỹ. ⁵⁶Nhym bēnjadjwỳr nhō àpēnh kurererja kuwy pōkmã omũ ne kam 'ỳr tēn kam no tyn djan kam memã,

—Tāwādjwỳ ne arkôt ba, ane.

⁵⁷Nhym kam Pedru aminêje 'êx ne kum,

—Kati, arkati. Ije tāwā pumũnh kêt, ane.

⁵⁸Nhym adjynkêt ne me'ō mydjwỳ 'ỳr bōx ne omũn kam kum,

—Gadjwỳ ne ga abê ò àpēnh'ō, ane.

Nhym kam kum,

—Kati, arkati. Ibê ò àpēnh kêtê, ane.

⁵⁹Nhym 'ātũm nhym ajte me'ō myjadjwỳ 'ỳr bōx ne 'ã no tỳx mex ne 'ãno djan memã arēn memã,

—Mrāmri ne tāwādjwỳ arkôt ba. Kubê pykabê Garrêja kra'ō, ane.

⁶⁰Nhym kam kum,

—Kati, ije akabēnwā mar kêt. Ije akabēnwā mar prām kêtikumrēx, ane. Ne kam kabēno ỳr rã'ã nhym 'ã ôkrēnē'ãnh kà. ⁶¹Nhym kam Bēnjadjwỳr 'ỳr akēx ne omũ. Nãm ar aktã aben pumũ. Nhym kam arỳm Pedru Bēnjadjwỳr kabēn ma. Kute anhỹr djwỳnhhràm kum kabēn jarēnh ja ne arỳm kuma. Kute kum,

—Akamàt ja tāmcam ôkrēnē'ãnh kàr kētri dja ga aminêje ajēxo amānhkrut ne ikjê kêt ne memã, “Kati, ije tāwā pumũnh kêt”, anhỹr ja ne arỳm kuma. ⁶²Ne kam katon mu:w. Kaprĩ raxkam ne mỳr rax ne.

Krākamngônh kute Jeju'ã bēno bikēnho ãm.*Mat 26.67; Mak 14.65*

⁶³Nhym me kute Jeju pumũnho ku'êja kam bēno ajkēn tak ne. ⁶⁴Nãm me no'ã pron kam ap'ynh tak ne kam kum,

—Aj, goja me'õ kute akurwanhjakôt omũ. Goja tu aman me imã arẽ, ane. ⁶⁵Nãm me prĩ:ne o ajkẽ. Nãm me apry:o kumex.

Me rũnh kute Jeju axwe jabej kukjêr.*Mat 26.57; Mak 14.55; Dju r 18.12*

⁶⁶Nhym ar̃ym akati nhym kam mebê idjaer bēngêtmẽ me kadjy Metĩndjw̃ynh mar djw̃ynh nhõ bēnjadjw̃yrmẽ me kute Mõjdjê kukrãdjã mar djw̃ynhmẽ, me ta ne me aben pydjĩn amiw̃ỹr Jeju 'uw. Nhym kam me me'ÿr Jejuo mõn o bõx ne me kabem kudja. ⁶⁷Me kabem kudja nhym me kum,

—Goja on me imã amijarẽ. Djãm abê me babê idjaer nhõ Bēnjadjw̃yrbê kumkati, nēn? Goja on me imã amijarẽ, ane.

Nhym kam memã,

—Got ba ren me amã amijarẽ ga ren me amim imar kêtukumrẽx ne.

⁶⁸Ba ren badjw̃ỹ me akukij ga ren me imã arēnh kêt ne. ⁶⁹Nhym bep jakam gêdja ba on Metĩndjw̃ynh pymati djubôk'ãnh nhỹ. Ba ije amijo inhĩ ne ibēnjadjw̃ỹr raxkam gêdja ba ubôk'ãnh nhỹ, ane.

⁷⁰Nhym kam me kunĩ kukij ne kum,

—Djãm abê Metĩndjw̃ynh kra? ane.

Nhym kam memã,

—Ãã, kôt ne ga me aje arēnhwã, ane.

⁷¹Nhym kam me abenmã,

—Bir be, ar̃ym ta kute amijo Metĩndjw̃ynhja ma. M̃ỹj kadjy dja gu me ajte me'õdjw̃ỹ kukij? Kati, ta ne ar̃ym amijarẽ gu me ar̃ym kuma, ane.

Piratu kute Jeju axwe jabej kukjêr.*Mat 27.1; Mak 15.1; Dju r 18.28***23**

¹Nhym kam me rũnhja eku:n kãjmã djan mũjar Piratu'ÿr o mõn o bõx. ²O bõx ne kam Piratumã Jeju kãmex jarēn kum,

—Ê, tãmja ne axwere. Tãwã ne ar me ibê idjaer noo biknoro ba. Ba meo t̃ym ne aw̃ỹr o mō. Nãm we me imã, “Kwārĩk wãnh ga me bēnjadjw̃ỹr raxbê Xedja me kunĩmã ÿr djw̃ynhmã pi'ók kaprĩ nhõr kêt”, ane. Ibê me anhõ Bēnjadjw̃yrbê kumkatikam gêdja ba ipymao ar me apytàn me ajo iba, ane. Nãm we ã me inoo biknoro ane, ane. Nãm ã me Jejuo 'êxo ane.

³Nhym kam Piratu Jejumã,

—Djãm abê mebê idjaer nhõ bēnjadjw̃ỹr rax? ane.

Nhym kam kum,

—Ãã, kôt ne ga aje arēnhwã, ane.

⁴Nhym kam Piratu me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me krãptĩmã,

—Nã bãm te kukij. Ajmã kute kêt. Axwe kêtukumrêx, ane.

⁵Nhym kam me mã kum 'ã apnê. Kum 'ã apnê:n kum,

—Kati, nãm prĩne aben kadjy memã 'êx mõi. Nãm Garrêja kurũm tẽn Djudêjakam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Nãm krĩ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Ne ajte amũ krĩ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Ne ajte amũ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx ne ajte amũ 'õkam bõx ne aben kadjy memã 'êx. Ne jakam arỳm bõx, ane.

Erodji kute Jeju axwe jabej kukjêr.

⁶Nhym Piratu me kabẽn ja man kam abej me kukij ne memã,

—Djãm Garrêjakam me kra'õ? ane.

⁷Nhym me kum “Ãã” ane. Garrêjakam me ja nhõ bẽnjadjwỳr nhidjibê ne Erodji. Ajbir Djeruxarêkam bõx. Kam ne Piratu Erodji'ỳr Jeju jano, Erodji kute Piratu kudjwa Jeju kukjêrmã. Jejubê Garrêja krakam ne kum ano. Nhym me arỳm 'ỳr o bõx. ⁸Nhym Erodji Jeju pumũn kam kĩnhkumrêx ne. Amrêbê ne Jeju'ã ujarênh man kam te kute tãri omũnh prãmẽ. Nhym kam me arỳm 'ỳr Jejuo mõi o bõx nhym kam kĩnhkumrêx ne. Kute kum mỳjja pumũnh kêt'õ nhipêx nhym kute omũnhmã ne bit 'ã kamnhĩx ne. ⁹Ne kam te Jeju kukjêr krãptĩ ne. Nhym mrãmri bẽn kêt mex ne dja.

¹⁰Nhym bep me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ Mõdjê kukràdjã mar djwỳnhmẽ ne me Jeju kuri ku'ên kam mã kum arê. Kum kàtãm jarênh ku'ê. Djã nãm me akràn mã kum arê? Kati, nãm me tu Erodjimã Jeju jarênh bẽ: ne. ¹¹Nhym kam Erodji õ krãkamngõnhremẽ ro'ã Jeju japrỳ ne 'ã keket ne kam kum me bẽnjadjwỳr kã jadjàn kam akubyn ajte Piratu'ỳr ano nhym me ajte akubyn 'ỳr o mõi o bõx.

¹²Nhym Erodjimẽ Piratu ar myt tãm kam abeno õbikwa. Jejukõt ne ar abeno õbikwa. Amrêbê ne arkum aben kurê ne kam ajbir arỳm Jejukõt abeno õbikwa. Piratu kute Erodji'ỳr Jeju janorkam ne ar arỳm abeno õbikwa.

Piratu kute Jeju bĩn kadjy memã kanga.

Mat 27.15; Mak 15.6; Dju r 18.39

¹³Nhym me akubyn Piratu'ỳr Jejuo mõi o bõx. O bõx nhym kam Piratu me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me kute meo ba djwỳnhmẽ me kàtømmẽ meo akprõn kam memã,

¹⁴—Ê, tãm ne ga me iwỳr o mõi o bõx ne kam imã, “Tãmja ne ar me inoo biknoro ba”, ane. Ba kam te kukij, te me anhipõkri kukij, nhym ajmã kute kêtukumrêx. Mexkumrêx. Nã gãm me ajêx ne arĩk kàmex jarê.

¹⁵Nhym Erodjidjwỳ te ikudjwa kukij nhym mexkumrêx. Ga kute ajte akubyn me bawỳr anorja pumũ. Be, mỳj kadjy dja ba kubĩ? Ije bĩn prãm kêtê. ¹⁶Kam dja ba tu kaprêprêk kajgon ano, ane.

17-19 Nhyam kam me kunĩ axikôt kum 'ã àpnênho kumex. Ne kum,
—Kati, on o tẽn abĩn me imã Baraba bõm amẽ, ane.

Nãm Piratu me kute Metĩndjwỳnh me irõbê mrãnh nhõ akati mar kunĩkôt me pỳnh ne bõm me rẽnho tẽ. Me axwe nhyam kute mebe ijêja ne bõm me rẽnho tẽ. Baraba ne axwekumrẽx. Nãm me bẽnjadjwỳr kadjy memã 'êx nhyam me me bẽnjadjwỳr'ỳr prõt ne, nhyam ta adjwỳnhdjwỳ me kwỳ pa. Tãm ne Piratu kubê ijê. 'Ã ne me ku'uw ne kum,

—On rũm tãwã o tẽn abĩn pãnh me imã Baraba kaba, ane.

20 Nhyam Piratu te kute Jejumã irer prãme. Ne kadjy ajte memã kabẽn ne memã,
—Ba kum inhiren ano, ane.

21 Nhyam me kàj bê: 'ã kum apnên kum,

—On pĩte'y'ã anhô. On pĩte'y'ã anhô, anhỹro kumex.

22 Nhyam kam ajte memã,

—Tô mykam? Mã ne kute dja ba kubĩ? Djãm axwe? Nã bãm te kukij nhyam axwe kêtumrẽx. Kam ne ba ije bĩn prãm kêtê. Dja ba tu kaprêprêk kajgon kam akubyn ano, ane. Nãm te memã anen te memã anen kam arỳm ajte te memã ane.

23 Nhyam me mã 'ã kum apnê. Nãm me kàj bê kum 'ã àpnênho kumex ne kum,

—On pĩte'y'ã anhô, on pĩte'y'ã anhô, ane. Nãm me tỳxo Piratu jakrenh mex ne prĩne kabẽn katy. 24 Nhyam kam me umaje “Ã” anen tu memã kanga.

25 Nhyam me'õ kute bẽnjadjwỳr kadjy memã 'êx ne ta kute me kwỳ parja Piratu kaba. Me kute Piratumã “Me imã Baraba bõm amẽ”, anhỹr ja ne kaban anon kam pãnh memã Jeju kanga, krākamngõnhre kute Jeju bĩnmã memã kanga. Me kum kurêkam ne me 'ã Piratumã apnê, kute bĩnmã. Nãm me kum 'ã àpnênho katyk mex ne. Nhyam kam arỳm me kute bĩnmã memã kanga.

Me kute pĩte'y'ã Jeju nhôr.

Mat 27.32; Mak 15.21; Dju r 19.17

26 Nhyam kam krākamngõnhre arỳm o mō. O mō nhyam kam me'õja tẽn me kajpa. Me'õ nhidjibê Ximão, pykabê Xireni kra'õ. Arwã kurũm ne tẽn me kajpa nhyam me pa 'amỳn ikreikam pĩte'y djĩn kam kum,

—Kum amỳ, ane.

Nhyam kam kum kumỳn o Jeju katẽn o mō. 27 Nhyam me itepato kôt mō. Nhyam me niredjwỳ kôt mō. Mõrkôt abej mỳr mō, kàj bê abej àmra mō.

28 Nhyam Jeju me'ỳr akêx ne memã,

—Ê, àpnhĩre ar, Djeruxarêkam me kra, kwārĩk wãnh ga me ijabej amỳr kêt.

Bep me akra jabejbit dja ga me muw, ne ga amijabej muw. 29 Dja ĩ meo bikênh djà nhõ akati me awỳr bõx. Dja me awỳr bõx nhyam me abenmã, “Ỗ, me nire kra kêtja ne me mrãmri kĩnhkumrẽx. Ne me kute kra jamỳnh kêtjdjwỳ kĩnhkumrẽx. Ne me kute krao kaôr kêtjdjwỳ kĩnhkumrẽx”, ane. Me jabit dja me mã prõt ne kato.

30 “Ne ajte kamã tokry pymaje krãnhmã,

‘On amrẽ me inhĩby arôrôk ne me inhimex’, ane.

Ne kam ajte krãnh kryre jamã,

‘On amrẽ me inhiy arôrôk ne me ijo apdju’, ane.”

³¹ Ga me kute ã pĩ ngoo anhÿrja pumũ. Godja arÿm pĩ ngrà nhym mã dja me ajte on? Ba ne ba ajmã ikute kêtikumrẽx ne itokry rax ne. Nhym bep mrãmri me axweja, mã dja Metĩndjwÿnh me on, Djeruxarẽkam me ajaxweja on? ane. Nãm ã Jeju mÿjja kute meo bikẽnh djà nhõ akati djwÿnhrà m ã memã arẽnhõ anen ta amijaxwe kêt’ã pĩ ngo jakren me axwe’ã pĩ ngrà jakre.

³² Nhym me amẽ ar kàtãmja Jejukôt aro tẽ, me kute pĩ’ã Jejukôt ar nhôr kadjy. Ar kute mekam ar amikràõ baja ne me kute Jejumẽ ro’ã ar parmã aro mō. ³³ Aro mōn aro bōx. Krãnhbẽ me krã’i’ÿr ne me Jeju aro bōx. Aro bōx ne kam apÿnh pĩte’y’ã ar adjuw. Ne kam ar ikramã kàxirãxo iten ar parjamo iten kam kàjmã krekam ar umjuw. Nhym arÿm ar arij. Jeju òkredjàkôt wajêt nhym aktã ar axweja ijèn o wajêt. ³⁴ Nhym kam Jeju me nẽje Bãmmã kabẽn ne,

—Djũnwã, dja ga tu imar krãtan mekam angyrk kêt. Me kute ibĩnja dja ga tu mar krãta. Me kute ibĩnja ne me kute gu bakukràdjã mar kêtikumrẽx, ane.

Nhym kam me abenmã kàja ngrà. Nãm me apÿnh kute kà jamÿnh kadjy kẽn kryre rẽ. Me kute ari kẽn kryre rẽnhkôt ne me amijo kubẽkã pytàn amÿ.

³⁵ Nhym me kunĩ no ma mōn Jeju pumũnhõ dja. Nhym me bẽnjadjwÿrdjwÿ aprÿo dja. Nãm me abenmã,

—Amũbit ne me utã. Goja gẽ ta amiptã. Goja gẽ Metĩndjwÿnh kute anor nhym kubẽ me banhõ Bẽnjadjwÿrbẽ kumkatikumrẽx jabej goja on amiptã, Metĩndjwÿnh kute amijo utãr jabej goja on amiptã, anhÿro kumex.

³⁶⁻³⁷ Nhym me krãkamngõnhredjwÿ ’ã keket ne aprÿo kumex. Nãm me ’ÿr bōx ne kum pidjõ kangõ kadjã bẽn kum,

—Ajrã, goja on amiptã. Goja abẽ mebẽ idjaer nhõ bẽnjadjwÿr rax jabej goja on amiptã, anhÿro dja. ³⁸ Ne kam ajte Jeju nhimõkri pi’òk no’òk nhipẽx ne kunhõ. Me kute omũnh ne kam kute,

—Mebẽ idjaer nhõ bẽnjadjwÿr rax ne ja, anhÿr kadjy ne me imõkri kunhõ. ³⁹ Nhym kam me kute Jeju nhikõ’ã amẽ ar axwe nhôrja ikjẽja Jeju japrÿo wajêt. Ne kum,

—Goja abẽ mebẽ idjaer nhõ Bẽnjadjwÿrbẽ kumkatikumrẽx ne goja on amiptàn ar badjwÿ ar ipytã, ane.

⁴⁰ Nhym kam ikjẽja kum bẽn tÿx ne kum,

—Kwãrik wãnh. Birãm amã Metĩndjwÿnh pyma kêtikumrẽx. Me kute gwaj bajanhôr ga arÿm gadjwÿ atyk ’ÿrja pumũ ne kam ajmãn amã Metĩndjwÿnh pyma kêt mex ne. ⁴¹ Mrãmri ne me kute arÿm gu babĩnmã arÿm ã gu bajo ane. Gu ba ne gu ar mekam amikràõ baba nhym arÿm me kute pãnh gu babĩnmã. Nhym bep tãmja ne kute ajmã mÿjja ’õo kêtikumrẽx, ane. ⁴² Ne kam ajte Jejumã,

—Jeju, gora anhõ me ja kunĩ kadjy abẽnjadjwÿr ne aje ar meo abakam gora badjwÿ ima, ibiknor kêt kadjy ima, ane.

⁴³ Nhym kam Jeju kum,

—Myt ja tãmkam dja gu baro’ã kàjkwakam Ibãm nhõ pyka’ÿr bōx. Mrãmri ne ba arÿm amã ikabẽn pydjìn arẽ, ane.

44-45 Nhyim arým kàjkwa nhípôkri myt nhỹ. Nhyim kam tu akamàt kô tyk ne. Pyka kunĩkôt me'ã akamàt kô tyk ne, arngro kêtukumrêx ne. Nãm me'ã akamàt kô tykkam myt kyn kyn kyn ky: nhyim 3 orakam, amykrykambit arým ajte kàjkwa no pôt ne. Arým ajte myt kato. Nhyim arým Metĩndjwýnh nhõ kikreti kadjwýnhbê kubêkâtija ta amikadjô. Nãm kônhe e ty:k ane.

46 Nhyim kam Jeju Bãmmã amijarê. Kàj bê kum amijo akij ne kum,

—Djũnwã, ba wãm awýr ikarõ jano, ane.

Nãm ã kum anen kum amikarõ janon ate ty. 47 Nhyim krâkamngônhe krãptibê 100 nhõ bẽnjadjwýr Jeju tykkôt omũn kam Metĩndjwýnhmã rax jarê, ne,

—Mrãmri ne djãm tãmja axwe kêtê. Mexkumrêx, ane.

48 Nhyim me itepato kute Jeju tykkôt omũnhmã mörja arým mýjja kunĩ pumũn kam akubyn mōn kaprikam aminhökôt titiko mō, ũrkwã'ýr binhirênh mō. 49 Nhyim bep ôbikwa kunĩmê, Garrêja kurũm me nire kôt mörjamê, me tãm ne me arek omũnho dja, kum kre rax ne omũnho dja.

Me kute Jeju jadjär.

Mat 27.57; Mak 15.42; Dju k 19.38

50-52 Nhyim kam me'õ nhidjibê Jôdje ne Piratu'ýr tẽ. Mebê idjaer nhõ krĩ'õ nhidjibê Armatêkam kra'õ. Nãm me rũnh bikprõnh djâkam mekôt mrã. Kabên mexkumrêx, katàt ne mrã. Nhyim me kute Jeju bĩnmã amim 'ã karõo nhỹ nhyim kam te nêje me kukrà. Atemã ne kabên. Me ja kabênkôt kabên kêtê. Nãm amim Metĩndjwýnh kamnhĩx ne. Metĩndjwýnh bõx ne me kadjy bẽnjadjwýr ne kute ar meo bamã ja ne amim kamnhĩx ne. Tãm ne Piratu'ýr tẽn bõx ne Jeju'ã kuma. Kute Jejuo rwýk ne adjãrmã ne 'ýr tẽn bõx ne 'ã kuma.

53 Nhyim kam kum “Ã” anen kam kum kanga. Nhyim kam pĩte'y'ýr tẽn kam Jejuo ruw, kute adjãrmã. Ne kam kadjy kubêkã mexja byn kam prĩne o kupun kam kẽnkekam adjã. Me kute kẽnkre kakrwýnh nyjakam adjã. Kraxje me kute kam me'õ jadjär kêtukumrêx. Kam ne adjã. 54 Pi'òk rãrãr nêje akati jakam ne adjã. Akati jakam ne me no katon õ mýjja kupênho kumex. Pi'òk rãrãr kêtĩr õ mýjja kupênho kumex. Akati jakam ne adjã.

55-56 Nhyim me nire Garrêja kurũm Jeju kôt mörja mekôt mōn omũ. Nãm me kute kẽnkekam adjãrkôt omũn kam akubyn ũrkwãmã mōn bõx. Bõx ne kam me kudjý djãmê pidjý nhĩnmê kubyn abenkam o akàn kam kadjy kudji. Nhyim pi'òk rãrãr nhyim arým me nire tyk djã kêtõ kumex, Mõjdjê kukràdjãkôt ne me pi'òk rãrãrkam tyk djã kêtõ kumex.

Jeju akubyn tĩn.

Mat 28.1; Mak 16.1; Dju r 20.1

24

¹ Nhyim arým pi'òk kamrêk. Nhyim ar nire kry:rãm kô rã'ã kute me kudjý djã abenkam o birênh ne irja byn 'ýr o mō, kẽnkre'ýr o mō. Ar kute kẽnkekam adjãrja'ýr o mō. ² Nãm ar bit Jeju'ýr o mō, ar kute o kudjýmã ne ar bit 'ýr o mōr kajgo. Nhyim arým me kute kẽnpotio 'ã ijêja arým amijã

kutan kre jakà'ă amidjan dja. Me'ô ne o môn kudja nhym dja. ³Nhym ar nireja 'ÿr môn kênkremă wangij ne kam te Jeju nôr djâ kamũ nhym nôr kêt ne.

⁴Nhym ar te kute mÿjja'ô marmă o dja nhym adjynkêt ne ar my amănhkrutja ar aêrbê kato. Tu ar nokam kato. Ô kubêkă jadjê:nh ne ar kuri dja. ⁵Nhym ar te tîn prăme ne rôrôk ne ponh ne ikwă. Nhym kam arkum,

—Mÿkam ne gar me tykkam me'ô akubyn tînja jabej mō? ⁶⁻⁷Ē, ar nôr kêtja pumũ. Arÿm ne akubyn tîn ne kato. Djă ne gar kabênja ma. Amrêbê ne ar amă, Garrêjakam ar ba ră'ăkam ar amă, “Gêdja me me axwemă ikanga. Ba ije amijo inhî dja me me axwemă ikanga nhym me pite'y'ă inhô ba ty ne ijă akati amănhkrut ne ikjêkêt ne akubyn itîn ne”, ane, ă ar amă ane. Ă ar amă ane gar ajte abej mō, ane. Năm ă kadjy mrănh djwÿnh arkum ane.

⁸⁻¹⁰Nhym kam ar nire arÿm Jeju kabên ja ma. Kabên ja man kam akubyn kênkre kurũm mō. Môn bôx ne kam Jeju kôt ba djwÿnhmă mÿjja kunĩ jarê. Kôt ba djwÿnhbê 11mê ôbikwaja kunimă mÿjja jarê. Marij Madarenamê Djôwanămê Xijagu năbê Marijmê ar ro'ă môrjamê. Ar ja ne Jeju'ÿr môn te nôr djâ kaprăn bôx ne memă arê, Jeju kute tũmrăm ar anorjamă arê. ¹¹Nhym bep năm me ate kră. Năm me o kabên kajgon kam tu ate krăn amim kamnhîx kêt ne. ¹²Nhym bep Pedrubit ne ekruş ne kăjmă djan kam kênkre'ÿr prôt ne 'ÿr bôx ne kam te 'ă ibôn ÿmkjêro nō. Te abej rito nō. Nhym kupu djăbit ate nō. Nhym omũn kam akubyn tē, te kute amikam mÿjja'ô marmă umar tē. Tēn ũrkwăkam bôx.

Imau'ÿr Jejukôt ba djwÿnh tē nhym ar nokam amirît.

Mak 16.12

¹³Nhym myt tămkam kôt ba djwÿnh amănhkrut ne krî ngrire 'ô'ÿr tē. Krî ngrirebê Imau'ÿr ne ar tē. Djăm mÿjar got. Tăm ne ja. Djeruxarê kurũm pry'ă akrebê 11 kiometu 'ÿr ne ar tē. ¹⁴Ne kam abenmă kabên tē, abenmă Jeju bĩnmê mÿjja ja kunĩ jarênho tē. ¹⁵Abenmă arênho tēm ră'ă nhym Jeju arkôt bôx. Arkôt bôx ne arÿm ro'ă mō. ¹⁶Năm ar omũnh kajgo. Bărăm mÿjja ne ar no'ă nhym ar te kute omũnhmă. Jeju ta ne aminêje ar no nhity ne kam arkum,

¹⁷—Ije tô mÿj ne gar abenmă arênho tē? ane.

Năm arkum kabên nhym ar tēm tÿx katikôt djan kam kaprîre, nokre kaprîre ne dja. ¹⁸Nhym kam ikjêja idjibê Kreôpa kum,

—Ije birăm apydji ne ga aje mÿjja mar kêt, mÿjja ajbir katorja mar kêt ne. Djeruxarêkam me kunĩ ne me kuma, ane.

¹⁹Nhym kam kum,

—Ije nhym mÿj nă? Nhym mÿj ne gar abenmă arênho tē?

Nhym amê ar ja kum,

—Ije tô gêt Nadjarekam me kra'ô nhidjibê Jeju. Metĩndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh'ô. Kabên mexkumrêx. Năm katăt memă Metĩndjwÿnh kukrădjă'ă ujarênh mexkumrêx ne. Ne ar memă mÿjja pumũnh kêt kwÿ 'ÿro ba. Mÿjja kwÿ nhipêx mexkumrêxo ba. Kam ne Metĩndjwÿnh kam kĩnhkumrêx nhym me kătămdjwÿ kam kĩnhkumrêx.

²⁰Nhym bep me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me banhõ bẽnjadjwỳrmẽ, me ja ne me me kute bĩnmã memã kanga nhym me pĩte'ykam kubĩ. ²¹Ỗ, kute me bakurê djwỳnhbê me bapytarmã, me babê idjaer pytarmã ne bar bajbit amim kamnhĩx ne, nhym arỳm ty. Nãm me arỳm kubĩ nhym kam arỳm 'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt. ²²⁻²³Nhym ar nire ar ikôt Jejumã àpênh ja ar ijaê. Kry:rãm ne ar kẽnkre'ỳr môn te abej ne kam akubyn bõx ne kam we ar imã, “Arỳm ne bar mỳj me'õja pumũ. Birãm kadjy mrãnh djwỳnh got bar omũ. Nhym ar imã, ‘Jeju ne arỳm akubyn tĩn ne’, ane.”

Nã, nãm ã ar nire ar ijaêro ane. ²⁴Nhym kam ar ijõ kẽnkre'ỳr tẽn te kam abej. Nhym kẽnkre kaprỳ ne. Mrãmri ne ar nire kôt arê. Nhym bep Jeju ta ne amirĩt kêtikumrêx, ane. ã kum ane. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnh Jejuo atemã me'õn ã kum kabên ane.

²⁵Nhym kam Jeju ta arkum,

—E kum ar ano kêt. Mỳkam ne amrêbê Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnh me amã mỳjja ja jarê ga me tu amim mar ne amijamakrekam kunĩ nhôr ne ar o aba kêt ne. ²⁶Mrãmri ne arỳm Bẽnjadjwỳrbê kumkati tokryn arỳm kàjkwamã tẽmmã. Amrêbê Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnh kute arênh kôtô. Dja tokry kumrêx ne kam arỳm bẽnjadjwỳr rax kadjy kàjkwamã tẽ, ane.

²⁷Ne kam prĩne arkum Metĩndjwỳnh kabên'ã ujarênh tẽ, Metĩndjwỳnh kabênkam ta amijã ujarênhja ne kunĩ arkum 'ã ujarênh tẽ. Nãm Môdjê kumrêx memã 'ã pi'òk no'òkmo krax nhym kam atãri Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnh memã 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym kam ta amijã ujarênh tẽm tãmtã ã amũ 'ã ujarênh tẽ.

²⁸⁻²⁹Nhym kam ar ro'ã mỗ. Ar krĩ'ỳr tẽmja'ỳr ne ar ro'ã môn kam arỳm tẽpo mỗ. Nhym kam bit Jeju mã tẽmmã. Nhym ar kabêno nê ne kum,

—Jãnh ar inhũrkwãkam ar inhikô'ã nỗ. Arỳm ne apajrũm myt nhỹ. Arỳm akamãt 'ỳr, ane.

Nhym kam tu arkôt wadjã. ³⁰Ne kam bit ò kwỳ krẽn mã nhỹ. Ò kwỳ krẽn mã nhỹn kam djwỳ byn Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarên kam ipôn arkum kungã. ³¹Nhym kam ar amak e tyk anen arỳm Jeju ma nhym kam tu ar nokam akuno. ³²Tu ar nokam akuno nhym kam ar abenmã,

—E kum tãm. Ga pry'ã kute gu bamã Metĩndjwỳnh kabên'ã pi'òk no'òk jarênho tẽm gu bakĩnh ne bakrãkã 'ò nhỹnhja pumũ, ane.

³³⁻³⁴Ne ekruy ne kãjmã djan kam ajte akubyn Djeruxarẽmã tẽ, Jeju kôt ba djwỳnh'ỳr tẽ. Jeju kôt ba djwỳnhbê 11mẽ òbikwamẽ ne ar ro'ã aben pydjĩn nhỹ. Nhym kam ar ar ja'ỳr bõx. Bõx nhym ar aben pydjĩn ỳr ja ar kutã arkum arê,

—Mrãmri ne arỳm Bẽnjadjwỳr akubyn tĩn ne katon Ximãomã amijo amirĩt ne, ane. Ar kutã ne ar arkum arê.

³⁵Nhym kam ar nĩnh tẽmjadjwỳ amipãnh arkum arê. Pry'ã ar tẽm nhym Bẽnjadjwỳr Jeju arkôt bõx ne ro'ã mỗr ne kikrekam ỳr nhym kute djwỳ nhĩpôn ne 'ã Metĩndjwỳnh 'wỳr ne arkum òr nhym ar kute kôt kum kator ja ar amipãnh arkum arê.

Kute kôt ba djwýnhmã aminhĩ kamjÿr rã bën.

Mat 28.16; Mak 16.14; Dju r 20.19

³⁶Nãm ar arkum arënho ãm rã'ã nhym Bënjadjwÿr ta ajte tu ar nokam katon ar ipôkri dja. Ar ipôkri djan arkum,

—On ar adjumar mex ne ar aba, ane.

³⁷Nhym kam ar tĩn prãm ne kum uma: ne. Nãm ar Jejuo me karõn kam kum uma: ne. ³⁸Nhym kam arkum,

—Mÿkam ne gar amikam atĩn prãm ne anhôkre kadjwýnhbê amim, “Mÿj ne ja? Birãm me karõ ne ja”, anhÿro akumex? ³⁹Ë, ar inhikramê iparkam kàxirãx djwakreja pumũ. Ba. Atemã me'õ kêt. Gop ar ikupên ipumũ. Djãm ã me karõ kute anhÿr? Me karõ ã kute anhÿr kêt. Gop ar inhĩmê ijija pumũ. Djãm me karõ ã 'imê ĩ kute anhÿr got, ane.

⁴⁰Ã arkum anen kam arkum aminhikramê amipar bën kam ari arkum o apa. ⁴¹Nhym ar omũn kam kĩnhkumrêx ne. Ne kam kĩnhkam amim,

—Ije, djãm tãm? Kati, Atemã me'õ. Nàr kon tãmÿ, anhÿro kumex. Nãm ar kĩnh rax ne kam te kute marmã o dja. Nhym kam Jeju arkum,

—Djori mÿjja ba kukrê, ane.

⁴²⁻⁴³Nhym kam ar kum tep djàr kwÿ tan kungã nhym kubyn kukrê. Nhym ar arek 'ã omũnho nhÿ.

⁴⁴Nhym kam arkum,

—Ë, ar ikabên ja ma. Ar akam ar ibari ikabên ja gop ar ama. Nã bãm anhÿr djwýnhràr ar amã,

“Me kute ijã pi'òk no'òkja kunĩ dja apôx gar omũ. Môjdjêmê me Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh kute ijã pi'òk no'òk nhym me ijã ngrerdjwÿ 'ã pi'òk no'òkja kunĩ dja apôx gar omũ”, ane. Nã bãm ã ar amã ane nhym arÿm apôx gar arÿm omũ, ane.

⁴⁵Nãm ã arkum anen kam arkum Metĩndjwýnh kabên'ã pi'òk no'òkja kunĩ jarênho tẽn kadjy ar amak bô nhym ar kam kuma. ⁴⁶Nãm arkum,

—Metĩndjwýnh kabên'ã pi'òk no'òkkam ne, “Bënjadjwÿrbê kumkati dja tokryn tyn 'ã akati amãnhkrut ne ikjê kêt ne akubyn tĩn ne kato”, ane.

⁴⁷Kam dja me pyka kunĩkôt kàj bẽ 'ã ujarênh mō gẽ me amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwýnh'ÿr amijo akẽx gẽ Metĩndjwýnh me axweo aknon mekam ngryk kêt. Djeruxarẽkam dja me memã arênhmo krax ne. Ne kam apÿnh pyka kunĩkôt memã arênho ajmã. Nãm ã me anhÿr djwýnhràr Metĩndjwýnh kabênkam 'ã pi'òk no'òko ane. ⁴⁸Nhym arÿm apôx gar ga anoo prĩne omũ. ⁴⁹Jakam dja ba ar amã Ibãm Karõ jano. Ibãm kute ar amã kabên pydjĩn arênhja tãm, kute ar amã Amikarõ jarênh tãm dja ba amrẽ ar amã ano. Gora ar arek krĩraxbê Djeruxarẽwãkam arek djan kam ama. Adjãm rã'ã gẽ arÿm ar awÿr bõx. Dja kàjkwa kurũm ar awÿr ruw ne kam ar ajo ban kam ar ajo tÿx gar kam atÿxkumrêx ne kam pyka kunĩkôt 'ã adjujarênh mō, ane. Nãm ã arkum ane.

Jeju kàjkwamã àbir.

Mak 16.19; Kar 1.9

⁵⁰Ne kam krĩbê Betanhamã aro mõi aro bõx. Djeruxarẽ kurũm aro mõi aro bõx ne kam aro kĩnh ne. Kute aro kĩnh kadjy ne arkum ikra bẽn arkum kabẽn ne. ⁵¹Arkum kabẽno ãm rã'ã, tu kabẽn konenh mebê kàjkwamã wabin kam arým kàjkwakam õ pykamã bõx.

⁵²Nhym kam kõt ba djwýnhja kum mex, rax jarẽho kumex. Ne kam akubyn Djeruxarẽmã arým mõi bõx. Kĩnhkumrẽx ne mõi bõx. ⁵³Ne kam Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ar mã Metĩndjwýnhmã mex, rax jarẽho ba. Mrãmri. Tãm ne ja.

Djuão memã Jeju'ã ujarênh rax ne ja.

Djuão ne Jeju'ã ajarê. Jeju kute amijo ĩ ne rwỳk kêttri Bămmě ro'ã kàjkwakam ar bari kumrêx memã arê. Ne kam atâri Jeju kute amijo amirît ne kute meo mex ne kute memã amikabên jarênh ja'ã ujarênh tẽn àbir djãmã kumê. Nãm prĩne gwaj bamã Jeju kabên jarê. Jeju kute kukràdjã'ã mỳjja jakre kunĩ ne arê. Me kute tu amim Jeju kamnhĩxkumrêx ne kam tĩn rã'ã rã'ãmã ne gwaj bamã arê.

Djuãomê kamybê Xijagu ne Ar kubê tep pynênh djwỳnh nhym Jeju arkum kabên nhym ar tu mỳjja kunĩmã iren Jeju kôt mơn kôt bikamênh rã'ã nhym Jeju wabi. Nhym memã Jeju jarê nhym me kôt kum kurên pa 'ăbyn apêxtimã kumê. Kamã ne ajte memã *Mỳjja Apôx Kêtri Kukãm 'ã Ujarênh* jadjwỳ'ã pi'ók no'ók ne.

Me'ô nhidjibê kabên'ã ujarênh kadjy ne ja.

Kar 10.36; Pir 2.6; Kor 2.9; Idja 1.2

1 ¹Mỳjja kunĩ kêttri ne arỳm me'ô nhidjibê Kabên. Me'ô nhidjibê Kabên kàjkwakam Metĩndjwỳnhmẽ ro'ã nhỳn adjwỳnhdjwỳ kubê Metĩndjwỳnh. ²Ta ne mỳjja kunĩ kêttri Metĩndjwỳnhmẽ ro'ã nhỳ.

³Kubê ne mỳjja kunĩ nhipêx djwỳnh. Ne ren kêt nhym ren mỳjja katorjadjwỳ kunĩ ren kêt kumrêx. ⁴Me'ô nhidjibê Kabênjabê ne mỳjja kunĩ tĩn djwỳnhkumrêx. Ne kam kôt kute mrãmri ne me kurwỳ djã pyræk. Ga, ngônhpók kute akamàt kô tyk kurwỳ nhym me kute akamàtkam mỳjja kunĩ pumũnh ne katàt mrãnhja pumũ. Me jadjwỳ ne me axwen kam mrãnh punu. Nhym kam me memã me'ô nhidjibê Kabênja'ã ajarê nhym me kwỳ arỳm amim tu markumrêx. Kubê mỳjja kunĩ tĩn djwỳnhkam ne me kwỳ amim tu markumrêx ne kam arỳm axwe kêt ne katàt amijo ba. ⁵Ga, akamàt kô tykkam me kute mỳjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Me kwỳ jadjwỳ ne me axwen ba punu. Nhym kam me memã me'ô nhidjibê Kabênja'ã ajarê. Memã 'ã ajarê nhym me axweja kute akamàt kô tykkam baja pyræk ne me amim mar kêt.

⁶Be, atemã me'ôbê ne Djuão. Ngômã me angjênh djwỳnhja. Metĩndjwỳnh ne Djuão jano nhym arỳm kukwakam ujarênh tẽ.

⁷Me'ô nhidjibê Kabênja kute mrãmri ne me kurwỳ djã pyræk nhym Djuão arỳm 'ã ujarênh tẽ. Kôt me kunĩ kute tu amim me'ôbê Kabênja markumrêx kadjy ne 'ã ujarênh tẽ. ⁸Be, djãm Djuão ta kute me kurwỳ djãja pyræk? Kati. Kukãm

kute 'lã ujarēnh kadjy ne tē. ⁹Me'ō nhidjibê Kabēnja ne mrāmri kute amijo ba mexkumrēx ne katāt kute memā kabēn jarēnhkumrēx. Nām me kunīmā arēnhkumrēx. Kute mrāmri ne me kurwỳ djà kute memā pry kurwỳ pyrāk.

¹⁰Me'ō nhidjibê Kabēnja ne amikadjy me kunī nhipēx ne tūmrām me'ỳr bōx ne me ro'ã ar ba. Ta ne amikadjy me kunī nhipēx. Nām te me ipēx ne te me ro'ã ar ba nhym me kute amim mar kêt. ¹¹Ō me wỳnh'ỳr ne bōx nhym ō me wỳnh kute o aminhō bēnjadjwỳr kêt. ¹²Nhym be, me kwỳ ne me apỳnh ĩ djàri arỳm o aminhō bēnjadjwỳrkumrēx. Me ja ne me me'ō nhidjibê Kabēnja'ã amim,

—Mrāmri ne kubê Metĩndjwỳnh Krakumrēx, ane. Nām me amim anen arỳm o aminhōkumrēx. Nhym kam arỳm apỳnh me ĩ djàri memā kum,

—Mrāmri ne arỳm abê Metĩndjwỳnh krakumrēx, ane. ¹³Mebê Metĩndjwỳnh krakam arỳm umar djà ny. Umar djà nyo kute mrāmri ne me prĩre bixadjwỳr nykam umar djà ny pyrāk. Djām me my kute me niremā kra jadjwỳrkôt me umar djà ny? Kati. Nār, djām me my kute me nireo ikwā prāmkôt ne me umar djà ny? Kati. Nār, djām me kute kra'ã amim karōkôt me umar djà ny? Kati. Metĩndjwỳnh kute memā amak bōnhkôt me umar djà ny.

¹⁴Be, me'ō nhidjibê Kabēnja ne arỳm amijo ĩ ne me baro'ã ar ba. Nām mexo uman ar ba. Ar ba ne bar prĩne mexo umakôt omũnh oiba. Bām pyma o ne uma. Kubê Metĩndjwỳnh Kra djwỳnh. Pydji. Kam ne prĩne mexo uma. Ta ne tu kum me kaprĩ:kumrēx^a ne kabēn pỳnh ne arēn me baro'ã ar ba.

¹⁵Be, ngômā me angjēnh djwỳnhbê Djuão ne kàj bē 'ã ajarēn memā kum,

—Arỳm ne ba ar amā me'ō ja'ã ajarēn 'ã ar amā, “Me'ō dja ikôt bōx. Nām raxo katāt ijakre. Be, mỳkam? Bir, amrēbê: ikētri ne ar ba tūm. Kam ne raxo katāt ijakre”, ane. Arỳm ne ba ã ar amā ane. Nām ã Djuão memā ane. ¹⁶Be, mỳjja kunĩ ne ō. Ta ne ukaprĩ ukaprĩn ō mỳjja kunīmē me bakunĩ djuw mexo nhỹ. ¹⁷Môjdjê ne Metĩndjwỳnh kukwakam me kute katāt amijo ba'ã memā karō. Me axwe kêt kadjy memā karō. Nhym be, Jeju Kritu ta ne tu kum me kaprĩn kabēn pỳnh ne arē. ¹⁸Be, djām me'ō ne kute Metĩndjwỳnh pumũnh got? Arkati. Kra djwỳnh pydjibit ne kute omũnh. Bāmmē ro'ã ne nhỹ. Krabit kute omũnh ne arỳm memā 'ã ajarē.

Djuão kute memā amijarēnh kadjy ne ja.

Mat 3.1; Mak 1.1; Ruk 3.1

¹⁹Be, Djeruxarēkam mebê idjaer rũnhja ne me Djuãomā me kwỳ jano. Ne me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh kwỳ jano. Ne mebê Rewidjwỳ kwỳ jano. Me kute abej Djuão kukjêr kadjy ne me me kwỳja jano nhym me arỳm 'ỳr mō. 'Ỳr mō:n kam arỳm 'ỳr bōx ne kum,

—Mỳj me ajō ga nā? Djām abê me inhō Bēnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu? ane.

²⁰Nhym Djuão memā 'ēx kêt ne mrāmri tu memā arēnhkumrēx ne memā kum,

^a1.14 Djām me ta ne me axwe kêt nhym pānh kum me kaprĩ Kati. Me ta te axwe kētmā nhym ta arỳm tu kum me kaprĩ.

—Ba ibê Kritu kêt. Metĩndjwỳnh kute ijã me õ Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽn̄h kêt, ane.

²¹Nhym me kum,

—Be, abê Kritu kêt kam mỳj me ajõ ga nã? Djãm abê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn̄h djwỳnh? Djãm abê Erij? ane.

Nhym memã kum, “Kati”, ane.

Nhym me kum,

—Metĩndjwỳnh kute me imã kukwakam kabẽn jarẽn̄h djwỳnh'õ janormã. Djãm ga? ane.

Nhym memã kum, “Kati”, ane.

²²Nhym me kum,

—Bir, dja ga me imã amijarẽ. Me ije memã akabẽn jarẽn̄h kadjy. Me kute awỳr me ijanor ba me ije memã akabẽn jarẽn̄h nhym me kute amar kadjy on me imã amijarẽ, ane.

²³Nhym memã kum,

—Be, amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn̄h djwỳnhbê Idjaij ijã kabẽn jarẽn̄h me bakukãmãremã kum,

“Kapõt kukritkam dja me'õ kàj bẽ me akren memã kum,

‘Bẽnjadjwỳr djwỳnh kutẽp wãn̄h ajaxwemã anhiren kum amex. Kute mrãmri ne me kute me bẽnjadjwỳr rũnhmã katàt pry jadjwỳr nhym mexja pyræk. Dja gar ã kutẽp amexo ane’, ane.”

Ba ijã ne Idjaij memã ane, ane. Djuão ã memã ane.

²⁴Be, mebê idjaer rũnh kute Djuão'ỳr me kwỳ janorja, kute kukjêrjabê ne mebê pardjêu. ²⁵Djuão amijã memã ane nhym me kum,

—Be, abê Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu kêt ne abê Erij kêt ne abê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn̄h djwỳnh'õ kêt ne kam Metĩndjwỳnhmã ngômã me angjẽn̄ho aba. Mỳkam? ane.

²⁶Nhym memã kum,

—Bir, ba ikajgo me:xi. Ije Metĩndjwỳnhmã me arẽn̄h kadjy ba ngômãbit me angjẽn̄ho iba. Ikajgo nhym be, me'õ ra:x arỳm bõx. Ne kam ar me banhipõkri ba ga me aje mar kêt. ²⁷Tãmwa 'ã ne ba me amã, “Me'õ gẽdja ikõt bõx. Nãm raxo katàt ijakre”, ane. Bãm te irax ne 'ã inhĩbõn ije kum parkà 'ãpre bõnh ne o itẽm prãmje. Be, ãm irax ba ren arỳm kum apê. Nhym be, kati. ãm ingrire. Nãm raxo ijakren̄h mex ne. Nãm ã Djuão memã ane.

²⁸Ngô raxbê Djodão nhikjê'ã krĩbê Betanhakam ne ã memã ane. Ngômã kute me angjẽn̄h djækam ne ã memã ane. Djeruxarẽ kurũm me bõxjamã ã ane.

Djuão kute arkum Metĩndjwỳnh Kra jakre kadjy ne ja.

Mat 3.11; Mak 1.10; Ruk 3.22

²⁹Nhym kam arỳm akamàt ne akati. Nhym Djuão ar jãn̄h dja nhym nĩnh Jeju Djuão kutã tẽ. Nhym omũn 'ã memã kum,

—Ota, Metĩndjwỳnh nhõ Mrykĩ'átomti jabatàn ny tẽ. Tãm ne Metĩndjwỳnh me bawỳr ano nhym me kute bĩn nhym kute me kunĩ jaxweo pãnhmã.

³⁰Tãmwã 'lã ne ba ar amã, “Me'õ dja ikõt bõx. Nãm raxo katàt ijakre. Be, mỳkam? Bir, amrêbê: ikêtri ar ba tũm. Kam ne raxo katàt ijakre”, ane. ³¹Be, djãm ba ne ba amrêbê nokre pumũ? Kati. Ije amrêbê omũnh kêt. Metĩndjwỳnh kabẽnkõt ije me abê idjaermã Kritu'ã idjujarẽn ga me aje marmã. Jabit ne ba kuma. Me aje Kritu marmã ne ba ngômã me ajangjênho iba, ane.

³²⁻³³Ne kam Djuão ajte memã kum,

—Djãm amrêbê ije nokre pumũnh got? Kati. Metĩndjwỳnh amrêbê ngômã me angjên'h'ã imã karõ. Ne kam ije Kritu nokre pumũnh kadjy ta ajte imã, “Be, me'õ'ã dja Ikarõ ruw ne arek kam nhỹ ga omũ. Tãmja ta gêdja memã Ikarõ jano nhym arỳm meo ba”, ane. Kute imã anhỹr kõt ne ba kam arỳm nokre pumũ. Metĩndjwỳnh Karõ kute tut pyrak arỳm Jeju'ã ruw ne arek kam nhỹ ba arỳm omũn kam nokre pumũ. ³⁴Ije nokre pumũnhkam ba arỳm memã arẽnhkumrêx ne memã kum, “Be, mrãmri tãmwãbê Metĩndjwỳnh Krakumrêx”, ane. Jeju kutã tẽmkam Djuão ã memã ane.

Ar kumrêx kute Jeju kõt amijo bikamẽn'h'ã ujarẽn.

³⁵⁻³⁶Nhym kam ajte akati nhym Djuãomẽ kõt ba djwỳnh amãnhkrut ar Jeju tẽmkõt omũnh dja nhym arỳm arkum,

—Ota, Metĩndjwỳnh nhõ Mrykĩ'átomti jabatàn ny tẽ, ane. ³⁷Nhym Djuãokõt ba djwỳnh ar kuman mã Jeju kõt ajkamẽ. ³⁸Nhym Jeju ar'ỳr akêx nhym ar kõt tẽ nhym ar omũn arkum,

—Mỳj nã? Mỳj ne gar amã kĩnh ne ikõt tẽ? ane.

Nhym ar kum,

—Rabi, nhỹnh ne ga anhũrkwãja? ane. Ujarẽn djwỳnh'ã ne ar kum, “Rabi”, ane.

³⁹Nãm ar ũrkwã jabej kukij nhym arkum,

—Amrê ar ikõt tẽn omũ, ane.

Nhym ar arỳm kõt tẽ. Kõt tẽn arỳm ũrkwã'ỳr bõx ne arỳm omũ. Ne kam arek kam nhỹ. Arỳm ar'ã amykrykam ar arek kam nhỹ. Nhỹ: nhym ar'ã akati.

⁴⁰Be, ar amãnhkrut kute Djuão kabẽn mar ne mã Jeju kõt bikamẽnhja nhikjê nhidjibê ne Ængre. Ængremẽ Ximão Pedru ar axikõt apõx. ⁴¹Nãm ar ỳr'ã akati nhym Ængre kamy Ximão kumrêx jabej tẽn arỳm kum katon kum,

—Arỳm ne bar Mexijmã ikato, ane. Me õ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu'ã ne me kum Mexij jarẽ.

⁴²Nãm Ximãomã anen arỳm Jeju'ỳr o tẽn 'ỳr o bõx ne kum akre. Nhym kam Jeju arek omũnh djan kum,

—Ga abê Ximão. Djõnaj ne adji. Dja ba jakam amã Xepa jarẽ, ane. Be, kẽn'ã ne kum Xepa jarẽ. Me bakabẽnkam ne kum Pedru jarẽ.

⁴³Nhym ajte ar'ã akati nhym Jeju pykabê Garrêja'ỳr tẽmmã. Ne 'ỳr tẽn kêttri Piripi kumrêxmã katon kum,

—Amrê mã ikôt ajkamê, ane.

⁴⁴Krĩraxbê Bexadakam ne Piripi nhũrkwã. Kamdjwỳ ne Ăngremê Pedru ar ũrkwã. ⁴⁵Nãm Jeju Piripimã kabên nhym kam arỳm tẽn Natanajeumã kum,

—Arỳm ne bar kum ikato. Me bakukãmäre Mõjdjê kute me bakukràdjã'ã pi'òk no'òkkam kute tãmwã'ã pi'òk no'òk. Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnh 'òdjwỳ ar kute tãmwã'ã pi'òk no'òk. Bar pi'òk kôt kum ikato. Kubê ne Nadjarekam Jeju, ane.

⁴⁶Nhym Natanajeu kum,

—Tô nhỹnh, djãm Nadjare kurũm mỳjja mex'õ kator prãm got? ane.

Nhym kum, “Amrê ikôt tẽn omũ”, ane.

⁴⁷Ne kam arỳm 'ỳr o tẽ. 'Ỡr o tẽ:n 'ỳr o bõx. Nhym Jeju arỳm Natanajeu tẽmkôt omũn kum,

—Be, ga abê idjaerkumrẽx. Ajêxnhĩ kêtikumrẽx, ane.

⁴⁸Nhym Natanajeu kum,

—Je, nhỹnh ne ga arỳm ima? ane.

Nhym kum,

—Be, Piripi kute iwỳr ajwỳr kêttri ne ba arỳm apumũ. Pĩbê pigêre parbê anhỹrri ne ba arỳm apumũ, ane.

⁴⁹Nhym kum,

—Ujarênh djwỳnh, mrãmri ne abê Metĩndjwỳnh Krakumrẽx. Abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax, ane.

⁵⁰Nhym Jeju kum,

—Ba ije amã, “Pigêre parbê anhỹrri ba arỳm apumũ”, anhỹrbit. Ga kam arỳm tu amim imarkumrẽx. Adjỹm, dja ba ajte mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhípê:x ga omũ. Mỳjja raxo kute ajbir ije amã arênhja jakrenh mex dja ga omũ, ane. ⁵¹Ne kam ajte kum,

—Ba ije amijo inhĩ dja ĩ ijã kàjkwa abenbê ajkij nhym Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh arỳm ikurũm wabin ijã axidjuw gar arỳm omũ. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrẽx, ane.

Kute ngôo pidjô kangô.

2 ¹Nhym akatin akatin akati nhym onĩj Garrêjakam krĩraxbê Kanakam me'õ myja me'õ nire'ỳr mõrmã. Nhym me me kukràdjã kôt arỳm ar'ã akuprôn kute abenã ar mênhmã o dja. Nhym Jeju nã me kôt kam ar ba.

²Nhym me Jejumê kôt ba djwỳnh arkum krà nhym ar arỳm me'ỳr bõx.

³Me'ỳr bõx nhym uba kangô arỳm mebê apêx. Nhym nãja Jejumã kum,

—Uba kangô ne arỳm mebê apêx, ane. ⁴Nhym kum,

—Adjỹm me'õ nire. Djãm arỳm idjãpênh'ã myt bõx got ga imã arê? ane.

⁵Nhym kam nã kikrekam me õ àpênhmã kum,

—Gêdja ar amã arê gar kabên kôt apê. Nãm ã nã arkum ane.

⁶Nhym kam kêno ngônhbê 6 ne ku'ê. Me kute amiku'õnh djã kadjy ne ngônha. Mebê idjaer kute Metĩndjwỳnhmã amiku'õnh djã kadjy. Ngôn

kre rũnh kute ngônhti pyràk. Kěno ngônht pydji kre'ã akrekam ne kute ngônhtkrôkrôkti ipuo amãnhkrut ne amãnhkrut pyràk.

⁷Nã me àpênh djwýnhmã kabên nhym kam Jeju arkum, “Ar ngô ipu”, ane. Nhym kam ar ngô runho tẽn o ipu mex ne.

⁸Nhym arkum,

—Ar kwý run memã ýr djwýnhmã o tẽn, ane.

⁹Nhym arým ar kwý run memã ýr djwýnhmã o tẽn nhym arým kakin amim, —Je tô, nhýnh ne uba kangôja? ane. Ne kam amiwýr me'ô my kute ni'ýr môrja 'uw nhym 'ýr bôx nhym kum,

¹⁰—E kum, uba kangô mexkumrêx ne ga o apdjun ajbir o akato. Djãm me kute ã o anhýr got? Kati. Me kute abenã me rênhkam ne me kute memã kangô djãnhkumrêxa kumrêxo apôx. Ne me kute o kôm kumexkambit kute memã kãjbê kangô djãno apôx. Be, ga ne ga atemã ne ajbir kangô djãnhkumrêx jao akato, ane.

¹¹Be, me kute raxmã kator kadjy mýjja pumũnh kêt nhipêx krax ne ja. Garrêjakam krĩraxbê Kanakam ne ngô kajgoo uba kangô nhipêx ne o memã amiraxo amirĩt. Nhym kam kôt ba djwýnh ar kute omũnhkam tu amim markumrêx.

¹²Nhym kam Jeju krĩraxbê Kapana'ýr rwýk tẽn. Nãmẽ kamymẽ kôt ba djwýnhmẽ ne ar kôt mō. Ar 'ýr rwýk mō:n arým 'ýr bôx. Ne Kapanakam ar ba: nhym ar'ã akati ngrêrebit apêx. Nhym kam ar ajte mō.

Kute Metĩndjwýnh nhō kikreti nêje me anor.

Mat 21.12; Mak 11.15; Ruk 19.45

¹³Djeruxarêkam mebê idjaer kute aben pydji 'ýr. Me kute aben kajmã'ã Metĩndjwýnh me bẽ idjaer kukãmãre nhirôbẽ mrãnhja mar kadjy ne me aben pydji 'ýr. Nhym Jeju arým mekôt 'ýr tẽn. 'Ýr tẽn kam arým 'ýr bôx. ¹⁴Ne kam Metĩndjwýnh nhō kikretimã wadjã. Nhym me kumex. Me kute pi'ôk kaprĩ pãnh memã mry nhôr djwýnh kumex. Mry bari, mryki'ãtomti, tut nhôr djwýnh kumex. Nhym me kute me ô pi'ôk kaprĩ pãnh memã kikreti nhō pi'ôk kaprĩja nhôr kadjy me kumex. Nhym arým me omũ. ¹⁵Ne kam me kadjy arým djudjêdjêo me kaprêprêk djã nhipêx ne arým me aêro tẽn bôm me kurẽ. Nãm me kunĩmẽ me ô mryki'ãtomtimẽ me ô mry bari jano. Nãm me kute me ô pi'ôk kaprĩ pãnh memã kikreti nhō pi'ôk kaprĩ nhôr djwýnhjabê pi'ôk kaprĩ ngràn mebê pĩponh ikjêo rênho tẽn. ¹⁶Ne tut nhôr djwýnhmã kum,

—Mũm me mýjjao akato. Djãm Ibãm nhō kikreo bikênht got ga me kikre kreo àpnu? Kwãrĩk wãnh Ibãm nhō kikrekam mýjja pãnh abenmã pi'ôk kaprĩ nhôr kêt, ane.

¹⁷Nhym kôt ba djwýnh omũn arým pi'ôkkam Metĩndjwýnh kabên ma. Amrêbê: Kra kute Bãmmã kum,

“Dja ba anhō kikre'ã ino tỳx nhym me arým ibĩ”, anhýr ja ne ar arým kuma.

¹⁸Nhym kam mebê idjaer rũnh Jejumã kum,

(Djuão rax 2.15)

—Goja on mỳjja pumũnh kêt'õ nhipêx bar omũ. Ne kam arỳm abẽnjadwỳr rax ma. Aje mỳj me'õ kabẽnkõt kikretikam me anoro abaja ma, ane.

¹⁹Nhym memã kum,

—Ã. Dja ba ĩ me amã mỳjja pumũnh kêt'õ nhipêx. Dja me Metĩndwỳnh nhõ kikretija ngrà ba kam akubyn ipêx. Ije ipêxo idjãm'ã gêdja akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx ba arỳm ipêx pa, ane.

²⁰Nhym me kum,

—Tõ nhỹnh? Djãm kikre ja nhipêx'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx got? Kati. Be, me kute kikreti ja nhipêxo ku'ê'ã amex krãptĩ:bê 46 apêx nhym me arỳm ipêx pa, ane. ²¹Be, djãm Metĩndwỳnh nhõ kikreti wã'ã ne memã kabẽn jarê? Kati. Aminhĩ'ã ne Metĩndwỳnh nhõ kikreti jakren memã arê. Be, Jeju nhĩ kute mrãmri ne Metĩndwỳnh nhõ kikre pyrãk. Dja ty nhym me adjã. ²²Nhym kam arỳm akubyn tĩn. Nhym kõt ba djwỳnh akubyn tĩnkõt omũn akubyn amijo tẽn arỳm Jeju kabẽn ja ma. Kute aminhĩ'ã kikreti jakreja man amim,

—Be, mrãmri ne Metĩndwỳnh amrêbê: pi'òkkam Jeju kônkh kabẽn dji. Mrãmri ne Jeju kabẽnkumrêx, ane. Dja kõt ba djwỳnh ar kikreti'ã kabẽn man ã amim ane.

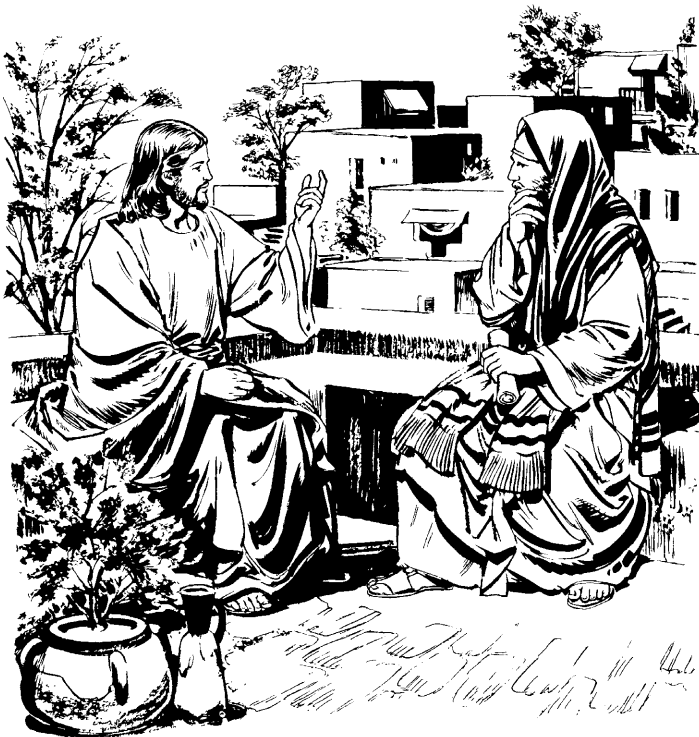
²³Me krãptĩ kute aben pydji djã nhõ akatikam ne Jeju Djeruxarêkam ar ba. Me kute aben kajmã'ã Metĩndwỳnh me bê idjaer kukãmãre nhirôbê mrãnhja mar kadji ne me aben pydji. Nhym Jeju mekam ar ban arỳm mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipê:x. Nãm me punu krãptĩ:o mex nhym me arỳm omũ. Me krãptĩ ne me omũn arỳm amim,

—Be, mrāmri ne Jejubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx. Mrāmri kubê me banhō Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritukumrêx, ane. ²⁴Nhym Jeju arỳm me kabên man amim,

—Be, djām mrāmri me krāptĩja kute tu amim imarkumrêx got, ba on meo iba? Kati. Me krāptĩ kabên kajgo, ane. Be, djām Jeju kute me mar kêt got? Nām kute me kunĩ mar. ²⁵Djām kute me'ômã, “Mỳj ne me kuma”? anhyr prām got? Kati. Kute prĩne me ôkre kadjwỳnhbê me kabên mar. Kute me kwỳ kabên kajgo mar.

Nikodemumã umar djà ny'ã ujarênh.

3 ¹Be, me'ô, idjibê Nikodemu. Kubê pardjêu'ô. Me rűnhmẽ ro'ã ne mebê idjaer kunĩmã nhỹ. ²Akamàtkam ne Jeju'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne kum, —Ujarênh djwỳnh, mrāmri ne Metĩndjwỳnh ajano. Aje memã kukràdjà'ã adjujarênh kadjy ajano ga bôx. Arỳm ba me ije amar. Ga ne ga aje mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipê:x, me punu krāptĩ:o mex. Kam ne ba me arỳm kôt ije amar. Djām me'ô kajgo kute ã meo anhyrmã got? Kati. Be, Metĩndjwỳnh amẽ amijo kajkep. Kam ne ga ã meo ane. Nām ã Nikodemu Jejumã ane.

(Djuão rax 3.1-16)

³Nhym kum,

—Ë, djãm aje Metĩndjwỳnh rax ne kute meo bajamã akator ne aje marmã ne ga tẽ? Be, ga ne ga te aje kum akatormã. Adjumar djà nykambit. Adjumar djà ny kute me pĩre bixadjwỳr nykam umar djà ny pyræk. Kambit dja ga kum akaton ama. Mrãmri ne ba amã ja jarẽnhkumrẽx, ane.

⁴Nhym kum,

—Je, mỳj dja ba idjumar djà ny kadjy on? Djãm arỳm ijabatànhkam ije inã tikkremã idjār ne ajte ikator got ba idjumar djà nymã? ane.

⁵Nhym kum,

—Djãm ja ne ba amã arẽ? Kati. Dja me amim Metĩndjwỳnh kabẽn ma. Metĩndjwỳnh kabẽn ne kute ngô pyræk. Dja me amim kabẽn ma nhym Karõ arỳm memã amak bô nhym me arỳm umar djà ny kute me pĩre bixadjwỳr nykam umar djà ny pyræk. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm amim me utàn ar meo ba. Mrãmri ne ba amã ja jarẽnhkumrẽx.

⁶Djãm me my kute memã kra jadjwỳr nhym me bixadjwỳrkam Metĩndjwỳnh kôt umar? Kati. Me kôt umar kêtikumrẽx. Nhym be, Metĩndjwỳnh Karõ kute meo ny kôt ne me mrãmri umar djà nykumrẽx ne arỳm kôt umar. ⁷Ba amã, “Dja ga adjumar djà ny kute mrãmri ne me pĩre bixadjwỳr nykam umar djà ny pyræk”, ane. Ije amã anhỳrkam kwārĩk wānh te aje marmã ikam ano tyk ne anhỳr kêt. ⁸Be, ga, kôkreja pumũ. Djãm ga aje àbêrja kraxkôt omũnh ne nhĩ'ām prôtĩkôt aje omũnh? Kati. Metĩndjwỳnh Karõdjwỳ djãm aje omũnh? Kati. Kute memã umar djà ny jangjẽhdjwỳ djãm aje kôt omũnh? Kati. Aje kôt omũnh ne mar kêtikumrẽx, ane.

⁹Nhym Nikodemu kum,

—Kon. Bir, mỳj dja kute memã umar djà ny jangjẽnh on? ane.

¹⁰Nhym kum,

—Be, ga ne ga mebê idjaerkam me kukràdjà'ã adjujarẽnh djwỳnh ne ren aje ikabẽn mar. Nhym be, kati. Aje imar kêt, ane. ¹¹Mrãmri amrẽbê ar ije mỳjja mar ne omũnhkumrẽx. Ne kam arỳm me amã arẽ ga me kam aje amim ar imar kêt rã'ã. ¹²Pykakam me kukràdjà kôt ba arỳm amã ikabẽn jarẽ ga aje amim imar kêt. Ne ba ren kàjkwakam ikukràdjà kôt amã ikabẽn jarẽ. Djãm kam ga ren tu amim imarkumrẽx? Kati. Ga ren kamdjwỳ aje amim imar kêtikumrẽx.

¹³Be, nhỹnh ne me'õ kute kàjkwakam kukràdjà marmã 'ỳr wabin 'ỳr bôx? Ne kuman akubyn ruwn arỳm memã arẽ. Kati. Pykakam me'õ kute kadjy àbir kêtikumrẽx. Ba ije amijo inhĩbit ne ba arỳm kàjkwa kurũm ruw. Ba ne ba kam inhỳr tũm. Ne kam arỳm me amã arẽ.

¹⁴Be, me bakukāmāre Mõjdjê kapôt kukritkam kryto kangã karõ nhipêx. Ipêx ne pĩ'ã kunhôn arỳm kàjmã kudja. Kudja nhym kangã karõ kỳjrũm pĩ'ã wajêt. Badjwỳ, ije amijo inhĩdjwỳ, dja me pĩ'ã inhô ba arỳm kỳjrũm ã ijêto ane. ¹⁵Mỳj kadjy dja ba kỳjrũm wajêt? Bir, dja me kwỳ ĩ pỹnhkôt tu amim imarkumrẽx ne arỳm Metĩndjwỳnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy dja ba kỳjrũm wajêt. Nãm ã Jeju Nikodemumã ane.

¹⁶Metĩndjwỳnh ne kum pykakam me kunĩ jabê:. Mỳj ne kum me abê on? Bir, nãm me kadjy Kra djwỳnh jano. Kra pydji jano nhym arỳm pykamã bôx ne me kadjy ty. Mỳj kadjy ne ty? Bir, dja me kwỳ ĩ pỳnhkôt tu amim Kra markumrêx nhym arỳm me utà. Dja me biknor tokry djàkam me biknorbê me utà nhym kam me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy ne ty. Nãm ã Metĩndjwỳnh kum me kunĩ jabêo ane.

¹⁷Mỳj kadjy ne Metĩndjwỳnh pykamã Kra jano? Djãm kute memã axwe pãnh jarênh nhym me me biknor tokry djàkam biknor kadjy? Kati. Kute kubê me kunĩ pytarmã ne ano. ¹⁸Be, me kute arỳm tu amim Kra markumrêxa Metĩndjwỳnh kute memã axwe pãnh jarênh kêtumrêx nhym me biknor kadjy kêtumrêx. Nhym be, me kute amim mar prãm kêtjamã ne arỳm kute memã axwe pãnh jarênhkumrêx. Arỳm kute me'ã amim,

—Tãmwã dja axwe pãnh me biknor tokry djàkam akuno, anhỹrkumrêx. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh Kra djwỳnh me kute amim mar prãm kêtka me arỳm akuno.

¹⁹Mỳj ne Metĩndjwỳnh amim arên kam arỳm memã me biknor tokry djàkam biknor jarê? Bir, nãm amim,

—Ba arỳm pykakam memã Jeju jano nhym bôx. Jeju ne kute memã pry kurwỳ djà pyràk. Jejukôt me katàt amijo ban tĩnkumrêx. Nã bãm memã ano nhym me kum kĩnh kêt. Ga, akamàt kô tykkam me kute mỳjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Me jadjwỳ ne me kum arĩk ar baja kĩnh. Mỳkam? Bir, me axwe'ã maje kum katàt amijo ba kĩnh kêt. Nãm ã me'ã amim ane.

²⁰Ga, me kunĩ arĩk ar baja kum Jeju kurê ja pumũ. Jeju kute memã pry kurwỳ djà pyràk me kum kurê. Djãm me kute amim Jeju mar ne kôt kute amijo ba prãm? Kati. Ren me amim Jeju ma nhym ren arỳm memã apỳnh axwe jarê. Axwe pãnh kute memã bẽn tỳx pymaje ne me kute amim mar prãm kêt. ²¹Nhym be, me katàt kute amijo baja ne me kute Jeju kôt amijo ba prãm. Jeju kute memã pry kurwỳ djà pyràk ja ne me kute kôt amijo ba prãm. Mỳj kadjy? Bir, dja me kôt ar amijo ba nhym me arỳm omũ. Kôt me ukapřja pumũ. Metĩndjwỳnh djukapřĩ kôt me ukapřĩ dja memã amirĩtkumrêx nhym me arỳm omũ. Ja kadjy ne me kute Jeju kôt amijo ba prãm.

Djuão Jeju'ã ujarênh.

²²Jeju Nikodemumã kabên pan kam kôt ba djwỳnhmẽ arỳm ar tẽ. Tẽ:n kam arỳm pykabê Djudêjakam bôx. Bôx ne arek ar kam ba. Metĩndjwỳnhmã ngômã me angjênh ba. ²³Nhym Djuãodjwỳ amũ ngômã me angjênh ba. Amũ krĩraxbê Xarĩ kuri pykabê Inôkam ne ngômã me angjênh ba. Kam ngô kumexkam ne meo ba. Nhym me 'ỳr bôxo ku'ê nhym ngômã me angjênh ku'ê. ²⁴Me kute Djuãobê ijê kêttri ne meo ku'ê.

²⁵Nhym kam Djuãokôt ba djwỳnhmẽ mebê idjaermẽ ar arỳm aktã kabêno aben japanho dja. Nãm ar abenmã kum,

—Mỳj godja me ngôo me on nhym Metĩndjwỳnh memã mex jarẽ? anen
 26 arỳm Djuão'ỳr tẽn 'ỳr bõx ne Jeju'ã kum,

—Ē, ujarẽnh djwỳnh, aje ngôbê Djodão nhijukri me'ômẽ ro'ã aban
 aje 'ã adjujarẽnh ar aba. Be, adjwỳnhdjwỳ arỳm ngômã me angjênho ba
 nhym me kunĩ arỳm mũm abê tẽn 'ã kume:x, ane.

27 Nhym Djuão memã kum,

—Kwārĩk wānh rã'ã. Metĩndjwỳnh kute me'ã kum karõja ne me arỳm mũm
 'ỳr bõx. 28 Ba arỳm me amã amijarẽ ga me ikabẽn ma. Ba me amã, “Djām ibê
 me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati got? Djām ibê Kritu got? Kati. Kukãm ne
 Metĩndjwỳnh ijano ba tẽn”, ane. Ba arỳm me amã ja jarẽ ga me arỳm ama.

29 Djām me wã ne inhõ me? Kati. Me wã ne Jeju nhõ me. Ga, me mjênbit kute
 prõo baja pumũ. Jeju kute prõo ba măn prãbê me wão ba. Jejubit ne me wão
 aminhõn meo ba. Ba ne inhõ me kêt. Be, ba ne ba amybỳm kam ikĩnhkumrẽx.
 Ga, me mjên prõ'ỳr baja pumũ. Nhym amybỳm mjên nhõbikwa kajgo arỳm mjên
 kabẽn ma. Kabẽn man kam arỳm kĩnhkumrẽx ne. Jeju'ã me krãptĩkam ne ba
 arỳm ã ikĩnh ane. 30 Mrãmri dja raxo amũ ijakrenho tẽn. Nãm ã Djuão memã ane.

31 Kàjkwa kurũm rwỳkja ne raxo kute me kunĩ jakrenh. Nhym be,
 pykabê me bixadjwỳrja ne me pykabê ar ba. Pykabê ar ban pykabê mỳjjabit
 jarẽ. Nhym be, kàjkwa kurũm rwỳkja raxo kute me kunĩ jakrenh. 32 Kute
 kàjkwakam mỳjja pumũnh ne mar ne memã 'ã amijarênho ba. Nhym me
 krãpti: kute amim kabẽn mar kêt. 33 Nhym be, me kwỳ kute amim,

—Mrãmri ne Jeju kabẽn katàtkumrẽx, anhyrkam djām Jejubit ne me amim
 kuma? Kati. Kàjkwakam Metĩndjwỳnhdjwỳ ne me amim kuma. Nãm me amim,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh kabẽn katàtkumrẽx, ane.

34 Metĩndjwỳnh kute anorkam ne Kra arỳm Metĩndjwỳnh kukwakam
 kabẽn jarênho ba. Kute kubê Karõ nê kêtumrẽx nhym kute 'amỳnh tỳx ne
 o ba. 35 Kàjkwakam Bãm kum Kra jabê. Ne kam arỳm Kramã õ mỳjja'ã kum
 karõn kam kum kunĩ kanga nhym ar o ba. 36 Kra Bãm nhõ mỳjja kunĩo
 ba nhym kam me kute tu amim Kra markumrẽxja arỳm Metĩndjwỳnhkõt
 tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nhym be, me kute amim Kra mar kêtja dja me
 tĩnkumrẽx'ỳr bõx kêtumrẽx. Metĩndjwỳnh dja mekam ngryk rã'ã ne.

Xamarijkam me'õ nire ja'ã ujarẽnh.

4 1-3 Nhym kam Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju arỳm pykabê Djudêja kurũm
 tẽn. Mỳkam ne tẽn? Bir, arỳm kute õ me jao Djuão jakrenhkam. Jeju
 amikõt me kamẽn ngômã me angij nhym me arỳm kume:x. Nhym mebê
 pardjêu arỳm me kumex jarênho ma. Nhym kam arỳm amim,

—Be, me arỳm kute ijã me kumex jarênho mar. Ba on, ane. Ne kam arỳm mebê
 tẽn. Djām Jeju ta ne ngômã me angjênho ba? Kati. Kõt ba djwỳnh ne ar ngômã me
 angjênho ba. Nãm Jeju Djudêja kurũm tẽn kam ajte pykabê Garrêja'ỳr tẽnma.

4 Ne kam arỳm tu Garrêja'ỳr pykabê Xamarijkomt tẽn prãm. 5 Nãm Xamarijkomt
 tẽn: kam arỳm krĩrax'o'ỳr bõx. Idjibê ne Xika. Kuri ne Jõdje nhõ pyka. Amrêbê: me

bakukãmãre Djako kra Jôdjemã pyka kwỳ tan kum kungã. ⁶Õ pykakam ne Djako nhõ ngômkwati. Nãm Jeju krĩrax'ỳr bõx ne arỳm pykakõt tẽm kurêje katy. Ne kam tẽn arỳm ngômkwati jakà'ã nhỹ. Arỳm kàjkwa nhipôkri myt nhỹrkam ne 'ã nhỹ.

⁷Nhỹ: nhym nĩnh Xamarijkam me'õ nire arỳm 'ỳr tẽ. Kute kam ngô kwỳ jadjarmã ne 'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Nhym kam kum, “Ba ikõ”, ane. ⁸Be, arỳm kõt ba djwỳnh mã krĩraxmã morkam. Kute ar õ kwỳ krẽn djà byrmã ne ar tẽ.

⁹Nãm kum, “Ba ikõ”, ane.

Nhym kum,

—E 'õ. Mỳkam ne ga me ajõbê idjaerkam ngô'ã ijuw? Ba ibê pykabê Xamarijkam me'õ nire ne ga ngô'ã ijuw, ane. Be, mebê idjaer ne me kum mebê Xamarij kĩnh kêt.

¹⁰Nãm nireja ã kum ane nhym Jeju kum,

—Ga aje Metĩndjwỳnh kute meo kĩnh djà mar kêt ne ba ije ngô'ã ajwỳr djwỳnh aje imar kêt. Ne ga ren iman ren ba ngô'ã ijuw ba ren amã me tĩnkumrẽx kadjy ngô ren amã kungã, ane.

¹¹Nhym kum,

—Ô kum bẽnjadjwỳr, anhõ ngôo àbir djà kêt nhym ngômkwati kre ry:. Nhỹnh ne me tĩnkumrẽx kadjy anhõ ngôja? ¹²Me banhingêt kukãmãre Djako kukwakam ne ngômkwatija. Ta ne kute kam o kômo ku'ê nhym kramẽ õ mrymẽ kute kam o kômo ku'ê. Djãm araxo aje me banhingêt Djako jakrenh? ane.

¹³Nhym kum,

—Gêdja me ngô kajgo jao ikõn akubyn kum kôr. ¹⁴Nhym be, ba ije amã ngô jarẽnhja gêdja me kwỳ ã pỹnhkõt o ikõn akubyn kum kôr kêtumrẽx. Ije amã ngô jarẽnh ja gêdja me o ikõ nhym mã mekam apõx kute mrãmri ne ngômkwatikam ngô mã apõx pyrāk. Nhym kam me arỳm Metĩndjwỳnhkõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane.

¹⁵Nhym kam kum,

—Bẽnjadjwỳr goja amrẽ imã aje ngô jarẽnhwã ngã ba o ikõn goja imã kôr kêt ne amrẽ ngôo imrãnh kêt, ane. Djãm ngôkumrẽx'ã ne kute kum me tĩnkumrẽx kadjy ngô 'ã ajarẽ? Kati. Metĩndjwỳnh Karõ'ã ne ngô jakren kum 'ã ajarẽ. Nãm ã nire ngô'ã Jeju 'wỳro ane. ¹⁶Nhym kum,

—Tẽn amjẽn mã arẽ gê amrẽ tẽ, ane.

¹⁷Nhym kum, “Imjẽn kêt”, ane.

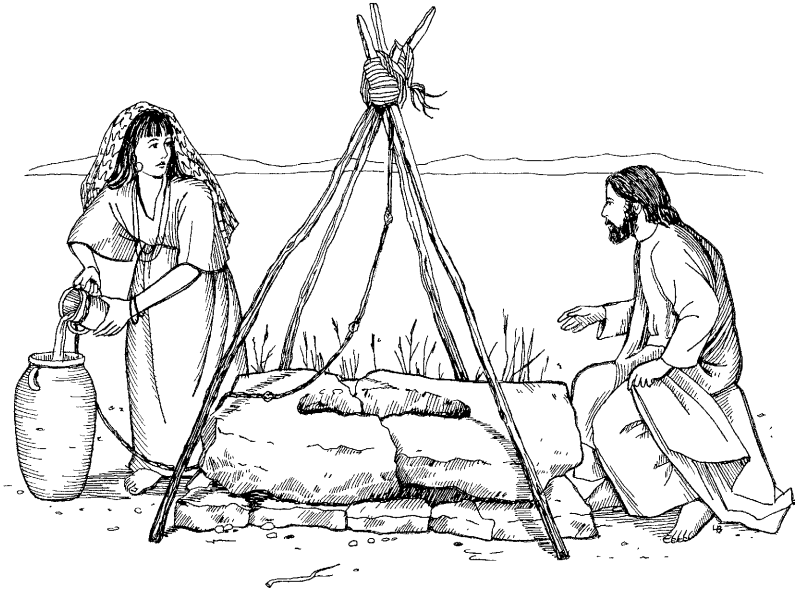
Nhym kum,

—Nã. Mrãmri amjẽn kumrẽx kêt. ¹⁸Amrêbê ne aben totokmã amjẽn amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt ga kanga. Ne kam ajbir awỳr bao ku'êja ne kubê amjẽn kêt. 'Ã ne aje mrãmri imã, “Imjẽn kêt”, anhỹrja.

¹⁹Nhym kum,

—Bẽnjadjwỳr, ga abê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ ba arỳm ama. ²⁰Krãnh wã'ã ne me ikukãmãre kute Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnh djà. Nhym me abê idjaer ne ga me atemã ne aje memã kum,

(Djoão rax 4.19)

—Krĩraxbê Djeruxarêkambit ne me kute Metĩndjwỳnhmā amijarēnh djà, anhỹro aba, ane.

²¹ Nhym Jeju kum,

—Djām me aje krānh wā'ā me Bām djwỳnhmā rax jarēnh rā'āmā? Nār djām me aje Djeruxarêkam kum amijarēnh rā'āmā? Kati. Gêdja ga me ĩ kam kum amijarēnh kêt. Kam kum amijarēnh kêt'ā ne amrê akati mōr rā'ā. Mrāmri ne ba ije amā arēnhkumrêx. Dja ga tu amim ikabēnja markumrêx.

²² Me abê pykabê Xamarijkam me kra ne ga me aje we apytār djwỳnhja, aje kum rax jarēnhja aje mar kêt. Nhym be, me ibê idjaerkam ne ba me ije Metĩndjwỳnhmā amijarēnhja arỳm ije mar. Ije me utār djwỳnhkumrêx mar. Me ibê idjaerkam ne me utār djwỳnh kato. Kam ne ba me ije mar.

²³ Me kute markumrêx dja me ĩ me Bām djwỳnhmā rax jarēnhkumrêx ne 'êx kêtumrêx. Me kadjwỳnhbê Metĩndjwỳnh Karō kôt dja me mrāmri amijo ngriren raxmā katorkumrêx ne kum rax jarēnhkumrêx. 'Ā akati amrê mōr rā'an arỳm bōx 'ỳr. Me Bām djwỳnh kum me ja kĩnh. ²⁴ Djām kàjkwakam Metĩndjwỳnh kute me bapyrāk? Djām ĩmê 'imê kute me bapyrāk? Kati. Karōbit. Nhym me kute omũnh kêtumrêx. Me kute omũnh kêtka dja me tu amikadjwỳnhbê karō kôt mrāmri amijo ngriren raxmā katorkumrêx. Kum katorkumrêx ne kum rax jarēnhkumrêx. Nām Jeju ā me'ō niremā ane.

²⁵ Jejubê ne Bēnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu nhym kute mar kêt. Kritu nhidji 'ōdjwỳbê ne Mexij. Me'ō nire kute mar kêt ne kum,

—Tukwa, gêdja Mexij bôx ne me imã mỳjja kunĩ jarẽ ba me kuma. Ja ne ba arỳm ije mar, ane.

²⁶Nhym kum,

—E kum, ba ne ba arỳm amã ikabẽno nhỹ. Ibê ne Mexij, ane.

²⁷Nãm nirejamã ja jarẽno nhỹ nhym kôt ba djwỳnh arỳm 'ỳr bôx ne ar omũ. Jeju kute kum kabẽno ỳrkôt arỳm ar omũ. Ne te kute ar marmã arkam no tyn dja. Ne bit kute nija'ã kukjêr ne kute kum,

—Mỳj ne ga kum arẽno nhỹ? Mỳkam ne ga kum akabẽno nhỹ? anhỹrmã ne arkum uman arek ku'ê.

²⁸Nãm kôt ba djwỳnh Jeju'ỳr bôx nhym nire arỳm ỏ ngo ngônhmã iren mã: krĩraxbê Xikamã tẽn wadjà. Ne kam memã kum,

²⁹—Ô kum onĩj me'ỏ. Ije amijo ibaja kunĩkôt ipumũn imã arẽ. Bãrãm mrãmri kubê me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritukumrêx. Gwaj 'ỳr gar omũ, ane. ³⁰Nhym me arỳm krĩrax kurũm katon 'ỳr tẽn arỳm 'ỳr bôx.

³¹Me 'ỳr bôx kêtri ne kôt ba djwỳnh arỳm kum,

—Ujarênh djwỳnh, gop anhõ kwỳ krê, ane.

³²Nhym arkum,

—Be, atemã inhõ kwỳ krên djàja ar aje mar kêt, ane. Be, djãm mrãmri ỏ kwỳ krên'ã ne arkum ane? Kati. Nãm Metĩndjwỳnhmã àpênho ỏ kwỳ krên djà. Metĩndjwỳnhmã àpênh ar ba'ã ne arkum ane. ³³Nãm arkum ane nhym ar arỳm abenmã kum,

—Djã ne me'ỏ arỳm kum mỳjja'ỏ ngã nhym kukrê? ane.

³⁴Nhym arkum,

—Be, kàjkwakam Metĩndjwỳnh kute amrê pykamã ijanor arỳm ijã amim karõ. Kute idjàpênh djà'ã amim karõ kôt dja ba amijo iban arỳm inomã kumê. Be, idjàpênh jakam ikĩnh inhõ kwỳ krênkam ikĩnh jakrenh mex ne. 'Ã ne ba ije ar amã, “Atemã inhõ kwỳ krên djà”, anhỹrja. Nãm ã Jeju arkum ane.

³⁵Ne kam ajte arkum,

—Kwãrĩk wãnh gar amim, “Dja bãygogo'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut apêx bar kam êo mỗ”, anhỹr kêt. Be, ba ne ba ar amã, “Ar kàjmã akrãn me kute ikabên mar prãmja pumũ. Me krãptĩ kute bãygogo pyrãk wã pumũ. Dja gar memã ijã ajarê nhym me arỳm tu amim imarkumrêx. Ja kadjy ne me mexkumrêx. Me mexkumrêx kute mrãmri ne bãygogo prỳ ngràn akakam ê kadjy mexja pyrãk.

³⁶Dja gar on jakam memã arê nhym me amim ima ba arỳm ar amã o pãnh. Nhym kam me ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ba ar amã o pãnh gar arỳm akĩnh rã'ã: rã'ã ne. Djãm ar gajbit dja gar akĩnh? Kati. Me kute amrêbê memã arênhdjwỳ dja me ar aro'ã kĩnh. Ga, me kumrêx kute bãygogo kre nhym ate me ja kute tũmrãm bãygogo djêja pumũ. Me kute ê parkam me ro'ã kĩnhkumrêx. Inhõ àpênh tũmmê dja gar aro'ã akĩnhkumrêx.

³⁷Be, me memã kum, ‘Gêdja me'ỏ 'y kre nhym me'ỏ arỳm ê’, anhỹro ba. Be, ikabênja kônkh ne me kabên ja dji. ³⁸Ar aje o atom ne êmã ne ba 'ỳr ar ajano. Amrêbê ne gar bãygogokam adjàpênh kêt. Me'ỏ kumrêx

ne arým kam apên kam 'y krebato ba. Gar inhô me àpênh tûm kôt ajbir adjâpênh 'amý", ane. Ar kute memã 'ã ujarênhmã nhym me kute tu amim markumrêxmã ne Jeju ã kôt ba djwýnhmã ane.

³⁹Nãm me'ô nire krîraxbê Xikakam Xamarij kramã kum,

—Nãm prîne ije amijo iba kunîkôt imã arênh mex, anhyro tẽ. Nhym me krãptĩ kuman arým tu amim Jeju markumrêx. ⁴⁰Ne kam Jeju'ýr tẽn 'ýr bôx ne kum,

—Gop arek me iro'a ar aba, ane. Nhym arým arek mekam ar ba. Ar ba nhym arým 'ã akati amãnhkrut apêx. ⁴¹Nhym kam me kute Jeju ta kabên markam ne krãptĩ tu amim markumrêx.

⁴²Ne kam nijamã kum,

—Jakam bar tu amim Jeju markumrêx. Djã ne bar akabênbit man amim tu markumrêx? Kati. Arým ne bar Jeju ta kabên kôt amim kuman amim, “Be, mrãmri ne Jejubê Bênjadjwýrbê kumkatibê Kritukumrêx. Mrãmri kubê pykakam me axwe kunĩ pytàr djwýnhkumrêx.” Nã bãm ar ã amim ane. Nãm me ã nire jamã ane.

Kute me'ô bēnjadjwýr krao mex.

⁴³Be, Jeju'a akati amãnhkrut apêx nhym arým amũ ajte tẽ. Tẽn arým abatàn djã, ô pykabê Garrêjakam bôx. ⁴⁴Jeju ta ne amrêbê memã kum,

—Djãm Metindjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnh'ô ne abatàn djakam bôx nhym me kum rax jarênh got? Kati. Nãm me aprý, ane.

⁴⁵Jeju abatàn djãbê Garrêja jakam bôx.

Nhym kam me kum kabên mex jarê. Me kute amrêbê amũ Djeruxarêkam Jeju pumũnhkam ne me kum kabên mex jarê. Me krãptĩ kute amikukràdjã tûm mar kadjy aben pydji djã nhô akatikam ne me Djeruxarê'ýr tẽn 'ýr bôx. 'Ýr bôx ne arým kam mekôt Jeju pumũ. Nhym mýjja pumũnh kêt krãptĩ nhípêx nhym me arým omũ. Omũn kam akubyn Garrêjakam bôx. Nhym Jejudjwý kam bôx ne me'ýr bôx. Nhym me kam kum kabên mex jarê.

⁴⁶Jeju Garrêjakam bôx ne ajte krîraxbê Kanakam bôx. Kam ne amrêbê kute ngô kajgoo uba kangô nhípêx. Jeju bôx nhym onij Kapanakam me'ô bēnjadjwýr kra arým kanê. ⁴⁷Nhym me arým bēnjadjwýrmã arên kum,

—Onij, Jeju arým Djudêja kurũm katon Garrêjakam bôx, ane.

Nhym kuman arým Kana'ýr tẽn kam Jeju'ýr bôx. 'Ýr bôx ne kum,

—Ê, gu 'ýr ga imã ikrao mex gê kanê kum ire, ane. Nãm mã 'ýr kum krã. Arým kra tyk 'ýrkam ne mã 'ýr kum krã.

⁴⁸Nhym Jeju kum,

—Ga me aje amim imar kêtukumrêx. Ije mýjja pumũnh kêt nhípêx ga me aje omũnhkambit ne amim ima. Mýkam? ane. ⁴⁹Nhym bēnjadjwýr Jejumã kum,

—Bēnjadjwýr, amibêx, tyk kêttri gu 'ýr tẽ, ane.

⁵⁰Nhym kum,

—Aj mã. Arým ne akra tĩn ne, ane. Nhym arým tu amim kabên markumrêx ne arým 'ýr tẽ. Amim kamnhixo tẽ. ⁵¹Tẽ: nhym kam arým 'ã

akamàt. Nhym akati nhym ajte tẽ: nhym ò àpênh ar arým kutã tẽn kajpa. Ne kum, “Arým ne akra tĩn ne”, ane.

⁵² Nhym arkum,

—Nhỹnh ne myt nhỹ nhym mexmo krax ne? ane.

Nhym kum,

—Amũja'ã myt akẽxkam ne arým kanê kum ire, ane.

⁵³ Nhym amim,

—Be, Jeju kute imã, “Arým ne akra tĩn”, anhỹr majmã ne arým kanê kum ire, ane. Ne arým tu amim Jeju markumrẽx. Õ kikrekam ar kunĩdjwỳ tu amim markumrẽx.

⁵⁴ Jeju Djudêja kurũm tẽn Garrêjakam bõxkam ne ajte mỳjja pumũnh kêt ja nhipêx. Me kute raxmã kator kadjy ne arým bẽnjadjwỳr krao mex.

Ngô mỳrri me'õ punu nõi.

5 ¹ Jeju bẽnjadjwỳr krao mex. Nhym kam onĩj krĩraxbê Djeruxarêkam arým mebê idjaer kute aben pydji djã nhõ akati 'ỳr. Nhym Jeju arým 'ỳr tẽ. 'Ỡr tẽn kam arým 'ỳr bõx.

² Be, Djeruxarêkam ne ngõ'õ nõi. Me kute krĩraxmã mrykĩ'ãtomtio ngjêx djã kuri ne ngõ'õ nõi. Mebê idjaer kabẽnkam ne me ngõmã Bexeda jarê. Ngõ bu'ã ne kikre kre kênh amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt. ³ Kikrekam ne me punu krãptĩ ikwã. Me no rãmê me mrãnh punumê me akrymê ikwã. Ngõ kute amingrêk ne me kam amako ikwã. ⁴ Mỳjkôt ne ngõ amingrêk? Bir, Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh ne ngõ'ỳr ban me aêrbê ngõmã wangij, ngõmã ngjêx pỳnh. Nhym arým kôt ngõ amingrêk ne. Amingrêk nhym me'õ punu kumrẽx kute memã wan noxja ne arým mex ne. Pydjibit mex.

⁵ Be, Jeju Djeruxarê'ỳr bõx ne ngõ ja'ỳr bõx. Nhym me'õja me punu kôt nõi. Punu'ã ne amex krãptĩ:bê 38 apêx. ⁶ Nhym arým omũn amim,

—Be, amrêbê ne me'õwã punu, ane. Ne kam kum, “Djãm amã amex prãm”? ane.

⁷ Nhym punuja kum,

—Be, ngõ kute amingrêkkam djãm inhõbikwa'õ got ijo tẽn ngõmã imê ba on imex ne? Kati. Nã bãm te ngõ'ỳr amibêx ne nhym arým me'õ imã wan nox ne. Ba kam imex prãm kêt ne, ane.

⁸ Nhym kum,

—Be, kàjmã djan anhiqwã djã krãn amỳn o tẽ, ane. ⁹ Nhym arým kabẽnmê ro'ã mex ne ikwã djã krãn kumỳn o tẽ. Pi'òk råràrkam, me tyk djã kêt djã nhõ akatikam ne mex ne.

¹⁰ Nhym mebê idjaer rũnh omũn kum kabẽn ne kum,

—E kum pi'òk råràr ne ja. Djãm aje kam kukràdjã mar kêt ne ate anhiqwã djã mỳn o tẽ? ane.

¹¹ Nhym aminêje memã kum,

—Me'õ kute ijo mex ne imã, “Anhikwã djã krãn amỳn o tẽ”, anhỹr kôt ne ba arỳm inhikwã djã mỳn o tẽ, ane.

¹²Nhym me kum,

—Mỳj me'õ ne amã, “Anhikwã djã krãn amỳn o tẽ”, ane ga kam o tẽ? ane. ¹³Nhym, “Kon, ije mar kêt”, ane. Be, ar bu'ã ne me krãptĩ: ajkarê. Nhym Jeju arỳm me katikôt mã tẽ nhym arỳm omũnh kêt ne.

¹⁴Nhym kam Jeju Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam kum katon kum,

—Ê, arỳm amexkam on ajaxwe krãta. Dja ga ajte ajaxwe nhym mỳjja'õ ajte ajo ajkê. Mỳjja punu kute apunu tũm jakrenh mex dja ajte ajo ajkê, ane. ¹⁵Nhym arỳm mebê idjaer rũnh'ỳr tẽn memã arẽn memã kum,

—Be, Jeju ne ijo mex, ane.

Kute me rũnhmã amikôt amijarẽn.

Dju r 10.30

¹⁶Jeju kute pi'ók rårarkam meo mexo bakam ne mebê idjaer rũnh kum kurêo ba. Ne kam arỳm abenmã kum, “Gwaj on kubĩ”, anhỹro ba.

¹⁷Nhym Jeju arỳm memã kum,

—Be, Ibãm ne pi'ók rårarkam àpẽn ar ba. Ba kudjwa kam idjapẽn ar iba, ane. ¹⁸Nhym me arỳm abenmã kum,

—Be, Jeju gwaj bapãn pi'ók rårarkam àpẽn ba. Djãm jabit? Kati. Tãmwã ta ne amijo 'êx ne Metĩndjwỳnh bãm ne raxo amiptãro ba, ane. Me abenmã anen arỳm we Metĩndjwỳnh ngryk ne kute Jeju bĩnmã kangrõnh tỳx ne.

¹⁹Nhym kam Jeju amipãn memã kum,

—E kum, mrãmri ne ba ibê Metĩndjwỳnh Krakumrêx. Djãm ba ipydji ne ba idjapẽn got? Kati. Ibãmmê ne bar idjapẽn'h'ã ajkrut. Ne ba ren ipydjin ren ije meo mex kêt. Ibãm djapẽn ne ba omũn arỳm àpẽn o idjapẽn. Ibãm djapẽn kunikôt ne ba kudjwa ã idjapẽnho ane. ²⁰Be, mỳkam? Bir, Ibãm kum ijabêkam. Ne kam arỳm imã amidjapẽn kunĩ jakre ba kôt ipêx. Dja ã imã mỳjja pumũnh kêt ra:x kwỳ jakre ba arỳm ipêx ne. Dja mỳjja raxo ajbir ije ipêxa jakrenh mex ne. Dja ba ipêx ga me te aje marmã kam ano tyn aku'ê. ²¹Ba Ibãm kôt akubyn me tyko tĩn. Kute Ibãm ta kute akubyn me tyko tĩn pyrãk ne ba ã meo ane. Dja ba imã me tyk akubyn o tĩn kĩnh ne arỳm ã meo ane nhym me arỳm akubyn tĩn. ²²Dja ba me axwe kukjan memã ikaton kam memã axwe pãnharẽnhdjwỳ. Ibãm kute me'omã axwe pãnharẽn kêt. Ta ne imã,

“Ga dja ga me kunĩmã axwe pãnharẽn”, ane.

²³Be, mỳj kadjy ne ijã memã axwe pãnharẽn djwỳnh mẽ? Bir, dja ba memã axwe pãnharẽn nhym me arỳm ijo bẽnjadjwỳr ra:x ne. Dja me ijo bẽnjadjwỳr ra:x mrãmri me kute Ibãmo bẽnjadjwỳr rax pyrãk. Ja kadjy ne ijã memã axwe pãnharẽn djwỳnh mẽ. Be, djãm me kute imã ikajgo jarẽnhkam kute Ibãmmã rax jarẽnharẽn got? Kati. Dja me imã irax jarẽnharẽn kêt ne arỳm Ibãmdjwỳmã rax jarẽnharẽn kêt. Ta ne ijano ba tẽ.

²⁴Dja me tu amim ikabên markumrêx ne tu amim kute ijanor djwÿnh markumrêx ne arÿm kunĩ Metĩndjwÿnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Dja ba me jamã axwe jarênh kêtumrêx. Amrêbê ne me ja Metĩndjwÿnhbê amakkre kêt kute mrãmri ne me tyk amakkre kêt pyræk. Ne kam arÿm jakam Metĩndjwÿnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx. ²⁵Dja me tyk ĩ ikabên ma. Ibê Metĩndjwÿnh Kraja ikabên ma. Ne kam me kute ikabên mar kunĩ dja me akubyn tĩn. 'Á akati arÿm me bajo rãm ne ja. Arÿm ije kum o kraxmã. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx.

²⁶Be, mÿj ne ikam kute ba memã ikabên nhym me akubyn tĩn? Bir Ibãmmê ije aben pyræk. Kam ne ba memã ikabên nhym me akubyn tĩn. Ibãm ta ne tĩn ne ta kute mÿjja kunĩmã tĩn jangjênh ba. Ibãm kabên kôt ne ba kudjwa itĩn ne ije mÿjja kunĩmã tĩn jangjênh iba. ²⁷Ne Ibãm kabênkôt dja ba memã axwe pãnh jarênhdjwÿ. Arÿm ije amijo inhĩkam dja ba ã meo ane.

²⁸Be, ije me amã, “Dja me tyk ikabên man akubyn tĩn”, anhÿrkam kwãrĩk wãnh te aje marmã ikam ano tyk kêt. Mrãmri dja pyka krãkam me tyk kunĩ ikabên man akubyn kato. ²⁹Me mex ne ukaprĩ dja me akubyn tĩn. Dja me Metĩndjwÿnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nhym me axwedjwÿ dja me akubyn tĩn. Ije memã axwe pãnh jarênh kadjy dja me akubyn tĩn.

³⁰Be, djãm ipydji ne ba ar iba? Kati. Ba ipydji, idjãpênh ne ikabên kêt. Ibãm kabên o ne ba ikabên. Ibãm ne imã me axwe jakre ba kôt me axwemã ikaton kam memã pãnh jarê. Djãm ije amidjwÿnhbito kĩnhmã? Kati. Ibãm kute ijanor ne ba ije o kĩnhmã. Kabênkôt ije katàt me axwemã ikatorn kam pãnh jarênhkumrêx.

³¹Be, djãm ipydji ne ba me amã amijarê? Kati. Ba ren ipydjin me amã amijarê ga me ren mrãmri ijã, “Kati. Kabên kajgo”, ane. ³²Nhym be, kati. Me'ôdjwÿ ne ikukãm ijã me amã ujarênhkumrêx. Katàt me amã ijã ujarênhkumrêx. Ja ne ba arÿm ije mar.

³³Be, me ga ne ga me amrêbê Djuão'ÿr me akwÿ jano. Nhym me Djuão'ÿr bôx ne kukij. Nhym arÿm katàt me amã ijã ujarênhkumrêx ga me arÿm ama. ³⁴Be, djãm kute kabêno Ibãm jakrenh got ba me amã Djuão jarê? Kati. Pykakam me'ô kute kabêno Ibãm jakrenh kêt. Be, mÿj kadjy ne ba me amã Djuão jarê? Bir, me aje amijã Djuão kabên markumrêx nhym Metĩndjwÿnh kute me ajaxwebê me apytãrmã ne ba me amã arê. ³⁵Djuão ne kute mrãmri ne ngônhpók nhirã pyræk ne ar ba. Nãm me amã kabên mex jarênh ba. Ga me ren tu amim kabên markumrêx ne ren amijo aba mex rã'ã. Nhym be, kati. Djuão kute me amã arênh ba kam ga me aje mar 'ikrãn ne akĩnh 'ikrãn ne.

³⁶Be, Ibãmdjwÿ ne kute imã,

“Ije amã adjãpênh djã jarênhja dja ga inomã amê”, anhÿr ne kute prĩne imã 'ã karô ba arÿm kôt idjãpênh iba. Ba mÿjja pumũnh kêt nhipêxo iba ga me arÿm omũ. Idjãpênh ja kute iraxo amirĩto Djuão jakrenh mex. Ga me ren aje idjãpênh pumũnhkam ren arÿm mrãmri iraxmã akatorkumrêx. Ibãm kute ijanorkôt ne ga me ren imã akatorkumrêx.

³⁷Ibām ta kute ijanor ne arým ijā ajarē. Djām me aje ôkre mar ne ĩ pumũnh got? Arkati. ³⁸Ga me ren aje amim Ibām kabēn mar prām ne ren tu amim imarkumrēx. Nhym be, kati. Ibām kute ijanor djwýnh ta ne arým mã amā ijā ajarē ga me aje amim kabēn 'amýnh kêt ne mar prām kêt. ³⁹Goja prĩne Metĩndjwýnh kabēn'ā pi'ók no'ók pumũ. Me ga ne ga me 'ā amim, “Dja ba arēnho iban Metĩndjwýnhkôt itĩn ne ar iba rā'ā: rā'ā ne”, anhỹro aba. Me aje amim anhỹrkam goja prĩne amim omũn ama. Pi'ók tāmkam ne Metĩndjwýnh ba ijā ajarē. ⁴⁰Nām te pi'ókkam ijā ajarē ga me ikôt abikamēnh kêt. Ga me ren Metĩndjwýnhkôt atĩn kadjy ren ikôt ajkamē. Nhym be, kati. Me aje ikôt abikamēnh prām kêtumrēx.

⁴¹Djām me aje imā, “Araxkumrēx”, anhỹrmā? Djām irax ja ne ba abej? Kati. ⁴²Be, mýkam? Bir, me amā kàjkwakam Metĩndjwýnh jabē kêtumkam ije irax ja jabej kêt. Arým ije me amar. ⁴³Ibām kukwakam ba tēn me awýr bôx ga me aje amim imar kêt. Me'ô kâtām ta dja tēn me awýr bôx ne ta amiraxo àmra ar ba ga me arým tu amim markumrēx.

⁴⁴Be, me ga ne ga me amirax jabej mã amim, “Ba gêt ba amibēn gē me imā irax jarē”, anhỹro aba. Ne kam aje amim, “Ba Metĩndjwýnhmābit amijarē gē ta ijo rax”, anhỹr kêtumrēx. Aje amim, “Ba gêt irax. Ba gêt irax”, anhỹro abakam aje amim Metĩndjwýnh mar prām kêtumrēx.

⁴⁵Djām ba dja ba Ibāmmā me ajaxwe jarē? Kati. Ga me akukāmāre Mōjdjē kanàrrām ar amijo aba. Ta ne arým Metĩndjwýnhmā me ajaxwe jarēnho dja. ⁴⁶Djām mrāmri ne ga me aje tu amim akukāmāre Mōjdjē kabēn markumrēx? Kati. Ga me ren tu amim Mōjdjē kabēn markumrēx ne ren badjwý tu amim imarkumrēx. Ta ne ikukām ijā ajarēn ijā pi'ók no'ók. Kam ga me ren amim kabēn jarēn ren tu amim imarkumrēx.

⁴⁷Nhym be, kati. Me aje amim Mōjdjē kabēn mar kêt ne aje kôt amim badjwý ikabēn mar kêt. Nām ā Jeju pi'ók rārārkam kute me'ô punuo mexkam mebē idjaer rũnhmā ane.

Kute djwýo mebē 5.000o djuw mex.

Mat 14.13; Mak 6.30; Ruk 9.10

6 ¹Nām memā anen kam arým amũ tē. Tē:n kam arým imôtibē Garrêja nhikjēmā rê. Imôti nhidji 'ôdjwýbē Xiberij. ²Nhym kam me krāptĩ kôt mō. Ôbē Jeju kute mýjja pumũnh kêt kwý nhipêx nhym me kute omũnhkam ne me kôt mō. Nām me punu krāptĩo mex nhym me omũn arým kôt mō. ³Kôt mō nhym Jejumē kôt ba djwýnh ar me kukām mō. Mō:n krānh'ā wabi. Àbir tē:n arým kam nhỹ. ⁴Be, arým ne Djeruxarēkam mebē idjaer kute aben pydji djā nhō akatija bôx 'ýr. Me kute Metĩndjwýnh me kukāmāre nhirôbē mrānhja mar kadjy ne arým ô akati 'ýr.

⁵Ar krānh'ā nhỹ nhym kam Jeju amipānh rīt. Nhym nĩnh me krāptĩ: kôt mō nhym me omũ. Ne kam Piripimā kum,

—Jām dja gwaj tēn me kadjy djwý kwý by? ane. ⁶Be, djām kute amikukām amimar kêt ne Piripi kukij? Kati. Kute prĩne amikukām

amimar. Be, mỳkam ne kukij? Bir, Piripi kute mrãmri amim tu markumrẽx jabej ne kukij. ⁷Nãm kukij nhym Piripi kum,

—Tô gêt kon. Gwaj banhõ pi'òk kaprì'ã akrekam kubê denarjuo 200bit. Ne gwaj ren pi'òk kaprì jao ren me kadjy djwỳ by nhym ren me krãptĩ abenmã kokjêr kryre nhym ren me krãptĩ:'ã djwỳ kêt, ane.

⁸Nhym Jejukôt ba djwỳnh 'òdjwỳja nhidjibê Ängre. Ximão Pedrumẽ ar axikôt apõx. Ängreja kum,

⁹—Ota jakam me'õ bõktire nhõ djwỳmẽ tepprãremẽ. Xewadao djwỳ nhipêx amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt. Ne tepprãre amãnhkrut. Nhym be, me krãptĩ:. Mỳj dja gwaj djwỳ ngrirejao me on? ane.

¹⁰Nhym Jeju arkum,

—Ar memã arẽ gê me nhỹ, ane. Be, bõre ne pyka wãkam kumex ne. Jeju arkum ane nhym ar arỳm memã arẽ. Nhym me arỳm bõrekam nhỹ. Me krãptĩ: kubê 5.000 ne me nhỹ. ¹¹Nhym kam Jeju arỳm djwỳ jamỹ. Ne kam arỳm o Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. O kum amikĩnh jarẽnh arỳm kôt ba djwỳnhmã kungã. Nhym ar me krãptĩmã kungã. Nãm ã tepprãredjwỳo ane.

¹²Nhym me õ kwỳ krê:n arỳm ajne. Nhym Jeju kôt ba djwỳnhmã kum,

—Dja gar djwỳ janhy karwà. O bikẽnh kêt kadjy, ane. ¹³Nhym kam ar karwàn kaxnokai pỳnh djàri kam kungij. Nhym kam kaxnokaibê 12 ipu. Be, xewadao djwỳ amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt janhy 'ã kàtàm ne ja.

¹⁴Nhym me arỳm kute mỳjja pumũnh kêtja pumũnhkam abenmã kum,

—Be, Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽnh jarẽnh djwỳnh ja ne me amrêbê arẽ. Me memã kum, “Dja pykamã bõx”, anhỹro ba. Be, kôt ne Jeju arỳm jakam bõxkumrẽx, ane.

¹⁵Nhym Jeju arỳm me kuman amim,

—Got ba ren arek dja nhym ren me tu ijo tỳm ne ijã bẽnjadjwỳr rax mẽ. Djãm on pykakam memã inhỹr prãm got? ane. Ne kam arỳm mebê tẽn amũ krãnh'ã wabin ate ar ba.

¹⁶Nhym kam arỳm para. Nhym kôt ba djwỳnh tẽn arỳm imõtì'ỳr ruw.

¹⁷Ne kam arỳm kà'òkam wadjàn nox ne. Amũ akàx nhikjẽmã krĩraxbê Kapana'ỳr mORMã ar arỳm nox ne. 'Ỳr mORM: nhym ar'ã arỳm akamàt ne. Nhym kraxje Jeju ar'ỳr bõx kêt rã'ã.

¹⁸Ar mORM: nhym arỳm kôk 'itỳx wabê nhym kam ngô amijapĩn tỳx ne. ¹⁹Nhym ar ngô rẽnho mORM arỳm ajbubê tỳm ne. Ar mORM'ã arỳm kirometubê 5 apêx. Nhym Jeju nĩnh arkôt tu ngô'ã tẽn nhym ar omũ.

Nhym arỳm aro rãm ne ja nhym ar arỳm tĩn prãm ne. ²⁰Nhym arkum,

—Ar atĩn prãm kêt. Ba ne ba ar akôt tẽn, ane. ²¹Nhym ar kabẽnh man arỳm kĩnh ne. Ne kum,

—Amrẽ ar ikôt kãmã wadjà, ane. Nhym arỳm wadjàn nhỹ. Nhym ỳrmẽ ro'ã ar arỳm akàx nhikjê'ỳr bõx. Kapanakam ar bõx.

²² Jeju ar akàx nhikjêkam bôx nhym ar'ym ar'ã akati. Nhym kam amũ akàx nhikjêbê me te ar ô kà jabej. Me krãptĩ kute amũja'ã djwỳ krênja ne te ar ô kà jabej ne abenmã kum,

—Be, amũja'ã kà pydjibit nõ nhym ar o mō. Kôt ba djwỳnhbit mã o mō nhym Jeju arkôt kàkam ýr kêt. Nãm me krãptĩ te ar ô kà jabejn kam ã abenmã ane.

²³⁻²⁴ Ne kam me kute Jeju ar omũnh kêt kam ar'ym ar'yr mō. Me kà kwỳkam wadjàn akàx nhikjêmã Kapana'yr nox ne mō. Be, nhỹnh kà ja'òkam ne me mō? Bir, krĩraxbê Xiberijkam kà 'òkam ne me mō. Xiberijkam kà kwỳ ar'ym me ku'ê djà'ãnh mō. Bẽnjadwỳr djwỳnh kute Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽnh nhym me kute djwỳ krẽn djà'ãnh ne ar'ym kà mō. Kà kwỳ jamã ne me wadjàn amũ kôt mō. Me kute Jeju jabej kadjy ne me Kapana'yr mō.

Kute amijã djwỳ jakren 'ã ujarẽnh.

²⁵ Ýr mō:n kam imôti nhikjêmã bôx. Bôx ne abej ne ar'ym kum kato. Jejumã katon ar'ym kum,

—Ujarẽnh djwỳnh, tô nhỹnh ne myt nhỹ ga jakam bôx? ane.

²⁶ Nhym memã kum,

—Be, mỳkam ne ga me ijabej mō? Djãm amũja'ã ije mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx ga me aje omũnhkam? Djãm ar'ym me aje kôt iraxmã akatorkam? Djãm me aje ajte irax marmã ne ga me ijabej mō? Arkati. Be, me ajajnekam. Me aje djwỳ krẽn ne me ajajnekam ne ga me ijabej mō. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrêx.

²⁷ Kwārĩk wãnh djwỳkôtbit ajamak bẽn kêt. Tãm dja akuno. Nhym be, atemã mỳjja kute djwỳ pyræk. Jakôt dja ga me ajamak bẽn. Tãm ne mex rã'ã nhym ô'ã me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ba ije amijo inhĩ dja ba me amã kungã ga me atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Bir, Ibãm kute imã 'ã karõ. Kabẽnkôt dja ba me amã kungã. Kàjkwakam Ibãm, Metĩndjwỳnh ta ne mrãmri kute 'ã imã karõ mãmđji, ane.

²⁸ Nhym me kum,

—Be, mỳj dja ba me Metĩndjwỳnhmã idjapênh o nhym ar'ym kum me ikĩnh? ane.

²⁹ Nhym,

—Metĩndjwỳnh ne ijano ba tẽ. Kôt dja ga tu amim imarkumrêx. Kum adjapênh ne ja. Dja ga me ã ane nhym ar'ym kum me akĩnh, ane.

³⁰ Nhym me kum,

—Goja mỳjja pumũnh kêt'ô nhipêx ba me omũ. Ba me ije araxmã ikator kadjy omũn kam goja tu amim amarkumrêx. ³¹ Be, me bakukãmãre ne me kapôt kukritkam djwỳbê mỳj ne ja krẽ. Me bakukãmãre ne me 'ã pi'òk no'òk ne kamã memã kum,

“Me kute krẽn kadjy ne memã kàjkwa kurũm djwỳ ngã”, ane. Goja kudjwa ã me imã o ane ba me omũ, ane.

³²⁻³³ Nhym amijã djwỳkumrêx jakren memã kum,

—Be, Môjdjê kute me akukãmãremã kàjkwa kurũm djwỳ nhõr kêt. Nhyim be, Ibãm kute me amã kàjkwa kurũm atemã djwỳkumrêx nhõr. Me'õ ne arỳm kàjkwa kurũm ruw ne kute me kunĩmã tĩn jangjênh. Kute memã tĩn jangjênh nhyim me tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. 'Ã ne ije me amã,

—Metĩndjwỳnh kute me amã atemã djwỳkumrêx nhõr, anhỳr. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx. Nãm Jeju ã memã ane.

³⁴Nhyim me kum,

—Bênjadjwỳr djwỳnh, goja mã me imã djwỳ ja nhõro nhỹ, ane.

³⁵Nhyim Jeju memã kum,

—E kum, ba. Ba ne ba ije atemã djwỳ pyræk. Ba ne ba ije memã tĩn jangjênh nhyim me tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Dja me mã ikõt ajkamên arỳm kĩnhkumrêx rã'ã kute mrãmri ne me arỳm kum prãm kêt kam kĩnh pyræk. Dja me tu amim imarkumrêx ne arỳm kĩnhkumrêx rã'ã kute mrãmri ne me arỳm kum kôr kêt kam kĩnh pyræk. ³⁶Be, djãm me aje tu amim imarkumrêx got? Kati. Ba ne ba arỳm me amã, “Nã gãm me te ipumũn amim imar kêt”, ane.

³⁷Be, Ibãm kute ikadjy memã amak bõnhja kunĩ dja me tu amim imarkumrêx ne arỳm mã ikõt ajkamê. Ba kam me'õ kanga kêt kumrêx.

³⁸Mỳkam dja ba me'õ kanga kêt kumrêx? Bir, Ibãm kute me'ã imã karõ kõt dja ba me'õ kanga kêt. Be, djãm ba ije amijã amim karõ kõt ne ba kàjkwa kurũm ruw ne ar iba? Kati. Ibãm kute ijanor djwỳnh kabên kõt ne ba ruw ne ar iba.

³⁹Ibãm kute ijanor djwỳnh ta ne ijã amim karõn amim, “Be, ije kadjy memã amak bõnhja dja ikra mã meo ban 'õo biknor kêt nhyim me akubyn tĩn ne. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã amimênh djã nhõ akatikam dja ikra akubyn õ me jao tĩn”, ane. ⁴⁰Ibãm kute ijanor djwỳnh ajte ijã amim karõn amim, “Me kute ikra pumũnh ne tu amim markumrêxja dja me kunĩ ikõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne”, ane. Ibãm kute ijã amim karõ ne ja. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã amimênh djã nhõ akatikam dja ba akubyn inhõ me jao tĩn, ane.

⁴¹Nhyim kam mebê idjaer rũnh arỳm kàxã kabên kumex ne arê. Kute memã, “Ba ibê kàjkwa kurũm djwỳ”, anhỳrkam ne me kabên kumex jarê.

⁴²Ne abenmã kum,

—Be, djãm kubê Metĩndjwỳnh Kra got? Kati. Jõdje ne kudji. Idjibê ne Jeju. Ba me ije nãmê bãm pumũnh tũm. Nhyim amijo 'êx ne gwaj bamã,

—Kàjkwa kurũm ne ba ruw, anhỳro ba. Kati. Nãm 'êx. Nãm me ã abenmã ane.

⁴³Nhyim Jeju me kabên man memã kum,

—Kwãrĩk wãnh ikàxã akabên kumex ne arênh kêt. ⁴⁴Be, djãm me ga dja ga me ikõt ajkamê? Kati. Ibãm kute ijanor djwỳnh kute memã amak bõnhkambit ne me mã ikõt ajkamê. Mã ikõt ajkamê ba arỳm akubyn meo tĩn. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã amimênh djã nhõ akatikam dja ba akubyn meo tĩn.

⁴⁵Amrêbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarên memã kum,

“Metĩndjwỳnh ta dja memã amikabên jarê nhyim me arỳm kabên markumrêx”, ane.

Be, me bakukãmäre kute memã anhỹr ne 'ã pi'ók no'ók kôt mỳj xê dja mã ikôt ajkamẽ? Bir, Ibãm kute memã kabẽn jarẽnh nhym me arỳm kute kabẽn markumrẽx. Me kute mỳjja'ã kute kabẽn jarẽnhja markumrẽx. Me ja dja me mã ikôt amijo bikamẽnhkumrẽx. Nãm ã Jeju memã ane.

⁴⁶Ne kam ajte memã kum,

—Be, djãm me'õ ne arỳm Ibãm pumũ got? Kati. Bajbit ne ba arỳm kàjkwakam Metĩndjwỳnh pumũn arỳm kurũm tẽn bõx. Bajbit ne ba arỳm Ibãm pumũ.

⁴⁷Me kute tu amim imarkumrẽx arỳm Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã rã'ã ne. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrẽx. ⁴⁸Ba ne ba ije atemã djwỳ pyræk. Ba ne ba memã tĩn jangij nhym me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã rã'ã ne.

⁴⁹Be, me bakukãmäre ne me kapõt kukritkam djwỳbê mỳj ne ja ku nhym mebêngêt tũmràm me kupa. ⁵⁰Ije me amã atemã djwỳ jarẽnhja ne kubê kàjkwa kurũm djwỳ. Dja me kukun tyk kêt. ⁵¹Ba ne ba ije atemã djwỳ pyræk. Ba ne ba memã tĩn jangij. Dja me djwỳ ja krẽn Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Djwỳ ije memã òrja ne kubê inhĩ. Me kunĩ tĩn kadjj dja ba memã kungã, ane.

⁵²Nhym kam mebê idjaer rũnh arỳm kabẽno aben japan abenmã kum, —Je tũ, mỳj dja memã aminhĩ nhõr on nhym me ajmã krẽnja on? ane.

⁵³Be, djãm mrãmri ne me kute ikumrẽx krẽnãm? Kati. Atemã. Be, mrãmri me kute tu amim Jeju markumrẽxo bamã. 'Ã ne Jeju me kute ã krẽn jakren 'ã me kute kamrõo kôm jakre. 'Ã ne memã kum,

—Be, ba ije amijo inhĩ dja ga me inhĩ krẽn kêt ne ikamrõo akôm kêt ne kam atĩnkumrẽx prãm kêt. Mrãmri ne ba me amã ja jarẽnhkumrẽx. ⁵⁴Me kute inhĩ krẽn ne ikamrõo kôm ne me mrãmri Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Pykakam me kunĩ kute aminhinomã amimẽnh djã nhõ akatikam dja ba akubyn meo tĩn. ⁵⁵Mrãmri ne inhĩbê djwỳ ne ikamrõbê me kôm djã. ⁵⁶Me kute inhĩ kur ne ikamrõo kômja, me jamẽ ne ba me ije aben mar tỳx ne ije aben jamỳnh tỳx ne abenã idjukanga kêt ne ar abeno iba. ⁵⁷Mrãmri Ibãm tĩnkumrẽx ne ijano ba tẽ. Kam ne ba Ibãm tĩn o itĩnkumrẽx. Nhym me kute inhĩ kurdjwỳ dja me ba itĩn jao tĩnkumrẽx.

⁵⁸Ije amã atemã djwỳ jarẽnh ja ne kàjkwa kurũm ruw. Djãm kute djwỳbê mỳj ne ja pyræk? Kati. Nãm me te mỳj ne ja ku nhym mebêngêt arỳm me kupa. Nhym be, ate dja me atemã djwỳ ja kun arỳm Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nãm ã Jeju memã ane.

⁵⁹Mebê idjaer bikprõnh djàkam ne Jeju memã ja jarẽ. Kapanakam me bikprõnh djàkam. ⁶⁰Kute memã aminhĩ'ã djwỳ jarẽnh ne memã 'ã ujarẽnhkam ne me kôt baja krãptĩ arỳm amim,

—Je, djãm me ije kabẽn wã mar got? ane.

Me krãptĩ kute Jeju kanga.

⁶¹Nhym Jeju ta arỳm me kuman memã kum,

—Ba arỳm me amã atemã djwỳ jarẽ ga me aje amim imar kêt ne arỳm apijãm ne. ⁶²Dja ba ã ikrĩ djã tũmmã wabi ga me idjãbirkôt ipumũ. Mỳj dja

ga me arým kam nê? ⁶³Be, atemã kàjkwakam ikabên kukràdjà ne ba me amã arê. Metĩndjwýnh Karô kute meo bakambit ne me kute ikabên mar. Me ga ne ga me aje amidjwýnh kĩnh prãm. Kam me aje imar kêtumrêx. Nã bãm me amã ikabên jarê, me amã Metĩndjwýnh Karô jarê. Tãm ne kute meo ban memã tĩn jangij nhym me Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

⁶⁴Be, djãm me akunĩ ne ga me aje tu amim imarkumrêx? Kati. Me akwý ne ga me aje amim imar kêt, ane. Nãm Jeju ã memã ane. Be, mýj ne me mar on kam ã memã ane? Bir, amrêbê mýjja kunĩ kêttri ne Jeju kute amikukãm me mar. Apýnh me ĩ djãri kute amim mar kêtja arým kute me mar. Djudadjwý dja ĩ kurê djwýnhmã Jeju kanga. Nhym arým kute adjwýnhdjwý mar. Kukãm kute mar. ⁶⁵Ne kam memã kum,

—Me akwý ne ga me aje amim imar kêt. Ba kam arým me amã, “Djãm me ga dja ga me ikôt ajkamê? Kati. Ibãm kute memã amak bõnhkambit dja me mã ikôt ajkamê.” Nãm ã Jeju memã ane.

⁶⁶Nhym kam me kôt baja krãptĩ arým kubê amijo akêx ne ajte kôt ba kêt.

⁶⁷Nhym kam Jeju kute ar anorjabê 12mã kum,

—Djãm ar gadjwý dja gar ikanga? ane. ⁶⁸Nhym ar 'õbê Ximão Pedru kum,

—Kati. Bẽnjadjwýr djwýnh, mýj me'õkôt dja bar ar iba? Arkati. Gajbit ne ga akabêno meo tĩn ne 'ã ar imã adjujarênh ar aba. Metĩndjwýnhkôt me tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ãja'ã ar imã adjujarênh ar aba. ⁶⁹Ar ba ne bar tu amim amarkumrêx. Mrãmri abê me inhõ Bẽnjadjwýrbê kumkatibê Kritu. Mrãmri abê Metĩndjwýnh Kra. Metĩndjwýnh tĩnkumrêx Kra. Ar ba ne bar tu amim amarkumrêx.

⁷⁰Nhym Jeju arkum,

—Be, mrãmri ne ba amijo ar apytàrkumrêx. Ije ar ajanorbê 12 ne ba amijo ar apytàrkumrêx. Be, djãm ar akunĩ ne gar amex? Kati. Ar ajõ apydji ne abê Xatanaj nhõ àpênh, ane. ⁷¹Djuda'ã ne kabên. Djuda Ikadji. Ximão 'õdjwý kute irja. Dja ĩ kurê djwýnhmã Jeju kanga. Kute ar anorjabê 12'õ ja dja kanga.

Djeruxarêkam me krãptĩmã 'ã ujarênh.

7 ¹Jeju memã anen kam arek Garrêjakambit ar ba. Be, mýkam ne Djudêjakam arek ar ba kêt? Bir, mebê idjaer kute kam bĩnmã ar abej bakam. ²Nhym kam arým Djeruxarêkam mebê idjaer krãptĩ kute aben pydji djã nhõ akati 'ýr. Me kute aben kajmã'ã me bakukãmãre kukràdjà mar kadji bõ mjýrkam krĩ djã nhõ akati 'ýr.

³Nhym kam Jeju kamy ar axikôt apõxja kum,

—E kum, goja amũ pykabê Djudêja'ýr tẽ. Dja wãkam akôt me ba djwýnh adjapênh kôt apumũ. ⁴Djãm me'õ kute me kunĩmã amiraxo amirĩt prãmkam kute mebê amijo bipdjur prãm got? Aje mrãmri mýjja pumũnh kêt nhipêx jabej goja pyka kunĩkôt me kunĩmã amijo amirĩt, ane. ⁵Be, nãm ar te Jejumẽ axikôt apõx ne amim mar kêt. Kam ne ar ã kum ane.

⁶Nhym Jeju arým arkum,

—Je djām kraxje me kute ijo tỹm djā nhõ akati iwỳr bõx kêtjakam gar kam imã arẽ? Kati. Ar gajbit akati kunikõt ar adjumar mex rã'ã. ⁷Nhỹnh ne pykakam me axwe 'õ kum akurêmã? Arkati. Nhym be, ba, me kum ikurêkumrêx. Ije me axwe'ã memã idjujarênh ar ibakam me kum ikurêkumrêx. ⁸Ar gajbit dja gar Djeruxarêkam me krãpti kute aben pydji djã'ỳr mō. Inhõ akati iwỳr bõx kêt rã'akam 'ỳr itēm prãm kêt. ⁹Nãm arkum anen arek Garrêjakam ar ba.

¹⁰Nhym kam kamy ar arỹm tẽ. Nhym ar ba:n kam amipdjun arỹm me kute aben pydji djã'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n arỹm 'ỳr bõx. ¹¹Nhym arỹm 'ã me kute aben pydji djā nhõ akati bõx nhym mebê idjaer rũnh arỹm abej ne memã kum, “Nhỹnh ne Jeju dja”? ane. Nhym me “Kon”, ane.

¹²Nhym me me kãxã abenmã Jeju jarênh kumex. Me kwỳ ne me abenmã kum, “Kati. Jeju mexkumrêx”, ane.

Nhym me kwỳ arĩk abenmã kum,

—Kati. Nãm Jeju amijo 'êx ne me noo biknoro ba, ane. ¹³Nhym be, nãm me me ipõkri memã Jeju'ã ujarênh amirĩt kêt ne. Mebê idjaer rũnh pymaje ne me me ipõkri 'ã ujarênh amirĩt kêt ne.

¹⁴Nhym kam arỹm me kute aben pydji djā nhõ akati nhõkre djā kõt Jeju arỹm Metĩndjwỹnh nhõ kikreti'ỳr tẽn wadjàn kam arỹm memã kukrãdjā jarênh dja. ¹⁵Nhym kam mebê idjaer rũnh te kute Jeju marmã kam no tyn kumex ne abenmã kum,

—Je tô djām tãmwã kute mekõt pi'òk jarênh tũm got ã me kukrãdjā jarênh mexo ane?

¹⁶Nhym Jeju memã kum,

—Djām ba ikukrãdjā ne ba me amã arênh iba? Kati. Kute ijanor djwỹnh kukrãdjā ne ba me amã arênh iba. ¹⁷Gêdja ga me ajõ ga aje kukrãdjā kõt amijo aba prãm jabej arỹm ama. Me'õ kute ikukrãdjā jarênhmo krax djwỹnhja dja ga me ama. Djām ba ne ba ije me amã ikukrãdjā jarênhmo krax djwỹnh? Kati. Kãjkwakam Metĩndjwỹnh ne kute arênhmo krax ba kam kõt me amã arẽ. Ja dja ga me ama. Me aje kukrãdjā kõt amijo aba prãm jabej ama. ¹⁸Ne ga ren me ajõ ga amirax jabej ne ren 'ã memã amijarên memã amijo adjãmra ar aba. Nhym be, kati. Kute ijanor djwỹnh ne ba ije rax jarênh. Ije ajbit rax jarênh ne kam katāt ije ikabên jarênhkumrêx ne ijêxnhĩ kêtumrêx.

¹⁹Me bakukãmãre Mõjdjê kute me amã Metĩndjwỹnh kukrãdjā jarênhja djā ne ga me kõt ar amijo aba? Kati. Ga me ajõ aje kukrãdjā kõt ar amijo aba kêt. Ne kam aje ibĩnmã ijabej ar aba. Mỳkam? ane.

²⁰Nhym me kum,

—Je tô nhỹnh me'õja ne kute abĩnmã ajabej ar ba? Be, me karõ punu'õ ne ajo ba, ane.

²¹Nhym Jeju arỹm memã kum,

—Be, ba amrêbê me'õ punu pydjio mex ga me te aje mỳjja marmã ikam ano tyn akumex. ²²⁻²³Nã bãm pi'òk rãrãrkam me'õo mex ga me arĩk ijã abenmã kum,

—Pi'ók ràràrkam ne apê. Axwekumrêx, anhÿro aban arÿm ikam angryk ne. Djãm bajbit ne ba kam idjápênh iba ga me bajbit imã ijaxwe jarê? Kati. Me gadjwÿ ne ga me pi'ók ràràrkam adjápênh aba. Môjdê ne me amã me my nhinhu kà rênh jarê. Djãm ta ne kumrêx arê? Kati. Me bakukãmäre Abraão ar kumrêx ne ar arê. Ga me kam aje katàt Môjdê kukràdjà kôt amijo aba kadjy pi'ók ràràrkam adjápênh ne me my kà rênho aba. Mÿkam ne ga me bajbit imã ijaxwe jarê? Ije kam prïne me'õ punuo mexkam imã ijaxwe jarê. Ga me ren imã ijaxwe jarênh kêt. ²⁴Kwãrik wãnh ga me arik me axwe kêt'ã axwe janhôr kêt. Dja ga me mrãmri me axwekumrêxkôt memã ajapôxkumrêx ne kam arÿm katàt memã axwe jarênhkumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

Mebê idjaer kum kurê.

²⁵Nhym kam Djeruxarêkam me ar ba tũm kwÿ Jeju jabej aben kukij ne abenmã kum,

—Je, djãm mrãmri me kute tãmwã bĩnmã ar abej ba? ²⁶Nhym kam kum me uma kêt ne memã kabên ne. Nhym me arÿm kutã kute kum mÿjja'õ jarênh prãm kêtumrêx. Bãrãm me rũnh arÿm kute tãmwã'ã amim, “Jejubê ne me banhô Bẽnjadjwÿrbê kumkatibê Kritu”, anhÿrkam ne me anhikrên kabên maro dja. ²⁷Tô nhÿnh? Be, kati. Djãm me kute kraxkôt Bẽnjadjwÿrbê kumkatibê Kritu mar got? Kati. Me kute kraxkôt mar kêtumrêx. Nhym be, bãm kute Jeju djir ne gu me baje arÿm omũnh. Kôt ne gu me arÿm Jeju 'êxnĩmã bakato. Nãm me kwÿ ã Jeju'ã abenmã ane.

²⁸Nhym kam Jeju kute Metĩndjwÿnh nhô kikretikam memã kukràdjà jarênhom ãmkam kàj bê memã kum,

—Be, mrãmri ne ga me aje imar. Nhÿnhja kurũm ne ba itẽm ne ibôx ja ne ga me arÿm aje mar. Djãm ba ne ba amikabên kôt amrê tẽ? Kati. Me'õ kute ijanor djwÿnh ne mrãmri. Tãmwã ne ga me aje mar kêt. ²⁹Nhym be, ba ne ba ije omũnh tũm. Tãm ne ijano ba amrê kurũm tẽn bôx, ane.

³⁰Nhym kam me bit kute o tÿm ne pa 'amÿnhmã. Ne te: o ane. Me kute o tÿm'ã myt bôx kêt rã'ákam ne me te: o ane. ³¹Nhym me kwÿ krãptĩ arÿm tu amim markumrêx ne abenmã kum,

—Me baje raxmã bakator kadjy ne Jeju arÿm mÿjja pumũnh kêt krãptĩ nhípêx ne. Me punu krãptĩ mex. Djãm me'ôdjwÿ bôx ne kute ápênh mexo kute akrenh got? Kati. Be, mrãmri tãmwãbê ne me banhô Bẽnjadjwÿrbê kumkatibê Kritukumrêx, ane.

³²Me rũnh kàxã ne me ã abenmã anhÿro ku'ê nhym mebê pardjêumẽ me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bẽnjadjwÿr arÿm me kuma. Me kuman arÿm Jeju'ÿr me krãkamngôn kwÿ jano. Me kute pa 'amÿnhmã ne me me ano.

³³Nhym kam Jeju arÿm memã kum,

—Be, me aro'ã ar iba ne arÿm 'ã akati ngrêre. Dja ba kam arÿm kute ijanor djwÿnh'ÿr tẽ. ³⁴Ga me kam arÿm te ijabej. Te ijabej ne imã akator kêt. Ne kam ikrĩ djã'ÿr te abôx prãmje, ane.

35 Nhyim mebê idjaer rûnh abenmã kum,

—Je tô, jãm dja tẽ gu me kum bakator kêt. Djãm apÿnh me bajtem ba djàkam me bimành tũm'ÿr ne tẽmmã? Djãm kam kute me bajtemmã kukràdjà jarẽnhmã? 36 Kute me bamã, “Dja ba tẽ ga me arÿm te ijabej. Te ijabej ne imã akator kêt. Ne kam ikrĩ djà'ÿr te abôx prãmje”, anhÿr. Mÿj gêdja kam nê? ane.

37 Nhyim kam me kute amikukràdjà kôt amijo môr ne kute 'ã aminhinomã amimẽnh nhõ akati arÿm bôx. Akati raxja bôx. Me kukãmãre kukràdjà kôt me kute bô mjÿrkam krĩ'ã aminhinomã amimẽnh kadjy akati ne arÿm bôx. Nhyim Jeju arÿm kàjmã djan memã kum,

—Me ajô ar amã kôr jabej amrê iwÿr tẽn ikô. 38 Me kute tu amim imarkumrêxja gêdja ï me kadjwÿnhbê ngô kute meo tĩnja mã mekam apôx. Me bakukãmãre kute pi'ôkkam memã arẽnh kôt ne ba ar amã arê.

39 Nãm Jeju Metĩndjwÿnh Karô'ã ã memã ane. Dja me tu amim Jeju markumrêx nhyim Metĩndjwÿnh Karô arÿm me'ÿr bôx ne meo ba. Djãm arÿm ne meo ba? Kati. Metĩndjwÿnh kute memã Karô janor djwÿnhrà m ne Jeju memã ane. Dja Metĩndjwÿnh amiwÿr Jejuo wabin akubyn o rax. Ne kambit arÿm memã Karô jano nhyim bôx ne meo ba.

40 Jeju memã ane nhyim me krãptĩ kute kabẽnja markam 'ã abenmã kum,

—Be, mrãmri ne tãmwãbê Metĩndjwÿnh kukwakam kabẽ jarẽnh djwÿnh. Me bakukãmãre ne me amrêbê: arê, ane.

41 Nhyim me kwÿ Jeju'ã abenmã kum,

—Be, tãmwã ne mrãmri kubê Kritukumrêx. Mrãmri kubê me banhô Bẽnjadjwÿrbê kumkatibê Kritukumrêx, ane.

Nhyim me kwÿ arĩk 'ã abenmã kum,

—Be kati. Jejubê ne Bẽnjadjwÿrbê kumkatibê Kritu kêt. Abatàn djà ne pykabê Garrêja. 42 Nhyim be, me banhô Bẽnjadjwÿrbê kumkatibê Kritukumrêx krĩbê Berêkam abatàn. Kubê ne me bakukãmãre Dawi tãmdjwÿ. Bẽnjadjwÿr rax Dawi jabatàn djàkam ne Kritu abatàn djà. Amrêbê: ne me bakukãmãre pi'ôkkam arê. Nhyim be, kati. Djãm Jejubê Bẽnjadjwÿrbê kumkatibê Kritu got? Jeju ate Garrêjakam abatàn, ane. 43 Me kute ã abenmã anhÿrkam me kute Jeju'ã axikôt kabẽn jadjwÿr kêt. 44 Nhyim me ja kwÿ bit kute o tÿm ne pa 'amÿnhmã. Ne kam te: kute o anhÿrmã.

45 Nhyim kam me krãkamngôn kíkreti nêje ku'êja me rûnh'ÿr akêx ne me'ÿr bôx. Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿrmê mebê pardjêu'ÿr bôx. Nhyim kam me rûnh me krãkamngôn mã kum,

—Je tô mÿkam ne ga me Jejuo abôx kêt? ane.

46 Nhyim me krãkamngôn memã kum,

—Djãm me'ô pykakam kabẽn mexo kute tãmwã pyræk? Kati. Nãm prĩne kabẽn mexo kute katàt me kunĩ jakrenh. Ba me kam te ije o itÿm ne pa 'amÿnhmã, ane.

47 Nhyim mebê pardjêu memã kum,

—Je tô djãm arÿm ne me gadjwÿ me anoo akno? 48 Ê, ba me amã arê. Djãm me irax'ô, nàr me ibê pardjêu'ô ije amim tãmwã mar got? Kati.

⁴⁹Be, djãm me kàtãmwã kute Môjdjê kukràdjà mar got? Me kute me bakukãmãre kukràdjà mar kêtka dja Metĩndjwýnh arým me kanga, ane.

⁵⁰Nhym Nikodemu. Tãm ne akamàtkam Jeju'ýr tẽ. Kubê ne mebê pardjêu'õ. Nãm arým memã kum,

⁵¹—Je gêdja gwãm kraxje me baje axwe jabej me kukjêr kêtka memã axwe jarê? Kati. Be, Jeju kute kraxje me bamã amijarênh kêtka gu me arým 'ã axwe nhôro nhỹ, me bakukràdjà kupa'ã ne gu me 'ã nhôro nhỹ, ane.

⁵²Nhym me arík kum,

—Djãm gadjwý pykabê Garrêjakam ajabatãnh djà ne ga nêje akabêno dja? Be, pi'ôkkam ne Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnh'õ Garrêjakam abatãnh kêtumrêx. Dja ga amim pi'ôk jarên arým kôt ikabênkumrêxmã akato. Jejubê Bẽnjadjwýrbê kumkati kêt. Tãm dja ga pi'ôk jarên ama, ane.

⁵³Nhym kam me kunĩ ajmãn aminhûrkwãmã apêx.

Me'õ nire kute me'õbê mjêno àkĩnh.

8 ¹Jeju arým krãnhbê Oriwêre 'ýr tẽ. Tẽ:n arým 'ýr bôx nhym 'ã akamàt nhym nõ. Nõ: nhym arým ôkrên'ãnh kã. ²Nhym kam Metĩndjwýnh nhõ kikreti'ýr tẽn kam bôx. Nhym kam me kunĩ ajte 'ýr bôx nhym arým nhỹ. Nhỹn arým memã kukràdjà jarênh nhỹ. ³Nhym kam me arým Jeju'ýr me 'õ nireo bôx ne me ipôkri kudja. Arým ne mjên ne kam ajte me'õbê mjêno akĩn ar ro'ã nõ. Nhym me arým omũn o tým ne pa 'amýn Jeju'ýr o bôx. ⁴Ne kum,

—Ê, ujarênh djwýnh. Be, me'õ nire ja arým mjên ne arým me'õ myo akĩn ar ro'ã nõ. Ba me ar nõrkôt ar omũn aro tým ne arým awýr o bôx.

⁵Be, me ja jaxwe pãnh ne Môjdjê arým memã arê. Kute me bakukràdjà jarênhkam Môjdjê arým 'ã memã kum,

—Ga me axwe pãnh kênõ titik ne abĩ gê ty, ane. Be, gadjwý ar imã axwe pãnh'õ jarê bar kuma. Mýj gêdja bar on? Nãm me ã Jejumã ane.

⁶Mýj kadjy ne me kum ane? Bir, godja kukràdjà kupa'ã mýjja jarênh jabej nhym me arým kôt kum axwe jarê. Ja kadjy ne me kum ane.

Nhym Jeju ate idjao nhỹn arek ikrao pyka no'ôko nhỹ. ⁷Nhym me mã kum tãmja jarê nhym arek pyka no'ôko nhỹ. Nhym kam kãjmã djan memã kum,

—Goja me ajõ apydji ajaxwe kêtumrêx jabej ga akumrêx kên'õ byn o titik ne abĩ, ane. ⁸Nãm anen ajte nhỹ, pyka no'ôko nhỹ.

⁹Nhym me arým amima:ro djan amijaxwedjwý ma. Ne kam arým pijãm ne mã apôxo dja. Me abatãnhja kumrêx ne me kato. Nhym mekôt me abatãnh nydjwý apôxo dja. Nhym ajbir abatãnh nyre meo ino ren kato. Arým ne me kunĩ apêx. Nhym kam Jeju arým ate nhỹ nhym niredjwý arým ate dja. ¹⁰Nhym kãjmã djan nire ate ãmkôt omũn kum,

—Me'õ nire, nhỹnh ne me kute amã ajaxwe jarênhja ku'ê? Djãm me'õ kute ajaxwe pãnh kênõ atitik prãm kêtumrêx? ane. ¹¹Nhym kum,

—Ã bẽnjadjwýr. Me'õ kute pãnh ititik prãm kêt, ane.

Nhym kum,

—Badjwỳ. Ajaxwe pãnh ije kěno atitik prãm kêt. Aj mã. Kwãrĩk wãnh ga ajte ajaxwe kêt, ane.

Kute katàt memã amijarěnh.

Dju r 1.4; Rô 13.12; Ep 5.8; Tex k 5.5

¹² Nhyam kam Jeju ajte memã kum,

—Be, apỹnh me ba djã kunĩkôt me axwe kunĩ katàt kute amijo ba kadjy ne ije mrãmri ne memã pry kurwỳ djã pyrãk. Ga, me kurwỳ djã kute akamàtkam memã pry kurwỳ nhyam me kute akamàtkam mỳjja kunĩ pumũnh ne katàt baja pumũ. Badjwỳ dja me tu amim imarkumrěx ne arỹm katàt amijo ba. Ga, akamàt kô tykkam me kute mỳjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Me axwedjwỳ ne me kute mỳjja mar kêt ne amijo ba punu. Djãm me kute tu amim imarkam axwe ne amijo ba punu? Kati. Ba ije mrãmri ne memã pry kurwỳ djã pyrãk. Dja me tu amim imarkumrěx ne arỹm katàt amijo ban kam arỹm ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane.

¹³ Nhyam mebê pardjêu kum,

—Je, djã nãm me'ô akôt kaběn dji? Kati. Ga apydji aje memã amijarěnh aba nhyam me'ô kute akôt kaběn djir kêt. Ba me kam arỹm amã akaběn kajgo jarê. Akaběn kajgo nhyam me kute amar kêt, ane.

¹⁴ Nhyam memã kum,

—Kati. Ipydji ije memã amijarěnhkam ije memã amijarěnh kajgo kêt. Kàjkwakam Metĩndjwỹnh ne ijano ba amrê kaběn kôt tẽ. Be, 'ỳr dja ba akubyn tẽ. Ja ne ije markumrěx. Kam ikaběn kajgo kêt. Nhyam be, me ga ne ga me aje imar kêt. Nhỹnhja kurũm ne ba itẽmja ne ga me aje mar kêt. Nhĩ'ãm itẽmdjwỳ ga me aje mar kêt.

¹⁵ Me ga ne ga me aje amidjwỹnh kĩnh prãm ne aje memã axwe jarěnh aba. Djãm ba ne ba ije amidjwỹnh kĩnh prãm ne memã axwe jarěnh got? Kati. ¹⁶ Godja ba memã axwe jarěnh jabej arỹm katàt memã arěnhkumrěx. Djãm ipydji dja ba arê? Kati. Ibãm kute ijanor djwỹnhmẽ dja bar axikôt ikaběn ne memã axwe jarê. Kam ne ije katàt memã axwe jarěnhkumrěx.

¹⁷ Nhyam be, amrêbê: me bakukãmãre kute me akukràdjã'ã pi'ôk no'ôkdjwỳ. Me akukràdjã kôt ba ije Ibãmmẽ axikôt memã amijarěnh iba. Me akukràdjã jakam me'ô ar amãnhkrut ne kute me omũnhkôt kute axikôt me arěnh nhyam me kunĩ kute mar ne kute memã kum, “Mrãmri katàt ar kute me arěnhkumrěx”, anhỹrmã. Ja ne ga me arỹm aje mar.

¹⁸ Be, ja kôt ne ba Ibãmmẽ ã me amã amijarěnh ane. Ba ije me amã amijarěnh. Nhyam Ibãm kute ijanor djwỹnh ikôt kute me amã ijarěnh. Ba Ibãmmẽ ar ije axikôt me amã amijarěnhkam ne ga me ren me akukràdjã kôt ijã, “Mrãmri ne katàt kute memã amijarěnhkumrěx”, ane. Ba Ibãmmẽ ar ije axikôt me amã amijarěnhkam dja ga me ar ikaběn katàtjamã akaton ama. Me akukràdjã'ã pi'ôk no'ôk kôt dja ga me ima, ane.

¹⁹ Nãm ã Jeju memã ane nhyam me arỹm kum,

—Tô nhỹnh ne abãmja? ane.

Nhym memã kum,

—Me aje imar kêt ne aje Ibãmdjwỳ mar kêt. Ne ga me ren iman ren Ibãmdjwỳ ma. Nhym be, kati. Aje mar kêt, ane. ²⁰Be, Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam me kute Metĩndjwỳnhmã pi'òk kaprĩo atom djakam ne Jeju ã memã ane. Nhym me'õ kute o tỳm ne pa 'amỳnh kêt kumrêx. Pa 'amỳnh'ã myt bõx kêt rã'akam.

²¹Nhym kam aje memã kum,

—Dja ba ĩ mã tẽ ga me arỳm te ijabej. Te ijabej ne kam arỳm ty. Nhym kam Metĩndjwỳnh me amã ajaxwe jarênh rã'ã. Mũm itẽmmã 'ỳr ikràja dja ga me te ikõt 'ỳr atẽm ne 'ỳr abõx prãmje, ane.

²²Nhym mebê idjaer rũnh abenmã kum,

—Je tũ mỳj dja nẽ? Birãm, dja amibĩ. Nãm me ã abenmã ane. Kute memã kum,

—Dja ba ĩ mã tẽ ga me arỳm te ijabej, anhỳrkam ne me ã abenmã ane.

²³Nhym memã kum,

—Be, me ga ne ga me pykakam ajapõx ne ar aba. Nhym be, ba ne ba kỳjrũm kàjkwakam ar iba tũm. Me ga ne ga me aje pykakam mỳjjabit mar. Ba ne ba ije kàjkwakam mỳjja mar. ²⁴Me aje pykakam mỳjjabit markam ne ba me amã, “Dja ga me ty nhym Metĩndjwỳnh amã ajaxwe jarênh rã'ã”, ane. Ne me amã, “E kum ba. Ba ne ba arỳm bõx”, ane. Dja ga me kam amim imar kêt rã'ã jabej arỳm ty nhym Metĩndjwỳnh me amã ajaxwe jarênh rã'ã, ane.

²⁵Nhym me kum,

—Bir, mỳj me ajõ ga nã? Gop me imã amijarênhkumrêx, ba me ama, ane.

Nhym Jeju memã kum,

—Be, amrêbê ne ba me amã amijarênhõ iba. Nã bãm me amã, ²⁶“Be, ije me ajaxwe kumex markam ba ren memã me ajaxwe jarênh aje me amã pãnh jarê. Be, ijanor djwỳnh kute katõt kabên jarênhkõt ne ba me kunĩmã arênhõ iba.” Nãm bãm ã me amã ane, ane.

²⁷Kute memã kum, “Kute ijanor djwỳnh”, anhỳrkam me kute mar kêt. Kute memã Bãm jarênhja me kute mar kêt.

²⁸Nhym kam Jeju memã kum,

—Ba ije amijo inhĩ ne ibõxja dja ga me kỳjrũm inhõ. Kam dja ga me arỳm ima. Ba ije amikabênkõt amijo iba kêt kumrêx. Ibãm kute imã kabên jarênh kõt ne ba memã arênhõ iba. Ja dja ga me aje kỳjrũm inhõrkam ama. ²⁹Kute ijanor djwỳnh ne imẽ amijo kajkep. Djã nãm imã kàx ba ate ar iba? Kati. Be, mỳkam ne imã kàx kêt? Bir, ije o kĩnh kadjy ne ba kum idjapênh mex rã'ã. Kam imã kàx kêt. Nãm ã Jeju memã ane. ³⁰Kute memã ja jarênhkam ne me kumex arỳm tu amim markumrêx.

Abraão tàmdjwỳ'ã ujarênh.

³¹Nhym kam mebê idjaer kute tu amim markumrêxja Jeju memã kum,

—Dja ga me mã ikabên kõt ar amijo aban 'ã adjukanga kêt ne arỳm me abê ikõt aba djwỳnhkumrêx. ³²Ne kam arỳm mrãmri ikabênkumrêxmã akaton ijã amim, “Be, mrãmri ne kabên katõt kumrêx”, anhỹro aba. Ne kam ikabên

katàtkumrêxmã akato ba kam arým me apytà. Me'ôja kute me apa 'amýnh ga me kum adjàpênh kajgoo abaja ba kubê me apytà. Ga me kam ikôt adjumar mexkumrêx ne ar aba. Nãm ã Jeju me axwe nhõ bënjadjwỳr'ã memã ane.

³³ Nhyam ajte me kwỳ kum,

—Tô nhýnh ne kam me'ô kute me ipa 'amýnh ba me kum idjapênh kajgoo ibaja? Kati. Me ba ne ba me ibê me bakukãmäre Abraão tàmджwỳ. Nhyam kam me'ô kute me ipa 'amýnh kêtumrêx. Mỳkam ne ga,

—Ba me'ôbê me apytà? ane.

³⁴ Nhyam Jeju memã kum,

—Mrãmri me ajaxwe prãmkam ne me ajo ba djwýnhja arým kute me apa 'amýnh ga me arým kum adjapênh kajgokumrêx. ³⁵ Ba me amã arê ga me ama. Djãm me'ô nhõ kikrekam ô àpênh djwýnh djãm kubê ô àpênhkam kum àpênh rã'ãmã? Kati. Gêdja i atemã me'ômã apê. Nhyam be, kam me'ô krakumrêxja dja kam kra rã'ã ne. ³⁶ Ba ibê Metĩndjwýnh Kra rã'akam ibê me apytàr djwýnh. Me apa 'amýnh djwýnhbê me apytàr djwýnh. Dja ba me apa 'amýnh djwýnhbê me apytà ga me kam mrãmri adjumar mexkumrêx ne ar aba.

³⁷ We me abê Abraão tàmджwỳ, ba ije kôt me amar. Ga we me te abê Abraão tàmджwỳ ne me aje ibĩnmã. Me amã ikabên kĩnh kêtumrêxkam ne ga me aje ibĩnmã. ³⁸ Be, Ibãmmê ro'ã ar ibari ije mỳjja pumũnh ne mar. Tãm ne ba me amã arê. Me ga ne ga me anhingêt kute amã arênh kôt ar amijo aba.

³⁹ Nhyam me kum,

—Be, mrãmri me inhingêtbê Abraãokumrêx, ane.

Nhyam memã kum,

—Ga ren me abê Abraão tàmджwỳkumrêx ne ren Abraão djapênh kôt adjapênh ar aba. ⁴⁰ Nhyam be, kati. Ga me jakam aje ibĩnmã. Kàjkwakam Metĩndjwýnh kute imã kabên katàt jarênh kôt ije katàt me amã arênhkumrêxkam ne ga me aje ibĩnmã. Djãm ã Abraão meo ane? Kati.

⁴¹ Ne ren Abraãobê me anhingêtkumrêx ga ren me adjapênh mex. Nhyam be, kati. Atemã me anhingêt djapênh kôt ne ga me atemã adjapênh ar aba.

Nhyam me kum,

—Djãm krô'ã me'ô kute akudjwa me ijadjwỳr? Kati. Be, me Ibãm djwýnh pydji. Kàjkwakam Metĩndjwýnh, ane.

Kute memã Xatanaj tàmджwỳ jarênh.

⁴² Nhyam Jeju memã kum,

—Ne ga me ren mrãmri kàjkwakam Metĩndjwýnh Abãm ne ren amã ijabê. Be, mỳkam? Bir, kàjkwakam Metĩndjwýnh kurũm ne ba tẽn bõx. Be, djãm ba ne ba tẽn? Kati. Tãm ne ijano ba amrê tẽn. Kam ga me ren amã ijabê. ⁴³ Be, mỳkam ne ga me aje ikabên mar kêt? Bir, me ajamakkre kêt prãmkam. ⁴⁴ Be, me anhingêtbê Xatanaj ne ar me ajo ba. Me anhingêt kum axwe prãm kôt ne ga me amã ajaxwe prãm. Kute amikrax totokbê kubê me par djwýnh. Ta kabên katàt kêtumrêx kute Metĩndjwýnh kabên katàt 'amýnh tỳx kêt ne kôt kute amijo ba kêt. Ta 'êxnĩ kôt

memã 'êx ba. Mrãmri 'êxnĥikumrêxkam kubê me 'êxnhĩ ngingêt. ⁴⁵Kubê me 'êxnhĩ ngingêtka ba te me amã katàt ikabên jarênhkumrêx ga me aje amim imar kêt. ⁴⁶Be, mỳj me ajō ga ne ga me aje mrãmri ijaxwe'ōmã akatorkumrêx? Kati. Ga me te: aje ijaxwe'ōmã akator prãmje. Ijaxwe'ō kêtka mỳka ne ga me aje imar kêt? Ba te ije me amã katàt Metĩndjwỳnh kabên jarênhkumrêx ga me aje imar kêt. Be, mỳka? ⁴⁷Bir, ne ga ren me abê Metĩndjwỳnh kra ne ren amim kabên markumrêx. Nhym be, kati. Me abê Metĩndjwỳnh kra kêtka ne ga me aje amim kabên mar kêt. Nãm ã mebê idjaer rũnhmã ane.

Kute mebê idjaer rũnhmã amijarênh.

⁴⁸Nhym mebê idjaer rũnh arĩk kum,

—Be, abê pykabê Xamarijka me kra'ō ba me arỳm ama. Me karō punu ne ari ajo ba, ane.

⁴⁹Nhym Jeju memã kum,

—Kati. Me karō punu kute ijo ba kêt. Ba ne ba Ibãm rax jarênh iba. Ga me kam imã ikajgo jarênh aba. ⁵⁰Be, djãm ba ne ba amirax jabej? Kati. Atemã 'ō kute irax jabej ne kute me ajaxwe mar. ⁵¹Mrãmri dja me ikabên man kôt ar amijo ban arỳm tykkumrêx'y'r bōx prãm kêt. Mrãmri ne ba me amã ja jarênhkumrêx. Nãm ã Jeju memã ane.

⁵²Nhym mebê idjaer rũnh kum,

—Tō nhỳnh? Be, me bakukãmãre Abraão arỳm ty. Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnhdjwỳ ne me arỳm aben kukãm ty. Tō nhỳnh dja me akabên man kôt ar amijo ban tyk kêt? Akabên jakôt ba me arỳm amã ikaton amarkumrêx. Mrãmri ne me karō punu ajo ba. ⁵³Djãm aje araxo me bakukãmãre Abraão jakrenh ne ga aje, “Dja me ikabên man kôt ar amijo ban tyk kêt”, anhỳr? Abraão arỳm ty. Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnh ar arỳm ty. Mỳj me'ō rax ne ga arĩk o amiptàrn 'ã amimênh dja? ane.

⁵⁴Nhym Jeju memã kum,

—Ne ba ren arĩk amijã me'ō rax mên ren mrãmri ikajgo. Nhym be, kati. Ibãm ne kute ijã irax mênhkumrêx. 'A ne ga me aje abenmã, “Me Batĩndjwỳnh”, anhỳr kajgo aban ⁵⁵aje mar kêtka. Nhym be, bajbit ije markumrêx. Ne ren ijêxnhĩ ne ren me amã, “Ije mar kêt”, ane. Ne kam ren me akudjwa memã ijêx iba. Nhym be, kati. Mrãmri ije markumrêx ne kabên kôt ar amijo iban ijêxnhĩ kêt. ⁵⁶Be, me angingêt Abraão arỳm amikukãm iman arỳm ikam kĩnhkumrêx, ane.

⁵⁷Nhym mebê idjaer rũnh kum,

—Je tō, djãm kraxje ajã amex krãptĩbê 50 apêx kêtjakam djãm ga ne ga arỳm me bakukãmãre Abraão pumũ got? ane.

⁵⁸Nhym Jeju memã kum,

—Be, me akukãmãre Abraão amirĩt kêttri ne ba ar iba tũm, ane.

⁵⁹Nhym me arỳm kên kwỳ jamỳ, kute o titik ne bĩn kadjy. Nhym Jeju arỳm amijo apdjun mã tẽ. Metĩndjwỳnh nhō kikreti kurũm katon mã tẽ.

Kute me'ô adjàkamã no rãjao mex.

9 ¹Tê: nhym arým me'ô no rã nhỹ. Adjàkamã ne me'ô no rã. Nãm nhỹ nhym arým omũ. ²Nhym kôt ba djwýnhdjwý omũn Jeju kukij ne kum, —Ujarênh djwýnh, mykam ne me'ôja adjàkamã no rã? Djãm ta axwe pãnh ne adjàkamã no rã? Nār nãmẽ bãm ar axwe djô'ã ne no rã? Mýj ne kam kute? ane.

³Nhym arkum,

—Kati. Ta axwe pãnh no rã kêt. Ne nãmẽ bãm ar axwe djô'ã no rã kêt. Be, Metĩndjwýnh kute no rãkam àpênh nhym me kute kôt raxmã kator kadjy ne no rã.

⁴Be, jakam imexri idjápênh prãm kumrêx kute mrãmri ne a'uri me àpênh prãm pyræk. Kute ijanor djwýnh kute idjápênh'ã imã karô kôt idjápênh prãm kumrêx. Adjým, dja me ĩ ijo bikênh tẽn ibĩ ba te idjápênh prãmje. Kute mrãmri ne me akamât kô tykkam te àpênh prãm pyræk. ⁵Pykakam me axwemẽ ro'ã ar ibari ba ije mrãmri memã pry kurwý djà pyræk. Ga, me kute akamâtkam memã pry kurwý nhym me katât baja pumũ. Badjwý ne ba memã Metĩndjwýnh kabên jarê nhym me arým kôt katât ar amijo ba. Ne tu amim kabên markumrêx ne arým katât ar amijo ba.

⁶Nãm anen arým pykakam aptôn kam o ajrên arým o me'ô no rãja no djy. Ne kam kum,

⁷—'Yr tẽn ngô nhidjibê Xirôwekam amino ku'ô, ane. Me bakabênkam ne me ren ngômã, kute anor jarê. Nãm kum ane nhym arým 'yr tẽn kam amino ku'ô. Ku'ôn arým no mex ne. No mex ne kam ũrkwã'yr tẽn arým 'yr bôx.

⁸Nhym ũrkwã bu'ã me krĩ kute me'ô no rã pumũnh tũm abenmã kum, —Djãm tãmwã ne amijo à'wýro krĩ? ane.

⁹Nhym me kwý memã kum, “Nà, tãm”, ane. Nhym me kwý memã kum, —Kon, kute tãmwã pyræk, ane.

Nhym ta memã kum, “Nà, ba”, ane.

¹⁰Nhym me kum,

—Tô mýj me'ô ne amã ano mex jadjà? ane.

¹¹Nhym memã kum,

—Be, me'ôbê Jeju ne pykakam aptôn kam o ajrên arým o ino djy. Ino djyn arým imã, “'Yr tẽn ngôbê Xirôwekam amino ku'ô”, ane. Ba kam 'yr tẽn amino ku'ôn arým ino mex ne irĩt mexkumrêx, ane.

¹²Nhym me kum, “Nhỹnh ne dja”? ane.

Nhym memã kum, “Kon”, ane.

¹³Nhym kam me arým mebê pardjêu'yr o bôx. Me'yr me'ô no rãn arým no mexjao bôx. ¹⁴Be, me tyk djà kêt djà nhô akatikam, pi'ôk rârarkam ne Jeju pykakam aptôn o ajrên o me'ô no djyn o noo mex. ¹⁵Nãm me mebê pardjêu'yr o bôx nhym me ajte kukij ne kum,

—Mýj ne ga arĩt mex kadjy nẽ? ane.

Nhym memã kum,

—Nām pykakam aptôn o ajrên o ino dji ba ku'ôn arým ino mex ne irît mexkumrêx, ane.

¹⁶Nhym mebê pardjêu kwỳ abenmã kum,

—Djãm Metĩndjwỳnh ne tãmwã jano got? Be, me bakukràdjà pãnh ne pi'òk ràràrkam ari àpênh ba. Axwekumrêx, ane.

Nhym me kwỳ 'ã abenmã kum,

—Nhym bê ne me'ô jaxwe kute ã mỳjja pumũnh kêt nhipêxo anhỹr. Kute ã me'ô no rão mexo anhỹr. Nãm me ã Jeju'ã kabêno aben japanho ane. ¹⁷Ne kam me'ô no rãn arým no mexjamã kum,

—Kute amã anoo mexkam 'ã akabên'ô jarê ba me ama, ane.

Nhym memã kum,

—Be, kubê Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnh'ô, ane.

¹⁸Nhym mebê idjaer rũnh amim mar kêt ne. Nãm me amim,

—Je tô djãm mrãmri ne me'ôja adjakamã no rã? Be, kati, ane. Ne kam arým bãmme nã ar'ỳr me ano. Nhym me ar'ỳr tẽn arým aro bôx.

¹⁹Nhym me arkum,

—Be, gar memã kum, “Ikra adjakamã no rã”, anhỹro aba. Djãm tãm ne ja? Mỳj ne rît mex kadjy nê? ane.

²⁰Nhym ar memã kum,

—Be, mrãmri ar ikrakumrêx ne ja. Mrãmri ne adjakamã no rākumrêx.

²¹Ne kam mỳj ne arým no mex on, ar ije mar kêt. Mỳj me'ô ne kum noo mex nhym rît mex, ar ije mar kêt. Be, ta ne arým abatãnh ne. Dja ga me kukja nhym arým me amã amijarê, ane. ²²Be, mỳkam ne ar kute memã kum,

—Jeju ne ar ikra noo mex, anhỹr kêt? Bir, arkum mebê idjaer rũnh pymakam. Nãm me arým abenmã Jeju'ã kabên djin abenmã kum,

—Dja me'ô memã kum, “Be, mrãmri ne Jejubê me banhō Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritukumrêx”, ane gwaj kôt me nêje kanga gê ajte me bikprõnh djakam me baro'ã krĩ kêt, ane. ²³Kam ne me kute ar kanga pymaje ar memã,

—Be, ta ne arým abatãnh. Dja ga me tãmwã kukja, ane.

²⁴Nhym kam me ajte amiwỳr me'ô no rãn arým no mexja 'uw nhym arým 'ỳr bôx. 'Ỳr bôx nhym kum,

—Be, me ba ne ba me ije Jeju jaxwekôt mar. Kwārĩk wãnh ga mex jarênh kêt. Kàjkwakam Metĩndjwỳnh ta ne anoo mex. Tãm dja ga kum mex jarê, ane.

²⁵Nhym memã kum,

—Be, mỳj Jeju axwe nã? Ije mar kêt. Mrãmri ne arým ino rākumrêx. Ne arým jakam ba mrãmri irît mexkumrêx. Jabit ne ba mrãmri ije markumrêx, ane.

²⁶Nhym kam me ajte kum,

—Mỳj ne ajo, ga arým ano mex ne arît mex ne? ane.

²⁷Nhym memã kum,

—Je, arým ne ba me amã arê. Djãm me aje imar kêt got ga me ajte: ikukij? Be, mỳj kadjy dja ba ajte me amã arê ga me ajte ama. Djãm me aje me kudjwa mã kôt abikamênhmã got ga me ikukjêro dja? ane.

28 Nhyim me arým kum kurên kum,

—Be, kati. Ga ne ga arým kôt aba djwýnh. Me ba ne ba me atemã. Me bakukãmäre Môjdjêkôt ne ba me amijo iba. 29 Be, Metîndjwýnh mrãmri me bakukãmäre Môjdjemã kabênkumrêx. Ja ne ba me ije markumrêx. Nhyim be, tãmwã. Djãm me kute kator djà mar got? ane.

30 Nhyim amipãnh memã kum,

—Be, Jeju ne imã irît mex jadjà ga me aje kator djà mar kêtja pumũ. Djãm me ano mex got? 31 Ba me amã arê ga me ama. Djãm me axwe ne Metîndjwýnh kute me mar ne kôt àpênh? Kati. Ja ne gu me arým baje mar. Nhyim be, me kute mrãmri Metîndjwýnhmã rax jarênh ne kute kabên mar ne kôt kute amijo bakumrêxja Metîndjwýnh arým kute me mar ne me kôt àpênhkumrêx. 32 Be, djãm Metîndjwýnh Jeju kôt àpênh ngri got ga me 'ã akabên ne? Mýj me'õ ne adjakamã no rã nhyim me arým kute kum rît mex jadjàr ga me amrêbê aje mar? Kati. Me bakukãmäre kute arênh kêt. Me kuni kute arênh kêtumrêx. Jejubit ne ajbir bajbit ijo mex ga me arým aje ipumũnh. 33 Metîndjwýnh ren kute anor kêt nhyim ren kabênkôt àpênh kêt ba ren ino mex kêt ne. Nhyim be, kati. Mrãmri Metîndjwýnh kute anorkumrêx.

34 Nhyim me kum,

—Be, djãm akudjwa adjakamã me ijaxwe? Djãm ajaxwekam aje me ijakre got? ane. Nãm me kum anen kangan arým me nêje bôm kumê.

35 Nhyim kam Jeju me kute bôm mênhkôt arým kuman 'ýr tèn kum katon kum,

—Djãm arým ga tu amim Metîndjwýnh Kra markumrêx? ane.

36 Nhyim kum,

—Bênjadjwýr, dja ga imã Metîndjwýnh Kra jakre ba tu amim markumrêx, ane.

37 Nhyim kum,

—Arým ga ipumũ. Ba. Ba ne ba amã ikabêno dja, ane.

38 Nhyim kum,

—Nã, Bênjadjwýr djwýnh, arým ne ba tu amim amarkumrêx, ane. Ne arým kute Metîndjwýnh Kramã katorkam amikajgo man parbê ibôn nhý.

39 Nhyim Jeju memã kum,

—Be, mýj kadjy ne ba pykakam bôx ne ar iba? Bir, dja ba me kukijn me axwemã ikaton arým memã pãnh jarê. Be, me kwý kute amijo àmran arík amim, “Djãm ije Metîndjwýnh kabên mar ngri got”? anhýrja dja ba te memã kukràdjà jarê nhyim me arým mar kêt ne arým amakkre kêt mex ne ar ba. Me kute mrãmri ne me rît mex arým no rãn ba pyræk. Nhyim be, me kwý kute kukràdjà mar kêt ne mar prãm dja ba memã arê nhyim me arým tu amim markumrêx. Tu amim markumrêx ne arým kôt kute amijo ba mexumrêx. Me kute mrãmri ne me no rã arým rît mex ne katàt ba pyræk. Ja kadjy ne ba pykakam bôx ne ar iba, ane.

40 Nhyim mebê pardjêu bu'ã ku'êja arým kabên man kum,

—Je, djãm me badjwý ne ba me ije me no rã pyræk? Kati. Djãm me ije Metîndjwýnh kukràdjà mar ngri got? ane.

⁴¹Nhym memã kum,

—Ne ga ren me aje Metĩndjwỳnh kukràdjà mar prãm ne ren aje mrãmri ne me no rã rĩt mex prãm pyræk. Ne kam ren ajaxwe kêt ne. Nhym be, kati. Me aje, “Me badjwỳ djãm me ije Metĩndjwỳnh kukràdjà mar ngri got”? anhỳrkam me ajaxwe rã'ã. Nãm ã Jeju memã ane.

Mrykĩ'ãtomtio ba djwỳnh'ã ujarēnh.

Idja 13.20; Ped k 5.4

10 ¹Ne kam mrykĩ'ãtomti'ã memã ajarēn ò me ja'ã mrykĩ'ãtomti jakren memã kum,

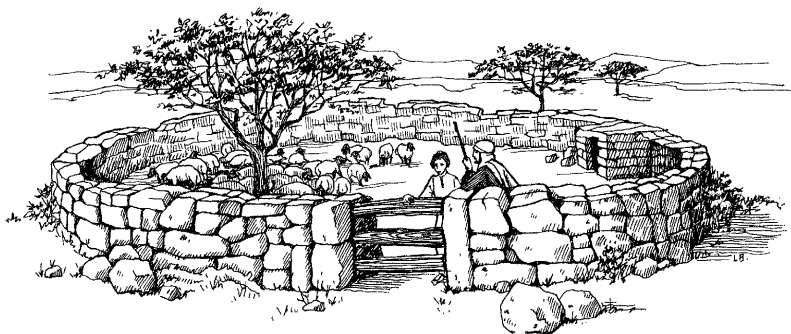
—Be, ò kôkayrkam mrykĩ'ãtomti ar bakam nhym me ngjêx prãmcam me kwỳ ajkwa krekrekôt ngjêx kêt ne ate kôkayr nhībũm kôt wangij. Be, me ja ne me mryo àkĩnh prãm nhym me me'ã memã kum, “Me àkĩnhĩ”, ane nàr, “Mebê mỳjjao prôt djwỳnh”, ane. Mrãmri ne ba me amã ja jarēnhkumrêx. ²Nhym be, me kute katàt ajkwa krekrekôt ngjêxjabê ne ò mryo ba djwỳnhkumrêx.

³Nhym 'ã ijê djà nêje ku'ê djwỳnh arỳm o ba djwỳnhmã 'ã ijê djà'ã kurê nhym arỳm wangij. Ne kam mrymã kabēn nhym arỳm amim kabēn ma. Kute apỳnh mrymã idji jarēnh djari aben totokmã mrymã arê nhym arỳm kute apỳnh aminhidji jarēnh mar kôt bôm rôrôk. Bôm rôrôk nhym o ba djwỳnh arỳm kapôtmã mryo apôx. ⁴Mryo apôx ne arỳm mry kukãm mrã nhym mry arỳm kôt ba. Kute amim o ba djwỳnh kabēn markam kôt ba. Nãm mry ã o ba djwỳnh kôt ane. ⁵Nhym be, atemã me bajtem mry'ỳr bôx ne te mrymã kabēn nhym kôt ba kêt ne tu mã kubê prôt ne. Kute amim me bajtem kabēn mar kêtcam amijã no tỳx ne tu mã kubê prôt ne. Mrãmri ne ba me amã ja jarēnhkumrêx, ane.

⁶Be, mrykĩ'ãtomti'ã ujarēnhja ne Jeju kute amikabēn kukràdjà'ã akre nhym me mrybit man kukràdjà mar kêt. Nãm me te: kute mỳj'ã ujarēnh kute amijakre marmãn te: kute kukràdjà marmã.

⁷⁻⁹Nhym ajte memã kum,

—Mrãmri ije mrykĩ'ãtomti nhô kôkayrkôt ajkwa krekre pydji pyræk. Ga, mryo ba djwỳnh kute ajkwa krekrekôt mryo ngjêxja pumũ. Nhym kôkayr tỳx

(Djoão rax 10.1-18)

arým kute mýjja djàkrêbê mry pytâr nhym umar mexja pumũ. Badjwý ije ajkwa krekre pydjimãñ prãbê dja me tu amim imarkumrêx ba arým axwebê me utã. Nhym kam me arým ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Atemã me'òkôt ne me tĩn kêtumrêx. Dja me tu amim bajbit imarkumrêx ba arým me utã.

Ga, mryo ba djwýnh kute kôkayr kurũm mryo apôxja pumũ. Nhym mry àkur ban ajte akubyn ngjêxja pumũ. Badjwý dja ba me utãro iba nhym me ikôt umar mex ne ar ba.

Nhym be, amrêbê ibôx kêtiri ne me kwý Metĩndjwýnh'ã 'êx ne memã kum, “Metĩndjwýnh ne imã arê ba kukwakam amã kabên jarênhô iba”, ane. Me Metĩndjwýnh'ã 'êxja kunĩ ne me àkĩnhĩ. Me kute amiwýr inhô me jao akêxmãn te meo ane nhym me kute me kabên mar kêt. ¹⁰Be, me àkĩnhĩ ne me kute mryo àkĩnh ne par kadjy bôx. Nhym be, kati. Ba ne ba atemã. Me tĩnkumrêx ne umar mexkumrêx kadjy ne ba bôx.

¹¹Ije me kute mrykĩ'átomtio ba djwýnh mex pyrãk. Dja ba me kadjy ty. Ije me utãr kadjy ty. ¹²Nhym be, me mrykam àpênh djwýnh ne me atemã. Gêdja rop'ô mry'ýr bôx nhym arým tĩn prãmje tu mry kangan prôt ne. Kubê ô mry djwýnh kêtka me tu mry kangan mã prôt ne. Nhym rop arým mryo rôrôk nhym mry abenbê ajmã. ¹³Me mrykam àpênh djwýnh kute pi'òk kaprĩbit markam ne me kum mry jabê kêt. Nhym kam rop bôx nhym kum mry jabê kêtka arým mry kangan prôt ne.

¹⁴⁻¹⁵Ba ije me kute mryo ba djwýnh mex pyrãk. Ibãm kute imarkumrêx. Badjwý ije Ibãm markumrêx. Inhô me jadjwý ije ã me maro ane. Nhym inhô me jadjwý kute imar. Ba dja ba me kadjy ty. Ije me utãr kadjy ty. ¹⁶Djãm kôkayr jakambit inhô krit? Kati. Onĩj inhô krit rã'ã. Me wãdjwý dja me amim ikabên ma. Dja ba inhô me jamê me wãdjwýo aben pydji. Kam arým inhô me kunĩo iba. ¹⁷Be, mýkam ne Ibãm kum ijabê? Bir, ije kabên kôt amijo ibakam. Kam ne kum ijabê. Ba dja ba ty. Akubyn itĩn kadjy dja ba ty. ¹⁸Djãm me ta dja me ibĩ? Kati. Ba dja ba amikabênkôt tyn kam amikabênkôt akubyn itĩn ne. Ibãm ta ne ityk ne akubyn itĩn'ã imã karô, ane.

¹⁹Nãm Jeju memã ane nhym kam mebê idjaer rũnh ajte kabêno aben japanho dja. ²⁰Me krãptĩ ja ne me arĩk memã kum,

—Be, me karô punu ne o ba. Ga, kute kukwakam kabên kajgo krãptĩ jarênhja pumũ. Mýkam ne ga me kabên maro dja? ane.

²¹Nhym me kwý ja ne memã kum,

—Nhym bê ne me karô punu kute o ba nhym ã kabên kute anhýr. Be, kati. Kabên mexkumrêx. Djãm me karô punu kute me no rã noo mex mar got? ane.

Mebê idjaer rũnh kum kurê'ã ujareñh.

Dju r 5.18, 8.59, 12.32

²²Be, krĩraxbê Djeruxarêkam, me krãptĩ kute aben pydji djã nhô akatikam, arým na nhô mytyrwýkam, Jeju me'ýr tẽn bôx ne arým Metĩndjwýnh nhô

kikretikam ar mrã. Me kute aben kajmã'ã me bakukãmãre kute amrêbê:
Metĩndjwýnhmã kikreti ny nhípêx mar kadjy ne me krãptĩ akati jakam aben pydji.

²³ Jeju kikreti bu'ã kikre kre kênhkam ar mrã. Kikre kre kênhjamã ne me kum, “Xaromão nhõ”, ane. ²⁴ Nãm kam ar mrã nhym mebê idjaer rũnh arým omũn kam kum ipôk ne kum,

—Aje. Ga mrãmri abê me inhõ Bẽnjadjwýrbê kumkatibê Kritukumrêx jabej tu me imã amijarêno amirĩtkumrêx. Mýkam ne ga me ibê amipdju? ane.

²⁵ Nhym Jeju memã kum,

—E kum arým ne ba me amã amijo amirĩt ga me aje amim imar kêt. Ibãm kukwakam ije apýnh mýjja pumũnh kêt nhípêx djãri. Tãm ne kute me amã ijo amirĩt mexkumrêx ga me aje amim imar kêt. ²⁶ Be, me abê inhõ krit kêtka ne ga me aje amim imar kêt. Arým ba me amã ja jarê ga me arým ama. ²⁷ Inhõ krit ar kute amim ikabên mar. Badjwý ije inhõ krit ar mar nhym ar mã ikôt ar amijo ba. ²⁸ Dja ba memã tĩn jadã nhym me Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ne me biknor tokry djãkam biknor kêtka ne ga me aje amim imar kêt. Arým ba me amã ja jarê ga me arým ama. ²⁷ Inhõ krit ar kute amim ikabên mar. Badjwý ije inhõ krit ar mar nhym ar mã ikôt ar amijo ba. ²⁸ Dja ba memã tĩn jadã nhym me Metĩndjwýnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Ne me biknor tokry djãkam biknor kêtka ne ga me aje amim imar kêt. Arým ba me amã ja jarê ga me arým ama.

²⁹ Ibãm kute ikôt me kamênha ne týxo kute me kunĩ jakrenh. Tãm ne mã meo ba nhym me'õ kute kubê me pa 'amýnh ne kubê me ikô rênh prãm kêt. ³⁰ Ibãmmê ro'ã ne bar itipdjĩn ar iba. Nãm ã memã ane.

³¹ Nhym mebê idjaer rũnh ajte kadjy kên jamý. Kute o titik ne bĩnmã kên jamý. ³² Nhym memã kum,

—Ibãm kukwakam ne ba mýjja mex krãptĩ nhípêx ne me amã o amirĩt ga me omũ. Nhýnh idjãpênh mexja pãnh dja ga me kên o ititik ne ibĩ? ane.

³³ Nhym me kum,

—Djãm adjãpênh mex pãnh ne ba me ije kên o atitik ne abĩnmã? Kati. Metĩndjwýnh ne ga arým aprý. Abê pykakam me'õkam ne ga ga amijo ajêx ne amijo Metĩndjwýnh Kra ne amijo Metĩndjwýnh pyrãk. Aje Metĩndjwýnh raxo amiptarkam ne ba me arým Metĩndjwýnh ingryk ne ije abĩnmã, ane. ³⁴ Nhym amipãnh memã kum,

—Tô nhýnh ne ba aprý? Be, kukwakam kabên jarênh djwýnh ne me bakukãmãremã Metĩndjwýnh kabên jarên memã kum,

“Nã bãm memã kum, ‘Me abê metĩndjwýnh’, ane.”

Nãm ã me bakukãmãremã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. ³⁵ Metĩndjwýnh kabên ne ga me te akabêno aje o adjãpanhmã. Ga, Metĩndjwýnh ta kute memã kum, “Me abê metĩndjwýnh”, anhýrja pumũ. ³⁶ Metĩndjwýnh ta ne imã idjãpênh djã jarên pykamã ijano ba kabên kôt amrê tên bôx. Djori kam ibê Metĩndjwýnh Kra kêt? Kati, ibê Metĩndjwýnh Krakumrêx. Djori kam ba aprý. Arkati.

³⁷ Ne ba ren Ibãm djãpênh o idjãpênh kêt ga ren me aje katàt imã ikajgo jarênhkumrêx. ³⁸ Nhym be, kati. Mrãmri Ibãm djãpênh o idjãpênhkumrêx. Kam ga me ren amim idjãpênhbit ma. Aje amim ba imar kêtka ne ga ren idjãpênhbit man ren Ibãm djãpênh o idjãpênha man ren arým kam ima.

Ibãmmẽ ne bar itipdjín ar iba ga me ren kam arým ama, ane. ³⁹Nãm memã ane nhym me arým kute pa 'amýnhmã te o ane nhym mã mebê katon tẽ.

⁴⁰Ne kam arým mã ngô raxbê Djodão nhijukri tẽ. Tẽ:n arým Djuão kute ngômã me angjênhmo krax djâkam bôx ne arek kam ar ba. ⁴¹Ar ba nhym me krãptĩ 'ýr bôx ne abenmã kum,

—Be, Djuão ne me kute raxmã kator kadjy kute mýjja pumũnh kêt'ô nhípêx kêt. Kute me punuo mex kêt. Ne kam mrãmri katàt me'ôja kukãm 'ã ujarênhkumrêx. Nhym kam arým kute kukãm 'ã ujarênh kôt prĩne kôt amijo bakumrêx, ane. ⁴²Nhym kam me krãptĩ pyka jakam tu amim Jeju markumrêx.

Kute akubyn Radjaruo tĩn.

11 ¹Be, me'ô nhidjibê Radjaru ne arým kanê bĩno mō. Kanikwýnh ne ar amãnhkrut. Ar idjibê ne Marijmẽ Mata ar. Ne ar kunĩ krĩbê Betanhakam ũrkwã. ²Marij ja kute Bẽnjadjwýr djwýnh par'a me kudjý djâ kangô kapĩ. 'Ã me tyk kadjy kudjý djâ kangô kapĩn kam kute amikĩo 'ã kangô ngrã tãm. ³Nãm kamy Radjaru arým kanê bĩno mō: nhym kanikwýnh ar arým Bẽnjadjwýr djwýnh'ýr me'ô jano. Oni:j. Nhym arým 'ýr tẽ:n 'ýr bôx ne arým kum arên kum, —Bẽnjadjwýr djwýnh, onij amã anhōbikwa jabêja arým kanê: nhym kanikwýnh ar amã arê, ane.

⁴Nhym Jeju arým kuman kum,

—Djãm tu tyk rã'ã kadjy ne kanêja? Kati. Dja me kãjkwakam Metĩndjwýnh raxmã katon ba ibê Metĩndjwýnh Kra iraxmã kato. Ja kadjy ne kanê raxja, ane. ⁵Be, Matamẽ kanikwýnhmẽ Radjarumẽ ne Jeju kum ar abê. ⁶Nãm Jeju kabên man kam tu arek ýr djâkam nhý nhym 'ã akati amãnhkrut apêx.

⁷Nhym kam kôt ba djwýnhmã kum,

—Gwaj on pykabê Djudêjamã tẽ, ane.

⁸Nhym ar kum,

—E kum, ujarênh djwýnh, wãkam ajbir mebê idjaer rũnh kute kěno atitik ne abĩnmã ga ajte 'ýr atěmmã, ane.

⁹Nhym Jeju arkum,

—Djãm arngro pydjikam kãxdjâkênh pa ipôkbê 12bit. Nã tãm. Djãm ori me arngrokam mrã nhym mýjja'ô me par tok? Kati. Arngrokam ne mýjja amirĩt nhym me omũn aã'ã mrã. ¹⁰Nhym be, akamãtkambit ne me ba punu, arĩk rôrôk ba, me nokrekam irã kêtam, ane. Me kute o tým ne bĩn kětĩr tẽmbê kute àpênh inomã mēnhmã ne amijã arngro jakreo tẽn me kute o tým ne bĩn'ã akamãt jakre.

¹¹Nãm arkum anen kam arkum,

—Be, gwaj banhōbikwa Radjaru arým ôto nō. Arým ba ije tokmã ne ba 'ýr tẽ, ane.

¹²Nhym ar kum,

—Dja ôto nōrkam akubyn mex, ane. ¹³Be, djãm mrãmri ôtkumrêx'ã ne arkum ane? Be, kati. Arým tyk'ã ne arkum ane. Nhym ar arĩk amim,

—Be, ôtkam tyk djâ kêt'ã ne ã ar imã ane, ane.

14Nhym kam arkum arēnho amirĩtkumrēx ne arkum,

—Be, Radjaru ne arỳm ty. 15Wākam idjām kêt nhym arỳm ty. Kam idjām kêt kam ar akadju ikĩnh. Jakam dja gwaj wākam tēn bōx gar arỳm mỳjja pumũn arỳm tu amim imarkumrēx. Ar akadju ne ikĩnh. Aj gwaj on 'ỳr, ane.

16Nhym kam Jejukôt ba djwỳnh 'õ nhidjibê Tôme Djidjimuja kôt ba djwỳnh 'õdjwỳmā kum,

—Gwaj on badjwỳ kôt ty, ane.

17Nhym kam Jeju ar arỳm 'ỳr tē. 'Ỳr tē:n arỳm 'ỳr bōx.

Nhym me arỳm kum arēn kum,

—Be, arỳm ne ty ba me adjā. Nhym arỳm 'ā akati amānhkrut ne amānhkrut apēx ga bōx, ane. 18Be, krĩbê Betanhamē krĩraxbê Djeruxarēmē ne aben jatāri. Abenwỳr pry'ā akrebê kiometu amānhkrut ne ikjêkêtbit. 19Kam ne mebê idjaer krāptĩ Matamē Marij ar'ỳr bōx. Ar kamy arỳm tykkam me kute ar kaprĩ, ar mỳr, ar amakbê arkum kabēnmā ar'ỳr bōx. 20Nhym Jeju ar bōx 'ỳr nhym me'õ arỳm Matamā arē. Nhym kāj mā djan ate kutā tē. Nhym be, Marij arek nhỹ.

21Mata Jeju kutā tēn arỳm kajpan kum,

—Bēnjadjwỳr djwỳnh, ga ren pyka jakam arek ar aba nhym ren ikamy tyk kêt kumrēx. 22Gêdja ga mỳjja'õo Metĩndjwỳnhmā a'uw nhym arỳm akabēn man prĩne akabēn kôt ipēx ne. Tām ne arỳm ije mar, ane.

Nhym kum,

23—Dja atō akubyn tĩn, ane.

Nhym kum,

24—Nā, me kunĩ kute aminhinomā amimēnh djā nhõ akatikam dja me tyk akubyn tĩn. Nhym mekôt dja ikamy akubyn tĩn. Tām ne arỳm ije mar, ane.

Nhym kum,

25—E kum, ba ne ba ibê akubyn me tyko tĩn djwỳnh ne ije memā tĩn jangjēnh djwỳnh. Me kute tu amim ikamnhĩxkumrēx dja me tĩn ne. Dja te tyn Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rā'ā: rā'ā ne. 26Nhym me tĩn ne ar ba kute tu amim ikamnhĩxkumrēx dja me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne tyk kêt kumrēx. Djā ne ga tu amim ikabēnja markumrēx? ane.

Nhym kum,

27—Nā, Bēnjadjwỳr djwỳnh, abê Kritukumrēx. Mrāmri ne Metĩndjwỳnh ajā me inhõ Bēnjadjwỳrbê kumkati mēnhkumrēx. Me bakukāmāre kute amrēbê: memā kum, “Gêdja ĩ Metĩndjwỳnh Kra pykamā bōx”, anhỹr kôt ga arỳm bōx ne kam abê Metĩndjwỳnh Krakumrēx. Tām ne ba tu amim markumrēx.

28Nām ā kum anen kam akubyn kanikwỳnh'ỳr tē. 'Ỳr tē:n arỳm 'ỳr bōx ne me kaxā kum,

—Arỳm ne memā ujarēnh djwỳnh bōx ne amā kabēn. 29Nām kum ane nhym kāj mā djan amibēx ne 'ỳr tē. 30Be, kraxje Jeju krĩmā àr kêt. Nām arek Mata kute kajpar djākam arek dja. 31Nhym Marij kāj mā djan amibēx ne tē nhym kikrekam mebê idjaer kute ar kaprĩbê arkum kabēno āmja arỳm abenmā kum,

—Be, ar mỳrmā ne ar kēnkre'ỳr tē, ane. Nām me anen arỳm kôt tē.

(Djuão rax 11.1-44)

³²Nhym be, Marij Jeju'ÿr tẽ nhym arek kam dja nhym arÿm 'ÿr bõx.
Ne omũn arÿm kõnkrão nhÿn kum,

—Bẽnjadwÿr djwÿnh, ga ren pyka jakam ar aba nhym ren ikamy tyk
kêtkumrêx, ane.

³³Nãm mÿro nhÿ nhym kôt mebê idjaer môrja kôt mÿro dja. Nhym Jeju
me omũn arÿm rerekren tik ngyo dja. ³⁴Ne kam memã kum,

—Nhÿnh ne ga me adjà? ane.

Nhym me kum,

—Bẽnjadwÿr djwÿnh, amrẽ ar ikôt tẽn omũ, ane.

³⁵Nhym Jeju arÿm muw.

36 Nhyim me bê idjaer abenmã kum,
—Be, kum abêkumrêx. Ga, arým mýrja pumũ, ane.

37 Nhyim me kwý abenmã kum,
—E kum, me no rãmã ne rít mex jangij. Nok ren Radjarudjwýo mex nhyim ren tyk kêt ne, ane.

38 Nhyim kam Jeju 'ýr tik ngy tẽn arým kênkre'ýr bôx. Kênpotio ne me arým kênkre'ã ijê. 39 Nãm kênkre'ýr bôx ne memã kum, “Me 'ã kênpoti kaba”, ane.

Nhyim tyk kanikwýnh Mataja kum,

—Ô kum arým kro:. Tyk'ã arým akati amãnhkrut ne amãnhkrut apêx, ane.

40 Nhyim Jeju kum,

—Ê, arým ne ba amã, “Dja ga tu amim ikamnhĩxkumrêx ne arým Metĩndjwýnh raxmã akato”, ane.

41 Nhyim me arým kênkre'ã jãm kênpoti dja. Nhyim Jeju kãmã krãn kàjkwa jabên Bãmã kum,

—Djũnwã. Ga ne ga arým aje ikabên mar. Kam ikĩnhkumrêx. 42 Amã ikabên kunikôt ne ga arým aje ikabên mar. Be, me ibu'ã ku'ê ja amã ikabênkôt kute imar kadjy ne ba amã ikabên. Dja me tu amim imarkumrêx ne ijã amim, “Be, mrãmri ne Metĩndjwýnh kute anorkumrêx”, anhýro ba. Ja kadjy ne ba amã ikabên, ane.

43 Nãm anen arým kãj bê kabên ne kum, “Radjaru, amrê akato”, ane.

44 Nhyim arým me aêrbê akubyn tĩn ne kato. Arým tu tykkumrêx ne jakam arým akubyn tĩn ne kato. Prĩne kubêkào ikramê par'ã kupu rã'ãn kato. Kubêkào nokre kupu rã'ãn kato.

Nhyim Jeju memã kum,

—Me 'ã kubêkà bô gê tẽ, ane.

Me kute bĩn kadjy kute o aben mar.

Mat 12.14; Ruk 6.11

45 Jeju akubyn Radjaruo tĩn nhyim me bê idjaer omũ nhyim arým kwý krãptĩ tu amim Jeju markumrêx. Marijkôt me môrja tu amim markumrêx.

46 Nhyim me kwý ja arým amũ me bê pardjêu'ýr môn memã Jeju jarê.

47 Nhyim kam me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmê me bê pardjêu arým me rũnho akuprõ. Nhyim kam me abenmã kum,

—Be, mýjja pumũnh kêt kwý rax ne ipêx. Me kute raxmã kator kadjy ne ipêx. Nãm me punu krãptĩo mex ne akubyn me tyko tĩn. Mýj dja gu me nê? 48 Dja gu me amitô nhyim me kunĩ arým tu amim markumrêx ne kôt ar amijo ba. Dja me ane nhyim krĩraxbê Rômakam me ô me ja arým me bawýr prôt ne pyka mẽ Metĩndjwýnh nhõ kikretio amrãn aben bê me babê idjaer kunĩ ngrã, ane.

49 Nhyim me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr raxbê Kajbajja ne amexja tãmkam memã nhỹ. Kajbaj memã kum,

—E kum, me aje mýjja mar kêt. 50 Me'õ pydji dja me babê idjaer kunĩ pãnh ty. Kam dja me abenbê me bangràn kêt gu me arým badjumar mex. Me aje ja mar kêt, ane.

⁵¹Be, djām Kajbaj ta ne amikabēn jarē? Kati. Metīndjwýnh kukwakam ne kabēn jarē. Amexja tām kam ne kubē me kadjy Metīndjwýnh mar djwýnh nhō bēnjadjwýr rax. Bēnjadjwýr rax ne Metīndjwýnh mar djwýnh kunimā nhý. Kunimā ýrkam ne arým memā Metīndjwýnh kabēn jarē. Kute memā Jeju me bē idjaer kunī pānh tyk jarēnhkam ne memā Metīndjwýnh kabēn jarē. ⁵²Be, djām me bē idjaerbit pānh dja ty? Kati. Metīndjwýnh kraja amrēbē abenbē me bimānh. Apýnh me bajtem ba djākam me bimānh. Jeju kute amikôt me jao aben pydjimā. Me jadjwý pānh dja ty. 'Ā ne Kajbaj kute Metīndjwýnh kukwakam kabēn jarēnhja.

⁵³Be, krax ne ja. Me kute Jeju bīn kadjy kute aben kabēn marmo krax djā ne ja. Jeju kute akubyn Radjaruo tīn nhō akati jakam.

⁵⁴Nhym kam Jeju kute ja nhijukri me bē idjaer rūnhmā amijo amirīto ba kēt. Kapôt kukrit nokà'ā ar bamā ne arým tē. Kam ne arým krībē Epraīmā tēn bōx ne kôt ba djwýnhmē ro'ā kam ar ba.

⁵⁵Nhym kam me bē idjaer kute aben pydji djā 'ýr. Me kute me kukāmāre nhirôbē mrānhja mar kadjy arým ō akati 'ýr. Kam ne me krāptī: kadjy krīraxbē Djeruxarē'ýr àbir mō. Me kute Mōjdjē kukràdjā kôt Metīndjwýnhmā amijaxwe jarēnhmā ne me mō. ⁵⁶Ne kam arým bōxo dja nhym me rūnh arým Jeju jabej. Ne Metīndjwýnh nhō kikretikam abenmā kum,

—Djām me krāptī kute aben pydji djā nhō akati kadjy mekôt bōxmā? Djā ne ga me ajō ama? ane. ⁵⁷Be, arým me kute Jeju'ā memā karō. Me kadjy Metīndjwýnh mar djwýnh nhō bēnjadjwýrmē me bē pardjēumē ne me arým 'ā memā karōn memā kum,

—Dja ga me ajō Jeju pumūn me imā arē ba me pa 'amý, ane.

Marij kute par'ā kangô pānh rax kapīn.

Mat 26.6; Mak 14.3

12 ¹Me Djeruxarēkam Jeju jabej nhym arým ajte krībē Betanhakam bōx. Betanhakam ne Radjaru ar ba. Amrēbē ne ty nhym Jeju 'ýr bōx ne akubyn ō tīn. Ne jakam Jeju ajte Betanhakam bōx. Nhym amū Djeruxarēkam Metīndjwýnh me irôbē mrānh nhō akati bōx 'ýr. Dja akati amānhkrut ne amānhkrut ne amānhkrut apēx nhym arým akati bōx.

²Nām Jeju Betanhakam bōx nhym arým amykry. Nhym Mata ar arým kum ō kwý krēn djā nhipēx. Ipēx nhym Jeju ar krēno nhý. Mata ne arkum ō kwý krēn djā nhōro dja. Radjarumē ro'ā ne ar àkuro nhý. ³Àkuro nhý nhym Marij arým me kudjý djā kangô ipuja by. Me tyk kadjy ne kudjý djā. Kangô nhidjibē ne nadu. Utī'ā akrekam ne kubē kiru kute ō katē 'ýr ne kam pānh raxkumrēx. Nām ar àkuro nhý nhym Marij arým kangôja byn Jeju par'ā kapī. 'Ā kapī ne amikīo arým par'ā kangô kwý ngrā. Nhym kam arým amū kikre krekôt kudjý prôt ne.

⁴Nhym Djuda Ikadji. Ximāo kute ir ja. Jejukôt ba djwýnhja. Tāmja dja kurē djwýnhmā Jeju kanga. ⁵Marij Jeju par'ā kangô kapī nhym Djuda arkum,

—Je tô, mýkam ne arým kangô mexjao akno? Ne ga ren ar memā kangô ngān ren pānh pi'ók kapī kumex ne aby. Ne ren pānh'ā akrekam denarju kubē

300 ne ren abyn kam ren me ò mỳjja kêt mã angrà, ane. ⁶ Be, djãm Djuda kum me bikênh kaprĩkam ne ã arkum ane? Kati. Àkĩnhĩkam. Kubê ar ò pi'òk kaprĩo ba djwỳnhkam. Ne kam ta amim kwỳo àkĩnh ba. Kam ne ã arkum ane.

⁷ Nhy m Jeju arkum,

— Kwārĩk wānh rā'ā. Mỳj kadjy ne amim kangô dji? Bir, dja ba ty nhy m me arỳm ijadjà. Kute ijā kangô kapĩnkam dja ba ikudjy nhy m me ijadjà. Ja kadjy ne amim kangô dji. ⁸ Ar aje memā mỳjja nhõrmā wānh ne me ò mỳjja kêt ar abu'ā ar ba rā'ā. Dja gar anen arỳm memā mỳjja ngā. Badjwỳ. Djãm arek gwaj baro'ā ar baba rā'āmā? Kati. Nām ã Jeju arkum ane.

⁹ Jeju Betanhakam ar ba: nhy m kam mebê idjaer krāptĩ arỳm kuman 'ỳr bõx. Djãm me kute Jejubit pumũnhmā ne me 'ỳr bõx? Kati. Radjarudjwỳ. Jeju kute Radjaru tyk akubyn o tĩnkam ne me kute adjwỳnhdjwỳ pumũnhmā 'ỳr bõx.

¹⁰ Nhy m be, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ne ar atemā. Nām ar bit kute Radjaru bĩnmā 'ā aben maro nhỹ. ¹¹ Be, mỳkam? Bir, Jeju kute akubyn Radjaruo tĩnkôt mebê idjaer krāptĩ arỳm omũn tu amim Jeju markumrẽx. Nhy m kam me kute omũnh kêt kadjy ar kute Radjarudjwỳ bĩnmā. Nhy m Jeju Betanhakam ar ba nhy m kam 'ā akati. 'Ā akati nhy m Jeju amũ Djeruxarê'ỳr tẽ.

Jeju rax ne Djeruxarēmā àr.
Mat 21.1; Mak 11.1; Ruk 19.28

¹² Nhy m kam me Djeruxarẽkam kukām abenmā kum,

— Arỳm Jeju bõx 'ỳr. Arỳm Jeju bõx 'ỳr, ane. Me krāptĩ kute aben pydji djā nhõ akati kadjy bõxja ne me ã abenmā ane. ¹³ Ne kam mōn bõ kwỳ nhikẽ. Me kute o Jeju kajpar kadjy ne me arỳm kutā mō. Ne kàj bẽ abenmā Jeju mexo àkjør mōn mã memā kum,

— Jejubê ne me banhõ bẽnjadjwỳr rax. Ām mexkumrẽx. Kam me bakĩ:nhkumrẽx. Gê on me bapytā. Gê Bẽnjadjwỳr djwỳnh o kĩnh rax. Kukwakam ne arỳm me bakadjy bõx. Ām mexkumrẽx. Me babê idjaer nhõ bẽnjadjwỳr rax ne arỳm bõx, ane.

¹⁴ Me kute o anhyr kêtĩ ne Jeju mry'ā nhỹ. Nām mry'ā krĩ jabatānh nyremā katon 'ā nhỹ. Amrêbê: ne me Metĩndjwỳnh kukwakam me bakukāmāremā ja jarên memā kum,

¹⁵ “Ē krĩrāxbê Xijāokam me ja, kwārĩk wānh me atĩn prām kêt.

Ota, me anhõ bẽnjadjwỳr rax bõxmā. Dja mry'ā krĩ jabatānh nyre'ā nhỹn me awỳr bõx.”

Nām me ã me bakukāmāremā anen arỳm 'ā pi'òk no'òk ne.

Nhy m me aben djô'ā arênh mō:n arênh mōr tām tã tũ:mrām me bakamingrānyrekam arỳm 'ỳr o bõx. Jeju mry'ā nhỹn arỳm Djeruxarê'ỳr bõxmā tẽmkumrẽx. Djeruxarê nhidji nhikjêbê ne Xijāo.

¹⁶ Nām 'ỳr tẽ nhy m me o àkjør mō. Nhy m kôt ba djwỳnh ar kute omũnh totokbê amim,

—Je tô, mỳj'ã ne me kute Jejuo àkjêrja? anen mar kêt ne. Arỳm Jeju àbir ne ra:xkambit dja ar akubyn pi'òk kôt amijo tèn arỳm kuma. Be, pi'òkkam me kute Jejuo anhỳrmã kôt ne me arỳm jakam ã Jejuo ane. Ja dja ar kuma.

¹⁷Be, Jeju kutã me mörja ne me amrêbê Jeju kute akubyn Radjaruo tĩnkôt omũ. Kute kum kabên nhym kênkre kurũm katorkôt ne me omũ. Ne kam amũ memã 'ã ajarê. ¹⁸Nhym me krãptĩ arỳm kute akubyn o tĩnja man kam arỳm adjwỳnhdjwỳ mekôt Jeju kutã mון kajpa. ¹⁹Me krãptĩ: Jeju kutã mון kajpa. Nhym kam mebê pardjêu arỳm abenmã kum,

—Be ga, pyka kunĩkôt me kunĩ arỳm kute 'ỳr amijo akêxja pumũ. Me baje te: mebê Jeju pyma nhym me mã kum kinhja pumũ, ane.

Amikukãm amityk'ã ujarênh.

Mak 8.34

²⁰Nhym kam me bajtembê kreguja kwỳ ne me me krãptĩ kôt ar ba. Me kute mekôt me kute aben pydji djã nhô akatikam Metĩndjwỳnhmã rax jarênh kadjy ne me bôx ne mekôt ar ba. ²¹Ne kam arỳm Piri'pĩ'ỳr bôx ne kum, “Ba me Jeju pumũ”, ane. Piri'pĩ ne pykabê Garrêjakam krĩraxbê Bexadakam abatãnh djã. ²²Me kum ane nhym amũ Ængre'ỳr bôx ne kum arê. Nhym kam ar ro'ã Jeju'ỳr tèn kum arê.

²³Nhym Jeju arkum,

—Be, arỳm ityk'ã akati bôx 'ỳr. Dja ba me kadjy tyn akubyn itĩn. Ne kam arỳm ira:xkumrêx ne ipyma:. ²⁴Ga, me kute bãygogo 'y krekam arỳm tyk pyrãk. Djãm mrãmri ne arỳm ty? Kati. Ga, 'y ingrôt ne abatãnh nhym arỳm 'ã ô kumexja pumũ. Ne ren me 'y kre kêt nhym ren 'y kajgo rã'ãn àptãr kêtumrêx. Ba ije bãygogo 'y pyrãk. Badjwỳ dja ba ty nhym me arỳm ijadjã. Nhym kam ityk djô'ã arỳm me krãptĩ tĩn. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx.

²⁵Be, me arek pykabêbit ar ba kadjy kute amimarja dja me arỳm tyn akuno. Nãr me kadjy kute amimar kêtja, arek pykabêbit ar ba kadjy kute amimar kêtja dja Metĩndjwỳnh me utã nhym me arỳm kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. ²⁶Be, me imã àpênhja gê me mã ikôt amijo bakumrêx. Kam dja ba nhĩ'ãm ar iba nhym inhô àpênh arek ikôt ar ba. Dja imã apê nhym Ibãm arỳm kãjmã kum rax kamê, ane.

²⁷Ne ajte arkum,

—Be, arỳm idjumar punu iwỳr bôx. Be, mỳj dja ba nê? Djãm ije kum, “Djũnwã, arỳm itokry'ã myt bôx 'ỳr. Itokrybê ipytã”, anhỳrmã? Kati. Ije itokry ja markumrêx kadjy ne ba arỳm tèn bôx. Nãm ã arkum ane. ²⁸Ne ajte Bãmãmã kum,

—Djũnwã, jakam dja ga memã amiraxo amirĩt gê me araxmã kato, ane. Nhym ar arỳm kàjkwa kurũm Bãm kabên ma nhym kum,

—Arỳm ne ba memã iraxo amirĩt. Dja ba ajte memã iraxo amirĩt, ane.

²⁹Nhym ar bu'ã me ku'ê kwỳ arĩk abenmã kum,

—E kum, na ne krikrit, ane.

Nhym me kwỳ arĩk abenmã kum,

—Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'ô ne kum kabên, ane.

³⁰Nhym Jeju memã kum,

—Djãm ba ije kabẽn mar kadjy ne kabẽn kato? Kati. Me ga aje kabẽn mar kadjy. ³¹Be, jakam dja Metĩndjwỳnh me kunĩ axwemã kato. Me ã pỳnhkõt me axwe djàri kum kato. Jakam dja ba pykakam me axwe nhõ bẽnjadjwỳro apan kujaten kumẽ. ³²Dja me kỳjrũm inhõ ba arỳm amiwỳr me kunĩo akẽx, ane. ³³Pĩte'y'ã jêt'ã ne ã memã ane.

³⁴Nhym me kum,

—Nhym bê ne me kute me inhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritukumrẽx bĩnmã. Kritu ne tyk kêtukumrẽxmã nhym me me imã arẽ, Mõjdjê kukràdjà'ã pi'òk no'òk kõt ne me imã arẽ ba me kuma. Be, ga ne ga atemã. Aje me imã, “Ba ije amijo inhĩa dja me kỳjrũm inhõ”, anhỳr kõt ba me arỳm akajgo ma. Be, we aje amijo anhĩjakam mỳj me ajõ ga nã? ane.

³⁵Nhym Jeju memã kum,

—Ga, akamãt kô tykkam me ba punuja pumũ. Me kute amikukãm mỳjja pumũnh kêt kam ne me ba punure. Ba ije memã pry kurwỳ djà pyràk ne memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn nhym me arỳm tu amim markumrẽx ne ba mexkumrẽx. Arek me aro'ã ar ibari dja ga me tu amim imarkumrẽx ne ikabẽn kõt ar amijo aba. Nok ga ren kõt amijo aba kêt ne ren me axwe kõt ajaxwen arỳm aje ajte me akamãt kô tykkam ba punu pyràk. ³⁶Arek me aro'ã ar ibari dja ga me tu amim imarkumrẽx. Ne kam arỳm aje mrãmri ne pry kurwỳ djàkõt me ba mex pyràk, ane. Nãm Jeju memã anen arỳm mã tẽn mebê amijo apdju.

Me kute amim Jeju mar kêt.

³⁷Kute amijo bipdjur kêttri ne me nokrekam mỳjja krãptĩ nhipêx. Nãm te me punu krãptĩo mex nhym me kute amim mar kêtukumrẽx. ³⁸Be, amrêbê: Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn djwỳnhbê Idjaij kute me bakukãmãremã arẽn kõt ne me kute amim mar kêt. Nãm memã kum,

“Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj me'õ ne kute amim ar ikabẽn mar got?

Mỳj me'õ ne kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh djàpẽn pumũnhkam amim mar got?” Nãm ã me bakukãmãremã ane. Nhym me arỳm aben djô'ã arẽnho mō:n arẽnho mōr tãmtã arỳm tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam arỳm 'ỳr o bõx. Jeju te me punu krãptĩo mex nhym me me omũn amim Jeju mar kêtukumrẽx.

³⁹Idjaij kute me bakukãmãremã arẽn kõt ne me me omũn amim Jeju mar kêt. Be, djãm me ta ne me kute tu amim markumrẽxmã? Kati. Me ta ne me te: kute amim marmã. Be, mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ta kute me nomẽ me amako bimràkkam. Kõt ne Idjaij ajte me bakukãmãremã kum,

⁴⁰“Metĩndjwỳnh ne mebê nomẽ amako amrà.

Nhym kam me te memã mỳjja jakre nhym me kukràdjà pumũnh kajgon mã omũnhkumrẽx kêt.

Nhym me te memã mỳjja jarẽ nhym me mar kumrẽx kêt ne. Mã kukràdjà'ã mỳjja kute amijakreja mar kêt. Ne kam iwỳr amijo akẽx kêt ba kam memã axwe jarẽn rã'ã ne kam ije meo mex kêt.

Me amakkre kêt prām kam ne ã meo ane”, ane.

⁴¹ Idjaij ne Jeju mexo umakôt omũ ne 'ã me bakukãmãremã ujarēnh ba. Ne kam ã memã ane. Kam me ta te kute amim Jeju marmã.

⁴²⁻⁴³ Be, djām me rũnh kunĩ ne me amakkre kêt prām? Kati. Me kwỳ kute tu amim markumrēx. Djām me kwỳ ja kute memã amijo amirĩt? Djām me kute memã kum,

—Arỳm ne ba tu amim Jeju markumrēx, anhyro amijo amirĩt? Kati. Mebê pardjêu kabēn pymaje ne me kute memã amijarēnh kêt. Be, mỳkam? Bir, me amim,

—Dja ba amijarēnh kêt nhym me imã imex jarēnh rã'ã. Ba ren Jeju'ã memã amijarē nhym ren me arỳm imã ijaxwe jarēn me nêje bôm imē. Ne ren kam ajte me bikprõnh djākam me ro'ã ikrĩ kêt, anhyro ba. Me kute amim anhyrkam ne me kute memã amijarēnh kêt ne. Djā ne Metĩndjwỳnhbit kute memã mex jarēnhja me kum kĩnh? Kati. Pykakam me axwe kute memã mex jarēnhja ne me kum kĩnh. Jabit ne me kum kĩnh.

⁴⁴ Nhym kam Jeju kàj bē memã kum,

—Djām me aje tu amim imarkumrēxkam ne ga me aje bajbit imar? Kati. Me aje amim imar o ne ga me aje amim ijanor djwỳnh mar. ⁴⁵ Me aje ipumũnh o ne ga me aje ijanor djwỳnhdjwỳ pumũnh. ⁴⁶ Ga, me kute akamàt kô tykkam pry kurwỳ nhym pry arỳm amirĩtkumrēxja pumũ. Nhym me arỳm ba mexkumrēx. Badjwỳ ne ba memã Metĩndjwỳnh kabēn jarē. Nhym me kwỳ ĩ pỳnhkôt kute tu amim kabēn markumrēx ne kôt kute amijo baja ne me arỳm axwe kêt ne kute amijo ba mexkumrēx. Ne ajte kute akamàt kô tykkam me ba punuja pyrāk prām kêtumrēx.

⁴⁷ Me ajō aje ikabēn mar kajgon amim imar kêt kam djām on ije amã ajaxwe pãnh jarēnhmã? Me anhĩ pỳnhkôt ajaxwe djāri pãnh jarēnhmã? Djām on pãnh atokrymã? Kati. Djām ije memã axwe pãnh jarēnh nhym me pãnh tokrymã ne ba bōx? Kati. Ije pykakam me kunĩ axwebē me utarmã ne ba bōx. ⁴⁸ Be, me ajō aje ikangan amim ikabēn mar kêt kam me'ō dja amã ajaxwe pãnh jarē. Me kunĩ kute aminhinomã amimēnh djā nhō akatikam dja kàjkwakam Metĩndjwỳnh amã, “Aje amim Ikra mar kêt kam ajaxwekumrēx”, ane. Dja amã ane ga arỳm ajaxwe pãnh atokry.

⁴⁹ Mỳkam dja ã amã ane? Bir, djām ba ikabēn ne ba me amã arē? Kati. Ibām ne ikabēn'ã imã karō ba arỳm me amã arē. Kam dja Ibām ta amikabēno ngryk ne me ajomã ajaxwe pãnh jarē. ⁵⁰ Ibām ne imã, “Dja me tu amim amarkumrēx ne arỳm ikôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne”, ane. Tãm ne ba ije markumrēx. Kam Ibām kute imã kabēn jarēnh kôt ne ba memã arē. Nãm ã Jeju memã ane.

Kute ar par ku'õnh.

13 ¹ Be, arỳm Metĩndjwỳnh me bakukãmãre nhirôbē mrãnh nhō akati 'ỳr. Mebê idjaer kunĩ kute aben kajmã'ã me irôbē mrãnh djā mar kadjy aben pydji djā nhō akati 'ỳr. Jeju arỳm kute pykakam mebē àbir 'ỳr.

Bãm'ÿr àbir 'ÿr. Ja ne arÿm kute mar. Arÿm ne kum pykakam ò me ja jabê:. Nhyim te me amakkre kêt arÿm kute bîn 'ÿr nhyim kum ò me abê rã'ã.

²Arÿm ar kute ò kwÿ krên parkam nhyim Djuda kute Jeju kanga 'ÿr. Ximão ne Djuda dji. Djuda ja nhidji nhikjêbê ne Ikadji. Nãm kute kurê djwÿnhmã kanga 'ÿr. Xatanaj ne 'ã kum apnê nhyim kute memã kanga 'ÿr. ³Bãm arÿm kute Jejumã ò mÿjja kunĩ kanga nhyim arÿm Bãmbê Metĩndjwÿnh kurũm rwÿk ne kam akubyn 'ÿr àbir 'ÿr. Ja ne Jeju arÿm kute mar. ⁴Nãm kuman kam kàjmã dja. Ar ò kwÿ krên parkam kàjmã djan ò kubêkà krākào pôx ne adjuw. Ne me'ã ngò ngrà djà byn arÿm o amikrax kupu. ⁵Ne kam arÿm ngôn purortikam ngò run kam arÿm kôt ba djwÿnh par ku'õnhmo krax. Ar par ku'õnho tẽ:n mã me'ã ngò ngrà djào ar par'ã ngò ngrà. O amikrax kupu rã'ãn o ar par'ã ngò ngrà.

⁶Nãm ar par ku'õnho tẽ:n kam arÿm Ximão Pedru'ÿr bôx. Nhyim kum, —Je, djãm ba dja ga ipar ku'õ? ane.

⁷Nhyim Jeju kum,

—Jakam aje idjâpênh mar kêt. Dja ba ï amã arê ga ama, ane.

⁸Nhyim kum,

—Be kati. Aje ipar ku'õnh prãm kêtumrêx, ane.

Nhyim kum,

—Dja ba apar ku'õnh kêt ga arÿm ikôt aba kêt, ane.

⁹Nhyim kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh. Djãm iparbit? Inhiqramê ikrãdjwÿ dja ga ku'õ, ane.

¹⁰Nhyim kum,

—Be, gar arÿm adjwÿrkam arÿm ar anhi mex ba kam ije ar aparbit ku'õnhmã, ane. Ne kam ar axwe kêt'ã arkum,

—Be, arÿm ar amex. Djãm ar akunĩ ne gar amex? Kati. Ar ajò apydji ne ga amex kêt, ane. ¹¹Arÿm kute amikukãm kurê djwÿnhmã kanga djwÿnh markam ne arkum,

—Djãm ar akunĩ ne gar amex? Kati, ane.

¹²Ne kam arÿm ar par ku'õnh pan kam kà jangijn kam nhÿn arkum,

—Be, mÿkam ne ba ar apar ku'õ? Djã ne gar ama? ¹³Bir, gar imã, “Ujarênh djwÿnh, Bênjadjwÿr djwÿnh”, anhÿro aba. Be, mrãmri ne gar imã arê. Ibê tãm. ¹⁴Ibê ar anhô Bênjadjwÿr djwÿnh ne ibê ar anhô ujarênh djwÿnhkam ne ba arÿm amijo ingrin amijo ikâtàm ne arÿm ar amã apê. Ar akajgo mex, ar akâtàmmã ne ba apên arÿm ar apar ku'õ. Djãm ar ajò aje, “Be, ba ne ba irax. Ije me kajgomã idjâpênh prãm kêt”, anhÿrmã? Kati. Ar gadjwÿ aben par ku'õ.

¹⁵Be, mÿj kady ne ba ar apar ku'õ? Bir, dja gar ipumün ikudjwa arÿm amijo angriren akâtàm ne abenmã apê. Ja kady ne ba ar apar ku'õ.

¹⁶Imã adjâpênhkam djãm aje araxo ijakrenh got? Ije ajanorkam djãm aje araxo ijakrenh got? ¹⁷Ar aje araxo ijakrenh kêtka dja gar amijã ije ar apar ku'õnhja man ikudjwa amijo angriren amijo akâtàm ne abenmã apê. Dja gar amijo anen arÿm akĩnhkumrêx.

Djuda kute memã Jeju kanga kukãm arkum 'ã ujarênh.

Mat 26.21; Mak 14.18; Ruk 22.21

¹⁸Be, djã ne ba ar akunĩmã ikabên jarê? Kati. Djãm ar akunĩ amex? Kati. Ije ar anhi pñnhkôt amijo ar apytâr ba arým ije ar amar. Nhym be, ar ajô dja ga amã ikurê. Amrêbê: ije amikukãm arênh kôt dja ga amã ikurê. Nã bãm me bakukãmãremã kum,

“Gwaj baro'ã badjàkur'ô dja kum ikurê”, ane.

Nã bãm ã memã ane nhym me arým 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym me aben djô'ã arênh mō. Arênh mōr tãmtã tũ:mrãm arým iwýr o bôx. Gwaj baro'ã badjàkur'ô dja kum ikurê. ¹⁹Ar ajô amã ikurê kêtri ba arým pi'ôkkam ar amã ikabên jarê.

Be, mýj kadjy? Bir, dja gar ajô amã ikurê kôt arým omũn kam arým akubyn amijo tẽn pi'ôkkam ikabênja ma. Anhýr djwýnhãm ikabên ja ma. Ne kam arým amim, “Mrãmri kôt ne amikukãm arênhkumrêx. Jejubê ne Bẽnjadjwýrbê kumkatibê Kritukumrêx”, ane. Dja gar ã anen tu amim imarkumrêx.

²⁰Be, godja ba amũ me ano nhym me me'ýr bôx nhym me arým amim me kabên man kam arým kôt badjwý amim ima. Ne kam arým kôt amim kute ijanor djwýnhdjwý ma. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx, ane.

²¹Jeju arkum anen arým umar punure ne. Ne kam arkum arênh amirĩtkumrêx ne arkum,

—Be, mrãmri dja gar ajô ikurê djwýnhmã ikanga. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx, ane.

²²Nhym kôt ba djwýnh te kute marmã abenkam no tyn nhýn amim,

—Je tô, mýj me'ô'ã ne ane? ane. ²³Be, kôt ba djwýnh'ô ne Jeju târi nhý. Jeju kum abêja. ²⁴Nhym Ximão Pedru jãnh nhýn amũ Jeju târi ýrja'ýr akêx ne ar aktã aben pumũ. Ne kam kute ar 'ô jabej Jeju kukjêrmã Pedru kum inhuo Jeju jakre.

²⁵Nhym arým Jeju'ýr ajkamên kum,

—Bẽnjadjwýr djwýnh, nhym nã? Ar imã arê bar kuma, ane.

²⁶Nhym kum,

—Dja ba ômrômã djwý jadjàn amũ kum kungã ga arým ar 'ô pumũ, ane. Ne kam arým kum adjàn amũ Djudamã kungã. Djuda nhidji 'ôdjwýbê ne Ikadji. Ximão 'ôdjwý ne Djuda dji. ²⁷Nãm kum kungã nhym Xatanaj arým Djudamã wadjàn 'amýnh týt ne. Nhym kam Jeju arým kum, “Ajrã, amibêx”, ane.

²⁸Nhym kôt ba djwýnh kute kabên mar kajgon mýjja'ã Jeju kute kum kabên jarênhja ar kute mar kê. ²⁹Djudabê ne ar ô pi'ôk kaprĩo ba djwýnh. Ne kam ar kwý arĩk amim,

—Bãrãm kute gwaj banhô kwý krên djã'ô byrmã ne ano. Me krãptĩ kute aben pydji djã nhô akati kadjy kute mýjja byrmã ne ano. Nãr, kute me ô mýjja kêtãm mýjja kwý nhôrmã ne ano, ane. ³⁰Nãm Jeju kum djwý ngã nhym arým kubyn mã kadjy katon tẽ. Arým akamãtkam ne tẽ.

Pedru 'ëxnhĩ kukām kute kum arēnh.

Mat 26.31; Mak 14.26; Ruk 22.31

³¹Djuda kato nhym Jeju arým kôt ba djwýnhmã kum,

—Ije amijo inhĩ ne ar ibaja dja me jakam arým iraxmã kato ba memã irax. Nhym kam me arým ikôt kâjkwakam Metĩndjwýnh raxmã kato.

³²Nhym kam arým memã ra:x ne uma:n kam arým amiraxo badjwý ijo rax. On dja ijo ra:x ba ipyma:.

³³Akmere ar, gwaj baro'ã ar babaja arým kêt 'ỳr. Dja gar ijabej ar aban te idjãm djà'ỳr abôx prãmje. Nã bãm ã mebê idjaer rũnhmãdjwý ane. Ar gadjwý ba arým ã ar amã ane.

³⁴Be, ba ar amã 'ã karõ. Ikabẽn ny ne ba ije ar amã arēnhmã. Dja gar aman mã kôt amijo aba mex ne amã aben jabê. Kute imã ar ajabê pyrãk ã ar amã aben jabêo ane. ³⁵Nhym kam me kâtãm kunĩ arým ar ajã abenmã kum, “Be, Jejukôt ba djwýnhkumrêx ne wã. Ga, arkum aben jabêwã pumũ.” Dja me ã ar ajã abenmã ane. Nãm ã Jeju arkum ane.

³⁶Nhym Ximão Pedru kum,

—Bẽnjadjwýr djwýnh, jãm ne ga atēmmã? ane.

Nhym kum,

—Bir, dja ba tẽ ga arým te on idjãm djà'ỳr ikôt atēm prãmje. Kam dja ga tũmrãm arým ikôt tẽ, ane.

³⁷Nhym Pedru arĩk kum,

—Bẽnjadjwýr djwýnh, mýkam dja ba te on adjãm djà'ỳr akôt itēm prãmje? Dja me kum abĩn prãm ne ikumrêx ibĩn kam abĩ, ane.

³⁸Nhym kum,

—Djãm me kute akumrêx abĩn ne kam ibĩnmã got? Be, dja me ijo mō, ga ôkrẽn'ãnh kâr kêttri amijã maje ajêxo amãnhkrut ne ikjêkêt ne ijã memã kum, “Kati. Ije me'ôwã pumũnh kêtumrêx”, ane. Nhym arým ajã ôkrẽn'ãnh kã. Mrãmri ne ba amã ja jarēnhkumrêx. Nãm ã kum ane.

Kute kôt ba djwýnhmã tỳx jadjär.

14

¹Ne kam ajte arkum,

—Kwãrĩk wãnh ba ar akadjy tẽ gar axwe amikam adjumar kêt. Dja gar tu amim Metĩndjwýnh markumrêx. Badjwý dja gar tu amim imarkumrêx. ²Onĩ Ibãm nhõ kikretikam me ũrkwã krãptĩ. Djã ne ren kêt ba ren arým ar amã, “Kati, kêt”, ane. Nhym be, kati. Mrãmri ne Ibãm nhõ kikretikam me ũrkwã krãptĩkumrêx. Ba arým 'ỳr itēmmã. Dja ba 'ỳr tẽn 'ỳr bôx ne arým ar akutêp ar amã anhũrkwão mex. ³Dja ba ar anhũrkwão mex kadjy tẽ:n kam akubyn ajte ar awýr bôx. Ne kam arým mã amikôt ar adjan ar ajo tẽ. Be, mýj kadjy? Bir gwaj arek baro'ã ar baba kadjy. ⁴Be, idjãm djà gar arým ama. 'Ỳr ipry gar arým ama. Kwãrĩk wãnh axwe amikam adjumar kêt, ane.

Memã pry'ã ujarênh.*Kar 4.12*

⁵Nhym Tôme arÿm kum,

—Jãm atêmmã ja ar ije mar kêt ne ar ije apry kraxdjwÿ omũnh kêt.
Mÿj dja bar nẽn kum ikato? ane.

⁶Nhym Jeju kum,

—Bir, ba mrãmri ije 'ÿr me pry pyræk. Dja me tu amim imarkumrêx ba arÿm Ibãm'ÿr meo bõx. Bajbit ije memã katàt ikabẽn jarênhkumrêx ne ije memã tĩn jangjênh nhym me Ibãm kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Djãm Ibãm'ÿr me o bõx kadjy me'õdjwÿ? Kati. Bajbit ne ba 'ÿr meo bõx. ⁷Ne ga ren ar aje imarkumrêx ne ren arÿm Ibãmdjwÿ ma. Be, arÿm ba ar amã arê gar arÿm aman omũ, ane.

⁸Nhym Piriپی kum,

—Bẽnjadjwÿr djwÿnh, ar imã Abãm jakre bar omũ. Ne kam arÿm ikĩnh ne, ane.

⁹Nhym Jeju kum,

—E kum Piriپی, djãm gormã ne ga ikôt ar aban aje imarn ipumũnhja kêt? Be, me kute ipumũnh o ne me arÿm Ibãmdjwÿ pumũ. Mÿkam ne ga imã, “Ar imã Abãm jakre bar omũ”? ane. ¹⁰Be, Ibãmmê ne bar itipdjĩn ar iba. Djãm aje amim imar kêt? Ije ar amã ikabẽn jarênhja ba ba ije arênh kêt. Djãm ba ne ba idjãpênh ar iba? Kati. Ibãm ne ar ijo ban àpênh ar ba. ¹¹Be, Ibãmmê ne bar abenã itypdjĩn ar iba. Ja dja gar aman tu amim imarkumrêx. Nàr idjãpênhkôt imã akaton tu amim imarkumrêx.

¹²Me kute tu amim ikamnhĩxkumrêx gêdja me idjãpênh o apê. Gêdja me àpênh o ijakre. Be, mÿkam? Bir, arÿm Ibãm'ÿr itêmkam dja me àpênh o ijakrenh mex ne. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx. ¹³Dja gar amijo Metĩndjwÿnhmã a'wÿ. Tu amim imarkumrêx ne kum amijo a'wÿ ba kam ar aje kum arênh kôt ã ar amã o ane. Be, mÿj kadjy? Bir, dja ba kôt memã Ibãm ra:xo amirĩt. Ja kadjy dja ba ar aje kum arênh kôt ã ar amã o ane. ¹⁴Ikukwakam dja gar kum mÿjja kunĩo a'wÿ ba kam ar aje kum arênh kôt ã ar amã o ane.

Arkum Metĩndjwÿnh Karõ'ã ujarênh.*Kar 2.2*

¹⁵Gar mrãmri amã ijabê jabej mã ikabẽn man kôt ar amijo aba. Ije amrãnh mex'ã ar amã karõ kôt dja gar amijo aba. ¹⁶Dja ba kam arÿm ar ajo Ibãmmã a'uw nhym arÿm ar amã ajo kĩnh djwÿnh 'õdjwÿ jano. Nhym kam arÿm arek ar aro'ã ar ba rã'ã: rã'ã ne. ¹⁷Karõ dja ar amã ano. Karõ kute katàt memã ikabẽn jarênhkumrêx. Me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtjamã dja Karõ janor kêt. Be, mÿkam? Bir, mebê Karõ bipdjur nhym me kute mar kêt kam dja memã anor kêt. Ar ga ne gar atemã. Arÿm aje mar. Karõ arek ar aro'ã ar bakam aje mar. Dja arek ar aro'ã ar ba rã'ã.

¹⁸Djãm ije ar amã inhírer gar aje me 'uwtĩ pyræk ne akaprĩn ar abamã? Kati. Ba dja ba mrãmri ar awÿr ibõxkumrêx.

¹⁹Dja ijã akati ngrêre ba arÿm me kum ikĩnh kêtjabê amijo apdju. Ar gajbit dja ba ar abê amijo ibipdjur kêt. Itĩnkôt dja gar gadjwÿ atĩnkumrêx.

²⁰Kam dja gar amim, “Be, mrãmri ne Jeju Bãmmê tipdjin ar ba. Badjwÿ ne ba Jejumê itipdjin ar iba. Jejudjwÿ ne imê tipdjin ar ba.” Djã gãm ar ã amim ane. ²¹Mÿj me'ô ne mrãmri kum ijabêkumrêx? Bir, ba ne ba me kute katât amijo ba'ã memã karô. Dja me kam amim ikabên man kôt ar amijo ba. Me ja ne me mrãmri kum ijabêkumrêx. Dja me mrãmri kum ijabêkumrêx nhym Ibãmdjwÿ arÿm kum me abê. Badjwÿ dja ba imã me abên arÿm ikabêno memã amijo amirĩt nhym me arÿm mrãmri imarkumrêx, ane.

²²Nhym Djuda 'ôdjwÿ. Djãm Djuda Ikadjĩ? Kati. Djuda 'ôdjwÿ Jejumã kum, —Be, mÿkam dja ga ar bajbit ar imã amijo amirĩt? Mÿkam dja ga me kunĩmã amijo amirĩt kêt? ane.

²³Nhym Jeju kum,

—Bir, me kum ijabê dja me ikabên man kôt ar amijo ba. Nhym kam Ibãm arÿm kum me abê bar kam arÿm me'ÿr bôx ne ar meo iba. ²⁴Nhym be, me kum ijabê kêtja dja me ikabên mar kêt ne kôt amijo ba kêt ne tu ate krãn amidjwÿnhbit ma. Be, ije ar amã ikabên jarênh gar aje marja djãm ba ikabên? Kati. Ibãm kute ijanor djwÿnh kabên ne ja.

²⁵Gwaj baro'ã ar babari ne ba ar amã ikabên ja jarê. ²⁶Dja ba mã tẽ nhym ar ajo kĩnh djwÿnh arÿm ar amã ikabên jarê. Metĩndjwÿnh Karôja tãm dja arÿm ar amã arê. Ije amrêbê ar amã ikabên jarênh ja kunĩkôt dja ar amã arê. Kàjkwakam Ibãm dja ar amã Karô jano nhym arÿm bôx ne ar amã ikabên jarê. ²⁷Itêm tekrekam dja gar ikabênkôt adjumar mex. Idjumar mex kôt adjumar mex. Djãm me kum ikĩnh kêtja kabênkôt adjumar mexmã? Kati. Tãm ne kajgo. Ba ikabên kôt dja gar adjumar mex ne mrãmri adjumar mexkumrêx. Kwãrik wãnh amikukãm axwe adjumar ne atĩn prãm kêt.

²⁸Ôbê ne ba arÿm ar amã, “Dja ba mã tẽn kam akubyn ajte ar awÿr tẽn bôx”, ane. Ga ren ar mrãmri amã ijabêkumrêx ne ren akĩnhkumrêx. Ije ar amã Ibãm'ÿr idjàbir jarênh ar aje markam ne gar ren akĩnhkumrêx. Be, mÿkam? Bir, kàjkwakam Ibãm kute raxo ijakrenhkam. ²⁹Be, jakam ba arÿm ar amã arê. Idjàbir kêttri ba ar amã arê. Dja ba wabi gar kam ikabênja man arÿm tu amim imarkumrêx.

³⁰Jakam dja ba arÿm ar amã ikabên jarênh kwÿ ngri. Be, mÿkam? Bir, arÿm Xatanaj bôx 'ÿr. Me kum ikĩnh kêtja nhô bẽnjadjwÿr iwÿr bôx 'ÿr. Djãm iwÿr bôxkam kute ijo bamã? Arkati. ³¹Dja ba Ibãm kabên kôt ar amijo iba. Ibãm kute imã 'ã karô kôt ar amijo iba nhym kam me kum ikĩnh kêtja arÿm ima. Dja me amim, “Mrãmri kum Bãm jabêkumrêx”, ane. Tãm dja me kuma. Kàjmã ar dja. Gwaj on 'ÿr. Nãm Jeju ã kôt ba djwÿnhmã ane.

Kute amikukràdjà'ã akrô jakren 'ã ujarênh.

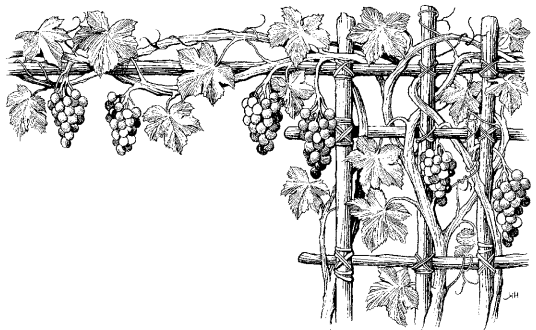
15 ¹Ne kam apÿnh akrô kukràdjà'ã ajarênh arkum,
—Be ga, atemã akrô djôja pumũ. Ba ne ba ije akrô bàri pyræk.
Ibãm ne kute akrôo djuw mex djwÿnh pyræk. Ar ga ne gar aje akrô
bàrikam apÿnh pa pyræk.

²Ga, akrôo djuw mex djwÿnh kute akrô pa kajgo rênha pumũ. Pakam ô kêtka
ne kurê. Ibãmdjwÿ kum me kute imar kajgo kÿnh kêt ne wãnh me kanga. Mÿkam?
Bir, me kute imar kajgo ne ukapřĩ kêt ne axwe ar ba. Kute mrãmri ne akrô pakam
ô kêt pyræk. Kam ne wãnh me kanga. Ga, akrô pa kwÿkam ôja pumũ. Nhy
m o
djuw mex djwÿnh kute 'ã ingrã kajgodjwÿ rênha. Akrô pakam ôbit krãptĩ kadjy
ne
kurê. Ibãmdjwÿ kum me kute tu amim imarkumrêxã kÿnh. Ne kam arÿm me
bê
mÿjja kajgo kunĩ kurê. Mÿj kadjy? Bir, dja me amim imar 'ãno djan mÿjja
kajgo
mar kêt. Ne kam arÿm ukapřĩ:n katàt ar amijo ba. Ne kam mexkumrêx kute
akrô
pakam ô kumexkam mexkumrêx pyræk. Ja kadjy ne me
bê mÿjja kajgo kunĩ kurê.

³Be, ar aje akrô bàrikam apÿnh pa pyræk. Arÿm ar amex. Ije ar amã
ikabên jarênhkôt arÿm ar amex. ⁴Dja gar arek ijamÿnh tÿxkumrêx ne tu
amim imar tÿxkumrêx ne ijã adjukanga kêtka
mexrêx. Badjwÿ dja ba arek ar ajamÿnh tÿxkumrêx. Djãm akrô pa arek akrô bàri
'amÿnh kêtka
m o got? Arkati. Ar gadjwÿ dja gar ijamÿnh kêt ne ijã adjukanga djãm kam
amex? Kati. Te amex prãmje kute akrô pakam ô kêtka
mex kêt pyræk.

⁵Ba ije akrô bàri pyræk. Ar ga ne gar aje bàrikam apÿnh pa pyræk.
Dja gar arek ijamÿnh tÿx ne tu amim imar tÿxkumrêx ne ijã adjukanga
kêtka
mexrêx. Ba badjwÿ dja ba arek ar ajamÿnh tÿx. Kam dja gar katàt
ar amijo aban adjukapřĩn amexkumrêx kute akrô pakam ô mexkumrêx
ne kumexja pyræk. Djãm aje amim imar kêtka
mex prãm got? Dja ga ijã adjukangan arÿm te amex prãmje. ⁶Dja me amim imar rerekren
ijã
ukanga nhy Metĩndjwÿnh arÿm wãnh me kanga. Ga, akrô pa ate bàri'ã
arij nhy
m o djuw mex djwÿnh kute rênha ne wãnh rênha nhy arÿm ngràja
pumũ. Nhy
kam me kute o atom ne kuwykam rênha nhy xêtja pumũ.

⁷Gêdja gar arek ijamÿnh tÿx ne tu amim imarkumrêx
ne ijã adjukanga kêt ne tu amim ikabên mar tÿxkumrêx
nhy kam Ibãm arÿm akabênkôt ã amã o ane.
Dja gar amã mÿjja kÿnh ne kum o a'uw nhy arÿm
akabênkôt ã amã o ane. ⁸Dja gar amexkumrêx ne katàt ar
amijo aban adjukapřĩ kute akrô pakam ô mexkumrêx ne

(Djuão rax 15.1-10)

kumexja pyrāk. Nhym me amex ja pumũn arỳm Ibām raxmã kato. Dja gar ă amijo anen arỳm abê ikôt aba djwỹnhkumrêx.

⁹Imă ar ajabê kute mrāmri ne Ibām kum ijabê pyrāk. Dja gar tu imă ar ajabêja markumrêx ne ar amă ijabê'ă adjukanga kêt. ¹⁰Gêdja gar mă ikabênja man kôt ar amijo aba. Ije ar amă katât aje amijo aba'ă karôkam ikabênja man kôt ar amijo aba. Ne kam arỳm ar amă ijabê'ă adjukanga kêt. Ga, ije Ibām kabên kôt amijo ibaja pumũ. Ba kam imă Ibām jabê'ă idjukanga kêt.

¹¹Be, mỳj kadjy ne ba ar amă ikabên ja jarê? Bir, dja gar ikabên man arỳm ikĩnh akĩnh. Akĩnh ne akĩnh rã'ăn akĩhtire. ¹²Be, ar amă aben jabêmă ne ba abenă ar amă karô. Amă aben jabê kute mrāmri ne imă ar ajabê pyrāk. ¹³Djăm ije inhôbikwa kadjy itykkam imă inhôbikwa jabê ngri got? Imă abêo katât me kunĩ jakre. ¹⁴Dja ba ar amă katât aje amijo aba'ă karô gar ikabên man kunĩkôt ar amijo aba ba arỳm ar ajo inhôbikwakumrêx.

¹⁵Djăm jakam ije ar amă, “Inhô àpênh”, anhỹrmă? Kati. Ne ga ren ar abê inhô àpênhbit ba ren ar amă adjàpênh djàbit jarê gar ren jabit man ren kam aje ikabên kunĩ mar kêt. Nhym be, kati. Ibām kute imă kabên jarênh ja ba arỳm ar amă kunĩ jarê. Ije ar amă Ibām kabên kunĩ jarênhkam arỳm ije jakam ar amă, “Inhôbikwa”, anhỹrmă.

¹⁶Djăm ar ga ne gar amijo ipytă? Kati. Ba ne ba amijo ar apytàn arỳm ar adjàpênh djà'ă ar amă karô. Be, mỳj kadjy? Bir, dja gar katât ar amijo aban adjukapřikumrêx ne memă ijă adjujarênh mō. Ne kam arỳm Metĩndjwỹnhmă amexkumrêx rã'ă. Kum amexkumrêx rã'ă ne arỳm aje mrāmri ne akrô pakam ô mexkumrêx ne kumexja pyrāk. Ja kadjy ne ba adjàpênh djà'ă ar amă karô. Mỳj kadjy dja gar ă amexo ane? Bir, dja gar ikukwakam mỳjja'ă Ibămmă a'uw nhym arỳm ă ar amă o ane. Ar aje kum arênh kôt ă ar amă o ane. Ja kadjy dja gar ă kum amexo ane. ¹⁷Ar amă aben jabêmă ne ba abenă ar amă karô.

Me kum Metĩndjwỹnh kĩnh kêtja'ă ujarênh.

Mat 10.16,22; Dju r 7.7; Pir 1.29; A Xim 3.12; Dju k 3.13

¹⁸Be, dja me kum Metĩndjwỹnh kĩnh kêtja kum ar akurê jabej. Ikumrêx ne me ă kum ikurêo ane. Ja dja gar ama. ¹⁹Ne ga ren ar me kum ikĩnh kêtja jaxwe kôt ajaxwe nhym ren me kum ar ajabê ne. Nhym be, kati. Me axwe kôt ajaxwe kêt. Ba ne ba amijo ar apytàn mebê amikôt ar apumjuw. Kam ne me kum ikĩnh kêtja kum ar akurê.

²⁰Ba arỳm ar amă, “Ar abê inhô àpênhkam djăm aje araxo ijakrenh got”? ane. Djăm ar aje araxo ijakrenh got gar amim, “Kati. Dja me ijo bikênh kêt”, anhỹro aba? Kati. Ikôt dja me ar ajo bikênhkumrêx. Nhym be, me kwỹ kute amim ikabên mar kôt dja me amim ar akabëndjwỹ ma. ²¹Be, mỳkam dja me ar ajo ajkê? Bir, ikôt ar abakam. Me kute ijanor djwỹnh mar kêtka dja me ar ajo ajkê. ²²Ne ba ren me'yr ibôx kêt ne ren memă ikabên jarênh kêt nhym Metĩndjwỹnh ren memă axwe jarênh kêt. Nhym be, kati. Arỳm ne ba me'yr bôx ne memă ikabên

jarê nhym me kute amim imar kêt. Kam dja mrãmri memã axwe jarênhkumrêx. Jakam dja me te Metĩndjwýnhmã kum, “Kati. Ijaxwe kêt”, anhỹrmã.

²³ Be, me kum ikurêja kum Ibãmdjwý kurê. ²⁴ Ne ba ren ije me nokrekam mýjja pumũnh kêt kwý nhípêx kêt nhym ren me omũnh kêt nhym Metĩndjwýnh ren memã axwe jarênh kêt. Nhym be, kati. Arým me kute omũnhkam ne me kum ikurên kum Ibãmdjwý kurê.

²⁵ Me kum ikurêja'ã ne me bakukãmãre amrêbê: pi'òk no'òk ne. Ba ne ba kam amikukãm memã kum,

“Ajmã ije meo kêtka ne me kum ikurê.”

Nã bãm ã memã ane nhym me arým kukràdjàkam 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym kam me aben djò'ã arênh mō:n arênh mōr tãmtã arým iwýr o bōx. Tũ:mrãm iwýr o bōx. Nhym me kamingrãnyre arým kum ikurê. Ajmã ije meo kêtka me kum ikurê.

²⁶ Be, dja ba Ibãm 'ýr wabin 'ýr bōx ne arým ar amã ar ajo kĩnh djwýnh jano, ar amã Metĩndjwýnh Karō jano. Ta dja katàt memã kabên jarênhkumrêx. Ibãm kurúm dja tẽ. Dja ba ar amã ano nhym bōx. Ne kam kute ipumũnh kôt arým ar amã ijã ajarê. ²⁷ Ar gadjwý gêdja gar ijã memã adjujarênh aba. Idjãpênh kraxkôt iro'ã ar abakam aje ipumũnh kôt memã ijã adjujarênh aba.

16 ¹ Ar aje ibê amijo akêx kêt kadjy ne ba ar amã ikabên jarê. ² Me bikprõnh djàkam dja me ar akangan me nêje bõm ar amê. Ne arik ar ajã amim, “Dja ba ar kupa nhym kôt Metĩndjwýnh arým kum ikĩnhkumrêx”, anen arým ar abĩ. ³ Me kute Ibãmmê ar imar kêtka dja me ã ar ajo ane.

⁴ Djãm amrêbê ne ba ar amã ikabên ja jarênh tẽ? Kati. Gwaj baro'ã ar babari ne ije ar amã arênh kêt. Ajbir ne ba ar abê idjãbir kutã ar amã arê. Dja ba wabi nhym me arým ar ajo bikênh ba. Kam dja gar akubyn ije ar amã ikabên jarênh ja'ýr amijo bōx ne arým aman amim, “Be, mrãmri kute imã arênh kôt ne me arým jakam ã ijo bikênh bao ane”, ane.

Metĩndjwýnh Karō kute ò me jao bamã.

⁵ Jakam ba arým kute ijanor djwýnh'ýr idjãbirmã. Kam ne gar aje imã, “Jãm dja ga tẽ”? anhỹr kêt. ⁶ Be, mýkam? Bir, ba ije ar amã idjãbir jarênh gar akaprĩ raxkam ne gar aje ikukjêr kêt. ⁷ Kwãrik wãnh ar akaprĩ kêt. Dja ba wabin arým ar amã ajo kĩnh djwýnh 'òdjwý jano. Metĩndjwýnh Karō jano nhym ar awýr bōx gar adjumar mexkumrêx. Ba ren idjãbir kêt nhym ren Karō ar awýr bōx kêt. Nhym be, kati. Dja ba idjãbirkumrêx ne ar awýr anorkumrêx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarênhkumrêx.

⁸⁻¹¹ Mrãmri dja Metĩndjwýnh Karō pykakam bōxkumrêx. Ne kam ta arým mã pykakam me axwemã kum, “Mrãmri ajaxwekumrêx”, anhỹro ba. Nhym kam me arým kôt amijaxwe maro ba. Be, mýkam? Bir, me kute amim imar kêtka ne me axwe. Dja Metĩndjwýnh Karō ta arým mã memã kum, “Jeju katàt kute amijo bakumrêx”, anhỹro ba. Nhym kam me arým kôt ikatàtkumrêx maro ba.

Be, mỳkam? Bir, Ibām'ỳr idjàbir gar aje ipumũnh kêt kam dja me mrãmri ikatàtkumrêx maro ba. Dja Metĩndjwỳnh Karõ ta arỳm mã memã kum, “Dja ga ajaxwe pãnh atokry”, ane. Nhyam kam me arỳm kôt amimaro ba. Be, mỳkam? Bir, dja me kum ikĩnh kêtja nhõ bẽnjadjwỳrbê Xatanaj tokry. Axwe pãnh tokry. Dja me ja man arỳm amimaro ba, amijaxwekam pãnh tokry mã maro ba.

¹²Be, ba te ije ar amã ikukràdjà kumex jarẽnh prãmje. Ar aje ikukràdjà kumex mar kadjy ne gar ajamak mex kêt rã'ã. ¹³Kwãrik wãnh rã'ã. Dja ĩ Metĩndjwỳnh Karõ bõx. Kute memã katat kabẽn jarẽnhkumrêxja bõx. Ne kam arỳm ar ajo ba gar ikabẽn katat kunĩ ma. Djãm ta ne kute amikabẽn jarẽnhmã? Kati. Ba dja ba kum arẽ nhyam arỳm ar amã kute ikabẽn marja jarẽ gar arỳm ama. Dja ar akukãm apỳnh mỳjja apõx djwỳnh rãm ar amã arẽ gar arỳm ama. ¹⁴Ba dja ba kum ikabẽn jarẽ nhyam kuman arỳm ar amã arẽ. Kute ar amã ikabẽn jarẽnhkam dja ijo rax gar arỳm ira:xmã akaton ama. ¹⁵Be, ba Ibãm kabẽn o ikabẽnkam ne ba ar amã, “Ba dja ba Karõmã ikabẽn jarẽ nhyam kuman arỳm ar amã arẽ”, ane.

¹⁶Arỳm itẽm 'ỳr. Dja ba tẽ gar arỳm ipumũnh kêt. Nhyam kam ijã akati ngrẽre gar ajte ipumũ. Ibãm'ỳr idjàbir 'ỳr. Kam dja gar ajte ipumũ. Nãm ã Jeju kôt ba djwỳnhmã ane.

Ar'ỳr ar kĩnh djà bõx kadjy kute arkum arẽnh.

¹⁷Nhyam kôt ba djwỳnh kwỳ ar abenmã kum,

—Nãm gwaj bamã, “Arỳm itẽm 'ỳr. Dja ba tẽ gar arỳm ipumũnh kêt. Nhyam kam ijã akati ngrẽre gar arỳm ajte ipumũ”, ane. Ne, “Ibãm'ỳr idjàbir 'ỳr. Kam dja gar ajte ipumũ”, ane. Be, mỳj'ã ne gwaj bamã ja jarẽ? ane. ¹⁸Ne kam,

—Kute gwaj bamã, “Akati ngrẽre”, anhỳrkam mỳj'ã ne kute gwaj bamã ja jarẽ? Gwaj te baje mar prãmje, ane.

¹⁹Be, ar kute kukjêr prãm kôt ne Jeju arỳm ar kuma. Ne kam arkum,

—Djã ne gar bit aje ikukjêrmã? Ije ar amã, “Arỳm itẽm 'ỳr. Dja ba tẽ gar arỳm ipumũnh kêt. Kam dja ijã akati ngrẽre gar arỳm ajte ipumũ”, anhỳr. Ije ar amã anhỳrkam djã ne gar aje bit abej ikukjêrmã?

²⁰Ba ar amã arẽ gar ama. Dja gar muw ne akaprĩ rax. Nhyam be, me kum ikĩnh kêtja dja me kĩnh. Dja gar akaprĩ tẽn kam ĩ arỳm akĩnhkumrêx. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrêx.

²¹Be, me nire kra àkam kaprĩre. Me kra bixadjwỳr 'ỳr nhyam me kaprĩre. Ne kam me kra bixadjwỳrkam arỳm kaprĩo aknon mar kêt ne. Me kĩnhkam ne me arỳm kaprĩo akno. ²²Dja gar ã akaprĩn ajte akĩho ane. Jakam gar akaprĩ. Kwãrik wãnh rã'ã. Dja gwaj ajte aben pumũ gar akĩnhkumrêx. Nhyam kam me arỳm te kute ar amã akaprĩ jadjàr prãmje.

²³Gwaj baje ajte aben pumũnhkam dja gar imã adjà'wỳr prãm kêt. Ne kam ikukwakam Ibãm tamã mỳjjao a'uw nhyam arỳm ã ar amã o ane. Mỳjja kunĩo ikukwakam kum adjà'wỳrja dja ã ar amã o ane. Mrãmri ne ba ar amã ja jarẽnhkumrêx. ²⁴Kraxje ar aje ikukwakam Ibãmmã adjà'wỳr kêt rã'ã. Ikukwakam kum a'wỳ nhyam arỳm ã ar amã o ane. Ar akĩhtire kadjy dja ã ar amã o ane.

²⁵Be, Ibām kukràdjà'ā ne ba pykakam apŷnh mỳjja jakren ar amā arẽ nhym kukràdjà kwỳ ar abẽ bipdjur. Adjỹm, dja ba i ar amā ã arẽho anhỹr kêt. Dja ba ar amā Ibām kukràdjà jarẽ nhym ar amā amirĩtkumrẽx ne ar abẽ bipdjur kêt. ²⁶Amrẽ akati mōrjakam ije ar ajo Ibāmmā idjà'wỳr prām kêt. Ar ga dja gar ikukwakam kum a'uw nhym arỳm ar ama.

²⁷Be, mỳkam? Bir, ta kum ar ajabẽkam. Ar amā ijabẽkam ne ta kum ar ajabẽ. Ije ar amā, “Ta ne ijano ba tẽ”, anhỹr gar aje tu amim ikabẽn markumrẽxkam ne ta kum ar ajabẽ. Dja gar kum a'uw nhym ta arỳm ar ama. ²⁸Ibām kurũm ne ba amrẽ tẽn pykamā bõx. Dja ba jakam pyka kurũm Ibām'ỳr tẽn arỳm 'ỳr bõx, ane.

²⁹Nhym kõt ba djwỳnh kum,

—Be, jakam ne ga arỳm imā akabẽn jarẽho amirĩtkumrẽx. Aje akukràdjà'ā pykakam mỳjja'ā adjujarẽnhja jakre kêt. Ga tu akukràdjà jarẽho amirĩtkumrẽx. ³⁰Jakam bar arỳm amim ama. Mrāmri ne aje mỳjja kunĩ markumrẽx. Jakam ar ije ajte akabẽn jabej akukjêr prām kêtumrẽx. Be, mrāmri ne ga kàjkwakam Metĩndjwỳnh kurũm tẽn abõxkumrẽx, ane.

³¹Nhym Jeju arkum,

—Djām jakam ne gar mrāmri tu amim imar tỳxkumrẽx? Kati.

³²Adjỹm, dja gar amidjwỳnhbit man i ibẽ ajmā. Me umaje ibẽ ajmā ba arỳm ate dja. Be, djām mrāmri ba ate idjāmmā? Kati. Ibām kute imẽ amijo kajkepkam dja ba ate idjām kêt.

³³Be, mỳj kadjy ne ba ã ar amā ane? Bir, dja gar i ije ar amā ikabẽn jarẽnhja man arỳm tu amim markumrẽx. Ne kam arỳm ikanàrràm adjumar mex ne ar aba. Be, me kum ikĩnh kêtja kõt dja gar arek ar aba nhym me ar ajo bikẽnho ba. Kwārĩk wānh kam ar akaprĩ kêt. Ba ne ba itỳxo ije me kum ikĩnh kêtja jakrenh mex ne. Nām ã Jeju kõt ba djwỳnhmā ane.

Jeju Metĩndjwỳnhmā amijo à'wỳr.

17 ¹Nām arkum anen kam kàjmā òkren kàjkwa jabẽn Bāmmā kum, —Djünwā, arỳm itokry'ā myt bõx. Dja ga memā iraxo amirĩt gẽ me iraxmā kato. Dja me iraxmā kato ba arỳm memā araxo amirĩt nhym me gadjwỳ araxmā kato. ²Be, mỳjkõt dja me gu baraxmā kato. Bir, aje me kadjy ijā Běnjadjwỳr djwỳnh mēnhkõt. Apŷnh pyka djàri kunĩkõt dja ba me kunĩmā nhỹ. Ne kam arỳm me kwỳmā tĩn jadjà. Aje mā ikõt me kamēnhja kunĩmā tĩn jadjà nhym me arỳm gu bakõt tĩn ne ar ba rāl'ā: rāl'ā ne. Ja kadjy ne ga ijā Běnjadjwỳr djwỳnh mẽ. Kõt dja me kum gu bakĩnhkumrẽx.

³Be, mỳj ne me kute marmān arỳm gu bakõt tĩn ne ar ba rāl'ā: rāl'ā ne? Bir, dja me amim, “Kàjkwakam Metĩndjwỳnh pydji. Mrāmri ne kubẽ Metĩndjwỳnhkumrẽx. Mrāmri ne kute pykamā Jeju janorkumrẽx”, anhỹro ba. Ja ne me kute marmā. Me kute mar ne tu amim gu bamarkumrẽxmā. Dja me tu amim gu bamarkumrẽx ne arỳm gu bakõt tĩn ne ar ba rāl'ā: rāl'ā ne.

⁴Pykakam ar ibari ba arỳm memā araxo amirĩt nhym me kwỳ arỳm kum akĩnhkumrẽx. Aje adjàpēnh djà'ā imā karõ kõt ba apēn arỳm 'ā

aminhinomã amimẽ. ⁵ Jakam badjwỳ dja ga memã iraxo amirĩt gê me ira:xmã kato. Adjakam mỳjja kunĩ kator kêttri gu ar baba. Kam gu bara:x. Amrêbê: gu baraxja kôt dja ga jakam ijo rax.

Kute Bämmã kôt ba djwỳnho à'wỳr.

⁶ Ga ne ga arỳm mebê anhô me kwỳo akêx. Me kum akĩnh kêtja bê anhô me kwỳo akêx ne mã ikôt me kamẽ. Ba kam arỳm memã ajo amirĩtkumrêx ne. Nhyam kam me arỳm akabên man kôt ar amijo ba. ⁷ Arỳm me kute imarn arỳm ijã amim, “Jeju ne Metĩndjwỳnh kukwakambit àpênh ne kabên jarênho ba”, anhỹro ba. Ja ne me kute mar. ⁸ Aje akabên'a imã karô kôt ba memã arê nhyam me arỳm tu amim markumrêx ne mã kôt ar amijo ba. Ne mã ijã amim, “Mrãmri kàjkwakam Metĩndjwỳnh kurũm ne tẽn bôx. Mrãmri ta ne kute anorkumrêx nhyam arỳm tẽn bôx”, ane.

⁹ Djãm pykakam me kum akĩnh kêtjao ne ba amã a'uw? Kati. Aje ikôt me kamênjhao ne ba amã a'uw. ¹⁰ Ga ne ga arỳm inhô me kunĩo anhô. Badjwỳ ne ba arỳm anhô me kunĩo inhô. Gu baro'ã arỳm meo banhô. Nhyam me arỳm memã iraxo amirĩt. ¹¹ Djünwã, amexti:ren akatàtkumrêx. Jakam dja ba arỳm awỳr tẽn arỳm pykakam me kum akĩnh kêtjamẽ ro'ã ar iba kêt. Nhyam be, gu banhô me ne me pykakam me kum akĩnh kêtjamẽ ro'ã ar ba rã'ã.

Djünwã, prĩne amexkam dja ga amim gu banhô me utàn meo aba. Ga ne ga ikôt me kamẽ. Me kum aben jabên axikôt kabên kadjy dja ga me utàn meo aba. Gu bamã aben jabên baje axikôt bakabên pyræk gê me ã kum aben jabên ã axikôt kabêno ane. ¹² Pykakam me kum akĩnh kêtjamẽ ro'ã ar ibari ne ba akukwakam me utàn ar meo iba. Aje ikôt me kamênhja ne ba me utàn ar meo iba nhyam 'õ biknor kêtumrêx. Ikôt ba djwỳnhbê Djuda pydji ne axwekumrêx. Pydjibit dja arỳm akuno. Amrêbê me ikukãmãre kute 'ã pi'ók no'ók kôt dja akuno.

¹³ Be, jakam ne ba arỳm awỳr idjãbir 'ỳr. Pykakam ar ibari ba amã ikabên ja jarê. Me kute amã ikabênja mar kadjy ba amã arê. Dja me kuman arỳm mrãmri ikĩnh kĩnhkumrêx. ¹⁴ Arỳm me kum akĩnh kêtja kum gu banhô me kurê. Be, mỳkam? Bir, nã bãm memã akabên jarê nhyam me arỳm tu amim markumrêx. Ne kam arỳm ate mebê amijo ba. Me kum akĩnh kêtjabê amijo ba. Ije ate mebê amijo iba kôt ne me ate mebê amijo ba. Kam ne me kum akĩnh kêtja kum gu banhô me kurê.

¹⁵ Djãm ije amã, “Me kum akĩnh kêtja bê dja ga amim gu banhô meo wabi”, anhỹrmã? Kati. Dja me arek me ro'ã ar ba. Dja ga mã me utàn ar meo aba gê gu banhô me ja me axwe kôt axwe kêt. ¹⁶ Me arỳm mebê amijo ba. Me kum akĩnh kêtja bê amijo ba. Ate ije mebê amijo iba kôt ne me ate mebê amijo ba.

¹⁷ Mrãmri akabên katàtkumrêx. Aje memã akabên katat jarênhkôt dja ga amimexo meo mex gê me katat ar amijo ba. ¹⁸ Ga ne ga arỳm idjãpênh djã'ã imã karôn arỳm pykakam me kum akĩnh kêtja'ỳr ijano ba tẽ. Badjwỳ ne ba akudjwa arỳm me àpênh djã'ã gu banhô me jamã karôn arỳm me kum akĩnh kêtja'ỳr me

ano. ¹⁹Imã me abêkam ne ba itykmã. Dja ba akabênkôt me kadjy ty nhym me arým amexo mex. Dja me tu amim ikabên katât markumrêx ne arým amexo mex.

Kute Bämmã me kute mar kunĩo à'wỳr.

²⁰Djãm me jabit ne ba amã meo a'uw? Kati. Dja me ã amũ memã ikabên jarê nhym me kwỳ ikabên man tu amim imarkumrêx. Amũ me jaodjwỳ ba amã a'uw.

²¹Be, mỳj kadjy ne ba amã meo a'uw? Bir, dja ga ikabên man arým memã amak bô nhym me arým akabênkôt kum aben jabên axikôt kabên. Dja me axikôt kabên kute gu bamã aben jabên axikôt bakabên pyræk. Be, mỳj kadjy dja me kum aben jabên axikôt kabên? Bir, gêdja amũ me kum akĩnh kêtja me omũn arým kum gu bakĩnh ne arým tu amim imarkumrêx. Ne kam ijã amim, “Be, mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju jano nhym arým pykakam bôx ne ar ba”, ane. Ja kadjy dja me kum aben jabê.

²²Ga ne ga ijo rax ba arým gu banhô meo rax. Nã bãm memã gu bakukràdjã jarê nhym me arým tu amim markumrêx ar o ba. Ar o ba:n arým rax ne. Be, mỳj kadjy ne ba meo rax? Bir, dja me kum aben jabên axikôt kabên kute gu bamã aben jabên axikôt bakabên pyræk. Ja kadjy ne ba meo rax. ²³Bamê gu banhô me jamê ne me itipdjĩn ar iba. Gu badjwỳ batipdjĩn ar baba. Gora gê me prĩne kum aben jabên axikôt kabên. Nhym kam me kum akĩnh kêtja me omũn arým amim, “Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju jano nhym arým pykakam bôx ne ar ba. Ga, Metĩndjwỳnh kum me abêja pumũ. Kum me abê kute kum Jeju jabê pyræk”, ane. Dja me kum akĩnh kêtja me omũn ã amim ane.

²⁴Djũnwã, mỳjja kunĩ kator kêttri ne ga amã ijabê. Kam dja ba wabi ga arým ijo ra:x ne. Aje mã ikôt me kamênhdjwỳ dja ga o wabi gê me iro'ã ar ba. Dja me iro'ã ar ba:n irax pumũnh ar o ba. Ja ne ba imã kĩnh.

²⁵Djũnwã, ga ne ga akatât ne ajaxwe kêtikumrêx nhym me kum akĩnh kêtja kute amar kêt. Bajbit ije amar nhym me jadjwỳ arým kute amim, “Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju jano nhym arým pykakam bôx ne ar ba”, anhyro ba. Tãm ne me kute amim tu markumrêx. ²⁶Ba kam arým memã ajã ajarê. Dja ba memã ajã idjujarênh rã'ã ne. Be, mỳj kadjy dja ba memã ajã idjujarênh rã'ã? Bir, amã me abê kute amã ijabê pyræk. Amã me abêja'ã dja ba memã idjujarênh rã'ã nhym me arým mar rã'ãn kam arým kum ajabê. Ba kam arým meo iba. Ja kadjy dja ba memã ajã idjujarênh rã'ã. Nãm ã Jeju Bämmã kabêno ane.

Me kute Jeju pa 'amỳnh ne o mõi.

Mat 26.47; Mak 14.43; Ruk 22.47

18 ¹Jeju Bämmã kabên pan kam arým kôt ba djwỳnhmẽ ro'ã katon mõi. Mõi:n kam arým pakretibê Kedô'ỳr bôx ne 'ã rê. Ne kam mõi pidjôkô'ỳr bôx ne arým 'ỳr wadjàn kam nhỹ.

²Nhym onĩj Djuda dja. Kute Jeju kurê djwỳnhmã kangaja dja. Djuda ne arým kute ar ỳr djã pumũnh. Amrêbê ne Jejumê kôt ba djwỳnh ar

pidjôkô'ÿr mrãnhô ku'ê nhym kam Djuda arÿm kute ar ÿr djà pumũnh.

³Kam ne arÿm me rũnh'ÿr bôx ne memã arê. Nhym me arÿm aminhõ krâkamngônhmẽ aminhõ àpênhmã kum,

—Me Djudakôt môn Jeju pa 'amÿn amrê o môn o bôx. Nãm ã me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿrmẽ mebê pardjêumẽ memã ane. Nhym Djuda arÿm kute omũnhkôt katàt Jeju'ÿr meo mō. Nãm me Jeju kadjy ngônhpôkmẽ kuwymẽ àbêr djãmêo mō. Me 'ÿr o mō:n arÿm pidjôkô'ÿr o bôx.

⁴Nhym Jeju ta kàjmã djan me'ÿr kato. Ta ne kute amikukãm mÿjja kunĩ markam amikukãm me krâkamngôn ma. Ta me'ÿr katon memã kum,

—Mÿj me'ô jabej ne ga me mō? ane.

⁵Nhym kam me kum,

—Be, Nadjarekam Jeju jabej ne ba me mō, ane.

Nhym Jeju memã kum, “E kum, ba”, ane. Be, Djuda ne krâkamngônhmẽ ro'ã dja. ⁶Nãm Jeju, “E kum, ba”, ane. Nhym me tu umaje ajkran akubyn ajkamên arÿm tÿm ne nō.

⁷Nhym kam ajte me kukij ne memã kum,

—Mÿj me'ô jabej ne ga me mō? ane.

Nhym me kum,

—Be, Nadjarekam Jeju jabej ne ba me mō, ane.

⁸Nhym memã kum,

—E kum, arÿm ne ba me amã, “Ba”, ane. Kwārĩk wãnh ga me bajbit ijabej gê ar ja mã tẽ, ane. Be, mÿkam ne Jeju ã krâkamngônhmã ane?

⁹Bir, kute ajbir Bãmmã kabênkam ar'ã ujarênh kôt. Kute kum,

—Aje ikôt me kamênha ne ba ije 'ôo ibiknor kêt, anhÿr kôtô. Kôt ne Jeju jakam ar nêje me krâkamngônhmã kabên ne arÿm o mebê ar utà.

¹⁰Nhym kam Ximão Pedru, Jejukôt ba djwÿnhja arÿm ô kàxdjwa kajgo. Ne kam arÿm kaban o akabên arÿm o bẽnjadjwÿr nhõ àpênh jamak ta. Me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr rax nhõ àpênhja jamak ta. Bẽnjadjwÿr rax nhõ àpênh nhidjibê ne Maku.

¹¹Nãm bẽnjadjwÿr rax nhõ àpênh jamak ta nhym Jeju arÿm Pedrumã kum,

—Kwārĩk wãnh. Akubyn àkam anhõ kàx jadjà. Djãm itokry kêt mã ne ga inêje me tak ne? Ibãm kute itokry'ã imã karõ kôt dja ba itokry, ane.

¹²Nhym kam me arÿm Jeju pa 'amÿn uwpre. Me krâkamngônhmẽ me ò bẽnjadjwÿr ar pa 'amÿ. Mebê idjaer rũnh nhõ àpênhdjwÿ pa 'amÿ.

Me kute bẽnjadjwÿr Ananh'ÿr o bôx.

¹³Nãm me uwpre kam arÿm bẽnjadjwÿr rax Ananh kumrêx'ÿr o mō. Bẽnjadjwÿr rax Kajbaj ne Ananho umrengêt. Kajbaj ne amex tãm kam kubê me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhõ bẽnjadjwÿr rax. ¹⁴Amrêbê ne Jeju'ã memã kabên jarên memã kum,

—Me'õ pydji dja me babê idjaer kunĩ pãnh ty. Kam dja gu me arỳm badjumar mex, ane. Be, me krākamngõnh bẽnjadjwỳr rax Ananh kumrẽx'ỳr Jejuo mō. O mōn arỳm ỏ kikreti'ỳr o wadjà.

Pedru kute aminêje memã 'êx.

Mat 26.69; Mak 14.66; Ruk 22.55

¹⁵Nhym Ximão Pedru kôt tẽ. Jejukôt ba djwỳnh 'ỏdjwỳmẽ ro'ã ne ar Jeju kôt tẽ. Kôt tẽ:n arỳm kre tã dja. Nhym Pedru nhikjêja memã kum,

—Ba wadjà. Bẽnjadjwỳr kute ipumũnh tũmũ, ane. Ne kam arỳm Jeju kôt wadjà. Bẽnjadjwỳr nhõ kikreti nhipôkri ne kênh ngrire. Kam ne wadjàn dja. ¹⁶Nhym Pedru bôm kre tã arek dja. Nhym Pedru nhikjêja akubyn 'ỳr akẽx ne. Ne kam bẽnjadjwỳr nhõ àpênh nire kre tã ku'ê djwỳnhjamã Pedru jarẽ. Ne kam amikôt Pedruo wadjà.

¹⁷Nhym kam bẽnjadjwỳr nhõ àpênh nija tẽn Pedrumã kabẽn ne kum, —Djãm ga ne ga abê Jejukôt aba djwỳnh 'ỏ? ane.

Nhym kum, “Kati”, ane.

¹⁸Nhym wãnh me ànhũnho kumex. Bẽnjadjwỳr nhõ àpênhmẽ ỏ me krākamngõnh ànhũnho kumex. Me arek kryje pĩ prào amim kuton ànhũnho kumex. Nhym Pedru me'ỳr tẽn mekôt ànhũnho dja.

Bẽnjadjwỳr rax kute axwe'ỏ jabej kukjêr.

Mat 26.59; Mak 14.55; Ruk 22.66

¹⁹Nhym kam me arỳm bẽnjadjwỳr rax'ỳr Jejuo bôx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax'ỳr ne o bôx nhym arỳm kabem dja. Nhym kam arỳm kukij ne kum,

—Imã akôt me ba djwỳnh'a ajarẽ. Mỳj akukràdjà ne ga memã arênho aba? ane.

²⁰Nhym kum,

—Djãm me kàxã ne ba memã ikukràdjà jarẽ? Kati. Arỳm ne ba me kunĩmã ikukràdjà jarênho amirĩt ne. Ne apỳnh me bikprõnh djãmẽ Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam arẽ. Kikretikam ne mebê idjaer kunĩ bikprõnh djà. Ba arỳm kunikôt memã ikukràdjà jarênho amirĩt ne. ²¹Mỳj kadjy ne ga ba ikukij? Me wã dja ga me kukja nhym me arỳm kute ikabẽn mar kôt arỳm amã arẽ, ane.

²²Jeju bẽnjadjwỳrmã ane nhym krākamngõnh'ỏ, kuri ãmja ikra poo Jeju kurwan kum,

—Djãm me ã bẽnjadjwỳr raxmã kabẽn kute anhỳr? Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmã ne ga akabẽn ne, ane.

²³Nhym Jeju kum,

—Ikabẽn punu kêt ne ga ikurwa. Ne ba ren ikabẽn punu ga ren aje mỳj ikabẽn punu'ỏ markôt ren memã ijarênho amirĩt ne kôt ren arỳm ikurwa. Nhym be, kati. Ikabẽn katàt ne ba arẽ ga ikurwa, ane. ²⁴Nãm ane nhym Ananh amũ Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxbê Kajbajja'ỳr Jeju jano. Uwpre rã'ã ne ano. Nhym me arỳm Kajbaj'ỳr o mōn o bôx.

Pedru ajte aminêje 'êx ne ajte aminêje 'êx.

Mat 26.71; Mak 14.69; Ruk 22.58

²⁵Nhym Ximão Pedru wãnh me krâkamngônh kôt ànhũnho dja.

Ànhũnho dja: nhym me arỳm kukij ne kum,

—Djãm gadjwỳ abê Jeju kôt ba djwỳnh'ô? ane.

Nhym memã kum, “Kati”, ane.

²⁶Nhym kam bẽnjadjwỳr nhô àpênh'ô ajte kum kabên ne kum,

—E kum, amũ pidjôkôkam Jejukôt me'ôja anokre o nokre ba arỳm omũ. Djãm ga? ane. Pedru kute me'ôbê ôbikwa jamak 'yrja ã Pedrumã ane. Nãm, “Djãm ga”? ane. ²⁷Nhym Pedru ajte kum, “Kati”, ane. Nãm kum anhyr totokbê nhym ôkrên'ãnh arỳm kà.

Me kute Piratu'ỳr o bôx.

Mat 27.1; Mak 15.1; Ruk 23.1

²⁸Nãm ôkrên'ãnh kà nhym me arỳm Kajbaj kurũm Jejuo mỗ. O mỗ:n kam kikreti 'ôdjwỳ'ỳr o bôx. Piratu nhô kikreti'ỳr o bôx. Me bajtemkam bẽnjadjwỳr nhidjibê Piratu. Kikreti jakam ne Piratu kute memã axwe pãnh jarênh djà. Nãm me Piratu nhô kikreti'ỳr Jejuo bôx ne amijã maje bôm arek kumex. Nãm me abenmã kum,

—Kwārĩk wãnh gu me Piratu nhô kikretimã badjār kêt. Dja gu me me bajtem nhô kikremã wadjàn arỳm bapunuren te baje mry krênmã. Me kute Metĩndjwỳnhmã mrykĩ'âtomtĩ bĩnja te baje krênmã, ane. Me kute aben bê me bajtem nhô kikre pymakam ne me ã abenmã anen bôm arek kumex. ²⁹Me bôm kumex nhym kam bẽnjadjwỳr Piratu arỳm me'ỳr katon dja. Ne kam Jeju'ã memã kum,

—Be, mỳj ne me'ôja axwe kute? Mỳj ne o ajkê? ane.

³⁰Nhym me kum,

—Je, ne ren axwe kêt ba me ren amã arênh kêtukumrêx. Nhym be, kati. Mrãmri axwekumrêx, ane.

³¹Nhym Piratu memã kum,

—Me ga dja ga me amũ o mỗn me akukràdjà kôt mỳj axwe'ômã akaton kam arỳm pãnh ajmã on, ane.

Nhym mebê idjaer rũnh kum,

—Be, kati. Me akukràdjà kôt me ije me axwe pãnh me'ô par kêt. Ga ne ga aje me axwe pãnh me par djwỳnh, ane. ³²Be, amrêbê Jeju kute amikukãm memã, “Dja me pĩte'y'ã inhô ba kỳjrũm wajêt”, anhyr kôt ne me arỳm jakam ã Jeju'ã Piratumã àpnênh ane. Kute pĩte'y'ã nhôr ne bĩn'ã ne me kum apnê.

³³Nhym kam Piratu arỳm ô kikretimã wadjà. Ne kam amiwỳr Jeju 'uw nhym 'ỳr bôx. Nhym arỳm kukij ne kum,

—Djãm abê mebê idjaer nhô bẽnjadjwỳr rax? ane.

³⁴Nhym kum,

—Djãm ga ne ga ima? Nàr kon. Djãm me'õ ne amã ijarẽ ga ikukij? ane.

³⁵Nhym ajte kukij ne kum,

—Djãm ibê me abê idjaer'õ got? Anhõ me wýnhmẽ me kadjy
Metíndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ ne me imã akanga, ane.

³⁶Nhym kum,

—Be, djãm ibẽnjadjwýr rax kute pykakam me bẽnjadjwýr rax pyræk?
Kati. Ne ba ren amijo ane nhym ren inhõ àpênh arým inêje me'ýr prõt ne.
Kam ren mebê idjaerkam me rûnhbê aptà. Nhym be, kati. Ibẽnjadjwýr
rax kute pykakam me bẽnjadjwýr rax pyræk kêt, ane.

³⁷Ã kute kum anhýrkam Piratu kum,

—Djãm kam mrãmri abê bẽnjadjwýr rax'õ? ane.

Nhym kum,

—Ga ne ga arým imã ibẽnjadjwýr rax jarẽ. Be, mrãmri. Kadjy ne ba pykakam
me'ýr bõx ne inã kurúm ruw. Ije mrãmri katàt memã ikabên jarênh kadjy ne ba
bõx. Nhym me kum ikabên kínhja ne me ikabên man kôt ar amijo ba.

³⁸Nhym kum,

—Tô nhýnh ne me kabên katàt'õ? ane. Nãm kum anen arým ajte mebê
idjaer'ýr katon Jeju'ã memã kum,

—Be, axwe kêtikumrêx ba arým kuma. ³⁹Ba we me abê idjaer nhõ
bẽnjadjwýr raxjamã inhiren ano gê ta arek ar me aro'ã ba. Me irôbê
mrãnh nhõ akati jakam me akukràdjà kôt dja ba kum inhiren ano. Amex
pýnhkôt ne ba me pýnh ne me'ã kurên bõm me kurê. Metíndjwýnh me
irôbê mrãnh nhõ akatikam me akukràdjà kôt ne ba bõm me kurê, ane.

⁴⁰Nhym me ajte kàj bê kum kabên ne kum,

—Kati. Kwārik wānh. Be, atemã Baraba dja ga kum anhiren ano, ane. Be,
Baraba ne àkínhĩ, axwe, nêkrêxmẽ pi'òk kaprĩ prãmje kute me paro ba.

Me kute píte'y'ã nhôr'ã Piratumā àpnênh.

Mat 27.27; Mak 15.16

19 ¹Nãm me Piratumā ane nhym kam arým krākamngônhmã Jeju
jarẽ. Me kute kaprêprêk kadjy memã arê. Nhym me o tẽn arým
mrykà punuo kaprêprêk kumex ne. ²Ne kam mrýnhĩo kajkep ne ikānh
ne o kute bẽnjadjwýr rax krădjê pyræk ne kum kutu. Ne kam inôkà ryti
kamrêk kute me bẽnjadjwýr rax kà pyræk kum adjà. ³Ne kam arík kum
kabêno kute me me rûnhmã kabên pyræk ne kum,

—Be, ga we abê mebê idjaer nhõ bẽnjadjwýr rax. Goja kribêm atĩn 'iry,
ane. Ne ikrao titik ne. Nãm me ã 'ã bẽno bikênho ane.

⁴Nhym kam Piratu ajte me'ýr katon memã kum,

—Be, ije kam axwe'õ mar kêt. Axwe kêt. Kam ba ije ajte me amã o ikatormã.
Dja ba o ikato ga me kam arým ama. Axwe kêtja ma, ane. ⁵Nhym Jeju arým kato.
Mrýnhĩo krădjême inôkà ryti kamrêk rã'ã ne 'ã kato. Nhym Piratu memã kum,

—Ota, tãm ne ja, ane.

⁶Nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýrmẽ mebê idjaerkam me krākamngônrmẽ omũn arým kàj bê Piratumã kum,

—Pĩte'y'ã anhô, ane.

Nhym memã kum,

—Kati. Djã ne ba kam axwe'ômã ikato got ba pĩte'y'ã kunhô? Kati. Me ga dja ga me o tẽn pĩte'y'ã anhô, ane.

⁷Nhym mebê idjaer rũnh kum,

—Be, axwekumrẽx. Kute amijo 'êx ne memã kum, “Ibê Metĩndjwýnh Kra”, anhỹro bakam axwekumrẽx. Nãm Metĩndjwýnhbê raxo amiptáro ba. Me ikurådjà kôt me axwe ja pãnh ne me kute me par, ane.

⁸Nãm Piratu me kabẽn ja man arým tĩn prã:m. ⁹Ne kam akubyn õ kikretimã wadjàn Jeju kukij ne kum,

—Nhỹnh ne akator djã kraxja? ane.

Nhym Jeju tu anhikrê.

¹⁰Nhym kum,

—Je tô, djãm ikajgo ne ga imã amijarẽnh kêt? Djãm aje imar kêt? Be, ba ikabẽnkôt nhym me kute pĩte'y'ã anhôr jabej nàr ba ikabẽnkôt nhym me amã irer jabej. Djãm aje imar kêt? ane.

¹¹Nhym Jeju kum,

—Be, Metĩndjwýnh amybým ren kute ajã bẽnjadjwýr mẽn kêt ga ren akajgon ren akabẽn kêt mex ne. Kam me'õ kute amã ikanga djwýnh axweo ajakrenh mex ne, ane.

¹²Nãm kum ane nhym Piratu arým kam kum irer jabej. Ne ajte me'y'r katon te memã kabẽn nhym mebê idjaer kum,

—E kum be, Jeju ne arĩk Xedjabê bẽnjadjwýr raxo amiptà. Djãm Xedja akam ngryk kêt mã ne ga aje Jejumã anhirermã? ane. Xedjabê ne me bẽnjadjwýr rũnh kunĩ nhõ bẽnjadjwýr.

¹³Nãm me ã Piratumã ane nhym arým amijã kuman kam ajte memã Jejua kato. Ne kam arým me axwe pãnh jarẽnh djākam nhỹ. Me krĩ djã jamã ne me Kẽnpoti jarẽ. Mebê idjaer kabẽnkam ne me me krĩ djã jamã Gabata jarẽ.

¹⁴Arým me irôbê mrãnh nhõ akati nêje akatikam ne me Jejua kato. Me kute amim mýjja kupêho kumex djã nhõ akatikam. Kýjrũm myt nhỹrkam. Nãm me axwe pãnh jarẽnh djākam nhỹn kam mebê idjaermã kum,

—Be, ota me anhõ bẽnjadjwýr rax, ane.

¹⁵Nhym me kàj bê kum,

—Rũm o tẽn. Rũm o tẽn pĩte'y'ã anhô, ane.

Nhym memã kum,

—Djãm me anhõ bẽnjadjwýr rax ije pĩte'y'ã nhõrmã? ane.

Nhym me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr ar kum,

—Djãm me inhõ bẽnjadjwýr rax ne wã? Arkati. Atemã. Me inhõ bẽnjadjwýr raxbê ne Xedja. Pydji. Ajte 'õdjwý kêt kumrẽx, ane.

¹⁶Nhym kam me kute pĩte'y'ã nhõrmã arým kadjy õ me jamã arẽ.

Me kute píte'y'ã nhôr.

Mat 27.32; Mak 15.21; Ruk 23.26

Nhym kam me Jeju pa 'amÿn mã o mō. ¹⁷Ne kam me kum ikrei'ã píte'y' dji nhym arÿm ta amikadjy kumÿn o mō, krānhre'ÿr o mō. Krānhrebê me krā'i'ÿr ne o mō. Mebê idjaer kabēnkam ne me me krā'imã Gogota jarê. ¹⁸Nãm me o mōn arÿm kam o bōx ne arÿm píte'y'ã Jejumã o iten kãjmã kudja nhym wajêt. Nhym kam me píte'y'ã ar ja amānhkrutmo ite nhym ar aktã Jeju nhijên wajêt.

¹⁹Nhym Piratu mÿj Jeju axweja'ã pi'òk no'òk ne. Nãm pi'òkkam memã kum, —Mebê idjaer nhô bēnjadjwÿr rax ne ja. Krīraxbê Nadjarekam Jeju. Nãm ã pi'òkkam no'òko ane. Nhym me kunī kute omūnh kadjy me Jeju nhimökri kunhō. ²⁰Nhym kam mebê idjaer krāpti pi'òk pumūn arê. Krīrax kuri ne me kute píte'y'ã Jeju nhôr djà. Nhym kam me krāpti 'ÿr ban bōx ne pi'òk jarê. Apÿnh me kabēnkam ne no'òk. Mebê idjaer kabēnkam no'òk ne mebê kregu kabēnkam no'òk ne me kabēnbê Raxinakam no'òk. ²¹Nhym kam mebê idjaer kadjy Metīndjwÿnh mar djwÿnh nhô bēnjadjwÿr Piratumã kum,

—Kwārīk wānh pi'òkkam memã kum, “Mebê idjaer nhô Bēnjadjwÿr rax”, anhÿr kêt. Ate gēdja ga pi'òkkam memã kum, “Nãm amijo 'êx ne memã kum, 'Ibê mebê idjaer nhô bēnjadjwÿr rax’, anhÿro ba.” Dja ga ã pi'òk no'òkkam memã anen 'ã anhô gē me omū, ane.

²²Nhym Piratu arkum,

—Kati. Arÿm ne ba mrāmri 'ã pi'òk no'òk ne. Kwārīk wānh rã'ã, ane.

²³Nãm me krākamngôn ar píte'ykam Jeju nhô. Ne kam ar kute abenmã ò kubêkà ngrānhmã. Nhym ar 'ò amijo ò kubêkà ja pytà. Nhym ar 'ò amijo ja pytà. Nhym ar 'ò amijo ja pytà. Nhym ar 'ò amijo ja pytà. Ne kam ar inòkàti ja'ÿr bōx. Ne ar kunī kum kīnh. Nhym inòkàti pydji. ²⁴Nhym ar abenmã kum,

—Kwārīk wānh gwaj abenmã kokjêr kêt. Gwaj pykakam kēn kryre rēn kôt kuman bajō amim inòkàti by, ane.

Amrêbê: ne me bakukāmāre ja jarê. Me Metīndjwÿnh Kra kabēn jarēn memã kum,

“Dja me abenmã ikà ngrān ikà ja'ã kēn kryre rēn kôt 'ò amim kuby.” Nãm me bakukāmāre ã memã anen arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym me aben djô'ã arēnho mō. Arēnho mōr tãmtã arÿm 'ÿr o bōx. Tū:mrām me bakamingrānyrekam ne arÿm 'ÿr o bōx nhym me arÿm ã Jeju nhô kubêkào anhÿrkumrêx.

²⁵Nhym nã kanikwÿnh, nãmê ar axikôt apôxadjwÿ dja. Nhym Marij 'òdjwÿ, mjên nhidjibê Krôpa adjwÿnhdjwÿ dja. Nhym Marij Madarenadjwÿ dja. ²⁶Nhym Jeju arÿm nã, kurūm katorja pumū. Nhym kôt ba djwÿnh, kum abêja nã kuri dja nhym omū. Nhym arÿm kôt ba djwÿnh ja'ã nãmã kum,

—Ê, me'ò nire. Be, tãmwābê ne arÿm akra, ane. ²⁷Ne kam kôt ba djwÿnhmã kum,

—Ê, tãmwābê ne arÿm anã, ane. Nhym kam arÿm ò kikremã o mōn arÿm o djuw mex ar o ba.

Tyk'ã ujarênh.*Mat 27.45; Mak 15.33; Ruk 23.44*

²⁸Nhym kam arým kute inomã àpênh djã mênhkam memã kum, “Arým imã kôr”, ane. Amrêbê: ne me bakukãmãre Jeju kabên ja jarên memã kum, “Arým imã kôr.”

Nãm me ã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym me aben djô'ã arênhô mô:. Arênhô môr tãmtã arým 'ÿr o bôx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam ne Jeju arým kum kôrkumrêx ne arým memã kum, “Arým imã kôr”, ane. ²⁹Nhym wãnh pidjô kangô kadjà ngôn'h'ókam ipun dja. Nhym me ngôn'h puror pôn'h djã jakritaja kangômã adjã nhym kam ipu. Nhym me pibê ixôpu idjamã adjàn kam kàjmã kum kungãan ajkwamã adjã. ³⁰Nhym arým kaôn pidjô kangô kadjào ikô. Ne kam memã kum, —Arým ne ba idjapênhô tẽn inomã kumê, ane. Ne kam ta aparmã krãn tu amitĩnmã iren ta arým ty.

³¹Be, pi'ók rãrãr nêje arým akamãt 'ÿr nhym mebê idjaer arým êje ô mÿjja kupênhô kumex. Nhym kam mekam me kwÿ Piratu'ÿr môn kum, —Ê, dja me pite'y'ã ar arija 'i kukê gê ar on ty. Dja ar on ty nhym me on ar adjã. Ne kam pi'ók rãrãro bikênh kêt, ane. ³²Nhym arým 'ÿr me krãkamngôn'h jano nhym me 'ÿr môn 'ÿr bôx. 'ÿr bôx ne kumrêx ja te'i kukê ne ajte ja te'i kukê.

³³Nhym ar ipôkri Jeju wajêt nhym me 'ÿr bôx. Nhym amrêbê tyn wajêt nhym me arým omũ. Ne kam kute te'i kukênh kêt. ³⁴Nhym arým krãkamngôn'h'ô ô kãxo nãnh jarĩn arým o pênãt'ãnh kanhuw. Kanhuw nhym kamrômê ngômê akãn arým prôt ne.

³⁵Ba ne ba omũn me amã kôt 'ã ajarê. Mrãmri katãt me amã 'ã idjujarênhkumrêx. Mrãmri ije omũnhkumrêx ne kôt me amã 'ã ajarê. Me ajte tu amim markumrêxmã ne ba me amã arê. ³⁶Amrêbê: ne me bakukãmãre tãmja jarên memã kum,

“Be, 'i'ô dja me kwÿnh kêtumrêx”, ane.

³⁷Ne kam ajte arên memã kum,

“Dja me kanhuw ne arým omũnhô dja”, ane.

Metĩndjwÿnh kukwakam ne me memã anen arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym me aben djô'ã arênhô mô:. Arênhô môr tãmtã arým 'ÿr o bôx. Tũ:mrãm me bakamingrãnyrekam ne 'ÿr o bôx. Nãm me te'i kukênh kêt ne arým kanhuw. Me bakukãmãre kute 'ã pi'ók no'ók kôtô.

Me kute adjãr.*Mat 27.57; Mak 15.42; Ruk 23.50*

³⁸⁻³⁹Nhym kam Jôdje Armatê, kubê ne Jeju kôt ba djwÿnh'ô. Mebê idjaer rũnh pymaje kute memã amijarênh kêt ne. Kubê Jejukôt ba djwÿnh'ã kute memã amijarênh kêt ne. Ne kam arým Piratu'ÿr tẽn kum,

—Ba Jeju kaban o rwÿn o tẽn adjã, ane. Nhym Piratu kum, “Ajrà”, ane. Nhym kam arým amũ tẽ. Amũ Nikodemu'ÿr tẽn 'ÿr bôx. Nikodemu ne amrêbê

akamàtkam Jeju'ÿr bôx nhym ar abenmã kaběno nhÿ. Nikodemu ja'ÿr ne Jôdje bôx nhym ar ro'ã Jeju'ÿr tẽ. 'ÿr tẽm kêtri ne Nikodemu arÿm Jeju kadjy kudjÿ djào atomkumrẽx. Utĩ'a akrekam utĩ: kute 50 kuru pyràk. Miramẽ arômẽ ne abenkam o akà. Nãm kudjÿ djà tun arÿm Jôdjemẽ ro'ã Jeju'ÿr o tẽn 'ÿr o bôx.

⁴⁰Ne kam arÿm pĩte'y kurũm Jeju kaban o ruwn arÿm kudji. Ne kam rinhuo kubẽkào prĩne o kupu. Ar kupu djàkôt me kudjÿ djà jadjuw ne o kupu. Mebẽ idjaer kukràdjà kôt ne me ã me tyko ane. ⁴¹Nhym wãnh me kute pĩte'y'ã nhôr djà kuri pidjôkô'õ. Ne kam kẽnkre'õ. Kẽnkre ny. Kraxje me kute kam me'õ jadjàr kêt rã'ã. ⁴²Nãm ar Jeju kupun kumÿn o tẽ. O tẽn arÿm kẽnkekam adjà. Arÿm pi'ók rãrãr bôx 'ÿr nhym kam ar amibẽx ne me kute nhôr djà kuri kẽnkekam adjà. Kẽnkekam adjà nhym ar'ã akamàt ne. Nhym kam ajte akati. Nhym kam ajte akamàt ne.

Akubyn tĩn ne kator.

Mat 28.1; Mak 16.1; Ruk 24.1

20 ¹Nhym ajte akati 'ÿr, pi'ók kamrêk 'ÿr nhym Marij Madarena arÿm kẽnkre'ÿr tẽn 'ÿr bôx. 'ÿr bôx nhym me kute kẽnpo o kẽnkre'ã ijẽja arÿm amijã kutan kre jakàja'ã dja nhym Marij arÿm omũ. ²Ne kam akubyn prôt ne arÿm Ximão Pedru'ÿr bôx ne kôt ba djwÿnh'õ jadjwÿ 'ÿr bôx. Jeju kum abẽja 'ÿr bôx ne arkum,

—Arÿm ne me kẽnkre kurũm Bẽnjadjwÿr djwÿnh o kato. Nãm me nhÿnh o mון kudji, ane.

³⁻⁴Nãm kum ane nhym kam Pedrumẽ kôt ba djwÿnh 'õdjwÿ ar arÿm tu kẽnkre'ÿr prôt ne. Nhym kam kôt ba djwÿnh 'õja arÿm Pedru ren kumrẽx kẽnkre'ÿr bôx. ⁵'ÿr bôx ne kẽnkre'ã ibôn te kre kamũnho dja. Nhym rinhuo kubẽkàbit nõ nhym omũ. Ne kam kẽnkre'ã ãr kêt.

⁶Nhym kam Pedru arÿm kôt bôx ne tu kẽnkre'ã 'ÿr wadjà. Ne kam rinhuo kubẽkà pumũn krã kupu djàja pumũ. ⁷Nhym krã kupu djàja rinhuo kubẽkãmẽ ro'ã nõr kêt. Jeju ne prĩne krã kupu djà krã mex ne kudji nhym ate nõ.

⁸⁻⁹Nhym kam kôt ba djwÿnh kumrẽx bôxa kẽnkre'ã wadjàn arÿm omũ. Omũn arÿm amim,

—E kum, mrãmri ne akubyn tĩn ne, ane. Ne tu amim Jeju markumrẽx. Bir, ar kute omũnh kêtri ne ar amim,

—Mrãmri ne arÿm tyn akubyn tĩn kêt, anhÿro ba. Ne ren mrãmri Metĩndjwÿnh kabẽn'ã pi'ók no'ók markumrẽx ne ren amim,

—Be, mrãmri dja akubyn tĩn, anhÿro ba. Nhym be, kati. Ar kute pi'ók mar kêt. Kam ne ar kute kupu djà nõrkôt omũnh kêtri amim, “Akubyn tĩn kêt”, anhÿro ba. Ne kam kẽnkre'ã 'ÿr wadjàn arÿm omũn amim,

—E kum, mrãmri ne akubyn tĩn ne, ane. Ne tu amim Jeju markumrẽx.

Kute Marijmã amijo amirît.*Mat 28.9; Mak 16.9*

¹⁰Năm ar kênkre kamũn kam akubyn ar ô kikremã tẽ. ¹¹⁻¹²Nhym Marij ar pãnh kênkre'yr bõx ne bõm arek mýro dja. Năm mýro djan arým kênkre'ã ibõ. Nhym kênkre kadjwýnhbê Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh amãnhkrut nhỹ. Ar ô kubêkà jaka. Jeju nõi djà'ã ar nhỹ. Nhym ja krã nõi djà'ã nhỹ nhym ja te nõi djà'ã nhỹ. Nhym Marij kênkre'ã ibõn arým ar omũ.

¹³Nhym ar kum,

—Me'õ nire, mýkam ne ga amýro dja? ane.

Nhym arkum,

—Inhõ Bẽnjadjwýr djwýnh ne me'õ kênkre kurũm o katon o mõi nhỹnh kudji. Ije ir djãkõt omũnh kêtka ne ba imýro dja, ane. ¹⁴Năm arkum anen arým mũm akẽx. Mũm akẽx ne arým Jeju pumũ. Djã ne tu omũ? Kati. Kute omũnh kêt.

¹⁵Nhym kum,

—Mýkam ne ga amýro dja? Mýj me'õ ne ga abej? ane.

Nhym Jejuo kute pidjõkõ pumũnh djwýnh pyrãk ne kum,

—Õ kum, ga aje nhỹnh o amõi ne ir jabej imã akre. Dja ba 'ýr tẽn arým amrẽ o tẽ, ane.

¹⁶Nhym kum, “Marij”, ane.

Nhym kam 'ýr akẽx ne kum, “Rabi”, ane. Be, me bakabẽnkam ne gu me ren kum, “Ujarẽn djwýnh”, ane. Năm kum, “Rabi”, anen arým o tým.

¹⁷Nhym kum,

—Kwãrĩk wãnh ijo atým kêt. Imã anhire. Kraxje Ibãm'ýr idjãbir kêt ne ga ijo tým. Tẽn ikamyre arkum ikabẽn jarẽn arkum, “Jeju ne ar amã, ‘Arým Ibãm'ýr idjãbirmã. Ibãmbê ne ar Abãm. Arým Itĩndjwýnh'ýr idjãbir ne itẽmmã. Itĩndjwýnhbê ne ar Atĩndjwýnh’, ane. Dja ga tẽn ã ikamy arkum ane.” Năm ã Jeju Marij Madarenamã ane.

¹⁸Nhym arým kõt ba djwýnh'ýr tẽn ar'ýr bõx. Ne arkum,

—Arým ne ba Bẽnjadjwýr djwýnh pumũ, ane. Ne kam Jeju ajbir kute kum kabẽn jarẽnha kõt arým arkum arẽ.

Kõt ba djwýnhmã kute amijo amirît.*Mat 28.16; Mak 16.14; Ruk 24.36*

¹⁹Nhym kam arým pi'õk kamrêkkam akamãt. Nhym kam kõt ba djwýnh ar arým prĩne amijã ijẽn nhỹ. Mebê idjaer rũnh pymaje ne ar ar bikprõnh djãkam amijã ijẽn nhỹ. Nhym kam Jeju bõx ne tu ar aêrbê ar'ýr wadjãn ar ipõkri dja. Djan arým arkum, “On ar adjumar mex”, ane. ²⁰Năm arkum anen arým arkum ikrakam kàxirãx djwa kre jakren ajte pẽnãt'ãnh kàxdjwa kre jakre. Nhym ar kute mrãmri ar õ Bẽnjadjwýr djwýnh pumũnhkumrêxkam kĩnhkumrêx ne.

²¹Nhym kam ajte arkum,

—On ar adjumar mex. Amrêbê ne Ibãm me'ã imã karõ. Pykakam me kum kînh kêtja'yr itêm'ã ne imã karõ ba amrê tẽ. Dja badjwỳ Ibãm kudjwa jakam me'ã ar amã karõ. Ar aje ikudjwa me'yr atēmãmã ne ba ar amã me'ã karõ, ane. ²²Nãm arkum anen arỳm ar akôn arkum,

—Gê on Metîndjwỳnh Karõ ar ajo ba. ²³Dja ar ajo ba gar kôt me kwỳ axwe maro akno. Nhym kam Metîndjwỳnh ar akôt me axwe maro akno. Nàr gar me kwỳ axwe maro abiknor kêt nhym kam Metîndjwỳnh me axwe maro biknor kêt. Nãm Jeju ã arkum anen arỳm mã tẽ.

Tômemã kute amijo amirît.

²⁴Nhym Tôme Djidjimu. Jejukôt ba djwỳnhbê 12'õ. Tôme ne kute ar bikprôn̄h djàkam arkôt ỳr kêt ne kute Jeju pumũnh kêt. Jeju mã tẽ nhym kam ar Tômemã kum,

²⁵—Arỳm ne bar Bẽnjadjwỳr djwỳnh pumũ, ane.

Nhym arkum,

—Tô nhỳnh? Ne ba ren ikrakam kàxiràx djwa kre pumũn ren kôt inhikra'i jadjàn ren pênàt'anh krekôt inhikra jadjà. Be, kambit ne ba ren tu amim markumrêx ne amim, “Mrãmri ne akubyn tĩnkumrêx”, ane. Nhym be, kati. Akubyn tĩn kêt. Nãm ã Tôme arkum ane. ²⁶Nhym kam arỳm ar'ã akatibê 8 apêx nhym kôt ba djwỳnh ar ajte bikprôn̄h djàkam nhỹ. Nhym Tômedjwỳ arỳm ar ikô'ã nhỹ. Nhym ar ajte prĩne mebê kikre'ã ijê. Ar nhỹ nhym kam Jeju ajte tu wadjàn arỳm ar ipôkri djan arkum, “On ar adjumar mex”, ane. ²⁷Ne arỳm Tômemã kum,

—Ajrã. Amrê anhikra 'io goja inhikra kupên omũ. Ne amrê ipênàtkam krekôt goja anhikra jadjà. Kwārĩk wānh ijã amim, “Kati. Nãm 'êx”, anhyr kêt. On tu amim imarkumrêx, ane.

²⁸Nhym Tôme kum,

—Inhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh, Itĩndjwỳnh, ane.

²⁹Nhym kum,

—Tôme, ga aje ipumũnhkôt ne ga arỳm tu amim imarkumrêx. Nhym be, me kute ipumũnh kêtđjwỳ. Djãm me kute ipumũnh kêt ne tu amim imarkumrêxkam kaprĩmã? Kati. Dja me te ipumũnh kêt ne tu amim imarkumrêx ne arỳm kĩnhkumrêx. Ne kĩnho katàt ajakre. Nãm ã Jeju kum ane.

³⁰Be, kôt ba djwỳnh kute omũnh ne kute raxmã kator kadjy ne Jeju kute mỳjja pumũnh kêt krãptĩ nhípêx. Ne me punu krãptĩ mex. Ije ar amã mỳjja kwỳ'ã idjujarên̄h ne ije 'ã pi'òk no'òk ne ja. Djãm kunĩ'ã ne ba pi'òk no'òk? Kati. Pi'òk jakam ne ba kwỳbit'ã pi'òk no'òk ne. ³¹Be, mỳj kadjy ne ba ar amã pi'òk no'òk ne? Bir, dja gar pi'òk jarên̄h aman arỳm tu amim Jeju markumrêx ne amim,

—Mrãmri ne Jejubê gwaj banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrêx. Mrãmri kubê Kritukumrêx. Mrãmri kubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx, ane. Ja dja gar pi'òkcam arên̄h aman tu amim markumrêx. Tu amim markumrêx ne arỳm Jejukôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy ne ba ar amã 'ã pi'òk no'òk ne. Tãm ne ja.

Kôt ba djwýnh kute kabēnkôt tep kumex pynēnh.

21 ¹Nām Jeju ā kôt ba djwýnhmā amijo amirīto ane. Tyk ne akubyn tīnkam ā arkum amijo amirīto ane. Ne kam ajte kute imôtibē Xiberij'ānh kute arkum amijo amirīt kadjy. ²Nhym kôt ba djwýnh kwý imô nokà'ā ar ba. Ximāo Pedrumē Tôme Djidjimūmē Natanajeumē Djebedēu kute ar adjwýrmē kôt ba djwýnh amānhkrut 'ôdjwý ar ba. Natanajeu ne pykabē Garrējakam krībē Kanakam abatānh djā. ³Ar ngô nokà'ā ar ba: nhym Ximāo Pedru arkum,

—Ba on tep kwý pynē, ane.

Nhym ar kum,

—Bar akôt tē, ane. Ne kam tēn kākam nhýn kam nox ne. Ne kam ar kryreti rēnhō ba. Ne ar rēnhō ba: nhym ar'ā akamāt. Nhym ar ar o ba: nhym arým ar'ā akati tē nhym tep kēt mex ne.

⁴Ar'ā akati tē nhym Jeju arým bōx ne akàx'ā dja. Nhym ar kute nokre pumūnh kēt ne.

⁵Jeju akàx'ā dja:n kam amū arkum kabēn ne arkum,

—Akmere ar, djā ne gar tep'ô pynē? ane.

Nhym ar kum, “Kati”, ane.

⁶Nhym arkum,

—Ar kà djubôk'ānh ajte kryreti mēn arým kwý pynē, ane. Nhym kam ar arým kà djubôk'ānh kryreti mē. Nhym arým tep kume:x ne. Nām ar arým tep kumex pynē ne arým te: kute o àbirmā nhym utī: ne.

⁷Nhym kôt ba djwýnhja, Jeju kum abēja, Pedrumā kum,

—E kum be, Bēnjadjwýr djwýnh ne dja, ane. Nhym Pedru kuman amikajgo pumūn arým ô inôkati jadjān kam tu Jeju'ýr nox ne 'ýr bōx. ⁸Nhym kôt ba djwýnh 'ôdjwý ar kà ngrire 'ôkam arým akàx'ýr mō. Akàx'ýr tep kamēnhō mō. Amybým ne akàx nhym ar ar tepo ba. Akàx'ýr 'ā akrebē 90 metu. ⁹Nām ar tep kamēnhō mō:n arým akàx'ýr o bōx. 'Ýr o bōx ne arým o wabi. Nhym arým kute tep prā'ā bōr ikwā nhym ar omū. Nhym djwýdjwý kuri ikwā nhym ar omū.

¹⁰Nhym kam Jeju arkum,

—Amrē ar aje tep pynēnh kwýo tē, ane.

¹¹Nhym Pedru arým 'ýr tē. Kryretikam tep rūnh krāptī. 'Ýr ne tē nhym kryretikam tep rā'ā nhym bjēro mō:n akàx'ā arým kumē. Nhym tep'ā akrekam kubē 153. Nām te tep rūnh krāptīn kute kryreti rēnh kēt ne.

¹²Nhym kam Jeju arkum,

—Amrē ar mōn anhō kwý krē, ane. Nhym ar 'ýr mōn arek dja. Ar arým kute amim ô Bēnjadjwýr djwýnhkôt kute markam ar 'ô kute kum, “Bēnjadjwýr djwýnh, djām ga”? anhýr prām kētkumrēx. Nām ar arek umaje dja. ¹³Nhym kam Jeju arým ar'ýr tēn arkum djwýmē tep ngā. Nām ā Jeju arkum amijo amirīto ane. ¹⁴Be, Jeju akubyn tīn nhijukri ne amūja'ā arkum amijo amirīt. Ne ajte arkum amijo amirīt. Ne akati jakam ajte kute arkum amijo amirīt ne ja.

Kute Pedrumã akubyn kum àpênh kadjy kabên jarênh.

¹⁵ Jeju arkum kungã nhym ar arÿm o nhÿ, ô kwÿ krêno nhÿ. Ne kam ô kwÿ krên pa nhym Jeju arÿm Ximão Pedru kukij. Djônaj kute Ximão djirja. Nãm kukij ne kum,

—Ê Ximão. Djãm amã ijabê? Djãm amã ijabêo aje ar ja kunĩ jakrenh? ane.

Nhym kum,

—Nà Bênjadjwÿr djwÿnh, imã ajabê. Ga arÿm ama, ane.

Nhym kum,

—Inhõ me ne me kute mrykĩ'átomti krare pyræk. Dja ga memã ikabên jarênhõ aba. Dja ga memã ikabên jarênhõ kute mrãmri ne mrykĩ'átomtio ba djwÿnh kute ô krito djuw mexo ba pyræk. ã memã ikabên jarênhõ ane, ane.

¹⁶ Ne kam ajte kum,

—Ê Ximão, djãm amã ijabê? ane.

Nhym kum,

—Nà Bênjadjwÿr djwÿnh, imã ajabê ga arÿm ama, ane.

Nhym kum,

—Inhõ me kute mrykĩ'átomti pyræk dja ga ar meo aba, ane.

¹⁷ Ne kam ajte: kum,

—Ê Ximão, Djônaj kra, djãm amã ijabê? ane.

Nhym arÿm kaprĩre. Kute kum, “Djãm amã ijabê”? anhyro amãnhkrut ne ikjêkêtkam ne arÿm kaprĩre ne.

Nãm Jeju kum ane nhym kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh, ga ne ga aje mÿjja kunĩ mar. Imã ajabê ga arÿm ama, ane.

Nhym Jeju kum,

—Inhõ me kute mrykĩ'átomti pyrækja dja ga memã ikabên jarênhõ aba. ¹⁸ Be, ajabatàn nykam ne ga amipre djào amipren kam ga aje amim pry'ã karõ kôt mrã. Nhym be, abêngêttekam dja ga me'ômã apa bẽ nhym apren apa 'amÿn 'ÿr ajo tẽ. Te atêm prãm kêt nhym 'ÿr ajo tẽ, ane. ¹⁹ Be, me kute Ximão Pedru bĩn kukãm ne Jeju ã kum ane. Pedru dja me kubĩ nhym arÿm ty. Dja ã tyko ane nhym me arÿm kôt Metĩndjwÿnh raxmã kato. Nãm kum anen ajte kum,

—Be, dja ga mã ikôt ajkamẽ, ane.

²⁰ Nãm Ximão Pedrumã ane nhym arÿm akêx ne kôt ba djwÿnh 'ôdjwÿ pumũ. Jeju kum abêja pumũ. Tãm ne amrêbê ar àkuro ÿrkam Jeju'ÿr ajkamên kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh, mÿj me'õ ne kute akurê djwÿnhmã akangamã? ane. ²¹ Nãm Pedru kôt ba djwÿnh ja pumũn kam 'ã Jejumã kum,

—Bênjadjwÿr djwÿnh, mÿj dja tãm wãdjwÿ kam nê? ane.

²² Nhym Jeju Pedrumã kum,

—Be, dja ba akubyn bôx nhym tĩn rã'ã jabej. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Nhym be, ije adjàpênh djã'ã amã karõja dja ga kôtbit ajamak bẽn ne o aba. Ba

dja ga mã ikôt ajkamẽ, ane. ²³Nhym kam Jeju kukwakam me kute abeno kamyja kute Jeju kabẽn mar kêt ne arĩk 'ã abenmã kum,

—Be, dja kôt ba djwỳnh wã tyk kêt kumrẽx, ane. Nhym be, kati. Djã ne kum, “Dja tyk kêt”, ane? Kati. Nãm Pedrumã kum,

—Be, dja ba akubyn bõx nhym tĩn rã'ã jabej. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Nhym be, ije adjãpênh djã'ã amã karõ dja ga kôtbit ajamak bẽn ne mã ikôt ajkamẽ, ane. Jabit Jeju Pedrumã arẽ. Tãm ne ja.

²⁴Ba Jeju kôt iba djwỳnh ne ba me amã Jeju djãpênh'ã ajarẽ. Ije àpênh pumũnhkôt ne ba katàt me amã 'ã idjujarẽnhkumrẽx ne arỳm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Tãm ne bar ije markumrẽx.

²⁵Djãm ije apỳnh àpênh djã'ã pi'ôk no'ôkja djãm jabit ne Jeju ipêx? Kati. Ije pi'ôk no'ôk kêttri ne ba amim,

—Ne ba ren àpênh kunĩ'ã pi'ôk no'ôk nhym ren arỳm pi'ôk kume:x. Ne ren apỳnh pyka djàri kunĩkôt ren pi'ôk me akrenh mex ne. Nhym be, kati. Jeju djãpênh jabit ne ba 'ã pi'ôk no'ôk ne. Tãm ne ja.

Metĩndjwỳnh Karõ kute meo ba'ã ujarẽnh ne ja.

Ruka ne ajte me bakunĩ kadjy Teopiremã pi'òk no'òk ne. Òbê ja ne kum Jeju'ã ujarẽnh tẽn àbir djãmã kumẽ. Ne kam jakam ajte Jeju àbirkõt arẽ ne kam Metĩndjwỳnh kute Amikarõ janor nhym kute me 'amỳnh tỳx'ã ajarẽ. Jeju pykabê ar bari kute ò me jao atom ne kam arỳm kàjkwamã àbirkam kute ar meo ba rã'ã ne kute memã Amikarõ janor ne o meo tỳx ar o ba nhym me kute Jeju pyma proobit mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx ar o baja'ã ujarẽnh tẽ. Jejukõt ba djwỳnh ne uma proo arkum me uma kêt mex ne memã 'ã ujarẽnh ba nhym me tu amim markumrêx ne 'ã bikprõnho dja. Be, nhym Ruka ja kunĩ'ã ajarẽ ne kam ajte Pedru'ã ajarẽ ne kam atãri Paur'ã ajarẽ. Djãm Jeju kute amim mebê idjaerbit pytår ne ar meo bamã? Kati, kute pyka kunĩkõt me ja kunĩ pytårnã. Pedru ne memo krax nhym kam Paur mrãmri apỳnh me ò pyka djàri kunĩkõt me'ỳr mrãn prĩne memã 'ã ujarẽnh ba. Amrêbê ne Paur kum Jeju nhõ me ja kurêkumrêx ne prĩne meo bikẽnh ar o ba nhym kam Jeju kum amijo amirĩt nhym arỳm tu amim Jeju markumrêx ne kum abẽn kam kabẽnkõt pyka kunĩkõt me'ỳr mrãn memã Jeju'ã ajarẽ nhym kam me tu amim markumrêx ne kam 'ã akuprõ.

Jeju djàbir'ã ujarẽnh kadjy ne ja.

Mat 28.16; Mak 16.14; Ruk 24.46

1 ¹Be, ga Teopire, amã ne ba amrêbê pi'òk no'òk ne. Pi'òk wãkam ne ba Jeju djàpẽn kraxkurũm, kabẽn kraxkurũm prĩne amã 'ã idjujarẽnh tẽn 'ã amã pi'òk no'òk ne. ²Pi'òk no'òko tẽn kam arỳm àbir'ãnh amã 'ã ajarẽnh arỳm 'ãnh pi'òk no'òk krãta. Be, Jeju kumrêx ne amijo me kwỳ pytã. Amijo me kwỳ pytàn arỳm àpẽn djà'ã arkum karõ. Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam 'ã arkum karõn ar anon arỳm kàjkwa djwỳnhmã wabi. ³Be, àbir kêttri ne tokryn tyn akubyn tĩn ne arỳm arkum amijo amirĩt ar o ba. Mỳj kadjy ne arkum amijo amirĩt ar o ba? Bir, dja ar tĩnkõt omũn arỳm mã memã kum, —Mrãmri ne akubyn tĩn. Ar ba ne bar akubyn tĩnkõt omũnh krãptĩ, anhỹro ba. Ar kute ã memã anhỹro ba kadjy ne arkum amijo amirĩt ar o ba. Nãm arkum amijo amirĩt ne mã arkum ujarẽnh ba. Metĩndjwỳnh kute amim me utårn ar meo ba'ã arkum ujarẽnh ba. Akubyn tĩn'ã arkum amijarẽnh ar o ba: nhym arỳm 'ã arngrobê 40 apêx. ⁴Ã arngro apêx kêttri ne ar ajte Jejumẽ ro'ã abeno akuprõ nhym arkum 'ã karõn arkum,

(Metĩndjwỳnh Karō 1.9-11)

—Kwārík wānh Djeruxarē kurūm ar akator kêt ne ije amrēbê ar amā gwaj Babām kabēn jarēnh kôt Metĩndjwỳnh Karō jabej ajkam ama. ⁵Be, Djuão Metĩndjwỳnhmā ngômābit me angij. Nhyim be, dja ar ajā arngro krāptĩ apēx kêt nhyim Metĩndjwỳnh arỳm ar amā Karō jano nhyim raxo ar akadjwỳnhbê nhỹn ar ajo ba. Nām ā Jezu arkum ane.

⁶Nhyim kôt ba djwỳnh Jezu àbir kutā 'ā akuprō. Be, me bajtemmā ne mebê idjaer àpēnh tūm. Ar 'ā akuprōn kukij ne kum,

—Ē, Bēnjadjwỳr djwỳnh, djām jakam dja ga me bajtembê me babê idjaero amiptàn ar me ijo aba? ane.

⁷Nhyim arkum,

—Bir, gwaj Babãm djwỳnh ta ne kute mar. Kabẽnkõt dja aje arẽnhwã'ã akati nàr 'ã mytyrwỳ bõx. Kute ar amã 'ã akati jarẽn ar aje mar prãm kêtukumrẽx.

⁸Nhym be, dja Metĩndjwỳnh Karõ ar akam ruw ne ar amã tỳx jadjã gar arỳm kukwakam atỳx ne. Ne kam ijã memã adjujarẽn ar aba. Krĩraxbẽ Djeruxarẽkam ijã memã adjujarẽn ar aba. Ne amibu'ã pykabẽ Djudẽjakam apỳnh me krĩ djari kunĩkõt ijã memã adjujarẽn ar aba. Ne amũ pykabẽ Xamarijkam apỳnh me krĩ djari kunĩkõt ijã memã adjujarẽn ar aba. Ne amũ: pyka kunĩ kõt aba:n apỳnh me ba dja kunĩkõt me'ỳr aban bõx ne memã ijã adjujarẽn ar aba.

⁹Nãm ã Jeju arkum anen arỳm kàjmã tẽ. Kàjmã tẽ nhym ar omũnho ku'ẽ. Nhym kakrã arỳm o akno nhym ar arỳm omũnh kêt ne.

¹⁰Abej rĩto ku'ẽ rã'ã nhym arỳm Metĩndjwỳnh kadjy mrãn nhym ar omũnhkrut tu ar kuri dja. Ar õ kubẽkã jaka. ¹¹Ar kuri djan arỳm arkum,

—Ë, pykabẽ Garrẽjakam ar ajabatàn, mỳkam ne gar kàjkwa jabẽno aku'ẽ? Arỳm ne Jeju ar abẽ kàjkwa djwỳnhmã wabi gar omũ. Dja gar akubyn rwỳkkõt djwỳ ã omũnho ane. Nãm ã Metĩndjwỳnh kadjy mrãn nhym ar omũnh arkum ane.

Maxij kute Djuda tykkam pãnh àpẽn dja 'amỳnh ne ja.

¹²Nhym kam ar ar ku'ẽ dja kurũm, krãnhbẽ Oriwẽre kurũm akubyn Djeruxarẽ'ỳr tẽ. Mebẽ idjaer ne me amikukràdjã kõt me tyk dja kêt djakam pi'òk rãrãrkam nĩjar mrãn kêt. Me mrãn'ã akreo kiometu pydjibit. Me kukràdjã kõt ar akubyn Djeruxarẽ'ỳr tẽmo kute kiometu pydji pyràk. ¹³Ne kam bõx. Bõx ne kỳrũm kumoka'ẽ'ỳr wabi. Ar bikprõnh djãmã wabin nhỹ. Pedrumẽ Djuãomẽ Xijagumẽ Ængremẽ Piripimẽ Tõmemẽ Batormẽmẽ Matẽumẽ Xijagumẽ Ximãomẽ Djuda ar nhỹ. Aupẽu ne Xijagu ja dji. Ximão ja ne idji kakritbẽ Xerodji. Djuda ja ne Xijagumẽ ar axikõt apõx. ¹⁴Ar ja kunĩ axikõt amim Jeju maro nhỹn mã Metĩndjwỳnhmã kabẽno nhỹ. Mã kum meo à'wỳro nhỹ. Nhym me niredjwỳ kwỳ nhỹ. Jeju nãbẽ Marijdjwỳ nhỹ. Jeju kamy ar axikõt ar apõxja ar adjwỳnhdjwỳ nhỹ.

¹⁵Nhỹ: nhym ar'ã akati kwỳ apẽx nhym Pedru arỳm kàjmã Jejukõt ba djwỳnh nhipòkri dja. Arỳm ne me krãptĩbẽ 120. Kàjmã djan memã kum,

¹⁶—Akmeremẽ àpnhĩre ar, dja gar ikabẽnja ma. Be, Djuda ne Jeju'ỳr meo mō nhym kam me pa 'amỳ. Amrẽbẽ: ne me bakukãmãre Djuda'ã ajarẽ. Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam Djuda'ã ajarẽ. 'Ã ajarẽ nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym me aben djõ'ã arẽnho mō. Arẽnho mōr tãmtã arỳm 'ỳr o bõx. Me bakamingrãnyrekam Djuda arỳm Jeju'ỳr meo mōrkumrẽx nhym me arỳm pa 'amỳ. Me bakukãmãre Dawi kute 'ã ujarẽn kõt arỳm 'ỳr meo mōrkumrẽx. ¹⁷Be, Djuda kute 'ỳr meo mōr kẽtri ne Jeju arỳm amijo utã. Ar iro'ã amijo ar ipytàn arỳm ano bar kumẽ ro'ã apẽ.

¹⁸Jeju te amijo utã nhym kam kurẽ djwỳnhmã kanga nhym me arỳm pãnh kum ngõnhponho pi'òk kaprĩ ngã. Nhym kam pi'òk kaprĩja pãnh amim pyka'õ by. Nãm pyka byn arỳm kam tỳm ne ajkatõr nhym krẽx kunĩ ajkapĩ. ¹⁹Nhym kam Djeruxarẽkam me ja kunĩ abenmã arẽnho ipòk ne. Ne

kam amikabẽn djwỳnhkam õ pykamã Axêdjama jarẽ. Nãm ã Pedru memã ane. Me bakabẽnkam ne gwaj ren Djuda nhõ pykamã pyka kamrõre jarẽ.

²⁰Nãm memã anen kam itepã ajte memã kum,

—Be, Djuda tyk ja'ã ne me bakukãmãre amrêbê: mebê idjaer nhõ me ngrer tũm'ã pi'õk no'õk ne memã kum,

“Kwãrik wãnh krĩ djà ja kaprỳ. Gê me'õ kam krĩ kêtumrêx”, ane. Ne kamã ajte 'ã memã kum,

“Àpênh djàkam dja me'õ pãnh apê”, ane.

Nãm me bakukãmãre ã Metĩndjwỳnh kukwakam pi'õkkam ane. ²¹Ije ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarênhja kôt gê me'õ Djuda djàpênh djà 'amỳ. Ë, bar Jejumê ro'ã ar iba. Ar gadjwỳ ar akwỳ ne gar Jeju kôt ar aba. Be, Jejumê ro'ã ar baba 'õ, dja àpênh djàkam apê. ²²Gwaj baro'ã babamo kraxkam ne Djuão Metĩndjwỳnhmã ngômã me angjêho ba. Gwaj arỳm kam Jeju pumũ. Gwaj baro'ã ar baba: nhym kam Jeju arỳm wabi gwaj kam omũho ino re. Gê Metĩndjwỳnh kabẽn kôt ar ajõ gwaj baro'ã apê. Gwaj baro'ã baje Jeju pumũnhkam dja ar ajõ gwaj baro'ã apê gwaj kam Jeju akubyn tĩnkôt memã badjujarênh ar baba. Nãm ã Pedru arkum ane.

²³Nhym me arkum,

—Be, ar wã, Jõdje Baxabamê Maxijmê ne ar aro'ã Jeju pumũ, ane. Jõdje Baxaba nhidji 'õdjwỳbê ne Juxu.

²⁴⁻²⁵Nhym ar arỳm Metĩndjwỳnhmã ar arẽn kum,

—Ga abê Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Me kunĩ nhõkre kadjwỳnhbê ne ga aje me kabẽn mar. Ne arỳm ar amãnhkrutja pumũ. Jeju ne amrêbê ar ijano bar 'ã memã idjujarênh ar iba. Gê ar ja'õ Djuda pãnh ar iro'ã 'ã ujarênh ar ba. Ga aje amijo ar ja'õ pytãrkôt ar imã o amirĩt. Djuda ne axwekôt Jeju kute ar ijanorjabê amijo kuka. Kwãrik wãnh me biknor tokry djàkam wãnh akuno. Nãm ar ã Metĩndjwỳnhmã ane. ²⁶Ne kam ar idji'ã kên kryre no'õk. Ne kam kumê. Ne kam 'ã idji kute amirĩtkôt ar arỳm amijo Maxij pytã. Nhym kam me Maxijmã Jeju kute anor'õ jarẽ. Jeju kute Ar kubê 11 janor kôt ne me arkum arê.

Karõ raxo me kadjwỳnhbê ÿrn meo ba kadjy ne ja.

Kar 4.31, 8.15, 10.44, 19.2

2 ¹Arỳm ne mebê idjaer bikprõnh djà nhõ akati nhidjibê Pêxiko. Kam arỳm Jejukôt ba djwỳnh kunĩ axikôt amim Jeju man ro'ã nhỹ. ²Ro'ã nhỹ: nhym ar aêrbê arỳm kàjkwa kurũm mỳjja rãrãk ne arỳm kikremã wadjà. Mỳjja rãrãk kute kôk 'itỳx rãrãk pyrãk nhym arỳm me kunĩ kuma. ³Nhym arỳm mỳjja kute kuwy pyrãk amirĩt. Amirĩto kute me õto bikjêr pyrãk. Ne kam mỳj kuwyja arỳm ar'ã arij. Ar ã pỳnhkôt ar'ã arij nhym ar arỳm abenã omũ.

⁴Kam ne Metĩndjwỳnh Karõ arỳm ar ã pỳnhkôt raxo ar kadjwỳnhbê nhỹn ar ar o ba. Nhym ar arỳm apỳnh me bajtem ba djàkam me kabẽno kabẽn ne arỳm arêho dja. Metĩndjwỳnh Karõ ta arkum me kabẽn jangij nhym kam ar arêho dja.

(Metĩndjwỳnh Karõ 2.2-4)

⁵Metĩndjwỳnh Karõ kute ar ar o ba kētri ne me ja apỳnh me bajtem ba djà kunikõt aben kurũm ban bõx. Ne arỳm myt tãmkam krĩraxbê Djeruxarẽkam ar ba. Me bõx ny ja ne me mebê idjaer kukràdjào kukràdjàn kute ar o ba tũm. ⁶Nãm me Djeruxarẽkam ar ba: nhym arỳm mỳjja rārāk kato. Nhym me amybỳm mỳjja man itepato ar'ã aben pydji. Me krãptĩ: bõx. Bõx nhym Jeju kõt ba djwỳnh ar arỳm apỳnh me bajtem kabẽnkam kabẽn jarẽnh mexkumrẽxo ku'ê. Ar kute me bõx ny kabẽn bajtem jarẽnh mexkumrẽx. Apỳnh me bõx ny jabatãnh djàkam me kabẽnjakam ar kabẽn jarẽnh mexkumrẽx nhym me kunĩ arỳm amikabẽn djwỳnh ma. ⁷Amikabẽn djwỳnh man kam te kute kraxkõt ar marmã arkam no tyn kumex ne abenmã kum, —Je, me kabẽnja ma. Me ja kunĩ ne me pykabê Garrẽjakam abatãnh. Me kute me bakabẽn mar kêtikumrẽx ne arỳm kam kabẽn jarẽnh mexkumrẽx. ⁸Amrẽbê me baprĩri apỳnh me bakabẽn djwỳnh gu me arỳm jakam maro dja. Mỳj ne me ja me bakabẽnkam kabẽn kadjy amijon? ⁹⁻¹⁰Be, apỳnh me bajabatãnh djabê ne pykabê

Paxijmẽ

Medijjmẽ

Erãomẽ

Mexomimẽ

Djudêjamẽ

Kapadômẽ

Põtumẽ

Adjijmẽ

Bridjamẽ

Papirijmẽ

Edjitumẽ.

Apỳnh me bajabatànħ djà ne ja.

Ribijkam pykabê Xireni kuridjwỳ me bajabatànħ djà'õ.

Krĩraxbê Rõma kurũm me babõxdjwỳ bakwỳ babê idjaerkumrẽx.

Nhym me bakwỳ amrêbê baje mebê idjaer kukràdjào kukràdjà.

¹¹ Kretamẽ Arabijmẽ ne me bajabatànħ djà 'õdjwỳ.

Be, apỳnh me bajabatànħ djà ne ja. Nhym me tu me bajaêrbê apỳnh me bakabên djwỳnh kunĩkõt kabên jarênħ mex. Me bakabên jarênħ mex ne arỳm kam Metĩndjwỳnh rax'a ujarênħo kumex gu me arỳm ar kuma. Nãm me bõx ny ã Jejukõt ba djwỳnh ar'a abenmã ane. ¹² Ne arỳm te kute kraxkõt ar marmã arkam no tyn kumex ne ar umaje umar punuren abenmã kum, —E kum, mỳj'ã ne gu me baje me kabên marja amijakre? ane.

¹³ Nhym me kwỳ arkam bẽno ajkên abenmã kum,

—Kadjwati kangõ^a kumexkam ne me ajbã, ane.

Pedru kute kàj bẽ me krãptĩ:mã Metĩndjwỳnh kabên jarênħ.

¹⁴ Nhym kam Pedru arỳm kàjmã dja. Jeju kute ar anorbê 11mẽ ar ro'ã kàjmã djan arỳm kàj bẽ memã kabên ne memã kum,

—Me abê idjaer, krĩraxbê Djeruxarẽkam me ar aba kunĩ, dja ga me ikabên 'ãno djan ama. ¹⁵ Be, me amãbit ne bar ije kadjwati kangõkam ibibãnh pyrãk. Nhym be, kati. Ota, kỳjrũm myt nhỹ. Nhỹnh got kỳjrũm myt nhỹrkam kadjwati kangõkam me bibãnh'õ amirĩt ne? Arkati. Ar ba ne bar ibibãnh prãm kêtukumrẽx. ¹⁶ Bar me amã arẽ ga me ama. Bar apỳnh me aba djari me akabênkam ikabên jarênħ mex ga me ama. Be, amrêbê: Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênħ djwỳnhbê Djõwe kute ar ijã ujarênħ kõt ne bar ã ikabẽno ane. ¹⁷ Nãm me bakukãmãremã kum,

“Metĩndjwỳnh me bamã, ‘Dja mỳjja kunĩ pykakõt amingrãnh 'ỳr nhym me kunĩ aminhinomã amimẽnħ 'ỳr ba arỳm me kunĩmã Ikarõ jano nhym arỳm meo tuknĩn meo ba.

Me ã pỳnhkõt me kunĩo tuknĩn meo ba. Meo tuknĩ kute mrãmri ne me kute me iby ngõ kapĩ nhym kute meo tuknĩ pyrãk.

Dja ba Ikarõ jano nhym akamrer ar, akadjwỳx ar ikukwakam kabên jarẽ.

Nhym me abatànħ ny nokam mỳjja pumũnh kêt kwỳ amirĩt nhym me omũ.

Nhym mebêngêt mỳjja kwỳ pyti.

^a2.13 Mỳjja me kute o kôm ne kõt bibãnh kunĩja, kadjwati kangõmẽ uba kangõmẽ, mỳjja kangõ kunĩ ne me kum kadjwati kangõ jarẽ.

- 18 Apỳnh akati djàri wākam dja ba inhõ àpēnh mymẽ inhõ àpēnh nimã Ikarõ jano nhym arỳm meo tuknĩ. Nhym me arỳm ikukwakam ikabēn jarẽ.
- 19 Nhym me te kute mỳjja marmã kam no tyn kumex kadjy dja ba kàjkwakam mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Ne me kute iraxmã kator kadjy pykakamdjwỳ mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Dja ba kam me kamrômẽ kuwymẽ kũm tyk nhipêx.
- 20 Ne myt nokam akamàt kô tyk ne mytyrwỳo me kamrô. Bēnjadjwỳr djwỳnh kute me axwemã pānh jarēnh nhõ akati bõx 'ỳr. Kam dja memã ra:xi ne memã umati:re. Dja bõx 'ỳr ba kam arỳm ă mỳjjao ane.
- 21 Kam dja me kwỳ ỉ pỳnhkôt Bēnjadjwỳr djwỳnhmã amijo a'uw nhym arỳm me utà. Me ỉ pỳnhkôt me kunĩ pytà. 'Nãm Metĩndjwỳnh ă me bamã ane." Nãm ă Djôwe Metĩndjwỳnh kukwakam ar ijã ane. Be, djãm ar ibibānh got? Kati. Ga, me bakukāmāre Djôwe kute ar ijã ujarēnhja pumũ. Djôwe kute ar ijã ujarēnh kôt bar arỳm apỳnh me akabēnkam ikabēn jarēnh mex. Nãm ă Pedru memã ane.
- 22 Ne ajte itepã memã kum,
—Me abê idjaer, dja ga me ikabēnja ma. Metĩndjwỳnh ne krĩraxbê Nadjarekam Jejujao ba nhym kukwakam arỳm mỳjja pumũnh kêt nhipêxo ba. Me punuo mexo ba. Te me ajte marmã kam ano tyk ne aku'ê kadjy ne kôt ajte raxmã akator kadjy ipêxo ba. Metĩndjwỳnh ta ne o ba nhym arỳm kabēnkôt me akam mỳjjao ba. Me ga ne ga me amrêbê kôt omũn ama.
- 23 Tām ne Metĩndjwỳnh kum ire. Me abê idjaermã kum ire. Mỳjja kunĩ kêttri kute amikukām mỳjja kunĩ mar kôt ne kum ire. Me kêttri ne arỳm amim 'ă karõ māmđji. Kute amim 'ă karõkôt ne arỳm me amã Jejumã ire. Nhym me axwe me akabēn kôt pĩte'ykam kunhôn kubĩ ga me mekôt ajaxwe.
- 24 Ga, me arỳm tu tykkumrêxja pumũ. Mỳj me'õ ta dja akubyn meo tĩn nhym me ajte mekôt ar ba? Arkati. Me arỳm tu tykkumrêx. Kam me kute mrāmri ne me kute me uwpre tỳxkam me te: kator prāmje kute amikjênhô bakam tokryja pyrāk. Jejudjwỳ ne mrāmri tu tykkumrêx. Nhym be, djãm tyk rã'ă? Kati. Tyk rã'ă prām kêtikumrêx. Metĩndjwỳnh ne arỳm akubyn o tĩn ne. Metĩndjwỳnh ne o kute mrāmri ne me kute me uwpre tỳxkam arỳm 'ăpre bõnh pyrāk nhym akubyn me ta ajte mekôt ar ba pyrāk. 25 Amrêbê: Kritu ta Metĩndjwỳnhmã amijarê. Tyk rã'ă kêt'ă kum amijarê. Nhym me bakukāmāre Dawi arỳm kôt arê gu me pi'õkkam omũ. Nãm Metĩndjwỳnhmã kum,
“Bēnjadjwỳr djwỳnh, inokrekam ga amirĩt rã'ă. Ga imẽ amijo akajkepkam dja me te: idjumar punumã ingrêkmã.
- 26 Ba kam arỳm inhõkre kadjwỳnhbê ikĩnhkumrêx ne ikĩnh'ă memã amijarê. Dja ba inhĩkumrêx ne akubyn itĩn ne ar iba. Ja kadjy dja ba tu amim akamnhĩxkumrêx ne ate ikrã.
- 27 Dja ba tyn me tyk ba djākam ar iba. Djãm kam dja ga ikanga? Kati. Djãm inhĩ rerekmã? Kati. Ba ne ba amexo imex. Kam dja ga ikanga kêtikumrêx. Kam ne ba ikĩnhkumrêx.

28 Mỳj dja ba itykkam nẽ? Bir, ga ne ga arỳm imã arẽ. Dja ba akubyn itĩn ne akõt ar iba rã'ã: rã'ã ne. Dja ga ikuri dja. Kam dja ba ikĩnhkumrẽx ne.” Nãm ã Dawi ane nhym Pedru arỳm kõt memã arẽ. Kritu tyk rã'ã kêt'ã memã arẽ.

29 Ne kam itepã Kritu tĩn'ã memã kum,

—Akmere, ba prĩne me amã me bakukãmãre Dawi kabẽn'ã ajarẽ ga me prĩne ama. Djãm amijã ne kabẽnja jarẽ got? Kati. Dawi ne amrêbê: ty nhym me arỳm me tyk nhõ kikrekam adjã gu me baje kike pumũnh rã'ã. 30-31 Be, Kritu akubyn tĩn'ã ne kabẽn jarẽ. Dawibê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ. Nhym kam Metĩndjwỳnh kum kabẽn jarẽnh mãmđjin kum,

“Dja atãmdjwỳ ar aben djô'ã apõx. Aben djô'ã apõx tãmtã nhym tũmrãm dja atãmdjwỳja kato. Tãmja dja kubê Kritu. Apãnh dja memã nhỹn arỳm kubê Bẽnjadjwỳrbê kumkati. Ikabẽn pydji ne ba arẽ.” Nãm Metĩndjwỳnh ã Dawimã ane nhym arỳm kuma. Kute amidjô'ã Kritu kator markam ne Dawi Metĩndjwỳnhmã Kritu kabẽn jarẽn kum,

“Dja ba tyn me tyk ba djakam ar iba. Djãm kam dja ga ikanga? Kati. Djãm inhĩ rerekmã? Kati. Dja ga ikanga kêtumrẽx”, ane. Djãm amijã ne Dawi kabẽn ja jarẽ? Kati. Kritu'ã ne arẽ. Bẽnjadjwỳrbê kumkati'ã ne arẽ. Kritu dja ĩ rerek kêt ne akubyn tĩn.

32 Be, Jeju ne Metĩndjwỳnh akubyn o tĩn. Ar ikunĩ ne bar omũ. Jejubê ne Bẽnjadjwỳrbê kumkati. Kubê ne Kritu. 33 Nãm akubyn o tĩn nhym kam wabin arỳm ra:x ne Metĩndjwỳnh djubôk'ãnh me kunĩmã nhỹ. Nhỹ nhym Bãm arỳm kum Karõ ngã. Amrêbê kute kum arẽnhkõt ne kum kungã nhym kam ajbir ar imã ano. Nhym kam ar ikam ruw ne arỳm ar ijo ba bar arỳm kukwakam me bajtem kabẽn jarẽnh mexkumrẽx ga me arỳm ar ima.

34 Be, mrãmri ne Jeju arỳm wabi. Nhym be, Dawi ne kàjkwa djwỳnhmã àbir kêt. Nãm amrêbê: me bakukãmãremã kum,

“Inhõ Bẽnjadjwỳrmã ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn ne kum, ‘Amrê idjubôk'ãnh nhỹ, Abẽnjadjwỳr raxkam idjubôk'ãnh nhỹ.

35 Ikam ama ba amrê awỳr akurê djwỳnhmo mō ga me kwỳo apardjan me kwỳ nhimex.’ Nãm Metĩndjwỳnh ã Kritumã ane.”

Nãm ã Dawi me bakukãmãremã ane. 36 Me abê idjaer kunĩ dja ga me Dawi kabẽnja man 'ã ikabẽn mar pydji. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽnkhkumrẽx. Kubê ne Kritukumrẽx, me aje pĩte'y'ã nhõrja tãm. Ja dja ga me amim mar pydji. Nãm ã Pedru memã ane.

37 Nhym me kute ja markam arỳm amim ngryk ne kaprĩre ne. Ne kam arỳm Pedrumẽ Jeju kute ar anorja kunĩmã kum,

—Akmere ar, mỳj dja ba me kam amijon? ane.

38 Nhym Pedru memã kum,

—Me on amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Jeju Kritu'ỹr amijo akẽx. Bar kam arỳm kukwakam kum ngômã me ajangij. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm me ajaxwe maro aknon me akam ngryk kêt ne arỳm me amã Karõ jano nhym ar me ajo ba. 39 Be, Metĩndjwỳnh ne amrêbê me amã Karõ jarẽ. Ne ajte

me akramẽ atãmdjwýmã arẽ. Ne ajte anhyr bê me mör wãmã arẽ. Kute amiwýr me 'wýr kunĩ ne Metindjwýnh arým memã Karô jarẽ. Nãm ã Pedru memã ane.

⁴⁰Ne kam ajte memã Metindjwýnh kabên kumex jarên axwe nêje me akre:n ajte memã karô:. Nãm memã kum,

—Me kamingrãny ja ne me axwekumrêx. Dja me ĩ me biknor tokry djakam akuno. Me gop mekôt abiknor kêt kadjy amipyta, ane. ⁴¹Nhym kam me kum kabên kînh ne tu amim markumrêx. Nhym kam me arým Metindjwýnhmã ngômã me krãptĩ jangij. Mebê 3.000 ne me angij nhym me arým mekôt tu amim Jeju markumrêxo ba.

Me kute Jeju mar kute abeno ôbikwa.

Kar 4.32

⁴²Nhym me mã Jeju kute ar anorja kukràdjã man kôt ar amijo ba. Ne aben tã akuprô. Ne Jeju kute aminhĩ'ã djwý jakren kokjêrja tãm ne ajte kute 'ã akren kokjêro krĩ, aben tã, me kute tyk mar rã'ã kadjy. Ne aben tã Metindjwýnhmã kabêno krĩ. ⁴³Nhym me te kute mýjja marmã kam no tyk ne kute Metindjwýnh raxmã kator kadjy Jeju kute ar anorja me aêrbê mýjja pumũnh kêt krãptĩ nhípêxo ba nhym me kunĩ arým madjã kreti.

⁴⁴Nhym me kute amim Jeju mar kunĩ ro'ã ar ban kute abenbê mýjja'ô nê kêt ne abenmã abennhõ mýjjao ba. ⁴⁵Ne amũ memã apýnh aminhõ pykamẽ aminhõ mýjja ngãn pãnh pi'ók kaprĩ jamý. Ne kam apýnh me ô mýjja kêt mã pi'ók kaprĩ ngã. ⁴⁶Ne kam akati kunĩkôt Metindjwýnh nhõ kikretikam axikôt Jeju maro krĩ. Ne kam apýnh me ũrkwã kôt Jeju kute aminhĩ'ã djwý jakren kokjêrja tãm ne ajte kute 'ã akren kokjêro krĩ. Ne kînh tiren tu aben markumrêx ne ro'ã ô kwý krêno kumex. ⁴⁷Ne mã Metindjwýnhmã kum,

—Imã akĩnhkumrêx. Amexti:re, anhyro kumex. Nhym bu'ã me kunĩ kum me kînh. Nhym Bênjadjwýr djwýnh akati kunĩkôt amiwýr me kwýo akêx. Aben totokmã amiwýr meo akêx ne me axwebê me utã. Ne arým me kute amim Jeju mar kôt me umjuw nhym me arým mekôt ar aben pydjio ba.

Pedru kute me'ô mrãnh kêtõ mex.

3 ¹Ne kam akati 'ókam arým myt ibô, arým 3 ora nhym Pedrumẽ Djuão ar Metindjwýnh nhõ kikreti'ýr tẽ. Akati kunĩkôt, myt ibókam ne mebê idjaer kikretikam Metindjwýnhmã kabêno krĩ. Nãm ar 'ýr tẽn 'ýr bõx nhym me me'ô mýn o tẽ. ²Adjakam ne mrãnh kêt nhym me mýn o ba. Akati kunĩkôt ne meo ban kikreti jajkwa krekre kuri krĩ. Ajkwa krekre ja nhidjibê ne Kînh tire. Nãm me o ban krĩ nhym kam me ngjêx kunĩkôt pi'ók kaprĩ'ã me 'wýro krĩ.

³Be, nãm me kumýn o tẽn kam ýr. Nhym Pedrumẽ Djuão mẽ mekôt àrmã tẽ nhym ar omũn arým pi'ók kaprĩ'ã ar ku'uw. ⁴Nhym Pedrumẽ Djuão mẽ 'ýr akêx ne omũ, omũnh tỳx ne kum, “Amrẽ ar ipumũ”, ane.

⁵Nhym arým ar kuman mýjja jabej ar'ýr akêx ne ar omũnho nhý.

⁶Nhym Pedru kum,

—Inhõ kryt jakao pi'òk kaprĩ kêt ne inhõ kên karỳro pi'òk kaprĩ kêt. Nhyim be, atemã inhõ mỳjja ba amã arẽ. Be, Nadjarekam Jeju Kritu kukwakam on kàjmã djan on mrã, ane. ⁷Nãm anen tu ubòk'anh ikra 'amỳn kàjmã aro tẽ. Nhyim on parmẽ parkõn mex ⁸ne ekrux ne kàjmã dja. Ne arỳm tẽ. Ne kam arkõt Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjã. Nãm arkõt arĩ tẽ, kĩnhkumrẽxkam arkõt àtor tẽn Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽnho tẽ. ⁹Nãm kum mextire jarẽnho tẽ nhyim me kunĩ arỳm omũ. ¹⁰Omũn kam amim nokre pumũn arỳm abenmã kum,

—E kum, tãmwã ne kikreti jajkwa krekrebê Kĩnhhire kuri amijo à'wỳro krĩ. Je tô mỳj ne arỳm kam nẽ? anen te aben kukijn kam no tyn kumex.

Me krãptĩmã Jeju'ã ujarẽn.

¹¹Nhyim mrãnh kêt ne arỳm mexja arỳm Pedrumẽ Djuão aro tỳm ne aro dja. Metĩndjwỳnh nhõ kikreti janhàkam kikre kre kênhkam ne ar dja. Me kute kum Xaromão nhõ kikre kre kênh jarẽnha. Nãm aro dja nhyim me kunĩ arỳm kam ar'ã akuprõn te kute marmã arkam no tyn kumex. ¹²Nhyim Pedru arỳm memã kum,

—Ga me abê idjaer, mỳkam ne ga me te aje marmã me'õjakam ano tyn akumex ne ar ija ano mao akumex? Djãm ar ba ne bar me'õjamã mrãnh mex jadjà? Kati. Ar ba ne bar ije o mex mar kêt. Djãm ar amimexo ne bar kum mrãnh mex jadjà? Arkati. Jeju ne paro mex ne kum mrãnh mex jadjà.

¹³Ba me amã arẽ ga me ama. Metĩndjwỳnh kute Abraãomẽ Idjakmẽ Djakomẽ me bakukãmãre kunĩ ba djwỳnh arỳm jakam amirax kõt Kra Jejuo ra:xi. Tãmwã ne ga me amrẽbê Piratumã kanga. Nhyim kam bit kute kum irermã. Ta kute arek me aro'ã ar ban umar mex kadjy bit kute kum irermã ga me kum, “Kati, Kati”, ane. ¹⁴Be, Jeju ne Metĩndjwỳnh mexo mex ne katàt ar amijo ban axwe kêtumrẽx ga me kanga. Ne kam me'õ jaxwe kute me parja'ã Piratumã kum, “Tãmwã dja ga kum anhiren ano gẽ ta me ikõt arek ar ban umar mex”, ane. ¹⁵Ne kam kute mỳjja kunĩmã tĩn jangjẽn djwỳnhja bĩ. Nã gãm me bĩn'ã memã apnẽ nhyim me kubĩ.

Nhyim be, Metĩndjwỳnh ne arỳm akubyn o tĩn. Ar ba ne bar omũn me amã kõt 'ã idjujarẽn ar iba. ¹⁶Be, Metĩndjwỳnh ne amikõt Jejuo rax bar kam arỳm tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx. Tu amim kamnhĩxkumrẽx nhyim arỳm me'õjamã tỳx jadjàn o mex ne. Jeju ta ne ar imã ijamak bõ bar arỳm tu amim kamnhĩxkumrẽx nhyim arỳm prĩne me'õjao mex ne. O mex nhyim arỳm me anhipòkri dja ga me akunĩ arỳm omũ.

¹⁷Be, akmere ar, ba me amã arẽ ga me ama. Anhõ bẽnjadjwỳrmẽ ne ga me ajamakke kêtam Jeju bĩ ba arỳm kuma. ¹⁸Nhyim be, amrẽbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn djwỳnh kunĩ me bakukãmãremã kum, “Dja Kritu tokry. Metĩndjwỳnh kute Kra'ã Bẽnjadjwỳrbẽ kumkati mẽnha dja tokry.” Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Nhyim me aben djõ'ã arẽnho mõ:n arẽnho mõr tãmtã: arỳm 'ỳr o bõx. Tũ:mràm me akamingrãnyre amã kurẽ nhyim arỳm Kritu tokry. Me bakukãmãre kute arẽn kõt Kritu tokry. Nãm ã Pedru memã ane.

¹⁹Ne kam itepã memã kum,

—Kam me on amikam akapřiren wānh ajaxwemā anhiren Bēnjadjwỳr djwỳnh'ỳr amijo akēx ne katāt kabēn man kōt ar amijo aba. Dja ga me ā amijo ane nhym arỳm me ajo kĩnh ne. Ga, me kum kōrkam kapřija pumũ. Ne ajte kute ngōo kōmkam kĩnhja pumũ. Dja ā me ajaxwekam akapřikam me ajo kĩnh ane.

²⁰Dja ga me ā amijo ane nhym arỳm akubyn me amā Kritu jano. Amrēbē: me kute kāj bē me amā 'ā ujarēnhja dja me amā ano. Bēnjadjwỳrbē kumkatibē ne Jeju. Kritubē ne Jeju. ²¹Dja arek kājkwā djwỳnhkam ar ba:n kam akubyn ruw. Kute akubyn mỳjja kunĩ ny kadjy akubyn ruw. Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnhja kunĩ ne me amrēbē: me bakukāmāremā ja jarēnhkumrēx. ²²Mrāmri ne Mōjdjē me bakukāmāremā kum,

“Ba ne ba Metĩndjwỳnh kukwakam me amā ikabēn jarēnh o iba.

Dja Metĩndjwỳnh ĩ me akadjy amijo me anhōbikwa'ō pytā nhym arỳm ĩ ikudjwa ā me amā kabēn jarēnh o ane.

Dja me amā kabēn jarē ga me přine aman kōt ar amijo aba.

²³Nhym me'ō kute kabēn mar kētja dja me o ajkē nhym ajte ō me wỳnhkōt amirĩt kētkumrēx ne.”

Nām ā Mōjdjē ane nhym Pedru kōt memā arē.

²⁴Ne kam itepā memā kum,

—Mrāmri ne amrēbē Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh kunĩ apỳnh mỳjja apōxmā 'ā ajarē. Me ajte Kritu katormā 'ā ajarē. Nhym jakam mỳjja arỳm amirĩt nhym Kritu arỳm kato. Dja ga pi'ōk kōt akubyn arēnh o tēn Xamuwe'ỳr o bōx. Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh ne aben nhitepā apōx tē. Kunĩ'ā dja ga pi'ōkkam ujarēnh jarēnh o tē:n arỳm kōt ama. Kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh kunĩ ne me Kritu'ā memā ajarē. Ja dja ga me kōt ama. ²⁵Ga me Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh kabēnjao aba rā'ā ne. Metĩndjwỳnhmē me bakukāmāremē arỳm abenmā kabēn jarēnh māmđji ga me kabēno aba rā'ā. Nām Metĩndjwỳnh Abraōmā kum,

“Dja akrakam kra aben djō'ā apōx. Aben djō'ā apōx krāptĩ:.

Atāmdjwỳ ja'ō dja meo kĩnh. Dja apỳnh pyka kunĩkōt meo kĩnh nhym me arỳm kĩ:nhkumrēx.”

Nām ā Abraōmā kabēn pydjĩn arēnh o ane. ²⁶Be, ba me amā arē ga me ama. Kute meo kĩnh kadjy ne Metĩndjwỳnh amijo Kra pytān me akumrēxmā ano. Dja me anhĩ pỳnhkōt me ajaxwebē me ajo akēx ne arỳm me ajo kĩnh. Ja kadjy ne me amā ano. Nām ā Pedru memā ane.

Pedru me rũnh krāptĩmā Jeju'ā ujarēnh.

4 ¹Nām ar memā kabēno dja nhym me rũnh arỳm ar'ỳr bōx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ar'ỳr bōx. Metĩndjwỳnh nhō kikreti nēje ku'ē djwỳnh o ba djwỳnhjadjwỳ mekōt ar'ỳr bōx. Mebē xadjudjēumē mekōt ar'ỳr bōx. ²Pedru ar kāj bē memā Jeju tyk ne akubyn tĩn'ā ujarēnh o dja. Ne kam ajte kāj bē me kute amim Jeju mar tykja kunĩ akubyn tĩn'ā ujarēnh o dja. Jeju akubyn tĩn kōt me tĩn'ā ujarēnh o dja. Kam ne me rũnhja ngry:k ne

arỳm ar'ỳr bõx. ³Nãm me ar'ỳr bõx ne arỳm aro tỳm ne ar pa 'amỳn aro tẽn Ar kubê ijê. Arỳm me'ã akamât 'ỳr. Nhyr kam me akati kadjy Ar kubê ijê. ⁴Nhyr be, me kute Ar kubê ijê kêtri ne me kute ar kabẽn marja krãptĩ: arỳm tu amim Jeju markumrêx. Õbê me kute tu amim markumrêxjamê ajbir me krãptĩjamê ne me abenã mênhkam krãptĩ:kumrêx. Me my ne mebê 5.000.

⁵⁻⁶Nãm me akati kadjy Ar kubê ijê nhyr kam me'ã akati nhyr me rũnh ar'ã akuprõ. Mebêngêtmê Môjdjê kukrãdjã mar djwỳnhmê ar'ã akuprõ. Nhyr me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxbê Ananh mekõt nhỹ. Nhyr Kajbajmê Djuãomê Arexãrimê Ananh nhõbikwa kunĩ ar'ã akuprõ. Me rũnh ja ne me krĩraxbê Djeruxarêkam ar'ã akuprõ. ⁷Nhyr me arỳm aro katon me ipõkri ar kudja. Nhyr kam me ar kukij ne arkum, —Mỳj me'õ kukwakam ne gar mrãnh kêtjao mex? Mỳj ne idji kute? ane.

⁸Nhyr kam Metĩndjwỳnh Karõ arỳm raxo Pedru kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba. Nhyr kam memã kum,

—Mebê idjaerkam me abẽnjadjwỳrmê ar abêngê ar, ⁹mỳjkõt ne bar imã me'õ punuja kaprĩn o mex ga me abej ar ikukij. ¹⁰Dja bar me amã arê ga me ama. Me gamê mebê idjaer kunĩ dja ga me ikabẽn ma. Nadjarekam Jeju Kritu, me aje pite'y'ã nhõr ne bĩn nhyr Metĩndjwỳnh akubyn o tĩnja. Jeju ja kukwakam ne me'õ mrãnh kêtja arỳm mex. Mex ne me anhipõkri dja ga me arỳm omũ. ¹¹Amrêbê: ne me bakukãmãre Jeju'ã ajarẽn memã kum,

“E kum kẽn ja ne me kute kikreo ãm djwỳnhja kute kikremã armã te omũn bõm kumê.

Kẽn ja ne arỳm kute kikremã o kajpar, kum o kajpar tỳxi.”

Nãm ã me bakukãmãre memã anen arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Me aje kikreo ãm djwỳnhwã pyrãk. Amã Jeju kurê nhyr arỳm kute kẽnwã pyrãk ne arỳm kàjkwa djwỳnhkam me bakunĩmã nhỹ. ¹²Djãm ikrebê me'õ kute me bajaxwebê me bapytãr? Arkati. Me'õ kute me bapytãr kêtikumrêx. Mrãmri ne kute me bapytãr kadjy Metĩndjwỳnh memã Jeju pydji jarê. Nhyr pyka kunĩkõt me bakadjy me'õdjwỳ kêtikumrêx. Nãm ã Pedru memã ane.

¹³Be, Pedrumê Djuão ar memã kabẽnkam me rũnh abenmã kum,

—E kum, arkum gwaj bapyma kêtikumrêx. Be, ar kute me bakukrãdjã mar kêt, ar kajgo mexi. Mỳj got ar nẽn ã kabẽn mexo ane, ane. Ne kam arỳm ar kuman abenmã kum,

—Be, ar Jejukõt ba tũmkam ne ar ã kabẽn mexo ane, ane. ¹⁴Nhyr ar kute me'õo mexjadjwỳ ar ro'ã dja nhyr me omũ. Ne te kute abenmã, “Nãm ar 'êx”, anhỹr prãmje.

¹⁵Ne kam me rũnh me bikprõnh djã nêje ar ano nhyr ar tẽ. Nhyr me ar kàxã aro aben maro nhỹ. ¹⁶Ne abenmã kum,

—Mỳj dja gwaj ar on? Me kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy ar mrãmri mỳjja pumũnh kêt raxja nhípêx. Me'õ punu mex nhyr ar arỳm o mex. Nhyr Djeruxarêkam me ja kunĩ arỳm omũ. Kam gwaj baje te memã,

“Nãm ar 'êx”, anhyr prãmje. ¹⁷Be, gwaj ar kangrõnh tỳx gê ar ajte Jeju'ã ujarẽnh kêt. Gêdja amũ me bu'ã me wã mar kêt. Nãm me ã abenmã ane.

¹⁸Ne kam amiwỳr ar ku'uw nhym ar bõx nhym me arkum,

—Kwãrĩk wãnh ajte Jeju kukwakam memã kabẽn jarẽnh kêt. Ne kwãrĩk wãnh 'ã memã adjujarẽnh kêt, ane. ¹⁹Nhym Pedrumẽ Djuão ar memã kum,

—Be, mỳj dja bar nê? Metĩndjwỳnh kute ar imã ar imex jarẽnh kadjy mỳj dja bar nê? Djãm me akabẽnkõt ar ije Jeju'ã idjujarẽnh kêt mã? Nàr kon, djãm Metĩndjwỳnh kabẽnkõt ar ije Jeju 'ã idjujarẽnh mã? Me gadjwỳ amikadjy ama. ²⁰Be, ar ije Jeju akubyn tĩnkõt omũnh ne ar ije kabẽn mar. 'Ã dja bar bir idjujarẽnh kumrêx ar iba. Te 'ã idjujarẽnh kêt mã, ane.

²¹Nhym kam me ajte ar kangrõn arkum ire nhym ar arỳm mã tẽ. Me rũnh ne me te: kute aro aben mar nhym me kute mỳj ar axwe'õ pãnh kute aro bikẽnh mã. Ar kute me'õo mexkam ne me kàtàm kunĩ Metĩndjwỳnh mã ra:x jarẽn kum ar kĩnh. Me rũnh ren aro ajkẽ nhym ren bu'ã me kàtàm ren kum me kurê. Kam ne me rũnh te: kute aro bikẽnh mã. ²²Be, te me'õ jakryja abatành mex nhym ar arỳm o mex. 'Ã amexbê 40 nhijukri ne ajte amex rã'ã arỳm 'ã apêx nhym ar o mex. Djã ne me mỳjja ja'õ pumũ? Arkati.

Me kute Jeju mar kute Metĩndjwỳnh mã rax jarẽnh.

²³Nãm me rũnh Pedrumẽ Djuão arkum ire nhym ar mã tẽn kam arỳm aminhõ me ja'yır bõx. Ne kam me rũnh kute arkum kabẽn kõt memã arẽ. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ mebêngêtmẽ kabẽn kõt arẽ nhym me arỳm kuma. ²⁴Ne kam axikõt Metĩndjwỳnh mã kabẽn ne kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, abê Metĩndjwỳnh. Ga ne ga kàjkwa nhipêx ne pyka nhipêx ne ngõ raxbê pyka kêt nhipêx ne kam mỳjja ar baja kunĩ nhipêx. ²⁵Be, anhõ àpênh Dawi ne akukwakam memã kum,

“E kum, mỳkam ne apỳnh me ba djàkam me bajtem àkrêo kumex?

Mỳkam ne me amim mỳjja'ã karõ kajgoo kumex?

²⁶Pykakam me bẽnjadjwỳr rũnh ar arỳm kàjmã dja. Kute Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê àptàrmã arỳm kàjmã djan itepato abeno akuprõ.

Õ Kritudjwỳ me arỳm kute kubê àptàrmã kàjmã dja. Me õ

Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê àptàrmã kàjmã dja.”

Nãm ã me bakukãmãre Dawi ane. ²⁷Be, Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mrãmri ne Dawi kabẽnkumrêx. Arỳm ne me kute Jejubê àptàrmã akuprõ. Akra Jeju ne amexo mex. Ga ne ga arỳm 'ã Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽ. Nhym Erodjimẽ Põxu Piratumẽ apỳnh me ba djàkam me bajtemmẽ mebê idjaermẽ me kunĩ kute kubê àptàrmã arỳm abeno akuprõ. ²⁸Ga ne ga amrêbê me kêttri arỳm amim me'ã karõn amybỳm meo aba. Meo aba: nhym kam me arỳm ã Jejuo ane. ²⁹Me kute Jejubê àptàrmã akuprõ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh, jakam dja ga me kute ar ikangrõnhja ma. Ne kam ar imã itỳx jadjà bar imã me uma kêt ne me kunĩmã akabẽn jarẽ. Ar ibê anhõ àpênh. ³⁰Dja ga ar imã tỳx jadjà bar me punuo mex ne akra kukwakam me aêrbê mỳjja

pumũnh kêt nhípêx. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne ku'ên araxmã kator kadjy bar mỳjja pumũnh kêt nhípêx. Akra ne mexti:ren axwe kêt kumrêx, ane.

³¹Nãm me Metĩndjwỳnhmã kabên pa nhym me bikprõnh djà arỳm amingrêk ne. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm me ĩ pỳnhkõt raxo me kadjwỳnhbê nhỳn ar meo ba. Nhym me arỳm kum me uma kêt ne memã Metĩndjwỳnh kabên jarê.

Me kute abenmã õ mỳjja nhõr.

Kar 2.42

³²Nhym kam me kute amim Jeju mar krãptĩ: kum aben jabê. Me ĩ pỳnhkõt kum aben jabên kum Jejuo kĩnh prãm. Ne aminhõ mỳjja kunĩo aminhõ kêt ne amikutã abenmã kwỳ ngã. ³³Nhym Jeju kute ar anorja mã memã kum,

—Bênjadwỳr djwỳnh Jeju akubyn tĩn. Ar ba ne bar tĩnkõt omũ, anen mã memã 'ã ujarênh ar ba. Metĩndjwỳnh ne arkum tỳx jadjà nhym ar tỳ:x ne memã 'ã ujarênh ar ba. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm tu me kunĩmã ukapřĩ jadjà nhym me arỳm ukapřĩ:kumrêx. ³⁴Nhym kam me'õ kum mỳjja'õ prãm kêt kumrêx. Mỳkam? Bĩr, apỳnh me ĩ djàri ne me õ pyka nàr õ kikre. Ne kam aben totokmã amũ memã kungã. Ne kam pãnh amim pi'òk kapřĩ byn o tẽn ³⁵mã Jeju kute ar anorjamã kungã. Nhym kam ar mã me õ mỳjja kêt mã pi'òk kapřĩ ngã. Me õ mỳjja kêt kõt memã kungã nhym me kam o mã amim mỳjja jamỳ. Ne kam me'õ kum prãm kêt.

³⁶Kamã ne me'õ nhidjibê Jõdje. Jeju kute ar anorja ne kum idji ny jarê. Kum Banabe jarê. Me kapřĩreo kĩnh djwỳnh'ã ne ar kum idji jakren kum arê. Kubê ne mebê Rewi'õ. Apêxtibê Xiprekam ne abatàn djà. ³⁷Banabe ne arỳm õ pyka. Ne kam pãnh kadjy arỳm amũ memã kungã. Ne kam amim pi'òk kapřĩ byn o tẽn arỳm Jeju kute ar anorjamã kungã. Nãm arkum 'êx kêt ne arkum kungã.

Ananijmẽ Xapire ar 'êx.

5 ¹Nhym be, Ananijmẽ prõ Xapire ne ar õ pyka. Ne kam amũ memã kungãn kam pãnh amim pi'òk kapřĩ by. Ne kam 'êx. ²Nhym my prõmã kum,

—Gu amim kwỳo apdju, ane. Nhym, “Ã”, ane. Nhym kwỳbito tẽn Jeju kute ar anorjamã o tẽn o bõx ne 'êx ne arkum,

—Mĩ, bar inhõ pyka pãnh pi'òk kapřĩ jabit by, ane. Ne kam arỳm arkum kungã.

³Nhym Pedru kum,

—Ananij, mỳkam ne Xatanaj arỳm ajo ba ga arỳm Metĩndjwỳnh Karõmã ajêx? Arỳm ne ga amim pi'òk kapřĩ kwỳo apdju. ⁴Ga ren anhõ pyka nhõr kêt nhym ren anhõ pyka rã'ã ga ren amexkumrêx. Nàr, aje memã òrkam ga ren pi'òk kapřĩo aba rã'ãn ren amexkumrêx. Mỳkam ne ga amim ajêxja'ã karõ? Djãm ar imãbit ne ga ajêx got? Kati. Metĩndjwỳnhmãdjwỳ ne ga ajêx. Nãm ã Pedru kum ane.

⁵Nhym Ananij kabên man arỳm tỳm ne ty. Nhym kam me kute arênh mar kunĩ arỳm umaje madjà kreti ne. ⁶Nhym kam me abatàn ny kwỳ kàjmã djan Ananijo kupun o môn arỳm adjà.

⁷Nhym 'ã myt kwỳr kàjbê 'iry. 'Ã 3 ora apêx. Nhym prôja kute mjên tyk mar kêt rã'ã. Ne kam arỳm me'ỳr wadjà. ⁸Nhym kam Pedru kum, —Aje, on imã arê. Mỳj ne gar pyka pãnh pi'òk kaprĩ on aby? Djãm jabit? ane. Nhym mjên kôt kum 'êx ne kum, —Ô nà. Bar amim ã pi'òk kaprĩ byro ane, ane.

⁹Nhym Pedru kum, —Mỳkam ne ga aje Bênjadjwỳr djwỳnh Karômã amikurê'uk kadjy amjênmê aben kôt akabên dji? Ota, amjên jadjàr djwỳnh ar arỳm akubyn kikre jajkwa krekre'ỳr mō. Dja ar rûm gadjwỳ ajo mō, ane.

¹⁰Nhym on parbê tỳm ne arỳm ty. Nhym ar abatàn nyre arỳm wadjà. Nhym arỳm ty nhym ar omũ. Ne kam o môn mjên kuri adjà. ¹¹Nhym me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja kunĩ arỳm umaje madjà kreti. Me kute ar tyk jarênh mar kunĩ arỳm umaje madjà kreti.

Pedru ar kute me krãptĩ mex.

¹²Nhym Pedrumê Jeju kute ar anorja kunĩ mỳjja pumũnh kêt krãptĩ nhipêxo ba. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne ku'ên kute Metîndjwỳnh raxmã kator kadjy ne ar mỳjja nhipêxo ba. Xaromão nhô kikre kre kênham ne me kunĩ axikôt Jeju maro krĩ. ¹³Nhym me kâtãm te me umaje ne te me ikô'ã krĩ prãmje ne amybỳm abenmã me mexkumrêx jarênh kumex.

¹⁴Nhym kam me krãptĩ kum Bênjadjwỳr djwỳnh kĩnh ne arỳm tu amim markumrêxo kumex. Amim maro kumex ne arỳm mekôt akuprô. Nhym kam me kute amim marja arỳm krãptĩ: tẽ. Me mymê me niremê arỳm krãptĩ: ne.

¹⁵Nhym Jeju kute ar anorja mỳjja pumũnh kêt nhipêxo ba. Nhym me me punuo apôx ne Pedru kukãm pry jakà'ã me adjwỳro mō. Me ikwã djàkam nàr aty djàkam me adjwỳro mō. Dja Pedru tẽmkôt karôbit me kwỳ'ã rôrôk nhym me arỳm mex. Ja kadjy ne me kukãm me adjwỳro mō. ¹⁶Nhym Djeruxarê bu'ã me krĩ djari me jadjwỳ me krãptĩ: 'ã akuprô. Me aben totokmã 'ỳr me punu jamỳn o ban o bôx. Me karô punu kute meo badjwỳ nhym me aben totokmã 'ỳr meo ban meo bôx. Nhym Metîndjwỳnh arỳm me kunĩ mex ne.

Me kum ar kurê.

¹⁷Nhym kam me rũnh kwỳ arỳm Pedru arkam ngryk ne. Me kadjy Metîndjwỳnh mar djwỳnh nhô bẽnjadjwỳr raxmê ro'ã mebê xadjudjêu krĩ kunĩ arkam ngry:k ne. ¹⁸Jeju kute ar anorjakam ngryk ne ar'ỳr môn ar'ỳr bôx ne arỳm aro tỳm. Ne kam Ar kubê ijê nhym kam me kunĩ ar omũ. ¹⁹Nhym Bênjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh 'o akamàtkam ar'ỳr bôx ne arỳm arkum kikre'ã ijê djà'ã kuta. 'Ã kutan arỳm aro katon arkum,

²⁰—Dja gar Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam tẽn adjujarẽnho dja. Dja me tu amim Jeju markumrẽx ne arỳm kõt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Tãm dja gar memã 'ã adjujarẽnho dja, ane.

²¹Nhym ar kadjy mrãnh djwỳnh kabẽn man kam myt katorkam arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjà. Wadjàn arỳm 'ã memã ujarẽnho dja. Memã ujarẽnho dja nhym wãnh me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ar arỳm me rũnh bikprõnh djàkam bõx. Bõx ne arỳm amiwỳr õ me rũnhõ akuprõ. Mebê idjaerkam me rũnh kunĩo akuprõ. Me rũnhõ akuprõ nhym arỳm mebê ijê djãmã ar'ỳr me kràkamngõnh jano nhym me 'ỳr mō. ²²Ỳr mōn arỳm mebê ijê djà'ỳr bõx ne te ar abej. Te: ar abej ne arỳm ar abej aprã. Ne kam akẽx ne me rũnh'ỳr mōn 'ỳr bõx ne memã kum,

²³—Mebê ijê djà'ã ijê tỳx mex nhym kre'ã ku'ê djwỳnh ar bõm 'ã ijê djà kabem dja ba me ar omũ. Ne kam 'ã ijê djà'ã kurẽn te kadjwỳnhbê ar abej aprã, ane. ²⁴Nhym me rũnh arỳm me kabẽn ma. Metĩndjwỳnh nhõ kikreti nêje ku'ê djwỳnhõ ba djwỳnh me kabẽn ma. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr me kabẽn ma. Ne te aben kukij ne abenmã kum,

—Je, mỳj dja ar ijukri nẽ? ane.

²⁵Nhym kam me'õ me'ỳr bõx ne memã kum,

—E kum, onij me aje Ar kubê ijêja Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam memã ujarẽnho dja, ane. ²⁶Nhym kam kikreti nêje ku'ê djwỳnhõ ba djwỳnhja ar'ỳr õ me jao mōn ar'ỳr bõx. Ne arỳm arkum prĩre ne akubyn me rũnh'ỳr aro bõx. Kum me kâtàm krãptĩ pymakam. Ar'ỳr tẽm kẽtri ne me abenmã kum,

—Gu me ren aro ajkẽ nhym me ren pãnh kẽno me batitik ne me bapa, ane.

²⁷Kam ne me arkum prĩre ne arỳm me rũnh'ỳr aro bõx. Aro bõx nhym ar arỳm me kabem dja. Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax kukij ne arkum,

²⁸—Bar arỳm ar amã ikabẽn ne. Jeju kukwakam memã 'ã adjujarẽn kêt kadjy ar amã ikabẽn gar ajte 'ã adjujarẽn ar aba nhym arỳm krĩraxjabê Djeruxarê kunĩkõt me abenmã ar akukràdjà jarẽnho ipõk ne. Gar kam aje bit ar ijã ar ijaxwe nhõrmã memã ar ije Jeju bĩn djwỳnh jarẽnho aba, ane.

²⁹Nhym Pedrumẽ Jeju kute ar anorja kunĩ memã kum,

—Bar me amã arẽ ga me ama. Be, dja Metĩndjwỳnh ar imã 'ã karõ bar mrãmri ajbit kabẽn markumrẽx ne kõt ar amijo iba. Nhym be, dja me te ar imã atemã kabẽn jarẽ bar mar kêt ne. ³⁰Be, Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãreo ba ja ne arỳm akubyn Jejuo tĩn ne. Me ga ne ga me pĩ'ã anhõn arỳm abĩ. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm akubyn o tĩn ne.

³¹Be, tãm ne Metĩndjwỳnh arỳm o wabi nhym arỳm ubõk'ãnh bẽnjadjwỳr rax ne memã nhỹ. Kute me utàr kadjy memã nhỹ. Dja mebê idjaermã amak bõ nhym me arỳm amikam kaprĩren wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me axwe maro aknon mekam ngryk kêt. Ja kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm Jejuo wabi nhym

memã nhỹ. ³²Ar ba ne bar omũn memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Metĩndjwỳnh Karõdjwỳ ne omũ. Me kute kabẽn mar ne kõt ar amijo baja ne Metĩndjwỳnh arỳm memã Karõ jano nhym arỳm meo ba. Nãm ã Pedru ar memã ane.

³³Nhym me arỳm ar kabẽn man arkam ngryk ne àkrèo kumex. Ne bit kute ar parmã. ³⁴Nhym Gamarij raxja arỳm me rũnh nhipõkri kàjmã dja. Kubê ne mebê pardjêu'õ ne kubê mebê idjaer kukràdjà mar djwỳnh'õ. Nhym me kunĩ kum kĩnh. Gamarij kàjmã djan Pedru ar'ã memã kum,

—Ar o akator ngrire, ane. Nhym me arỳm aro kato. ³⁵Nhym Gamarij arỳm ar kàxã memã kum,

—Ba ar amã arẽ. Kwãrik wãnh ajmã aro kêt. Dja gar ar par jabej mỳj dja gar ijukri nẽ?

³⁶Ba ar amã arẽ gar ama. Amrêbê me'õbê Teuda ari memã amiraxo àmra ar ba. Nhym me krãptĩ kute 400 pyrãk mã kõt ajkamẽ. Nhym kam me arỳm kubĩ nhym me kunĩ kõt baja arỳm ajmã nhym arỳm kêt ne.

³⁷Nhym kam me'õbê Djuda memã amijo amirĩt ne. Bẽnjadjwỳr bajtem amrêbê kute me idji'ã pi'õk no'õko àmri ne Djuda memã amijo amirĩt ne. Pykabê Garrêjakam ne abatãnh djà. Djuda amijo amirĩt ne amikõt me krãptĩ kamẽ. Ne kam adjwỳnhdjwỳ arỳm ty nhym me kunĩ kõt bajadjwỳ arỳm ajmã.

³⁸Be, Teudamẽ Djudakõt me krãptĩ ba. Ne kam me ta arỳm bimãnhja dja gar ama. Pedru arkum anhikra karo gẽ ar ta mekõt ar ba. Godja ar ta amikabẽnkõt meo ba jabej nhym me ta ã ajmã. Amrêbê me ja kõt dja me ta ã bimãnhõ ane. ³⁹Nãr, godja ar mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽnkõt meo bakumrêx jabej gwaj te aro àpanh ne aben bê me ngrãnh prãmje. Gwaj ren aro ajkẽn arỳm ren Metĩndjwỳnhmã amikurêtuw.

⁴⁰Nãm ã memã ane nhym me arỳm kõt amikabẽn dji. Ne kam amiwỳr Jeju kute ar anorja 'uw nhym ar arỳm bõx. Nhym kam me ar titik ne arkum,

—Kwãrik wãnh Jeju kukwakam memã adjujarẽnh kêt, ane. Ne kam arỳm arkum ire nhym ar tẽ.

⁴¹Djãm ar kaprĩre ne ar tẽ? Kati. Ar kĩnhkumrêx ne me rũnhbê tẽ. Mỳkam ne ar kĩnh? Bir, ar amim,

—Be, Metĩndjwỳnh ta ne amim ar ijã karõn amim, “Be, me kum Jeju kurê. Dja kõt me kum ar adjwỳnhdjwỳ kurê.” Nãm ã amim ar ijã karõo ane. Nãm ar ã amim anen arỳm kĩnhkumrêx. Metĩndjwỳnh ta kute amim ar'ã karõkõt ar tokrykam ar kĩnhkumrêx ne me rũnhbê tẽ. ⁴²Ne kam akati kunĩkõt kàj bê memã Jeju kukràdjà'ã ujarẽnh ar ba. Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam o ba. Me ò kikre kunĩ kõt o ban memã kum,

—Mrãmri ne Jejubê Kritukumrêx. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju'ã me banhõ Bẽnjadjwỳrbê kumkati mẽnkhkumrêx, anhỹro ba.

Me kute amijo Ar kubê 7 pytàr.

6 ¹Nhym kam Jejukõt me ba djwỳnh arỳm krãptĩ. Ne kam me kwỳ me bajtembê kregu kabẽnkam kabẽn nhym me kwỳ mebê idjaer

kabēnkam kabēn. Nhyṁ kregukam me kwỳ kabēnja idjaerkam me kwỳ kabēnjakam kaprĩre ne. Nām me Jeju kute ar anorjabē 12'ā abenmā kum,

—Be, Pedru ar akati kunĩkõt me 'uwtĩo djuw mex nhyṁ kam me bakam me 'uwtĩ kwỳ 'ā kàtām, ane. ²Nhyṁ Pedru ar arỳm kuman arỳm amiwỳr Jeju kõt me ba djwỳnh krāptĩ:ja 'uw. Nhyṁ me ar'ā akuprõ nhyṁ ar arỳm memā kum,

—Godja bar memā mỳjja nhõrbito iban arỳm te ije Metĩndjwỳnh kabēn'ā memā idjujarēnh prāmje. Nhyṁ kam arỳm ar akaprĩre ne.

³Be, mỳj dja gwaj nē? Bir, akmere, àpnhĩre ar, dja gar me kwỳo aben man me'ā aben kukij ne abenmā kum, “Djām me kunĩ kute ar mex jarē? Djām Metĩndjwỳnh Karõ raxo ar kadjwỳnhbē nhỳn aro ba? Djām ar krā mex?” ane. Dja gar ā me kabio ane. Nhyṁ kam me kwỳ ā mexo ane, gar mekam amijo Ar kubē 7 pytàn ar imā ar arē. Ar imā ar arē bar arỳm ar'ā meo djuw mex djwỳnh rē. ⁴Ne kam meo djuw mex kēt ne ate ikrā. Ate ikrān arỳm Metĩndjwỳnhmā ikabēn 'āno djan memā kabēn jarēnh 'āno djan ar o iba, ane.

⁵Nām ar ane nhyṁ me kunĩ arỳm kum ar kabēn kĩnh ne. Ne kam arỳm amijo Exewāo pytā. Nām mrāmri tu amim Metĩndjwỳnh markumrēx. Nhyṁ Metĩndjwỳnh Karõ raxo kadjwỳnhbē nhỳn ar o ba. Nhyṁ kam me amijo me kwỳ pytā. Pīpīimē Prokorumē Nikanômē Ximômē Pamenajmē Nikoraumē ne me amijo ar utā. Nikorau ja ne amrēbē kubē me bajtem. Krĩraxbē Āxikikam ne abatānh djā. Ne kam arỳm mebē idjaer kukrādja man kõt ar amijo ba. Ne kam arỳm tu amim Jeju markumrēx. Mebē kregu kabēnkam ne kabēn. ⁶Nām me amijo ar utān arỳm Jeju kute ar anorja kabem aro akuprõ. Nhyṁ ar arỳm aro Metĩndjwỳnhmā a'uw ne ar'ā ikra jadjuw.

⁷Nhyṁ kam me kute Jeju mar arỳm amũ memā Metĩndjwỳnh kabēn jarēnh kumex. Nhyṁ me kàtām krāptĩ arỳm tu amim Jeju markumrēx. Nhyṁ kam Jejukõt me ba djwỳnh arỳm Djeruxarēkam àptār mex ne. Nhyṁ me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhdjwỳ krāptĩ: tu amim Jeju markumrēx ne kabēn man kõt ar amijo ba.

Me kute Exewāo pa 'amỳnh.

⁸Exewāo ne tu amim Metĩndjwỳnh mar tỳ:xkumrēx nhyṁ Metĩndjwỳnh arỳm kum tỳ:x jadjā. Kum tỳx jadjā nhyṁ arỳm me ipõkri mỳjja pumũnh kēt rũnh nhĩpēxo ba. Me punu mex nhyṁ meo mexo ba. Me te kute mỳjja marmā kam no tyk ne ku'ēn kute Metĩndjwỳnh raxmā kator kadjy ne ipēxo ba. ⁹Nhyṁ ate me kwỳ kam kabēn punun arỳm Exewāomē aktā kabēno aben japanho dja. Mebē idjaer bikprõnh djā 'õ kurũm ne me mō. Me bikprõnh djā jamā ne me kum,

—Me ta ar ban ta amim àpēnh ar ba ne ja, ane. Krĩraxbē Xirenimē Arexā kurũm ne me ja mō. Nhyṁ pykabē Xirxijmē Adjij kurũm me jadjwỳ mō. Ne kam Exewāomē aktā kabēno aben japanho dja: ¹⁰nhyṁ Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam memā kabēn ne kabēn katàto me akrenh mex ne. Nhyṁ kam me te: kute kabēno itymā o ku'ē.

¹¹Te: kute kabẽno itymã o ku'ẽn kam tẽn arỳm me kàxã me kwỳmã pi'òk kaprĩ jarẽ. Nhyr me arỳm me'ỳr bõx ne memã 'êx. Pi'òk kaprĩ pãnh arỳm memã Exewão'ã 'êx ne me kunĩmã kum,

—Be, Exewão ne arỳm me bakukãmãkjẽ Môjdjẽmẽ Metĩndjwỳnh japrỳ bar arỳm kuma. Nãm me ã anen mebẽ Exewão kurẽo dja.

¹²Mebẽ kurẽo djan arỳm memã kurẽtuw. Mebẽngẽtmẽ Môjdjẽ kukràdjã mar djwỳnhmã kurẽtuw. Nhyr me arỳm kam àkrẽo kumex ne 'ỳr prõt ne o tỳm ne pa 'amỳ. Nhyr me rũnh krãptĩ arỳm kutẽp akuprõ nhyr me arỳm me'ỳr o bõx.

¹³Ne kam me rũnh kabem me 'êxnhĩ kwỳ dja. Nhyr me arỳm me rũnhmã Exewão'ã 'êx ne memã kum,

—Me'õ ja ne mã Metĩndjwỳnh nhõ kikreti japrỳo ban mã Môjdjẽ kukràdjã japrỳo ba. ¹⁴Nãm mã memã kum, “Nadjarekam Jeju dja ã Metĩndjwỳnh nhõ kikretio ajkẽn pyka mẽ o amrã. Môjdjẽ kute me bakukãmãremã kukràdjã jarẽnhja dja pãnh me bamã kukràdjã 'õdjwỳ jarẽ gwaj baje we mar ne kõt amijo babamã.” Nãm ã memã anhỹro ba bar arỳm kuma. Nãm me 'êx ne ã me rũnhmã arẽnho ane.

¹⁵Nhyr kam me rũnh kunĩ Exewãokam no ty. Kam no ty nhyr nokre arỳm amijo Metĩndjwỳnh kady mrãnh djwỳnh nokre pyrãk nhyr me arỳm nokre pumũ.

Exewão me rũnh krãptĩmã me kukãmãkjẽ'ã ujarẽnh.

7 ¹Nhyr kam me kady Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax kum kabẽn ne kum,

—Djãm kõt ne me arẽ? ane.

²Nhyr tu me kukãmãrẽ'ã ajarẽn memã kum,

—Akmere, mebẽngẽt ar, dja ga me ikabẽnja ma. Metĩndjwỳnh ne me bakukãmãrẽ Abraãomã amijo amirĩt. Prĩne me:xkumrẽx ne uma: ne arỳm kum amijo amirĩt ne. Pykabẽ Arãkam ar ba kẽtri Mexomikam ar bari ne Metĩndjwỳnh arỳm Abraãomã amijo amirĩt ne. ³Ne kam kum,

“Anhõ pyka kurũm akato. Kam anhõbikwa ar baja Ar kubẽ akato.

Dja ga tẽ: ba kam ã amã pyka 'õdjwỳ jakre ga kam 'ỳr tẽn 'ỳr bõx”, ane.

⁴Nhyr kam kabẽn kõt pykabẽ Kaudjẽkam me ja nhõ pyka kurũm katon tẽ. Tẽn kam arỳm pykabẽ Arã'ỳr bõx ne kam ar ba. Nhyr kam bãm kute irja arỳm kam kubẽ ty. Nhyr kam Metĩndjwỳnh arỳm pykaja tãmmã ano nhyr 'ỳr tẽn arỳm 'ỳr bõx. Kam ne ga me ar aba. ⁵Djã ne Metĩndjwỳnh pyka jakam kum pyka 'õ ta nhyr arỳm o aminhõ? Kati. Kute kam kum pyka'õ 'yr kẽtkumrẽx. Kum 'yr kêt ne arỳm kukãm kum arẽnhbit ne kum, “Dja ba ã anhõ kady amã pyka ja kanga. Dja akrakam kra aben djõ'ã apõx ne arỳm atãmdjwỳ krãptĩ. Me jamẽ me amã dja ba kanga ga me arỳm o aminhõ.” Nãm ã kraxje kra'õ kêt rã'akam ã kum ane. ⁶Ne kam Metĩndjwỳnh ajte Abraãomã kum,

“Atãmdjwỳ krãptĩ dja me me bajtem nhõ pykakam ar ba. Ne kam arỳm memã àpênh kajgo ar ba. Ar ba nhym me arỳm àpênh pytĩo me kamjêro ba. Meo ba: nhym pyka wãkam arỳm me'ã amex krãptĩ: kubê 400 apêx.

⁷ Dja ba kam me tokry pãnh meo ajkê. Me bajtem kute me àpênh'ã memã àpnênh djwỳnhõ ajkê. Kam dja atãmdjwỳ ar katon arỳm pyka jakam bõx ne imã àpênh ar ba.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh Abraãomã ane. Nhym Exewão kõt memã arê. ⁸ Ne kam itepã memã kum,

—Ne kam Metĩndjwỳnhmê Abraão ar abenmã kabên jarênh mãmdji nhym kamã Metĩndjwỳnh kum, “Dja ga me aben djõ'ã me my nhinhu kã rê”, ane. Nhym kam arỳm Idjak dji nhym ruw. Nhym 'ã akatibê 8 nhym arỳm kra my nhinhu kã krãta. Nhym kam abatànhe ne arỳm Djako dji nhym ruw. Ne kam abatànhe ne kam me bakukãmãre kubê 12 jadjuw. Nãm ar aben jatãri apõx tẽ ne arỳm abatànhe ne.

⁹ Ne kam te kute Jõdje pyrãk prãmje arỳm kam ngryk ne. Kam ngryk ne pi'õk kaprĩ kadjy arỳm me bajtemmã kanga. Nhym kam me pykabê Edjitukam kum ire nhym kam memã àpênh kajgo ar ba. Nhym be, Metĩndjwỳnh ne mã Jõdje mẽ amijo kajkep ¹⁰ ne kaprĩ djã kunibê utã. Nãm kum krã mex jadjã nhym bẽnjadjwỳr arỳm kum kĩnh. Edjitukam me õ bẽnjadjwỳr rax nhidjibê Parao kum kĩnh ne arỳm 'ã bẽnjadjwỳr mẽ. Nhym kam pykabê Edjitukam Parao nhõ me kunimã nhỳn kum õ mỳjja kunĩ pumũnhõ ba.

¹¹ Nhym kam Edjitukam me jamê pykabê Kanaãkam me ja kunibê djwỳ kêt. Nhym prãm arỳm me pa:ro dja nhym me arỳm kaprĩ:ren kumex. Nhym me bakukãmãre ar te amityx djã jabej aprã. ¹² Ne kam abenmã kum, “Edjitukam ne me djwỳo atom nhym kumex”, ane. Nhym Djako me kabên man arỳm djwỳ'ỳr me bakukãmãre ar ano. ¹³ Nhym ar Edjitu'ỳr tẽn arỳm 'ỳr bõx. Ne kam akêx ne arỳm akubyn aminhõ pyka'ỳr bõx. Ne kam ajte 'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Nhym kam kamy arkum amijarênho amirĩtkumrêx ne arkum, “Ba. Axikõt gwaj bajapõx”, ane. Nhym kam me Paraomã Jõdje nhõbikwa jarê nhym kuma.

¹⁴ Nhym kam Jõdje arỳm bãm Djakomê ar'ỳr kamy ar ano. Õbikwa kunĩ'ỳr ano. Me abenã ar mênhkam ne ar krãptĩkumrêxbê 75. ¹⁵ Nhym kam Djako ar Edjitu'ỳr tẽn kam 'ỳr bõx ne kam arek kam ar ba. Nhym kam Djako kubêngêtte kubĩ. Nhym kam me bakukãmãre arkubêngêtte ar kupa. Aben nhipã ar paro tẽ. ¹⁶ Nhym me amũ krĩrãxbê Xikĩkam aro ban arỳm kênkrekam ar angij. Amrêbê: ne ar kukãmãre Abraão kute me tyk jangjênh kadjy mebê kênkre by. Xikĩkam Imõ tãmdjwỳmã ne ngõnhponho pi'õk kaprĩ ngãn pãnh kênkre ja by. Kênkre jakam ne me ar angij.

¹⁷ Nhym tũmrãm Metĩndjwỳnh arỳm kute memã pyka kanga kadjy amikabên tũm ma. Kute amrêbê: Abraãomã pyka jarênhja arỳm kute memã kanga kadjy amikabên tũm ma. Nhym Edjitukam arỳm me àptàr mex mõi. ¹⁸ Me àptàr mõi nhym atemã bẽnjadjwỳr rax me kadjy kato. Bẽnjadjwỳr ja ne kute me kukãmãre Jõdje'ã ujarênh mar kêt. ¹⁹ Nãm me kadjy katon arỳm me

banhõ me wỳnhmã 'êx ban ar meo bikẽnho ba. Nãm me bakukãmãremã me prĩre'ã karõn memã kum, “Dja me prĩre axidjuw ga me bõm arẽ gẽ ty”, ane.

²⁰Nhym kam Mõjdjê ruw. Nhym Metĩndjwỳnh kum kĩnh. Nhym kam nã ta ũrkwãkam o kaõro krĩ nhym arỳm 'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. ²¹Nhym kam me bõm kudji. Nhym Parao kra ni arỳm amim kumỳn kra'ã amim o djuw mex. ²²Nhym kam me kum pykabê Edjitu nhõ me ja kukràdjã kunĩ jarẽ nhym arỳm kuma. Ne kute me kabẽn jarẽn kadjy kabẽn mexkumrêx ne àpênh mex kadjy tỳxkumrêx.

²³Ne arỳm abatàn mex ne. Rwỳk'ã amexbê 40 apêx nhym amim, “Ba 'ỳr inhõ me wỳnhbê idjaer pumũ”, ane. ²⁴Ne me'ỳr tẽn kam me'ỳr bõx. Nhym Edjitukam me kra'õ mebê idjaer'õo bikẽnho dja nhym omũn arỳm o ngryk ne kubĩ. ²⁵Be, kute bĩn kêtĩr ne amim, “Be, Metĩndjwỳnh kukwakam dja ba me utà. Godja me kõt ima”, ane. Nhym kam me kute mar kêt. ²⁶Nãm Edjitukam me kra'õnh bĩ nhym 'ã akati nhym õ me wỳnh ar aben tako dja. Nhym bit kute aro mexmã aben nêje arkum kabẽn ne arkum, “Ê, ar ikabẽn ma. Ar aje abeno anhõbikwajakam aben tako dja”, ane.

²⁷Nhym kute ikjêo bikẽnho ãmja arỳm amũ Mõjdjê kujaten kum, “Nhỳnh ne me'õ me ikadjy ajã bẽnjadjwỳr mẽ, ga aben nêje ar imã akabẽn ne? ²⁸Ga ne ga amũja'a Edjitukam me kra'õnh bĩ. Djãm aje ã ijo anhỳrmã”? ane. ²⁹Nhym arỳm kuman amijã maje atemã pykabê Midjijãmã prõt ne. Prõt ne kam 'ỳr bõx ne arỳm me bajtemwãkam ar ba. Ar ba:n kam arỳm kra ja dji nhym ruw. Nhym ajte ja dji nhym ruw.

³⁰Nhym kam ar ba: nhym 'ã amex krãptĩbê 40 apêx. Nhym akati 'õkam arỳm kapõt kukritkam ar ba. Krãnhbê Xinaj bu'ã kapõtka ar ba: nhym akaõk tu põko dja. Nhym kuwykam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kum amijo amirĩt ne. ³¹Nhym te kute marmã kam no tyn djan amim, “Je tũ, mỳj ne wã”? ane. Ne kute omũnh mexmã 'ỳr bikamẽn tẽn nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum,

³²“Ba ne ba ibê me akukãmãre nhõ Metĩndjwỳnh.

İbê Abraãomẽ İdjakmẽ Djako ar õ Metĩndjwỳnh.”

Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum ane. Nhym Mõjdjê umaje tertet ne ibõn djan te kàjmã 'ỳr krãn kute omũnhmã.

³³Nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum,

“Ê, aparkà kaba. İnhõ pykakam ne ga adjãm wã. Kwãrĩk wãnh o abikẽn kêt.

³⁴Ê, pykabê Edjitukam me kra ne inhõ me jao bikẽnho ba ba arỳm mrãmri me tokrykõt omũn me kangãgã ma.

İje me utàr kadjy ne ba ruw. Amrẽ tẽn ba Edjitemã ajano.”

Nãm ã Mõjdjẽmã ane.

³⁵Be, Mõjdjê ja ne me amrêbê kangam kum,

—Nhỳnh ne me'õ ajã bẽnjadjwỳr mẽ ne ga aben nêje ar imã akabẽn ne? ane. Be, me te kanga nhym Metĩndjwỳnh ta arỳm me kadjy ano. Memã bẽnjadjwỳr kadjy ne ano. Kute me utàr kadjy ne ano. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh ne akaõk tu põkkam kum amijo amirĩt nhym arỳm

me kadjy ano. ³⁶Nhym kam Môjdjê Edjitu kurũm meo mō. Kamã ne me aêrbê mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhípêx. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne ku'ên Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy mỳjja kwỳ nhípêx. Edjitukam ipêx ne ajte ngō ra:x nhidjibê Kamrêkrekam ipêx. Ne kam kapôt kukritkam meo ba: nhym amex krăptĩbê 40 me'ã apêx. Nãm ã Exewão memã ane.

³⁷Ne itepã ajte memã kum,

—Môjdjê ja ne mebê idjaermã kum,

“Ba ne ba Metĩndjwỳnh kukwakam me amã kabên jarênho iba. Dja Metĩndjwỳnh ĩ me akadry amijo me anhōbikwa 'ō pytã. Amijo utã nhym arỳm ikudjwa ã me amã kabên jarênho ane.”

Nãm ã Môjdjê memã ane.

³⁸Be, Môjdjê ja ne kapôt kukritkam ar meo aben pydjĩn meo ba. Nhym kam krãnhbê Xinajkam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kum kukrãdjã jarê. Me kute katãt amijo ba'ã Metĩndjwỳnh kute memã karōkam kukrãdjã ja ne kum arê. Me kute mar ne tĩn ne ar bamã ne kum arê. Nhym arỳm me bakukãmãremã arê. Nhym me aben djô'a abenmã arê gu me bakamingrãnyre arỳm baje mar ne o baba.

³⁹Nhym be, me bakukãmãre ne me kum kabên mar prãm kêt. Me aminhirô bê kabên rên arỳm te akubyn Edjĩtumã mōrmã bikraro nhỹ.

⁴⁰Môjdjê krãnh nhimōk'ã kute amikrākam ne me arỳm Arãomã kum,

“Môjdjêwã, kute Edjitu kurũm me bajo kator ne kute me bajo mōr djwỳnhwã birãm mỳjwã ne arỳm ajmã on. Nhym got omũ. 'Ỗr aprôt ne me batĩndjwỳnh karō kwỳ nhípêx gê me bakukãm ba.”

Nãm me ã Arãomã ane. ⁴¹Ne kam arỳm mrybãri krare karō nhípêx ne o we Metĩndjwỳnh. Ne kam arỳm we mry karō kĩnh djã'a mryo bōx. O bōx ne parbê kudjĩn arỳm kum kubĩ. Ne arỳm kute ikrao mỳjja nhípêxjakam kĩnh katio dja. ⁴²Nhym Metĩndjwỳnh arỳm mebê amijo akêx ne wãnh memã ire. Me ta wãnh kute kanhêti krăptĩmã rax jarênho ba kadjy memã ire. Ije amã arênh kôt ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnh kabên'a pi'ók no'ók. Kamã ne Metĩndjwỳnh memã kum,

“Ga me abê idjaer, djãm imã ne ga me mry paro aba? Me aje mỳjjamã mry paro aba nhym 'ã amex krăptĩbê 40 apêxja djãm imã ne ga me mry pa got? Arkati.

⁴³Ate ne ga me mỳjjao metĩndjwỳnh karō nhípêx ne kum rax jarênho aba. Ne mã me karōbê Morkimã kikreo aba. Ne me anhō metĩndjwỳnhbê Rênpãnh nhō kanhêti karōo aba. Aje ikupa'ã amijo aba prãmkam dja ba arỳm me anhō pyka djwỳnh bê me akujate. Dja ba me bajtem nhō krĩraxbê Babirōnij nhijukri me akujate.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane. Nhym Exewão arỳm kôt me rũnhmã arê.

⁴⁴Ne itepã ajte memã kum,

—Mrykào kikre ne me bakukãmãre kapôt kukritkam ar o ba. Metĩndjwỳnh kute memã amijo amirĩt nhym me kute mar kadjy ar o ba. Ta ne Môjdjêwã 'ã

karõn kum, “Tje kikre!ã amã karõ kõt dja ga ipêx.” Nãm ã Môjdjêmã 'ã karõo ane. Nhym arỳm kõt ipêx nhym me ar o ba. ⁴⁵Nhym kam ô'ã me bakukãmãremẽ Djodjuwemẽ ar kikreo ba:n arỳm apỳnh me bajtem nhõ pyka djàri'ỳr o bõx. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm apỳnh me bajtem ba djàrio apan me kujate. Me kujate nhym me arỳm me pãnh pykakam ar ba. Nhym mebêngêt aben kukãm me paro mõi. Me paro mõi nhym me tãmdjwỳ arỳm aben djõ'ã mrykào kikreo krĩ. O krĩ: nhym kam tũ:mrãm Dawi arỳm me kadjy katon kam me kadjy bẽnjadjwỳr. ⁴⁶Nhym kam Metĩndjwỳnh kam kĩnh. Nhym kum, “Metĩndjwỳnh, abê Djakoo aba djwỳnh. Ba amã anhũrkwã nhipêx”, ane. ⁴⁷Nhym be, Dawi ne kute kum kikre nhipêx kêt. Nhym be, krabê Xaromão ne arỳm kum kikre nhipêx.

⁴⁸Nhym be, djãm me kute ikrao kum kikretikam Metĩndjwỳnhbê kumkati krĩ prãm got? Arkati. Me bakukãmãre kabẽn kõt ne ba ikabẽn jarẽ. Amrêbê: ne me Metĩndjwỳnh kukwakam memã kum,

“Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne me amã,

⁴⁹ ‘Be, kute me bẽnjadjwỳr rũnh krĩ djã pyræk ne ã kỳjrũm kàjkwakam ikrĩ djã ã imã nõi ane. Kàjkwabê ne ikrĩ djã.

Kute me par ku'ê djã pyræk ne pyka ã iparbê imã nõi ane.

Be, djãm me kute imã kikreti'õ nhipêx nhym imãnhkutãmã? Arkati.

Djãm me kute imã ikrĩ djã'õ nhipêx ba kam inhỳr ne ityk djã kêt mã? Arkati.

⁵⁰ Ba ne ba inhikrao kàjkwamẽ pyka nhipêx. Djã ne ga me ja ma?”

Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh me amã ane.”

Nãm kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh ã memã ane. Ga, me kute ikrao kum kikreti nhipêxjakam Metĩndjwỳnhbê kumkati kam krĩ kêtja pumũ. Nãm ã Exewão memã ane.

⁵¹ Ne kam itepã ajte memã kum,

—Ba me amã arê ga me ama. Be, me akukãmãre kwỳ kute arĩk amijo ba'ã ne ga me amijakren arĩk ar amijo aban mã aminhirõbê Metĩndjwỳnh kabẽn rẽn anhõkre kadjwỳnhbê ajaxwe ar aba. Ne kam ajamakkre kêt kumrêx ne mã aminêje Metĩndjwỳnh Karõbê adjãptar aba. ⁵² Nhỹnh got Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh'õ nhym me akukãmãre kute o bikẽn kêt? Nãm me mã aben kukãm me kupa. Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh mã me bakukãmãremã kum, “Kritu ne katàt ne axwe kêt kumrêx. Mrãmri dja bõxkumrêx.” Nãm me mã ã memã ane nhym kam me mã me kupa. Tãm ne ajbir jakam bõx ga me arỳm kangan abĩ. ⁵³ Be, kadjy mrãnh djwỳnh ne me kadjy Môjdjêmã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Me kute katàt amijo ba'ã kabẽn jarẽ ga me aben djõ'ã o aba kajgon mar kêt ne kõt amijo aba kêt kumrêx. Nãm ã Exewão memã ane.

Me kute Exewão bĩn.

⁵⁴ Nhym me kute amijã kabẽn markam arỳm ngryk tỳx mex ne.

⁵⁵ Nhym be, Metĩndjwỳnh Karõ arỳm raxo Exewão kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba. Ar o ba nhym arỳm kàjmã krãn kàjkwã pumũn kam Metĩndjwỳnh

(Metĩndjwỳnh Karõ 7.57-60)

pumũ. Prĩne me:xkumrẽx ne uma: nhym omũ. Nhym Jeju Metĩndjwỳnh djubõk'ãnh dja nhym omũ. ⁵⁶Nãm Exewão ar omũn arỳm memã kum, — Ë ota, arỳm ne kàjkwa abenbê ajkij. Kute amijo ĩ ne bõxja ne arỳm ra:x ne Metĩndjwỳnh djubõk'ãnh dja, ba arỳm omũ, ane.

⁵⁷Nhym kam me tu kàj bê amran amijamak'ã pron itepato 'ỳr prõt ne. 'Ỗr prõt ne o tỳm ne ⁵⁸arỳm krĩrax kurũm o kato, atykmã o katon kumẽ. Kumẽn kam kẽn titik ar o ba. Anhỳr djwỳnhrãm ne me'õ abatãnh nybê Xaur dja. Nhym me aminhõ kubẽkào põx ne parbê adjuw.

⁵⁹Nãm me Exewão titik ar o ba nhym arỳm amijo Metĩndjwỳnhmã a'uw ne kum,

— Bẽnjadwỳr djwỳnh Jeju, amim ikarõo wabi, ane. ⁶⁰Ne kam kõnkrão nhỹn kàj bê àmrao kum kabẽn ne kum,

— Bẽnjadwỳr djwỳnh, dja ga me kute ibĩn pãnh jarẽn kêt. Nãm ã ane nhym me arỳm kubĩ nhym arỳm ty.

Me kute Jeju nhõ me jao bikẽnho mõi nhym me bimành.

8 ¹Be, me kute Exewão bĩn kêtĩrĩ ne Xaur memã kum, “Rã'ã me abĩ”, ane. Nhym me kubĩn kam arỳm me krãptĩo bikẽnhmo krax ne. Me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio bajao bikẽnhmo krax ne. Nãm me Djeruxarẽkam meo bikẽnho mõi: n me krãptĩ: o ajkẽ. Nhym me me umaje arỳm ajmã. Pykabê Djudejakam pyka kunĩkõt ajmã. Ne pykabê Xamarijkam pyka kunĩkõt ajmã. Jeju kute ar anorjabĩt ne ar arek Djeruxarẽkam ar ba. ²Nhym me

kwỳ kum Metĩndjwỳnh jabêja ne Exewão mỳn o mōn arỳm adjà. Ne kam abej mu:w. ³Nhym be, Xaur arỳm àkrên ari me kute amim Jeju maro bikênho ba. Me kute Jejukôt ar aben pydjio bajao bikênho ba:n kikre kunĩkôt mrãn wangij ne me bjêro mrãn meo apôx. Nãm me mymẽ me nireo mōn arỳm mebê ijê.

Piripi Xamarijkam bōx ne Jeju'a memã ujarênh.

⁴Nhym me amũ bimànha ne me arỳm memã Metĩndjwỳnh kabên jarênho mō. Apỳnh me ba djari memã arênho mō. ⁵Kamã ne Piripi krĩraxbê Xamarijmã tẽn bōx. Ne kam arỳm kàj bê Kritu'a memã ujarênh tẽn. ⁶Nhym me itepato arỳm kabên ma, me krãptĩ: kabên ma. Nãm mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx nhym me arỳm omũn kam kunĩ kabên mar 'ano dja. ⁷Be, me karō punu me krãptio ba nhym arỳm ano nhym me karō amran memã iren arỳm mã mō. Nhym ajte me akrymẽ me mrãnh kêt krãptio mex. ⁸Nhym kam me arỳm krĩrax wãkam kĩnhti:re ne.

Ximãobê wajangare'a ujarênh.

⁹Nhym krĩrax tãmkam ne me'ō. Me kum Ximão jarẽ. Ta ne kute amijo mỳjja mar pytâr, amijo apỳnh mỳjja mar pytâr ne ari amijo wajangao ba. Nãm me noo biknor ar o ba nhym me kam no tyn kumex. Nhym mã amijo rax ne memã kum, —Ê, ba ne ba iraxkumrêx, anhyro ba. ¹⁰Nhym me kàtømmẽ me rũnh kunĩ ma:r ar o ban abenmã kum,

—Tãmwã ne Metĩndjwỳnh pymao uman tỳ:x ne, ane. ¹¹Be, amrêbê ne amijo apỳnh mỳjja mar ne me kupênh ne me noo biknor ar o ba nhym me arỳm maro ba. ¹²Mar ar o ba: nhym kam Piripi arỳm memã kabên jarẽ. Memã Metĩndjwỳnh kute amim me utâr ne ar meo bakam kabên jarẽ. Ne Jeju Kritu'a memã ajarê nhym me arỳm kuman tu amim Jeju markumrêx. Nhym arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã me angij. Me mymẽ me nire jangij.

¹³Nhym kam Ximãodjwỳ arỳm mekôt amim kuma. Amim kuma nhym me arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã adjà. Nhym kam arỳm mã Piripi kôt ajkamẽ. Nhym Piripi me aêrbê mỳjja pumũnh kêt rũnh nhipêxo ba. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kady ne ipêxo ba. Nhym Ximão amim omũnho ban te kute marmã kam no tyn ku'ê.

¹⁴Nhym kam me amũ Djeruxarêkam memã kum,

—Be, pykabê Xamarijkam ne me arỳm amim Metĩndjwỳnh kabên markumrêx, ane. Nhym Jeju kute ar anorja arỳm kuma. Kuman arỳm me'ỳr Pedrumẽ Djuão ar ano. ¹⁵Nhym ar me'ỳr tẽn me'ỳr bōx. Ne kam Metĩndjwỳnhmã meo a'uw ne kum,

—Dja ga memã Akarō jano gê me 'amỳn meo ba, ane. ¹⁶Be, kraxje Metĩndjwỳnh Karō mekam rwỳk kêt rã'ã. Nãm me Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju kukwakam Metĩndjwỳnhmã ngômãbit me angij.

¹⁷Nhym Pedru ar Metĩndjwỳnhmã meo a'uw ne me'a ikra jadjuw nhym Metĩndjwỳnh Karō arỳm me 'amỳn meo ba. ¹⁸⁻¹⁹Pedru ar kute me'a ikra jadjwỳrkôt Metĩndjwỳnh Karō me 'amỳ nhym Ximão arỳm amim omũn arkum,

—Ota pi'òk kaprĩ. Dja gar amikudjwa imã akre. Ba badjwỳ ar akudjwa maro iba ne me'ã aminhikra jadjwỳro iba gẽ Metĩndjwỳnh Karõ me 'amỳn meo ba, ane.

²⁰Nhym Pedru kum,

—Metĩndjwỳnh kute tu memã kajgo Amikarõ janorjakam ga arĩk amim, “Dja ba pi'òk kaprĩ pãnh Metĩndjwỳnh Karõ man ar o iba”, ane. Kam gẽ Metĩndjwỳnh me biknor tokry djãmã ajano ga anhõ pi'òk kaprĩmẽ ro'ã akuno. ²¹Be, Metĩndjwỳnhmã akadjwỳnhbẽ ajaxwe rã'an kum amex kêt rã'ã. Kam ne ga aje Karõ mar prãm kêtumrẽx.

²²On amikam akaprĩn wãnh ajaxwejamã anhiren Metĩndjwỳnhmã amijo a'wỳ. Gẽ kute ajaxweo biknor ne akam ngryk kêt jabej. Aje Metĩndjwỳnh Karõ'ã amim karõ punujao biknor ne akam ngryk kêt jabej kum amijo a'wỳ. ²³Be, arỳm ne ba apumũ. Ajaxwe kute ajamỳnh tỳx ne kute ajo ba rã'ã. Nãm ã Pedru Ximãomã ane.

²⁴Nhym Ximão kum,

—Inẽje Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã akabẽn gẽ aje imã akabẽn jarẽnhja kôt ijo anhỳr kêt, ane.

²⁵Nhym kam Pedrumẽ Djuão ar Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã memã amijarẽho djan kabẽn'ã kàj bẽ memã ujarẽho djan kam arỳm o ino re. Ne kam arỳm Djeruxarẽmã akẽx ne. 'Ỳr mõ:n mõi kôt memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽho mõi. Pykabẽ Xamarijkam me ja apỳnh me ba djari krãptĩ memã arẽho mõi.

Exopijkam me'õjamã Piriipi Jeju'ã ujarẽnh.

²⁶Nhym kam Piriipi arek Xamarijkam ar ba. Kam ar ba nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ arỳm 'ỳr bõx ne kum,

—Kajmã djan amũ aparmã tẽ. Ga, Djeruxarẽmẽ, krĩraxbẽ Gadjamẽ abenmã pry mẽnha pumũ. Pry 'ãnh ne kapõt kukrit. Dja ga 'ỳr tẽn 'ỳr bõx, ane. ²⁷Nhym arỳm kajmã djan 'ỳr tẽn arỳm 'ỳr bõx. Nhym me'õ pry'ã tẽ nhym omũ. Õ pyka djwỳnhbẽ ne Exopij. Kubẽ eunuku'õ. Exopijkam bẽnjadjwỳr rax nibẽ Kãdjidji. Nhym kukwakam ra:xi. Kubẽ õ nèkrẽx kunĩ pumũnh djwỳnh. Djeruxarẽ kurũm ne tẽ. Arỳm ne Metĩndjwỳnhmã rax jarẽn kam tẽ. ²⁸Ne kam kurũm akubyn õ pyka'ỳr tẽ. Õ kãmranhtỳx, mry kute bjẽrjakam tẽ. Ne kam pi'òk jarẽho nhỹ. Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnhbẽ Idjaij nhõ pi'òk ne arẽho nhỹ.

²⁹Piriipi me'õ ja pumũ nhym Metĩndjwỳnh Karõ kum,

—'Ỳr aprõt ne kãmranhtỳxmẽ ro'ã tẽ, ane. ³⁰Nhym arỳm 'ỳr prõt ne ro'ã tẽ. Nhym Idjaij nhõ pi'òk jarẽho nhỹ nhym arỳm kuma. Ne kam kum,

—Ê, djã ne ga arỳm me kabẽnwã ma? Mỳj'ã ne kabẽn amijakre? ane.

³¹Nhym kum,

—Djãm ije mỳjja mar godja ba mỳjja'ã kute amijakreja ma. Kon, me'õ dja imã kraxkôt arẽ ba arỳm kôt kuma. Iwỳr wabin inhikõ'ã nhỹ, ane.

³²Me bakukãmãre Idjaij kabẽn ne eunuku arẽho nhỹ. Nãm amim,

“Me kute bĩnmã o tẽ nhym uwbõre kute mrãmri ne mrykĩ'ãtomti djuwbõre pyrãk. Ne kute mrãmri ne me arỳm kĩ jakàro ãmkam mrykĩ'ãtomti jabatãnh nyre bẽn kêt pyrãk. Nãm ã aminẽje kabẽn kêtõ ane.

³³ Nãm me 'êx ne o kàtàm ne 'ã, 'Tãmwã ne axwekumrêx. Tãmwã ne axwekumrêx', ane. Axwe kêtumrêx nhym me arỳm tu kum mỳj axwe pãnh jarẽ. Nhym arỳm tyn wabi nhym kute ô'ã me'õ kêt pyràk", ane. Tãm ne eunuku pi'òkkam arênho nhỹ.

³⁴ Nhym Piripi 'ỳr wabin ikô'ã nhỹ nhym kum,
—Imã arẽ. Mỳj me'õ'ã ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarênh djwỳnh ja jarẽ? Djãm amijã nàr me'õ'ã? ane. ³⁵ Nhym kam Piripi eunuku kute pi'òk jarênh kôt arỳm kum Jeju'ã ujarênhmo krax ne arek 'ã ujarênho tẽ.

³⁶ O tẽ:n kam arỳm ngô'ỳr bôx nhym eunukuja kum,
—Ota ngô. Mỳj dja ba nẽ ga Metĩndjwỳnhmã ngômã ijadjà? ane.

³⁷ Nhym Piripi kum,
—Mrãmri aje tu amim Jeju markumrêx jabej ba kam arỳm ngômã ajadjà, ane. Nhym kum,
—Nà. Ba mrãmri tu amim Jeju Kritu markumrêx. Mrãmri kubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx, ane.

³⁸ Nhym eunuku mry kute kà bjêrmã kabẽn nhym arỳm dja. Nhym kam ar ngô'ỳr ruw ne arỳm nox ne. Nhym kam Piripi arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã adjà. ³⁹ Ne kam ar wabin dja. Nhym kam Bẽnjadjwỳr djwỳnh Karõ tu Piripi byn mã o tẽ. Nhym eunuku arỳm ijukri omũnh kêtumrêx. Ne kam ô pykamã tẽ. Arỳm kĩnhtiren tẽ. ⁴⁰ Nhym kam krĩraxbê Oxotokam ajte Piripi amirĩt ne. Ne kam bu'ã krĩ kunikôt memã 'ã ujarênh tẽ. Tẽ:n kam krĩraxbê Xedjare'ỳr bôx.

Xaur Jeju'ỳr amijo akêx.

Kar 22.3, 26.9

9 ¹ Nhym kam Xaurja kute ari meo bikênho baja kute me kangrôn timerã'ã. Kute Bẽnjadjwỳr djwỳnhkôt me ba djwỳnh kangrôn timerã'ã. Nãm mã me'ã memã kum,

—Gê me tu me kupa. Gê me tu me kupa, ane. Nãm memã anhỹr rã'ãn arỳm me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax'ỳr tẽn arỳm 'ỳr bôx ne kum,

² —Ba krĩraxbê Tamagukam me rũnh'ỳr tẽ. Dja ga me kute amim Jeju mar'ã pi'òk no'òk ne imã angã ba memã o tẽ. Ba apỹnh mebê idjaer bikprôn timerãk kam me rũnh kunikôt memã akreo tẽ. Dja me akabênkôt me kute amim Jeju mar jabej ne memã katon arỳm imã me kanga. Ba me uwpre amrê Djeruxarê'ỳr meo tẽn awỳr meo bôx, ane. Nhym kam arỳm me'ã memã pi'òk no'òk nhym arỳm kubyn me'ỳr o tẽ. ³ Me 'ỳr o tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Tamagu tẽpo tẽ. Tẽpo tẽ nhym tu aêrbê kàjkwa kurũm mỳjja adjênha prĩne kurwỳ. ⁴ Nhym arỳm tu pykabê tỹm ne arỳm me'õ kabẽn ma. Nhym kum,

—Xaur, Xaur, mỳkam ne ga me kute amim imaro abikênho aba? Aje ba mãn ijo abikên timerãk ane.

⁵ Nhym Xaur kum,

—Bẽnjadjwỳr, mỳj me ajõ ga ne ga imã akabẽn? ane.

Nhym kum,

—Ba, ibê Jeju. Nã gãm me kute amim imaro abikẽnho aba ne aje ba mãn ijo abikẽnho aba pyræk. Ne kam te adjumar mex prãmje. Ga, mry kute jẽnह bjêrja pumũ. Me kute mỳjja djwa mexo mry kamjỳr nhym arỳm umaje prõt tỳxja pumũ. Nhym kwỳ amakkre kêtkam tu amikamjỳr djà kanã ne arỳm tokry ne. Gadjwỳ dja ga ari ijo abikẽnho aban arỳm atokry:. Nãm Jeju ã kum ane.

⁶Nhym kam kum,

—Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj ne ga amã kĩnh? Dja ba ã amã o ane, ane.

Nhym kum,

—On kàjmã djan amũ krĩraxmã wadjà. Kam dja me amã 'ã karõ. Dja ga mrãmri katàt me kabẽn man kõt amijo abakumrêx, ane.

⁷Nhym Xaurkõt ar mõi rja me'õ kabẽn man kam ar kute ã pumũnh kêtumrêx. Ne kam te: umaje te kabẽn mã. ⁸Nhym kam Xaur kàjmã djan no pôt kajgon arỳm rĩt kêt ne. Nhym kam ar pa 'amỳn o tẽn arỳm krĩraxbê Tamagumã wadjà. ⁹Nhym rĩt kêtumrêx ne. Ne kam kute mỳjja krẽn kêt ne kôm kêt'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx.

¹⁰Nhym kam krĩraxbê Tamagukam ne me'õbê Ananij. Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne Ananij nokrekam amirĩt nhym arỳm omũ. Nhym kum, “Ananij”, ane.

Nhym kum, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj nã”? ane.

¹¹Nhym kum,

—Kàjmã djan tẽn pry nhidjibê Katàt'ãnh tẽn Djuda nhũrkwã'ỳr bõx. Kam Xaur jabej me kukja. Krĩraxbê Taxukam ne abatãnh djà. Dja ga abej me kukja. Wãkam ne Xaur Metĩndjwỳnh mã amijo à'wỳro nhỹ. ¹²Be, ga ne ga arỳm amikukãm nokrekam amirĩt nhym akarõ pumũ. Ga ne ga arỳm 'ỳr wadjàn 'ã anhikra dji nhym arỳm akubyn rĩt mex ne. Nãm ã apumũnh ane. Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh Ananij mã ane.

¹³Nhym kum,

—Je, Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳkam? Xaur wã ne umakumrêx. Nãm arỳm Djeruxarêkam anhõ me ja krãptĩ ajkê nhym me krãptĩ arỳm imã arê.

¹⁴Ne jakam arỳm me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar me ijã pi'òk no'òk nhym amrê o tẽ. Me ije amã amijarênhja kunĩ kadjy arỳm amrê pi'òko tẽ. Kute me idjuwpre kadjy ne o tẽ, ane.

¹⁵Nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum,

—'Ỳr tẽ. Ba ne ba inhõ àpênh kadjy amijo utà. Dja me bajtemmã ijã ajarên me bẽnjadjwỳr rũnh mã ijã ajarên mebê idjaermã ijã ajarê. Ja kadjy ne ba amijo utà. ¹⁶Dja ba ã kum, “Dja ga ã ijã adjujarênh djõ'ã atokry kumex.” Nãm ã Xaur'ã Ananij mã ane.

¹⁷Nhym kam arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n kam arỳm Djuda nhũrkwãmã wadjàn Xaur'ỳr bõx. Ne kam arỳm 'ã kute ikra djirkam kum,

—Xaur, akmere, gu banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju ne ijano ba arỳm awỳr bõx. Pry'ã atêm nhym kute amã amijo amirĩtja tãm ne ijano ba awỳr tẽ. Dja ga akubyn arĩt mex nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm raxo akadjwỳnhbê nhỹn ar ajo ba. Ja kadjy ne ijano ba tẽ. Nãm Ananij ã kum

ane. ¹⁸Nhym aêrbê no kurũm mỳjja kute tepkà pyràk rôròk ne. Nhym akubyn rĩt mex ne. Ne kam kàjmã dja nhym kam arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã adjã. ¹⁹Nhym kam ajte õ kwỳ krẽn arỳm akubyn tỳx ne.

Xaur memã Jeju'ã ujarẽnh nhym me kum kurê.

A Kô 11.32

Ne kam arek Tamagukam Jejukôt me ba djwỳnhmẽ ro'ã ar ba nhym 'ã akati kwỳ apêx. ²⁰Tamagukam ar bari ne apỳnh mebê idjaer bikprõnh djàkam kàj bê memã ujarẽnh tẽ. Nãm memã kum,

—Mrãmri ne Jejubê Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrêx. Kubê Kritukumrêx. Kubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx, anhỳr tẽ. ²¹Nhym me kunĩ kute kabẽn markam te kute kraxkôt marn kam no tyn kumex ne aben kukij ne abenmã kum,

—Bãrãm tãmja ne Djeruxarêkam ari meo bikẽnho ba. Me kute Jeju Kritumã amijarẽnhjao bikẽnho ba. Bãrãm tãmja ne kute ajte me uwpre kadjy amrê tẽ. Kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ar'ỳr meo bõx kadjy amrê tẽ, ane. ²²Nhym kam Xaur kabẽn mexo amũ amikamẽnho tẽn arỳm kute memã Jeju jarẽnh mar me:xkumrêx. Nãm Tamagukam mebê idjaermẽ aktã kabẽn aben japa nhym me arỳm kabẽn kôt Jejubê Kritu ma. Mrãmri Jejubê Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrêx man arỳm te kute kum kabẽn'õ jarẽnh prãmje. Te o anen ôkre kadjwỳnhbê arĩk amikabẽn kwỳ jarẽnho kumex.

²³Nãm ã memã anhỳr tẽ nhym 'ã akati krãptĩ apêx. Nhym kam mebê idjaer kwỳ arỳm o aben maro nhỳn abenmã kum,

—Mỳj dja gwaj Xaur on arỳm kubĩ? ane. Nhym kam me arỳm amũ Xaurmã arê nhym arỳm kuma. ²⁴Me õ krĩrax nêje ne bu'ã pyka tỳx nhipêx jabatãnhja nhym kam apỳnh ajkwa krekre djari. Nhym me kute Xaur katorkôt bĩnmã ajkwa krekre kunĩ'ã ku'ẽn omũnh'ã rĩtkumrêx ne. Nhym Xaur arỳm me kuma. ²⁵Nhym kam akamãt nhym Jejukôt me ba djwỳnh krĩrax nêje pyka tỳx'ã Xauro wabin djan kadjy djudjêdjêo kaxnokai akã 'ãpren kam Xaur nhỳr. Ne kam djudjêdjê 'amỳn pyka tỳx burũm aparmã kumẽn o rwỳko tẽn arỳm pykabê kudja. Nhym kam kàjmã djan mã mebê katon tẽ.

²⁶Tê:n kam arỳm akubyn Djeruxarêkam bõx. Ne kam bit Jejukôt me ba djwỳnhmẽ ro'ã ỳrmã. Nhym me kum uman 'ã abenmã kum,

—E kum nhỳnh ne tãmwã Jeju ma ne kôt ba? Godja ajte me bakwỳo ajkê, ane. ²⁷Nhym kam Banabe o tẽn Jeju kute ar anorja'ỳr o bõx. Ne 'ã arkum,

—Be, nãm prykôt tẽn arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh pumũ nhym kum kabẽn jarê. Nhym kam arỳm krĩraxbê Tamagukam Jeju'ã memã ujarẽnh ba. Nãm kum me uma kêt ne kàj bê 'ã memã ujarẽnh ba, ane.

²⁸Nãm arkum ane nhym kam me arỳm kum uma kêt ne. Nhym kam Djeruxarêkam Jejukôt me ba djwỳnhmẽ ro'ã ar ba. ²⁹Ar ba:n kum me uma kêt ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh kukwakam memã ujarẽnh ar ba. Nhym mebê idjaer kwỳ ne me me bajtembê kregu kabẽnkam kabẽn. Nhym Xaur arỳm me jamê aktã kabẽn aben japanho dja. Aben japanho dja nhym kam me bit kute Xaur bĩnmã.

³⁰Nhym Jeju kukwakam me kute abeno kamy arỳm me kuma. Ne kam Xauro tẽn krĩraxbê Xedjarema o tẽn o bõx. Ne kam krĩraxbê Taxumã ano nhym arỳm 'ỳr tẽ.

³¹Nhym kam me arỳm me kute amim Jeju marjao bikẽnho ino re. Apỳnh me ja kute Jejukõt ar aben pydjio ba djari meo bikẽnho ino re. Pykabê Djudejakam o ino re. Ne pykabê Garrêjakam o ino re. Ne pykabê Xamarĩkam o ino re. Kunĩkõt ne me meo bikẽnho ino re. Nhym me arỳm akubyn umar mex ne. Ne kam Metĩndjwỳnh maro amũ amikamẽnho tẽn arỳm mar ra:x ne. Ne me kum Metĩndjwỳnh pymakam katat kabẽn kõt ar amijo ba. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ memã kinh jadja nhym me arỳm kĩnhkumrẽx. Nhym me katam kraptĩ arỳm tu amim Jeju markumrẽx ne arỳm mekõt ajkamẽ. Nhym kam me arỳm kraptĩ: tẽ.

Pedru kute Anêjao mex nhym Dokre tyk nhym akubyn o tĩn.

³²Nhym kam Pedru pyka kunĩkõt kute me omũnh kadjy tẽ. Me omũnho tẽn kam krĩbê Ridjakam me jadjwỳ'ỳr bõx. Jeju nhõ me ja'ỳr bõx. ³³Nhym kamã me'õbê Anêja amrêbê akryn arek ikwã. Akry'ã arỳm amexbê 8 apêx. Nhym Pedru arỳm omũ. ³⁴Ne kam kum,

—Ê, Anêja, Jeju Kritu arỳm ajo mex ne. On kãjmã djan anhikwã djawão mex, ane. Nhym me aêrbê arỳm kãjmã dja. ³⁵Nhym krĩbê Ridjamẽ krĩbê Xaronakam me ja kunĩ arỳm omũ. Ne kam arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr amijo akẽxo kumex.

³⁶Pedru krĩbê Ridjakam arek ar ba. Nhym kam krĩbê Djopekam Jejukõt ba djwỳnh ni'õ ar ba. Idjibê ne Tabita. Mebê kregu kabẽnkam ne me kum Dokre jarê. Ukaprikumrẽx ne mã me õ mỳjja kêtõ djuw mexo ba. ³⁷Ne kam kanẽn arỳm ty. Nhym me amikukradjakõt ku'õn kikre tãmkam kỳjrũm kumoka'êkam kudji nhym nõ. ³⁸Krĩbê Ridja ne krĩbê Djopeo rãm ne ja. Dokre ty nhym kam me kum,

—Pedru ne Ridjakam ar ba, ane. Nhym Jejukõt me ba djwỳnh arỳm kuman Pedru'ỳr ar amãnhkrut jano. Nhym ar 'ỳr tẽn kam 'ỳr bõx ne kum, —Ê, amikrà kêt ne Ridja'ỳr tẽ, ane.

³⁹Nhym amibêx ne 'ỳr arkõt tẽ. Tẽn kam arỳm 'ỳr bõx. Nhym ar Pedruo tẽn kỳjrũm kumoka'ê'ỳr o wabi. Nhym kam me 'uwtĩ kunĩ 'ỳr bõx ne muw. Ne Dokre tĩnri kute apỳnh me inõkati, apỳnh kubêkã nhipêx djari mã: kum akreo ku'ê.

⁴⁰Nhym Pedru arỳm bõm me kunĩ jano. Ne kam kõnkrão nhỹn arỳm Metĩndjwỳnhmã o a'uw. Ne kam tykja'ỳr akẽx ne kum,

—Ê Tabita, kãjmã nhỹ, ane. Nhym arỳm no põt ne Pedru pumũn arỳm kãjmã nhỹ. ⁴¹Nhym 'ỳr ikran arỳm ikra 'amỳn kãjmã kudja. Ne kam memã kabẽn nhym me arỳm 'ỳr bõx. Jeju nhõ me jamẽ me 'uwtĩmẽ ne me bõx nhym arỳm memã kum,

—Ota, arỳm akubyn tĩn ne, ane. ⁴²Nhym me arỳm krĩbê Djopekam kikrepdjitã abenmã arẽnho ipõk ne. Nhym me kraptĩ arỳm tu amim Jeju

markumrẽx ne. ⁴³Nhym kam Pedru arek krĩbê Djopekam ar ba. Me'õbê Ximão nhũrkwākam ne nhỹ. Ximãobê ne mry kào mex djwỳnh'õ. Pedru krĩ wākam ar ba nhym arỳm 'ã akati krãptĩ apêx.

Me'õ bajtembê Koneru'ã ujarênh.

10 ¹Pedru Djopekam ar ba nhym krĩraxbê Xedjarekam me'õbê Koneru ar ba. Kubê ne krākamngônhre krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwỳr. Me kute krākamngôn ja'ã memã kum,

—Pykabê Itarij kurũm me ja, anhyro ba. ²Koneru katàt Metĩndjwỳnh kabên man kôt ar amijo ba. Konerumẽ ũrkwākam ar krĩja kunĩ ne arkum Metĩndjwỳnh rax pyma. Nãm me õ mỳjja kêtka omđànhkumrẽx ne mã Metĩndjwỳnhmã kabên ar ba.

³Nhym kam arỳm myt akẽxkam, 3 orakam, Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ nokrekam amirĩt nhym arỳm omũnho nhỹ. Nhym kum, “Ê, Koneru”, ane. ⁴Nhym kute omũnhkam madjà kretin kum, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh mỳj nã”? ane. Nhym kum,

—Ga Metĩndjwỳnhmã akabên nhym arỳm ama. Ga me õ mỳjja kêtka anhõđành nhym arỳm apumũ. ⁵Jakam dja ga krĩbê Djopemã anhõ me ja kwỳ jano. Kam ne me'õbê Ximão Pedru. Gê ar tẽn kum arẽn awỳr o bõx. ⁶Imõti mỳrri ne nhỹ. Mrykào mex djwỳnhbê Ximãomẽ ro'ã ne ar nhỹ. Dja ar tẽn kum arẽn amrẽ awỳr o tẽn o bõx nhym arỳm amã arẽ ga kabên kôt ã amijo ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh Konerumã ane. ⁷Ne kam mã tẽ. Nhym arỳm amiwỳr ar amãnhkrut ne ikjêkêt 'uw. Me kute ar amãnhkrut pa 'amỳnhja ne kum ãpênh kajgo ar ba. Nhym pydji ja ne kubê õ krākamngôn. Adjwỳnhdjwỳ ne katàt Metĩndjwỳnh kabên man kôt ar amijo ba. Ne kam Koneru tãri kum ãpênh ar ba. Nãm amiwỳr ar ja 'uw nhym ar arỳm bõx. ⁸Nhym kam prĩne arkum kadjy mrãnh djwỳnh'ã ajarên arỳm krĩbê Djopemã ar ano.

Mỳjja kute Pedru nokrekam amirĩt nhym kute omũnh.

Kar 11.5

⁹Nhym ar'ã akati nhym ar arỳm 'ỳr tẽ. 'Ỗr tẽ:n arỳm krĩ tẽpo tẽ. Nhym arkum ajmã Pedru krĩraxkam kikre'ã wabin imõk'ã nhỹ, imõk ngrengre'r'ã nhỹ. Mebê idjaer ne me tu õ kikre nhimõk po. 'Ỗr ne wabin nhỹ. Ne kam Metĩndjwỳnhmã kabêno nhỹ. Kàjkwa nhipõkri myt nhỹrkam. ¹⁰Ne kam kum prãm ne bit kute õ kwỳ krẽn mã. Nhym ar arỳm kum õmrõo dja. O dja nhym Pedru jaêrbê mỳjja amirĩt nhym omũ. ¹¹Kàjkwa ne abenbê ajkij nhym omũ. Nhym mỳjja kute kubêkàti pyrāk rwỳk mỗ. Idja amãnhkrut ne amãnhkrut. Nhym mỳjja idja kunĩ 'amỳn o rwỳko mỗ. ¹²Kadjwỳnhbê ne apỳnh pykakam mry kunĩ. Apỳnh rop, apỳnh mry ngãngão mrãnh, apỳnh àk, mry kunĩ kubêkàti kadjwỳnhbê ikwã nhym omũ. ¹³Nhym kam arỳm me'õ kum kabên nhym kuma. Nhym kum, —Ê, Pedru kàjmã djan 'õnh bĩn krẽ, ane.

¹⁴Nhym Pedru kum,

(Metĩndjwỳnh Karõ 10.12)

—Kati, Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Mõjdjê kute me ibê mỳjja kakrit pyma ja ne ije kur kêtikumrêx, ane.

¹⁵Nhym ajte kum,

—Be, Metĩndjwỳnh kute mỳjjao mex kwārĩk wānh kum kakrit jarēnh kêt, ane.

¹⁶Be, me'õ kum kabēn ne ajte kum kabēn ne ajte kum kabēn nhym aêrbê mỳjja akubyn kàjkwamā wabi.

¹⁷Nhym Pedru amim,

—Je, mỳj'ã ne ije mỳjja pumũnhja amijakre? ane. Nām amim anhỹro dja nhym Koneru kute ar anorja kikre jabej me kukij nhym me arỳm arkum arê. Nhym ar 'ỳr tēn arỳm ajkwa krekre tārĩ bõx ne dja. Ne arỳm abej me kukij ¹⁸ne kàj bē memā kum,

—Ximāo Pedru, djori kikre wākam nhỹ? ane.

¹⁹Nhym wānh Pedru kute mỳjja pumũnh'ã arek amikabēn maro nhỹ nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm kum,

—Ê, ar amānhkrut ne ikjêkêt ne ar ajabej akukij. ²⁰Kàjmā djan ar'ỳr rwỳn arkôt tē. Kwārĩk wānh ar kubajtemkam axwe amikam adjumar kêt. Ba ne ba ar ano nhym ar tē, ane.

²¹Nhym Pedru arỳm ar'ỳr ruw ne ar'ỳr bõx ne arkum,

—Ê, ba, ba ne gar ijabej. Mỳj ne gar amā kĩnh ne iwỳr tē? ane.

²²Nhym ar kum,

—Krākamngõnh krāptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwỳr'õ ne ar ijano bar awỳr tē. Idjibê ne Koneru. Nām katāt amijo ban kum Metĩndjwỳnh rax pyma. Nhym

mebê idjaer kunĩ kum mex jarẽ. Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnhja ne kum karõn kum, “Pedru'ỳr ar 'õ jano gẽ amrẽ awỳr tẽn amã kabẽn jarẽ. Dja ga prĩne kabẽn ma”, ane. ²³Nãm ar Pedrumã ane nhym arỳm arkum, “Amrẽ ar ikõt wadjà”, ane. Ne kam arkum aminhũrkwã jarẽ nhym ar arỳm kam nhỹ.

Pedru Koneru nhũrkwākam bõx.

Nhym ar'ã akati nhym Pedru arkõt arỳm 'ỳr tẽ. Djopekam Jeju kukwakam me kamy kwỳ ne arkõt tẽ. ²⁴Amũ Xedjare'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Nhym Koneru arỳm arkam amako nhỹ. Nãm arỳm amijã õbikwamẽ kute meo õbikwao akuprõ. ²⁵Nhym ar me'ỳr bõx nhym Pedru kikremã àr tẽ nhym Koneru arỳm kajpa. Ne umaje amijo ngriren parbê tỳm ne ibõ. ²⁶Nhym Pedru pa 'amỳn kàjmã kudjan kum,

—E kum, kàjmã dja badjwỳ ibê pykabê me'õ, ane.

²⁷Ne kam kum kabẽn tẽn wadjà. Nhym me krãptĩ akuprõ nhym arỳm me omũ. ²⁸Ne kam memã kum,

—Be, me ba ne ba me me bajtemmẽ ibikprõnh kêtumrẽx. Me ibê idjaerkam ikukràdjà kõt ba me me bajtem nhũrkwãmã idjãr kêtumrẽx. Arỳm ga me ama. Nhym kam Metĩndjwỳnh imã ikukràdjà ny jarẽ. Imã me kunĩ kĩnhmã ne imã arẽ. Ne ije me'õmã kakrit jarẽnh kêtũa ne imã arẽ. Ije me'õo me bajtem kêtũa ne imã arẽ. ²⁹Kam aje imã ar anorja iwỳr bõx ne ar kute imã akabẽn jarẽnhkam ba aminẽje ikabẽn kêt ne tu arkõt awỳr tẽn bõx. Bõx ne arỳm me anhũrkwãmã wadjàn me anhikõ'ã nhỹ. Kam ba me amã arẽ. Mỳj kadjy ne ga me ijo bõx? Mỳj ne ga me amã kĩnh? Nãm ã Pedru memã ane.

³⁰Nhym Koneru kum,

—Amũja'ã, arỳm 'ã arngrobê 4 apêx ba amijajburo nhỹ. Nhym ã myt ibõ ane, 3 orakam ba inhũrkwākam Metĩndjwỳnhmã ikabẽnõ nhỹ. Nhym ijaerbê me'õ ikuka kõnh dja nhym õ kubêkà jadjênh ne. ³¹Nhym imã, “Ê Koneru, ga Metĩndjwỳnhmã akabẽn nhym arỳm ama. Ga me õ mỳjja kêtumrẽx anhõdjàn nhym arỳm apumũ. ³²Jakam dja ga krĩraxbê Djopemã anhõ me ja kwỳ jano. Kam ne me'õbê Ximão Pedru. Gẽ ar tẽn kum arẽn awỳr o bõx. Imõti mỳrri ne me'õ mrykào mex djwỳnhbê Ximão nhũrkwã. Kam ne ro'ã nhỹ. Pedru dja awỳr bõx ne amã arẽ.” Nãm ã me'õ imã ane. ³³Ba kam amikrà kêt ne awỳr ar ano. Be, arỳm ga bõx ba me ikĩnhkumrẽx ne. Ne jakam ba me ikunĩ Metĩndjwỳnh parbê nhỹ. Metĩndjwỳnh kute kabẽn'ã amã karõ kunĩ me ije mar kadjy ne ba me nhỹ. Nãm ã Koneru Pedrumã ane.

³⁴Nhym kam Pedru kum,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh kum me kunĩ kĩnhõ aben pyrāk. Ja arỳm imã amirĩtkumrẽx ne. ³⁵Be, mebê idjaer nàr me bajtem. Apỳnh me ba djà kunĩkõt me kunĩ. Me apỳnh kum Metĩndjwỳnh rax pyman katat kute amijo baja, Metĩndjwỳnh kum me ja kunĩ kĩnh. ³⁶Ba me amã kabẽn jarẽ ga me ama. Be, Metĩndjwỳnh ne mebê idjaermã me umar mex jarẽ. Dja me tu amim Jeju Kritu markumrẽx ne arỳm umar mex. Kubê ne me

kunĩ nhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh. Metĩndjwỳnh ne mebê idjaermã ujarēnh ny ja jano. ³⁷Me ga ne ga me arỳm 'ã ujarēnh ma. Djuão kute 'ã memã ujarēnhkam ngômã me angjēnhkam ne me Garrêjakam Jeju'ã ujarēnhmo krax. Ne kam Djudêja kunĩkõt me 'ã ujarēnh ar ba ga me arỳm ama.

³⁸Be, Metĩndjwỳnh ne Nadjarekam Jejumã ta Karõ jano nhym arỳm raxo kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba nhym arỳm kukwakam tỳx ne. Ne kam àpēnh mex ar ba. Nhym Xatanaj meo ba nhym me umar punu:re nhym Jeju arỳm me kunĩo mex. Metĩndjwỳnh kute kumẽ amijo kajkepkam ne mã meo mex ar o ba.

³⁹Kute mỳjja kunĩ nhípēxkõt ne bar omũ. Mebê idjaer nhõ pykakam bar omũn krĩraxbê Djeruxarēkam omũn arỳm 'ã memã idjujarēnh ar iba. Nãm me pĩte'y'ã kunhôn kubĩ. ⁴⁰Nhym kam 'ã akatin akatin akati nhym Metĩndjwỳnh akubyn o tĩn. Ne irãri o amirĩt bar omũ. ⁴¹Me kunĩmã ne o amirĩt kêt. Metĩndjwỳnh ta kute amrēbê amijo me utàr jamã ne o amirĩt ne. Me kute omũnhkõt memã 'ã ujarēnh kadjy ne memã o amirĩt. Ar imã ne arỳm o amirĩt ne. Ar ba ne bar akubyn tĩnkam ro'ã inhõ kwỳ krēn kõt ikõ.

⁴²Nhym ta ar imã karõn ar imã, “Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm amijo ipytã. Dja ba memã axwe pãnh jarē. Me tĩn ne ar bajamã axwe pãnh jarē. Me tykjamã axwe pãnh jarē. Ja kadjy ne amijo ipytã. Tãm dja gar kàj bẽ memã arēnhõ aba. Arỳm ar aje ipumũnhkõt memã 'ã adjujarēnh ar aba.” Nãm ã ar imã ane. ⁴³Be, Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh kunĩ ne me amrēbê: me bakukãmāremã kum, “Jeju arỳm tyk ne akubyn tĩnkam dja me kwỳ ĩ pỹnhkõt tu amim markumrēx nhym Metĩndjwỳnh arỳm me axwe maro aknon mekam ngryk kêt.” Nãm me ã me bakukãmāremã ane, ane.

⁴⁴Pedru memã ja jarēnhõ dja nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm me kunĩkam ruw ne ar meo ba. Me kute kabēn maro ýrja kunĩkam ruw ne ar meo ba ⁴⁵⁻⁴⁶nhym me arỳm apỹnh me ba djākam me kabēnkam kabēno kumex. Me kute me kabēn mar kêtjakam ne me kabēno kumex. Ne apỹnh me kabēnkam Metĩndjwỳnh rax jarēnhõ kumex. Nhym Pedrukõt ar bõxja arỳm kuma. Kõt ar bõx jamã ne me kum me my kà rēnhne jarē. Ar ja ne ar amrēbê tu amim Jeju markumrēx. Nãm ar me kabēn man arỳm mekam no tyn djan abenmã kum,

—Je, amrēbê me babê idjaermābit ne Metĩndjwỳnh kute Karõ janor. Ne kam arỳm jakam tu me bajtemmã Karõ jano, ane.

Nhym Pedru arkum,

⁴⁷—Be, amrēbê Metĩndjwỳnh kute me bamã Karõ janorkõt ne arỳm jakam ã me bajtemmã anoro ane. Me babê idjaer ren amrēbê abenmã, “Kwārĩk wãnh ngômã me bajtemja jangjēnh kêt”, ane. Nhym be, jakam Metĩndjwỳnh kute memã Karõ janorkam me baje ngômã me angjēnh kadjy amimar, ane. ⁴⁸Ne kam arkum,

—Arỳm ne me tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrēx. Ar Metĩndjwỳnhmã ngômã me angij, ane. Nhym ar arỳm ã meo ane. Nhym kam me amijã Pedru nẽn kum,

—Dja ga arek me ikam ar aba gẽ ajã akati kwỳ apēx ga kam ajte tẽ, ane.

Pedru kute Djeruxarẽkam me jamã amikõt amijarẽnh.

Kar 10.9

11 ¹Nhym kam me bajtemdjwỳ arỳm tu amim Metĩndjwỳnh kabẽn markumrẽx nhym me kwỳ arỳm amũ memã arẽnho ipõk ne. Nhym pykabê Djudêjakam Jeju kute ar anorja arỳm me arẽn ma. Nhym Jeju kukwakam me kute abeno kamydjwỳ me arẽn ma. ²Nhym kam Pedru arỳm akubyn krĩraxbê Djeruxarẽmã tẽn bõx. Nhym me kute amim Jeju mar kwỳ mebê idjaer kukràdjà tũm'ã no tỳxi. 'Ã ne me memã me my kà rẽnne jarẽ. Pedru bõx nhym me my kà rẽnne arỳm Pedrumẽ aktã kabẽn aben japanho dja. ³Ne kum,

—Ga ne ga me bajtem nhũrkwãmã wangij ne me ro'ã adjàkuro akrĩ, ane.

⁴Nhym Pedru akubyn amijo tẽn krax kurũm prĩne 'ã memã ajarẽn memã kum,

⁵—Be, krĩraxbê Djopekam ne ba Metĩndjwỳnhmã ikabẽn nhỹ. Nhym mỳjja ijaêrbê inokrekam amirĩt ba omũnho nhỹ. Mỳjja kute kubêkati pyràk. Nhym mỳjja idja kunĩ 'ãnh 'amỳn iwỳr o rwỳko mō. Ne arỳm iwỳr o bõx. ⁶Ba kam arỳm omũnho dja nhym apỳnh pykakam mry kunĩ, rompẽ mry ngãngão mrãnhmẽ àkmẽ kadjwỳnhbê nõ ba omũ. ⁷Nhym kam kàjkwa kurũm me'õ kabẽn ba kuma. Nhym imã, “Ë Pedru kàjmã djan 'õnh bĩn krẽ”, ane.

⁸Ba kuman arỳm kum, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh, kati. Mõjdjê kute mỳjja kakrit, mỳjja punu wã nêje me imã kabẽn kõt ije kur kêtikumrẽx”, ane.

⁹Nhym kàjkwa kurũm me'õ ajte imã, “Be, Metĩndjwỳnh kute mỳjjao mex kwãrĩk wãnh ga kum kakrit jarẽn kêt”, ane. ¹⁰Be, me'õ imã kabẽn ne ajte imã kabẽn ne ajte imã kabẽn nhym arỳm mỳjja kunĩ akubyn kàjkwamã wabi.

¹¹Nhym ijaêrbê ar amãnhkrut ne ikjêkêt kikrekam inhỹrja'ỳr bõx. Krĩraxbê Xedjare kurũm me'õ imã ar ano nhym ar tẽn bõx. ¹²Nhym Metĩndjwỳnh Karõ imã, “Dja ga arkõt tẽ. Kwãrĩk wãnh ga Ar kubê me bajtemkam axwe adjumar kêt”, ane. Ba kam arkõt tẽ. Nhym Jeju kukwakam gwaj bakamy Ar kubê 6ja arỳm ikõt tẽ. Bar 'ỳr tẽn kam Koneru nhũrkwãkam bõx ne arỳm 'ỳr wadjà.

¹³⁻¹⁴Nhym kam ar imã 'ã ajarẽ. Nãm ar imã, “Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'õ inhũrkwãkam dja ba omũ. Nhym imã, ‘Dja ga anhõ me ja kwỳ krĩraxbê Djopemã ano. Me'õbê Ximão Pedru ne kam ar ba. Gê ar kum arẽn amrẽ awỳr o bõx. Ta dja amã kabẽn jarẽ. Gamẽ anhõbikwa kunĩmẽ dja gar kabẽn ma nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar ajaxwebê ar apytã.’ Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh imã ane.” Nãm Koneru ã ar imã ane. Nãm ã Pedru me kukràdjà tũm'ã me no tỳxjamã ane.

Ne kam ajte memã kum,

¹⁵—Ba kam memã ikabẽn kraxbit jarẽnho dja. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm mekam ruw ne meo ba. Amrêbê kute me bajo ba kõt ne ã wãkamdjwỳ arỳm meo bao ane. ¹⁶Ba kam akubyn amijo tẽn arỳm amijã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn ma. Nãm me bamã, “Be, Djuão Metĩndjwỳnhmã ngômãbit me angij. Nhym be, dja ba ar amã Metĩndjwỳnh Karõ jano nhym arỳm ar ajo ba”,

ane. Nā bām Bēnjadjwỳr djwỳnh kabēn ja man kôt ar amã arē. ¹⁷Be, gu me baje tu amim Bēnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu markumrēxkam ne amrēbê me bamã Karō jano. Jakam ne me bajtemdjwỳ me bakôt tu amim markumrēx nhym arỳm ã memãdjwỳ Karō janoro ane. Kam ba ar amã arē gar ama. Djã ne ba iraxo Metĩndjwỳnh jakre got ba kubê aptà? Kati. Nãm ã Pedru memã ane.

¹⁸Nhym me arỳm amijã kabēn man Pedrumã kabēn krãta. Ne arỳm abenmã Metĩndjwỳnh rax jarēn abenmã kum,

—Be, me bajtemdjwỳ ne Metĩndjwỳnh arỳm kum me kĩnh ne arỳm memã amak bô. Memã amak bô nhym me arỳm amikam kaprĩre wãnh axwemã iren Jeju'ỳr amijo akēx. Jakam dja me kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane.

Āxikikam me kute Jeju mar'ã ujarēnh.

¹⁹Be, amrēbê me kute Exewão bĩnkam ne me me kute amim Jeju marjao bikēnho mō. Nhym kam me arỳm ajmã. Ajmã:n kam me kwỳ amũ pykabê Penixijmã bôx. Nhym me kwỳ amũ apēxtibê Xipremã bôx. Nhym me kwỳ krĩraxbê Āxikimã bôx. Me ja ne me kày bê mebê idjaermãbit 'ã ujarēnh tē. ²⁰Nhym be, me kwỳ ja ne me apēxtibê Xiprekam abatãnh djã nhym me kwỳ pykabê Xirenikam abatãnh djã. Me kwỳ ja ne me Āxiki'ỳr bôx ne arỳm me bajtembê kregumã arē. Memã Bēnjadjwỳr djwỳnh Jeju'ã ujarēnh ny jarē. ²¹Nãm me me bajtemmã arē nhym Bēnjadjwỳr djwỳnh mekmē amijo kajkep. Me kute memã Jeju jarēnh jamē amijo kajkep nhym me arỳm kabēn mexkumrēx ne. Nhym me bajtem krãptĩ: tu amim Bēnjadjwỳr djwỳnh markumrēx ne arỳm 'ỳr amijo akēx.

²²Nhym me arỳm amũ me arē. Nhym onĩ krĩraxbê Djeruxarēkam me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja arỳm me arēnh ma. Ne kam Āxikimã Banabe jano. Nhym 'ỳr tē:n kam ²³'ỳr bôx ne arỳm me omũn amim,

—Be, mrãmri ne Metĩndjwỳnh tu kum me kaprĩ:kumrēx^b ane. Ne kam arỳm mekam kĩnhkumrēx ne memã 'ã karōn memã kum,

—Dja gar amã Bēnjadjwỳr djwỳnh jabē:n kabēn man arek kôt amijo abakumrēx. Kwārĩk wãnh 'ã adjukanga kêt. Nãm ã memã anhỹro bao ane.

²⁴Be, Banabe ne mexkumrēx nhym Metĩndjwỳnh Karō arỳm raxo kadjwỳnhbê nhỹn ar o ba nhym mrãmri tu amim Metĩndjwỳnh mar tỳ:xkumrēx. Nhym ô'ã arỳm me krãptĩ Bēnjadjwỳr djwỳnh'ỳr amijo akēx ne tu amim markumrēx.

²⁵Nhym kam Banabe amũ krĩraxbê Taxumã tē. Kute kam Xaur jabej kadjy ne tē. Nãm 'ỳr tē:n arỳm 'ỳr bôx. ²⁶'Ỳr bôx ne kam abej ne arỳm kum kato. Ne kam akubyn Āxiki'ỳr o bôx. Nhym kam ar arỳm me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio bajamē ro'ã akuprō. Aben tã me ro'ã akuprō. Me krãptĩ:mã Metĩndjwỳnh kabēn jarēnho ku'ê: nhym ar'ã amexmē na apêx. Be, krĩraxbê Āxikikam ne me Jejukôt me ba djwỳnhja kumrēxmã me kute amim Kritu mar jarē.

^b 11.23 Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ta te axwe kêtãm nhym ta arỳm tu kum me kaprĩ.

27Nhyam kam Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn djwỳnh kwỳ bõx. Krĩraxbê Djeruxarê kurũm Āxiki'ỳr bõx. 28Nhyam kam ar 'õ kàjmã me ipõkri dja. Idjibê ne Agabu. Agabu kàjmã djan Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam memã kum,

—Dja apỳnh me ba djari pyka kunĩkõt mebê djwỳ kêt. Nhyam me kunĩ kum prã:m, ane. Nhyam tũmrãm arỳm kato. Bẽnjadjwỳr raxbê Kraõdjõ memã ỳrri ne arỳm kato nhyam me arỳm kum prã:m. 29Nhyam memã prãm kêttri Āxikikam Jejukõt me ba djwỳnh kunĩ arỳm abenmã kabẽn djin abenmã kum,

—Gwaj amikutã memã banhõ mỳjja kwỳ jano. Jeju kukwakam me bakamy pykabê Djudêjakam ar bajamã ano, ane.

Nhyam me abenmã kum,

—Dja gwaj ã memã o ane. Dja gwaj ã memã o ane, ane. 30Nhyam kam Banabemê Xaur ar kute memã o tẽmmã nhyam me arỳm arkum aminhõ mỳjja ngã. Ne arkum,

—Dja gar me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmã angã nhyam me arỳm memã kungrã, ane.

Pedru mebê ijê djà kurũm kator.

12 1Āxikikam me kute memã mỳjja nhõrmã o dja: nhyam onĩj pykabê Djudêjakam bẽnjadjwỳr raxbê Erodji arỳm àkrê:. Ākrên arỳm õ me ja jano nhyam me me kute amim Jeju mar kwỳo rõrõk ne. Me kute Jejukõt ar aben pydjio baja kwỳo rõrõk ne. Kute meo bikẽn kadji meo rõrõk ne. 2Ne kam arỳm kàxdjwa kajgoo Xijagu bĩ. Xijagumê Djuão ar axikõt apõx. 3Nãm me Xijagu bĩ nhyam mebê idjaer arỳm kam kĩnhkumrêx. Nhyam Erodji arỳm mekam kĩnhkõt omũn kam kute Pedruo tỳm kadji memã arê. Me kute djwỳponhbit kur djà nhõ akatikam ne memã arê.

4Nhyam kam me arỳm o tỳm ne kubê ijê. Nhyam kam Erodji 'ỳr õ krãkamngõnhbê 16 jano. Nhyam me kute Pedru pumũnh kadji me arỳm meo aben nhikjê'ã kabẽn. Me kunĩbê 4'ã kabẽn. Nhyam kam me 'ã aben japanho dja. Metĩndjwỳnh me irõbê mrãnh djà nhõ akati apêx totokbê Erodji bit kute memã o katormã. Kute memã kukjêr nhyam me kute bĩnmã bit kute memã o katormã. 5Kam ne me arek mebê ijê djàkam Pedruo dja. Nhyam me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja ne me Pedruo Metĩndjwỳnhmã à'wỳr'ã rĩtkumrêx.

6Nhyam nêje akamãtkam Erodji amim,

—Gê kryrãm, ba memã Pedruo ikato, ane. Nhyam Pedru arek õto nõ. Nhyam krãkamngõnh amãnhkrut ne aktã ijên o nhỹ. Kàxirãxo ne krãkamngõnh Pedrumê aktã amijãpre. Nhyam kre'ã ku'ê djwỳnh ar 'ã ijê djà kuri dja. Arek kre nêje dja. 7Nhyam Pedru õto nõ: nhyam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadji mrãnh djwỳnh'õ arỳm 'ỳr wadjà. Nhyam arỳm mebê ijê djà kadjwỳnhbê irã. Nhyam arỳm Pedru nhikre'i nhikjêbê kurwan kàjmã kangõn kum,

—Amikrà kêt ne kàjmã dja, ane. Nhyam kàjmã dja nhyam kàxirãxo inỳx 'ãpre djà arỳm tu rõrõk ne.

8Nhyam kadji mrãnh djwỳnh kum,

—On amipren aparkà ponh jadjà, ane nhym arỳm ã amijo ane. Nhym ajte kum,

—Anhõ kubêkà krākào amikupun ikõt tẽ, ane nhym arỳm amikupu.

⁹Nhym mã kator tẽ nhym arỳm kõt tẽ. Ne kute amimar kêtka amim we,

—Be, nãm mỳjja kute ijo anhỹr kajgo. Nã bãm amiptir kajgoo nõ, ane.

¹⁰Nhym ar arỳm amipãnh 'ã ijê djà ja mẽ. Kam ne kre'ã ku'ê djwỳnh ar ja dja. Nhym ar ajte amipãnh 'ã ijê djà ja mẽ. Kam ne kre'ã ku'ê djwỳnh ar jadjwỳ dja. Nhym kam ar arỳm krĩrax 'ỳr kàxiràxtio 'ã ijê djà ja tẽpo tẽ nhym ta arkum amijã kuta. Nhym arỳm ar kato. Ne pry ja kumrẽx'ã tẽn amipãnh kumẽ nhym kadjy mrãnh djwỳnh arỳm mã kubê tẽ.

¹¹Nhym Pedru arỳm kute amiptir kêtja man amim,

—Je, mrãmri ne Bẽnjadwỳr djwỳnh Jeju imã kadjy mrãnh djwỳnh jano nhym Erodjibê arỳm ipytà. Mebê idjaer kute ibĩnmã kam amak kajgo nhym arỳm mebê ipytà, ane.

¹²Ne arek amimaro tẽn kam arỳm Marij nhũrkwã'ỳr bõx. Djuão Makô ne Marij kurũm kato. Kikre jakam ne me krãptĩ Metĩndjwỳnhmã kabẽno nhỹ.

¹³Nhym Pedru bõx ne arỳm kikre'ã ijê djà mò. Nhym me õ àpẽn nija àmôr man arỳm kute me'õ pumũnhmã 'ỳr tẽ. Idjibê ne Rodji. ¹⁴Ỗr tẽn arỳm 'ã ijê djà'ỳr bõx. Nhym Pedru kabẽn nhym arỳm mrãmri Pedrukumrẽx kabẽn ma. Ne arỳm kĩnhkam tu kikre'ã ijê djà'ã 'yr kêt ne akubyn me'ỳr wadjàn memã kum,

—Ô kum, Pedru kikre'ã ijê djà tãri dja, ane.

¹⁵Nhym me tu kum, “Ajbã”, ane. Nhym, “Kati, mrãmri”, ane. Nhym me arĩk kum,

—Be, kadjy mrãnh djwỳnh kute mã Pedruo baja ne dja, ane.

¹⁶Nhym wãnh Pedru arek 'ã ijê djà mỗro dja nhym kam me kum 'ã kutan arỳm omũ. Omũn kam arỳm te kute mỳjja marmã kam no tyn kumex. ¹⁷Nhym memã aminhikra bẽno dja nhym me arỳm anhikrê. Nhym kam arỳm Bẽnjadwỳr djwỳnh Jeju kute mebê ijê djà kurũm o kator'ã memã ajarẽ. Ne kam memã kum,

—Aje, dja gar tẽn Xijagumẽ Jeju kukwakam me kute abeno kamy arkum ijã ajarẽ. Ba on, ane. Ne kam arỳm amũ kikre 'õ'ỳr tẽ.

¹⁸Nhym kam akati. Nhym arỳm krākamngõnh abenkam kangao kumex. Bẽnjadwỳr mekam ngryk karõ abenkam kangao kumex. Ne abenmã kum, “Nãr Pedru? Nãr Pedru”? ane. ¹⁹Nhym kam Erodji Pedru'ỳr me ano. Nhym me abej ne te abej aprã. Nhym arỳm prĩne kre'ã ku'ê djwỳnh ar kukij. Nhym me te: aminẽje kum kabẽn ne. Nhym arỳm memã arẽn memã kum,

—Pedru kator pãnh me kupa, ane. Nhym me arỳm me kupa.

Nhym kam Erodji arỳm pykabê Djudêja kurũm amũ tẽn arỳm krĩraxbê Xedjare'ỳr bõx. Ne kam arek kam ar ba.

²⁰Arỳm krĩraxbê Xirukam me jamẽ krĩraxbê Xidõkam me jakam ngryk mex ne. Nhym me arỳm axikõt 'ỳr bõx. Me bõx djwỳnhram ne me Erodji nhõ àpẽn rax'õmã amijarẽ. Idjibê ne Bradju. Kubê ne Erodji nhõ

kumoka'ê, kam õt djà, nêje omũnh djwỳnh. Kute me nêje Erodjimã kabẽn kadjy ne me Bradjumã amijarẽ. Amrêbê ne me kute Erodji nhõ pykakam õ djwỳ jamỳnho ku'ê. Ne kam mebê djwỳ kêt karõ Bradjumã amijarẽ nhym arỳm me nêje bẽnjadjwỳr Erodjimã kabẽn jarẽ.

²¹ Nhym kam Erodji kute memã kabẽn kadjy akati'õ jarẽ. Nhym arỳm 'à akati bõx. Nhym Erodji arỳm õ kubêkà rũnho prĩne amijo mex ne õ krĩ djà rax'ỳr bõx ne kam nhỹ. Nhỹn arỳm memã kabẽn nhỹ. ²² Nhym kam me arỳm abenmã o akij ne abenmã kum,

—Djãm pykakam me'õ kabẽn got? Be, kubê ne kàjkwakam metĩndjwỳnh'õ, ane. ²³ Nhym totokbê arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh mỳj kanêjao kubĩ. Nhym kôp arỳm kakuw nhym arỳm ty. Be, mỳkam? Bir, me kute kum metĩndjwỳnh jarẽnh nhym kute aminêje memã kum, “Kati”, anhỹr kêtka. Kute memã kum, “Kati, atemã kàjkwakam Metĩndjwỳnh pydji”, anhỹr kêtka ne kadjy mrãnh djwỳnh mỳj kanê punure jao kubĩ nhym arỳm ty.

²⁴ Nhym kam me amũ memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho kumex nhym me krãptĩ arỳm kum kĩnh. Nhym me kute tu amim Jeju markumrêxa arỳm krãptĩ: mõ.

²⁵ Be, amrêbê ne ãxikikam me kute memã me õ mỳjja kwỳ janormã. Djeruxarêkam me õ mỳjja kêtjamã me kute anormã. Nhym Banabemê Xaur ar arỳm amũ me kadjy o mõn memã o bõx ne arỳm memã kungã. Memã kungãn arỳm akubyn kurũm akêx ne tê. Ar Djuão Makô japrõn o tê. Tê:n arỳm akubyn ãxikikam bõx.

Me kute Jeju mar kute amũ Banabemê Xaur ar anor.

13 ¹ Be, ãxikikam me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio bajakam ne me kwỳbê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh. Nhym me kwỳbê memã kukràdjà'ã ujarẽnh djwỳnh. Ar idjibê ne Banabemê Ximião Nidjêmê Ruxumê Manaũmmê. Krĩraxbê Xirenikam ne Ruxu abatãnh. Manaũm ne bẽnjadjwỳr raxbê Erodjimê ro'ã abatãnh ne kute o kamy. ² Ar Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ ne kum amijajburo nhỹ. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ arkum,

—Dja gar imã Banabemê Xaur aro aben nhikjê. Ba arỳm ar àpênh djà ny kadjy aro amiptà, ane. ³ Nhym kam ar amijajburo nhỹn Metĩndjwỳnhmã aro à'wỳro nhỹ. Ne kam ar krã'ã aminhikra djin amũ ar ano.

⁴ Metĩndjwỳnh Karõ ã kute ar anoro anhỹrkam ne ar arỳm krĩraxbê Xerxij'ỳr tê:n kam 'ỳr bõx. Ne kam kàraxkam ngô raxbê pyka kêtkôt tê. Apêxtibê Xipre'ỳr tê:n kam arỳm 'ỳr bõx. ⁵ Krĩraxbê Xarami'ỳr ne ar bõx. Ne kam wabin tê. Apỹnh mebê idjaer bikprõnh djàkam kàj bê memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnho tê. Djuão Makôdjwỳ ne ar aprõn o tê. Arkum àpênhmã ne ar o tê.

⁶ Ne kam pykakôt krĩraxbê Papu'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Ne kam arỳm me'õbê Bajaju kajpa. Kubê ne mebê idjaer'õ. Ta ne amijo apỹnh mỳjja mar mexo ban me kupênh ban amijo wajangao ba. Ne kam ta amijo Metĩndjwỳnh mar mex ne amijo 'êx ne we kukwakam memã kabẽn jarẽnho ba.

7Nãm pyka tãmkam bẽnjadjwỳrmã àpênh ar ba. Bẽnjadjwỳr nhidjibê ne Xedju Paur. Bẽnjadjwỳr krã mexkumrêx. Banabemê Xaur ar Papu'ỳr bõx nhym bẽnjadjwỳr amiwỳr ar ku'uw ne arkum,

—Imã Metĩndjwỳnh kabên jarê. Ije mar prãm, ane.

8Nhym kam Erimanh, kubê ne Bajējuja. Me bakabênkam ne gu me ren kum wajanga jarê. Nhym be, me bajtem kabênkam ne me kum Erimanh jarê. Nãm bit kute Paur Ar kubê àptàrmã. Erimanh bit kute ô bẽnjadjwỳr nêje Metĩndjwỳnh kabên pytàrmã ne arỳm kabêno Xaur ar apanho dja.

9Nhym Xaur, idji nhikjêbê ne Paur. Metĩndjwỳnh Karõ raxo Paur kadjwỳnhbê nhỳn ar o ba nhym arỳm wajanga'ỳr akêx ne kam no tyn omũnhô djan ¹⁰kum,

—'Êxnhĩti, axweti, Xatanaj tãmdjwỳ. Nãm me axwe kêt prãm, ga mã amã me kurê. Bẽnjadjwỳr djwỳnh memã 'a karõ katàtkumrêx ga kam ga kupa'ã ar memã arênho aba nhym me arỳm aman Metĩndjwỳnh kupa'ã amijo ba. Je tô mỳkam ne ga akabên punu jao krã'yr kêtikumrêx? ¹¹Jakam arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute ajaxwe pãnh ajo bikênhmã. Dja ga arỳm ano rãn arngro pumũnh kêt nhym ajã akati krãptĩ apêx, ane.

Nhym totokbê arỳm no rãn kam nokrekam akamãt kô tyk pytĩ. Nhym arỳm me'ô jabej àpênh mō. Me'ô kute pa 'amỳnh ne o tẽmmã ne mekôt me'ô jabej àpênh mō. ¹²Nhym bẽnjadjwỳr Xedju Paur kute wajanga no rã pumũnhkam arỳm tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrêx. Nãm anhyr djwỳnhram amim,

—E kum, Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã ar kabên kukràdjã mexkumrêx, anen kam tu amim markumrêx.

Paur Āxiki 'ôdjwỳkam memã Jeju'ã ujarênh ne ja.

¹³Nhym kam Paurmê ro'ã ar tẽmja ar kàraxmã wadjàn nox ne arỳm amipãnh krĩraxbê Papu mē. Ne tẽ:n kam arỳm pykabê Papirijkam krĩraxbê Pedji'ỳr bõx. Nhym kam Djuão Makô arỳm ar kangan Djeruxarê'ỳr akêx ne.

¹⁴Nhym kam ar amipãnh krĩraxbê Pedji mē. Ne tẽ:n kam pykabê Pidjikkam krĩraxbê Āxiki 'ôdjwỳ'ỳr bõx. Nhym kam arỳm ar'ã pi'ôk rãrãr nhym ar arỳm mebê idjaer bikprõnh djãmã wadjàn nhỹ. ¹⁵Nhym me'ô pi'ôk jarênho dja. Môjdjê kukràdjãmê Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnh 'ôdjwỳmê kabên jarênho dja. Ne kam arỳm arênh pa. Nhym me bikprõnh djãkam bẽnjadjwỳr ar Paurmã kabên kadjy memã arê. Nhym me amũ abenmã arên arỳm kum arên kum,

—Bẽnjadjwỳr ar ar amã kabên ne ar amã, “Be, akmere ar, ar ajõ aje memã akabên jarênh prãm jabej arê”, ane.

¹⁶Nhym kam Paur arỳm kãjmã dja. Ne memã aminhikra bẽ nhym me arỳm anhikrê. Nhym memã kum,

—Gar abê idjaer ar, ar akunĩ amã Metĩndjwỳnh pyma ar, dja gar ikabên ma. ¹⁷Me babê idjaero ba djwỳnhbê ne Metĩndjwỳnh. Nãm arỳm amijo me bakukãmãre pytã. Nhym kam me pykabê Edjitukam ar ba nhym Edjitukam me ja ar meo kubajtemo ba. Nhym kam Metĩndjwỳnh me bakukãmãreo krãptĩ:n

o ra:x. Ne kam tỳx me:xkõt arỳm meo kato. ¹⁸Meo kato nhym me kapõt kukritkam ar ba. Nhym me mã kam amikràõ ba nhym mã kum me kaprĩn meo ba. Nhym kam me'ã amexbê 40 apêx. ¹⁹Nhym kam Metĩndjwỳnh pykabê Kanaãkam me ar ba tũmjao apêx. Apỳnh me bajtem ba djàribê 7 nhym arỳm memã meo apêx. Ne kam memã me ò pyka nhirê ne memã kungã.

²⁰Ne kam aben totokmã memã me kute memã axwe pãnh jarênh djwỳnh jarê nhym me aben kukãm ar meo ba. Nhym kam me'ã amex krãptĩ:o kute 450 pyrãk apêx nhym Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnhbê Xamuwe me kadjy kato. ²¹Nhym kam me amikadjy Metĩndjwỳnhmã bẽnjadjwỳr raxo a'uuw. Nhym arỳm memã Xau, Ki kute irja jarê. Nhym memã bẽnjadjwỳr'ã amexbê 40 apêx. Xaubê ne Bẽnjamĩn djô'ã me'õ.

²²Nhym kam Metĩndjwỳnh bõm Xau mẽn pãnh arỳm me kadjy Dawi jarê nhym arỳm ar meo ba. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm 'ã memã kum, “Dawi ne ba arỳm kum ikato. Dja ba 'ã kum karõ nhym arỳm katàt ikabên kunĩ man kõt ar amijo ba. Djexe ne Dawi dji.” Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane.

²³Ne kam amrêbê kute me bakukãmãremã arênh kõt arỳm tũmrãm me babê idjaer kamingrãny kadjy Jeju jano. Dawija tãm djô'ã ne kato. Jejubê ne ò kàjkwa kadjy me utàr djwỳnh. ²⁴Jeju kute àpênhmo krax kêtĩr ne Djuão me babê idjaer kunĩ jakren me bamã, “Me amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx. Ba kam kum ngômã me ajangij”, ane.

²⁵Ne kam kute àpênh'ã aminhinomã amimênh 'ỳr ne me bamã, “Ga me Kritu bõxmã kam amako aba. Djãm ibê tãmwã got? Kati, ibê atemã. Nhym be, itotokbê me'õ bõxja ne raxo kute ijakrenh, kute ijakrenh mexi. Nã bãm te irax ne 'ã inhihôn ije kum parkã 'ãpre bõnh prãmje. Be, ãm irax ba ren arỳm kum apê. Nhym be, kati, ãm ingrire. Nãm raxo ijakrenh mex ne.” Nãm ã Djuão memã ane. Nãm ã Paur memã ane.

²⁶Ne itepã ajte memã kum,

—Be, akmere ar, gar abê Abraão tãmdjwỳ ar, ar akunĩ ar amã Metĩndjwỳnh rax pyma ar. Be, Metĩndjwỳnh arỳm me bamã kabên jano. Jeju kute me utàr'ã kabên jano. Ba arỳm ar amã kabên jarênhõ dja.

²⁷Djeruxarêkam me jamê kam me bẽnjadjwỳrmê ne me kute Jeju raxkõt mar kêt. Amrêbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnh me bakukãmãremã arê. Me kute Kritu'ã axwe nhôr ne bĩnmã arê. Nhym me aben djô'ã kabên jarênh djwỳnh kabên jarê. Pi'òk rãrãr kunĩkõt kabên jarênhõ môr tãmtã. Nãm me te arên mỳjja'ã kabên kute amijakreja mar kêt. Jeju'ã kabên kute amijakreja mar kêt. Ne kabên jarênhõ môr tãmtã arỳm 'ỳr o bõx. Tũmrãm me kamingrãnyre kute mar kêt rã'an arỳm Jeju'ã axwe nhôn bĩnmã arê. Amrêbê: Jeju rwỳk kêtĩr kukwakam kabên jarênh djwỳnh kute arênh kõt arỳm tu bĩnmã arê. ²⁸Ne te: kute axwe'õ jabej ne kum kator ne pãnh kute bĩnmã te me kukij nhym axwe kêtumrêx. Te Jeju axwe kêt nhym me tu mrãmri kute bĩnkumrêxmã Piratumã o a'uuw. ²⁹Ne kam amrêbê: me bakukãmãre kute pi'òkkam Kritu'ã kabên jarênh kõt ã Jejuo ane. Kabên

kunĩkõt me kute o anhyrmã kõt ne me kamingrãnyre arỳm ã Jejuo ane. ã Jejuo ane nhym arỳm ty. Ty nhym kam me arỳm pĩte'y kurũm kaban o ruw ne me tyk nhõ kẽnkekam adjà nhym nõ. ³⁰Nhym be, Metĩndjwỳnh akubyn o tĩn. ³¹Nhym kam kõt ba djwỳnhmã amijo amirĩt ar o ba nhym arỳm 'ã akati krãptĩ apêx. Jeju tyk kêtĩ ne ar pykabê Garrêja kurũm ro'ã tẽ, Djeruxarê'yr tẽ. Nãm arkum amijo amirĩto ba nhym kam jakam ar Jeju'ã ujarênh ar ba. Ar kute Jeju akubyn tĩn pumũnhkõt memã 'ã ujarênh ar ba. Nãm ã Paur memã ane.

³²⁻³³Ne kam itepã memã kum,

—Metĩndjwỳnh ne amrêbê: me bakukãmãremã kum, “Dja ba akubyn Krituo tĩn”, ane nhym me aben djô'ã arênhõ mõi. Arênhõ mõi tãmtã arỳm 'yr o bõx. Me bakamingrãnyrekam Jeju ty nhym Metĩndjwỳnh arỳm akubyn o tĩn. Tãm ne bar ar amã arênhõ dja. 'A ne me bakukãmãre amrêbê: mebê idjaer nhõ me ngrer tũmbê 2'ã pi'õk no'õk. Kamã Metĩndjwỳnh arỳm kramã kum,

“Mrãmri abê ikrakumrêx. Jakam ga arỳm ijo Abãmikumrêx”, ane. Kute Kramã anhyrkõt ne arỳm akubyn o tĩn ne. ³⁴Nhym amrêbê: me pi'õk 'õdjwỳ no'õk. Kamã Metĩndjwỳnh kute akubyn o tĩn nhym ĩ rerek prãm kêt'ã ajte kum,

“Ije angêt Dawimã ajarênh kõt dja ba ã ajo djuw mexo ane”, ane.

³⁵Nhym me mebê idjaer nhõ me ngrer tũm 'õdjwỳ'ã pi'õk no'õk. Kamã ne Dawi Metĩndjwỳnhmã kum,

“Djãm inhĩ rerekmã? Kati. Ba ne ba amexo imex. Kam dja ga ikanga kêtikumrêx”, ane.

Amrêbê: me kute pi'õk no'õk kõt ne Jeju tyn ĩ rerek kêt ne akubyn tĩn ne. Nãm ã Paur memã ane.

³⁶Ne kam itepã ajte memã kum,

—Nhym be, djãm Dawi nhĩ rerek kêt? Kati. Dawi tyn arỳm ĩ rerek ne. Metĩndjwỳnh kabẽnkõt ne Dawi kum apê: nhym kam kubêngêt arỳm kubĩ nhym ty nhym me arỳm adjà. Dawi akubyn tĩn kêt nhym arỳm ĩ rerek ne. ³⁷Nhym be, djãm Jeju nhĩ rerek? Kati. ĩ rerek kêt. Metĩndjwỳnh kute akubyn o tĩnkam ne ĩ rerek kêt. Nãm ã Paur memã ane.

³⁸Ne kam ajte memã kum,

—Be, akmere ar, ba ar amã arê gar ama. Jeju tyk ne akubyn tĩnkam Metĩndjwỳnh arỳm me axweo aknon mekam ngryk kêt. Ja'ã ne bar kàj bẽ ar amã idjujarênhõ dja. ³⁹Mõjdjê kute me kute katàt amijo ba'ã memã karõkam kukràdjà gu me te baje mar ne katàt kõt amijo baba prãmje ne kam bajaxwe rã'ã. Nhym be, dja me tu amim Jeju markumrêx nhym Metĩndjwỳnh arỳm me axwe kunĩ maro akno. O aknon tu memã axwe kêt jarê nhym me arỳm kum mexikumrêx ne. ⁴⁰⁻⁴¹Amrêbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarênh djwỳnh me bakukãmãremã kum,

“Ê, me atĩn ne ar abari dja ba mỳjja pumũnh kêt nhipêx.

Nhym me te me amã 'ã ajarê ga me mar prãm kêtikumrêx.

Ê, me aje ijaprỳ prãm wã dja ga me te aje mỳjja marmã kam ano tyn aku'ên arỳm me biknor tokry djàkam akuno”, ane.

Ga, me kute mar prām kêt kam me biknor tokry djâkam biknorja pumũ. Kwārĩk wānh mekõt ã amijo anhỹr kêt. Ar ga dja gar tu amim Jeju markumrêx. Nãm ã Paur memã ane.

⁴²Nhym kam me bikprõnh djâ kurũm me kator mõrkam ne me Paur arkum,

—Dja gar amrê pi'òk råràr mõrkam ajte ar imã me kabên ja jarê, ane.

⁴³Nhym arỳm me bimànhkam me krãptĩ Paurmê Banabe arkõt tẽ. Mebê idjaermê me bajtem kute mebê idjaer kukràdjâ mar ne kõt kute amijo bajamê ne me arkõt tẽ. Nhym ar memã kabên ne memã kum,

—Metĩndjwỳnh ta kum ar akaprĩkumrêx^c Dja gar tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêt, ane.

⁴⁴Nhym kam ajte pi'òk råràr nhym me ajte ar'ã akuprõ. Me kute Metĩndjwỳnh kabên marmã ne krĩrax wãkam me kunĩ ar'ã akuprõ.

⁴⁵Nhym mebê idjaer kwỳ arỳm ar'ã me krãptĩja pumũn arỳm me'ã ngry:k ne. Ta te kute uràk prãmje arỳm Paur japrỳo kumex.

⁴⁶Nhym kam Paurmê Banabe arkum me uma kêt ne memã kabên ne memã kum,

—Me abê idjaerkam bar ije me akumrêxmã Metĩndjwỳnh kabên jarênh prãm kumrêx. Be, jakam ne ga me aminhirõbê kabên mên kam amim, “Djãm Metĩndjwỳnhkõt itĩn rã'ãmã? Kati. Ja ne imã kĩnh kêt”, ane. Kam dja bar arỳm memã idjujarênh kadjy me bajtem'ỹr amijo akêx ne. ⁴⁷Metĩndjwỳnh kute pi'òk kõt ar imã me bajtem'ã karõ kõt dja bar ã amijo ane. Kamã ne Kritumã kum,

“Ga, akamãt kô tykkam me kute mỳjja pumũnh kêt ne mrãnh punuja pumũ.

Nhym me kute memã pry kurwỳ nhym me arỳm irãkam katàt mrã. Me bajtemdjwỳ ne me mrãnh punun axwe. Ga dja ga memã ikabên jarê.

Ja kadjy ne ba arỳm ajano. Dja me amim ikabên man arỳm gadjwỳ ama. Aje me axwebê me utàr djwỳnh dja me ama. Aje pyka kunĩkõt me axwebê me utàr kadjy ne ba ajano.”

Nãm ã Kritumã ane. Ar badjwỳ ne bar arỳm kabênkõt me bajtemmã akêx ne. Nãm ã Paur memã ane. ⁴⁸Nhym me bajtem kute ar markam arỳm kĩnhkumrêx ne abenmã kum,

—Metĩndjwỳnh kabên mexkumrêx. Metĩndjwỳnh kabên mexkumrêx, ane. Ne kam Metĩndjwỳnh kute me kêtĩ amijo me utàrja, kute kõt tĩn ne ar ba rã'ã kadjy amijo me utàrja arỳm tu amim Jeju markumrêx ne.

⁴⁹Nhym kam me pykaja kunĩkõt arỳm memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabên jarênh ba. ⁵⁰Nhym mebê idjaer arỳm Paurmê Banabe ar'ã memã apnê. Me nire kwỳ rũnh kute mebê idjaer kukràdjâ mar ne kõt amijo bajamã ne me ar'ã apnê. Ne me my bẽnjadjwỳrdjwỳmã ar'ã apnê. Krĩraxbê Áxikikam me jamã apnê. Nhym kam me ari memã ar kurêtuw. Ne arỳm amibê ar kujate. ⁵¹Nhym ar kute me kangao amirĩt kadjy mebê

^c 13.43 Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ta te axwe kêt mã nhym ta arỳm tu kum me kaprĩ.

amiparkà'ā me ō pyka ka'u. Ne kam amũ krĩraxbê Ikōni'ȳr tẽ. 'Ȳr tẽ:n arỳm 'ȳr bōx. ⁵²Nhym Jejukôt me ba djwỳnh arỳm kĩnhkumrẽx ne. Nhym Metĩndjwỳnh Karō arỳm raxo me kadjwỳnhbê nhỹn ar meo ba.

Ikōnikam Paur ar memã Jeju'ā ujarẽnh.

14 ¹Nhym kam Ikōnikam Paurmẽ Banabe ar arỳm mebê idjaer bikprõnh djà'ȳr tẽn wadjàn kam memã ujarẽnh dja. Ne memã kabẽn mexkumrẽxo dja. Nhym kam me krãptĩ: kum kĩnh ne arỳm tu amim Jeju markumrẽx. Mebê idjaermẽ me bajtembê kregu krãptĩ: tu amim markumrẽx. ²Nhym kam mebê idjaer kwỳ amakkre kêt ne kute Jeju mar prãm kêtja arỳm me bajtemmã me kurêtuw. Memã Jeju kukwakam me kute abeno kamy kurêtuw nhym me kum me kurêo ba.

³Nhym kam Paurmẽ Banabe ar arek mekam ar ba. Arkum me uma kêt ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ā memã 'ā ujarẽnh ar ba nhym ar'ā arỳm arngro krãptĩ: apêx. Metĩndjwỳnh ta kute tu kum me kaprĩ'ā memã ujarẽnh ar ban^d Bẽnjadjwỳr djwỳnh kukwakam me aêrbê mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Me te kute mỳjja marmã kam no tyk ne kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx. Nãm ar me punu kwỳo mex. Me kute abenmã kum,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh kôt ar kabẽnkumrẽx, anhỹr kadjy ar ipêx.

⁴Nhym kam krĩraxkam me apỹnh kabẽn. Me kwỳ mebê idjaer kôt kabẽn. Nhym me kwỳ Jeju kute ar anorja kôt kabẽn. ⁵Nhym kam me bajtemmẽ mebê idjaermẽ mekam me bẽnjadjwỳrmẽ arỳm abenmã ar'ā karõn abenmã kum,

—Gwaj arkum akjan kẽnō ar titik gẽ ar ty, ane. ⁶⁻⁷Nhym kam ar arỳm me kuman arỳm mã mebê tẽ. Mebê tẽ:n kam arỳm pykabê Rikaôkam bōx. Ne kam krĩraxbê Rixakam bōx ne memã arẽ. Ne kam krĩraxbê Tebikam bōx ne memã arẽ. Ne bu'ā pyka kunikôt memã arẽnhō ba. Kritu'ā ujarẽnh nyja ne memã arẽnhō ba.

Rixakam Paur ar memã 'ā ujarẽnh.

⁸Nhym krĩraxbê Rixakam me'ō mrãnh kêt. Adjàkam ne par punuren mrãnh kêt rã'ā ne arỳm abatàn̄h ne. ⁹Nhym kam Paur memã ujarẽnhō dja nhym par punuja kabẽn maro nhỹ. Ne mex kadjy arỳm tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx. Nhym Paur kam no djar tỳx ne arỳm kute amim kamnhĩxkôt omũ. ¹⁰Nãm omũn kàj bê kum, “Kàjmã dja”, ane. Nhym arỳm ekrux ne kàjmã djan arỳm mrãnh mex.

¹¹Nhym me krãptĩ arỳm Paur kute o mexkôt omũn kàj bê abenmã o akij. Nhym be, Paur ar kute me kabẽn mar kêt. Me ō pykabê Rikaôkam me kabẽn kôt ne me kabẽn. Nãm me abenmã o akij ne abenmã kum,

—Apỹnh me batĩndjwỳnh ar amijo me bapyràk ne arỳm pykamã ruw ne ar ba, ane nhym ar kute me kabẽn mar kêt.

^d 14.3 Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ Kati. Me ne me te: axwe kêt mã nhym Metĩndjwỳnh ta arỳm tu kum me kaprĩ.

¹²Nhym me Banabemã Djupite jarẽ. Ne Paur kute kabẽno Banabe jakrenhkam kum Mekuju jarẽ. Me õ metĩndjwỳnh kajgo kõt ne me arkum idji jarẽ. ¹³Krĩrax jajkwa krekre 'ỳr ne me kute me õ metĩndjwỳnh kajgomã amijarẽnh djã. Me õ metĩndjwỳnh jamã ne we kum Djupite jarẽ. 'Ỳr ne kute mar djwỳnh arỳm mrybàri kwỳo bõx. Nãm me pidjõrã nhipẽxo ipõk nhym mry arỳm upij. Be, me krãptĩmẽ Djupite mar djwỳnhmẽ ne me Paur aro õ metĩndjwỳnh kajgon bit kute arkum mry bĩnmã. Bit kute arkum amijarẽnh kadjy arkum mry bĩnmã.

¹⁴Nhym Jeju kute ar anorjabẽ Banabemẽ Paur ar arỳm me omũn arỳm kuma. Ne kute amikaprio amirĩt kadjy amikã kadjõn me'ỳr prõt ne. Ne me krãptĩ katikõt aminẽje kàj bẽ: memã kabẽn tẽ. Me kute arkum mry bĩn nẽje kàj bẽ: memã kabẽn tẽn memã kum,

¹⁵—Ê, mỳkam ne ga me aje ar imã amijarẽnhmã? Djãm ar ibẽ Metĩndjwỳnh? Kati. Ar ije me apyrãk. Me aje wãnh mỳjja kajgo jamã anhirermã ne bar kàj bẽ me ajakreo iba. Metĩndjwỳnh ne tũn ne ar ba. Ta ne arỳm kàjkwa nhipẽx ne ajte pyka nhipẽx ne ajte ngõ raxbẽ pyka kêt nhipẽx ne ajte kam mỳjja kunĩ nhipẽx. Tãm dja ga me amim maro aba. ¹⁶Amrẽbẽ: apỳnh me ba djakam ne me ta kute amidjwỳnhbit marn amikõt amijo ba kajgo nhym Metĩndjwỳnh ate krã.

¹⁷Djãm ate krãkam kute me bamã amijo amirĩt kêt? Kati. Kute me bamã amijo amirĩt rã'ã. Ga, kute me bakunio djuw mex rã'aja pumũ. Nãm mã djwỳ nhõ mytyrwỳ kõt apỳnh djwỳ djari pykakam o apõx rã'ã. Ne kam djwỳo mã me bajo djuw mexkumrẽx ne o me bajo kĩnhkumrẽx. Ne kute me bajo anhyr rã'ã ne. Ga, Metĩndjwỳnhkumrẽx ne kute me bakunio djuw mex rã'aja pumũ. Nãm Paur ar ã aminẽje memã ane. ¹⁸Nãm ar te memã ane nhym me krãptĩ:ja ar'ã ajkẽ. Ne me kute arkum amijarẽnh kadjy kute mry bĩn prãm rã'ãn kam arỳm kanga.

¹⁹Nhym kam mebẽ idjaer kwỳ bõx. ãxiki kurũm me kwỳ bõx. Ajte Ikõni kurũm me kwỳ bõx. Ne kam memã ar kurẽtuw nhym me arỳm kẽno Paur titiko djan arỳm 'ã abenmã, “Arỳm ne ty”, ane. Ne kam arỳm krĩrax nẽje bjẽro mõn o katon atymã kumẽ. ²⁰Nhym kam Jejukõt me ba djwỳnh bõx ne kum ipõk ne. Nhym kam kàjmã djan arỳm akubyn krĩraxmã wadjã. Nhym kam me'ã akati nhym Banabemẽ Paur ar arỳm krĩraxbẽ Tebi'ỳr tẽ.

Ar arỳm amipry krax'ỳr akẽx.

²¹'Ỳr tẽn kam 'ỳr bõx. Ne kam krĩrax tãmkam kàj bẽ memã ujarẽnh ny jarẽnhõ ba nhym me krãptĩ arỳm tu amim Jeju markumrẽx. Nhym kam ar akubyn krĩraxbẽ Rixa'ỳr tẽn 'ỳr bõx ne kam Ikõni'ỳr tẽn 'ỳr bõx ne kam ãxiki'ỳr tẽn 'ỳr bõx. ²²Ne krĩ kunikõt Jeju kõt me ba djwỳnhmã 'ã karõo tẽn memã kum,

—Dja gar tu amim Jeju markumrẽx rã'ãn 'ã adjukanga kêt. Dja me kàtàm gwaj bajo bikẽnh ar o ba gwaj batokry kumex ma. Nhym kam Metĩndjwỳnh ỳtã amikõt gwaj bapymjyrkumrẽx. Arỳm õ me ja kunĩmã bẽnjadjwỳrkam dja ã gwaj bajo ane. Nãm Paur ar ã memã anhyro tẽmo ane.

²³Ne kam apỳnh me kute amim Jeju mar djàri kunĩkõt tẽ. Me kute Jejukõt ar aben pydjio ba djàri kunĩkõt tẽn me kwỳ'ã meo ba djwỳnh rẽ. Ne kam Metĩndjwỳnhmã meo a'uw ne kum amijajbun arỳm memã kum,

—Gar arỳm tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrẽx. Bar kum ar ajo a'uw gẽ mã ar ajo djuw mex ne ar ajo ba, ane. ²⁴Ne kam arỳm tẽ. Pykabê Pidjijkõt tẽn kam arỳm pykabê Papirij'ỳr bõx. ²⁵Ne tẽn kam krĩraxbê Pedji'ỳr bõx. Ne kam kàj bẽ memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ. Memã arẽn kam ajte tẽ. Tẽn kam krĩraxbê Atarij'ỳr bõx.

²⁶Ne kam ajte ngõ raxbê pyka kêt kõt akubyn krĩraxbê Āxiki 'õdjwỳ'ỳr tẽmmã. Krĩrax jakam ne me amrẽbê Metĩndjwỳnhmã aro a'uw ne kum,

—Amã ar àpẽn kadjy dja ga tu amã ar kaprĩkumrẽx ne aro djuw mexo aba, ane. Nãm me kum aro a'uw ne kam amũ ar ano. Nhyr ar arỳm amũ krĩrax krãptĩkõt ujarẽn ba. Ne kam arỳm inomã amidjapẽn djà mẽn ajte akubyn Āxiki ja'ỳr tẽmmã. ²⁷Ỳr tẽn kam arỳm 'ỳr bõx. Bõx ne me kute amim Jeju marjao aben pydjĩn arỳm memã amijã ajarẽ.

Metĩndjwỳnh kukwakam ar àpẽn kunĩkõt memã 'ã ajarẽn memã kum,

—Be, Metĩndjwỳnh ne arỳm apỳnh me bajtem ba djakam memã amak bõ nhyr me krãptĩ: arỳm tu amim Jeju markumrẽx, ane. ²⁸Ne kam arek Jejukõt me ba djwỳnhja kõt ar ba 'ã tũm.

Djeruxarẽkam me kute kukràdjào aben mar.

15 ¹Nãm ar arek Āxikikam ar ba: nhyr kam me kwỳ arỳm pykabê Djudêja kurũm bõx. Ne kam 'êx ne Jeju kukwakam me kamymã kabẽn. Me bajtemmã kabẽn ne memã kum,

—Gẽ me Mõjdjẽ kukràdjà kõt me amy nhĩhu kà rẽ. Dja me me amy nhĩhu kà rẽn kêt nhyr Metĩndjwỳnh kute õ kàjkwa kadjy me apytàr prãm kêt. Nãm me 'êx ne ã memã ane.

²Nhyr kam Paurmẽ Banabe ar arỳm Djudêja kurũm me bõxjamẽ aktã kabẽno aben japa:nho dja. Nhyr kam me abenmã kum,

—Gẽ Paurmẽ Banabemẽ me bakwỳdjwỳ Djeruxarẽmã tẽ. Gẽ ar Jeju kute ar anorjamẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnh'ỳr bõx ne me my kà rẽn jabej me kukja, ane. ³Ne kam me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja arỳm amũ ar ano nhyr ar tẽ. Tẽn pykabê Penixijkõt tẽ. Ne tẽn pykabê Xamarijkõt tẽ. Ne tẽmkõt Jeju kukwakam me kute abeno kamymã ujarẽn tẽn memã kum,

—Apỳnh me bajtem ba djakam ne me arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu amim markumrẽx. Nãm ar ã memã anhỳr tẽ. Nhyr kam me kunĩ arỳm kĩnhtirekumrẽx.

⁴Nhyr ar tẽn kam arỳm Djeruxarẽ'ỳr bõx. Nhyr kam me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja ar pa krij ne arkum kabẽn mextire jarẽ. Mekam Jeju kute ar anor jadjwỳ, meo ba djwỳnhdjwỳ ne ar ã aro ane. Nhyr kam ar memã amijã ajarẽ. Metĩndjwỳnh kukwakam ar àpẽn kunĩkõt ar memã 'ã ajarẽ.

⁵Nhym kam mebê pardjêu kwỳ kàjmã dja. Adjwỳnhdjwỳ ne ar tu amim Jeju markumrêx. Ar kàjmã djan memã kum,

—Gê me me my kà rê. Me bajtem kute amim Jeju marja my kà rê. Dja me me bakukràdjã memã karõn memã kum, “Djã gãm me katàt Môjdjê kukràdjã man kôt ar amijo aba”, ane. Dja me ã me bajtemmã ane. Nãm ã mebê pardjêu memã ane.

⁶Nhym kam me kute 'ã aben marmã Jeju kute ar anorjamê me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmê akuprõ. ⁷Ne kam aktã kabêno aben japanho kumex. Nhym kam Pedru kàjmã djan memã kum,

—Be, akmere ar, ba ar amã arê. Metĩndjwỳnh ne amrêbê ar akurãm amijo ipytã. Ije me bajtemmã idjujarênh kadjy amijo ipytã. Ije memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh nhym me kute tu amim markumrêx kadjy. Ja kadjy ne amijo ipytã. Ja ne gar arỳm aje mar.

⁸Metĩndjwỳnh ne kute me ôkre kadjwỳnhbê me kabên kunĩ mar. Nãm kum me bajtem kĩnh ne arỳm memã ta Karõ jano. O ne arỳm gwaj bamã kum me kĩnho amirĩt ne. Amrêbê ne gwaj bamã anon kam arỳm jakam ã memã anoro ane. ⁹Djãm kum me babê idjaerbit kĩnh ne kum me bajtem kĩnh kêt? Kati. Me tu amim markumrêx nhym arỳm me ôkre kadjwỳnhbê memã axweo ajngrã. Kam arỳm kum me bajtemdjwỳ kĩnh. Nãm kum me kunĩ kĩnho aben pyrãk.

¹⁰Ar akwỳ ne gar aje, “Dja me bajtem Môjdjê kukràdjã kôt amijo ba mex”, anhyro aba. Je tô, mỳkam ne gar akabên jao Metĩndjwỳnhmã amikurê'uko aba? Djãm Môjdjê kukràdjã kôt ne me bakukãmãre kute amijo ba mex got? Gwaj badjwỳ djãm kôt ne gwaj amijo baba mex got? Kati. Gwaj bajaxwekam ne gwaj te: baje Môjdjê kukràdjãkôt amijo baba mexmã. Kam kwãrĩk wãnh me bajtemmã ja jarênh kêt. Me kute Môjdjê kukràdjã kôt amijo ba mexmã kwãrĩk wãnh memã arênh kêt.

¹¹Be, mrãmri Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu ta ne tu kum gwaj bakaprikumrêx.^e Kam ta ne õ kàjkwa kadjy gwaj bapytã. Gwaj amrêbê tu amim ja markumrêx. Ta ne tu kum me bajtemdjwỳ kaprĩn ã me utãro ane. Nãm ã Pedru memã ane.

¹²Nhym me krãptĩ:ja arỳm kabên krãta. Nhym kam Banabemê Paur ar arỳm memã kum,

—Be, me kute Metĩndjwỳnh raxmã kator kadjy bar kukwakam mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhípêx. Nã bãm ar me punu kwỳo mex nhym me te kute marmã kam no tyn kumex, ane. Nãm ar memã anen 'ã memã ujarênh dja.

¹³Nhym me arek ar maro nhỹ: nhym kam ar arỳm anhikrê. Nhym kam Xijagudjwỳ memã kabên. Memã kabênkam ne Pedrumã Ximão jarê. Nãm memã kum,

---

^e 15.11 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakapri Kati. Gwaj ba ne gwaj te: bajaxwe kêtãm. Nhym be, Jeju Kritu ta ne tu kum gwaj bakaprikumrêx.

—Akmere ar, dja gar ikabēn ja ma. ¹⁴Be, Ximão arỳm ar amã arē. Metĩndjwỳnh arỳm kum me bajtem kaprĩn kute amim me kwỳ pytār kraxkõt ne ar amã arē.

¹⁵Me bakukāmāredjwỳ tām jarē. Metĩndjwỳnh kute amim me bajtem kwỳ pytār jarē. Amrēbē: Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh tām jarēn arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Dawimē kramē tàmđjwỳ ar kute aben djò'ã mebē idjaermã krĩn meo ba. Metĩndjwỳnh me'ã Dawi nhõ kikre jakren memã kum,

¹⁶“Kam dja ba bõx ne akubyn Dawi tàmđjwỳ'ã bēnjadjwỳr mē. Mrāmri ne me kute akubyn kum ò kikre nhipêx pyrāk. Kikre kukràdjà tũmja ne amrēbē amingrà. Dja ba kàjmã kudjan ipêx ne.

¹⁷Dja ba ã tàmđjwỳo ane gē me anhy ijabej. Gē mebē idjaer bu'ã me bajtemđjwỳ ijabej. Me bajtem kute tu amim imarkumrēxja kunĩ ijabej. Ba Ibēnjadjwỳr djwỳnh dja ba ã meo ane.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh memã ane. Dawi tàmđjwỳmē me bajtem'ã memã ane. Ga, kute amim me bajtem kwỳ pytār jarēnhja pumũ. ¹⁸Adjàkam kute amikukām mỳjja kunĩ markõt ne ã memã ane. Nãm ã Xijagu memã ane.

¹⁹Ne ajte itepã memã kum,

—Ga, me bajtem kute Bēnjadjwỳr djwỳnhõ aminhõ Bēnjadjwỳrja pumũ nhym kute me bajtemo aminhõ meja pumũ. Ba ar amã arē. Me bajtem kwỳ ne ajbir arỳm Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akēx ne tu amim markumrēx. Kwārĩk wānh Mõjdjē kukràdjà kunĩo me kunor kêt. ²⁰Gwaj memã Mõjdjē kabēn ngrērebit'ã pi'òk no'òk ne memã arē. Gwaj memã kum, “Me kute mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxjamã mry parja kwārĩk wānh krēn kêt. Kwārĩk wānh aprõ djwỳnh kupa'ã nār amjēn djwỳnh kupa'ã akurē aba kêt. Mry me kute mut djēo parja kwārĩk wānh àr ne krēn kêt. Kwārĩk wānh kamrõ krēn kêt”, ane. Gwaj ã memã ane.

²¹Gwaj me bajtemmã Mõjdjē kukràdjà jabit jarē. Gwaj ren memã arēnh kêt nhym ren me kute mar kêt nhym ren kam mebē idjaer kum me kurê. Me Mõjdjē kabēn'ã no tỳxkam kum me kurê. Be, me ò krĩ kunikõt ne me Mõjdjē kabēn'ã no tỳx ne kàj bē memã arēnhõ ku'ê. Pi'òk rārār kunikõt ne me kute me bikprõnh djàkam mỳjja ja'ã pi'òk no'òk jarēnhõ ku'ê. Amrēbē: ne me me bakukāmāremã arēn ajbir me kute arēnh rã'ã. Kam dja gwaj me bajtemmã Mõjdjē kukràdjà ngrēre jabit jarē gē me kuman kõt ar amijo ba nhym kam mebē idjaer arỳm kum me kurê kêt. Nãm Xijagu ã memã ane.

Me kute me bajtemmã pi'òk no'òk.

²²Nhym kam me abenmã kum,

—Gwaj Paurmē Banabe arkõt krĩraxbē Āxikimã gwaj banhõ me ja kwỳ jano, ane. Nhym Jeju kute ar anorjamē me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmē me kute kõt ar aben pydjio baja kunĩmē ne me abenmã kum,

—Be, mextire. Dja gwaj arkõt ar'õ jano, ane. Ne kute arkõt ar anor kadjy amijo Djuda Baxabamē Xira ar utà. Ar amē ne ar Jeju kukwakam me kamy kuràm rax. Ar ja arkõt mōrmã. ²³Nhym kam me arỳm pi'òk no'òk ne. Ar kute o mōr kadjy ne me pi'òk no'òk ne. Ne kamã me bajtemmã kum,

“Me ba Jeju kute me ijanor tũm ja ne ba me me amã ikabẽn jarẽ. Me ije Jeju nhõ me jao iba djwỳnhdjwỳ ne ba me me amã ikabẽn jarẽ. Me ibẽ Jeju kukwakam me kamydjwỳ ne ba me me amã ikabẽn jarẽ. Ga me apỳnh me bajtem ba djakam ar aba, krĩraxbẽ Āxikimẽ pykabẽ Xirijmẽ pykabẽ Xirixjikam ar aba. Ba me Jeju kukwakam me ajo ikamy. Wãm ne ba me ikabẽn mex'ã me amã pi'òk no'òk ne. Dja ga me me ikabẽn jarẽn ama.

²⁴Be, wãm me kwỳ kumrẽx mõrwã ne me arỳm me amã 'èx. Me ikurũm mõn me awỳr bõx ne me amã 'èx. Ne me ikukràdjã tũmo me akunoro ban arĩk me amã, ‘Gẽ me Mõjdjẽ kukràdjã kõt me amy nhĩnu kà rẽ. Dja me me amy nhĩnu kà rẽn kêt nhyM Metĩndjwỳnh arỳm kute õ kàjkwa kadjy me apytàr prãm kêt’, ane. Be, me kute me amã anhỳr djõ'ã ne ga me te: aje katàt Metĩndjwỳnh kabẽn marmã. Arỳm ne Paur ar amrẽ tẽn me imã ja jarẽ ba me kuman arỳm wãm me amã ikabẽn jarẽ. Djãm me ba ne ba me wãm me 'èxnhĩwã jano got? Kati. ²⁵Be, ba me ije me ajarẽn markam arỳm axikõt ikabẽn ne me akadjy amijo me ijõ ar utà. Amijo ar utàn Banabemẽ Paur arkõt me awỳr ar ano. Gu me bamã bakamy Banabemẽ Paur ar kĩnhja kõt ar ano.

²⁶Be, me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt ja ne me te ar kangrõnho ba nhyM ar mã memã Jeju'ã ujarẽn ar ba. Kum me uma kêt ne tu memã banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbẽ Jeju Kritu'ã memã ujarẽn ar ba.

²⁷Me ije arkõt me amã ar anorjabẽ ne Djudamẽ Xira ar. Dja ga me pi'òk jakam me ikabẽn jarẽn ama. NhyM ar wã dja ar ajkwakumrẽxkõt ajte me amã tãm jarẽ ga me mrãmri ajte kõt aman mar pydji.

²⁸⁻²⁹Mõjdjẽ kukràdjã ngrẽrebit dja ba me me amã arẽ ga me aman katàt kõt ar amijo aba. Ba me me amã, ‘Me kute mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhĩpẽxjamã mry parja kwãrĩk wãnh krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh mry kamrõ krẽn kêt. Mry me kute mut djẽo parja kwãrĩk wãnh àr ne krẽn kêt. Kwãrĩk wãnh aprõ djwỳnh kupa'ã nàr amjẽn djwỳnh kupa'ã akurẽ aba kêt’, ane. Jabit ne ba me me amã arẽ. Dja ga me katàt Mõjdjẽ kukràdjã ngrẽre jabit man kõt ar amijo aban arỳm amrãnh mex. Ba me ren me amã itepã kukràdjã 'òdjwỳ jarẽ ga me ren te: aje mar ne katàt kõt amijo aba prãmje. Be, Metĩndjwỳnh Karõ ne me ikõt amikabẽn dji ba me me amã ikabẽn jarẽ. Tãm ne ja.”

Nãm me ã me bajtemmã pi'òk no'òkkam kabẽn jarẽnho ane.

³⁰Nãm me memã pi'òk no'òk ne kam arỳm Paur arkum kungãn arkum, “Aj mã”, ane. NhyM ar arỳm Āxiki'ỳr o tẽn kam 'ỳr o bõx. Ne kam me krãptĩ:o akuprõn arỳm memã pi'òk no'òk ngã. ³¹NhyM me memã pi'òk jarẽ nhyM me arỳm kuma. Kabẽn mextire man arỳm kĩnhkumrẽx ne.

³²NhyM Djudamẽ Xira Ar kubẽ Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn djwỳnh ne arỳm memã 'ã karõ kumex ne memã kum,

—Dja ga me tu amim Jeju mar tỳxkumrẽx rã'ãn 'ã adjukanga kêtumrẽx. Nãm ar ã memã 'ã karõo ane. ³³Ne arek kam ar ba nhyM ar'ã arỳm akati kwỳ apẽx. NhyM kam ar memã kum,

—Bar akubyn Jeju kute ar anorja'ȳr tẽ, ane. Nhym Jeju kukwakam ar kute abeno kamy arkum,

—Aj mã. Ar adjumar mex ne tẽ, ane. ³⁴Nhym kam Xira memã kum,

—Ba arek me akam ar iba, ane. ³⁵Paurmẽ Banabe ar adjwỳnhdjwỳ arek Äxikikam ar ba. Arek me krãptĩ ro'ã kàj bê memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn jarẽn 'ã memã ajarẽ.

Paurmẽ Banabe kute abeno bikjêr.

³⁶Nhym kam ar'ã akati kwỳ apêx nhym Paur Banabemã kum,

—Gu baje ôbê apỳnh krĩraxkõt Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã memã badjujarênhja gu akubyn kunĩkõt tẽ. Gu baje Jeju kukwakam meo bakamy pumũnho tẽ. Me katàt kute amijo ba jabej me omũnho tẽ, ane.

³⁷Nhym arkõt tẽm kadjy Banabe kum Djuão Makô kĩnh.

³⁸Nhym be, Paur ne kum o tẽm kĩnh kêt. Ôbê kute pykabê Papirijkam kute ar kangan arkõt àpênh'ȳr tẽm kêt kam ne kum o tẽm kĩnh kêt. ³⁹Nhym kam ar kabẽno aben japan arỳm abenkam kaprĩre ne. Ne kam arỳm abenbê ajkij. Nhym kam Banabe arỳm Makôo tẽn ngôkõt apêxtibê Xipre'ȳr o tẽ.

⁴⁰Nhym Paur amijo Xira pytà. Nhym kam Jeju kukwakam ar kute abeno kamy ar'ã Metĩndjwỳnhmã kum,

—Ga ne ga adjukapri:kumrêx. Kam tu amã ar kaprikumrêx ne ar o aba, ane. Nhym kam ar mã tẽ. ⁴¹Ne pykabê Xirijmẽ pykabê Xirxijkam tẽ. Apỳnh me kute amim Jeju mar djàri kõt ba. Me kute Jejukõt ar aben pydjio ba djàri kõt ba. Ne memã tỳx jangjênho tẽ. Nãm ar memã kum,

—Dja gar tu amim Jeju mar tỳxkumrêx rã'ãn 'ã adjukanga kêt kumrêx, anhỹro tẽ.

Paur kute mã amikõt Ximoxio ba.

16 ¹Ne kam tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Tebi'ȳr bõx ne ajte tẽ:n kam krĩraxbê Rixa'ȳr bõx. Nhym Jejukõt me ba djwỳnh'õ nhidjibê Ximoxi kam ar ba. Nã kurũm katorja ne kubê mebê idjaer'õ. Nãm nãja kumrêx tu amim Jeju markumrêx. Nhym bãm kute irjabê me bajtembê kregu'õ. ²Krĩraxbê Rixakammẽ krĩraxbê Ikônikamdjwỳ Jeju kukwakam me kamy mã: memã Ximoxi mexkumrêx jarênho ba.

³Nhym Paur Ximoxi'ȳr bõx ne omũn kam kum ar ro'ã ba prãm ne. Kum ar ro'ã ba prãm nhym be ar kukãm pyka kunĩkõt mebê idjaer krãptĩ ar ba. Me kute Ximoxi mar tũm. Ximoxi bãmbê me bajtembê kreguja me kute mar tũm. Ximoxi my kà krã'ȳr kêt me kute ajte mar. Nhym kam mebê idjaer kum Ximoxi kurê kêt mã Paur arỳm kum my nhinhu kà krãta.

⁴Nhym kam ar tẽ. Apỳnh krĩraxkõt tẽn kunĩkõt me kute amim Jeju marmã kabẽn jarênho tẽ. Djeruxarêkam Jeju kute ar anorjamẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnhmẽ ar kabẽn ne memã arênho tẽ. Me kute mar ne katàt kõt kute amijo bamã ar memã arênho tẽ. ⁵Nhym kam ar

ô'ã apỳnh me kute amim Jeju mar kute ar Jejukõt aben pydjio ba djàri tu amim Jeju mar tỳ:xkumrẽx. Nhyim akati kunĩkõt me kwỳ kute Jeju mar kêtja me kõt arỳm tu amim markumrẽx. Nhyim kam arỳm me krãptĩ.

⁶Nhyim ar pykabê Bridjakõt tẽn pykabê Garaxakõt tẽ. Nhyim Metĩndjwỳnh Karõ arkum,

—Kwārĩk wánh pykabê Adjikkam memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh kêt, ane. ⁷Nhyim kam ar tẽn arỳm pykabê Midjij tẽpo tẽ. Ne bit kute pykabê Bixinij katikõt tẽmmã. Nhyim Metĩndjwỳnh Karõ akubyn ar nẽ.

⁸Nhyim kam ar arek tẽn kam amipãnh pykabê Midjij mẽ. Ne tẽn kam krĩraxbê Krõwadji'ỳr bõx. ⁹Nhyim ar'ã akamàt ne. Nhyim Metĩndjwỳnh Paurmã me'õ karõ bẽ nhyim omũ. Pykabê Matenikam me'õ amiwỳr Paur 'uw nhyim omũ. Nhyim kum,

—Amrẽ pykabê Matenikam tẽn me ikõt apê, ane. ¹⁰Be, Paur kute me'õ pumũnhkam bar' on pykabê Mateni'ỳr itẽm kadjy amiman abenmã,

—Be, mrãmri ne Bẽnjadwỳr djwỳnh gwaj bajuw. Gwaj baje kàj bẽ memã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnh kadjy gwaj bajuw, ane.

Ridjij kute tu amim Jeju markumrẽx.

¹¹Ne kam Krõwadji kurũm ikaton arỳm inox ne. Ne ngòkõt Xamokra'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽn arỳm 'ỳr bõx. Ne ajte tẽ: nhyim kam ar ijã akati. Bar kam ajte tẽn kam arỳm krĩraxbê Nêjapôr'ỳr bõx ne 'ã kà nhô. ¹²Ne wabin kam ajte Nêjapôr kurũm pykakõt tẽ. Tẽn kam arỳm krĩraxbê Pirpu'ỳr bõx, pykabê Matenikam ne krĩraxbê Piripuja. Krĩrax ja ne kute raxo krĩrax kwỳ jakrenh. Myt apõx djà kutã pykabê Mateni nhikjê'ã kute krĩrax kunĩ jakrenh. Krĩraxbê Rõma nhô me ja ne me krĩrax jao djuw mex. Bar arek kam ar iba: nhyim kam ar ijã akati kwỳ apêx.

¹³Nhyim kam ar ijã pi'òk ràràr. Bar kam krĩraxbê tẽn ngò rax'ỳr bõx. Kam ne mebê idjaer kute Metĩndjwỳnhmã kabẽn djà. Me nire kwỳ arỳm kam akuprõ. Bar me'ỳr tẽn arỳm me ikô'ã nhỳn kam memã idjujarẽnhô dja. ¹⁴Nhyim mekõt me'õ nire, idjibê ne Ridjij. Krĩraxbê Xijxira kra 'õ. Kubê ne kubêkà nhôr djwỳnh. Ta ne kubêkà 'òk nhyim kamrêk. Nhyim kam pi'òk kaprĩ kadjy memã òro ku'ê. Nãm Mõjdjê kukràdjà kõt mã Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnhô ba. Bar memã idjujarẽnhô dja nhyim Ridjij ar ikabẽn maro nhỹ. Nhyim kam Metĩndjwỳnh arỳm kum amak bô nhyim arỳm tu amim Jeju markumrẽx. ¹⁵Bar kam Ridjijmẽ ò kikrekam òbikwa kunĩdjwỳ Metĩndjwỳnhmã ngòmã ar angij. Nhyim kam ar imã krà ne ar imã,

—Ar aje ijã amim, “Mrãmri kute tu amim Bẽnjadwỳr djwỳnh markumrẽx”, anhỹr jabej dja gar on ikõt tẽn inhũrkwākam anhikwã, ane. Ne kam ar imã krào dja. Bar kam kõt tẽn ũrkwākam inhikwã.

/16.10 Pi'òk ja no'òk djwỳnh nhidjibê ne Ruka. Jakam ne Ruka arkõt tẽmmo krax. 'Ã ne kute, “Bar” jarẽnhja. Paurmẽ amijã arẽ.

Me kute Paurmẽ Xira Ar kubẽ ijẽ.

¹⁶Arek ũrkwākam inhikwā:n kam Metĩndjwỳnhmã kabẽn djà'ỳr tẽ. Nhyr me prĩtĩ'õ ar ikajpa. Me karõ punu ne ar o ba. Nhyr me mã amikukām mỳjja kute apõx'ã prĩtija kukij nhyr me karõ punu mã kum arẽ. Kum arẽ nhyr ô'ã prĩtija mã memã mỳjja'ã ajarẽ. Nhyr kam me arỳm pãnh kum pi'õk kaprĩ ngã. Nhyr kam prĩtija nhõ bẽnjadjwỳr ar arỳm kubẽ pi'õk kaprĩ kumex jamỳ. Ta ne arkum kungã nhyr ar arỳm kubẽ amỳ.

¹⁷Nãm Paurmẽ ar ikajpan ar ikõt arỳm ar ijo memã àkjẽr tẽ. Nãm àkjẽrkam memã kum,

—Ota, ar ja ne ar Metĩndjwỳnhbẽ kumkatimã àpẽn ar ba. Ne me amã Jeju kute me apytàr'a ujarẽn ba, ane. ¹⁸Nãm akati kunĩkõt memã anhỹro tẽ nhyr kam arỳm ar ijã akati krãptĩ apẽx. Nhyr kam Paur me karõ punumã àkrẽn arỳm 'ỳr akẽx ne kum,

—Ê, Jeju Kritu kukwakam ba amã ikabẽn ne. On prĩtijamã anhiren kurũm akato, ane. Nhyr kum kabẽn majmã nhyr arỳm kum iren mã tẽ.

¹⁹Nhyr o ba djwỳnh ar arỳm omũn abenmã kum,

—Je, jakam prĩtija arỳm kute gwaj bamã pi'õk kaprĩ jamỳnh prãm kêt, anen kam ar arỳm Paurmẽ Xira aro tỳm ne ar pa 'amỳ. Ne kam me rũnh'ỳr ar bjẽro

(Metĩndjwỳnh Karõ 16.16-34)

mõn aro bõx. Me krãptĩ kute djwỳ jamỳnh djàkam ne me bikprõnh djà. ²⁰Ỗr ne ar aro bõx ne arỳm me rũnh kabem ar kudjan memã 'êx ne memã kum,

—Ar kubê idjaer ja ne ar me banhõ krĩraxkam me kunĩmã umar punu jangjênhõ ba nhym me arỳm kangao kumex. ²¹Nãm ar me bamã atemã kukrãdjà jarênhõ ba. Krĩraxbê Rõmakam me ja kute me bajo aminhõ. Ne gu me ren ar kukrãdjà wã man kõt ar amijo baba nhym ren me bakam me bẽnjadjwỳr rũnh ren me bakam ngryk ne. Nãm ar ã memã ane.

²²Ne kam me bu'ã me krãptĩ: amim ar kurêtuw. Nhym me rũnh arỳm ar'ã memã apnê. Me kute Ar kubê kubêkà o põx ne kõo ar titik kadjy ne ar'ã memã apnê. ²³Nhym me arĩk ar titik ne. Ne kam arỳm mebê ijê djãmã aro tẽn kam aro bõx. Ne kam mebê ijê djwỳnhmã kum,

—Dja ga omũnh 'ãno dja gê ar kator kêt, ane. ²⁴Nãm me kum ane nhym arỳm mebê ijê djà nhipõkri kumoka'êkam ar ỳr. Ne kam pĩponh amãnhkrut aktã me temã nãtjao ar te janê nhym ar wãnh nhỹ.

²⁵Wãnh nhỹ: nhym arỳm ar'ã akamãt kô ipõkri. Nhym ar Metĩndjwỳnhmã kabẽn ne kum ngrero nhỹ. Nhym bu'ã mebê ijê krãptĩ ar maro ikwã. ²⁶Nhym me aêrbê arỳm pyka amingrêk tỳ:x nhym ô'ã arỳm mebê ijê djà par krax amingrêk ne. Amingrêk nhym on 'ã ijê djà kunĩ jãm amijã kurê. Nhym me kunĩ'ã apỳnh me unênh djàja arỳm amijã kurê. ²⁷Nhym mebê ijê djwỳnh arỳm no tỳx ne. Ne kam mebê ijê djà'ã ijê djà jãm kute amijã rênhkõt omũ. Ne kam amim,

—Je, arỳm ne mebê ijê kunĩ kato, ane. Ne kam ô kàxdjwa kajgo kaban bit kute o amibĩnmã amijo dja. ²⁸Nhym Paur kàj bẽ kum,

—Kwãrĩk wãnh amibĩn kêt. Ota, ba me ikunĩ inhỹr rã'ã, ane.

²⁹Nhym kam ngõnhpõk'ã me ku'uw ne mebê ijê djãmã prõt ne wadjã. Wadjàn umaje tertet ne arỳm Paurmẽ Xira ar parbê tỳm. ³⁰Ne kam aro katon arkum,

—Ê, bẽnjadjwỳr ar, mỳj dja ba amijon arỳm ijaxwebê amipyta? ane.

³¹Nhym ar kum,

—Dja ga tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu markumrêx nhym arỳm ajaxwebê apytã. Anhõ kikrekam anhõbikwadjwỳ gê ar tu amim markumrêx, ane. ³²Ne kam arỳm arkum Metĩndjwỳnh kabẽn jarê, ô kikrekam ar ỳr kunĩdjwỳmã arê. ³³Nhym kam akamãt tãmkam Paurmẽ Xira arkum igot ku'õ. Nhym kam urokam ar arỳm Metĩndjwỳnhmã ngõmã ar angij. Mebê ijê djwỳnhmẽ õbikwa ar angij. ³⁴Nhym kam aminhũrkwãmã aro tẽ. Ne kam arkum õmrõ jarê nhym ar ô kwỳ krẽno nhỹ. Nhym ar kunĩ arỳm kĩnhkumrêx ne. Ar kute amim Metĩndjwỳnh markam ne ar kĩnhkumrêx ne.

³⁵Nhym kam ar'ã akati. Nhym me rũnh arỳm Paur ar'ỳr krãkamngõnh ar ano. Nhym ar ar'ỳr mõi mebê ijê djwỳnh kumrêx'ỳr bõx ne kum,

—Me rũnh ne me arỳm amã, “Arkum anhire gê ar tẽ.” Nãm me ã amã ane, ane. ³⁶Nhym kam mebê ijê djwỳnh Paur'ỳr tẽn kum arẽn kum,

—Me rũnh ne me arỳm ar ajã imã, “Arkum anhire gê ar tẽ”, ane. Kam dja gar akaton tẽn adjumar mex, ane.

³⁷Nhym kam Paur krãkamngõnh arkum,

—Krĩraxbê Rômakam me ja ne me ar ijo aminhõ. Nhym me kute ar ijaxwe jabej ar ikukjêr kêt kam tu me ipôkri ar ititik ne. Ne kam tu ar ibê ijê. Ne kam bit kute me kàxã bõm ar imênhmã. Djãm me kute ã krĩraxbê Rôma nhõ me jao anhÿr got? Be, kati. Me kute ã Rôma nhõ me jao anhÿr kêt. Gê me ta amrê tẽn ar ijo kato, ane.

³⁸Nhym kam krâkamngõnh ar akubyn tẽn me rûnhmã ar kabẽn jarẽ. Nhym me kute Rômakam me ja kute aro aminhõ markam arÿm ar umaje tĩn prãm. ³⁹Ne kam arÿm ar'ÿr tẽn aminêje arkum kabẽn ne arkum,

—Gop ar ijarênh kêt, ane. Ne kam arÿm aro katon ajte arkum,

—Gop krĩrax jabê mã tẽ, ane. ⁴⁰Nhym kam ar mebê ijê djã kurũm katon Ridjij nhũrkwãmã tẽn bõx. Ne kam Jeju kukwakam me kamy pumũn arÿm memã 'ã karõn meo kĩnh. Ne kam mã ajte tẽ.

Texarõnikakam memã Jeju'ã ujarênh.

17 ¹Tẽn kam krĩraxbê Āporij'ÿr bõx ne amipãnh kumẽ. Ne tẽn kam krĩraxbê Apõnij'ÿr bõx ne amipãnh kumẽ. Ne tẽn kam krĩraxbê Texarõnika'ÿr bõx. Kam ne mebê idjaer bikprõnh djã'õ. ²Nhym kam Paur ajte tãm ne pi'õk rãrarkam me bikprõnh djakam tẽn arÿm pi'õkkõt memã 'ã ajarênh me kukij ne 'ã memã karõ. Nhym ajte pi'õk rãrãr nhym ajte kam tẽn pi'õkkõt memã 'ã ajarê. Nhym ajte pi'õk rãrãr nhym ajte kam tẽn pi'õkkõt memã 'ã ajarê.

³Nãm memã kum,

—Be, amrêbê me bakukãmãre kute pi'õk no'õk ne. Pi'õkkam ne mrãmri Kritu tokryn tyk ne akubyn tĩnmã. Be, pi'õkkam Kritu kute amijo anhÿrmã kõt arÿm Jeju ã amijo ane. Mrãmri ne Metĩndjwýnh Jeju'ã me banhõ Bẽnjadjwÿrbê kumkati mênhkumrêx. Ja dja ga me pi'õk kõt ama. Ga, mrãmri kubê Kritukumrêxja pumũ. Jejuja tãm ne ba kãj bê memã arênhõ iba. Nãm ã memã anhÿro kul'ê.

⁴Nhym kam me kwÿ 'ã amim,

—Be mrãmri. Kõt ne arê, anen arÿm mã Paurmê Xira arkõt ajkamẽ. Me bajtembê kregu kute Metĩndjwýnhmã amijarênhõ baja krãptĩ: arkõt ajkamẽ. Me nire rûnhdjwÿ krãptĩ arkõt ajkamẽ.

⁵Nhym mebê idjaer kwÿ kute amim Jeju mar kêtja arÿm 'ã ngryk ne. Me te kute ar uràk prãmje arkam ngryk ne. Ar'ã me krãptĩkam arkam ngryk ne. Nhym me kwÿ axwekam ate ar ba. Nhym mebê idjaer me jamã kum,

—Paur ar axwekumrêx. Gwaj me kunibê ar kurê, ane. Nhym kam me kwÿja krĩraxkam me krãptĩmã ar kurêtuw nhym me arÿm arkam kangao kumex. Ne kam Djaxõ nhũrkwã'ÿr prõt ne. Me kute kam Paur ar abej ne arkum kator ne me krãptĩmã aro katormã ne me ùrkwã'ÿr prõt ne.

⁶Ne te: ar abej. Ne kam ar pãnh Djaxõmê Jeju kukwakam ar kute abeno kamy kwÿ pa 'amÿn aro katon krĩraxkam me rûnh'ÿr aro mõi me'ÿr aro bõx. Ne ar'ã 'êx ne kãj bê memã kum,

—Paurmê Xira ar pyka kunĩkõt abenmã me kurê'uko ba nhym me kangao kumex. Nhym kam ar arÿm jakamdjwÿ bõx. ⁷Nhym kam Djaxõ arkum

aminhũrkwã jarẽn aro djuw mex. Ar ja kunĩ ne arkum bẽnjadjwỳr raxbê Xedja kabẽn kurê. Xedjabê ne me bẽnjadjwỳr rũnh kunĩ nhõ bẽnjadjwỳr. Arkum kabẽn kurê. Ne mã memã kum, “Bẽnjadjwỳr rax 'õdjwỳ kute kabẽn Xedja jakrenh ne kubê Jeju.” Nãm ar ã memã anhỳr ba, ane. Be, nãm me ã ar'ã me rũnhmã ane.

⁸Nhym kam me krãptĩmê krĩraxkam me rũnh kute ja markam arỳm arkam ngryk ne àkrêo kumex. ⁹Ne kam Djaxõ Ar kubê pi'òk kaprĩ kumex byn arkum, —Paur ar ano gê ar mã tẽ. Ar mã tẽm nhijukribit dja bar akubyn ar amã anhõ pi'òk kaprĩ ngã, ane. Ne kam arkum ire nhym ar akubyn ùrkwãmã tẽ.

Berêjakam memã Jeju'ã ujarẽnh.

¹⁰Nhym kam Jeju kukwakam me kamy akamàt tãmkam amũ Paurmẽ Xira ar ano. Krĩraxbê Berêjamã ar ano. Nhym ar'ỳr tẽ:n kam 'ỳr bõx. Ne kam mebê idjaer bikprõnh djà'ỳr tẽ. ¹¹Berêjakam me ja ne me kute amak mexo krĩraxbê Texarõnikakam me ja jakrenh. Paur ar ajkwao memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ nhym me arỳm kum kabẽn kĩnh. Kum kabẽn kĩnh ne kam akati kunĩkõt amim pi'òk jarẽ. Metĩndjwỳnh kabẽn'a pi'òk no'òk jarẽn amim,

—Djãm Paur ar katàt amikabẽn jarẽnhkumrẽx? Djãm ar Metĩndjwỳnh kabẽn'a pi'òk no'òk kõt amikabẽn jarẽnhkumrẽx? ane. Me kute Paur ar mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽn kõt kabẽn jabej ã amim pi'òk jarẽnh ne maro ane. ¹²Me kum kabẽn kĩnhkam ne me krãptĩ tu amim Jeju markumrẽx. Me ni bajtem rũnhbê kregujamẽ me my bajtemdjwỳ krãptĩ tu amim markumrẽx.

¹³Krĩraxbê Berêjakam Paur kàj bẽ memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnh ba: nhym amybỳm krĩraxbê Texarõnikakam mebê idjaer arỳm arẽnh ma. Ne kam 'ỳr tẽ:n arỳm kõt bõx. Ne wãkamdjwỳ me krãptĩmã ar kurêtuw nhym me arỳm kangao kumex.

¹⁴Nhym kam Jeju kukwakam me kute abeno kamy ngõ raxbê pyka kêt'ỳr Paur jano. Nhym Xiramẽ Ximoxi ar arek Berêjakam ar ba. ¹⁵Nhym me kamy kwỳ Pauro tẽ. O tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Atẽna'ỳr o bõx. Nhym kam Paur arkum,

—Dja gar Xiramẽ Ximoxi ar'ỳr tẽn ar'ỳr bõx ne arkum ikabẽn jarẽ gê ar amrẽ tẽ, ane. Nhym ar arỳm akubyn Berêja'ỳr akẽx ne.

Atẽnakam memã Jeju'ã ujarẽnh.

¹⁶Nhym kam Paur arek krĩraxbê Atẽnakam arkam amako nhỹ. Arkam amako nhỹn kam arỳm mekam kaprĩ:re ne. Be, me kute kum amijarẽnh kadjy ne me apỳnh metĩndjwỳnh karõ krãptĩ nhipẽx ne krĩrax tãmkam kikre kunĩkõt umjuw. Nhym arỳm omũn mekam kaprĩre ne. ¹⁷Ne kam mebê idjaer bikprõnh djàkam memã kabẽn ku'ê. Me kukjêro ku'ê. Memã 'ã karõo ku'ê. Me bajtem kute Mõjdjê kabẽnkõt amim Metĩndjwỳnh mar jadjwỳmã 'ã ujarẽnh ku'ê. Ne akati kunĩkõt me krãptĩ kute djwỳ jamỳnh djàkam memã 'ã ujarẽnh ku'ê.

¹⁸Nhym kam apỳnh me kukràdjà tũm'ã ujarẽnh djwỳnh arỳm Paur'ỳr bõx ne kabẽn ma. Me ja ne me mebê epikurêju kukràdjà'ã ujarẽnh ar ba.

Nhym ate me jadjwỳ ne me bē exoko kukràdjà'ā ujarēnh ar ba. Amē me ja ne me Paur'ȳr bōx ne kabēn man kam arỳm abenmā kum,

—Je tō, mỳj ne kabēn krāptĩja bit kute me bamā arēnhmā? ane. Nhym me kwỳ 'ā abenmā kum,

—Bārām metĩndjwỳnh bajtem'ā memā ujarēnh ar ba, ane. Mỳkam ne me ā abenmā ane? Bir, Paur kute kàj bē memā Jeju'ā ujarēnh ny jarēnhō bakam. Ne kute kàj bē me tyk akubyn tĩn'ā ujarēnh ar bakam. Kam ne me ā abenmā ane.

¹⁹Me ja ne me Paur kabēn man kam kum kràn arỳm o tēn krānhbē Apaku nhimōk'ȳr o bōx. Kam ne me kute aben pydji djà. ²⁰⁻²¹Nām me me aben pydji djàkam Pauro bōx ne arỳm kum,

—Dja ga prĩne me imā arē. Aje memā me kukràdjà ny jarēnhja mỳj ne kraxkam kute? Be, ga bōx ne atemā me kukràdjà jarē. Mỳj'ā ne ga arē? ane. Be, krĩraxbē Atēnakam me krĩ tũm kunĩmē me bōx ny kunĩmē ne me mā akati kunĩkōt abenmā ujarēnhbit. Me abenmā apỳnh me ujarēnh ny jarēnhō babit nār me me maro krĩbit. Ne atemā mỳjja kupēnh kēt.

²²Nām me Paur kukij nhym arỳm me aben pydji djàbē Apaku nhipōkri kàjmā djan memā kum,

—Krĩraxbē Atēnakam me akrĩ ga me aje apỳnh me anhō we metĩndjwỳnh krāptĩ mar prām kumrēx. Arỳm ne ba omũ.

²³Be, nā bām me anhō kikre kabe'ā tēn apỳnh me ō mỳjjamā kute amijarēnh djà kumexja pumũnhō tēn kam kēn ja'ȳr ikato. Me anhō we metĩndjwỳnh mar djà'ā kēn jamā ikato. Ga me akabēn'ā kēn no'òk ne. Kamā ne ga me, “Gu me baje metĩndjwỳnh mar kētjamā rax jarēnh djà kadjy ne gu me kēn ja dji”, ane. Be, me ga ne ga me kum kēn djir kajgo. Aje Metĩndjwỳnhkumrēx mar kētkam ne ga me aje kēnja djir kajgon kum amijarēnh kajgo. Be, ba ne ba arỳm ije tāmja mar. Ije Metĩndjwỳnhkumrēx mar. Dja ba Metĩndjwỳnhkumrēx'ā me amā ajarē ga me ama.

²⁴Be, ta ne pykamē kam mỳjja kunĩ nhipēx. Pykakam mỳjjamē kàjkwakam mỳjjamē kunĩmā Bēnjadjwỳr djwỳnh ne kute o ȳr. Kunĩmā Bēnjadjwỳr djwỳnhkam djām me kute kum kikre nhym Metĩndjwỳnh kam ȳrmā got? ²⁵Nār djām mỳjja 'ō Metĩndjwỳnh nhō kēt ga me kam aje kum ōrmā? Kati. Be, ta ne kute memā tĩn jangjēnh ne memā àkōr jangjēnh nhym me ar ba. Ta ne memā mỳjja kunĩ nhōro nhỹ.

²⁶Apỳnh me ba djà kunĩkōt me bakunĩ me banhingēt djwỳnh pydji nhym Metĩndjwỳnh adjàkamā ipēx. Nhym kam ô'ā pyka kunĩkōt me ajmàn kam ar ba. Metĩndjwỳnh amim me kukām apỳnh me bixadjwỳr djà'ā karō. Amim apỳnh akati'ā karō nhym kōt me aben kukām apōx. Nhym me kukām amim apỳnh me ba djà'ā karō nhym me kam aben kukām apōx ne arỳm kam ar ba.

²⁷Mỳj kadjy ne me ipēx? Bir, me kute Bēnjadjwỳr djwỳnh jabejmā ne me ipēx. Me gop kute amim mar ne kum katormā ne me ipēx. Djām kute me bajōmā kre rax got? Kati. ²⁸Metĩndjwỳnh me bamē amijo kajkep. Kute me bamē amijo kajkepkam ne gu me batĩn ne amingrēk ne amirĩto

baba. Ikabēnja kôt me akukràdjà jarēnh djwỳnh kwỳ amrēbē: ã memã ane. Ne memã kum, “Gu me babē Metĩndjwỳnh kra”, ane.

²⁹Be, ta ne kute me banhipêx gu me babē ta krakam kwārĩk wānh ga me amim, “Be, me ê mex ne umarkôt ne me kute Metĩndjwỳnh karõ nhipêx. Kēn karỳro nār kryt jakao nār kēno me kute ipêx mex”, kwārĩk wānh ga me ã amim anhyr kêt. Metĩndjwỳnh ta kute me banhipêxkam kwārĩk wānh ga me amim anhyr kêt. ³⁰Be, amrēbē me kute mar kêtka me me ã amim anhyro ba nhym Metĩndjwỳnh ate krã. Ne kam ajbir jakam pyka kunĩkôt me kunĩmã kum, “Me on amikam akapřiren wānh ajaxwemã anhiren iwỳr amijo akēx”, ane.

³¹Be, dja ĩ pyka kunĩkôt me kunĩmã axwe pānh jarēn katāt memã o pānhkumrēx. Kute kukwakam memã axwe pānh jarēnh kadjy ne arỳm amijo Jeju pytã. Arỳm kadjy kukãm 'ã akati jarēnh māmđji. Me kunĩ kute kum kator ne mar kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm akubyn o tĩn. Me kute tāmwa kute memã axwe pānh jarēnh djwỳnhkôt mar kadjy ne arỳm akubyn o tĩn.

³²Nãm ã Paur memã ane nhym me arỳm aprỳ. Me kute me tyk akubyn tĩn jarēnh markam ne me kwỳ arỳm aprỳo dja. Nhym me kwỳ kum, —Dja ba me ĩ ajte 'ã ama, ane. ³³Nhym kam Paur mã mebē tē.

³⁴Be, tēm kētri nhym me kwỳ mã kôt ajkamēn tu amim Jeju markumrēx. Me'õja nhidjibē ne Dijoni. Nãm Apakukam me rũnh bikprõnh djakam me ro'ã rax. Me'õ nire jadjwỳ idjibē Tamari. Nhym me kwỳdjwỳ ar jakôt tu amim Jeju markumrēx.

Kôritukam memã Jeju'ã ujarēnh kadjy ne ja.

18 ¹Nhym kam Paur amipānh krĩraxbē Atēna mēn arỳm krĩraxbē Kôritu'yř tē. 'Yř tē:n 'yř bõx. ²Ne kam me'õbē idjaer, idjibē Akwire'yř bõx. Pykabē Põtukam ne rwỳk djã. Amrēbē ne krĩraxbē Rõmakam prõmē ro'ã ar ba. Pykabē Itarijikam ne krĩraxbē Rõma. Prõbē Prixira. Ar kam ar ba: nhym kam bēnjadjwỳr raxbē Kraôdjô mebē idjaer kunĩ jano. Krĩraxbē Rõma kurũm me ano nhym Akwiremē prõ ar arỳm mekôt katon tē. Tē:n arỳm Kôritukam bõx. Ne kam ar ba. Ar ba: nhym kam Paur arỳm Akwire ar'yř bõx. Ne kam ar ũrkwākam tē.

³Paurmē Akwire ar ãpēnh djã kute aben pyrāk. Ar kubē kubēkatio kikre nhipêx djwỳnh. Kam Paur arỳm ar ũrkwākam tēn arek kam krĩn ar ro'ã kikre nhipêxo ba. ⁴Ipêxo ban kam pi'ók rārār kunĩkôt mebē idjaer bikprõnh djã'yř ban memã 'ã ujarēnho ku'ê. Nãm mebē idjaermē me bajtembē kregudjwỳmã 'ã ujarēnho ku'ê. Me kukjêro ku'ê, memã 'ã karõo ku'ê. Me kute tu amim Jeju markumrēxmã memã 'ã karõo ku'ê.

⁵Nhym kam Xiramē Ximoxi ar pykabē Mateni kurũm kôt bõx. Nhym Paur no kato:n memã arēnh prã:mkumrēx ne mã mebē idjaermã kum, —Mrãmri Jebubē me banhõ Bēnjadjwỳrbē kumkatibē Kritukumrēx anhyro ba. ⁶Nãm memã arēnh prã:m nhym mebē idjaer arỳm kabēno apanh ne aprỳo ku'ê. Nhym kam Paur kute me kangao amirĩt kadjy amijã kubēkã karngrõn memã kum,

—Ba te me abê idjaermã Metĩndjwỳnh kabên jarê ga me mã akabêno ijapanho aku'ê. Jakam dja ga me te aje Metĩndjwỳnhmã kum, “Be, Paur kute me imã arênh kêtkam ne ba me biknor tokry djâkam itokry”, anhỹrmã. Jakam dja ba me bajtemmã tẽn memã arê.

⁷Nãm ã memã anen kam arỳm mebê tẽn me'ôbê Juxu nhũrkwãmã wadjàn kam nhỹ. Juxu ne amrêbê Metĩndjwỳnhmã rax jarênh ba. Mebê idjaer bikprõnh djâ kuri ne ũrkwã. ⁸Me bikprõnh djâ jakam me ô bẽnjadjwỳrbê Kripu. Paur Juxu nhũrkwãmã ikwã: nhym kam Kripu arỳm tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh markumrêx. Ô kikrekam ôbikwa kunĩdjwỳ tu amim markumrêx. Nhym bu'ã krĩraxbê Kôritukam me krãptĩ Paur kabên man kam tu amim Jeju markumrêx. Nhym me arỳm Metĩndjwỳnhmã ngômã me angij.

⁹Nhym kam akamãtkam Bẽnjadjwỳr djwỳnh Paur nokam amirĩt nhym omũ. Nhym kum,

—Kwãrik wãnh me umaje abinhikrênh kêt. Dja ga memã akabên jarênh rã'ã. ¹⁰Ba ne ba amê amijo ikajkep. Me'ô kute awỳr prõt ne ajo bikênh prãm kêtkumrêx. Be, krĩrax jakam inhô me ja krãptĩkam ne me'ô kute ajo bikênh prãm kêtkumrêx. Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh kum ane. ¹¹Nhym kam arek Kôritukam memã Metĩndjwỳnh kabên jarênh ba nhym arỳm 'ã amex ne 'ã nan ajte 'ã amex apêx.

¹²Nhym akati 'ôkam mebê idjaer arỳm akuprô. Gariju pykabê Akajakam memã bẽnjadjwỳrkam ne me akuprôn kam abenmã Paur kurêtuw. Abenmã kurêtuw ne arỳm 'ỳr prõt. 'Ỳr prõt ne o tỳm ne pa 'amỳn arỳm me kute memã axwe pãnh jarênh djâkam o bôx. ¹³Ne kam me rũnhmã kum,

—Me'ô ja ne me ibê ikukràdjâ kurêo ban me imã, “Be, ikukràdjâ jakôt dja ga Metĩndjwỳnhmã rax jarênh aba”, ane.

¹⁴⁻¹⁶Nhym Paur kum amijarênh 'ỳr nhym Gariju kumrêx ne memã kum,

—Je, me'ôja ren axwekumrêx. Ren me'ônĩh bĩ, nàr ren mỳjjao akĩ ba ren arỳm 'ã me akabên ma. Nhym be, ate ga me abê idjaer me akabênbito angryk ne me anhidjibito angryk ne me akukràdjâ tũmbito angryk ne arỳm o ikunoro aba. Djãm ba ije mỳjja kajgo jakôt memã axwe pãnh jarênh got? Rũm me môn wãnh me akukràdjão aba. Nãm ã Gariju mebê idjaermã anen arỳm me anon bôm me kurê. ¹⁷Nhym kam me bajtembê kregu kunĩ Xoxinio tỳm. Xoxinibê ne mebê idjaer bikprõnh djâkam memã bẽnjadjwỳr rax. Nãm me o tỳm ne arỳm me kute memã axwe pãnh jarênh djâka kabem titik ne. Nhym Gariju ate krã nhỹ.

Prixiramê Akwiremê Apôr ar'ã ujarênh.

¹⁸Nhym kam Paur krĩraxbê Kôritu tãmka arek ar ba 'ãtũm ne. Ne kam arỳm Jeju kukwakam me kute abeno kamy arkum, “Ba on”, ane. Ne kam arỳm Prixiramê Akwire ar aprôn aro tẽ. Ar pykabê Xirij'ỳr tẽmmã. Ne krĩraxbê Xekrere kumrêx'ỳr tẽn 'ỳr bôx. Bôx kêtri ne Paur Metĩndjwỳnhmã amikabên pydjĩn arê. Ne kam amikabên kôt amijo tẽn arỳm aminhinomã amimê nhym me arỳm kum krãnh kê, mebê idjaer kukràdjâ kôt. Nhym kam ar nox ne.

¹⁹Ne tẽ:n kam arỳm krĩraxbê Epexu'ỳr bõx. Nhym kam Prixiramẽ Akwire ar arek Epexukam ar ba kadjy Paur arkum ire. Arkum iren kam tu arỳm mebê idjaer bikprõnh djàkam tẽn memã Jeju'ã ujarẽnho dja. Me kukjêro dja, memã 'ã karõo dja. ²⁰⁻²¹Nhym me kum,

—Dja ga arek jakam ar aba. Gê kàjbê ajătũm ga kam amũ tẽ, ane.

Nhym memã kum,

—Kati. Djeruxarêkam mebê idjaer krãptĩ kute aben kajmã'ã amikukràdjà tũm mar kadjy arỳm aben pydji 'ỳr. Ije me aben pydji djà nhõ akati majmã ibõxmã. Ba on me'ỳr. Nhym kam Metĩndjwỳnh kum akubyn itẽm kĩnh jabej ba kam ajte akubyn me awỳr tẽ. Aj, ba on, ane. Ne kam arỳm krĩraxbê Epexu kurũm tẽ. Ngõkõt tẽ.

²²Tẽ nhym kam me arỳm krĩraxbê Xedjarekam kà nhõ nhym kam wabi, krĩraxbê Djeruxarê'ỳr wabin kam 'ỳr bõx. Ne kam me kute amim Jeju mar pa krij. Me kute amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio baja pa krij ne memã kabẽn mex jarê. Ne kam krĩraxbê Āxiki'ỳr tẽ. 'Ỳr tẽ:n arỳm 'ỳr bõx.

²³Ne kam kam ar ba kàjbê 'ătũm ne ajte tẽ. Tẽ:n kam pykabê Garaxakõt tẽ. Ne kam pykabê Bridjakõt tẽn apỳnh Jejukõt me ba djwỳnh djari kunĩkõt memã tỳx jangjẽnho tẽn mã memã kum,

—Gora tu amim Jeju mar tỳxkumrẽx. Kwārĩk wãnh 'ã adjukanga kêt, anhyro tẽ.

²⁴Nhym kam mebê idjaer'õ nhidjibê Apôr arỳm krĩraxbê Epexukam bõx. Krĩraxbê Arexākam ne rwỳk djà. Nãm kabẽn mexkumrẽx ne kute Metĩndjwỳnh kabẽn'a pi'òk no'òk mar mexkumrẽx. Kute memã arẽn h mexkumrẽx nhym me kătãm te kute kabẽno itymãn kam kutã amikabẽno biknoro nhỹ.

²⁵Apôr Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju'ã prĩne me bakukãmãre kabẽn kukràdjà mar mexkumrẽx. Ne kam no kator mex ne prĩne katăt memã kabẽn jarẽn h mexkumrẽx. Ne kam Djuão kute Metĩndjwỳnhmã ngômã me angjẽn h kam me kabẽn bit ne kute mar. Kute ja nhijukri Jeju'ã ujarẽn h kunĩ mar kêt.

²⁶Apôr ja ne Epexukam bõx ne kam mebê idjaer bikprõnh djà'ỳr tẽn 'ỳr wadjàn arỳm memã 'ã ujarẽnho dja. Nãm kum me uma kêt ne memã 'ã ujarẽnho dja. Nhym kam Akwiremẽ Prixira ar arỳm 'ã ujarẽn h man arỳm o tẽn kum arẽn h mex. Apôr kute Jeju'ã ujarẽn h mar kêtja kum arẽn h mex.

²⁷Nhym kam kute pykabê Akajamã tẽmmã nhym Jeju kukwakam me kute abeno kamy arỳm memã pi'òk no'òk ne. Kute Akajakam Jejukõt me ba djwỳnhmã òr kadjy ne memã pi'òk no'òk ne arỳm Apõrmã kungã. Pi'òkkam ne me memã 'ã karõn memã kum,

—Dja ga me tu Apõro anhõbikwakumrẽx, ane. Nhym kam Apôr me'ỳr tẽn me'ỳr bõx. Ne kam arỳm me kute amim Jeju marjamã Metĩndjwỳnh kabẽn jarê. Nhym kam me arỳm tu Apõro òbikwakumrẽx. Amrêbê ne Metĩndjwỳnh tu kum me kaprĩkumrẽx ne memã amak bõ nhym kam me arỳm tu amim Jeju markumrẽx. Nãm me Apõro òbikwakumrẽx nhym kam memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarê: nhym kam me arỳm amũ amim mar kamẽn kabẽn mar rax ne.

²⁸Nām mã mebê idjaermã me kukãmãre kute Kritu'ã pi'ôk no'ôk jarẽn mã memã kum,

—Be, pi'ôkkam Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu kute amijo anhỹrmã kôt ne Jeju arỳm ã amijo ane. Be ga, mrãmri pi'ôk kôt Jejubê me banhō Bẽnjadjwỳrbê kumkatikumrẽxja pumũ. Mrãmri kubê Kritukumrẽxja pumũ, ane. Nām me krãptĩ nhipôkri ã memã kabẽn mex jarẽnho ane nhym mebê idjaer te: kute kabẽno itymã te o anen amikabẽno biknoro nhỹ.

Paur Epexukam Jeju'ã ujarẽn.

19 ¹Nhym Apôr arek krĩraxbê Kôritukam ar ba nhym Paur arỳm atỳx kôt tẽ. Tẽ:n kam krĩraxbê Epexu'ỳr bôx. Ne kam Kritu nhô me ja kwỳ'ỳr bôx. Ar ja ne ar kute Metĩndjwỳnhmã ngômã me angjênh djwỳnhbê Djuão kabẽnbit mar. ²Nām ar'ỳr bôx ne arkum,

—Ar aje tu amim Kritu markumrẽxkam djã ne Metĩndjwỳnh Karō ar ajamỳn ar ajo ba? ane.

Nhym ar kum,

—Kraxje me'ô kute ar imã Metĩndjwỳnh Karō'ã ujarẽn kêt kam ne bar ije mar kêt kumrẽx, ane.

Nhym Paur arkum,

³—Be, me kute Metĩndjwỳnhmã ngômã ar ajangjênhkam mỳj ne me kute o amirĩt kadjy ngômã ar ajangij? ane.

Nhym ar kum,

—Be, nã bãm ar arỳm amikam ikapĩren wãnh ijaxwemã inhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. Kute jao amirĩt kadjy me ngômã ar ijangij. Nãm ã Djuão ngômã me angjẽnho ane, ane.

⁴Nhym kam Paur arkum,

—Mrãmri ne me amikam kapĩren wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx. Jao amirĩt kadjy Djuão ngômã me angij. Kamã ne memã kum, “Be, itotokbê ne me'ô bôxmã. Tãmwã dja ga me tu amim markumrẽx”, ane. Kritubê Jeju'ã ne ã memã ane. Nãm ã Paur arkum ane ⁵nhym ar arỳm kuma. Ne kam ar tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju markumrẽx nhym arỳm kum ngômã ar angij.

⁶Ne kam ar krã'a aminhikra jadjuw nhym Metĩndjwỳnh Karō arỳm ar 'amỳ. Nhym ar arỳm apỳnh ar kute me kabẽn mar kêt kam kabẽn jarẽnho dja, Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnho dja. ⁷Kute ngômã ar angjênh ja ne Ar kubê 12 pyrãk.

⁸Nhym kam Paur aben tã mebê idjaer bikprõnh djãkam tẽn kum me uma kêt ne memã 'ã ujarẽnho ku'ê. Nãm aben tã Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã memã ujarẽnho ku'ê, memã 'ã karõo ku'ê. Nhym me kwỳ amim, “Mrãmri kabẽn kumrẽx”, anhỹro krĩ. Nhym arỳm 'ã mytyrwỳbê 3 apêx. ⁹Nhym ate, me kwỳ ta arỳm amakkre kêt ne arỳm kabẽn mar kêt ne me krãptĩ nhipôkri kabẽn punuo dja. Ne memã kum,

—Djãm Jejukõt me kute amijo bakam mex got? Arkati, anhỹro ku'ê. Nhyam kam Paur mebê Jeju nhõ me jao tẽn arỳm me kàxã meo krĩ. Me'õbê Xiranu kute memã me kukràdjà jarẽn h djàkam meo krĩ. Akati kunĩkõt memã ujarẽn ho krĩ. ¹⁰Nãm aben tã meo krĩ nhyam me'ã amex ne ajte 'ã na ne ajte 'ã amex ne ajte 'ã na apêx. Apêx nhyam kam pykabê Adjĩkam me õ krĩ kunĩkõt ne me arỳm Paur kabẽn ma. Mebê idjaermẽ me bajtembê kregudjwỳ ne me Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju'ã ujarẽn h ma.

¹¹Nhyam Paur Metĩndjwỳnh kukwakam arỳm apỹnh mỳjja pumũnh kêt djàri ipêxo ba. Nãm me punuo mexo ba. ¹²Nãm ipêxo ba nhyam me me ijarop kukõnh djà, nàr me õ kubêkà Paurmã o mõn o kupê. Ne kam apỹnh me punu djàri memã o mõ nhyam me punu kunĩ arỳm mex ne. Nhyam me karõ punu kunĩ arỳm memã ire.

¹³⁻¹⁴Nhyam mebê idjaer kwỳja ne ar Epexukam ate ar babit ne arek krĩ kêt. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr'õ nhidjibê Xewa ne ar kunĩ jadjuw. Ar kubê 7. Xewabê ne mebê idjaer'õ. Kra ar ta ne amijo me karõ mar mexo ba. Ar me karõ punu kute meo ba'ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju nhidji jarẽn kum,

—Bar Jeju kukwakam amã ikabẽn. Paur kute kàj bẽ Jeju'ã memã ujarẽn hja ba kukwakam amã ikabẽn. On kum anhire. Nãm ar ã memã anhỹro ba.

¹⁵Ne kam ar bit kute me'õ jakam me karõ punu janormã kum Jeju nhidji jarẽn h kajgo. Nhyam me karõ punu arỳm ar aêrbê arkum,

—Jeju ije kabẽn mar ne Paur ije kabẽn mar. Nhyam be, ar ga djãm ije ar akabẽn mar got? ane. ¹⁶Nhyam me'õja me karõ punu kute o baja arỳm tu aro arĩ ne ar titiko tẽ. Nãm aro tẽn prĩne ar õm ne. Ne arỳm Ar kubê ar õ kubêkà kadjõn o põx. Ne ar par punu nhyam ar kajgo mã kikre kurũm prõt ne.

¹⁷Nhyam kam me ar arẽn ho ipõk ne. Nhyam me kunĩ arỳm kuma. Mebê idjaermẽ me bajtembê kregumẽ krĩraxbê Epexukam me ja kunĩ arỳm kuma. Me kunĩ arỳm umaje madjà kretin Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju ra:xkumrẽxmã kato. ¹⁸Nhyam kam me krãptĩ kute tu amim Jeju markumrẽxja bõx ne tu amijaxwe djàri arẽn ho amirĩtkumrẽx.

¹⁹Nhyam kam mebê wajanga krãptĩ aben totokmã amidjudjy'ã pi'õk no'õk jao bõx. Ne kam me kute amidjudjy kangao amirĩt kadjy me ipõkri kum kuton kam kurẽ nhyam kumex ne. Mỳj ne pi'õk pãnh kute nhyam me kum kuto? Bir, pãnh ra:x. Kryt jakao ngõnhponho pi'õk kaprĩ krãptĩ; aben 'ã akre kubê 50.000. Nhyam me tu kum pi'õk kurẽn arỳm kuwykam kunĩ rẽ nhyam xêr. ²⁰Nhyam kam me arỳm tỳx ne amũ memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽn ho kumex nhyam me krãptĩ kum kĩnh nhyam me kute tu amim Jeju markumrẽxja arỳm krãptĩ: ne.

²¹Nãm me ã o ane nhyam Paur õkre kadjwỳnhbê arỳm amim pry karõ djà djirkumrẽx ne amim,

—Ba pykabê Matenimẽ Akajamẽ 'ỳr tẽn kam me omũ. Dja ba anen kam arỳm Djeruxarẽmã tẽ. Ne kam krĩraxbê Rõmamãdjwỳ itẽm prãm kumrẽx, ane. ²²Ne kam amikukãm Matenimã õ àpẽn h amãnhkrut jano. Nãm Ximoximẽ Eraxu ar ano. Ne kam arek pykabê Adjĩkam ar ba rã'ã.

(Metĩndjwỳnh Karõ 19.18-19)

**Temexu kute me krãptĩ:mã
Paur kurê'uk.**

²³ Paur ar ba: nhym kam krĩraxbê Epexukam me krãptĩ arỳm ngyrk ne kangao kumex. Be, Temexu kute me krãptĩbê me kute amim Jeju mar kurêkam me arỳm ngyrk ne. ²⁴ Temexubê kryt jakao kikre kryre nhipêx djwỳnh tũm. Kute kikreti pyrãk ne kikre kryre nhipêxo ba. Kikretikam ne me amrêbê Djijanamã amijarênh djã. Djijanabê ne me õ metĩndjwỳnh kajgo'õ. Nãm kryt jakao kikre kryre nhipêxo ba. Ne kam kute memã õr pãnh pi'õk kaprĩ jamỳn õ àpênhmã kungã. Pi'õk kaprĩ rũ:nh ne amỳn memã kungã.

²⁵ Nhym me krãptĩ jadjwỳ kute ar mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxo ba. Nhym Temexu õ àpênh jao akuprõn metĩndjwỳnh karõ nhipêx djwỳnh krãptĩ jadjwỳo akuprõn memã kum,

—Ê, ar ikabên ma. Gwaj badjãpênh djã ja djõ'ã ne gwaj mã banhõ pi'õk kaprĩ kumex jamỳ. Tãm ne gar arỳm ama. ²⁶ Ê, arỳm ne gar Paur kute ar amijo ba kõt omũn arỳm kabên kõt ama. Djãm krĩrax jabê Epexukambit ne ar kabên ba? Kati, pykabê Adjijja kunĩkõt ne me krãptĩ:bê metĩndjwỳnh karõ nhipêxja kurêo ban kubê ar meo akêxo ba. Nãm arĩk memã kum, “Djãm metĩndjwỳnh karõ nhipêxjabê Metĩndjwỳnhkumrêx? Arkati. Kubê Metĩndjwỳnh kêtumrêx”, anhỹr o ba.

²⁷ Be, dja Paur memã ja jarênhõ ba rã'ã nhym me krãptĩ arỳm me baje metĩndjwỳnh karõ nhipêxja kanga. Djijana nhõ kikretidjwỳ dja me kum kĩnh kêt. Be, Djijanabê me banhõ metĩndjwỳnh raxkumrêx. Pykabê Adjij kunĩ, kam me kunĩ kum rax jarênhõ ba. Pyka kunĩkõt apỳnh me ba djãkam me kunĩ: kum amijarênhõ ba. Dja me Paur kabên man kõt ar amijo ban arỳm Djijanamã amijarênh krãta. Nãm ã Temexu memã ane.

²⁸ Nhym me kute amijã kabên ja markam arỳm ngyrk ne kãj bê abenmã kum, —Epexukam me batĩndjwỳnhbê ne Djijana. Djijana raxkumrêx. Epexukam me banhõ metĩndjwỳnhbê ne Djijana. Djijana raxkumrêx anhỹro kumex. ²⁹ Nhym

me kam me ja djô'ã kíkrepdjĩtã abenkam kanga:o kumex. Ne kam arỳm Gajumẽ Arxaku ar pa 'amỳ. Pykabẽ Matenikam ne ar abatãnh djã. Paurmẽ ro'ã ar Epexukam bõx. Nhym me ar pa 'amỳn aro tẽn me bikprõnh djãtimã aro wadjã.

³⁰ Nhym Paur kute aben nêje me akre kadjy bit me kanga katikõt ãrmã. Nhym Jejukõt me ba djwỳnh arỳm akubyn Paur nê. ³¹ Be, pykabẽ Adjĩkam me bẽnjadjwỳr kwỳ Pauro õbikwa tũm. Ar jadjwỳ Paur nẽn kum,

—Kwãrik wãnh me bikprõnh djãtimã adjãr kêt, ane. Me kute o bikẽn karõ ne ar nê.

³² Nhym me bikprõnhja ar kanga prõt ne ba. Djãm me krãptĩ kute me kanga kraxkõt mar got? Kati. Nãm me apỳnh kabẽn ne. Me kwỳ 'ã me kabẽn ja jarẽnho amra. Nhym me kwỳ 'ã atemã me kabẽn ja jarẽnho amra. ³³ Nhym mebẽ idjaer arỳm Arexãrimã 'ã karõ. Kute me nêje me kunĩ kukrãmã ne me kum 'ã karõ. Nhym me binhikrẽn kadjy te: memã ikra bẽno dja. Nãm bit kute mebẽ idjaer nêje me bajtemmã kabẽnãm.

³⁴ Nhym me arỳm Arexãribẽ mebẽ idjaer'õ kõt omũ. Omũn arỳm kãj bẽ kabẽno tuknĩn mã abenmã kum,

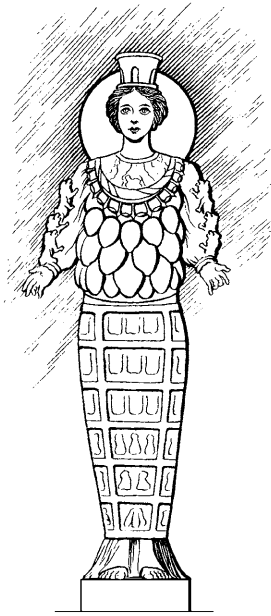
—Epexukam me banhõ metĩndjwỳnhbẽ Djijana raxkumrẽx. Nãm me ã anhỹro kumex nhym arỳm me'ã myt ky:n me'ã ora amãnhkrut apêx.

³⁵ Nhym kam krĩraxkam me'ã pi'õk no'õk djwỳnh raxja arỳm bõx ne memã kabẽn nhym me arỳm anhikrẽ. Nhym kam memã kum,

—Krĩraxbẽ Epexukam me ar abaja, gu me ba ne gu me babẽ metĩndjwỳnh raxbẽ Djijana nhõ kíkretio djuw mex djwỳnh. Djijana karõ ne mrãmri kãjkwa kurũm ruw. ³⁶ Gu me babẽ o djuw mex djwỳnh nhym pyka kunĩkõt me kute me bamar. Me kute me bamarkam ga me ren tu anhikrẽn adjãkrẽ kêtikumrẽx.

³⁷ Be, ga me jakam aro abõxja djã ne ar me banhõ metĩndjwỳnh nhõ kíkretikam mỳjja'õo akĩnh got? Nãr djãm ar kute me banhõ metĩndjwỳnh'ã kabẽn punu'õ jarẽn got ga me ar'ã ajatom ne? Kati. Nã gãm me jakam ar jao abõx kajgo. ³⁸ Be, dja Temexumẽ metĩndjwỳnh karõ nhipêx djwỳnh ar kute ar arẽn prãm, wãnh ne memã axwe pãnh jarẽn djã dja. Myt ja tãmkam ne memã pãnh jarẽn djwỳnh kam memã nhỹ. Gẽ Temexu ar 'ỳr aro bõx ne kum ar arẽ. Kam ne me kunĩ kute abenmã axwe jarẽn djã.

³⁹ Nãr me aje mỳjja 'õdjwỳo aben mar prãm jabej dja ga me tu me bakukràdjã kõtbit akuprõn o aben ma. ⁴⁰ Be, jakam me banhõ bẽnjadjwỳr rax arỳm me bamã uma. Me bakangatikam kute me bamã pãnh jarẽn arỳm me bamã umakumrẽx. Godja bẽnjadjwỳr rax abej me bakukjêr jabej gu

(Metĩndjwỳnh Karõ 19.23-41)

me bakangati ja'ã te: baje kum amijarēnhmã, te: aminêje kum bakabēnmã.

⁴¹Nãm ã me'ã pi'òk no'òk djwỳnh rax memã ane. Ne kam memã kum,

—Aje, me on ajmã, ane. Nhyam me arỳm ajmã.

Paur Matenikam tēm ne kam Krexakam bōx 'ã ujarēnh.

20 ¹Me kangati apēxkam Paur arỳm amiwỳr Jejukôt ba djwỳnh 'uw nhyam me arỳm bōx. Nhyam kam meo rōrōk ne memã kum,

—Ba on pykabê Mateni 'ỳr. Gora ar amim Jeju mar tỳx ne 'ã adjukanga kêt, ane. Ne kam me kurũm pykabê Mateni'ỳr tē. ²Nãm 'ỳr tē:n kam apỳnh Jejukôt me ba djari me omũnho tēn me tỳxmã memã 'ã karōn memã kum,

—Dja gar tu amim Jeju mar tỳxkumrēx, anhỹro tē. Nãm ã memã anhỹr kumexo tē. Ne tē:n kam arỳm pykabê Krexa'ỳr bōx. ³Ne kam arek kam ar ba nhyam 'ã mytyrwỳ amãnhkrut ne ikjêkêt apēx. Nhyam kam bit kute ngôkôt pykabê Xirij'ỳr tēmãm. Nhyam mebê idjaer bit kute kam o arĩmã. Nhyam kam ate pykabê Matenikôt amipry karõ djã dji.

⁴Nhyam kam me kwỳ Paur kôt tēmãm. Pykabê Mateni katikôt tēmãm. Pykabê Xirij'ỳr ne kôt tēmãm. Xopatu Paur kôt tēmãm. Piju ne Xopatu dji. Krĩraxbê Berêjakam ne abatãnh djã. Nhyam Arxakumê Xekunu arkôt tēmãm. Krĩraxbê Texarônĩkakam ne ar abatãnh djã. Nhyam ajte Gajudjwỳ kôt tēmãm. Krĩraxbê Tebikam ne abatãnh djã. Nhyam ajte Ximoxidjwỳ kôt tēmãm. Nhyam ajte Xikikumê Krôpimu ar adjwỳnhdjwỳ kôt tēmãm. Pykabê Adjĩkkam ne ar abatãnh djã. Paurkôt ar mōr ne ja. ⁵Xopatu ar ar ikukãm tēn krĩraxbê Krôwadjikam ar ikam ama. Badjwỳ Paur kôt tē. Ba ibê Ruka.

⁶Apỳnh akati wãkam ne mebê idjaer amikukràdjã kôt djwỳponhbit kuro ba. Nhyam ar ijã akati wã apēx bar krĩraxbê Pirpu kurũm, pykabê Matenikam krĩraxbê Pirpu kurũm inox ne tē. Tē: nhyam kam ar ijã akatibê 5 apēx. Bar kam krĩraxbê Krôwadjikam Xopatu ar'ỳr bōx. Ne kam ar iba: nhyam kam ar ijã akatibê 7 apēx.

Juxiku tỳm ne tyk nhyam kute akubyn o tĩn.

⁷Nhyam arỳm ar ijã pi'òk kamrêk ne. Nhyam Jejukôt me ba djwỳnh arỳm akuprõ, djwỳ kokjêr kadjy. Jeju kute aminhĩ'ã djwỳ jakren kokjêrja tãm ne ajte kute 'ã akren kokjêr ne krēn kadjy akuprõ. Nhyam Paur arỳm kãj bē memã 'ã ujarēnh dja. Akati nhyam tēm kadjy ne 'ã ujarēnh 'iryo dja. 'Ã ujarēnh dja: nhyam kam me'ã akamãt kô ipôkri.

⁸Atemã kikrekam ne me bikprõnh djã. Kikre amãnhkrut ne ikjêkêt ne me aben nhiby ipêx. Kỳjrũm kumoka'êkam ne me nhỹ nhyam me õ ngõnhpôk krãptĩ. ⁹Nhyam me'ã akamãt kô 'iry: nhyam me'õ nōrny nhidjibê Juxiku kre krã'yr'ã nhỹ. Paur memã ujarēnh 'iry: nhyam Juxiku arỳm ôtdjwa bĩn mex ne. Nhyam arỳm ôť mex ne e u:n mōn tu:k ane. Pykabê mōn tỳm nhyam me 'ỳr ruw ne kumỳ nhyam arỳm ty.

¹⁰Nhyam Paur arỳm 'ỳr ruw. Ne tu tykja nhiby tỳm ne 'amỳnh tỳx ne. Ne memã,

—Kwārĩk wānh ga me kam atĩn prām kêt. Arỳm ajte tĩn ne, ane. ¹¹Ne kam akubyn wabin arỳm djwỳ kokijn õ kwỳ krẽno nhỹ. Õ kwỳ krẽn pan ajte memā ujarẽnhmo krax. Ne o nhỹ: nhym arỳm me'ã òkrẽn'anh kàr mex ne. Nhym kam arỳm tẽ. ¹²Nhym me ùrkwāmā nōrny akubyn tĩnjao tẽ nhym arỳm mexkumrẽx ne. Nhym kam me arỳm kĩ:nhkumrẽx ne.

Paur kute Epexukam meo ba djwỳnhmā amijarẽnh.

¹³Nhym kam Paur kute bamẽ Xopatumẽ ar ijo mōrmā ar imā 'ã karõ. Ba ibẽ Ruka. Nām ar imā,

—Ba dja ba pykakôt krĩraxbẽ Axô'ỳr tẽ. Dja ba 'ỳr bõx ne arỳm ar akôt kàraxkam amũ tẽ, ane. Ne kam pykakôt tẽ. Ar ba ne bar kàraxkam tẽ.

¹⁴Tẽ:n kam arỳm krĩraxbẽ Axô'ỳr bõx nhym arỳm ar ikôt bõx. Ne kam ar ikôt kàraxmā wadjà. Bar kam krĩraxbẽ Mixini'ỳr tẽ:n kam 'ỳr bõx.

¹⁵Ne kam ajte ngòkôt tẽ. Tẽ: nhym ar ijã akati. Bar ajte tẽ:n arỳm apêxtibẽ Kuju'anh tẽ. Ne ajte tẽ: nhym ajte ar ijã akati. Bar tẽ:n arỳm apêxtibẽ Xamu'anh tẽ. Tẽ:n kam arỳm krĩraxbẽ Krodjirkam bõx. Ne kam amikrà:n kam ajte ngòkôt inox ne mō. Nhym ajte ar ijã akati. Bar kam tẽ:n arỳm krĩraxbẽ Miretukam bõx. ¹⁶Ar ibõx kêttri Paur ar imā,

—Gwaj krĩraxbẽ Epexu ja'ã tẽ. Ba ren kam tẽn pykabẽ Adjikkam amikrà:, ane. Adjikkam ne krĩraxbẽ Epexu. Nām mebẽ idjaer bikprõnh djà nhõ akatibẽ Pẽxiko majmā Djeruxarẽ'ỳr bõxmā. Kam ne amikrà kêt ne tẽ.

¹⁷Bar krĩraxbẽ Miretukam bõx nhym Paur arỳm amũ krĩraxbẽ Epexukam memā amikabẽn jano. Nām memā kum,

—Gẽ amrẽ me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnh mō. Me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio bajao ba djwỳnh amrẽ mōn ipumũ, ane.

¹⁸Nhym me arỳm wām kabẽno tẽn o bõx ne memā arẽ nhym me arỳm kuma. Ne kam arỳm Paur'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Nhym memā kum,

—Be, akmere ar, jakam dja ba tẽ. Ne kam arỳm ar amā ikabẽn jarẽ. Be, nã bām katàt ar amijo iba rã'ã gar arỳm ipumũn ima. Me anhõ pykabẽ Adjikkam ibõx totokbẽ gar katàt ije amijo ibakôt ipumũnhmo krax ne jakam aje ikatàt kôt ipumũnh rã'ã.

¹⁹Djã nã bām Bẽnjadjwỳr djwỳnhmā idjapẽn kêt? Nã bām amijo ingrin akràn mō kum idjapẽn rã'ã ne. Ba kum idjapẽn ar iba nhym me axwekam irerek iwỳr bõx ba mekam imỳr iba. Nhym mebẽ idjaer mā: amim ijã karõn ar ijo bikẽnho ba, ba kam itokry kumex.

²⁰Djã ne ba ar abẽ Metĩndjwỳnh kabẽn'õ nẽn ar amā arẽn kêt got? Kati. Ar aje mar mexo amũ amikamẽn mō ne ba ar amā Metĩndjwỳnh kabẽn kunĩ jarẽ. Nã bām ar akrãptĩ nhĩpòkri ar amā arẽ. Ne ajte ar anhũrkwākôt ar amā arẽnho iba.

²¹Nã bām me abẽ idjaermā arẽn ajte me abajtembẽ kregumā arẽ. Ne mā: ar amā, “Ar amikam akaprĩren wānh ajaxwemā anhiren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽx ne tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnhbẽ Jeju Kritu markumrẽx.” Nã bām ã ar amā ane.

²²Nhym arỳm jakam Metĩndjwỳnh Karõ mã: Djeruxarẽ'ỳr itẽm'ã imã karõo dja ba te imãtmã. Mỳj dja wãkam ikam nẽ? Kon. Ije mar kêt. ²³Be, krĩrax kunĩkõt ne me Metĩndjwỳnh Karõ kukwakam imã kabẽn jarẽn imã, “Dja me mrãmri abẽ ijẽ ga mrãmri amitokry kumex ma”, ane. Jabit ne ba amikadji kuma.

²⁴Be, me kute imã ja jarẽnhkam ne ba ate ikrã. Djãm ba ne ba imã pykakam itĩn kĩnh got? Amrẽbẽ ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju imã idjãpẽn djã'ã karõ. Nãm imã, “Metĩndjwỳnh tu kum me kaprĩ. Djãm me ta ne me axwe kêt nhym pãnh kum me kaprĩ? Kati. Me te axwe kêt mã nhym ta arỳm tu kum me kaprĩn memã ijano ba me axwebẽ me utãro iba. Tãm dja ga memã arẽnho aba gẽ me kuma.” Nãm Jeju ã imã idjãpẽn'ã karõo ane ba kam ije idjãpẽn dja inomã mẽn prã:m. Jabit imã kĩnh. Dja ba inomã kumẽn arỳm ikĩnhkumrẽx. Djãm imã pykakam itĩn kĩnh got? Kati. Jabit imã kĩnh.

²⁵Amrẽbẽ ne ba ar amã, “Arỳm ne Metĩndjwỳnh kute amim me utãr ne ar meo ba 'ỳr”, anhỳr ne 'ã kàj bẽ ar amã idjujarẽn ar iba. Be, jakam dja gar akunĩ ajte ipumũnh kêt. Ja ne ba kuman 'ã ar amã amijarẽ.

²⁶⁻²⁷Be, djã ne ba ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn kwỳbit jarẽ? Kati. Ba ne ba ar amã kabẽn kunĩ jarẽ. Be, mỳj me ajõ ga dja gar ĩ ijã Metĩndjwỳnhmã kum, “Be, Paur kute imã arẽn kêt kam ne ba me biknor tokry djãkam akuno”? ane. Be, kati. Ar ajte te Metĩndjwỳnhmã ja jarẽnhmã. Ba ne ba ar akunĩmã kabẽn kunĩ jarẽ. Ja dja gar akati jakam aman o abiknor kêt.

²⁸Ije ar amã ja jarẽnkhkam dja gar ajaxwe kêt kadji amijãno djan me axwe kêt kadji me omũnh 'ãno dja. Metĩndjwỳnh Karõ ne arỳm ar ajã meo ba djwỳnh rẽ. Ar ajã me kute Jeju maro ba djwỳnh rẽ. Ga, mrykĩ'ãtomti pumũnh djwỳnh mã mryo djuw mexo baja pumũ. Ar abẽ me kute Jeju maro aba djwỳnhkhkam dja gar omũnh djwỳnh kudjwa mã memã kabẽn jarẽnho aba. Kamrõ prõtkam ne Metĩndjwỳnh arỳm me axweo pãnh. Ta kute o pãnhkam dja gar ikabẽn kõt me omũnh 'ãno dja.

²⁹Be, dja ba tẽ nhym itekreka dja me axwe ar awỳr bõx gar abenkam akã. Ga, rop djãkrẽ mrykĩ'ãtomti katikõt ngjẽxa pumũ. Nãm kwỳ pa nhym umaje kunĩ ajmã. Me axwedjwỳ dja me wangij ne Jeju bẽ ar akwỳo akẽx gar akwỳ mekõt ajaxwe. ³⁰Djãm me kãtãmbit kute ã ar ajo anhỹrmã? Kati. Ar akwỳ dja gar Jeju bẽ amijo akẽx ne arỳm ajaxwen Metĩndjwỳnh kupa'ã memã 'ã ajarẽ. Nhym kam me kwỳ arỳm ar amaro ban arỳm ar akõt axwe.

³¹Kam, me kute amiwỳr ar ajõo akẽx kêt kadji dja gar me 'ãno dja. Kwãrĩk wãnh ikabẽno ajamak kêt kati kêt. Nã bãm akatikam ar abẽ me uma. Ne ajte akamãtkam ar abẽ me uma. Ne ajte imỳrkam ar abẽ me uma. Ne ar akunĩbẽ me umao iku'ẽ: nhym arỳm amexbẽ 3 apẽx. Kwãrĩk wãnh ikabẽno ajamak kêt kati kêt.

³²Be, akmere ar arỳm itẽm 'ỳr. Jakam ba arỳm Metĩndjwỳnhmã ar ajo a'uw. Gẽdja ar ajo bakumrẽx. Dja gar kabẽn ma nhym arỳm ar amã ajamak mex jangij gar mar mexo amũ amikamẽn arỳm mar rax ne. Metĩndjwỳnh tu kum gwaj

bakaprí.[§] Ukaprí'ã dja gar kabên man arým ajamak mexo amũ amikamên mar rax ne. Be, dja ï Metîndjwýnh ò me jamã mýjja ngã. Dja gar kabên ma nhym kute memã mýjja nhõrmã kôt arým ar amã kungã. Ja kadjy ne ba kum ar ajo a'uw.

³³ Be, djãm ba ne ba imã me'õ nhõ mýjja puro prãm? Kati. Me'õ nhõ kryt jaka nâr kên karýr nâr me'õ nhõ kubêkã ne imã prãm kêtikumrêx.

³⁴ Be, ba ne ba inhikrao idjâpênho iku'ê. Bamê iro'ã ar ar bamê ne bar imã mýjja prãm jabej ba ba inhõ pi'ók kaprío ar amim kuby. ³⁵ Mýj kadjy ne ba ã idjâpênho ane? Bir, dja gar iman arým ikudjwa ã adjâpênho anen kam amikutã me ò mýjja kêt mã mýjja nhõro aba. Dja gar kam Bênjadjwýr djwýnh kabên ma. Nãm memã kum, “Ga amikutã memã mýjja ngân kam arým akính ne. Kam akínho me kute mebê mýjja jamýnhkam kínhja jakrenh mex”, ane. Be, ije me amã ikabên jarênh ne ja. Tãm ne ja.

³⁶ Nãm ã Paur memã anen kam arým kônkrão nhýn Metîndjwýnh mã kabên. Nhym me kunîdjwý Metîndjwýnh mã kabêno nhý. ³⁷ Nhym kam me Paurkam mýro kumex ne aben nhitepã o rôrôk ne ine kaô. ³⁸ Paur kute memã kum,

—Jakam dja gar akunî ajte ipumũnh kêt, anhýrkam ne me kaprí:re. Ne kam kã nhikwã djà'ýr kôt mō.

Paur akubyn Djeruxarê'ýr tēm.

21 ¹ Bar kam mebê tēn kàraxmã wadjàn amũ mebê inox ne. Ne kam apêxtibê Kux kôn timer. Ne tē:n arým 'ýr bōx. Nhym kam ar ijã akati. Bar ajte tē:n kam apêxtibê Rodji'ýr bōx. Ne ajte tē:n kam krîraxbê Patara'ýr bōx. ² Ne kam wabin kàrax 'ôdjwý jabej ne arým kum ikato. Pykabê Penixij'ýr ne kàrax mōrmã. Bar kum wadjàn ajte inox ne. ³ Ne tē:n kam amybym apêxtibê Xipre pumũ. Ne kam tē:n ar idjuge'ãnh amipãnh Xipre mên tē:n arým pykabê Xirij tēpo tē. Ne tē:n arým krîraxbê Xiru'ýr bōx. Kam ne kàraxkam me kute kâkam jên timer kadjãrmã.

⁴ Bar kam wabin Jejukôt me ba djwýnh jabej mōn arým me kwýmã ikato. Ne kam mekam ar iba: nhym kam ar ijã akatibê 7 apêx. Ar ijã akati apêx kêtri ne me Metîndjwýnh Karô kukwakam Paurmã kum,

—Kwãrîk wãnh Djeruxarēmã àbir kêt, ane.

⁵ Nhym arým ar ijã akati apêx bar tē. Nhym me kunî ar ikôt kàrax'ýr tē. Me mymê me niremê me prîremê ne me ar ikôt mō. Ba me mōn arým krîrax kurũm ikato. Ne kam ngô mýrri ikônkrão nhýn Metîndjwýnh mã ikabên. ⁶ Bar kam memã kum, “Bar on”, anen kam arým kàraxmã wadjàn nhý. Nhym me akubyn ûrkwãmã akêx ne.

⁷ Bar kam amipãnh krîraxbê Xiru mē. Ne tē:n kam arým krîraxbê Tomedja'ýr bōx. Ne kam ar ije Jeju kukwakam me kute abeno kamy pumũnh kadjy arým wabi. Nhym ar ijã akati pydji apêx. ⁸ Nhym akati bar arým

§ 20.32 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprí Kati. Gwaj ba ne gwaj te bajaxwe kêt mã. Nhym be, ta ne tu kum gwaj bakaprí.

mebê tẽ. Ne tẽ:n arỳm krĩraxbê Xedjare'ỳr bõx. Ne kam wabin arỳm Piriپی nhũrkwāmã wadjã. Amrêbê ne Piriپیbê me kute amim Jeju mar o djuw mex djwỳnh'õ. Ar kubê 7 kõt kubê meo djuw mex djwỳnh'õ. Piriپی ajte me kute mar kêtjamã Jeju'ã ujarênh ar ba. ⁹Kra nĩ ne amãnhkrut ne amãnhkrut. Kraxje ar mjên kêt rã'ã. Ar kubê Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnh.

¹⁰Bar Piriپی nhũrkwākam nhỹ: nhym ar ijã akati krãptĩ apêx. Nhym arỳm pykabê Djudêja kurũm me'õbê Agabu bõx. Kubê ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabên jarênh djwỳnh'õ. ¹¹Agabu ar iwỳr bõx ne arỳm Paur pre djã bõn kuby. Ne kam o aminhinỳxmẽ amite djuwpre. Ne kam ar imã,

—Be, Metĩndjwỳnh Karõ ar amã, “Djeruxarêkam mebê idjaer dja me ã pre djã djwỳnhja djuwpreo ane. Ne kam arỳm me bajtemmã kanga.” Nãm ã ar amã ane. Nãm ã Agabu ar imã ane.

¹²Bar kuman arỳm tu Paurmã kum,

—Kwãrĩk wãnh Djeruxarêmã atêm kêt, ane. Nhym Jejukõt me ba djwỳnh, Xedjarekam ar ba tũmjadjwỳ ar ikõt ã kum ane.

¹³Nhym Paur ar imã,

—Mỳkam ne gar amỳro imã ikaprĩ jadjãro dja? Kwãrĩk wãnh me idjuwpre. Godja me wākam ibĩn jabej. Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jejumã idjãpênhkam ibĩn jabej. Kwãrĩk wãnh rã'ã, ane.

¹⁴Nã bãm ar te: nẽn kam kum,

—Aj, Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute amim ajã karõ kõt gẽ ã ajo tẽmo ane, anen arỳm anhikrê.

¹⁵Nhym ar ijã akati ja kwỳ apêx bar arỳm amijo atom ne arỳm Djeruxarê'ỳr tẽ. ¹⁶Nhym Xedjarekam Jejukõt me ba djwỳnh kwỳ ne ar ikõt tẽ. Ar me'õbê Maxõ japrõn ar ikõt o tẽ. Apêxtibê Xiprekam ne abatãnh djã. Jejukõt ba tũm. Djeruxarêkam ne õ kikre. Õ kikrekam ar inhỹr kadjy ne ar aprõn aro mõ.

Djeruxarêkam bõx ne kute Metĩndjwỳnhmã amijo mex.

¹⁷Bar Djeruxarê'ỳr tẽ:n kam arỳm 'ỳr bõx. Nhym Jeju kukwakam ar ikamy ar ipumũn kam kĩnhkumrêx ne ar imã kabên mex jarê. ¹⁸Nhym ar ijã akati. Bar kam ije Xijagu pumũnh kadjy Paurkõt 'ỳr tẽn 'ỳr bõx. Nhym me kute Jeju nhõ me jao ba djwỳnh kunĩ kam nhỹ. ¹⁹Nhym Paur arỳm arkum kabên mextire jarê. Ne kam arkum apỳnh me bajtemkam àpênh'ã ajarê. Kute apỳnh mỳjja nhĩpêx'ã prĩne ajarê.

²⁰Nhym ar kute ja markam arỳm Metĩndjwỳnhmã rax jarê. Ne kam arỳm Paurmã kum,

—Be, akmere, ga, mebê idjaer kute tu amim Jeju markumrêxja arỳm krãptĩ:ja pumũ. Me me'ã akrekam ne mebê 1.000'ã akre krãptĩkumrêx. Ne kam me kunĩ Mõjdjê kukràdjã'ã notỳ:x. ²¹'Ã no tỳx nhym me kwỳ arỳm ajã 'êx ne memã ajarê. Ne memã kum, “Paur arĩk apỳnh me bajtemkõt ban mebê idjaerbê Mõjdjê kukràdjã kurêo ba. Ne mã memã kum, ‘Kwãrĩk wãnh

me akra my nhinhu kà rênh kêt ne kwārĩk wānh me bakukāmāre kukràdjà mar ne kôt amijo aba kêt', anhyro ba." Nām me kwỳ ã memã ajã 'êxo ane.

²² Be, me kwỳ kute ajã 'êxo anhyrkam dja me mrāmri abõx jarênh man arỳm akadjy akuprõ. ²³ Be, djām aje mebê idjaerbê Mõjdjê kukràdjà kurêo aba? Kati. Gadjwỳ ne aje katàt mar ne kôt ar amijo aba. Me kute katàt aje amijo abakôt amã kator kadjy dja ga ar ikabên man kôt amijo tẽ. Be, me babê idjaer ar amānhkrut ne amānhkrut arỳm Metĩndjwỳnhmã amijarên kum, "Bar Mõjdjê kabên kôt amã amijo mex." Nām ar ã kum anen kam arỳm amijo mex.

²⁴ Dja ga ar kudjwa Metĩndjwỳnhmã amijo mex ne Mõjdjê kukràdjà kôt ar aro'ã akrānh kênh ne. Dja ga anen kam memã ar akrānh kênh kunõ pānh. Dja mebê idjaer kute amim Jeju mar arỳm kôt apumũn ajã abenmã kum, "Be kati. Nām me Paur'ã 'êx. Ga, me bakôt kute katàt Mõjdjê kabên mar ne kôt amijo tēmja pumũ", ane. Dja me ã ajã anen arỳm akubyn akam kĩnh ne.

²⁵ Be, mrāmri dja gu me babê idjaerbit katàt Mõjdjê kabên man kôt ar amijo baba. Nhym be, me bajtem kute amim Jeju mar dja me me babê idjaer kôt ar amijo ba kêt. Gwaj amrêbê arỳm me kadjy Mõjdjê kabên ngrêrebit'ã pi'òk no'òk ne memã kum, "Me kute mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipexjamã mry bĩn kwārĩk wānh krên kêt. Kwārĩk wānh mry kamrõ krên kêt. Mry me kute mut djêo bĩn kwārĩk wānh àr ne krên kêt. Kwārĩk wānh aprõ djwỳnh kupa'ã akurê aba kêt. Nār, kwārĩk wānh amjên djwỳnh kupa'ã akurê aba kêt", ane. Gwaj ã memã ane. Kam dja me Mõjdjê kabên ngrêre jakõtbit amijo ba. Nām Xijagu ar ã Paurmã ane.

²⁶ Nhym me'ã akati nhym Paur arỳm me kabên man kôt amijo tẽ. Nām ar amānhkrut ne amānhkruto tẽn ar ro'ã Metĩndjwỳnhmã amijo mexmo krax ne. Ne kam ar Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjàn me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhmã kum,

—Ar ijã akatibê 7 apêxkam dja bar arỳm amijo mexo ino re. Kam dja bar me kute Metĩndjwỳnhmã mry bĩn kadjy mryo bõx, ane.

Me kute Paur pa 'amỳnh ne uwpre.

²⁷ Nhym kam ar'ã akatibê 7 apêx 'ỳr nhym mebê idjaer pykabê Adjij kurũm bõxja arỳm Paur pumũ. Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam ar ba nhym me omũ. Ne kam me me kunĩmã kurêtuw ne arỳm pa 'amỳ. ²⁸ Pa 'amỳn o djan 'ã 'êx ne kàj bê memã kum,

—Ê me abê idjaer, amibêx ne ar ikôt o kangõ. Ota, me'õ ja ne bar arỳm ar amã arê. Nām mebê ar inhõ me wỳnh kurêo ba. Nām ajte mebê Mõjdjê kukràdjà kurêo ba. Nām ajte mebê kikreti ja kurêo ba. Nām apỳnh me ba djari kunĩkôt me kunĩbê kurêo ba. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kreo àpnu. Nām arỳm amikôt me bajtembê kreguo wadjà nhym Metĩndjwỳnhbê arỳm kikreti kre punure ne. Nām me ã Paur'ã 'êxo ane.

²⁹ Be, amũ jakam ne Paur krĩraxbê Djeruxarêja tāmkam me'õ bajtemmẽ ro'ã tẽ. Idjibê ne Krõpimu. Me bajtem nhõ krĩraxbê Epexukam ne Krõpimu

abatànħ djà. Amũ jakam ne kubajtemjamẽ ar ro'ã tẽ nhym me arỳm ar omũ. Ne jakam Paur kikretikam ar ba nhym me arỳm omũn arĩk 'ã abenmã kum,

—Be, arỳm ne Paur Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã me bajtemo wadjà.

Nhym Metĩndjwỳnhbẽ arỳm kikreti kre punure ne, ane.

³⁰Nãm me anen kam arỳm krĩraxkam me kunĩmã Paur kurẽtuw. Nhym me arỳm prõt ne 'ã akuprõ. Ne arỳm Paur pa 'amỳn Metĩndjwỳnh nhõ kikreti kurũm bjẽro mõi o katon kam pãnh 'ã ijẽ. ³¹Ne kam bit kute Paur bĩnmã o dja. Nhym me'õ arỳm krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr'ỳr tẽ. Bẽnjadjwỳr ja ne me krãptĩ: kubẽ 1.000mã nhỹ. Nhym me'õ arỳm bẽnjadjwỳrja'ỳr tẽn kum,

—Ë, bẽnjadjwỳr, krĩraxbẽ Djeruxarẽ jakam me kunĩ arỳm kangao kumex, ane.

³²Nhym bẽnjadjwỳr amikrà kêt ne õ krãkamngõnh mõi meo ba djwỳnhmẽ ro'ã meo mõi. Meo ba djwỳnh ne krãkamngõnh krãptĩ: kubẽ 100o ba. Nhym bẽnjadjwỳr meo mõi me'ỳr prõt ne. Nhym me krãptĩ arỳm krãkamngõnh pumũn umaje Paur titik krãta.

³³Nhym krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr Paur'ỳr bõx ne pa 'amỳn õ krãkamngõnhmã 'ã karõn kum, “Kàxirãx amãnhkruto uwpre”, ane.

Nhym me arỳm uwpre. Nhym arỳm bu'ã me ku'ẽ kukij ne memã kum,

—Mỹ me'õ ne ja? Mỹ ne o ajkẽ? ane. ³⁴Nhym me kãj bẽ 'ã kum apỹnh kabẽn kwỹ jarẽ. Nhym me kangao kumexkam te: kute me mar mexmã. Ne kam õ krãkamngõnhmã 'ã karõn kum,

—Me banhõ kikretimã o wadjà, ane. ³⁵Nhym me o mõi arỳm kikreti'ã me àbir djà'ỳr bõx. Ne arỳm 'amỳn kãmã mebẽ arĩn o mõi. Me àkrẽ kumexkam ne me kãmã mebẽ Paur jarĩn o mõi o wabi. ³⁶Me krãptĩ: ne me kõt mõi kãj bẽ memã kum, “Me tu abĩ. Me tu abĩ”, anhyro mõi.

Kute me krãptĩ:mã amijarẽnh.

³⁷Nhym kam me bit kute aminhõ kikretimã Pauro àr 'ỳr nhym mebẽ kregu kabẽnkam arỳm krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳrmã kum, “Ba amã ikabẽn jarẽ”, ane.

Nhym kum,

—Je, djãm mebẽ kregu kabẽnkam ne ga akabẽn mex? ³⁸Djãm abẽ Edjitukam me'õwã kêt? Òbẽ ne me krãptĩmã bẽnjadjwỳr kurẽtuw nhym me arỳm kangao kume:x ne. Nhym kam kapõt kukritmã me àprãr krãptĩ: kubẽ 4.000o kato. Djãm abẽ tãmwã kêt? ane.

³⁹Nhym Paur kum,

—Kati. Ibẽ mebẽ idjaer'õ. Krĩraxbẽ Taxukam ne irwỳk djà. Taxu raxo kute pykabẽ Xirxijkam apỹnh krĩrax djàri krãptĩ jakrenh mex. Me ja ne ijo õ me wỳnh. Ba me krãptĩ ren kute ibĩnjãmã ikabẽn jarẽ, ane.

⁴⁰Nhym kum, “Ajrã”, ane. Nhym àbir djà'a djan me binhikrẽnh kadjy arỳm memã aminhikra bẽ. Nhym kam me arỳm binhikrẽnhkumrẽx. Nhym arỳm mebẽ idjaer kabẽnkam memã kabẽn jarẽ.

Paur me krãptĩmã kabẽn.

Kar 9.3, 26.13

22 ¹Memã kabẽn ne memã kum,
—Akmere ar, ba aminêje me amã ikabẽn jarẽ. Dja ga me ikabẽn ma, ane.

²Paur ne mebê idjaer kabẽn djwỳnhkam memã kabẽn jarẽ nhym me arỳm tu binhikrênhkumrêx ne.

³Nhym kam ajte memã kum,

—Ibê ne mebê idjaerkumrêx. Ba pykabê Xirxijkam krĩraxbê Taxukam ruw. Ne kam krĩraxbê Djeruxarêja tãmkam ijabatànħ djà. Gamarij ne prĩne imã me bakukãmãkjê kukràdjà jarẽ ba prĩne mar mexkumrêx ne. Nã bãm Metĩndjwỳnh kabẽn'ã ino tỳx ne. Mytja tãmkam ne gar akunĩdjwỳ ã kabẽn'ã ano tỳxo ane. ⁴Ba 'ã ino tỳx ne kam me kute amim Jeju maro ibikẽnho iba. Me kute me par kadjy ne ba meo ibikẽnho iba. Ne mã me mymẽ me nire djuwpren mã mebê ijê djãmã meo mrã.

⁵Be, me rũnh dja ar amã, “Be, kôt ne Paur arẽ”, ane. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmẽ apỳnh me rũnhmẽ dja me ã me amã ane. Me ta ne me me'ã pi'ók no'ók ne imã kungã. Ba kam krĩraxbê Tamagumã o tẽ. Nã bãm bit ije kam mebê idjaer rũnhmã o itẽmmã. Ne bit kam me kute amim Jeju mar djuwpren ije Djeruxarẽmã meo imõrmã nhym me kute kam me axwe pãnh jarẽnhmã. Ja kadjy ne ba bit ije memã pi'oko itẽmmã.

⁶Nã bãm me'yr o tẽn arỳm krĩraxbê Tamagu tẽpo tẽ. Nhym arỳm kàjkwa nhipòkri myt nhỹ nhym ijaêrbê arỳm kàjkwa kurũm mỳjja adjẽnho prĩne ikurwỳ. ⁷Ba kam arỳm tu pykabê tỳm ne me'õ kabẽn ma. Nhym imã, “Xaur, Xaur mỳkam ne ga me kute amim imaro abikẽnho aba? Nã gãm aje ba mãn ijo abikẽnho aba pyràk”, ane.

⁸Ba kam kum, “Bẽnjadjwỳr, mỳj me ajõ ga ne ga imã akabẽn”? ane.

Nhym imã, “Ba ibê Jeju. Krĩraxbê Nadjarekam ijabatànħ djà. Nã gãm me kute amim imaro abikẽnho aba ne aje ba mãn ijo abikẽnho aba pyràk”, ane. ⁹Nhym ar ikôt mõiřa ne ar mrãmri adjẽnħ pumũn arỳm kam tĩn prãm ne. Nhym be, kabẽnja ne ar kute mar kêt. ¹⁰Jeju imã ane ba kam kum, “Bẽnjadjwỳr djwỳnh, mỳj dja ba nẽ”? ane.

Nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh imã, “On kãmã djan amũ krĩraxbê Tamagumã wadjà. Kam dja me'õ awỳr bõx. Ba ne ba arỳm amim ajã karõn arỳm kum arẽ. Tãm dja ikukwakam amã ikabẽn jarẽn amã 'ã karõ. Dja ga ikabẽn man kôt ar amijo aba.” Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh imã ane.

¹¹Be, mỳjja inokam adjẽnħ tỳx ba kam arỳm ino rã. Nhym ar ikôt mõiřa arỳm inhikra 'amỳn ijo mõi ba arỳm Tamagu'yr bõx.

¹²Nhym kam me'õbê Ananij arỳm iwỳr bõx. Ananij ne katàt Mõjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ba nhym Tamagukam mebê idjaerja kunĩ mex

jarẽ. ¹³Ananij iwỳr bõx ne djan imã, “Akmere Xaur, on akubyn arĩt mex”, ane. Ba kam arỳm myt tãmkam akubyn irĩt mex ne kàjmã ikrãn omũ.

¹⁴Nhym imã, “Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãkjẽo ba djwỳnh ne arỳm amijo apytã. Arỳm ne amim ajã karõ. Tãm dja ga ama. Arỳm ne ga me'õ katãt kute amijo ban axwe kêtukumrẽxa pumũ. Arỳm ne ga Jeju pumũn kabẽn ma. Ja kadjy ne arỳm amijo apytã. ¹⁵Ga dja ga aje mỳjja pumũn ne mar kõt me kunĩmã 'ã ajarẽ. ¹⁶Be, mỳj kadjy ne ga nhỹ? Aje, kàjmã dja. Ba Metĩndjwỳnhmã ngõmã ajadjã. Ga, me ngrã tykkam me kute amipõnh ne arỳm mexja pumũ. Gadjwỳ dja ga Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã amijo a'uw gẽ amã axwe kêt jarẽ ga kum amex.” Nãm ã Ananij imã ane. Nãm ã Paur me krãptĩmã 'ã ujarẽnho ane.

¹⁷⁻¹⁸Ne kam itepã ajte memã kum,

—Ba kam akubyn Djeruxarẽkam bõx. Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikretimã wadjãn arỳm Metĩndjwỳnhmã ikabẽno nhỹ. Kum ikabẽno nhỹ nhym arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh inokrekam amirĩt ba omũ. Nhym imã, “Aje, amikrã kêt ne on Djeruxarẽ kurũm akato. Dja ga te memã ijã adjujarẽn ar aba nhym me amim amar kêtukumrẽx”, ane.

¹⁹Ba kam kum, “Kati Bẽnjadjwỳr djwỳnh, dja me ima. Ba ne ba apỹnh mebẽ idjaer bikprõnh djakam mrãn me kute amim amar jabej mõ. Ne me titik ne mebẽ ijẽo iba. ²⁰Nhym me kute ajã ujarẽn djwỳnh Exewão bĩno mõ ba arek me kuri dja. Ne memã kum, ‘Ajrã me on abĩ’, anhỹro djan kam memã kubẽkã jamỹn o dja. Nã bãm ã imã me kurẽo ane nhym me kunĩ kute imar”, ane.

²¹Nhym imã, “Kati, on akato. Dja ba amũ: apỹnh me bajtem ba djãri me'ỳr ajano ga me'ỳr mrã.” Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh imã ane. Nãm ã Paur memã ane.

Me krãptĩ:ja ajte Paurkam ngryk.

²²Nãm me arek maro dja nhym kam me bajtemmã amitẽmja jarẽ. Nhym kam me arỳm tu ngryk ne. Ngryk ne on kãj bẽ kabẽno kumex ne krãkamngõnhmã kum,

—On me abĩ. Axwekumrẽx. Tĩn ne ar bakam ne punukumrẽx, ane.

²³Nãm me kãj bẽ kabẽno djan arỳm aminhõ kubẽkã krãkão põx ne kurẽn kàjmã pyka rẽnho dja. Me ngryk tỳ:xkam ne me ã amijo ane. ²⁴Nhym kam krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr me omũn arỳm õ me jamã 'ã karõn kum,

—Me kikretimã Pauro wadjã. Mrykã punuo kaprẽprẽk gẽ tokry pymaje axwe'õ kõt amijarẽ. Ba gop me 'ã kabẽno kumex kraxkõt kuma, ane.

²⁵Nhym me arỳm kadjy djudjẽdjẽo uwpreo dja. O dja nhym Paur arỳm mebẽ 100o ba djwỳnhjamã kum,

—Ê, dja ga me ikukjan ima. Krĩraxbẽ Rõmakam me ja ne me ijo aminhõ. Me bakukràdjã kõt ne me kute me axwekumrẽx jabej me kukjẽr kumrẽx. Me kute me axwe markambit ne me kute me kaprẽprẽk. Kraxje me aje imar kêtka ne ga me tu ikaprẽprẽko mõ, ane.

²⁶Nhym meo ba djwỳnh kuman arỳm uwpre kangan krākamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr rax'ỳr tẽn kum,

—Ë, aminêje Paur kukja. Gwaj ren bakukràdjà kupa'ã o ajkẽ. Be, krĩraxbê Rômakam me ja ne me Pauro aminhõ, ane.

²⁷Nhym krākamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr rax arỳm 'ỳr tẽn 'ỳr bõx ne kum,

—Djãm mrãmri ne krĩraxbê Rômakam me ja ajo aminhõkumrẽx? ane.

Nhym kum, “Nã”, ane.

²⁸Nhym bẽnjadjwỳr kum,

—Be, Rômakam me ja kute ijo aminhõ kadjy ne ba arỳm pãnh pi'õk kaprĩ kumex ne memã kungã. Mỳj ne ga gadjwỳ memã nẽ? ane.

Nhym Paur kum,

—Rômakam me ja ne me ibãm kute idjiro aminhõ. Ibãm kõt ne me ijo aminhõ, ane.

²⁹Nhym me bit kute kaprẽprẽk 'ỳrja arỳm umaje kum kre rax ne dja. Nhym krākamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr raxdjwỳ kute Rômakam me ja kute Pauro aminhõja markam arỳm umaje tĩn prãm. Kabẽnkõt me kute uwprekam ne umaje tĩn prãm.

Paur kute me rũnh krãptĩmã amijarẽnh.

³⁰Nhym kam me'ã akati nhym bẽnjadjwỳr bit kute kraxkõt marmã. Bit kute mebê idjaer kute Paurmã axwe jarẽnh kraxkõt marmã. Nãm arỳm 'ã kàxirãx bõn kum ire. Ne kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ me rũnh kunĩmã amikabẽn jano. Me Paur'ã bikprõnhmã ano. Nhym me arỳm 'ã akuprõ. Nhym kam me Pauro tẽn me ipõkri kudja.

23 ¹Nhym kam Paur me rũnhkam no djar tỳxkumrẽx ne memã kum, —Akmere ar, ije amimarkam ne ba akubyn amimaro tẽn kam amiwỳr amijo bõx ne arỳm amim, “Djã ne ba amikam mỳjja'õ ma nhym me ibê ijê? Kati. Ije amikam mỳjja'õ mar kêt ne katat Metĩndjwỳnhmã idjapẽn ar iba. Akati jakam ne ba katat kum idjapẽn rã'ã ne. Metĩndjwỳnh ne prĩne ipumũn ima.” Nã bãm ã amimaro ane.

²Nhym kam me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax Ananij Paur bu'ã me ku'ẽmã 'ã karõn kum,

—Me on ajkwabê kurwa, ane. Nhym me arỳm kurwa.

³Nhym Paur kum,

—Ga ne ga ajẽx ne amijo Metĩndjwỳnh maro aba. Metĩndjwỳnh dja ã gadjwỳ akurwa. Dja ã amã ajaxwe pãnh jarẽ. Nã gãm me bakukràdjà kõt aje ikukjêr ne imã mỳj ijaxwe pãnh jarẽnhmãn ate me bakukràdjà kupa'ã ijã memã apnê nhym me ikurwa, ane.

⁴Nhym kam bu'ã me ku'ẽ kum,

—Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmã ne ga adjàkjêro dja. Djãm ã me kute kum anhyr got? ane.

⁵Nhym Paur memã kum,

—Akmere ar, kubê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxkõt ije mar kêt. Ba ren ja man ren ã kum anhỹr kêt. Be, Metĩndjwỳnh ne memã kum, “Kwārĩk wãnh me bẽnjadjwỳrmã adjàkjêr kêt”, ane nhym me arỳm 'lã pi'òk no'òk ne. Kam ba ren kum idjàkjêr kêt. Nãm ã Paur memã ane.

⁶⁻⁸Ne kam òkre kadjwỳnhbê amim,

—Be, ibu'ã me ku'ê jabê ne mebê xadjudjêu nhym jabê mebê pardjêu, ane. Be, mebê xadjudjêu ne me amikukràdjà kôt mã memã kum,

—Me tyk akubyn tĩn kêt ne Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kêt ne me karõ kêt, anhỹro ba. Nhym be, mebê pardjêu ne me mã memã kum,

—Kati. Mrãmri me tyk akubyn tĩnkumrêx. Mrãmri Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnhkumrêx. Mrãmri me karõkumrêx, anhỹro ba. Paur apỳnh me ja kukràdjà ja man arỳm mebê pardjêu kôt amikabên djĩn kàj bê me rũnhmã kum,

—Be, akmere ar, ibê mebê pardjêu'ò. Ibãm kute idjirbê mebê pardjêu'ò. Be, mrãmri dja Metĩndjwỳnh akubyn me tyko tĩnkumrêx. Ja ne ba tu amim markumrêx. Ije mrãmri me tyk akubyn tĩnja jarẽnhõ ibakõt ne gar imã ijaxwe jarẽn we ijaxwe jabej ikukjêro nhỹ. Nãm ã memã ane nhym mebê pardjêumê mebê xadjudjêumê aben kukràdjà mỳr jabej arỳm abenkam ngryk ne aktã kabẽno aben japanho kumex. Nhym kôt me krãptĩ: apỳnh kabẽno kumex.

⁹Ne kam kangao kumex. Nhym mebê idjaer kukràdjà mar djwỳnh kwỳ kàjmã dja. Ar kute mebê pardjêu kukràdjàkôt amijo baja kàjmã djan arỳm Paur nêje memã bẽn tỳx ne memã kum,

—Djãm me karõ mex kukwakam nàr Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh kukwakam me akubyn tĩn jarẽnhkam axwe got? Kati, axwe kêt. Gwaj ren 'lã axwe nhõn ren kam Metĩndjwỳnhõ bakurê djwỳnh. Nãm ar ã memã ane ¹⁰nhym me arỳm kabên mỳr jabej kangao kumex. Nhym kam krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr rax amim,

—Je, me kute arỳm abenmã Paur nhirênh 'ỳr pyràk, anen arỳm krãkamngõnhmã kum,

—On me 'ỳr rwỳn pa 'amỳn o katon me banhõ kikretimã o wadjà, ane. Nhym me arỳm o wadjà.

¹¹Nhym arỳm me'lã akamàt nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm tẽn kuri djan kum,

—On atỳx ne akĩnh. Ga arỳm mrãmri Djeruxarê jakam ijã memã adjujarẽnhkumrêx. Dja ga ĩ krĩraxbê Rõmakamdjwỳ ã adjujarẽnhõ ane, ane.

Me kute Paur bĩn kadjy kute o aben mar.

¹²Nhym arỳm 'lã akati nhym mebê idjaer kwỳ me kàxã aben kôt kabên djĩn abenmã kum,

—Dja gwaj baje mrãmri Paur bĩnkumrêx kadjy amijajbu. Dja gwaj bajõ Paur bĩn kêtĩ mỳjja'ò krê nàr ikõ gora gê Metĩndjwỳnh gwaj bajõnh bĩ. Gwaj bakabên kajgo pãnh gwaj bajõnh bĩ, ane. ¹³Me krãptĩbê 40 ne ijukri ajmã kute ne me ã abenmã Paur'lã karõo ane. ¹⁴Ne kam me rũnh'ỳr bõx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmê mebêngê't'ỳr bõx. Ne kam memã kum,

—Ba me ije Paur bĩnkumrẽx kadjy arỳm aben kõt ikabẽn djirkumrẽx ne abenmã kum, “Kwãrĩk wãnh gwaj mỳjja'õ krẽn ne kõt bakõm kêt. Gwaj bajे Paur bĩnkambit dja gwaj banhõ kwỳ krẽn kõt ikõ. Dja gwaj bajõ bajẽx ne mỳjja 'õ krẽn kõt ikõ nhym arỳm Metĩndjwỳnh gwaj bajõnh bĩ. Gwaj bakabẽn kajgo pãnh gwaj bajõnh bĩ.” Nã bãm me ã abenmã ane. ¹⁵Kam ne ba me me amã arẽ. Me ije bĩnkumrẽx kadjy dja ga me krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr'ỳr tẽ. Gamẽ me rũnh 'õdjwỳmẽ 'ỳr tẽn kum Paur'ã a'uw ne kum, “Ajte akatikam me imã Pauro rwỳ ba me prĩne kukjêr mex”, ane. Dja ga me ã kum ane. Nhym arỳm o kato ba me arỳm kubĩ. Me awỳr bõx kêtĩrĩ ba me tu bĩnkumrẽx. Nãm me ã me rũnhmã ane.

¹⁶Nhym kam Paur tãmdjwỳ arỳm me kute ingêt kangrõnh jarẽn ma. Ne kam me krãkamngõnh nhõ kikretimã wadjàn arỳm Paurmã me arẽ.

¹⁷Nhym kam Paur amiwỳr me krãkamngõnh krãptĩ: kubê 100o ba djwỳnh'õja 'uw nhym bõx. Nhym kum,

—Ë, anhõ bẽnjadjwỳr'ỳr bõktijao tẽ. Nãm kute kum mỳjja'õ jarẽnhmã, ane.

¹⁸Nhym arỳm 'ỳr o tẽn õ bẽnjadjwỳr'ỳr o bõx. Bẽnjadjwỳr nhidjibê ne Kraõdjõ Rixijanh. Nãm 'ỳr o bõx ne kum,

—Aje me'õbê ijê nhidjibê Paur ne amiwỳr ijuw ne imã, “Ë, anhõ bẽnjadjwỳrmã bõktijao tẽ. Nãm kute kum mỳjja'õ jarẽnhmã.” Nãm ã Paur imã ane, ane.

¹⁹Nãm meo ba djwỳnh kum ane nhym arỳm bõkti pa 'ãbyn amũ o tẽn me kãxã kum,

—Mỳj ne ga aje imã arẽnhmã? ane.

²⁰Nhym kum,

—Mebê idjaer arỳm aben kõt kabẽn dji. Me kute amã arẽn ga aje me rũnhmã ajte ngêtwa Pauro akator nhym me we kute prĩne kukjêr mexmã.

²¹Kwãrĩk wãnh ga memã o akator kêt. Me kubê 40 ne ijukri ajmã kute ne me ngêtwakam amako nhỹ. Me kute tu bĩnkumrẽx kadjy arỳm abenmã kum, “Kwãrĩk wãnh gwaj mỳjja'õ krẽn ne kõt bakõm kêt. Gwaj bajे Paur bĩnkambit dja gwaj banhõ kwỳ krẽn kõt ikõ. Dja gwaj bajõ 'ẽx ne mỳjja 'õ krẽn kõt ikõ nhym arỳm Metĩndjwỳnh gwaj bajõnh bĩ. Gwaj bakabẽn kajgo pãnh gwaj bajõnh bĩ” Nãm me ã abenmã ane. Ne kam jakam me kute bĩn kadjy akabẽnkam amako nhỹ. Nãm ã bõkti bẽnjadjwỳrmã ane.

²²Nhym krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr rax arỳm kum,

—Aj, aje imã arẽnhja kwãrĩk wãnh me'õmã arẽn kêtumrẽx. Aj mã, ane.

Me kute Xedjare'ỳr Pauro mõi.

²³Ne kam amiwỳr krãkamngõnh kubê 100o ba djwỳnh amãnhkrut 'uw ne arkum,

—Gar krãkamngõnh kubê 200mã arẽ gẽ me amijo atom. Me ajã kàjbê kõ 'irykam, ²¹orakam dja ga me krĩraxbê Xedjare'ỳr mõi. Mebê 70djwỳ dja me kawaru'ã 'ỳr mõi. Mebê 200djwỳ dja me kàxo nãnh jamỳn 'ỳr o mõi. ²⁴Paurdjwỳ kadjy dja gar kawaru kwỳo mõi. Gar me krãptĩo mõi

mebê idjaerbê Paur pytâr mex ne bẽnjadjwỳrbê Perimã o bõx. Nãm bẽnjadjwỳr ã meo ba djwỳnh arkum ane.

²⁵Ne kam amũ bẽnjadjwỳr raxbê Perimã amikabẽn'ã pi'òk no'òk ne kum,

²⁶“Ba ibê Kraòdjô Rixijanh. Bẽnjadjwỳr Peri, araxkumrêx. Ba ne ba amã pi'òk no'òkkôt wãm amã ikabẽn mex jarê.

²⁷Pi'òk jakôt ba amã me'òbê Paur jano. Ajbir ne mebê idjaer o tỹm ne pa 'amỳn bit kute bĩn 'ỳr. Ba kam arỳm krĩrxbê Rõmakam me ja kute Pauro aminhõja man 'ỳr inhõ krākamngõnho mõi mebê utà. ²⁸Ne kam me kute axwe jarẽnh kraxkôt bit ije marmã. Ne kam kadjy mebê idjaer nhõ me rũnh'ỳr o bõx. ²⁹Ne kam arỳm kuman amim, ‘Be, mebê idjaer ta kukràdjà kôt ne me kum axwe jarê’, ane. Nhyim kute me babê Rõma kukràdjà'õo bikẽn kêt. Kam pãnh me baje bĩn nàr pãnh baje kubê ijê kadjy kêt.

³⁰Nhyim mebê idjaer bit kute bĩn kadjy aben kôt kabẽn djin arỳm prykôt kum nõi kam amako nõ. Nhyim me imã arê ba on wãm ano. Ne me kute kum axwe jarẽnh djwỳnhmãdjwỳ arỳm memã 'ã karõn memã kum, ‘Bẽnjadjwỳr rax kuka kõi nhõ dja gar kum axwe'õ jarê’, ane. Be, tãm ne ja.” Nãm ã krākamngõnh nhõ bẽnjadjwỳr pi'òkkam Perimã ane. Ne me kute 'ỳr o mõi kadjy arỳm memã pi'òk ngã.

³¹Nhyim kam me'ã akamãt. Nhyim me krākamngõnh arỳm bẽnjadjwỳr kabẽnkôt Djeruxarê kurũm Pauro katon o mõi. Akamãt kõkam mõi: kam arỳm krĩrxbê Pakrir'ỳr o bõx. ³²O bõx nhyim kam arỳm me'ã akati. Nhyim me krākamngõnh pykabê mrãnhja akubyn aminhõ kikretimã akẽx ne.

Nhyim me kawaru'ã mõi: kam amũ Pauro mõi. ³³Ne o mõi: kam arỳm krĩrxbê Xedjare'ỳr o bõx. Ne kam bẽnjadjwỳr Perimã pi'òk ngãn kam kum, “Ota, Paur ne ja”, ane. ³⁴Nhyim arỳm amim pi'òk jarẽn kabẽn ma. Ne kam kukij ne kum,

—Nhyĩnh pykajakam ne arwỳk djà? Mỳj ne idji kute? ane. Nhyim kum, “Xirxijkam ne ba irwỳk djà”, ane. ³⁵Nhyim kum,

—Gê me kute amã axwe jarẽnh djwỳnh bõxmã ba kam arỳm akabẽn ma, ane. Ne kam õ krākamngõnhmã kum,

—Bẽnjadjwỳr rax Erodji nhõ kikrekam dja gar Pauro nhỹ, ane.

Kute bẽnjadjwỳr Perimã amijarẽnh.

24 ¹Nhyim me'ã akatibê 5 apêx nhyim mebê idjaer rũnh arỳm Xedjare'ỳr bõx. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax Ananijmê mebêngêtmê me kadjy me kabẽn jarẽnh djwỳnhbê Teturmê ne me arỳm Xedjare'ỳr bõx. Ne kam arỳm bẽnjadjwỳr Peri'ỳr tẽn 'ỳr bõx. 'Ỳr bõx ne arỳm Paur kãxã 'ã axwe janhõ nhyim bẽnjadjwỳr Peri kuma. ²Kuman arỳm Paur'ỳr õ àpẽn jano nhyim me o bõx.

Nhyim Tetur arỳm 'ã axwe nhõrmo krax ne bẽnjadjwỳr rax Perimã kum, —Be, ga me imã abẽnjadjwỳr raxkam ne ba me idjumar mexkumrêx. Ga me imã mỳjja kumexo mex. ³Be, me imã akĩnh ne pyka kunĩkôt amã amikĩnh jarẽnh rã'ã. ⁴Dja ba akunor ngri ne amã ikabẽn 'ikrãnnabit jarê ga ikabẽn ma.

⁵Ba me me'õja axwekumrẽxmã ikato. Nãm apỹnh me ba djã kunĩkõt mebê idjaer kunĩmã me banhõ bẽnjadjwỳr kurẽ'uko ba nhym me arỹm kangao kumex. Kubê meo ba djwỳnh'õ. Krĩraxbê Nadjarekam Jejuwã kukràdjã kõt ne õ me jao ba. ⁶Ne kam kute Metĩndjwỳnh nhõ kikretio àpnumã ba meo tỹm ne pa 'amỳ. Ne bit ije kum pãnh jarẽnhmã o mō. Me ikukràdjã kõt ne ije kum axwe pãnh jarẽnhmã o mō.

⁷Nhym kam krākamngõnh nhõ bẽnjadjwỳrbê Rixijanh bõx ne me imã àkrê:. Ne arỹm me ibê Paur pytàn mã o mō. ⁸Ne kam me kute kum axwe jarẽnh djwỳnhmã 'ã karõn memã kum, “Bẽnjadjwỳr rax'ỳr dja gar tẽn kum arẽ”, ane. Be, ga dja ga abej kukjan arỹm ama. Me ije me'õjamã axwe jarẽnh kõt dja ga ama. Nãm ã Tetur Perimã ane.

⁹Nhym mebê idjaer kunĩ 'êx ne kum,

—Be, mrãmri ne kõt arẽ. Mrãmri ne kõt arẽ, ane.

¹⁰Nhym bẽnjadjwỳr Peri arỹm Paur'ỳr akẽx ne inhuo akre. Paur kute kum amijarẽnhmã akre nhym kam kum,

—Ga ne ga pyka jakam aje memã axwe pãnh jarẽnhõ aba nhym arỹm jakam ajã amex krãptĩ apẽx. Ba arỹm kõt aman akam ikĩnh ne arỹm aminêje amã ikabẽn jarẽ.

¹¹Be, ba ne ba ajbir Djeruxarẽmã wabin 'ỳr bõx. Ije Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnh kadjy ne ba wabi nhym arỹm jakam akatibê 12bit apẽx. Ga dja ga me kukja gẽ me arỹm kute ipumũnh kõt amã, “Be, mrãmri ne akati kõt arẽ”, ane.

¹²Ajbir ne ba bõx ne ije Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam me'õmẽ aktã ikabẽno aben japanh kêtumrẽx ne ije amijã me krãptĩo ibikprõnh kêtumrẽx. Apỹnh me bikprõnh djãkam ije meo anh'ỳr kêt ne krĩraxkam ije meo anh'ỳr kêtumrẽx. Nhym mebê idjaer rũnh akabem 'ỳrja kõt kute imã kator ne ipumũnh kêtumrẽx. Ije mebê bẽnjadjwỳr kurẽkõt me kute imã kator ne ipumũnh kêtumrẽx.

¹³Kam me kute ijarẽnhja kõt ga te aje m'ỹj ijaxwe'õmã akator ne marmã.

¹⁴Dja ba amã amijarẽ ga imarkumrẽx. Be, Jeju kõt ne ba amijo iba. Kõt ne ba me ikukãmãreo ba djwỳnhmã rax jarẽnhõ iba, Metĩndjwỳnhmã rax jarẽnhõ iba. Nhym mebê idjaer kw'ỹ 'êx ne ijã abenmã kum, “Metĩndjwỳnh kupa'ã ne amijo ba”, ane. Nhym be, kati. Ba ne ba mrãmri tu amim Mõjdjẽ kukràdjã markumrẽx ne tu amim Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnh kunĩ kabẽn markumrẽx ne kõt ar amijo iba. Me kabẽn'ã pi'òk no'òk kõt ne ba amijo iba.

¹⁵Be, mrãmri dja Metĩndjwỳnh akubyn me tyko tĩn. Me axwe kêtjao tĩn. Me axwejao tĩn. Ja ne ba tu amim markumrẽx. Be, me rũnh nh'ỹr jadjw'ỹ ne me amim ã maro ane. ¹⁶Mrãmri ne me tyk kunĩ akubyn tĩnmã. Ba kam ijaxwe kêt kadjy amijãno dja. Metĩndjwỳnh kute imã ijaxwe jarẽnh karõn ibu'ã me kunĩdjw'ỹ kute imã ijaxwe jarẽnh karõ amijãno idjãm rã'ã: ne.

¹⁷Be, amrẽbê ne ba apỹnh me ba djãkam ar iba nhym ijã amex krãptĩ apẽx. Ba kam akubyn inhõ me wỳnh'ỳr bõx. Mebê idjaer'ỳr bõx. Ibõx kêtĩri ne me bajtem me õ m'ỹjja kêt kadjy imã pi'òk kaprĩ ngã ba arỹm o bõx ne memã kungã. Ne me kute ikadjy Metĩndjwỳnhmã mry bĩn kadjy me 'ỳr bõx. ¹⁸Ne

kam arỳm me ikukràdjà kôt Metĩndjwỳnhmã amijo mex ne arỳm Metĩndjwỳnh nhō kikretimã wadjà. Nhym mebê idjaer kwỳ arỳm pykabê Adjij kurũm bōx. Kikretikam bōx ne arỳm ipumũ. Ipumũ ba amijã me krãptĩ ibikprõnh kêt ne ije memã me bẽnjadjwỳr'ō kurê'uk kêt nhym me kam kangati kêtukumrêx.

¹⁹Adjij kurũm me bōxwã kute Metĩndjwỳnh nhō kikretikam ipumũnhkôt ren awỳr bōx. Ne ren me kute mỳj ijaxwe'ō markôt ren amã ijarê. ²⁰Nār gê akuka kôn̄h me ỹr wã'ō kute Djeruxarêkam ipumũnhkôt amã ijarê. Mebê idjaer rũnh kute Djeruxarêkam ijaxwe jabej ikukjêrkôt gê me'ō kute ipumũnh jabej amã ijarê. Me kute mỳj ijaxwe'ōmã katorkôt amã ijarê.

²¹Ba amã amijarê ga ama. Ba Djeruxarêkam me ipōkri idjãm̄kam kàj bē memã kum, “Ije mrãmri me tyk akubyn tĩn jarẽnhō ibakôt ne gar akati jakam mỳj ijaxwe'ō jabej ikukjêro nhỹ”, ane. Djãm ori ije ja jarẽnhkam ijaxwe'ō? Kati. Tãm ne ja. Nãm ã Paur Perimã ane.

²²Nhym Peri kute Paur kabēn markam arỳm kadjy akati 'ōdjwỳ jarê. Amrēbê ne Peri Jeju'ã ujarẽnh ma. Nãm kadjy akati 'ō jarẽn memã kum,

—Dja krākamngõnh nhō bẽnjadjwỳr Rixijanh amrê tē. Ba kam arỳm prĩne ajã ujarẽnh ma, ane. ²³Ne kam krākamngõnh krãptĩ: kubê 100 nhō bẽnjadjwỳrjamã Paur'ã karõn kum,

—Dja ga omũ gê ta ar mrã. Gê õbikwa ta 'ỳr wangij ne o djuw mex. Nãm ã Peri anen kam mã tē.

²⁴⁻²⁵Nhym arỳm 'ã akati kwỳ apêx nhym Peri akubyn bōx. Prõ nhidjibê Kruxire ne o bōx. Kubê mebê idjaer'ō. Nhym kam Paur'ỳr õ me ja jano nhym me kum o bōx. Nhym kam arkum ujarẽnhō djan arkum,

—Metĩndjwỳnh ne arỳm mrãmri Jeju'ã me banhō Bẽnjadjwỳrbê kumkati mē. Kubê ne Kritu. Djã gãm ar tu amim Jeju markumrêx nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã ajaxwe kêt jarê gar arỳm kum amexkumrêx. Djã gãm ar ajaxwe kêt kadjy amijãno dja. Dja Metĩndjwỳnh ã me kunĩmã axwe pãnh jarê. Kadjy amrê akati mōr rã'ã, ane.

Nãm prĩne ã kum 'ã ujarẽnhō ane nhym kabēn pymaje Peri arỳm madjã kretin kum,

—Aj mã. Gê idjãpēnh'ō kêt̄kam ba ajte amã arê. Ga ajte imã arê ba kuma, ane. ²⁶Nãm anen õkre kadjwỳnhbê amim,

—Dja Paur imã pi'ók kaprĩ nhōr jabej ba arỳm kum inhire gê tē, ane. Ne kam pi'ók kaprĩ jabej aben tã amiwỳr Paur 'uw ne kum kabēno krĩ.

²⁷Paur mebê ijê djàkam nhỹ nhym arỳm 'ã amex amãnhkrut apêx. Nhym arỳm Peri kato nhym Poxu Pexu arỳm pãnh memã bẽnjadjwỳr rax. Peri kator kêt̄ri ne kute mebê idjaero kĩnh kadjy tu wãnh mebê ijê djàkam Paurmã irerkumrêx nhym wãnh krĩ rã'ã.

Kute bẽnjadjwỳr Pexumã amijarēnh.

25

¹Pexu pykabê Djudêja'ỳr bōx ne kam krĩraxbê Xedjarekam bōx. Nhym kam 'ã akatin akatin akati nhym krĩraxbê Xedjare kurũm

katon Djeruxarẽ'ỳr tẽ. Tẽ:n kam 'ỳr bõx. ²Nhym kam me rũnh Pexumã Paur jarẽ. Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr raxmẽ mebẽ idjaer nhõ me rũnh 'õdjwỳmẽ ne me kum arẽ ³ne kum,

—Ê, amã me ikĩnh jabej gop amrẽ Djeruxarẽmã Pauro bõx, ane. Me kute kum arẽnh kêttri ne me abenmã kum,

—Gêdja me amrẽ pry'ã Pauro mỗ gwaj kubĩ, ane. ⁴⁻⁵Nãm me rũnh ã Pexumã Paur jarẽnh ane nhym kam memã kum,

—Kati, gẽ wãnh Xedjarekam me arek o nhỹ. Badjwỳ arỳm 'ỳr itẽm 'ỳr. Gẽ ar anhõ me rũnh'õ ar ikõt 'ỳr tẽn axwe'õ jabej kukja gẽ kum amijarẽ gẽ kam kum axwe jarẽnhkumrẽx, ane.

⁶Nhym me'ã akatibẽ 10 ne ajmã kute apêx nhym kam arỳm Xedjare'ỳr tẽ:n 'ỳr bõx. Nhym akati nhym arỳm tẽn memã axwe pãnh jarẽnh djakam memã nhỹ. Ne arỳm Paur'ỳr õ me ja jano nhym me o mỗn 'ỳr o bõx. ⁷O bõx nhym arỳm Djeruxarẽ kurũm mebẽ idjaer kwỳ 'ỳr bõx ne Paurmã ipõk ne. Ne kam Pexumã Paur jarẽnh dja. Nãm me kum axwe krãptĩ: jarẽnh dja. Djãm axwe kryre ne arẽ? Kati, Axwe rũ:nh ne arẽ. Me kute axwekõt omũnh kêt ne tu arĩk kum axwe jarẽnh dja. Nhym Pexu me kabẽn ma:n kam mrãmri Paur jaxwe'õmã kator ne mar kêtukumrẽx.

⁸Nhym Paur aminẽje Pexumã kum,

—Be, ba ne ba ije mebẽ idjaer kukràdjã 'õo ibikẽn kêt ne Metĩndjwỳnh nhõ kikretio ibikẽn kêt ne mebẽ bẽnjadjwỳr raxbẽ Xedja kurẽ kêt, ane. Xedja ne me bẽnjadjwỳr rũnh kunĩ kurãm rax.

⁹Nhym be, Pexu bit kute mebẽ idjaerjao kĩnhmã ne arỳm Paurmã kum,

—Djãm Djeruxarẽkam atẽm prãm? Dja ba kam mrãmri ajã me ja kabẽnkumrẽx jabej, ane.

¹⁰Nhym Paur kum,

—Kati. Bẽnjadjwỳr raxbẽ Xedja kabẽnkõt aje me axwe jabej me kukjêr djã ne ja. Jakam dja ga ima. Mỳj kadjy dja ga Djeruxarẽmã ijo tẽ nhym me ikukij? Ba ne ba mebẽ idjaer 'õo ibikẽn kêtukumrẽx ga arỳm ama. ¹¹Be, me ren ijaxwe'õmã kato ne ren pãnh tu ibĩ, ba ren aminẽje ikabẽn 'õ jarẽnh kêt ne. Nhym be, me 'êx ne kute imã ijaxwe jarẽnh kajgokam ne ga te aje memã ikangamã. Ba bẽnjadjwỳr raxbẽ Xedja'ỳr tẽn aminẽje kum ikabẽn jarẽ. Nãm ã Paur kum ane.

¹²Nhym kam Pexu amibu'ã me rũnhmã kabẽn nhym me Pauro aben ma. Nhym kam kum,

—Nã gãm imã, “Ba bẽnjadjwỳr raxbẽ Xedja'ỳr tẽn aminẽje kum ikabẽn jarẽ”, ane. Be, jakam dja ga mrãmri amũ Xedja'ỳr atẽmkumrẽx, ane.

Pexu kute Paur'ã Angripa kabẽn mar.

¹³Nhym 'ã akati kwỳ apêx nhym bẽnjadjwỳr raxbẽ Angripamẽ prõbẽ Berni ar krĩraxbẽ Xedjare'ỳr bõx. Ar kute Pexumã kabẽn mex jarẽnh kadjy ne ar bõx. ¹⁴Ne kam arek kam ar ba nhym ar'ã akati kwỳ apêxmã. Nhym Pexu arỳm bẽnjadjwỳr raxmã Paur'ã ajarẽn kum,

—Peri mebê ijê djàkam me'õmã iren arỳm mã tẽ. ¹⁵Ba krĩraxbê Djeruxarêkam ar ibari nhym mebê idjaer nhõ me rũnh arỳm imã Paur jarê. Me õ mebêngêtmẽ me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ imã arê ba arỳm kuma. Me imã, “Dja ga kum axwe pãnh jarênh abĩ”, ane.

¹⁶Ba memã kum, “Be, djãm Rômakam me ja kukràdjà kôt ne ba me ije me axwe jabej me kukjêr kêt kam tu me par? Kati. Ba me me axwe jabej me kukjêr kumrêx. Nhym me me kuka kôn timer axwe jarênh kumrêx ba me me kuma. Nhym kam me me imã amijã aprã ba me arỳm kuma. Me ije me axwemã ijapôxkambit ne ba me arỳm pãnh me kupa.” Nã bãm ã memã ane.

¹⁷Ne kam mebê idjaer arỳm amrê Xedjare jakam bõx. Nhym me'ã akati ba amikrà kêt ne ije memã axwe pãnh jarênh djàkam bõx ne memã nhỹ. Ba kam Paur'ỳr inhõ me ja jano nhym me o bõx. ¹⁸O bõx ba arĩk 'ã amim, “Be, mrãmri axwekumrêx”, ane. Nhym me kwỳ kàjmã ku'ên kam 'ã imã kabên kajgobit jarênh ku'ê.

¹⁹Nãm me 'ã imã, “Paur kum me ikukràdjà kurê”, ane. Ne me'õ nhidjibê Jeju jarê. Nãm me Jeju tyk jarênh nhym be, Paur ne Jeju tĩn jarê. Nãm me ã Paur'ã kabên kajgo jarênh ane. ²⁰Ba amim, “Je, djãm ije me kukràdjà mar got”? ane. Ne kam kum, “Djãm Djeruxarêkam atêm prãm? Dja ba kam ajã me ja mrãmri kabênkumrêx jabej”, ane.

²¹Nhym kam Paur imã, “Ba gop tẽn aminêje bẽnjadjwỳr raxbê Xedjamã ikabên jarê”, ane. Ba krãkamngõnhmã kum, “Dja gar o nhỹ ba kam ĩ arỳm Xedjamã ano.” Nã bãm ã memã ane. Nãm ã Pexu Angripamã ane.

²²Nhym kum,

—Badjwỳ me'õja kabên ma, ane.

Nhym kum,

—Gê akatimã ga kam arỳm kabên ma, ane.

Paur Angripa kabem ãm ne kute kum amijarênh.

²³Nhym arỳm ar'ã akati nhym Angripamẽ Berni ar õ nèkrêxo prĩne amikunhêr ne me axwemã pãnh jarênh djãmã wadjà. Krãkamngõnh nhõ bẽnjadjwỳrmẽ krĩraxkam me rũnh ja arkôt wadjà. Nhym Pexu arỳm Paur'ỳr õ me ja jano nhym me o bõx. ²⁴Nhym Pexu Angripamã kum,

—Bẽnjadjwỳr raxbê Angripamẽ me akàtãmjamẽ, djã ne ga me me'õja pumũ? Krĩraxbê Djeruxarêkam mebê idjaer kunĩmẽ krĩrax jakamdjwỳ mebê idjaer kunĩmẽ ne me imã me'õja jarênh ku'ên kam kàj bẽ imã, “On abĩ. On abĩ”, anhyro kumex.

²⁵Ba kam te ije axwe'õmã ikator nhym me kute pãnh bĩnmã te kukij nhym axwe kêtê. Nhym ta imã, “Ba gop tẽn aminêje bẽnjadjwỳr raxbê Xedjamã ikabên jarê. Ta ne kute raxo me kunĩ jakrenh”, ane. Kam dja ba 'ỳr anorkumrêx.

²⁶Dja ba anen kam te ije me banhõ bẽnjadjwỳr raxmã Paur jaxwe'ã pi'òk no'òkmã. Ba kam amã o ikato. Ga, bẽnjadjwỳr rax Angripa, akumrêx ne ba aman amã o ikato. Ga dja ga axwe'õ jabej kukjan ama ba arỳm 'ã pi'òk no'òk

ne. ²⁷Ba ren me'ô bê ijêja jano ne ren ije kôt axwe'ă pi'ôk no'ôk janor kêt ne ren Xedjamă kute ibêno ibikênh pyrăk. Năm ă Pexu Angripamă ane.

26 ¹Nhym kam Angripa arÿm Paurmă kum,
—Ajră. Aminêje akabên jarê, ane.

Nhym memă aminhikra bën arÿm aminêje kum,

²—Bênjadjwÿr rax Angripa, arÿm mebê idjaer ijă axwe krăptî janhô ba kam aminêje amă ikabên jarê. Myt ja tămkam aje ikabên mar prămkam ne ba ikînhkumrêx. ³Ga ne ga aje prîne mebê idjaer kukrădjă mar. Me kute kukrădjă jabej aben kukjêrdjwÿ aje prîne mar. Aje markam ne ba ikînhkumrêx. Dja ba amă amijă ajarê. Gop amijamăr 'iryn ikabênja kunî ma.

⁴Be, inhô pyka djwÿnhkam, krîraxbê Djeruxarêkam ne me kute ipumûnh. Iprîrûm ne mebê idjaer kunî ipumû. ⁵Me kute ipumûnhkôt ren ijă amă ajarê. Ba mebê pardjêu kukrădjă man kôt ar amijo iba. Mebê pardjêu ne me prîne kute me ikukămăkjê kukrădjă marn kôt amijo ba mex. Prîne kute kôt amijo ba mexo kute mebê idjaer kunî jakrenh. Me ja kôt ne ba amijo iba. ⁶Ne kam jakam arÿm akabem dja ga ijaxwe jabej ikukjêro nhÿ. Be, Metîndjwÿnh me ikukămăkjêmă kum, “Dja ba mrămri akubyn me tyko tîn”, ane. Kute akubyn me tyko tînja ne me tu amiwÿr kamnhîxkumrêx.

⁷Me ikukămăkjê Djako ne krabê 12 jadjuw. Krabê 12 ja ne ar aben djô'ă apÿnh tămdjwÿ ba djări kubê 12, apÿnh me krăptî: ba djări kubê 12. Apÿnh me ikukămăkjê ba ja ne me akatikammê akamătkammê mă Metîndjwÿnhmă amijarêno kumex. Ne mă kum âpênho kumex ne mă amim, “Mrămri dja Metîndjwÿnh akubyn me tyko tîn”, ane. Ne mă me akubyn tîn nhô akati bôx jabej ajkam ama.

Ba ne ba mekôt tu amim kamnhîxkumrêx ne mă me kunîmă kum, “Mrămri dja Metîndjwÿnh akubyn me tyko tîn”, ane. Nhym kôt mebê idjaer kamingrănyre imă ijaxwe jarê ga kam ijaxwe'ô jabej ikukjêro nhÿ. ⁸Be, djăm aje mekôt amim, “Metîndjwÿnh te kute akubyn me tyko tînmă”? ane. Djăm aje amim anhÿr got? Kati. Ga ne ga aje ă amim anhÿr prăm kêt. Năm ă Paur Angripamă ane.

⁹Ne kam ajte kum,

—Be, badjwÿ amrêbê ne ba mekôt amim, “Kê, Nadjarekam Jeju wă. Ba 'ă me kabênbê idjăptărkumrêx gê me ĭ maro ba”, ane. ¹⁰Ne kam kôt mrămri Djeruxarêkam ă mebê idjăptăro ane. Ne me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bênjadjwÿr ar kabênkôt me krăptîbê ijê. Jeju nhô me jabê ijê. Nhym me kute me parmă ba mekôt memă kum, “Ajră. Me abî”, ane. ¹¹Ne mă me bikprônň djă kunîkôt meo ibikêno iba. Me tokry pymaje kute Jeju japrÿn kanga jabej ne ba mă meo ibikêno iba. Meo ibikêno iba:n kam amû apÿnh krîrax bajtem djăridjwÿ me'ÿr mrăn bôx.

¹²Kamă ne ba krîraxbê Tamagu'ÿr tē. 'ÿr itēm kētri ne me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bênjadjwÿr ar me kadjy imă pi'ôk no'ôk ne. ¹³Bênjadjwÿr rax Angripa, nă bām me'ÿr pi'ôk no'ôko tē: nhym arÿm ijă kăjkwa nhipôkri myt nhÿ.

Nhym kàjkwa kurũm mýjja jadjênh prĩne ikurwý ba arým omũ. Adjênh tỳxo kute arngro jakrenh. Nhym ikõt me mõrdjwý mýjja jadjênh me kurwý.

¹⁴Bar ikunĩ pykabê irõrõk ne. Ba kam me'õ kabên ma. Nhym mebê idjaerkam ikabên djwýnhkõt imã kabên ne imã, “Xaur, Xaur, mýkam ne ga me kute amim imaro abikênh ar o aba? Nã gãm aje ba măn ijo abikênhõ aba pyràk. Ga ari aje ijo abikênhõ abakam te adjumar mex prãmje. Ga, mry kute jênh bjêrja pumũ. Me kute mýjja djwa mexo mry kamjýr nhym arým umaje prõt tỳxja pumũ. Nhym kwý amakkre kêtka tu amikamjýr djà kanãn arým tokry ne. Gadjwý dja ga ari ijo abikênhõ aban arým atokry: ne”, ane.

¹⁵Ba kum, “Bẽnjadjwýr mýj me ajõ ga ne ga imã akabên ne”? ane.

Nhym imã, “Ba ibê Jeju. Nã gãm me kute amim imarjao abikênhõ aban aje ba măn ijo abikênh pyràk. ¹⁶Be, amibêx ne kàjmã dja. Ije ajã inhõ àpênh djwýnh mênh kadj ne ba amã amijo amirĩt. Aje ajbir ipumũnh'ã dja ga memã ajarê. Dja ba ĩ mýjja kwý nhípêx ne kõt amã amijo amirĩt ga ipumũ. Jadjwý dja ga 'ã memã ajarê. ¹⁷Jakam dja ba me bajtemmã ajanon mã me bajtembê apytã nhym me kute abĩn kêt. Ne mebê idjaerdjwýbê apytã nhym me kute abĩn kêt.

¹⁸Ga, me no mjõtka kute mýjja pumũnh kêt ne arĩk ba punuja pumũ. Nhym be, me no põt ne me mýjja kunĩ pumũn kam katãt ba. Ga ajte, akamãt kô tykkam me kute mýjja pumũnh kêt ne ba punuja pumũ. Nhym me memã mýjja kurwý nhym me arým mýjja kunĩ pumũn katãt ba.

Me bajtemdjwý ne me arĩk ar ban axwe. Dja ba memã ajano ga memã ikabên jarê. Memã arê nhym me arým tu amim imarkumrêx ne arým katãt amijo ban axwe kêt ne ar ba. Xatanaj ne kute meo ba tũm. Kubê dja ga Metĩndjwýnh'ýr meo akêx nhym me arým tu amim imarkumrêx. Nhym Metĩndjwýnh arým me axwe maro aknon mekam ngryk kêt. Mekam ngryk kêt ne arým mekõt me umjuw. Ta kute amimexo meo mexja kõt me umjuw. Dja me tu amim imarkumrêx nhym Metĩndjwýnh arým me axwebê me utã. Ja kadj dja ba me bajtemmã ajano.” Nãm ã Jeju imã ane. Nãm ã Paur Angripamã ane.

Ne kam ajte kum,

¹⁹—Kam, Bẽnjadjwýr raxbê Angripa, Jeju kute kàjkwa kurũm imã amijo amirĩtkam ne ije omũnhkam djãm ijamakkre kêt ne ije mar kêt? Kati. Arým ne ba tu amim markumrêx ne katãt kabên man kõt ar amijo iba. ²⁰Kam ne ba krĩraxbê Tamagu kumrêxkam memã 'ã ajarê. Ne kam Djeruxarêmẽ pykabê Djudêja kunĩkõt memã 'ã ajarê. Ne kam apýnh me bajtem ba djãkam memã 'ã ajarê. Ne memã kum, “Dja gar amikam akapřiren wãnh ajaxwemã anhiren Metĩndjwýnh'ýr amijo akêx. Ne kabên man kõt ar amijo aba gã me ar apumũn arým amim, ‘Be, mrãmri ne ar kute Metĩndjwýnh'ýr amijo akêxkumrêx’, ane. Gê me ar apumũn ã amim ane”, ane.

²¹Amrêbê ije memã ja jarênhõ ibakam ne me arým ijo tým, mebê idjaer ne me Metĩndjwýnh nhõ kikretikam ijo tým ne ipa 'amýn bit kute ibĩnmã. ²²⁻²³Nhym Metĩndjwýnh mã: mebê ipytã ba memã idjujarênhõ itêm rã'ãn arým myt ja'ýr bõx. Nã bãm me kãtømmẽ me rũnhmã 'ã idjujarênh itêm

rã'ã ne. Mõjdjẽmẽ Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn djwỳnh ar amrẽbẽ me bakukãmãremã kum, “Dja me banhõ Bẽnjadjwỳrbẽ kumkatibẽ Kritu tokryn tyn akubyn tĩn ne. Akubyn tĩno me bamã wa. Ne kam kàj bẽ mebẽ idjaermã amijarẽ. Ne ajte me bajtemmã amijarẽ. Ne memã kum, ‘Ga, ityk ne akubyn itĩnja pumũ. Dja ga me tu amim imarkumrẽx ne arỳm ikõt atyk nhjukri akubyn atĩn’, ane. Nãm ã memã anhỹro ba. Kabẽn ja ne kute memã pry kurwỳ djà pyrãk. Kõt ne me katàt amijo ban tĩnkumrẽx.” Nãm ã Mõjdjẽ ar me bakukãmãremã ane. Me kabẽn jabit ne ba memã arẽnho iba.

Nãm ã Paur Angripamã ane. ²⁴Nãm kum ja jarẽnho dja nhym Pexu tu o kapêr tan kàj bẽ kum,

—Paur, nã gãm ajbã. Aje pi'òk nhidji jarẽn krãptĩkam ne ga ajbã, ane.

²⁵Nhym kum,

—Bẽnjadjwỳr Pexu, kati. Ibibãnh kêt. Mrãmri ne ba katàt ikabẽn jarẽnhkumrẽx ne ibẽno ibikẽn kêt. ²⁶Bẽnjadjwỳr raxbẽ Angripa kute imarkumrẽx. Kam ne ije amipudjur kêt ne tu aminẽje kum ikabẽn jarẽnhkumrẽx. Djãm me kute mỳjjao bipdjur ne o ba? Kati. ²⁷Nãm me tu irãri o ba nhym me kunĩ kute omũnh ne mar. Kam Angripadjwỳ arỳm prĩne kute mar. Ba ne ba ja ma, ane.

Nãm anen arỳm Angripa'ỳr akẽx ne kum,

—Bẽnjadjwỳr rax Angripa, djãm ga ne ga arỳm Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarẽn djwỳnh'ã amim, “Mrãmri Metĩndjwỳnh kõt me kabẽnkumrẽx”? ane. Arỳm ba ama. Mrãmri ne ga ã amim ane. Nãm ã Paur kum ane.

²⁸Nhym Angripa kum,

—Aje Kritu'ỳr ijo akẽx'ỳr, ane.

²⁹Nhym Paur kum,

—Ga ren 'ỳr amijo akẽx 'ỳr nàr ga ren ikudjwa tu amim Kritu markumrẽx ba ren kam ikĩnhkumrẽx. Me kunĩ kute jakam imaro ỳrdjwỳ ren ikudjwa tu amim markumrẽx ba ren mekam ikĩnhkumrẽx. Jao ne ba Metĩndjwỳnhmã a'uw. Nhym ren me kute ikudjwa adjuwprekambit ne ba ren ikĩnh kêt.

³⁰Nãm Paur ã Angripamã ane. Nhym kam bẽnjadjwỳr rax Angripamẽ bẽnjadjwỳr Pexumẽ Bernimẽ ar ja nhikô'ã me ỳrjamẽ arỳm kàjmã dja.

³¹Kàjmã djan kubẽ akẽx ne mõi kàxã o aben maro djan abenmã kum,

—Ne ren axwe gwaj ren kubĩ nàr kubẽ ijẽ. Nhym be, kati. Axwe kêtumrẽx, ane.

³²Nhym kam Angripa Pexumã kum,

—Ren kute amã arẽn kêt ne ren kute amã, “Ba gop bẽnjadjwỳr raxbẽ Xedjamã aminẽje ikabẽn jarẽ”, anhỹr kêt, gwaj ren arỳm kum banhire nhym ren ta mekõt ar ba, ane.

Me kute krĩraxbẽ Rõmamã Pauro mõi.

27

¹Nhym kam bẽnjadjwỳr ar memã kum,

—Me on ngõkõt pykabẽ Itarij'ỳr mebẽ ijẽjao mõi, ane. Ne kam arỳm krãkamngõnho ba djwỳnh nhidjibẽ Jurmã Paur ar arẽ. Paurmẽ mebẽ

ijê kwỳmẽ ne meo ba djwỳnhmã arẽ. Kum arẽ nhym arỳm kute pykabê Itarij'ỳr meo mormã. Jurbê ne bẽnjadjwỳr raxbê Xedja nhõ krākamngõnh krãptĩ: kubê 100 nhõ bẽnjadjwỳr 'õ. Ba ibê Ruka ne ba ajte mekõt tẽ.

²Ba me kam pykabê Itarij'ỳr imormãn kam krĩraxbê Amitukam me ja nhõ kàraxmã wadjàn arỳm inox ne. Pykabê Adjij'ãnh ne me kute kàraxo mormã. Me'õ nhidjibê Arxaku ne me ikõt tẽ. Pykabê Matenikam krĩraxbê Texarõnikakam ne abatàn dhà.

³Ba me kàraxkam mō: nhym me ijã akati. Ba me kam krĩraxbê Xidõ'a kàrax nhõ. Nhym Jur kum Paur kaprĩn kum,

—Ajrã. Anhõbikwa'ỳr wabi gẽ ar ajo djuw mex, ane. Nhym ar'ỳr wabin ar ikõ'a nhỹ:n kam ajte akubyn kàraxmã wadjà. ⁴Ba me kam inox ne. Ne apẽxtibê Xipre tekre'ãnh mō, kôk me ikutã àbêrkam. ⁵Ne kam pykabê Xirxij'ãnh mō:n kam amipãnh kumẽ. Ne pykabê Papirij'ãnh mō:n kam amipãnh kumẽ. Ne kam arỳm pykabê Rixijkam krĩraxbê Mire'ỳr bõx ne kam kàrax nhõ.

⁶Nhym kam krākamngõnh kubê 100 nhõ bẽnjadjwỳr arỳm kàrax 'odjwỳmã kato. Nãm krĩraxbê Arexākam me ja nhõ kàraxmã kato. Kà wākam ne me kute pykabê Itarij'ỳr mormã. Nhym kam me ijo tẽ ba me kà wãmã wadjà. ⁷Ne kam inox ne mō. Ne iprĩ'a mō: nhym arỳm me ijã akati kwỳ apêx. Ba me kam krĩraxbê Nidju tẽpo mō. Nhym kôk djàbêr tỳ:x me ibê aptã ba me kam aparmã apẽxtibê Kreta'ỳr mō. Mō:n kam Kretakam krãnh krã'yrbê Xamona'ãnh mō. ⁸Ne kam iprĩ'a mō:n kam arỳm amipãnh Xamona mẽ. Ne kam kàrax nhikwã djà nhidjibê Kà jarij djà mexte'ỳr bõx ne 'ã kàrax nhõ. Krĩraxbê Raxêr kuri ne nō.

⁹Nhym kam me ijã akati krãptĩ apêx. Nhym Paur amim,

—E kum, arỳm ne ba me amikrà nhym arỳm na 'itỳx 'ỳr. Na 'itỳx'ã mytyrwỳ bõx 'ỳr. Be, arỳm me kute amijajbur'a akati apêx. Me ibê idjaer kute Metĩndjwỳnhmã amijajbur djà nhõ akatija apêxkam na 'itỳx kumex. Arỳm na 'itỳx kumexkam ne ba me imã imør pyma:, ngõ raxbê pyka kêtksam me imørja pyma:, ane. Ne kam memã kum,

¹⁰—Ikabên dja gar ama. Dja gwaj ngõ raxbê pyka kêtksam mō nhym na arỳm gwaj bajo ajkẽ. Ne arỳm kākam me jẽnhmẽ kàraxo bikẽnh mex ne. Ja ne ba gwaj bakukãm kuma. Nãm ã Paur memã ane. ¹¹Nhym krākamngõnh nhõ bẽnjadjwỳrja Paur kôt kabên djir kêt. Nãm kào akẽx djwỳnhmẽ õ kàrax djwỳnh kôt kabên dji. ¹²Ne kam me kute na 'itỳx apêx jamãrbê kàrax nhikwã djà punure. Nhym me bẽn 'ãtom ne abenmã kum,

—Gwaj on banox ne amũ krĩraxbê Penixij'ỳr babõxmã. Ne kam kam na 'itỳx apêx kam ama, ane. Be, apẽxtibê Kreta tãmkam ne krĩraxbê Penixij. Penixijkam kà nhikwã djākam dja aparmã kôk 'itỳx wabê nàr kàjmã wabê nhym bu'ã akàx kôkbê aptã nhym kàrax nør mex ne.

Kôk tỳ:x kute tu kàrax rẽnho mør.

¹³Nãm me bẽn 'ãtom nhym kôkdjwỳ arỳm aparmã kàjbê wabê. Nhym me arỳm abenmã kum,

—Aje. Jakam arỳm 'ỳr me banox kadjy mexkumrẽx, ane. Ne kam arỳm djudjêdjêti'ã kẽn 'ãprejao wabin kàraxkam kudji. Ba me kam mỗ. Apêxtibê Kreta 'ãnh mỗ. ¹⁴Nhym kàjbê 'ãtũm nhym kôk arỳm àbêr tỳx ne. Kôk djàbêr tỳx jamã ne me kum Juraku jarẽ. ¹⁵Nhym arỳm kôk djàbêr tỳ:x ne tu kàrax rẽnho mỗ. Rẽnho mỗ: ba me kam arỳm tu kum inhire nhym kôk arek o mỗ.

¹⁶⁻¹⁷Nhym kam kà arỳm kôk djàbêr kôt apêxti nhidjibê Kraodja tekre'ãnh mỗ. Amrêbê ne ba me kàrax katê'ã kà ngrire nhôn o mỗ. Ne kam arỳm jakam idjâpênh rax ne kà ngrireo wabin kàraxkam kudji. Nhym kam me djudjêdjêtio ibũmkôt kàrax'ã kajngàro tẽ. Ngô tỳ:x kute kàrax ka'êk kêt kadjy ne me 'ã kajngàr. Kôknhòkà raxkam ne ba me mỗ. Kôknhòkà raxkam ne me par kwỳ pumjuw nhym ku'ê tũm. Nhym me apỳnh pĩo kràbê o kapan ajte kraxbê o kapa. Ne pĩ'ã apỳnh kubêkàti janhô. Kôk kute o mỗr tỳx kadjy ne me 'ã anhô. Ba me mỗ: nhym kôk me ijo mỗr tỳ:x ne. Nhym kute arerek'ô'ã kàrax mẽn karõ ne me arỳm par'ã wabin kubêkàtimẽ kukràdja kunĩ bôn arỳm o ruwn kudjin kam nhỹ. Nhym kôk arek kàraxo mỗ. Nhym arỳm kà kajgon prĩ'ã mỗ. Arerek wã nhidjibê ne Xixi.

¹⁸Nhym kôk djàbêr tỳ:x ne me ijo àbêr tỳ:x. Nhym kàrax amijadjwỳr tỳxo mỗrri: nhym 'ã akati. Nhym me kàrax kajkritmã arỳm ngônhmã kàkam me jênh kwỳ rẽ. ¹⁹Nhym kam arỳm me inox'ã akatibê 3 apêx ba me arỳm ngônhmã kàraxkam apỳnh kukràdja kwỳ rẽ. ²⁰Ne kam mỗ: nhym arngromẽ kanhêti amirĩt kêt'ã arỳm akati krãptĩ apêx. Nhym kôk 'itỳ:x me ijo mỗr tỳx rã'ã ne. Ba me te: amipytâr djà'ô jabej ar irĩt ne arỳm idjumar punure ne.

²¹Ne môn arỳm inhô kwỳ krên kêt 'ãtũm ne. Nhym kam Paur kàkam me àpênh'ỳr tẽn arỳm me ipôkri djan memã kum,

—Ê, ba ar amã arê gar ama. Nã gãm ren ar amũja'ã ikôt akabên dji gwaj ren apêxtibê Kreta'ãnh arek wajê. Ne ren kam badjumar mex nhym ren mỳjja'ô biknor kêt. ²²Jakam dja gar akubyn adjumar mex ne atỳx. Dja te kàrax wadjà nhym ngô kute gwaj bajôn timer bĩn prãm kêtumrẽx.

²³Be, akamàtkam Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh'ô iwỳr bôx ne ikuri dja. Metĩndjwỳnh ta ne mã ijo ba, ba kum idjâpênh ar iba.

²⁴Kadjy mrãnh djwỳnhja ne imã, “Paur, on atĩn prãm kêt. Dja ga bẽnjadwỳr raxbê Xedja kabem adjãmumrẽx. Nhym aro'ã me mỗrwã ne Metĩndjwỳnh arỳm akôt me kunĩ dja. Akôt dja me tyk kêtumrẽx”, ane.

²⁵Be, ã kute imã anhỹrkam dja gar adjumar mex. Mrãmri dja amikabên kôt ngôbê gwaj bapytarkumrẽx. Metĩndjwỳnh kute gwaj bapytãrja ne ba tu amim kamnhĩxumrẽx. ²⁶Nhym kam mrãmri kôk 'itỳx dja apêxti'ô'ã gwaj bamẽnhkumrẽx. Kàraxmẽ ro'ã gwaj bamẽnhkumrẽx, ane.

Kàrax bika'êk'ã ujarẽn.

²⁷Nhym kam arỳm me inox'ã akatibê 14 apêx nhym akamàtkam ngô raxbê pyka kêt nhidjibê Angrikukam kôk 'itỳx ari: kàraxo ba. Nhym akamàt kô ipôkri kàkam me àpênh abenmã kum,

—Ë, kute akàx'ỳr kà arỳm mōr pyrāk, ane. ²⁸Ne kam koror jabej ngô'ă kadjât'ă tu jakre nhym 'ă djudjêdjêbê 30 metu apêx. Nhym me kam amak ngriren ajte 'ă kadjât jakre. Nhym arỳm kàjbê krăn 'ă 27 metu apêx.

²⁹Nhym kàrax kên'ă bika'êk karõ me arỳm ngônhmă djudjêdjêti mē. Djudjêdjêti'ă kên 'ăpreja mēn ajte ja mēn ajte ja mēn ajte ja mē. Nhym kên arỳm akubyn kàrax pynê. Nhym me'ă akatio wajêt ne arỳm axwe umar. ³⁰Nhym kam kàraxkam me àpênh bit kute mebê amipdjur ne amijă maje kàrax kurũm katormă. Năm me 'êx ne memă kum,

—Ba me kà ngrirekam djudjêdjêti'ă kên 'ăpreja'ô nhỳr ne o ikaton kà krwỳt'ănh kumê gê akubyn kà krwỳt pynê, ane. Ne kam djudjêdjêti'ă kà ngrireo ruwn bit ngônhmă mēnhmă. ³¹Nhym Paur arỳm me krākamngônhmê mebê 100 nhô bēnjadjwỳr'ỳr tēn memă kum,

—Dja me wă mōn arỳm utăr djà kêt ne me gadjwỳ apytăr djà kêt, ane. ³²Nhym me krākamngôn arỳm 'ỳr mōn 'ă djudjêdjêti kunĩ jakà. Nhym arỳm kà ngrire mebê ngônhmă nox ne akuno.

³³Nhym arỳm akati tē nhym Paur arỳm memă arēn memă kum,

—Nă găm ar kôk apêxkam amakbê amijajbu nhym arỳm ar ajă pi'ôk kamrêk amănhkrut apêx. ³⁴Ar atỳx kadjy gop on ar anhô kwỳ krê. Ngô kute ar apar prām kêtumrêx.

³⁵Năm ă memă anen arỳm djwỳ'ô by. Ne me kunĩ nhipôkri Metĩndjwỳnhmă amikĩnh jarēn kokij ne arỳm krēnmo krax ne. ³⁶Nhym kam me kunĩ akubyn kĩnh ne adjwỳnhdjwỳ ô kwỳ krēno kumex. ³⁷Kàraxkam me ikunĩ ne me ikrăptĩ. Me kute me ijă akrebê 276. ³⁸Nhym me ô kwỳ krēn arỳm ajne. Ne kam kàrax kajkritmă ngônhmă jēnh rē. Atemă bəygogo 'yo jēnh rē.

³⁹Nhym arỳm akati. Nhym me arỳm pyka pumũ. Nhym me'ô kute amrêbê pyka pumũnh kêtumrêx. Nhym wănh pyka kute aktă ngô nhijêkam ngô binhikrēnhja. Nhym me arỳm amybỳm kàrax kadjy omũ. Ne kam abenmă kum,

—E kum, gwaj 'ỳr kam măn kàraxo wadjă gê umar mex, ane.

⁴⁰Ne kam arỳm kên kunĩ'ă djudjêdjêti 'ăpre bôn tu kum ire. Ne kà katē pynēnh djà'ă djudjêdjê 'ăpre bô. Ne kam kà krwỳt'ănh par'ă kubêkatio wabin 'ă kunhō, kôk kute kàraxo mōr tỳx kadjy. Ne arỳm akàx'ỳr kàrax krăo akēx ne. ⁴¹Nhym kam kàrax arỳm ngô kute aben mok djà'ỳr bôx. Kam ne kororre. Ne mōn 'ă nōn arỳm 'ă nōr tỳx mex ne. Nhym ngô djàkà 'itỳ:x arỳm kàrax katē titik ne ka'êko mō.

⁴²Nhym krākamngôn ar abenmă kum,

—Mebê ijê tũm nox ne akàxmă rēr ne atỳxă àbir ne mă prôt kētri gwaj me kupa, ane. ⁴³Nhym krākamngôn nhô bēnjadjwỳr Paur'ă maje akubyn me unēn memă kum,

—Kwārĩk wănh. Gê me rērja kumrêx tu nox ne rēn akàx'ă wabi. ⁴⁴Gê me rēr kêt pĩponh jamỳ năr ngô kute kà ka'êk jamỳn 'ă mekôt rē, ane. Ba me kam ikunĩ arỳm inox ne. Ne kam ikunĩ arỳm akàx'ă wabi.

Apêxtibê Matākam ar ba.

28 ¹Ba me arỳm wabi nhym me bajtem apêxtikam ar baja me imã, —Apêxti ja nhidjibê ne Matã, ane. Ba me kam kuma. ²Nhym kam namẽ krykam apêxtikam me bajtemja kum me ikaprikumrêx. Ne kam arỳm me imã kuton me imã kabên mextire.

³Nhym Paur arỳm pĩ ngrà kwỳ karwàn kuwykam adjuw. Nhym kangã djàkrê kuwy pymaje pĩ ngrà kurùm katon arỳm Paur nhikra nhãn 'ã wajêt. ⁴Nhym me arỳm ikra'ã kangã jêtkôt omũn abenmã kum,

—Be, tãmwãbê ne me par djwỳnh'õ. Jakam dja ty. Ngõ ne kute bĩn kêt nhym be, kangã dja kubĩ. Axwe pãnh dja ty, ane. ⁵Nhym kangã ikra'ã wajêt nhym tu kum ikra wabê nhym arỳm kuwykam tỳm. Nhym kam tokry kêt ne. ⁶Nhym me te Paur nhigot jabej. Nàr, me aêrbê tyk ne tỳm karõ te 'ã ajkam ama. Te kam ama:n omũnho kumex. Omũnh 'âtũm nhym ajmã kute kêtukumrêx. Nhym kam me atemã kabên djin abenmã kum,

—Be, kubê ne metîndjwỳnh'õ, ane.

⁷Apêxti tãmkam bẽnjadjwỳr nhidjibê Pubriju. Õ pyka kuri ne ba me dja. Pubriju me imã,

(Metîndjwỳnh Karõ 28.1-6)

—Inhō kikrekam dja gar nhỹ, ane. Bar kam 'ỳr mōn kam nhỹ nhym arỳm me ijo djuw mex mexkumrẽx. Ba me kam kam inhỹr'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx.

⁸Nhym kam Pubriju bãm kute ir djwỳnhja kà kangron iku:w. Nhym Paur arỳm 'ỳr wadjàn Metĩndjwỳnhmã o a'uw ne krã'ã ikra djin arỳm o mex ne.

⁹Nãm Paur ã o ane nhym kam apêxtikam me punu kunĩ 'ỳr bōx nhym arỳm me o mex ne. ¹⁰Nhym kam me me imã mỳjja kumex ngã. Ba me kam arỳm inoxmã. Nhym me arỳm apỳnh me imã mỳjja kĩnh djàri kàraxkam kumex ne.

Krĩraxbê Rōma'ỳr mōrn bōx.

¹¹Me inox kêtri ne apêxtikam me ijã mytyrwỳbê amãnhkrut ne ikjêkêt apêx. Ba me arỳm inox ne. Krĩraxbê Arexākam me ò kàraxkam inox ne. Nãm me amrêbê amex jamãrbê apêxti'ãnh kàraxja nhô. Kàrax krwỳt'ã ne me karō amãnhkrut wajêt. Ja nhidjibê ne Kaxu. Nhym ja nhidjibê Pôr.

¹²Ba me inox ne mō:n kam krĩraxbê Xiraku'ãnh kàrax nhô. Nhym me ijã akati amãnhkrut ne ikjêkêt apêx.

¹³Ne kam ajte inox ne pyka 'ãnh mō:n kam krĩraxbê Reguju'ỳr bōx. Ne kam me aà'ã mō: nhym me ijã akati. Nhym kam kàjmã kôk wabê ba me ajte akatikam krĩraxbê Potoroj'ỳr bōx ne 'ãnh kà nhô.

¹⁴Bar kam wabin Jeju kukwakam me kute abeno kamy kwỳ jabej ne memã ikato. Nhym me ar imã,

—Dja gar inhũrkwākam nhỹ, ane. Bar kam nhỹ. Nhym ar ijã akatibê 7 apêx. Bar kam itekôt krĩraxbê Rōma'ỳr mō.

¹⁵Nhym kam me amũ krĩraxbê Rōmakam Jeju kukwakam me kute abeno kamymã ar ijarê. Nhym me arỳm ar ikutã mō, kute ar ikajpar kadjy. Ne kam Apiju'ãnh djwỳ jamỳnh djãmê me ôt djàbê 3mê kam bōx. Bar kam me'ỳr bōx. Nhym kam Paur me omũn arỳm Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarên akubyn tỳx ne.

¹⁶Ba me kam mō:n arỳm krĩraxbê Rōma'ỳr bōx. Nhym kam krākamngônkh krãptĩ: kubê 100 nhô bẽnjadjwỳrja mebê ijê tũmo bōx. Me nêje ku'ê djwỳnh nhô bẽnjadjwỳrmã mebê ijê tũm kunĩo bōx. Nhym arỳm mebê ijê djākam mebê ijê. Nhym be, me Paurmã kum,

—Ga dja ga anhō kikrekam nhỹ. Krākamngônkh pydjibit dja anêje nhỹ, ane. Nhym kam me'ô nhũrkwã purokam nhỹ.

Kute Rōmakam mebê idjaermã amijarênh.

¹⁷Nhym kam arỳm Paur'ã akatin akatin akati nhym arỳm amiwỳr mebê idjaer rũnh 'uw nhym me 'ỳr bōx ne arỳm 'ã akuprô. Nhym kam memã kum,

—Akmere ar, djãm me babê idjaerkam ne ijaxwe'ô? Nàr djã ne ba me bakukãmākjê kukràdjà'ôo ajkê? Arkati. Ijaxwe kêt nhym Djeruxarêkam me arỳm ibê ijên krĩraxbê Rōmakam me jamã ikanga. ¹⁸Nhym me prĩne ijaxwe jabej ikukij ne ima. Nhym bẽnjadjwỳr ar ijã abenmã kum, “Ren bĩn kadjy axwekumrẽx gwaj ren arỳm kubĩ. Nhym be, kati. Axwe kêtukumrẽx”, ane. Ne bit kute imã ikra karo ba itẽmmã.

19-20 Nhym mebê idjaer mã kabêno bēnjadjwýr ar apa. Ba kam aminêje arkum, “Ba gop bēnjadjwýr raxbê Xedjamã aminêje ikabēn jarê”, ane. Nhym ar arým amrê 'yr ijano ba tēn bôx. Dja ba aminêje Xedjamã ikabēn jarê. Djām ije kum inhô me wýnhbê idjaer jaxwe'ô jarēnhmã? Arkati. Imã inhô me wýnh jabêkam ne ba amiwýr ar ajuw. Ije ar apumũnh ne ar amã ikabēnmã ne ba amiwýr ar ajuw. Ê, ba ar amã arê gar ama. Dja Metîndjwýnh akubyn me tyko tîn. Mebê idjaer ne me tu amiwýr me akubyn tîn kamnhîxkumrêx. Badjwý ne ba tu amiwýr kamnhîxkumrêx. Ije amiwýr kamnhîxkam ne me arým kàxiràx jao idjuwpre. Nãm ã Paur memã ane.

21 Nhym kam me kum,

—Pykabê Djudêjakam ne me nĩnh ar imã ajã pi'ôk no'ôk kêt. Nhym mebê idjaer'ô nĩnh bôx ne kute ajã mýjja'ô jarēnh kêt. 22 Be, pyka kunikôt me kute me kukràdjaja japrýo ba. Jabit ne bar kuma. Nhym be, ar ba ne bar ije 'ã adjujarēnh mar prãm, ane.

23 Ne kam kute mar kadjy kum akati'ô jarê. Nhym kam me kute kum akati jarēnh bôx nhym me krãptĩ Paur nhûrkwãmã wadjã. Nhym kam kryràmmemã ujarēnhmo krax ne akamàtkam o ino re. Metîndjwýnh kute amim me utàr ne ar meo ba'ã memã ajarê. Nãm memã Môjdjê kukràdjã jarēn Metîndjwýnh kukwakam kabēn jarēnh djwýnh kunĩ kabēn jarê. Ne me kabēn kôt memã kum,

—Ga, pi'ôk kôt Jejubê me banhô Bēnjadjwýrbê kumkatija pumũ. Kubê Krituja pumũ. Dja gar tu amim Jeju markumrêx. Nãm ã memã anhýro nhý.

24 Nhym me kwý tu amim kabēn markumrêx. Nhym me kwý amim kabēn mar kêt. 25 Ne arým kabêno aben japanho kumex ne arým ajmã. Nhym me bimànñ kêttri Paur memã kum,

—Idjaij ne amrêbê: Metîndjwýnh Karô kukwakam me akwý'ã kabēn jarê. Mrãmri ne arēnhkumrêx. Nãm me bakukãmãremã kum,

26 “Me'ýr tēn memã ikabēn jarēn memã kum,

‘Dja ga me maro aku'ê kajgon mar kêt ne, kukràdjã'ã mýjja kute amijakreja mar kêt ne. Ne omũnh kajgon amim omũnhkumrêx kêt.’ Mýkam?

27 Bir, arým ne ga me adjumar djàkam ajamakkre kêt ne ajamakkre jadu ne tu ano ngôr. Nã gãm me arík ã ibê amijo abao ane. Mýkam?

Bir, aje anoo omũnh kêt mã ne aje ajamako mar kêt mã ne aje ikukràdjã'ã mýjja kute amijakreja adjumar djàkam mar kêt mã ne aje iwýr amijo akêx ba ije me ajo mex kêt mã. Nã gãm me ibê ã ajamakkre kêt mã ano kêt ane.”

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij ane. Nhym me bakukãmãre aben djô'ã arēnhomô:. Arēnhomôr tãmtã arým me awýr o bôx. Tũ:mrãm ga me akamingrãnyre ã ikabēn mar kajgoo ane.

28 Me aje ikabēn mar kajgokam dja Metîndjwýnh arým me bajtemmã ijano. Dja ba memã Metîndjwýnh kute me utàr'ã ajarê nhym me arým tu amim markumrêx nhym kam arým me axwebê me utà. Nãm ã memã ane.

²⁹Paur mebê idjaermã arẽnh pa nhym me arỳm mã kubê mỗ. Ne aktã kabẽno aben japanho mỗ.

³⁰Nhym kam Paur ta aminhũrkwãkam arek krĩ nhym 'ã amex ne ajte 'ã amex. Paur ta õ pi'ôk kaprĩõ õ kikre djwỳnhmã ũrkwãõ pãnh. Nãm ũrkwãkam nhỹ nhym me mã 'ỳr ban bõx nhym mã kam me kunĩõ djuw mex. ³¹Ne kàj bê Metĩndjwỳnh kute amim me utàr ne ar meo baja'ã memã ujarẽnhõ krĩ. Ne mã memã Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu'ã kukràdjà jarẽnhõ krĩ. Nãm kum me uma kêt ne ã memã arẽnhõ ane. Nhym me'õ kubê àptàr kêtumrẽx. Tãm ne ja.

Paur kute Rômakam me jamã / pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne krĩraxbê Rômakam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm krĩraxbê Rôma'ÿr tẽm kutã memã pi'ôk no'ôk ne. Nãm 'ÿr tẽm kêt rã'ã, kute Rôma pumũnh kêt rã'ã ne kam 'ÿr tẽmmã krà ne kam amikukãm memã pi'ôk no'ôk jano. Me kute Jeju mar kute omũnh ne kam ôkre kadjwỹnhbê kute amim,

—Nã mrãmri ne Metĩndjwỹnh kute Paur janor. Nãm prĩne kute Metĩndjwỹnh kukrãdjã marja pumũ, anhỹr kadjy. Kam ne Paur memã Metĩndjwỹnh kukrãdjã'ã ajarẽn memã kum,

—Me kunĩ ne me axwe, ane. Mebê idjaer nãr, pyka kunĩkôt me kunĩ axwekam mexo kute Metĩndjwỹnh tẽp kêtukumrẽx. Nhym be Metĩndjwỹnh ukaprĩkôt arỹm me bamã me bapytãr djwỹnh jano. Me bamã kurê rã'ãkam, bamã bajaxwe kĩnh rã'ãkam me bawỹr me utãr djwỹnh jano. Nhym kam me kunĩ, mebê idjaer, nãr kon pyka kunĩkôt me kunĩ dja me tu amim Jeju markumrẽx nhym Metĩndjwỹnh arỹm meo kra ne meo tỹx, axwebê meo tỹx nhym me arỹm katãt ar amijo ba. Nhym Metĩndjwỹnh dja kum me abê rã'ã rã'ã rã'ã. Ne kam ajte amũ akati 'ô kam dja ajte mebê idjaero tỹx nhym me arỹm 'ÿr amijo akẽx. Nãm ã Paur memã ane. Tãm ne ja.

1 ¹Ba ibê Paur. Ibê Jeju Kritu nhô àpẽnh. Ta ne amiwỹr ijuw ne arỹm mebê amim ipytãn ar ijo ba. Ijo ban arỹm ijano ba arỹm Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽho iba. ²Amrêbê: ne kukwakam memã kabẽn jarẽnh djwỹnh ar me bakukãmãremã ujarẽnh ny jarẽn mã memã kum,

“Dja Metĩndjwỹnh ã memã ujarẽnh ny jarẽ.”

Nãm me ã Metĩndjwỹnh nhô pi'ôkkam memã ane. ³Kra'ã ne ujarẽnh nyja. Krabê Jeju Kritu'ã ne ujarẽnh nyja. Me banhô Bẽnjadjwỹrbê kumkati'ã ne ujarẽnh nyja. Nãm Kra amijo ã ne nã kurũm kato. Nã kurũm katon arỹm kôt kubê me bakukãmãre Dawi tãmdjwỹ. ⁴Ne kam tyn akubyn tĩn nhym kam Metĩndjwỹnh Karô arỹm memã tỹx jadjã nhym me arỹm tỹx. Tỹx ne arỹm memã Jeju'ã ujarẽnh ar ba. Ne memã kum,

—Mrãmri, Jejubê Metĩndjwỹnh Krakumrẽx. Ga, tyk ne akubyn tĩnja pumũ, anhỹro ba. ⁵Ta ne tu kum ikaprĩn ijano ba arỹm memã 'ã idjujarẽnh ar iba. Gẽdja apỹnh me ba djã kunĩkôt me idjujarẽnh man arỹm tu amim Jeju markumrẽx ne arỹm katãt kabẽn man kôt ar amijo ba. Ja kadjy ne ijano ba Jeju'ã idjujarẽnh ar iba. ⁶Ga, ar gadjwỹ Jeju Kritu kute amiwỹr ar ajwỹr ne ar ajo baja pumũ.

7Krĩraxbê Rômakam Metĩndjwýnh kum ar ajabê. Kute ar ajo aminhõ kadjy arým amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba. Ar akunĩmã ne ba pi'òk no'òkjakam ikabên jarê.

Gê Metĩndjwýnh tu kum ar akaprĩ. Kubê ne me Babãm. Ne kam Bẽnjadjwýr djwýnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩ^a ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

Paur kute Rômakam me omũnh prãm'ã amijarênh ne ja.

8Ba mã ijo ba djwýnh, Metĩndjwýnh kumrêxmã ar ajarên mã kum ar akunĩkam amikĩnh jarê. Apýnh me ba djà kunĩkôt ne me ar ajã abenmã kum, —Onĩj, Krĩraxbê Rômakam me arým tu amim Jeju markumrêx, anhýro ba. Ba kam ar akam ikĩnhkumrêx.

9-10Ne Metĩndjwýnhmã ar ajarênh rã'ã ne. Kum idjà'wýr kunĩkôt ne ba mã kum ar ajarê. Ba ar awýr itêm kadjy mã kum amijo a'uw ne kum, —Djũnwã, ba jakam krĩraxbê Rômakam ar'ýr tẽn ar'ýr bõx, idjumar mex ne ar'ýr bõx. Ga mrãmri aje ar'ýr ibõx'ã amim karõ jabej ba jakam ar'ýr ibõxkumrêx. Nã bãm ã kum amijo idjà'wýro ane. Mrãmri ne ba ar awýr ikrã ne. Djã nã bãm ar amã ijêx? Metĩndjwýnh ta ne kute ar amã ijêx kêt kôt kute imar. Djãm kum idjãpênh kêt got? Mrãmri Kra'ã ujarênh ny ne ba kãj bê memã arênh ibakumrêx. Kam ne ba mrãmri ar amã arênhkumrêx.

11Mýkam ne ba ã kum idjà'wýro ane? Bir, ije ar apumũnh prã:mkam. Dja ba ar akam bõx ne Metĩndjwýnh kadjy arým ar amã adjãpênh djà'õ'ã karõ. Metĩndjwýnh Karõ kukwakam ar amã 'ã karõ gar arým maro aban arým Jejukôt ar amijo aba. Kôt ar amijo aban arým 'ã angrã tỳx ne 'ã adjukanga kêt kumrêx. 12Gwaj kam baje tu amim Jeju markumrêx'ã aben pumũn arým aben man kam tu amim Jeju mar tỳ:xkumrêx ne bakĩnhkumrêx.

13Bir, ar awýr itêmmã ne ba mã amim 'ã karõ krãptĩ nhym apýnh mýjja mã ibê aptã. Ar aje imar kêt karõ ne ba ar amã ja jarê. Imã ar awýr ibõx prãm. Ga, me kute bãygogo djêo baja pumũ. Arým me kute ê parkam kĩnhkumrêx. Badjwý dja ba ar akam bõx ne Jeju'ýr me kwýo akêx nhym me arým tu amim markumrêx. Tu amim markumrêx ba kam arým ikĩnhkumrêx. Ije me akam Jeju'ýr meo akêx prãm kute mrãmri ne ba ije pyka 'òkamdjwý arým 'ýr meo akêxja pyrãk. Kute arým ije amũ me bajtem 'òdjwýkam 'ýr meo akêx pyrãk. Me ibê idjaer ne ba me mebê idjaer kêt me bajtemo iba. Ba ne ba ije Metĩndjwýnh'ýr me bajtemo akêx prãm kumrêx.

14Jeju imã me kunĩ'ã karõkôt ne ba ije me kunĩmã 'ã ujarênh ny jarênh prãm. Me krõr tũmbê kregujamê me krõr nyjamã ije arênh prãm. Ne me krã mexmê me krã mex kêt mã ije arênh prãm. Ije Jeju'ýr meo akêx kadjy

^a 1.7 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakaprĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te bajaxwe kêt mã. Nhym be, ta ne tu kum gwaj bakaprĩ.

ne ba ije memã arênh prãm. ¹⁵Kam krĩraxbê Rômakam me gadjwýmã ije Kritu'ã ujarênh ny jarênh prãm:kam ne ba dja.

¹⁶Bir, djãm ije Kritu'ã ujarênh ny jarênhbê ipijãm? Kati. Ba arênhkumrêx nhym me arým kwÿ ĩ pÿnhkôt tu amim markumrêx nhym kam Metĩndjwÿnh arým me utã. Tÿxkôt me utã. Mebê idjaer kumrêx ne me utã. Ne kam me bajtembê kregujadjwÿ me utã. Kam ne ba ije arênhbê ipijãm kêtumrêx. ¹⁷Ujarênh nykam ne Metĩndjwÿnh kute memã axwe kêt jarênhjao amirĩt gwaj arým kam kuma. Dja me tu amim markumrêx nhym arým memã axwe kêt jarê nhym me arým kum mex. Dja me tu amim markumrêx ne amim marbê ar ba rã'ã: ne. Me bakukãmãre kabên kôt ne ba ar amã arê. Amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Metĩndjwÿnh kute memã axwe kêt jarênh nhym me arým kum mexja dja me tu amikajmã'ã markumrêx ne arým tĩn ne ar ba”, ane. Amrêbê: ne me bakukãmãre memã ja jarê nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Kam mrãmri dja me tu amim Kritu markumrêx nhym Metĩndjwÿnh arým memã axwe kêt jarênhkumrêx nhym me arým kum mexkumrêx ne. Nãm ã meo ane ba kam krĩraxbê Rômakam ar aje amim Jeju marjamã arê.

Paur kute memã Metĩndjwÿnh mekam ngryk jarênh ne ja.

¹⁸Nhym be, atemã mÿjja ne Metĩndjwÿnh kute me axwemã o amirĩt. Amingryk ne memã o amirĩt. Me kute Metĩndjwÿnh mar prãm kêt ne axweja kunĩkam ne ngryk ne. Me axwekam kute amim,

—Kati. Ije kabên katãtwã mar prãm kêt, anhÿro bajamã ne mekam ngryko amirĩt ne. ¹⁹⁻²⁰Godja me kwÿ amim,

—Mÿkam ne Metĩndjwÿnh ikam ngryk ne? Djãm arým imã amijo amirĩt ba kuma? Kati. Ta kute imã amijo amirĩt kêtumkam ne tu ikam ngryk ne, ane. Djãm mrãmri ne me kwÿ kabênja? Kati. Nãm me 'êx. Arým ne me Metĩndjwÿnh man mar kajgo. Me te kute noo omũnh kêt nhym Metĩndjwÿnh arým prĩne memã amijã mÿjja kwÿo amirĩt ne nhym me arým kuma. Tÿ:xi ne tÿx rã'ã: rã'ã ne. Kubê me kunĩmê mÿjja kunĩ tĩn djwÿnhkumrêx. Ja ne o amirĩt nhym me arým kuma. Adjãkamã ne mÿjja kunĩ: nhipêx nhym me arým omũ. Jakamdjwÿ mÿjja rã'ã nhym me arým omũ. Mÿjja rũnh, mÿjja pyma, mÿjja tĩn nhym me arým prĩne omũn arým apôkmã amim,

—Be, Metĩndjwÿnh tÿ:xi ne tÿx rã'ã: rã'ã ne. Kubê ne mÿjja kunĩ, me kunĩ tĩn djwÿnhkumrêx. Nãm me ã amim anen arým Metĩndjwÿnh man kam mar kajgo.

²¹Djãm me kute markam kum,

—Metĩndjwÿnh ara:x ne apyma:kumrêx. Me imã akĩ:nhkumrêx? ane. Arkati. Nãm me te Metĩndjwÿnh man kum rax jarênh kêt ne ate kubê krã. Ate kubê krãkam ne me arým arĩk amim mÿjja'ã karõ punuo ba. Bẽn katikumrêxkam ne me arým no kêt ne kam arým umar djãkam kute akamãt kô tyk pyrãk. ²²Me ta ne me amijo krã mex ne amijo ãmra ar ba. Ne kam mrãmri arým no kêtumrêx. ²³Ne kam arým Metĩndjwÿnh raxo kubê kumkatija mar kangan kum amijarênh kanga, Metĩndjwÿnh tĩno kubê kumkatija kanga. Ne ate kam pãnh apÿnh

mebêngôkre,^b àk, mry, mry ngãngão mrãnh, apýnh mýjja tĩn 'ikrãn maro ba. Maro ban arým karô nhípêx ne o Metĩndjwýnh ne kum amijarênh ba.

²⁴Nhym kam Metĩndjwýnh arým wãnh memã ire. Me kum mýjja punu prãmja ta kute wãnh ar o ba kadjy wãnh memã ire. Me ta kute wãnh ari prô, mjên kupa'ã kurê ba kadjy. Me ta kute aben nhĩo àpnu kadjy. Ja kadjy ne wãnh memã ire. ²⁵Mrãmri Metĩndjwýnh katàt amikabên jarênhkumrêx nhym me arým aminhirôbê kabên rê. Aminhirôbê kabên rên arým pãnh me 'êxnhi kabên'y'r amijo akêx ne kôt ar amijo ba. Me ren mýjja kunĩ nhípêx djwýnh maro ban ren kum rax jarênh ba ren kum àpênh ar ba rã'ã ne. Nhym be, kati. Nãm me kangan arým mýjja nhípêxmãbit rax jarênh ba kum àpênh ar ba. Nhym be, mrãmri ne mýjja kunĩ nhípêx djwýnh ra:xi. Me kute amim marja kute kum rax jarênh rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri ne ba ar amã arênhkumrêx.

²⁶Nhym be, me axwe ne me Metĩndjwýnh kanga. Nhym kam Metĩndjwýnh arým wãnh memã ire. Me kum mýjja punu prãm ta kute wãnh ar o ba kadjy ne wãnh memã ire. Nhym me arým pijàm kêt ne axwe amijo ban kam abenbê me kupênh ba prã:m. Me nire axwe amijo ban me my kangan arým amikupa'ã me nire kupênh ba. ²⁷Nhym me mydjwý axwe amijo ban me ni kangan aktã kurê prã:mkam pijàm kêtka amikupa'ã me my kupênh ba. Kam Metĩndjwýnh arým memã axwe pãnh jarênh katàt. Me ta ne me amijo bikênh mex ne.

²⁸Metĩndjwýnh ne kute ô mýjjakôt arým memã amijo amirĩt nhym me arým kuma. Ne kute mar rã'amã ne ate kam ajte amim,

—Kati. Ije mar prãm kêtumrêx, anhýro ba. Mã me kute ã amim anhýro bakam ne Metĩndjwýnh arým wãnh memã ire. Nhym kam me arým mýjja punubit man arým axwe amijo ba.

²⁹Ne kam apýnh axwe kunĩo ba tỳ:x ne.

Ne ajte ari prô, mjên kupa'ã kurê ba prã:mikumrêx ne.

Ne ajte meo bikênh kume:x.

Ne ajte kute amim mýjja rũnh atom prã:m.

Ne ajte amim meo bikênh'ã karô prã:m.

Ne ajte me ô mýjja'ã ngryk prã:m.

Me axwe amijo bakam ne me ajte aben par prã:m.

Ne ajte kute kabêno aben japanh prã:m.

Ne ajte memã 'êx ne me noo biknor prã:m.

Ne ajte kum me kurê:.

Ne ajte kute me kãxã me arênh prã:m ne.

³⁰Me axwe amijo bakam ne me ajte memã me kurê'uk prã:m ne.

Ne ajte kum Metĩndjwýnh kurê:o ba.

Ne ajte tu memã àkjêr prã:m ne.

Ne amijo àmra prã:m ne.

Ne ajte amibên prã:m ne.

^b 1.23 Apýnh me ô pyka djàri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre.

Ne ajte ap̃ynh axwe kumex'ã amim karõo ba prã:m ne.
 Nhym me bãmmẽ me nã ar te ar me akre: nhym me ajte amakkre
 kêt prã:m ne.

³¹ Me axwe kute amijo bakam ne me ajte no kêt: ne.

Ne ajte 'êx ne we memã kabẽn pydjĩn arẽnh nhym me me mar pydji.
 Mar pydji nhym me atekam ajte,
 —Kati. Dja ba ipêx kêt ne, anen ajte kabẽn 'ôdjwýo ikjẽn kabẽn pydji
 mar kêtukumrêx ne.

Ne ajte kum me abê kêtukumrêx ne.

Ne ajte ukapri kêtukumrêx.

³² Me kute ã amijo anhýro bajamã ne Metĩndjwýnh arým memã axwe
 pãnh jarẽ. Me axwejakam me biknormã. Tãm ne arým memã arẽ nhym
 me arým prĩne kuma. Nãm me te kuman axwe amijo ba rã'ã ne. Djãm me
 axwe amijo babit? Kati. Nãm me ajte ap̃ynh axwe ja'ã amũ memã kum,
 —Ã amijo ane. Kam ne me kum me akĩnhkumrêx, anhýro ba. Nãm me
 ã axweo ane ba kam arým wãm Rômakam me amã arẽ. Tãm ne ja.

Metĩndjwýnh kute memã axwe pãnh jarẽnh.

Mat 13.41; Ruk 13.3; Idja 9.27

2 ¹ Me akwý ne ga me amũ memãbit axwe jarẽho aba. Djãm me
 gadjwý ajaxwe kêt got ga me amũ me wã'ã amim,

—Me axwekumrêx. Dja Metĩndjwýnh me axwe pãnh me kanga, ane? Me
 aje me'ã amim, “Dja me axwe pãnh me kanga”, anhýr kôt dja Metĩndjwýnh
 me gadjwý arým me akanga. Mýkam? Bir, me gadjwý me ajaxwekam. Me
 ajaxwe kute mrãmri ne amũ me wã axwe pyrãk. Me axwe kôt me ajaxwekam
 dja me gadjwý pãnh me akanga. Djãm me aje Metĩndjwýnhmã kum,

—Ijaxwe kêt. Ga ren ikanga kêt, anhýrmã? Kati. Me gadjwý me axwe
 kôt ajaxwekam ne ga me aje te kum anhýrmã.

² Nhym be, me kute ã axweo bao anhýrja'ã ne Metĩndjwýnh katã:t
 memã kum,

—Pãnh dja me biknor tokry djãkam akuno, ane. Tãm ne gway baje
 markumrêx. ³ Me abê pykakam me i kajgo. Akajgokam aje amũ me wãbit'ã amim,
 “Dja Metĩndjwýnh pãnh kanga”, anhýro aba. Ne kam ajte mekôt ã ajaxweo ane.
 Mekôt ã ajaxweo anhýrkam djãm apydji Metĩndjwýnh kute akanga kêt mã? Kati.
 Gadjwý. Dja katãt amã ajaxwe jarẽ ne kam arým pãnh akangakumrêx.

⁴ Nãr, ga me te ã ajaxweo ane nhym Metĩndjwýnh ukapri ra:x ne ngryk
 tõe:n kute amijã ngryk nê 'ãtũ:m. Djã ne ga me ukapri'ã amim, “Kê, djãm
 mýjja mex”? ane? Kati. Kwãrik wãnh ã amim anhýr kêt. Metĩndjwýnh
 kute me ajaxwebê amiwýr ajo akẽxmã ne kum me akapri:. Me aje 'ýr
 amijo akẽxmã kum me akapri. Djãm me aje amijã ja mar kêt?

⁵ Ga me atekam ajte kubê ajamakkre kêt ne 'ýr amijo akẽx prãm kêt. Be ga, me
 mã kute amim mýjjao atomja pumũ. Me mã amim adjuw nhym arým mã kãmã

ajkamēn ar̄ym kum ra:xja pumũ. Ga me aje me uràk ne mã ajaxwe nhym mã me akam ngryk ne mã kàjmã me akam ngryk ajkamē. Nhym kam dja ò akati ar̄ym me awÿr bôx. Kute katàt memã axwe pãnh jarēnh djà nhõ akati me awÿr bôx nhym ar̄ym me akam ngry:k ne. Me ajamakkre kêtka me akam ngry:k ne.

⁶Dja Metĩndjwÿnh katàt memã o pãnh. Dja katàt apÿnh me kute mÿjjao ba kôt memã o pãnh. Me ì pÿnhkôt katàt memã o pãnh. ⁷Me kute arek katàt amijo bajamã dja katàt memã o pãnh. Metĩndjwÿnh kute ta amimexo meo mex kadjy, ne kute memã, “Amexkumrēx”, anhÿr kadjy, ne kute memã ì ny, ì punu prãm kêtja nhõr kadjy ne me arek katàt amijo ba. Nhym kam Metĩndjwÿnh katàt memã o pãnh nhym me ar̄ym Metĩndjwÿnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

⁸Nhym be, me kute amidjwÿnhbit mar ne kute kabēn katàt kangan me axwe kôt axwe. Dja katàt me jadjwÿmã o pãnh ne ar̄ym mekam ngry:k ne. Nhym kam ar̄ym mÿjja pyma: mekam apôx. ⁹Me me axwe kôt axweja dja me ar̄ym ì pÿnhkôt umar punure ne tĩn prã:m. Mebê idjaer kumrēx dja ã ane. Nhym kam me bajtemdjwÿ ã ane.

¹⁰Nhym be, me mex kôt me mexja dja me ar̄ym me: xkumrēx nhym Metĩndjwÿnh ar̄ym kum me kĩ:nhkumrēx. Nhym kam me ar̄ym umar me: xkumrēx. Mebê idjaer kumrēx dja ã umar mexo ane. Nhym kam me bajtemdjwÿ ã ane. ¹¹Mÿkam dja me ã ane? Bir, djãm Metĩndjwÿnhmã me'ò pyman kute kum 'lã mamã? Arkati. Nãm me kunõ kute aben pyræk ne katàt kute memã o pãnhkumrēxmã.

¹²Metĩndjwÿnh ne me bakukãmãre Môjdjẽmã kukràdjà jarẽ. Me kute katàt amijo ba kadjy kukràdjà jarẽ nhym amũ mebê idjaermã arẽ. Nhym kam me aben djô'ã kukràdjà'ã, “Môjdjẽ kukràdjà, Môjdjẽ kukràdjà”, anhÿro ba. Dja Metĩndjwÿnh katàt memã axwe pãnh jarēnh nhÿ.

Nhym me bajtem, memã me kute Môjdjẽ kukràdjà jarēnh kêtja. Godja me bajtemja kwÿ kam axwe jabej ar̄ym axwe pãnh akuno. Djãm kam Metĩndjwÿnh kute memã kum,

—Aje Môjdjẽ kukràdjà kôt amijo aba kêtka me dja ga akuno, anhÿrmã? Kati. Mÿkam? Bir, me kute memã Môjdjẽ kukràdjà jarēnh kêt nhym me kam kute mar kêt. Kam dja ã memã anhÿr kêt. Nhym kam me ar̄ym axwe pãnh akuno. Me biknor tokry djàkam akuno.

Nhym mebê idjaerdjwÿ, memã me kute Môjdjẽ kukràdjà jarēnh tũmja. Godja me kwÿ kam axwe jabej Metĩndjwÿnh dja ar̄ym memã kum,

—Aje Môjdjẽ kukràdjà kôt amijo aba kêtka me dja ga akuno, ane. Me kute kukràdjà mar ne kôt amijo ba kêtka me dja ã memã ane. Nhym kam me ar̄ym axwe pãnh akuno. Me biknor tokry djàkam akuno. ¹³Djãm me kute memã kukràdjà jarēnh nhym me kute mar kajgoja djãm Metĩndjwÿnh kute memã axwe kêt jarēnh? Kati. Me kute amim kukràdjà markumrēx ne kôt amijo ba jabit dja memã axwe kêt jarẽ nhym me ar̄ym kum mex ne.

¹⁴Me bajtemmã me kute Môjdjẽ kukràdjà jarēnh kêtja. Me kwÿ ta ne me tu kute amikadjwÿnhbê kukràdjà mar ne tu kôt ar amijo ba. Kam me kwÿ ta

tu kute mar mexkumrêx ne tu kôt amijo ba mexkumrêx. Te me kute memã Môjdjê kukràdjà jarênh kêt nhym me ta tu kute mar ne kôt ar amijo ba mexkumrêx. ¹⁵Me tu kadjwýnhbê kabên mexkumrêx ne kute mrãmri ne umar djàkam arým Metĩndjwýnh kukràdjà no'òk pyràk. Me ta kute amikadjwýnhbê markam ta tu kute axwe nêje amikukrà. Ne kam axwekam kute amim, “Mrãmri ijaxwe”, nàr axwe kêt kam kute amim, “Kati, imexkumrêx”, anhÿr.

¹⁶Me kwý tu kute kukràdjà kôt amijo ba ja dja Metĩndjwýnh ì memã axwe kêt jarê nhym me arým kum mex ne. Amrê ò akati mörn bôxkam dja ã me kwýmã ane. Nhym be me kwý kute mex pyràk ne te amikadjwýnhbê axwe pudju nhym tu me kuman arým memã pãnh jarênhkumrêx. Jeju Krituo dja memã axwe pãnh jarênhkumrêx. Ja ne ba ujarênh nykam memã arênhô iba.

Paur kute memã me kute mex o me akrenh kêt jarênh.

¹⁷Be, me ga ne ga me memã kum, “Ba ibê idjaer”, anhÿro aba. Ga me ajte memã kum,

—Ba ne ba Môjdjê kukràdjà kôt ar amijo iba nhym kam Metĩndjwýnh kum ikĩnhkumrêx, anhÿro aba. Ne ajêx ne amijo amran memã kum,

—Me bajbit ne ba me ije Metĩndjwýnh mar mexkumrêx, anhÿro aba.

¹⁸Nhym me me amã Môjdjê kukràdjà jarê ga me we aje prĩne markam we aje Metĩndjwýnh kute amim me'ã karô kôt mar ne mÿjja kabin we amijo mÿjja mexbit pytàn memã arê. ¹⁹Ne kam ajte we aje amimarkôt amim,

—Me no rã katàt pry'ã mrãnh kadjy ne me kute me pa 'amýnh ne kute meo mrãnh katàt. Ba ije me uràk ne mrãmri ibê katàt me no kêto iba djwýnhkumrêx, anhÿro aba. Ne ajte amim,

—Me axwe ne me kute mrãmri ne akamàt kô tykkôt me ar ba pyràk. Ije mrãmri ne memã pry kurwý djwýnh pyràk. Ba ne ba ibê me axwe kêt kadjy me akre djwýnh, anhÿro aba. ²⁰Ne me'ã amim,

—Ba ne ba ibê me no rerekremã kukràdjà jarênh djwýnh. Me kute me kra karàre pyràk ne me no rerekre. Ba ne ba me no tÿx kadjy memã kukràdjà'ã idjujarênh djwýnhkumrêx, anhÿro aba. We aje Metĩndjwýnh kukràdjà katàtkumrêxja kunĩ maro abakam ne ga ã 'ã amijo adjàmrao ane.

²¹Ba me amã arê. Me aje amũ me akren ã amim anhÿrkam mÿkam ga: ne ga amijakre kêt? Aje amũ me àkĩnhĩ kêt kadjy me akrekam mÿkam ga: ne ga adjàkĩnhĩ? ²²Aje memã kum,

—Kwārĩk wãnh mebê prôo adjàkĩnh kêt, anhÿro abakam mÿkam ga: ne ga mebê prôo adjàkĩnhô aba? Ga we amã mÿjjao metĩndjwýnh karô nhipêx kurê:o aba. Mÿkam ga: ne ga mÿjjao metĩndjwýnh karô nhipêx nhô kikrekam ar aba? Mÿkam ga: ne ga mebê adjàkĩnh kadjy kam ar aba? ²³Aje Môjdjê kukràdjà'ã memã kum, “Kukràdjàja ne mexkumrêx”, anhÿro abakam mÿkam ga ne ga ajte ari kukràdjàkam amikràò aba? Ga kukràdjàkam amikràò aba nhym me arým adjô'ã abenmã kum, “Metĩndjwýnh kajgo”, anhÿro ba.

²⁴ Amrêbê: ne me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kukwakam me ajã kabẽn jarẽn kum,

“Apỳnh me bajtem ba djàri ne me me ajaxwekõt Metĩndjwỳnh japrỳ:.” Nãm me ã me ajã me bakukãmãremã anen arỳm 'a pi'òk no'òk ne. Ga me kukràdjào abikẽnho aba nhym me arỳm ã me ajaxwe djô'a Metĩndjwỳnh japrỳo ane.

²⁵ Me abê idjaer, mỳj kadjy ne me me amy kà nhinhu rê. Bir, me aje amy kà rênh mar ne aje 'ã amim, “Arỳm ne Metĩndjwỳnh ijo aminhõ”, anhỹr kadjy. Djãm me bamy kà rênhkambit nhym arỳm me bajo aminhõ? Kati. Gu me baje ajte Metĩndjwỳnh kukràdjà marn kõt ar amijo babakam ne arỳm me bajo aminhõ. Nhym be, godja ga me kukràdjàkam ajaxwe jabej arỳm me amy kà rênh kajgo. ²⁶ Kam me my kà tãja, me bajtemja, godja me ta kute amikam katàt kukràdjà marn kõt amijo ba jabej nhym Metĩndjwỳnh arỳm meo aminhõ. Te me my kà tã nhym arỳm meo aminhõ.

²⁷ Kam, dja me my kà tãja, kubê me bajtemja arỳm me abê idjaermã ajaxwe jarẽ. Ta te kute Mõjdjê kukràdjà'ã pi'òk no'òk mar kêtka dja arỳm me amã ajaxwe jarẽ. Ta tu kute katàt kõt amijo bakam dja me amã arẽ. Me aje Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã pi'òk no'òk mar kajgon amy kà rênh kajgon kukràdjàkam amikrà ar o aba. Nhym kam me ta arỳm me apumũn me amã ajaxwe jarẽ.

²⁸ Mỳj xêjabê ne Metĩndjwỳnh nhõ me jakumrêx? Djãm me kute amibẽn ne ajkwa kajgokam memã kum, “Ibê idjaer, ibê idjaer”, anhỹrbit? Djã ne me kute amijo anhỹrbit ne kam mrãmri mebê Metĩndjwỳnh nhõ me jakumrêx? Kati. Djã ne me me my kà nhinhubit rê nhym kam arỳm me mrãmri kubê Metĩndjwỳnh nhõ me jakumrêx? Kati. ²⁹ Me kute mrãmri kadjwỳnhbê Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kõt amijo babit. Me jabit ne mebê õ me jakumrêx. Me kute amikadjwỳnhbê amim mỳjja'ã karõ djàkam kute Metĩndjwỳnh Karõ mar ne kum amijã maja me jabê ne õ me jakumrêx.

Nhym be, me kute kukràdjà 'ã no'òk mar kajgon me my kàbit rênha me jabê ne õ me ja kêt. Me kute Metĩndjwỳnh Karõ mar ne kum amijã maja djãm pykakam me ar baja gêdja memã mex jarẽ? Kati. Metĩndjwỳnh dja memã mex jarẽ nhym arỳm mebê õ me jakumrêx.

Kute memã Metĩndjwỳnh 'êxnhĩ kêt ne kabẽn kajgo kêt jarẽn.

3 ¹ Nhym kam mỳj kadjy dja mebê idjaer? Kam ajte mỳj kadjy dja me me my kà nhinhu rê? Djãm mebê idjaer kute mỳjja maro kute me bajtem jakrenh? ² Nã. Me kute mỳjja maro kute me akrenh me:xi. Bir, me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar. Metĩndjwỳnh kute me kute katàt amijo ba'ã memã karõkõt amikabẽn'ã pi'òk no'òkja ne me kute mar ne o ba.

³ Me kwỳ kute amim Metĩndjwỳnh kabẽn mar kêtka mỳj gêdja kam kute? Djãm me kute kabẽn mar kêtka ne Metĩndjwỳnh arỳm kabẽn kajgo? ⁴ Arkati. Dja te me kunĩ 'êxnhĩn kabẽn kajgo. Nhym be,

Metĩndjwỳnh ne kabẽn kajgo kêtukumrêx. Amrêbê: ne me bakukãmäre Metĩndjwỳnhmã kabẽn kajgo kêtukumrêx jarẽn kum,

“Dja me te ajã amim, ‘Kabẽn kajgo’, anen kam mrãmri akabẽnkumrêxmã katorkumrêx.”

Nãm me bakukãmäre ã Metĩndjwỳnhmã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym me arỳm aben djô'ã arẽnho mô:n arẽnho môr tãmtã gu me bakamingrãnyredjwỳ baje arẽn rã'ã. Mrãmri ne me arẽnhkumrêx. Metĩndjwỳnh kabẽn kajgo kêtukumrêx.

Metĩndjwỳnh me axwekam ngrykkam ne katåt.

⁵Nhym be, pykakam me kajgo ta ren kabẽn kajgokam ren abenmã kum, —Metĩndjwỳnh ren gwaj bajaxwekam ngryk kêt. Ga, gwaj bajaxwekõt me kum Metĩndjwỳnh kĩnhja pumũ. Me kute gwaj bajã, “Tãmwã ne axwe:. Ba ne ba imã me axwe kĩnh kêtukumrêx. Ba dja ba atemã ne imã Metĩndjwỳnhbit kĩnh”, ane. Be ga, gwaj bajaxwe nhym me kum gwaj bakĩnh kêtja pumũ. Ne kam kõt kum Metĩndjwỳnh kĩnh. Gwaj bajaxwekõt me kum kĩnhkam Metĩndjwỳnh ren gwaj bakam kĩnh, ane. Me ta ren ã kabẽn kajgo jarẽnho ane.

⁶Djãm mrãmri me kabẽn? Kati. Ne ren Metĩndjwỳnh gwaj bajaxwekam kĩnh ne ren kam gwaj bamã bajaxwe pãnh jarẽn kêt. Ne ren apỳnh me ba djã kunĩkõt djwỳ ren memã axwe pãnh jarẽn kêt. ⁷Nhym ren ajte me ta ajte kabẽn kajgokam memã kum,

—Metĩndjwỳnh ren ijêxnhĩkam ngryk kêt ne. Ga, ijêxnhĩkõt me kum Metĩndjwỳnh kĩnhja pumũ. Me kute ijã, “Tãmwã ne 'êxnhĩ. Djãm ba dja ba kõt ijêxnhĩ? Kati. Ba dja ba imã kõt ijêxnhĩ kĩnh kêtukumrêx. Metĩndjwỳnhbit dja ba imã kĩnhkumrêx”, ane. Be ga, ijêxnhĩ nhym me kum ikĩnh kêt ne kam kõt me kum Metĩndjwỳnh kĩnhja pumũ. Ijêxnhĩkõt me kum kĩnhkam ne ren ikam kĩnh ne ren imã ijaxwe jarẽn kêt ne ijêxnhĩ pãnh ikanga kêt ne. Ne ren me kabẽn kajgokam ã ren memã ane.

⁸Me'ò ar ta ne arĩk ijã,

—Paur memã kum, “Gwaj bajaxwe baba nhym gwaj bajaxwekõt arỳm mỳjja mex apôx”. Nãm ã memã anhỹro bao ane, ane. Kati. Nãm me arĩk ikabẽn kêt jarẽ. Ne ren mrãmri Metĩndjwỳnh me axwekam kĩnh bar ren ã memã ane. Nhym be, kati. Mrãmri me axwekam ngryk ne kute me kangakumrêx. Me kute ar ikabẽn kêt jarẽn ja dja Metĩndjwỳnh pãnh me kanga. Kute me kangaja katåt, punu kêt, nhym Metĩndjwỳnhdjwỳ katåt.

Kute memã me kunĩ kupãnhĩtã axwe jarẽn.

Kar 17.30; Kô k 6.9; Gar 3.22; Xit 3.3

⁹Mỳj dja gu me babê idjaer abenmã nê? Djãm gu me baje,

—Gu me ba ne gu me bamexo me bajtem jakre, anhỹrmã? Kati. Ba ibê Paur ne ba arỳm me kunĩ'ã,

—Mebê idjaermẽ me bajtemmẽ ne me kute aben pyræk. Me kupãnhĩtã axwe:n ta te: axwe kêt prãmje, ane. ¹⁰Me bakukãmãre kabên kôt ne ba me amã arẽ. Amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Djãm me'ô axwe kêt? Arkati. Me'ô axwe kêtja kêtikumrêx. ¹¹Me'ô kute mar kêtikumrêx. Me'ô kute Metĩndjwýnh jabej kêtikumrêx.

¹²Me ta amiprykôt binhirên ban kunĩ kupãnhĩtã Metĩndjwýnhbê punu:re.

Djãm me'ô pydji ne àpênh mex? Arkati. Me'ô mex kêtikumrêx.”

Nãm me bakukãmãre ã amrêbê: memã ane. ¹³Ne kam ajte memã kum,

“Me ajkwakam me kabên apôx ne kute mrãmri ne me kute arým pyka krã'ã kuprãr nhym kurũm mýjja punu prôt pyræk. Nãm me ã kabên punuo ane.

Me kute memã 'êxkôt ne me me noo biknoro ba.

Me kabên ne kute kangã djwakam tokry djãja pyræk.

¹⁴Me kute me ün kume:x ne me kabên djã kume:x.”

Nãm me bakukãmãre ã amrêbê: memã ane. ¹⁵Ne kam ajte memã kum,

“Nãm me amikrà kêt ne tu me paro ba.

¹⁶Ne ari meo bikênho ba: nhym me me ô'ã tokry kume:x ne umar mex kêtikumrêx.

¹⁷Mýj dja me umar mex kadji nê? Ja ne me kute mar kêtikumrêx.

¹⁸Me kum Metĩndjwýnh pyma kêtikumrêx.”

Nãm me bakukãmãre ã amrêbê: memã ane nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym me aben djô'ã arênho mō:n arênho mör tãmtã gu me bakamingrãnyredjwý baje arênh rã'ã. Mrãmri ne me arênhkumrêx. Me kupãnhĩtã axwen ta te axwe kêt prãmje.

¹⁹Be, mebê idjaermã ne Metĩndjwýnh kukrãdjã kunĩ jarẽ. Me kute kukrãdjã maro baja, me jamã ne arẽ. Mýj kadji ne memã arẽ? Bir, me kute kukrãdjã maro ban ta te kute kôt amijo anhýrmã.^c Ne kam kôt kute amijaxwemã katormã. Ja kadji ne memã kukrãdjã jarẽ. Kam dja me kunĩ ajte Metĩndjwýnh me axwekam ngryk ma. Dja me amim,

—Metĩndjwýnh ne ijaxwekam ngryk, ane. Tãm dja me arým kam kuma. Apýnh me ba djã kunĩ dja me ngryk markumrêx. Ja kadji ne memã kukrãdjã jarẽ. Tãm ne gu me baje arým mar.

²⁰Kam djãm me kute kukrãdjã mar ne kute kôt amijo anhýro ba nhym Metĩndjwýnh arým kute memã kum, “Be, ajaxwe kêt”, anhýrmã? Kati. Nhym be, mýj kadji ne memã kukrãdjã jarẽ? Bir, me kute amijaxwemã kator kadji ne memã kukrãdjã jarẽ.

---

^c 3.19 Djãm pi'ók jarênh'ã ne me kute kukrãdjã mar ne kôt kute amijo anhýr ja jarênh Kati. Kute memã kum, “Kwãrik wãnh ajaxwe kêt”, anhýr nhym me kôt kute ã amijo anhýr ne axwe kêtã. Ja'ã ne kute me kute mar ne kôt amijo anhýr ja jarênh.

Metĩndjwỳnh ta kute memã axwe kêt jarẽnhja'ã ujarẽnh.

Gar 2.16; Xit 3.5

²¹ Nhyim be, jakam atemã me'õ kôt Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarẽnh nhyim me arỳm kum mex ne. Djãm me kute Metĩndjwỳnh kukràdjà mar ne ta kute kôt amijo anhỹro ba nhyim kôt kute memã axwe kêt jarẽnhmã? Kati. Atemã me'õ kôt ne kute memã axwe kêt jarẽnh. Amrêbê: kute Mõjdjemã kukràdjà jarẽnhkam Metĩndjwỳnh arỳm memã Kritu'ã ajarẽ. Kukwakam kabẽn jarẽnh djwỳnhdjwỳ ne me arỳm memã 'ã ajarẽ.
²² Me kute tu amim Jeju Kritu markumrêx kôt ne Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarẽnh nhyim me arỳm kum mex ne. Me i pỳnhkôt kwỳ kute tu amim Kritu markumrêxa nhyim kute tu memã axwe kêt jarẽnh. Mỳkam?

Bir, me kunĩ ne me axweo kute aben pyræk. ²³ Djãm me'õ ta mexo Metĩndjwỳnh mǎnhkutã? Arkati. Me kunĩ kupǎnhhtë axwe. ²⁴ Nhyim kam tu memã axwe kêt jarẽ nhyim me arỳm kum mex ne. Djã ne me kukràdjà maro ban kôt amijo anhỹro ba nhyim pǎnh arỳm memã axwe kêt jarẽ? Kati. Ta ne tu kum me kaprĩn ta memã arẽ. Kritu Jeju ta ne arỳm me axweo pǎnh mex nhyim kam kôt ta memã axwe kêt jarẽ nhyim me arỳm kum mex ne.

²⁵ Metĩndjwỳnh ne amim Jeju dja nhyim kam arỳm me axwe pǎnh pite'y'ã wajêt nhyim kamrô prôt nhyim arỳm ty. Nhyim kam me kute tu amim markumrêxa Metĩndjwỳnh arỳm me ja jaxwekam ngryk kêt. Be, ja kadjy ne pite'y'ã wajêt. Ne mỳjja 'õdjwỳ kadjy ne Jeju pite'y'ã wajêt. Me kute Metĩndjwỳnh kute katàt meo baja mar kadjy. Kute katàt memã axweo pǎnhkumrêx ja mar kadjy. Amrêbê: pite'y'ã jêt kêtri ne me axwe: nhyim Metĩndjwỳnh ren mekam ngry:k ne ren me biknor tokry djàkam me kumẽn kam ren arỳm katàt memã axweo pǎnh kumrêx. Nhyim be, kati. Nǎm amijã ngryk nê:n tu me axwe maro akno. Djãm ã kute memã anhỹrkam katàt kute meo bakumrêx? Nǎ, mrāmri katàt.

²⁶ Mỳj ne me kam kuman kam Metĩndjwỳnh katàtja ma? Bir, jakam ne Metĩndjwỳnh Jejumã me axwe pǎnh jarẽ nhyim kam Jeju me pǎnh tyn arỳm Metĩndjwỳnhmã me axweo pǎnh. Nhyim kam me arỳm Metĩndjwỳnh kute katàt memã o pǎnhja man arỳm kum kato. Jeju kute me axweo pǎnhjamã kato. Nhyim kam me tu kute amim Jeju markumrêxa ne Metĩndjwỳnh arỳm katàt kute memã axwe kêt jarẽnhkumrêx.

²⁷ Djãm kam gwaj ba ne gwaj baje,
—Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt ne ba amijo anhỹro iba. Imexkumrêxa pumũ, anhỹrmã? Kati. Djãm gwaj bajõ bamex? Arkati. Nhyim be, dja gwaj tu amim Jejubit markumrêx nhyim Metĩndjwỳnh tu gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arỳm kum bamexkumrêx ne.

²⁸ Kam, djãm me kute Metĩndjwỳnh kukràdjà mar ne kute kôt amijo anhỹro ba nhyim kam kute kôt memã axwe kêt jarẽnh? Kati. Atemã ne wã. Nhyim be, me kute tu amim Jeju markumrêxbit. Kôtbít ne kute memã axwe kêt jarẽnh nhyim me arỳm kum mexkumrêx.

²⁹Djãm Metĩndjwỳnh kute mebê idjaerbito ba? Djãm kute me bajtemo ba kêt? Kati. Kute me bajtemdjwỳo ba. ³⁰Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh pydji:. Kam dja mebê idjaerbê me my nhĩnhu kà rênha tu amim Jeju markumrêx nhym kôt arỳm memã axwe kêt jarê. Nhym me bajtembê me my kà tãjadjwỳ dja me ajte tãm. Dja me tu amim Jeju markumrêx nhym kôt arỳm me adjwỳnhdjwỳmã axwe kêt jarê. ³¹Djãm gwaj baje tu amim Jeju markumrêxkam ne gwaj baje Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt amijo anhyrja kangamã? Kati. Nhym bê ne gwaj baje kukràdjà kanga prãm. Gwaj ba baje tu amim Jeju markumrêxkam ne gwaj baje kukràdjà kôt amijo anhyr prãm kumrêx.

Kute Abraãomã axwe kêt jarênh'a ujarênh.

Gar 3.6; Xij 2.23

4 ¹Kam gwaj akubyn amijo tẽn me bakukãmãre Abraão'a ujarênh ma. Mỳ ne ta amikam kuma? Djãm ta ne mex? Kati. ²Djãm Abraão kute amijo ba mex pãnh Metĩndjwỳnh kum axwe kêt jarê? Kati. Kute amijo ba mex pãnh kute kum axwe kêt jarênh kêt. Ren kute amijo ba mex pãnh ren kum axwe kêt jarê nhym ren amimexo àmra ar ba. Nhym be, kati. Metĩndjwỳnhmã ne amimexo àmra kêt. ³Mỳkam? Bir, djãm Abraão ta axwe kêt? Kati. Metĩndjwỳnh ne tu kum axwe kêt jarê nhym me arỳm 'a ajarê. Me bakukãmãre amrêbê: memã kum, "Abraão ne tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrêx nhym 'a amim, 'Be, nãm tu amim ikamnhĩxkumrêx ba kam ba tu kum axwe kêt jarê nhym arỳm imã mex.' Nãm Metĩndjwỳnh ã Abraão'a amim ane." Nãm me bakukãmãre ã Abraão'a memã ane. Nãm tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrêx nhym ta tu kum axwe kêt jarê.

⁴Be ga, me'õ me bẽnjadjwỳr'õmã àpênha pumũ. Kute amim pi'òk kaprĩ kwỳ byr kadjy bẽnjadjwỳrmã apê. Nãm kadjy kum apê:n arỳm o ino re. Nhym kam bẽnjadjwỳr arỳm kum pi'òk kaprĩ ngã. Àpênh pãnh ne kum pi'òk kaprĩ ngã. Djãm kajgo got? Kati. Àpênh pãnh ne kum kungã.

⁵Nhym be, djãm me kute amijo ba mex pãnh Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarênh? Kati. Me kute amijo ba mex pãnh kute memã axwe kêt jarênh kêt. Me tu kute amim Metĩndjwỳnhbit markumrêx nhym kôtbit arỳm kute memã axwe kêt jarênh. Metĩndjwỳnh kute me axwemã axwe kêt jarênh djwỳnh ta kute ã memã anhyr nhym me arỳm kum mexkumrêx. ⁶Me bakukãmãre Dawidjwỳ ne amrêbê: ja tãm jarê. Metĩndjwỳnh kute tu memã axwe kêt jarênh nhym me arỳm kum mexkumrêx. Me ja ne me kĩnhkumrêx. Me kute kukràdjà kôt amijo ba mex pãnh ne Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarênh kêt. Tãm ne me bakukãmãre Dawi 'a ajarê. ⁷Nãm memã kum, "Metĩndjwỳnh kute wãnh me axweo biknor ne me kam ngryk kêt ne kute me axweo bipdjur ja ne me kĩ:nhkumrêx.

⁸Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute tu memã axwe kêt jarênh ja ne me kĩnhti:re ne."

Nãm me bakukãmäre Dawi ã memã ane nhym me aben djô'ã arênho mô:n arênho mô:r tãmtã gu me bakamingrãnyre baje arênh rã'ã. Mrãmri ne arênhkumrêx. Mrãmri Metĩndjwýnh kute tu memã axwe kêt jarênhkam ne me kĩnhkumrêx.

⁹Djãm kute mebê idjaermãbit arênh? Djãm kute mebê idjaerbê me my kã rênh jamãbit arênh? Kati. Me bajtembê me my kã tãjadjwý.

Ga, Abraãodjwý ja ma. Abraão ne tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx nhym 'ã amim,

—Abraão ne tu amim ikamnhĩxkumrêx ba kam arým tu kum axwe kêt jarê, ane. Tãm ne gwaj arým kuma. ¹⁰Mýj ne kute kum axwe kêt jarênhkam kute? Djã ne kumrêx kum amimy nhinhu kã krãta nhym kam arým kum axwe kêt jarê? Kati. Kute amimy kã krã'yr kêttri ne kum axwe kêt jarê nhym arým kum mexkumrêx.

¹¹Nhym kam Metĩndjwýnh arým kum my kã krã'yr'ã kum karõ. Nhym kabênkõt arým amijo tẽn arým amimy kã krãtan kam arým amijã maro ba. Nãm mar kunĩkõt amim,

—Be, amrêbê ne ba tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx nhym arým tu imã ijaxwe kêt jarênhkumrêx. Ga, imy kã krã'yrja pumũ, anhýro ba. Amrêbê kute my kã krã'yr kêttri ne Abraão tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx nhym arým tu kum axwe kêt jarênhkumrêx.

Nhym kam tũmrãm amimy kã krãtan arým ã amim anhýro ba. ã amimy kã krã'yr'ã amim anhýro ba. Mýj kadjy ne kute my kã krã'yr kêttri kum axwe kêt jarê? Bir, me bajtem my kã tãja kunĩ kajmã'ã ne kum axwe kêt jarê. Abraãobê me kute amikajmã'ã Metĩndjwýnh marja kunĩ nhingêt kadjy. Dja me tu amim markumrêx nhym arým tu memã axwe kêt jarênhkumrêx.

¹²Abraãobê ne me my kã rênhja nhingêt. Djãm Abraãobê ne me my kã rênhbit nhingêt? Kati. Abraão kute amimy kã krã'yr kêttri kute tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx. Nhym me kute Abraão kudjwa tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêxja me ajbit Abraãobê me ingêt.

¹³Nhym ajtekam Metĩndjwýnh arým tu Abraãomê ô'ã tãmdjwý arkum ar kute meo aminhôn meo bamã arênhkumrêx ne arkum,

—Gamê adjô'ã atãmdjwýmê dja gar apýnh me ba djã kunĩkõt meo aminhôn meo aba. Meo aminhôn meo aba kute mrãmri ne me tãmdjwý ingêt nhõ nêkrêxo aminhôn o ba pyrãk. Nãm ã tu Abraãomê ô'ã tãmdjwýmã kabên pydjín arênho ane. Djãm ar kute Môjdjê kukrãdjã mar ne kôt kute amijo anhýro ba pãnh kute arkum ar kute meo bamã arênh got? Kati. Nãm ar tu amim Metĩndjwýnh kamnhĩxkumrêx nhym arým tu arkum axwe kêt jarên kam arým kôt arkum kute meo bamã arê. Kabên pydjín arê.

¹⁴Ne ren memã me kute Môjdjê kukrãdjã maro ba pãnh ren memã kute meo bamã arê nhym kam me ren kute Môjdjê kukrãdjã maro ba nhibej ren amim Metĩndjwýnh kamnhĩx kêt. Nhym kam ren kabênja jarênh kajgo. Nhym be, kati. Djãm me kute kukrãdjã mar ne kôt kute amijo anhýro ba pãnh memã me kute meo bamã arê? Kati. Ja pãnh kute memã me kute meo aminhõ

jarênh kêt. ¹⁵Me kute Môjdjê kukràdjàbit maro baja ne Metĩndjwỳnh mekam ngrykbit. Mỳkam ne mekam ngrykbit? Bir, me kute kukràdjàkam amikrà ba prāmkan ne mekam ngrykbit. Nhym be, memã me kute Môjdjê kukràdjà jarênh kêt nhym me kute mar kêt jabit ne me kute kukràdjàkam amikrà kêt. Ren me arỳm memã arẽ nhym ren me arỳm kuma, kambit me kute kam amikrà. Nhym be, me kute mar kêt kam ne me kute kukràdjàkam amikrà kêt.

¹⁶Kam, me kute tu amim markumrẽxa ne Metĩndjwỳnh memã me kute meo bamã arẽ. Mỳkam? Bir, dja Abraão djô'ã tãmdjwỳ kunĩ tu amim markumrẽ nhym Metĩndjwỳnh ta arỳm tu kum me kaprĩ. Tu kum me kaprĩkam gẽdja arỳm mrāmri tãmdjwỳ kunĩmã apỳnh me ba djàkam me ja nhòrkumrẽx nhym me arỳm ar meo ba. Djām mebê idjaer kute Môjdjê kukràdjà mar jabit dja meo ba? Kati. Me kute Abraão kudjwa tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽxa kunĩ dja me meo ba. Mrāmri ne kute me ja kunĩmã kute meo bamã arẽnhkumrẽx. Abraõobê ne me bakunĩ nhingêt.

¹⁷Metĩndjwỳnh ne amrêbê: me bakukãmãre Abraõomã ja jarê. Kum me bakunĩ nhingêt jarê. Metĩndjwỳnh kum,

“Apỳnh me ba djà krãptĩ:kam me jamã ne ba arỳm ajo me ingêt.” Nãm ã Abraõomã ane. Nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym me aben djô'a arẽnh mō:n arẽnh mōr tãmtã gu me bakamingrãnyredjwỳ baje arẽnh rã'a ne. Ga, mrāmri Abraão kubê me banhingêtkumrẽxa pumũ. Abraão kute tu amim kamnhĩxkumrẽxa ne arỳm Metĩndjwỳnh nokrekam kubê me banhingêtkumrẽx. Metĩndjwỳnh ta ne kute akubyn me tyko tĩn ne mỳjja kukãm 'ã ajarê. Mỳjja kator kêt rã'a nhym memãbit kute kator prām kêt pyræk. Nhym be, Metĩndjwỳnhmãbit arỳm mỳjja amirĩt nhym arỳm kukãm 'ã ajarê. Ga, mrāmri Abraão kubê me banhingêtkumrẽxa pumũ.

¹⁸Ne ren atemã me'õ ne ren te amiwỳr kute meo aminhõja katorkam ama ne ren 'ã ukanga. Nhym be, kati. Nãm Abraão kute meo aminhõmã tu amiwỳr kam amako tẽmkumrẽx ne me kadjy tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx. Ne kam arỳm meo aminhõkumrẽx, arỳm kubê me ingêt. Kubê apỳnh me ba djà krãptĩkam me ja nhingêt. Metĩndjwỳnh kute kum anhỳr kôt. Kute kum, “Dja ã atãmdjwỳ krãptĩo ane”, anhỳr kôt ne Abraão arỳm tu amiwỳr me kamnhĩxkumrẽx. ¹⁹Nãm te amim,

—Arỳm Xaramê ar ibêngê:tte. Nã bãm te ar ikra'õ prã:mje. Mrāmri ar ije me tykkam kra prām kêtja pyræk, ane. Nãm te amim anen tu amim kamnhĩxo tẽmkumrẽx. Arỳm ne Abraão'ã amex krãptĩ: kubê 100 pyræk. ²⁰Djã ne Metĩndjwỳnh kum kabên jarê nhym we amim,

—Dja ijo anhỳr jabej. Nār kon. Dja ijo anhỳr kêt jabej? ane. Kati. Nãm tu amim kamnhĩx tỳxkumrẽxo tẽ. Ne kam o Metĩndjwỳnhmã ra:x jarê. ²¹Nãm amim,

—Djām Metĩndjwỳnh 'irere:k got? Mrāmri kute imã ikra jarênh kôt dja imã ikra nhòrkumrẽx, ane. ²²Kute ã amim anhỳrkam ne Metĩndjwỳnh arỳm 'ã amim,

—Ba tu kum axwe kêt jarê nhym arỳm imã mex ne, ane. ²³Djã ne Abraõobit man amim, “Ba tu kum axwe kêt jarê”, ane nhym me'ã pi'òk

no'ôk ne? Kati. ²⁴Gwaj badjwỳ ne arỳm gwaj bama. Dja gwaj tu amim Metĩndjwỳnh kamnhĩxkumrẽx nhym arỳm gwaj bamãdjwỳ axwe kêt jarẽ. Metĩndjwỳnh kute akubyn gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jejuo tĩn djwỳnh dja gwaj tu amim kamnhĩxkumrẽx, tu amim markumrẽx nhym arỳm gwaj bamãdjwỳ axwe kêt jarẽ gwaj kam arỳm kum bamex ne. ²⁵Nãm me memã Jeju kanga nhym me arỳm kubĩ. Mỳj kadjy? Bir, kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy ne me Jeju kanga nhym me arỳm kubĩ. Kubĩ nhym arỳm akubyn o tĩn. Kute gwaj bamã axwe kêt jarẽnh kadjy ne akubyn o tĩn.

Kritu tykkõt me umar mex ne kĩnh.

Mat 5.12; A Kô 4.8; Pir 1.28; Ped k 4.13

5 ¹Gwaj baje tu amim Jeju markumrẽxkam ne Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã axwe kêt jarẽ. Kute gwaj bamã axwe kêt jarẽnhkam arỳm gwaj bakam ngryk kêt ne. Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu gwaj bajaxwe pãnh tokrykam ne gwaj bakam ngryk kêt. Gwaj bakam ngryk kêt kam ne gwaj arỳm badjumar me:xkumrẽx ne ar baba. ²Jejukõt ne Metĩndjwỳnh arỳm kute gwaj ba mar. Gwaj tu amim Jeju markumrẽx nhym arỳm kute gwaj bamarkumrẽx. Gwaj kum amijarẽ nhym arỳm tu kum gwaj bakapĩkumrẽx.^d Tu kum gwaj bakapĩkumrẽx gwaj arỳm kõt badjãm tỳx. Dja gwaj i Metĩndjwỳnh mexkumrẽx pumũ. Baje Metĩndjwỳnh me:xkumrẽx pumũnhkam amakbê gwaj bakĩnhkumrẽx.

³Ne kam te apỳnh gwaj badjumar punu, batokry djàri gwaj bawỳr bõx gwaj bakĩnhkumrẽx. Gwaj badjumar punu, batokry japôkmã bakĩnhkumrẽx. Mỳkam? Bir, gwaj kam amim,

—Dja ba te itokryn mã Jeju kõt ar amijo iban 'ã idjukanga kêt. ⁴Mã kõt ar amijo iba:n kam arỳm kum imexkumrẽx. Kum imexkumrẽx ne kam arỳm tu amiwỳr kamnhĩxkumrẽx. Nã gwãm ã amim anen kuman arỳm bakĩnhkumrẽx.

⁵Baje omũnhkumrẽxkam amakbê mỳj dja gwaj amikam kuman kõt batỳx. Bir, kum gwaj bajabê:. Nãm gwaj bamã Karõ jano nhym arỳm gwaj bamã arẽho ba. Gwaj bamã,

—Ga, Metĩndjwỳnh kum ajabê:ja pumũ, anhyro ba. Ne kum gwaj bajabêja prĩne gwaj bamã o amirĩt mex gwaj arỳm amikam kuma. Ja ne gwaj kuman arỳm baje kam amakjakam batỳx. Baje Metĩndjwỳnh pumũnhkumrẽxkam amakjakam batỳx.

⁶Amrêbê ne gwaj te: kum bamex prãmje ne mã: bajaxwe rã'ã ne nhym arỳm ò akati bõx nhym arỳm Kritu gwaj bapãnh ty. Metĩndjwỳnh kute amrêbê tyk nhõ akati'ã kum karõ kõt ne akati wajêt nhym Kritu arỳm gwaj bapãnh ty. Gwaj ba ne gwaj bamã Metĩndjwỳnh kĩnh kêt ne ar baba nhym arỳm gwaj bapãnh ty.

^d5.2 Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt nhym pãnh kum gwaj bakapĩ Kati. Gwaj ba ne gwaj te bajaxwe kêt mã. Nhym be, ta ne tu kum gwaj bakapĩ.

⁷Djãm gwaj bajõ ne gwaj ren baje me'õ jaxwe pytår kadjy ty? Kati. Djã ne gwaj ren bajõ baje me'õ kute katåt amijo baja pytår kadjy ren batyk prãm? Kon. Gwaj baje me'õ djukapĩ pytår kadjy mrãmri ren batyk prãm jabej.

⁸Nhym be, djãm gwaj ba ne gwaj katåt amijo baba nàr badjukapĩ? Kati. Gwaj ba ne gwaj bajaxwe: nhym Kritu arým kute gwaj bapytår kadjy ty. Nãm Metĩndjwýnh ã kum gwaj bajabêo amirĩto ane.

⁹Kamrõ prõt ne tykja kam ne Metĩndjwýnh arým gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arým kum bamex ne. Gwaj baje ja markam ne gwaj amim, —Mrãmri ne Kritu kute Metĩndjwýnh ngrykbê ipytår mexkumrêx, ane.

¹⁰Amrêbê ne gwaj Metĩndjwýnh bakurê djwýnh nhym Kra arým ty. Ty nhym Metĩndjwýnh arým gwaj bajo ôbikwa. Kute gwaj bajo ôbikwakam ne gwaj arým amim,

—Mrãmri dja amim ipytår me:xkumrêx. Arým tyn akubyn tĩn ne. Kam dja ipytår mexkumrêx, ane. ¹¹Djãm jabit? Kati. Ajte. Gwaj Metĩndjwýnhkam bakĩ:nhkumrêx. Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu djâpênhkôt kam bakĩnhkumrêx. Kute gwaj bajaxweo pânkhôt bakĩ:nhkumrêx.

Me kute tu amim Kritu markumrêxja tĩn.

Kô k 15.21

¹²Nhym be, Adão pydji me kukãm axwe nhym kam me kunĩ kudjwa arým axwen arým ty. Me kunĩ Adão kudjwa axwekam arým kunĩ ty. ¹³Mýj ne me axwekam kute? Bir, Metĩndjwýnh kute Mõdjêmã kukràdjã jarênh nhym amũ amidjõ'ã kute memã arênh kêtĩ ne me arým pykakam axwe ar ba. Nhym be, djãm kute memã kukràdjã jarênh kêtĩ Metĩndjwýnh kute memã kum, “Ajaxwe”, anhýr? Kati. Kute memã kukràdjã jarênh kêtĩ nhym me kute mar kêtĩ ne kute memã axwe jarênh kêt. ¹⁴Nhym be, kute pidjõ krên kêt kadjy kabên ja ne Adão arým kam axwe. Djã ne me kunĩ Adão kôt ã axweo ane? Djã ne me ã Metĩndjwýnh kabênkam amikràõ ane? Kati. Me te Metĩndjwýnh kabênkam amikrà kêt ne arým axwe. Ne kam arým ty. Axwekam aben djõ'ã ty: nhym kam arým Metĩndjwýnh Mõdjêmã kukràdjã jarẽ. Adão kumrêx axwe nhym me kunĩ kudjwa axwe. Nhym be, me'õdjwý amrê mormã ne atemã ne ukapĩ. Jeju ne ukapĩ.

¹⁵Gwaj Adãomê Jeju Kritumê abenã ar maro nhý. Adão axwe nhym Jeju Kritu ukapĩ. Adão pydji axwekam ne me krãptĩ: ty. Aben djõ'ã ty. Nhym be, Jeju Kritu pydji tu kum me kapĩ:kumrêxkam^e ne arým amim me krãptĩ: pytã. Metĩndjwýnh tu kum me kapĩ nhym Jeju Kritudjwý ukapĩ ne arým me axwe krãptĩ: pytã.

¹⁶Adão pydji axwekôt mýjja kator nhym be, Jeju djukapĩkôt mýjja kator. Apýnh mýjja kator. Adão pydji axwe kôt Metĩndjwýnh arým kam ngryk ne pãnh memã biknor jarẽ nhym me arým me biknor tokry djãkam akuno. Nhym be, te apýnh me axwe djari krãptĩ nhym Metĩndjwýnh kute memã Jeju nhõr kôt memã axwe

---

^e5.15 Djãm me ta ne me axwe kêt nhym arým pãnh kum me kapĩ Kati. Me ta ne me te: axwe kêtã nhym ta arým tu kum me kapĩ.

kêt jarê nhym me arÿm kum mex ne. ¹⁷Adão pydji axwekôt me kunĩ aben djô'ã ty. Nhym be, Metĩndjwÿnh tu kum me kaprĩn tu memã axwe kêt jarê nhym me arÿm kum mex ne. Kute memã axwe kêt jarênhkôt dja me tĩn. Nãm me Jejuo aminhõ nhym Metĩndjwÿnh arÿm kum me kaprĩ:kumrêx nhym me tĩn. Adãokôt ne me ty. Nhym be, Jeju Kritu pydjikôt ne me tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

¹⁸Adão kute pidjõ krênkôt axwe. Axweja pydji kôt ne Metĩndjwÿnh arÿm me kunĩmã biknor jarê nhym me arÿm me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be, Jeju Kritu me axwe pãnh ty. Ja pydjikôt ne Metĩndjwÿnh arÿm memã axwe kêt jarê nhym me arÿm kum mex ne. Me kum axwe kêt kam me kunĩ arÿm Metĩndjwÿnh kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. ¹⁹Bir, me'õ pydji kute Metĩndjwÿnh kabên kangakam Metĩndjwÿnh arÿm me krãptĩmã axwe jarê. Nhym be, me'õ pydji kute Metĩndjwÿnh kabên markumrêxkam dja Metĩndjwÿnh arÿm me krãptĩmã axwe kêt jarê nhym me arÿm kum mex ne.

²⁰Nhym ajtekam Metĩndjwÿnh arÿm memã Môjdjê kukràdjã jarê. Apÿnh me axwe djãrio krãptĩ: kadjy ne memã kukràdjã jarê. Nhym be, te apÿnh me axwe djãri krãptĩ: nhym ukaprĩ:. Me te mã axwe nhym mã ukaprĩ:. Ukaprĩo amũ amikamên arÿm ukaprĩ ra:x ne. ²¹Mÿj kadjy? Bir, me mã axwe:n te axwe kêt prãmje. Ne kam arÿm me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be, Metĩndjwÿnh tu kum me kaprĩ:kumrêx ne memã axwe kêt jarê ne kam arÿm meo ba. Meo ban memã tĩn jangij nhym me kôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Nãm me tu amim me banhõ Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu markumrêx ne kam arÿm Metĩndjwÿnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

Me Kritumê ro'ã tyk ne akubyn tĩn.

A Kô 5.17; Gar 2.20; Kor 2.13

6 ¹Te gwaj bajaxwe nhym Metĩndjwÿnh tu kum gwaj bakaprĩ. Djãm tu kum gwaj bakaprĩkam dja gwaj we abenmã kum,

—Gwaj mã bajaxwe ar baba rã'ã. Gêdja kam Metĩndjwÿnh tu kum gwaj bakaprĩ:kumrêx, ane? Djãm gwaj baje ã abenmã anhÿrmã? ²Arkati. Arÿm gwaj tu bajaxwe kangakumrêx. Baje mrãmri ne me tyk kute tu axwe kangakumrêx pyrãk. Djãm kam gwaj bajaxwe rã'ãmã? Arkati. ³Me kute ngômã gwaj bajangjênhja kunĩ gwaj amim,

—Ba Kritu Jejumê itypdji. Ne kam arÿm kute mrãmri ne Kritumê ro'ã ityk ne ijadjãr pyrãk. Nã gwãm ã amim ane. Djãm ar aje ja mar kêt?

⁴Kam, me kute ngômã gwaj bajangjênhkam ne kute gwaj Kritumê ro'ã batyk ne bajadjãr pyrãk. Ga, Bãm mexo uma:n arÿm akubyn Krituo tĩnja pumũ. Gwaj badjwÿ baje mrãmri ne Kritumê ro'ã akubyn batĩn pyrãk. Gwaj ã amimaro ane. Kam dja gwaj atemã amijo baba nyo amijo baban katàt amijo baba.

⁵Godja gwaj kumê batipdjikam baje ro'ã batyk pyrãk jabej dja gwaj kam kumê baje mrãmri ne ro'ã akubyn batĩn pyrãk. ⁶Bir, amrêbê ne gwaj ar bajaxwe: baba. Ne kam Jejumê batipdjĩn arÿm kute ro'ã pĩte'y'ã arÿm bajarij pyrãk. Ne kute bajaxwe wãnh arij pyrãk. Gwaj ã amimaro ane. Gwaj kam arÿm

bamã bajaxwe prãm kêť. Arÿm gwaj Jejumẽ batypdji. Ne kam baje bajaxweo krã'yr mar mexkumrẽx. ⁷Ga, arÿm me tykkam me ajte axwe kêtja pumũ. Gwaj badjwÿ arÿm baje Jejumẽ ro'ã batyk pyrãk ne bamã bajaxwe prãm kêť.

⁸Godja gwaj baje ro'ã batyk pyrãk mar jabej ne kam arÿm baje ro'ã akubyn batĩn pyrãk jadjwÿ mar ar o baba. Tãm ne gwaj baje tu amim markumrẽx.

⁹Mÿkam? Bir, Kritu arÿm mrãmri akubyn tĩnkam ajte tyk'ÿr bõx prãm kêtikumrẽx. Dja ajte tyk prãm kêtikumrẽx. Tãm ne gwaj baje ajte markumrẽx.

¹⁰Mÿkam? Bir, tykkam ne arÿm gwaj bajaxwe pãnh tyk mãmdji. Nhym be, jakam ne akubyn tĩn ne ar ba. Metĩndjwÿnh kabẽn kõt ar amijo ba kadjy tĩn ne ar ba.

Me kute wãnh axwemã irerkumrẽxmã.

Rô 8.4; Ep 4.17; Kor 3.5; Ped k 4.1

¹¹Tãm dja gar amijã aman amim,

—Badjwÿ ne ba ije me'õ tyk pyrãk ne tu wãnh ijaxwemã inhirerkumrẽx. Nhym be, jakam ije Metĩndjwÿnhkõt katàť ar amijo iba kadjy ne ba ije me'õ tyk ne akubyn tĩn pyrãk ne ar iba, ane. Dja gar ã amim ane. Gwaj banhõ Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritumẽ batipdji kõt dja gar ã amim ane.

¹²Ba ar amã me'õ'ã ajarẽ gar ama. Me'õja ne õ bẽnjadjwÿrmã àpẽnħ ar ba ne kubẽ uti:n amim,

—Ba te ije bẽnjadjwÿr kangan ikator ne ate ikrãn ityk djã kêt prãmje. Nhym ijã no tÿx ne mã ijãno djan idjãpẽnħ'ã inẽ ne, ane. Ar gadjwÿ ar aje me'õja pyrãk ne te ajaxwe kêt prãmje ne ajaxwe rã'ã. Kwãrĩk wãnh ajte amã ajaxwe prãm kêť. Jakam akubyn kubẽ aminẽ gẽ ar anhĩo ba kêt, ar anhĩ tyk prãmjao ba kêt. ¹³Kwãrĩk wãnh kum adjãpẽnħmã me axwe nhõ bẽnjadjwÿrmã amijarẽnħ kêt. Kwãrĩk wãnh kum aminhikra, amipar, amino, amidjumar djã jarẽnħ kêt. Dja gar kõt ajaxwe. Kubẽ aminẽ. Nhym be, aje me'õ tyk ne akubyn tĩn pyrãk dja gar Metĩndjwÿnhmã amijarẽ, kum aminhikra, amipar, amino, amidjumar djã jarẽ. Ne kam arÿm kõt katàť amijo aba.

¹⁴Amrẽbẽ ne gar amim,

—Ba dja ba Mõjdjẽ kukràdjã man kõt amijo anhÿro iban arÿm kõt Metĩndjwÿnhmã ijaxwe kêt, anhÿro aban te kõt amijo anhÿr prãmje ne ajaxwe rã'ã. Nhym be, jakam ne gar amim,

—Metĩndjwÿnh djukapritire ta ne tu ijo mex, anhÿro aban arÿm tu amim markumrẽxo aba. Kam ar aje wãnh ajaxwemã anhirer kadjy atÿx.

Me kute Metĩndjwÿnhõ bẽnjadjwÿrn kum àpẽnħmã.

Kô k 7.22; Gar 5.1

¹⁵Gwaj baje Mõjdjẽ kukràdjã marn kõt amijo anhÿro babakõt Metĩndjwÿnh kute gwaj bajo mex kêt. Nhym be, tu kum gwaj bakaprĩkõt ta kute gwaj bajo mex. Djãm kam gwaj baje we amim,

—Ba gêt ijaxwe rã'ã. Tu kum ikaprĩkam ba gêt ijaxwe rã'ã. Dja imã ijaxwe pãnh jarẽnħ kêt, anhÿr ne kam kõt bajaxwe rã'ãmã? Kati.

¹⁶ Godja gar me axwe nhõ bēnjadjwȳrmã kum,
—Ã. Ba amã apê ga arȳm ijo aba, anhȳr jabej gar arȳm kum
adjâpēnhkumrēx. Ne kam arȳm ajaxwen kam ô'a arȳm akuno, me biknor
tokry djâkam akuno. Nhym be godja gar Metĩndjwȳnhmã kum,

—Ba akabēn kôt amã idjâpēnhkumrēx, anhȳr jabej ne arȳm Metĩndjwȳnh
ar anhõ bēnjadjwȳrkumrēx jabej arȳm aje kabēn marn kôt amijo anhȳro aba.
Ne kam arȳm ô'a ajaxwe kêt ne akatât. Djãm ar aje ja mar kêt?

¹⁷ Nhym be, ba Metĩndjwȳnhmã ar akam amikĩnh jarē. Gar amrēbê me
axwe nhõ bēnjadjwȳrmã apê. Kum adjâpēnhri te katât aje amijo abamãn
arerekre. Ne arȳm jakam mrãmri aje Metĩndjwȳnh kabēn markumrēx. Me
kute ar amã Metĩndjwȳnh kabēn jarēnhja amã kĩnh. Ne kam mrãmri aje
mar ne kôt amijo anhȳro abakumrēx. ¹⁸ Ne kam arȳm ajaxwe kêt mã atȳx ne
arȳm akatât. Abê Metĩndjwȳnh nhõ âpēnh ne arȳm kôt katât ar amijo aba.

¹⁹ Ar ano rerekren ar ajamak mex kêt kam ne ba tu pykakam me kukrâdjâ
kôt ar amã ikabēn jarē. Amrēbê ne gar aje me axwe nhõ bēnjadjwȳrmã
adjâpēnh kadjy kum amijarē, kum aminhikra, amipar, amino, amidjumar
djâ jarē. Aje amũ ajaxweo amikamēnh kadjy kum amijarē nhym ar ajo ba.
Gar kum apēn te katât amijo abamãn arȳm arerekre. Nhym be, jakam dja
gar Metĩndjwȳnh ar anhõ bēnjadjwȳr ne kum adjâpēnhkumrēx. Ne kam
aje katât amijo abamã arȳm atȳx ne. Dja gar kum atȳx ne arȳm katât amijo
aban amũ kum amexo amikamēnh mō.

²⁰ Me axwe nhõ bēnjadjwȳrmã adjâpēnhri Metĩndjwȳnh kute ar ajo ba
kêt kumrēx gar te katât kôt amrãnh mex prãmje. ²¹ Jakam dja gar akubyn
amijo tēn amima. Kam amikam apijãm ne. Amrēbê ate ar abakam mȳj got
gar me axwe nhõ bēnjadjwȳrkam amim aby. Arkati. Ar ga ne gar ar mekôt
aba kajgo. Me ate ar ba djô'a ne me me biknor tokry djâkam akuno. ²² Nhym
be, jakam ne Metĩndjwȳnh arȳm me axwe nhõ bēnjadjwȳrbê ar apytâ gar
kum adjâpēnh ar aban arȳm ô'a amexkumrēx. Ne amũ amexo amikamēnh
mōn kam ô'a arȳm Metĩndjwȳnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

²³ Tãm ne ja. Me axwe pãnh ne me arȳm me biknor tokry djâkam
akuno. Nhym be, Metĩndjwȳnh ne kute memã tĩn jangjēnh nhym me
arȳm kôt tĩn ar ba rã'ã: rã'ã ne. Djãm me kute kum o pãnhkam kute
memã angjēnh? Kati. Me kute kum o pãnh kêt kam tu kute memã
angjēnh. Me kute tu amim gwaj banhõ Bēnjadjwȳr djwȳnhbê Jeju Kritu
markumrēx nhym arȳm ta kum me kaprĩn kute memã kôt tĩn jangjēnh.

Me kute Kritubit marn kôt amijo bamã kute arēnh.

Rô 8.2; Gar 4.1; Ep 2.2; Kor 3.7

7 ¹ Akmere, âpnhĩre ar, Metĩndjwȳnh kute Mōjdjēmã kukrâdjâ jarēnh gar aje
mar mexja, ar amã ne ba ikabēn. Me tĩnri ne me kute kukrâdjâ mar ne kôt
kute amijo anhȳro bamã. Nhym be, djãm me arȳm tykkam kute kôt amijo bamã?
Kati. Arȳm me tykkam me kute kôt amijo ba kêt. Djãm ar aje ja mar kêt got?

²Ba ar amã arê. Me'õ nire arým mjênkam dja arek mjên'ã ngrà. Metĩndjwýnh kukràdjàkòt arek mjên'ã ngrà. Mjên tĩnri 'ã ngrà. Godja mjên'ã ngrà kêt jabej arým Metĩndjwýnh kukràdjàkam amikràn arým axwe. Nà, dja mjên tĩnri 'ã ngrà. Nhym be, arým kubê mjên tykkambit dja arým 'ã ngrà kêt.

³Godja mjên tĩnri me'õdjwý'y'r mör jabej nhym me arým kum mjênkam axwe jarê. Arým ne me'õjao akĩ. Nhym be, godja mjên arým kubê ty nhym my 'õmê arkum aben kĩnh kwārik wānh ar abenwýr mō. Djā ne kam ar Metĩndjwýnh kukràdjàkam amikrà? Kati. Arým mjên kubê tykkam nhym ar kute abenwýr mörkam kute kukràdjàkam amikrà kêt. Me kute kum mjênkam axwe jarēnh prām kêtukumrēx. Tām dja gar ama.

⁴Mjên tykkam kukràdjāja mýj'ã ne ba ar amã arê? Mýj ne gar aje kam marmā? Bir, amrêbê ne gway Metĩndjwýnhmā bamex kadjy Môjdjê kukràdjā man kòt amijo anhyro baba. Tām ne kute mrāmri ne gway bamjên arým tyk pyrāk. Jakam ne gway baje kukràdjā kòt amijo baba prām kêt. Jakam arým Kritu tyn akubyn tĩn ne. Kritumê batipdjikam ne gway baje Môjdjê kukràdjā marn kòt amijo anhyro baba prām kêt. Kam Metĩndjwýnhmā bamex kadjy gway Kritubit man kòt ar amijo baba. Ja'ã ne ba ar amã mjên tykkam kukràdjā jarê. Kritu tyk ne akubyn tĩnjamê batipdji kadjy ne gway Kritu man kòt ar amijo baba. Metĩndjwýnhmā bamexkumrēx kadjy gway Kritu man kòt ar amijo baba.

⁵Amrêbê gway ba baje amidjwýnhbit o kĩnh prāmkan ne gway tu bajaxwe:. Me te Môjdjê kukràdjāo gway bajaxwe nêje gway bajakre gway bajamakkre kêt ne kam bajaxwe: ne. Metĩndjwýnhkam bajaxwe: ne.

Nhym bit kute me biknor tokry djākam gway bamēnhmā. ⁶Amrêbê ne gway baje te Môjdjê kukràdjā marn te kòt amijo anhyro baba. Ne amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjā man kòt amijo anhyro iban arým Metĩndjwýnhmā ijaxwe kêt, anhyro baba. Ne kam kòt te bajaxwe kêt prāmje.

Nhym be, jakam arým gway Kritumê batipdjikam baje ro'ã batyk pyrāk ne arým baje ajte Môjdjê kukràdjā tũm'ã pi'òk no'òkja mar prām kêt. Djām gway baje ajte amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjā man kòt amijo anhyro iban arým Metĩndjwýnhmā ijaxwe kêt, anhyrmā? Kati. Gway baje amim anhyr kêtukumrēx. Jakam ne gway mýjja ny man amim,

—Arým ne Metĩndjwýnh Karō iwýr bōx ne ijo ba. Ta ne kute Metĩndjwýnhmā ijo mexo ba, anhyro baba.

Dja me Môjdjê kukràdjā man kòt amijaxwe ma.

Rô 3.20, 5.20

⁷Metĩndjwýnhmā gway bajaxwe kêt kadjy ne gway ajte Môjdjê kukràdjā kòt amijo anhyro baba kêt. Kam, djām gway we baje amim,

—Môjdjê kukràdjā punu, anhyr jabej? Arkati. Ne ba ren Môjdjê kukràdjā mar kêt ne ren amijaxwemā ikator kêt ne ren ajte amijaxwe mar kêt. Ê, ren me Môjdjê kukràdjāo nêje ikukrà kêt, imã me'õ nhō mýjja pro

kĩnh ne amim 'ã karõ kêt kadjy ren ikukrà kêt ba ren tu imã me õ mỳjja pro kĩnh ne 'ã amim karõo iban kam ren kam amijaxwe ja mar kêt. Me kute nêje ikukrà kêt kam ne ba ren kam amijaxwe mar kêt.

⁸Nhym be, kati. Arỳm ne me Mòjdjê kukràdjào nêje ikukrà. Ba kam arỳm amijaxwe ma. Ba kàjbê imã me'õ nhõ mỳjja puro kĩnh nhym me Mòjdjê kukràdjào mã imã,

—Kwārĩk wānh amã me õ mỳjja puro prāmje ar aba kêt, ane. Ba kam ba arỳm imã me õ mỳjja pro kĩ:nh. Ne kam arỳm me õ mỳjja puro prāmje ar iba. Ne arỳm imã apỳnh me õ mỳjja puro kĩ:nh ne arỳm ijaxweo imõr me:x ne. Ne ren Mòjdjê kukràdjà kêt nhym ren me mar kêt nhym ren me axwe ren kute kajgo pyrāk. Kam ne ba ren badjwỳ ren amijaxwe mar kêt ne. Nhym be, kati. Arỳm ne ba kukràdjà man ajte kôt ijaxwe ma.

⁹Amrêbê ije Mòjdjê kukràdjà mar kêt ri ne ba ate ikrān amim,

—Dja ba Metĩndjwỳnhkôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, anhỹro iba. Ne kam kute itĩn pyrāk ne ar iba. Ne kam arỳm Mòjdjê kukràdjà man amim,

—Je, arỳm ijaxwe:. Ijaxwe pānh dja Metĩndjwỳnh arỳm ikangan me biknor tokry djākam imẽ, ane. Ba kam arỳm ityk pyrāk. ¹⁰Ba arĩk amim,

—Dja ba Mòjdjê kukràdjà mextire man kôt amijo anhỹro iban arỳm Metĩndjwỳnh kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Ne kam te ije kôt amijo anhỹrmān kam arỳm amim,

—Ijaxwe:. Dja Metĩndjwỳnh ikangan me biknor tokry djākam imẽ. Nã bām ã amim ane. Ne kam ije Mòjdjê kukràdjà mextire markam amityk ma.

¹¹Mỳkam? Bir, ba ne ba amim ijêx ne aminoo aknon amim,

—Dja ba Mòjdjê kukràdjà man kôt amijo anhỹro iban Metĩndjwỳnh kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Nhym be, kati. Me kunĩ te kute kukràdjà marn kôt amijo anhỹr prāmje, ne kam kam amikrào ba. Badjwỳ ne ba kam amikrào iba. Ne kam aminoo aknon arĩk amim,

—Dja ba Mòjdjê kukràdjà man kôt amijo anhỹro iban arỳm Metĩndjwỳnh kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Nhym be, kati. Ije kukràdjākam amikràkam dja Metĩndjwỳnh me biknor tokry djākam imẽ.

¹²Djām kam Mòjdjê kukràdjà punu? Kati. Mexkumrêx. Metĩndjwỳnh kukwakam ne Mòjdjê kute memã kukràdjà jarênh. Mòjdjê kute kam me axwe kêt kadjy me akre katàtkumrêx. Kukràdjà mexkumrêx.

¹³Djām Mòjdjê kukràdjà mex kôt ije amijo anhỹr djô'ã ne ijaxwen me biknor tokry djākam itēm mā? Arkati. Ba kukràdjà maro iban kam arỳm amijaxwemã ikaton amima. Ne kam te kukràdjà kôt amijo anen mã ijaxwen kam arỳm mã amim,

—Dja Metĩndjwỳnh ijaxwe pānh me biknor tokry djākam imẽ. Be, ijaxwe ne punu:re, anhỹro iba.

Ta te: axwe kêt prāmje mā axwe'ã kute amijarênh.

Gar 5.17

¹⁴Metĩndjwỳnh Karõ ne Mõjdjê kukràdjà jarẽ. Nhym be, jakam djẽ ne ba mā Metĩndjwỳnh Karõ ma? Kati. Imã ijaxwe prã:m ne te ijaxwe kêt prāmje. ¹⁵Djãm imã mỳjja kĩnhja ne ba o iba? Kati. Imã mỳjja kĩnh kêtja ne ba o iba. Mỳkam ne ba o iba? Kon. Ije mar kêt. ¹⁶Imã mỳjja kĩnh kêtõ ibakam ba arỳm amim,

—Mrãmri, Mõjdjê kukràdjà mexkumrêx, ane. ¹⁷Djãm kam ba ne ba o iba, imã mỳjja kĩnh kêtjao iba? Kati. Ikadjwỳnhbê ijaxwe ja ne 'ã imã apnên ijo ba. ¹⁸Djãm imex got? Ije amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam djãm imex got? Ije mỳjja mexo iba kadjy te imã mỳjja mexbit kĩnh. Kam, ije mỳjja mexbito iba kadjy mỳj dja ba amijon? Kon. Ije amikam mar kêtumrêx. ¹⁹Imã mỳjja mex kĩnhja djãm tãm ne ba o iba? Kati. Imã ijaxwe kĩnh kêtja ijaxwe ja ne ba o iba. Te imã ijaxwe kĩnh kêt mã o iba. ²⁰Kam, imã ijaxwe kĩnh kêtjao ibakam djãm ba ne ba o iba? Kati. Ikadjwỳnhbê ijaxwe ja ne ijaxwe'ã imã apnên ijo ba.

²¹Kam, djã ne ba mrãmri mỳjja mexo ibakumrêx? Kati. Bit ije mỳjja mexo iba kunĩkõt ne ba mã mỳjja punu o iba. ²²Ba ne ba imã Metĩndjwỳnh kukràdjà kĩnh. ²³Nhym be, ikadjwỳnhbê ijaxwe ja ne ijaxwe'ã imã apnê. Ba amim, “Ba on imexbit”, ane. Ne kam mã ijaxwen te ijaxwe kêt prāmje. Ije mỳjja mexo iba prãm kunĩkõt mã ijaxwe. ²⁴Ba amim,

—Ỗ, watĩre. Ikadjwỳnhbê ijaxwe ja ne ijaxwemã ingrêk prãm ba arỳm me biknor tokry djakam itẽmmã. Mỳj me'õ dja ikadjwỳnhbê ijaxwe jabê ipytã? Nã bãm ã amim ane. ²⁵Bir, gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu dja ikadjwỳnhbê ijaxwebê ipytã. Ba kam mã Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Tãm ne ja.

Ba kam mã amim,

—Ba on Metĩndjwỳnh kabên kõtbit amijo iba, ane. Nhym be, ikadjwỳnhbê ijaxwe mã kute ijo ba prãmumrêx. Tãm ne ja.

Me kute Metĩndjwỳnh Karõ marja tĩn.

8 ¹Kritu Jejumẽ gwaj batipdji nhym arỳm kute gwaj bakadjwỳnhbê bajaxweo apẽxmã. Kam, Metĩndjwỳnh kute gwaj bamã bajaxwe pãnh jarênh kêt gwaj me biknor tokry djakam babiknor kêtumrêx. Baje amidjwỳnhbito kĩnh kadjy bajaxweo baba kêtja, baje Metĩndjwỳnh Karõ kõt amijo babaja, gwaj ba dja gwaj me biknor tokry djakam babiknor kêtumrêx.

²Mỳkam? Bir, gwaj mã bajaxwekam arỳm me biknor tokry djakam batẽmmã. Nhym be, gwaj arỳm tu amim Kritu Jeju markumrêx nhym Metĩndjwỳnh Karõ gwaj babê bajaxwe kurên kubê gwaj bamã tỳx jadjà gwaj kam arỳm katàt amijo baba kadjy batỳx. Ne kam babiknor kêtumrêx ne Metĩndjwỳnhkõt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. ³Bir, gwaj baje amidjwỳnhbito kĩnh kadjy bajaxweo babakam ne gwaj te: katàt baje amijo baba prãmje ne te baje Mõjdjê kukràdjà mar ne te kõt baje amijo baba mexmã. Nhym kam

Metĩndjwỳnh pykamã ta Kra pydji jano nhym ta amijo kute me axwe nhĩ pyrāk ne ar ba. Nãm aminhĩ tã pĩte'y'ã wajẽt nhym Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã tỳx jadjà. Katàt baje amijo baba kadjy arỳm gwaj bamã tỳx jadjà nhym gwaj bajaxweja arỳm gwaj bamã rerekren ajte kute gwaj bajo ba kêt.

⁴Dja gwaj amidjwỳnhbito kĩnh kêt ne bajaxweo baba kêt ne Metĩndjwỳnh Karõ man kôt ar amijo baba. Nhym kam arỳm gwaj bamã tỳx jadjà. Gwaj bajaxwe kêt kadjy bamã tỳx jadjà. Gwaj kam arỳm kum bajaxwe kêt ne katàt ar amijo baba. Ne kam arỳm tu Mõjdjẽ kukràdjà kôt katàt ar amijo baba.

Me ta kute amidjwỳnhbito kĩnh.

Gar 5.16

⁵Bir, me ta kute amidjwỳnhbito kĩnhja ne me kum axwe mar prãm. Nhym be, me kute Metĩndjwỳnh Karõ kôt amijo baja ne me kum Karõ mar prãm. ⁶Nhym me mã kum axwe mar prãm ja dja me me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be, me kum Karõ mar prãm dja me Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne umar mexkumrẽx.

⁷Mỳkam ne me mã: kum axwe mar prãm akuno? Bir, me kum Metĩndjwỳnh kurẽkam. Me ja ne me kute Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt amijo ba prãm kêt. Nãm me te: kôt amijo ane. ⁸Me ja, me kute amidjwỳnhbito kĩnh kadjy axweo ba prãmja ne me te kute Metĩndjwỳnh kĩnhmã.

Me kum Metĩndjwỳnh Karõ mar prãm'ã ujarẽnh.

Dju r 7.38

⁹Nhym be, djãm ar ga ne gar amã ajaxwe maro aba prãm? Kati. Ar ga ne gar amã Karõ mar prãm. Mrãmri ar akam Metĩndjwỳnh Karõ ỳrkumrẽx jabej ar amã Karõ mar prãm. Nhym be, me'õkam Kritu Karõ ỳr kêtja Metĩndjwỳnh kute o aminhõ kêtumrẽx.

¹⁰Nhym be, mrãmri Kritu ar akam ỳrkumrẽx jabej ar anhĩbit dja ty. Me axwe djõ'ã me batyjkakam dja ar anhĩbit ty. Nhym be, Metĩndjwỳnh kute ar amã axwe kêt jarẽnh nhym Karõ kute ar ajo bakam dja gar kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

¹¹Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm Karõ akubyn Jejuo tĩn. Karõ ja ar akam ỳr jabej dja ar gadjwỳ ar ajo tĩn. Krituo tĩn djwỳnh ar ajo tĩn. Dja gar te arỳm ty nhym akubyn ar gadjwỳ ar ajo tĩn. Ar akam Karõ ỳr jao akubyn ar ajo tĩn.

¹²Kam, djãm gwaj baje amidjwỳnhbito kĩnh kadjy mã bajaxweo babamã? Kati. ¹³Dja gar arek ajaxweo aban arỳm akuno. Me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be, dja gar apỳnh ajaxwe krãta. Aparo ajaxwe'ỳr amrãnh, anhikrao aje ajaxwe nhipẽx, anoo aje ajaxwe pumũnh, adjumar djàkam aje ajaxwe mar, ajajkwao aje mỳjja punu jarẽnh ajaxweja kunĩ krãta kute mrãmri ne me kute mỳjja bĩnkam arỳm àpẽnho krã'yr pyrāk. Dja gar Metĩndjwỳnh Karõ maro ajaxwe krãtan arỳm Metĩndjwỳnhkôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

¹⁴Mỳkam? Bir, me kute Metĩndjwỳnh Karõ maro ba nhym kute meo baja ne me mrãmri kubẽ Metĩndjwỳnh krakumrẽx. ¹⁵Karõ kute ar ajo bakam djãm

Metĩndjwýnh ar ajo õ àpênh kajgon kum ar akurên ar ajo ajkê gar amã uma: ar aba? Kati. Karõ kute ar ajo bakam Metĩndjwýnh arým ar ajo krakumrêx gar amã kĩ:nhkumrêx. Ne kam kum, “Djünwã”, ane. Mebê idjaer kabênkôt ne me kum, “Aba”, ane. Nhym be, me bakabênkôt ne gwaj kum, “Djünwã”, ane.

¹⁶ Metĩndjwýnh Karõ ta ne gwaj bakadjwýnhbê gwaj bamã,

—Be, omũ. Mrãmri abê Metĩndjwýnh krakumrêxa pumũ, anhýro ba. Kam, gwaj babê Metĩndjwýnh krakumrêx. Tãm ne gwaj baje markumrêx. ¹⁷Arým gwaj babê krakam dja gwaj arým Metĩndjwýnh nhõ mýjjao aminhõ. Kritumê ro'ã dja gwaj õ mýjjao aminhõn ar o baba. Kôt batokry jabej o aminhõ. Kritukôt mrãmri batokry jabej dja gwaj õ mýjjao aminhõn arým ro'ã bame:xkumrêx.

Me kute amimexkumrêx kam amak.

Dju r 17.22; A Kô 4.17; Kor 3.4

¹⁸ Bir, mýj dja gwaj batokry jakam kuma? Bir, 'lã dja gwaj amim,

—Jakam ba itokry ne kute itokry rax pyrãk. Nhym be, dja ba i Kritumê ro'ã ime:xkumrêx nhym me kunĩ arým ipumũ. Dja ba kam ikĩnh. Ne ikĩnhkam ajbir itokry ja mar kêt, ane. Gwaj ã batokry'ã amim ane. ¹⁹Dja gwaj babê Metĩndjwýnh krakôt bakato. Dja amrê õ akati bõx gwaj kam arým bakato. Djãm kam dja gwaj bapunu: got? Kati. Dja gwaj kam bame:xkumrêx. Mýjja kunĩ Metĩndjwýnh kute ipêx ja ne amiwýr gwaj bakatorkam ama:. Mrymê bãmê pykamê mýjja kunĩ amiwýr gwaj bakatorkam ama:.

²⁰ Mýkam ne amiwýr gwaj bakam ama:?. Bir, Metĩndjwýnh kute mýjja kunĩ nhipêx ja ne amrêbê amijo ajkên arým punu. Pykakam 'ê kumex ne mýjja djãkrê kumex kato. Djãm mýjja ta ne amijo ajkê? Kati. Metĩndjwýnh kabênkôt ne ã mýjja amijo bikênhõ ane. Nhym be, ajmãkam dja mýjja kunĩ mexkumrêx. Mýjja kunĩ amiwýr amimexkam ama:.

²¹ Mýkam? Bir, jakam ne mýjja punu prãm, kã rerek prãm, kro prãm, apôk prãm. Nhym be, mýjja kute amijo mexkam dja punu prãm kêt, kã rerek prãm kêt, kro prãm kêt, apôk prãm kêtumrêx. Gwaj babê Metĩndjwýnh kramê ro'ã dja mýjja me:xkumrêx ne kĩ:nhkumrêx. Dja i gwaj babê Metĩndjwýnh kra amirĩt. Ne kam bamexkumrêx ne bakĩnhkumrêx. Nhym kam me baro'ã mýjja kunĩdjwý mexkumrêx. Kam ne mýjja kunĩ amiwýr amimexkam ama:.

²² Jakam ne mýjja kunĩ: tokry pymaje kangãgã. Kute mrãmri ne me nire kra àn tokry pymaje kangãgã pyrãk ne kute kra bixadjwýrkam ama:k pyrãk. Amrêbê: ne mýjja kangãgãn jakam kangãgã rã'ã ne.

²³ Gwaj badjwý ne gwaj banhĩ nykam ama:. Gwaj badjwý baje arým amijã Metĩndjwýnh Karõ kakinha ne gwaj banhĩ nykam ama:. Dja gwaj babê Metĩndjwýnh krakumrêx amirĩt. Nhym akubyn bõxkam dja gwaj bamã banhĩ ny ngã. Dja gwaj banhĩ nyja rerek prãm kêt ne apêx prãm kêt ne ny rã'ã. Banhĩ nykam amakbê bakangãgã. Banhĩja punu prãmkam batokry pymaje bakangãgã.

²⁴ Gwaj amiwýr banhĩ ny kam ama: nhym arým Metĩndjwýnh amim gwaj bapytã. Nhym be, djãm arým ne gwaj banhĩ nyja pumũ? Kati. Gwaj

ren arÿm banhĩ ny pumũn ren amiwÿr kam amak kêtikumrêx ne ren ate bakrân ar baba. ²⁵Nhym be, kati. Kute gwaj bamã banhĩ ny jadjâr kêtiri ne gwaj amiwÿr kam ama:n kam akrânãmã amiwÿr amãr 'iry.

²⁶Gwaj banhĩ nykam amakbê Metĩndjwÿnh Karõ kum gwaj bakaprĩ:. Gwaj bakaprĩn barerekrekam ne Karõ kum gwaj bakaprĩ:. Ne Metĩndjwÿnhmã gwaj bajo a'u:w. Gwaj bakaprĩn barerekrekam dja gwaj amim,

—Mÿj dja ba ikaprĩkam Metĩndjwÿnhmã ikabên jarênh on? anen te baje Metĩndjwÿnhmã amijarênhmã. Nhym kam Karõ kute pykakam gwaj bajo ba arÿm gwaj bama. Gwaj baman arÿm kum gwaj bakaprĩ:. Kum gwaj bakaprĩn arÿm amũ kàjkwakam Metĩndjwÿnhmã gwaj bajo a'u:w. Djãm gwaj bakabênkam ne gwaj bajo a'uw? Kati. Ta kabên mar kêtikum. Kum gwaj bakaprĩ:kam ne kabêno kangãgã gwaj bajo a'u:w. Nãm ã Karõ amybÿm amũ kàjkwakam Metĩndjwÿnhmã gwaj bajo à'wÿro ane.

²⁷Metĩndjwÿnh ne kute me kunĩ djumar djakam me kabên mar mexkumrêx ne kam arÿm kute prĩne Karõ kabên mar mex. Karõ ta ne arÿm kute gwaj bajã Metĩndjwÿnh kabên mar. Kute gwaj bajã amim karõkam kabên ja kute mar ne kabên kôt kute kum gwaj bajo à'wÿr. Jeju kute arÿm gwaj bajo õ me ja, Karõ kute Metĩndjwÿnhmã gwaj bajo à'wÿr. Metĩndjwÿnh kabên kôt kute kum gwaj bajo à'wÿr. Nhym kam Metĩndjwÿnh arÿm kute prĩne kabên mar mex.

Kra mex kôt me mex.

Rô 8.37; Pir 1.12; Ped k 5.10

²⁸Be, nhym apÿnh mÿjja kute gwaj bajo baja. Mÿjja kunĩkôt. Apÿnh gwaj bakaprĩ djãri nãr apÿnh gwaj bakĩnh djãri kute gwaj bajo baja. O ne Metĩndjwÿnh amim gwaj bajo mexo tẽ. Gwaj bamã abêja ne gwaj bajo mexo tẽ. Metĩndjwÿnh ne amrêbê: gwaj bakukãm amim gwaj bajã karõn arÿm kôt amiwÿr gwaj bajuw ne ar gwaj bajo ba. Ne kam arÿm apÿnh mÿjjao gwaj bajo mexo tẽ. Ja ne gwaj arÿm baje mar.

²⁹Mÿj kadjy ne gwaj bajo mexo tẽ? Bir, Kra mex kôt gwaj bamex kadjy. Mÿjja kunĩ kêtiri ne kute me kukãm õ me ja kunĩ mar ne arÿm amijo me utã. Kra mex kôt kute meo mex kadjy ne amijo me utã. Krakôt kute õ me ja kunĩ mexo tẽmkam ne kute mrãmri ne me kra kutewa apõx nhym kôt aben nhipetã kamy kunĩ apõx pyrãk. Kra kute kamy krãptĩ:mã wa kadjy ne Kra mex kôt gwaj bajo mexo tẽ. ³⁰Kute amijo me utãr ja ne amiwÿr me ku'uw ne meo ba. Kute amiwÿr me 'wÿr ja ne memã axwe kêt jarê nhym me arÿm kum mex ne. Kute memã axwe kêt jarênh ja dja meo me: xkumrêx. Nhym me arÿm kàjkwakam Kra mex kôt mrãmri me: xkumrêx. Dja gwaj kàjkwakam kôt arÿm bame: xkumrêx.

Metĩndjwÿnh kum me abê ne me'ã ukanga kêt.

³¹Metĩndjwÿnh arÿm gwaj bamã axwe kêt jarê. Ne kam dja ã Kra kôt prĩne gwaj bajo mex. Kam, djãm me'õ kute Metĩndjwÿnh bẽ gwaj bajo akêx gwaj kôt bajaxwemã? Kati. Metĩndjwÿnh ã kum gwaj bajabêo

anhỹrkam dja me'ô kubê gwaj bajo akêx kêtukumrêx. ³²Nãm amijã Kra djwỹnh pydji nê kêt ne gwaj bakunĩ kadjy kanga nhym arỹm gwaj bapãnh ty. Djãm kute gwaj bakadjy Kra kangakam kute gwaj babê mỳjja mex'ô nêmbã? Arkati. Kute gwaj bamã mỳjja mex kunĩ nhõrmã.

³³Mỳj me'ô dja gwaj bamã axwe jarê? Kati. Metĩndjwỹnh kute amijo gwaj bapytãrja dja gwaj bamã axwe jarênh kêt. Ta ne arỹm gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arỹm kum bamex ne. Kam dja te me'ô kute gwaj bamã axwe jarênhmã.

³⁴Mỳj me'ô dja gwaj bamã me biknor tokry djãkam babiknormã arê? Kati. Kritu Jeju ne tyn akubyn tĩn ne ajte Metĩndjwỹnh djubôk'ãnh nhỹ. Metĩndjwỹnh djubôk'ãnh nhỹn ajte gwaj banêje kum kabêno nhỹ. Kam dja te me'ô kute gwaj bamã babiknormã arênhmã. ³⁵Kritu kum gwaj bajabê:.

Dja te me'ô gwaj bajo ajkê nhym Kritu kum gwaj bajabê rã'ã:n gwaj bajo ba rã'ã: ne.

Dja te apỹnh gwaj bakaprĩ djãri ajte gwaj bajo ba nhym Kritu kum gwaj bajabê rã'ã.

Dja te apỹnh mỳjja tỳx ajte gwaj bajo ba.

Dja te me ajte kum gwaj bakurê. Kritumã badjãpênhkam te kum gwaj bakurê.

Dja te ajte gwaj bamã prã:m.

Dja te ajte gwaj bakà kêtgam bamã kry:.

Dja te apỹnh mỳjja pyma ajte gwaj bajã apôx.

Dja me ajte te kãxo gwaj bapa. Nhym Kritu mã: kum gwaj bajabê rã'ã:n gwaj bajo ba rã'ã: ne.

³⁶Apỹnh gwaj bakaprĩ djãri kute gwaj bajo ba kôt ne me bakukãmãre amrêbê: Metĩndjwỹnhmã amijarên kum,

“Be, amã ar idjãpênhkam ne me kute ar ibĩn pyrãk. Myt kunĩkôt ne me kute ar ibĩn pyrãk. Nãm me ar ijo mrykĩ'ãtomti pyrãk ne kum ar ibĩn prãm.”

Nãm ã me bakukãmãre Metĩndjwỹnhmã anen arỹm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Kam gwaj badjwỹ bakamingrãnyre dja gwaj mrãmri mekôt ã apỹnh bakaprĩ djãri maro ane. Jejumã badjãpênhkam ã apỹnh bakaprĩ djãri maro ane.

³⁷Jeju ne gwaj bajã ukanga kêt ne kum gwaj bajabê rã'ã:. Kam te apỹnh mỳjja pymaja gwaj bajo ba gwaj amim Jeju mar tỳx ne arỹm kubê amijo akêx kêtukumrêx.

³⁸Djãm gwaj batykkam kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajã ukangamã? Kati. Nãr, djãm gwaj batĩn ne ar babakam kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajã ukangamã? Kati.

Nãr, djãm kadjy mrãnh djwỹnh 'ô kute gwaj bajo bikênh nhym kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajã ukangamã? Kati.

Nãr, djãm me karõ punu,

nãr djãm jakam apỹnh mỳjja apôx,

nãr djãm amrê apỹnh mỳjja apôx mõi,

nàr djām ap̄nh mỳjja 'itỳx gwaj bajo bikēnh nhym kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajā ukangamā? Kati.

³⁹ Nàr, djām kàjkwa kurũm mỳjja ap̄ox,

nàr djām pyka krakri mỳjja ap̄ox,

nàr djām Metĩndjwỳnh kute amũ ap̄nh mỳjja kunĩ nhipêx'õ kute gwaj bajo bikēnh nhym kum gwaj bajabê kêt ne gwaj bajā ukangamā? Arkati.

Ap̄nh mỳjja pyma te gwaj bajo ajkê nhym Metĩndjwỳnh kum gwaj bajabê:n gwaj bajo ba rā'ā:.

Nām ã kum gwaj bajabêo ane. Gwaj baje Kritu Jejuo banhō Bēnjadjwỳr djwỳnhkôt ã kum gwaj bajabêo ane. Tām ne ba tu amim markumrêx.

Metĩndjwỳnh ta kute amijo me utār.

9 ¹⁻² Djām gwaj baje Mõjdjê kukràdjà mar ne kôt baje amijo babakam ne Metĩndjwỳnh kute gwaj bamā axwe kêt jarēnh gwaj arỳm kum bamex ne? Kati. Nā gwām tu amim Jeju markumrêx nhym arỳm gwaj bamā axwe kêt jarē gwaj arỳm kum bamex ne. Nhym be, inhō me wỳnh, inhōbikwabê mebê idjaer djām me kute tu amim Jeju markumrêx? Kati. Me kute amim Jeju mar kêt. Nām me amim,

—Ba Mõjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iba nhym Metĩndjwỳnh arỳm imã ijaxwe kêt jarē ba arỳm kum imex, ane. Me kute amim Jeju mar kêt kam dja Metĩndjwỳnh arỳm pānh me kanga. Kam ne ba ikadjwỳnhbê ikaprĩn iban imỳr rā'ā: ne. Kritu kôt ne ba katāt ikaprĩ'ā ar amā amijarēnhkumrêx. Metĩndjwỳnh Karō ta ne ajte idjumar dja kadjwỳnhbê imã,

—Mrāmri 'ã ajêx kêtumrêx, ane. Mrāmri ikaprĩkumrêx. ³ Inhō me wỳnh, inhōbikwabê mebê idjaer ne me kute amim Jeju mar kêt. Ba ren me kadjy Metĩndjwỳnhmã kum,

—Kwārĩk wānh mebê idjaer kanga kêt. Ba dja ga me pānh ikanga, ane. Nhym ren me kam arỳm tu amim Jeju Kritu markumrêx ba ren arỳm ã Metĩndjwỳnhmã ane. Nhym be, kati. Me kute amim Jeju mar kêt. Kam ne ba mekam ikaprĩ:re. ⁴ Mebê idjaerkumrêx. Metĩndjwỳnh ne amrêbê meo kra nhym Metĩndjwỳnh rax djô'ã me ra:x. Ne kam ajmã kuten amim Jeju mar kêt ba arỳm mekam ikaprĩre ne. Metĩndjwỳnhmê ne me kute aktã abenmã amijarēnh mām dji nhym arỳm memã kum,

—Ba dja ba me ajo djuw mex rā'ā: rā'ã ne, ane. Ne arỳm memã Mõjdjê kukràdjà jarē nhym me o ba. Ne kukràdjà kôt kum apê ne kum amijarēnh ba. Nhym kute memã mỳjja jarēnh mām dji. Me kukām ap̄nh mỳjja mex ap̄oxmã kute memã arēnh mām dji. Nhym me ajmã ne Jeju mar kêt ne ar ba. Ba kam mekam ikaprĩre ne.

⁵ Me bakukāmāre ne me me babê idjaer kukāmārekumrêx nhym Jeju Kritu arỳm mekam amijo ĩ ne kato. Kubê ne ap̄nh me ba djā kunĩkôt me kunĩ, mỳjja kunĩ Tĩndjwỳnh. Pydji ne me:xkumrêx ne ra:x. Mex ne rax rā'ā: rā'ã ne. Mrāmri

ne ba ar amã arênhkumrêx. Jeju Kritu me ibê idjaer kurũm kato nhym kam me ajmã ne Jeju mar kêt ne ba. Ba kam mekam ikapri:re ne imã me kapri:kumrêx.

⁶Metĩndjwỹnh kute mebê idjaero kran kute memã, “Me abê ikra”, anhỹrkam ne me kwỹ arỹm kanga. Me kwỹ kute kangakam djãm arỹm kam Metĩndjwỹnh kabẽn kajgo? Kati. Metĩndjwỹnh kabẽnkõt me kwỹbê Metĩndjwỹnh krakumrêx. Djãm mebê idjaer kunĩ ne Metĩndjwỹnh kute meo kra? Kati. Me kwỹbit. ⁷Nãr, djãm Abraão djô'ã me ar ba kunĩ ne Metĩndjwỹnh kute memã,

—Me abê Abraão tãmdjwỹkumrêx, anhỹro ba? Kati. Me kwỹmãbit. Nãm Abraãomã kum,

—Idjak kurũm dja atãmdjwỹ apõx, ane.

⁸Mỹj'ã ne gwaj kabẽn ja ma? Bir, amrêbê: me bakukãmãre Abraão ta ne amikabẽnkõt õ ãpênh kajgomã Imaêr dji nhym kato. Djãm kra Imaêrmê ô'ã tãmdjwỹ apõxmê djã ne Metĩndjwỹnh me jao krakumrêx? Kati. Metĩndjwỹnh kute kabẽn pydjĩn arênh kõt ne prøkumrêxmã Idjak dji nhym arỹm kato. Nhym kam Metĩndjwỹnh arỹm o krakumrêx. Kra Idjakmê kam tãmdjwỹ apõxmê ne Metĩndjwỹnh meo krakumrêx. ⁹Arỹm ne Abraãomã kum,

—Dja ba i bõx nhym Xara arỹm kra, ane. Metĩndjwỹnh kute kabẽn pydjĩn arênh ne ja. Nhym kam arỹm kra kato nhym Metĩndjwỹnh amikabẽnkõt arỹm o kra.

¹⁰Nhym ajtekam me banhingêt Idjak Rebekamã kra ar kudji nhym tujarõ rã'akam Metĩndjwỹnh arỹm kra ar'ã amim karõ. ¹¹⁻¹³Ar rwỹk kêtri. Ar mex nãr ar axwe kêtri ne arỹm ar'ã amim karõn Rebekamã kum,

“Kutewa dja kutapumã apê”, ane.

Pi'õkkam kute me bakukãmãremã ar arênh kõt ne ã Rebekamã ane. Ne memã kum,

“Imã Djako kĩnh. Nhym be, imã Ixau kĩnh kêt”, ane.

Djãm mexkam ne kum Djako kĩnh? Kati. Djãm axwekam ne kum Ixau kĩnh kêt? Kati. Kute ar'ã amim karõ kõt kum Djako kĩnh ne kum Ixau kĩnh kêt. Idjujarênhja ne me kunĩ'ã amijakre. Mỹj dja gwaj me kunĩ'ã amim arên kuma? Bir, dja gwaj amim,

—Be, Metĩndjwỹnh ne amikabẽn kõt arỹm amijo me utã. Kute me kêtri me'ã amim karõ kõt ne arỹm amijo me utã. Djãm me ta mexkõt ne amijo me utã? Kati. Amikabẽn kõt. Kute amiwỹr me 'wỹr djwỹnh ta amikabẽn kõt ne kute amijo me utãr, ane. Tãm dja gwaj idjujarênh ja markam amim arên maro baba.

¹⁴Metĩndjwỹnh ta kute amijo me utãr. Me kator kêtri kute amijo me utãr. Kute amim me'ã karõ kõt kute amijo me utãr. Djãm kam gwaj ba baje amim,

—Be ga, Metĩndjwỹnh kute katãt amijo ba kêtja pumũ, anhỹrmã? Arkati. Metĩndjwỹnh katãt ry tipdji. ¹⁵Ga, Metĩndjwỹnh amrêbê: me bakukãmãre Môjdjêmmã kum,

“Ba dja ba amim me'õ'ã karõn tu imã kapri. Ba dja ba amim me'õ'ã karõn tu imã kĩnh.”

Nãm ã Metĩndjwỹnh me bakukãmãremã ane.

¹⁶Mÿj ne gwaj kabên ja burûm kuma? Bir, djâm me'ô ta kum kîn̄h nhym kum kaprî? Kati. Nâr, djâm me'ô ta kum apê nhym kum kaprî? Kati. Metîndjwÿnh ta ne tu kum me kaprî. Tãm ne gwaj Metîndjwÿnh kabênja burûm kuma. ¹⁷Amrêbê: me bakukâmâre ar bari ne Metîndjwÿnh Parao'ã amakkre kêt mên ajte o bikênho dja. 'Ã amakkre kêt mênho âmri ne kum, "Mÿj kadjy ne ga anã kurûm ruw ba ajo ikato? Bir, ije ajã ajamakkre kêt mên̄h ne ajo ibikên̄h kadjy. Ije me kunîmã akam itÿxo amirî̄t kadjy ne ba ajo ikato.

Apÿnh pyka kunîkôt dja me iraxmã katon abenmã irax ne ipyma jarê. Ja kadjy ne ba ajo ikato. Me kute ipyma: mar kadjy. Kadjy ne ba ajo ikato." Nãm ã Paraomã ane nhym me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. ¹⁸Arÿm ne ba Rebeka'ã ajarên ajte Môjdjê'ã ajarên ajte Parao'ã ajarê.

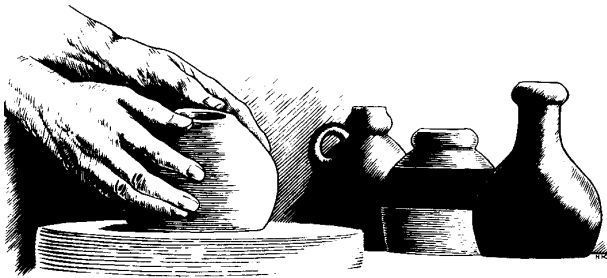
Mÿj dja gwaj Metîndjwÿnh kute kam arkum kabên jarên̄h burûm kuma? Mÿj'ã ne amijakre? Bir, Metîndjwÿnh ta ne amim me'ã karô. Ne kam amikabênkôt arÿm tu kum me kwÿ kaprî. Tãm ne gwaj kute Rebekamã kabên jarên̄h ne ajte Môjdjê'mã kute kabên jarên̄h burûm kuma. Ba kam ajte Parao'ã ajarê. Mÿj dja gwaj Metîndjwÿnh kute kum kabên jarên̄hja burûm kuma? Bir, Metîndjwÿnh ta ne amim me'ã karô. Ne kam ta amikabênkôt ajte tu me kwÿ'ã amakkre kêt rê. Tãm dja gwaj Paraomã kabên burûm kuma.

¹⁹Djâm ar ajô imã,

—Metîndjwÿnh kute ã amim me'ã karôo anhÿrkam mÿj me'ô ne kubê àptarmã? Arkati. Metîndjwÿnh ta kute me'ã amakkre kêt mên̄hkam ne ren memã axwe jarên̄h kêt. Mÿkam ne memã axwe jarê? ane. Djâm aje ã imã anhÿrmã? ²⁰Kati. Kwârîk wân̄h mÿjwã wã jarên̄h kêt. Pykabê ne ga ar aban angri:re ga we ajte akabêno aje Metîndjwÿnh japanhmã. Nã bãm me bakukâmâre kabên kôt amã ane. Amrêbê ne me memã kum,

"Djâm arÿm mÿjja nhipêx kute ipêx djwÿnhmã kum,

'Mÿkam ne ga ga inhipêx prãm ne kam ã ijo ane'? anhÿrmã? Kati." Nãm ã me bakukâmâre memã ane. Mrãmri ne me bakukâmâre memã arên̄hkumrêx. ²¹Ga, ngyo ngôn̄h nhipêx djwÿnh ta kute amim 'ã karô

(Rôma 9.20-21)

kôt kute ngy kajgo jamÿnh ne o ngôn nhípêxja pumũ. Ta mÿjja mex kadjy ngôn nhípêx. Nâr, ajte ta mÿjja punu kadjy ngôn nhípêx. Metîndjwÿnhdjwÿ, kute me ipêx djwÿnh ta amikabênkôt tu ã meo ane. Djâm kam gwaj baje bakabêno apanhmã? Kati.

²² Ta amikabênkôt tu ã meo ane. Mekam ngryk ne tu kute meo biknorkumrêx kadjy ne me ipêx. Me kwÿ ja'a ne ta amim karôn amim, —Dja ba ï me kwÿkam ingryko amirît ne. Nhym me kunî ipumûn arÿm 'itÿx ma, ane. Ne kam ajte amijã ngryk nêñ amiwÿr me amâr 'iry.

²³ Ne kam mekam ukapri kadjy me kwÿ nhípêx. Amrêbê: ne ta me'a amim karôn amim,

—Me ja dja ba amimexo meo me: xkumrêx. Ne me kunîmã mekam idjukapri amirît. Me kunî dja me 'ã ipumûn ime: xkumrêx ma. Ja kadjy dja ba amimexo meo me: xkumrêx, ane. Djâm ta kute amim me'a karôn ajte ã me ipêxo anhyrkam djâm katât kute amijo ba kêt? Kati. Katât ne amijo ba. ²⁴ Ta ne tu ã gwaj badjwÿ gwaj bajo mexo ane. Ta ne amiwÿr gwaj bajuw ne gwaj bajo ba. Djâm me ibê idjaerbito ba? Kati. Me abajtemdjwÿo ba.

²⁵ Metîndjwÿnh ta ne amim me'a karô. Ne kam ta amikabênkôt arÿm amijo me utân ar meo ba. Me bakukâmäre Ôdjêja amrêbê: ja jarê. Metîndjwÿnh ta amikabênkôt kute amijo me kwÿ pytârja jarê. Metîndjwÿnh ne Ôdjêjamã kabên jarê nhym me bakukâmâremã kum,

“Metîndjwÿnh ne me amã,

‘Amrêbê ije me kwÿo inhô kêt. Nhym be, jakam dja ba memã inhô me ja jarê.

Me kwÿ amrêbê imã me kînh kêt. Nhym be, jakam dja ba imã me kînh.’

Nãm ã Metîndjwÿnh me amã ane.”

Nãm ã me bakukâmäre Ôdjêja memã ane nhym me arÿm kabên'a pi'ôk no'ôk ne. Ga, Metîndjwÿnh ta kute amijo me bajtem kwÿ pytârja pumũ.

²⁶ Nhym kam ta ajte memã kum,

“Metîndjwÿnh ne me amã,

‘Pyka 'ôkam me'a ne ba memã kum,

Ije meo ikra kêt ne ja, ane. Pyka tãmkam dja me ï memã kum,

Me abê Metîndjwÿnh tîn ne ar baja kra ar, ane. Dja me ï ã memã ane', ane.

Metîndjwÿnh ã me amã ane.”

Nãm ã me bakukâmäre Ôdjêja memã ane nhym me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Ga, ajte Metîndjwÿnh ta kute amijo me bajtem kwÿ pytârja pumũ.

²⁷ Nhym kam me bakukâmäre Idjaij ajte amrêbê: tãm jarê.

Metîndjwÿnh ta amikabênkôt kute amijo me kwÿ pytârja jarê. Idjaij mebê idjaer'ã kâj bê memã kum,

“Dja mebê idjaer krãpti: kute mrãmri ne ngô raxbê pyka kêtka pykati 'ykã krãpti pyrâk.

Dja te me krãpti nhym arÿm amim me ngrêrebit pytã. Me anhybit me utã. Me kute amim mar me utã.

²⁸ Nhym me kute Metîndjwÿnh mar kêt djwÿ. Mÿj dja me on?

Bir, Bēnjadjwỳr djwỳnhbê Metĩndjwỳnh kute pykabê me axwemã pãnh jarēnhmã. Dja meo kukrà kêtukumrēx ne katàt memã pãnh jarēnhkumrēx ne on inomã kumẽ.”

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij memã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Ga, ajte Metĩndjwỳnh ta kute amijo me kwỳ pytàrja pumũ.

²⁹Nhym kam Idjaij ajte tãm'ã ajarēn memã kum,

“Bēnjadjwỳr djwỳnh 'itỳxo kubê kumkati amrēbê: me axwe raxkam arỳm krĩraxbê Xôtômamẽ krĩraxbê Gomora gan pyka mẽ o amrà.

Ne ren kum me bajã ma kêt gu ren me badjwỳ arỳm mekôt bakêt.

Nhym be, kati. Nãm kum me bajã ma nhym kam me badjô'ã me anhy rã'ã, me kwỳ rã'ã ne.”

Nãm ã me bakukãmãre Idjaij memã ane. Ga, me bakukãmãre kabēnja kunĩ kôt Metĩndjwỳnh ta amikabēnkôt kute amijo me kwỳ pytàr ne meo baja pumũ.

Mebê idjaer kute Kritu mar kêt.

³⁰Mỳj dja gwaj jakam abenmã arê? Bir, me bajtem ne me amrēbê kute Metĩndjwỳnhmã amijo mex jabej kêt. Nãm me te kum amijo mex jabej kêt nhym Metĩndjwỳnh ta arỳm kum me kaprĩn memã axwe kêt jarē. Me tu amim Jeju Kritu markumrēx nhym Metĩndjwỳnh arỳm tu memã axwe kêt jarē nhym me arỳm kum mex ne.

³¹Nhym be, mebê idjaer kute Metĩndjwỳnh kukràdjã marn kôt amijo bakam djãm me arỳm kum axwe kêt? Kati. ³²Mỳkam? Bir, me kute amim Kritu mar kêt kam. Me kute amim,

—Djãm ba dja ba amim Jeju ma got? Ba Môjdjê kukràdjã man kôt ar amijo iban arỳm Metĩndjwỳnhmã ijaxwe kêt, ane. Me kute amim anhyro bakam ne me axwe rã'ã ne. Kam ne me kute kēn me par tok nhym me rōrōk pyrāk. Me kute amim Jeju mar kêt. ³³Metĩndjwỳnh ne amrēbê me bakukãmãmẽ kum,

“Ota, ba Xijãokam kēn'ō nhỹr. Kēn wã kute me par tokkam me rōrōk prãm kumrēx. Kam dja me kum kēn wã kurê.

Nhym be, dja me kwỳ i pỹnhkôt tu amim markumrēx ne arỳm pijãm kadjy kêt kumrēx.”

Nãm Metĩndjwỳnh ã memã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Kritu'ã ne kēn jakren arē nhym me kum kurēmã. Nhym kôt mebê idjaer ã kum kurēn mar kêt o ane.

10 ¹Akmere, àpnhĩre ar, imã mebê idjaer kĩ:nh. Mebê inhōbikwakam imã me kĩnh. Metĩndjwỳnh ren amim mebê idjaer kunĩ pytà ba ren mekam ikĩnhkumrēx. Nã bãm mã Metĩndjwỳnhmã kum, —Gop amim me utà. Gop amim me utà, anhyro iba.

²Ba ne ba amrēbê mekam ar iban prĩne me omũ. Kam djãm me Metĩndjwỳnhmã àpēnh prãm ngri got? Me kum àpēnh prã:m. Me te kum àpēnh prãm ne kute Metĩndjwỳnh mar kêt. Me arĩk ar kupa'ã ba.

³Metĩndjwỳnh ta ne memã kum,

—Me kute amim Kritu markam dja ba memã axwe kêt jarẽ nhym me arÿm imã mex ne, ane. Nhym me atekam ajte mar kêt ne amim,

—Djãm ba ije amim Jeju marmã got? Kati. Ba dja ba ijaxwe kêt. Ba dja ba Môj djê kukràdjà man kôt ar amijo iban arÿm ijaxwe kêt ne Metĩndjwÿnhmã imex ne, anhÿro ba.

⁴Djãm gwaj ba baje amim,

—Djãm ba ije amim Jeju marmã got? Kati. Ba dja ba Môj djê kukràdjà man kôt ar amijo iban arÿm Metĩndjwÿnhmã ijaxwe kêt, anhÿrmã? Djãm gwaj baje ã amim anhÿrmã? Kati. Kritu ta ne gwaj bakadjy prĩne kukràdjà man kôt amijo ba me:xkumrêx. Gwaj baje Kritubit mar ne tu amim markumrêx nhym Metĩndjwÿnh arÿm tu gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arÿm kum bamex ne.

Mÿj dja me nẽn arÿm axwe kêt?

⁵Me bakukãmãrebê Môj djê ne amrêbê: memã kum,

“Dja me katàt kukràdjà man kôt amijo ban kam arÿm tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne”, ane.

Kute memã ja jarẽnhkam mÿj dja me nẽn arÿm axwe kêt? Bir, dja me katàt kukràdjà man kôt ar amijo ban arÿm axwe kêt. Ja ne Môj djê amrêbê memã arê. ⁶Nhym be, ajbir jakam me kute tu amim Jeju markumrêx, nhym Metĩndjwÿnh arÿm tu memã axwe kêt jarẽ nhym me arÿm kum mex ne. Gar akwÿ ne gar arĩk amim,

—Mÿj me'õ godja kàjkwa djwÿnhmã wabi? Ne ren me'õ kàjkwamã wabin ren iwÿr Krituo ruw ba ren kôt omũn tu amim markumrêx, ane. Kwãrĩk wãnh ja jarẽnh kêt. ⁷Gar akwÿ ajte arĩk amim,

—Mÿj me'õ godja me tyk ba djàkam ruw? Ne ren me'õ me tyk ba djàkam Kritu'ÿr ruw ne ren iwÿr o wabin iwÿr o bôx ba ren tu amim markumrêx, ane. Kwãrĩk wãnh ja jarẽnh kêt. Mÿkam dja gar ja jarẽnh kêt? Bir, arÿm ne me ar amã Kritu'ã ajarê gar arÿm ama. Ne kam ajte tu amim markumrêx kêt. ⁸Metĩndjwÿnh ne me bakukãmãremã kum,

“Djãm onĩj ikabẽn nõ? Kati, arÿm ne akadjwÿnhbê nõ. Ajajkwa kôt ne ga memã arê nhym ajajkwakam nẽn adjumar djà kadjwÿnhbê nõ”, ane.

Kabẽn ja ne bar kàj bẽ memã arê. Dja me kwÿ tu amim kabẽnja mar ne amim Kritu markumrêx. Ja kadjy ne bar memã kabẽn ja jarẽ. ⁹Nã bãm ar memã kum,

—Dja gar amibu'ã memã amijarẽn memã kum, “Mrãmri Jejubê inhõ Bẽnjadjwÿr djwÿnhkumrêx”, anen ajte ar adjumar djà kadjwÿnhbê amim, “Mrãmri ne Metĩndjwÿnh akubyn Jejuo tĩnkumrêx”, ane nhym arÿm amim ar apytã, ane. Ar ikabẽn ja ne bar memã arê. ¹⁰Mÿkam? Bir, me umar djà kadjwÿnhbê ne me tu amim markumrêx nhym arÿm tu memã axwe kêt jarẽ nhym me arÿm kum mex ne. Ne kam amibu'ã memã amijarẽn memã kum,

—Arÿm ba tu amim Jeju markumrêx, ane nhym arÿm amim me utã.

¹¹Me bakukãmãre kabẽn kôt ne ba ar amã ikabẽn ja jarẽ. Amrêbê: ne me bakukãmãre memã kum,

“Djãm me kute tu amim markumrêx nhym Metĩndjwýnh kute amim me utàr kêt nhym me arým pijàm? Kati.

Djãm me kute amim, ‘Ba arým tu amim Metĩndjwýnh markumrêx nhym arým ibê kajgo’, anhỹrmã? Kati. Me kwý ĩ pýnhkôt kute tu amim markumrêxja dja Metĩndjwýnh arým me utàrkumrêx.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane nhym me arým ‘ã pi’òk no’òk ne. Ga, me kute tu amim markumrêx nhym kute amim me utàrja pumũ. Mrãmri me kabẽnkumrêx. Ba kôt ar amã ikabẽn jarẽ.

¹²Djãm kam kute mebê idjaerbit pytàr ne kute amũ me bajtembê kreguja pytàr kêt? Kati. Kute me bajtemdjwý pytàr. Mýkam? Bir, Bẽnjadjwýr djwýnh ne pydji:n me kunĩmã bẽnjadjwýr rax. Mebê idjaermã Bẽnjadjwýr ra:xi. Me bajtemmã Bẽnjadjwýr ra:xi. Me ĩ pýnh kôt me kute kum amijo a’wýrja ne Bẽnjadjwýr djwýnh kute apýnh meo djuw mex. Õ mýjja kume:xo meo djuw mex. ¹³Me bakukãmãre ne me amrêbê: ã memã ane. Nãm me memã kum,

“Me kwý ĩ pýnhkôt dja me Bẽnjadjwýr djwýnhmã amijo a’uw ne kum, ‘Ipytã’, ane nhym arým me utã.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane. Ga, me bajtemdjwý kute tu amim Jeju markumrêxja pumũ. Metĩndjwýnh kute amim me adjwýnhdjwý pytàrja pumũ. Mrãmri ne me kabẽnkumrêx ba me amã arẽnhkumrêx.

¹⁴Nhym be, me kute amim Jeju kamnhĩx kêtka djãm me kute kum, “Jeju ipytã”, anhỹrmã? Kati. Ne ajtekam me kute Jeju’ã ujarẽnhja mar kêtka djãm me kute amim kamnhĩxmã? Kati. Ne ajtekam kraxje me kute memã Jeju’ã ujarẽnh kêtka djãm me kute marmã? Kati. ¹⁵Ne ajtekam me kute me’ýr me anor kêtka djãm me kute memã Jeju’ã ujarẽnhmã? Kati. Nhym be, Metĩndjwýnh arým me’ýr me kwý jano nhym me arým kãj bê memã ‘ã ajarẽ nhym me kum kĩ:nhkumrêx. Me bakukãmãre kabẽn kôt ne ba ar amã ja jarẽ. Amrêbê: me bakukãmãre memã kum,

“Kritu’ã ujarẽnh ny, kôt me umar mexja. Apýnh mýjja mex’ã me ujarẽnh nyja. Ujarẽnhkam me kĩ:nhkumrêxja. Djãm kute memã ‘ã ujarẽnh ny jao mrãnh djwýnh mex ngri got? Me’ýr bõxkam me kum kĩ:nhkumrêx.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane. Ga, me kwý kum kĩnhkumrêxja pumũ. Mrãmri me kabẽnkumrêx.

¹⁶Nhym be, djãm mebê idjaer kunĩ ne me arým Kritu’ã ujarẽnh ny ma? Djãm me kunĩ arým Krituo aminhõ? Kati. Mebê idjaer kunĩ kute Krituo aminhõ kêt. Me bakukãmãre Idjaij ne amrêbê: me arẽ. Me kute amim mar kêtja jarẽ. Nãm memã kum,

“Nhýnh got me’õ kute tu amim ar ikabẽn markumrêx?”

Nãm me bakukãmãre ã mebê idjaer jarẽho ane. Ga, me kute amim mar kêtja pumũ. ¹⁷Bir be, kam me kute memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnhkambit ne me arým kuman tu amim markumrêx. ¹⁸Djãm arým ne me mebê idjaermã ‘ã ujarẽnh ny jarẽ nhym me arým kuma? Nã, arým. Amrêbê: ne me bakukãmãre memã arẽ nhym me arým kuma. Nãm me memã kum,

“Apÿnh me ba djà kunĩkôt ne me me kabên ma. Djãm jakambit ne me kuma? Kati. Orĩ:nãdjwÿ ne me arÿm kuma.

Apÿnh me ba djà kunĩkôt ne me arÿm me'ÿr kabêno bôx ne arÿm memã arê nhym me arÿm kuma.”

Nãm me bakukãmãre ã memã ane. Ga, mebê idjaer arÿm kute Kritu'ã ujarênh ny marja pumũ. ¹⁹Ba ajte me amã arê. Mÿj'ã ujarênh ny kute amijakreja djãm me kute mar? Nà. Me kute mar. Ne kam me kute mar kajgo. Metĩndjwÿnh ne amrêbê mebê idjaermã amikabên jarê. Me bajtem'ã memã amikabên jarê. Nhym Môjdjê arÿm kabên man amũ Metĩndjwÿnh kukwakam me bakukãmãremã arên memã kum,

“Metĩndjwÿnh ne me amã,

‘Me aje me'ã, Me kakrit, anhÿrja. Me ja dja ba amim me utà. Dja ga me kam te ga aje me uràk prãmje angryk ne. Ne aje me'ã, Me no kêt, anhÿr ja. Me ja dja ba amim me utà. Dja ga me kam te ga aje me uràk prãmje amim angry:k ne.’

Nãm ã Metĩndjwÿnh me amã ane.”

Nãm ã me bakukãmãre Môjdjê mebê idjaermã ane. ²⁰Ne kam me bakukãmãre Idjaijdjwÿ kum mebê idjaer puma kêt ne ajte me bajtem'ã memã ajarê. Metĩndjwÿnh ne kum amikabên jarê nhym kukwakam arÿm me bakukãmãremã kum,

“Metĩndjwÿnh ne me amã,

‘Me kute ijabej kêt ja ne me arÿm imã kato. Ba ne ba memã amijo amirĩt nhym me arÿm imã kato. Me kute ijabej me kukjêr kêtjamã ne ba amijo amirĩt.’

Nãm ã Metĩndjwÿnh me amã ane.”

Nãm ã Idjaij me bajtem'ã mebê idjaermã ane. ²¹Nhym Metĩndjwÿnh ajte mebê idjaer'ã memã kum,

“Me kute aminhirôbê ikabên rênih ne amakkre kêt. Me jamã ne ba kryrãm te ipa koror ne amiwÿr me kam amako iku'ê: nhym ijã akamãt nhym me kute imar kêtukumrêx.”

Nãm ã Metĩndjwÿnh mebê idjaermã ane. Be ga, mebê idjaer arÿm kute Kritu'ã ujarênh ny mar ne mar kajgoja pumũ.

Metĩndjwÿnh kute amijo me anhybit pytàr.

11 ¹Kam djãm arÿm ne Metĩndjwÿnh ò mebê idjaer kunĩ kanga? Arkati. Ga, badjwÿ ibê mebê idjaer 'ôja pumũ. Nhym bê ne badjwÿ kute ikanga. Ibê Abraão tàmdjwÿ'ô. Tàmdjwÿ Bẽnjamĩn djô'ã ne ba ikato. Ba ibê idjaerkumrêx nhym kute ikanga kêt. ²Metĩndjwÿnh ne me kunĩ kêttri amijo me kwÿ pytà. Kute amijo mebê idjaer kwÿ pytàr ja ne kute me kanga kêt. Me bakukãmãre Erij ne amrêbê Metĩndjwÿnhmã mebê idjaer'ã kabên ne 'ã ajarê. Nhym me arÿm kabên'ã pi'ók no'ók. Erij kabên dja gar ama. Nãm arĩk amim, —Arÿm ne me kunĩ Metĩndjwÿnh kanga, ane. ³Ne kam Metĩndjwÿnhmã kum,

“Bênjadjwÿr djwÿnh, arÿm ne me akukwakam kabên jarênh djwÿnh kunĩ pa. Ne arÿm apÿnh anhõ ki djàri kungrà. Ba kam ipydjin ar iba nhym me kute badjwÿ ibĩnmã ijabej ar ba.”

Nãm ã Erij kum ane nhym me arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. ⁴Nhym mÿj ne Metĩndjwÿnh me bakukãmãre Erijmã arê? Bir, nãm kum,

“Ba ne ba amim me krãptĩ: pytã. Me'ã akre kubê 7.000 kute bajbit amim imarkam ne me Baaumã kônkrão krĩ kêt ne kute kum amijarênh kêtukumrêx ba arÿm amim me utã.”

Nãm ã Metĩndjwÿnh me bakukãmãre Erijmã ane nhym me arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. Be ga, amrêbê: mebê idjaer kwÿ kute amim Metĩndjwÿnh mar tÿxja pumũ. Me anhy kute amim mar tÿx. ⁵Ajbir jakamdjwÿ mebê idjaer janhy kute amim Jeju Kritu mar tÿx. Ta ne me kêtri tu kum me anhy kaprĩn amijo me utã nhym kam me kute amim mar tÿx. ⁶Djãm me ta kute katãt kabên mar ne kôt kute amijo ba pãnh ne Metĩndjwÿnh amijo me utã? Kati. Ta ne me kêtri tu kum me kaprĩn arÿm amijo me utã. Nãm ren me kute arÿm kum o pãnhkam ren amijo me utã djã ne ren kam tu kum me kaprĩ? Kati. Kam ren tu kum me kaprĩ kêt. Nhym be, kati. Tu kum me kaprĩkumrêxkam ne me kute kum o pãnh kêt.

Mebê idjaer krãptĩ jamakkre kêt.

⁷Kam, djãm gwaj baje amim,

—Metĩndjwÿnh ne arÿm ò mebê idjaer kanga, anhÿrmã? Kati. Mebê idjaer ta te kute Metĩndjwÿnhmã amijo mex jabej ar ban axwe rã'ã ne. Ne kam Metĩndjwÿnhmã mex kêt ne. Nhym be, Metĩndjwÿnh kute me kêtri amijo mebê idjaer kwÿ pytãr ja ne me arÿm Metĩndjwÿnhmã mex ne. Nhym kam mebê idjaer 'ã kãtãmja Metĩndjwÿnh arÿm me'ã amakkre kêt mẽ. ⁸Me bakukãmãre kute amrêbê: me'ã pi'òk no'òk kôt Metĩndjwÿnh ã meo ane. Kamã ne me bakukãmãre memã kum,

“Metĩndjwÿnh ne me'ã kãptĩ mẽ. Nãm me te non no kêt. Te me amak kreken kute mar kêt.”

Nãm ã me bakukãmãre memã ane nhym me jakam amakkre kêt rã'ã. ⁹Nhym me bakukãmãre Dawi ajte memã tãm jarê. Me amakkre kêt nhym 'ã memã kum,

“Me kute ate krãn àkur raxbit markam gê Metĩndjwÿnh me aêrbê memã axweo pãnh.

Gê me te: aminêje amijo ane. Kute mrãmri ne mrybê ka'ê aêrbê kute unênh pyrãk, nhym kute kên me aêrbê kute me tok nhym me rôrôk pyrãk.

¹⁰ Gê me amakkre kêt ne no kêt gê me kaprĩ pymaje ibôn mrãnh rã'ã: rã'ã ne.” Nãm ã me bakukãmãre Dawi me amakkre kêt'ã memã ane.

Kute me'ã pidjô jakren 'ã memã ujarênh.

¹¹ Ba kam ar amã arê. Mebê idjaer ne me kum Jeju kĩnh kêt ne arÿm axwe. Kute mrãmri ne kute kên me par tok nhym me rôrôk pyrãk. Me kum kĩnh kêtkaam djãm Metĩndjwÿnh tu kute me kangakumrêxmã? Arkati.

Nhym be, arým me kum Jeju kĩnh kêt kam ne Metĩndjwýnh arým me bajtem'ýr akẽx ne arým amim me utáro dja. Mebê idjaer ne mebê idjaer kêt jamã me bajtem jarẽho ba nhym Metĩndjwýnh arým me'ýr akẽx ne me utáro dja. Dja amim me bajtem pytáro dja nhym mebê idjaer arým omũ. Kute me bajtem pytarkôt omũ: n arým amim ngryk ne. Me te ta kute me urák prãmje amim ngryk ne. Ne amim,

—Je tô mýkam ne ba me imã Jeju kĩnh kêt? Ga, Metĩndjwýnh kute me bajtembit pytárja pumũ, ane. ¹²Nãm me kum Jeju kĩnh kêt nhym me kute Jeju mar arým amũ me bajtemjamã Jeju'ã ajarẽ. Apýnh me ba djã kunĩkôt ne me memã arẽ nhym me arým tu amim markumrẽx. Nhym kam Metĩndjwýnh arým amim me utà. Nhym kam me arým kĩ:nhkumrẽx. Nhym be, mebê idjaer kum Jeju kĩnh kêt kam ne me kĩnh kêt kumrẽx.

Nhym be, mebê idjaer kute meo me bajtembit, me bajtembit ne Metĩndjwýnh amim me utà. Kute amim me utarkam ne me kĩ:nhkumrẽx. Kam godja mebê idjaer amim ngryk ne í akubyn Metĩndjwýnh'ýr amijo akẽx jabej ne tu amim Jeju markumrẽx jabej. Me kute tu amim Jeju markumrẽxkam dja me kĩ:nhkumrẽx. Dja me kĩho me bajtem jakrenh me:x ne.

¹³Me abajtemmã ne ba ikabẽn. Kritu ne me abajtemmã ijano. Ije me amã Kritu'ã idjujarẽnh kadjy ijano. Ije me amã Kritu'ã idjujarẽnhkam ikĩnh ne mebê idjaermã me akam ikĩnh jarẽnh kume:x. ¹⁴Nã bãm inhõ me wýnhmã me ajarẽn memã kum,

—Ba me bajtemmã Kritu jarẽho iba nhym me krãptĩ: arým tu amim markumrẽx nhym Metĩndjwýnh arým me krãptĩ: pytã, anhýro iba. Ba ã memã anhýro ibao ane. Nhym godja me te: ta kute me urák prãmje amim,

—Ga, Metĩndjwýnh kute arým ikangaja pumũ. Nãm me bajtembit me utáro ba. Jakam dja ba tu amim Jeju markumrẽx gẽ Metĩndjwýnh arým amim ipytã, anhýr jabej. Godja me amim ngryk ne arým tu amim Jeju markumrẽx jabej nhym Metĩndjwýnh arým me utà.

¹⁵Nhym be, jakam mebê idjaer kute amim Jeju mar kêt. Kam Metĩndjwýnh arým me kanga. Nãm me bajtem'ýr amijo akẽx ne arým amim me utáro ba. Me kute tu amim Jeju markumrẽxkam ne amim me utáro ba. Nhym be, godja mebê idjaer amim ngryk jabej ne tu amim Jeju markumrẽx jabej nhym Metĩndjwýnh arým amim me utà. Kam, arým kute me utarkam mýj dja me kam nẽ? Bir, dja me kute mrãmri ne arým me tyk ne akubyn tĩn pyræk. Kam dja me kunĩ kĩnhkumrẽx.

¹⁶Amrêbê: ne me abenmã kum,

—Be, me kukãmãkjê kukràdjã kôt ne me kute Metĩndjwýnh kumrẽxmã djwý kwý rênh ne kum òr. Godja djwý kumrẽx me kute kum rênhja kum mex jabej nhym kôt djwý kunĩdjwý kum mex. Nàr, godja pidjô jarê kum mex jabej nhym apýnh padjwý kum mex, ane. Mrãmri ne me kute abenmã arẽnhkumrẽx. Me bakukãmãre Abraão ne kute urák. Abraão arým Metĩndjwýnhmã mex. Kam, dja ô'ã mebê idjaerdjwý Metĩndjwýnhmã mex.

¹⁷Ba me amã arẽ ga me ama. Mebê idjaer ne kute pidjô djujabê pa pyræk. Me abajtem ne ga me aje pidjô djujabê kêt pa pyræk. Mebê idjaer kute Jeju

mar kêtkam ne Metĩndjwýnh arým me kangan kam arým me abajtem pytàn me ajo aminhõ. Kute mrãmri ne me'õ kute pidjõ bàrikam pa djujabê mok ne kute pãnh pa djujabê kêt jadjàr pyræk. Me ga ne ga me arým jakam tu amim Jeju markumrêx nhym Metĩndjwýnh arým me apytàn me ajo aminhõn me ajo djuw mex. Me aje mrãmri ne pidjõ djujabê kêt pa kute pidjõ djujabê jarêkam kangô mex kaõro ariija pyræk. Mebê idjaer djwýnh kwý kute amim Jeju marmê ro'ã ne Metĩndjwýnh arým me ajo djuw mex.

¹⁸ Djãm me amã mebê idjaer kurêmã? Djãm me aje amijo adjãmran amim,

—Be, ga, Metĩndjwýnh arým mebê idjaer kangan kum me bajbit ikĩnja pumũ, anhýrmã? Kwãrik wãnh amijo adjãmra kêt. Ga me abajtem dja ga me mrãmri amijã ikabên ma. Djãm ga ne ga Metĩndjwýnhmã tỳx jangij got? Arkati. Ta ne amã tỳx jangij kute mrãmri ne pidjõ jarê bàrimê pamã tỳx jangjênh pyræk.

¹⁹ Ga me ren amim,

—Be, Metĩndjwýnh ne mebê idjaer kangan arým me ibajtembit ipytà. Nãm me kanga kute mrãmri ne me'õ kute pidjõ djujabê pa mok ne kanga pyræk. Ne kam arým pãnh pidjõ djujabê kêt pao tẽn pidjõ djujabê bàrikam adjà. Nãm Metĩndjwýnh ã me ijo ane, ane.

²⁰⁻²¹ Mrãmri ne Metĩndjwýnh arým amim me apytàro ba. Nhym be, kwãrik wãnh amijo adjãmra kêt ne amim,

—Te me ibajtem nhym Metĩndjwýnh arým me ijo kra. Me bajbit kum me imexkumrêx, anhýr kêt. Kwãrik wãnh ã amijo adjãmrao anhýr kêt. Dja ga amã Metĩndjwýnh pyma. Mebê idjaer kute Jeju mar kêtkam ne Metĩndjwýnh arým me kanga. Nãm me kanga kute mrãmri ne me kute pidjõ pa djwýnh mok ne kanga pyræk. Me ren Jeju kanga kêt nhym ren arým amim me utà. Me ga ne ga me tu amim Jeju markumrêx nhym arým amim me apytà. Kam, dja ga me akubyn amijo tẽn amiman amidjwýnho adjãmra kêt. Metĩndjwýnh ta kum me akapřikam ne arým me apytà. Dja ga me amidjwýnho amra nhym arým me gadjwý akanga.

²² Dja ga me Metĩndjwýnh kum me kapřija ma:ro aba. Ne uma:djwý ma:ro aba. Mebê idjaer ne me kute amim Jeju mar kêt ne arým Metĩndjwýnhbê amijo akêx. Kam ne arým mekam ngryk. Nhym be, me ga ne arým tu kum me akapřĩ. Dja ga me ukapřĩ ma:ro aba. Godja ga me ukapřija mar kêt jabej nhym arým me akanga. Dja me akanga kute mrãmri ne me kute pidjõ pa mok ne wãnh kanga pyræk.

²³ Mebê idjaer arým kute Jeju mar kêt djwý godja me kwý arým Jeju'ýr amijo akêx jabej ne tu amim markumrêx jabej. Metĩndjwýnh dja ajte meo kran me utà mrãmri ne kute amim me abajtem pytãrja pyræk. Kute akubyn me utãr mar mexkumrêx.

²⁴ Ga, me abajtem Metĩndjwýnh kute me apytàr ne ajo kraja pumũ. Nãm amim me apytà kute mrãmri ne me kute pidjõ djujabê kêt paja pidjõ djujabêkam adjãr pyræk. Kute ã kum me akapřio anhýrkam djãm kum mebê idjaer kapřĩ prãm kêt? Kati. Mebê idjaer ne me kute mrãmri ne pidjõ djujabê pa pyræk. Kum me kapřĩ prãm kumrêx. Kum ajte meo kra prãm kumrêx ne kum

amim me utàr prām̃kumrêx. Kam dja me ajte kubê Metĩndjwỳnh krakumrêx kute mrāmri ne amrêbê me kukāmārebê Metĩndjwỳnh krakumrêxja pyràk.

Metĩndjwỳnh kute tũmrām mebê idjaer kunĩ pytàr.

²⁵Akmere ar, mebê idjaer kwỳ rax ne me amakkre kêt ba arỳm me amā me arê. Me aje mar kadjy ne ba me amā arê. Dja ga me aman arỳm amijo adjāmra kêt. Dja mebê idjaer djwỳnh amakkre kêt ar ba:. Nhyr kam me bajtem Metĩndjwỳnh 'ỳr amijo akêx ne kôt ar amijo ba. Metĩndjwỳnh ne me kêtri arỳm amijo me bajtem kwỳ pytà. Kute amijo me utàrja kunĩ dja 'ỳr amijo akêx ne tu amim Jeju markumrêx nhyr arỳm me utà.

²⁶Dja me utà nhyr kam mebê idjaerdjwỳ arỳm tu amim Jeju markumrêx, kunĩ: tu amim markumrêx nhyr Metĩndjwỳnh arỳm amim me kunĩ pytà. Ije me amā ja jarênh ne me kute mar kêt̃kumrêx. Mar kêt̃kumrêx ba arỳm me amā arê. Dja ga me aman arỳm amijo adjāmra kêt. Me bakukāmāre kute amrêbê: 'ã pi'ók no'ók kôt dja ã me adjwỳnhdjwỳ pytàro ane. Kamā ne Metĩndjwỳnh memā kum,

“Dja me utàr djwỳnh krĩraxbê Xijāo kurũm katon amim mebê idjaer pytà. Djako djô'ã ne mebê idjaer apôx. Dja amim me utà nhyr me arỳm Metĩndjwỳnhmā axwe kêt.

²⁷Bamê mebê idjaer kukāmāremê ne bar aktā abenmā ikabên jarênh mām̃dji. Nā bām memā kum,

‘Ije memā ikabên jarênh kôt dja ba arỳm me axwe maro aknon arỳm me kam ingryk kêt ne.’

Nā bām ã memā ane.”

Nām ã Metĩndjwỳnh me bakukāmāremā ane. Ga, kute mebê idjaerdjwỳ pytàrmāja pumũ.

²⁸Nām me mebê idjaermā Kritu'ã ujarênh ny jarê nhyr me kum kĩnh kêt. Me kum kĩnh kêt̃kam ne me arỳm Metĩndjwỳnh kurê djwỳnh. O kurê djwỳnh nhyr arỳm mebê amijo akêx ne arỳm amim me utàr kêt. Nām mebê amijo akêx ne arỳm amim me bajtem pytà. Nhyr be, kum me ikukāmāre kĩnh. Kum me kĩnh kôt ne kum me ibê idjaer kwỳ kĩnh rã'ã ne. Kute me kêtri amijo me ipytàrja kum me ikĩnh rã'ã.

²⁹Amrêbê ne me bakukāmāremā apỳnh mỳjja jarê. Ne ajte kute meo ba kadjy amiwỳr me ku'uw. Djām kute kabên jarênh ne ajte atemā kabên 'o jarênhmā? Kati. Djām kute kabên tũm japanh ne o biknormā? Kati. Mrāmri ne tu kabên jarênhkumrêx. Kam ne kum mebê idjaer kwỳ kĩnh rã'ã.

³⁰Ga me abajtem ne ga me amim Metĩndjwỳnh mar kêt. Amim mar kêt nhyr kam arỳm tu kum me akaprĩn amim me apytà. Mebê idjaer ne me amim mar kêt nhyr kam arỳm mebê amijo akêx ne arỳm tu kum me akaprĩn amim me apytà. ³¹Nā, mebê idjaerdjwỳ ne me kute jakam amim mar kêt. Dja me amim mar kêt nhyr Metĩndjwỳnh kum me akaprĩ kôt ajte kum me kaprĩ.

³²Nām mebê idjaermê me bajtemmê arỳm axikôt amakkre kêt. Amrêbê: ne me

Metĩndjwỳnh kaběnkôt amakkre kêt ne ta te amak mexmã. Mỳj kadjy ne me amakkre kêt? Bir, Metĩndjwỳnh kum me kunĩ kaprĩ kadjy ne me amakkre kêt.

Metĩndjwỳnh rax'ã ujarěnh.

Ep 3.20; Kor 1.16

³³ E kum, Metĩndjwỳnh ne kute mỳjja mar me:xkumrěx. Kute amim me'ã karō mar me:xkumrěx. Kute me mar mexo me barer me:x ne. Mỳj me'ō ne kute kum kator ne kute mar? Djām me'ō amak mexo 'ỳr bōx? Ari:kati. Umaro memã kre ra:x ne me'ō umaro 'ỳr bōx kětkumrěx. Kute me kunĩ ba me:xkumrěx. Mỳj me'ō ne kute urāk? Ari:kati. ³⁴ Me bakukāmāre ne me amrěbê: Metĩndjwỳnh djumar'ã ajarěnh memã kum, “Běnjadjwỳr djwỳnh kute apỳnh mỳjja marja djām arỳm ne me'ō kute mar? Djām arỳm ne me'ō kumrěx kum mỳjja'ã karō nhym arỳm kôt kute mar? Ari:kati.”

³⁵ “Nār djām Metĩndjwỳnh we me'ōmã kum, ‘Ga ne ga akumrěx imã angã. Dja ba kam amã o pānh ne’, ane? Ari:kati.” Nām ã me bakukāmāre Metĩndjwỳnh djumar'ã ujarěnh ane. ³⁶ Ta ne kumrěx amim mỳjja kunĩ'ã karō nhym kôt mỳjja kunĩ apōx. Ta ne mỳjja kunĩ nhipěx nhym apōx. Amikadjy ne ipěx ne. Gê me kunĩ 'ã kum rax jarěnh rã'ã: rã'ã ne. Mrāmri ne ba ar amã arěnhkumrěx.

Me kute Metĩndjwỳnhmã aminhōr'ã memã karō.

Kor 1.10; Tex k 4.1; Ped k 2.11

12 ¹ Akmere, àpnhĩre ar, Metĩndjwỳnh kum gwaj bakaprĩ:kumrěx. Kum ar akaprĩ:kam dja gar kum amingã. Ga, Jeju kute Metĩndjwỳnhmã aminhōrja pumũ. Nām kum amingān pĩte'y'ã wajêt ne arỳm ty. Ar gadjwỳ dja gar kudjwa kum amingã. Djām me kute abĩn ne kute kum anhōrmã? Kati. Ar ga dja gar atĩn ne prĩne kum amijã ma gê ar akam kĩnh ne ar ajo aminhōn ar ajo ba. Ā kum aminhōro anen kam arỳm katāt Metĩndjwỳnh kaběnh markumrěx ne kôt amijo abakumrěx. Ja ne mexkumrěx.

² Djām me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kětja kute ar ajo amipyřak ne amikukrãdjã punu kôt kute ar ajo bamã? Kati. Kwārĩk wānh mekôt amijo aba kêt. Dja gar mebê adjumar djã nyn atemã akaběnh nybit ma. Mỳj kadjy? Bir, Metĩndjwỳnh ne arỳm ar ajã kaběnh mex jarě. Nām amim ar ajã karōn kaběnh mex jarě. Dja gar atemã akaběnh nybit man arỳm amijã Metĩndjwỳnh kaběnh mexja ma. Ne kam kaběnh mex kôt ar amijo aban prĩne kum amex. Kum amex nhym arỳm akam kĩnhkumrěx. Ja kadjy dja gar mebê atemã adjumar djã nyn atemã akaběnh nybit ma.

³ Ba ar akunĩmã ikaběnh jarě. Djām amikukwakam ne ba ar amã arě? Kati. Metĩndjwỳnh ta ne tu kum ikaprĩn arỳm imã ikaběnh'ã karō. Kôt ne ba ar amã ikaběnh jarě. Ar anhĩ pỳnhkôt ar amã arě. Ar gadjwỳ ne Metĩndjwỳnh arỳm ar amã adjàpěnh djã'ã karō. Ar aje adjàpěnh djã

markam dja gar mã amim Metĩndjwỳnh rax ma. Kwārĩk wānh arĩk amim, “Be, iraxkumrēx”, anhỹr kêt. Dja gar katàt amim,

—Be, nã bãm tu amim Metĩndjwỳnh markumrēx nhym arỳm imã idjapēnh djà ja'ã karõ ba kabēnkôt maro iba, ane. Djã gãm me ã amimaro ane.

⁴Ga, gwaj banhĩ pỳnhja pumũ. Gwaj banhĩ pỳnhkôt badjapēnh djà krãptĩ. Gwaj baparkam bamrānh djà. Gwaj banhikrao baje mỳjja kupēnh djà. Ne gwaj bakrākam banhõ mỳjja mar djà. Ne gwaj banokam baje mỳjja pumũnh djà. Ne gwaj bajamakkrekam baje mỳjja mar ne kupēnh djà. Gwaj banhĩkam badjapēnh djà krãptĩ. ⁵Ga, Kritudjwỳ. Te gwaj bakrãptĩ gwaj baje amim Kritu markam baje kumẽ banhĩ pydji pyrāk. Djãm gwaj bamã aben jabê kêt mã? Djãm gwaj apỳnh ar babamã? Kati. Gwaj banhĩ pỳnhkôt abeno banhõbikwa.

⁶Metĩndjwỳnh tu kum gwaj bakapĩkam gwaj abeno banhõbikwan banhĩ pỳnhkôt apỳnh badjapēnh djà. Metĩndjwỳnh ta ne gwaj bamã badjapēnh djà'ã karõ gwaj maro baba. Gwaj banhĩ pỳnhkôt apỳnh Metĩndjwỳnhmã badjapēnh djàn kum badjapēnh ar baba.

Godja me'õ Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnhja mar jabej gê kute amim Metĩndjwỳnh mar kôt memã arẽ. ⁷Nār, godja me'õ me kadjj mỳjja 'õ kupēnh mar jabej gê me kadjj kupê. Nār, godja me'õ memã Metĩndjwỳnh kukrādja jarēnh mar jabej gê arẽ. ⁸Nār, godja me'õ kute 'ã memã karõ mar jabej. Me kute amim Jeju mar rerekre jamã 'ã karõ mar jabej. Me kute amim mar tỳx'ã memã karõ mar jabej. Gê memã 'ã karõ ba gê me amim mar tỳx. Nār, godja me'õ memã mỳjja nhõr jabej gê õdjānh ne memã kungã. Nār, godja me'õ kute meo ba mar jabej gê meo ba 'āno djan 'ã ukanga kêt. Nār, godja me'õ kum me kaprĩ mar jabej. Djãm nokre kaprĩn kum me kaprĩmã? Kati. Dja nokre kĩnh ne kum me kaprĩ.

Me kum me abê'ã memã karõ.

Dju r 13.34; Xim k 1.5; Idja 13.1

⁹Dja gar amã me abê. Kwārĩk wānh amijo ajêx kêt. Dja gar mrãmri amã me abê katàtkumrēx.

Godja me abenkam axwe nār amijo axweo ba, ar ga dja gar amã axwe kĩnh kêt:kumrēx. Nār, godja me abenkam mex nār amijo ba mex ar ga dja gar amã mex kĩnh ne 'ã angrã: ne.

¹⁰Kute ar amã akamy jabê pyrāk ne abenmã aprĩ:ren amã aben jabê. Kwārĩk wānh gar me'ã amim,

—Gê me kumrēx imã imex jarẽ. Ba kam amipānh ã memã mex jarēnhõ ane, anhỹr kêt. Ar ga akumrēx dja gar memã wan tu memã mex jarēnhõ aba. Memã mex jarēnhõ aban kàjmã memã rax kamēnhõ aba.

¹¹Metĩndjwỳnh kadjj mỳjja'õo aba'ã ar adjukanga kêt ne atỳx. Dja gar Karõ man kôt amã Metĩndjwỳnh jabê:n arek kadjj mỳjjao aba.

¹²Dja gar amiwỳr Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja mexja kamnhĩxkumrēx. Aje amiwỳr kamnhĩxkôt akĩnhkumrēx.

- Dja te apÿnh ar akaprĩ djàri ar ajo ba arek amim Jeju mar tÿx rã'ăn
'ã adjukanga kêt. 'Ã adjukanga kêt ne Metĩndjwÿnhmã amijo
adjà'wÿr rã'ã ne.
- 13 Godja Jeju nhõ me ja õ mÿjja kêt jabej ar amã me kaprĩn amikutã
memã mÿjja kwÿ ngã.
Gê me ar awÿr wangjê gar meo djuw mex. Ja dja gar amã kĩnh.
- 14 Godja me'õ ar ajo bikênh jabej gar Metĩndjwÿnhmã o a'uw ne kum,
—Dja ga o djuw mex, ane. ã kadjy kum ane. Kwãrĩk wãnh kum,
—Dja ga ijo angryk ne o ajkê, anhÿr kêt.
- 15 Godja me'õ kĩnh jabej ar gadjwÿ kôt akĩnh.
Godja me'õ muw ar gadjwÿ kôt akaprĩn muw.
- 16 Dja gar axikôt akabên man axikôt arê.
Kwãrĩk wãnh amijo araxmã amijo adjàmra kêt. Ar amã me kajgo
kĩnh ne ro'ã ar aba.
Kwãrĩk wãnh amim,
—Ba ne ba ijamak mex'ã ipydji, anhÿr kêt.
- 17 Godja me'õ ar ajo ajkê kwãrĩk wãnh amipãnh o abikênh kêt.
Dja gar akabên katàt ne katàt amijo aba gê me amim ajã,
—Be, mrãmri, tãmwã ne katàt kute amijo bakumrêx, ane.
- 18 Ar ga dja gar me kunimê abenmã akabên mexkumrêx jarê ne 'ã
adjukanga kêt. Nàr gar te me'õmã akabên mex jarê nhym tu ar
ajapa. Kwãrĩk wãnh rã'ã.
- 19 Akmere, àpnhĩre ar, imã ar akĩnhkam ne ba ar amã ikabên jarê.
Kwãrĩk wãnh amipãnh kêt. Dja gar Bẽnjadjwÿr djwÿnhkam ama
gê ta ar ajo ngryk.
Metĩndjwÿnh ne amrêbê: me bakukãmãremã kum,
“Ba ne ba ibê memã o pãnh djwÿnh. Ba dja ba ajo ingryk ne o pãnh.
Kwãrĩk wãnh amipãnh kêt.”
- Nãm ã Bẽnjadjwÿr djwÿnh memã ane. Kam dja gar kam ama. 20 Nhym
kam ajte memã kum,
“Kam godja akurê djwÿnh kum prãm jabej ga kum mÿjja ngã gê
kukrê. Godja kum kôr jabej ga kum ngô ru gê o ikô.
Dja ga ane nhym ta arÿm amiman amim ngryk jabej ne ajo ôbikwa jabej.”
Nãm Bẽnjadjwÿr djwÿnh ã me bakukãmãremã ane. Kam kwãrĩk wãnh
amipãnh kêt.
- 21 Me kute ar ajo bikênhkam djãm mekôt ajaxwemã? Kwãrĩk wãnh
mekôt ajaxwe kêt. Ar ga dja gar adjukaprĩo meo djuw mex.

Me kute me bẽnjadjwÿr kabên kôt amijo ba'ã memã karõ.

Xit 3.1; Ped k 2.13

13 ¹Pykakam me bẽnjadjwÿr rÿnh me kute katàt amijo ba'ã kute
memã karôkam dja gar me kabên mar tÿx ne kôt ar amijo aba.

Nhỹnh ne bẽnjadwỳr'ô Metĩndjwỳnh kute ar kêt. Nãm me bẽnjadwỳr kunĩ pumjuw. ²Gêdja me'ô kum ô bẽnjadwỳr kurê jabej. Djãm ô bẽnjadwỳr kajgo ne kum kurê? Kati. Kajgo kêt. Metĩndjwỳnh ne 'ã bẽnjadwỳr mẽ. Me kum kurê dja Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe pãnh jarẽ.

³Djãm me mexkam kum krâkamngôn nhõ bẽnjadwỳr pyma? Kati. Me axwekambit kum uma. Ar amã uma kêt kadjy mỳj dja gar nê? Bir, dja gar amextiren ar aba nhym arỳm ar amã mextire jarẽ. ⁴Mỳj kadjy dja gar kabẽn ma? Bir, ar amextiren ar aba kadjy ne me ar amã krĩ. Metĩndjwỳnh ne ar akadjy me'ã ô àpênh rê nhym me ar amã krĩ. Nhym be, godja gar ajaxwe jabej on atĩn prãm. Djãm kute amijã kàxdjwa kajgo nhõrn kute o ba kajgo? Kati. Metĩndjwỳnh ne me àpênh'ã me kurê kute kukwakam àpênhmã, me badjumar mex kadjy àpênhmã. Kam dja me'ô axwe nhym arỳm kam ngryk nhym arỳm tokry. Kadjy ne me bẽnjadwỳr nhõ kàxdjwa kajgo.

⁵Kam dja gar tu me kabẽn ma. Djãm ar amã umakambit? Djãm kambit dja gar kabẽn ma? Kati. Ar ga ne gar aje anhõkre kadjwỳnhbê 'ã amim, —Pykakam anhõ bẽnjadwỳr kabẽn ma, anhỹro aba. Ar akabênja kôt dja gar me bẽnjadwỳr kabẽn ma.

⁶Kam dja gar aje amikutã me bẽnjadwỳrmã ar anhõ pi'òk kaprĩ kwỳ ngã. Me kute ar amã ipõxu'ã karõ kôt memã kwỳ ngã. Mỳkam? Bir, me mã ar akadjy bẽnjadwỳrkam àpênhkam. Metĩndjwỳnh ne me'ã ô àpênh djwỳnh rê. Gora ar memã angã. ⁷Me kute 'ã ar amã karõ kôt ar anhõ bẽnjadwỳrmã angã. Ar aje adjàpênh pãnh pi'òk kaprĩ jamỳnhja ar aje kum kwỳ nhõrmã. Aje me kabênkôt amikutã kwỳ ngriren 'yr ne aje kum òrmã. Kwārĩk wãnh kubê nê kêt. Ar kum angã. Nàr, gar pi'òk kaprĩ pãnh me'òbê nèkrêx jamỳ. Nhym me ar amã,

—Ar aje nèkrêx jamỳnh pãnh'ã akreja kôt dja gar pi'òk kaprĩ kwỳ ngã. Amikutã me bẽnjadwỳrmã kwỳ ngã, ane. Kwārĩk wãnh kubê nê kêt. Ar kum angã. Nàr, dja me ar amã,

—Dja gar amã me bẽnjadwỳr pyma, ane. Tu ar amã uma. Nàr, dja me ar amã,

—Dja gar kàjmã me bẽnjadwỳrmã rax kamẽ, ane. Tu kàjmã kum rax kamẽ.

Akubyn bõxkam amakbê me kum aben jabê'ã memã karõ.

Mat 22.39; Dju r 15.12; Ped k 1.22

⁸Ar aje amikutã memã anhõ mỳjja'ô nhõrmã kwārĩk wãnh mebê nê kêt. Ar amã me abêmãdjwỳ kwārĩk wãnh mebê aminê kêt. Dja gar mrãmri amã me abêkumrêx ne arỳm aje Metĩndjwỳnh kukràdjã marn kôt amijo aba mexkumrêx. Me kute katat amijo ba'ã kute memã karõkôt kukràdjã kôt gar arỳm amijo aba mexkumrêx.

⁹Me bakukãmãre ne Metĩndjwỳnh kukwakam memã kabẽn kukràdjã jarẽn memã kum,

“Kwārĩk wãnh mebê prõ nàr mjêno adjàkĩnh kêt.

Kwārĩk wãnh me'ôn timer bĩn kêt. Kwārĩk wãnh adjàkĩnhĩ kêt.

Kwārĩk wãnh me'ã ajêx kêt.

Kwārīk wānh me amã me'õ nhõ mỳjja puro kīnh ne 'ã amim karõ kêt.”
Nãm ã memã anen kam ajte memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja
pyràk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane.”

Nãm ã memã ane. Ja dja gar aman ar amã me abê. Ar amã me abêkam ne gar
tu Metĩndjwỳnh kukràdjà kôt amijo aba mex. Me kute katàt amijo ba'ã kute
memã karõkôt kukràdjà kunĩkôt gar tu amijo aba mex. Kukràdjà 'õ ne 'ã kàtàm
kêt. Ar amã me abêkam gar aje kukràdjà kunĩ marn kôt amijo aba mexkumrêx.

¹⁰ Nhyam bê ne me kum me abêkam kute meo bikênh. Kati. Dja gar
mã amã me abêjabit man arỳm urokam Metĩndjwỳnh kabên kukràdjà
kunĩkôt amijo aba mexkumrêx.

¹¹ Kam, ba ajte ar amã arê. Arỳm 'ỳr. Mỳkam ne gar ate akrã? Ar aje
mrãmri ne me õto nør pyràk. On ar ano tỳx. Gwaj baje tu amim Kritu
kamnhĩxkumrêxmo kraxkam akubyn bõxja kute onĩ pyràk. Nhyam be,
kati. Gwaj bawỳr bõx ne kute amim gwaj bapytār nhõ akatija arỳm 'ỳr.

¹² Arỳm akamàt kêt 'ỳr. Me axwe kumexkam kute pykakam akamàt pyràk.
A'u ne gwaj bajo rãm ne ja. Dja Kritu bõx nhyam arỳm me mexkumrêx. Me
mexkumrêxkam dja kute pykakam a'u pyràk. Kam gwaj on wānh badjapênh
punu kute akamàt kô tyk pyràk ja kanga. Kute mrãmri ne me krākamngôn
kute amipytār kadjy õ kàxo kubêkà jangjênh pyràk. Gwaj Kritu kukwakam
batỳx ne katàt ar amijo baba. Kritu kute gwaj bajaxwebê bamã tỳx jadjàr.
Dja gwaj bamã tỳx jadjà gwaj arỳm katàt ar amijo baba. Kukwakam katàt ar
amijo baba ne arỳm baje mrãmri ne me kute a'ukam mrānh pyràk.

¹³ Gwaj memã katàt ar amijo baba kute a'uri me katàt ba pyràk. Djām
mekôt ar abixaêr punumã? Djām kadjwati kangôkam' ar abibānhmã? Djām
mekôt aprõ kupa'ã, amjên kupa'ã akurê abamã? Djām mekôt ar abixaêr
tỳ:x ne tu apunu raxmã? Djām ar aje abenmã akabên punu abamã? Djām
ar aje aben nhõ mỳjja puro'ã angrykmã? Kati. Kwārīk wānh. ¹⁴ Bēnjadjwỳr
djwỳnhbê Jeju Kritu mextire kôt dja gar amextiren ar aba. Ar amex ja dja
gar ama. Kwārīk wānh ar aje amidjwỳnhbito kīnh kadjy ar ajaxwe aba kêt.

Me kute Jeju mar rerekreja'ã memã ujarênh.

Mat 7.1; Rô 2.1; Xij 4.11

14 ¹ Me kwỳ kute amim Jeju mar rerekreja dja gar o anhõbikwa.
Kwārīk wānh mỳjja'õ mỳr jabej ar amã kurê kêt ne 'ã amim,
“Axwe”, anhỳr kêt. ² Me kute ar amã,

—Dja gar âm mry pumũ, anhỹro ba. Ga kam aje amim Jeju mar tỳxkam amim,

/13.13 Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibānh kunĩja, kadjwati kangômê uba kangômê, mỳjja
kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

—Kati. Ba dja ba mỳjja kunĩ kuro iban kam Metĩndjwỳnhmã imex rã'ã, anhỹro aba. Nhym me kwỳ kute amim Jeju mar rerekren kum mry pyman djwỳbit kuro ba.

³Kwãrĩk wãnh ar amã kurê kêt. Ar aje mỳjja kunĩ kuro abakam kwãrĩk wãnh ar amã me'õ kute djwỳbit kurja kurê kêt. Nàr ar akwỳ aje djwỳbit kurja kwãrĩk wãnh me kute mỳjja kunĩ kur'ã akabẽn kêt ne amim, “Me axwe”, anhỹr kêt. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ta kute arỳm o krakam. Kwãrĩk wãnh mỳjja kur mỳr jabej ar amã aben kurê kêt. ⁴Me axwekam djãm ar ga dja gar memã axwe pãnh jarẽ? Kati. Metĩndjwỳnh dja memã axwe pãnh jarẽ. Nàr, me mexkam djãm ar ga dja gar memã kĩnh djà ngã? Kati. Metĩndjwỳnh dja memã kĩnh djà ngã. Djãm ar ga ne gar meo aba? Kati. Metĩndjwỳnh ne meo ban me axwebê memã tỳx jangjênh ba. Kam kwãrĩk wãnh ar amã kurê kêt.

⁵Amrêbê me bakukãmãre ne me kute apỳnh akati maro ba. Nhym ajbir jakam dja me kute amim Jeju mar kwỳ amim, “Akati punu ne ja”, anhỹro ba. Nhym ajtekam me kwỳ kute amim Jeju mar kute akati mar kêt ne amim,

—Kati. Akati kunĩ ne mex ne 'õ kute aben japanh kêt, anhỹro ba. Gê kam me kunĩ ta ĩ pỳnhkôt prĩne akatio amiman ta akati ma nàr ta mar kêt. Kwãrĩk wãnh akati'õ mỳr jabej ar amã aben kurê kêt.

⁶Me'õ kute akati marja ta kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh markam kute akati mar. Nàr, me'õ kute akati mar kêtja ta kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh markam kute akati mar kêt. Ajte me'õ kute mỳjja kunĩ kurja ta kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh markam kute kur. Ga, ta kute 'ã Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarènhkam kute kurja pumũ. Nàr, me'õ kute djwỳbit kurja ta kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh markam kute djwỳbit kurja pumũ. Ga, kute djwỳbit kurkam kute 'ã Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarènh ne kute kurja pumũ.

⁷Gwaj baje amim Jeju mar kunĩ djãm gwaj baje amidjwỳnhbit maro babamã? Kati. Dja gwaj Metĩndjwỳnh maro baban ajte gwaj babu'ã me ar baja maro baba. Gwaj batĩnri dja gwaj Metĩndjwỳnh maro baba nàr gwaj tyn Metĩndjwỳnh ma. ⁸Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne gwaj baje markumrêx. Dja gwaj batĩn ne ar babari Bẽnjadjwỳr djwỳnh maro baba. Ne tyn Bẽnjadjwỳr djwỳnh ma. Kam dja gwaj batĩn ne ar baba jabej nàr batyk jabej. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne gwaj baje mar nhym arỳm gwaj bajo kra.

⁹Mỳj kadjy ne Kritu tyn akubyn tĩn ne? Bir, kute me tykmê me tĩn kunĩmã Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne meo ba kadjy. Ja kadjy ne tyn akubyn tĩn ne.

¹⁰Ga kam ar aje Jeju kukwakam me'õo ar akamyja mỳkam dja gar mỳjja'õ mỳr jabej ar akamymã axwe jarèn ar amã kurêo aba? Djãm ar abê memã axwe pãnh jarènh djwỳnh got? Kati. Dja gwaj bakunĩ Kritu kabem dja nhym ta arỳm gwaj bamã bajaxwe pãnh jarènh nhỹ. Kwãrĩk wãnh ga akamymã axwe jarènh kêt. ¹¹Amrêbê me bakukãmãre kute 'ã pi'òk no'òk kôt dja gwaj kabem djan amikôt kum amijarê. Nãm memã kum,

“Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne memã arèn memã kum,

‘Itĩn ne ar iba. Djãm itĩn ne ar iba kêt ne ba ikabẽn kajgo? Itĩn ne ar ibakumrêx ne ba me amã ikabẽn ne. Me kunĩ dja me ikabem kônkrão nhỹn kunĩ amikôt imã amijarê.’

Nãm ã Bẽnjadjwỳr djwỳnh ane.”

Nãm me bakukãmãre ã memã anen arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. ¹²Ga, pi'òk no'òkja kôt gwaj banhi pỳnh kôt gwaj baje Metĩndjwỳnhmã amikôt amijarênhmãja pumũ.

¹³Dja gar aje meo akamy kwỳja ma. Me kwỳ kute amim Jeju mar rerekreja ma. Kwãrĩk wãnh mỳjja'õ mỳr jabej ar amã kurê kêt. Dja gar atemã amijo tẽn ar akamy'ã amim,

—Ba on Metĩndjwỳnhmã amijangri tỳx. Ikamy ne ipumũnho ba. Nok ba ren tu ikamy nokrekam mỳjjaio iban ren Metĩndjwỳnhbê ikamy akêx. Ba on amijangri tỳx. Ba ren kubê o akêx ne ren kam ije mrãmri ne mỳjja kute me par tok nhym me rôròk pyræk, ane. Dja gar ã amim anen ã ar akamy maro ane.

¹⁴Nhym me kute mỳjja kurdjwỳ. Djãm me kute mỳjja'õ krẽn arỳm Metĩndjwỳnhmã axwe? Arkati. Ja ne ba ije Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju kabẽnkôt markumrêx. Nhym be, dja ar akamy kwỳ mỳjja 'õ'ã amim,

—Dja ba kukrẽn Metĩndjwỳnhmã ijaxwe, anhỹro ba. Be, akamy jamã ne mrãmri mỳjja punu. ¹⁵Ga kam tu akamy nokrekam mỳjja ja krê nhym kôt arỳm akam kaprĩre ne. Godja ajã amim,

—Nãm mỳjja punure krẽn arỳm Metĩndjwỳnhbê amijo ajkê, ane. Godja ã akamy anen arỳm kaprĩ:re ne. Djãm amã akamy kĩnhkam ne ga tu nokrekam mỳjja krê? Kati. Aje amidjwỳnhbit mar. Kritu kum akamy kĩnh ne kam kadjy ty. Gadjwỳ ga ren amã kĩnh ne ren nokrekam mỳjja krẽn kêt. Nhym be, kati. Ga amidjwỳnhbit man amã akamy kĩnh kêt ne tu nokrekam mỳjja krẽn arỳm akamy ajkê. Kwãrĩk wãnh o anhỹr kêt. ¹⁶Dja ga te mỳjja 'õ'ã amim,

—Kati. Imã ne mexkumrêx, ane. Nhym me kute ajã, “Axwe”, anhỹr prãm kwãrĩk wãnh nõ. Dja ga ãm mỳjja pumũ gê me ajã anhỹr kêt.

¹⁷Metĩndjwỳnh kute gwaj bajo bakam djã ne gwaj baje mỳjja kuro babaja mar tỳx? Nãr, djãm gwaj baje mỳjjaio bakôm mar tỳx? Kati. Gwaj baje mar kajgo. Nhym be, kute gwaj bajo bakam gwaj baje bajaxwe kêt kadjy amimar. Gwaj badjumar mex kadjy baje amimar. Gwaj bakĩnh kadjy baje amimar. Gwaj baje Metĩndjwỳnh Karõ maro babakam ne gwaj bakĩnh kadjy baje amimar. Metĩndjwỳnh kute gwaj bajo bakam mỳjja mex ja kadjy gwaj baje amimar tỳxkumrêx. ¹⁸Mỳkam? Bir, me mỳjja mex jao ba ne me Kritumã ãpẽnho ba ne arỳm kàjkwakam Metĩndjwỳnho kĩnh nhym pykakam me ar badjwỳ kum me kĩnh.

¹⁹Gwaj abenmã bakabẽn mex ne badjumar mex kadjy amima. Gwaj abenmã Jeju'ã ajarẽn arỳm mar mexo amũ aben kamê. Ja kadjy dja gwaj amima.

²⁰Djãm ar aje me'õo akamyja mar kêt ne ar aje adjækurbit mar ne o ar aje Metĩndjwỳnh bẽ o akêxmã? Akamybê Metĩndjwỳnh nhõ ãpẽn. Kwãrĩk wãnh kubê o akêx kêt. Mrãmri ne me kute mỳjja kunĩ kurkam Metĩndjwỳnhmã mex.

Nhym be, godja gar akamy mar kêt ne amidjwỳnhbit man arỳm tu nokrekam mỳjja'õ krê ne kam arỳm o Metĩndjwỳnh bẽ o akêx. Aje kubê o akêxkam arỳm

ajaxwe. ²¹Djām aje tu mỳjjao aba ne aje tu mry'ô kuro abamã? Nàr djām ar aje tu uba kangôo akômo abamã? Nàr djām ar aje apýnh mỳjja 'ôdjwyo abamã? Nàr djām ar aje mỳjjao abakôt ar amã Metĩndjwýnh bê akamyo akêx pyma kêt? Aje o abakôt aje o kubê o akêx pymakam kwārĩk wānh o aba kêt. Dja gar akamy man kwārĩk wānh o aba kêt. Nàr djām ar aje mỳjja 'ôo abakôt ar aje akamymã kaprĩ jadjàr jabej nàr ar aje akamymã Metĩndjwýnh mar rerekre jadjàr jabej? Kwārĩk wānh o aba kêt. Dja gar akamy ma. Kwārĩk wānh o aba kêt.

²²Apýnh mỳjja'ã ne gar amim,

—Ije amim Metĩndjwýnh markam ne mỳjja ja ajmã kute kêt. Ba ren o iba ne ren ijaxwe kêt, anhýr jabej. Amimãbit dja gar arê gê Metĩndjwýnhbit ama. Nok gar ren ar akamy mar kêt ne ren tu mỳjjao abao anen ren amim angryk ne ren amim,

—Mýkam ne ba o iban Metĩndjwýnh bê ikamyo akêx? ane. Nhym be ar aje amikam ajaxwe'ô mar kêt kam dja gar adjumar mextire. ²³Godja me'ô kute mỳjja'ô krēnmã amim,

—Kon. Dja ba kukrēn arým ijaxwe jabej, anen atekam tu krēn jabej. Djori kam mex? Kati. Arým axwe. Mýkam? Bir, kute Metĩndjwýnh mar kêt ne tu krēnkam. Me kute mỳjjao ba kunikôt dja me kumrēx o Metĩndjwýnh ma. Ne kam arým o ba. Godja me Metĩndjwýnh mar kêt ne tu mỳjjao ba jabej arým axwe.

Me kute Jeju mar rerekreja'ã memã ujarēnh rã'ã.

Mak 10.45; Kô k 10.24; Pir 2.4

15 ¹Kam, gwaj baje amim Jeju mar tỳx jabej ne gwaj ren me kute amim mar rerekre jamã bapřire. Djām gwaj baje amidjwýnhbito bakĩho babamã? Kati. Gwaj meo kĩnh. ²Gwaj bakunĩ banhĩ pýnhkôt amibu'ã meo kĩnh. Mýj kadjy? Bir, me mexmã. Me kute Jeju mar mexo kute amũ amikamēnh ne mar raxmã.

³Ga, Kritudjwý kute amidjwýnh kĩnh kêtja pumũ. Kute amidjwýnh kĩnh kêt kôt ne me bakukāmāre Kritu kabēn jarē. Nām Kritu Bāmmã kum, “Me kum akurê kôt ne me kum ikurê.”

Nām ā Kritu Bāmmã ane nhym me bakukāmāre memã arē nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne. Nhym kam tũ:mrām me bakamingrānyrekam Kritu katon ar ba nhym me arým kum kurê. Kum kurê nhym arým amidjwýnh kĩnh kêt. Gwaj badjwý kwārĩk wānh amidjwýnhbito kĩnh kêt.

⁴Metĩndjwýnh ne mã me bakukāmāreo djuw mexo ba nhym me mã me'ã ajarēn mã me'ã pi'ók no'oko ba. Mýj kadjy? Bir, dja gwaj pi'ók jarēn mã amijã kabēn kunĩ maro baba. Ja kadjy ne me 'ã pi'ók no'ók ne. Dja gwaj amijã kabēn kunĩ man arým tu amim Jeju mar tỳx ne. Nhym kam te apýnh gwaj bakaprĩ djàri gwaj bajo ba gwaj tu amim Jeju mar tỳx rã'ān 'ã badjukanga kêt. Ne kam mã amijã kabēn kunĩ man te bakaprĩn akubyn bakĩnh ne. Bakĩnh ne arým amiwýr kamnhĩx tỳx. Ja kadjy ne me me bakukāmāre'ã ajarēn me'ã pi'ók no'ók ne.

⁵Metĩndjwýnh ne kute amijamār 'iry ne kute memã tỳx jangjēnh nhym me kute amim mar tỳx ne kĩnh. Nã bām mã kum ar ajo a'uw gê ar amã akabēn mextire jadjà. Ar aje Jeju Kritu kôt ar amijo abakam gê ar amã

akabên mextire jadjà gar axikôt abenmã akabên mextire jarê. ⁶Ne kam axikôt anhôkre kadjwýnhbê Metîndjwýnh ra:x ne uma:ja man arým me kunĩmã arêho amirît ne. Ja kadjy ne ba ã Metîndjwýnhmã ar ajo idjà'wýro ane. Metîndjwýnhbê ne Bênjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu Bãm.

Metîndjwýnh kum me bajtemdjwý kĩnh.

Kar 10.34; Rô 9.24; Gar 3.28; Ep 2.16

⁷Kam dja gar abeno anhôbikwa kute Kritu gwaj bajo ôbikwa pyræk. Ar aje memã Metîndjwýnh raxo amirît kadjy ar abeno anhôbikwa.

⁸Ba kam ajte ar amã arê gar ama. Kàjkwakam Metîndjwýnh ne amrêbê mebê idjaer kukãmãremã mýjja jarê. Me my kà rênhjamã arê. Nãm memã apýnh mýjja jarênh mãmđji. Nhym kam kôt Jeju Kritu nã kurũm katon ar ba. Me bakamingrãnyrekam ar ba. Ar ba:n arým mebê idjaermã àpênh ar ba. Metîndjwýnh kute me bakukãmãremã apýnh mýjja jarênh kôt ne memã àpênh ar ban mýjja nhípêxo ba. Nhym me arým omũn amim,
—Mrãmri ne Metîndjwýnh kabênkumrêx. Ga, Jeju arým kôt memã àpênh ar baja pumũ. Metîndjwýnh kute me bakukãmãremã arênh kôt àpênh ar baja pumũ. Nãm me Jeju pumũn arým ã amim ane.

⁹Jeju memã mýjja pumũnh kêt nhípêxo ba; me punuo mexo ba: nhym me bajtemdjwý arým omũ. Me kute Metîndjwýnh raxmã kator ne abenmã kum,

—Djãm Metîndjwýnh ukaprĩ ngri got? Mrãmri ne ukaprĩ:kumrêx, anhýr kadjy. Ja kadjy ne me bajtemdjwý arým mýjja pumũnh kêt kwý pumũ:. Djãm mebê idjaerbit ne me kute Metîndjwýnh raxmã katorn kum rax jarênhmã? Kati. Me bajtemdjwý ne me kute raxmã katorn kum rax jarênhmã. Me bakukãmãre ne amrêbê: ja jarê. Me bajtem kute Metîndjwýnhmã rax jarênhja jarê. Kritu kàjkwakam Bãmã amijarên kum,
“Me bajtem nhípôkri dja ba memã ajã idjujarêho amirît ne apyma'ã ngre.”
Nãm ã Kritu Bãmã me bajtem jarêho ane nhym me arým 'a pi'ôk no'ôk ne. ¹⁰Nhym kam me bakukãmãre 'ôdjwý me bajtemmã kum,

“Me abajtem, me on ô me wýnh kôt akĩnhkumrêx.”

Nãm ã memã ane nhym me arým 'a pi'ôk no'ôk ne. ¹¹Nhym kam me bakukãmãre 'ôdjwý me bajtemmã kum,

“Me abajtem kunĩ dja ga me Bênjadjwýr djwýnhmã mextire jarê.

Apýnh me aba djà kunĩkôt ar abaja kum mextire jarê.”

Nãm ã me bajtemmã ane nhym me ajte 'a pi'ôk no'ôk ne. ¹²Nhym kam Idjaijdjwý me bakukãmãremã me ajarê. Nãm Kritu'ã arê nhingrôt jakren memã kum,

“Dja me bakukãmãre Djexe tãmdjwý'ô kato. Tũ:mrãm me kamingrãnyrekam kato. Me kute mrãmri ne pĩ 'yr nhym tũmrãm ajte arêkam ingrãn abatàn pyræk.

Dja ã tãmdjwý'ô katorn ar bao anen arým kubê Bênjadjwýrbê kumkati. Ne kam arým apýnh me ba djàri meo ba. Nhym kam me bajtem arým tu amim kamnhĩxkumrêx.”

Nãm ã Idjaij me bakukãmãremã ane. Me bakukãmãreja kunĩ ne me me bajtem jarẽ. Metĩndjwýnh kum me kaprĩ nhym me kute kum rax jarẽnhmãja jarẽ.

¹³Metĩndjwýnh ne kute memã amak bõnh nhym me kute amiwýr ò mýjja mex kamnhĩxo ba. Gê ar amã ajamak bõ gar tu amim Kritu markumrẽx. Ne kam arým kõt ar akĩnhĩ:ren ar adjumar mexti:re. Nhym kam Metĩndjwýnh Karõ ar amã atýx jadja gar amiwýr kamnhĩx týx ne. Ja kadjy ne ba ã kum ar ajo idja'wýro ane.

Paur kute me bajtem kadjy àpênh'ã amijarênh.

¹⁴Akmere, àpnhĩre ar, djãm ar amex kêt ne ba ar amã ikabên? Kati. Ar ga ne gar arým amextire ne ar aje Metĩndjwýnh mar mexkumrẽx. Ne kam aje abenmã 'ã karõ mar mexkumrẽx. Tãm ne ba arým ije markumrẽx. ¹⁵Ije ar amã pi'òk no'òkkam ne ba itýx ne ar amã 'ã karõ. Te ar aje arým ikabên mar jabej ba akubyn ar amã arẽ gar ajte ama. Metĩndjwýnh ne tu kum ikaprĩn tu imã idjapênh djà'ã karõ ba arým kabên kõt ar amã ikabên jarẽ.

¹⁶Ije me bajtemmã Metĩndjwýnh'ã ujarênh ny jarênhõ iba kadjy ne imã Kritu Jejumã idjapênh'ã karõ. Mýj kadjy? Bir, ije Metĩndjwýnhõ kĩnh kadjy. Ije 'ýr me bajtemo akẽx nhym me kum mexmã. Dja me tu amim Jeju markumrẽx nhym Metĩndjwýnh Karõ arým meo mex. Tãm dja Metĩndjwýnhõ kĩnhkumrẽx.

¹⁷Kritu Jeju kute imã týx jadjarkam ne ba me bajtemmã Metĩndjwýnh kabên jarênhõ iba. Idjapênh djà jakam ne ba ikĩnhkumrẽx ne ar amã 'ã amijarênhõ amirĩtkumrẽx. ¹⁸Kum idjapênhkam ne ba Kritu kukwakam mýjja pumũnh kêt kumex nhipêx. Kritu kukwakam ije mýjja nhipêxbit dja ba 'ã amijarẽ. Me bajtem kute kabên mar ne kõt amijo ba kadjy ne ba memã kabên jarẽ. Nã bãm memã kabên jarên kõt mýjja kwý nhipêx nhym me arým omũ. Omũn arým kabên man kõt ar amijo ba.

¹⁹Metĩndjwýnh Karõ 'itýxkõt ne ba mýjja pumũnh kêt kwý nhipêx. Ne me punuo mex. Nhym me karõ punu meo ba ba me nêje me ano nhym me arým memã ire. Nã bãm mýjja pumũnh kêt kwý nhipêx nhym me te kute marmã kam no tyn kume:x ne arým Metĩndjwýnh raxmã kato. Ba kam kàj bê memã Kritu'ã ujarênh ny jarênhõ iba:. Djeruxarêkam arênhõ iba:n amũ apýnh pykakam me ba djari kunĩ kõt o iba:n o inhipòk ne. Ne arênhõ iba:n arým pykabê Irrij'ýr arênhõ bõx.

²⁰Ba ne ba me kute Kritu mar kêtjamã arẽ. Me kute memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh kêtjamã ne ba ije kàj bê memã arênh prã:mikumrẽx. Me'ò kumrẽx kute memã 'ã ujarênh ny jarênh nhym me arým kute mar. Me jamã ne ije arênh prãm ngrire. Me ujarênh nhiby ije ajte memã arênh prãm ngrire. Amũ me kute mar kêt jamābit ije kàj bê memã arênh prãmikumrẽx. Ga, me'ò arým kute kikre nhipêxmo kraxja pumũ. Nhym kam me'òdjwý arým 'ýr bõx ne omũ. Omũn ajte iby ipêx prãm kêt. Badjwý ije me arým kute mar jamã ajte arênh prãm ngrire. Me kute mar kêt jamābit ne ije arênh prãmikumrẽx. ²¹Ije me amã ja jarênh kõt ne me amrêbê: me bakukãmãremã arên memã kum,

“Me kute memã 'ã ujarênh kêt jamã dja me memã 'ã ajarê nhyim me arÿm kuma.

Me kute mar kêt ja dja me arÿm kraxkôt prïne amijã kuma.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhyim me arÿm 'ã pi'òk no'òk ne. Ba 'ã pi'òk no'òk pumün arÿm ije me kute mar kêt jamã arênh prãmkumrêx. 22 Me kute memã arênh kêt jamã ije arênh prãmkam ne ba pyka jakam amikrà ar o iban te ar awÿr ikrà krãpti ne.

Me ò krĩraxbê Rôma'ÿr tẽm kadjy kute memã amijarênh.

23 Nhyim be, jakam arÿm ne ba pyka ja kunĩkôt memã Kritu'ã ajarênh arÿm inomã kumẽ nhyim me arÿm kuma. Amrêbê ne ba ar awÿr ikrà nhyim ijã amex krãpti apêx. Jakam dja ba wãm ar awÿr tẽn bõx ne 24 ar akam dja. Dja gwaj kam abeno bakĩnho bakrĩ:n bakrĩ kãjbê 'iry.

Ba kam arÿm amũ pykabê Êpanha'ÿr tẽ. Êpanha'ÿr itẽm kadjy dja gar ikôt o kangõn 'ÿr ijano. Ba kam arÿm 'ÿr tẽ. Ja kadjy ne ba amima. 25 Nhyim be, ajbir jakam dja ba Djeruxarê'ÿr itẽm ne ibõx kumrêx ne Jeju nhõ me jamã pi'òk kaprĩ ngã.

26 Matenimẽ Akajakam Jeju nhõ me ja ne me kute amũ memã ò pi'òk kaprĩ kwÿ janormã. Djeruxarêkam me kute amim Jeju mar kwÿ ne me ò mÿjja kêt ne ar ba nhyim me kute memã anormã. 27 Me ta ne me kute memã anormã. Mrãmri me kute memã òr prãmkam mexkumrêx. Djeruxarêkam me kute amim Jeju mar ja ne me kumrêx Kritu'ã ujarênh nyo ban amũ me bajtemmã arê. Mebê idjaer ne me amũ me bajtemmã Kritu jarê nhyim me arÿm tu amim markumrêx ne kĩnhkumrêx. Ne kam me kute amikutã memã ò pi'òk kaprĩ janor prãmkumrêx.

28 Dja ba me'ÿr pi'òk kaprĩ bõx ne memã kungã. Me kĩnh djã ja memã kungãn arÿm akubyn tẽ. Akubyn pykabê Êpanha'ÿr tẽ. 'ÿr tẽ:n krĩraxbê Rôma kumrêxkam ar akam bõx. Ne kam amũ pykabê Êpanha'ÿr tẽ. 29 Ije Kritu mar raxkôt ikĩ:nhkumrêx. Ar akam ibõx ne ije prïne ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarênhkam dja gar ikudjwa akĩnhkumrêx. Tãm ne ba arÿm kuma.

30 Akmere, àpnhĩre ar, Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu kabênkôt, Metĩndjwÿnh Karõ kum gwaj bajabêja kabênkôt ne ba ar amã arê. Dja gar Metĩndjwÿnhmã ijo adjà'wÿr 'ãno dja. Ba ne ba idjãpênh tÿx ar iba. Kum ijo adjà'wÿr 'ãno djan o iro'ã apên ikôt o kangõ.

31-32 Dja gar kum,

—Djünwã, arÿm Paur pykabê Djudêjakam tẽmmã. Kam me kwÿ kute amar kêt ne ar ba. Dja ga mebê utã. Gêdja krĩraxbê Djeruxarêkam tẽn Jeju nhõ me jamã me ò pi'òk kaprĩ ngã. Dja ga memã kĩnh djãdjã gẽ me kum me kĩnh ne amim me ò pi'òk kaprĩ by. Djünwã, aje mrãmri Paur ar ikam bõx'ã amim karõ jabej amrê ar iwÿr ano gẽ kĩnh ne ar ikam bõxkumrêx. Dja bar kam Paur kôt abenmã tÿx jangijn Jeju kôt ar amijo iban 'ã idjukanga kêt, ane. Dja ga ã kum ijo adjà'wÿro ane. 33 Metĩndjwÿnh ne kute memã umar mex jangjênh djwÿnh. Jakam ba kum ar ajo a'uw gẽ ar akunĩ mẽ amijo kajkep rã'ã ne. Tãm ne ja.

Kute ap̄yñh òbikwamã kute amikabên mex janor.

16 ¹Gwaj bakanikwýnh Bebi ije ar amã arênhmã. Bebi ne mexkumrêx ne kríraxbê Xekrerekam me kute amim Jeju mar kadjy àpênh ba. Me kute Jejukôt ar aben pydjio baja kadjy àpênh ba. ²Dja gar amã kính ne kum akabên mex jarê. Bênjadjwýr djwýnh Jeju nhô me ja ne me kum aben jabê. Dja gar me kudjwa amã Bebi jabê. Godja gar àpênh'ô'ã omũ nhym Bebi kum ar aje kôt o kangôn prãm jabej tu kôt o kangô. Ta ne me krãpti:kôt o kangô. Badjwý ikôt o kangô. Dja gar pãnh kôt o kangô.

³Ne ajte amũ Prixiramê Akwire arkum ikabên mex jarê. Nãm ar iro'ã Kritu Jejumã àpênh ba. ⁴Ar ta ne ar inêje memã kabên. Nãm me te umati tã nhym arkum amijã ma kêt ne tu me'ýr tên inêje memã kabên. 'Ã ne ba arkum ukapri: jarê. Me bajtem kute amim Jeju mar kunĩ, ap̄yñh me kute Jejukôt ar aben pydjio ba djãri ne me ajte arkum ukapri jarê.

⁵Ar ô kikrekam me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio bawãdjwý. Me wãmãdjwý dja gar ikabên mex jarê. Wãkam imã inhôbikwa kính. Kubê Epenexu. Dja gar kum ikabên mex jarê. Pykabê Adjijkam ne Epenexu kumrêx Kritu'ýr amijo akêx.

⁶Dja gar ajte Marijmã ikabên mex jarê. Marij ne gwaj bakadjy àpênh rax.

⁷Dja gar ajte wãkam inhôbikwa Tônikumê Djuniymê arkum ikabên mex jarê. Ar wã ne me ar iro'ã ar ibê ijê. Jeju kute ar anorja ne ar abenmã Tônikumê Djuni ar arê:n kute ar mar tỳx. Ar kumrêx Kritu'ýr amijo akêx. Ba kam badjwý 'ýr amijo akêx.

⁸Ãprítumê ne bar imã Bênjadjwýr djwýnh jabê. Kam imã Ãpritu jabê. Ar kum ikabên mex jarê.

⁹Ne ajte Ubanumã ikabên mex jarê. Ubanu Kritu kadjy gwaj bakôt àpênh ar ba. Etakidjwý imã kính. Dja gar ajte kum ikabên mex jarê.

¹⁰Ne ajte Aperimãdjwý ikabên mex jarê. Aperi ne Kritumã àpênh mexkumrêx nhym me arým kôt kuma. Dja gar ajte Artobur nhô kikrekam ar wãdjwýmã ikabên mex jarê.

¹¹Ne ajte inhôbikwa Erodjiãomã ikabên mex jarê. Ne Naxixu nhô kikrekam ar kute Bênjadjwýr djwýnh marjamã ajte ikabên mex jarê.

¹²Gwaj bakanikwýnh Kripenamê bakanikwýnh Kripodjamã dja gar ajte arkum ikabên mex jarê. Nãm ar Bênjadjwýr djwýnhmã àpênh ar ba. Dja gar ajte Pexirmã kum ikabên mex jarê. Me kum me bakanikwýnh kính. Pexir ne Bênjadjwýr djwýnhmã àpênh ra:x.

¹³Nhym Rupumê nã ar. Badjwý ne ba o inã. Dja gar ajte arkum ikabên mex jarê. Bênjadjwýr djwýnh ne amijo Rupu pytàn ar o ba.

¹⁴Dja gar ajte Axikritumê Prekôtimê Erimanhmê Patubamê Erimijmê ar ro'ã gwaj baje aro bakamyja arkum ikabên mex jarê.

¹⁵Ne Pirogumẽ Djurijmẽ Nerumẽ Neru kanikwýnhmẽ Orípamẽ ar ro'ã Jeju nhõ me ja kunĩmẽ dja gar arkum ikabẽn mex jarẽ.

¹⁶Ne abenwýr bõx ne abeno arôrõk ne aben pa krij. Apýnh me kute amim Kritu mar ne kõt ar aben pydjio ba djãri ne me ar amã kabẽn mex jarẽ.

Me kute aminêje me 'ãno ãm'ã memã karõ.

¹⁷Akmere, àpnhĩre ar, gora ikabẽn ma. Arým ne gar aje Metĩndjwýnh kabẽn kukrãdjã mar katàt. Dja me'õ ar bõx ne kupa'ã ajte ar amã atemã mýjja'õ jarẽ. Ne abenbê ar ajo bikjêr prãm ne Metĩndjwýnhbê ar ajo akêx prãm. Gora ar aminêje me 'ãno djan memã akàx. ¹⁸Mýkam? Bir, djãm me wã ne me gwaj banhõ Bẽnjadjwýr djwýnhbê Kritumã apê? Kati. Nãm me amidjwýnhbit man mã axwe. Ne kute me noo biknor kadjy prĩne memã me kabẽno irõ mex. Ne memã 'êx ne kabẽn mexkumrêx. Nhym me no rerekreja kum me kabẽn kĩnhkumrêx.

¹⁹Nhym be ar ga ne gar aje Metĩndjwýnh mar mex nhym me kunĩ kute abenmã ar ajarẽho ipõk ba ar ama. Ne kam ar akam ikĩnhkumrêx. Kam, dja gar mýjja mexbit ma. Kwãrik wãnh mýjja punu mar kêt.

²⁰Metĩndjwýnhkõt me umar mexkumrêx. Ta dja ar amã tỳx jadjã nhym Xatanaj te ar amã apnê. Kõt ar ajaxwemã te ar amã apnê gar amijãno dja. Arým aje Xatanajmã rerek jadjãrmã. Aje mrãmri ne aparo Xatanaj krã kajyr pyrãk. Arým aje Xatanajmã rerek jadjãr 'ýr.

Gê Bẽnjadjwýrbê Jeju tu kum ar akaprĩn ar ajo ba. Tãm ne ja.

²¹Ximoxi ikõt àpênhja ne ar amã kabẽn mex jarẽ. Inhõbikwa Juxumẽ Djaxõmẽ Xopatudjwý ar amã kabẽn mex jarẽ.

²²Ba ibê Texu ne ba Paur kukwakam pi'õk ja no'õk. Nã bãm tu amim Bẽnjadjwýr djwýnh markumrêx. Ne amũ ar amã ikabẽn mex jarẽ.

²³Gajudjwý ne ar amã kabẽn mex jarẽ. Jakam ar ije amim Jeju mar ne kõt ar aben pydjio ibaja kunĩ ne bar mã Gaju nhõ kikrekam bõx nhym mã ar ikunĩo djuw mex.

Eraxumẽ gwaj bakamy Kwatu ar amã kabẽn mex jarẽ. Eraxu ne kute krĩrax jakam bẽnjadjwýrmã pi'õk kaprĩ pumũnh djwýnh. ²⁴Gê Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu tu kum ar akunĩ kaprĩ:kumrêx ne ar ajo ba.

²⁵Dja ar amã tỳx jadjã. Amrêbê ne ba kàj bẽ memã Jeju Kritu'ã ajarẽ nhym 'ã ujarẽnh arým ar awýr bõx gar tu amim markumrêx. Ar aje tu amim markumrêxkam dja ar amã tỳx jadjã gar kõt ar amijo aban 'ã adjukanga kêt. Amrêbê ne Kritu'ã ujarẽnh nyja me bakukãmãrebê bipdjur tũm. Nhym kam me kute arẽnh kêtumrêx. ²⁶Nhym kam ajbir jakam Metĩndjwýnh arým gwaj bamã Kritu'ã ujarẽho amirĩtkumrêx. Amrêbê: ne Metĩndjwýnh kukwakam kabẽn jarẽnh djwýnh Kritu'ã pi'õk no'õk gwaj jakam, 'ãtũ:mkam amim arẽn arým kuma. Metĩndjwýnh tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Kabẽn kõt ne gwaj apýnh pyka djãri kunĩkõt memã Kritu'ã ajarẽ nhym kunĩkõt me arým 'ã ujarẽnh ma. Dja me kwý tu amim Kritu markumrêx ne kabẽn markumrêx ne kõt ar amijo ba. Ja kadjy ne gwaj memã 'ã ajarẽ.

²⁷Metĩndjwýnh pydji ne amak me:xkumrẽx ne no me:xkumrẽx. Ba kum meo a'uw gê memã amak bô. Me kute tu amim Jeju Kritu markumrẽxkôt gê memã amak bô. Dja memã amak bô nhym me kunĩ arým kum rax jarẽnh rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja.

Paur kute Kôritukam me jamã pi'ôk kumrêx no'ôk ne ja.

Paur ne krîrxbê Kôritukam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm arÿm pyka kunĩ'ÿr mrãnhkôt me'ÿr bôx ne memã Jeju jarê nhym me kwÿ arÿm tu amim markumrêx ne 'ã abeno akprô. Nhym kam Paur arÿm mã me jadjwÿ'ÿr tẽ nhym tekrekam me amijo ajkê. Nãm me abenmã kum,

—Djã nãm mrãmri Jeju Paur jano nâr kon, ane ne kam ajte abenbê bikjêro kumex. Ne kam ajte kute Jeju tyk marmãn kam ajte bibãnh ar mrãn abenbê djwÿ pytãro ba. Ne kam ajte me kâtãm nhipôkri aben japrÿ ar o ba. Nhym kam ajte me'ô bãmbê prôo akĩ nhym me tu ate krãn ar ban kute nêje kukrà kêt. Ne kam ajte abenmã kum,

—Kati, me akubyn tĩn kêt. Nãm me tu tykkumrêx, anhÿr ar o ba. Ne kam ajte,

—Mã dja gwaj nê? Djãm gwaj baje mry me kute mÿjjao Metĩndjwÿnh karô nhipêxmã bôrja kurmã nâr kon? ane. Ne kam ajte,

—Me kuprÿ ne ar babit ne mex, nâr kon me abenwÿr môrbit mex, ane. Be, nhym Paur mÿjja ja kunĩ man kam prĩne pi'ôk no'ôkkôt memã 'ã karô.

1 ¹Ba ne ba ibê Paur. Kritu Jeju ne amiwÿr ijuw. Metĩndjwÿnh kute amim ijã karô kôt Jeju amiwÿr ijuw ne ar ijo ban ijano. Ba kam arÿm 'ã memã idjujarênh ar iba. Me bakamy Xoxinidjwÿ ne ikôt dja.

²Krîrxbê Kôritukam ar aje Metĩndjwÿnh mar ne kôt aje ar aben pydjio abaja ba ar amã ikabên jarê. Kritu Jeju ne arÿm amimexo ar ajo mex. Arÿm amiwÿr ar ajuw gar tu amim markumrêx. Kute ar ajo ô me ja kadjy ne amiwÿr ar ajuw. Nãm amiwÿr gwaj bakunĩ 'uw. Apÿnh gwaj baba djãri bakunĩ 'uw. Gwaj baje banhõ Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritumã amijo badjà'wÿrja kunĩ 'uw. Kute gwaj bajo ô me ja kadjy ne gwaj bakunĩ 'uw. Amũ me wãmẽ gwaj bamẽ ne Jeju arÿm amiwÿr gwaj bakunĩ 'uw. Ar amã ne ba ikabên jarê.

³Metĩndjwÿnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn^a ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

---

^a1.3 Djãm ar ga ne gar ajaxwe kêt nhym pãnh kum ar akaprĩ Kati. Ar ga ne gar te ajaxwe kêtãm. Nhym be, ta ne tu kum ar akaprĩ.

Kute Metîndjwýnhmă mekam amikînh jarênh ne ja.

⁴Ba mă ijo ba djwýnh, Metîndjwýnhmă ar akam amikînh jarê. Metîndjwýnh tu kum ar akaprî. Gar tu amim Jeju Kritu markumrêx nhym arým kum ar akaprî. Kam ne ba mă kum ar akam amikînh jarê. ⁵Năm kum ar akaprîn prîne ar ajo djuw mex. Mýj ne ar ajo djuw mex on? Bir, nám ar amă apýnh akînh djă, adjăpênh djă'ă karô gar maro aban kam arým kôt aje memă kukrădjă jarênh me:xkumrêx ne aje mýjja mar me:xkumrêx. ⁶Ar ba ne bar ar amă Kritu jarê. Ar ije omûnh kôt bar ar amă arê: gar arým amim, —Mrămri Paur ar kabên katătkumrêx, ane. Nă găm ar amim anen kam arým tu amim Kritu markumrêx.

⁷Ne kam aje âpênh djă kunî mar ne o aba. Metîndjwýnh Karô ne ar amă âpênh djă kunî'ă karô gar aje mar ne akubyn bôxkam amako aba. Bênjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu bôxkam amako aba. Kam ne ba mă Metîndjwýnhmă ar akam amikînh jarê.

⁸Ta dja mă ar amă týt jadja gar mă amim mar týt ră'ă: nhym Bênjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu arým bôx. Ne kam ar amă ajaxwe jarênh kêtumrêx gar arým kum ajaxwe kêt ne amextire ne dja. ⁹Metîndjwýnh ne mrămri kabênkumrêx. Kabên kôt dja gwaj bajo djuw mexkumrêx. Ta ne arým kra'ýr ar ajuw. Bênjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu'ýr ar ajuw ne ar ajo ba. Gar kam arým o anhôbikwakumrêx. Mrămri kabênkumrêx.

Me kabêno aben japanho ku'ê nhym nêje memă kabên.

Rô 15.5; A Kô 13.11; Pir 2.2; Ped k 3.8

¹⁰Akmere, âpnhîre ar, ba ar amă arê gar ama. On abenmă akabên pydjîn arê. Bênjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu kukwakam ne ba ar amă amex'ă karô. Kwărik wănh apýnh mýj xêjakôt adjăm ne abenă akabên kêt. Ate dja gar axikôt akabênjabit man axikôt akabên jarên kôt prîne amex. ¹¹Akmere, âpnhîre ar, Krôre nhô kikre wăkam ar kwý arým nînh iwýr bôx ne ar arým ar ajă imă,

—Onîj, me kabêno aben japanho kumex, ane. Ba arým ar kabên man arým wăm ar amă arê. ¹²Gar we akwý amă me kînh kêt ne memă kum,

—Ba ne ba Paur kôt ar iba, anhýro aba. Nhym ar akwý ajte amă me kînh kêt ne memă kum,

—Be, ba ne ba Apôr kôt ar iba, anhýro aba. Nhym ar akwý ajte amă me kînh kêt ne memă kum,

—Be, ba ne ba Xepa kôt ar iba, anhýro aba. Nhym ar akwý ajte amă me kînh kêt ne memă kum,

—Be, ba ne ba Kritu kôt ar iba, anhýro aba. Nă găm ar ă ari aben bê abikjêrn amă aben kînh kêtô ane nhym me arým imă arê ba arým kuma.

¹³Nă găm ar arým apýnh mýj xêja kôt aku'ên arým abenă akabê:n ne. Nă găm ar arým aje abenmă Kritu nhirênh pyrăk. Djăm ba ne me arým pîte'y'ă inhô gar we ikôt ar aba? Djăm imă ne me arým ngômă ajadjă gar we ikôt ar aba? Kati:.

14-16 Djãm ba ne ba ngômã ar ajangij? Kati. Ije ngômã ar ajangjênh kêt. Kam ne ba ikĩnh ne Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarê. Mýkam ne ba kam ikĩnh? Bir, ba ren ngômã ar ajangij nhym ren ar ajô arík ijã amim,

—Ba ne ba tu amim Paur markumrêx. Nãm arým amim ngômã ijadjà, ane ba ren kam ikaprĩre ne. Nhym be, kati. Kripumê Gajubit ne ba ngômã ar adjã. Exepa nhô kikrekam ar jadjwý ba ngômã ar angij. Nhym me'ôdjwý ije mar kêt. Ar ngrêre jabit ne ba ngômã ar angij.

17 Djãm ije ngômã me angjênh kadjy ne Kritu ijano ba tẽ? Kati. Kàj bê ije memã Kritu'a ujarênh ny jarênh kadjy ne ijano ba tẽ. Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja me ta krã mexja djãm me ta krã mexo ikrã mex ne ikabên mex ne ba ar amã arê? Kati. Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja krã mexo ikrã mex kêt. Ba ren me krã mexo ikrã mex ne ren ar amã ikabên mex jarên ren arým o amibê Kritu'a ikabênja kuno. Kritu pĩte'ykam tyk'a ikabên ja ne ba ren o kuno. Nhym kam ren me arým Kritu mar kêt ne.

Me ta krã mex'ã ujarênh.

Kô k 3.19

18 Nhym be, kati. Kritu pĩte'ykam tykbit ne ba kàj bê ar amã 'ã ajarê nhym arým ar amã amirĩtkumrêx. Nhym kam me biknor tokry djãkam me biknor prãmja ikabên man amim,

—Kê. Djãm katàt kute amikabên jadjwýr got? Nãm krã punu, ane. Nhym be, gwaj ba, Jeju kute gwaj bajo bakumrêxja gwaj amim,

—Mrãmri, Paur kute Kritu pĩte'ykam tyk'a ujarênhkumrêx. Nãm 'ã ajarê nhym me tu amim Kritu markumrêx. Nhym kam Metĩndjwýnh arým 'ityxo me utàn ar meo bakumrêx, ane. 19 Amrêbê: Metĩndjwýnh kute me bakukãmãremã arênh ne ja. Nãm memã kum,

“Me ta krã mex ne kute memã kabên mexja dja ba mebê kabêno akno. Nhym kam me arým kabên kajgo me:xi.

Nhym me ta amak mex ne kute prĩne memã mýjja'ã karô mex ne kute mar ja dja ba mebê amak mexo akno nhym me arým kabên kajgokumrêx.” Nãm Metĩndjwýnh ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'ôk no'ôk ne. Nhym kam me arým aben djô'ã arênh mō:n arênh mōr tãmtã arým 'ýr o bōx. Tū:mrãm me bakamingrãnyrekam Jeju Kritu arým pĩte'y'a wajêt ne kam ty. Ty nhym Metĩndjwýnh arým o gwaj bapytàn kam arým mebê amak mexo akno. Nhym kam me arým kabên kajgo me:x ne.

20 Nhýnh ne me'ô ta krã mex? Nhýnh ne me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja ta krã mex? Kati. Nhýnh ne me'ô ta kute prĩne me kukrãdjã mar? Kati. Nhýnh ne me'ô ta krã mex ne kute kabên mexo kute me apanh mar? Kati. Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja ne me krã mex kêt. Me kabên kajgo me:xi.

21 Mýkam ne me kabên kajgo mexi? Bir, Metĩndjwýnh ta kute katàt me'ã amikabên djirkumrêx ne amim,

—Djâm me kum ikînh kêtja ta kute imarmã? Djâm me ta krã mex ne kute imarmã? Arkati. Me kute kâj bê memã Kritu pîte'ykam tykja'ã ujarênh nhym me kute me'ã, “Me krã punu”, anhÿrja. Me kute anhÿrkam gê inhõ àpênh ar kâj bê memã Kritu pîte'ykam tyk'ã ujarênhkumrêx. Nhym kam me kwÿ kute tu amim Kritu markumrêx ba arÿm me utàn ar meo iba. Ja ne imã kînhkumrêx. Nãm ã Metîndjwÿnh me'ã amim ane. Kute amim anhÿrkam ne me kabên kajgo me:xi. Me kum Metîndjwÿnh kînh kêt ta krã mexja ne me kabên kajgo me:xi.

²² Be, me bê idjaer ne me ar imã,

—Goja mÿjja pumûnh kêt'õ nhipêx ba me omûn kam arÿm amim Kritu'ã akabên markumrêx, anhÿro ba. Nhym be, me bajtembê kregu ne me kute ar imã,

—Goja me krã mex o akrã mex ne akabên mex ne arÿm imã Kritu 'ã ajarê. Dja ba me aman kam arÿm amim Kritu'ã akabên markumrêx, anhÿro ba. ²³ Bar kâj bê memã kum,

—Metîndjwÿnh ne Jeju'ã Bênjadjwÿrbê kumkatibê Krituja mē nhym arÿm pîte'y'ã wajêt ne ty, ane. Nhym me bê idjaer arÿm kôt kum Jeju kurê kute mrâmri ne kên me par tok nhym me rôrôk ne arÿm kum kurêja pyràk. Nhym be, me bajtem kwÿ ne me abenmã,

—Nãm ar ari kabên kwÿ jadju:w. Nãm ar krã punu, anhÿro ba.

²⁴ Nhym be, bar katât me kwÿmã 'ã ajarê. Metîndjwÿnh kute arÿm amiwÿr me kwÿ 'wÿr ne ar meo bajamã 'ã ajarê. Me bê idjaerja nâr me bajtemja bar katât me jamã 'ã ajarê. Katât Kritu pîte'ykam tyk'ã memã ajarê. Nhym me abenmã kum,

—Djâm Metîndjwÿnh 'irere:k got? 'Itÿxo kute me kunĩ rer me:xi. Djâm Metîndjwÿnh kute ari kabên jadjwÿr got? Metîndjwÿnh kute no mexo, kabên mexo me kunĩ rer me:xi, anhÿro ba.

²⁵ Mÿkam me ã abenmã anhÿro ba? Bir, Metîndjwÿnh kute krã mexo, 'itÿxo kute me kunĩ rer mexkam. Nãm me kute Metîndjwÿnh'ã amim, “Krã punure”, anhÿr, me ta ne me krã punure. Nhym be, Metîndjwÿnhbit ne krã me:xxumrêx. Nâr, nãm me kute, “Irerekre”, anhÿr, me ta ne me 'irerekre. Nhym be, Metîndjwÿnh 'itÿxo kute me rer me:xi.

²⁶ Aj, mÿj gêdja ga me kam amikadjy ama? Bir, mÿj ne ga me kam akute nhym Metîndjwÿnh arÿm amiwÿr me ajuw ne me ajo ba? Bir, djâm me akrãptĩ akrã mexkam ne amiwÿr me ajuw ne me ajo ba? Kati. Djâm me akrãptĩ ajitÿx nhym kam arÿm amiwÿr me ajuw ne me ajo ba? Kati. Djâm me akrãptĩ arûnh nhym kam arÿm amiwÿr me ajuw ne me ajo ba? Kati.

²⁷ Nhym be, me kum Metîndjwÿnh kînh kêt kute me'ã, “Me krã punure”, anhÿr Metîndjwÿnh arÿm amijo me we krã punure ja pytàn meo ba. Mÿj kadjy? Bir, dja meo ban arÿm meo me we krã mexjao apa. Me ta kute amijo krã mexjao apa nhym me arÿm pijàm ne. Me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja kute me'ã, “Me rerekre”, anhÿrja Metîndjwÿnh arÿm amijo me we rerekre ja pytàn meo ba. Mÿj kadjy? Bir, dja meo ban arÿm meo me we 'itÿx jao apa. Me ta kute amijo 'itÿxjao apa nhym me arÿm pijàm ne. ²⁸ Me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja kute me'ã,

—Me kajgo. Me kum me kînh kêtumrêx, anhÿro ba. Me kajgo ja Metîndjwÿnh arÿm amijo me utàn meo ba.

Mÿj kadjy? Bir, dja meo ban arÿm meo me rûnho apa nhym me arÿm pijàm ne kajgo ne. ²⁹Dja meo ba nhym me kunÿ arÿm Metîndjwÿnhmã amijo àmra kêt. ³⁰Nhym be, ar ga ne Metîndjwÿnh arÿm amijo ar apytàn Kritu Jeju kôt ar ajo ba. Ne arÿm gwaj bamã Kritu jano nhym bôx ne arÿm gwaj bamã katàt kabên jarênhkumrêx. Gwaj kam arÿm markumrêx ne kôt arÿm bakrã mexkumrêx. Nhym Metîndjwÿnh ajte Kritu kôt arÿm gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arÿm ta mexo bamex ne. Nhym ajte Krituo gwaj bajaxweo pân̄h mex.

³¹Amrêbê: me kute me bakukãmãremã arênh kôt ne ba ar amã arê. Nãm memã kum,

“Djãm amijo adjàmra prãm? Kwārîk wân̄h amijo adjàmra kêt.

Dja ga Bênjadjwÿr djwÿnho amra.”

Nãm ã memã ane nhym me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. Kam, dja gwaj Jeju Kritubito amra. Tãm ne ja.

2 ¹Akmere, àpnhîre ar, amrêbê ne ba ar awÿr bôx ne Metîndjwÿnh kukwakam ar amã kabên jarê. Djã nã bãm me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja krã mexo ikrã mex ne arÿm mekôt prîne ikabên jarênh mex, prîne mekôt ar amã ikabên jarênh mex gar arÿm amã ikabên kînhkumrêx? Kati. Mÿkam? ²Bir, ba ar awÿr ibôx kêtri amim,

—Dja ba arkam bôx ne Jeju Kritubit man arkum 'ã ajarê. Kritu pîte'y'ã jêt ne tyk'ã dja ba ajarê. Kwārîk wân̄h ba arkum atemã mÿjja'ô jarênh kêt. Nã bãm ã amim ane.

³Ne kam ar awÿr bôx ne amikam irerekre ma. Ba irerekre man arÿm ar apymaje itertet kumex. ⁴Djã nã bãm amim,

—Ba me krã mex o ikrã mex ne prîne arkum ikabên jarênh mex gê ar arÿm ikabên mex man kôt ar amijo ba, ane? Djã nã bãm amim anen arÿm ã ar amã arênh ane? Kati. Metîndjwÿnh Karô ne ijo ba gar arÿm ipumũ. Ba kam arÿm ar amã ikabên jarê gar arÿm ama. ⁵Mÿj kadjy ne ba ã ar amã ikabên jarênh ane? Bir, ar aje me ta krã mex mar kêt kadjy. Nhym be, Metîndjwÿnh ne 'itÿ:x. Ar aje tu amim Metîndjwÿnh markumrêx kadjy ne ba ã ar amã ikabên jarênh ane.

Me kute Metîndjwÿnh Karô marbit ne me krã mex.

Mat 7.6; Dju r 14.22

⁶Be, djã nã bãm ar ikrã punun kôt ikabêndjwÿ punu? Kati, nã bãm ar ikrã mex ne kôt ikabên mex. Me amak mexjamã ne bar prîne memã arê. Nhym be, me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja kabên kôt ne bar ije ikabên jadjwÿr kêt. Nâr, me rûnh kwÿ kum Metîndjwÿnh kînh kêtja kabênkôt ne bar ije ikabên jadjwÿr kêt. Me ja dja me ï kêtumrêx.

⁷Nhym be, Metîndjwÿnh kute katàt kabên jadjwÿrkumrêx. Kabên ja ne bar ije memã arênh. Mÿjja kunÿ kêtri ne Metîndjwÿnh kute tu amim kabên'ã karôkumrêx. Kute prîne amimexo gwaj bajo mex kadjy amim

kabên'ã karô. Ne kam kute me bakukâmâremã arênh kêt. Ne kam ajbir ar imã kabên jarê bar arým jakam memã arênhô iba.

⁸Djãm pykakam me rûnh'ô kute kabênja mar? Kati. Ne ren me rûnh kuman ren pîte'y'ã Jeju nhôr kêt. Bênjadjwÿr djwÿnh Jeju ne prîne mex ne umakumrêx. Ren me kute pîte'y'ã nhôr kêtumrêx. ⁹Mrâmri me'ô ta kute kabênja mar kêtumrêx. Ije ar amã arênh kôt ne me amrêbê: me bakukâmâremã arê. Me memã kum,

“Metîndjwÿnh ne arým me kadjy amim mÿjja mex'ã karô.

Djãm me'ô ta kute omûnh? Kati. Me'ô ta kute omûnh kêt.

Djãm me'ô ta kute mar? Kati. Me'ô ta kute mar kêt.

Djãm pykakam me'ô ta kute amim 'ã karô? Kati. Me'ô ta kute amim 'ã karô kêt.

Me kum abêja kadjy ne Metîndjwÿnh amim mÿjja mex'ã karôn memã kudji. Nhym kam me'ô ta kute mar kêtumrêx.”

Nãm me ã me bakukâmâremã ane nhym arým 'ã pi'ôk no'ôk ne.

¹⁰Ga, me ta te kute marmãja pumû. Nhym be, Metîndjwÿnh ta ne arým gwaj bamã o amirîtkumrêx. Karôo kute gwaj bamã kabêno amirîtkumrêx. Karô kute prîne mÿjja mar. Metîndjwÿnh kute ôkre kadjwÿnhbê amim mÿjja'ã karôja kunî ne Karô kute prîne mar mex. ¹¹Djãm gwaj babu'ã me'ô kute gwaj bakadjwÿnhbê bakabên mar? Kati. Gwaj bajbit ne gwaj baje banhökre kadjwÿnhbê bakabên mar. Metîndjwÿnhdjwÿ ôkre kadjwÿnhbê kabênja me'ô kute mar kêtumrêx. Metîndjwÿnh Karôbit arým kute mar.

¹²Djãm me kum kînh kêtja karô ne Metîndjwÿnh gwaj bamã ano nhym gwaj bajo ba? Kati. Ta Karô ne gwaj bamã ano. Gwaj baje bakînh djà mar kadjy ne gwaj bamã ano. Metîndjwÿnh ta gwaj bamã apÿnh bakînh djà ngã, kajgo gwaj bamã kungã. Gwaj ba ne baje bakînh djàao pãnh kêt. ¹³Bar memã gwaj bakînh djà'ã idjujarênh ar iba. Djãm me kum Metîndjwÿnh kînh kêt ja ne ar imã 'ã ajarê, ta krã mexkôt ar imã 'ã ajarê? Kati. Metîndjwÿnh Karô ne ar imã 'ã ajarê. 'Ã ajarê bar ije mar ne arým memã 'ã idjujarênh ar iba. Karô kute katât kabên jadjwÿrkumrêx ar ije mar ne Karô kabên kôt memã 'ã ajarê.

¹⁴Nhym be, me ja, Metîndjwÿnh Karô kute meo ba kêtja djãm me kute amim Metîndjwÿnh Karô kabên mar prãm? Kati. Mÿkam? Bir, nãm me aprÿn amim,
—Djãm kute amikabên jadjwÿr mex got? Nãm krã punu, ane. Ne kam amim,
—Ba gêt mekôt kabên ma, ane. Ne kam 'ÿr tèn gwaj bakôt maro krîn mar kajgo. Mar kajgon arým amim,

—Je, mÿj'ã ne kabên jarê? ane. Ne te 'ã amijakren te kute marmã.

¹⁵Nhym be, gwaj ba ne gwaj baje Metîndjwÿnh kabên kunî mar kadjy bamex. Gwaj baje Metîndjwÿnh Karô markôt kadjy bamex. Nhym be, me kute Karô mar kêtja ne me te kute Metîndjwÿnh kabên marmã. Ne kute gwaj badjwÿ gwaj bamar kêt.

¹⁶Ikabênja kôt ne me amrêbê: me bakukâmâremã kum,

“Bênjadjwÿr djwÿnh kute mÿjja'ã amim karô djãm me'ô kute mar? Kati.

Kam, djâm me'ô kute Metîndjwýnhmã mýjja'ã karômã ne kum, 'Gêdja ga ã ane'? ane. Arkati. Metîndjwýnh ajbit ne kute mýjja kunĩ mar." Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Nhym be, gwaj bajbit ne gwaj Karô kôt Kritu djumaro badjumar ne arým baje mar. Kute amikabên'ã amim karôja gwaj arým baje mar. Tãm ne ja.

Me kute me prĩre pyrãk nhym kute memã arênh.

Kô k 14.20; Ep 4.14; Idja 5.11

3 ¹Akmere, àpnhĩre ar, djâm ije ar amã ikabên kunĩ jarênhmã? Djâm arým ar ajamak mex got ije ar amã ikabên kunĩ jarênhmã? Kati. Ar aje Metîndjwýnh Karô mar kêt rã'ã. Me kum Metîndjwýnh kĩnh kêt kukrãdjã ne ar aje mar tỳx rã'ã. Ar aje me prĩre bixadjwýr nyre pyrãk.

²Ga, me prĩre bixadjwýr nyrekam kute mýjja tỳx kur kêtja pumũ. Ar gadjwý Metîndjwýnh kabên kwýbit ne ba ar amã arê. Amirĩtbit ne ba ar amã arê. Ije ar amã kunĩ jarênh kêt. Metîndjwýnh kabên kwý ne mebê bipdjur ne mebê tỳx. Me kute Metîndjwýnh Karô marjabit ne kute kabên bipdjur mar. Djâm ije ar amã kabên bipdjur jarênh prãm? Kati. Amrêbê ne ar aje Karô mar mex kêt. Gar kam ajte jakam aje Karô mar mex kêt rã'ã. Ba kam te ije ar amã Metîndjwýnh kabên kunĩ jarênh prãmje.

³Ar aje amidjwýnhbito kĩnh kadjy amimar tỳx rã'ã ne. Ne kam te aje me urãk prãmje angryk ne ari akabêno aben japanho aku'ê. Ne kam arým apýnh mýj xê jakôt aku'ê ne arým abenã akabê:n ne. Djâm kam ar aje me kum Metîndjwýnh kĩnh kêtja kukrãdjã mar kêt got? Djâm mekôt ar aje amijo aba kêt got? Mrãmri me kum Metîndjwýnh kĩnh kêtktôbit ar aje amijo abakumrêx. ⁴Ar akwý ar amã me kwý kĩnh kêt ne memã kum, —Ba ne ba Paur kôt ar amijo iba, anhỹro aba. Nhym ar akwý ajte tãm ne memã kum,

—Ba ne ba Apôr kôt ar amijo iba, anhỹro aba. Gar kam aktã ar amã aben kĩnh kêtô aban mýj xêja kôt aku'ên ã aben bê akêxo ane. Djâm me kum Metîndjwýnh kĩnh kêtja kôt adjumar kêt got? Ar aje me kum Metîndjwýnh kĩnh kêtja kôt adjumarkumrêx.

⁵Djâm Apôrmê ar irax got gar ar ikôt aben bê abikjêr prãm? Kati. Ar irax kêt ne ingrire ne ibê Metîndjwýnh nhô àpênhbit. Ar ikabên kôt ne gar tu amim Jeju markumrêx. Kute ar imã apýnh ar idjãpênh djã'ã karô kôt ne bar kum idjãpênh iba.

⁶Bar ije puro djuw mex djwýnh pyrãk. Ba ne ba ije pur kre djwýnh pyrãk. Nhym Apôr kute ngo djwýnh pyrãk. Nhym be, Metîndjwýnhbê djwý kunimã rűnh jangjênh djwýnh. Ba ikumrêx ne ba ar amã Jeju'ã ajarê gar arým 'yr amijo akêx ne kôt ar amijo aba. Nhym kam Apôr bôx ne ar amã Metîndjwýnh kabên ra:x ne arê gar ama. Nhym be, Metîndjwýnhbit ne ar amã ajamak bô gar arým amũ maro amikamê. ⁷Kam ne ba ikajgokumrêx. Nhym Apôrdjwý kajgokumrêx. Nhym be, Metîndjwýnhbit ne raxkumrêx. Kute memã amak bônhkam ne raxkumrêx.

⁸Djwỳ abatànhmã ne kre djwỳnh pur kre nhym ajte ngo djwỳnh pur ngo. Ar badjwỳ ne ar aje Jeju mar raxmã bar ar amã arê. Ar ije ar amã arênh mex kôt dja Metĩndjwỳnh ar inhĩ pỳnhkôt ar imã o pãnh ne. ⁹Ar iro'ã ne bar Metĩndjwỳnhmã idjãpênh ar iba. Ar ga ne gar aje Metĩndjwỳnh nhõ pur pyræk. Ar aje Metĩndjwỳnh mar ne kôt amijo aba kadjy ne bar ar akam apê kute mrãmri ne me kute purkam àpênh pyræk. Ne ar aje mrãmri ne kute Metĩndjwỳnh nhõ kikre pyræk. Kute kên krãptĩo kikre pyræk. Ar akrãptĩ nhym Metĩndjwỳnh arỳm amijo ar apytàn ar ajo kra.

Kikre'ã memã ujarênh.

A Kô 6.16; Ep 2.20; Ped k 2.5

¹⁰Metĩndjwỳnh tu kum ikaprikam ne ba prĩne ar amã Metĩndjwỳnh kukràdjà jarênh mex. Kute mrãmri ne me kute prĩne kikre nhipêx mexja pyræk ne ba ar amã kukràdjà jarênh mex. Ba ne ba ikumrêx ar amã kukràdjà jarê gar ama. Kute mrãmri ne me kute kikremã pyka nhipônho tẽm, katà:t pyka nhipônho tẽm ne kam kam kên kapĩn ne kam iby pyka tỳx kapĩnja pyræk ne ba ikumrêx ar amã arênh mex. Me'õ ne arỳm ar awỳr bõx ne ajte ar amã kukràdjà 'õdjwỳ jarê. Kute mrãmri ne me'õdjwỳ kute pyka kadjwỳnhbê kên ja nhiby kikre pyræk ne me'õ ar amã kukràdjà 'õdjwỳ jarê. Ije ar amã kukràdjà jarênh nhijukri ar amã arê. Gora gê ikôt bõxja ikudjwa ajte Metĩndjwỳnh kukràdjà jarênh 'ãno djan prĩne katàt ar amã arênh mex. Kute mrãmri ne me kute kikre 'ãno ãm ne prĩne katàt ipêx mexja pyræk gora gê me katàt ar amã arênh mex.

¹¹Djãm me kute pyka kadjwỳnhbê kên ngrànhe ne kupa'ã kute ajte 'õdjwỳ nhipêxkam mex got? Kati. Kritudjwỳ. Djãm me'õ kute katàt memã Kritu'ã ujarênh nhym ajte me'õdjwỳ bõx ne kute memã kupa'ã 'ã ujarênhkam mex got?

¹²Ê, gop ajte kikre ma. Djãm me kute mỳjja tỳxo, mỳjja pãnh raxo kikrekam punu got? Me kute kên karỳro ipêx nàr kute kryt jakao ipêx nàr kute kên pãnh rax 'õdjwỳo ipêx. Tãm dja punu kadjy kêt ne tũmrãm mex rã'ã ne. Me'õ kute ar amã Metĩndjwỳnh kabên jarênhjadjwỳ godja ar amã katàt Metĩndjwỳnh kabênkumrêx jarê gar ama. Nhym kam kute mỳjja pãnh raxo kikre pyræk. Gar kam arỳm Metĩndjwỳnhmã amex rã'ã ne tu amim Jeju markumrêx rã'ã ne.

Ê, gop ajte kikre ma. Djãm me kute mỳjja rerekre, mỳjja pãnh kryo kikrekam mex got? Me kute pĩo ipêx nàr kute bõo ipêx nàr kute bõo ipêx. Tãm dja tẽmbê punu. Me'õ kute ar amã Metĩndjwỳnh kabên jarênhjadjwỳ godja bõx ne Metĩndjwỳnh kabên kupa'ã ar amã arê, Metĩndjwỳnh kabên kêt jarê, ta kabên ar amã arê gar ama. Nhym kam kute mỳjja rerekreo kikre nhipêx pyræk. Dja ar amã arê gar ama. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnhmã amex kêt ne tẽmbê apunu ne tu amim Jeju markumrêx kêt.

¹³Dja Jeju arỳm bõx 'ỳr nhym arỳm apỳnh me umar punu djàri ban bõx. Kute mrãmri ne kuwy kikre'ỳr bõx pyræk. Nhym kam me arỳm me omũ. Me'õ kute memã kabên jarênh mex kôt dja me arỳm omũ. Nàr me'õ kute memã kabên jarênh punu kôt dja me arỳm omũ. Godja me'õ arỳm katàt memã kabên

jarênhkumrêx jabej nhym te me umar punu djà me'ÿr bôx nhym me mex râ'ă ne. Dja me kute mrâmri ne kuwy kikre'ÿr bôx ne xêt kêt ne umar mex mex ne ku'ê pyrâk. Nâr, godja me'ô kupa'ă memă ta kabên jarênh jabej. Nhym kam me umar punu djà me'ÿr bôx. Nhym kam me arÿm mex kêt ne Jeju bê amijo akêx. Dja me kute mrâmri ne kuwy kikre'ÿr bôx nhym pôk ne xêt pyrâk.

¹⁴ Godja me'ô katât memă Metîndjwÿnh kabên jarênhkumrêx jabej nhym me arÿm Jeju mar tÿx râ'ă. Nhym kam Metîndjwÿnh arÿm me'ôjamă pânĥ mextire ngă.

¹⁵ Nâr godja me'ô memă arênh punu jabej nhym me arÿm Jeju bê amijo akêx. Nhym kam me'ôja arÿm umar punure. Kute pânĥ'ô byr kêtĥam dja umar punure. Nhym be, dja Metîndjwÿnh arÿm me'ôja pytă. Kute mrâmri ne me kute kikre pôk katikôt kute me pa 'amÿnh ne meo kator pyrâk.

¹⁶ Metîndjwÿnh Karô ar akam ÿrkam ar aje mrâmri ne Metîndjwÿnh nhô kikreti pyrâk. Djâm ar aje ja mar kêt? ¹⁷ Metîndjwÿnh nhô kikreti ne ta mexo mex ne uma:. Gêdja me'ô ô kikretio bikênĥ jabej nhym kam pânĥ o bikênĥ rax ne. Ar gadjwÿ ar aje Jeju markam aje mrâmri ne ô kikreti pyrâk ne ta mexo amex. Gêdja me'ô ar abê Metîndjwÿnh kurên kubê ar ajo akêx jabej nhym kam pânĥ o bikênĥ rax ne.

¹⁸ Gar ajô we aje prîne me kukrădjă mar. We aje me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêt kukrădjă mar ne mekôt ar amijo aba. Ba amă arê ga ama. Kwărik wănh amim ajêx ne aminoo abiknor kêt ne amim,

—Ba ne ba mekôt ikră mexkumrêx, anhÿr kêt. Djâm mrâmri akră mexkumrêx? Kati. Ate dja ga amim, “Ikă punu”, ane. Mÿj kadjy dja ga ă amim ane? Bir, dja ga amim anen kôt amim Metîndjwÿnh man arÿm kôt akră mexkumrêx.

¹⁹ Me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtja kute amikukrădjă punu kôt amijo ban kute amim, “Ba ikră mexkumrêx”, anhÿrja, me jamă ne Metîndjwÿnh memă kră punu jarê. Ije ar amă arênh ja ne me amrêbê: me bakukămăremă arên memă kum,

“Ga, me kute mry kukrădjă mar kute kum ka'ên kam kute kum ô mry janĥôrja pumû. Nhym mry ta amikukrădjă kôt amijo ba tămtă ô mry'ÿr bôx ne ta arÿm amipynê.

Nhym me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtjwÿ we ta kră mexkam dja me amikukrădjă punu kôt amijo môr tămtă arÿm ta amijo bikênĥ mex ne.”

Năm me ă me bakukămăremă ane nhym me arÿm 'ă pi'ôk no'ôk ne.

²⁰ Nhym me ajte kam memă kum,

“We me kră mex. Me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtja we me kră mexja. Me ta umar kôt ne me amim 'ă karô.

Nhym Bênjadjwÿr djwÿnh arÿm me kabên man kam arÿm amim, ‘Me kabên mrâmri kajokumrêx.’

Năm ă amim ane.”

Năm me ă me bakukămăremă ane nhym me arÿm 'ă pi'ôk no'ôk ne.

²¹ Kam, djâm ar aje mekôt we me kră mexjao adjămramă? Kati. Kwărik wănh mekôt we me kră mexjao adjămra kêt. Mÿkam? Bir, mÿjja kunĭ ne ar

anhô mỳjjakam. ²²⁻²³Metĩndjwỳnh ne Krituo Kra nhym arỳm ar ajo kamy. Ar aje tu amim markumrêxkam arỳm ar ajo kamy. Nhym kam Metĩndjwỳnhdjwỳ arỳm ar ajo kran kam arỳm ar amã mỳjja kunĩ ngã. Ne kam ba arỳm ibê ar anhô àpênh. Nàr, kam Apôr arỳm kubê ar anhô àpênh. Nàr, kam Pedru arỳm kubê ar anhô àpênh. Kritu kute ar ajo krakam pykakam mỳjja kunĩ ne ar anhô mỳjja. Gar arek mekôt atĩn ne ar aba nàr ty. Te tyn arỳm Metĩndjwỳnh kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã. Kam mỳjja kunĩ ne ar anhô mỳjja. Ajbir jakam mỳjja ne ar anhô mỳjja. Nàr amrê gwaj bawỳr mỳjja apôxdjwỳ ne ar anhô mỳjja. Kritu kute ar amã mỳjja kunĩo bakam mỳjja kunĩ ne ar anhô mỳjja.

Paur kute Kritumã àpênh'ã memã amijarênh.

Rô 14.4

4 ¹Kam gê me ar ijã abenmã kum,
—Ar wãbê ne Kritu nhô àpênh ne ar gwaj bamã Metĩndjwỳnh kabên jarênh ba. Amrêbê memã kabên jarênh kêtja ne ar arỳm jakam gwaj bamã arênh ba, ane. ²Bir, mỳj dja memã kabên jarênh djwỳnh memã arênh on? Bir, dja memã arênh katât. Metĩndjwỳnh kute kum arênh kôt dja memã arênh katât.
³Nhym be, ba. Ar ga ar aje te idjâpênh jaxwemã akator prãmkam djãm kam itĩn prãmmã? Kati. Djãm ije idjâpênh jaxwe'ômã ikatorn mar? Kati. Ije amikam ijaxwe'ô mar kêt. ⁴Ne kam djãm ije amikam ijaxwe'ô mar kêt kam ije amim, “Ijaxwe kêt kumrêx”, anhỹrmã? Kati. Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne kute imar. Ta ne kute idjâpênh jaxwe'ô pumũnh jabej ne kute imar.
⁵Kam, kwãrik wãnh me'ômã axwe jarênh kêt. Nàr, kum axwe kêt jarênh kêt. Gwaj Bẽnjadjwỳr djwỳnh nhô akatikam ama. Ta dja bôx ne me mex nàr me axweo amirĩt ne mỳjja kunĩo amirĩt. Ga, me kute akamât kô tykkam mỳjjao bipdjurja pumũ. Nhym a'ukam amirĩt nhym me kunĩ arỳm omũ. Bẽnjadjwỳr djwỳnhdjwỳ dja mỳjja kunĩo amirĩt, me kute mỳjja pudjurja kunĩo amirĩt gê me kunĩ kuma. Me kute umar djã kadjwỳnhbê amim mỳjja'ã karôjao amirĩt gê me kunĩ kuma. Kam gêdja me ĩ pỹnhkôt me mex jabej memã mex jarê. Nàr, me axwe jabej memã axwe jarê.

⁶Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã,
—Kwãrik wãnh me'ô'ã, “Axwe” nàr “Mexkumrêx”, anhỹro aba kêt. Ja ne ba ajte Apôrmê ar amijã arê. Ar akadja ne bar amijã arê. Dja gar kam ar iman arỳm ar ijôo adjãmra kêt. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh kabênbit mar rax. Kute me'ã kabên jarênh jabit mar rax. Ne kam arỳm me'ôo adjãmran ate amũ amã me'ô kurê kadja kêt.

⁷Mỳj me'ô ne ar amã arê gar amim,
—Ba ne ba imexkumrêx, anhỹro aba? Nhỹnh ne ar amex'ôja? Nhỹnh ne ar anhô mỳjja'ôja? Kati. Metĩndjwỳnh ta ne ar amã kungã gar kam amijo amran amim,
—Djãm me'ô ne imã kungã? Kati. Ba ne ba imex. Ba ne ba inhô mỳjja, anhỹro aba.

⁸Nã gãm ar aje mrãmri ne kute me ajne pyræk. Nã gãm ar amim,
—Arÿm jakam imexkumrêx. Ije imexo amũ amikamênh prãm kêt. Arÿm jakam iraxkumrêx ne ije mrãmri ne ibênjadjwÿr rax pyræk. Arÿm ne ba amipãnh Paur ar kumê. Nã gãm ar ã amim anhÿro aba. Djãm mrãmri ne akabênwã? Kati. Ga ren ar mrãmri araxkumrêx ba ren ikinhkumrêx. Gar ren kam amipãnh ar ijô mênh kêtumrêx. Ar ba ne bar ren ar aro'ã ren irax.

⁹Nhym be, kati. Kritu kute ar ijanorja djãm ar ba ne bar irax? Kati. Ga, me kute me par kadjy kute me ipôkri me umjÿr nhym me kunĩ kute me omũnhja pumũ. Ar badjwÿ. Bar memã Metĩndjwÿnh kabên jarênhô iban kam memãbit ar ije mÿjja pyræk. Nhym kam me kunĩ 'ã ar ipumũ. Nhym me kute ar ibĩn prãm. Pykakam me ja 'ã ar ipumũ. Nhym Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnhdjwÿ 'ã ar ipumũ.

¹⁰Bar Kritumã apê nhym me arÿm ar ijã, “Nãm ar krã punu”, ane. Nhym be, ar ga ne gar amim,

—Ba tu amim Kritu markumrêx ne ikrã mexkumrêx, anhÿro aba. Ar ijã ne me, “Ar rerekre”, ane. Nhym be, ar ga ne gar amim,

—Ba ne ba itÿ:xkumrêx, anhÿro aba. Nhym be, ar ijã ne me, “Ar ngrĩre”, ane.

¹¹Apÿnh myt djari ne bar prãmkam, kôrkam ar iba. Ne ajte inhô kubêkà punuren iba. Nhym me ajte ar ikam àkrê kumex ne ar ititik ne. Bar ajte arek ar inhÿr djã kêt ne ar ibaobit iba. ¹²Bar ajte inhikrao idjãpênh tÿx. Me te ar imã,

—Gora gê Metĩndjwÿnh ajo ajkê, ane bar mã memã kum,

—Gê Metĩndjwÿnh ajo djuw mex, ane. Me te ar ijo ajkê bar arek memã dja.

¹³Me te mã memã ar ijã kabên punu bar mã memã iprĩren nêje me kukrà. Me kubê ar ikĩnh no kati. Kute mrãmri ne mÿjja arÿm punurekam me kubê kĩnh no kati pyræk. Ga, me kute mÿjja kro janhĩnh ne mũm rênhja pumũ. Nãm me ã ar ijo ane. Akati jakam me kubê ar ikĩnh no kati rã'ã. Be, djãm kam ar irax?

¹⁴Djãm ije ar amã apijãm jadjar kadjy ne ba ã ar amã amijarênhô ane? Kati. Nã bãm ar abê akabên kajgo pymao dja. Me kum kra jabêja pyræk ne ba imã ar ajabê. Imã ar ajabêkam ne ba ar abê akabên kajgo pymao dja.

¹⁵Ga, me bãm kute kra jadjwÿr nhym apôxja pumũ. Badjwÿ ne ba ar amã Kritu Jeju jarê gar ikabênkôt tu amim markumrêx ne kôt ar amijo aba. Ba kam ba ije ar abãm pyræk. Gar Kritu man kôt ar amijo aba nhym kam me krãptĩ aben totokmã ar awÿr bôx. Ar awÿr bôx ne ar amã arê gar arÿm me krãptĩ kabên ma. Nhym be, djãm me kute ipyræk? Kati. Djãm me kumrêx ar amã arê? Kati. Ba ikumrêx ne ba ar amã arê. Kam me kute ar abãm pyræk kêt. Ba ikumrêx ne ba ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarê gar ikôt arÿm tu amim markumrêx. ¹⁶Kam ne ba arÿm ar amã 'ã karô. Dja gar ijã amijakren ikôt ar amijo aba.

¹⁷Ar aje ijã amijakren mã ikôt amijo abamã ne ba arÿm ar amã Ximoxi jano nhym ar awÿr tẽ. Imã ikra Ximoxi jabê:. Ba ikumrêx ne ba kum Bênjadjwÿr djwÿnh'ã ajarê nhym arÿm tu amim markumrêx ne arÿm katàt kabên man kôt ar amijo ba. Ba kam arÿm o ikra. Nã bãm katàt Kritu markumrêx ne

kabên kôt ar amijo iba. Me kute katât Kritu mar ne kabên kôt amijo bamã ne ba memã arênho iba. Me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja kunĩmã ne ba memã arênho iba. Tãm dja Ximoxi ar amã arê gar ajte ama. Dja gar kam ikudjwa katât Kritu markumrêx ne kabên kôt ar amijo aba.

¹⁸Be, kute ar awÿr ibôx kêt pyrâk gar akwÿ amijo adjãmra ar aba. ¹⁹Bênjadjwÿr djwÿnh mrãmri ar awÿr itêm'a kute amim karô jabej dja ba amikrà kêt ne ar awÿr tẽ. Ar awÿr tẽn ar awÿr bôx ne me kute amibên prãmja kabên kôt me kuma. Djãm me kabênjabit dja ba kuma? Kati. Dja ba mrãmri me àpênh tÿxkumrêx jabej memã ikato. Djãm mrãmri ne we Metĩndjwÿnh me wãmã tÿx jadjã? Kon. Dja ba bôx ne goja me omũ.

²⁰Metĩndjwÿnh kute meo bakam djãm me kabênbit? Kati. Mrãmri kute meo bakumrêxkam kute memã tÿx jadjãrdjwÿ. ²¹Mÿj dja ba ar awÿr ibôxkam gar amã kĩnh? Ga, me kute me àbêr djão me kaprêprêk nhym me tokryja pumũ. Me kute memã bẽn tÿxkamdjwÿ me tokry. Djãm ba ar awÿr ibôx ne ar amã ibên tÿxmã gar atokrymã? Nàr ar awÿr ibôx ne imã ar ajabêkam ije ibên prïo ar amã ikabên. Djãm tãm ne gar amã kĩnh?

Me kute bôm me'ô jaxwe mênh'a memã karô.

5 ¹Me ar akurũm iwÿr tẽn bôx ne imã ar akam me'ô jarê. Ne imã, —Me'ô ne bãmbe prô pytàn o ikwã. Nãm me ã imã ar akam me'ô jarênho ane ba kuman arÿm ar amã arên ajte ar amã me'ôja axwe jarê. Me kute Jeju mar kêt'ô kute bãmbe prô pytâr kêt. Wākambit we me'ô kute Jeju mar arÿm bãmbe prô pytã. ²Gar kam apijãm kêt. Me'ôja bãmbe prô pytã gar mÿjja 'ô jarênh kêt ne ate ar akrân arÿm amijo adjãmrabit. Ne ga ren ar amikam akapri:ren ren aminêje bôm me'ôja mẽ gẽ ar akôt krĩ kêt.

³Mrãmri ne ba jakam idjãmkam ar amar 'ãno djan arÿm mrãmri me'ô jaxwe wã'a ikabên djirkumrêx. ⁴Dja gar Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu kute gwaj bamã arênh kôt me'ô'a akuprô. Kute bãmbe prô pytãrja'a akuprôn amim kukjan kam kum axwe pãnh jarê. Dja ba ar akãxã ar amaro nhÿn arÿm ar akôt ikabên dji. Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu ne gwaj bajo ban arÿm àpênh tÿx. Kam dja gar katât me'ôja'a ar akabên djirkumrêx ba arÿm ar akôt ikabên dji. ⁵Axwekam 'ã ar akabên djirkumrêx ne on Xatanajmã kanga gẽ ar o ban arÿm o ajkê. Dja o ajkê nhym arÿm ty. Nhym kam Jeju arÿm amikôt karô dja. Ô akatikam dja Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu bôx ne arÿm amikôt karô dja nhym arÿm biknor kêt.

⁶Gar ate akrân amijo adjãmrakam mex kêtumrêx. Ga, me kute djwÿ nhigot djã ngrire djwÿkam rênhkam arÿm djwÿ kunĩ'ÿr bôx nhym igotja pumũ. Me'ô jaxwejadjwÿ. Dja gar ate akrã nhym me'ô amijo tẽm tãmtã gar akrãptĩ arÿm amã axwe kĩnh ne kôt ajaxwe.

⁷Ga, mebê idjaer kukràdjã kôt ne me kute djwÿ nhigot djã tũm kunĩ kapĩnja pumũ. Nhym kam arÿm djwÿ nykam igot djã kêt. Dja gar aminêje me'ô jaxwe jano gẽ mã tẽ gar kam arÿm ajaxwe kêt. Ga, me kute me irôbê mrãnh nhô akatikam me axwe pãnh mrykĩ'ãtomti parja pumũ.

Kritu ne ã anen arÿm ta gwaj bajaxwe pãnh ty. Nhym kam Metĩndjwÿnh arÿm gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arÿm kum bamex.

⁸Ga, Metĩndjwÿnh me irôbê mrãnh nhõ akatikam me kute katàt Metĩndjwÿnh mar kadjy kute djwÿponhbit kurja pumũ. Kritu gwaj bajaxwe pãnh tykkam gwaj badjwÿ dja gwaj katàt Metĩndjwÿnh maro baba. Ga, me kute djwÿ nhigot djà tũm kur kêtja pumũ. Gwaj badjwÿ dja gwaj bajaxwe tũm kunĩ kangan bamã aben kurêja kangan arÿm katàt Metĩndjwÿnh maro baba. Me kute djwÿkam djwÿ nhigot djà kêtjabit kur, kute djwÿponhbit kur. Gwaj badjwÿ dja gwaj bajêx kêtukumrêx ne bakabênkumrêx ne katàt Metĩndjwÿnh maro baba.

Djãm me axwemê ro'ã me ar bamã?

A Tex 3.6

⁹Amrêbê ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne ar amã,

—Me mjên djwÿnh kupa'ã nàr prô djwÿnh kupa'ã kurê ba kwãrik wãnh ro'ã ar aba kêt, ane. ¹⁰Djãm me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja'ã ne ba ar amã ane? Djãm ar aje me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtme ro'ã aba kêtma? Kati. Pyka kunikôt me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja krãptĩ gwaj te memã bakàxmã. Me mjên djwÿnh kupa'ã nàr prô djwÿnh kupa'ã kurê baja, me kute amim mÿjjao atom rũnh prã:mja, me kute me noo biknor ne kute mebê mÿjjao àkĩnh prãmja, me kute mÿjjao metĩndjwÿnh karô nhipêxmã amijarênh prãmja. Pyka kunikôt me axweja krãptĩ gwaj te memã bakàxmã.

¹¹Nhym be, me'ô ta kute amijo Jeju mar, ta kute amijo gwaj bakamy'ô. Dja kum axwe kĩnh rã'ã djãm ro'ã ar abamã? Kati. Me ja'ã ne ba ar amã,

—Kwãrik wãnh me ro'ã ar aba kêt, ane. Godja me'ô mjên djwÿnh kupa'ã nàr prô djwÿnh kupa'ã kurê ba prãm nàr amim mÿjja rũnho atom prãm nàr mÿjjao metĩndjwÿnh karô nhipêxmã amijarênh prãm nàr kute mebê me kurê prãm nàr kadjwati kangôkam^b bibãnh prãm nàr kute me noo biknorn mebê mÿjjao àkĩnh prãm godja me'ô ta kute amijo Jeju mar ne ã axwe prãm rã'ão ane kwãrik wãnh ro'ã aba kêt. Kwãrik wãnh ro'ã anhõ kwÿ krêndjwÿ kêt.

¹²⁻¹³Me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja djãm on gwaj baje memã axwe pãnh jarênh babamã? Kati. Metĩndjwÿnh ta dja me kum kĩnh kêtjamã axwe pãnh jarẽ. Nhym be, gwaj ba baje amim Jeju mar bajaxwe jabej baje abenmã axwe pãnh jarênh babamã. Kam, ba ar amã arê. Ar akam me'ô jaxwe ja dja gar kum axwe pãnh jarênhkumrêx ne arÿm aminêje bõm amê gê ar aro'ã bikprõnh kêt. Tãm ne ja.

Me kute memã axwe pãnh jarênh.

6 ¹Be, jakim ije ar amã mÿjja 'ôdjwÿ jarênhmã. Be, ar akam me kute Jeju mar'ô ajmã ajon axwe. Axwe gar arÿm pa 'amÿn tu apijãm kêt ne

^b5.11 Mÿjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunija, kadjwati kangômê uba kangômê, mÿjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

me kute Jeju mar kêt'ÿr o mrã. Kute kukjêr ne kum axwe pãnh jarênhmã 'ÿr o mrã. Mÿkam ne gar kute amim Jeju mar'ô'ÿr o amrãnh kêt?

²Be, dja gu me baje amim Jeju mar ï pykakam me kunĩ kukij ne memã axwe pãnh jarê. Jeju akubyn bôxkam gu me babê Metĩndjwÿnh nhô me ja dja gu me me kunĩmã axwe pãnh jarê. Kam ar ga ne gar ren jakamdjwÿ me kute amim Jeju mar jaxwe ja'ã akuprô ne kum axwe pãnh jarê. Djãm ar aje amim Jeju markam ajô akrã mex kêtgam ne gar amikupa'ã me kute Jeju mar kêtãm meo mrã?

³Be, Metĩndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh kwÿ axwe. Dja gwaj ï memã axwe pãnh jarê. Kam ar ga ne gar ren jakamdjwÿ ren me kute amim Jeju mar'ÿr meo mrã. Nhym be, kati. Amikupa'ã ne gar me kute Jeju mar kêtãm meo mrã nhym me kute Jeju mar kêtgam arÿm memã axwe pãnh jarê. ⁴Dja me kute amim Jeju mar'ô ajmã ne axwe jabej, kadjy dja gar me'ô kute amim Jeju marjao amiptã. Ar akam rax kêt'ôo amiptã gê ar amã kukjan kum axwe pãnh jarê.

⁵Ga ren ar amikam apijãm ne. Ar aje me kute Jeju mar kêtjamã me kute amim Jeju maro amrãnh prãmkam ga ren ar amikam apijãm ne. Nhym be, kati. Amikam ar apijãm kêtgam ne ba ar amã ikabên ne. Ar ga ne gar aje amim Jeju markam ar akrã mex ne ate me kute Jeju mar kêt'ÿr meo mrã. Kwãrik wãnh. Ar ga ne gar ren me kute amim Jeju mar'ô jaxwe'ã akuprô ne ren arÿm amim kukij ne ren arÿm kum axwe pãnh jarê.

⁶Nhym be, kati. Ar aje amim Jeju mar ne gar me kute Jeju mar kêt'ÿr meo mrã. Ar aje Jeju kukwakam meo akamyja me'ÿr meo mrã nhym me arÿm memã axwe pãnh jarênho krĩ. Nhym kam me kute Jeju mar kêtja me'ã ar apumũnho kumex. Kam ne ba ipijã:m ne.

⁷Ar aje amikupa'ã me kute Jeju mar kêt'ÿr meo amrãnhkam ne gar arÿm axwe amijo mrã. Axwe amijo amrãnhkam ga ren ar arÿm ate akrã. Me kute amim Jeju mar ren te ar anoo akno ga ren ar ate akrã. Me ren te ar abê mÿjjao akno ga ren ar ate akrã ren me kute Jeju mar kêt'ÿr meo amrãnh kêt. ⁸Nhym be, kati. Ar ga ne gar me noo abiknor ne mebê mÿjjao abiknoro aba. Ar akamy ne gar ã aro ane.

⁹Kwãrik wãnh gar amim,

—Dja ba te ijaxwe rã'ã nhym Metĩndjwÿnh arÿm amiwÿr ijo wabin ijo ba, anhÿr kêt. Kwãrik wãnh ã amim ajêx ne aminoo abiknoro anhÿr kêt. Mÿj xê dja Metĩndjwÿnh meo ba kêt?

Bir, me kute mjên djwÿnh kupa'ã nãr prô djwÿnh kupa'ã kurê ba prãmja. Nãr me kute mÿjjao metĩndjwÿnh karô nhipêxmã amijarênh prãmja. Nãr me kute mebê prôo àkĩnh nãr mjêno àkĩnhja. Metĩndjwÿnh kute me jao ba prãm kêt.

Nãr me kute me kupênho ikwã kadjy me my kute amijo me nire pyrãkja.

Nãr me my kute me my kupênho ikwãja nãr me nire kute me nire

kupênho ikwãja. Metĩndjwÿnh kute me jao ba prãm kêt.

¹⁰Nãr me àkĩnhja.

Nãr me kute amim mÿjjao atom rũnh prãmja.

Nàr me kute kadjwati kangôkam^c bibãnh prãmja. Metĩndjwỳnh kute me jao ba prãm kêt.

Nàr me kute mebê me kurê kadjy me'ã kabên punu prãmja.

Nàr me kute me noo biknor ne mebê mỳjjao prõt prãmja.

Metĩndjwỳnh kute ò kàjkwakam me ja'ôo ba prãm kêt kumrêx. Kwãrĩk wãnh amim ajêx ne aminoo abiknor kêt ne amim,

—Dja ba te imã ijaxwe prãm rã'ã nhym Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr ijo wabin ijo ba, anhỳr kêt.

¹¹ Amrêbê gar akwỳ mekôt ã amijo ane. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm ar ajo kute mrãmri ne me kute me põnh nhym me arỳm mextire pyræk. Nãm arỳm amimexo ar ajo mex ne arỳm ar amã axwe kêt jarê gar arỳm kum amexkumrêx. Ar aje tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu markam ne arỳm ã ar ajo ane. Metĩndjwỳnh Karôo arỳm ã ar ajo ane.

Me ari prô, mjên kupa'ã kurê ba nêje kute me akre.

Mat 5.27; Ep 5.3; Kor 3.5

¹² Nã gãm ar abenmã,

—Apỳnh imã mỳjja kĩnh djàri dja ba kunĩo iba nhym Metĩndjwỳnh ajmã ijo kêt kumrêx, anhỳr ar o aba. Djãm ba ne ba amim anhỳr ar o iba? Kati. Djãm apỳnh imã mỳjja kĩnh djàri dja ba kunĩo iban arỳm amijo mex? Kati. Gar amim,

—Apỳnh imã mỳjja kĩnh djàri dja ba kunĩo iba nhym Metĩndjwỳnh ajmã ijo kêt kumrêx, anhỳr ar o aba. Djãm ba ne ba amim anhỳr ar o iba? Kati. Dja ba imã mỳjja kĩnh ne arỳm ije o ibamã ne kam arỳm amiman amim,

—Kati. Dja ba mỳjja wão iban kam arỳm te ije kangamã, ane. Dja ba ã amimaro anen kam arỳm o iba kêt ne. Te imã kĩnh ba o iba kêt ne.

¹³ Nã gãm ar abenmã,

—Me tik kadjy ne djwỳ. Djwỳo me ajne kadjy ne me tik, anhỳr ar o aba. Nhym be, djwỳmê me tik kajgo. Metĩndjwỳnh dja pyka mē o amrà nhym kêt ne. Nhym be, gwaj ba, djãm gwaj bakajgo? Kati. Mỳj kadjy ne gwaj ar baba? Bir, gwaj baje Bẽnjadjwỳr djwỳnh mar nhym kute ar gwaj bajo ba kadjy ne gwaj ar baba. Mỳj kadjy ne gwaj banhipêx? Djãm ga aje amjên djwỳnh kupa'ã ar akurê aba, nàr gwaj baje baprô djwỳnh kupa'ã ar bakurê babamã? Djãm ja kadjy ne Metĩndjwỳnh gwaj banhipêx? Kati. Ta amikadjy ne gwaj banhipêx.

¹⁴ Metĩndjwỳnh tỳxo arỳm akubyn Bẽnjadjwỳr djwỳnho tĩn ne. Ne kam gêdja gwaj badjwỳ kôt akubyn gwaj bajo tĩn.

¹⁵ Be, Kritu ne arỳm gwaj bajo kute apỳnh amikukràdjà pyræk. Kute arỳm ijo amikukràdjà pyræk kam djãm ije me kuprỳ mjên prãmjao inõrmã? Kati. Djãm me ni kuprỳja mex? Kati. Kam ije me kuprỳo inõr

^c 6.10 Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunija, kadjwati kangômê uba kangômê, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

prãm kêtkumrêx. Kritu kute arÿm ijo amikukràdjà pyrâkkam ije me kuprÿo inôr prãm kêtkumrêx. ¹⁶Amrêbê ne me bakukâmâre memã kum,

“Ar ï abenã tÿm ne kam kute ï pydjì pyrâk.”

Nãm ã me bakukâmâre memã ane. Ga, me kute me kuprÿ mjên prãmjaio ikwâkam abenã tÿm ne kam kute mrãmri ne ï typdjì pyrâk ja pumũ. Ja ne Kritumã mex kêt. ¹⁷Nhym be, me Bênjadjwÿr djwÿnhmê typdjìja ne me arÿm ta Karôkôt typdjì.

¹⁸Ar aje me'ô kuprÿo anôrmã on kum akàx ne kubê aprôt ne. Dja ga me kuprÿo anhikwân arÿm aminhîo abikênh rax ne. Nhym be, aje mÿjjao adjâkinhkam ne ga amibu'ã meo ajkê. Nâr aje me'ônâ bînkam nâr aje memã ajêxkam ne ga amibu'ã meo ajkê. Nâr, apÿnh me âpênh jaxwe 'ôdjwÿkam me kute amibu'ã meo bikênh. Nhym be, me kute me kuprÿo ikwâkambit ne me kute aminhîo bikênh rax ne.

¹⁹Djãm ar aje amimar kêt? Ga, Metîndjwÿnh ô kikretikam ÿrja pumũ. Metîndjwÿnh Karô ne ar akamdjwÿ nhÿ. Mexti:re ne axwe kêtkumrêx ne ar akam nhÿ. Kâjkwakam Metîndjwÿnh ne ar amã ano nhym nhÿ. Djãm ar aje ja mar kêt? Djãm ar ga dja gar amijo aba? Kati. ²⁰Metîndjwÿnh arÿm pânâ raxo ar ajo pânâ ne ar ajo ba. Ga, kute Kra janor nhym pîte'ykam tyk ne kute o ar ajaxweo pânâja pumũ. Kute pânâ ra:xo ar ajo pânâ ne ar ajo ba. Kam, dja gar katât ar amijo aban adjukapri nhym kam me arÿm ar apumûn amim,

—Be ga, me kute katât Metîndjwÿnh mar ne kêt kute amijo baja pumũ. Me ukaprikumrêx. Kam, ne me mrãmri Metîndjwÿnh'ã ujarênhkumrêx ne. Arÿm imã kînhkumrêx, ane. Dja me ã ar akatât pumûnhkam ane.

Me abenwÿr môr'ã ujarênh.

Ep 5.22; Kor 3.18; Idja 13.4

7 ¹Ar aje amrêbê nînh imã pi'ôk no'ôkkam ne gar mÿjja kwÿ jabej ikukij. Me kute abenwÿr môr jabej ikukij. Jakam dja ba arÿm kêt ar amã arê gar ama. Be, me abenwÿr môr kêtkam ne me kwÿ mexkumrêx.

²Nhym be, ar amy kunîkôt ren aprô nhym ar anire kunîkôt ren amjên. Mÿkam? Bir, me krâpti kute mjên djwÿnh kupa'ã nâr prô djwÿnh kupa'ã kurê ba prãmkam. ³Ne kam ar amy, kwârîk wânâ ate anhikwân aprôbê aminê kêt. Ar aniredjwÿ, kwârîk wânâ amjênbê ate anhikwân kubê aminê kêt.

⁴Mÿkam? Bir, djãm me abenwÿr bakam akubyn kuprÿkam kute amijo baja kêt kute amijo ba râ'an kute amidjwÿnhbit mar ne kute o bamã? Arÿm prô'ÿr bakam gêdja prôdjwÿ maro ba. Nhym prôdjwÿ amipânâ mjên maro ba.

⁵Kam kwârîk wânâ aben bê ate ar anhikwân aben bê aminê kêt. Ar aje abenmã akabên mex jarênhkambit dja gar apÿnh anhikwã. Nãm me kwÿ kute Metîndjwÿnhmã amijajbur ne kum kabên'ã rît kadjy apÿnh ikwã kryre. Ne kam ajte ro'ã ikwã. Me kute aben bê aminê'ã akati krâptikam tÿx kêt. Tÿx kêtkam Xatanaj ren axwe'ã memã apnê nhym me ren arÿm rerekren ren arÿm prô djwÿnh kupa'ã amijo tê. Nâr mjên djwÿnh kupa'ã amijo tê. Nhym be, kati. Dja gar apÿnh anhikwã: nhym ajã akati ngrêrebit apêx gar kam ajte aro'ã anhikwã.

⁶Djãm ar akunĩ abenwỳr amõrmã ne ba ar amã 'ã karõ? Kati. Ar akwỳ amã amijo anhỳr prãm kêt jabej amã amijã ma. ⁷Ba iprõ kêtja pumũ. Ba amim, —Me kunĩ ren kute ipyràk ne ren me mexkumrêx, ane. Metĩndjwỳnh ne me kwỳmã tỳx jangij nhym me kum amijã ma rã'ã. Nhym me kwỳ tỳx kêt ne kum amijã ma kêt. Gêdja me ta kute amimar kôt abenwỳr ba nàr abenwỳr ba kêt jabej.

⁸Ne kam ar aprõ kêt. Nàr, ar amjên kêt. Nàr ar anhikjê arỳm ty. Ba ar amã arẽ. Ga ren ar arã'ã ne ren aje ipyràk ne ren kam amexkumrêx.

⁹Nhym be, te amã amijã mamã ne abenwỳr amõr prãm. Abenwỳr ar amõr prãm kam dja gar tu abenwỳr mō. Abenwỳr ar amõrkam amexkumrêx. Ar amã aben prãm kajgo ne mex kêt.

¹⁰Nhym be, ar ajō arỳm abenwỳr amõrkam ba arỳm 'ã ar amã karõkumrêx. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kumrêx ne imã arẽ ba kôt ar amã arẽ. Ar anire, kwārĩk wānh amjên kanga kêt. ¹¹Nàr kon, godja ar ajō aje arỳm amjên kanga jabej ne ajte amã amjên prãm jabej. Dja ga amã akubyn amjên tũm kĩnh gẽ akubyn awỳr mō. Nàr dja ga te o ane nhym kum akĩnh kêt kwārĩk wānh atemã amjên 'ōdjwỳ jabej kêt. Me amydjwỳ, kwārĩk wānh aprõ kanga kêt.

¹²Ne kam ar ajō anhikjê kute Jeju mar kêt dja ba ar amã arẽ. Djãm Bẽnjadjwỳr djwỳnh ne imã arẽ ba arỳm ije ar amã arẽnhmã? Kati. Ba ije markam dja ba ar amã arẽ. Ga abê Jeju kukwakam ikamy'ō arỳm aprõ nhym kute Jeju mar kêt. Ne kam ar aro'ã ar aba kadjy kum akĩnh. Kwārĩk wānh kanga kêt. ¹³Ar anidjwỳ arỳm amjên nhym kute Jeju mar kêt. Ne kam ar aro'ã ar aba kadjy kum akĩnh. Kwārĩk wānh kanga kêt. ¹⁴Mỳkam? Bir, amjên kute Jeju mar kêtja ne Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr o tẽ. Akôt ne amiwỳr o tẽ. Nhym ar ajō aprõ kute Jeju mar kêtja ne Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr o tẽ. Akôt amiwỳr o tẽ. Ne ren amiwỳr o tẽm kêt nhym ren akradjwỳ Metĩndjwỳnh nokrekam mex kêt. Nhym be, kati. Akôt akradjwỳ Metĩndjwỳnhmã mex.

¹⁵Nàr, gêdja kute Jeju mar kêtja akanga jabej. Kwārĩk wānh wām tẽ. Akmere, àpnhĩre ar, djãm aje arek 'ã angràn akaprĩ rã'amã? Kati. Arỳm kute akangkam on ate akrã. Gwaj badjumar mexmã ne Metĩndjwỳnh amiwỳr gwaj bajuw ne gwaj bajo ba. ¹⁶Me nire ar, djãm mrãmri ar aje Jeju'ỳr ar amjêno akẽxmã? Djãm arỳm aje mar? Kati. Aje mar kêt. Nàr, me my ar, djãm mrãmri ar aje Jeju kôt ar aprõ akẽxmã? Djãm arỳm aje mar? Kati. Aje mar kêt.

¹⁷Metĩndjwỳnh kute amiwỳr ar ajwỳr ne ar ajo bakam djãm aje aba djà kangamã? Kati. Djãm aje aprõ, amjên kangamã? Kati. Akuprỳkam djãm aje me'ō'ỳr amõrmã? Kati. Djãm aje adjàpênh djà kangamã? Kati. Ba ar amã arẽ gar ama. Dja gar arek apỳnh aba djà, adjàpênh djàjakam amrānh katat rã'ã. Ja'ã ne ba me kute amim Jeju mar kunĩmã karõn memã arẽ. Apỳnh me kute Jejukôt ar aben pydjio ba djàrija kunĩkôt memã arẽ.

¹⁸Djãm arỳm ar amy nhinhu kà rênh nhym Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr ar ajuw ne ar ajo ba? Kwārĩk wānh ar amy kà rênho bimir kêt. Kwārĩk wānh memã,

—Imy nhinhu kào akuprôn 'ã kay gê kam arým kute adjâkamã imy kà djwýnh pyrâk, anhÿr kêt. Tu ar amy kà rênh rã'ã ne ar abê idjaer rã'ã. Djâm ar amy nhinhu kà tã nhym Metîndjwýnh arým amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba? Kwârîk wãnh ar amy kà rênh kêt. ¹⁹Djâm me kute amimy kà nhinhu rênh nhym Metîndjwýnh arým me kam kînh? Kati. Djâm me amimy kà tã nhym arým me kam kînh? Kati. Nhym be, dja gar kabên man kôt ar amijo aba. Kute me kute katât amijo ba'ã memã karôkôt, kabênja kôt dja gar amijo aba nhym kambit arým ar akam kînhkumrêx.

²⁰Apÿnh ar adjâpênh djà tûm, ar aba djà tûm nhym Metîndjwýnh kute kam amiwÿr ar ajwÿr ne ar ajo ba. Kam ar ajo bakam kwârîk wãnh ar aba djà tûm kanga kêt. Dja gar mã Metîndjwýnh man arek ar aba djà tûm, ar adjâpênh djà tûmkam ar aba rã'ã ne.

²¹Djâm me kute apa 'amýnh ga tu memã adjâpênh kajgo ar aba nhym Metîndjwýnh arým amiwÿr ajuw ne ar ajo ba? Kwârîk wãnh adjâpênh pãnh kêtkam adjumar punu kêt. Adjumar mex ne arek kam adjâpênh rã'ã. Nhym kam me amã,

—Arým me kute amã ikra karomã, ane.

Dja ga kum,

—Ã. Bon ba arek mekôt ar iba, ane. Nhym me arým amã ikra karo ga arým ga arek mekôt ar aban amim apê. ²²Kam, ar akwÿ ne me arým ar apa 'amÿ gar tu memã adjâpênh kajgo ar abaja. Kwârîk wãnh kam ar akapri kêt. Kritu ne arým amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba. Gar kam ga kôt ar amijo aban akînhkumrêx. Nâr, ar akwÿ me'ô kute ar apa 'amýnh kêt gar amim adjâpênh ar abaja. Kritu ne arým amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba kute mrâmri ne me'ô bënjadjwÿr kute me pa 'amýnh nhym me kute katât kabên kôt ar amijo ba pyrâk. Kritu ne arým ar ajo ba gar katât kabên kôt ar amijo aba.

²³Ga, me kute arým me'ô pa 'amýnhja pumû. Nhym me'ôja arým 'ÿr bôx ne arým o pãnh ne o katon o aminhõ. Nhym kam arým kum âpênh ar ba. Metîndjwýnhdjwÿ ne kute pãnh raxo ar ajo pãnh ne ar ajo katon arým amim ar ajo ba. Ga, kute Kra janor nhym kute pîte'ykam tyk ne kute o ar ajaxweo pãnhja pumû. Pãnh ra:xja pumû. Kam me kum Metîndjwýnh kînh kêt kukràdjâja kwârîk wãnh ar amã kînh kêt gê me amikôt ar ajo ba kêt. Ga ren ar amã kînh nhym ren me amikôt ar ajo ba ga ren ar arým aje mrâmri ne me'ô pa 'amýnh ne mekôt ba pyrâk.

²⁴Akmere ar, apÿnh ar adjâpênh djà tûm, aba djà tûm nhym Metîndjwýnh kute kam amiwÿr ar ajo akêx. Kam kute amiwÿr ar ajo akêxkam kwârîk wãnh ar aba djà tûm kanga kêt. Dja gar tu amim Metîndjwýnh mar tÿxkumrêx ne arek ar aba djà tûmkam ar aba rã'ã ne.

²⁵Me nire kraxje me'ô kute 'ÿr mör kêt rã'ã. Me'ã ne ije ar amã karômã. Ba ije markam dja ba me'ã ar amã karô. Djâm Bënjadjwÿr djwýnh ne imã arê ba arým ije ar amã arênhmã? Kati. Ba ije markam dja ba ar amã

'ã ikabên jarê. Bênjadjwÿr djwÿnh kum ikaprîkam ne arÿm ije ikabên jarênh katât kadjy ijo mex. Ba kam ba katât ar amã arênhkumrêx.

26-27 Me kute gwaj baje amim Jeju marjao bikênh kumex gwaj batokry kumex. Kam, djâm arÿm amjên nâr arÿm aprô? Dja ga arã'ã. Kwârîk wãnh kanga kêt. Nâr, djâm amjên kêt rã'ã nâr djâm aprô kêt rã'ã? Dja ga arã'ã. Kwârîk wãnh amjên nâr aprô jabej kêt.

28 Nâr, ga kam arÿm me'ô nire'ÿr mō. Djâm kam ga arÿm amijo ajkên ajaxwe? Kati. Nhym me my'ô 'ÿr mōrkam djâm nire axwe? Kati. Djâm arÿm amijo ajkên axwe? Kati. Ba ar amã arê gar ama. Dja gar abenwÿr mōn arÿm amikam ar adjumar punu, ar atokry kumex ma. Ar ajamãnhkrutkam ne ajte ar akrakam dja gar amikam adjumar punu kumex ma. Nâr, dja gar abenwÿr amōr kêt ne arÿm ar adjumar punu kumex mar kêt. Apydjikam adjumar punun aje atokry kumex mar kêt. Ar adjumar punun ar atokry karō ne ba kukãm ijamak bēn bit abenwÿr ar amōr nêje ar akukrà.

29-31 Akmere àpnhîre ar, ba ar amã arê gar ama. Pykakam mÿjja kunî dja î kêt ne. Gwaj mÿjjao baba 'ikrân ne. Kam, dja gwaj pykakam gwaj banhō mÿjja kunîkôt bajamak bēn tÿx kêt. Godja arÿm aprô. Djâm aje o aba rã'ãmã? Kati. Dja ga o aba 'ikrân ne. Kam kwârîk wãnh kôt ajamak bēn tÿx kêt. Nâr, godja arÿm amÿr jabej. Djâm amÿr rã'ãmã? Kati. Dja ga amÿr 'ikrân ne. Kam, kwârîk wãnh kôt ajamak bēn tÿx kêt. Nâr, godja arÿm akînh jabej. Djâm akînh rã'ãmã? Kati. Dja ga akînh 'ikrân ne. Kam kwârîk wãnh kôt ajamak bēn tÿx kêt. Nâr godja ga arÿm pi'ôk kaprî pãnh mÿjja mex'ô byr jabej. Djâm o aba rã'ãmã? Kati. Dja ga o aba 'ikrân ne. Kam, kwârîk wãnh kôt ajamak bēn tÿx kêt. Gwaj pykakam gwaj banhō mÿjja kunîkôt bajamak bēn tÿx kêt. Djâm gwaj baje o baba rã'ãmã? Kati. Dja gwaj o baba 'ikrân ne.

32 Mÿkam ne ba ar amã ikabên ja jarê? Bir, dja gar ikabên ja man arÿm pykakam mÿjja kôt ajamak bēn tÿx kêt ne adjumar punu kêt.

Me prô kêt ne me kute kâjkwakam Bênjadjwÿr djwÿnhmã àpênh kadjy amimar. O kînh kadjy kute amimar. 33 Me arÿm prô ne me kute pykakam mÿjja kadjy àpênh kadjy amimar. Kute prôo kînh kadjy kute amimar.

34 Me nire arÿm mjênja ne atemã umar nhym me nire me'ô kute 'ÿr mōr kêtja ne atemã umar. Me apÿnh umar. Mjên kêtja Bênjadjwÿr djwÿnhmã àpênh kadjy kute amimar. Nãm prîne kum amijã man Bênjadjwÿr djwÿnh mar 'ãno dja. Nhym be, arÿm mjênja pykakam mÿjja kadjy àpênh kadjy kute amimar. Nãm kute mjêno kînh kadjy kute amimar.

35 Djâm ar akunî akuprÿmã ne ba ar amã ja jarê? Nâr, gar arÿm aprôkam nâr gar arÿm amjênkam, djâm kam ar akaprîmã ne ba ar amã ja jarê? Kati. Bênjadjwÿr djwÿnhmã prîne ar amexmã ne ba ar amã arê. Dja gar ikabênja man arÿm kum adjàpênh 'ãno dja. 'Ãno dja nhym mÿjja'ô arÿm ar akunor kêt. Ja kadjy ne ba ar amã arê.

36 Nâr, akra nhym mjên kêt rã'ã jabej ga arÿm kam adjumar mex kêt ne ar o aba. Arÿm abatãnh mex tēn kum mjên prãm. Arÿm aje mjênã arênh ne ôr prãm

jabej kum angã. Ga kam amex. Kwãrîk wãnh ar abenwÿr mō. ³⁷Nàr kon, akra kum me my prãm kêt ne aje me'ōmã òr prãm kêt. Aje amim akra'ã karôn amim, —Kati. Ba arek ikrao iba, ane. Jadwÿ ne mex. ³⁸Kam ne me kute mebe kra nê mexo me kute memã òr jakrenh.

³⁹Metîndjwÿnh kukràdjã kôt dja prō mjên'ã ngrà. Mjên tînri 'ã ngrà. Nhym kam godja arÿm mÿjja'ō kubê kubî nhym tyk jabej. Dja kum me my 'ôdjwÿ 'ÿr mōr prãm jabej arÿm 'ÿr mō. Dja me'ō kute amim Jeju marbit'ÿr mō. ⁴⁰Ba kam bajbit 'ã amim,

—Nãm ren mjên kêt rã'ã nhym ren umar mex. Arÿm ajte mjênkam umar mex ngrire, ane. Nã bãm ã amim ane. Metîndjwÿnh Karō kute ijo bakam ba badjwÿ 'ã katàt ikabên jarê. Ja ne ba kuma. Tãm ne ja.

Me kute mÿjjao metîndjwÿnh karō nhipêxmã mry bôrja'ã ujarênh.

Kô k 13.2; Gar 5.13; Ped k 4.8; Dju k 3.18

8 ¹Me kute mÿjjao metîndjwÿnh karō nhipêxmã mry bôrja krêndjwÿ. Jadwÿ ne gar abej ikukij. Gar imã,

—Djãm ar ije amim Jeju mar mÿjja karōmã mry bôrja kurmã? Nàr djãm ar ije kur kêtma? ane. Jakam ije 'ã ar amã ikabên jarênhmã. Ar ga ne gar we,

—Djãm ar ino kêt? Djãm ar ijamakkre kêt? Arÿm ar ije mÿjja mar, ane. Nã, gwaj bakunî baje mÿjja kwÿ mar. Badjwÿ dja ba ar amã arê. Gwaj baje mÿjja kumex markam ne gwaj baje amibên prãm. Nhym be, gwaj bamã aben jabêkam baje abenmã tÿx jangjênh tèn kam baje amim Jeju mar mexo amũ aben kamên arÿm mar rax ne.

²Be, me kute mÿjja maro amibên prãm kam djãm mrãmri kute mÿjja markumrêx? Kati. Kraxje kute mÿjja mar mex kêt rã'ã. ³Nhym be, me'ō kum Metîndjwÿnh jabê jabej, tãmja dja Metîndjwÿnh amipãnh kuma.

⁴Kam, me kute mÿjjao metîndjwÿnh karō nhipêxmã mry bôr kurja mÿj dja gwaj mar on? Mÿjjao metîndjwÿnh karō nhipêx kunî ne kajgokumrêx. Nhym be, Metîndjwÿnh pydji. 'Ôdjwÿ kêtumrêx. Ja ne gwaj kam kuma. ⁵Mrãmri me kute arîk apÿnh mÿjjamã metîndjwÿnh jarênh. Kàjkwakam nàr pykakam mÿjja krãptikumrêx nhym me kute arîk kum metîndjwÿnh, bēnjadjwÿr djwÿnh jarênh ba.

⁶Nãm me te mÿjja kumexmã metîndjwÿnh jarê gwaj bamã ne Metîndjwÿnh pydjibit. Me Babãm djwÿnh. Tãm ne kute mÿjja kunî nhipêx. Kute amikadj gwaj banhipêx. Bēnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu pydji. Kôt ne mÿjja kunî kato. Gwaj badjwÿ kôt bakato. Ja ne ar aje mar. Badjwÿ ije mar.

⁷Metîndjwÿnh pydjibit. Nhym kam mÿjjao metîndjwÿnh karō nhipêx ja ne kajgo. Ne kam djãm me kunî kute amim, “Mÿjjao metîndjwÿnh karō nhipêx ne kajgo”, anhÿro ba? Kati. Me kwÿ ja ne me arîk amim,

—Be, mÿjjao metîndjwÿnh karō nhipêxbê metîndjwÿnh'ō. Nãm me kwÿ ã amim ane, kute Metîndjwÿnhkumrêx mar rerekre rã'akam. Ne kam arÿm mry bôrja krê. Ne kam arÿm amim,

—Be, mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã ne me kute mry bôrja. Kubê ne metĩndjwỳnh'õ. Ba arỳm mekõt mryja krê. Arỳm ne ba Metĩndjwỳnhkumrêxkam ijaxwe ne, ane. Me kute Metĩndjwỳnhkumrêx mar rerekre rã'akam me ã amim ane.

⁸Nhym be, djãm gwaj baje Metĩndjwỳnh mar tỳxkam ã amim ane? Kati. Gwaj ã amim anhỹr kêt. Gwaj baje mỳjja kunĩ krên kajgokumrêx nhym ajmã kute kêt. Djãm gwaj baje mỳjja'õ krêno Metĩndjwỳnh kôt ajkamê? Kati. Nâr, djãm gwaj baje krênkam ne Metĩndjwỳnh gwaj bamã punu jarê? Kati. Nâr, djãm gwaj baje krên kêtka ne gwaj bamã mex jarê? Kati. Mỳjja kunĩ ne me kute krên kajgo. Kam ajmã kute kêt.

⁹Nhym be, gora amijãno dja. Dja gar amidjwỳnhbit maro aban arỳm tu mỳjja karõ nhõ mry krêno aba. Nok ga ren tu õ mry krêno abao ren me'õo akêx jabej. Nok ga ren me'õ kute amim Jeju mar rerekreja Metĩndjwỳnhbê o akêx jabej nhym ren ate ar ba jabej. Kam gora amijãno dja. Nok ga ren o me'õo akêx ne ren kam aje mỳjja kute me par tok nhym me rôrôk pyrãk.

¹⁰Ga amim,

—Djãm ije mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx nhõ mry krênkam Metĩndjwỳnhbê ajmã ikuten ijaxwe? Kati. Ije krênkam ajmã ikute kêt. Mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx ne kajgo. Õ mrydjwỳ ne kajgo, anhỹro aba. Aje amim anhỹro abakam ne ga tu mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx nhõ kikretikam tẽn me ikõ'ã nhỹ. Nhỹ:n arỳm õ mry krê. Nhym arỳm me'õ kute amim Jeju mar rerekre awỹr bõx ne arỳm amim omũ. Djãm kute 'ã amim karõ kêtma got? Kati. Dja amim,

—Je, ba badjwỳ krêno iba, ane. Kute Metĩndjwỳnh mar rerekreja dja amim anen arỳm krêno ba.

¹¹Ga amim,

—Djãm ije mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx nhõ mry krênkam Metĩndjwỳnhkumrêxbê ajmã ikuten ijaxwe? Kati. Ije mry krênkam ajmã ikute kêt. Mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêx ne kajgo. Õ mry ne kajgo, anhỹro aba. Ne kam tu mỳjja karõ nhõ mry krê. Nhym kam aje me'õo akamyja kute Metĩndjwỳnh mar rerekreja arỳm apumũ. Ta kute anhỹr djwỳnhhrãm arĩk amim,

—Mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxbê metĩndjwỳnh'õ. Dja ba õ mry krên arỳm Metĩndjwỳnhkumrêxbê ajmã ikuten arỳm ijaxwe, anhỹro ba. Ta kute arĩk amim anhỹro ba ja ga arỳm tu nokrekam mỳjja karõ nhõ mry krê. Nhym arỳm apumũn amim,

—Ga, me'õ kute Metĩndjwỳnh mar tỳx kute mỳjja karõ nhõ mry krênja pumũ. Je, ba badjwỳ kuro iba, ane. Ne kam arỳm tu mỳjja karõ nhõ mry krê. Kritu kute utår kadj arỳm axwe pãnh ty. Akamy kute amim Jeju mar rerekre jaxwe pãnh ty. Ga krê nhym arỳm akudjwa kukrê. Kukrên arỳm arĩk amim, “Ijaxwe”, anhỹro ba.

¹²Akamy kute amim Jeju mar rerekreja ta kute arĩk amim,

—Dja ba mỳjja karõ nhõ mry'õ krên kam ajmã ikuten ijaxwe, anhỹro ba. Ga mỳjja karõ nhõ mry krê nhym arỳm akudjwa kwỳ krên arỳm arĩk amim, “Ijaxwe”, anhỹro ba. Nhym kam Kritu arỳm ga amã, “Ajaxwe”, ane. Ga ren

krên kêt nhym Kritu ren amã ajaxwe jarênh kêt. Nhym be, kati. Ga krê nhym Kritu arÿm amã, “Ajaxwe”, ane. ¹³Kam mÿj ne ba ren ba nê. Bir, ba ren mÿjja karô nhô mry krê nhym me'ô kute amim Jeju mar rerekre ren ikudjwa kukrên ren amim, “Ijaxwe”, ane ba ren kam ajte krên kêtukumrêx. Me kute ipumûnh ne ikudjwan kute amim, “Ijaxwe”, anhÿr karô dja ba ajte krên kêtukumrêx.

Jeju kute Paur janor'ã kute memã amijarênh.

9 ¹Djãm mrãmri ne ba we imã mÿjja kînh ne ije o ibamã nhym me we ipa 'amÿ ba we te ije o ibamã? Kati. Ba ne ba ije o iba kêt. Djãm mrãmri ne we Jeju ta kute ijanor kêt? Kati. Mrãmri ne ta kute ijanorkumrêx. Djãm mrãmri ne ba we ije gwaj banhô Bênjadjwÿr djwÿnh pumûnh kêt? Kati. Mrãmri ije omûnhkumrêx. Kum idjâpênhkam djãm 'ÿr ije ar ajo akêx kêt got? Ba ne ba Jeju'ÿr ar ajo akêxkumrêx.

²Wãnh ar abu'ã me wã ijã,

—Kati. Jeju kute Paur janor kêt, ane. Ije Kritu'ÿr me wão akêx kêt kam ne me ã ijã ane. Djãm ar ga ne gar ijã ane? Kati. Ar ga ne gar aje ijã anhÿr kêt. Mÿkam? Bir, ba ne ba Kritu'ÿr ar ajo akêx. Dja gar akubyn amikôt amijo tên ba ije Kritu'ÿr ar ajo akêxja ma. Ne arÿm amim,

—Mrãmri ne Kritu kute Paur janorkumrêx. Ga, Paur kute Kritu'ÿr ijo akêxja pumû, ane. Dja gar ã amim ijã ane.

Me kute ren Paurdjwÿo djuw mex'ã kute memã amijarênh.

³Ar akwÿ ne gar we abenmã,

—Djãm gwaj baje Paur aro djuw mexmã? Ar kute gwaj bamã kukràdjã jarênh pãnh aro djuw mexmã? Kati. Kwãrîk wãnh gwaj o pãnh kêt. Djãm Jeju ne Paur jano got? Kwãrîk wãnh gwaj Paurmã o pãnh kêt, ane. Ar akwÿ ã ijã ane. Me kwÿ jamã ije jakam amijarênhmã.

⁴Jeju kute ar 'ôdjwÿ janorja ar awÿr bôx ne ar amã kukràdjã jarê. Gar kam pãnh arkum mÿjja ngã nhym ar kukrên o ikô. Nhym be, ar ba, djãm ar bajbit ne gar ren ar imã o pãnh kêt got? Ar ije amã kukràdjã jarênhja gar ren ar imã o pãnhkumrêx.

⁵Ar kute ni kute amim Jeju mar'ÿr môr ne mã amikôt o ba. Djãm kam bajbit ren iprô'ÿr imôr kêt got? Ba ren iprô'ÿr imôrkumrêx. Wãnh ne Jeju kute ar anor 'ôdjwÿ ar memã arênhô ban mã prô japrôn o ba. Jeju kôt axikôt ar apôxdjwÿ. Pedrudjwÿ. Idji 'ôdjwÿbê ne Xepa. Wãnh ne ar mã prô japrôn o ba.

⁶Jeju kute ar 'ôdjwÿ janorja ar ar awÿr bôx ne ar amã arê gar arÿm memã kabêno pãnh. Nhym be, bamê Banabemê ne bar ije ar amã pãnh'ã idjã'wÿr kêt. Ar idjã'ÿr pãnh ne bar amim inhô pi'ôk kaprî jamÿ. Djã ne ba ren ar amã ikabên pãnh'ã idjã'wÿr kêt? Kati. Ba ren ar amã ikabên pãnh'ã idjã'wÿrkumrêx.

⁷Ga, me krâkamngônha pumû. Nhÿnh got krâkamngôn'hô me 'ÿr prôt ba ne ta ô pi'ôk kaprîo kute amim djwÿ, mÿjja jamÿnh? Kati, kute anor djwÿnh nhô pi'ôk kaprîo ne amim mÿjja jamÿ. Kute me aêro ba nhym kute pãnh memã pi'ôk kaprî nhôro ne me amim mÿjja jamÿ. Ga, ajte me kute pidjô kre

nhym nep nhym me kute kurja pumû. Djâm pidjô nep nhym me kute kur kêt got? Ga, nep nhym me kute kre pânĥ kute krênja pumû. Ga, ajte me kute mryki'âtomtio djuw mexo baja pumû. Djâm kute kâ kangô kwÿo kôm kêt got? Kute kwÿo kôm kumrêx. Kute o djuw mex pânĥ kute kwÿo kôm kumrêx.

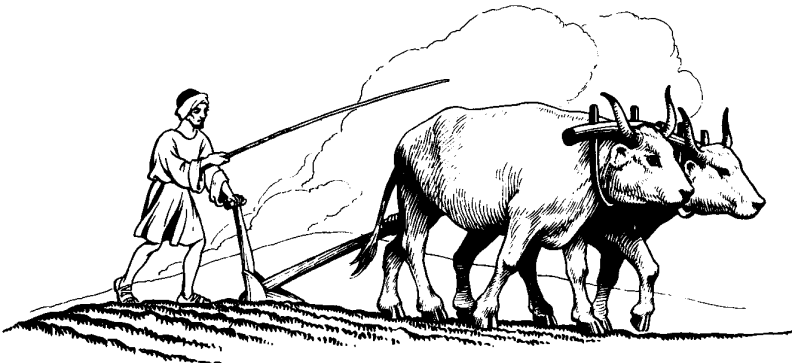
⁸Ba ibê pykabê me'ô kajgo ne ba ar amâ ja jarê. Nhym kôt Metîndjwÿnhdjwÿ ar amâ arê. ⁹Kamâ ne amrêbê: me bakukâmâre Môjdjê memâ 'â karô. Nâm Metîndjwÿnh kukwakam memâ 'â karôn memâ kum, "Mryti kute ituo me amâ bàygogo ngânho tēm kam kwârik wânĥ ajkwabê ijê djâ inhumâ adjâr kêt.

Kwârik wânĥ ta âpênĥ pânĥ ô kwÿ kre."

Nâm â memâ ane. Djâm Metîndjwÿnh kute mrybit mar? ¹⁰Djâm kute gwaj bamar kêt? Kati. Kute gwaj badjwÿ gwaj bamar. Gwaj bajâ ne kabên jarê. Kam, gê pur kre djwÿnh âpênĥ ar bakam tu amim djwÿ kwÿ kamnhîxkumrêx ne djwÿ tÿxkam amim kwÿ byrkumrêx. Kute kre pânĥ kwÿ byrkumrêx. Gê djwÿ ngânĥ djwÿnhdjwÿ âpênĥ ar bakam tu amim djwÿ kamnhîxkumrêx. Ne âpênĥ pânĥ amim kwÿ byrkumrêx.

¹¹Ar badjwÿ ne bar arÿm ar amâ Metîndjwÿnh kabên jarê. Bar ren ar abê pânĥ byrkumrêx. Ar ije mrâmri ne me kute purkam 'y kre pyrâk. 'Y ingrôt ne abatânĥ ne arÿm ngrâ. Nhym kam me êo môn arÿm amim kwÿ by. Ar badjwÿ ne bar ar amâ Metîndjwÿnh kabên jarê. Djâm ba ren ar ije pânĥ ar akutâ mÿjja'ô byr kêt got? Ba ren ar ije ar abê pânĥ byrkumrêx. ¹²Me'ôdjwÿ ne me ar awÿr bôx ne ar amâ Metîndjwÿnh kabên jarê. Ne kam ajte ar amâ pânĥ'â a'uw gar tu memâ mÿjja ngâ. Me kute ar amâ arênĥ pânĥ tu memâ mÿjja ngâ. Ar badjwÿ ar ibê ar anhôbikwakumrêx ne bar ar amâ Metîndjwÿnh kabên jarê. Mÿkam ne gar ren ar ibê pânĥ nê? Djâ ne bar ren ar amâ 'â a'uw gar ren ar ibê pânĥ nê? Kati. Gar ren ar ibê nê kêt. Gar ren ar ikabên pânĥ ar imâ mÿjja ngâ bar ren ar abê byrkumrêx.

Nhym be, kati. Ar ba ne bar ije ar abê pânĥ byr kêt. Te mÿjja prâm ar ikangô. Te ar idjâ'wÿr ar ikangô. Bar amim,

(Kôritu kumrêx 9.8-10)

—Kati. Ba ren ar memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh iby ren memã pãnh jarênhym ren me abenmã, “Je, mỳkam ne Paur gwaj bamã Kritu'ã ujarênh ny jarênh ajte gwaj bamã pãnh jarê”, ane. Ne ren abenmã ja jarênh arỳm Kritu mar rerekre. Nã bãm ar ã amim anen kam ar ikabênh pãnh jarênh kêt ne.

¹³Be ga, Metĩndjwỳnh nhõ kikretikam me àpênh ku'êja pumũ. Me kute kikretikam mỳjjao memã àpênh pãnh. Me kute kikretikam Metĩndjwỳnhmã mry par ne kute bõro ku'êja kute àpênh pãnh amim mry kwỳ 'yr. Ja ne gar arỳm aje mar. ¹⁴Kôt ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm memã 'ã karõn memã kum,

—Gê me kute memã ujarênh ny jarênhja pãnh amim me kutã mỳjja kwỳ byn õ kwỳ krên mex, ane.

¹⁵Nhym be, ba ne ba ije ar amã 'ã idjà'wỳr kêt. Nàr djãm arỳm jakam ije ar amã idjà'wỳr kadjy ne ba ã ar amã ikabêno anen ã ar amã pi'òk no'òko ane? Kati. Ba ne ba memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh pãnh jarênh kêt. Ne kam ikĩnhkumrêx. Gar ren imã o pãnh ba ren arỳm ikĩnh kêt ne ren kam ikapĩre.

Metĩndjwỳnhmã àpênh'ã kute memã amijarênh.

¹⁶Nhym be, kàj bê ije ar amã ujarênh ny jarênh ibakam djãm ba ne ba amim 'ã karõn amim,

—Ba dja ba memã arê, ane? Kati. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ta ne imã idjàpênh djà'ã karõ ba te akubyn ije aminemã. Ba ren aminên amim,

—Kati, ba memã ujarênh ny jarênh kêt, ane nhym ren pãnh arỳm imã kaprĩ jadjà ba ren kam ikaprikumrêx. ¹⁷Godja ba imã memã arênh kĩnhkôt memã arê nhym pãnh arỳm imã ikĩnh djà ngã. Nhym be, dja ba imã memã arênh kĩnh kêt kam tu memã arênh iba. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ta kute tu imã 'ã karõkumrêxkam. Kam ne ba tu memã arênhkumrêx.

¹⁸Ije ikabênh pãnh jabej kêt kam mỳj dja ijo kĩnh? Bir, ije memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh ne memã pãnh jarênh kêt kam ne ba ikĩnhkumrêx. Me kute amã amijo à'wỳrja ne me amijo a'uw nhym be, bajbit ne ba ije amijo idjà'wỳr kêt. Kam ne ba ikĩnh.

¹⁹Djãm pykakam me'õ ne ipa 'amỳ ba kum apên arỳm memã Jeju jarênh iba? Kati. Me'õ ne kute ipa 'amỳnh kêt. Ba ne ba memã arênh iba. Te me'õ kute ipa 'amỳnh kêt ba imã me kĩnh. Imã me kunĩ kĩnh ne ije memã arênh iba. Ije mrãmri ne me'õ kute amijo me kunĩ nhõ àpênh djwỳnh pyræk. Imã me kunĩ kĩnh ne me kunĩmã arênh iba. Dja ba me kunĩmã arên arỳm Jeju'ỳr me krãptĩ akêx.

²⁰Dja mebê idjaer jabej ba ba amijo mebê idjaer pyræk. Ije Jeju'ỳr mebê idjaer kwỳo akêx kadjy ba ã amijo ane. Me kute Môjdjê kukràdjà mar tỳx jabej ba ba amijo ije Môjdjê kukràdjà mar tỳx. Ije me kwỳo akêx kadjy ba ã amijo ane.

²¹Nàr me kute mebê idjaer kukràdjà mar kêt jabej ba ba amijo ije mebê idjaer kukràdjà mar kêt. Ije me kwỳo akêx kadjy ba ã amijo ane. Djãm kam ije Metĩndjwỳnh kukràdjà 'amỳnh rerekre? Kati. Ije Metĩndjwỳnh kukràdjà 'amỳnh tỳx ne Kritu kukràdjà 'amỳnh tỳxkumrêx.

²² Me rerekremã ba ba amijo irerekre pyrâk. Ije me rerekre kwÿo akêx kadjy ba ã memã amijo ane. Me kunĩmã ije amijo me urâk. Ije amijo me urâk kunikôt dja ba Jeju'yîr me kwÿo akêx jabej. ²³ Dja ba amijo me urâk ne memã ujarênh ny jarê nhym me arÿm amim kuma. Ba kam arÿm amim ikĩnh dja by, Metĩndjwÿnh kute memã me kĩnh dja nhôrja amim kuby, me ro'ã kuby.

²⁴ Be ga, me kute aben rer djâja pumũ. Kam me kute aben rer kadjy me kunĩ prôt. Nhym be, me'ô pydjibit me kunĩ ren arÿm amim kĩnh dja by. Krãdjêja by. Djâm ar aje ja mar kêt? Ar gadjwÿ dja gar Jeju man kôt ar amijo aba. Atÿx ne kôt amijo aba ne amã djukanga kêt. Dja ga anen arÿm akĩnh dja byrkumrêx. Metĩndjwÿnh kute memã kĩnh dja nhôrja byrkumrêx. ²⁵ Nhym kam me kute me rer prãmja kunĩ ne me kadjy amijangri tÿx. Kute kĩnh dja punu byrmã. Kute pi'ôo krãdjê byrmã amijangri tÿx. Nhym be, gwaj ba ne gwaj baje bakĩnh dja punu prãm kêtja byrmã. Kadjy gwaj Metĩndjwÿnhmã amijangri tÿx ne katât ar amijo baba. Nok gwaj ren kum amijangri kêt ne ren Metĩndjwÿnhmã bamex kêt nhym ren gwaj bamã kĩnh dja nhôr kêt.

²⁶ Djâm ije mrãmri ne me arĩk prôt pyrâk ne amikukãm ikĩnh dja mar kêt got? Ba amikukãm ikĩnh dja mar 'ãno djan Metĩndjwÿnhmã apê. Djâm me ajbit ije me akre? Djâm ije amijakre kêt got? Ne ba ren amijakre kêt ne ren ije mrãmri ne me bit kute ikra krão me titikmãn kôkremã ukabêr kajgo pyrâk ne ren ikajgo mexi. ²⁷ Nhym be, kati. Nã bãm mã amijakren mã amikukrãn amim,

—Je, djâm ije amidjwÿnhbito kĩnh ne ijaxwemã? Kati. Kwärĩk wãnh ijaxwe kêt, anen mã akubyn aminê. Ne kam ije mrãmri ne me ta kute amititik pyrâk. Ne mã amijakren arÿm amiman katât amikabên kôt ar amijo iba. Ije mrãmri ne me kute me pa 'amÿnh nhym me kute katât me kabên mar ne mekôt amijo ba pyrâk. Ne ba ren me ajbit jakren ren amijakre kêt ne ren arÿm ate amijo iba. Nhym kam Metĩndjwÿnh ren arÿm imã,

—Djâm amã dja ba kĩnh dja ngã? Kati. Ije amã ôr prãm kêtkumrêx, ane.

Memã mebê idjaer tũm'ã ujarênh.

Idja 3.8; Djuda 5

10 ¹ Be, akmere, àpnhĩre ar, ar aje mar kêt karô ne ba ije ar amã me bakukãmãre'ã idjujarênhmã. Amrêbê: ne me bakukãmãre kapôt kukritkam mō. Metĩndjwÿnh ne me kadjy kakrã nhipêx nhym me kunĩ kakrã parbê mō. Nhym kam ngô raxbê pyka kêt aprakamã memã ajkij nhym me kam ngô bikjêrkôt mōn rê. ² Me kunĩ Môjdjê kôt ar amijo ba. Ga, me kute ngômã gwaj bajangjênhja pumũ. Nhym me gwaj bajã amim,

—Ga, me arÿm kute Jeju mar ne kôt amijo baja pumũ, ane. Me bakukãmãredjwÿ kunĩ Môjdjê kôt ar amijo ba ne kakrã parbê mōn ajte ngô parbê mōn rê. ³ Metĩndjwÿnh memã djwÿ jano nhym axidjuw nhym me kunĩ djwÿ jabit kuro ba. Nhym ta ajte memã ngôo kato nhym me kunĩ ngô jabito kôm ar o ba. ⁴ Metĩndjwÿnh nhô kên ne mekôt ar ba nhym me kôt ngôo kôm ar o ba. Kên ja ne Kritu'ã amijakre.

⁵Năm Metĩndjwỳnh te meo djuw mexo ban me kunĩkam kĩnh kêt. Năm me kwỳ ngrêrebitkam kĩnh. Ne me krăptĩkam kĩnh kêt nhym kam me arỳm ty. Nhym wănh me kapôt kukrit kunĩkôt me tyk jangij nhym me kră wănh kumex. Me tykkôt ne gwaj Metĩndjwỳnh mekam kĩnh kêtja ma.

⁶Mỳj kadjy ne gwaj baje me bakukămăre marmă? Bir, dja gwaj me kuman arỳm me kudjwa ă anhỹr kêt ne bamă mỳjja punu prăm kêt.

⁷Kam kwărik wănh me kwỳ kudjwa kêt ne mỳjjao metĩndjwỳnh karô nhipêxmă amijarênhô aba kêt. Amrêbê: ne me me bakukămăre'ă ajarênh memă kum,

“Me mry karômă mry bôn kukrênh kam kôt kômo nhỹ. O nhỹ:n kam kăjmă dja. Kăjmă djan ajte mry karômă tor ne kam kĩnh katio nhỹ”, ane. Ga, me kute amrêbê: memă 'ă ujarênh nhym me bakukămăre kute 'ă pi'ôk no'ôkja pumũ.

⁸Năm me mjên djwỳnh kupa'ă năr prô djwỳnh kupa'ă kurê ba. Kwărik wănh gwaj me kudjwa kêt. Me bakukămăre kwỳ ă anen kam akati pydjikam arỳm ty. Krăptĩ: kubê 23.000 arỳm ty.

⁹Năm me kwỳ ajte amim,

—Ba ijaxwe mex gê goja ijo ajkê. Goja Metĩndjwỳnh mrămri kute ipumũnh jabej goja ijo ajkê, anhỹro ba. Năm me amim anhỹro ba: nhym kangă krăptĩ arỳm bôx ne me imex ne. Kwărik wănh gwaj me kudjwa ă bakabêno anhỹr kêt.

¹⁰Me kwỳ Bênjadjwỳr djwỳnhmê ô àpênh ar'ă kabên ar ba. Bênh prĩkam 'ă kabên ar ba. Kwărik wănh me kudjwa kêt. Năm me'ă kabên ar ba: nhym Metĩndjwỳnh arỳm me'ỹr kadjy mrănh djwỳnh jano nhym me arỳm me'ỹr bôx ne arỳm me imex ne.

¹¹Mỳkam ne mỳjja ă me bakukămăreo anhỹro ba? Bir, gwaj baje amijă mỳjja mar kadjy. Năm me me'ă pi'ôk no'ôk gwaj arênh maro baba. Arỳm pykakam me kute aminhinomă amimênh djă nhô akati bôx 'ỹr gwaj mỳjja'ă pi'ôk no'ôk jarênhja maro baba. Dja gwaj amikajmătă mỳjja man arỳm bamă bajaxwe pyma. Me kute gwaj babê bajaxwe pyma kadjy ne me arỳm me'ă pi'ôk no'ôk ne. ¹²Dja gar amijă ano tỳx. Nok ga ren ar ajô amim,

—Ba ne ba itỳxkumrêx. Ije me kudjwa ă ijaxweo anhỹr prăm kêt, anhỹro aba. Nok ga ren ar te amitỳx jarênh ren arỳm me kudjwa ren ajaxwe ar aba.

¹³Nhym be, jakam ne me ar ajaxwe'ă ar amă àpnênh ba. Djăm ar gajbit ar ajaxwe'ă ar amă àpnênh ba? Kati. Năm ar ajaxwe'ă ar amă àpnênh ban tăm'ă me kunĩmă àpnênh ba. Nhym be, Metĩndjwỳnh ne kute gwaj bamar ne kabênkumrêx. Amikabên kôt dja mrămri gwaj bajo djuw mexkumrêx ne gwaj bajă ukanga kêt. Dja me te axwe'ă ar amă àpnênh ba nhym arỳm ar amă tỳx jadjà nhym kam me tỳxo kute ajakrenh prăm kêt. Gar kam arỳm memă akàx ne ajmă akute kêt.

Me kute mÿjja karômã amijarênh nêje kute me akre.

Ap 9.20

¹⁴Kam akmere ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên jarê. Godja me mÿjjao metîndjwÿnh karô nhîpêxmã amijarênh prãm kwârîk wãnh mekôt amijo anhyr kêt ne on memã akax. ¹⁵Ar akrã mexkam ne ba ar amã ikabên jarê. Goja ije kôt arênh jabej dja ga ikabên mexmã akato.

¹⁶Gwaj baje ngônhrâkam pidjô kangô'ã Metîndjwÿnhmã amikînh jarêho bakrî nhym kôt gwaj bajo djuw mex gwaj bakînhkumrêx. Gwaj baje o bakômkam arÿm Kritu kamrô'ã kangô jakre. Ne kam arÿm Kritu kamrô prôt ne tyk baje mar pydji. Ne baje djwÿ kokjêr ne krênkam arÿm Kritu nhî'ã djwÿ jakre. Ne kam arÿm me kute Kritu pîte'y'ã nhôr nhym tykja baje mar pydji. Mrâmri ikabênkumrêx. ¹⁷Gwaj Kritu pydji'ã djwÿ jakren pydjîn kubyn bakunî kukrê. Te bakrâptîn kute gwaj banhî pydji pyrâk. Ne kam baje djwÿ pydjîja kwÿ krênkôt baro'ã Kritu mar pydji.

¹⁸Ga, me bakukâmârebê idjaerjadjwÿ pumû. Me kunî Metîndjwÿnhmã mry bôrja krê. Me kute krênkam arÿm ro'ã mar pydji. ¹⁹Mÿj ne ba ije me kute mÿjjao metîndjwÿnh karô nhîpêx'ã ar amã arênhmã? Bir, mÿjjao metîndjwÿnh karô nhîpêx tîn ne ar ba kêt ne kajgo. Me kute kum mry bôrdjwÿ me kute kur kajgo.

²⁰Nhym be, me kute Metîndjwÿnh mar kêtja ne me mÿjjao metîndjwÿnh karô nhîpêxmã mry bôr ne kum amijarêho ba. Djâm Metîndjwÿnhmã ne me amijarêho ba? Kati. Me karô punu ar bajamã ne me amijarêho ba, Xatanaj nhô âpênhjamã amijarêho ba. Me mÿjjao metîndjwÿnh karô nhîpêxmã amijarêho ban kam me karô punu ar bajamã amijarêho ban kam arÿm mar pydji. Ne kam 'ã typdji. Djâm kam ar aje me kudjwa me karô punu mar pydjîn 'ã atypdji prãm? Kati. Ja ne ba ar abê uma. ²¹Djâm ar aje Bênjadjwÿr djwÿnh nhô ngônhrâkam pidjô kangôo akôm prãm ne ajte me karô punu nhô ngônhrâkam pidjô kangôo akôm prãm? Kati. Djâm aje Bênjadjwÿr djwÿnh nhô djwÿmã akrî prãm ne ajte me karô punu nhô mrymã akrî prãm? Kati. Kwârîk wãnh. ²²Dja gwaj ari amijo akêxo ane nhym Bênjadjwÿr djwÿnh arÿm gwaj bakam ngryk ne. Te ta gwaj bajã pydji prãmje arÿm ngryk ne. Djâm gwaj batÿxo baje akrenh got?

Me katât ar amijo ban ukaprî'ã kute memã karô.

Mat 20.28; Rô 15.1; Pir 2.4

²³Nã gãm ar abenmã,

—Ba apÿnh imã mÿjja kînh djâri kunîo iba nhym Metîndjwÿnh ajmã ijo kêtumrêx, anhyro aba. Djâm ba ne ba ije amim anhyr? Kati. Djâm apÿnh imã mÿjja kînh djâri dja ba kunîo iban arÿm amijo mex? Kati. Gwaj bamã mÿjja kînh kunîo babakam djâm kunîkôt baje amim Jeju mar mex? Djâm kôt gwaj baje mar mexo amû amikamênh? Kati. Kunîkôt gwaj baje amû amikamênh kêt. ²⁴Kwârîk wãnh amidjwÿnhbit mar kêt. Ne aje mÿjjao abamã ar amibu'ã me ama. Me aman kam mÿjja man amim,

—Ba ren o iba nhym ren me arÿm 'ã ipumũ ne ren arÿm Jeju mar prãm kêt. Kam, dja ba o iba kêtukumrêx, ane. Dja ga ã me maro anen arÿm o aba kêtukumrêx. Nâr, ga amim,

—Dja ba o iba nhym me arÿm 'ã ipumũn arÿm kum Jeju mar prãmukumrêx. Kam, tãm dja ba o ibakumrêx, ane. Dja ga ã me maro anen kam arÿm o abakumrêx.

²⁵ Ga, me kute memã mry nhôr djàja pumũ. Kam ne me mÿjjao metĩndjwÿnh karô nhipêx nhô mry memã kungã ne mry kajgo tu o akàn kungã. Ga kam mry nhôr djakam bôx. Aje mry'ô byrmã bôx. Tu mry byn krê. Kwãrik wãnh amim me kukjêr ne memã kum,

—Djãm mÿjjao metĩndjwÿnh karô nhipêx nhô mry? anhÿr kêt.

²⁶ Amrêbê: ne me bakukãmãre memã kum,

“Pykamê pykakam mÿjja kunĩdjwÿ, mÿjja kunĩ ne Metĩndjwÿnh nhô mÿjja”, ane.

Ja dja ga aman me kukjêr kêt. Tu abyn krê. Kwãrik wãnh amã uma kêt.

²⁷ Nâr, ajtekam godja me'ô kute amim Jeju mar kêtja amã kràn amã,

—Dja ga ikutã anhô kwÿ krê, ane ga kum, “Ã”, ane. Tu kute amã mÿjja jarênh kunĩ krê. Kwãrik wãnh kum,

—Djãm me karô nhô? anhÿr kêt. Dja ga amim,

—Mÿjja kunĩ ne Metĩndjwÿnh nhô, ane. Dja ga amim anen tu krê.

²⁸ Nhym be, godja amũ me'ôdjwÿ nĩnh bôx ne amã,

—Be, ja ne me mÿjjao metĩndjwÿnh karô nhipêxmã kubô ga krê, ane. Kwãrik wãnh kam krên kêt. Me'ôja ne arĩk amim,

—Dja ba me karô nhô mry krên arÿm ajmã ikuten ijaxwe, anhÿro ba. Ga ren omũnh nhiràm arek mÿjja karô nhô mry krê nhym ren arÿm akudjwa kwÿ krê. Ren kwÿ krên ren arÿm amim, “Ijaxwe”, anhÿro ba. Mrãmri ne pykamê kam mÿjja kunĩdjwÿ, mÿjja kunĩ ne Metĩndjwÿnh nhô mÿjja. ²⁹⁻³⁰ Nhym be, djãm aje amidjwÿnhbit marmã? Kati. Me'ôjadjwÿ dja ga aman omũnh nhiràm krên kêt. Nok ren akudjwa kwÿ krên ren arÿm amim, “Ijaxwe”, anhÿro ba. Ga ren amidjwÿnhbit ma nhym ren me'ô bôx ne amã kabên ga ren amim,

—Je tô mÿkam ne me'ô imã kabên ne ikunoro dja? Arÿm ba mry ja'ã Metĩndjwÿnhmã amikĩnh jarê. Ba tu omũnh nhiràm kukrê, ane. Kwãrik wãnh amidjwÿnhbit mar ne omũnh nhiràm krên kêt.

³¹ Ga dja ga katàt ar amijo aban adjukaprĩ. Aje anhô kwÿ krên ne akômktôt nâr aje anhô mÿjja kunĩ abakôt katàt ar amijo aban adjukaprĩ. Nhym kam me arÿm apumũn amim,

—Be ga, me kute katàt Metĩndjwÿnh mar ne kôt amijo baja pumũ. Me ukaprĩkumrêx. Kam, mrãmri ne me Metĩndjwÿnh'ã ujarênhkumrêx. Arÿm imã kĩnhkumrêx, ane. Kam, dja me kum Metĩndjwÿnh kĩnhkumrêx.

³² Kwãrik wãnh amidjwÿnhbit maro aba kêt. Dja ga amidjwÿnhbit maro aban arÿm Metĩndjwÿnh bê me'ôo akêx. Mebê idjaer nâr me bajtem nâr me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja. Kwãrik wãnh aje amidjwÿnhbit

maro Metîndjwýnh bê me'ôjao akêx kêt. Nok ga ren me'ôo akêx ne ren kam aje mrâmri ne mýjja kute me par tok nhym me rôrôk pyrâk. ³³Ba ije me kunîo kînh kadjy ije amimar ne katât ar amijo iba. Ije mýjja iba kunîkôt katât ar amijo iba. Djâm ije amidjwýnhbit mar? Kati. Ije me krâptî mex kadjy amimar. Ije Metîndjwýnh'ýr meo akêx nhym kute me utâr nhym me mex kadjy amimar.

Mjên dja prôo ba nhym kâjmâ kum rax kamê.

Ep 5.22; Xim k 2.9; Ped k 3.1

11 ¹Nâ bâm Kritu'â amijakren kôt ar amijo iba. Ar gadjwý dja gar ijâ amijakren ikôt ar amijo aba.

²Be, ije amrêbê ar amâ ikabên jarênh gar aje mar rã'â ne ikabên kunîkôt ar amijo aba. Kam ne ba mrâmri ar amâ amex jarê.

³Me kute me bikprônê djâkam amikrã'â prodjwý. Jadjwý ne gar abej ikukij. Gar imâ,

—Dja bar me bikprônê djâkam ikrã'â pro jabej. Nâr, dja bar 'ã pro kêt. Mýj dja bar nê? Nâ gâm ar ã imâ ane. Jakam ije ar amâ ikabên jarênhmâ. Ga, me krâja pumû. Me krâkam ne me umar ne kam kukwakam amû ikrao apê nâr parkam mrâ. Me krâ ne amû me kukrãdjâ kunî ngrêk ne meo ba. Kritudjwý ne gwaj bakunîo ba kute mrâmri ne me krâ kute meo ba pyrâk. Gwaj bamydjwý ne gwaj baprôo baba kute mrâmri ne me krâ kute meo ba pyrâk. Metîndjwýnhdjwý ne Krituo ba kute mrâmri ne me krâ kute meo ba pyrâk.

⁴Godja me my mekôt akuprôn Metîndjwýnhmâ kabên nâr kukwakam memâ kabên jarê djâm kute amikrãdjê tur ne o amikrã'â pro? Kati. Kam kute amikrã'â prokam mex kêt. ⁵Nhym be, godja me nire Metîndjwýnhmâ kabên nâr kukwakam memâ kabên jarê djâm amikrã'â pro? Nâ. Me nire kute amikrã'â prokam mex. Ren kam amikrã'â pro kêt nhym ren me arým kam pijâm ne. Ren me kam pijâm kute mrâmri ne me nire prîne krâ kênhkam ren me arým kam pijâm pyrâk. ⁶Dja me nire amikrã'â pro prâm kêt nhym ren me kum krânê kê. Mýj kadjy ren me kum krânê kê? Bir, pijâm kadjy. Nhym be, kati. Me nire krânê kênhkam nâr kî jakârkam mex kêt. Mex kêtka me nire amikrã'â pro.

⁷Adjâkamâ ne Metîndjwýnh amimexkôt, amipymakôt me my nhipêx nhym arým mexkumrêx ne uma. Kute amikôt ipêxkam me my kute amikrã'â pro kêt. Nhym be, djâm Metîndjwýnh amimexo me nire nhipêx? Kati. Kute amimexo me nire nhipêx kêt. Nâm me my mexo me nire nhipêx. Kam dja me nire amikrã'â pro. ⁸Djâm me'ô nireo ne Metîndjwýnh my nhipêx? Kati. My nhôkwao ne ni nhipêx. ⁹Djâm me my me nirekôt ba kadjy ne my nhipêx? Kati. Mykôt ba kadjy ne ni nhipêx.

¹⁰Kam dja me nire me my kabên man kôt ar amijo ba. Kamdjwý dja me nire arým amikrã'â pro. Amikrã'â pron arým memâ amijo amirît. Mrâmri kute mjên kabên mar ne kôt amijo bakumrêxja dja memâ o amirît nhym me arým omû. Dja amikrã'â pron Metîndjwýnh kadjy mrânê djwýnhmãdjwý amijo amirît nhym me arým omû.

¹¹Nhym arÿm me kute Bênjadjwÿr djwÿnh markam djâm me nire ta ar ban kum me my mar prâm kêt ne ar ba? Kati. Nâr, djâm me my ta ar ban kum me nire mar prâm kêt ne ar ba? Kati. Ar ta ne ar ar ba kêt. Arkum aben mar prâm. ¹²My nhôkwao ne ni nhîpêx nhym me nire kurûmdjwÿ arÿm me my apôx. Nhym be, Metîndjwÿnh rax ne mÿjja kunî nhîpêx. ¹³Be, godja me nire amikrâ'â pro kêt ne Metîndjwÿnhmâ kabên jabej djâm kam mex? Ar ga dja gar amim mex jabej kabi.

¹⁴⁻¹⁵Me my kî jabjekam mex kêt. Nhym be, me nire kî jabjekam me kum me kînhkumrêx. Me krâ'â pro kadjy ne mexkumrêx. ¹⁶Nhym dja ar ajô aje me nire krâ kajgo mÿr jabej akabêno ijapanh prâm. Kwârîk wânîh râ'â. Djâm ar ikam me nire kute amikrâ'â pro kêt? Nâr djâm amû me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja apÿnh ba djâkam me nire kute amikrâ'â pro kêt? Arkati. Me nire amikrâ'â pro. Tâm dja gar ama. Tâm ne ja.

Me kute Jeju'â djwÿ jakren kute kur.

¹⁷Gar abikprônîh ne aje amim Jeju mar kadjy djwÿ krê. Be, djâ ne gar akuprôn arÿm Jeju man aje mar mexo amû aben kamê? Kati. Ar aje Jeju'â djwÿ krên ne aje Jeju marmâ akuprôn ate aben kam amex kêt ne. Djâm kam we ije ar amâ mex jarênhmâ? Kati. Kam ar amex kêtumrêx.

¹⁸Ar aje amim Jeju mar ar aje aben pydjio abakam gar we arÿm apÿnh mÿj xêjakôt akrî ne arÿm abenâ akabê:n ne. Ja ne me nînh imâ arê ba arÿm kuma. Birâm mrâmri ne me kabênkumrêx. ¹⁹Mrâmri gêdja ar akam me kwÿ abenâ kabê:n ne. Nhym be, mÿj xêja dja mrâmri Metîndjwÿnhmâ mex? Djâm me ajkwa kajgokambit memâ kum,

—Ba ne ba ije amim Jeju mar, anhÿro ba ne kute katât kôt amijo ba kêt? Djâm kam me arÿm Metîndjwÿnhmâ mex? Kati. Me kum mex kêtumrêx. Nhym be, me kute tu amim Jeju markumrêx ne katât Jeju kôt ar amijo ba. Be, me ja ne me mrâmri Metîndjwÿnhmâ mexkumrêx.

²⁰Ar abikprônîhkam djâm ar aje Bênjadjwÿr djwÿnh mar kadjy ne gar anhô kwÿ krê? Kati. Ar aje amidjwÿnhbit mar kadjy ar anhô kwÿ krê. ²¹Nâ gâm ar apÿnh aben bê anhô djwÿ jamÿn o aprôt ne o akrî. Nhym me kwÿ kum prâm ne te 'â ar apumû. Gar akwÿ atekam anhô kwÿ krên raxkam ajbâ. ²²Djâm ar aje anhô kwÿ krên ne akôm kadjy ar anhûrkwâ kêtka ne gar aben bê djwÿo aprôt? Djâm ar amâ me kute amim Metîndjwÿnh mar ne kôt ar aben pydjio baja kurên me ô mÿjja kêtja kanga nhym me arÿm pijâm ne? Mÿj dja ba kam ar amâ arê? Djâm kam ije ar amâ amex jarênhmâ? Kati. Kam ar amex kêtumrêx.

²³Nhym be, gwaj babikprônîh ne baje djwÿ krên ne baje Jeju tyk marmâ. Bênjadjwÿr djwÿnh ta ne imâ tâm'â karô ba kuman arÿm amrêbê ar amâ arê. Ne jakam ije ajte kôt ar amâ tâm jarênhmâ. Bênjadjwÿr djwÿnh Jeju arÿm djwÿ by. Djuda ate tēm ne kute kurê djwÿnhmâ kangao âmri nhym akamât tâmkam arÿm djwÿ byn ²⁴'â Metîndjwÿnhmâ amikînh jarê. Ne kam arÿm kôt ba djwÿnh arkum djwÿ kokij ne 'â aminhî jakre. Ne arkum,

—Ar abyn krê. Inhĩ ne ja. Dja me pĩte'y'ã inhôn ibĩ. Dja gar akuprôn inhĩ'ã djwỳ jakren krê. Dja gar ã imaro anen imar rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum anen arkum kungã nhym ar arỳm kukrê. ²⁵Kukrên arỳm krên pa.

Nhym kam arỳm ngônhrãdjwỳ by. Ngônhrãkam pidjô kangô byn arỳm arkum,

—Pidjô kangô ja ne ikamrô prôt ne ityk'ã amijakre. Arỳm ikamrô prôt ne itykkôt gêdja Metĩndjwỳnh arỳm memã kabên ny jarênh mãmđji. Gêdja memã kum, “Dja gar tu amim ikra markumrêx ba arỳm ajaxwe maro aknon akam ingryk kêt”, ane. Kabên ny ne ja. Dja gar akuprôn ikamrô'ã pidjô kangô jakren o ikôn ã imaro anen imar rã'ã ne. Nãm ã Jeju arkum ane. ²⁶Kam dja gar akuprôn 'ã djwỳ krên 'ã pidjô kangô ikôn ã maro ane. Ar aje ã maro anhỹr kunĩkôt gar arỳm memã Bẽnjadjwỳr djwỳnh tyko amirĩt. Dja gar memã o amirĩto akrĩ tãmtã nhym ĩ akubyn bôx.

²⁷Kam me kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh nhô djwỳo mỳjja kajgon kute krênja ne me arỳm axwe. Me kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh nhô pidjô kangô mỳjja kajgon kute o kômja ne me arỳm axwe. Kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh tyk mar kêtka ne axwe. Axwe kute mrãmri ne me kute Jejuo bikênh ne kamrômã ôpôkkam me axwe ja pyrãk.

²⁸Kam dja gar amijaxwe jabej adjumaro nhỹn arỳm amima. Amiman amijaxwe kôt Metĩndjwỳnhmã amijarê. Ne kam arỳm Jeju'ã djwỳ krên 'ã pidjô kangô ikô. ²⁹Dja gar ajô Bẽnjadjwỳr djwỳnh tyk mar kêt ne tu djwỳ krê ne tu pidjô kangô ikô nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm ajo ajkê.

³⁰Ga, ar akrãptĩ aje Bẽnjadjwỳr djwỳnh mar kêtka tu ar aje krên ne o akômja pumũ. Kam arỳm ar akrãptĩ arerekren akanê nhym me kwỳ arỳm ty. ³¹Gwaj ren bakumrêx bajaxwe jabej badjumaro nhỹn ren arỳm amijaxwe ma. Ne kam ren arỳm amijaxwe kôt Metĩndjwỳnhmã amijarê. Nhym kam ren Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bajaxwe pãnh gwaj bajo bikênh kêt. ³²Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute gwaj babê bajaxwe kurê. Kute gwaj babê kurê kadjy ne gwaj bajo ajkê. Ne ren gwaj babê bajaxwe kurê kêt gwaj ren arỳm akuno. Nhym be, kati. Me axwe kôt me biknor tokry djãkam babiknor kêt kadjy ne gwaj babê bajaxwe kurê.

³³Kam akmere ar, dja gar Bẽnjadjwỳr djwỳnh tyk mar kadjy akuprôn abenkam amako nhỹ. Kwãrik wãnh aben bê anhô djwỳ 'amỳnh ne tu o aprôt kêt. Dja gar abenkam amako nhỹ. ³⁴Nhym me'ô kum prãm gê ũrkwãkam ô kwỳ krên mex. Ô kwỳ krên mexkam gê ar awỹr bôx ne ar aro'ã nhỹ. Ne kam arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh tyk mar katãt ne arỳm djwỳ krên kangô ikô. Mỳkam? Bir, kute pãnh meo bikênh kêt kadjy. Me kute Bẽnjadjwỳr djwỳnh tyk mar kêt ne tu kute krên ne o kômka ne Metĩndjwỳnh kute pãnh meo bikênh pyma.

Be, ije ar amã mỳjja kwỳ'ã idjujarênh prãm rã'ã. Ba wãm itêm ne ar akam ibôxkambit dja ba ar amã arê.

Karôkôt me ap̃nh Metĩndjw̃nhmã àpênh djà.

Dju k 4.1

12 ¹Ar ga ne gar Metĩndjw̃nh Karôkôt adjàpênh jabej ikukij, ba ar̃ym kuma. Ba ar amã 'ã ajarê gar ama. ²Amrêbê ar aje amim Jeju mar kêtri ne me amã,

—Dja gar m̃yjjao metĩndjw̃nh karô nhipêxmã amijarênho aba. Nãm me ã ar amã ane gar ar̃ym ari mekôt ap̃nh m̃yjjao metĩndjw̃nh karô nhipêx jamakkre kêtjamã amijarênho aba nhym kute ar amar kêtkumrêx. Kam ne gar Metĩndjw̃nh Karô djàpênhja mar kêt. Ja ne gar aje mar. ³Kam, ar aje Metĩndjw̃nh Karô djàpênhja mar kadjy ba jakam ar amã arê. Me'ô kute Metĩndjw̃nh Karô kukwakam kabên'ô jarênhkam djãm kute memã kum,

—Djãm Jeju mex? Kati, punure, anh̃yro ba? Arkati. Metĩndjw̃nh Karô kukwakam ne me kute Jeju'ã kabên mexbit jarênho ba. Ne kam ajte me'ô kute memã kum,

—Mrãmri Jebubê Bẽnjadjw̃yr djw̃nyhkhkumrêx, anh̃yro ba, Metĩndjw̃nh Karôbit kukwakam kute arênho ba.

⁴Kam, m̃ỹj ne Metĩndjw̃nh Karô djàpênh kute? Bir, nãm ap̃nh m̃yjjã'ã memã karô nhym me ar̃ym kôt kute mar ne ar̃ym kam kum àpênh ar ba. Djãm kam ap̃nh karô kute ap̃nh m̃yjjã'ã memã karô? Kati. Metĩndjw̃nh Karô ta pydji. Pydji kute 'ã memã karô. ⁵Bẽnjadjw̃yr djw̃nyh kadjy gwaj ap̃nh badjàpênh djàri maro baba. Djãm kam ap̃nh Bẽnjadjw̃yr djw̃nyh? Kati. Bẽnjadjw̃yr djw̃nyh ta pydji. ⁶Metĩndjw̃nh ap̃nh gwaj bajo ô àpênh ne kam kum badjàpênh kadjy ap̃nh gwaj bamã bano mex, bajamak mex, badjê mex jarê. Djãm kam ap̃nh Metĩndjw̃nh? Kati. Metĩndjw̃nh ta pydji.

⁷Metĩndjw̃nh Karô kute gwaj bakôt amijo amir̃it kadjy ar̃ym gwaj bakunimã 'ã karô. Gwaj badjàpênh djà'ã gwaj bamã karô. Dja gwaj bakuñi ap̃nh badjàpênh djà kôt kum apên ar̃ym abenmã Metĩndjw̃nh raxo amir̃it ne kam bakuñi ar̃ym ra:x ma. Rax man ar̃ym katà:t kôt ar amijo baba nhym ar̃ym gwaj bakam k̃nhkhkumrêx.

⁸Kute gwaj bakunimã àpênh djà'ã karô kôt ne Karô gwaj bakam me kw̃ymã amak mex jadjà. Nhym kam ar̃ym kute memã kabên katàt jarênh mar mexkumrêx.

Metĩndjw̃nh Karô ta ajte gwaj bakam me kw̃ymã ap̃nh m̃yjjã mar kêt jarê nhym me ar̃ym kôt kute mar ne kute gwaj bamã arênh mar mex.

⁹Metĩndjw̃nh Karô ta ajte gwaj bakam me kw̃ymã Metĩndjw̃nh raxo amir̃it nhym me ar̃ym kôt tu amim Metĩndjw̃nh markumrêx.

Metĩndjw̃nh Karô ta ajte gwaj bakam me kw̃ymã me punuo mex'ã kum karô nhym me ar̃ym kôt kute me punuo mex mar mex.

¹⁰Nhym ajte gwaj bakam me kw̃ymã m̃yjjã pumũnh kêt nhipêx'ã kum karô nhym me ar̃ym kôt kute m̃yjjã pumũnh kêt nhipêxja mar mex.

Nhym ajte gwaj bakam me kwymã kabên jarênho ba nhym kam me arým kôt kute Metîndjwýnh kukwakam kabên jarên mar mex. Nãm ã gwaj bamã ane gwaj kam baje apýnh mýjja mar mex ne arým o kum badjâpên ar baba.

Nhym be, me'ô Metîndjwýnhmã âpênh gêdja gwaj bawýr bôx. Nâr kon, me'ô me karô punumã âpênh gêdja gwaj bawýr bôx. Kute mex pyrâk gêdja gwaj bawýr bôx. Mýj dja gwaj me'ômã bakator on? Bir, Metîndjwýnh Karô ajte gwaj bakam me kwymã me'ô jarên nhym me arým kôt kute kum kator mar mex. Me'ô Metîndjwýnhmã âpênhkumrêx gwaj bawýr bôx nhym me arým kuman gwaj bamã,

—Metîndjwýnhmã âpênhkumrêx ne wã, ane. Nâr, me'ô me karô punumã âpênhja gwaj bawýr bôx nhym me arým kuman gwaj bamã,

—Me karô punumã âpênh ne wã, ane. Gwaj bakwý Metîndjwýnh Karôkôt badjâpên djâ 'ôdjwý ne ja.

Nhym kam ajte Metîndjwýnh Karô gwaj bakam me kwymã me kabên'ã karô nhym me arým kôt kute me bajtem kabên mar kêtja jarên mar mex.

Nhym kam ajte Metîndjwýnh Karô gwaj bakwýmã me kabên'ã karô nhym kôt me kute gwaj bakabên djwýnhkôt amû gwaj bamã me bajtem kabên mar kêtja jarên mar mex. Metîndjwýnh Karôkôt gwaj bakwý badjâpên djâ 'ôdjwý ne ja.

¹¹ Metîndjwýnh Karô ta ne kute gwaj bamã apýnh badjâpên djâri arênh ne ja. Gwaj banhî pýnhkôt kute gwaj bamã arênh. Ta kute gwaj bajã amim karôn arým kôt gwaj bamã badjâpên djâ jarênh ne ja.

Gwaj baje Kritumê banhîo typdji pyrâk.

Rô 12.4; Ep 4.16; Kor 3.15

¹² Ga, gwaj banhîja pumû. Gwaj banhîkam apýnh badjâpên djâ krâptî. Gwaj baparkam bamrân djâ. Ne banhikrao baje mýjja kupên djâ. Ne bakrâkam banhô mýjja mar djâ. Ne banokam baje mýjja pumûnh djâ. Ne bajamakkrekam baje mýjja mar ne kupên djâ. Be, gwaj banhîkam apýnh badjâpên djâ krâptîja pumû. Kritudjwý gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo ôbikwakam gwaj baje kumê banhî pydji pyrâk. Ne kam gwaj banhî pýnhkôt apýnh badjâpên djâ krâptî, badjumar djâ krâptî.

¹³ Metîndjwýnh Karô ne pydji. Ne kam gwaj bakunîo ban Kritu pydji'ã gwaj bamê. 'Ã ne me ngômã gwaj bajangjên jakre. Gwaj te babê idjaer nâr te gwaj babajtem nhym arým Metîndjwýnh Karô Kritu pydji'ã gwaj bamê. Nâr, me arým gwaj bakam ar kwý pa 'amý nhym ar memã âpênh kajgo ar ba. Metîndjwýnh Karô arým ar o ban Kritu pydji'ã ar kumê. Nâr, gwaj bakam ar kwý me kute ar pa 'amýnh kêtja nhym ar arek mekôt ar ban umar mex. Kwârîk wân rã'ã. Metîndjwýnh Karô pydji arým gwaj bakunîo ban Kritu pydji'ã gwaj bamê. Metîndjwýnh Karô kute ngô pyrâk gwaj bakunî baje pydjio bakôm pyrâk.

¹⁴ Ga, gwaj banhîja pumû. Djãm gwaj badjâpên djâ pydjibit? Kati. Gwaj banhîkam apýnh badjâpên djâ krâptî, badjumar djâ krâptî. Kritudjwý

gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo ôbikwakam kumê banhĩ pydji pyrâk. Ba ar amã arê gar ama. Kritu mē gwaj baje banhĩ pydji pyrâk.

¹⁵Birãm Kritukam gwaj bajô djâpênh djâ kute gwaj bapar djâpênh djâ pyrâk ne kajgo. Ne kam kum âpênh djâ kînh kêt. Kum me'ô djâpênh djâ kînh, âpênh djâ mexkumrêx kute me ikra djâpênh djâja pyrâk kum kînh. Ne kam ren amim,

—Tãmwã ne âpênh djâ mexkumrêx. Me kum kînhkumrêx. Nhym be, me kum ba idjâpênh djâ kînh ngrire. Mÿkam ne Metîndjwÿnh Karô imã idjâpênh djâ ja'ã karô? Kute Kritu ijo ôbikwa kêt pyrâk. Kute kadjy idjâpênh kêt pyrâk, ane. Djãm kute amim anhÿrkam djãm mrãmri Kritu kute o ôbikwa kêt? Kati. Mrãmri kute o ôbikwakumrêx.

¹⁶Ne birãm atekam Kritukam gwaj bajôdjwÿ djâpênh djâ kute me amak djâpênh djâ pyrâk. Ne kam kum âpênh djâ kînh kêt. Kum me'ô djâpênh djâ kînh, âpênh djâ mexkumrêx kute me no djâpênh djâja pyrâk kum kînh. Ne kam ren amim,

—Tãmwã ne âpênh djâ mexkumrêx. Me kum kînhkumrêx. Nhym be, me kum ba idjâpênh djâ kînh ngrire. Mÿkam ne Metîndjwÿnh Karô imã idjâpênh djâ ja'ã karô? Kute Kritu ijo ôbikwa kêt pyrâk. Kute kadjy idjâpênh kêt pyrâk, ane. Djãm kute amim anhÿrkam djãm mrãmri Kritu kute o ôbikwa kêt? Kati. Mrãmri, kute o ôbikwakumrêx. ¹⁷Ne ren gwaj banobit ne ren gwaj bajamakmê bajamakkre kêt mÿjo ne gwaj ren badjumar? Ne ren gwaj bajamakbit ne ren banhijâkre kre kêt mÿjo ne gwaj ren badjubâr?

¹⁸Nhym be, kati. Metîndjwÿnh ta gwaj bakadjy apÿnh gwaj bakukràdjâ, gwaj badjâpênh djâ nhipêx. Ta ne kute amim gwaj badjâpênh djâ'ã karô kôt arÿm apÿnh gwaj badjâpênh djâ nhipêx. Kritudjwÿ. Gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo ôbikwakam ne gwaj apÿnh kôt badjâpênh djârio baba.

¹⁹Nhym be, Metîndjwÿnh ren gwaj banhijâkrebit nhipêx gwaj ren badjâkur kêt, badjâpênh kêt, bamrân kêt. Ren gwaj bakukràdjâ'ô pydjibit nhipêx mÿj ne gwaj ren nê? Ne ren gwaj banhijâkrebit nhipêx ne ren gwaj bajajkwa nhipêx kêt gwaj ren badjâkur kêt. Ne ren gwaj banhikra nhipêx kêt gwaj ren badjâpênh kêt. Ne ren gwaj bapar nhipêx kêt gwaj ren bamrân kêt. Mÿj ne gwaj ren kam nê? Gwaj ren kam ajmã nê.

²⁰Nhym be, kati. Gwaj bakukràdjâ kunĩ. Gwaj badjâpênh djâ krãptĩ. Nhym be, gwaj banhĩ pÿnhbit. Kritudjwÿ gwaj baje amim mar nhym kute gwaj bajo ôbikwakam kute kumê gwaj baje banhĩ pydji pyrâk. Nhym be, apÿnh gwaj badjâpênh djâ krãptĩ. Kam kwârík wân ar amã adjâpênh djâ kurê kêt.

Me kute abeno ôbikwan kum aben jabê'ã memã karô.

Rô 12.10; Pir 2.3; Ped k 2.17

²¹Ba ar amã mÿjja jarê gar ama. Djãm gwaj bamã bano kînh ne ate bamã banhikra kurê? Kati. Gwaj bamã bano kînh ne bamã banhikra kînh ne bamã bakukràdjâ kunĩ kînh. Metîndjwÿnh Karô ne kute gwaj bamã apÿnh badjâpênh djâ'ã karô gwaj o baba ne kam bamã badjâpênh

djâdjwÿ kunĩ kĩnhmã. Djãm gwaj baje me kabên mar kêtja jarênh djãm jabit ne gwaj bamã kĩnhmã? Djãm me punuo mex ne gwaj bamã kĩnh kêt mã? Kati. Dja gwaj bamã badjâpênh djà kunĩ kĩnho aben pyrâk.

²² Gwaj bakukràdjâdjwÿ kwÿ rerekre. Gwaj bakĩ, gwaj bajamak, gwaj bajai, gwaj bakukràdjâ kwÿ rerekre. Te kwÿ rerekre gwaj bamã kĩ:nhkumrêx ne. Ne ren kêt gwaj ren ajmã nê? ²³ Nhyim gwaj bakukràdjâ kwÿ me kum kĩnh kêt jabej gwaj amim o mex. Gwaj o mex ne kâjmã kamê nhyim me arÿm kum kĩnh. ²⁴ Gwaj bakukràdjâ me kum kĩnhja gwaj o mex kêt ne kâjmã kamênh kêt.

Metĩndjwÿnhdjwÿ ne Kritu nhõ âpênh aro aben pyrâk ne kum ar kunĩ kĩnho aben pyrâk. Nãm mã me kum õ âpênh kĩnh kêtjao mex ne kâjmã kum mex kamê. Nhyim kam me arÿm kum õ âpênh kunĩ kĩnho aben pyrâk. ²⁵ Mÿkam ne õ âpênh aben pyrâk? Bir, ne ren meo aben pyrâk kêt nhyim ren me amirax mÿr jabej abenmã kabên ne. Nhyim be, kati. Me kute abenmã anhÿr kêt kadjy ne arÿm õ âpênh aben pyrâk nhyim kam me arÿm abeno djuw mex'ã kabên.

²⁶ Nhyim kam godja gwaj bajõ tokry jabej gwaj bakunĩ arÿm ô'ã batokry. Nâr godja me kâjmã kum rax kamê nhyim arÿm kĩnh. Kĩnhkam gwaj arÿm ô'ã bakĩnh ne. ²⁷ Ar aje tu amim Kritu markam nhyim kute ar ajo ôbikwakam ar aje mrãmri ne kumê anhi kute pydjĩ pyrâk. Nhyim arÿm ar ajo õ âpênh.

²⁸ Me baje amim Jeju mar kunĩ ne kôt ar aben pydjio babaja ne Metĩndjwÿnh kute aben nhitepã me bajã âpênh rên. Nãm me bakwÿ'ã memã wa djwÿnh mē. Jeju ne amrêbê ar ijano bar 'ã idjujarênh ar iba. Ar ikumrêx. Nhyim me bakwÿ'ã ajte kukwakam kabên jarênh djwÿnh mē nhyim me ar ijatãri. Nhyim me bakwÿ'ã memã kukràdjâ'ã ujarênh djwÿnh mē nhyim me me atãri. Nhyim kam ajte me bakwÿ'ã mÿjja pumũnh kêt nhipêx djwÿnh mē. Ne kam ajte me bakwÿmã me punuo mex'ã karõ gu me baje mar. Nhyim kam ajte me bakwÿmã me âpênhkôt o kangõnh'ã karõ gu me baje mar. Nhyim kam me kwÿmã meo ba djwÿnh'ã kum karõ nhyim me kute mar. Nhyim kam me bakwÿmã me kabên'ã karõ gu me kôt baje me bajtem kabên mar kêtja jarênh mar.

²⁹ Djãm kam me bakunibê Jeju kute ar anorja? Kati. Me bakwÿbit. Djãm kam me bakunibê Metĩndjwÿnh kukwakam kabên jarênh djwÿnh? Kati. Me bakwÿbit. Djãm me bakunibê memã kukràdjâ'ã ujarênh djwÿnh? Kati. Me bakwÿbit. Djãm me bakunĩ baje mÿjja pumũnh kêt nhipêx mar, baje me punuo mex mar? Kati. Me bakwÿbit. ³⁰ Djãm me bakunĩ baje me bajtem kabên mar kêtja jarênh mar? Kati. Me bakwÿbit. Djãm me bakunĩ baje me kabên djwÿnhkôt amũ memã me kabên mar kêtja jarênh mar? Kati. Me bakwÿbit. ³¹ Kam ar adjâpênh djaja'õ mexo kute kunĩ jakrenh dja gar amã kĩnh. Mex ja dja gar abej tÿx.

Ne kam mÿj dja gar nên kam apê? Bir, dja gar amã me abên kam apê. Gwaj bamã me abê kêt kam badjâpênh kajgo. Gwaj bamã me abêkambit mrãmri badjâpênh mexkumrêx.

Me kum me abê'ă ujarênh.

13 ¹Gwaj bamă me abêkambit ne mrămri gwaj badjâpênh mexkumrêx. Ne ren gwaj bakam me'ô ren pykakam apÿnh me bajtem kabên mar kêtja jarê nâr ren kâjkwakam Metîndjwÿnh kadjy mrânh djwÿnh kabên mar kêtja jarê. Ne ren kum me abê kêt. Djâm kam mex? Kati. Kum me abê kêtka kabên kajgokumrêx. Kum me abê kêtka kabên jarênh kajgo kute mrămri ne me ngônhr krôkrôkti titikkam kanga kajgo pyrâk.

²Nhym ren gwaj bakam me'ô kute Metîndjwÿnh kukwakam kabên jarênh mar. Ne ren kute mÿjja bipdjur tûm kunîo amirît mar. Ne ren me kute mÿjja marja kunî ren mar. Ne kam ren kum me abê kêt. Djâm me'ôja rax? Kati. Kum me abê kêtka ne kajgo me:xi.

Nhym ren gwaj bakam me'ô ren mrămri kute Metîndjwÿnh rax markumrêx. Ne ren mÿjja nhîpêx kadjy amim kamnhîx mexkumrêx. Ne ren kum,

—Djûnwă, dja ga imă krânhwă kaba, ane. Nhym ren arÿm kum kadjârkumrêx. Nhym kam ren me'ôja kum me abê kêt. Djâm me'ôja rax? Kati. Kum me abê kêtka ne kajgokumrêx.

³Nhym ren gwaj bakam me'ô ren ô mÿjja kunî me bikênhmă kungră. Ne ren kum me abê kêt, mă ne kute? Kati, Kute memă mÿjja nhôrja kajgo mexi, kum me abê kêtka.

Nhym ren kam me'ô kute me'ô pytâr kadjy memă kum,

—Kwărîk wănh kuwyo tămwă bîn kêt. Ba dja ga pânhr kuwyo ibî, ane. Nhym ren me arÿm kabênkôt pânhr kubî. Kubî nhym tykjao ren arÿm me'ô pytă. Nhym be, ren tykja anhÿr djwÿnhhrâm kum me abê kêt, mă ne kute? Kati, tykja kajgo mexi, kum me abê kêtka.

⁴Gwaj bamă me abêkam dja gwaj memă bano kator kêt ne amijamăr 'îry. Ne bamă me kaprî.

Ne me ô mÿjja'ă bangryk kêt.

Ne bamă me abêkam babên kati kêt.

Ne amijo badjâmra kêt.

⁵Ne memă baprîre ne memă bakabên jarê.

Ne bamă me abêkam amidjwÿnhbit mar kêt.

Ne amijă bangryk nê.

Nhym me'ô gwaj bajo ajkê gwaj amipânhr kadjy mar kêtumrêx.

⁶Ne bamă me abêkam me axwekam bakînh kêtumrêx.

Ne me kute katât amijo bakam bakînhkumrêx.

⁷Ne memă me arênh prâm kêt.

Ne bamă me abêkam tu amim me markumrêx ne amim, “Mrămri kabênkumrêx”, anen amiwÿr mÿjja kamnhîxkumrêx.

Ne mekôt badjâm tÿxkumrêx ne 'ă badjukanga kêt.

⁸Ne bamă me abêkam arÿm Metîndjwÿnh kadjy badjâpênhkumrêx ne bakajgo kêtumrêx. Nhym be, Metîndjwÿnh Karô kute apÿnh memă âpênh djă

jarênhja dja ĩ kêt. Dja kukwakam kabên jarênh djwýnh ĩ memã arênh kêt. Nhyim me ĩ me bajtem kabên mar kêtja jarênh kêt. Nhyim me kute apýnh mýjja mar djwýnh ĩ mar kêt. Nhyim be, djãm me kum me abên kam kum me abê kêtãm? Arkati. Dja me kum me abê rã'ã. Ne kam kajgo kêt rã'ã ne. ⁹Jakam gwaj mýjja kwýbit man Metĩndjwýnh kukwakam kabên kwýbit jarê. Gwaj baje kabên kunĩ mar kêt. ¹⁰Nhyim be, dja ĩ mýjja kunĩ kute amirĩt djã nhõ akati bõx gwaj arým prĩne mýjja kunĩ ma nhyim me:xkumrêx. Nhyim mýjja kãjbê mexja arým kêt ne.

¹¹Amrêbê iprĩri ikabên kute me prĩre kabên pyrãk. Iprĩri ije mýjja mar kute me prĩre kute mýjja mar pyrãk. Ne ije amim mýjja'a karõ kute me prĩre amim mýjja'a karõ pyrãk. Ba kam arým ijabatãnh ne arým iprĩre prãm kêt. Ba arým iprĩre kam amijo ibaja kanga.

¹²Jakam gwaj baje Metĩndjwýnh nhõ mýjja pumũnh mex kêt kute mrãmri ne ixe punukam me kute mýjja pumũnh mex kêt pyrãk. Dja gwaj ã omũho ane:n kam ĩ arým kuka kũnh omũnh mexkumrêx. Jakam gwaj baje mýjja kwýbit mar. Dja gwaj ã maro ane:n kam ĩ arým prĩne mar mexkumrêx. Dja gwaj maro kute mrãmri ne ta kute prĩne gwaj bamar pyrãk.

¹³Jakam gwaj tu amim Metĩndjwýnh markumrêx rã'ã. Ne amiwýr kamnhĩxkumrêx rã'ã. Ne bamã me abê rã'ã. Ne kam gwaj baje tu amim markumrêxja ne kãjbê mex. Gwaj amiwýr kamnhĩxjadjwý ne kãjbê mex. Nhyim be, gwaj bamã me abêja ne mexo kute kunĩ jakrenh.

Aben kabên djwýnhkõt me kute abenmã arênh'a memã karõ.

14 ¹Dja gar mã amã me abê. Ne kam ajte ar amã apýnh adjãpênh djãdjwý kĩnhkumrêx. Metĩndjwýnh Karõ kute 'ã ar amã karõja dja gar amã kĩnh. Ne kam ar adjãpênh djã'a abê Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh djwýnhja dja gar amã kĩnhkumrêx. Abê kukwakam kabên jarênh djwýnhkam aje me aben djwýnh kabênkõt memã arênh. Tãm dja ga amã kĩnhkumrêx.

²Nhyim be, me'õ kute me bajtem kabên mar kêt jarênhkam djãm gwaj bajõmã ne arê? Kati. Gwaj bajõ baje mar kêt. Metĩndjwýnhmã ne arê. Me'õ ta ne mýjja mar kêt jarê. ³Nhyim be, me'õ kute gwaj bakabênkõt Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh ja ne mex. Gwaj baje markam ne mex. Nãm gwaj bamã arê gwaj kam bajamak mexo amũ amikamênhõ tẽn arým Metĩndjwýnh mar rax ne. Nãm gwaj bamã 'ã karõn gwaj bajo kĩnh. ⁴Nhyim be, me'õ kute me bajtem kabên mar kêtja jarênh ne amidjwýnhmãbit arên kam ajbit arým amak mexo amũ amikamê. Me'õdjwý kute mar kêt. Nhyim be, me'õ kute me aben djwýnh kabênkõt Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênhja. Ja ne me kute amim Jeju marja kunĩmã arê nhyim me arým kuma. Ne kam arým amak mexo amũ amikamên arým Metĩndjwýnh mar rax ne.

⁵Ar akunĩ ren me bajtem kabên mar kêtja jarê ba ren kam ikĩnh ngrire. Nhyim be, ren ar akunĩ me bakabênkõt Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarê ba ren kam ikĩnhkumrêx ne. Mýkam? Bir, ar aje kukwakam kabên jarênhkam ne gar amexkumrêx. Nhyim me'õ kute me bajtem kabên mar

kêt jarênhja kâjbê mex. Nâr, godja me'ô ar amã me kabên mar kêtja jarênh jabej. Nhyim me'ôdjwÿ me bakabênkam amũ ar amã me'ô kabên jarê gar arÿm kabên mar jabej. Kambit dja mexkumrêx. Ar aje kabên markam mexkumrêx. Ne kam arÿm ajamak mexo amũ amikamên arÿm mar rax ne. Ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja kunĩ arÿm mar rax ne.

⁶Akmere, àpnhire ar, ba ren ar awÿr bôx ne ren ar amã me bajtem kabên mar kêtja jarê djã ne ga ren ar amim aman akĩnh? Kati. Dja ba ar awÿr bôx ne me bakabênkôt ar amã arê gar arÿm amim aman arÿm akĩnh ne. Metĩndjwÿnh kute imã mÿjja ny jarênh dja ba me bakabên kôt ar amã arê gar arÿm amim aman arÿm akĩnh. Nâr ije mÿjja'ô bipdjur tũm mar dja ba me bakabênkôt ar amã arê gar arÿm amim aman arÿm akĩnh ne. Nâr, dja ba me bakabênkôt Metĩndjwÿnh kukwakam ar amã kabên jarê gar arÿm amim aman arÿm akĩnh ne. Nâr, dja ba me bakabênkôt ar amã Metĩndjwÿnh kukràdjã jarê gar kam arÿm amim aman arÿm akĩnh ne.

⁷Nhyim be, aje memã me bajtem kabên mar kêtja jarênhkam aje mrãmri ne me kute me ô'i kakôr punu pyrâk. Nhyim kam me abenmã kum,

—Je tô mÿj ne kute kakôr punuja? ane. Ar aje me bajtem kabên mar kêtja jarênhkam aje mrãmri ne me kute pijâbârekam ngrer punu pyrâk. Nhyim kam me abenmã kum,

—Je tô mÿj ngrer punu ja? ane. ⁸Me krâkamngôn apÿnh prôt djãri ô me ngrer. Ô'ikam me ngrer. Ne ren me me ngrer kupa'ã ô'i kakô djã ne ren krâkamngôn me ngrer man kurê djwÿnhmê aben kutã prôt kadjy akuprô? Kati.

⁹Kam ar gadjwÿ ga ren ar memã akabên djwÿnh jarênh kêt djã ne me ren akabên ma? Kati. Ne ga ren ar aje kôkmã akabên nhyim kute akabên mar kêt pyrâk. ¹⁰Apÿnh me ba djâkam apÿnh me kabên krãptĩ. Ne kam me kute aben djwÿnh kabênkôt kute aben kabên kunĩ mar. ¹¹Gwaj ren me kabên mar kêtjakam abenmã bakabên ne ren abeno me bajtem.

¹²Ar gadjwÿ ne gar ã aje aben kabên mar kêtka ã abeno me bajtemo ane. Kam, me bakabênkôt dja gar memã akabên jarê. Metĩndjwÿnh Karô kute ar amã apÿnh ar adjâpênh djã jarênh dja gar me bakabênkôt memã akabên jarên kôt apê nhyim me arÿm ar akabên markumrêx. Ne kam arÿm amak mexo amũ amikamên arÿm mar rax ne. Me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio baja kunĩ arÿm mar rax ne. Ar adjâpênh djã ja'ô dja gar amã kĩnhkumrêx.

¹³Kam, ar ajô aje me bajtem kabên mar kêtja jarênh markam dja ga Metĩndjwÿnhmã amijo a'uw ne kum,

—Me ikabênkam dja ga ajte imã arê, ane. Dja ga ã kum ane gê me bakabênkam ajte amã arê. Ga kam arÿm amũ me bakabênkam memã arê nhyim me arÿm ama. Tãm ne ja. ¹⁴Metĩndjwÿnhmã gwaj bakabênkamdjwÿ. Godja gwaj kum me bajtem kabên mar kêtja jarên arÿm baje mÿj kabên jarênhja mar kêt. Gwaj bajajkwakambit ne gwaj arê ne kam bajamakjao baje mar kêt ne.

¹⁵Mÿj godja gwaj kam nê? Bir, dja gwaj me bajtem kabên mar kêtjao kum bakabên jarên mã bakabên djwÿnhkôt kum bakabên jarên arÿm amikabên

ma. Dja gwaj mã me kabên mar kêtjao kum ngren mã bakabên djwýnhkôt kum ngren arým amikabên ma. ¹⁶Godja gar me bajtem kabên mar kêtκότbit kum mex jarê mýj godja ar abu'ã me ja kute akôt kum, “Mrãmri”, anhýr on? Me kute akabên mar kêtja mýj godja me akôt nê? Me kute akabên mar kêtukumrêx. ¹⁷Mrãmri ga me bajtem kabênkôt kum mex jarê. Nhym be, abu'ã me ja dja me amim amar kêt ne amak mexo amũ amikamênh kêt.

¹⁸Ba ne ba ije apýnh me bajtem kabên mar kêtja jarênh kumex. Ije me bajtem kabên mar kêtja jarênho ar akunĩ jakrenh mex ne. Kam ne ba Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarê. ¹⁹Ne kam me kute amim Jeju mar kute aben pydjikam djãm mekam ije me bajtem kabên mar kêtja jarênh prãm? Kati. Nhym be, me kabên djwýnh ije arênh prãmukumrêx. Ije memã Metĩndjwýnh kukrãdjã jarênh nhym me kute mar kadjy ije me kabên djwýnh jarênh prãmukumrêx. Ne ba ren me bakabên djwýnhkôt ikabên ngrêrebê 5bit jarên ren imã ikabênja kĩnhkumrêx. Nhym be, ne ba ren me bajtem kabên mar kêtja kabên krãptĩ: kubê 10.000 jarên ren kam imã ikabên ja kĩnh ngri:re ne.

²⁰Akmere, àpnhĩre ar, kwãrik wãnh ar aprĩre kêt ne arĩk amim akabên kajgo jarênh kêt. Dja gar ajabatãnh ne amim akabênkumrêx jarê. Dja gar me prĩre ma. Prĩ:rekam me axwe kêt dja gar aman me kudjwa ajaxwe kêt ne katãt ar amijo aba. ²¹Be, amrêbê: ne Bẽnjadjwýr djwýnh me bakukãmãre Mõjdjêmã 'ã karõ nhym kukwakam memã 'ã karõ. Nãm te memã 'ã karõ nhym me kute mar kêt ne amakkre kêt rã'ã ne. Nhym kam arým memã kabên ne memã kum, “Me kabên mar kêtκότ, me bajtem kabênkôt dja ba jakam memã ikabên jarê.

Dja ba te memã arê nhym me amim ikabên mar kêt rã'ã ne.” Nãm me amakkre kêtkam Bẽnjadjwýr djwýnh ã me bakukãmãre'ã ane nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne.

²²Kam, ba ar amã arê. Mýj xê kadjy ne me kute me bajtem kabên mar kêt jarênh? Djãm me kute tu amim Metĩndjwýnh markumrêxja kadjy ne me kute arênh? Kati. Me kute amim Jeju mar kêtja kadjy ne me kute arênh. Nhym be, mýj xê kadjy ne me kute Metĩndjwýnh kukwakam kabên jarênh, kute me bakabên djwýnhkôt kabên jarênh? Djãm me kute amim Jeju mar kêtja kadjy ne me kute kabên jarênh? Kati. Me kute amim Jeju marja kadjy ne me kute kabên jarênh. ²³Kam, godja gar akunĩ aben pydjĩn akunĩ arým me bajtem kabên mar kêtjakam akabên jarênh jabej. Nhym me kute Metĩndjwýnh kabên mar prãmja ar akôt wadjã. Nãr me kute amim Jeju mar kêtja ar akôt wadjã ar akabên ma. Gar me bajtem kabên mar kêt jarênho akumexkam mýj dja me ar ajã abenmã arê? Bir, dja me abenmã abibãnh jarê.

²⁴Nhym be, dja gar akunĩ abikprõnh djãkam akabên djwýnhkôt Metĩndjwýnh kabên jarê. Aben totokmã arê. Nhym kam me'õ kute amim Jeju mar kêtja ar akôt wadjã. Nãr me'õ kute Metĩndjwýnh kabên mar prãmja ar akôt wadjã. Ne kam arým amijã akabên ma:ro nhý. Maro nhýn arým amiman arým amim,

—Mrāmri ne ba mekôt ajmā ikuten ijaxwe, anhÿro nhÿ. Amimaro nhÿ:n arÿm amim kator mex ne. ²⁵Dja gar akunĩ akabên djwÿnhkôt ã arênho ane nhym arÿm prĩne amima. Kute apÿnh mÿjja punu nhipêx ne kute amikam o bipdjur djàri amikam kuma. Ne kam Metĩndjwÿnh pymaje arÿm tu mÿrbê tÿm ne kum rax jarê. Ne kam arÿm ar ajã me kunĩmã kum,

—Be, mrāmri Metĩndjwÿnh mekmê amijo kajkep kumrêx, ane.

Me kabên'ã atom ne kute arênh nêje me akre.

Kar 2.42; Idja 10.25

²⁶Akmere ar, ba apÿnh ar adjapênh djà'ã ar amã karô gar ama. Me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã akabên jarê. Me kute amim mar mexo amũ amikamênhmã dja gar memã arê. Kwärík wānh ar akabên kajgo jarênh kêt. Arÿm ar abikprônham ar aje memã apÿnh anhô me ngrer jarênhmã nār memã kukrãdjà'ô jarênhmã me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã arê. Nār ar aje me bajtem kabên mar kêt kam akabên jarênhmã nār Metĩndjwÿnh kute ar amã mÿjja 'ôo amirĩtja ar aje memã arênhmã me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã arê. Nār, ar aje me bajtem kabên mar kêtja akabên djwÿnhkôt memã arênhmã me kute amim Jeju mar rax kadjy dja gar memã arê. Kwärík wānh ar akabên kajgo jarênh kêt.

²⁷Nhym kam ar akam me'ô ar me bajtem kabên mar kêtja jarênh jabej. Djām ar krãptĩ kute arênhmã? Kati. Gê ar amānhkrut nār ar amānhkrut ne ikjêkêt arê. Ar jabit. Djām me kute kabên jarênh'ã atom^d ne aben mar kêt mã? Kati. Kwärík wānh. Gê ar aben nhitepã pÿnh ne memã arênho tē. Nhym kam gêdja me'ô me bakabên kôt amũ memã arênhkumrêx. ²⁸Nār kon, dja me me bajtem kabên mar kêtja jarê nhym me'ô kute me bakabênkôt amũ ar amã arênh mar kêt. Kute mar kêt kam kwärík wānh me me bajtem kabên jarênh kêt. Me'ô kute me ijuk'ã ar amã arênh mar kêt kam gê me ja anhikrê. Ar aje aben pydjikam anhikrê. Gê me bixamarkam amimābit me kabên mar kêt jarên Metĩndjwÿnhmã bit arê.

²⁹Nhym kam me'ô ar kute Metĩndjwÿnh kabên jarênhmã. Djām tu ar krãptĩ kute arênhmã? Kati. Gê ar amānhkrut nār kon ar amānhkrut ne ikjêkêt ne arê. Aben nhitepã pÿnh ne arênho tē gê kam ar bu'ã me ja ar maro krĩ. Mrāmri Metĩndjwÿnh kabên kôt ar kabên katàtkumrêx jabej ar maro krĩ.

³⁰Gê ar aben nhitepã memã kabên jarênho tē. Nhym kam wānh me'odjwÿ nhÿ nhym Metĩndjwÿnh arÿm kum mÿjja 'ôo amirĩt nhym kuma. Gê kumrêx kabên jarênho āmja kum anhikrê. Nhym kam me'ô ÿrja kàjmã djan pānh memã kabên jarê. ³¹Gêdja gar akunĩ aben nhitepã apÿnh ne Metĩndjwÿnh kabên jarênho tē gê me kunĩ arÿm amim ar akabên ma. Ar akabên man arÿm amim Jeju mar mexo amũ amikamên arÿm kôt kīnh.

³²Metĩndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh ne me kute amimexkumrêx. Dja gar aminên ar apÿnh ne aben nhitepã memã akabên jarê. ³³Djām ar aje akabên'ã

^d 14.27 'ã krãptĩ

atom ne aje aben kabên mar kêtâmã? Djãm Metîndjwýnh kute ar amã ar akangaja jadjärmã? Kati. Nãm kute memã me umar mexbit jadjärmã. Nãm ã apýnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djàri umar mexo ane.

³⁴Nhym kam me niredjwý. Mýj dja ga me abikprôn timer djàkam nê? Djãm me nire kute memã arênhmã? Kati. Dja me anhikrên me my kabên ma. Djãm apýnh me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio ba djàri me nire kute kam memã kabên 'ô jarên timer? Kati. Kunîkôt me anhikrê. Ar akam me niredjwý, gê me me kudjwa anhikrên me my kabên ma. Me bakukãmãre kute Metîndjwýnh kukràdjà'ã pi'ôk no'ôkkôt ne me nire kute me abikprôn timer djàkam me my kabên mar ne kute kôt amijo bamã. ³⁵Ne me kute mýjja'ô marmã, djãm me aben pydji djàkam kute me kukjêrmã? Kati. Gê me akrân timer aminhûrkwãkam mjên kukja. Me kute amim Jeju mar aben pydjikam me nire kute kabên'ô jarên timer ne mex kêt ne.

³⁶Djãm ar ajô aje akabêno ijanahmã? Djãm ar akumrêx ne gar aje Metîndjwýnh kabên jarên timer krax djwýnh? Djãm ar gajbit ne Metîndjwýnh kabên ar awýr bôx? Kati. ³⁷Godja me'ô we,

—Ibê Metîndjwýnh kukwakam kabên jarên timer djwýnh, ane. Nâr,

—Ije Metîndjwýnh Karô mar, ane. Gê tãmwã ikumrêx iman ijã ar amã,

—Paur kabên timer kumrêx. Kute gwaj bamã kabên'ã pi'ôk no'ôk ja ne mrãmri Bênjadjwýr djwýnh kute kum arên timer kumrêx, ane. Dja ã ar amã ane gwaj kam arým me'ôja markumrêx. ³⁸Nâr, dja me'ô amakkre kêt prãm kwãrik wãnh me'ô kabên timer mar kêt.

³⁹Kam, akmere ar, ar akabên timer nhkôt aje Metîndjwýnh kabên jarên timer amã kîn timer. Nhym be, dja ar akam me'ô kute me bajtem kabên mar kêt timer kam kabên'ô jarên timer prãm jabej. Kwãrik wãnh kubê adjãptâr kêt. ⁴⁰Ne kam ar akabên jarên timer'ã atom kêt gê mex. Nhym be, apýnh dja gar aben nhitepã akabêno aku'ê. Ije Metîndjwýnh Karôkôt ar adjãpên timer'ã idjujarên timer ino rer ne ja. Tãm ne ja.

Jeju tyk ne akubyn tîn'ã ujarên timer.

Kar 2.23, 10.39, 13.29

15 ¹Jakam ba ajte ar amã Kritu'ã ujarên timer ny jarê. Ije amrêbê ar amã 'ã ujarên timer ny jarên timer gar arým tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêt. Ba ajte ar amã tãm jarê. ²Ar aje amim 'ã ujarên timer nyja markôt Metîndjwýnh arým ar apytã. Tãm dja ba ajte kãj bê ar amã arê. Ar aje kam tu amim mar týt rã'ã jabej arým ar apytã. Nâr ar aje mar kajgo jabej.

³Metîndjwýnh ne kute imã kabên mex jarên timer ba arým ar amã arê. Kritu ne arým gwaj bajaxwe pãnh ty. Amrêbê: Metîndjwýnh kute me bakukãmãremã 'ã ujarên timer nhym me kute 'ã pi'ôk no'ôk kôt Kritu arým gwaj bajaxwe pãnh ty. ⁴Ty nhym me arým adjã. Nhym me kute ajte 'ã pi'ôk no'ôk kôt 'ã akatin akatin akati nhym arým akubyn tîn timer. ⁵Nãm akubyn tîn nhym kam Pedru arým omũ. Pedru nhidji 'ôdjwýbê ne Xepa. Nhym kam Jeju kute ar anorbê 12djwý arým omũ.

⁶Nhym kam ajte arngro pydjikam gwaj baje meo bakamy krăptî kubê 500 ne kam ajmă ijukri 'ă akre kuteja adjwÿnhdjwÿ arÿm omŭ. Me kute omŭnhja krăptî ne akati jakam tîn ne ar ba ră'ă ne. Nhym me kwÿbit arÿm ty. ⁷Năm me omŭ nhym kam ajte Xijagu omŭ. Nhym kam Jeju kute ar anorja kunî omŭ. ⁸Kam ne ba ba me tekren arÿm omŭ. Ije mrămri ne me prîre nhô akati nhôkre djă kôt me aêrbê bixadjwÿr pyrăk. Imă Jeju kurê:o iba. Nhym kam memă amijo amirîto ba nhym me omŭnho ba. Omŭnho ba ba kam badjwÿ arÿm omŭ. Năm ijaêrbê imă amijo amirît ba me totokbê arÿm omŭ.

⁹Jeju kute ar anorja djwÿ ar rŭnho kute ijakrenh mex. Bajbit mekam ikajgo pyrăk. Mrămri ne me ren kute ijă memă kum, “Jeju ne Paur jano”, anhÿr kêt. Ije me kute amim Jeju marjao ibikênhô ibakam ne me ren ijă anhÿr ar ba kêt.

¹⁰Nhym be, kati. Metîndjwÿnh tu kum ikaprî kôt^e Jeju arÿm ijano ba arÿm 'ă idjujarênh ar iba. Djăm kum ikaprî kajgo? Kati. Ba ne ba kum idjâpênhô ar kunî jakrenh mex. Djăm ba ne ba apê? Kati. Metîndjwÿnh ta ne tu kum ikaprî ikadjwÿnhbê djan ijo ba. Ijo ban ikam apê ba arÿm kum apê. ¹¹Nhym ar wădjwÿ kăj bê memă 'ă ujarênh ar ba. Badjwÿ ba kăj bê memă 'ă idjujarênh ar iba. Bar aktă Kritu'ă memă ajarê gar kam arÿm tu amim markumrêx.

Medjwÿ tyk ne akubyn tîn.

Ruk 20.37

¹²Me arÿm kăj bê Kritu akubyn tîn'ă ar amă ajarê gar arÿm aje mar. Mÿkam ne ga ate ar akwÿ ajte memă kum,

—Kati. Me tyk akubyn tîn prăm kêtumrêx, anhÿro aba? ¹³Ne ren mrămri me tyk akubyn tîn kêt nhym Kritudjwÿ ren akubyn tîn kêt ne. ¹⁴Ne ren mrămri akubyn tîn kêt ba ren ar kăj bê 'ă ar amă idjujarênh ar iba kajgo. Ga ren ar gadjwÿ ren amim maro aba nhym ren arÿm kajgo:kumrêx. ¹⁵⁻¹⁶Ne ren mrămri me tyk akubyn tîn kêt nhym Kritudjwÿ ren akubyn tîn kêt ne. Ba ren ar kam me kunîmă Metîndjwÿnh jarênh'ă ijêxnho iban memă,

—Metîndjwÿnh arÿm akubyn Krituo tîn, anhÿro iba. ¹⁷Ne ren mrămri Kritu akubyn tîn kêt ga ren ar amim maro aba nhym ren arÿm kajgo:kumrêx. Gar kam ren ajaxwe tŭm ră'ă ne.

¹⁸Nhym me kute Kritu mar arÿm tykdjwÿ ren akubyn tîn kêt ne ren mrămri tu biknorkumrêx. ¹⁹Gwaj ren batînri amim Kritu kamnhîx ne ren kam arÿm ty. Ne ren kam akubyn gwaj batîn kêt djă ne gwaj ren kam bakînh? Kati. Gwaj ren kam bakaprîkumrêx. Ne ren bakaprîo katăt me kunî jakrenh mex ne.

²⁰Nhym be, kati. Mrămri ne Metîndjwÿnh akubyn Krituo tînkumrêx. Kam me kute amim Kritu mar tyk kunîdjwÿ dja me Kritu kôt akubyn tîn ne. ²¹Pykakam me'ô djô'ă ne me arÿm ty. Ne kam akubyn tîndjwÿ

^e 15.10 Djăm ba ne ba ijaxwe kêt nhym pănĥ kum ikaprî Kati. Ba ne ba te ijaxwe kêtă. Nhym be, ta ne tu kum ikaprî.

pykakam me'ôdjwÿ djô'ã akubyn tîn. ²²Adão kôt me ja kunĩ Adão djô'ã ty. Nhyr Kritu kôt me ja kunĩ ajte Kritu djô'ã akubyn tîn.

²³Djãm me kumrêx akubyn tîn? Kati. Kritu arÿm tyn kam kumrêx akubyn tîn ne wabi. Dja ã akubyn bôx. Akubyn bôx kambit dja akubyn ô me jao tîn.

²⁴Nhyr kam arÿm pykakam mÿjja kunĩ aminhinomã animẽ. Kam dja Kritu arÿm Bãmmã me kanga. Kute meo baja kunĩ arÿm Bãmmã me kanga. Kute kum me kanga djwÿnhràr dja pykakam me bẽnjadjwÿr kunĩ kajgo. Me 'itÿx kunĩ kajgo. Nhyr kam me arÿm meo ba kêt ne arÿm rerekre. Kam dja Kritu arÿm Bãmmã ô me ja kunĩ kanga nhyr arÿm me kunĩ ba. ²⁵Bir, ajbir jakam ne Kritu Metĩndjwÿnh kabẽnkôt arek meo ba. Dja meo ba:n arÿm kurê djwÿnh kunĩmã rerek jadjã. Ga, me kum bẽnjadjwÿr rûnh pymakam rerekren parbê rôrôkja pumũ. Kurê djwÿnh kunĩdjwÿ dja Kritu pymaje rere:kre.

²⁶Gwaj badjwÿ. Mÿj dja gwaj bajon? Bir, dja gwaj bajo ban arÿm akubyn gwaj bajo tîn. Gwaj kam batyk kêtumrêx. Gwaj bakurê djwÿnhbê batykjadjwÿ dja kêtumrêx. Gwaj bakurê djwÿnhho ino rer ne ja. ²⁷Nã, dja Kritu kurê djwÿnh kunĩmã rerek jadjã. Amrêbê ne me me bakukãmãremã 'ã ajarẽn memã kum,

“Arÿm ne me kunĩmã rerek jadjã nhyr me kunĩ arÿm umaje parbê kum rôrôk ne”,

ane. Amrêbê me ã Kritu'ã ane. Me bakukãmãremã ane. Kam dja Kritu arÿm me kunĩmã rerek jadjã. Djãm kam Metĩndjwÿnh ta Kritumã rerekre? Kati. Mÿjja kunĩ, me kunĩ Metĩndjwÿnhmã rerekren kam arÿm Kritumã rerekre. ²⁸Kute me kunĩmã rerek jadjãr nhyr me kute o bẽnjadjwÿr raxkam dja Kra ta arÿm Bãmmã bẽnjadjwÿr rax jarẽ. Nhyr kam Bãm arÿm me kunĩmã rax'ã pydji. Ta ne Kra kadjy mÿjja kunĩmã rerek jadjã.

²⁹Ê, jadjwÿ. Me kute me tĩnri ngômã me angjẽnh kêt nhyr me arÿm tyk. Nhyr me kute me tykja mar kadjy ne me ãm djakam ngômã me tĩnja jangjẽnh ba. Ne ren mrãmri me tyk we akubyn tîn kêt nhyr ren me ngômã me angjẽnh kajgo. Nhyr be, kati. Mrãmri me tyk akubyn tĩnkumrêx.

³⁰Badjwÿ myt kunĩkôt imã me kute ibĩn pyra. ³¹Akati kunĩkôt imã me kute ibĩn pyra mã kum idjãpẽnh ar iba. Ne ren me tyk akubyn tîn kêt ba ren ã idjãpẽnh anhyr kêt nhyr ren me kute ibĩn prãm kêt. Ba ren kam imã ibĩn pyra kêt. Ba ne ba Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê Kritu Jeju'ã ajarẽ gar 'ÿr amijo akẽx. Kam ikĩnhkumrêx ne mã ar ajo amra. Ne ren me tyk akubyn tîn kêt ba ren ar amã Kritu'ã idjujarẽnh kêt gar ren kam amim mar kêt. Ba ren kam ã ar akam ikĩnhho anhyr kêt. Nhyr be, kati. Me tyk akubyn tĩnkumrêx.

³²Kĩrãxbê Epexu jakam me kute ibĩn prãm. Ga, me kute rop djãkrêo kê nhyr kute me par prãmja pumũ. Nã bãr memã Kritu'ã ajarẽ nhyr me arÿm imã ãkrê:n ibĩn prãm. Ne ren me tyk akubyn tîn kêt ba ren ba akubyn itĩn kêt ne ren ajmã nẽ. Ren me Epexukam ibĩ ba ren akubyn itĩn kêt ne ren ajmã nẽ. Nhyr be, kati. Dja me ibĩn ba akubyn itĩnkumrêx. Nhyr be, amrêbê ne me arĩk abenmã kum,

“Dja akatibê gwaj batyk ne babiknor jabej.

Gwaj kam on batĩnri amijo kĩnhbit.

Gwaj banhõ kwỳ krên bakõm rax ne bakĩnh kati”, anhyro ba. Ne ren gwaj batyk ne akubyn batĩn kêt ba ren mekõt ã ikabẽnõ ane. Nhym be, kati. Me tyk akubyn tĩnkumrêx. ³³Kwārĩk wãnh gê me ar amã 'êx ne ar anoo biknor kêt. Amrêbê me memã kum,

—Dja me mexja me axweo õbikwan kôt ar ban ĩ arỳm me axweo axwe, ane. Kôt ne me kute arênhja. Kam kwārĩk wãnh gê me ar anoo biknor kêt. Ga ren ar amim me kabên man ren arỳm me kôt ajaxwe. ³⁴Wãkam me kwỳ kute Metĩndjwỳnh mar kêt. Gora ar amiman amijãno djan ajaxwe kêt. Ar apijãmmã ne ba ar amã ja jarê.

Akubyn me tĩnkam mỳj dja me ikam kute?

A Kô 5.1; Pir 3.21

³⁵Godja ar ajõ ikukij ne imã,

—Arỳm gwaj batykkam mỳj dja gwaj akubyn batĩn on? Mỳj godja gwaj banhĩkam kute? ane.

³⁶Ajbã. Purkam aje mỳjja 'y kreõ amõrkam ne gar aje mỳjja 'y jangjênho kute me tyk jangjênhyrãk. Gar ren aje 'y jadjar kêt nhym ren ingrõt ne abatãnh kêt. Gwaj badjwỳ ren batyk kêt gwaj ren akubyn batĩn kêt. ³⁷Gar bãygogo 'y nãr atemã 'y 'õdjwỳ kre nhym kam ingrõt ne kam bari abatãnh ne. Djãm bari jabatãnh pro ne ga kre? Kati. 'Ybit. Djãm bari jabatãnh kute 'y pyrãk? Kati. Atemã. ³⁸Apỳnh mỳjja djari ne Metĩndjwỳnh kute 'y kadjy bari nhipêx. Kute amim 'ã karõ kôt kute ipêx. Pi'y kadjy ne kute pi'y bari nhipêx. Katêbãri 'y kadjy ne kute katêbãri bari nhipêx. Apỳnh mỳjja djari ne kute 'y kadjy bari nhipêx.

³⁹Djãm axikõt ne mỳjja nhĩ? Kati. Apỳnh me banhĩmê mry nhĩmê ãk nhĩmê tep nhĩmê. Apỳnh mỳjja nhĩ. ⁴⁰Me apỳnh kãjkwakam mỳjja pumũn kam kum kĩnh. Myt pumũ, mytyrwỳ pumũ, kanhêtire pumũn kam kum kĩnh. Apỳnh me kum mỳjja kĩnh djari ne me omũn kum kĩnh. Ne apỳnh pykakam mỳjja pumũn kam kum kĩnh. Mry pumũn, tep pumũn, bã pumũn kam kum kĩnh. Apỳnh me kum mỳjja kĩnh djari ne me omũn kum kĩnh. Kãjkwakam mỳjjamê pykakam mỳjja ne me apỳnh kum mỳjja kĩnh djari. ⁴¹Me kute myt pumũnhkam kum kĩnhkumrêx. Ne kute mytyrwỳ pumũnhkam kum kĩnhkumrêx. Ne kute kanhêtire pumũnhkam kum kĩnhkumrêx. Apỳnh kanhêtire djari ne me omũn kum kĩnhkumrêx.

⁴²Me tyk akubyn tĩnkamdjwỳ. Me tyk jangjênhyja myt tãmkam punu. Nhym be, akubyn me tĩnkam arỳm punu prãm kêtumrêx. ⁴³Me kute me angjênhkam me kum me kĩnh kêt. Nhym be, akubyn me tĩnkam me arỳm kum me kĩnhkumrêx. Me kute me angjênhkam tỳx kêt. Nhym be, akubyn tĩnkam me arỳm 'itỳxkumrêx. ⁴⁴Pykakam me ĩ. Kãjkwakam atemã me ĩ. Pykakam me ne me ĩ jangij. Nhym be, akubyn me tĩnkam ne me atemã ĩ. Me kãjkwakam me ijao ĩ.

Pykakam me ĩ nhym kãjkwakamdjwỳ atemã me ĩ. ⁴⁵Ikabênja kôt ne me amrêbê: memã kum,

“Me banhingêt Adãõ kumrêx ne Metĩndjwỳnh ipêx ne akôn o tĩn nhym arỳm tĩn ne.”

Nãm me amrêbê ã me bakukãmãremã ane. Nhym be, Adão kôt Adão 'ôdjwỳ ne kubê Jeju. Ne kute mỳjja kunĩ tĩno ba. ⁴⁶Metĩndjwỳnh kute pykakam me ipêxkam djãm kàjkwakam me ïo ne me ï? Kati. Pykakam me ï jao ne me ï. ⁴⁷Adãoja kumrêx ne Metĩndjwỳnh pykao kum ï. Nhym be, Jeju, Adão 'ôdjwỳja ne kàjkwakam me ïo ï. ⁴⁸Adão nhĩa kumrêxo pykabê me bakunĩ nhĩ. Kàjkwakam Adão 'ôdjwỳ nhĩo ne kàjkwakam me ja kunĩ nhĩ. ⁴⁹Nhym be, arỳm gwaj batyk ne akubyn batĩn ne badjãbirkam mỳj dja gwaj banhĩkam kute? Djãm Adão nhĩo gwaj banhĩmã? Kati. Dja gwaj atemã banhĩ kute kàjkwakam Jeju nhĩ pyràk.

Dja meo kukrà kêt ne meo ny.

Tex k 4.16

⁵⁰Djãm me banhĩ, me bakamrô jao dja Metĩndjwỳnh kàjkwakam me bajo ba? Kati. Me banhĩ ja rã'ã, Metĩndjwỳnh kute me bajo ba prãm kêt. Me banhĩ punu prãm kam. Nhym be, kàjkwakam mỳjja punu prãm kêt.

⁵¹Ba ar amã mỳjja bipdjur tũm jarê gar ama. Djãm gwaj bakunĩ dja gwaj ty? Kati. Gwaj bakwỳ dja gwaj batyk kêt. Nhym be, gwaj bakunĩmã dja Metĩndjwỳnh atemã gwaj banhĩ nhipêx. ⁵²Dja gwaj banhipêxo kukrà kêt kute gwaj bano bikraro kukrà kêtja pyràk. Dja me kunĩ, mỳjja kunĩ aminhinomã amimê nhym kadjy mrãnh djwỳnh arỳm ô'i kakô. Nhym kam Metĩndjwỳnh akubyn me tyko tĩn ne. Dja me ï punu prãm kêt akubyn meo tĩn ne. Ne kam arỳm gwaj badjwỳ atemã gwaj banhĩ nhipêx.

⁵³Gwaj banhĩ tũmja ne punu prãm nhym be me ï punu prãm kêt dja gwaj banhĩ ny. Jakam gwaj batyk prãm nhym be dja gwaj ï batyk prãm kêt ne batĩn rã'ã: rã'ã ne. ⁵⁴Dja gwaj banhĩ punu prãm kêt ne batyk prãm kêt ne Metĩndjwỳnh kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Nhym kam me kute amrêbê: mỳjja jarênhja dja katorkumrêx. Amrêbê: ne me memã kum, "Arỳm me tyk kêt. Arỳm akubyn meo tĩn nhym me arỳm tyk kêt kumrêx. Ne tu tĩn rã'ã: rã'ã ne."

Nãm me amrêbê ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. ⁵⁵Nhym kam me ajte memã kum,

"Ga, mỳjja kakrit kute me kamjỳr nhym me arỳm tykja pumũ.

Dja Bẽnjadjwỳr djwỳnh me batykjao apêx kute mrãmri ne me kute mỳjja kakrit perey jakàr nhym kute arỳm me kamjỳr kêt pyràk.

Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja akubyn me tyko tĩn. Nhym kam nhỹnhjakam me ajte tykmã? Kati. Arỳm me tyk kadjy kêt kumrêx.

Ga, me tỳx kute me pa 'amỳnh ne kute meo baja pumũ. Nhym me te kator ne te ta ar ba prãmje.

Me kunĩdjwỳ ne me aben djô'ã tyn te tĩn ne ar ba rã'ã prãmje.

Nhym be, Bẽnjadjwỳr djwỳnh dja akubyn me tyko tĩn. Nhym kam nhỹnhjakam me ajte tykmã? Arkati. Arỳm me tyk kêt kumrêx."

Nãm me amrêbê ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Nhym kam me aben djô'ã arê:n arênh môr tãmtã:. Me

bakamingrãnyre dja gu me ajte arênho bamôr tâmtã: arÿm 'ÿr o bôx. Mrãmri me batyk kêtukumrêx'ÿr o babôxkumrêx.

⁵⁶Mÿjja kakrit kute me kamjÿrkôt ne me ty. Me axwekôtdjwÿ ne me tyn arÿm me biknor tokry djâkam akuno. Ne kam mÿj ne me kute amijaxwe mar on? Bir, me memã Môjdjê kukràdjâ jarê nhym me arÿm amijã kuman amijaxwe ma. Ne kam arÿm te axwe kêt prãmje. Te: axwe kêt prãmje ar ba:n arÿm axwe pãnh tyn kam me biknor tokry djâkam akuno.

⁵⁷Nhym be, Metîndjwÿnh ne ukaprikumrêx ne arÿm Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu jano. Nhym kam arÿm gwaj bajaxwe pãnh tyn akubyn tîn. Dja gwaj kôt te tyn akubyn batîn. Akubyn batîn ne ajte batyk kadjy kêtukumrêx, bajaxwe kadjy kêtukumrêx. ⁵⁸Kam, akmere, àpnhîre, dja gar arek Bênjadjwÿr djwÿnhkôt adjãm tÿx ne tu amim mar tÿxkumrêx. Kwârîk wãnh 'ã adjukanga kêt. Mÿjja 'ôkôt 'ã adjukanga kêt. Kum adjâpênh kumex rã'ã. Bênjadjwÿr djwÿnhkôt adjâpênhja kajgo kêtukumrêx.

Metîndjwÿnh nhô me ja kadjy pi'ôk kaprî'ã kute memã karô ne ja.

Kar 11.29; Rô 15.25; A Kô 8.1; Xim k 6.18

16 ¹Jakam Metîndjwÿnh nhô me ja kadjy pi'ôk kaprî'ã ije ar amã karômã. Dja gar Jeju nhô me jamã pi'ôk kaprî jano. Ije krîraxbê Garaxakam me kute amim Jeju marjamã arênh kôt dja gar memã pi'ôk kaprî jano.

²Pi'ôk kamrêk kunîkôt dja gar akunî me kadjy anhô pi'ôk kaprî kwÿ jadjuw. Apÿnh ar anhô pi'ôk kaprîja nhidji kôt dja gar me kadjy kwÿ jadjuw. Ar anhô pi'ôk kaprî rax jabej ar anhô rax kwÿ tan me kadjy adjuw. Nâr ar anhô ngrire jabej ngrire kwÿ tan me kadjy adjuw. Adjuw ne o atom. Dja ba bôx nhym arÿm o atom pro. O atom pro ba kubyn kam 'ã idjà'wÿr ar iba kêt.

³Dja ba bôx gar amim amikam me'ô aro amiptàn imã ar arê. Ba kam ar'ã pi'ôk no'ôk ne arkum kungân arÿm krîraxbê Djeruxarê'ÿr ar ano. Gê ar pi'ôko tèn anhô pi'ôk kaprîo tẽ. Ne Djeruxarê'ÿr o tèn o bôx ne memã kungã gê me omũ. Ne kam arÿm ar mar katât. ⁴Nâr kon, gar me'ÿr ijanor prãm jabej ba dja ba me'ÿr aro tèn aro bôx. Dja gar ã pi'ôk kaprîo ane. Tãm ne ja.

⁵Jakam dja ba ar awÿr itêm'ã ajarê. Wãm ar awÿr gêdja ba ï tèn ar apumũ. Gêdja ba pykabê Mateni kumrêxkam tẽ:n kam ajte amũ ar awÿr tèn bôx. ⁶Ne kam ar akam arek idjãm jabej ar akam ijã na apêx jabej. Gar kam amũ itêm kadjy ikôt o kangôn ijano. Ba kam o ajte amũ itêm kadjy 'itÿx ne. ⁷Djãm jakam dja ba ar awÿr tèn bôx? Kati. Ne ba ren jakam ar awÿr tèn ren ar akam idjãm 'iry kêt ne ren ajte amũ tẽ. Arek ar akam idjãm 'iry kadjy ne ba amima. Metîndjwÿnh kute amim ijã karô kôt ikabênkumrêx jabej dja ba arÿm ã ar akam ane.

⁸⁻⁹Nhym be, krîraxbê Epexujakam ne ba idjàpênh mexkumrêx. Me kum idjujarênh kînh. Nãm me kute mrãmri ne me kute memã 'ã ijê djà'ã 'yr ne memã, “Ajrã amrê wadjã”, anhÿr pyræk ne me kum idjujarênh kî:nh. Ba memã Kritu'ã ajarê nhym me ma:ro kumex. Nhym me kwÿ krãptîdjwÿ kute ikapêrkâr ne ibê àptâr prãmukumrêx. Gêdja ba kam arek jakam ar

iba. Ar iba: nhym me bikprôn̄h djà nhô akatibê Pêxiko ijã apêx ba kam arÿm wãm itêmmã.

¹⁰Nhym godja Ximoxi ar akam bôx jabej dja gar kam kum akabên mexbit jarê. Abenmã ikabên ja jarê gê ar akam bôx gar amã abê. Ne kam kum akabên mexo akabên gê umar mex. Mÿkam dja gar ã kum ane? Bir, nãm ikudjwa mã Bênjadjwÿr djwÿnhmã àpên̄h ba. Kam dja gar ã kum ane. ¹¹Kwãrik wãnh ar ajô amã kurê kêt. Ne amrê ajte tẽm kadjy dja gar kôt o kangô gê tÿx ne umar mex ne amrê tẽ. Nã bãm amiwÿr kam amak ar o iba. Gwaj baje aro bakamy Ximoxikôt môrjadjwÿ ne ba amiwÿr arkam amak ar o iba.

¹²Apôrdjwÿ ne ba o ikamy. Nã bãm te ar awÿr tẽmmã kum ikabên mex jarê nhym mã imã,

—Kati. Jakam me'ÿr itẽm prãm kêt, ane. Ta dja 'ôkam arÿm ar awÿr tẽ.

¹³Ar ajaxwebê amijã ano tÿx. Kritukôt adjãm tÿx ne tu amim mar tÿxo aba. Me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja dja gar amã me uma kêt ne atÿx.

¹⁴Amã me abêbit. Amrãnh kunĩkôt amã me kunĩ jabê.

¹⁵Nhym kam Exepa nhô kikrekam ar ja ne ar amrêbê Metĩndjwÿnh'ÿr amijo akêx. Pykabê Akajakam ar kumrêx 'ÿr amijo akêx. Ja ne gar arÿm aje mar. Nãm ar mã Jeju nhô me ja kôt o kangôn̄h ar o ba. Arkum me kôt o kangôn̄h kĩnhkumrêx. ¹⁶Dja gar ar kabên ma. Ne me kute ar kudjwa Metĩndjwÿnhmã àpên̄h tÿx ar o bajadjwÿ kabên ma. ¹⁷Exepamê Potunamê Akaku ar arÿm amrê iwÿr bôx ba arÿm ikĩnhkumrêx. Gar amrê iwÿr abôx kêt ne ikôt o kangôn̄h kêt. Nhym kam ar arÿm iwÿr bôx ne ikôt o kangô. ¹⁸Ba kam arÿm ikĩnhkumrêx ne. Wãkam ar gadjwÿ amybÿm dja gar arÿm aman idjô'ã akĩnhkumrêx. Dja ar wãm tẽn bôx gar ar aman abenmã ar mex jarê.

Kute apÿnh ôbikwa djàri kum amikabên mex janor.

¹⁹Pykabê Adjijjakam apÿnh me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio ba djàri ne me ar amã kabên mex jarê. Ba me kuman arÿm pi'ôk jakam wãm ar amã arê. Akwiremê Prixira ar amã kabên mex jarê. Arkum ar ajabê ne ar amã amijarê. Ar ûrkwãkam me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio bajadjwÿ ne me ar amã kabên mex jarê. Ba me kuman arÿm pi'ôk jakam wãm ar amã arê. ²⁰Jakam gwaj bakamy kunĩ ar amã kabên mex jarê ba kuman arÿm wãm ar amã arê. Dja gar abenwÿr abôxkam abeno arôrôk ne aben pa krij.

²¹Ba ibê Paur ne ba inhikrao ar amã ikabên mex ja'ã pi'ôk no'ôk ne.

²²Godja ar akam me'ô kum Bênjadjwÿr djwÿnh jabê kêt jabej Metĩndjwÿnh dja o ajkê nhym arÿm me biknor tokry djàkam akuno. Gêdja Bênjadjwÿr djwÿnh bôxkumrêx. ²³Gê Bênjadjwÿrbê Jeju tu kum ar akapri.^f

²⁴Ota, jakam ba imã ar ajabêkumrêx. Kritu Jeju kum ar ajabê. Ba kôt imã ar akunĩ jabêkumrêx. Tãm ne ja.

^f16.23 Djãm ar ga ne gar adjukapri nhym pãnh arÿm kum ar akapri Kati. Ta ne tu kum ar akaprikumrêx.

Paur kute Kôritukam me jamã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ajte krîraxbê Kôritukam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Paur kum me abê nhym be me ja ne me Paur japrÿn 'ã abenmã kum,

—Kati, Metîndjwÿnh kute Paur janor kêt. Ta ne arîk ar ba, ane. Kam ne Paur kaprî rax ne ajte memã pi'ôk no'ôk ne memã kum,

—E kum be mrâmri ne Metîndjwÿnh tu amim idjarkumrêx ne apÿnh pyka kunîkôt me ja'ÿr ijano, ane. Ne kam prîne memã amijã ajarê. Amitokry djã kunîkôt memã arê. Be, Metîndjwÿnh ne tokry japôkmã, umar punu japôkmã tu o tÿx ne nêje mÿjja punuo ajngrã. Xatanaj ne memã mÿjja punu ngã nhym be Metîndjwÿnh ne raxo Xatanaj jakre ne tu me nêje mÿjja punuo bingrânho ba. Nãm ã Metîndjwÿnh umao kute nêje mÿjja punuo bingrânho bao ane nhym Paur memã amijarên kam ajte memã apÿnh mÿjja'ã karô.

1 ¹Ba ibê Paur. Kritu Jeju ne ijano ba memã 'ã idjujarênh ar iba. Metîndjwÿnh kabênkôt ne ijano ba 'ã idjujarênh ar iba. Ximoxidjwÿ ne ikôt dja. Gwaj baje Ximoxio bakamy. Ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabên jarê. Krîraxbê Kôritukam ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio abaja ne ba ar amã ikabên. Bu'ã pykabê Akaja kunîkôtdjwÿ Metîndjwÿnh kute ar ajo ô me ja ba ar amã ikabên. ²Metîndjwÿnhbê ne me Babãm. Ne Bênjadjwÿr djwÿnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprîn^a ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

Apÿnh me kaprî djãri nhym Metîndjwÿnh akubyn meo kînh.

Kor 1.11; A Tex 2.16

³Metîndjwÿnhbê Jeju Kritu Bãm. Kubê gwaj banhô Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu Bãm. Ba kum mextire jarê. Mÿkam ne ba kum mextire jarê? Bir, me Babãm djwÿnh ne ukaprîkumrêx. Ga, me kaprî nhym Metîndjwÿnh kute me kunîmã kînh jangjênhja pumû. ⁴Ar ba ne bar apÿnh ar ikaprî djãri kuma. Bar amikanê man me Jeju'ã kum ar ikurê man apÿnh ikaprî ja ma nhym Metîndjwÿnh arÿm kunîkôt akubyn ar ijo kînh. Mÿj kadjy ne ã ar ijo kînh ane? Bir, dja me'ôdjwÿ kaprî jabej

---

^a1.2 Djãm ar ga ne gar adjukaprî nhym ar pânho arÿm kum ar akaprî Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprîkumrêx.

bar amikudjwa akubyn o kînh nhym arÿm ar ikudjwa kînh. Metîndjwÿnh ta kute ar ijo kînh o dja bar ajte me'ôo kînh. Ja kadjy ne ã ar ijo kînh ane.

⁵Amrêbê Kritu tokry: bar kôt arÿm itokry kumex ma. Memã 'ã idjujarênhkôt itokry ma nhym Kritu arÿm mã ar ijo kînh bar ikînhkumrêx. ⁶Mÿj kadjy ne bar itokry? Bir, dja bar itokry gar arÿm amim Metîndjwÿnh ma nhym arÿm ar apytã. Gar kam akubyn akînh. Te atokryn akubyn akînh ne. Nâr, godja bar akubyn ikînh jabej. Mÿj kadjy dja bar akubyn ikînh? Bir, ar gadjwÿ dja gar kam akubyn akînh ne arÿm atokrykam atÿx. Ne kam aje amim Jeju mar'ã adjukanga kêt. Godja gar atokry kute ar itokry pyrãk jabej ne kam arÿm ar ima. Ne kam ar ikudjwa atokrykam atÿx ne aje amim Jeju mar'ã adjukanga kêt. Ja kadjy dja bar akubyn ikînh. ⁷Itokryn mã: ikînh. Ne kam ar ajã amim, —Godja ar ikudjwa tokry jabej ne kam ikudjwa ã kînh ane. Bar amim anen kam tu amim ar akînh kamnhîxkumrêx.

⁸Akmerê, àpnhîre ar, bar ar amã pykabê Adjikkam itokry jarê gar ama. Ar itokry kume:x. Bar te: ikatormã te: amijo anen kam arÿm amikukãm itykbîtkam ama. ⁹Mrãmri ne bar mã amim,

—Dja me ibî. Dja me ibî, anhÿr ar ibakumrêx. Mÿj ne bar kam kuma? Bir, dja me ar ikangrônho ba, bar arÿm amikanàrrãm ar iba kêt ne arÿm tu amim Metîndjwÿnhbîtkam nhîxkumrêx. Ta kute akubyn me tyko tîn djwÿnh dja bar tu amim kamnhîx tÿxkumrêx. ¹⁰Ta ne kute ar ityk jabê ar ipytâr. Ar ityk pymatijabê ar ipytâr ne kute kubê ar ipytâr rã'ã. Ba tu amim kamnhîxkumrêx ne amim,

—Mrãmri dja kubê ar ipytâr rã'ã ne, ane. ¹¹Ar gadjwÿ dja gar ar ikôt o kangôn Metîndjwÿnhmã ar ijo a'wÿ. O dja gar ar ikôt o kangô. Ar ikadji Metîndjwÿnh 'wÿr ar o aban o ar ikôt o kangô. Nhym kam arÿm ar akabên man ar akabênkôt kum ar ikaprîn ar ipytã. Gar kam akînh akumex ne ar ikôt Metîndjwÿnhmã amikînh jarê.

Paur kute memã 'êx kêt'ã amijarênh.

¹²Wãkam me kwÿ ar ijã memã kum, “Paur ar 'êxnhîkumrêx”, ane. Djãm mrãmri me kabênkumrêx? Kati. Bar akubyn amijo tên amrêbê ar akam ar ibaja'ÿr amijo bôx ne amiman amim,

—Kati. Nãm me ijã 'êx. Nhym bê ne ba mekam ijêxnhî ar iba. Kati. Ba ne ba Metîndjwÿnh mexo imex ne mekam ar iba. Metîndjwÿnh kôt ijêxnhî kêtumrêx ne mekam ar iba. Ibu'ã me kum Metîndjwÿnh kînh kêtja ba memã ijêx kêt. Nâr, me kute amim Jeju marmã ijêx kêtumrêx ne mekam ar iba. Nã bãm ã amimaro anen arÿm amikôt ar amã amijarê. Djãm me kute amidjwÿnhbîtkam kînhja we krã mex kôt ne bar ikrã mex ne ar akam ar iba? Kati. Ba ne ba ikrã mex kêt. Nhym be, Metîndjwÿnh ta ne tu kum ikaprî ba arÿm ikrã mex ne ar akam ar iba. Ba ar amã amikôt amijarên amikam ikînhkumrêx. Amikam ikaprîre kêt.

¹³Ije ar amã pi'ôk no'ôkkam ikabên jarênhdjwÿ. Djãm ikabên krãptî? Kati. Ba ikabên pÿnh ne arên 'ã pi'ôk no'ôk gar arÿm omûn ama. Ba kam ar ajã amim,

—Dja me ã imar pydji. Ne imar pydji râ'ã ne. ¹⁴Be, kraxje me kute prĩne imar mex kêt râ'ã. Godja me ã imar pydji. Nã bãm ã ar ajã amim ane. Dja gar ã iman ikam akĩnhkumrêx kute mrãmri ne ije ar akam ikĩnh pyræk. Dja Bẽnjadjwÿr djwÿnh akubyn bôx ba ar akam ikĩnhkumrêx. Nã bãm ã ar amaro ane.

¹⁵Ar ije ã ar amaro anhÿrkam ne ba bit tẽmbê ar awÿr itẽm ne ibôx ne ije ar amã arẽnh gar aje amim Jeju mar mexo amũ amikamẽnhmã. Kam ne ba bit ajte akubyn ar akam ibôx ne ije ajte ar amã arẽnh gar ajte o amũ amikamẽnhmã. ¹⁶Ba ar ajã amim,

—Dja ba me kumrêx 'ÿr bôx. Krĩraxbê Kôritukam me'ÿr bôx ne mekam ar iban amũ pykabê Mateni'ÿr tẽ. Ne kam Mateni kurũm akubyn tẽn ajte mekam bôx. Nhym kam ajte amũ pykabê Djudêja'ÿr itẽm kadj godja me ikôt o kangô ba arÿm 'itÿx ne tẽ. Nã bãm ã ar ajã amim ane. Nhym be, kati. Ar akam ibôx kêt. ¹⁷Djã nã bãm bit ar akam ibôxmã ne arĩk ikabẽn dji? Kati. Djã nã bãm me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtja kudjwa ikabẽn amãnhkrut ne ar amã,

—Nã. Dja ba ar awÿr bôx, anen atekam ajte amim,

—Kati. Dja ba ar'ÿr ibôx kêt, ane? Kati. Ikabẽn amãnhkrut kêt.

¹⁸Metĩndjwÿnh kute kabẽn pÿnh ne arẽnh ba ije kudjwa ikabẽn pÿnh ne arẽnh. ¹⁹Bamẽ Xibanumẽ Ximoximẽ ne bar kàj bẽ ar amã,

—Metĩndjwÿnh Krabê Jeju Kritu dja gar tu amim markumrêx nhym arÿm ar apytã, ane. Djã ne bar atekam ajte ar amã, “Kati. Dja ar apytãr kêt”, ane? Kati. Dja gar tu amim markumrêx nhym mrãmri arÿm ar apytãrkumrêx. ²⁰Metĩndjwÿnh ne gwaj bamã,

—Dja ba ã ar amã apÿnh mÿjja mex ngã. Ar aje tu amim Kritu markam dja ba ã ar amã kungã. Dja gar ikôt atĩn ne ar aba râ'ã: râ'ã ne. Mÿjja kumex dja ba ar amã kungã. Nãm ã gwaj bamã anen kam kabẽn pÿnh ne arẽ. Kabẽn pÿnh ne arẽ gwaj arÿm mar pÿnh ne abenmã kum,

—Mrãmri ne arẽnhkumrêx, ane. Gwaj ã abenmã ane nhym Metĩndjwÿnh arÿm gwaj bakam kĩnhkumrêx.

²¹Kritu ne kute gwaj bamã tÿx jangjênh. Ar bamẽ ar gamẽ kute gwaj bamã tÿx jangjênh gwaj tu amim mar tÿxkumrêx ne 'ã badjukanga kêtumrêx. Nãm gwaj bamã Karô jano nhym arÿm ar gwaj bajo ba. ²²Ga, me kute mÿjja 'ã aminhidji nhôr nhym arÿm amirĩtkumrêxja pumũ. Gwaj badjwÿ arÿm ne gwaj bamã Karô jano nhym arÿm gwaj bakam nhÿn gwaj bajo ba. Gwaj kam arÿm amikam Karô man amim,

—Mrãmri ne Metĩndjwÿnh arÿm ijo krakumrêx. Ga, arÿm kute imã Karô janor nhym kute ijo bakumrêxja pumũ, ane.

Gwaj amim anen arÿm kuma. Arÿm Metĩndjwÿnh gwaj bajo kra. Ja ne gwaj kuma. Karô kute gwaj bajo bakôt ne gwaj kuma. Ga, me kute memã mÿjja rũnh nhõrmãn kute kukãm memã kryre nhõrja pumũ. Nhym me amim kryre jamÿn arÿm amiwÿr rũnh kamnhĩxkumrêx. Gwaj badjwÿ Metĩndjwÿnh arÿm gwaj bamã Karô jano nhym arÿm gwaj bajo ba. Gwaj kam arÿm amim,

—Ga, Metĩndjwỳnh arỳm kute imã Karõ janorja pumũ. Ga, kute ijo baja pumũ. Mrãmri dja ba kàjkwakam kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Karõ gwaj bajo ba gwaj kam amim anen kam arỳm baje mrãmri ja markumrẽx. Mrãmri kàjkwakam Metĩndjwỳnhkôt batĩn rã'ã: rã'ãja markumrẽx ne amiwỳr kamnhĩxkumrẽx.

²³ Amrẽbẽ ne ba pi'òkkam ar amã me'ò jaxwe jarẽ. Me'ò jaxwe: ar akam ar ba gar ate akrã nhym arek ar akam axweo ba rã'ã. Ba ren on ar awỳr bõx ne ren arỳm 'ã ar amã ikabẽn ne ren ar amã kaprĩ jadjã. Ije ar amã akaprĩ jadjàr karõ ne ba on ajte Kôritukam ar awỳr ibõx kêt. Mrãmri ne ba ar amã amijarẽnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh ne kute imar. Nok ba ren ar amã ijẽx nhym ren ajmã ijõn. Mrãmri ne ba ar amã amikôt amijarẽnhkumrẽx.

²⁴ Ar aje amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju marmã ne bar ar awỳr ibõxmã. Djãm ar ije ar akam amijo ibẽnjadjwỳr ne ibamã? Kati. Ar ba ne bar ije ar amã kàjmã akĩnh kamẽnhmã. Kritu pydjibit ar aje tu amim markumrẽxmã. Tãm dja ar ajaxwebẽ ar amã tỳx jadjã gar mã kôt ar amijo aban 'ã adjukanga kêt.

2

¹ Ar akaprĩ karõ ne ba amim,

—On me'ỳr itẽm prãm kêt. Nok ba ren me'ỳr bõx ne ren memã kaprĩ jadjàr mex ne, ane. ² Nã bãm ren ar amã kaprĩ jadjàr mex nhym mỳj me'õja ren ijo kĩnh? Gar ren akaprĩkam te aje ijo kĩnhmã.

³ Kam ne ba amrẽbẽ amikukãm ar amã pi'òk no'òkkam ikabẽn jarẽ. Ar aje ikutẽp abeno mexmã ne ba ar amã arẽ. Ba ar awỳr itẽm ne ibõx ne ije ar apumũnh ne idjumar punu kêt kadjy ne ba ar amã arẽ. Ar aje ijo kĩnhmã ne ba bit tẽmbẽ ar awỳr itẽm ne ar awỳr ibõxmã nhym ren ate ar akwỳ imã idjumar punu jadjã. Ar akwỳkam idjumar punu karõ ne ba amrẽbẽ amikukãm ar amã pi'òk no'òk ne. Nã bãm ar amexkam amakbẽ amim ar akunĩ kamnhĩx ne. Ba ar awỳr bõx gar iro'ã akĩnh kadjy ba tu amim ar amex kamnhĩxkumrẽx ne. ⁴ Nã bãm ar akam idjumar punu rax ne ikadjwỳnhbẽ itokry kumex man mu:w. Djãm ije ar amã ar akaprĩ jadjàr kadjy ne ba ar amã pi'òk no'òk? Kati. Ar aje imar kadjy. Imã ar ajabẽ:ẽ. Ar aje imar kadjy ne ba ã amrẽbẽ amikukãm ar amã pi'òkkam ane.

Me kute me'ò axwe maro biknor'ã kute memã karõ.

Ruk 17.3; Gar 6.1; Ep 4.32

⁵ Ije amrẽbẽ pi'òkkam ar amã me'ò jaxwe: jarẽnhja djãm bajbit ne imã ikaprĩ jadjã? Kati. Ar gadjwỳ ne ar akunĩmã kaprĩ jadjã. Ba ar amã iprĩren ar amã me'ò jaxwe jarẽ. ⁶ Aje, kwārĩk wãnh ajte ijukri me'õjamã kaprĩ jadjàr kêt. Mrãmri amrẽbẽ me'õja axwen kam arỳm kaprĩre. Ar akrãptĩ arỳm axwe pãnh kum kaprĩ jadjã. Jao dja gar krãta. Kwārĩk wãnh ajte kum kaprĩ jadjàr kêt.

⁷ Jakam dja gar on me'õja jaxweo aknon ajte mar kêt. Ne kam tu o kĩnh gẽ akubyn tỳx ne. Gar ren kum kaprĩ jadjàr rã'ã nhym ren kaprĩbẽ te amijo anen arỳm rerek mex ne. ⁸ Dja gar ajte kum,

—Mrãmri ar imã ajabẽkumrẽx, ane. Dja gar kum ane gẽ on kaprĩ kêt.

⁹Be, ije amrêbê ar amã ikabên'a pi'ôk no'ôkja ije ar amar kadjy ne ba 'ã pi'ôk no'ôk. Ije 'ã pi'ôk no'ôk kadjy ba amikabên man amim,

—Ba arkum ikabên mex jarê gê ar iman goja ikabên kôt amijo ba jabej, ane. Ar aje ikabên kunĩ mar ne kôt amijo aba jabej ne ba ar amã pi'ôk no'ôk. ¹⁰Godja gar me'ô axwe'ôo abiknor jabej ba badjwý arým axweo aknon mar kêt ne. Mrãmri me'ôja axwekumrêx jabej ba arým axweo akno, ar adjumar mex kadjy arým o akno. Kritu kukwakam ba arým axweo aknon arým mar kêt ne. ¹¹Djãm ije axwe mar rã'ã? Kati. Arým ba o aknon mar kêt. Ba ren axwe mar rã'ã nhym ren Xatanaj arým gwaj banoo akno. Nãm me noo biknoro ba. Ja ne gwaj baje prĩne mar.

¹²Be, ba amrêbê krĩraxe Krôwadjĩ'ýr tẽn 'ýr bôx. Ije kaj bê memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh kadjy ba Krôwadjĩ'ýr tẽn 'ýr bôx. Ne kam memã Kritu jarê nhym kam me kum kĩnh ne ma:ro kumex. Nãm me kute mrãmri ne me kute memã kikre'a ijê djã'ã rênh ne memã, “Ajrã amrê wadjã”, anhýr pyrãk. ¹³Nãm me ã kum Kritu'ã ujarênh ny kĩnh ane. Me te kum kĩnh ba idjumar punu rã'ã ne. Nã bãm kam bôx ne te ikamy Xitu jabej ne kum ikator kêt. Xituo ne ba ikamy. Kum ikator kêt kam idjumar punu. Ne kam memã, “Ba on”, anen arým amũ pykabê Mateni'ýr Xitu jabej tẽ.

Me kudjý djào me kurwýk môrja Paur kute amijã akre.

Ep 5.2; Pir 4.18

¹⁴Bar te idjumar punun mã Metĩndjwýnhmã ar amikĩnh jarê. Mýkam? Bir, ta ne ar ijo djuw mex bar mã Kritu kôt ar amijo iban mã ikĩnh. Ikĩnh kute mrãmri ne me kute me kurê djwýnh'ýr meo ban kute 'ã àprãrn akubyn ôbikwa têpo ban kurwýko pôx ne kĩnhja pyrãk. Nãm ã Kritu kôt amijo ibakam ikĩnh ane.

Ga, me krãkamngônĩ krãptĩ: akubyn kurê djwýnh kurũm ban kurwýko pôx nhym me kute kukãm prykôt pidjôrã rênh ne kute kudjý djã kudjý týt bôr nhym kudjý:ja pumũ. Nhym kam ardjãnh me kunĩkôt prôt ne kute me kunĩo bikamýr ja pumũ. Ar badjwý ne bar pyka kunĩkôt Kritu'ã memã idjujarênh iba nhym me arým pyka kunĩkôt 'ã idjujarênh ma. Kritu ta kute kudjý djã mextire pyrãk bar me kunĩmã 'ã ajarê.

¹⁵Nã bãm ar ã anen kam arým Metĩndjwýnh kĩnh. Kute mrãmri ne me kute kum kudjý djã mextire bôr nhym ardjãnh 'ýr àbir nhym kute bãrn kĩnhja pyrãk. Nã bãm ar ã kum anen kam arým me jamãdjwý ã ane. Metĩndjwýnh kute amim me utãrjamê kute me kangajamê amê me jamã ne bar ije mýjja kudjý mextire pyrãk ne memã Kritu'ã idjujarênh iba.

¹⁶Nhym be, me ja ne me kum Kritu 'ã ar idjujarênhja kĩnh kêt. Ar ije mýjja kudjý mextire ja pyrãk me kum kĩnh kêt. Metĩndjwýnh kute me kanga nhym me me biknor tokry djãkam biknor ja kadjy ne me kum kĩnh kêt. Nhym be, ate me ja ne me kum Kritu'ã ar idjujarênhja kĩnh. Ar ije mýjja kudjý mextire ja pyrãk me kum kĩnh. Metĩndjwýnh kôt me tĩn ne ar ba kadjy ne me kum kĩnh. Be, mýj me'ô ta ne àpênh djã ja kadjy týt? Kritu'ã ujarênh kadjy týt. Djãm ar ba? Arkati. Nhym be, Metĩndjwýnh ne ar ijo ban ar imã týt jangij bar me

kunĩmã 'ã idjujarẽnh ar iba. ¹⁷Nhym kam me krãptĩ kute arĩk Metĩndjwỹnh kupa'ã kabẽn jarẽnh punu. Djã ne bar me kudjwa ã arẽnh ane? Kati. Ar ba ne bar amijãno djan Metĩndjwỹnh kukwakam katàt arẽnhkumrẽx. Metĩndjwỹnh ta ne ar ipumũnh nhỹ. Ar ije kupa'ã arẽnh nhym kute ar imã o pãnh karõ ne bar ã katàt arẽnh ane. Kritu ar imẽ amijo kajkep bar katàt arẽnhkumrẽx ne.

Paur ta kute amimex'ã amijarẽnh kêt.

3 ¹Djãm mrãmri ne ba ije ajte ar amã amimex jarẽnhmo kraxja? Kati. Ar ba ne bar ije amimex jarẽnh kêt. Djã ne bar me kwỹ kudjwa memã, nàr kon ar amã,

—Memã ar imex'ã pi'òk no'òk ne ar imã angã bar memã o tẽn o bõx. O bõx gẽ me arẽn arỹm ar imex man kum ar ikĩnh, ane? Ne kam ar amã pi'òko tẽn o bõx gar arẽn kõt arỹm ar imex man ar amã ar ikĩnh? Kati. Ar ba ne bar imã imex'ã pi'òk no'òk prãm kêt. Me kwỹ ne me mrãmri kum amimex'ã pi'òk no'òk prãm kumrẽx. Nhym be, ar ba ne bar imã prãm kêt.

²Mỹkam ne ar bajbit ar imã amimex'ã pi'òk no'òk prãm kêt? Bir, ar ga ne gar aje ar imex'ã pi'òk no'òk pyrãk. Ar ba ne bar ar amã Kritu jarẽ gar ar idjõ'ã 'ỹr amijo akẽx. 'Ỳr amijo akẽx nhym arỹm ar ajo mex ne. Ar idjõ'ã ne gar amex. Nhym kam me kunĩ kute ar idjõ'ã ar amex pumũnh ne kute ar amar.

Ne kam jãm kute ar badjwỹ ar imex mar. Me kute ar apumũnh kute mrãmri ne me kute ar imex'ã pi'òk no'òk pumũnh pyrãk. Tãm ne bar kuman ar amã,

—Ar ga ne gar aje ar imex'ã pi'òk no'òk pyrãk, ane. Ar badjwỹ ar ije ar amex pumũnh ne ije ar amar ne arỹm imã ar ajabê:ê. Me kunĩ ne me kute ar amar.

³Kritu ta ne ar amã ajamak bõ gar adjumar djã ny. Nãm ar ajo kute mrãmri ne me kute pi'òk no'òk pyrãk. Ar ba ne bar amã Kritu'ã ajarẽ gar arỹm tu amim markumrẽx. Nhym kam arỹm ar amã ajamak bõ gar adjumar djã ny. Ga, Metĩndjwỹnh Karõ tĩn ne ar baja ne kute ar amã ajamak bõnh gar adjumar djã nyja pumũ. Kritu ne Karõo ar amã ajamak bõ. Ga, me bakukãmãre kute mỹjja tỹxo kẽnpo'ã no'òkja pumũ. Djãm ã Kritu ar ajo ane? Kati. Bar ar amã Kritu'ã ajarẽ gar arỹm tu amim markumrẽx ne arỹm adjumar djã ny.

⁴Ar ba ne bar ar amã arẽ nhym Kritu arỹm ar ajo mex. Tãm ne bar ije markumrẽx nhym mrãmri Metĩndjwỹnhdjwỹ kute ar imar. ⁵Djãm kam ar ba ne bar ije amim,

—Ba ne ba ije aro mex, anhỹro iba? Kati. Metĩndjwỹnh ta ne ar imã 'ã karõ bar arỹm ar amã Kritu'ã ajarẽ nhym kam ta arỹm ar amã ajamak bõ.

Metĩndjwỹnh kute Kritu'ã kabẽn ny jarẽnh mãmджи.

⁶Ta ne me kadjy ar imã ijamak mex jadjã bar memã arẽnh iba. Metĩndjwỹnh ne kute Kritu'ã kabẽn ny jarẽnh mãmджи bar arỹm kuman memã arẽnh iba. Djã nã bãm Mõjdjê kudjwa memã kabẽn'ã kẽnpoti no'òk tũmja jarẽnh iba? Kati. Metĩndjwỹnh Karõ ne bar memã arẽnh iba. Mỹkam ne bar memã kabẽn tũm jarẽnh kêt? Bir, ba ren ar memã tũm jarẽ

nhym ren me te: kute katàt kôt amijo ba prãmje ne ren ta amikôt axwe rã'ã ne. Ne kam ren arým pãnh me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be, kati. Bar memã Metĩndjwýnh Karõ jarẽ nhym me arým maro ba nhym ta arým katàt meo ba. Nhym kam me arým Karõkôt tĩn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne.

⁷Me memã kẽnpotikam kabẽn jarẽnho ba nhym me arým mar kajgon ta amikôt axwe rã'ã. Ne kam pãnh arým akuno. Metĩndjwýnh mýjja týxo kẽnpoti týx no'òk ne. Nhym kam Metĩndjwýnh mexo umakôt Môjdjê nokre jadjẽn ne arým kẽnpoti mýn memã o bõx. Ne kam memã Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnho dja nhym kabẽn me:xkumrẽx nhym me maro dja. Maro djan te kute nokre 'ãno ãm ne omũnhmã. Metĩndjwýnh mexo uma djô'ã ne Môjdjê nokre jadjẽn nhym me te kute omũnhmã. Nhym kam adjẽn apêx tẽ:n arým tu apêxkumrẽx. Nhym Metĩndjwýnh kute Môjdjê kabẽn jarẽn tũmjadjwý. Djãm me kute kabẽn tũm kôt katàt amijo bamã? Kati. Me ta te: katãtmãn axwe rã'ã ne.

⁸Nhym be, Metĩndjwýnh Karõ ne gwaj bamã kabẽn ny jarẽ. Kute gwaj bamã arẽn ja ne mexo kute Môjdjê kabẽn tũm jakrenh mex ne. ⁹Djãm Metĩndjwýnh kute Môjdjê kabẽn jarẽn tũm punu? Kati. Mexkumrẽx. Nhym be, nãm me te memã Môjdjê kabẽn tũm jarẽ nhym me axwe rã'ã ne. Me ta amikôt axwe rã'ã ne. Axwe rã'ãn kam pãnh arým me biknor tokry djàkam akuno. Nhym be, gwaj Karõ kabẽn ma nhym arým gwaj bamã týx jadja gwaj arým katàt kôt ar amijo baba. Kam ne Metĩndjwýnh Karõ kabẽn nyja arým mexo Môjdjê kabẽn tũm jakrenh mex ne.

¹⁰Kabẽn nyja kute tũmja jakrenh mex nhym tũmja me arým kute kum kĩnh kêt pyrãk. ¹¹Tũmja me kute 'ã ukangan mar kêtãm. Nhym be, pãnh kabẽn nyja dja me mar rã'ã ne kôt amijo ba rã'ã ne. Kam nyja ne mexo kute tũmja jakrenh me:xi.

¹²⁻¹³Bar Karõ kabẽn ny mar rã'ãn tu amiwýr kute mýjja jarẽnha kamnhĩxkumrẽx ne irãri memã kabẽn ny jarẽnho amirĩtkumrẽx. Nhym be, Môjdjê ta ne kubêkào aminokre'ã pro. Metĩndjwýnh mexo uma djô'ã nokre jadjẽn ne kam mebê idjaer kute omũnh kêt kadjy aminokre'ã pro. Nhym kam adjẽn arým apêx. ¹⁴⁻¹⁶Me abendjô'ã Metĩndjwýnh kabẽn tũm jarẽ. Ne akati jakam kute arẽn rã'ã ne.

Nhym be, me kam amakkre kêt tẽ:n amakkre kêt rã'ã. Akati jakam me amakkre kêt rã'ã. Ga, gwaj baje kubêkào banokre'ã prokam baje mýjja ngrirebit pumũnhja pumũ. Mebê idjaerdjwý ne me kute Metĩndjwýnh mar ngrire. Nhym be, me kwý arým Bẽnjadjwýr djwýnh'ýr amijo akẽx ne kôt ar amijo ba. Kôt ar amijo ban arým mar rax ne.

Ga, gwaj baje kubêkào banokre'ã pro kêtka baje mýjja pumũnh rũnhja pumũ. Mebê idjaer kwýdjwý ne me Metĩndjwýnh mar rũnh. Nãm me Bẽnjadjwýr djwýnh'ýr amijo akẽx ne kôt ar amijo ba. Ne kam arým Metĩndjwýnh mar rũnh ne. Nhym be, me kute Bẽnjadjwýr djwýnhkôt amijo ba kêtja ne me kute Metĩndjwýnh mar kryre. Me amakkre kêtka.

¹⁷Be, Bẽnjadjwýr djwýnhjabê ne Metĩndjwýnh Karõ. Bẽnjadjwýr djwýnh Karõ arým gwaj bamẽ amijo kajkep. Djã ne gwaj kam arek amim,

—Ba katàt Môjdjê kabên man kôt ar amijo iban arÿm Metîndjwÿnhmã ijaxwe kêt, anhÿro baba? Kati. Gwaj baje amim anhÿr kêt. Metîndjwÿnh ta ne gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arÿm kum bamex ne.

¹⁸Ga, me kute kubêkào aminokre'ã pro kêt kam kute mÿjja pumûnh rûnhja pumû. Gwaj badjwÿ baje Bênjadjwÿr djwÿnh mex mar rax. Ga, me kute ixekam mÿjja kumex pumûnh mexja pumû. Gwaj badjwÿ ã Metîndjwÿnh mar mexo ane. Ne maro baba:n arÿm kôt ar amijo baba. Ta kute amijo ba pyrâk kôt ar amijo baba. Kôt ar amijo baba: nhym arÿm amikôt gwaj bajo mexo tẽ. Gwaj kam arÿm bamexo amû amikamên arÿm ta mexo bamex ne. Mÿj me'ô ne kute gwaj bajo mex? Bir, Bênjadjwÿr djwÿnh Karô ne kute gwaj bajo mex.

Paur kute memã Kritu'ã ujarênh'ã amijarênh.

A Kô 1.12; Tex k 2.1

4 ¹Metîndjwÿnh kum ar ikaprîkam ne ar imã me'ã karôn ar imã, —Dja ga memã Bênjadjwÿr djwÿnhbê Kritu'ã ujarênh nyja jarênho aba, ane. Kam ne bar arÿm memã arênho iba. Djã ne bar memã arênh'ã idjukanga? Kati. Bar memã arênh'ã idjukanga kêt kumrêx ne memã arênh ar o iba. ²Djã ne bar memã arên ate mebê amipdjun mebê mÿjja kupênho iba? Kati. Amrêbê: ne ba mebê amipdjun mebê mÿjja kupênha kanga. Djã ne bar ari memã ijêx ne me noo ibiknor iba? Nâr ijêxnîn ari me noo ibiknor ne Metîndjwÿnh kabên kupa'ã memã mÿjja kwÿ jarênho iba? Arkati. Ar ba ne bar katàt memã arênho iba. Ar ije memã Kritu kabên jarênhkam djã ne bar ajmã ikuten kupa'ã amijo iba? Kati. Kritu kôt ne bar katàt ar amijo iba. Metîndjwÿnh ta ne kute ar ipumûnh. Bar katàt ar amijo iban kam katàt memã arê nhym me arÿm amim,

—Nâ. Nâm ar katàt me bamã arênhkumrêx. Ga, katàt ar kute amijo baja pumû. Ar mexkumrêx. Dja ba amim ar kabên ma, ane. Dja me kunĩ ar ipumûn kwÿ arÿm ã amim ane.

³Bar memã Kritu'ã ujarênh ny jarênho iba. Djãm kam mrãmri we Kritu'ã ar idjujarênha bipdjurkumrêx? Kon. Mrãmri, me kwÿ biknor prãmjabê bipdjurkumrêx. Ga, me kute kubêkào aminokre'ã pron mÿjja pumûnh kêtja pumû. Mÿjja mebê bipdjur. Me biknor prãmdjwÿ mebê ikabên bipdjurkumrêx.

⁴Kritumê Metîndjwÿnh ar. Djãm ja ne uma rax nhym ikjê uma ngrire? Kati. Ar umao kute aben pyrâk. Me kum amê ar uma:. Bar memã Kritu'ã ujarênh ny jarê. Ujarênh ny kute mrãmri ne memã irã djã pyrâk. Gwaj baje amim Kritu markam gwaj baje mrãmri ne me kute irâkam mÿjja kunĩ pumûnh mex pyrâk. Nhym be, nã bãm ar me biknor prãmmã ujarênh ny jarê nhym mebê bipdjur nhym me kute amim mar kêtê. Me kute mrãmri ne me no rã kute mÿjja pumûnh kêt pyrâk, ne te: kute marmã. Me kum Metîndjwÿnhkumrêx kînh kêtja nhô metîndjwÿnh, Xatanaj ne arÿm memã amakkre kêt jadã nhym me arÿm ajbit maro ba. Nhym kam arÿm mebê Kritu'ã ujarênh nyja pytãro ba. Kam ne Kritu'ã ujarênh nyja mebê bipdjurkumrêx.

⁵Djã nã bãm ar memã,

—Ar ba dja gar tu amim ar imarkumrêx bar kam arÿm ar apytà, anhÿro iba? Kati. Bar kàj bê memã kum,

—Jeju Kritubê ne me kunĩ nhõ Bẽnjadjwÿr djwÿnh. Tãm dja gar tu amim markumrêx nhym arÿm ar apytà, anhÿro iba. ã Jejumã ar idjâpênh kute anhÿrkam ne bar ar amã idjâpênh ar iba.

⁶Be, adjâkamã Metĩndjwÿnh ta kabên ne,

“Akamât kô tykbit. Gê on a'u. Gê a'u akamât kurwÿ”, ane.

Ga, a'u kute mÿjja kunĩ kurwÿkam mÿjja kunĩ arÿm memã amirĩt mexja pumũ. Metĩndjwÿnhdjwÿ ne arÿm gwaj bamã bajamak bô gwaj arÿm Kritu mar mex ne. Metĩndjwÿnh ne kute mexo, umao me kunĩ jakrenh. Tãm ne gwaj arÿm kuma. Kritu ne kute amijo ba mexkumrêx gwaj arÿm 'ã ujarênh ma. Gwaj baje Kritu mar o ne gwaj baje arÿm Metĩndjwÿnh mar. Metĩndjwÿnh ne kute mexo, umao me kunĩ jakrenh. Tãm ne gwaj baje Kritu mar o kuma.

Me kute ngyo ngôn̄h pyrâk nhym Metĩndjwÿnh mekam ÿr.

A Kô 11.23; Kor 1.11

⁷Nhym be, gwaj ba ne gwaj baje mrãmri ne ngyo ngôn̄h pân̄h ngrire pyrâk. Gwaj bapân̄h ngrire. Te gwaj bapân̄h ngrire nhym gwaj bakam Metĩndjwÿnh nhÿ. Metĩndjwÿnhbê kumkati nhÿ. Mÿj kadjy ne gwaj bakam nhÿ? Bir, Metĩndjwÿnh ta dja gwaj bakam amityxo amirĩt nhym me arÿm ajbit rax ma. Dja me gwaj bamar kêt ne arÿm Metĩndjwÿnh ajbit ma. Ja kadjy ne gwaj bakam nhÿ.

⁸Ar ije ngyo ngôn̄h pân̄h ngrire pyrâk. Me arĩk ar ibu'ã ar ijã kabên punu krãptĩ. Me ã kabên pytĩ: ane. Djã ne kam bar Jejumã idjâpênh'ã idjukanga? Kati. Bar 'ã idjukanga kêt ne kum idjâpênh rã'ã. Ne mã amim,

—Mÿj godja bar amijon? Mÿj godja bar amijon? ane. Djã nã bãm ar kam amim Metĩndjwÿnh kamnhĩx kêt got? Bar tu amim kamnhĩxkumrêx.

⁹Me ar ijo bikênh ba. Djãm kam Metĩndjwÿnh kute ar ikanga got? Kute ar ikanga kêtumrêx. Nhym me arÿm pyka'ã ar imê bar nõ. Djãm kam bar arÿm ty? Kati. Ar itĩn ne ar iba.

¹⁰Akati kunĩkôt me kute ar ibĩn pyma. Kute mrãmri ne amrêbê Jeju akati kunĩkôt me kute bĩn pyma pyrâk. Nã bãm ã ar ije amikam me kute ar ibĩn pyma maro ane. Dja te me kute ar ibĩn pyma nhym Jeju mã ar ikam tĩn ne ar ijo ba. Bar kam itĩn ne nhym me arÿm ar ijã abenmã kum,

—Ga, ar tĩn rã'ãja pumũ. Mrãmri Jeju tĩn ne ar ba. Tãm ne ar utàr ar o ba, ane.

¹¹Bar Jejumã idjâpênh ar iba nhym akati kunĩkôt me ar ibĩn pyma. Bar kam itĩn rã'ã ne. Nhym kam me arÿm ar ijã abenmã kum,

—Ga, ar tĩn rã'ãja pumũ. Mrãmri Jeju tĩn ne ar ba. Ta ne ar utàro ba, ane. ¹²Me kute ar ibĩn pyma bar itĩn rã'ã. Gar kam arÿm ar ipumũn arÿm tu amim Jeju markumrêx ne arÿm kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

¹³Kam ne me amrêbê: memã kum,

“Ba ne ba tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx. Ne kam arỳm memã arẽho iba.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Ar badjwỳ ne bar tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx ne kam memã arẽho iba. Dja te me kute ar ibĩn pyrna bar tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx ne mã memã arẽnh ar o iba.

¹⁴Nhym be, godja me mrãmri ar ibĩn jabej mỳj dja bar kam ikute? Metĩndjwỳnh ne arỳm akubyn Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jejuo tĩn ne. Ta dja Jejukôt akubyn ar badjwỳ ar ijo tĩn ne ar ijo mõi arỳm amikabem ar ipumjuw. Ar gamẽ dja gwaj baro'ã kabem baku'ê. Tãm ne bar tu amim markumrẽx. ¹⁵Akati kunĩkôt me kute ar ibĩn pyrna. Bar itokry ne ikapĩre maro iba. Mỳj kadjy? Bir, ar akadjy. Bar te itokry kumex nhym Metĩndjwỳnh mã kum ar ikapĩrĩ bar mã memã Kritu jarẽho iba. Gar kam arỳm ar ipumũn arỳm Metĩndjwỳnh djukapĩrĩ: man kam arỳm akĩ:nhkumrẽx. Akĩ:nhkumrẽx ne kum,

—Djũnwã, adjukapĩrĩ:kumrẽx. Imã akĩ:nhkumrẽx, anhỹro aba. Nhym gwaj babu'ã me krãptĩ: gwaj bapumũn arỳm kum Metĩndjwỳnh kĩnh. Ne kam tu amim markumrẽx ne adjwỳnhdjwỳ ki:nhkumrẽx. Kĩ:nhkumrẽx ne arỳm kum,

—Djũnwã, adjukapĩrĩ:kumrẽx. Imã akĩ:nhkumrẽx, anhỹro ba. Dja me krãptĩ: kum amikĩnh jarẽ nhym Metĩndjwỳnhdjwỳ arỳm kĩnhkumrẽx. Ja kadjy bar itokry o iba.

¹⁶Dja me krãptĩ: kum amikĩnh jarẽ. Bar amikukãm ja man mã kam ikĩnh nhym kam arỳm irerek iwỳr bõx kêt. Memã ar idjujarẽnhkôt bar itokrymẽ ikapĩrĩ maro iba. Maro iba: nhym arỳm ar ibẽ ar inhĩ kator mex ne. Nhym be, djãm kam ar irerekre? Kati. Te ar ibẽ ar inhĩ kator mex bar mã ikĩnh ne mã 'itỳx ne. Akati kunĩkôt mã 'itỳx ne.

¹⁷Mỳj ne bar kuman mã ikĩnh ne mã 'itỳx ne? Bir, djãm me kute ar ijo bikẽn rã'ã rã'ãmã? Kati. Me kute ar ijo bikẽn 'ikrãn ne. Kam dja bar Metĩndjwỳnh'ỳr tẽn bõx ne ikĩnhkumrẽx. Djãm kam ar ikĩnh 'ikrãn ne? Kati. Dja bar kam ikĩnh rã'ã: rã'ã ne. Jakam ar ikapĩrĩ. Metĩndjwỳnhkôt dja bar ikĩnhti:re. Tãm ne bar kuman mã ikĩnh ne mã 'itỳx ne.

¹⁸Djãm gwaj baje mỳjja pumũnhja ne bar kôt ijamak bẽn? Me kute ar ijo bikẽn ja nàr ar itokry ja nàr ar ikapĩrĩ ja djãm kôt ne bar ijamak bẽn? Kati. Mỳjja pumũnh kêt kôt ne bar ijamak bẽn 'ãno dja. Gwaj baje mỳjja pumũnh ja dja ĩ kêt ne. Nhym be, gwaj baje mỳjja pumũnh kêt ne rã'ã: rã'ã ne. Metĩndjwỳnhkôt ar baban bakĩnhtire ja ne baje omũnh kêt rã'ã. Kàjkwakam õ mỳjja baje omũnh kêt rã'ã. Mỳjja ja ne rã'ã: rã'ã ne. Ar ije mỳjja pumũnh kêt jakôt bar ijamak bẽn 'ãno dja. Ne kam mã ikĩnh ne mã 'itỳx.

Atemã me ĩ ny'ã ujarẽnh.

Pir 3.21

5 ¹Be, gwaj banhĩ ja kute mrãmri ne kubẽkàtio kikre pyræk. Pykakam ar babari gwaj kam nhỹ, banhĩ kute kubẽkàtio kikre pyræk ja kam nhỹ. Ga, me kute tẽmbẽ kubẽkàtio kikre ngrãnhja pumũ. Gwaj badjwỳ gwaj on ty. Nhym

be, arÿm gwaj batykkam gwaj arÿm Metĩndjwÿnh'ÿr tẽn arÿm atemã banhĩ ny. Metĩndjwÿnh dja gwaj banhĩ ny nhípêx gwaj kôt ar baba rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne bar ije markumrêx. Gwaj banhĩ ny ne kute gwaj banhũrkwã ny pyræk.

²Dja gwaj kàjkwamã tẽn arÿm banhĩ ny. Kute mrãmri ne me kute kubêkà tũmo pôx ne ny jangjênh pyræk dja gwaj banhĩ ny. On jakam gwaj bamã banhĩ ny prã:m. Gwaj banhĩ ny prãmje kam ama:n kam amakbê bakangãngã. On gwaj banhĩ ja katyk ne tokry djàje bakangãngã. ³Gêdja gwaj arÿm kàjkwakam banhĩ nyn bakajgo kêt. Ne bakadjwÿnhbit ar baba kêt. Gwaj banhĩ'ĩ.

⁴Jakam gwaj banhĩ ja, kute kubêkàtio kikre pyræk ja, gwaj kam ar babari bakangãngã. Batokry djàje bakangãngã. Djãm on gwaj bamã banhĩ kangan bakajgo prãm, kàjkwakam bakajgo ar baba prãm? Kati. Gwaj bamã on kàjkwakam banhĩ ny prãm. Ne kam arÿm batyk kêt ne banhĩ nyn batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne.

⁵Ja kadjy ne Metĩndjwÿnh gwaj banhipêx. Gwaj batĩn ne ar baba rã'ã rã'ã kadjy ne gwaj banhipêx. Ga, me kute memã mÿjja rũnh nhõrmãn kukãm kute mÿjja kryre nhõrja pumũ. Me amim kryre jamÿn arÿm amiwÿr mÿjja rũnh kamnhĩxkumrêx. Gwaj badjwÿ. Metĩndjwÿnh arÿm gwaj bamã Karõ jano nhym arÿm gwaj bajo ba gwaj arÿm amim,

—Ga, Metĩndjwÿnh arÿm kute imã karõ janorja pumũ. Ga, arÿm kute ijo baja pumũ. Mrãmri dja ba kàjkwakam kôt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Karõ kute gwaj bajo bakam dja gwaj ã amim ane. Ne kam arÿm baje mrãmri ja markumrêx. Dja gwaj mrãmri kàjkwakam Metĩndjwÿnhkôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne gwaj baje mrãmri markumrêx ne amiwÿr kamnhĩxkumrêx.

⁶Ar ije itĩn markam 'itÿx rã'ã ne. Kum idjãpênhkam 'itÿx rã'ã. Jakam ne bar arek inhĩ jakam ar iba. Arek kam ar ibari djãm Bẽnjadjwÿr djwÿnh'ÿr ar ibõx? Kati. 'ÿr ar ibõx kêt rã'ã. Ja ne bar ije mar. ⁷Djãm jakam ne bar Bẽnjadjwÿr djwÿnh pumũnhbê ar iba? Kati. Te ar ije omũnh kêt bar tu amim Bẽnjadjwÿr djwÿnh markumrêx ne ar iba. ⁸Ar ije markam 'itÿx rã'ã. Nhym be, ba ren ar on Bẽnjadjwÿr djwÿnh'ÿr tẽn bõx ne kôt ar iban ren ikĩ:nhkumrêx. Ba ren ar on tyn inhĩja kangan ren arek Bẽnjadjwÿr djwÿnhkôt ar iba. Ne kam ren ikĩ:nhkumrêx ne.

⁹Kam ne bar arek kum idjãpênh iba. Arek pykakam inhĩ ja'ã ar iba jabej bar Bẽnjadjwÿr djwÿnhmã idjãpênh ne ije o kĩnh kadjy amima. Nàr bar ityk ne kàjkwamã itêm jabej bar Bẽnjadjwÿr djwÿnhmã idjãpênh ne ije o kĩnh kadjy amima. Ar ije o kĩnhmã ne bar kum idjãpênh ar iba.

¹⁰Mÿkam ne bar ije o kĩnhmã? Bir, dja Kritu kàjkwakam krĩ djakam gwaj bamã nhÿ. Gwaj kam arÿm 'ÿr bõx ne kabem dja nhym arÿm gwaj bakukij. Pykakam gwaj ar babari gwaj baba mex jabej bakukij. Nàr, gwaj baba punu jabej bakukij. Gwaj kam arÿm prĩne amikôt kum amijarê nhym kam arÿm gwaj bakunĩmã o pãnh. Apÿnh gwaj banhĩ djari gwaj bamã o pãnh. Gwaj baje amijo baba kôt gwaj bamã o pãnh. Katàt gwaj baba mex jabej arÿm gwaj bamã o pãnh mex. Nàr ate gwaj amijo baba punu jabej arÿm gwaj bamã o pãnh punu.

Metĩndjwỳnh kute me kunĩo õbikwao ãm.

A Kô 4.2

¹¹ Dja gwaj baje amijo baba kôt gwaj bakunĩmã o pãnh. Kam ne bar Kritu'ỳr me 'wỳro iba. Me kute Kritu'ỳr amijo akẽxmã me 'wỳro iba ne me axwe nẽje ar me kukrào iba. Bẽnjadjwỳr djwỳnh pyma: bar arỳm kuman arỳm nẽje ar me kukrào iba. Ne katàt ar amijo iba nhym Metĩndjwỳnh prĩne kute ar imar. Ar gadjwỳ ar aje ar imar jabej ne aje amim,

—Mrãmri ne Paur ar katàt kute amijo bakumrẽx, anhỳr jabej.

¹² Wākam ne me we ar ijã,

—Ar wã ne ar ajte ar amã amimex jarẽho ba, ane. Djãm mrãmri me kabẽn? Kati. Wākam me kwỳ ta amimexo amran ar amã,

—Ba ne ba Kritu'ã idjujarẽnh mexkumrẽx. Me kum ikĩnhkumrẽx, anhỹro ba. Djãm mrãmri ne me kabẽn mex? Kati. Nãm me amijo 'ẽx. Djãm Kritu kabẽn kôt me kum me abê? Kati. Me jamã dja gar ar ijã ajarẽn memã kum,

—Paur ar kute katàt ar imã arẽnhkumrẽx. Paur ar kute katàt Metĩndjwỳnh kabẽn marn kôt amijo bakumrẽx, ane. Dja gar ã memã ane nhym me arỳm pijam ne.

¹³ Djãm mrãmri ne bar we ajbãn ar amã amijarẽ? Nã. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Bar we ajbã. Metĩndjwỳnh kadjy ne bar we ajbã. Nàr, djãm mrãmri ar ikrã mex ne katàt ar amã amijarẽnhkumrẽx? Metĩndjwỳnh ta ne kute ar imar. Ar aje Metĩndjwỳnh mar kadjy ne bar katàt ar amã amijarẽnhkumrẽx.

¹⁴ Kritu kum gwaj bajabê:ẽ. Kum gwaj bajabêkam ne gwaj bakunĩ pãnh ty. Gwaj badjwỳ bamã Kritu jabê:n arỳm 'ã memã badjujarẽnh prã:m. Dja me te Kritu'ã gwaj bakangrõnho ba. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Gwaj ty. Gwaj bamã batyk pyma kêt. Kritu gwaj bakunĩ pãnh tykkam gwaj badjwỳ gwaj bamã batyk pyma kêt. ¹⁵ Gwaj bakunĩ pãnh tykkam mỳj dja gwaj nẽ? Bir, dja gwaj amidjwỳnhbit maro babaja krãta. Ne kam Kritu maro baban kôt ar amijo baba. Nãm gwaj bapãnh tyn akubyn tĩn ne. Kam dja gwaj maro baban kôt ar amijo baba.

¹⁶ Arỳm gwaj bapãnh tykkam djãm kam ar ije me mar punu? Kati. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt ja ne me kute me mar punu. Djã ne bar ã me mar punuo ane? Kati. Bar aminhijukri amidjan kam arỳm ar ije me mar punu kêt. Mrãmri amrêbê ar ije Kritu mar punu. Djãm jakam ar ije mar punu rã'ã? Kati. Bar arỳm aminhijukri amidjan kam arỳm ije mar punu kêt.

¹⁷ Bir, mỳj ne ar ije me mar on? Bir, dja Kritu meo kra nhym me arỳm umar djã ny. Amrêbê ne me mỳjja tũm kôt ar amijo ba. Ne jakam arỳm kute mỳjja tũmkôt amijo baja arỳm krãtan arỳm mỳjja nykôt ar amijo ba. Be ga, me arỳm mrãmri prĩne umar djã nykumrẽxja pumũ. Bar aminhijukri amidjan arỳm kute meo ny ja ma.

¹⁸ Metĩndjwỳnh ta ne arỳm prĩne meo ny. Gwaj badjwỳ ne gwaj amrêbê Metĩndjwỳnho bakurê djwỳnh nhym ta arỳm gwaj bajo nyn gwaj bajo õbikwa. Jeju Kritu arỳm tyn akubyn tĩn gwaj kam tu amim markumrẽx.

Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bajo òbikwa. Gwaj bajo òbikwan arỳm me'ã gwaj bamã karõ. Gwaj baje memã 'ã badjujarẽnhmã gwaj bamã karõ. Gwaj kam arỳm memã kum,

—Ga me aje Metĩndjwỳnho akurê djwỳnh. Nhym be, dja ga me tu amim Jeju markumrêx nhym arỳm me ajo nyn me ajo òbikwa. Nã gwãm ã memã anhỹro baba. ¹⁹Metĩndjwỳnh ta ne me kunĩo òbikwao dja. Kritu arỳm tyn akubyn tĩn ne nhym me arỳm tu amim markumrêx nhym kam arỳm meo òbikwa. Meo òbikwan arỳm memã axwe kêt jarẽ nhym me arỳm kum mex ne. Nhym arỳm ar imã Kritu'ã ujarẽnhja jarẽ. Bar memã 'ã ajarẽn memã kum,

—Dja ga me tu amim Kritu markumrêx nhym Metĩndjwỳnh arỳm me ajo nyn me ajo òbikwakumrêx, ane. Tãm ne bar memã arẽnho iba.

²⁰Kam ne bar Kritu kabẽnkõt memã idjujarẽnh ar iba ne Kritu kukwakam 'ỳr ar ajwỳro iba. Ar aje Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽxmã ar ajwỳro iban ar amã,

—Dja gar tu amim Kritu markumrêx nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar ajo òbikwa, anhỹro iba. Bar 'ỳr ar ajwỳro iba kute mrãmri ne Kritu ta mãn kute amiwỳr me 'wỳro ba pyrãk.

²¹Kritu amikam axwe 'õ mar kêt ne axwe kêt me:x ne. Nhym be, Metĩndjwỳnh arỳm kum axwe jarẽ. Nhym mỳj axwe'õja? Bir, gwaj ba bajaxwe pro. Nãm kum gwaj bajaxwe pro jarẽ nhym arỳm kute ta mãn axwe djwỳnh pyrãk. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm pãnh gwaj bamã axwe kêt jarẽ. Gwaj tu amim Kritu markumrêx nhym Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arỳm Metĩndjwỳnh jaxwe kêtõ bajaxwe kêt. Kam dja gar tu amim Kritu markumrêx nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar ajo òbikwakumrêx.

6 ¹Metĩndjwỳnh kõt ne bar idjapẽnh ar iba. Kam ne bar arỳm ar amã arẽ. Metĩndjwỳnh ne tu kum ar akaprĩ:kumrêx^b ne ar amã ar ajamak bõ gar arỳm amim ama. Ar aje amim markam tu amim markumrêx ne kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt. ²Mỳkam dja gar 'ã adjukanga kêt? Bir, Metĩndjwỳnh ne arỳm gwaj bakukãmãremã kabẽn ne memã kum,

“On jakam ije me amar. Ga me imã amijarẽ ba arỳm me ama. Imã me akaprĩkam ne ba me ama.

Ë, on akati jakam ije me apytàr. Ba me apytàn arỳm me ajo djuw mex.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh gwaj bakukãmãremã ane. Badjwỳ kõt ar amã arẽ. Mytja tãmkam Metĩndjwỳnh kum ar akaprĩ. Akati jakam kute ar apytàr. On 'ỳr amijo akẽx. Kwãrĩk wãnh 'ã adjukanga kêt.

^b 6.1 Djãm ar ga ne gar ajaxwe kêt nhym pãnh kum ar akaprĩ Kati. Ar ga ne gar te ajaxwe kêtãm nhym arỳm ta kum ar akaprĩ.

Paur kute apÿnh kaprĩ djàri'ã amijarênh.

Kor 1.10

³Ar ba ne bar amijaxwe nêje amijãno dja. Mÿkam ne bar amijãno dja? Bir, ba ren amijãno idjãm kêt ne ren arÿm ajmã ikute. Nhyam kam ren me'õ arÿm ijã,

—Djãm Metĩndjwÿnhmã ar àpênh wãkam ar mex? Kati, ar axwe ar ba, ane. Me'õ ren ar ijã anen ren arÿm Metĩndjwÿnh bê amijo akêx. Me'õ kute Metĩndjwÿnh bê amijo akêx karõ ne bar amijaxwe nêje amijãno dja.

⁴Ne ar imrãnh kunĩkôt katàt Metĩndjwÿnhmã idjàpênhkumrêx nhyam me kunĩ kute kôt ar imar.

Katàt kum ar idjàpênhkam te apÿnh ar ikaprĩ djàri ar ijo ba bar kum idjàpênh'ã idjukanga kêt.

Ne ajte apÿnh itokry ma.

Ne ajte imã mÿjja prãm ne inhõ mÿjja kêt.

Ne ajte apÿnh mÿjjakam itĩn prãm.

⁵Katàt kum ar idjàpênhkam me ajte mry kà punuo ar ikaprêrêk.

Nhyam me ar ibê ijê

nhyam me krãptĩ: ar ikam àkrên ar ikam kangao kumex.

Bar apÿnh idjàpênh tÿxo prĩne amidjôm ne.

Ne ajte apÿnh idjàpênh'ã ino tÿx ne inhõt kryre nhyam arÿm akati.

Bar ajte Metĩndjwÿnhmã amijajburo iba. Katàt kum ar idjàpênhkam bar ã ane.

⁶Ne ajte kam prĩne amijaxwe nêje amijãno dja.

Ne ajte prĩne mÿjja mar mexkumrêx.

Nhyam me ajte ar ijo ajkê bar bit ingrykmãn ajte akubyn amijã ingryk nê.

Ne kum ar idjàpênhkam ajte imã me kaprĩ.

Nhyam Metĩndjwÿnh Karõ ajte ar ijo ba bar mrãmri imã me abêkumrêx.

⁷Ne ajte katàt memã ikabên jarênhkumrêx

nhyam Metĩndjwÿnh ajte ar ikôt àpênh tÿx.

Kum ar idjàpênhkam bar amijãno djan katàt ar amijo iba. Ga, krãkamngôn kute kàxo kubêkà jangjênh ne kute kurê djwÿnhbê amipytarja pumũ. Ar badjwÿ ne bar inhõ kàxo kubêkà jadjar mãn prãbê amijãno djan katàt ar amijo iba. Me kute ar imã ar ijaxwe jarênh karõ ne bar amijãno dja.

⁸Nhyam me ajte kum ar ikĩ:nhkumrêx. Djãm kam ar ije amidjwÿnhbit mar ne Metĩndjwÿnhmã idjàpênhmã kanga? Kati. Bar mã kum apê.

Nhyam me ajte te mebê ar ikurê bar mã kum apê.

Nhyam me ajte te ar ikàxã abenmã kum,

—Djãm ar wã mex got? ane bar mã Metĩndjwÿnhmã apê.

Nhyam kam me ajte te ar ikàxã abenmã kum,

—Me kum ar kĩ:nhkumrêx, ane bar mã kum apê.

Nhyam me ajte te ar ijã,

—Nãm ar ta amijo Metĩndjwỳnh maro ba. Nãm ar memã 'êx ne me noo biknoro ba, ane. Nãm me te ar ijã ane bar katàt kum idjãpênhkumrêx rã'ã.

⁹ Nhyr me ajte te ar ibê ate krãn ba nhyr Metĩndjwỳnh kute ar imarkumrêx. Nhyr ô me jadjwỳ kute ar imarkumrêx.

Nhyr me ajte kute ar ibĩn pyma. Te ar ibĩn pyma. Ota, ar itĩn rã'ã.

Nhyr me ajte mã ar ikaprêprêk. Ne te ar ikaprêprêk bar ityk kêt.

¹⁰ Ne ajte ikaprĩ:ren ikaprĩ japôkmã mã ikĩnh.

Ne ajte ar inhô mỳjja kêt. Te ar inhô mỳjja kêt bar memã Kritu'ã idjujarênh ar iba nhyr me arỳm tu amim markumrêx. Me krãptĩ ne me tu amim markumrêx ne arỳm kôt Kritu nhô mỳjja kume:xo ô mỳjja.

Te ar inhô mỳjja kêt bar tu amim Kritu markumrêx ne arỳm

Kritukôt ar inhô mỳjja kunĩ.

¹¹ Krĩraxbê Kôritukam ar ga ne bar imã ar ajabê:. Kam ne bar prĩne amikôt ar amã amijarênh amirĩtkumrêx. ¹² Djã nã bãm ar ar abê amiptàn imã ar ajabê kêt got? Ar ga ne gar amã ar ijabê kêt. ¹³ Ar ije ar ajo ikramãn prabê bar ar amã ikabên. Ar gadjwỳ dja gar amipãnh ar imã akabên mex jarên ar amã ar ijabê.

Me kute Jeju marbito aben nhikjê'ã kute memã karô.

Ep 5.7; A Xim 2.4; Xij 4.4; Ped k 2.11

¹⁴ Ga, mry kute jênh bjêr kadjy me kute o aben nhikjêja pumũ.

Mry kute aben pyrãk kambit ro'ã àpênh mex. Ar gadjwỳ ar aje me'ôo anhikjêmã me kute amim Jeju marbito anhikjê. Kwãrik wãnh me'ô kute Jeju mar kêtô anhikjê kêt ne ro'ã adjãpênh kêt.

Djãm me axwemê me axwe kêt kute aben pyrãk ne ro'ã àpênh mex? Kati. Ga, a'umê akamãtmê ro'ã ba kêtja pumũ. Apỳnh ne ba. Ar gadjwỳ ne gar aje amim Jeju mar. Kam ar amã ajaxwe kĩnh kêt. Me kute Jeju mar kêtja ne me kum axwe kĩnh. Djãm ro'ã ar adjãpênhkam mex? Kati. Kam mex kêt.

¹⁵ Djãm Kritumê Berij axikôt kabên? Kati. Ar apỳnh kabên. Berij nhidji 'ôdjwỳbê ne Xatanaj. Me kute amim Jeju mardjwỳ djãm me kute amijo ba kute me kute Jeju mar kêtja amijo ba pyrãk? Kati. Me kute amim Jeju mar katàt ar amijo ba. Nhyr be, me kute mar kêtja ate amijo ba. Me apỳnh ba.

¹⁶ Djãm Metĩndjwỳnh nhô kikretikam me kute kum amijarênh kadjy apỳnh mỳjjao metĩndjwỳnh karô nhipêxja krĩ? Djãm Metĩndjwỳnhmã ja mex? Arkati. Me kute kam Metĩndjwỳnhmãbit amijarênhmã. Gwaj badjwỳ. Djãm gwaj baje Metĩndjwỳnhmã amijarênh ne jãm mỳjjao metĩndjwỳnh karô nhipêxmã amijarênhmã? Me kute Jeju mar kêtja kudjwa mỳjjao metĩndjwỳnh karô nhipêxmã amijarênhmã? Kati. Gwaj baje me kute Jeju mar kêtja kudjwa kêt ne mỳjjao metĩndjwỳnh karô nhipêxmã amijarênh kêt mã. Ga, Metĩndjwỳnh ô kikretikam ýrja pumũ. Gwaj badjwỳ. Metĩndjwỳnh ne gwaj bakam nhỹ. Metĩndjwỳnh tĩn ne ar bakumrêx. Tyk kêtumrêx. Tãm ne gwaj bakam nhỹ. Metĩndjwỳnh ta ne amrêbê: memã kum,

“Ba dja ba mekôt ar iban mekmẽ ar mrã. Dja me imã, ‘Me inhõ Metĩndjwýnh’, ane ba meo iba rã’ã ne.”

Nãm ã amrêbê: me bakukãmãremã ane. ¹⁷⁻¹⁸Ne kam ajte,

“Kam, on me me kute imar kêtjamã akàx. Djãm me aje meo anhikjên me ro’ã adjapênhmã? Kati. Kwãrik wãnh. On me memã akàx ne ate ar aba.”

Nãm ã Bẽnjadjwýr djwýnh me bakukãmãremã ane. Ne kam ajte memã kum,

“Kwãrik wãnh me axwe kôt ajaxwe kêt. Me axwe kôt ajaxwe kêt kam ba dja ba ibê abãm kumrêx. Ne kam arým ajo ikrakumrêx. Ajo ikra mykumrêx. Ajo ikra nikumrêx.”

Nãm ã Bẽnjadjwýr djwýnh me bakukãmãremã ane. Bẽnjadjwýr djwýnh 'ityxo kubê kumkati ta ne memã ja jarê.

7 ¹Ga, kute gwaj bamã mýjja mex jarênhja pumũ. Mrãmri ne gwaj bamã kabên pydjín arê. Kam dja gwaj on wãnh bajaxwe kunĩ kanga. Baje amidjwýnhbito kĩnh kadjy bajaxwe kunĩ gwaj on wãnh kanga. Bakabên punu kunĩkôt, badjapênh jaxwe kunĩkôt ne gwaj tu Metĩndjwýnhbê amijo ajkê. Gwaj wãnh kunĩ kangan katàt Metĩndjwýnh kôt ar amijo baba. Gwaj kum bamexo amũ amikamên prĩne ta mexo bamex. Gwaj bamã umakôt ã kum bamexo batêmo ane.

Paur kute memã amikĩnh jarênh.

²Dja gar amã ar ijabê. Djã nã bãm ar ar ajõo ajkê? Djã nã bãm ar ar ajõo àpnu? Djã nã bãm ar ar ajõbê mýjja 'õo iprôt? Arkati. ³Djãm ar ije ar amã ajaxwe jarênhmã ne bar ar amã ja jarê? Kati. Arým bar ar amã,

—Gwaj baro’ã dja gwaj batĩn ne ar baba. Nãr kon ar atyk jabej gwaj baro’ã ty, ane. Nãm bãm ar ã imã ar ajabêo ane. ⁴Nã bãm tu amim ar amex markumrêx ne prĩne ar amã amikôt amijarê. Nã bãm ar akam ikĩnh ne memã ar akam ikĩnh jarênh kumex ne. Nãm te apýnh ikaprĩ djàri iwýr ban bõx ba ar amex djõ’ã akubyn ikĩnh ne amikĩnh ra:x ma.

⁵Nã bãm ar amrêbê pykabê Mateni’ýr tẽn ’ýr bõx. Nhym kam apýnh ar ikaprĩ djàri mã ar iwýr ban bõx bar te ityk djã kêt prãmje. Me kum ar ikurê:n ari ar ijo ba bar arým itĩn prã:m.

⁶Nhym be, me Batĩndjwýnh kute me kaprĩo kĩnh ba tãm ne arým akubyn ar ijo kĩnh ne. Arým Xitu ar akurũm bõxkam ne bar akubyn ikĩnh ne. ⁷Djãm bõxkambit ar ikĩnh? Kati. Kute ar imã ar ajarênh djõ’ã ne bar ajte ikĩnh. Nãm ar imã ar akam amikĩnh jarê. Nãm ar imã,

—Nãm me ar ajo ama: ne kaprĩre ne muwn mã memã kum, “Paur ne ba ar imã kĩnhkumrêx”, anhýro ba. Nãm ã Xitu ar imã ar ajarênh ane. Ba kam arým Xitu kĩnh djõ’ã badjwýr ar akam ikĩnhkumrêx.

⁸Amrêbê ar ije ar amã pi’òk no’òkkam ne ba amim ingryk ne amiman ar ajã amim,

—Ý, watĩre. Mýkam ne ba arkum pi’òk no’òk ne arým arkum kaprĩ jadjã? ane. Djãm jakam ije amim anhýr rã’ã? Kati. Ije inhõ pi’òko ije ar

amã kaprĩ jadjàr ngrirebit. ⁹Jakam ne ba ikĩnh ne. Mỳkam? Djãm ar akaprĩkam? Kati. Gar akaprĩkam arỳm akubyn amima. Ba kam arỳm ikĩnh ne. Ar aje Metĩndjwỳnh kabẽn markôt gar arỳm akaprĩ. Akaprĩn arỳm akubyn amima. Ga, ar aje akubyn amimarkam ije ar ajo ibikẽn kêtja pumũ. Ije pi'ôkkam ar amã ikabẽn'ã no'ôko ije ar ajo ibikẽn kêtê.

¹⁰Me kute arỳm amikam Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kôt kaprĩkam ne me arỳm amiman wãnh axwemã iren Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx. 'Ỳr amijo akêx nhym arỳm me utà. Djãm kute me utàrkam me amim ngryk ne kaprĩ? Arkati. Nhym be, me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtjamã ne me kabẽn jarê nhym me arỳm amim ngryk ne amikam kaprĩ. Amikam kaprĩ kajgon wãnh axwemã irern kute Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx kêt ne arỳm akuno. Me biknor tokry djàkam akuno.

¹¹Nhym be, amrêbê inhô pi'ôk ar awỳr bôx ja ne gar amim arẽn aman arỳm amima. Amiman arỳm amijo mex prãm ne amijo mex ngry'ã ar ano kator me:x ne arỳm abenbê ar ajaxwe kurê. Abenbê ar ajaxwe kurên arỳm ar amã ajaxwe pyma:. Ne kam ijo ama:n arỳm inêje mã memã akabẽn. Ne kam me'ô jaxwe jabe:j ne axwemã akatorkumrêx. Ar Metĩndjwỳnh kabẽn kôt akaprĩkumrêxja pumũ. Ne kam arỳm ar amexo amirĩtkumrêx. Ôbê ne ba ar amã apỳnh mỳjja kwỳ jarê. Gar arỳm jakam mỳjja kunĩkôt imã amimexo amirĩtkumrêx ba arỳm ar ama.

¹²Ba amrêbê ar amã pi'ôk no'ôk ne. Me'ô jaxwe ne ba kuman pi'ôkkam arỳm ar amã arê. Nãm ar ajo ajkê ba kuman pi'ôkkam arỳm ar amã arê gar arỳm ama. Djãm ar aje jabit marmã ne ba ar amã arê? Kati. Ar aje badjwỳ imarmã. Ba ar ajã ino tỳ:x. Tãm ne ar aje marmã ne ba ar amã arê. Mrãmri ne ba ar ajã ino tỳxkumrêx. Metĩndjwỳnh ta ne kute imar. ¹³Ar aje ar imar ne akubyn ar akĩnhkam bar badjwỳ ar adjô'ã akubyn ikĩnh.

Nhym Xitudjwỳ ar awỳr bôx ne bit umar punure. Gar kam akunĩ arỳm aêrbê o kĩnh nhym arỳm ar akam kĩnhkumrêx. Ne kam arỳm amrê tẽn iwỳr bôx ne imã ar ajã ajarê bar badjwỳ arỳm ô'ã ikĩhtire. ¹⁴Nã bãm Xitumã ar amextire jarê. Djãm kam ikabẽn kajgon arỳm kam ipijãm ne? Kati. Ije amrêbê ar amã ikabẽn kunĩ jarênhja ba ar akônkh kudji. Ije Xitumã ar amex jarênhdjwỳ ba ar amex kônkh kum arê. Nhym kam ta ar awỳr bôx ne arỳm ta ar amex pumũnhkumrêx.

¹⁵Ne kam ta ajte akubyn jakam bôx ne akubyn amijo tẽn ar ama:ro nhỹ. Nãm ar awỳr bôx gar akunĩ aje kabẽn maro akumex. Nã gãm ar atertet ne kum akabẽn mexbit jarê. Nãm akubyn amijo tẽn ar amaro nhỹn arỳm amybỳm kum ar ajabê:ê. ¹⁶Kam ne ba arỳm ate ikrãn amim ar amexbit man arỳm ar akam ikĩnhkumrêx.

Kute me ôdjàn'h'ã memã karô.

Kar 11.29; Rô 15.25; Kô k 16.1; Xim k 6.18

8 ¹Kam, akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã pykabê Matenikam me arê. Ga, Matenikam apỳnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djari ne me ukaprĩkumrêxja pumũ. Djãm me ta ne me ukaprĩ? Kati.

Metĩndjwỳnh ta ne kum me kaprĩ ra:xi nhym me arỳm kuman arỳm ô'ã kum me kaprĩkumrẽx. ²Nãm me te amikam tokry ne kaprĩ kumex man arỳm apôkmã amikam kĩnh kati ma. Nãm me te ô mỳjja ngrire ne memã mỳjja nhõr prã:m. Nãm me tu ôdjãnhĩ:re ne memã mỳjja kumex ngã.

³Be, apỳnh me àpênh djã kôt ne me kute apỳnh pi'òk kaprĩ jamỳnh. Me kwỳ ô pi'òk kaprĩ rax nhym me kwỳ ô ngrire. Djãm Matenikam me ô pi'òk kaprĩ rax? Kati, me ô ngrire. Nãm te me ô pi'òk kaprĩ ngriren memã kumex ngã. Ba ne ba omũ. Me ta ne me memã kungã.

⁴Nã bãm bit akubyn memã nẽn memã kum,

—Kati. Ar anhõ pi'òk kaprĩ ngrire. Kôt dja gar memã ngrirebit ngã, ane. Nhym ar imã,

—Kati. Djeruxarẽkam Jeju nhõ me ja ne me ô mỳjja kêt ne kum prãm. Bar kam imã me kaprĩ. Ar ba dja bar memã kumex ngã, ane.

⁵Bar kam me kute memã pi'òk kaprĩ nhõrkam ama. Nhym kam me ta kumrẽx ar ijaêrbê Metĩndjwỳnhmã amingãn amim,

—Ba katat Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabẽn man kôt amijo iba mex, ane. Ne kam amim,

—Ba Paur kabẽn man kôt amijo iba mex, ane. Metĩndjwỳnh kabẽnkôt ne me ã ane. Ne kam me kadjy ar imã pi'òk kaprĩ ngã. ⁶Matenikam me ã ane bar kam Kôrituwãkam ar abaja'ã Xitumã karõ. Ta ne amrêbê ar awỳr bõx ne ar amã arê. Gar kam arỳm memã pi'òk kaprĩo atommo krax. Nhym kam jakam ar iwỳr bõx. Kam ne bar ar ajã Xitumã karõn kum,

—Dja ga Kôritukam memã arê gê me mrãmri ukaprĩkumrẽx ne pi'òk kaprĩo atomo tẽn inomã mênhkumrẽx, ane.

⁷Akmere àpnhĩre ar, gar arỳm amex ne arỳm tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽxo aba. Ne aje kabẽn jarênh me:xkumrẽx. Ne aje kôt mỳjja kume:x mar. Ne mrãmri akabênkumrẽx ne amã ar ijabê:kumrẽx. ã amexo ane. Nhym be, dja gar mekam adjukaprĩdjwỳ ne me kadjy pi'òk kaprĩo atomkumrẽx.

⁸Djãm ar ba ne bar amirax pumũnh nhirãm ar amã,

—Ar iraxja man ar ikabên kôt memã o atomkumrẽx, anhỹro iba. Kati. Nã bãm ã ar amã anhỹr kêt. Matenikam me ja kumrẽx ne me memã o atomo tẽn inomã kumê. Ar gadjwỳ ar aje ar ikabên mar ne aje memã o atomo atêm ne inomã mênhmã. Djãm mrãmri ne gar amã ar ijabêkumrẽx? Ar amã ar ijabêkam dja gar o atomkumrẽx.

⁹Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu ta ne tu ukaprĩkumrẽx. Tãm ne gar arỳm aje mar. Nãm ô mỳjja kumex. Mỳjja kunĩ ne ô mỳjja. Nãm te ô mỳjja kunĩn arỳm ar akadjy ô mỳjja kêt. Gar kam arỳm mỳjja kumexo anhõ.

¹⁰Ba kam arỳm ja man ar amã arê. Be, amũ amex ja'ã ne gar akumrẽx aje memã pi'òk kaprĩ nhõr prãm ne arỳm o atommo krax ne. ¹¹Jakam dja gar o atomo tẽn inomã mênhkumrẽx. Djãm ar aje memã õr prãm ne o atommo krax ne katêri krã'yrkam mex got. Kati. Gar amã memã õr prãm

ne ajte o atomo tẽn inomã mênhkumrêx. Kambit arým mex. Ar aje apýnh adjápênh pãnh pi'ók kaprĩ jamýnh kôt dja gar memã ikjê rên memã o atom.

¹²Be, me kute memã ôr prãm kumrêxja ne Metĩndjwýnh kute me mar ne arým mekam kĩnh. Djãm me'ô nhõ mýjja kêt kam dja Metĩndjwýnh memã kum, “Memã angã”, ane? Kati. Me ô mýjja rax gêdja 'ã akren pi'ók kaprĩ rax ngã. Nhym be, me ô mýjja ngrire dja 'ã akren pi'ók kaprĩ ngriren kum kungã.

¹³Djãm ar aje memã ôr nhym me kum prãm kêt gar ajte me pãnh anhõ mýjja kêt mã ne ar amã prãmmã? Djãm ja kadjy ne ba ar amã arê? Kati. Gêdja ar anhõ mýjja nhym amũ me ô mýjja nhym kam ar ajô'ã kàtãm kêt. Gamẽ amũ me wãmẽ gêdja ar anhõ mýjjao aben pyræk. Ja kadjy ne ba ar amã ikabên. ¹⁴Jakam arým ar anhõ mýjja kumexkam ar aje memã kwý nhõr nhym memã prãm kêt mã. Nhym kam ajmækam gar me pãnh amã prãm jabej nhym me ô mýjja kumex jabej. Ne kam arým amipãnh ar amã mýjja ngã. Gar kam anhõ mýjjao aben pyræk. ¹⁵Me bakukãmãre kute djwýbê mýj ne jao atomo bakam ne me ã ane. Amrêbê: ne me'ã memã kum,

“Nãm me djwýo atom kumex nhym me mãn hkutã ne. Ne djwý'ã kàtãm kêtne.

Nhym me jadjwý djwý ngrireo atom nhym me mãn hkutã ne. Ne me'ã 'ã kàtãm kêt ne.”

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'ók no'ók ne. Ga, me kunĩ ô djwý nhym me'ô'ã djwý'ã kàtãm kêtja pumũ.

Kute me'ýr Xitu ar anor kadjy.

¹⁶Be, Metĩndjwýnh ne Xitumã amak bõ nhym kute ar amarkumrêx. Kute ba ije ar amar pyræk ne ã ar amaro ane. Ba kam Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarẽ. ¹⁷Bar Xitumã ar ajã karõn kum,

—Dja ga memã arê gê me pi'ók kaprĩo atomo tẽn inomã mênhkumrêx, ane.

Nhym ar imã,

—Be, mrãmri. Dja ba ã memã ane, ane. Ne kam ta kadjy ar awýr tẽn prãm kumrêx. Ne kam arým kute ar awýr pi'óko tẽn ne kute o bõxmã gar aje omũnhmã.

¹⁸Bar ar ajã Xitumã karõn kam kôt ije gwaj bakamyja 'ôdjwý janormã. Gwaj bakamy jamẽ Xitu ar ar awýr tẽmmã. Ar ikamy ja ne àpênh mexkumrêx. Kute Kritu'ã ujarênh ny jarênhkam àpênh mexkumrêx. Me kute amim Jeju mar kunĩ apýnh kôt ar aben pydjio ba djàri kunĩ ne me abenmã mex jarẽ. ¹⁹Me kute Jeju mar ta ne me amijo utàn ar imã,

—Gwaj bakamy ja dja ar ikabên kôt ar akôt pi'ók kaprĩo tẽn memã kungã, ane. Gwaj bakamy ja ne bar kuman kumrêx Xitu kôt ar awýr ano. Dja ar bõx gar me kadjy pi'ók kaprĩo atom inomã mênhkumrêx. Ar badjwý dja bar ã ar awýr tẽn bõx gar ar imã pi'ók kaprĩ ngã bar Xitumẽ ro'ã arým Djeruxarê'ýr o tẽ. 'Ýr o tẽn o bõx ne iro'ã memã kungã. Me ar ikôt Metĩndjwýnh raxmã kator kadjy dja bar ã o ane. Ar aje memã ôr prãm nhym me kute jadjwý mar kadjy dja bar ã o ane.

²⁰ Godja bar memã pi'ók kaprĩ kumexo tẽn memã kungã. Nhym kam me ar ikôt gwaj bakamy tẽnja pumũn ar ijã ar idjãkĩnhĩ nhôr kêt. ²¹ Dja bar iro'ã katåt memã o tẽn o bôx. Metĩndjwỳnh dja katåt ar ije amijo ibakôt ar ipumũ. Nhym pykakam me ar badjwỳ dja me katåt ar ije amijo ibakôt ar ipumũ.

²² Kam gwaj bakamy ja Xitu kôt ar awỳr tẽmmã. Dja bar kam gwaj bakamy 'odjwỳ jano nhym arkôt tẽ. Gwaj bakamy jadjwỳ ne mexkumrẽx. Metĩndjwỳnhmã àpẽn kunikôt gwaj bakamy ja mrãmri kum ukanga kêtumrẽx ne kum àpẽnhkumrẽx bar arỳm amim omũ. Nhym tu amim ar amarkumrẽx. Kam ne ar akadjy àpẽn prãmkmumrẽx. Gwaj bakamy jadjwỳ dja arkôt ar awỳr tẽn.

²³ Nhym Xitudjwỳ. Be, tãmjamẽ ne bar iro'ã apẽ. Ne kam arỳm ar iro'ã ar akam idjapẽnhmã. Nhym gwaj bakamy ar jadjwỳ, apỳnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djãri ne me ar ano. Nhym kam ar arỳm me kabẽn kôt ar awỳr tẽmmã. Kute memã Kritu raxo amirĩt kadjy ar awỳr tẽmmã.

²⁴ Kam dja gar pi'ók kaprĩo atomo tẽn inomã mẽnkhkumrẽx. Nhym ar arỳm o ar amarkumrẽx. Ar amã ar abẽja markumrẽx. Nã bãm ar mã memã ar ajarẽnho iba. Ar akam ar ikĩnh jarẽnho iba. Dja gar pi'ók kaprĩo atomo tẽn inomã mẽnkhkumrẽx gẽ ar pi'ók kaprĩ pumũnhkumrẽx. Kam dja ar abenmã kum,

—Mrãmri Paur kabẽnkmumrẽx, ane. Kam gẽdja ar akubyn õ pykakam bôx. Bôx ne apỳnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djãri memã ar ajarẽnho ba. Ne memã kum,

—Mrãmri ne me õdjãnhkumrẽx. Nãm me arỳm pi'ók kaprĩo atom. Djeruxarẽkam me kute Jeju marja kadjy ne me arỳm pi'ók kaprĩo atomkumrẽx, ane. Dja ar ã ar ajarẽnho ane.

9 ¹⁻² Djãm ar aje amijã pi'ók kaprĩ nẽmã ne ba ajte ar amã arẽ? Kati. Ar aje pi'ók kaprĩo atommã ne ba ar amã arẽ. Ar ga ne gar aje Jeju nhõ me jamã o atom prãmkmumrẽx. Arỳm ba ar apumũn Matenikam me jamã ar ajarẽnho iba. Nã bãm memã kum,

—Onĩj, pykabẽ Akajakam krĩraxbẽ Kôritukam me ja ne me arỳm kute memã õr prãmkmumrẽx. Amũ amex ja'ã me kute memã õr prãmkmumrẽx. Nã bãm ã ar ajã memã anhỹro iba nhym kam me ar akudjwa kute memã õ pi'ók kaprĩ nhôr prãmkmumrẽx.

³ Kam, ar aje pi'ók kaprĩo atomo atẽn ne inomã mẽnkh kadjy ije ar awỳr gwaj bakamy ar anormã. Ar ga ne gar imã,

—Dja bar o atomo tẽn inomã mẽnkhkumrẽx, ane. Kam dja gar o atomo tẽn inomã mẽnkhkumrẽx nhym kam ikabẽn dja kajgo kêt, Matenikam me jamã ikabẽn ja dja kajgo kêt. Nok ba ren ikabẽn kajgo. Ije memã kum,

—Kôritukam me ja kute õr prã:m, anhỹrkam gar ren katẽri pi'ók kaprĩo atom krãta ba ren arỳm ikabẽn kajgo.

⁴ Dja ba ar awỳr tẽn nhym Matenikam ar ja'õ ikôt ar awỳr tẽn ne ar awỳr bôx jabej. Kam bar ren ar awỳr bôx ga ren ar arỳm pi'ók kaprĩ katẽri o atom krãta nhym ren Matenikam ar jamẽ ba ren ar ar apumũn ren arỳm ar akam ren ar ipijãm ne. Ga ren ar gadjwỳ kam apijãm ne. Ba ren ar amim,

—Nã bãm ar bit tỳx'ã me kamnhĩxkumrẽx nhym meo mơn tu krãta.
Bar kam arỳm ipijàm, ane.

⁵Gwaj bapijàm karõ ne bar abenmã kum,

—Gwaj amikukãm bakamy ar ano, ane. Ne kam arkum,

—Dja gar me'ỳr atẽmkumrẽx ne me'ỳr bõx nhym kam me arỳm ar ikukãm pi'òk kaprĩo atomo tẽn inomã mẽnkhkumrẽx. Nã bãm ar ã arkum ane. Dja ar ikabẽn ja man ar awỳr bõx ne ar amã arẽ. Arỳm ne ba amrẽbê ar amã arẽ. Ar aje o atomo atẽm ne inomã mẽnhmã ba ar amã arẽ. Djãm me kute pi'òk kaprĩ'a ngryk ne amim,

—Je tở, mỳkam ne me ibê pi'òk kaprĩ jamỳnho ba, anhỹrkam mex? Kati. Kam mex kêtumrẽx. Dja gar o atomo tẽn inomã mẽnkhkumrẽx bar arỳm ar awỳr bõx gar arỳm anhõdjànħ ne akĩnhkumrẽx. Ne kam arỳm me kadjy ar imã angã. Kam dja bar arỳm Djeruxarẽmã o tẽn o bõx ne arỳm memã kungã.

Me kĩnh ne kute memã mỳjja nhõr raxmã.

Kô k 16.2; Xim k 6.18; Idja 13.16

⁶Ba ar amã arẽ gar ama. Godja me 'y ngrẽre ne kren kam djwỳ ngrẽre ne o atom. Nàr, godja me 'y kumex ne kren kam djwỳ kumex ne o atom. Tãm dja gar anhõ pi'òk kaprĩ'ã ama. ⁷Djã gãm ar abenã ar anhõ pi'òk kaprĩ jakre kumrẽx ne amim,

—Be, kôt dja ba memã amikutã kwỳ ngã, anen kam memã angã. Kwãrĩk wãnh 'ã maje amim,

—Dja ba memã kwỳ ngã nhym ibê kêt ba ajmã nẽ, anhỹr kêt. Nàr, kwãrĩk wãnh 'ã maje amim,

—Gê me imã 'ã ãpnẽn tỳxmã ba kam memã kwỳ ngã, anhỹr kêt. Mỳkam? Bir, dja me òdjànħ ne kĩnh ne memã mỳjja ngã nhym Metĩndjwỳnh arỳm kum me kĩnhkumrẽx. Tãm dja gar ama.

⁸Djãm Metĩndjwỳnh òdjỳ got ar abê mỳjja 'õ nẽmã? Kati. Dja ar amã mỳjja kunĩ ngã. Djãm kute ar amã mỳjja ngrẽre nhõrmã? Kati. Mỳjja kumex dja tu ar amã kungã gar arỳm akĩnhkumrẽx. Ar gadjwỳ dja gar akati kunĩkôt mekam adjukaprĩkumrẽx. ⁹Ikabẽnja kôt ne me amrẽbê: memã arẽn memã kum,

“Arỳm ne amikutã me ò mỳjja kêtũa ò mỳjja ngrã. Nãm katàt amijo bakumrẽx rã'ã: rã'ã ne.”

Nãm me amrẽbê ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne.

¹⁰Ga, me kute pur kreo mớrja pumũ. Metĩndjwỳnh ne me kute kre kadjy kute memã 'y nhõr. Ne kam kute memã djwỳ nhõr. Me ò kwỳ krẽn djà'ã kute memã ỏr. Mỳj'ã ne ba ar amã ja jarẽ. Bir, ar aje memã mỳjja nhõr'ã ne ba ar amã ja jarẽ. Metĩndjwỳnh ta dja ar apumũ. Dja gar me ò mỳjja kêtũa amikutã anhõ mỳjja kwỳ ngã nhym arỳm ar apumũn ar amã mỳjja kumex ngã. Ar aje memã mỳjja nhõr jakrenħ mex ne ar amã kungã. Ga, me kute mỳjja 'y kumex ne kren arỳm ò djwỳ kumex ne kute o atomja pumũ. Ar

gadjwý dja gar memã mýjja kumex ngã. Nhym Metĩndjwýnh arým pãnh ar amã mýjja kumex ngã gar arým katàt ar amijo aban kum amexkumrêx ne.

¹¹Ar anhôdjãnhkam mýj dja Metĩndjwýnh ar amã nê? Bir, dja mã ar amã mýjja kumex ngã gar mã amikutã memã anhô mýjja kwý ngã. Anhôdjãnh ne mã memã angã. Dja gar ar imã amikutã ar anhô pi'ók kaprĩ kwý ngã bar kubyn arým memã ar anhô pi'ók kaprĩ tẽn memã kungã. Dja me ar anhô pi'ók kaprĩ byn arým Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarê. Gwaj badjô'ã kum amikĩnh jarê.

¹²Dja gar Jeju nhô me jamã angã nhym me arým o amikĩnh. Djãm me o amikĩnhbit? Kati. Dja me kĩnh ne ar adjô'ã Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarêho kumex. ¹³Ne kam ar amarkumrêx ne arým Metĩndjwýnhmã kum,

—Mrãmri ne me kute Kritu'ã ujarênh ny markumrêx ne arým akabên kôt ôdjãhtire. Ôdjãhtire ne arým amikutã ar imã ô mýjja kwý ngãn arým amũ me kum prãm kunĩmã kwý ngã. Bar kam arým amã amextire jarê, ane. Ar aje memã pi'ók kaprĩ nhôrkam dja me ã Metĩndjwýnhmã ane.

¹⁴Ar aje memã pi'ók kaprĩ nhôrkam dja me kum ar ajabên arým ar akadjy Metĩndjwýnhmã kabên ne kum,

—E kum, Djünwã, me kĩnh djã rax ne ga memã angã nhym me arým adjô'ã ar imã pi'ók kaprĩ jano. Bar kam amã amextire jarê, ane. Dja me ã Metĩndjwýnhmã ajã ane. ¹⁵Mýj kĩnh djãja ne Metĩndjwýnh memã kungã? Bir, Kraja ne arým memã kungã. Nãm gwaj bakunĩmã kungã. Kra ra:xi. Mýj me'ô ne kute prĩne 'ã ujarênh mex kadjy 'ýr bôx. Arkati. Kra ra:x ne gwaj bamã kungã gwaj kam kum amikĩnh jarê.

Mrãmri ne Kritu kute Paur janorkumrêx.

10 ¹Ga, Kritu kabôt kati ne kute memã prĩ mex ne ar meo baja pumũ. Ja ne ba kuman arým ar amã ikabên mex jarê. Ar gadjwý dja gar Kritu man badjwý ikabên ma. Ba ibê Paur ikabên ma. Wãkam me'ô ar memã kum,

—Paur ne amybým kute tỳx pyrãk ne me ýtãri 'ýr bôxkam kum me uma; ane. Djãm mrãmri me kabên? Kati. ²Dja gar on ikabên ma. Got ba ren ar awýr bôx ne tu ar amã ibên tỳ:x ne. Nã bãm anhýr djwýnhràam amim,

—Dja ba wãkam bôx ne ar kwýmã ibên tỳx jabej, ane. Ar akwý aje amim,

—Paur ne amidjwýnhbito kĩnh ne axwe ar ba, anhýro abakam ba ibôx ne ije ar akwýmã ibên tỳx karô ne ba ar amã,

—Dja gar on ikabên ma, ane. ³⁻⁵Ga, me kurê djwýnh me'ýr bôxja pumũ. Me'ýr bôx nhym me arým àbêr djã jamýn o me'ýr prôt ne arým aminêje me aê. Pykakam ne me ã aminêje meo ane. Djã ne bãm ar ã me kudjwa ane. Kati. Nã bãm ar ije pykakam me àbêr djã jamýnh kêt. Metĩndjwýnh ne tỳ:x. Bar tỳxo itỳx ne me nêje ikabêno me ity nhym me arým anhikrê.

Ga, me kurê djwýnh kwý kute aminêje kikre tỳ:x nhípêxja pumũ. Nhym be, me tỳxo me ja jakre ne me arým me'ã kikre kate. Ne kam arým pardja'ã me pa 'amýn meo ban meo bôx nhym kam me arým memã àpênh ar ba.

Me kwỳ jadjwỳ ne me kute me bakurê djwỳnh pyrāk. Me 'êxnhĩ. Metĩndjwỳnh ne kute gwaj bamã amijã ujarênh pydji baje mar pydjimã nhym me arỳm 'êx ne ta amijo Metĩndjwỳnh mar mex ne arĩk kupa'ã memã 'ã ujarênh punu. Nhym kam me arỳm me ma:ro ba. Nhym me Metĩndjwỳnh kupa'ã apỳnh mỳjja rũnh jarênh mebê Metĩndjwỳnh kabênkumrêx kurênh arỳm me noo akno. Nãm me memã 'êx ba. Me kabênh 'êxnhĩ ne kute mrãmri ne me ô kikre tỳx pyrāk. Bar kam ikabêno me ity nhym me arỳm ar imã rerekre. Ar imã rerekre nhym me arỳm katāt Kritu'ã ujarênh man katāt kabênh kôt ar amijo ba. Kam ar ije mrãmri ne me kute me pardja'ã me pa 'amỳnh ne me meo ban meo bôx pyrāk nhym me arỳm Kritu kôt amijo ba.

⁶Ar gadjwỳ dja gar prĩne Kritu kabênh kôt amijo aba mex ba arỳm bôx. Bôx nhym ar ajô ate aje ar amijo aba prãm rã'ã ba arỳm ar amã ibênh tỳx gar arỳm pãnh atokry.

⁷Ar akwỳ ne gar abenmã,

—Djã ne Kritu Paur jano? Kati, anhỹro aba. Ba ar amã arê gar ama. Djãm gwaj baje me krākàbit pumũnh ne kam arỳm amim, “Tãmwã ne mex”, ane nãr, “Tãmwã ne mex kêt”, ane. Djãm gwaj baje me krākàbit pumũnh ne arỳm prĩne me mar mex? Kati. Djãm mrãmri Kritu ar ajo bakumrêx gar arỳm ama. Aje mrãmri markumrêx jabej ar badjwỳ ar ima. Djãm Kritu kute ar ijo ba kêt got? Ar badjwỳ mrãmri Kritu kute ar ijo bakumrêx. Gwaj ba ne Kritu kute gwaj bajo bakumrêx. Gwaj baje aben pyrāk. Tãm dja gar ama.

⁸Ba ren ar amã ar irax jarênh kume:x. Djã ne ba ren kam amikam ipijãm? Kati. Mrãmri ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh ar ba ar ijã irax mênhkumrêx. Ar akadjy ar ijã ar irax mênhkumrêx. Djãm ar ije ar amã ibênh tỳx kadjy ne ar ijã rax mē? Kati. Bar Kritu'ã ar amã ajarê gar mar mexo amũ amikamên mar rax. Ja kadjy ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh ar ijã rax mē.

⁹Ba ren ajte ar amã amirax jarênh kumex. Nhym be, kati. Me kute ar amã,

—Paur ne ar amã pi'ôk no'ôko kute ar ajaêr prãm, anhỹr. Djãm mrãmri? Kati. Ije ar ajaêr prãm kêt. ¹⁰Me kwỳ ta ne me arĩk ijã kabênh ne ar amã,

—Paur ne pi'ôkkambit we kabênkumrêx ne tỳ:x. Djãm mrãmri ne tỳxkumrêx? Kati. Dja ta anhỹtãri ar awỳr bôx ne arỳm rerekren kabênh punure gar amã kabênh kĩnh kêt, ane. Nãm me kwỳ ã ijã ar amã ane.

¹¹Gora gê wãkam me'ô ar ajte ikabênh ma. Amybỳm ar ikabênh kajgo kêt. Pi'ôkkam ar amã ar ikabênkumrêx. Dja ba wãkam ar awỳr bôx ne wãkamdjwỳ itỳxkumrêx. Ar ije pi'ôk no'ôkkam 'itỳx kôt itỳxkumrêx.

¹²Me kwỳ ta ne me amiraxo àmra ba. Me kum me kĩnhmã ne me ta amijo àmra ba. Djãm ar ije amijo me urāk? Kati. Djãm ar ije me'ã amijakreo iba? Kati. Nhym be, me ta ne me amirax jabej abenã amijakreo ban amim,

—Irax kute tãmwã rax pyrāk, anhỹro ba. Nãr,

—Ba ne ba iraxo tãmwã jakre, anhỹro ba. Djãm kam me krã mex? Kati. Me krã punu.

¹³Nhym be, kati. Metĩndjwỳnh ne ar imã idjãpênh djà'ã karõ bar Kritu'ã memã idjujarênh ar iba. Djã ne bar kam amijo me'õ nhõ àpênh djà pytàn 'ã ar amijo amra? Kati. Metĩndjwỳnh ta ne ar imã ar idjãpênh djà'ã karõ. Kabên kôt ne bar memã Kritu jarên 'ỳr meo akêxo iba. Kute ar imã ar idjãpênh djà jakre kôt ne bar idjãpênh tẽ:n kam arỳm ar gadjwỳ ar awỳr bõx ne arỳm ar amã arê. Ar ba ne bar ar amã Kritu jarên arỳm ar gadjwỳ 'ỳr ar ajo akêx ne. Ar ije Kritu'ỳr ar ajo akêxkam ne bar iraxja.

¹⁴Bar ren ar awỳr ibõx kêt ne ren arĩk ar amã amijarênh kajgo. Nhym be, kati. Arỳm ne bar ar gadjwỳ ar awỳr bõx ne ije kàj bê ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarênhkumrêx. Kam ne bar ar akadji irax.

¹⁵Pyka 'odjwỳkam dja me'õ Metĩndjwỳnhmã apên arỳm Kritu'ỳr meo akêx. Djã ne bar kam me kwỳ kudjwa õ pykakam õ me ja'ỳr bõx ne õ àpênh djà'ã amimên arĩk memã kum,

—Ba ne ba Kritu'ỳr ar ajo akêx ne. Kam ne ba ar akadji irax, anhỹro iba? Kati. Ar ije ã memã anhỹr prãm kêt. Adjỹm. Dja ba ajte akubyn ar awỳr bõx ne ajte ar amã Kritu kabên jarê. Gar kam arỳm amim Kritu mar mexo amũ amikamênh tẽ:n arỳm mar mexkumrêx. Nhym kam ar abu'ã me krãptĩ arỳm ar adjõ'a ajte 'ỳr amijo akêx ne.

¹⁶Dja gar ajte ar ikõt o kangõ bar ajte amũ ar anhijukri me jamã arênh tẽ. Amũ memã Kritu'ã ujarênh ny jarênh tẽ. Ja ne bar kam ama. Djãm ar ije me kwỳ kudjwa me'õ djãpênh djà'ã amimên ne arĩk me àpênh proo idjãmra prãm? Kati.

¹⁷Amrêbê: me kute me bakukãmãremã arênh kôt bar amijo iba. Nãm me memã kum,

“Djãm amijo adjãmra prãm? Kwãrĩk wãnh amijo adjãmra kêt.

Dja ga Bẽnjadjwỳr djwỳnh amra.”

Nãm me ã memã ane bar kabên man kôt ar amijo iban amijo idjãmra kêt ne Bẽnjadjwỳr djwỳnh amra. ¹⁸Djãm me'õ ta kute amijo rax ne kute memã amijarênhkam Metĩndjwỳnh kute 'ã memã kum, “Ã. Mrãmri ne raxkumrêx”, anhỹr? Kati. Metĩndjwỳnh ta kute me'õ'ã rax mênhkambit kute 'ã memã kum, “Mrãmri ne raxkumrêx”, anhỹr.

Me 'êx ne ta kute amijo Jeju kute anor pyrãk.

Mat 7.15; Rô 16.17; Kor 2.8; A Ped 2.1

11 ¹Ba ije ar amã amijarênhkam kute ibên kati pyrãk. Ar arek nhỹn ikabên ma. Nã, dja gar arek ikabên maro nhỹ. ²Nã bãm ar ajã ino tỳ:x kute Metĩndjwỳnh õ me ja'ã no tỳxja pyrãk. Dja gar katãt Kritu kôtbit amijo aban ajaxwe kêt. Kwãrĩk wãnh me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt kukrãdjãjakõt amijo aba kêt. Mekõt ar aje amijo aba kêt kadji ne ba ar ajã ino tỳx ne.

Ga, me bãm, me nã kra ni'ã no tỳxja pumũ. Me my kute Ar kubê kupênh kêt kadji kra'ã no tỳxja pumũ. Nhym kam arỳm abatãnh nhym mjên pydji 'ỳr mörkumrêx nhym krõ'a mjên kêtumrêx.

Badjwỳ. Ba arỳm Kritumã ar ajarẽn kum,

—Kôritukam ar ja dja ar katàt akôtbít amijo ban me kum akĩnh kêt kukràdjàja kôt amijo ba kêt. Nã bãm ã kum ar ajarẽnho anen arỳm ar ajã ino tỳx ne. Dja gar katàt Kritu kôtbít amijo aban ajaxwe kêt. Kwãrĩk wãnh me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kôt amijo aba kêt. Mekôt amijo aba kêt kadjy ba ar ajã ino tỳx ne.

³Me kute ar anoo biknor karõ ne ba ar akam axwe idjumar. Ar aje katàt Kritu pydji kôt amijo aban ajaxwe kêt mã. Godja me arĩk kupa'ã ar amã mỳjja kwỳ jarẽ gar aman arỳm Kritu kupa'ã amijo aban ajaxwe. Nãm ã kangã no tỳ:xkam kute me bakwatynh Ewamã 'êx ne noo biknoro ane. Me kute ar gadjwỳ ar anoo biknor karõ ne ba ar akam axwe idjumar.

⁴Godja me ar awỳr bôx ne ije ar amã Jeju'ã ujarẽn ny jarẽn kupa'ã ar amã atemã Jeju 'ôdjwỳ'ã ujarẽn jabej. Djã nã gãm ar me kanga? Kati. Nã gãm ar tu amã me kĩnh ne arek me kabẽn maro akrĩ. Djã nã gãm ar me kôt Metĩndjwỳnh Karõ maro aba? Kati. Atemã me karõ punu ne gar me kôt maro aba. Djãm Kritu'ã ujarẽn ny ne gar amim maro aba? Kati. Atemã mỳjja punu'ã ujarẽn ny ne gar maro aba. Nãm me ar amã kupa'ã arẽ gar amã me kĩnh ne arek me kabẽn maro akrĩ.

⁵Me kwỳ ta amijo 'êx ne ar amã,

—Kritu ne ijano ba ar amã arẽnho iba, ane. Ta ne ar amijo raxo ba. Djãm mrãmri ne we ar ja ikurãm rax? Kati. ⁶Nãm me ijã,

—Paur ne kabẽn tô, anhyro ba. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Ikabẽn tô. Djã ne ba Kritu'ã ajarẽn ikabẽn tô? Kati. Ar ga ne gar prĩne katàt 'ã idjujarẽnha ma, ikabẽn amirĩtkumrẽxja ma.

⁷Nã bãm ar amã ujarẽn ny jarẽn pãnh ije amim ar abê pi'òk kaprĩ jamỳnh kêt. Djãm kam ne gar arỳm ijo kajgo? Ije amim ar abê pi'òk kaprĩ jamỳnh kêt kam ne ije amijo me kajgo pyræk. Mỳkam ne ba ã amijo ane? Bir, ije ar ajo raxmã ne ba ije amijo me kajgo pyræk. Djãm kam ne gar amim,

—Paur kajgon axwe, ane. Kwãrĩk wãnh gar amim anhyr kêt.

⁸Djãm ba ne ba ar amã amijo a'uw? Kati. Amũ me ja ne ba me ku'uw, ne apỳnh me õ pykakam mrãn bôx ne me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djãri me ku'uwn memã kum,

—Ar ikôt o kangõ ba Kôritukam memã arẽ. Nã bãm ã memã ane nhym me arỳm imã pi'òk kaprĩ ngã ba amỳ. Ne kam ar akam bôx ne ar amã Kritu kabẽn jarẽ. Ne kam ba inhõ mỳjjao pãnh ne. Amũ me'õ nhõ pi'òk kaprĩ inhõ mỳjjao pãnh. Ije ar amã idjã'wỳr kêt kadjy ne ba inhõ mỳjjao pãnh ne ar akam idjapẽn ar iba. Ar amã arẽnho iba.

⁹Ne kam ar akam ar iba nhym kam prãm iwỳr bôx. Djã nã bãm ar ajõ 'uw? Kati. Mateni kurũm gwaj bakamy ar bôx. Ne kam ar ta arỳm ijo djuw mex. Inhõ mỳjja ibê kêt nhym ar arỳm imã kunĩ ngã. Ar akam idjapẽn kunĩkôt ije pãnh ar abê pi'òk kaprĩ jamỳnh kêt. Dja ba rã'an ar abê amỳnh kêt kumrẽx ne.

¹⁰Mrãmri ne Kritu kabẽn katàtkumrẽx. Badjwỳ kôt katàt ar amã ikabẽn jarẽn kumrẽx. Pykabê Akajakam ar abê Kôritu ar, ije idjapẽn pãnh ar

abê pi'ôk kaprî jamÿnh kêt. Ije amÿnh kêt'a dja ba ar amã amijarênhô iba rã'ã. Dja gar ajô ije amijarênh jabê adjaptâr kêtumrêx. ¹¹Ije idjâpênh pãnh ar abê pi'ôk kaprî jamÿnh prãm kêt. Ja'ã ne ba ije ar amã amijarênh prãm ne arÿm ar amã amijarê. Mÿkam? Djãm imã ar ajabê kêtam? Kati. Imã ar ajabêkam ne ba arÿm ar amã amijã ajarê. Metîndjwÿnh kute imar.

¹²Ne ba ren ar abê pi'ôk kaprî jamÿ nhym ren me'ô ikãxã ar amã,
—Be, djãm ar bajbit ne bar ar abê pi'ôk kaprî jamÿ? Ga, Paurdjwÿ kute ar abê pi'ôk kaprî jamÿnh ar o bawã pumû. Ar ije aben pyrãkja pumû, ane. Ar kute ijã, “Ar ije aben pyrãk”, anhÿr karô dja ba irã'an idjâpênh pãnh ar abê pi'ôk kaprî jamÿnh kêt rã'ã ne.

¹³Djãm mrãmri ne bar ije aben pyrãk? Djãm mrãmri ne Kritu ar ano kute mrãmri kute ijanorja pyrãk nhym ar 'a ujarênh ar ba? Arkati. Nãm ar ar anoo biknoro ba. Nãm ar ta memã 'êx ne memã,

—Kritu ne ijano ba 'a idjujarênh ar iba, ane. ¹⁴Djã ne ba amim,

—E kum, mÿkam ne ar me noo biknoro ba, ane? Kati.

Ga, me axwe nhô bënjadjwÿrbê Xatanajdjwÿ kute me noo biknorja pumû. Nãm amijo Metîndjwÿnh kadjy mrãnh djwÿnh pyrãk ne me noo biknoro ba. ¹⁵Kam ô âpênhdjwÿ ar ô bënjadjwÿrbê Xatanaj kudjwa memã 'êx ne amijo Metîndjwÿnh nhô âpênh pyrãk. Ar ta arîk ar amã,

—Dja gar ikabên man kam mrãmri katât ar amijo abakumrêx, anhÿro ba. Kam ar kute aminhinomã amimênhkam dja Metîndjwÿnh ar 'êxnhi kôt arkum o pãnh katât nhym ar arÿm me biknor tokry djãkam akuno.

Apÿnh amikaprî djãri Paur kute 'ã amijarênh.

¹⁶Ba ajte ar amã arê gar ama. Kwãrîk wãnh amim,

—Paur ne amimex jarênhô ba. Ga, bën katikumrêxja pumû, anhÿr kêt. Nâr gar aje ijã amim anhÿr jabej arek nhÿn ikabên ma. Ba ajte ar amã amimex jarê gar ama.

¹⁷Ije ar amã amimex jarênh ja ne kute Bënjadjwÿr djwÿnh kabên pyrãk kêt. Ne kute ar amã ibên kati pyrãk ne ar amã amijarê. ¹⁸Me krãpti ne ar amã amijo àmra prã:m. Me kute amidjwÿnhbito kînh kadjy amijo àmra prã:m. Ba ne ba bir amimex kôt ar amã amijarênhô amirîtkumrêx gar badjwÿ ima.

¹⁹Me kwÿ ne me mrãmri bën katikumrêx. Nãm me ar awÿr bôx ne ar amã amijarê gar arek me kabên maro akrî. We ar akrã mex ne kam arek me bën kati maro akrî. ²⁰Dja me'ô bën kati ar akwÿ apa 'amÿn amiwÿr ar ajo akêx gar arÿm kôt ar amijo aba. Ne kam ate akrãn arek me'ôja kabên maro akrî. Dja me'ô bën katikôt ar akwÿ anoo aknon ar abê mÿjjao prôt, gar kam ate akrãn arek me'ôja kabên maro akrî. Me'ô ta dja ar akam amijo ra:x nâr ar akwÿ nobê tak ne. Gar kam ate akrãn arek kabên maro akrî.

²¹Ba ren badjwÿ ar amã ibên tÿx gar ren ikabên ma. Nhym be, kati. Ba ne ba ar amã ibên tÿx kêt. Ba akrãnmã ar akam ar iba gar kam arÿm amim, “Paur rerekre ne kajgo”, anhÿro aba. Nhym be, kati. Irerekre ne ikajgo kêt.

Me ta ne me amijã, “Jeju ne ijano ba bôx”, anhÿro ba. Me amijo amra:n arĩk ar amã, “Ba ne ba iraxkumrêx.” Nãm me ã ar amã anhÿr ar o ba. Ba badjwÿ jakam ar amã amimex jarê gar ama. Nã bãm ije ibên kati pyræk ne ar amã amirax jarê gar ama.

22 Djãm ar wãbêbit ne ebraga. Badjwÿ. Djãm ar wãbêbit ne idjaer. Badjwÿ ibê idjaer. Djãm ar wãbêbit ne Abraão tãmdjwÿ. Badjwÿ ibê Abraão tãmdjwÿ. 23 Djãm ar wãbêbit ne Kritu nhô àpênh. Badjwÿ ibê Kritu nhô àpênhkumrêx ne o ar akrenh mex. Nã bãm ije ar amã ibên kati pyræk ne ar amã amirax jarê. Nã bãm kum idjàpênh tÿxo ar akrenh mex ne.

Me kute mry kà punuo ikaprêprêk kume:xi. Ba te ije itak'ã akremã. Ne kute ajte ibê ijê krãptĩ ar akrenh mex ne.

Ne ajte bit kute ibĩnmã ijo baja krãptĩ: ba ityk pyma ar iba. Ga, ibê Kritu nhô àpênhkumrêxja pumũ.

24 Kamã ne apÿnh mebê idjaer djari ajte mry kà punuo ikaprêprêk kumex. Nãm me ikaprêprêk nhym kam me ajte ikaprêprêk nhym kam me ajte ikaprêprêk nhym kam me ajte ikaprêprêk nhym kam me ajte ikaprêprêk. Me kute ikaprêprêk kunĩkôt ne me kute mrykà punuo itak'ã akre krãptĩ: kute 39 pyræk.

25 Nhym kam me ajte kôo ititik ne. Nhym kam me ajte kôo ititik ne. Nhym kam me ajte kôo ititik ne.

Nhym kam me ajte kute ibĩnmã kênô ititi:k ne. Ga, ibê Kritu nhô àpênhkumrêxja pumũ.

Ba kàkamdjwÿ, kà rũnhkam ngô raxbê pyka kêtkaam iba nhym ijã kà ja wadjà. Ne ajte ijã ja wadjà. Ne ajte ijã ja wadjà.

Ba ajte ngô raxkam wadjà ne pĩ'ã wajê:t ne ar iba:. Nhym ijã akamàt ne akati ba wabi.

26 Nã bãm ar imrãnh kume:x ne.

Nhym kam ajte apÿnh ngô rũnh djàrikam idjàr pyma: ne.

Nhym apÿnh me àkĩnhĩ kute ijaêrbê ijo tÿm ne ijo bikênh pyma:.

Nhym apÿnh mebê idjaerdjwÿ kute ijo bikênh pyma:.

Nhym me bajtemdjwÿ kute ijo bikênh pyma:.

Apÿnh krĩrax djàrikam ar iba ne apÿnh kapôt kukrit djàrikam ar iba ne ngô raxbê pyka kêtkaam ar iba. Ja kunĩkôt ne mÿjja kute ijo bikênh pyma: ne.

Nhym me 'êx ne kute amijo Jeju mardjwÿ kute ijo bikênh pyma:. Ga, ibê Kritu nhô àpênhkumrêxja pumũ.

27 Nã bãm idjàpênh pytĩdjwÿo iku'ên o amidjôm me:x ne.

Ne ajte inhôt kêt krãptĩ:.

Prãmmẽ kôrkam ne ba ajte ar iba.

Ije ajte amijajbur kumex.

Ajte imã kryn ikà kêt ne ar iba.

28 Ikà krākà'ã mÿjja ne ja.

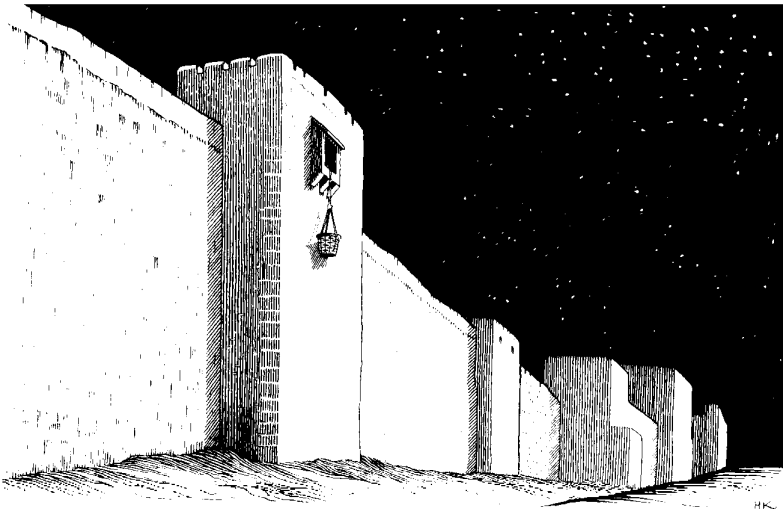
Ba kam me kute amim Jeju marja ma:ro ikrĩ. Apýnh me kute amim
 Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djãri ne ba kunĩkôt me ma:ro ikrĩ.
 Ne me kwỳ'ã àpnhĩx ne, ne akati kunĩkôt mekam idjumar punu:re.
 29 Dja mekam me'õ rerekre. Djãm kôt irerek kêt got? Kôt badjwỳ irerekre.
 Dja me Metĩndjwỳnhbê me'õo akêx. Djãm o ingryk kêt got?
 O ingrykkumrêx. Nã bãm me ma:ro ikrĩ. Ga, Kritumã
 idjãpênhkumrêxja pumũ.

30 Me kwỳ ta kute amijã,

—Kritu ne ijano ba bôx, anhỹro baja djãm mrãmri ar kum àpênhkumrêx.
 Kon. Ga, Kritumã idjãpênh o ije me akrenh mexja pumũ. Dja ba ar amã
 amimex'ã idjujarênh prãm jabej arým ar amã apýnh itokry djãri, apýnh ikaprĩ
 djãri'ã ar amã ajarê. Kunĩ kôt irerekre. Ba ar amã irerekredjwỳ 'ã ajarê gar ama.

31 Bênjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Tĩndjwỳnh kute imar. Jeju Bãm, mexti:re rã'ã:
 rã'ã ne. Tãmja ne kute imar. Ije amimex jarênh ne ijêxnhi kêt kôt kute imar.

32 Ba ajte ar amã irerekre jarê gar ama. Krĩraxbê Tamagu nhõ
 bẽnjadjwỳrja bit kute ipa 'amýnhmã. Bẽnjadjwỳr rax Areta ne Tamagu nhõ
 bẽnjadjwỳr jamã nhỹ. Tamagu nhõ bẽnjadjwỳr õ krãkamngõnhmã ijarê.
 Nhym krĩrax bu'ã pyka tỳx nhipêx apýnh ajkwa krekre djãri. 'Ã ikator nhym
 me kute ipa 'amýnh kadjy nãrãm ne me ibê kre kunĩ pytà. 33 Nhym me kute
 amim Jeju mar arým djudjêdjêo kaxnokai jakã 'ãpren kam inhỹr. Ne kam
 kỳjrũm krĩrax nêje pyka tỳxja burũm imê. Kre krã'yrkôt burũm imên arým
 ijo ruw. Ba arým pykabê djan mã mebê ikaton iprôt ne. Be, djãm kam 'itỳx
 got? Kati. Ba ne ba irere:kre. Nhym be, Metĩndjwỳnhbit tỳ:x ne arým ipytã.

(Atãri Kôritu 11.33)

Kute kàjkwa pumũnh'ã amijarẽnh.

12 ¹Djãm ije amikôt ar amã amijarẽnho iban kôt iraxmã? Kati. Kwãrik wãnh rã'ã. Ba ar amã mỳjja'ã ajarẽ. Me kute mỳjja pumũnh kêtja ba arỳm omũ. Dja ba ar amã 'ã ajarẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute amrêbê memã mỳjja jarẽnh kêt. Arỳm ne imã arẽ. Nãm imã arẽ ba arỳm kuma. Dja ba ar amã 'ã ajarẽ gar ama.

²Ba amipumũ. Ije amim Kritu markam amipumũ. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr ijo àbiro tẽ ba amipumũnho tẽ. Nãm kàjkwa jan iby jan amũ ja. 'Yr ne ijo wabi, amiwỳr ijo wabi ba arỳm amipumũ. Bãrãm inhĩtã got ijo wabi nàr kon ikadjwỳnhbit got o wabi. Kon, ije mar kêt. Metĩndjwỳnh ta ne kute mar. Ba ije amipumũnhja'ã arỳm amex krãptĩ apêx. Amexbê 14 ne ijukri ajmã 'ã akre kute ne ijã apêx. ³Bãrãm inhĩtã got ijo wabi nàr kon ikadjwỳnhbit got o wabi. Kon. Ije mar kêt.

⁴Nã bãm amipumũnho tẽ nhym Metĩndjwỳnh amiwỳr ô kàjkwa djwỳnhmã ijo wabi. Kàjkwa djwỳnh ne me:xkumrêx. Kam mỳjja punu kêtukumrêx. Metĩndjwỳnh ô kàjkwa djwỳnhmã ijo wabi ba amipumũ. Ne kam arỳm kam me kabên ma. Me kabên mexkumrêx. Punu kêtukumrêx. Ba kam te ije me kabên jarẽnhmã. Mexti:rekam te ije arẽnhmã. Pykakam me babêngôkre kabên'yr bôx kêt. Nhym ta ibê uma, ije arẽnh kêt mã.

⁵Be, tãm ne ja. Ije amipumũnhja'ã dja ba ar amã amikôt amijarẽ. Djãm ba ije ar amã amimex jarẽnhmã? Kati. Ba irerek mexi. Kam ne ba ar amã amikôt amijarẽ. ⁶Nàr, ba ren ar amã amimex jarẽ djã ne ba ren ibên kati? Kati. Ba ren ibên kati kêtukumrêx ne kam mrãmri ar amã amimex jarẽ. Ne ren katat amimex kôt ar amã amijarẽnhkumrêx nhym ren me'ô arỳm ren ijo amra: ne. Nhym be, kati. Irerekre'ã dja ba ar amã amijarẽ gar kam arỳm aje ipumũnh kôt ne aje ikabên mar kôt imar katat.

⁷Ga, kute imã apỳnh mỳjja pumũnh kêtjao amirĩtja pumũ. Nãm imã mỳjja rũnho amirĩt. Ba ren kam 'ã amijo amra. Nhym be, kati. Kam amijo idjãmra kêt kadjy itokry djã ja iwỳr bôx. Mrãmri itokry djã ja ne kute mrỳnhĩ arek me ikam ku'ê nhym me tokry pyrãk. Xatanaj imã itokry djã ja jano nhym iwỳr bôx ba arỳm itokry. ⁸Kam, kute kubê ipytar kadjy ba te Metĩndjwỳnhmã amijo a'uw. Ne ajte te kum amijo a'uw. Ne ajte te kum amijo a'uw.

⁹Nhym arỳm imã,

—Kati. Dja ga atokryja mar rã'ã ne. Be ga, me tokry ne kaprĩrekam rerekreja pumũ. Me te rerekre ba idjukaprĩn itỳx puroo memã tỳx jangij. Gadjwỳ dja ba ajo djuw mex. Dja ga te atokry ne arerekre ba dja ba ajo djuw mex ga arỳm atỳx.

Nãm ã Metĩndjwỳnh imã ane. Kam ba itokry ne irerekre rã'ã. Tãm ne ba ije ar amã arẽnh prãm. Irerekre dja ba ar amã arẽ, me kunĩmã irerekre jarẽ. Kritu tỳxo itỳx kadjy ije memã irerekre kôt amijarẽnh prãm.

¹⁰Kam Kritumã idjãpênham mã ne ikute? Bir, apỳnh irerek djari ne iwỳr ban bôx. Nhym apỳnh me kwỳ imã akij. Nhym apỳnh itokry djari iwỳr ban

bôx. Nhym apÿnh me kwÿ ijo ajkê. Nhym apÿnh mÿjja pyma djàri ikam apôx. Te apÿnh mÿjja ikam apôx ne te irerekre ba kunikôt ikĩnh. Mÿkam? Bir, dja ba ba irerekre nhym Kritu arÿm imã tÿx jadjã ba arÿm itÿx ne.

Me kute kupa'ã Paur mar.

¹¹ Ije amimex kôt ar amã amijarênhkam kute ibên kati pyrãk. Mÿkam ne ba amimex jarê? Bir, ar aje ikupa'ã ijarênhkam. Ar ga ne gar ikupa'ã abenmã kum,

—Djãm Kritu ne Paur jano nhym 'ã ujarênh tê? Kati. Kute anor kêt, ane. Ba kam amã amimex kôt amijarê. Ba amimex kôt amijarên kute ibên kati pyrãk. Ar ga ne ga ren ar abenmã kum,

—Mrãmri ne Kritu kute Paur janorkumrêx nhym gwaj bamã 'ã ujarênh ar ba, ane. Ga ren ar anen ba ren amimex kôt ar amã amijarênh kêt. Ar akam me'ô ar ta arĩk amijo 'êx ne kute ar amã,

—Kritu ne ijano ba ar amã idjujarênh ar iba, anhÿr ne ta amijo raxo ba. Djãm mrãmri ne ba we ar wã katêri irax? Kati. Ba ne ba ar wãmê ije aben pyrãk ne ar katêri itêm kêtumrêx. Ne kam djãm ba ne ba irax? Kati. Ba ne ba ikajgo. Nhym be, mrãmri ne Kritu ijano ba 'ã idjujarênh ar iba.

¹² Amrêbê ne ba arek akrãnmã ar akam mÿjja pumũnh kêt nhipêxo iba. Ne apÿnh me punu djàri meo mex gar omũn arÿm Kritu raxmã akato. Ba ar akam mÿjja rũnh nhipêxo iba gar amim,

—Mrãmri ne Kritu kute Paur janorkumrêx. Ga, Kritu kute anor kôt kute mÿjja nhipêxa pumũ. Nã gãm ar amrêbê ã amim ane. Mÿkam ne gar jakam arÿm amim,

—Kati. Kritu kute Paur janor kêt, ane?

¹³ Mÿkam ne gar jakam arÿm amã ikĩnh kêt ne? Nã gãm ar amim,

—Be, Paur kum me ikĩnh kêt. Nãm kum me wãbit kĩnh. Kum apÿnh me kute amim Jeju mar wãbit kĩnh. Kum apÿnh kôt me ar aben pydjio ba djàri wãbit kĩnh ne arÿm àpênh pãnh mebê pi'ók kaprĩ jamÿ. Nhym be, gwaj bajbit ne kute gwaj babê pi'ók kaprĩ jamÿnh kêt. Nã gãm ar ã amim ane. Djãm mrãmri imã me wãbit kĩnh? Kati. Imã ar gadjwÿ kĩnh. Imã ar akĩho aben pyrãk. Kwãrik wãnh gar ikam angryk kêt.

¹⁴ Ota, jakam ba arÿm ar awÿr itêmmã. Arÿm ne ba ar akam tẽn ajte ar akam tẽn. Ne jakam ajte ar akam itêmmã. Dja ba ar akam tẽn bôx ne ajte idjapênh pãnh ar abê pi'ók kaprĩ byr kêt. Djãm ar anhô mÿjja ne ba abej ne ar akam itêmmã? Kati. Imã ar anhô mÿjja prãm kêt. Ar aje amim Jeju mar raxmã ne ba ar akam itêmmã. Ja ne ba imã kĩnh. Djãm me kra ne kute bãm kadjy mÿjjao atom ne adjwÿr? Kati. Bãm ne kute kra kadjy mÿjjao atom.

¹⁵ Ba ije ar abãm pyrãk dja ba ar akadjy apê:n prĩne ibê inhĩ kato. Ne kam ikaprĩ kêt. Ikĩnhbit. Ar ga dja gar te amã ikĩnh ngrire. Ba dja ba kãmã imã ar akĩnh kamênho tẽn mã ar akadjy apê. ¹⁶ Be, ar ga ne gar ima. Idjapênh pãnh ije ar abê pi'ók kaprĩ jamÿnh kêtja ma. Nhym be, ar akam me'ô arĩk ar amã,

—Djãm me kum prãmja kadjy ne Paur kute ar abê pi'ôk kaprĩ jamÿnh? Kati. Paur no tÿxtikam ne arĩk ar amã 'êx ne ar anoo akno. Nãm arÿm ar anhõ pi'ôk kaprĩo aminhõ, anhÿro ba.

¹⁷Be, amrêbê ba ar awÿr ar ja jano nhym ar awÿr bõx. Ne kam arÿm ar abê pi'ôk kaprĩ byn arÿm imã o bõx. Djãm kam ne ba arÿm o aminhõ? Kati. ¹⁸Nã bãm ar ajã Xitumã karõ. Gwaj bakamy jadjwÿ ba arkõt ano nhym ikabên kõt ar arÿm ar awÿr tên bõx. Djãm Xitu kute ar anhõ pi'ôk kaprĩo aminhõ? Djã ne atemã ibê kabên djin atemã ibê amijo tê? Kati. Ar ije imrãnh katàto aben pyræk gar arÿm ama.

¹⁹Ar akwÿ ne gar aje abenmã kum,

—Be, Paur ar mrãmri gwaj bajo ajkê. Ga, ar kute aminêje gwaj bamã amijã àprãrja ma, ane. Djã ne bar ar ajõo ajkê got bar ar amã amijã aprã? Arkati. Bar tu amim Kritu markumrêx ne ar amã amijarê nhym Metĩndjwÿnh ta kute ar imar. Akmere àpnhĩre ar, djãm ar ije amijo djuw mex kadjy ne bar ar akam apê? Kati. Ar gajbit bar ije ar ajo djuw mex kadjy ar akam apê. Ar ije ar amã arênh gar aje Kritu mar raxmã. Ja kadjy bar ar akam apê.

²⁰Imã ar ajaxwe kêt prãm. Nok ren ar ajaxwe ba ren ar awÿr bõx. Ar amã ne ba ikabên mexobit ikabên prãm. Ikabên ja ne gar amã kĩnh. Ne ba ren ar awÿr bõx ne ren ar amã ibên tÿx ne. Ar amã ibên tÿx karõ ba amikukãm pi'ôkkam ar amã ikabên. Ga ren ar aje akabêno aben japanh prãm ba ren ar awÿr bõx ne ren ar amã ibên tÿx ne. Ga ren ar aje aben nhõ mÿjja'ã angrÿk prãm nàr ren ar aje abenkam adjàkrê prãm ba ren ar amã ibên tÿx ne. Nàr ga ren ar abenmã adjàkjêr prãm nàr ren abenã akabên punu ba ren ar amã ibên tÿx ne. Nàr ren ar aje aben kàxã abenbê aben kurê prãm nàr ren abên kati prãm nàr ren abenmã adjàkjêro abikarêr prãm ba ren ar amã ibên tÿx ne. Ar awÿr ibõx gar akrãptĩ ajaxwe ja'õ karõ ne ba pi'ôkkam amikukãm ar amã ikabên ne.

²¹Ga ren ar akwÿ ajaxwe prãm rã'ã. Nàr ren akwÿ ar aprõ djwÿnh kupa'ã akurê aba prãm rã'ã. Nàr akwÿ amjên djwÿnh kupa'ã akurê aba prãm rã'ã. Nàr ren akwÿ aje apijãm kêtikam adjàpênh punu prãm rã'ã. Amrêbê ar akwÿ ã ajaxweo ane ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ar amikam akaprĩren wãnh ajaxwemã anhirer ne aje akubyn Metĩndjwÿnh'ÿr amijo akêx kêt karõ ne ba amikukãm pi'ôkkam ar amã ikabên ne. Ba ren ar akam bõx nhym ren Metĩndjwÿnh ar akam imã irerek jadjã ba ren ar akrãptĩkam imÿr rax. Ar akam imÿr rax karõ ne ba amikukãm ar amã ikabên ne.

Kute me kwÿbê axwe pyma.

13 ¹Jakam ba arÿm ar awÿr itêmmã. Arÿm ba ar akam tên ajte ar akam tẽ. Ne jakam ajte ar akam itêmmã. Be, amrêbê: Metĩndjwÿnh me bakukãmãremã kum,

“Dja me'õ amijarênh jabej. Gê ar amãnhkrut nàr ar amãnhkrut ne ikjêkêt kabên kõt memã arê. Ar kute kabên mar kõt arê nhym me arÿm kuma. Ar axikõt kabênkam dja me ar kabên man arÿm abenmã kum,

‘Mrãmri me’ôja kute amijarênh nhym ar kute kabên kôt arênhkumrêx’, ane.
Dja me ã abenmã ane.”

Nãm ã Metĩndjwýnh me bakukãmãremã ane. Ja dja gar amijã ama. ²Be, òbê ne ba ar awýr bôx. Ne kam ajte ar awýr bôx ne ar abê ajaxwe pyma. Jakam ba ajte ar akàxã pi’òkkam ar abê uma. Ja dja gar amijã aman ikabên mar pydji. Amrêbê ar akwý ajaxwe jabej nâr ajbir ar akwýdjwý axwe jabej djãm ije ar amã iprĩmã? Kati. Dja ba bôx ne ar amã iprĩ kêt ne tu itýx.

³Gar akwý ijã,

—Goja mrãmri Paur Kritu kabêno kabênkumrêx jabej bar goja kabênkumrêxmã ikato, anhýro aba. Ar aje ijã anhýrkam dja ba bôx ne itýx. Djãm Kritu ar akam àpênhkam rerekre? Kati. Ar akam týt:xi. ⁴Mrãmri me kute píte’y’ã nhòrkam memã amijo rerekre. Nãm te memã amijo rerekren jakam Metĩndjwýnh ‘itýxkôt tĩn ne ar ba. Ar badjwý ne bar kôt amijo irerekre. Ne te amijo irerekre dja bar bôx ne Kritu kôt itĩn ne ar iban Metĩndjwýnh ‘itýxo ar akam itĩn ne ar iba.

⁵Djãm bajbit ne gar aje imexkôt imã akatormã? Ar gadjwý dja gar amima:ro tẽn amim akatorkumrêx ne amim,

—Djãm mrãmri ije tu amim Kritu markumrêx? ane. Dja ga ã amikukjêro anen kam mrãmri ar aje tu amim markumrêx jabej amim,

—Nã ije mrãmri tu amim Kritu markumrêx, anen kam arým ja markumrêx. Aje tu amim markumrêxa markumrêx. Ja dja gar amim akatorkam ama. Kritu ne mrãmri ar akam ýrkumrêx. Djãm ar aje amikam ja mar kêt? Nâr kon, ar ajô ga mrãmri amijo ajêx ne amijo Jeju mar jabej nhym kam mrãmri ar akam ýr kêt.

⁶Dja gar amiman arým ar badjwý ar iman amim,

—Mrãmri ne Paur ar kute Kritu markumrêx, ane. Ar aje amim ja jarênh ne ba kam ama.

⁷Jakam ne bar Metĩndjwýnhmã ar ajo a’uw ne kum,

—Dja ga meo djuw mex gê me axwe’ô kêt, ane. Mýt kadjy dja gar ajaxwe kêt? Djãm me kute ar akôt ar imar ne kute ar imã mex jarênh kadjy? Kati. Godja me te ar ijã, “Paur ar ta ne amijo ‘êx ne amijo Jeju maro ba”, anhýr rã’ã jabej. Kwãrĩk wãnh rã’ã. Ar ba dja bar we amijo ijêx ne. Ar ga dja gar katât ar amijo aban ajaxwe kêt. Ar ajaxwe kêtã ne bar ar ajo Metĩndjwýnhmã a’uw.

⁸Djãm bar Metĩndjwýnh kabên katât kupa’ã amijo iba nhym kam arým kabên katât kêt? Kati. Metĩndjwýnh ta kabên katât rã’ã: rã’ã ne. Nhym be, kati. Bar katât kabên kôtbit amijo iba prãmumrêx. Nhym kam me arým ar ikôt Metĩndjwýnh kabên katâtumrêxmã kato.

⁹Dja bar te memãbit irerekre. Kwãrĩk wãnh rã’ã. Ar ga dja gar Metĩndjwýnh kabên kôt katât ar amijo aban arým atýx. Kôt atýxkam ar ikĩnhkumrêx. Prĩne ar amex ja ne ar imã kĩnhkumrêx.

¹⁰Mýt kadjy ne ba ar akàxã pi’òkkam ã amikukãm ar amã ikabêno ane? Bir, ba ren ar awýr bôx ne ren ar amã ibên týt. Bênjadjwýr djwýnh kute ijã rax mênh kôt ba ren ar amã ibên týt. Ar amã ibên týt karô ne ba ar akàxã ã amikukãm ar amã

ikabêno ane. Djãm ije ar ajo ibikênh kadjy ne ijã rax mẽ? Kati. Dja ba ar amã arẽ gar amim Jeju mar mexo amũ amikamên arỳm mar rax ne. Ja kadjy ne ijã rax mẽ.

Kute memã amikabên mex jarênhô ino rer.

¹¹ Akmere àpnhĩre ar, ikabêno ino rer ne ja. Dja gar adjumar mex ne prĩne Metĩndjwỳnhmã amex. Ne prĩne amijã ikabênja ma. Ne axikôt ar akabên ne abenmã akabên mexo akabên. Dja gar amijo ane nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amẽ amijo kajkep. Kubê ne me kum aben jabê djà krô krax. Kubê ne me umar mex djà krô krax. Tãm gêdja ar amẽ amijo kajkep.

¹² Dja gar amã aben jabêo amirĩt kadjy aben pa krij ne aben tatak.

¹³ Amrẽ jakam Jeju nhô me ja kunĩ ne me amũ ar amã kabên mex jarẽ.

¹⁴ Gê Bênjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu tu kum ar akunĩ kaprĩn^c ar ajo ba. Gê Metĩndjwỳnh kum ar akunĩ jabên ar ajo ba. Gê Metĩndjwỳnh Karõ ar akunĩ mẽ amijo kajkep ne ar ajo ba. Tãm ne ja.

---

^c 13.14 Djãm ar ga ne gar adjukapri nhym pãnh arỳm kum ar akapri Kati. Ta ne tu kum ar akaprikumrẽx.

Paur kute Garaxakam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne pykabê Garaxakam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm arým pyka kuni'yîr mrãnhkôt me'yîr bôx ne memã Jeju jarê nhym me kwý arým tu amim markumrêx ne 'ã abeno akprô. Nhym kam Paur arým mã me jadjwý'yîr tê nhym tekrekam mebê idjaer kwý me'yîr bôx ne memã kum,

—Djãm ar aje tu amim Jeju markambit Metĩndjwýnh kute ar apytâr? Kati, dja gar prĩne Môjdjê kukràdjãdjwý kôt ar amijo aban kam arým Metĩndjwýnhmã amex, ane.

Nhym kam Paur memã kum,

—Arkati. Mrãmri ne me tu amim Jeju markumrêx nhym Metĩndjwýnh arým memã axwe kêt jarê nhym me arým kum mex. Me ta ne me mýjja kukràdjãkôt amijo bakôt Metĩndjwýnhmã mex kêt. Mrãmri ne me tu amim markumrêx nhym Metĩndjwýnh ukaprĩkôt arým memã axwe kêt jarê, ane.

Djã nãm ã Abraão Môjdjê kukràdjãkôt amijo bao ane nhym Metĩndjwýnh arým kum axwe kêt jarê? Kati, nãm tu Metĩndjwýnh markumrêx ne arým Metĩndjwýnhmã mex. Nhym amũ tũmrãm Môjdjê katon memã kukràdjã jarê. Bir be, gwaj badjwý tu amim Jeju markumrêx ne arým kênhkam ar baba. Gwaj bajaxwe kute gwaj bate djê pyrãk ne gwaj babê Metĩndjwýnh kurê. Nhym Metĩndjwýnh arým bajaxwebê bapytã. Arým ne gwaj bate djê apêx. Mýkam dja gwaj akubyn Môjdjê kukràdjã tũmo amite djê ar o baba? Kati, Jeju kute gwaj bajãpre bônkhkam gwaj kênhkam ar babakam gwaj Jeju kukràdjã ny kôt amijo baba rã'ã. Nãm ã Paur memã anen ajte memã Jeju kute anor kôt memã amijarê. Tãm ne ja.

---

1 ¹Ba ne ba ibê Paur. Djãm pykakam me'ô kajgo ne ijano? Nâr, djãm Metĩndjwýnh ne me'ô kajgomã ijã karô nhym ijano? Kati. Jeju Kritumê Bãmbê Metĩndjwýnh ijano ba arkum idjãpênh iba. Jeju Kritu arým ty nhym Bãm akubyn o tĩn ne. ²Jeju kukwakam bakamydjwý ikôt dja bar wãm ar amã ikabên mex jarê. Pi'ôk no'ôkkam ar amã arê. Pykabê Garaxakam apýnh ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio aba djãri ne ba ar amã ikabên mex jarê.

³Metĩndjwỳnhbê ne me Babām. Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn^a ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne. ⁴Jeju Kritu ne gwaj bakadjy amingã. Nãm gwaj bajaxwe pãnh ty. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja ne me axwe:. Mekôt bajaxwe kêt kadjy gwaj bapãnh ty. Kute kubê gwaj bapytâr kadjy gwaj bapãnh ty. Me Babãmbê Metĩndjwỳnh kute kum 'ã karô kôt ne gwaj bapãnh ty. ⁵Metĩndjwỳnh ne ra:x ne uma:. Gê me aben djô'ã memã Metĩndjwỳnh rax jarênh rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri, tãm ne ja.

Me memã Kritu kupa'ã ujarênh nhym mebê uma.

Mat 7.15; Ep 4.14; Kor 2.8; A Ped 2.1

⁶E kum, djãm ar ga ne gar ajaxwe kêt nhym Metĩndjwỳnh pãnh kum ar akaprĩn amiwỳr ar ajuw ne ar ajo ba? Kati. Ar ga ne gar ajaxwe: nhym ta kum ar akaprĩ. Kritu ar ajaxwe pãnh ty nhym kam Metĩndjwỳnh ta kum ar akaprĩn amiwỳr ar ajuw ne ar ajo ba. Nhym kam wãnh me kwỳ ar awỳr bôx ne arỳm 'lêx ne ar amã we Kritu'ã ujarênh ny 'ôdjwỳ jarê. Me wãnh ar amã arê gar arỳm ijaêrbê me'ỳr amijo akêx ne mekôt amijo abao dja. ⁷I:je. Djãm mrãmri ne me ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarê? Kati. Nãm me arĩk ar anoo biknoro ba. Kritu kupa'ã ne me ar amã arênh ba.

⁸Arỳm ne bar kàj bê ar amã arê, katât Kritu'ã ujarênh nykumrêx jarê gar arỳm amim ama. Nhym be, godja ar ijô akubyn ar awỳr bôx ne ar amã Kritu kupa'ã ajte ujarênh ny 'ôdjwỳ jarênh jabej gê Metĩndjwỳnh on pãnh o akno gê biknor rã'ã rã'ã ne. Nâr, godja kàjkwakam kadjy mrãnh djwỳnh 'ô ar awỳr bôx ne ar amã kupa'ã ujarênh ny 'ôdjwỳ jarênh jabej gê Metĩndjwỳnh on pãnh o akno gê biknor rã'ã: rã'ã ne. ⁹Bar ajte jakam ar amã arê gar ama. Arỳm ne bar katât ar amã Kritu'ã ujarênh nykumrêx jarê gar amim ama. Nhym be, godja me'ô ar awỳr bôx ne ar amã Kritu kupa'ã ajte ujarênh ny 'ôdjwỳ jarênh jabej gê Metĩndjwỳnh on pãnh o akno gê biknor rã'ã: rã'ã ne.

¹⁰Djãm me kum ikĩnhmã ne ba abej ar iba? Kati. Metĩndjwỳnh kum ikĩnh ne ba abej. Djãm ije meo kĩnh prãm got? Kati. Ne ba ren meo kĩnh prãm ba ren ibê Metĩndjwỳnh nhô àpênhkumrêx kêt.

Jeju ta ne Paurmã amijarê.

A Kô 1.12; Tex k 2.4

¹¹Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã arê. Ije kàj bê ar amã Kritu'ã ujarênh ny jarênhja djãm me'ô ta ne amim ujarênh'ã karôn imã arê? Kati. ¹²Djãm me kute aben djô'ã ujarênh ar baja ne me'ô imã arê ba o iba? Kati. Nâr, djãm me'ô kute prĩne ujarênh marja ne imã arê ba kuma? Kati. Jeju Kritu ta ne imã ujarênh ny jarê ba maro iba. Tãm ne ba jakam pi'ôkkam wãm pykabê Garaxakam ar amã arê.

^a1.3 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrêx.

¹³Arÿm ne me ar amã ijã ajarẽ gar ama. Amrẽbẽ ne ba mebẽ idjaer kukrãdjã kôt ar amijo iban Metĩndjwÿnh nhõ me ja kute amim Jeju maro ibikẽnh kumex. Ne kam me kute amim Jeju mar kêt kadjy mebẽ Jeju kurẽn abenbẽ me ngrãho iba. ¹⁴Ne mebẽ idjaermẽ ro'ã ijabatãnhja ije me kukrãdjã maro me akrenh mexo tẽ. Ne me ikukãmãre kukrãdjã tũm'ã ino tÿ:x ne o iba.

¹⁵Nhym kam Metĩndjwÿnh ta arÿm kum ikĩnh ne kum ikapri. Djãm ba ne ba imã kĩnh nhym kum ikapri? Kati. Ta ne tu kum ikapriĩn arÿm amiwÿr ijuw ne ijo ba. Adjãkamã inã tikkrekam ijẽtri ne Metĩndjwÿnh amijo ipytã.

¹⁶Ije kãj bẽ me bajtemmã 'ã idjujarẽnh kadjy arÿm imã Krao amirĩt. Kute imã Krao amirĩtkam djã nã bãm o me'õ kumrẽx ma nhym arÿm imã arẽ ba ô'ã memã arẽho iba? Kati. Kritu ta ne imã arẽ. ¹⁷Nãr, djã ne ba krĩraxbẽ Djeruxarẽ kumrẽxmã tẽn bõx? Nãm Jeju ar ja kumrẽx janon kam badjwÿ ijano ba kum idjãpẽn ar iba. Djã nã bãm Jeju kute ar anor ja kumrẽx'ÿr Djeruxarẽmã tẽn bõx nhym ar imã kabẽn'õ jarẽ ba memã arẽho iba? Kati. Ar'ÿr Djeruxarẽkam itẽm kêt. Ate ne ba pykabẽ Arabijkam tẽ. Ba kam ajte akubyn krĩraxbẽ Tamagumã akẽx. Kritu ta ne imã kabẽn jarẽ ba memã arẽho iba. Tãm ne ba jakam pi'õkkam wãm pykabẽ Garaxakam ar amã arẽ.

¹⁸Nhym kam ijã amex amãnhkrut ne ikjẽkêt apẽx. Kambit ne ba arÿm Djeruxarẽ'ÿr tẽ. Ije Pedru pumũnhmã 'ÿr tẽ. Ne kam Pedru'ÿr bõx ne ar iro'ã nhÿ. Ar iro'ã nhÿ: nhym ar ijã akatibẽ 15bit apẽx ne. Djã ne ba kam idjãm 'iry got Pedru imã me kabẽn 'õ jarẽ ba memã arẽho iba? Kati. ¹⁹Djã ne ba kam Jeju kute ar anorja 'õdjwÿ pumũ? Kati. Ije ar 'õ pumũnh kêt. Bẽnjadjwÿr djwÿnh kamy axikôt katorja ne kubẽ Xijagu. Xijagubit ne ba omũ.

²⁰Djã nã bãm ar amã ijẽx? Kati. Metĩndjwÿnh kute imarkam ne ba mrãmri ar amã ikabẽnkumrẽx.

²¹Ne kam Djeruxarẽ kurũm ikaton tẽ. Tẽ:n kajõnhkôt pykabẽ Xirijmẽ Xirxij'ÿr tẽ. Tẽ:n kam arÿm kam bõx.

²²Nhym Djeruxarẽ bu'ã pykabẽ Djudẽjakam apÿnh me kute amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio ba djãri me kute ipumũnh kêt rã'ã. ²³Nhym be, me kwÿ ne me amũ memã ijarẽn memã kum,

—Paur kute me bajo bikẽho ba ja ne arÿm jakam kãj bẽ Kritu'ã memã ujarẽn ar ba. Me kute Kritu kôt amijo bamã memã 'ã ujarẽn ar ba. Me kute Kritu mar kêt kadjy ne Paur amrẽbẽ mebẽ Kritu kurẽo ba. Ne jakam arÿm 'ã memã ujarẽn ar ba. Nãm me ã ijarẽnho ane. ²⁴Nhym me arÿm jabit man ikam Metĩndjwÿnhmã mextire jarẽnho kumex. Be, djãm kam ne me'õ ikabẽn'ã imã karõ ba memã arẽho iba? Kati. Kritubit ne imã arẽ ba arÿm pi'õkkam wãm pykabẽ Garaxakam ar amã arẽ.

Pedru ar kute Paur kabẽn'ã aben mar.

Kar 15.4

2 ¹Nã bãm ar iba: nhym kam ijã amexbẽ 14 apẽx. Ba kam Banabekôt Djeruxarẽmã tẽ. Xitudjwÿ ne ba o tẽ. ²Metĩndjwÿnh ta ne imã 'ã karõ

ba kabên kôt 'ÿr tẽ. 'ÿr tẽ:n kam arÿm 'ÿr bôx. Ne kam me krăptĩ kàxã me rûnh kumrëxmẽ ro'ã akuprõ. Me kute amim Jeju mar rûnhmẽ ro'ã akuprõ. Memăbit ar rûnh pyrăkjamẽ ro'ã akuprõ. Ne kam memă arẽ. Ije me bajtemmă Kritu'ã idjujarënh ny jarënh ibaja ne ba memă arẽ. Ne ba ren Djeruxarëkam me krăptĩ kumrëxmă arën ren kam te memă arẽ nhym ren me kute imar kêt ne. Nhym be, kati. Me krăptĩ kàxã ne ba me rûnh kumrëxmă arẽ.

³⁻⁴Nhym Xitubê me bajtembê kreguja ikôt dja. Me ja ne me kute Môjdjê kukràdjâ kôt amijo ba kêt ne my nhinhu kà tã. Nãm Xitu ikôt dja. Nhym me ta kute amijo 'êx ne kute amijo Jeju mar mexja ne me arÿm apdjun mekôt wadjâ. Bar Kritu Jeju kabên kôt idjumar mex ne ar ibamă nhym me amim,

—Paur ar kute Môjdjê kukràdjâ kôt amijo ba katât jabej ba ar omũ. Gêdja ar kôt amijo ba kêt ba me kukràdjâ'ã arkum apnê, ane. Ga, me ta te: kute Môjdjê kukràdjâ kôt amijo ba mexja pumũ. Ne te: Metîndjwÿnhmă amijo mexo ban umar punu. Ar idjumar punu ja kadjy ne me ã amim ar ijã ane. Ne kam te: kute Xitu my kà kră'yrmă memă 'ã apnê. Djâ ne me kute amim Jeju markam me rûnh ja ne mekôt kabên dji? Kati. Me mekôt kabên djir kêt ne kute,

—Gê ar Môjdjê kukràdjâ kôt amijo tẽn on Xitumă my kà ta, anhÿr kêtukumrëx.

⁵Djãm ar ba ne bar me ta kute amijo Jeju mar mexja kabên kôt Xitu my kà krăta? Kati. Bar me kabên kôt Môjdjê kukràdjâ kôt amijo itêm kêtukumrëx. Mÿkam? Bir, ne ba ren ar mekôt amijo tẽn my kà krăta gar ren ikôt Môjdjê kukràdjâ maro aban kôt ar amijo aba. Ne kam ren arÿm Kritu kabên katât mar kêt ne kôt amijo aba kêt. Amrêbê ne bar ar amă katât Kritu'ã ujarënh ny jarë gar kôt ar amijo aba. Kôt amijo aba rã'ã kadjy ne bar me ja kôt amijo iba kêtukumrëx.

⁶Nhym be, memăbit ar kute rûnh pyrăk ja, me kute ar'ã abenmă kum,

—Amrêbê ne ar gwaj bamă wan gwaj bajo ba. Gwaj bamă ne ar raxkumrëx, anhÿrja. Djãm me kute ar rûnh'ã abenmă anhÿrkam djãm imă ar uma? Kati. Memăbit ne ar kute rûnh pyrăk. Nhym be, Metîndjwÿnhmă ne ar ngri:ren kajgo. Bir be, Kritu ne imă kabên jarẽ. Djãm ijukri ne ar rûnh imă mÿjja 'ôdjwÿ jarë ba kam memă arënh ibaja? Kati. Ar kute ijukri imă mÿjja'ô jarënh kêtukumrëx. ⁷Ne kam ar ipa krij ne ar itatakbit. Arÿm ne ar kute imar ne ar abenmă kum,

—Be, mrămri ne Metîndjwÿnh Paurmă kum, “Ga dja ga me bajtemmă Kritu'ã ujarënh ny jarẽ”, anhÿrkumrëx. Nãm ar ã abenmă ane.

⁸Metîndjwÿnh ne mebê idjaermă Pedru jano nhym arÿm memă Kritu'ã ajarẽ. Ga, me krăptĩ: arÿm kute tu amim markumrëxja pumũ. Metîndjwÿnh ajte badjwÿ ijano ba me bajtemmă 'ã ajarẽ. Ga, me jadjwÿ krăptĩ tu kute amim markumrëxja pumũ. ⁹Xijagumẽ Pedrubê Xepamẽ Djuăomẽ ne ar kumrëx tũm. Ar memăbit rûnh. Ar ja ne ar amim,

—Mrămri ne Metîndjwÿnh ta kum Paur kaprĩ:kumrëx nhym mrămri arÿm kôt kum àpênhkumrëx, ane. Nãm ar anen arÿm Banabemẽ bamẽ ar ipa krij ne ar itatak ne ar imă,

—Mrāmri ar ga dja gar me bajtem'ÿr mrān memā 'ā ajarē. Nhyṃ be, ar ba dja bar mebê idjaer'ÿr mrān memā 'ā ajarē, ane. ¹⁰Ne kam ar imā,

—Dja gar ar ikam me ō mÿjja kêt mar rā'ā, ane. Jabit ne ar ar imā arē. Ba kam arÿm ar kuman amū memā me arēnho iba nhyṃ me arÿm memā mÿjjao atomo ba. Nā bām ā Djeruxarēkam me maro anen arÿm pi'ôkkam wām pykabê Garaxakam ar amā arē.

Paur Pedrumā kabên ne.

¹¹Bar kam krīraxbê Āxikimā tēn bôx ne kam dja. Nhyṃ kam Pedru nĩnh tēn kam Āxikikam ar iwÿr bôx. Ba kam arÿm kuka kônḥ kum ikabên ne. Arÿm Metĩndjwÿnh kabên kupa'ā kute amijo tēmkam ne ba kum ikabên ne.

¹²Mÿkam? Bir, amrêbê ne Pedru tu me bajtemmē ro'ā àkuro krī. Ar ba ne bar me bajtemmē ro'ā idjàkuro nhÿ nhyṃ Pedru mekmē ro'ā àkuro nhÿ. Nhyṃ kam me kwÿ Môjdjê kukràdjà'ā no tÿxja arÿm bôx. Xijagu kurūm ne me bôx. Me ja ne me memā kum,

—Dja me me bajtemmē ro'ā àkuro krīn arÿm Môjdjê kukràdjà kupa'ā amijo tē. Nām me ā memā anhyro ba. Me ja bôx nhyṃ Pedru arÿm me omū. Ne kam arÿm me bajtemmē ro'ā ō kwÿ krēn krātan arÿm ate nhÿ. Me Môjdjê kukràdjà'ā no tÿxja, me my kà rēnhneja, kute 'ā kum kabên karō ne Pedru ate nhÿ. Me ja kute kum,

—Kwārik wānh me bajtemmē ro'ā adjàkur kêt. Abê mebê idjaer. Môjdjê ne me bamā, “Kwārik wānh me bajtemmē ro'ā adjàkur kêt”, ane ga kam me ro'ā adjàkuro akrī, anhyr karō ne Pedru ate nhÿ.

¹³Nhyṃ kam ar ikam mebê idjaer kunī Pedru kôt amijo mōn ate ar ibê nhÿ. Nhyṃ kam Banabedjwÿ arÿm rerekre ne me umaje kôt amijo tēn ate me bajtembê amijo tēn ate ar ibê nhÿ.

¹⁴Ba kam me omū. Kritu'ā ujarēnh ny ne katàtkumrēx nhyṃ me arÿm kupa'ā amijo mō ba arÿm me omūn arÿm Pedrumā ikabên ne. Me kunī nhipôkri ne ba 'ā kum ikabên ne kum,

—E kum, ga ne ga arÿm me bajtem kôt ar amijo aban ajte. Ga arÿm mebê idjaer kukràdjàbê amijo akēx ne arÿm me bajtem kôt ar amijo aba. Mÿkam ne ga arÿm jakam ajte mebê idjaer kukràdjà kôt me kute amijo ba'ā me bajtemmā karōo dja? Nā bām ā Pedrumā ikabēno ane.

¹⁵Ne kam ajte Pedru arkum,

—Mrāmri me bakukāmākjê kôt ne gu me babê idjaerkumrēx. Me baje me bajtem'ā abenmā kum, “Me axwe”, anhyro baba. Djām me baje me wā kôt amijo baba got? Arkati. Me ba ne gu me babê idjaerkumrēx. ¹⁶Djām kam me kute Môjdjê kukràdjà kôt amijo bakam ne me mrāmri axwe kêt? Kati. Me kute kukràdjà kôt amijo baja ne me te axwe kêt prāmje. Nhyṃ be, me tu kute amim Jeju Kritu markumrēx. Nhyṃ kambit arÿm memā axwe kêt jarē nhyṃ me kum axwe kêt. Tām ne gwaj amrêbê kuma. Me bajtemja ne me tu amim Kritu markumrēx. Gwaj badjwÿ ne gwaj bajaxwe kêt kadjy tu amim Kritu Jeju markumrēx. Djām gwaj bajaxwe kêt kadjy ne gwaj baje Môjdjê kukràdjà

marn kôt ar amijo baba? Kati. Kadjy ne gwaj tu amim Kritu markumrêx. Djâm pykakam me'ô ta axwe kêt prâm? Arkati. Me'ô ta kute Môjdjê kukràdjà marn kute kôt amijo bakam te: axwe kêt prâmje. Nã bãm ã Pedru arkum ane.

¹⁷Ne kam ajte arkum,

—Me'ô ta ne te axwe kêt prâmje. Nhym be, dja gwaj tu amim Kritu markumrêx ne arým bajaxwe kêt. Ne kam amim Kritu maro tẽ nhym arým gwaj bamã bajaxweo amirĩto tẽ gwaj arým amima. Gwaj baje amimarkam djâm gwaj baje me kwỳ kudjwa amim, “Ije amim Kritu kabẽn markôt ne ba ijaxwe”, anhỹr mã? Arkati. Kritu kute me axwe'ã memã àpnênh kêt. Kabẽnkôt me'ô axwe prâm kêtukumrêx. ¹⁸Be, amrêbê ne gwaj te: Môjdjê kukràdjà kôt bajaxwe kêt prâmje bajaxwe rã'ã ne. Nhym be, jakam ba arým kubê amijo akêx. Kubê ije amijo akêxkam ba ren ar akudjwa ren akubyn Môjdjê kukràdjà'ỹr amijo akêx ne ren amim,

—Ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arým ijaxwe kêt, anhỹro iba. Djâm kam ba ren mrãmri ijaxwe kêt? Arkati. Akubyn ije 'ỹr amijo akêxkam ba ren arým Metĩndjwỳnh kabẽn mar kêt ne kam ren kam amikrà ar o iba.

¹⁹Amrêbê ne ba amim,

—Ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arým ijaxwe kêt, anhỹro iba. Djâm kam mrãmri ijaxwe kêt? Kati. Ijaxwe rã'ã. Ne kam arým Môjdjê kukràdjà ma. Amrêbê ne Môjdjê memã kum, “Dja me axwe arým pãnh ty”, ane. Tãm ne ba kuman kam ijaxwe man kam arým amim,

—Kati. Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban te ijaxwe kêt prâmje, ane. Kam ne ba arým Môjdjê kukràdjà kôt ar amijo iba kêt. Ga, me arým tykkam kute kôt amijo ba kêtja pumũ. Badjwỳ ije me tyk pyræk. Ne kam arým Metĩndjwỳnh kadjy itĩn ne ar iba.

²⁰Ba ne ba Kritumê ro'ã pĩte'ykam ty. Ne kam ba itĩn ne ar iba kêt. Kritu ta ne ikam tĩn ne ar ba. Nã bãm ã amimaro ane. Ne kam inhĩ jakam itĩn ne ar iba jakam ne ba tu amim Metĩndjwỳnh kra markumrêx ar o iba. Ta ne kum ijabên ijaxwe pãnh ty. ²¹Nãm Kritu ã kum ikaprĩ o ane. Djã nã bãm kubê ate ikrãn Môjdjê kukràdjàbit mar 'ãno dja? Djã nã bãm ijaxwe kêt mã kukràdjàbit man o Kritubê aptà? Kati. Ne ren me Môjdjê kukràdjà kôt ren axwe kêt nhym ren kam Kritu me axwe pãnh tykja ren kajgokumrêx. Nhym be, kati. Kritu kôtbit ne me axwe kêt. Nã bãm ã Pedru arkum anen ajte pi'ôkkam wãm pykabê Garaxakam ar amã arê.

Me ta kute amijo mex kêt.

Ep 2.8; Pir 3.9; A Xim 1.9; Xit 3.5

3 ¹Ar abê Garaxa ar, ar ano rere:kre. Mỳj me'ô ne ar amã 'êx ne ar anoo akno? Ê, Metĩndjwỳnh kabẽn katàtkumrêx. Kabẽn kôt ar aje amijo aba kêt kadjy ne me ar anoo akno. Arým ne ba prĩne ar amã Kritu pĩte'y'ã jêt'ã ajarê gar prĩne ama. Nhym kam me ar anoo akno. Ar ano rere:kre.

²Dja gar ar imã arê ba kuma. Djã nã gãm ar Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban kôt we ajaxwe kêt? Djã nã gãm we ar ajaxwe kêt nhym Metĩndjwỳnh Karô

arým ar awýr bôx ne ar ajo ba? Dja gar imã arê ba kuma. Kati. Nã gãm ar Kritu'ã idjujarênh man tu amim Kritu markumrêx nhym Karô arým ar awýr bôx. ³Nã gãm ar Metîndjwýnh Karôkôt amijo abamo krax. Djã nã gãm jakam Môjdjê kukràdjã man kôt ar amijo aban aje kôt ga: we amijo amexmã.

⁴Amrêbê ar aje Kritu mar'ã ne me ar ajo bikênhô ba gar arým kadjy atokry kumex ma. Godja gar jakam kubê amijo akêx ne 'ã adjukanga jabej nhym arým kadjy ar atokry ja arým kajgo. Nhym be, kati. Ar aje mrãmri tu amim Kritu markumrêx rã'ã jabej arým atokryja kajgo kêt.

⁵Djã nã gãm ar Môjdjê kukràdjã man kôt ar amijo aban kôt we ajaxwe kêt nhym kam Metîndjwýnh arým ar amã Karô jano nhym kam ar akam mýjja pumũnh kêt nhipêx, ar akam apýnh me punuo mex? Kati. Nã gãm ar Kritu'ã idjujarênh man tu amim markumrêx nhym arým kôt ar amã Karô jano nhym kam arým ar akam apýnh mýjja pumũnh kêt nhipêx.

⁶Me bakukãmãre Abraôodjwý ne

“tu amim Metîndjwýnh markumrêx nhym arým tu kum axwe kêt jarê.”

⁷Kam, me kute tu amim Kritu markumrêx, me ja kunĩ kute mrãmri ne Abraão tãmdjwý pyrãk. Tãm dja gar ama. ⁸Amrêbê: ne Metîndjwýnh amim,

“Dja me bajtem tu amim Kritu markumrêx ba kam tu memã axwe kêt jarê nhym me arým axwe kêt.”

Nãm ã amim anen kam kãj bê Abraômã tãm jarê. Nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Mrãmri ne me kute tu amim Kritu markumrêx nhym kute tu memã axwe kêt jarênh. Ja 'ã ne Abraômã kum,

“Ga tu amim ikamnhĩxkumrêx. Ba kam arým imã akaprĩ. Dja atãmdjwý akôt tu amim imarkumrêx. Ba kam arým imã me kaprĩ. Dja apýnh me ba djãkam me bajtemdjwý akôt tu amim imarkumrêx. Ba kam arým imã me adjwýnhdjwý kaprĩ”, ane.

⁹Ga, me kute tu amim Kritu markumrêxja Metîndjwýnh arým kum me kaprĩja pumũ. Abraão tu amim kamnhĩxkumrêx nhym me kute kôt tu amim markumrêxja Metîndjwýnh arým kum me kaprĩ.

¹⁰Be, me kute amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjã man kôt ar amijo iban arým ijaxwe kêt, anhýro baja. Me ja kunĩ'ã ne Metîndjwýnh arým amim,

—Me wã dja ba me kanga nhym me arým me biknor tokry djãkam akuno, ane. Mýkam dja me kanga? Bir, amrêbê Metîndjwýnh me bakukãmãremã kum,

“Ga, Môjdjê kukràdjã'ã pi'òk no'òkja pumũ. Godja me mar kêt ne katãt kunĩ:kôt amijo ba kêt jabej ba dja ba pãnh me kanga nhym me arým me biknor tokry djãkam akuno.”

Nãm Metîndjwýnh ã me bakukãmãremã ane. Me bit kute kukràdjã kunĩkôt amijo baja, djãm kôt me axwe kêt mã? Kati. Nãm me te kute kukràdjã kunĩkôt amijo ba ne kam axwe rã'ã. Kam Metîndjwýnh ta kabênkôt dja me ja kunĩ akuno. ¹¹Nhym kam me ajte me bakukãmãremã kum,

“Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarēnh nhym me arỳm kum mexja dja me tu amikajmã'ã markumrēx ne arỳm tĩn ne ar ba”, ane.

Ga, Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarēnhja pumũ. Me kute tu amim markumrēx kambit ne kute memã axwe kêt jarēnh. Kam me kute Mõjdjê kukràdjà marn kôt amijo baja te: axwe kêt prãmje. ¹²Nhym kam ajte pi'òkkam memã kum,

“Me kute Mõjdjê kukràdjà marn kôt amijo baja gê me prĩne kunĩkôt amijo ba mex”, ane.

Djãm pi'òkkam kabēn jakam ne memã, me kute tu amim Metĩndjwỳnh markumrēx jarē? Kati. Kute arēnh kêtumrēx. Nãm memã, kôt me kute amijo babit jarē.

¹³Nhym be, Metĩndjwỳnh ne memã Kritu jarē. Kritu arỳm pĩte'y'ã gwaj bajaxweo pãnh. Amrēbê ne Metĩndjwỳnh memã kum,

—Godja me Mõjdjê kukràdjà mar kêt ne katàt kukràdjà kunĩ: kôt amijo ba kêt, ba dja ba pãnh me kanga nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno, ane. Tãm ne Metĩndjwỳnh amrēbê arē. Kam gwaj ba ne gwaj kôt amijo baba kêt ne bajaxwe:. Ga, gwaj bajaxwe pãnh Metĩndjwỳnh bit kute gwaj bakangaja pumũ.

Nhym be, kati. Jakam Kritu arỳm gwaj bajaxweo pãnh. Gwaj bakadgy ne Kritu ta mãn axwe djwỳnh pyràk ne pĩte'ykam wajêt. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm kute kanga pyràk nhym me biknor tokry djàkam biknor pyràk. Nãm ã anen pĩte'ykam wajêt ne arỳm gwaj bajaxweo pãnh. Amrēbê: ne Mõjdjê me bakukãmãremã kum,

“Me pi'ã me anhô nhym me arij. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me kanga nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno”, ane.

Ga, Kritu pĩte'ykam jêtkam Metĩndjwỳnh kute kanga pyràkja pumũ.

¹⁴Kam, Jeju Kritu arỳm gwaj bajaxweo pãnh. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me bajtemo djuw mex ne arỳm memã axwe kêt jarē. Tãm ne Abraãomã arē. Gwaj tu amim Kritu markumrēx, nhym Metĩndjwỳnh Karõ arỳm gwaj bawỳr bõx. Amrēbê kute gwaj bamã Karõ jarēnhja arỳm gwaj bawỳr bõx. Ja kadgy ne Kritu gwaj bajaxweo pãnh.

Metĩndjwỳnh ne Abraãomã kabēn pỳnh ne arē.

Idja 6.13

¹⁵Akmere, àpnhĩre ar, ba ar amã pykakam me kukràdjà'õ jarē gar ama. Godja me'õ ar tu abenmã mỳjja'õ jarēnhkumrēx. Nhym me rũnh arỳm 'ã pi'òk no'òkkumrēx. Djãm kam ajte me'õ kute ijukri kabēn 'õ jarēnhmã? Nàr, djãm kam kute kabēn 'õo bingrànhmã? Arkati. Arỳm ne me tu 'ã pi'òk no'òk mãmđji. ¹⁶Abraãomã ne Metĩndjwỳnh apỳnh mỳjja jarēn kam kum kabēn pỳnh ne arēn kum,

—Dja ba ajo djuw mex ne atãmdjwỳo djuw mex, ane. Djãm kute kabēn jao bingrànhmã? Kati. Djãm tãmdjwỳ krãptĩ'ã ne kum, “Dja ba atãmdjwỳo djuw mex”, ane? Kati. Tãmdjwỳ pydji'ã ne kum arē. Tãmdjwỳ ja ne kubê Kritu.

¹⁷Metĩndjwỳnh ne amrêbê: tu Abraãomã tãmdjwỳbê Krituja jarẽnhkumrêx. Nhyam kam tũ:mrãm, arỳm kute kum arẽnh'ã amexbê 430 apêxkam Mõjdjẽmã kukràdjà jarẽ. Djã ne kute Mõjdjẽmã me kukràdjà jarẽho kabẽn tũm japa? Djã ne kute amrêbê: Abraãomã tãmdjwỳbê Kritu jarẽnhja arỳm arẽnh kajgo? Arkati. Kute amrêbê: Abraãomã arẽnh kute mar tỳx rã'ã ne.

¹⁸Djã ne me kute Mõjdjê kukràdjà marn kôt amijo bakam axwe kêt ne ajte kute amim Kritu markam axwe kêt? Kati. Nhyam be, arỳm ne Metĩndjwỳnh mrãmri tu Abraãomã tãmdjwỳ Kritu jarẽnhkumrêx nhyam amim tu markumrêx nhyam arỳm kum axwe kêt jarẽ.

¹⁹⁻²⁰Nhyam be, mỳj kadjy ne Metĩndjwỳnh Mõjdjẽmã kukràdjà jarẽ? Bir, me kute amijaxwe mar ne kute kôt amim kator kadjy. Ja kadjy ne Mõjdjẽmã kukràdjà jarẽ. Me aben djô'ã abenmã arẽnh mo:. Abenmã arẽnh mo mör tãmtã arỳm tũmrãm Abraão tãmdjwỳ Kritu'yr o bõx. Me bakamingrãnyrekam Kritu arỳm katon ar ba. Nhyam kam me tu amim markumrêx nhyam Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe kêt jarẽ. Metĩndjwỳnh ne Mõjdjẽmã kukràdjà jarẽ. Kadjy mrãnh djwỳnh kumrêxmã ne arẽ nhyam arỳm amũ Mõjdjẽmã arẽ nhyam amũ memã arẽ. Nhyam kam me krãptĩ amipãnh Mõjdjẽmã amijarẽ nhyam amũ Metĩndjwỳnhmã me arẽ. Nhyam be, djã nãm Metĩndjwỳnh me'omã Kritu jarẽ nhyam arỳm amũ Abraãomã arẽ? Kati. Metĩndjwỳnh pydji ne tu Abraão kuka kõnh djan kum tãmdjwỳbê Kritu jarẽ.

²¹Metĩndjwỳnh ne Abraãomã apỳnh mỳjja mex jarẽn kum tãmdjwỳbê Kritukôt axwe kêt jarẽ. Djã ne kam amikabẽn jao aknon kam memã kum,

—Dja ga me Mõjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aba. Ba kam arỳm me amã axwe kêt jarẽ, ane? Kati. Dja me Mõjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ban arỳm te axwe kêt prãmje ne Metĩndjwỳnhkôt tĩn ne ar ba kêt. Ne ren me Mõjdjê kukràdjà'õ man kôt ar amijo ban ren kam axwe kêt ne ren kam Metĩndjwỳnh kôt tĩn ne ar ba nhyam Metĩndjwỳnh ren kam memã kum,

—Dja ga me Mõjdjê kukràdjà man kôt ar amijo aban kam ajaxwe kêt, ane.

²²Nhyam be, kati. Me'õ ta te axwe kêt prãmje. Metĩndjwỳnh ne pi'õkkam me kunĩ kupãnhĩa memã axwe jarẽ. Mỳj kadjy ne me kunĩmã axwe jarẽ? Bir, me kute tu amim Jeju Kritu markumrêx kadjy. Dja me tu amim markumrêx nhyam Metĩndjwỳnh arỳm memã axwe kêt jarẽ. Tãm ne amrêbê: me bakukãmãremã arẽnh pydji.

²³Nhyam be, amrêbê me bakukãmãre kute tu amim Kritu markumrêx kêttri ne me Mõjdjê kukràdjàkôt ar amijo ba. Me ta te: katormã ar amijo ba. Me kute mrãmri ne mebê ijêkam me ta te: katormã amijo ba pyràk. Gwaj badjwỳ te bakatormã ari amijo baba. Nhyam kam tũmrãm me arỳm gwaj bamã Kritu'ã ajarẽ, gwaj arỳm tu amim markumrêx ne arỳm bakato. Bakaton arỳm gwaj ba ar baban bakĩnhkumrêx.

²⁴Kam, Mõjdjê kukràdjà ne kute me kra prĩre pumũnh djwỳnh pyràk. Me bakukãmãre ne me kute me kra prĩre pyràk. Ne kam me omũnh djwỳnh kôt ar amijo ba, Mõjdjê kukràdjà kôt ar amijo ba nhyam mebê tỳ:xi. Me kute aben djô'ã kôt amijo ba tãmtã nhyam kam tũmrãm arỳm Kritu me'yr bõx. Gwaj

bawÿr bôx gwaj arÿm tu amim markumrêx nhym arÿm tu gwaj bamã axwe kêt jarê. ²⁵ Gwaj arÿm tu amim Kritu markumrêx. Djãm kam gwaj baje akubyn Môjdjê kukràdjà'yÿr amijo akêx prãm? Kati. Arÿm me abatànkhkam djãm akubyn kute amipumũnh djwÿnh prãm? Kati. Gwaj badjwÿ ne gwaj akubyn baje Môjdjê kukràdjà mar prãm kêt. Kritu ne gwaj tu amim markumrêx.

Mebê Metĩndjwÿnh kra'ã ujarênh.

Dju r 1.12; Rô 8.14; Ep 1.5

²⁶ Ar akunĩ ne gar arÿm abê Metĩndjwÿnh kra. Gar arÿm tu amim Kritu markumrêx ne arÿm abê Metĩndjwÿnh kra. ²⁷ Me kute ngômã ar ajadjàr kunĩja, mÿj'ã ne ngômã ar ajadjàrja amijakre? Bir, Kritumê ne gar atypdji. 'Ã ne amijakre. Gar kam arÿm aje Kritu pyræk. Kritubê Metĩndjwÿnh Kra. Ar gadjwÿ ne gar Kritu kôt abê Metĩndjwÿnh kra.

²⁸ Djãm kam dja gar ajô aben mÿr jabej memã kum, “Ibê idjaer”, ane? Nàr, “Ibê me bajtembê kregu”, ane? Nàr, gar ajô aben mÿr jabej memã kum,

—Nãm me ipa 'amÿ ba me kabênkôt kajgo ari idjàpênh tÿxo iban idjumar punu, ane? Nàr,

—Me kute ipa 'amÿnh kêt ba arek mekôt ar iban idjumar mex, ane? Nàr gar ajô aben mÿr jabej memã kum, “Imy”, ane, nàr, “Ini”, ane? Djãm aje amim Kritu markam aje aben mÿr jabej ã abenmã anhÿro abamã? Kati. Ar aje amim Kritu markam ne ar akunĩ abeno anhôbikwan apydji:i. ²⁹ Ne, ar abê Kritu nhôbikwakam Metĩndjwÿnh arÿm ar ajo Abraão tàmdjwÿ. Kute ar anhingêt Abraãomã kabên pÿnh ne arênhja kunĩ ne ajte ar amãdjwÿ arê. Dja gar arÿm Abãm nhô mÿjjao aminhõ. Metĩndjwÿnh nhô mÿjjao aminhõ.

Metĩndjwÿnh gwaj bajo kra.

4 ¹ Jakam ne ba ar amã arê, me abê Garaxakam me jamã arê, gar ama. Me kra prĩre ne me kute bãm nhô nèkrêx kunĩo bamã te o ane. Prĩrekam kute o ba kêt rã'ã. Nãm me kute bãm nhô àpênh kajgo pyræk ne kajgo: ne. ² Nhym kam me omũnh djwÿnh me prĩre jamã mrãnh mex'ã karôn me omũho ba nhym me kam kôt amijo ba. Nãm me prĩre pumũnh djwÿnh meo ba: nhym me arÿm abatànkh ne. Nhym me bãm kute ô akati jarênhja arÿm bôx nhym kam me arÿm bãm nhô nèkrêxo aminhôn o ba.

³ Gwaj badjwÿ Kritu bôx kêttri ne gwaj baje me prĩre pyræk. Gwaj baje me àpênh kajgo pyræk ne gwaj bakajgo: ar baba. Nhym me kute gwaj bamã pykakam me kukràdjà jarênh gwaj ajbit maro baba. Kute mrãmri ne me prĩre pumũnh djwÿnh me prĩremã mrãnh mex'ã karôo ba nhym me kute kôt amijo baja pyræk. Gwaj badjwÿ gwaj pykakam me kukràdjàkôtbit amijo baba.

⁴ Nhym be, kam arÿm ô akati bôx nhym Metĩndjwÿnh arÿm pykamã Kra jano nhym me'ô nire kurũm kato. Katon arÿm Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ba. ⁵ Mÿj kadjy ne Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ba? Bir, kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy. Gwaj te Môjdjê kukràdjàkôtbit amijo baban mã bajaxwe:.

Nhym Kra arým gwaj bajaxweo pãnh nhym kam Metĩndjwýnh arým gwaj bajo kra. Ja kadjy ne Kra arým ruw ne Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo ba.

⁶Kute gwaj bajo krakam ne arým gwaj bamã Kra Karõ jano nhym arým gwaj bakam nhýn gwaj bajo ba. Gwaj kam amikam Karõ ma nhym arým gwaj bakadjwýnhbê Metĩndjwýnhmã kum, “Aba, Aba”, anhyro nhý. Me kabên djwýnhkam kum, “Aba, Aba”, anhyro nhý. Me bakabênkam ne Karõ ren arên ren kum, “Djünwã, Djünwã”, anhyro nhý. ⁷Ga, me kute me pa 'amýnh nhym me memã àpênh kajgo ar baja pumũ. Amrêbê ar gadjwý ne gar Môjdjê kukràdjà man kôt amijo aba kajgo. Ne jakam arým Môjdjê kukràdjà kôt amijo aba kêt. Kritu ar akadjy ty nhym Metĩndjwýnh kute ar ajo krakam. Dja ar amã õ mýjja ngã gar o aba.

Me kute akubyn me kukràdjào ba prãm.

A Kô 11.3; Kor 2.16; Ped k 1.14

⁸Be, ar abê me bajtem ne gar amrêbê ar aje Metĩndjwýnhkumrêx mar kêt ne kôt amijo aba kêt. Apýnh mýjjao metĩndjwýnh karõ nhipêxjamã ne gar adjàpênh tỳx kajgo aba. Djãm mrãmri ne kubê Metĩndjwýnhkumrêx? Arkati. Gar o aban aje mrãmri ne me pa 'amýnh nhym me memã àpênh tỳx kajgo ba ne te apôx prãmje ja pyræk.

⁹Nhym be, jakam ne gar arým aje Metĩndjwýnhkumrêx mar. Djãm ar ga ne gar amim mar? Kati. Ta kumrêx ne kute ar amarn arým ar amã amijo amirít gar kam kôt arým amim maro aba. Arým ar aje Metĩndjwýnhkumrêx mar jakam mýkam ne aje akubyn me kum Metĩndjwýnh kính kêtja kukràdjà marn kôt amijo aba prãm? Gar me kukràdjà kôt ar amijo aban te ajaxwe kêt prãmje. Kam ar arerekre. Me kukràdjà kajgo. Dja gar kôt ar amijo aban arým aje mrãmri ne me pa 'amýnh nhym me memã àpênh kajgo ba pyræk.

¹⁰Ar aje mýjja kajgo kadjy adjàpênh tỳx prãmkam ne gar apýnh akati krãptĩkam me kukràdjà man arým abenmã kum,

—Akati ja dja gwaj 'ã bano tỳx ne Môjdjê kukràdjà kôt bamex, anen ajte apýnh mytyrwý'ã abenmã kum,

—Mytyrwý ja dja gwaj 'ã bano tỳx ne me kukràdjà kôt bamex, anen ajte abenmã kum,

—Dja gwaj bàygogo djê pan ajte Môjdjê kôt akati ja ma, anen ajte abenmã kum,

—Dja gwaj amex ja'ã bano tỳx ne Môjdjê kukràdjà kôt bamex, ane.

Dji:jàk. Djãm me kukràdjà kajgoja kräre got? Djãm ar aje ã amijo anhyrkam Metĩndjwýnh kute ar amã ajaxwe kêt jarênh gar kum amex got? ¹¹Amrêbê ba me abê Garaxakam Kritu jarênho iban idjàpênh kume:x. Ar akam idjàpênh kajgo gar aje Kritu mar kajgo karõ ne ba ar ajã idjàpnhĩx ne axwe idjumar ne.

¹²Akmere, àpnhĩre ar, on ar ikudjwa. Ba ne ba ije ar apyræk. Djãm ba ne gar ijo ajkê, ba ar amã ikabên? Kati. ¹³Nhym be, amrêbê ije ar amã Kritu'ã ajarê gar ama. ujarênh ny jarênh kutewa. Kamã ne ba ikanên ar amã Kritu'ã ajarê gar ama.

¹⁴Nãm itokry te ijo ba djãm kam ne gar amã ikurên ikanga? Kati. Nã gãm ar

prïne imar mex. Nã gãm ar ijo Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh pyràk nàr ijo Kritu Jeju pyràk ne ar amã ikĩ:nh ne. ¹⁵Ba ino kanê: gar te aje ikadjy ano kadjàr ne pãnh imã ano jadjàr ba ikanê kêt mã. Ba ne ba 'ã ar apumũn arỳm ar amã arê. Ar amã ikĩnh. Mỳj ne gar arỳm jakam amijon? ¹⁶Djãm ije katàt ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhkam gar arỳm ijo akurê djwỳnh?

¹⁷Be, wãkam me'õ ar kute amiwỳr ar ajo akẽxmã àpẽn kume:xo ba. Djãm me kute ar ajo mex kadjy? Kati. Me kute ar abê ikurê mã. Dja me ar abê ikurê gar kam arỳm mekõt ar amijo aban arỳm me kukràdjà'ã ano tỳx ne ar o aba. Ja kadjy ne me ar abê ar ikurêo ba.

¹⁸Ne ren me kute ar ajo mexmã àpẽn kumex ne ren kam mrãmri mexkumrẽx. Ar akam idjãmkam ne me ren ar ajo mexmã àpẽn kumex ne ren ajbubê itỳmkamdjwỳ ren ar ajo mexmã àpẽn kumex ne kam ren mrãmri mexkumrẽx. Nhy m be, kati. Me kute ar abê ikurê kadjy ne me àpẽn kumex.

¹⁹Ba ne ba imã ar ajabê:ê kute mrãmri ne me kum kra prĩre jabêja pyràk. Ije me'õ nire kra àkam umar punure pyràk ne ar akam idjumar punu:re. Me'õja amijo 'êx ne Kritu kupa'ã ar amã arê ba ar ama:ro iba. Nok gar ren kabẽn man Kritu kupa'ã amijo tẽ. Ga, me prĩre kute nã tikkrekam aminhipêxo baja pumũ. Nãm aminhipêxo ba:n arỳm prĩne aminhipêx nhinomã kumê. Ar gadjwỳ. Dja gar prĩne Kritu kõt amexo amũ amikamẽnho tẽ. Amikamẽnho tẽ:n kam arỳm prĩne Kritu mexo amex. Tãm ne ba imã kĩnh. Nã bãm ar ama:ro iba. ²⁰Ar awỳr ibõx prãmkam ne ba dja. Ne ba ren inhỳtã ar awỳr bõx. Djã ne ba ren kam ar amã ibẽn tỳx? Kati. Kam ne ba ren ar amã ibẽn rerekbito ikabẽn. Nhy m be, kati. Amybỳm ne ba axwe ar akam idjumar ne.

Agaremẽ Xara'ã ujarẽnh.

²¹Dja gar jakam imã arê. Ar aje Mõjdjê kukràdjà marn kõt amijo aba prãmja mỳkam ne gar amikadjy kukràdjà kunĩ mar kêt? ²²Ba ar amã kukràdjà jarê gar ama. Mõjdjê ne kute 'ã pi'òk no'òkkam memã Abraão kra amãnhkrut'ã ajarê. Kra ja ne Abraão õ àpẽn kajgobê Agaremã kudji. Agare ne kubê me pardja. Nãm Abraão mã àpẽn kajgobit ar ban umar punure. Õ àpẽn kajgo jamã ne kra ja dji. Nhy m be, prõ djwỳnhbê Xaramã ne kra djwỳnhja dji. Prõ ja ne kubê me pardja kêt ne ta arek mekõt ar ban umar mex.

²³Nhy m kam Abraão ta ne Xara kute kum arẽnhkõt me pardjamã kra ja dji nhy m kumrẽx ruw. Nhy m be prõ djwỳnhmã kute kra djwỳnh djirja ne Metĩndjwỳnh kabẽnkõt. Metĩndjwỳnh ta kute kum kra jarẽnh kõt ne Abraão arỳm prõbê Xaramã kudji. Kute kum, “Dja akra'o amirĩt”, anhỳr kõt arỳm kum kudji. Xara kubê me pardja kêt ne ta arek mekõt ar ban umar mexkumrẽxjamã ne kudji nhy m kam ruw.

²⁴Mỳkam ne ba ar amã ar nire abenkõt kra rwỳkja'ã ajarê? Mỳj'ã ne ar nireja amijakre? Bir, ar amãnhkrut Metĩndjwỳnh kabẽn amãnhkrut'ã amijakre.

Ba ar amã kabẽn jarê gar ama. Metĩndjwỳnh kute Abraão mã kabẽn jarẽnhkam ne kum Kritu jarê. Kritu'ã ne Xara amijakre. Nhy m be, Mõjdjê kukràdjà'ã ne

Agare amijakre. Be, kabên amãnhkrut ne ja. 'Ā ne ar nire amãnhkrut amijakre. Metĩndjwýnh ne krãnhbê Xinajkam Môjdjêmã me kukràdjàja jarẽ. Me kukràdjàja kôt ne me àpênh tỳx kajgobit ar ban te axwe kêt prãmje. Krãnhbê Xinaj'ã ne Agare amijakre. Agare ne kubê me pardja ne Abraãmã àpênh tỳx kajgobit ar ba. ²⁵Agare'ã ne krãnhbê Xinaj amijakre. Pykabê Arabijkam ne krãnhbê Xinaj. Nhyam kam Xinaj'ã ne pykakam krĩraxbê Djeruxarēja amijakre. Djeruxarê jakam me ar ba ne me kute Môjdjê kukràdjàbit mar. Me kute Môjdjê kukràdjàbit mar ne me àpênh tỳx kajgobit ar ban te axwe kêt prãmje.

²⁶Nhyam be, me kute amim Kritu mar ne me kàjkwakam Djeruxarêkam ar ba. Me ja ne me kute Môjdjê kukràdjà marn kute kôt amijo baja kangan Kritubit kôt ar amijo ba. Kôt ar amijo ban kubê me pardja kêt ne ta arỳm arek mekôt ar ban umar mex ne. Kàjkwakam Djeruxarê ne kute me banã pyrāk.

²⁷Ga, Metĩndjwýnh amrêbê: kute me bakukãmãremã kabên jarênh nhyam me arỳm kute 'ã pi'òk no'òkja pumũ. Nãm Metĩndjwýnh tu krĩraxbê Djeruxarêmã kabên jarẽ. Nãm tu kum,

“Ga te akra prãmje ne akra kêtumrêxja on akĩnh. Aje akra à mar kêtja on tu adjãmra tỳx kaba.

Djãm mrãmri akra kêt ne ar abamã, amjên kute akangakam akra kêt ne ar abamã? Kati. Dja me arỳm mjênja te akurãm kra krãptĩ ga dja ga akra krãptĩo me akrenh mex ne.”

Nãm ã kàjkwakam krĩraxbê Djeruxarêjamã ane. Ga, kàjkwakam krĩraxbê Djeruxarê kute mrãmri ne gway bakunĩ nã pyrākja pumũ. Arỳm gway bakrãptĩn tu amim Kritu markumrêx nhyam Metĩndjwýnh arỳm tu gway bamã axwe kêt jarẽ.

²⁸Ga, Metĩndjwýnh kute Abraãmã kum, “Dja akra amirĩt”, anhỹrja pumũ. Nhyam kam kute kum arênh kôt arỳm Idjak kato. Ar gadjwý ne gar aje Idjak pyrāk. Mỳkam? Bir, Metĩndjwýnh ne ar amã,

—Dja gar tu amim Kritu markumrêx. Ba kam arỳm ar amã axwe kêt jarên arỳm ar ajo ikra, ane. Gar kam arỳm tu amim markumrêx nhyam kute ar amã arênh kôt arỳm ar ajo kra. Kute Abraãmã arênh kôt ne arỳm kra Idjak kato. Ar gadjwý kute ar amã arênh kôt ne arỳm ar amã axwe kêt jarên arỳm ar ajo kra.

²⁹Nhyam be, amrêbê: Imaêr kum Idjak kurêo ba. Metĩndjwýnh Karô kabên kôt ne Abraão arỳm kra Idjak dji nhyam katon ar ba nhyam Imaêr kum kurêo ba. Abraão ta ne Imaêr dji nhyam arỳm kum kamybê Idjak kurêo ba. Nãm ã akati jakam me kum gway bakurêo ane. Me kute amim,

—Dja ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arỳm ijaxwe kêt, anhỹro baja. Me ja ne me kum gway bakurê. Kum gway baje amim Kritu marja kurêo ba. Gway baje amim Kritu mar ne gway amim,

—Dja ba tu amim Kritu markumrêx nhyam Metĩndjwýnh arỳm imã ijaxwe kêt jarẽ, anhỹro baba. Gway anhỹro baba nhyam me arỳm kum gway bakurêo ba.

³⁰Nhyam kam mỳj ne amrêbê: me bakukãmãre arê nhyam me'ã pi'òk no'òk ne? Bir, Xarabê me pardja kêtja ne Agare'ã Abraãmã kabên ne kum,

“Djãm gu banhõ àpênh kajgo kraja kute ikra kôt anhõ mỳjjao aminhõmã? Amỳrbê kute o aminhõmã?

Kati. Ikrabit dja anhõ mỳjjao aminhõ. On ikra nêje bõm Agaremẽ kra ar amẽ.”

Nãm ã Xara Abraãomã ane. ³¹Ar tãm 'ã dja gwaj amijakren amima. Me kute amim,

—Ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban ijaxwe kêt, anhỹrja ne me te axwe kêt prãmje. Nãm me me pardja kra'ã amijakre ne àpênh kajgo ar ba. Dja me Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjao aminhõ kêt ne axwe rã'ã. Nhym be, gwaj ba ne gwaj tu amim Kritu markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh arỳm tu gwaj bamã axwe kêt jarẽ gwaj arỳm kum bajaxwe kêt. Gwaj ba ne gwaj me pardja kêt kra'ã amijakre ne kam Metĩndjwỳnh nhõ mỳjjao aminhõ.

Pykakam me kute kukràdjà kajgo kôt amijo ba nêje me akre.

Rô 3.21; Kor 2.20

5 ¹Gwaj ba: arek mekôt ar baban badjumar mex kadjy ne Kritu arỳm gwaj bapytã. Ga, mryti kute jênh pytĩ tur ne kute o baja pumũ. Gwaj badjwỳ amrêbê: gwaj pykakam me kukràdjà kôt badjàpênh tỳx kajgobit ar baba. Kam ne gwaj badjumar punu:re. Nhym Kritu arỳm gwaj bapytã gwaj arỳm me kukràdjà kôt badjàpênh kêt. Gwaj ba ne gwaj Kritukôt arek ar baban badjumar mex. Arỳm Kritu kôt badjumar mexkam kwãrik wãnh Môjdjê kukràdjà'ỳr amijo akêx kêt ne kôt amijo aba kêt. Dja ga kôt ar amijo aban arỳm akaprĩ:re kute mrãmri ne mry jênh pytĩkam kaprĩ pyrãk. Gê me te: kukràdjà'ã ar amã karõ gar arek mebê dja. Kritu kôt dja gar adjãm tỳx.

²Ba ibê Paur ne ba me abê Garaxamã arẽ. Godja gar aje memã kum,

—Ajrã. Môjdjê kukràdjà kôt imy nhinhu kã krãta. Dja ba kôt ijaxwe kêt, anhỹr jabej nhym me amy kã nhinhu krãta gar kam arỳm aje Kritu mar kajgo. ³Ba ajte mrãmri me kunĩmã arẽnhkumrẽx. Metĩndjwỳnh ne arỳm me my kã rênhamã kute prĩne Môjdjê kukràdjà kunĩ kôt amijo bamã memã arẽ.

⁴Ar ajõ ar aje amim,

—Ba Môjdjê kukràdjà man kôt ar amijo iban arỳm ijaxwe kêt, anhỹr. Ar aje amim anhỹrkam aje Kritu mar kajgo. Nhym kam Metĩndjwỳnh kum ar akaprĩ kêt ne arỳm ar amã axwe jarẽ. Ar ga ne gar Kritu bê amijo akêx.

⁵Nhym be, gwaj ba ne gwaj arỳm tu amim Kritu markumrẽx. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm Karõ kôt gwaj bajo mex. Dja Karõ gwaj bajo ban arỳm gwaj bajo mex gwaj kam bakunĩ bajaxwe kêt. Tãm ne gwaj tu amiwỳr kamnhĩxkumrẽx. ⁶Be, Kritu kôt gwaj baje amijo babakam djãm Metĩndjwỳnh kute gwaj bamy kã rênh mar? Nàr djãm kute gwaj bamy kã tã mar? Kati. Ja ne kum kajgokumrẽx. Nhym be, gwaj baje tu amim Kritu markumrẽxkam. Kambit ne gwaj mrãmri kum bakajgo kêtumrẽx ne kum bajaxwe kêt. Ne baje tu amim markumrẽxkam arỳm bamã me abêkumrẽx.

⁷Amrêbê ne gar aje mrãmri ne me rer djwýnh prôt mex pyræk. Ne katàt Kritu kôt ar amijo aban 'ã adjukanga kêtukumrêx. Mýj me'ô ne ar abê aptà? Gar kabên katàt man kôt ar amijo aba nhym ar abê aptà? ⁸Djãm Metĩndjwýnh kute amiwýr ar ajwýr djwýnh ta ne ar abê aptà? Djãm ta ne Mõjdjê kukràdjà'ã ar amã karõn o ar abê aptà? Kati. Atemã me'ô.

⁹Ga, me kute djwýkam igot djà kryre rênha pumũ. Nhym kam arým djwý djôm mẽ amrà. Ar gadjwý ne me ngrêre ar amã 'ã karõo dja. Dja me arek ar amã 'ã karõo dja: nhym me kabên ar anhĩ kunĩ mẽ amràn arým me'ýr ar ajo akêx gar arým mekôt ar amijo aba. ¹⁰Nhym be, arým ne gar aje ikabên ja markam ba tu amim ar akamnhĩxkumrêx ne amim,

—Kati. Jakam dja ar ikabên man Kritu kôtbit amijo ba, ane. Nhym be, me'ô ja kute Mõjdjê kukràdjà'ã ar amã karõn ar amã kaprĩ jadjárja gêdja Metĩndjwýnh arým kum axwe pãnh jarê.

¹¹Nhym me we ar amã,

—Paurdjwý ne me my kà rênh'ã memã àpnênho ba, anhýro ba. Djãm mrãmri me kabên? Kati. Ba ne ba kàj bê memã kum,

—Kritu ne pĩte'ykam ty. Dja ga me tu amim markumrêx, nhym Metĩndjwýnh arým tu me amã axwe kêt jarê ga me kum ajaxwe kêt, anhýro iba. Ne ba ren iby ajte memã kum,

—Gê me me amy kà rênh gê kam arým Metĩndjwýnh me amã axwe kêt jarê, anhýro iba nhym ren me kum ikurê kêt. Nhym be, kati. Nã bãm memã kum,

—Kritu ne pĩte'ykam ty. Dja ga me tu amim markumrêx nhym Metĩndjwýnh arým tu me amã axwe kêt jarê, anhýro iba. Jabit ne ba memã arê. Ne kam ije me my kà rênh'ã memã karõ kêt. Kam ne me arým ijo bikênho ba. ¹²Be, me kute ar amy kà rênh'ã ar amã karõn ar amã kaprĩ jadjárja ren ta ã amijo bikênho ane.

Me kute Metĩndjwýnh Karõ mar'ã memã karõ.

Idja 13.3; Ped k 1.22; Dju k 3.11

¹³Kam, akmere àpnhĩre ar, djãm ar aje Mõjdjê kukràdjà marn kôt amijo aban ar akaprĩmã ne Metĩndjwýnh amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba? Kati. Ar adjumar mex ne arek mekôt ar abamã. Ja kadjy ne Metĩndjwýnh amiwýr ar ajo akêx. Ar aje Mõjdjê kukràdjà kôt amijo aba kêt ne arek mekôt ar abakam djãm kam arým tu ajaxwemã? Djãm aje amidjwýnhbito kĩnh kadjy tu ajaxwemã? Kati. Kwãrĩk wãnh ajaxwe kêt. Arým aje Mõjdjê kukràdjà mar kêt ne arek mekôt ar abakam dja gar amã aben jabên abenmã apê.

¹⁴Mýkam? Bir, Metĩndjwýnh ne memã kum,

“Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyræk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane”, ane.

Dja gar Metĩndjwýnh kabênja pydjibit man kôt ar amijo aban arým Mõjdjê kukràdjà kunĩ man kôt amijo aba. Mrãmri ar amã me abêkam ne gar tu Metĩndjwýnhmã amexkumrêx.

¹⁵Nàr kon dja gar amã aben kurêo aba mỳj dja kam akute? Ga, ropre kute aben kamjãnh ne kute abeno apêxo baja pumũ. Ar gadjwỳ dja gar amã aben kurê tãmtã ĩ arỳm aben bê akunĩ ajmã.

¹⁶Gwaj ba, bamã amidjwỳnhbito kĩnh prãm ne kôt arỳm bajaxwe prãm. Nhym be, dja gar amim Metĩndjwỳnh Karõ man mã kôt ar amijo aban kam arỳm kôt ajmã akute kêt ne katàt amijo aba.

¹⁷Djãm ar ga ne gar Metĩndjwỳnhmã ajaxwe kêt? Kati. Gwaj ba ne gwaj bajaxwe prãm ne amim, “Ba amidjwỳnhbito kĩnh”, anhỹro baba. Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ mã gwaj bamã,

—Kati. Kwãrik wãnh, anen ã akubyn gwaj banêo ane. Karõ mã akubyn gwaj banê gwaj ba bajaxwemã mã amim, “Ba amidjwỳnhbito kĩnh”, anhỹro baba. Gwaj mã bakabẽno Metĩndjwỳnh Karõ japanho baba. Nhym ta mã akubyn gwaj banêo ba. Kam ar ga ne gar te ga: ajaxwe kêt prãmje.

¹⁸Nhym be, ar ga dja gar amim Metĩndjwỳnh Karõ man mã kôt ar amijo aba nhym kam ta arỳm katàt ar ajo ba. Dja gar amim Karõ maro aba:n arỳm amã Môjdjê kukràdjà maro aba prãm kêtikumrêx.

Me kute amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam apỳnh axwe djàri 'ã ujarênh ne ja.

¹⁹Me kute amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam ne me apỳnh mỳjjao ban kôt axwe. Me kute apỳnh mỳjjao baja ne me kunĩ kute mar.

Nãm me mebê prõo akĩ, mjêno akĩ.

Ne ajte ari prõ, mjên kupa'ã kurê ba.

Ne ajte kute abenbê me kupênhõ amijo àpnuo ba.

Ne ajte amijo àpnu me:x ne.

Me kute amidjwỳnhõ kĩnh prãmkam kute mỳjjao ba ne ja.

²⁰Ne ajte mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã amijarênhõ ba.

Ne ajte ta apỳnh mỳjja maro amiptàn arỳm amijo wajangao ba.

Ne ajte kum me kurêo ba.

Ne ajte axikôt kabên kêt ne abenã kabên ba.

Ne ajte me õ mỳjja pro'ã ngryk ba.

Ne ajte kute amijã ngryk nê kêt ne tu ngryk ba.

Ne ajte kute amidjwỳnhbit markam amijo rax pytàro ba.

Ne ajte kute amiwỳr meo akêx prãmje aben bê me kurêo ba.

Ne ajte apỳnh mỳj kukràdjaja'ã no tỳx ne kam mỳr jabej apỳnh me kwỳ djàri kôt bikprõnh ba.

Me kute amidjwỳnhbito kĩnh prãmkam kute mỳjjao ba ne ja.

²¹Ne ajte te kute me uràk prãmje ngryk ba.

Ne ajte aben paro ba.

Ne ajte kadjwati kangôkam^b bibãnh ba.

^b 5.21 Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunija, kadjwati kangômê uba kangômê, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

Ne ajte ap̃nh m̃yja punukam aben t̃yx jabejo ba.
 Be, ap̃nh m̃yja kute ja pyrāk rā'ā. Me kute amidjw̃nhbito k̃nh
 prām̃kam kute m̃yjjao ba ne ja. Dja Met̃indjw̃nh ĩ ō me ja kuñio ba.
 Djām kam kute me jao bamā? Me kute m̃yja jao ba, djām kute meo
 bamā? Kati. Dja me ja wānh me biknor tokry djākam akuno. Tām ne ba
 amrēbē ar amā arēn ajte jakam ar amā arē.

Met̃indjw̃nh Karō kute meo bakam me kute amijo ba mex.

22 Nhym be, dja Met̃indjw̃nh Karō ta ar ajo ba.

Gar ar̃ym ô'ā amā me abē.

Ne ajte ak̃nh̃tire.

Ne ajte adjumar mex.

Ne ajte memā ano kator kêt ne amijamār 'iry.

Dja Karō ta ar ajo ba gar ajte ô'ā memā aprĩ.

Ne ajte anhōdjānh.

Ne ajte katāt Met̃indjw̃nh kabēn man kôt ar amijo aban 'ā adjukanga kêt.

23 Ne ajte akabôt katin ar aba.

Ne ajte amijaxwe kêt kadjy amijāno dja.

Dja Karō ta ar ajo ba gar ar̃ym ā amijo anen kam Met̃indjw̃nh kôt amijo aba
 mexkumrēx nhym ar̃ym ar akam k̃nhkumrēx ne ar amā ar akatāt̃kumrēx jarē.

24 Kritu kute gwaj bajo aminhōkam gwaj ar̃ym bamā bajaxwe prām̃
 kêt. Baje amidjw̃nhbito k̃nh kadjy bajaxwe prām̃ kêt. Baje mebē me
 kupēnh prām̃ kêt ne bamā m̃yja punu prām̃ kêt. Baje mrāmri ne Kritumē
 ro'ā aktā banhikra, baparmo i'êk pyrāk. Gwaj ā amimaro ane.

25 Mrāmri Karō kute gwaj bajo ba jabej gwaj mā Karō man pr̃ne kôt
 amijo baba mex. 26 Kwār̃ik wānh gwaj bakajgokam ar̃ik amijo badjāmra
 ar baba kêt. Dja gwaj amijo badjāmra ar baba:n ar̃ym abenmā aben
 kurê'uko baba. Ne aben rax m̃yr jabej aben kam bangryko baba.

Me kum me kunĩ kaprĩ'ā kute memā karō.

6 1 Akmere ap̃nh̃ire ar, godja me'ō ar̃ym axwe nhym me ar̃ym kute
 kôt om̃nh̃ jabej. Ar ga aje amim Met̃indjw̃nh Karō maro abaja dja
 gar me'ōmā apr̃iren akubyn Met̃indjw̃nh'yr o akēx. Ne amiman amim,
 —Ÿ, wat̃ire. Nok ba ren akati 'ōkam Met̃indjw̃nh maro aknon ren ā
 kudjwa ijaxweo anh̃yr jabej, ane. Dja gar ā amimaro anen ajaxwe nêje
 amijāno djan ar̃ym me'ōjamā apr̃iren akubyn 'yr o akēx jabej.

2 Ga, me kute jēnh pyt̃io baja pumũ. Nhym me ar̃ym 'yr bōx ne ar̃ym
 kum kapr̃in kôt o kangō. Ar gadjw̃y dja gar aben maro aba nhym me'ō
 amikam kapr̃ire. Ar amā kapr̃in kum kaprĩ kw̃y ngri. Dja gar ā anen
 ar̃ym aje Kritu kukrād̃jā marn kôt amijo aba mexkumrēx.

3 Nhym be, godja ajō katāt aje amijo aba kêt̃kam mā amim,

—Djām ba ijaxwe? Kati. Ijaxwe'ō kêtukumrêx, 'it'yx, anhÿro aba jabej. Djām mrāmri ne akabên? Kati. Ga ne ga amim ajêx ne aminoo abiknoro aba.

⁴Ar akunĩ apÿnh anhĩ djàri gar mrāmri katàt aje amijo aba jabej ga: amikabi. Ne kam mrāmri katàt aje amijo abakam ga amikam akĩnh. Nhyim be, djā ne aje amim,

—Ba ne ba ije katàt amijo ibao tām̃wā jakrenh, anhÿro abakam djām mrāmri akatàt? Kati. Ar aje ā amim anhÿro abakam akatàt kêtukumrêx. ⁵Nhyim be, ar akunĩ apÿnh anhĩ djàri dja gar goja mrāmri akatàtkumrêx jabej katàt amijo aba.

⁶Be, dja Metĩndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh ar amā kabên jarênh ku'ê, ar amikutā kum ar anhō mÿjja mex kwÿ ngā. Kum angā gē ar akôt o amikĩnh.

⁷Djām me kute Metĩndjwÿnh'ā abenmā kum,

—Djām mrāmri dja Metĩndjwÿnh memā axwe pānh jarê? Kati. Kabên kajgo. Me àkĩnhĩkam pānh kêt. Me 'êxnhĩkam pānh kêt. Me axwe kunĩkam pānh kêt, anhÿr? Djām me kute anhÿrkam mrāmri me kabênkumrêx? Kati. Kwārĩk wānh amim ajêx ne aminoo abiknor kêt. Ga, mrÿnhĩ 'y, akrô 'y, akaôk 'y, 'ê 'ôdjwÿ 'yja pumũ. Djā ne ren me 'y ja kren ren kôt djwÿ mex jamÿ? Kati. Me kute 'y mexbit krekam kute kôt djwÿ mex jamÿnh.

⁸Gwaj badjwÿ. Godja gwaj amidjwÿnhbito kĩnh kadjy bajaxwe jabej, badjàkĩnhĩo baba jabej, bakabên punuo baba jabej. Metĩndjwÿnh dja pānh gwaj bamā mÿjja punu ngā gwaj arÿm bakapĩ:re. Dja gwaj baje me kute mrÿnhĩ 'y kren arÿm kapĩ pyrāk. Nār, godja gwaj amim Metĩndjwÿnh Karō man katàt kôt ar amijo baba, Metĩndjwÿnh Karō dja arÿm gwaj bamā o pānh. Pānh dja gwaj arÿm kôt batĩn ne ar baba rā'ā: rā'ā ne.

⁹Kam dja gar adjukapĩn katàt aje amijo aba'ā adjukanga kêt. Dja gar ā anen ĩ arÿm amim akĩnh djā byn akĩnhkumrêx. Kute mrāmri ne me kute bāygogo djê parkam me kĩnh pyrāk. ¹⁰Pykakam mekôt ar abari dja gar amā me kunĩ kapĩ. Dja gar me kute amim Jeju marja kumrêx aman amā me kapĩn kam amā me kunĩ kapĩ.

Metĩndjwÿnh kute meo nykambit kĩnh.

¹¹Ga, ba inhikrakam ije ar amā pi'ôk no'ôkkam ije no'ôk rũnhja pumũ.

¹²Me ar amy kà rênh'ā ar amā àpnênh ba. Dja gar me kabên kôt ar amy kà rê nhyim amũ me ja arÿm me'ā abenmā kum,

—Be, me Môjdjê kukràdjā'ā no tÿxkumrêx. Me mexkumrêx, ane. Ja kadjy ne me ar amy kà rênh'ā ar amā apnê. Ne ren 'ā ar amā àpnênh kêt nhyim ren me 'ā kum me kurêo ba. Nhyim ren me Kritu pĩte'ykam jêtbit'ā ar amā ajarê nhyim ren me 'ā kum me kurêo ba. Nhyim be, kati. Nām me ar amy kà rênh'ā ar amā àpnênh ba nhyim me arÿm kum me kĩnh. ¹³Djām me arÿm my kà rênhkam kute mrāmri Môjdjê kukràdjā marn kôt amijo bakumrêx? Kati. Ne kam mÿj kadjy ne me ar amy kà rênh'ā ar amā apnê? Bir, dja me amiwÿr ar ajo akêx ne 'ā amidjwÿnhbito amran memā kum,

—Be, arým ar me bakukràdjà kôt ba mexkumrêx. Ba ne ba 'l'yr aro akêx, ane. Ja kadjy ne me ar amy kà rênh'ã ar amã àpnênho ba.

¹⁴ Nhym be, djã ne ba ba: amijo idjãmra prãm? Kati. Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu ne ba o idjãmra prãm. Kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy ne arým pîte'ykam ty. Tãm ne ba o amra. Pîte'ykam tykkam Metĩndjwÿnh arým imã ijaxwe kêt jarê. Kam, me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêt kukràdjàja ba arým kanga. Ga, me arým tykkam kum mÿjja kĩnh kêtja pumũ. Badjwÿ imã me kukràdjà kĩnh kêt. Me kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêt kukràdjàja imã kĩnh kêt. Ba Kretimẽ ro'ã pîte'ykam arým ityk pyræk ne imã me kukràdjà kĩnh kêt.

¹⁵ Be, arým gwaj baje tu amim Jeju Kritu markam djãm Metĩndjwÿnh kute gwaj bamy kà rênh mar nàr djãm kute gwaj bamy kà tã mar? Kati. Mÿjja ja ne arým kum kajgokumrêx. Nhym be, gwaj arým tu amim markumrêx nhym arým gwaj bajo ny ne. Tãm ne Metĩndjwÿnh kute markumrêx. ¹⁶ Me kute ikukràdjà jakôt amijo baja gê Metĩndjwÿnh kum me kaprĩ gê me umar mexkumrêx. Metĩndjwÿnh nhô mebê idjaerkumrêxja gê kum me kaprĩ gê me umar mexkumrêx.

¹⁷ Jakam dja gar aminhijukri amidjan ajô ajte imã ikaprĩ jadjàr kêt. Kute mrãmri ne me kute Bênjadjwÿr djwÿnh Jejuo bikênhkam apÿnh kà rã kumex pyræk ne ikà rã kumex. Jejukôt ne ba ikà rã kumex. Kam kwärík wãnh ajte imã ikaprĩ jadjàr kêt.

¹⁸ Gê Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju tu kum ar akaprĩ.^c Tãm ne ja.

---

^c 6.18 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym pãnh arým kum ar akaprĩ Kati. Ta ne tu kum ar akaprĩkumrêx.

Paur kute Epexukam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne krĩraxbê Epexukam me jamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm me Paurbê ijê nhym mebê ijê djâkam âmkam ne memã pi'ôk no'ôk ne. Kute meo tỳx ne meo kĩnhmã ne memã pi'ôk no'ôk ne. Ne memã Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ'ã karõo amirĩt ne. Metĩndjwỳnh kute pyka nhipêx kêtri ne gwaj bajã amim karõ ne kam jakam arỳm Jejukôt gwaj bapytàro tẽn kam amũ 'ôkam dja bajaxwe kunĩo apêx. Be, pykabê ar babari dja Xatanajmê ô me karõ punumê gwaj bawỳr prôt. Be, gwaj baje Jeju mar kunĩ dja gwaj tu Xatanajmã baku'ê tỳx ne amijo aptàn o apa. Kam ne Paur apỳnh memã 'ã karõ, me kute katàt amijo ba'ã memã karõ.

Metĩndjwỳnh ne Kritukôt mỳjja kunĩ o ba. Ne Kritukôt mỳjja kunĩ 'y ne o ban kam ajte kôt gwaj bapytà. Ne kôt gwaj bajo kĩnh. Be, Kritu ne gwaj baje Jeju mar kunĩmã bẽnjadjwỳr. Kute gwaj bajo djuw mexo baja pumũ. Nãm ã Paur memã o amirĩto ane.

1 ¹ Ba ne ba ibê Paur. Metĩndjwỳnh ne Jeju Kritumã ijã karõ nhym arỳm ijano ba memã 'ã idjujarênh ar iba.

Krĩraxbê Epexukam Jeju kute ar ajo õ me ja ne ba pi'ôk kôt ar amã ikabên. Gar aje arek Kritu Jeju kôt ar amijo aban 'ã adjukanga kêtja ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabên.

² Metĩndjwỳnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩn^a ar ajo ba gar adjumar mex rã'ã ne.

Mỳjja kunĩ kêtri Metĩndjwỳnh kute amijo me utår.

Rô 8.29; Tex k 1.4; A Tex 2.13; Ped k 1.2

³ Be, Metĩndjwỳnh ne ukaprĩ:kumrêx. Kute Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Krituo ba nhym kute o Bãm. Metĩndjwỳnh ta ne gwaj bajo djuw mex. Gwaj tu amim Kritu markumrêx nhym prĩne kàjkwakam õ mỳjja kunĩo gwaj bajo djuw mex. ⁴ Ga, kute amijo gwaj bapytàrja pumũ. Mỳjja kunĩmê me kunĩ kator kêtri ne amijo gwaj bapytàn amim,

---

^a 1.2 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrêx.

—Be, me wã dja me tu amim Kritu markumrêx ba arÿm meo inhôkumrêx nhym me arÿm imã axwe kêtumrêx. Nãm ã kum gwaj bajabêkam gwaj bajã amim ane. ⁵Amrêbê me kunĩ kêtri, mÿjja kunĩ kêtri ne ta kum gwaj bakĩnhkumrêx ne amijo gwaj bapytã. Ne kam tu amim gwaj bajã karôkumrêx ne amim,

—Me wã dja me tu amim Jeju Kritu markumrêx ba arÿm meo ikrakumrêx, ane. ⁶Metĩndjwÿnh tu kum gwaj bakapri:kumrêx. Nãm kum Kra jabêkumrêx, ne Krakôt kum gwaj badjwÿ kapri:kumrêx. Dja gwaj kam bakunĩ: kum,

—E kum, djãm adjukapri ngri: got? Adjukapri ra:xi. Amexti:re. Me imã akĩnhkumrêx, anhÿro baba. Gwaj baje ã kum anhÿro baba kadjy ne arÿm amijo gwaj bapytã.

⁷Nãm Krakôt kum gwaj bakapri:kumrêx. Kra ne amikamrôo gwaj bajaxweo pãnh. Nhym kam arÿm gwaj bajaxweo maro aknon bakam ngryk kêt ne. Nãm ukapri:kumrêxkôt ã gwaj bajaxweo ane. ⁸Kute priñe mÿjja kunĩ mar. Kute amikukãm mÿjja kunĩmẽ me kunĩ'ã amim karô. Ne kam gwaj badjwÿ, kute amim gwaj bajã karô kôt arÿm kum gwaj bakapri:kumrêx.

⁹Ta ne amrêbê: kute mÿjja kunĩ markôt arÿm amim kabên'ã karô. Ta ne kum kabên kĩnh ne arÿm amim kabên'ã karô ne kam memã arênh kêt 'âtũm. Ne kam ajte ta arÿm jakam gwaj bamã kabênja jarê. ¹⁰Nãm jakam gwaj bamã,

—Dja ã me kunĩ kute aminhinomã amimênh djã nhô akati bôx ba kam Kritu'ã me kunĩmẽ mÿjja kunĩo akuprô. Kãjkwakam mÿjja nãr pykakam mÿjja dja ba Kritu'ã kunĩo akuprô nhym arÿm kunĩo ba, ane. Amrêbê kute kabên jarênh kêt ja ne jakam arÿm gwaj bamã arê.

¹¹Amrêbê mÿjja kunĩ kêtri, me kêtri ne amijo me ibê idjaer pytã. Nãm tu me ijã amim karôkumrêx ne amim,

—Be, me wã dja ba memã amak bô nhym me arÿm tu amim Kritu markumrêx ba kam arÿm meo aminhõ. Nãm ã me ijã amim ane. Ta ne kute amim mÿjja kunĩmẽ me kunĩ'ã karô. Kute amim 'ã karô kôt ne mrãmri kute o apôxkumrêx ne kute o bakumrêx. Djãm me ibê idjaerbit ne amijo me ipytã? Kati. Mÿjja kunĩ:. Kute amim mÿjja kunĩ'ã karô kôt arÿm mrãmri kute o apôx ne o bakumrêx.

¹²Mÿj kadjy ne amijo me ibê idjaer pytã? Bir, ba me ikumrêx ne ba me tu amim Kritu markumrêx ne kôt ar amijo iba. Me kunĩ dja me me ijã abenmã kum,

—Ga, me kute Kritukôt katãt ar amijo baja pumũ. Kritu mexti:rekumrêx. Me bamã kĩnhkumrêx, anhÿro ba. Ja kadjy ne amijo me ipytã. ¹³Me ibê idjaer kumrêx ne ba me tu amim markumrêx. Nhym kam me arÿm me abajtemmã Kritu'ã ujarênh ny katãtkumrêxja jarê ga me aman tu amim markumrêx. Nhym kam Metĩndjwÿnh arÿm me ajaxwebê me apytãn kam me amã Karô jano.

Amrêbê Kritu kute me bamã Karô jarênhja ne me amã ano nhym arÿm me ajo ba. Ga, me kute mÿjja'ã aminhidji janhôr nhym arÿm amirĩtkumrêxja pumũ. Me badjwÿ Metĩndjwÿnh arÿm me bamã Karô jano nhym arÿm me bajo ba. Me bajo ba gu me arÿm amim,

—Mrāmri ne Metĩndjwỳnh arỳm ijo krakumrēx. Ga, arỳm kute imã Karõ janor nhym kute ijo bakumrēxja pumũ, ane. Karõ ne me bajo ba gu me ã amim ane. Kam, gu me baje mrāmri ja markumrēx. Arỳm Metĩndjwỳnh kute me bajo kraja ne gu me baje mrāmri markumrēx.

¹⁴ Ga, me kute memã mỳjja rũnh nhõrmãn kam kukãm kute memã mỳjja kryre nhõrja pumũ. Me amim kryre jamỳn arỳm amiwỳr rũnhja kamnhĩxkumrēx.

Me badjwỳ Metĩndjwỳnh arỳm me bamã Karõ jano nhym arỳm me bajo ba gu me arỳm amim,

—Ga, Metĩndjwỳnh arỳm kute imã Karõ janorja pumũ. Ga, kute ijo baja pumũ. Mrāmri dja ba kàjkwakam kõt itĩn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Karõ ne me bajo ba gu me ã amim anen kam arỳm baje mrāmri ja markumrēx. Mrāmri kàjkwakam Metĩndjwỳnhkõt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ãja baje mrāmri markumrēx ne amiwỳr kamnhĩxkumrēx. Dja gu me Metĩndjwỳnh kõt batĩnmãja maro baba: nhym Kritu arỳm bõx ne amikõt me bajo mō. Metĩndjwỳnh kute amijo me bapytãrjao mō. Dja amikõt me bajo mō nhym me kunĩ arỳm abenmã kum,

—Metĩndjwỳnh me:xkumrēx. Me bamã kĩnhkumrēx, ane.

Kute Metĩndjwỳnhmã meo à'wỳr.

Kor 1.9; Pir 1.9; Tex k 5.23; Idja 13.20

¹⁵⁻¹⁶ Kam ne ba mã Metĩndjwỳnhmã ar akam amikĩnh jarẽho iba. Ar ga ne gar arỳm tu amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju markumrēx ne kam amã Jeju nhõ me ja kunĩ jabê. Nhym kam me arỳm imã ar ajarẽ ba ar aman mã Metĩndjwỳnhmã ar akam amikĩnh jarẽho iban kam mã kum ar ajo a'uwn kum,

¹⁷—Metĩndjwỳnh, ga ne ga Bẽnjadjwỳr djwỳnhbẽ Jeju Krituo aba. Djũnwã, amexti:re. Dja ga Akarõo aro aba gẽ ar arỳm ô'ã katãt akabẽn markumrēx nhym arỳm arkum Akrao amirĩtkumrēx gẽ ar mar mexkumrēx. ¹⁸ Anhõ me ja dja me arỳm kàjkwakam anhõ mỳjja mexti:rekumrēxo aminhõ. Mỳjja ja kadjy ne ga amiwỳr ar 'wỳr ne aro aba. Dja ga arkum anhõ mỳjjaao amirĩt gẽ ar prĩne mexti:rekõt kuman amiwỳr kamnhĩxkumrēx. ¹⁹ Me kute tu amim amarkumrēxja dja ga memã tỳx jadjã. Aje memã tỳx jadjãr kadjy ajitỳ:xi. Me kadjy ajitỳxo abẽ kumkati. Mỳj ne ga aje meo tỳx kadjy ajitỳxkam kute? Tãm dja ga arkum o amirĩt, gẽ ar prĩne kuma. Anhõ mỳjja ja dja ga arkum o amirĩt gẽ ar kuma. Nã bãm ã ar akadjy Metĩndjwỳnh 'wỳro ane.

Metĩndjwỳnh ne 'itỳ:xi. ²⁰ Ga, Kritu arỳm tykkam Metĩndjwỳnh 'itỳxo kam àpẽnha pumũ. 'Itỳxo kam àpẽnho kute akubyn o tĩnja pumũ. Nãm ajte kàjkwa djwỳnhkam o wabin aminhikô'ã ỳr. Raxo kute me rũnh jakrenh mex kadjy amidjubõk'ãnh ỳr.

²¹ Kỳjrũm, me rũnh kunĩ nhiby ỳr. Nhym arỳm rax ne tỳxo me akrenh me:x ne. Nhym pa:rbẽ memã ỳr djwỳnh kunĩmẽ me rũnh kunĩmẽ me 'itỳx kunĩmẽ me bẽnjadjwỳr kunĩmẽ ne me kum ngri:re. Jakam me bakam me rũnh kunĩ ne me kum ngri:re, nàr amrẽ pyka ny mõrkam me rũnh kunĩ ne me kum ngri:re. Me kunĩ ne me kum ngri:ren kajgo:.

²² Pa:rbê me kunĩ kum kajgo me:xi. Metĩndjwỳnh arỳm me rũnh kunĩ kadjy Jeju'ã ra:x mẽ. Ne õ me kute amim Jeju marja kunĩ kadjy 'ã rax mẽ nhym arỳm meo ba. Kute meo bakam arỳm kute me krã pyrãk.

²³ Ga, me bakrãja pumũ. Me bakrãkam ne gu me badjumar nhym kam kukwakam amũ me banhĩ amingrêk ne ar me bajo ba. Me bakrãkam gu me badjumar ne arỳm me banhikrao badjãpênh nàr me baparkam bamrãnh. Me bakrã amũ me bakukràdjã kunĩ ngrêk ne me bajo ba. Kritudjwỳ kute me bakrã pyrãk ne me bakunĩo ba, me babê õ me ja kute ta ã pyrãkjao ba, me bangrêk ne me bajo ba, me baje amim mar kunĩjao tuknĩn ar bajo ba. Ta ne kute amiraxo pykamê kãjkwamê mỳjja kunĩo tuknĩn ar o ba kute me badjwỳ me bajo ba.

Metĩndjwỳnh kute akubyn Krituo tĩnkôt õ me jadjwỳo tĩn.

Kô k 6.11; Xit 3.3

2 ¹ Nhym be, ar ga ne gar amrêbê ajamakkre kêt kute me tyk amakkre kêt pyrãk ne ar aba. Gar Metĩndjwỳnh kabênkam amikrão aban mekôt ajaxwe.

² Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kukràdjã kôt ne gar amijo aba. Gwaj banhiby me karô punu nhô bẽnjadjwỳr kukràdjã kôtdjwỳ ne gar amijo aba. Me karô nhô bẽnjadjwỳrja tãm ne jakam me amakkre kêt prãmjao ba. ³ Amrêbê gwaj bakunĩdjwỳ ne gwaj mekôt amidjwỳnhbito kĩnh baban arỳm bajaxwe:. Djãm me'õ ne gwaj bajo axwe gwaj bajaxwe? Kati. Gwaj ba ne gwaj bamã bajaxwe prãm ne amim 'ã karôn arỳm kôt bajaxwe. Amrêbê gwaj bajaxwekam ne Metĩndjwỳnh gwaj bakam ngryk ne. Me axwe kunĩmê gwaj bakam ngry:k ne.

⁴ Djãm gwaj bakam ngryk rã'ãmã? Kati. Metĩndjwỳnh kum gwaj bakaprĩ:kumrêx ne kum gwaj bajabê:. ⁵ Gwaj bajaxwekam ne gwaj bajamakkre kêt kute mrãmri ne me tyk amakkre kêt pyrãk. Gwaj kam tu amim Kritu markumrêx ne kam mrãmri ne baje me tyk ne akubyn tĩn pyrãk. Metĩndjwỳnh ne jakam Kritumê ro'ã akubyn gwaj badjwỳ gwaj bajo tĩn ne. Ta ne tu kum ar akaprĩn arỳm ar apytã.

⁶ Metĩndjwỳnh ne jakam Kritumê ro'ã akubyn gwaj badjwỳ gwaj bajo tĩn. Gwaj kam arỳm bajamak mex ne ar baba nyo ar baba. Kritumê ro'ã ar baban ar baba rã'ã: rã'ã ne kute mrãmri ne jakam on kãjkwakam Kritumê ro'ã ar baba pyrãk. ⁷ Mỳj kadjy ne gwaj Kritumê ro'ã ar baba? Bir, Metĩndjwỳnh gwaj bakam ukaprĩkumrêx. Kute me kunĩmã gwaj bakam ukaprĩo amirĩt kadjy ne gwaj Kritumê ro'ã ar baba. Gwaj tu amim Kritu Jeju markumrêx nhym kam gwaj bakam ôdjãnhkumrêx. Ukaprĩ:kumrêx kôt ne gwaj bakam ôdjãnhkumrêx. Amrê amex môr jakam ne amũ nĩ:jkamdjwỳ dja memã gwaj bakam ukaprĩjao amirĩt rã'ã: rã'ã rã'ã.

⁸ Be, Metĩndjwỳnh ta ne kum ar akaprĩ. Ar ga ne gar amex kêtumrêx, nhym ta kum ar akaprĩn ar amã Kritu jano nhym ty. Gar kam tu amim markumrêx, nhym arỳm kôt amim apytã. Djãm ar amex ne ar adjukaprĩ gar ga: amipytã? Kati. Metĩndjwỳnh ta ne kum ar akaprĩn ar amã Kritu janon kam ta amim ar apytã. ⁹ Djãm we kute ar amã,

—Be, ga ne ga amex ne adjukapříkumrêx, anhÿr, ne kam we kôt kute amim ar apytâr? Arkati. Nãm ren ã ar ajômã ane, gar ren arík ga amimexo adjãmra ar aba.

¹⁰Nhym be, kati. Metĩndjwÿnh ta ne gwaj bajo mex gwaj kam arÿm badjukapří. Kritu Jeju tyn arÿm akubyn tĩn nhym kôt arÿm gwaj bajo ny. Metĩndjwÿnh ta ne gwaj bajo ny gwaj aminhijukri amidjan kam arÿm bamã me kaprío baba. Ar adjukaprí ja ne Metĩndjwÿnh amim 'ã karõ. Gwaj bakêtri amim 'ã karõ. Ne kam tũmrãm arÿm gwaj bajo ny gwaj arÿm kôt bamã me kaprío baba.

Mebê idjaermê me bajtem arÿm Kritu kôt abeno õbikwa.

¹¹Be, amrêbê ne ba me imã me akurêo iba. Ga me abajtemkam ne ba me ibê idjaerkam imã me akurêo iba. Ba me me ajã memã kum,

—Me wã ne me my nhinhu kã rênh kêt. Metĩndjwÿnh kum me kĩnh kêt. Me ba ne ba me imy kã rênh. Nhym Metĩndjwÿnh kum me ikĩnhkumrêx, ane. Djãm mrãmri me kute me imy kã rênhkam arÿm me imex? Kati. Me imy kãbit rênh.

¹²Me abajtemkam ne ga me amrêbê aje Kritu mar kêtumrêx ne ate amijo aba. Ba me ibê idjaer ne ba me ari me ajo kubajtemo iba. Metĩndjwÿnh ne amrêbê: kute me ipytâr'ã me imã,

—Me kute tu amim ikra markumrêx dja ba amim me utã, ane. Ne kam 'ã me imã apÿnh mÿjja jarênh mãmdji ba me maro iba. Djãm me abajtemmã ne Metĩndjwÿnh mÿjja ja jarê? Kati. Kute me amã arênh kêt ga me aje mar kêt. Kam ne ga me Metĩndjwÿnhkôt atĩn kadjy kêt ne aje amiwÿr atĩn kamnhĩx kêt ne aje mekôt Metĩndjwÿnh mar kêt. Ne kam ate kubê amijo aba. Tãm dja ga me nhÿn ama ne mar rã'ã ne.

¹³Metĩndjwÿnh bê ne ga me amrêbê ate ar amijo aba. Nhym be, jakam ne arÿm Kritu Jeju kamrõ me bakadjy prõt ne nhym me bapãnh ty. Ga me kam kôt ar amijo aba nhym arÿm ar me ajo ba.

¹⁴Ta ne me bamã,

—Me abeno anhõbikwa, ane. Nãm ã me bamã ane, gu me arÿm abeno banhõbikwa. Me abajtemmê me ibê idjaermê ne gu me bamã aben kurê. Me bamã aben kurêja ne kute mrãmri ne gu me baje aben nêje ka'ê pyrãk. Gu me kam Jeju kabênkôt arÿm abeno banhõbikwa nhym kute mrãmri ne aben nêje ka'ê ngrãnh pyrãk.

¹⁵Môjdjê kute Metĩndjwÿnh kukwakam mebê idjaermã 'ã karõkam kukràdjaja ne Kritu arÿm o kajgo. Píte'y'ã tyko arÿm o kajgon arÿm ajte mar kêt. Mÿj kadjy ne o kajgo? Bir, nãm o kajgon arÿm amiwÿr me bajo akêx. Amiwÿr me bajo akêx gu me arÿm abeno banhõbikwa. Ga, kute me bajo nyja pumũ. Gu me arÿm baje mrãmri banhĩ tipdji pyrãk. Ja kadjy ne Môjdjê kukràdjão kajgo. ¹⁶Kritu píte'y'ã tyko ne me bajo aben pydjĩn kam Metĩndjwÿnh'ÿr me bajo akêx ne. Gu me kam arÿm o banhõbikwan kam bamã aben kurê kêt.

¹⁷Kritu arÿm me abajtem'ÿr bõx. Metĩndjwÿnh bê amijo akre raxkam arÿm me awÿr bõx. Me awÿr bõx ne arÿm kàj bê me amã kabên jarê. Me aje Metĩndjwÿnho anhõbikwa kadjy ne me amã kabên jarê. Ajte me

aje me ijo anhōbikwa kadjy ne me amã kabên jarê. Ne, me ibê idjaer ije Metîndjwýnh kôt amijo ibakam Kritu arým me iwýr bôx ne kàj bê me imã kabên jarê. Me ije Metîndjwýnh inhōbikwa kadjy ne me imã kabên jarê. Ne me ije ajte me ajo inhōbikwa kadjy me imã kabên jarê.

¹⁸Djãm apýnh me Babãm'ýr me bapry? Kati. Arým ne me Babãm'ýr me bapry pydji. Metîndjwýnh Karō pydji. Me ibê idjaermê me abajtemmê ne gu me Karō pydji kôt me Babãm'ýr bôx.

¹⁹Kam ne ga me arým abajtem kêt ne me akàtàm kêt. Metîndjwýnh ne arým me ajo ô me ja ne me ajo ôbikwa. Me ibê ô me tûmmê ro'ã me ajo ôbikwa.

²⁰Gu me kam arým baro'ã babê Metîndjwýnh nhô kêno kikreti pyrâk. Kritu ne ar ijano bar me awýr bôx ne me amã arê. Ar ba ne bar Metîndjwýnh kukwakam me amã arê, ga me kabên ma. Ar ba ne bar ije mrãmri ne kikreti kadjy pyka mã: par krax ku'ê pyrâk. Jeju Kritu kute mrãmri ne kikre par krax kadjy kum kajpar djà djwýnh pyrâk.

²¹Kum kajpar djà djwýnh kôn timer me prîne kên jadjwýr mexo mô. Kôn timer me aben nhitepã adjwýr mexo mô. Ne kam aben nhiby kên jadjwýr mexo mô: nhym Metîndjwýnh nhô kikreti arým abatãnh mô. Metîndjwýnh Karōdjwý ã me bajo anen Bênjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu kôt me bapymýr mexo mô. Metîndjwýnh me ibê idjaero ôbikwan kam me abajtemo ôbikwa gu me arým Jeju kôt djan arým batypdjín dja. Batypdjín djan arým Metîndjwýnhmã bamexkumrêx ne.

²²Djãm me ibê idjaerbit ne me ijo ôbikwa? Kati. Me abajtemdjwý. Gu me kam arým baro'ã babê Metîndjwýnh nhô kêno kikreti pyrâk. Metîndjwýnh ne me bamã Karō jano. Kute me bamê amijo kajkep kadjy ne me bamã ano.

Metîndjwýnh kute me bajtem'ýr Paur janor.

3 ¹Metîndjwýnh kute me amã Karō janorkam ne ba arým kum me ajo a'uw. Me abajtemo ne ba kum a'uw ne me amã ne ba Jeju Kritu'ã idjujarênh ar iba nhym me arým 'ã kum ikurên idjuwpre. Ba ibê Paur ne me arým idjuwpre.

²Me ga ne ga me arým ama. Metîndjwýnh ta ne kute imã me ajã karō ga me arým ama. Nãm imã,

—Arým imã me bajtemdjwý kaprî. Ga dja ga memã 'ã adjujarênh djwýnh, ane. Tãm ne ga me aje mar jabej ba ajte akubyn me amã arê. ³Kum me abajtem kaprîmã ne kute amrêbê arênh kêt. Ne kam jakam ba imã arým arê ba arým me amã 'ã pi'ôk no'ôk ngrire ga me arým omûn aman ⁴badjwý ima. Metîndjwýnh kute Kritu'ã mýjja jarênh kêt ba ije prîne marja dja ga me ama.

⁵Nãm amrêbê kute memã arênh kêt nhym pykakam me kra'ô kute mar kêt. Me kute aben djô'ã mar kêt. Nhym kam Metîndjwýnh Karō arým jakam ar imã arê bar arým jakam kuma. Kritu ne ar ijano bar ibê ô âpênhkumrêx ne kukwakam idjujarênh ar iba. Nãm ar imã arê bar jakam arým kuma.

⁶Kute mýjja jarênh kêtja arým ar imã arên ar imã,

—Djãm me bajtemmê me abê idjaermê arek apýnh ar abamã got? Arkati. Dja ga me akunî tu amim Kritu'ã ujarênh ny

(Epexu 3.1)

markumrêx ne arÿm aro'ã kôt ar aba. Ne kam arÿm aro'ã Metîndjwÿnh nhô mÿjjao aminhôn aro'ã kôt ar aban kam aje anhî tipdji pyrâk. Ne kam Metîndjwÿnh kute amrêbê: memã mÿjja jarênh māmđjja me aro'ã amim aby. Me abê idjaermê me abajtemmê dja ga me tu amim Kritu markumrêx ne arÿm me aro'ã amim aby, ane. Tãm ne ar imã arê ba arÿm kuma.

⁷Metîndjwÿnh ta ne 'itÿxkôt ijo ban tu kum ikaprî.^b Ne kam arÿm imã me'ã karô ba memã Kritu'ã kabên nyja'ã idjujarênh ar iba.

⁸Metîndjwÿnh nhô me ja kunî ne me kute rûnho ijakrenh mex. Ba kam bajbit ikajgo me:x ne. Nã bãm te ikajgo: nhym Metîndjwÿnh ta arÿm tu kum ikaprîn kam arÿm imã idjapênh djà'ã karô. Ta ne imã,

—Ga dja ga me bajtemmã kâj bê Kritu'ã adjujarênh ar aba, ane. Kritu ne memã kînh djà rû:nh ngã, krăptî: ngã. Me te: kute kînh djà'ã ujarênh inomã mênhmã. Kritu kôt me kînh djà ja'ã ne ba idjujarênh ar iba.

⁹Kum ikaprîkam ne imã,

^b 3.7 Djãm Paur ta axwe kêt nhym pãnh kum kaprî Kati. Paur te axwe kêtãm nhym ta arÿm tu kum kaprî.

—Ije memã ikabên jarênh kêtja dja ba amã arê ga arÿm prïne ama. Ije amim me bajtem pytàrmã. Tãm dja ga aman me kunĩmã arênh amirĩto aba. Nãm ã imã ane. Metĩndjwÿnh ta ne Krituo mÿjja kunĩ nhipêx. Adjakamã kute Jeju Krituo mÿjja kunĩ nhipêx ne kute me abajtem pytàr'ã amim karôn kute me bakukãmãremã arênh kêt tãm ne imã arê.

10-11 Mÿkam ne kute amrêbê me bakukãmãremã me apytâr jarênh kêt? Bir ga, Kritu kute ajbir pykakam abenã me bamênhja pumũ. Kam ne me kâjkwakam aparmã abenã me bapumũho nhÿ. Kâjkwakam me bēnjadjwÿrmê me rũnhmê ne me jakam me bapumũho nhÿ. Me baje amim Jeju mar kunĩja pumũho nhÿn arÿm me bakôt Metĩndjwÿnh raxmã kato. Me kute me bakôt Metĩndjwÿnh raxmã kator kadjy ne Metĩndjwÿnh kute amrêbê me bakukãmãremã arênh kêt. Memã kute me abajtem pytâr ne kute abenã me bamênhja kute arênh kêt.

Nãm me me bapumũho nhÿn me bajã abenmã kum,

—Be, djãm mrãmri ne djãm Metĩndjwÿnh kute prïne abenã me mēnh mar mexkumrêx. Nãm mÿjja kunĩ kētri amim me'ã karôkumrêx. Djãm kabēno kute amikapêr kâr? Kati. Nãm Bēnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu'ÿr meo akêx nhym tu kute ar meo bakumrêx. Djãm Metĩndjwÿnh no kêt got? Ga, prïne kute aben ã me mēnh mar mexkumrêxja pumũ. Ga, me kute abeno ôbikwa mexkumrêxja pumũ, ane. Nãm me me bapumũho nhÿn ã abenmã ane. Me kute kâjkwakam ã abenmã anhÿr kadjy ne Metĩndjwÿnh kute amrêbê me bakukãmãremã arênh kêt. Kute memã me abajtem pytâr ne kute aben ã me bamênhja jarênh kêt.

12 Metĩndjwÿnh ne uma:. Kam dja me kute Kritu mar kêtja kum uma:. Me badjwÿ gu me ren baje Kritu mar kêt ne ren bamã Metĩndjwÿnh pyma: ne. Nhym be, kati. Arÿm ne gu me tu amim me banhõ Bēnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu markumrêx ne arÿm batĩn prãm kêt. Ne kam arÿm Metĩndjwÿnh pymatio banhõbikwakumrêx ne kum amijarênh baba.

13 Kam kwârĩk wãnh amim mar rerekre kêt. Me amextire kadjy ne ba Metĩndjwÿnhmã apê. Nhym kam me arÿm 'ã kum ikurên ijo bikênh ba. Gê me te ijo bikênh ba kwârĩk wãnh kam amim mar rerekre kêt. Dja ga me tu amim Jeju mar tÿxkumrêx.

Kute meo Metĩndjwÿnhmã à'wÿr.

14 Me akĩnh kadjy ne ba arÿm ikônkrão nhÿn Bēnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu Bãmmã me ajarê. 15 Ta ne me kute amim Jeju mar kunĩ kra. Kâjkwakam me kute amim Jeju marmê pykakam me kute amim Jeju marmê ne me kunĩ kra. Ba arÿm kum me ajo a'uw. Nã bãm kum,

16-17 —Djũnwã, ara:x ne adjukaprĩti:rekôt dja ga memã tÿx jadjã. Gê Akarõ me umar djakam memã tÿx jadjã gê me kôt tÿ:x ne mrãmri tu amim Kritu markumrêx. Nhym kam Kritu arÿm mrãmri tu me kadjwÿnhbê ÿrkumrêx. Nhym kam me arÿm ô'ã kute mrãmri ne pidjô pykakam arê jabjêkam ku'ê tÿx pyræk. Kam dja me mar tÿxkumrêx. Mÿj

dja me kuma? Bir, Kritu mrāmri kum me abê:kumrêx. Tām dja me mar tỳxkumrêx. Ne kam ô'ā mrāmri me kum me abê:kumrêx ne.

¹⁸Dja me kum me abêkumrêx ne kam arỳm prïne kuma. Mỳj dja me kuma? Bir, Kritu ta kum me abê:kumrêx. Ja dja me prïne kuma. Kritu nhô me ja kunĩ dja me prïne kuma. Mỳj ne Kritu kum me abêkam kute? Kum me abê ja ne kute mỳjja jabatà:nh pyrāk. Mỳjja jabatành ne kum me abê ja'ā amijakre. Me te kute kàjkwa nār kon, pyka'ā akremāja pumũ. Ā abatà:nh ane nhym me te aktā irê'y'r bôx ne 'ā akremā. Nār kon, me te 'ênhôt nār krax'y'r bôx ne 'ā akremā. Nār kon, me te 'ā àbir nār aparmā rywỳk ne 'ā akremā.

¹⁹Nām ā Kritu kum me abê ra:xo ane. 'Ā akre'y'r me bôx kê:tkumrêx. Me kute mar mex kê:tkumrêx. Kritu kum me abê:ê. Kum me abêo me rer me:x ne. Dja kum me abê rā'ā: rā'ā ne. Nhym be, Djünwā, dja ga memā akren memā arê gê me kuma. Dja me prïne Kritu kum me abêja ma ga kam arỳm araxo me kadjwỳnhbê nhỹ. Ne kam me ĩ pỳnhkôt meo tuknĩn prïne meo aba mex. Nhym kam me prïne araxmā katon arỳm prïne amikam ama. Nā bām ā me Babāmmā ajarênhô ane.

²⁰Metĩndjwỳnh ne ra:xi. Me'ô ne kute raxo tēp kêtumrêx. Kute mỳjja kunĩ nhipêx mar. Mỳjja 'ô kubê tỳx kêtumrêx. Djām me baje kum mỳjja ra:xo badjā'wỳr nhym te kute me bakadjy ipêxmā nhym kubê tỳxmā? Kati. Kubê tỳx kêt. Nār, djām me baje amim mỳjja ra:x'ô'ā karô nhym te kute me bamā ipêx mā? Arkati. Me bamābĩt ne kute mỳjja rũnh pyrāk. Nhym be, kumā ne mỳjja kunĩ kry:re. Kute mỳjja kunĩ nhipêx kadjy umaro, tỳxo kute me bajakrenh me:xi. Djām gu me baje kum mỳjja rax'ô jarênh nhym te kute umaje ne ipêx kêt mā. Kati. Tỳxo me bakadjwỳnhbê ýrkam dja arỳm mỳjja rũnh nhipêx ne. ²¹Gu me kam kum,

—Me ije amim Jeju mar kunĩ ne ba me amā, “Ara:x ne apyma:kumrêx”, anhỹro ĩba. Dja ba me aben djô'ā amā arax jarênh rā'ā: rā'ā ne, ane. Gu me ā kum ane.

Me kum aben jabê'ā kute memā karô.

Rô 15.5; Pir 2.1; Ped k 3.8

4 ¹Ē, Bēnjadjwỳr djwỳnhmā ne ba apê nhym me 'ā kum ikurên idjuwpre. Ba kam arỳm ar amā 'ā karô. Katāt ar aje amijo aba kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm amiwỳr ar ajuw ne ar ajo ba. Kam dja gar katāt ar amijo aba nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar akam kĩnhkumrêx.

²Dja gar kum amijo angrĩ. Kwārĩk wānh amijo adjāmra kêt ne akrānmā ar amijo aba. Kwārĩk wānh memā bēx kêt ne memā aprĩren memā akabēn. Gê me'ô ar ajôo bikēnh jabej akubyn amijā angrỳk nê. Ar amā aben jabêkôt amijā angrỳk nê ne. ³Metĩndjwỳnh Karô kute abenā ar amēnh gar aje abeno anhôbikwakam aje mrāmri ne me ĩ pydjĩ pyrāk. Kam amā aben jabēn abenmā akabēn mex jarê. Abenmā akabēn mex ry typydji 'āno djan aben nêje aben pumũ.

⁴Gwaj baje mrāmri ne me ĩ pydjĩ pyrāk ne ren kam axikôt bakabēn. Metĩndjwỳnh Karô pydjĩ kute gwaj bajo ba gwaj ren axikôt bakabēn. Kute amiwỳr gwaj bajwỳr ne gwaj bajo bakam gwaj bakunĩ amiwỳr me'ô pydjĩ

kamnhĩxkumrêxo baba. ⁵Bênjadwÿr djwÿnh pydji:. Gwaj bakunĩ baje tu amim Jeju pydji: markumrêx ne pydji kôt ar amijo baba nhym me arÿm ngômã gwaj bajangij. ⁶Nhym me Batĩndjwÿnh pydji kubê ne gwaj bakunĩ Bãm djwÿnh ne gwaj bakunĩmã Bênjadwÿr djwÿnh. Nãm gwaj bakunĩo ban bakunĩ mẽ amijo kajkep. Ga, gwaj baje mrãmri ne me ĩ pydji pyrækja pumũ.

⁷Nhym be, ajtekam gwaj banhĩ pÿnhkôt apÿnh gwaj badjàpênh djà. Kritu ta kum gwaj bakaprĩn gwaj banhĩ pÿnhkôt arÿm amim gwaj bajã karõ. Amim gwaj bajã karõn arÿm gwaj bakunĩmã gwaj badjàpênh djà'ã karõ. Gwaj kam banhĩ pÿnhkôt arÿm apÿnh badjàpênh djà maro baba. Gwaj badjàpênh djà'ã ne Metĩndjwÿnh gwaj bakĩnh djà jarê.

⁸Amrêbê: gwaj bakêtri ne Metĩndjwÿnh me bakukãmãremã kum, "Nãm kàjkwamã wabin amim me uwpre tũm krãptĩja pytàn meo mō. Ne kam pykakam me jamã me kĩnh djà ngã", ane.

Ga, Metĩndjwÿnh kute Kritu kàjkwamã àbir jarênhja pumũn kam kute memã kĩnh djà nhõrja pumũ.

⁹Mÿj ne kàjkwamã àbir kêtri nê? Bir, nãm ruw. Nãm apa:rmã pykamã ruw ne pyka mã: nō. ¹⁰Nō:n kam ta ajte wabi. Kàjkwa kunĩ mÿrbê kàjkwa djwÿnhmã wabin kam nhÿ. Kute mÿjja kunĩ mẽ amijo kajkep kadjy kam nhÿ. Kute kàjkwamẽ pykamẽ amijo kajkep ne o ba kadjy kam nhÿ.

¹¹Ga, Kritu àbirkam kute memã me kĩnh djà nhõrja pumũ. Tãm ne Metĩndjwÿnh me bakukãmãremã arê. Mÿj'ã ne kute memã kĩnh djà nhõrja amijakre? Bir, kute memã apÿnh àpênh djà nhõr'ã ne amijakre. Kritu ne arÿm gwaj bamã apÿnh badjàpênh djàri'ã ajarê gwaj maro baba. Ar ije 'ã idjujarênhmã ne ar ikwÿmã 'ã karõn ar ijano. Bar kam ije omũnhkôt memã 'ã idjujarênh ar iba. Nhym kam ajte gwaj bakwÿmã apÿnh kabên jarê gwaj maro baba ne arÿm kukwakam amũ memã kabên jarênho baba. Nhym kam ajte gwaj bakwÿmã bakabên mex'ã karõ gwaj me kute Jeju mar kêtjamã arênho baba. Nhym kam me arÿm amim Jeju maro ba. Nhym kam ajte gwaj bakwÿmã me kute Jeju marjao djuw mexo ba'ã karõ. Gwaj meo djuw mexo baba nhym kam me tu amim Jeju mar tÿxkumrêx ne 'ã ukanga kêt ne ar ba. Nhym kam ajte gwaj bakwÿmã memã kukràdjà'ã badjujarênh'ã karõ gwaj memã 'ã badjujarênho baba. Kritu kute gwaj bakĩnh djà'ã gwaj bamã apÿnh badjàpênh djà nhõr ne ja.

¹²Dja gwaj apÿnh badjàpênh djàjakam apê:, Jeju nhõ me ja prĩne kum mex kadjy apê: nhym kam me adjwÿnhdjwÿ Metĩndjwÿnhmã àpênh ar ba. Gwaj me kadjy badjàpênh ar baba nhym me kunĩ arÿm Kritu mar mexo amũ amikamên arÿm amim mar ra:x ne. Me kute Kritu mẽ ĩ pydji pyræk ja arÿm amim mar ra:x ne. ¹³Djãm kam dja gwaj Metĩndjwÿnh Kra mar punun kam bakabên kajgo'õ mÿr jabej abenmã bakabên ar baba? Kati. Dja gwaj Kra'ã bakabên pydjibit man axikôt arên tu amim markumrêx. Ne kam baje me prĩre pyræk kêt ne Kritu mar rerekre kêt ne bajabatànkhkumrêx. Ne kam prĩne amim kuman arÿm amim mar ra:xkumrêx.

¹⁴Djām gwaj bano rerekre kute me prĩre no rerekre pyrāk rā'āmā? Nhym ap̃yñh me 'êxnhĩ mrān bōx ne no t̃yxtikam ari gwaj banoo biknoro bamā? Me kute ari ap̃yñh me kukràdjà jarēnho kute kōk, kute ngō djākà ari m̃ỹjja jap̃ĩn pyrāk. Djām gwaj baje jām Kritukōt bakabēn djir ne ajte jām me kukràdjà punukōt bakabēn djir ne ari: bakabēn jadjw̃ỹro babamā? Kati.

¹⁵Gwaj ba dja gwaj bamā aben jabēn bakabēn katātbit jarēn ar̃ỹm k̃ajmā Kritumā aben kamēnho tē. Baje mar mexo, kum bamexo k̃ajmā aben kamēnho tē. Ga, gwaj bakrāja pumũ. Gwaj bakrākam badjumar ne kam amũ banhikrao apē nār baparkam mrā. Gwaj bakrā ne amũ gwaj bakukràdjà kunĩ ngrēk ne gwaj bajo ba. Gwaj bakrā kumrēx umar nhym kam ô'ā amũ gwaj bakukràdjà kunĩ apē. Kritudjw̃ỹ ne kute gwaj bakrā pyrāk ne gwaj bakunio ba gwaj kukwakam ap̃yñh kum badjapēnh djari kum badjapēnh ar baba.

¹⁶Ga, gwaj bapar, bate, bapa, banhikra, bano, banhijākne, bakukràdjà kunĩ, kunĩ ap̃yñh gwaj bakudjēkkōt kute aben jam̃yñh t̃ỹx, kute abenmā t̃ỹx jangjēnh mex. Ne ren gwaj bakudjēk kēt gwaj ren bakukràdjà kunĩ ren aben bē ajka'u gwaj ren kam k̃ajmā baku'ê kēt. Kritudjw̃ỹ ne ā ane. Nām gwaj bakrāptio ōbikwa gwaj banhĩ p̃yñhkōt ap̃yñh kum badjapēnh djari. Gwaj kam baje aben jam̃yñh t̃ỹx m̃ān prābē abeno banhōbikwan baro'ā Kritumā apē. Te ap̃yñh kum badjapēnh djari gwaj baro'ā kum badjapēnh ar baban o abenmā t̃ỹx jangjēnho baba. Kute gwaj bamā badjapēnh djā'ā ujarēnh kōt gwaj kum badjapēnh ar baba. Gwaj bamā aben jabēo ro'ā aben kamēnho mō. Gwaj baje mar mexo, kum bamexo aben kamēnho mō.

Me kute me kukràdjà punu kōt amijo ba kēt mā.

Kor 3.5; Ped k 4.7

¹⁷Ije ar amā ja jarēnhkam djām ar aje arek amijo aba t̃um kōt amijo aba rā'āmā? Amrēbē ne gar ate Met̃ĩndjw̃yñh bē ar amijo aban me bajtem kukràdjà punu kōt ar amijo aba. Djām aje arek me kukràdjà punu kōt amijo aba rā'āmā? Kati. Tām ne ba ar abē uma:. Me wā ne me amim m̃ỹjja kajgobit'ā karōo ba.

¹⁸Nām me tu amakkre kētkumrēx. Nhym me te kute memā m̃ỹjja mex'ā karō nhym me kute mar kētkumrēx. M̃ỹjja'ā me kabēn kute amijakreja ne me kute mar kētkumrēx. Kam ne me ar̃ỹm umar djākam m̃ỹjja punubit man ar̃ik ar ba. Ar̃ik ar ba kute mrāmri ne akamāt kō tykkam me ar̃ik ar baja pyrāk. Nām me Met̃ĩndjw̃yñhbē: amijo ban kam kōt t̃ĩn ne ar baja mar kētkumrēx.

¹⁹Nhym ren me me akre ren me amimaro tēn ren ar̃ỹm amim ngryk ne. Nhym be, kati. Me ja ne me kute amimar kētkumrēx ne kam kute kurēbit mar ne aben bē me kupēnh ra:x ne m̃ỹjja punu kunĩ nhipēxo ban ajbit mar prā:m ne.

²⁰Nhym be, Kritu. Djā ne gwaj bamā,

—Ajrā mekōt ā amijo ane, ane? Arkati. ²¹Ar̃ỹm ne gar mrāmri Jeju kabēn katāt kōt ama. Nām amā, “Kwār̃ik wānh”, ane. Nār ar akw̃ỹ aje mar kajgo jabej ba ajte ar amā tām jarē. ²²Amrēbē ne gar me kum Met̃ĩndjw̃yñh k̃ĩnh kētja kukràdjà kōt ar amijo aba. Aje kangamā. Me kukràdjà kōt ne me kum m̃ỹjja punu prām

ne amim 'êx ne amim, “Ajrã, kam amexkumrêx”, anhÿro ba. Aje me kukràdjà ja kangamã. ²³Adjumar djà ny kadjy aje amimarmã. ²⁴Ne amrãnh nymã ne mrãmri Metindjwÿnh katàtkôt katàt aje amijo abamã ne mexo amexmã.

²⁵Kam memã ajêxo abaja tu wãnh kangakumrêx ne abu'ã me kunimã akabên katàtbit jarê. Mÿkam? Bir, Kritu amikôt gwaj bakunio ba gwaj baje kumê banhî pydji pyrãk. Kam dja gwaj memã bakabên katàt jarê.

²⁶Godja ga angryk jabej kwãrik wãnh kam ajaxwe kêt. Kwãrik wãnh angryk'ã akamàt kêt ne angryk 'iry kêt. ²⁷Ajaxwe kêt gê Xatanaj akam ãm kêt.

²⁸Kwãrik wãnh ar ajô adjàkinhî ajte mÿjja 'ôo adjàkinh kêtumrêx. Ga dja ga adjapênh tÿx ne anhikrao katàt mÿjja kupênh mex. Ne kam adjapênh pãnh arÿm amim anhô mÿjja jamÿ. Ne kam arÿm amikutã me ô mÿjja kêtjamã kwÿ ngã.

Me kabên mex'ã kute memã karô.

²⁹Kwãrik wãnh akabên punu'ô jarênh kêt. Memã akabên mexbit jarê gê me kuman mex. Gê me mexo amû amikamên arÿm mexkumrêx.

³⁰Kwãrik wãnh Metindjwÿnh Karômã kaprî jadjar kêt. Metindjwÿnh ne arÿm ar amã ano nhym amim ar ajo ba. Nhym o kute mrãmri ne arÿm ar ajã kute aminhidji nhôr pyrãk. ^c Dja Karô arek amim ar ajo ba: nhym kam Jeju arÿm bôx. Bôx ne amikôt ar ajo mô.

³¹Dja gar wãnh angryk, kam amadjakam atokryja wãnh kanga. Ne wãnh mekam adjàkrêmê angrykmê akabên punumê wãnh kangakumrêx. Ar aje meo abikênh'ã amim karôja kunî dja ga wãnh kangakumrêx.

³²Ar ga dja gar amã aben kaprîn abenmã abên rerek ne aben jaxwe maro aknon abenkam angryk kêt. Mÿkam? Bir ga, Metindjwÿnh arÿm Kritu tykkôt kute ar ajaxwe maro biknor ne ar akam ngryk kêtja pumû. Kam dja gar aben jaxwe maro aknon abenkam angryk kêt.

5 ¹Ga, me bãm kum kra jabê nhym kute bãm kôt amijo baja pumû. Nãm kute amim,

—Ba djünwã kudjwa, ba djünwã kudjwa, anhÿro ba. Metindjwÿnh kum ar ajabêkam dja gar kôt ar amijo aban kudjwa amã me abêo aba.

²Ga, Kritu kum gwaj bajabê:ja pumû. Ne kam arÿm gwaj bajaxwe pãnh Metindjwÿnhmã amingã nhym me kam kubî nhym arÿm gwaj bajaxwe pãnh ty. Kritu kute mrãmri ne mry bîn pyrãk, me kute amrêbê me axwe pãnh kute Metindjwÿnhmã mry par pyrãk. Me kum mry pan kubô nhym arÿm ardjành bãnh kÿnh ne. Dja gar Kritu kudjwa ã amã me abêo ane nhym arÿm akam kÿnhkumrêx ne.

---

^c **4.30** Ga, me kute mÿjja'ã aminhidji janhôr nhym arÿm amirîtkumrêxja pumû. Ar gadjwÿ Metindjwÿnh arÿm ar amã Karô jano nhym ar ajo ba gar arÿm amim, “Mrãmri ne arÿm ijo krakumrêx. Ga, arÿm kute imã Karô janor nhym kute ijo baja pumû”, ane.

Apŷnh me axwe djàri nêje kute me kukrà.

A Xim 2.4; Xij 4.4; Dju k 1.6, 2.15

³Nhym be, me mjên djwŷnh nàr prô djwŷnh kupa'ã kurẽ ba. Nàr me àpênh punu:re kunĩ nhym me arŷm mekam pijàm ne. Nàr me kute mŷjjao atom rŷnh prã:m. Kwãrik wãnh ar ajô amijo anhŷr kêtukumrêx gê me ajarênh kêtukumrêx. Djãm Jeju nhô me ja kute ã amijo anhŷrkam mex got? ⁴Nàr, me kabênkamdjwŷ. Ar amy aje me nire kukràdjã'ã me aprŷ nhym me ar akam pijàm. Nhym ar anire aje me my kukràdjã'ã me aprŷ nhym me ar akam pijàm. Nàr, ar abixaêrkôt ar akabên kajgo. Nàr me keket kadjy ar amy me ni'ã abêno ajkê nhym ar ani amipãnh me my'ã abêno ajkê. Ar akabên ja ne mex kêt. Kwãrik wãnh memã arênh kêt. Atemã dja gar memã Metîndjwŷnhkam amikĩnh jarẽ.

⁵Nhym be, me mjên djwŷnh nàr prô djwŷnh kupa'ã kurẽ ba. Nàr, me àpênh punu:re nhym me mekam pijàm ne. Nàr, me kute mŷjjao atom rŷnh prã:m. Me ja ne me mrãmri ne me kute mŷjjao metîndjwŷnh karô nhipêxmã amijarêno ba pyræk. Djãm me ja Metîndjwŷnh kute meo bamã? Djãm Kritumê Metîndjwŷnh ar me kunĩmã Bênjadjwŷrkam djãm ar kute meo bamã? Nàr, djãm ar kute me jamã ar ô mŷjja nhôrmã? Arkati. Ja ne gar aje amrêbê mar.

⁶Ar aje markam kwãrik wãnh me'ô ajte kabên kajgoo arík ar amã,

—Ajrã. ã ajaxweo ane. Dja Metîndjwŷnh ajmã ajo kêtukumrêx, anhŷr kêt. Kwãrik wãnh o anoo biknor kêt. Me amakkre kêt prãm kute ã axweo anhŷr prãmkam ne Metîndjwŷnh arŷm mekam ngry:k ne. ⁷Kam kwãrik wãnh mekôt ã ar ajaxweo anhŷr kêt.

⁸Mŷkam? Bir, amrêbê ne gar ajaxwe:n aje akamât kô tykkam me ar baja pyræk. Nhym be, jakam ne gar arŷm Bênjadjwŷr djwŷnh kôt ar amijo aban arŷm aje a'uri me ar baja pyræk. Bênjadjwŷr djwŷnh kute ar ajo krakam dja gar ajmã akute kêt ne katât ar amijo aba. Dja gar aje mrãmri ne me a'uri ar baja pyræk. ⁹Metîndjwŷnh Karô dja meo ba nhym kam me ô'ã ukaprîkumrêx ne katât kute kabên jarênhkumrêx ne 'êxnhĩ kêtukumrêx.

¹⁰Dja gar Bênjadjwŷr djwŷnh kînh, mŷj akabênkôt, aje mŷjo abakôt aje Bênjadjwŷro kînh jabej amikabi. ¹¹Ne kwãrik wãnh me axwe kôt ajaxwe kêt. Me axwe ne me kute akamât kô tykkam me àpênh punu pyræk. Djãm me àpênh punu djô'ã mŷjja mex got? Arkati. Kwãrik wãnh me axwe kôt ar ajaxwe kêt. Ar ga dja gar me axwe nêje me kukrà.

¹²Mŷkam dja gar me axwe kôt ajaxwe kêt? Bir, me me kàxã apdjun ba punukumrêx. Gwaj ren abenmã me arên ren bapijã:m ne. ¹³Me axwe ne me apdjun àpênh punuo ba: nhym me arŷm memã Metîndjwŷnh kabên jarẽ. Nhym kam me arŷm amijaxwe ma. Me kute memã arênh nhym me kute amimar kute mrãmri ne me kute memã mŷjja kurwŷkam mŷjja kunĩ kum amirît pyræk. ¹⁴Me kute memã Metîndjwŷnh kabên jarênhkambit ne me arŷm kute amijaxwe kunĩ mar. Amrêbê: ne me me bakukãmãremã me kute amijaxwe mar'ã ajarẽ. Me memã kum,

“Kute mrāmri ne me ôto nōrkam kute me kabēn mar kêt pyrāk ne ga aje Metīndjwŷnh mar kêt.

On ano tŷx ne amim kabēn ma kute mrāmri ne me krā apōx ne no tŷxkam amak mex pyrāk.

Aje kabēn mar kêt kute mrāmri ne me tyk kute me kabēn mar kêt pyrāk. On kabēn man kôt ar amijo aba kute mrāmri ne me tyk ne akubyn tŷn ne ar ba pyrāk.

Dja ga kabēn ma nhym Kritu arŷm prŷne amā arē ga prŷne amima.

Kute mrāmri ne me kute memā pōk ne o kute pry kurwŷ nhym kam me kute prŷne rŷt mex pyrāk”, ane.

Mrāmri ne me kute me bakukāmāremā arēnhkumrēx. Mrāmri ne Metīndjwŷnh kute memā arēnh ne kute me axwe kunŷo amirŷtmā.

¹⁵ Kam dja gar amijā ano tŷx ne katāt ar amijo aban ajmā akute kêt. Djām ano kētmā? Kati. Dja gar akrā mex ne amijā ano tŷ:x ne katāt ar amijo aba. ¹⁶ Ar abu'ā me axwe kunŷja dja gar me'ā ano tŷ:x. Nhym kam ar aje memā Metīndjwŷnh kabēn jarēnh djā ar awŷr bōx gar arŷm memā arē. Akati jakam me axwe krāptŷkam dja gar ā memā ane.

¹⁷ Kam kwārik wānh ar akrā punu kêt. Dja gar amijo Bēnjadjwŷr djwŷnh man kum,

—Mŷj dja ba nē ga kam arŷm ikam akŷnhkumrēx jabej? ane. Dja gar ā kum anen arŷm prŷne amijo Bēnjadjwŷr djwŷnh markumrēx.

¹⁸ Kwārik wānh kadjwati kangōkam^d ar abibānh kêt. Kam ne me arŷm amijo ajkēn punu mex ne. Ar ga dja gar Metīndjwŷnh Karō mar tŷx ne 'ā adjukanga kêt gē ar anhŷ pŷnhkôt raxo ar akadjwŷnhbē nhŷn ar ajo ba mex.

¹⁹ Dja gar mar tŷx ne abenmā mebē idjaer nhō me ngrer tŷm jarē, me ngrerkôt Bēnjadjwŷr djwŷnhmā mextire jarē. Metīndjwŷnh'ā me ngrerja kunŷ jarē. Djām ate akrān ajajkwa kajgokambit aje Bēnjadjwŷr djwŷnhmā me ngrer jarēnhmā? Kati. Dja gar amikam me ngrerkam kabēnja markumrēx ne angrerkôt kum arēnhkumrēx.

²⁰ Dja gar Karō mar tŷx ne mā Metīndjwŷnhmā, me Babāmmā amikŷnh jarē. Mŷjja kunŷkôt kum amikŷnh jarē. Djām ar adjumar mexkambit dja gar kum amikŷnh jarē? Kati. Ar adjumar punukamdjwŷ dja gar kum,

—Djŷnwā, te idjumar punu ga mā ijo djuw mex ne mā ijo kŷnh. Bēnjadjwŷr djwŷnhbē Jeju Kritu ba tu amim markumrēx ne arŷm amā amikŷnh jarē, ane. Dja gar akati kunŷkôt ā kum amikŷnh jarēnhō ane.

²¹ Dja gar akrānmā aben kabēn man kôt ar amijo aba. Ar aje Metīndjwŷnh pŷma markam dja gar ā amijo abao ane.

^d 5.18 Mŷjja me kute o kōm ne kôt bibānh kunŷja, kadjwati kangōmē uba kangōmē, mŷjja kangō kunŷ ne me kum kadjwati kangō jarē.

Prômê mjênêmê abenã memã karô.*Kô k 11.3; Kor 3.18; Ped k 3.1*

²²Me aniremã ne ba ikabên jarê. Dja gar amjên kabên man akrânãmã kôt ar amijo aba. Aje mrâmri ne Bênjadjwÿr djwÿnh kôt ar amijo aba pyrâk dja gar ã amjên kôt amijo abao ane. ²³Mÿkam? Bir, ar amjên ne ar ajo ba kute mrâmri ne me krâkam umar ne o kute amingrêk ne ba pyrâk. Me krâkam ne me umar ne kam amũ ikrao apê nâr parkam mrã. Me krã ne amũ me kukràdjã kunĩ ngrêk ne meo ba. Nãm Kritudjwÿ ã me kute amim marja kunĩ ane. Ta ne kute me krã pyrâk ne meo ba. Ne kam arÿm me utân meo ba. Ô me kunĩ ne me kute ta ã pyrâk nhym me utân meo ba. ²⁴Nhym kam Kritu nhô me kute amim mar kunĩja akrânãmã kabên man kôt amijo ba. Dja me aniredjwÿ ã amjên kabên kunĩ mar ne kôt amijo abao ane.

²⁵Me amymadjwÿ ne ba ikabên jarê. Dja gar amã aprô jabê: kute Kritu kum ô me kute amim marja kunĩ jabê pyrâk. Ga, Kritu arÿm me kadjy tykja pumũ.

²⁶Mÿj kadjy ne me kadjy ty? Bir, prïne kute meo mex kadjy. Kute mrâmri ne me kute ngôo kubêkã pônñ nhym prïne mex pyrâk. Mrâmri ne kabên kute ngô pyrâk ne prïne meo mex. Kritu memã kabên jarê nhym me amim kuman arÿm Metindjwÿnh mexo mex. Ja kadjy ne Kritu me kadjy ty. ²⁷Ô me kute amim marja kunĩ prïne kum me:xkumrêx nhym me arÿm kum me kĩ:nhkumrêx nhym kam kute amikabem me umjÿr ne kute ar meo ba kadjy. Ja kadjy ne Kritu me kadjy ty. Dja ô me ja kute ta ã pyrâkja prïne mexkumrêx ne axwe kêtumrêx kute mrâmri ne me kã mjô kêtumrêx ne ngrã kêtumrêx nhym mÿjja 'ô kute meo bikênñ kêtumrêx pyrâk. Dja me Metindjwÿnh mexo mex ne kum punu kêtumrêx nhym arÿm meo ba. Ja kadjy ne Kritu me kadjy ty. Be, djãm kum ô me ja jabê ngri: got?

²⁸Bir be, me mydjwÿ dja me ã kum prô jabêo ane. Kum prô jabêo kute mrâmri ne me kum aminhĩ jabêja pyrâk. Me kum prô jabêja ne me kum aminhĩ jabê. ²⁹Djã nãm me'ô kum aminhĩ kurê? Kati. Me kum aminhĩ jabê ne ô kwÿ krênêmê kubêkãmê mÿjja kunĩo aminhĩo djuw mex.

Nãm ã Bênjadjwÿr djwÿnh me baje Kritu mar djwÿnhô djuw mexo ane. ³⁰Me banhĩ pÿnhkôt ne gu me baje Kritumê banhĩ typdji pyrâk. Baje Kritu pa pyrâk, no pyrâk, par pyrâk. Baje ta kukràdjã kunĩ pyrâkkam ne Kritu amim me bajo djuw mex.

Dja ã me amim prôdjwÿo djuw mexo ane. ³¹Amrêbê: ne me bakukãmãre 'ã memã kum,

“Kamã dja me my prô kadjy arÿm bãmme nã arkum iren kam arÿm prôbit'ã ngrã ne.

Nhym kam ar ã abenã tÿm ne kam kute ã typdji pyrâk.”
Nãm me bakukãmãre ã memã ane.

³²Be, ije ar amã kukràdjã jarênñja ne me kute prïne mar mex kêtumrêx, mebê tÿx. Kritumê me bamê ô me kute amim marja kunĩ'ã ne ba ikabên ja jarê.

³³Kam ne ba ar amã aprõ jabêkumrëxmã ar amã 'ã karõ. Kute mrãmri ne ar amã amijabê pyrãk ne ar amã aprõ jabên aje o djuw mexmã. Nhym ar anireja, ar amjên ne ar ajo ba. Kam ar aje amijã marmã ne ba ar amã 'ã karõ. Tãm ne ja.

Bämmë kramë abenã memã karõ.

Kor 3.20

6 ¹Jakam ne ba me aprîremã 'ã karõ. Bënjadjwÿr djwÿnh kabënkôt dja gar abämmë anã kabën man ar kabën kôt ar amijo aba. Ja ne mex. ²⁻³Mÿkam? Bir, amrêbê: Metîndjwÿnh me bakukãmãremã kum, “Me amã abämmë anã jabên ar kabën ma.”

Nãm ã memã anen kam kôt memã mÿjja mex jarën memã kum,

“Kam arÿm adjumar mex ne kribêm pykakam ar aba”, ane.

Metîndjwÿnh kute memã 'ã karõkôt kukràdjã ne ja. Kukràdjã kumrëx kute kôt memã mÿjja mex jarënh ne ja. Kam dja gar mar tÿx ne.

⁴Ne ar amy, ar ajabatãnhwãdjwÿ, ar amã ne ba 'ã karõ. Kwãrîk wãnh akra arkum amikurê'uk kêt. Ari arkum adjãkrêo kum amikurê'uk kêt. Ar ga dja gar akumrëx amijã Bënjadjwÿr djwÿnh kabën man arÿm katàt kôt ar amijo aba. Ne kam kôt axwe nêje ar akren kam mrãnh mex'ã arkum karõ. Dja gar ã akra aro ane gê ar akôt Metîndjwÿnh kôt ar amijo ba.

Bënjadjwÿrmë õ àpênhmë abenã memã karõ.

Kor 3.22; Xim k 6.1; Xit 2.9; Ped k 2.18

⁵Ar akwÿ ne me arÿm amim ar apa 'amÿ gar memã adjàpênh tÿx kajgo ar aba. Ar amã ne ba ikabën. Dja gar pykakam ar anhõ Bënjadjwÿr kabën ma. Ar anhõ Bënjadjwÿr raxmë uma dja gar aman kum adjàpênh katàt. Kute mrãmri ne Kritumã ar adjàpênh pyrãk dja gar ã kum adjàpênho ane.

⁶Djãm ar aje anhõ Bënjadjwÿr ÿtãbit kum adjàpênh katàtmã? Kati. Ar amã kàxkamdjwÿ dja gar amim,

—Kati, Kritumã ne ba apê. Kam dja ba Metîndjwÿnh kabën kôt mrãmri pykakam inhõ Bënjadjwÿrmã idjàpênh katàtkumrëx. ⁷Dja ba kabën man kum idjàpênhkam ikînh. Nã bãm kute pykakam memã idjàpênh pyrãk. Nhym be, kati. Kàjkwakam Bënjadjwÿr djwÿnhmã ne ba apê, ane. Dja gar ã amim anen kam kum adjàpênhkam akînh.

⁸Mÿkam? Bir, ar akwÿ apa 'amÿnh aje me kabën kôt adjàpênh tÿx kajgo ar aba. Bënjadjwÿr djwÿnh Jeju kute aparmã ar adjàpênh pumûnh. Ar adjàpênh mex kôt dja ar amã o pãnh mex. Nãr ar akwÿ apa 'amÿnh kêtwa ne ar ga gar adjàpênh ar aba. Me kute ar amã o pãnh kadjy gar adjàpênh ar aba. Bënjadjwÿr djwÿnh kute ar adjàpênh pumûnh. Ar adjàpênh mex kôt dja ï ar amã o pãnh mex. Me akunî adjàpênh mex kôt dja ta amã o pãnh mex. Tãm ne gar amrêbê ama.

⁹Ne Bënjadjwÿr ar, ar aje amim me pa 'amÿnh nhym me ar amã àpênh kajgo ar bawã ar amã ne ba ikabën. Dja gar ije ajbir ar anhõ àpênhmã ikabën jarënhja ma. Ikabën kôt ar gadjwÿ ar anhõ àpênhmã amex. Kwãrîk

wānh aje meo abikēnhmã me kangrôhno aba kêt. Djãm bēnjadjwÿr'ã apyđji? Kati. Ar gadjwÿ ne kâjkwakam ar anhô Bēnjadjwÿr djwÿnh. Tãm ne ba ar amã arê gar amrêbê aje mar. Ta ne kum me'ô pyma kêtukumrêx.

Metĩndjwÿnh nhô kàxo kubêkà'ã ujarênh.

Rô 16.20; Tex k 5.8; Xij 4.7; Ped k 5.8

¹⁰ Akmere àpnhĩre ar, ije ar amã arêhno ino rer kadjy ne ja. Bēnjadjwÿr djwÿnh tÿ:xi. Atÿx kadjy gora amim maro aba nhym arÿm ar amã atÿx jadjà.

¹¹ Me karô punu nhô bēnjadjwÿr kute gwaj bamã 'êx ne gwaj banoo biknor prãmukumrêx. Dja gar amijã ano tÿx ne arek kubê dja nhym arÿm ar anoo biknor kêt. Arek kubê ar adjãm ne aje kangôn kadjy dja gar aminêje Metĩndjwÿnh nhô kàxo kubêkà jangjê, kute gwaj bamã kàxo kubêkà nhôr kunijã aminêje angjê.

¹² Mÿkam dja gar angjê? Bir, djãm me ĩ, gwaj baje me omũnhja ne gwaj baje aminêje me kangôn hmã? Kati. Me karô punu pumũnh kêtja. Apÿnh me axwe nhô bēnjadjwÿr ja ne gwaj baje aminêje me kangôn hmã. Apÿnh me karô punu, me rũnh 'itÿx ja ne gwaj baje aminêje me kangôn hmã. Pykakam me axwe prãmja ne me kute mrãmri ne akamât kô tykkam me mrãnh punuja pyràk. Me ja nhô bēnjadjwÿr ne gwaj baje aminêje kangôn hmã. Kâjkwakam me karô jaxwe ar baja. Me karô punu ja ne gwaj baje aminêje me kangôn hmã. ¹³ Kam, dja gar aminêje Metĩndjwÿnh nhô kàxo kubêkà kunĩ jangjê. Dja aje me kangôn nhô akati awÿr bôx ga me bê atÿx ne me kangônho dja. Ne kam arÿm meo apan me kujate. Kam dja ga arek me bê adjãm tÿx rã'ã.

¹⁴ Be, mÿj dja me bê ar anhô kàxo kubêkàja kute gar aminêje angij? Bir, ajêxnhi kêt ne akabēnkumrêx. Ajêxnhi kêt kadjy ne ar anhô kàxo apre djã. Ga, krākamngôn kàxo pre djão kute kà janênh tÿxja pumũ. Kute o kàxo kubêkàja kunĩ janênh tÿx nhym arÿm 'ã rorok kêt. Ar gadjwÿ ar aje apre djão amikrax pre mãn prãbê ajêxnhi kêt ne akabēnkumrêx. Akabēn kajgo kêt ne arek me karô punu kangônho dja. Nhym kam me te kute Metĩndjwÿnhbê ar ajo akêxmã.

Metĩndjwÿnh kabēnkôt dja gar katât ar amijo aban ajaxwe kêt. Akatât jabê ne anhô kàxo anhinôkà. Ga, krākamngôn kute kurê djwÿnhbê amipytâr kadjy kute kàxo inôkà jangjênhja pumũ. Ar gadjwÿ ar aje kàxo ar anhinôkà jadjâr mãn prãbê ajaxwe kêt ne Metĩndjwÿnhmã akatât. Ne arÿm me karô punubê amipytân aminêje kangônho dja.

¹⁵ Ar prĩne 'ã ujarênh nyja ma. Aje 'ã ujarênh ny mar jabê ne ar aparkà tÿx. Ga, krākamngôn kute parkà tÿx jangjênhja pumũ. Kurê djwÿnh'ÿr prôt ne kute amiparo bikênh kêt kadjy ne kute parkà tÿx jangjênh. Ar gadjwÿ ar aje ar aparkà tÿx jadjâr mãn prãbê dja gar Kritu'ã ujarênh ny kôt adjumar mexja prĩne aman arÿm me'ÿr mrãn memã arê. Dja gar memã arê arÿm o aminêje me karô punu kangônho dja nhym me te: kute Metĩndjwÿnhbê ar ajo akêxmã.

¹⁶ Dja gar kam tu amim Metĩndjwÿnh markumrêx. Aje tu amim markumrêx jabê ne ar anhô kàxo kruwbê àptâr djã. Ga, krākamngôn kute kruwbê àptâr kadjy kute amÿnhja pumũ. Ar gadjwÿ ar aje anhô kruwbê àptâr djã byr mãn

pràbê tu amim Metĩndjwỳnh markumrêx. Tu amim markumrêx ne arỳm arek me karô jaxwe nhô kruwbê adjaptàro dja. Aje tu amim markumrêx jao dja ga ô kuwyo kruw kunĩbê aptàn mã pa. Me kabên punu, apỳnh me kaprĩ djàrĩ, apỳnh me tokry djàrĩ ne kubê me karô jaxwe nhô kuwyo kruwja. Ar aje tu amim markumrêxjao dja gar mã pa. Nhym me te: kute Metĩndjwỳnhbê ar ajo akêxmã.

¹⁷Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm kute amim ar apytàrkumrêx. Ja dja gar tu amim markumrêx. Jabê ne ngônho ar akrãdjê. Ga, krākamngôn kute amikrã pytār kadjy kute ngônho krãdjê turja pumũ. Ar gadjwỳ ar aje ngônho akrãdjê tur măn pràbê tu amim ja markumrêx. Mrãmri Metĩndjwỳnh arỳm kute amim ar apytàrkumrêxja markumrêx. Ne kam arek me karô punu kangônho dja nhym me arỳm te kute Metĩndjwỳnhbê ar ajo akêxmã.

Dja gar ajte prĩne Metĩndjwỳnh Karô kabên man memã arê. Aje kabên mar jabê ne ar anhô kàxdjwa kajgo. Ga, krākamngôn kute kurê djwỳnhò àpanh kadjy kute ô kàxdjwa kajgo jamỳnhja pumũ. Ar gadjwỳ ar aje ar anhô kàxdjwa kajgo byr măn pràbê prĩne Metĩndjwỳnh Karô kabên man memã arê. Ne arỳm me karô punu kangônho dja nhym me arỳm te kute Metĩndjwỳnhbê ar ajo akêxmã.

¹⁸Dja gar kam Metĩndjwỳnhmã akabêno aba. Kum mỳjja kunĩo a'wỳ. Akati kunĩkôt kum ar akabên jarê. Aje Metĩndjwỳnh Karô mar'ã ar amã djukanga kêt gê prĩne ar ajo ba mex. Prĩne kute ar ajo ba mexkam mã Metĩndjwỳnhmã akabên jarê. Kum Jeju nhô me ja kunĩo a'wỳ. Ar ano tỳx ne amã djukanga kêt ne meo a'wỳ.

¹⁹Badjwỳ kum ijo a'wỳ gê ijamak'ỳr kabêno bôx ba gop imã me uma kêt ne memã kabên jarê. Me krãptĩ kute Kritu'ã ujarênh ny mar kêt rã'ã. Ba gop me kunĩmã arênhò amirĩtkumrêx gê 'ã ujarênh ny memã amirĩtkumrêx.

²⁰Ba ne ba Bẽnjadjwỳr djwỳnh kabênkôt memã 'ã ujarênh ny jarênhò iba nhym me arỳm kàxiràx jao idjuwpre. Dja gar kum ijo a'wỳ gê me te arỳm idjuwpre ba gop imã me uma kêt ne memã arênhkumrêx ne gop mrãmri kabênkôt ibê 'ã idjujarênh djwỳnhkumrêx ne memã arênhkumrêx.

²¹⁻²²Xikiku ne ba arỳm ar amã ano. Imã gwaj bakamy Xikiku jabêkumrêx nhym Bẽnjadjwỳr djwỳnhmã àpênh katàtkumrêx ne 'ã ukanga kêtumrêx. Ba arỳm ar amã ano. Gêdja ar awỳr bôx ne arỳm ijã ar amã ajarê. Mỳjja kunĩ'ã ar amã ajarê gar arỳm iman arỳm ikam adjumar punu kêt ne akĩnh.

²³Metĩndjwỳnhbê ne me Babãm. Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê ne Jeju Kritu. Gê ar ar aje abeno akamywão djuw mex gar adjumar mex ne amã aben jabêkumrêx ne tu amim ar markumrêx. ²⁴Ar amã Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu jabêkumrêx ne 'ã adjukanga kêtja gê ar tu kum ar akaprĩkumrêx.^e Tãm ne ja.

^e 6.24 Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nhym ar pãnh arỳm kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrêx.

Paur kute Pírpukam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Krîraxbê Pírpukam ne Paur memã Jeju jarê nhym kam me kwỳ arỳm tu amim markumrêx. Paur kum ar kînhkumrêx nhym ar jadjwỳ amipãnh kum Paur kînhkumrêx nhym kam Paur ar kurũm tẽn atemã krîrax 'ôkam bôx. Bôx nhym me ja kum Metîndjwỳnh kabẽn mar prãm kêt ne kam Paur pa 'amỳn o tẽn mekbê ijê djâkam kumê. Nhym arîk kaprîre ne mekbê ijê djâkam dja, prãm kam dja. Nhym kam krîraxbê Pírpukam Paur nhôbikwaja kum kînh djâ jano, kôt kum ô kwỳ krên djâ jano, nâr kon kum pi'ôk kaprî jano nhym kubyn kînhkumrêx. Paur kute amikajmãtã arkum Jeju jarênhja ta ne kôt kum mỳjja jano, Epaprodjikôt ne kum kînh djâ jano. Nhym 'ỳr o bôx. 'Ỗr o bôx nhym kubyn kam kînhkumrêx ne akubyn arkum,

—Ota ba arỳm kubyn arỳm ikînhkumrêx ne, ane. Nhym kute kôt kum kînh djào bôxja, Epaprodjija ate kanê ne kam arỳm mexkumrêx ne kam ô pykamã tẽmmã, nhym Paur kute kôt arkum pi'ôk no'ôk janormã. Kute arkum pi'ôk no'ôk ne kôt anor ne ja.

Ê, Paur kute arkum pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur kute Metîndjwỳnhmã ar arênh.

Ep 1.15

1 ¹Ba ibê Paurmê Ximoximê ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ar ibê Jeju Kritu nhô àpênh ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ê, krîraxbê Pírpukam Kritu Jeju nhô me ja, ô me mextire jamã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Ar aje Jeju nhô me jao aba djwỳnhwãmê atãri àpênhwãmê, ar akunĩmã ne bar pi'ôk no'ôk ne.

²Gê Metîndjwỳnh ar ajo djuw mex, Metîndjwỳnhbê gwaj Babãmmê krabê Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ar ukaprikôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarê gar adjumar mex ne ar aba.

³Ota ba inhô Metîndjwỳnhmã amikînh jarê. Nã bãm mã ar aman ar amar rã'ã. Nã bãm ar akam ikînh ne ije ar amar kunikôt kum amikînh jarê. ⁴Djã nã bãm ar akam ikaprî? Kati, nã bãm ikînhkumrêx ne ije kum ar akunĩo idjã'wỳr katã kum amikînh jarê. ⁵Mỳkam ne ba ikînhkumrêx ne ar ajo a'uw? Bir, ar ikôt adjàpênhkam. Kra:x kurũm ne gar ikôt apê ne

memã Jeju kukràdjà ny'ã adjujarênh atêm rã'ã ne kam kôt ijo djuw mex ba kam itỹxkumrêx ne memã Jeju'ã idjujarênh tẽ.

⁶Kam ne ba ar akam ikĩnh ne. Arỳm ba kuma. Metĩndjwỳnh ta ne arỳm ar ajo mexmo krax ne. Dja ar ajo mexo tẽn o tẽn o tẽn rã'ãn arỳm inomã kumẽ gar akunĩ amextire. ã kute ar ajo anhỹrmã ne ba amikajmã'ã kuma. Mỳj akatikam dja inomã kumẽ? Bir, akubyn Jeju Kritu bõx nhõ akatikam.

⁷Be, kôt ne ba ije ar akunĩ ijamakja. Bir, mrãmri. Mỳkam? Bir, imã ar akĩnhkumrêxkam. Ar akunĩ ne gar ikôt ar adjàpênh aba. Metĩndjwỳnh kute imã idjapênh jarênhja ne gar ikôt kum adjapênh ar aba. Djãm mekbê ijê djàkam idjãmkbambit ne gar adjapênh ar aba? Kati, irãri ar ibaridjwỳ ne gar ikôt adjapênh ar aba. Irãri ar ibari ije Jeju kukràdjà ny'ã idjujarênh nhym me kute apryõ ba, ba prĩne kôt memã 'ã idjujarênh ne ije memã kum,

—Mrãmri ne ba ije me amã kôt Jeju'ã idjujarênh ar o ibaja, anhỹrja, be, nã gãm ar ã ikôt Jeju'ã adjujarênh ane. Kam ne ba imã ar akĩnhkumrêx ne. ⁸Imã ar akĩnhkôt ne ijamak inhõ djàkam tokry ne. Mrãmri ne ba kôt ar amã arê. Metĩndjwỳnh kute prĩne me kadjwỳnhbê me omũnhkôt arỳm ikadjwỳnhbê ipumũ, ije ar ajo ijamakkôt ipumũ. Imã ar akĩnh raxi. Kute Jeju Kritu kute kum ar akĩnh pyræk. Aben kôt ne bar ã ar amaro ane.

⁹Nã bãm Metĩndjwỳnhmã ar ajo a'uw. Ar amã aben jabêo amõr rã'ã o amõr rã'ãn arỳm ar amã aben jabê rax kadjy. Kadjy ne ba Metĩndjwỳnhmã ar ajo a'uw. Be, dja gar amã aben jabêo atêm rã'ãn kam arỳm kôt prĩne mỳjja pumũnh mex ne kôt akrã kre mex. ¹⁰Gar kam amim mỳjja kabin mỳjja mexbito amiptã. Nhym mũm mỳjja punu nõ gar katàt mỳjja mexbito amiptàn kam amextire ne ajmã akute kêt ne ar aba rã'ã nhym arỳm akubyn Kritu bõx. ¹¹Nã, gar kam amextire. Jeju Kritu kute katàt me krã pymjỹr djwỳnh tãm gêdja katàt ar amã ar akrã pumjuw gar katàt mrã. Nhym me kam ar apumũn kam kôt Metĩndjwỳnhmã rax jarên kum mex jarê. Tãm ne ja.

Paur tyko nàr tĩno kute Jeju raxo amirĩtmã.

Kor 1.24; A Xim 2.9

¹²Akmere ar, àpnhĩre ar, ã, ba ar amã arê. Djã nãm me ibê ijên kam Jeju'ã me ujarênh nyja mekbê krãta? Kati, nãm me mã Jeju jarê, arênh ry typydji nhym me kunĩ kuma, me kute arênh bãptàr kêt. ¹³Nhym kam bẽnjadjwỳrbê Xedja nhõ krãkamngõnhre kunĩ kuma, mete mekbê ijê djàkam imẽnhkôt kuma. Nã bãm Kritu'ã idjujarênh tẽ nhym me mekbê ijê djàkam imẽ nhym me kunĩ kôt kuma. ¹⁴Nhym gwaj baje abeno bakamy kwỳ rax ne mekbê ijê djàkam idjãmkbambit ipumũn kam Bẽnjadjwỳr kanàrràm kum me uma kêtumrêx ne irãri ar tu memã Metĩndjwỳnh kabên jarênh ar o ba.

¹⁵⁻¹⁷Nhym bep apỳnh ne me kwỳ kute amijo rũnh prãmcam Jeju'ã pydjĩn 'ã ujarênh mõi prãmẽ memã Jeju jarênh ba. Kum ikĩnh kêt ne 'ã pydjĩ prãmẽ ne arĩk ajkwakambit we memã Kritu jarênh ar o ba. Ikaprĩ rax kadjy, mekbê ijê djàkam idjãmcam ikaprĩ rax kadjy ne me arĩk Jeju'ã ujarênh ny jarênh kajgo ar ba.

Nhym bep ate ne me kute mrāmri ukaprīkôt ar memã Jeju jarēnho ba. Me ja ne me kum ijabên arým prīne ipumũ. Metĩndjwýnh kute imã idjãpênh jarēnh ba ije tu katàt arēnhkumrēx nhym kôt me kute ibê ijê kôt ipumũn kum ijabên kam ikudjwa memã Jeju jarēnho ba. Nhym bep ate ne me kwý arík Kritu'ã ujarēnh kajgoo ba.

¹⁸ Kwārīk rã'ã gê me tu ar amê arek 'ã ujarēnh ba. Dja me kum Jeju jabên 'ã ujarēnh mexja mrāmri rã'ã. Nhym me kute 'ã pydji prãme Jeju jarēnh kajgojadjwý mrāmri rã'ã. Mrāmri gêdja me amê ar 'ã ujarēnh ba. Gê kam me kunĩ Kritu'ã ujarēnhja ma. Ba kam arým ikĩnhkumrēx. Gêdja ba mã ikĩnh rã'ã ne. ¹⁹ Jeju Kritu Karô gêdja ijo ba rã'ãn ikadjy me ngrêk nhym me kam ikaba. Nhym adjwýnhdjwý mrāmri ar aje Metĩndjwýnhmã ijo adjã'wýro gêdja me arým bôm imê. Ja ne ba arým prīne kuma. Kam dja ba ikĩnh rã'ã ne.

²⁰ Gora ba imã me uma kêt ne idjãm tỳx ne Kritu'ã ajarê. Gora ba ã anhỹr jabej kam memã Kritu raxo amirĩt ne amikam ipijãm kêt. Ije Kritu raxo amirĩt prã:mã. Itĩn rã'ã nàr kon mete ibĩn jabej o ne ba ije Krituo rax prãm, o ne ba ije memã o amirĩt nhym me arým kôt kute kum katormã. Amrêbê ne ba memã Kritu raxo amirĩt rã'ã. Gora ba jakam djwý ã o ane. Tãm ne ba amim kamnhĩx ne aminhõkre kadjwýnhbê maro nō.

²¹ Ikĩnh djãbê ne Kritu. Ajbit dja ba kuman o amikĩnh. Djãm ityk nhijukri ikaprĩ? Kati, ityk nhijukri dja ba ikĩnho itĩnja jakrenh mex ne. Ityk nhijukri dja ba arým Kritubê ikĩnh djã pumũn kam ikĩnhkumrēx ne.

²² Nhym bep dja ba arek itĩn jabej kam Kritumã apê ne memã 'ã ajarê nhym me krãptĩ arým amikajmã'ã Jeju ma. Jadjwý ne mexkumrēx. Ije, nã bãm te ari mýjja ma. ²³⁻²⁴ Nãm te mýjja 'õ imã pydji prãme. Nã bãm ityk ne Kritumê ro'ã iban inhýtã ije aben pumũnhmã kuman jãm itĩnkam ije Kritumã idjãpênhja ma. Ije, nã bãm te ari mýjja ma. Dja ba tyn arým mrāmri imexo, ikĩnho itĩnja jakrenh mex ne. Tãm ne ba imã kĩnhkumrēx ne. Nhym bep dja ba itĩn ne kam ar amãdjwý kĩnh jadjàn ar amã arēnh nhinom kumê.

²⁵ Nã, dja ba itĩn ne kam ar amã Metĩndjwýnh kabên jarēnho tẽn inom kumê. Tãm ne ba arým prīne kuma. Itĩn ne arek ar ar akam iba rã'ã, ar aje amim Jeju mar rax ne o atēm ne kôt akĩnh kadjy. Ja ne ba arým kuma. ²⁶ Bir be, dja ba arým ar awýr ibõxjakam gar arým ipumũn kam arým ikôt Kritu Jejumã mex jarê. Kute ipytãrkôt ipumũn kam akĩnh rax ne kam arým akunĩ kikrepdjitã Kritu Jejumã rax jarê.

Ar te tokry Jeju'ã ukanga kêtãm.

Ruk 6.22; Xij 1.12

²⁷ Ê, ar ikabên ma. Gar arým Kritu'ã ujarēnh nyja ma. Gora kôt ar amijo aba. Dja ba ar awýr itēm ne ibõx ne ije inhýtã ar apumũnh jabej arým ikĩnhkumrēx. Ar aje kôt amijo abakam ikĩnhkumrēx. Nàr kon, mekbê ijê djãkam idjãm rã'ã jabej nhym arým iwýr ar ajã ujarēnh bõx jabej dja ba kuman ikĩnhkumrēx. Gar atypydjin adjãm tỳx ne axikôt akabên ne ar memã Jeju kukràdjã ny'ã adjujarēnh aban aro'ã

aje o angryk ne aje akabêno me unênhkam. Me kute Metîndjwýnh Kabên japryja dja gar akabêno me unê. Ja dja ba kôt kuman arým ikînhkumrêx ne.

²⁸ Kwârîk wângh me kute ar ajaprywã ne mûm kute Metîndjwýnho akêx ne kute aprywã kwârîk wângh gar amã me uma kêt. Ate gêdja me wângh ar axwe ba. Gwaj mrâmri tu katât Metîndjwýnhmã badjâpênh mex ne. Nhym kam kôt me ar amã katon kam amijã,

—Bep djãm mrâmri ne Metîndjwýnh ar wã pytã. Nhym bep ba ne ba ije mar kêt kam kute ipytâr kêt kumrêx. Dja ba tu ibiknorkumrêx. Bep djãm mrâmri ne ar ja arým mrâmri Metîndjwýnho aminhõ. Kam ne kute ar utârja, ane. Dja me ar apumûn kam ã ane.

²⁹ Arým ne Metîndjwýnh Kritu kadjy amim ar ajã karõ. Ga kam ar arým amikajmâtã Kritu ma. Djãm ja'ãbit ne amim karõ? Kati, mýjja 'õdjwý. Ë, aje Kritukôt amijo abakam ar atokrymãdjwý. ³⁰ Dja gar ikudjwa Kritukôt djan o angryk nhym me arým jãm ar ajo akêx ne ar amã tokry jadjà ga kam ar ikudjwa aje Kritukôt amijo abakam te atokryn te akaprîn mã kôt ajkamê. Wãkam idjãm kam ne ba ã ane gar kôt ipumû. Jakam idjãm kamdjwý ne ba Krituo ingyryk ne memã ikabên gar ijã ujarênh ma. Tãm ne gar gadjwý arým kôt adjãm ne aje o angryk ne atokryo aben pyrãk kadjy ne Metîndjwýnh ar ajã amim karõ. Tãm ne ja.

Ar kute Kritu kudjwa amijo kâtãmmã.

Ep 4.1; A Kõ 8.9

2 ¹ Akmere ar, àpnhîre ar, gora axikôt akabên ne akabêno ikînh. Be, ga arým Kritu kute ar amã tÿx jangjênhwã pumû. Ne ajte kum ar ajabên kam ar akaprîkam kute ar amã kînh jadjarwã pumû. Metîndjwýnh Karõdjwý kute ar ajo õbikwan kute ar ar ajo bawã pumû. Gar kôt aje abeno anhõbikwan kam amã aben kaprî. ² Be, ã kute ar ajo anhÿrwãkam dja gar kôt axikôt akabên ne akabêno ikînh. Kam dja ba arým kãjmã amû ikînh ajkamê. Dja gar akabên'ã kabên ne ar amã aben jabêo aben pyrãk ne axikôt akabên ne abenmã kum,

—Gwaj atemã bakabên kêt ne kam gwaj badjâpênhõ aben pyrãk ne gwaj bakabêno aben pyrãk, ane. O dja gar amû kãjmã ikînh kamênho mõ.

³ Kwârîk wângh gar amikadjwýnhbê amijo abênjadjwýr ne ar meo aba kêt. Kwârîk wângh gar amijo arax prãm kêt. Dja gar tu amikam apijãm ne amijo angrire ne amijo akâtãm. Kwârîk wângh gar amikadjwýnhbê amijo abênjadjwýr kêt. Nhym bep amû me ja'ãbit dja gar aminêje me'ã bênjadjwýr rên kãjmã me kamênho tẽ.

⁴ Kwârîk wângh gar gajbit amimar ne ar amijo aba kêt. Kwârîk wângh gar amijo adjâptâr ne ar mebê mýjja jao anhÿro aba kêt. Dja gar amû me jadjwý ma.

⁵ Be, Kritu Jeju kute amijo ngrija pumû. Kute mrâmri amijo ngri mex ne kute amijo kâtãmja pumû. Kudjwa dja gar ã amijo ane.

⁶ Nã, Kritu raxmê Metîndjwýnh raxo aben pyrãk. Kute aben pyrãk. Dji Kritu kubê Metîndjwýnhkêt. Nãm ren Kritu ren amirax pumûnh japkrem ren arek ar ba.

7 Nhyr bep kati, nãm te rax ne, te kàjkwakam ò mỳjja mex ne tu me bakadjy amikangan ruw. Tu amikunĩ kangan amijo ngrin me bawỳr ruw. Ne kam ar memã àpênh ba. Nãm tu amijo kubêngôkre.^a

8 Ne kam ì kute me babêngôkre nhĩja pyrãk. Axikôtô. Nãm amijo ngrire ne amak mex ne akrãnmã Bãm kabênkôt mrã. Akrãnmã Bãm kabênkôt mrãnh rã'ã nhyr me kubĩ. Djã nãm me bĩn kajgo? E kum kati, pĩte'y tokry tỳxkam ne me kubĩ.

9 Kam ne Metĩndjwỳnh raxo kàjmã kamên kam kum idji mex jarê, idjibê kumkati ne kum arê, idji rax ne kum arê. Kàjmã kute raxo amũ mỳjja kunĩ jakrenh, o kute mỳjja jakrenh mexi.

10 Dja me Jeju nhidji man kam arỳm umaje ibô, pijãm djaje ibô. Mỳjja kunĩ dja idji raxkôt kuman kam arỳm umaje ibôn anhikrên 'ô kabên kêtukumrêx. Kàjkwakam kadjy mrãnh djwỳnhmê pykakam me kunĩmê, pyka kadjwỳnhbê me karômê mỳjja kunĩ.

11 Be, me kunĩ dja me abenmã,

—Nã, Jeju Kritu, ajbit ne Bênjadjwỳr djwỳnh, ane. Dja me ane nhyr kam Metĩndjwỳnhbê Bãmdjwỳ dja ô'ã memã rax nhyr me Bãmmãdjwỳ kàjmã rax jarênhô tẽ.

Be, dja gar ã Jeju Kritu'ã amijakreo ane.

12 Jeju ne amak mex ne Bãm kabênkôt ar amijo ba. Kam dja gar gadjwỳ, akmere ar, àpnhĩre ar, ajamak mex ne kabênkôt ar amijo aba. Be, gora ar ikamã ajamak mexwã kwãrĩk wãnh rã'ã. Gar itekre kamã mỳjja punu wã 'ô nhipêx kêt. Nã gãm ar ikam ajamak mex ne prĩne Metĩndjwỳnh kabênkôt ar amijo aba. Gora ar aje Metĩndjwỳnh kabênkôt amijo abawã rã'ã. Gora Metĩndjwỳnh kute ar apytãr ne kute ar ar ajo bakam gora ar mã ajamak mex ne kôt amijo aba rã'ã. Ne kum adjapênh rã'ã ne. Dja gar amã Metĩndjwỳnh pyman kam apijãm ne kam kum adjapênh rã'ãn kôt ar amijo aba rã'ã ne.

13 Nhyr mỳj me'ô ne ar angrêk gar kabênkôt ar amijo aban kum adjapênh prãm ne kum adjapênh ar aba? Bir, Metĩndjwỳnh. Metĩndjwỳnh ta ne ar amã arê gar kabênkôt ar amijo aban kum adjapênh prãm ne kum adjapênh ar aba.

14 Kwãrĩk wãnh gar aben prĩkam mỳjja japrỳ kêt ne akabêno aben japanh kêt. Dja gar tu abenkam akabên mex. 15 Mỳkam? Bir, ar ajaxwe kêt ne ajmã akute kêt ne arek ar abamã. Ar abê Metĩndjwỳnh krakumrêxkam memã katãt amrãnhmã. Gora memã katãt mrã gê me axweja, me arĩk ar baja ar apumũ. Katãt ar amrãnhkam ne gar aje ngônhpôkti nhirã pyrãk, aje akamãt kô tykkam ngônhpôkti kute memã irãja pyrãk. Nhyr bep me axweja, me arĩk ar baja ne me kute akamãt kô tyk pyrãk.

^a 2.7 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apỳnh me ò pyka djari kunĩkôt me kunĩ: bêngôkreja pyrãk. Kubê kã jakamê me kakrãtykmê me babêngôkremê ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômê me kukrãdjã kunĩ kubêngôkreo aben pyrãk. Jakam dja ga Karô 17.26 jarên ama.

¹⁶Dja gar aje ngônhpôkti pyrâk ne aje mã memã Metîndjwýnh kabên jarênh nhym me kute amim mar ne tîn rã'ã rã'ã rã'ãmã. Dja gar ã amijo anhÿr ar o aba ba kam ar akam ikînh. Kritu akubyn bôx ne kute me bakabin kam kute ar amexmã apôxkam dja ba ar akam ikînh ne ar ajo idjâmra iba ne kam aminhökre kadjwýnhbê,

—Be, djã nã bãm te arkam idjâpênh rax? Djã nã bãm te arkum Jeju jarênho iba? Djã nã bãm arkum arênh kajgo? Kati, nãm ar amikajmãtã Jeju markumrêx. Ba kam idjâpênh kajgo kêt, ane.

¹⁷Birãm djãm me ibĩ. Kon ne. Dja me te ibĩ ba mã ikînh. Nhym Metîndjwýnhdjwý mã ikam kînh. Mÿkam? Bir, dja mete ibĩn jabej ibĩ nhym Metîndjwýnh mrãmri ikam kînhkumrêx. Kute mrãmri ne me kute amrêbê Metîndjwýnhmã mry par ne kute kum bôr nhym kam mekam kînhja pyrâk. Dja ã ikam kînh ane. Ar gadjwý, dja gar amim Metîndjwýnh kamnhĩx. Kam gêdja Metîndjwýnh ar akamdjwý kînhkumrêx. Kute mrãmri ne me kute Metîndjwýnhmã mry nhiby uba kangô runh nhym kam mekam kînhja pyrâk. Kute tãm pyrâk. Dja ã itykkam gwaj bakam kînh ane. Bir, mrãmri, kwãrĩk wãnh ibĩn rã'ã ba tu ikînh ne. Gwaj bakunĩ baro'ã bakînh ne. ¹⁸Gar gadjwý ã ikôt akînh ane gwaj baro'ã bakînh.

Ximoxi'ã ujarênh.

¹⁹Adjÿm, dja ba ĩ wãm ar awÿr Ximoxi jano. Ije ar awÿr anormã tu amijã Bênjadjwÿr Jeju kamnhĩxkumrêx. Dja ar akam bôx ne akubyn iwÿr tên bôx ne kam imã ar ajarê. Kute imã ar ajarênh mexo dja imã ikînh jadjà, ba kam ajte ikînh ne. ²⁰Ximoxi ne mexkumrêx. Nhÿnh ne atemã me'ô ne ba ije wãm ar awÿr anormã? Kati, Ximoxi pydjii. Ajbit ne ikôt mrãmri ar ajo djuw mex ne. ²¹Me kunĩ ne me amidjwýnhbit ma, ne kam Jeju Kritu mar kêt ne.

²²Nhym bep ate ne Ximoxi. Gar arÿm mexmã akato. Nãm ikôt âpênh mexkumrêx. Kute me kra bãmkôt âpênh mexja pyrâk. Nãm ã ikôt memã Jeju'ã ujarênh ny jarênho tẽmo ane. ²³Be, tãm ne ba ije ar awÿr anormã tu kamnhĩxkumrêx. Dja ba amima, itĩn jabej nâr kon ityk jabej, dja ba amiman kam on ar awÿr ano nhym wãm tẽ.

²⁴Adjÿm, dja ba badjwý ĩ wãm ar awÿr tên bôx. Nã bãm itẽmmã tu amijã Bênjadjwÿr djwýnh kamnhĩxkumrêx.

²⁵Mrãmri dja ba akubyn ar awÿr ikamy Epaprodji jano. Nã gãm ar iwÿr ano nhym iwÿr bôx ne ikôt âpênh ar ba. Bar kam iro'ã ar ije Jejuo ingyryk ne memã ikabên iba. Tãm ne gar iwÿr ano nhym iwÿr bôx ne kam ar akãxã ijo djuw mex ar o ba, ba kam ije arÿm akubyn ar awÿr anormã.

²⁶⁻²⁷Nãm ar ajo ama: ne. Ba kam ije akubyn ar awÿr anormã. Mrãmri ne arÿm kanê tÿx ne tyk 'ÿr. Tyk 'ÿr nhym Metîndjwýnh kum kaprĩn arÿm o mex ne. Kum tãmja kaprĩn kum badjwý ikaprí. Ikaprí nhiby ajte ikaprí karõ ne kanêbê utã, Epaprodji pytã, nhym arÿm mexkumrêx ne ar ajo aman kam,

—ÿ, arÿm ne ar ikanêkôt iman arÿm ikam umar punu, anen kam ar akôt umar punu.

²⁸Kam ne ba ije akubyn ar awÿr anor prãmkuMrêx, gê ar awÿr tẽn bôx gar omün kam ajte akĩnhkuMrêx. Ar akĩnhkuMrêx ba badjwÿ arÿm ikapri apêx. ²⁹Bir be, kam dja ar awÿr bôx gar amiwÿr o wadjà, ne akĩnhkuMrêx ne Bẽnjadjwÿr kôpdji'ã kum akabên mex jarê. Dja gar ã o ane, me'ô kute Epaprodji pyrâk dja gar ã o ane, kâjmã kamênho tẽ. ³⁰Be, tu amiwÿr o wadjàn kum akabên mex jarê. Djã nã gãm ar omü, Kritumã àpênh ar bakam ren tykja pumü? Nãm ikôt ar àpênh ba. Gar te ikôt adjàpênh prãm nhym kam ta ar akàxã ikôt àpênh ar ba. Kute amikam tyk mar kêt ne tu ikôt ar àpênh ba.

Paur kute amikukràdjà tũm kunĩ kanga.

3 ¹Ë, akmere ar, àpnhĩre ar, gora ar ajte ikabên ma. Gora ar akĩnh. Gora ar gwaj banhõ Bẽnjadjwÿrwã kôt akĩnh.

Ë, ba ajte ar amã mÿjja 'ôdjwÿ jarê, ôbê ije ar amã 'ã pi'ôk no'ôkja dja ba ajte ar amã arê. Djã nã bãm ije ajte akubyn ar amã arênhbê imã idjukanga? Kati, me kute ar anoo biknorbê dja ba ajte akubyn ar amã arê. ²Ë, gora ar aminêje me omü. Me axwe, me arĩk ar bawã ar aminêje me omü. Me wã ne me mÿjja punubit nhipêx ne memã me kute me mykã jakãrmãbit arênh ar o ba. Nãm me 'êx ne we ar memã,

—Djãm me aje amim Jeju mar ne kam tu aje mar kajgomã. Bep kati, dja ga me amim ama nhym me me amy nhinhu kàdjwÿ rê. Metĩndjwÿnh ne kum me my nhinhu kã rênhbit kĩnh ne meo kra, bep me mykã tã ne kute meo kra kêt, anhÿr ar o ba. Nãm me 'êx. Me 'êxnhĩ ne me ar 'êx ba. Bir, nhÿnh me jabê ne Metĩndjwÿnh krakumrêx? Gwaj ba.

³Gwaj ba ne gwaj mrãmri babê Metĩndjwÿnh krakumrêx. Gwaj baje Metĩndjwÿnh mar ne kum rax jarênh nhym Metĩndjwÿnh Karõ kute gwaj bajo ba nhym Kritu Jeju kute gwaj bapytâr gwaj baje kam kamnhĩxbê ar baba. Kam ne gwaj babê Metĩndjwÿnh krakumrêx. Djãm gwaj ba ne gwaj ajmã amijon amiptàn ar amijo badjãmra baba? Kati, Kritu Jeju ne gwaj bapytã gwaj kam Kritukam bakĩnhkuMrêx ne o ar badjãmra baba.

⁴Djori me'ôwã amikukãmãreo amran we,

—Ba inhingêt kôpdji'ã Metĩndjwÿnhmã imex, anhÿr ar o ba? Nàr kon ajmã amijon amijo àmra ba? Bir be, ba ren amijo idjãmra prãm ne ren badjwÿ ren amikukãmãreo amran ren amimexo idjãmra iba. Djãm ikâtàm, djãm iprÿ kâtã got ba? Arkati, inhingêt kute imã mÿjja rero kute me ja kunĩ rer. Gora ima.

⁵Ë, ijã pi'ôk kamrêk pydji nhym me imykã krãta. Ibê idjaerkumrêx nhym inhingêtBê Bẽnjamĩn. Djãm ibajtem got? Kati, inãmẽ ibãm amẽ Ar kubê idjaer djwÿnhĩ. Ibê mekbê pardjêu 'ô ne ba prĩne Môjdjê kukràdjãkôt amijo iba mextire. ⁶Nã bãm imã Môjdjê kukràdjã

kínhkumrêx ne o ingyryk ne meo ajkê, me kute amim Jeju marjao ibikênh mex ne. Nã bãm prïne Môjdjê kukràdjàkôt amijo iba. Nhỹnh ne me'ô ijã,
 —Kati, nãm Môjdjê kukràdjã 'ôo akno, ane? Kati, nã bãm prïne kôt amijo iba. 7Bir be, amrêbê mỳjja ja kunĩ imã mex ba kanàrràm amijo iba.

Nhym bep kati, jakam arỹm imã punun imã kajgo. Ba arỹm kanga. Kritubit ne ikadjy mex, ba kam kanàrràm ar amijo iba. 8Djãm Môjdjê kukràdjãmê me ikukãmãre jabit imã kajgo? Kati, mỳjja kunĩ ne imã kajgo mexi. Nhym ije inhõ Bẽnjadjwỹrbê Kritu Jeju marmã, ajbit pydji ne imã mex, imã kĩnh, ba kôtbit ijamak bẽn. Bir be, Kritu kadjy ne ba mỳjja kunĩ kanga. Nã bãm ikukràdjã tũm kunĩ mĩn ne tu bõm kumê, ije ajbito aminhõ kadjy.

9Ije Krituo aminhõn kam kôt idjãm ne kôt ibamã ne ba mỳjja kunĩ kanga. Ta ne imã ijaxwe kêt jarê ba kam kum imexkumrêx. Djãm Môjdjê kukràdjàkôt ije ar amijo ibakam imexkumrêx? Kati, Kritukôt ne ba imex. Nã bãm amikajmã'ã Kritu ma nhym Metĩndjwỹnh imã ijaxwe kêt jarê ba kam kum imex ne. Nãm me ã amikajmãtã Kritu maro ane nhym arỹm Metĩndjwỹnh memã axwe kêt jarênhõ ane.

10-11 Bir be, ije Kritu mar ne kôt ar amijo ibamã ne ba mỳjja kunĩ kanga. Mỳkam ne ba mỳjja kunĩ kanga? Bir, ije prïne Kritu mar nhym kute ta tỹxo ijo tỹx, tỹxja tãm kute akubyn amitĩn jao itỹxmã ba kudjwa tokryo itokryn 'ã INGRã tỹx rã'ã nhym me kute Jeju kudjwa ibĩn jabej ba kanga kêt ne kam ije ityk nhĩjukri akubyn itĩn ne ikator kadjy amim kamnhĩxbê ar amijo iba.

12Djãm arỹm imexo imexkumrêx? Djãm arỹm imex ne ijaxwe 'ô kêtumrêx? Kati, ãm ije amijo itêm rã'ã. Tũmrãm gêdja Metĩndjwỹnh ijã mex mẽ ba kam mrãmri imexkumrêx. Kadjy ne Kritu Jeju ipytàn ijã amim karõ.

13-14 Ê, akmere ar, àpnhĩre ar, kraxje ijaxwe apêx kêt rã'ã. ãm ije amijo itêm rã'ãã. Ne kam mỳjja pydji'ã ino tỹx. Mỳjja tũm, ije amijo iba tũmja ne ba tu wãnh kum inhire. Tu wãnh kum inhiren mar kêt ne amikukãmbit maro tẽ.

Kute me kute aben rerkam prõt tỹx ne kam amim kĩnh djã jamỹnhja pyrãk. Nãm me amikukãm 'ỹr prõt ne prõt tỹx ne tyk djã kêt ne arỹm 'ỹ:r tẽ. Me kute me tỹxmẽ me tyk djã kêt nhõ nèkrêx jamỹnhmã. Me kute amim amỹnhmã ne me katat 'ỹr prõt ne. Me prõt kôt ari ar rĩt kêt ne ate krãn mũm rĩt ne mũm rĩt kêt. Ajbit ne me kuman tu 'ỹr prõt ne.

Bir be, nã bãm ã ane. Nã bãm ã amijo anen 'ỹr amijo itêm rã'ãn 'ã inopdji ne. Metĩndjwỹnh kute ijã amim karõkôt ne ba amijo tẽ. Metĩndjwỹnh ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djã nhõr ba ije amim amỹnhmã ne ba kôt amijo tẽ. Bir be, nã bãm ajbit ma. Ije kôt amijo iba nhym ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djã nhõrmã ne ba kadjy amijo itêm rã'ãn 'ã inopdji ne.

Mỳj nèkrêx nã, mỳj ikĩnh djã ne ba ije amim byrmã? Bir, Metĩndjwỹnh kute kàjkwamã me bajwỹr gu me 'ỹr bamõr ne õ kàjkwakam mỳjja mextikam ar babamã, tãm. Kritu Jejukôt dja gu me kàjkwamã wadjã. Mỳj me'õkôt? Bir, Kritu Jeju pydjikôt dja ba kàjkwamã wadjã. Kadjy ne ba amijo itêm rã'ãn 'ã inopdji ne. Metĩndjwỹnh ikam kĩnh ne kute imã ikĩnh djã nhõr kadjy.

¹⁵ Gwaj baje amim Jeju mar tũm ne kôt arỳm bamexja, dja gwaj arek kôt amijo bamõr rã'ã. Metĩndjwỳnhmã bajaxwe kêt kadjy arek amijo batẽm rã'ã. Nà, gwaj o ane, ã axikôt maro ane. Dja gar akwỳ ate anhõ kre kadjwỳnhbê,

—Kê, waj. Ije Metĩndjwỳnhkôt ar ije amijo iba prãm kêtukumrêx. Mỳj kadjy gêdja bar mỳjja wãkôt ar amikangõnho iba? anhỳr jabej, nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã kabẽn 'õ jarẽ gar arỳm aman kam kôt amim akato.

¹⁶ Ë, ja dja gar ama. Arỳm ne gwaj kôt amijo batẽmo ane. Gwaj arek bamõr rã'ã. Metĩndjwỳnh kute gwaj bajo mõi gwaj arek kôt bamõr ne atemã mũm bajõ bamàt kêt ne tu arek katàt kôt amijo batẽm nhym tũmrãm Metĩndjwỳnh kute gwaj bajã mex mẽnh gwaj bamextire ne bajaxwe kêtukumrêxmã.

¹⁷ Akmere ar, àpnhĩre ar, ar aro'ã ijã amijakren ikôt amijo tẽ. Ë, ar ipumũ. Ar akajmãtã katàt imrãnhja pumũ. Dja gar ipumũn kam katàt ã ikudjwa ar amijo anhỳr ar o aba. Arỳm ar kwỳ kute ikõpdji'ã ikôt ar amijo ba. Dja gar ar kudjwa ama.

¹⁸ Nhym bep ate ne me kwỳ kum Kritu kurê. Nãm me arĩk ar ba ne kute Kritu me bakunĩ kadjy pĩte'ykam tykja mar prãm kêtukumrêx ne kum kurê. Arỳm ne ba ar amã me ja jarẽnh krãptĩ ne kam ajbir ajte akubyn ar amã arẽ, imỳrkam ne ba ar amã arẽ. ¹⁹ Me ja dja me tu biknorkumrêx. Djã nãm me kum Metĩndjwỳnh kĩnh got? Kati, nãm me arĩk ar ban kam kum axwebit kĩnh ne. Djã nãm me pijãm ne? Nãm me ren axwekam pijãm ne ar ba. Bep kati, nãm me pijãm kêt ne ar ban ajte ta amijo àmra ba. Djã nãm me kãjkwakam mỳjja ma? Kati, nãm me pyka jakam mỳjjabit mar ar o ba.

²⁰ Bep ate ne gwaj ba. Gwaj banhõ pykakumrêxbê ne kãjkwa, Metĩndjwỳnh nhõ kãjkwa. Kurũm dja Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu kubê me bapytãr djwỳnhja bõx. Tãm ne gwaj kõtbit bajamak bẽn ne amãr ar o baba. ²¹ Dja bõx ne kam me bajo ny, me banhĩ punuja, tyk prãmja dja o ny gu me kam banhĩ kute ta ã mextire, ã kadjwỳnh ajmã kute kêt, ã mextire pyrãk. Mỳjo dja me banhõ ny? Djãm Jeju Kritu rerek got. Tỳxi. Ta tỳxo. Dja amitỳxo amijo aptãn kam amikôt mỳjja kunĩ mẽn kam mỳjja kunĩ nhõ bẽnjadjwỳr. Ta tỳx tãmõ dja me banhõ ny.

Kute arkum amijo ba mexmã 'ã karõ.

Ep 4.3; Pir 2.2; Kor 3.15; Xij 3.17

4 ¹ Be, akmere ar, àpnhĩre ar, kam dja gar ã Bẽnjadjwỳrkôt amijo aban 'ã angrã tỳxo ane. Djãm imã ar akĩnh ngri. Axwe imã ar akĩnh, ije ar ajo ijamak tỳxkam ne ba ar amã ikabẽn jarẽn ar amã pi'õk no'õk ne. Ar ajo dja ba amikĩnh ar o iba. Ar ga dja ba ar ajo idjãmra mõi, imã ar akĩnh raxkam, akmere ar, àpnhĩre ar. Ar Jeju 'ã angrã tỳx ne kôt aje amijo abamã ne ba ã ar amã pi'õk no'õko ane.

² Ë, àpnhĩre ar, Ebodjijmẽ Xixiki, ba ar amã ikabẽn jarẽ. Kwãrĩk wãnh akabẽno aben japanh kêt. Ar abê Bẽnjadjwỳr djwỳnh krakam on ar aje aben pyrãk ne aro'ã axikôt akabẽn. ³ Gadjwỳ, akmere, ikôt adjãpẽn djwỳnhkumrêx, dja ga arkum akabẽn jarẽ gẽ on ar kute aben pyrãk ne

kaběno aben japanh kêt. Nãm ar ikôt àpênh ar ban memã Jeju'ã ujarênh ny jarênh ar o ba. Ne kam Kremëxidjwýkôt àpênh ar ba. Kremëximẽ me ikôt àpênh kunĩmẽ, me tãm ne me arým Metĩndjwýnh me tĩn rã'ã rã'amã arým pi'òk no'òkkam amim me idji janhô. Nhym bep ar nire kute ar ikôt àpênhja ne ajmãn ar arým ajbir kaběno aben japa. Mýkam? Arkumã dja ga akaběn jarẽ.

⁴Be, on tu ar akĩnh ry typydji, ar abẽ Běnjadjwýr djwýnh krakam on tu ar akĩnh ry typydji. Ba ajte ar amã arẽ,

—Ar akĩnhkumrẽx. ⁵Gora me kunĩmã ar adjukapří. Běnjadjwýr arým akubyn bõx 'ýrkam dja gar me kunĩmã adjukapří gẽ me kunĩ ar adjukapříkôt ar ama.

⁶Kwãrĩk wãnh gar mýjjakam adjumar punu kêt. Tu Metĩndjwýnhmã akaběn ne prĩne kum amijarěn mýjjao a'wý. Ne mýjjao adjã'wýr katã kum amikĩnh jarẽ. Kute ar amã mýjja kunĩ nhõrkam kum amikĩnh jarěn kum ôdjãnh jarẽ. ã kum amijarênhõ ane. ⁷Dja gar ane nhym kam Metĩndjwýnh ar amã umar mex djã jarẽ gar kam adjumar mexkumrẽx ne ar aba. Djãm tãwã nhõ me umar mex djã punu got. Tãmwã ne ô me umar mex djã ra:xi. Nãm me te kute mar ne kute kraxkôt omũnhmã. Kritu Jejukôt dja gar adjumar mexkumrẽx. Ô me umar mex djãjao dja prĩne ar anẽje aptã. Nhym me umar punu 'õ ar amã àr prãm kêtumrẽx, amadjãmã àr kêtumrẽx ne ar anhõkre kadjwýnhbẽ àr kêtumrẽx.

⁸Be, akmere ar, àpnhĩre ar, ba ajte ar amã mýjja jarẽ. Godja mýjja mextire, nãr mýjja ajmã kute kêt ne kĩnhkumrẽx jabej gora ar ajbit ma. Kwãrĩk wãnh gar mýjja punu 'õ mar kêt.

Bep mýjja me kute arênh ne 'êxnhĩ kêt 'õ,
me kute katãt kaběn jadjwýr 'õ,
mýjja mex me kute kôt amijo ba 'õ,
me kaběn mex me kute o aben nhikjê kêt 'õ,
mýjja mex me kute omũnh ne kĩnhkumrẽx 'õ,
mýjja mextire me kute kikre kunĩkôt mar ne kute o ýrja 'õ,

mýjja ja dja gar mar o aba.

⁹Ije ar amã ikaběn jarênh gar aje ikaběn mar ne ikaběnkôt aje amijo aba ne ije amijo iba gar aje ije amijo ibakôt ipumũnh gora ar ã ikudjwa amijo ane nhym kam Metĩndjwýnh ar amã umar mex jarěn prĩne ar ar ajo ba. Tãm ne ja.

¹⁰Be, nã bãm ikĩnh ra:x ne. Ne Běnjadjwýrmã amikĩnh jarẽ. Nã gãm ar ajte ijo djuw mex ba kam ikĩnhkumrẽx ne. Ar aje ijo djuw mex kêt ne kam ajbir ajte ijo djuw mex. Ar atãri ar iba ga ren ar ijo djuw mex rã'ã. Nhym bep amybým ne ba ar iba gar ijo djuw mex kêt. Djã nã gãm ar ijo aknon ijo djuw mex kêt. Arkati, nã gãm ar aje imar rã'ã ne te jãnh gar aje ijo djuw mex prãme.

Kute arkum arkam amikĩnh jarênh.

¹¹⁻¹²Djãm imã prãm nãr inhõ mýjja kêtka ne ba ije ar amã amijarênhja? Kati, ikĩnhkumrẽx. Ba arým amikam ajkam aman arým tu ate ikrã. Ë, godja inhõ mýjja kêtka nãr kon inhõ mýjja krãptĩkam ba tu kam ikĩnhkumrẽx ne ar iba. Godja mýjja punu arým iwýr bõx ba tu

ikĩnhkumrêx. Nhym mỳjja mexdjwỳ arỳm iwỳr bôx ba arỳm ikĩnhkumrêx. Mỳjja punu nàr mỳjja mex iwỳr ban bôx katã ba tu ikĩnhkumrêx ne ar iba. Imã prãm nàr ijajne jabej, inhô nêkrêx krãptĩ nàr inhô nêkrêx kêt jabej ba tu ikĩnhkumrêx ne ar iba. Ja ne ba arỳm ije mar tỳx. ¹³Kritu ta ne ijo tỳx nhym mỳjja kunĩ iwỳr ban bôx katã ba tu ate ikrãn ikĩnhkumrêx ne ar iba.

¹⁴Bep mrãmri ne gar adjukaprĩkumrêx. Nã gãm ar itokry pumũn kam anhôdjãnhkôt imã mỳjja jano. Mrãmri ne gar amexkumrêx.

¹⁵Amrêbê ije pykabê Matenikam memã Jeju'ã idjujarênh ny jarênhmo krax ne kam kurũm itêmkam ne gar gajbit ikôt apê ne imã mỳjja kwỳ jano. Atemã me kute Jejukôt aben pydji 'ô kute imã mỳjja janor kêt. Ar gajbit ne gar imã mỳjja jano. Be, gar aje imar rã'aja pumũ. Krĩbê Pirpukam ar aje amim Jeju mar ne kôt ar aben pydjio baja, ar gajbit ne gar imã pi'ôk kaprĩre jano ba amim kuby. ¹⁶Ne ajte krĩbê Texarônĩkakam idjãm rã'akam inhô pi'ôk kaprĩre kêt. Gar imã kwỳ jano, ne ajte ano.

¹⁷Djãm ar aje ajte imã pi'ôk kaprĩre nhôrmã ne ba ajte ar amã ane? Kati, Metĩndjwỳnh ar akam kĩnh ne kute ar adjukaprĩo pãnh gar akĩnh raxmã.

¹⁸Nã, mrãmri ar aje imã anorja kunĩ arỳm iwỳr bôx ne imãnhkutãn kwỳ ijakre. Gar aje Epaprodjikôt imã anor nhym kute imã o bôxja imã kungã nhym arỳm inhô mỳjja krãptĩ ne. Ar aje imã ôrja kute Metĩndjwỳnh nhô mry pyrãk, kute ô mry kudjyre pyrãk. Me kute Metĩndjwỳnhmã mry par ne kute kum bôr nhym kum kĩnh ne mekam kĩnhja. Kute tãm pyrãk. Nã gãm ar imã mỳjja ngã nhym kam Metĩndjwỳnh ar akam kĩnhkumrêx.

¹⁹Kam dja ar amã mỳjja ngã nhym ar amãnhkutã ne.

Djãm inhô Metĩndjwỳnh ô nêkrêx kêt got. Arkati, kàjkwakam ô mỳjja krãptiti: kute kanhêtire pyrãk. Dja ar amã kwỳ ngã, Kritu Jeju djô'ã ar amã kwỳ ngã nhym kam ar anhô mỳjja ar amãnhkutã. Nhỹnh ne Metĩndjwỳnh ar amã mỳjja 'ô nhôr kêt? Kati, dja ar amãnhkutã kungã nhym rã'ãn kumex.

²⁰Gê me kunĩ me banhô Metĩndjwỳnhmã rax jarê, Metĩndjwỳnhbê me Babãmmã rax jarê. Kum rax jarênh rã'ã rã'ã. Gê me ã ane. Tãm ne ja.

²¹Nã bãm ar ajo ama, wãnh, Kritu Jejukôt ar abê Metĩndjwỳnh nhô ar amexja ne ba ar akunĩo ama ne. Wãnh ar abenmã ijarê. Nhym jakamdjwỳ ar kute Jejukôt abeno kamy ar ajo amak rã'ãn ar amã amijarê. ²²Jakam, Metĩndjwỳnh nhô me mex kunĩ ne ar ar ajo amak rã'ãn ar amã amijarê. Nhym bẽnjadjwỳr Xedja nhũrkwākam me jadjwỳ ar ajo amak tỳ:x ne.

²³Gê gwaj banhô Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ukaprĩkôt prĩne ar akunĩo djuw mex. Tãm ne ja.

Paur kute Korxikam me jamã pi'ôk no'ôk ne ja.

Me'ô nhidjibê Epapraj ne arÿm Paurkôt Jejuo aminhõ. Ne kam akubyn ô pykabê Korximã tẽn kam memã ar Jeju'ã ujarênh ba. Nhyim mekam kwÿ arÿm tu amim Jeju markumrêx ne kôt aben pydji. Nhyim kam Epapraj Paur'ÿr tẽn bõx. Mekbê ijê djâkam Paur ãm rã'ã nhyim Epapraj 'ÿr bõx ne kam ô pykabê Korxikam ar ja Paurmã ar arênhõ nhÿ. Nhyim kam tu Paur kute ar omünh kêt kam tu kum ar kïnhkumrêx. Kute ar omünhmãn prabê tu kum ar kïnhkumrêx ne kam arkum pi'ôk no'ôk ne. Nhyim bep Korxikam me kwÿ ne me Metîndjwÿnh kabên kupa'ã ar memã arênhõ ba. Nãm me 'êx ne we,

—Me mykã rênhit ne Metîndjwÿnh kum me kïnh ne meo kra. Ne ajte memã 'êx ne we,

—Metîndjwÿnh kadji mrân timerêx akabên. Djãm abênjadjwÿr got ga katât Metîndjwÿnhmã amijarê? Dja ga kadji mrân timerêx kumrêxmã amijarê gê amũ kum ajarê, ane. Kati, nãm me memã 'êx. Nhyim me kute mÿjja krên mã nhyim me mebê mÿjja pyman memã kum,

—Ê, kwãrik wãnh ja krên kêt, ane.

Kam ne Paur arkum,

—Kwãrik wãnh atemã me kabênwã mar kêt. Nhyim bep Kritu ne kabên mexkumrêx.

Tãm gêdja gar 'ãno djan kabên ma. Kritu ajbit kute me utâr. Kwãrik wãnh kadji mrân timerêx akabênwã wãm nõ. Kritu pydji ne kute me utâr. Kwãrik wãnh atemã 'ô jabej kêt. Ajbit ne Metîndjwÿnh timerêx ne mÿjja kunĩ 'y ne kute me utâr. Nã, nhyim Jeju Bãmbê Metîndjwÿnh tãm ne amiwÿr me bajo bõx. Kra kukwakam amiwÿr me bajo bõx ne me bajo ôbikwakumrêx. Nãm ã Paur arkum pi'ôk no'ôko anen kam arkum ano. Tãm ne ja.

1 ¹⁻² Ba ibê Paurmê gwaj bakamy Ximoximê ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ibê Paur, Metîndjwÿnh kute ijã amim karõ nhyim Jeju Kritu kute ijanor ba itêm, ba, ba ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Krîraxbê Korxikam Kritu nhõ me ja, ô me mextire ja, ar aje amim Kritu markumrêx ne 'ã angrã tÿx ne Kritukôt aje abeno akamyja, ar amã ne ba pi'ôk no'ôk ne.

Gê Metîndjwÿnh ar ajo djuw mex, Metîndjwÿnhbê me Babãmmê krabê Bênjadjwÿr Jeju Kritu ar ukaprikôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba, ne ar amã umar mex jarê gar adjumar mex ne ar aba.

Paur kute Metîndjwÿnhmã arkam amikînh jarênh.

³ Bar ije Metîndjwÿnhmã ar ajo idjã'wÿrkôt mã kum ar akam amikînh jarê. Bãmbê Metîndjwÿnh, gwaj banhõ Bênjadjwÿr Jeju Kritu Bãmbê Metîndjwÿnh

kumã ne bar amikĩnh jarẽ. ⁴Mỳkam ne bar kum ar akam ikĩnh jarẽ? Bir, nã gãm ar tu amim Kritu Jeju markumrẽx ne kam kôt amã me jadjwỳ jabêkumrẽx, amã õ me ja, õ me mextire ja jabêkumrẽx bar arỳm kuman kam ikĩnhkumrẽx.

⁵Be, kute ar amã mỳjja mex djir ne gar kam ama. Metĩndjwỳnh kute kàjkwakam ar amã mỳjja mex djir ne katàt ar amã arẽnh, mỳjja mex tãm ne gar aman tu amim kamnhĩxkumrẽx ne kam kam ama. Ar aje mỳjja mexkam amakkam ne gar tu amim Jeju markumrẽx ne kam kôt amã õ me ja jabêkumrẽx. Bir be, nã gãm ar Jeju'ã ujarẽnh nyja man tu amim kamnhĩxkumrẽx. Jeju'ã ujarẽnhja ne katàt nõ. Kabẽn punu kêt. Kabẽn 'êxnhi kêt. Kam ne katàt nõ.

⁶⁻⁷Be, Jeju'ã ujarẽnh ny arỳm wãkam ar awỳr bõxwã pumũ. Nãm me pyka kunikôt Jeju'ã ujarẽnhõ ajmã. Arỳm ne me o ajmã nhym me ar akudjwa arỳm kuman arỳm kum mỳjja mexbit kĩnh ne ar o ba. Nãm me mỳjja mexbit ma. Be, nãm ã wãkamdjwỳ ar amã arẽnhõ ane. Gar arỳm ã mỳjja mexbit maro ane. Krax kurũm ar aje mar totokbê ne gar ã amijo ane.

Epapraj ne ar amã Metĩndjwỳnh jarẽnhõ tẽ gar arỳm kôt maro tẽ. Nã, Epapraj ne ar amã Metĩndjwỳnh djukapri jarẽ. Metĩndjwỳnh ne ukaprikôt ar ajo djuw mex. Nhym Epapraj ar amã ukapri jarẽ gar kam arỳm tu amim markumrẽx. Nã gãm ar anhõkre kadjwỳnhbê,

—Nã, mrãmri ne arỳm Metĩndjwỳnh djukaprikumrẽx ne ja, ane. Nã, Epapraj ne ar amã arẽ gar maro tẽ. Ar imã Epapraj kĩ:nhkumrẽx. Nãm ar ikôt àpẽn ar ba. Mrãmri Kritu nhõ àpẽnkhkumrẽx ne kum àpẽn ar ba ne kute kanga kêtumrẽx. Nãm wãm ar akam bõx ne ar ikõpdji'ã ar àpẽn ba.

⁸Be, Epapraj, ta ne ar imã ar amex jarẽn ar imã,

—Ota arkum aben jabêkumrẽx. Metĩndjwỳnh Karõ ne abenã arkum karõ nhym ar arỳm kum aben jabêkumrẽx, ane. Nãm ã ar imã ar ajarẽnhõ ane.

⁹Bir be, kam ne bar mã kum ar ajo a'uw. Epapraj kute ar ajarẽnh bar ije mar totokbê ne bar Metĩndjwỳnhmã ar ajo idjà'wỳr ry typydji. Nã bãm ar kum ar ajã,

—Dja ga prĩne arkum 'la karõ gẽ ar kuman akabẽnkôt ar amijo ba. Dja ga Akarõo prĩne ar no bõ, Akarõo ar no bõ gẽ ar prĩne akukràdjã ma. Nã bãm ar ã kum ar ajo idjà'wỳro ane.

¹⁰Bir be, dja Metĩndjwỳnh prĩne ar amã ar adjàpẽn'h'ã karõn ar ano bõn ar amã amikukràdjã jarẽ gar kam arỳm mã kôt amijo aba mextire gẽ Bẽnjadjwỳr ar akam kĩnhkumrẽx. Ga kam ar amã mỳjja mexbit kĩnh ne ar o aban ajte Metĩndjwỳnh maro tẽ:n amũ maro ajkamẽn mar rax ne.

¹¹Gêdja Metĩndjwỳnh prĩne ar ajo tỳx. Djãm uma ngri got. Uma raxo kute mỳjja kunĩ jakrenh. Ta tỳxo godja prĩne ar ajo tỳx ne, ta mexo prĩne ar ajo mex ne. Ga kam ar akrànmã amijo aba. Kwãrĩk wãnh gẽ te mỳjja punu ar akam apõx nàr kon ar akapri ar akam apõx gar mã Jejukôt ajkamẽn tu akrànmã amijo aban angryk kêt ne tu akĩnhkumrẽx. ¹²Ne tu Jeju Bãmbê Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ.

Bir, mỳkam? Bir, arỳm ne gwaj bajo mex. Gwaj bamex nhym kute õ me mextire jamẽ ro'ã gwaj bamã mỳjja nhõrmã. Kute õ me jamã mỳjja mextire

djir ja tām gêdja gwaj baro'ã gwaj bamã kungrà. Õ pykakam a'ubit, õ pykakam me axwe 'õ kêt, mỳjja punu 'õ kêt tām'ỳr dja gwaj bôx nhym kute gwaj bamã mỳjja ngràn̄h ne kam ar kute gwaj bajo bamã. Kad̄jy ne gwaj bajo mex ne.

¹³Be, arỳm ne mrāmri tu gwaj bapytàrkumrêx. Amrêbê ne Xatanaj ar gwaj bajo ba gwaj kam bamã bajaxwebit kính ne ar o baba nhym kam kute mrāmri akamàt kô tykkam kute ar gwaj bajo ba pyrāk. Nhym arỳm Metĩndjwỳnh kubê gwaj bapytà nhym arỳm wánh ar ba. Arỳm tu Xatanajbê gwaj bapytàrkumrêx. Xatanaj kute àtykri ar gwaj bajo bajabê ne arỳm gwaj bapytà nhym Kra arỳm ar gwaj bajo ba. Bām kum Kra kínhkumrêx ja ta ne arỳm ar gwaj bajo ba.

¹⁴Nà, Bām ta Xatanajbê gwaj bapa 'amỳ. Amrêbê Xatanaj ajbit ar gwaj bajo ba nhym kam Bām kubê gwaj bapa 'amỳn gwaj bajo katon gwaj bajaxwe tu o aknon gwaj bajo ba. Kra tyk ne kamrô bikapĩnkôt ne Bām gwaj bapytàn gwaj bajaxweo aknon tu mar kêt ne.

Kritu kute raxo katàt me kunĩ jakrenh.

Dju r 1.1; Kar 10.36; Kor 2.9; Idja 1.2

¹⁵Nà, kra ta ne memã Bāmo amirĩt ne. Djām me kute noo Metĩndjwỳnh pumũnh got. Me kute noo omũnh kêt. Nhym kam kra ta memã Bāmbê Metĩndjwỳnho amirĩt ne. Amê ar kute aben pyrāk. Ar amê tāmỳ. Nhym kam kra ta memã Bāmo amirĩt ne. Ne kam ajte kubê Metĩndjwỳnh Krakam ta ne õ mỳjja kunĩ djwỳnh, mỳjja kunĩ nhõ bēnjadjwỳr.

¹⁶Ta ne kute mỳjja kunĩ 'yr djwỳnh. Bām kabēnkôt ne mỳjja kunĩ 'y. Kàjkwamê pykakam mỳjja ja kunĩ 'y. Mỳjja me kute noo omũnhjamê mỳjja me kute noo omũnh kêtjamê, tām ne kunĩ 'y. Me karõ nhõ bēnjadjwỳrmê kad̄jy mràn̄h djwỳnh nhõ bēnjadjwỳrmê mebēngôkre^a nhõ bēnjadjwỳr rũnhmê bēnjadjwỳr krymê mỳjja kunĩ ne amim ipêx ne. Bām kabēnkôt amim ku'y. Nām prĩne amim mỳjja kunĩ 'y, prĩne o atom, kam ne õ mỳjja kunĩ djwỳnh, ta õ mỳjja djwỳnh.

¹⁷Adjakam, mỳjja kator kêttri ne Jeju ar tĩn ne ba. Djām pykabê mỳjja ta ar ba? Kati, ta ne kute mỳjjao ba djwỳnh ne kam kute mỳjja 'õ kanga kêtikumrêx. Kute mỳjja kunĩ 'yrkam ne kute mỳjja 'õ kanga kêt. Kra ta ne ar mỳjjao ba. Nhym mrāmri mỳjja tu kunĩ rā'ã: rā'ã.

¹⁸Nhym ajte Krabê Jeju ta ne õ me ja kad̄jy bēnjadjwỳr. Me kute amim Jeju mar ne kôt amijo baja me tām ne me kute Jeju nhĩ pyrāk. Nhym bep Jeju ne kute krã pyrāk. Jeju ne kam õ me ja kad̄jy bēnjadjwỳr. Ta ne kutewa ne kam amikôt mỳjja kunĩo apôxo tẽ. Ne kubê Metĩndjwỳnh krakam kumrêx me tyk kurũm tĩn ne kato. Kam ne ajbit pyd̄ji raxo kute mỳjja kunĩ jakrenh, raxo mỳjja kunĩmã wa.

¹⁹Kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ. Apỳnh Ar kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ. Kra kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhkumrêx. Metĩndjwỳnh ne Kramê kute

^a 1.16 Apỳnh me õ pyka djari kunĩkôt ne me kunĩ bēngôkre. Kubêkà jakamê me kakrãtykmê me babēngôkremê ne me kunĩ: bēngôkre.

aben pyrāk'ă amim karō nhym kam Kradjwỳ kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ. Ar amê kubê Metĩndjwỳnh djwỳnhĩ.

²⁰Bir be, Metĩndjwỳnh ta ne amim Kra'ă karō, krakôt kute amim mỳjja kunĩ òbikwamă, pykakam mỳjja năr kàjkwakam mỳjja, kunĩ kute o òbikwamă. Mỳjkôt? Krakôt, kra ne me kadjy pĩte'ykam tyn kamrô ajkapĩ nhym kam kôt Băm memă kabên mex jarê nhym me arỳm umar mexbit ma.

Metĩndjwỳnh kute meo òbikwa.

²¹Amrêbê ne gar Metĩndjwỳnh akurê djwỳnh. Ar aje ajaxwekôtbit ajamak bên ne aje mỳjja jaxwebit ar o abakam ne gar o akurê djwỳnh. ²²Nhym bep ajbir ne Metĩndjwỳnh ar ajo òbikwa. Nă găm ar te amă kurê nhym Metĩndjwỳnh tu ar ajo òbikwakumrêx. Kra ne me kadjy amijo kubêngôkren ruwn kam ty. Nhym kam kôt Metĩndjwỳnh ar ajo òbikwakumrêx. Mỳj kadjy ne ar ajo òbikwa? Bir, kute amiwỳr ar ajo bôx, gar kabem aku'êmă. Ar mrămri Metĩndjwỳnh mexo amextire ne ajmă akute kêt ne ar aba ne ar akam mỳjja punu 'ô kêtumrêx ne kabem aku'êmă. Kadjy ne Metĩndjwỳnh ar ajo òbikwa, godja gar arek o tên kanga kêt jabej. ²³Godja gar arek aje Jeju 'ă angrân mrămri adjăm tỳx ne aje kanga kêt jabej ne kam ajte amijă kamnhĩxbê kam amak ar o aban kanga kêt jabej. Nă găm ar arỳm Jeju'ă ujarênh nyja man kam amim kamnhĩx ne kam kam ama. Godja gar mrămri arek kôt amijo atêm rălă ne aje kanga kêt jabej ne kam mrămri arỳm 'yr bôx. Djăm ar gajbit ne gar Jeju'ă ujarênh ma? Kati, pyka kunikôt ne Jeju'ă ujarênh mekôt ajmă. Ba ibê Paur ne ba memă Jeju kukrădjă ny'ă idjujarênh mō. Idjâpênh ne ja. Kam ne ba kâjbê memă 'ă idjujarênh mō.

Paur me kadjy àpênh.

²⁴Ă idjujarênh mō nhym me arỳm kôt ijo ajkê ba itokry ne. Djăm kôt ikapri? Arkati, ikĩnhkumrêx. Me akadjy ne ba itokry ne kam ikĩnh ne. Mete Krituo bikên nhym tokryja 'ă ne me ijakre. Ba kam ba itokrykôt mete inhĩo bikênho ba, ba itokryjakôt ne ba Kritu tokry nhinomă rênho tê. Jeju nhĩ kadjy, mete amim Jeju mar ne kute Jeju nhĩ pyrăkja, me kadjy ne ba itokryja. ²⁵Ne me akadjy idjâpênhja. Metĩndjwỳnh ne me akadjy idjan imă idjâpênh jarê. Ba kam me amă idjâpênh ar iba. Mỳj idjâpênh nă? Bir, ije me kunĩmă prĩne Metĩndjwỳnh kabên'ă idjujarênh itêm nhym me kunĩ kute marmă.

²⁶Amrêbê ne me kunĩbê Kritu apdju ne. Năm me bakukămăre amikam kra jadjwỳro têm tămtă: nhym bipdjur rălă. Nhym kam ajbir Metĩndjwỳnh arỳm memă o amirĩt, ta ô me mextire jamăbit o amirĩt ne. Kute amim me ja'ă karôkôt ne memăbit o amirĩt ne. ²⁷Amrêbê ne amim 'ă karô ne kam mebê udju: ne. Ne arỳm jakam memă o kato, ô me mextire jamăbit ne o amirĩt ne. Mỳj ne mekbê udju ne ajbir memă o amirĩt ne? Bir, Kritu me bakadjwỳnhbê yrja. Tăm ne gu me ô mỳjja mex'ă amim kamnhĩx ne. Kritu me bakadjwỳnhbê yrkam ne myt kunikôt mă me bamă mỳjja mex ngă ba me ikĩnhkumrêx. Mă ne mỳjja mexja kute? Bir, mỳjja mex ja ne apêx prăm kêtumrêx. Mỳjja mex ja ne mexo kute mỳjja kunĩ jakrenh, kute

me kute ò nèkrêxo amimexja kunĩ jakrenh mex ne. Dja mã amirĩt rã'ã ne. Djãm me kwỹmã ne o amirĩt ne? Kati, pyka kunĩkõt ne ò me jamã o amirĩt ne.

²⁸Bir be, kam ne bar mã me kunĩmã Kritu'ã ajarẽ. Ar ikrã mexkõt, ar ikabẽn mexo ne bar me kunĩmã tĩn jangijn me kunĩmã Metĩndjwỹnh kabẽn jarẽ. Ar ije Metĩndjwỹnhmã meo imõr ne kum me õrmã. Me kunĩ arỹm kute Kritu mar mex ne kute inomã mẽnẽ, me tãm ne bar ije Metĩndjwỹnhmã meo imõr ne kum me õrmã. ²⁹Kadjy ne ba idjãpẽnham ityk djã kêt ne. Djãm Kritu rerek got. Axwe tỹx ne ta tỹxo ijo tỹ:x ba kam me kadjy idjãpẽn ra:x ne.

Kritu ajbit rax nhym me kute ja mar kadjy ne Paur djãpẽn raxja.

2 ¹Ë, ba ar amã arẽ, gar ama. Gora ar amã idjãpẽn raxjakõt ima. Krĩraxbẽ Raodjikam ar jamẽ apỹnh krĩ rũnh djãri me jamẽ me aje te ipumũnh kêt ba akrãnmã ar me akunĩmã idjãpẽn ibaja pumũ.

²Mỹj kadjy ne idjãpẽn raxja? Ije ar amã tỹx jangjẽn gar ajte atỹxmã. Ne ajte ar amã aben jabẽn axikõt akabẽn ne ar abamã. Ga kam ar aje mrãmri Kritu markumrẽxmã, Metĩndjwỹnh kute prĩne mekbẽ o bipdjurja ar aje mar ne aje katàt kõt mar ar o abamã. Mỹj ne mekbẽ o apdju? Kritu. Kritu mekbẽ bipdjur ne gar aje marmã. Me kute Kritu mar rax ne kute mrãmri me ò nèkrẽx rũnh pyrãk. Dja gar ã Kritu mar rũnh ane. Kadjy ne idjãpẽn raxja.

³Nã, Kritu pydji ne kute amikadjy memã no mex jangjẽn djwỹnh. Ajbit kute memã Bãmmẽ ar kukràdjão amirĩt, kukràdjã bipdjurjao amirĩt nhym kõt me arỹm ò mỹjja mex maro tẽ, ò mỹjja mex maro tẽn kam kõt no mex. Nhym kam apỹnh me kute Metĩndjwỹnh nhõ mỹjja mar djãri mrãmri kute ò nèkrẽx mextire ja pyrãk. Be, ga Kritu pydji kute amikadjy memã no mex jangjẽn nhym me no mex ne kute ò mỹjja marja pumũ. ⁴Atemã 'õ kêt. Ta pydji ne kute Bãmo amirĩt. Ë, me'õ kute ar anoo biknor karõ ne ba ar amã katàt 'ã ajarẽ. Me 'êx ne kute kabẽn punuo amikabẽn mex ne o kute ar anoo biknor karõ ne ba ar amã ane.

⁵Nãm te jãnh prãme ba amybỹmbit imã ar akĩnh ne ar amar rã'ã. Arỹm ne ba ar aman kam ikĩnhkumrẽx ne. Nã gãm ar amim Kritu markumrẽx ne 'ã angrã tỹx ne amã me uma kêt ne kanga kêtumrẽx ne 'ãno dja, ne akrãnmã aben mẽ ar aba. Ba kuman kam ikĩnhkumrẽx ne.

Ar kute Kritubit mar kadjy.

⁶Bir be, ar aje Kritu Jejuo anhõ Bẽnjadjwỹrkam ã kõt amijo abao ane, anhõ Bẽnjadjwỹr Jejukõt ã amijo abao ane. ⁷Dja gar ã amũ Kritu maro abikamẽnho atẽn kute mrãmri ne pĩ abatãnh kadjy kute pykamã arẽ ngjẽn ne kute pyka 'amỹnh tỹxja pyrãk. Dja gar ã amũ Kritu maro abikamẽnho atẽmo ane, ne ã Kritu 'amỹnh tỹx ne 'ãno adjãmo ane. Ne amrẽbẽ ar aje amim Kritu marja arek o tẽ. Me kute ar amã arẽnkhõt dja gar arek o anhỹro tẽ. Dja gar ã o anhỹro atẽn rã'ãn prĩne mar tỹx ne. Ne kam Metĩndjwỹnhmã amikĩnh jarẽ, ne kum amikĩnh jarẽn 'ãno dja.

⁸Dja gar aminêje me kabên punuwã pumũ. Dja me kabên punu 'êx ne amijo kabên mex ne môn ar anoo akno. Djãm me kabên punuja kabên katàt got, kabên mex got? Kati, me kabên kajgo mexi. Me ta ne me ar abenmã 'êx ban amũ abenmã arênho mör tãmtã nhym ï kamingrãny amũ abenmã arênho mō. Djãm Metĩndjwýnh kabênkôt ne wã? Kati, me ta kukràdjàkôt ne me kabên kajgowã. Nhym bep atemã ne Kritu kabên katàtã. Mrãmri katàt arê.

⁹Kubê Metĩndjwýnh djwýnhkumrêx. Amijo kubêngôkren me bawýr pykamã ruw. Kubêngôkrekam ne kubê Metĩndjwýnhkumrêx. Am Metĩndjwýnh djwýnhĩ. Ta ne kubê Kritu. ¹⁰Ne ta gwaj bakadjwýnhbê nhýn gwaj bamã umar mexti:re jarê. Gwaj bamã umar mexti:re jarê gwaj kam bakĩnhkumrêx. Mã ne gwaj bakĩnh kute? Bir, mrãmri me kute ò nêkrêx rû:nhkam kĩnhja pyrãk. Dja gwaj Jejukam bakĩnh bamã nêkrêx kĩnhja jakrenh mex ne. Ê, mrãmri ne Kritu raxo kute me bẽnjadjwýr rũnhmẽ me bẽnjadjwýr kry kute meo baja kunĩ jakrenh. Ta ne umar mexo ar gwaj bajo ban gwaj bajo kĩnh ba, gwaj bamã kĩnh jangjêho ba.

¹¹Arým gwaj baje Krituo aminhõkam ne gwaj atemã bakukràdjã. Gwaj bakukràdjã tũm, gwaj bajaxweja ne gwaj arým tu wãnh kangan kum banhire. Ne kam gwaj bamex kute mrãmri ne mekbê idjaer kute me my nhinhu kã rênh nhym me kam mex ne kĩnhja pyrãk. Me bajtem kute Metĩndjwýnh nhõ me ja mar kadjy ne me me my nhinhu kã rê. Nãm me me my nhinhu kã rên mũm kurên kam kĩnh nhym Kritudjwý arým gwaj bamã gwaj bakukràdjã tũmja mũm ã rênho ane gwaj kam ã badjwý ã bamexo ane nhym Metĩndjwýnh arým gwaj bakam kĩnh ne.

¹²Jeju akubyn tĩn ne me tyk krã kurũm kator'ã ne ngõnhmã gwaj bajangjênhja amijakre. Ngõnhmã gwaj bajangjênh ne kute Jeju tyk ne pykakam ir pyrãk. Nãm me ã ngõnhmã gwaj bajangjêho ane. Ngõnhmã gwaj bakrã jangjênh, gwaj kam akubyn bakrã apõx ne kute Jeju kênkre kurũm akubyn tĩn ne kator pyrãk. Metĩndjwýnh ta ne tỳxo akubyn Krituo tĩn, me tyk kurũm Krituo kato. Gwaj kam arým tu amim kamnhĩxkumrêx nhym kam ngõ kurũm me bakator kute gwaj badjwý akubyn batĩn pyrãk, kute ta tỳxo Kritumẽ ro'ã gwaj bajo tĩn pyrãk. Kam dja gwaj bakukràdjã nykõtbit amijo baba.

¹³Bir be, amrêbê ne gwaj baje batyk pyrãk ne ar baba. Nã gwaj bajaxwekumrêx ne mũm amikukràdjã tũm rênh kêtka kute me batyk pyrãk. Nhym bep ajbir ne Metĩndjwýnh gwaj bajaxwe kunõ biknorkumrêx. Nhym kam kute Kritumẽ ro'ã gwaj bajo tĩn pyrãk.

¹⁴Arým ne Metĩndjwýnh Môjdjê kukràdjão apêx. Môjdjê kute memã “Kwãrĩk wãnh” anhyr ne 'ã pi'ók no'òkja arým o apêx. Nã gwaj te kukràdjàkôt amijo babamã ãm mã bajamakkre kêt. Nhym kam Metĩndjwýnh ôkre kadjwýnhbê, —Ikra tykkôt, mete pĩte'ykam kum o i'êk nhym tykkôt dja me tu amim ikamnhĩxkumrêx ba kam me'ã mex rê. Nãm me te Môjdjê kukràdjàkôt te o anen mar kêtumrêx ne, ane. Nãm ã Metĩndjwýnh o anen ã Môjdjê kukràdjão apêxo ane.

¹⁵Be, Kritu tykkôt ne Metĩndjwýnh me karõ punu rũnhjadjwýo ajkê, me karõ punu nhõ bẽnjadjwýrmẽ, me tãm ne Metĩndjwýnh meo ajkê. Nãm me

amipardja'ã me pa 'amỳn kam meo kurwỳko ban meo bõx. Me ipõkri ne me meo kurwỳko ban meo bõx ne kam prĩne mekbẽ àbẽr djà kunĩo apdjun kam memã me uma ngrành mex ne. Nhyr me kunĩ kõt omũn arỳm kõt kuma. Nãm ã Kritu tykkõt ã Metĩndjwỳnh me karõ punu rũnho bikẽnho ane.

¹⁶Metĩndjwỳnh kute me karõ punu rũnho bikẽnhkam kwãrĩk wãnh õ kukràdjà mar kêt. Nãm me Mõjdjẽ kukràdjà kupa'ã mekbẽ mỳjja pyma ar o ba ne memã amijangri'ã apnẽ. Bir be, kukràdjà kakritja dja gar mar kêt. Metĩndjwỳnh arỳm kute mỳjja tũmjao apêxkam dja gar mar kêt. Kwãrĩk wãnh ga arĩk ar adjàkur abakam gẽ me'õ adjàkur mỳr jabej ar amã kabẽn 'õ jarẽn kêt, nàr kon, mỳjjao akõm mỳr jabej gẽ me'õ ar amã kabẽn 'õ jarẽn kêt. Nàr kon, me rer mex 'õkam, mytyrwỳ 'õkam, akati 'õkam, me rer mexo mõrkam, mekõt ar aje amijo anhyr kêt kam, kwãrĩk wãnh gẽ me kam ar amã kabẽn 'õ jarẽn kêt. Kwãrĩk wãnh mỳjja kukràdjà ja mỳr jabej gẽ me'õ ar amã àkrẽ kêt.

¹⁷Kritu bõx kêttri ne me kukràdjà ja arĩk kam ar ba. Nãm me Kritu kutêp ar kukràdjà jabito ba. Kajmã'ã ari o ba nhyr kam bõx ne arỳm o ajngrà, kukràdjà tũmja tu mũm kumẽ.

¹⁸Kwãrĩk wãnh me 'êx ne kute amijo pijam ne arĩk Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnhmã kabẽnja wãnh nõ. Nãm me kum mỳjja ja kĩnh ne 'ã ar amã apnẽ, ar aje me kudjwamã. Nãm we me,

—Dja gar me ikudjwa kadjy mrãnh djwỳnhmã amijarẽn kum rax jarẽ nhyr arỳm Metĩndjwỳnh kum ar akĩnh. Dja ga ar o anhyr kêt nhyr arỳm kum ar akĩnh kêt. Djãm abẽnjadjwỳr got ga tu Metĩndjwỳnhmã akabẽn, ane. Kati, nãm me 'êx. Kwãrĩk wãnh wãm nõ gẽ me ja ar anoo biknor kêt.

Nãm we me biptirkam mỳjja pytiro ikwãn we ar amã kõt 'ã ujarẽn ba. Kati, nãm me 'êx. Me ja ne me kajgo mex ne kam we ar amã mỳjja jarẽnho ban we amijo àmra ba. Kati, nãm arĩk ar ta amijo 'êx ne amijaxwekõt amiman kam we amijo àmra ba. Kati, nãm me 'êx. ¹⁹Ne arỳm Kritumã iren 'amỳnh kêt.

Kritubẽ Metĩndjwỳnh djwỳnhkumrêx. Ta ne wỳnhĩ. Kute ta krã pyrãk. Me baje Kritu mar ne gu me baje ì pyrãk. Nhyr bep Kritu ta ne kute krã pyrãk nhyr me kum iren 'amỳnh kêt. Nã gu me bakukràdjari ajkanhõk ne kam tu batypydji. Apỳnh kêtẽ. Me bakukràdjãmẽ me bakudjêk kunĩo aben pydjĩn me bakrãmã kumẽ.

Nãm ã Kritu ta kubẽ krãkam ta ìo djuw mexo tẽ, me bajo djuw mexo tẽmo ane. Kritu ne ta õ me jamã bẽnjadjwỳr ne kam amim meo atom ne meo djuw mex. Te apỳnh me ba djari baba nhyr tu amim me bajo atom, me bajo aben pydjĩ gu me batypydjin aben mẽ ar baban kam kõt bamã aben jabẽn kam baro'ã Kritu maro tẽ. Metĩndjwỳnh ne amim me bajã karõ gu me kam kãmã kõt ã maro batẽmo ane.

²⁰Arỳm ne gar Kritumẽ ro'ã ty nhyr arỳm ar amã mỳjja kukràdjà kakritja mũm kumẽ. Kritu kute ar amã mỳjjao apêx gar kam mã ajte amã akukràdjà kakrit kĩnh. Mỳkam ne gar akubyn mã amã pyka jakam me kukràdjà jabit kĩnh ne kõt ar amijo aba? Nãm we me,

²¹—Kwãrĩk wãnh byr kêt,

—Kwārīk wānh kakin̄h kêt,

—Kwārīk wānh kupēnh kêt, ã we anhyr ar ba gar kôt amijo aba.

²²Djām Metīndjwýnh kukràdjà ne ja ne me we ar “Kwārīk wānh” ar o ban mekbê mýjja pyma ar o ba? Kati, me ne me ane. Kukràdjà tũm, kukràdjà kakritja arým kêt. Metīndjwýnh arým kukràdjà tũmjao apêx gu me arým kôt amijo baba kêt. Mrāmri kute me badjakur djà pyrāk. Tebê dja me batikkrekam apêx ne me banhĩ'ã apêx ne me bakrākà'ã mrã. Nãm ã kukràdjà kakrit, kukràdjà tũmja apêxo ane.

²³Me kute mebê mýjja pymaja ne me 'êx ne kabēn mex ne. Bep kati, nãm me tu ar mýjjamã amijarēnho ba, mýjjao Metīndjwýnh ne ar kum amijarēnho ban 'ã memã apnê nhym me kudjwa. Nãm we me 'êx ne we ar amijo pijãmo ban ar ta aminhĩ djwýnho bikēnho ba. Me ta kute we amibê axwe rēnhmã prĩne amijo bikēnho ba. Metīndjwýnh kute memã ja jarēnh kêt. Me ta ne me arĩk ta kute amijaxwe bĩnmã apýnh amijo ba djari amijo ba. Nãm me amititik ne kam amijo bikēnh mexo ba. Kati, ãm kajgo mexi. Nãm me te aminhĩ djwýnhja te o ane nhym ãm mã axwe. Djã nãm me amibê axwe kurê? Kati, nãm me te o anen mã axwe.

Ar kute katāt amijo bamã arkum 'ã karõ.

3 ¹Gora ar Kritumẽ ro'ã arým akubyn atĩnkam, ngõ kurũm ar ajapõx kute akubyn atĩn pyrāk, kam dja gar kãjkwakambit mýjja jabej ajkam ama. Kam ne Kritu nhỹ, Metīndjwýnh djubõk'ãnh nhỹ. ²Dja gar kãjkwakam mýjjakõtbit ajamak bēn. Kwārīk wānh pykakam mýjja mar kêt.

³Kute Kritumẽ ro'ã arým atyk pyrāk. Djām me tykkam kute pyka jakam mýjja mar got. Bir be, arým Kritumẽ ro'ã ar atyk ne ro'ã akubyn atĩnkam, dja gar jakam, pyka jakam, Kritumẽ atypydjin ari ar aba. Nhym kam Kritu kadjwýnhbê, Metīndjwýnh ar ajo bipdjur mex ne, kute apytār mex kadjy. Kam dja gar kãjkwakam mýjjabit ma. ⁴Be, Kritumẽ ne gar atypydjin ar aban kam tu atĩnkumrēx ne. Gêdja Kritu akubyn raxo amirĩt ne kam abêngõkredjwý^b arým araxo amirĩt.

⁵Bir be, kam dja gar arĩk abawã tu krã'yrumrēx gê on wānh nō. Kwārīk wānh gar krõ'ã aprõ kêt, nhym me nijadjwý krõ'ã mjēn kêt. Ar aprõ prãm, nhym me ni mjēn prãmja kwārīk wānh nō. Gê me my prõ prãm ne kurē ar ba, nhym me ni ar mjēn prãm ne kurē ba kwārīk wānh nō. Me kum mýjja punubit prãmja kwārīk wānh nō. Ne me kum nêkrēxbit prãmja kwārīk wānh nō. Nãm me kum nêkrēxbit kĩnh ne kam kôtbit amak bēn ne kam kum Metīndjwýnhja mar prãm kêtumrēx. Me kute mýjjao Metīndjwýnh karõ nhipêx ne kute we kum ar amijarēnho baja tãm ne Metīndjwýnh kum kĩnh kêtumrēx. Nhym me kum nêkrēxbit prãmjadjwý kum kĩnh kêtumrēx. Amẽ punu nhym kam kum kĩnh kêtõ aben pyrāk ne. Kam ne ba ar amã,

^b3.4 Apýnh me õ pyka djari kunĩkõt ne me kunĩ bêngõkre. Kubekã jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngõkremẽ ne me kunĩ: bêngõkre.

—Tām gêdja on wānh nō, ane.

⁶Mỳjja ja kunīkôt ne Metīndjwỳnh mekam ngry:k ne. Godja me kute mỳjja jao ban kam kute Metīndjwỳnhkôt amijo ba kêt-kumrêxja, me tām gêdja Metīndjwỳnh mekam ngryk ne ĩ memā o pānh. ⁷Nhym bep amrêbê ne gar gadjwỳ ā amijo aba punuo anen ajbit ma.

⁸Bep jakam dja gar on mỳjja ja kunī kanga. Kwārīk wānh gar angryk kêt ne memā adjàkjêr kêt ne aje amipānhmā mar kêt ne me kāmex jarēnh kêt ne ajajkwakam akabēn punu 'ō jarēnh kêt. Me my kute me nire kukràdjā'ā me aprỳja dja kêt. Nhym me niredjwỳ kute me my kukràdjā'ā me aprỳjadjwỳ dja kêt-kumrêx.

⁹⁻¹⁰Kwārīk wānh gar akukràdjā tūm jakôt abenmā ajêxnhi kêt. Arỳm ne gar akukràdjā tūmja mūm kunī mē. Ar aje akukràdjā tūmkôt aje abenmā ajêx aba ja ne gar arỳm nhī'ām kunī mē. Pānh ne gar akukràdjā nykôt mỳjja mexbit ma. Metīndjwỳnh kute ar ajo ny nhipêx djwỳnh ne ar ajo nyo tē, ar aje Metīndjwỳnh mex pyrāk kadjy ne ar ajo nyo tē, prīne ar aje Metīndjwỳnh markumrêxmā ne ar ajo nyo tē.

¹¹Metīndjwỳnh kute meo nykam ne me arỳm abenmā kre rax kêt ne tu arỳm abenā tỳm ne typydji. Arỳm Kritukôt me apỳnh ba djāri kute abeno kurê djwỳnh kêtê ne kam arỳm tu abeno kamyn abeno ôbikwa. Me bajtemmē mebê idjaermē, me tām ne Metīndjwỳnh arỳm meo aben pydji. Ne ajte me my nhinhu kà rēnhmē me mykà tāmē, me tām ne Metīndjwỳnh ajte meo aben pydji. Me kute arỳm me krôrmē me krôr kêt apỳnh ô pykakam ba djāri bajamē, me tām ne Metīndjwỳnh arỳm meo aben pydji. Me kute me pa 'amỳnh nhym me memā àpēnh kajgo ar bajamē me kute memā o pānh kadjy àpēnhjamē, me tām ne arỳm Metīndjwỳnh meo aben pydji. Nā, ne arỳm memā me kute abeno kurê djwỳnhja arỳm o ajngrā. Kritukôt ne me aben pydji ne kam kute Kritubit mar, arỳm ajbit kute amikajmātā mar. Djā nām kum me'ō kīnh kêt ne? Kati, nām kum me kunī kīnh ne me 'āno dja. Nām me 'āno āmo aben pyrāk ne.

¹²Ga Metīndjwỳnh kute amijo ar apytār ne arỳm kute amim ar ajo bikjêr ne kam kute ar ajo mex ne kum ar ajabêkumrêxja pumū. Kam gêdja gar tu amim akukràdjā ny man kôt amijo aba. Gora ar amā me kaprī ne adjukaprī ne ar meo aba. Kwārīk wānh ar ajō apydji arax prāme ari aba kêt. Dja gar memā aprī mex ne ar meo aba. Tu akabôt katin akrānmā ar meo aba. Be, mỳjja mex ja dja gar ā maro anen kam tu kôt amijo aba.

¹³Gêdja me'ō ari kute anoknoro ba jabej kwārīk wānh ga kum adjàkrê kêt ne mā kum akabēn mex jarē. Dja gar ā anen ar abeno aba. Dja gar abenkam amikrà rax jabej nār kon amikrà ngri jabej tu o aknon abenkam angryk kêt. Gar Bēnjadjwỳr djwỳnh arỳm ar aje kam amikràja tu o biknorkumrêx ne ar akam ngryk kêtja pumū. Dja gar ā anen ar aje abenkam amikràja tu o abiknorkumrêx ne abenkam angryk kêt.

¹⁴Gora ar mỳjja ja kunīkôt amijo aban kam ajte iby amā aben jabê. Gora ikabēn ja ma. Ar amā aben jabēn ar abeno aba. Ar atypydji djā ne ja. Ar amā aben jabēn kam atypydjin kam amexkumrêx. ¹⁵Djām ar aje abeno ajtemmā ne Metīndjwỳnh

amiwỳr ar ajuw? Kati, gar atypydjin aben kam adjumar mex kadjy ne amiwỳr ar ajuw. Bir be, kam dja gar adjumar mexbit ma. Kritu ta umar mextire jao dja ar amã umar mextire jadjà ne o aben nêje me akukrà. Dja ta ò me umar mex djào prĩne ar ajaên kam o aben nêje ar ajakre. Ë, gora ar Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ.

¹⁶ Gora ar prĩne ajamakkrekam Kritu kabẽn kunĩ nhõn kõt ar amijo aba. Ne akabẽn mexo abenmã Metĩndjwỳnh kukràdjà jarẽn o abenmã tĩn jadjà. Ne Metĩndjwỳnh'a angrer aba. Mebê idjaer nhõ me ngrer tũm jarẽn kam ajte Metĩndjwỳnh Karõ kute ar amã me ngrer ny jarẽnhjadjwỳ jarẽ. Ne Metĩndjwỳnhmã ar amikĩnh jarẽ, angrerkõt kum akadjwỳnhbê akĩnh jarẽ.

¹⁷ Dja gar Bẽnjadwỳr Jejukõt amijo aban Jeju Bãmbê Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Djãm ar akàtàm, djãm ar anhõ bẽnjadwỳr kêt dja gar adjàpênh punun akabẽn punu? Kati, ar abê Bẽnjadwỳr Jeju nhõ àpênhkam dja gar adjàpênh mexkumrêx ne akabẽn mex ne. Ar abê Bẽnjadwỳr Jeju nhõ àpênhkam dja gar anhõ bẽnjadwỳrkõt amiman kõt akabẽn mexkumrêx ne kõt adjàpênh mexkumrêx ne mỳjja kunikõt Jeju Bãmbê Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarẽ. Kritukõt kum amikĩnh jarẽ.

¹⁸ Ë, ar apa, ar anire, arỳm ar amjênja dja gar amjên kabẽn man kõt amijo aba. Bẽnjadwỳr djwỳnh kute ar amã ã anhỳrkam dja gar ã amjên kabẽn mar ne kõt amijo abao ane nhym kam mexkumrêx ne.

¹⁹ Ë, ar apa, ar amy, ar amã aprõ jabẽn kum akabẽn djà jarẽn kêt ne kum akabẽn mexbit jarẽ.

²⁰ Ar apa, ar aprĩre, gora ar ar anãmẽ ar abãm ar kabẽn man ar kabẽnkõt amijo aba. Ar kute ar amã kabẽn jarẽnhjakõt amijo aba ne o abiknor kêt. Nhym kam Bẽnjadwỳr djwỳnh ar akam kĩnhkumrêx ne.

²¹ Ë, ar apa, ar ajabatànha, kwārĩk wánh gar akra arkum akabẽn kêt ne arkum ngryk jadjàr kêt. Arkum akabẽn mexbit jarẽ. Dja gar arkum adjàkrê nhym ar arỳm kaprĩ ne katàt mrànha kanga.

²² Ë, ar apa, memã ar adjàpênh kajgo ar abawã, me kute ar ajo pãnh ne amim ar apa 'amỳnh gar memã adjàpênh kajgo ar abawã gora ar pyka jakam ar apa 'amỳnh djwỳnhja kabẽn ma. Kute mỳjja ar amã arênh kunikõt dja gar kabẽn man kõt amijo aba. Djãm me kute ar apumũnho ku'èkambit got gar memã adjàpênh mex ne, nhym we me ar akam kĩnhmã? Kati, me kàxãdjwỳ dja gar tu adjàpênh katàt ne. Ar amã Bẽnjadwỳr Jeju kĩnh ne amã umakam dja gar tu kum adjàpênh katàt ne.

²³ Gora tu ar adjàpênhkumrêx. Kwārĩk wánh gar adjàpênh punu kêt. Dja gar tu adjàpênh kunĩ amã kĩnh ne kupênho tẽ. Ne tu adjàpênh mexkumrêx ne katàt adjàpênh tẽ. Djãm pykabê mebêngôkre 'õbitmã ne gar apê? Kati, kàjkwa kam ar anhõ Bẽnjadwỳrmã ne gar apê. Kam ne ba ar amã katàt ar adjàpênh'a karõ, ar aje katàt adjàpênhwão atẽmmã ne ba ar amã adjàpênh'a karõ.

²⁴ Gora ar ama. Bẽnjadwỳr djwỳnh ta dja ar amã o pãnh. Kute ò me jamã mỳjja mextire djirja dja ar amã kungã gar amim aby. Bir be, Bẽnjadwỳr Kritumã ar adjàpênha man kam kõt kute ar apa 'amỳnh djwỳnhmã adjàpênh ar aba.

²⁵Bep apŷnh me axwe djàri gêdja Metĩndjwŷnh memã axwe pãnh jarẽho tẽ. Amrêbê tĩnri axweri gêdja Metĩndjwŷnh kôt kum o pãnh ne, tĩnri axwekam dja memã o pãnh aben pyrãk ne. Djã nãm we,

—Ije bep tãmja ne ôbikwa krãptĩ ne kam bẽnjadjwŷr rax. Kwãrik wãnh kum pãnh jarẽnh kêt. Ba 'uwtĩjamã pãnh jarẽ, anhŷr got? Kati, nãm tu memã pãnh jarẽho aben pyrãk ne. Ne me axwekam katàt memã o pãnh.

Me bẽnjadjwŷr kute ô àpẽnho ba katàtmã.

4 ¹Ê, ar apa, ar aje meo pãnh ne amim me pa 'amŷnh nhym me ar amã àpẽn kajo ar bawã, ar amã ne ba ikabẽn. Gora ar anhõ àpẽnhmã akabẽn mex jarẽn meo aba katàt. Ê, ar gadjwŷ ne gar kàjkwakam anhõ Bẽnjadjwŷr. Gora ar ama. Tãm ne ja.

²Ê, ar apa, gora ar akupãnh tã Metĩndjwŷnhmã akabẽn 'ãno dja. Gora ar Metĩndjwŷnhmã amijarẽnhkam amã adjukanga kêt ne aje kum amijarẽnh ar o abakôt aje mŷjja'ã 'wŷrja tãm dja gar kam ama. Ne kum ar akabẽnkôt kum amikĩnhdjwŷ jarẽnh 'ãno dja.

³Kum ar akabẽnkôt ar badjwŷ kum ar ijo a'wŷ gê Metĩndjwŷnh mŷjja kute ar ibê àptàrjao ajngra bar tu memã Metĩndjwŷnh kabẽn jarẽ, memã Kritu jarẽ. Nãm mekbê apdju bar kam ije memã o amirĩtmã. Kam ne ba mekbê ijê djakam idjãmja. Nã bãm ije memã Kritu jarẽho itẽm katikôt nhym me mekbê ijê djakam imẽ. ⁴Bir be, kam gêdja gar kum ijo a'wŷ, ije memã arẽnh ne ije katàt memã o amirĩtmã. Ije Jeju mekbê bipdjurja memã arẽnh ne ije memã mã o amirĩt nhym me kute katàt marmã. Nã, kadjy ne Metĩndjwŷnh amim idja, ije prĩne memã o amirĩtmã. Tãm ne ja.

⁵Be, me kàtãm kadjy, me kute Jeju mar kêtja, kadjy dja gar akràn mã amijo aba mextire ne memã akabẽn mexbit jarẽ. Gêdja aje Jeju'ã adjujarẽnh djà awŷr bôx ga kam mekmã Jeju jarẽ.

⁶Gora akràn mã memã adjujarẽnh akri gê me ar amã,

—E kum goja ajte adjujarẽnh nhŷ. Ga nã gãm akabẽn mar prãmre, ane. Gêdja me kute mŷjja 'ô mar prãm jabej akukij ga kam memã katàt 'ã adjujarẽnh nhŷ. Be, tãm ne ja.

Apŷnh ôbikwamã kute kabẽn janor.

⁷Ota me bakamy Xikiku dja ar amã prĩne ijarẽ. Gwaj bamã Xikiku jabêkumrẽx tãm dja ar amã ijarẽ. Nã, nãm ikôt àpẽn mexkumrẽx ne àpẽn kanga kêtumrẽx. Bẽnjadjwŷr nhõ àpẽnhkumrẽx ne ja. Nãm ar ikôt kum àpẽn ar ba. Ta dja prĩne ar amã ijarẽ. ⁸Kadjy dja ba ar awŷr ano, kute ar amã ar ijarẽnh gar aje ar imar nhym kute ar amã kĩnh jadjàr gar ajte atŷx ne akĩnhmã. Kadjy dja ba ar awŷr ano. ⁹Gwaj bakamy Ônemudjwŷ dja ba ano, wãm ar ro'ã ar ano. Gwaj bamã Ônemu jabêkumrẽx, tãm dja ba ano. Nãm amim Kritu markumrẽx ne kanga kêt. Ar ajõ 'ô. Be, ar ta dja ar ar amã jakam mŷjja kunĩ jarẽ.

¹⁰Gwaj bakamy Arxakumẽ ar iro'ã mekbê ijê djâkam dja. Ne ar ajo aman wãm ar amã amijarẽ. Nhym Makudjwỳ kubê Banabe tãmdjwỳja adjwỳnhdjwỳ ar ajo aman wãm ar amã amijarẽ. Ë, arỳm ne ba ar amã 'ã karõ. Dja ar awỳr tẽn bõx gar amiwỳr o wadjàn kum akabẽn mex jarẽ. ¹¹Jejuw, mete kum Juxu jarẽnhja adjwỳnhdjwỳ ar ajo aman wãm ar amã amijarẽ. Be, Arxakumẽ Makumẽ Jejuw ar ajbit ne Ar kubê idjaer ne kute amim Jeju mar ne ar ikõt àpẽnħ ar ba. Ar kute mekmã Jeju jarẽnh nhym me kute amikajmãtã Jeju mar nhym Metĩndjwỳnh kute ar meo bamã ne ar ikõt àpẽnħ ba. Nãm ar ikõt àpẽnħ mexkumrẽxo ikĩnh ne.

¹²Eapraj, ar ajõ 'õ ne kubê Kritu Jeju nhõ àpẽnħ ne ar ajo aman wãm ar amã amijarẽ. Nãm Metĩndjwỳnhmã ar ajo à'wỳr 'ãno dja. Tyk djã kêt ne ar ajo à'wỳro ban kum,

—Ga dja ga aro tỳx gẽ ar ajã ngrà tỳx ne akanga kêt ne amar mex nhinomã kurẽ. Ga dja ga arkum 'ã karõ gẽ ar kõt mrã, aje amim ar'ã karõkõt mrã. Nãm ã kum ar ajo à'wỳro ane. ¹³Be, ba ne ba inoo Eapraj pumũn kõt ar amã 'ã pi'òk no'òk ne. Mrãmri ne ar ajã àpnhĩx ne. Krĩraxbê Raodjikam ar jamẽ krĩraxbê Ijeporikam ar jamẽ me akunĩ'ã ne àpnhĩx ne. Ba ne ba arỳm omũn ar amã 'ã pi'òk no'òk ne.

¹⁴Rukabê me kane djwỳnh gwaj bamã kĩnhkumrẽxjamẽ Temanhmẽ ar ar ajo aman wãm ar amã amijarẽ.

¹⁵Nã bãm Raodjikam gwaj baje abeno bakamyo ama ne. Gora arkum ijarẽ. Nĩpa nhũrkwākam ar kute Jejukõt aben pydjiwãmẽ Nĩpa bẽngõkremẽ ne ba o ama ne. Ar wãmãdjwỳ ijarẽ.

¹⁶Ë, ije ar amã pi'òk no'òk nhõrwã gar omũ:n omũnh pan kam amũ krĩraxbê Raodjikam ar kute Jejukõt aben pydjiwãmã angã gẽ kam ar amipãnh ar amã wã ngã. Dja ba ije wãm ar amã pi'òk no'òk nhõrwã gar ga wã pumũn amũ ar wãmã angã gẽ Raodjikam ar wã amrẽ amipãnh ar amã wã ngã. Gar aprakamã omũ.

¹⁷Ë, Akipumã kum,

—Gora Bẽnjadjwỳr kute amã adjàpẽnħ jarẽnhja on o tẽn inomã amẽ, ane.

¹⁸Ba ibê Paur ne ba wãm ar amã ikabẽn ne. Nhym bep ngrire ja ne ba ba inhikrao ipêx ne. Nã bãm ar ajo aman kam wãm ar amã amijarẽ. Gora mekbê ijê djâkam idjãmja man o abiknor kêt. Gẽ Metĩndjwỳnh ukaprĩkõt ar ajo djuw mex. Tãm ne ja.

Paur Kute Texarônikakam me jamã pi'ôk kumrêx no'ôk ne ja.

Paurmê ikjêbê Xira krî nhidjibê Pirpukam bôx ne mekmã Jeju jarê. Nhym me kwÿ kum Jeju'ã ujarênh mar prãm kêt ne prïne aro ajkên kam Ar kubê ijê. Nhym akati nhym me ajte bôm ar kumê nhym ar mã me kurûm tẽ. Mã me kurûm tẽn kam krîbê Texarônikakam bôx ne ajte mekmã Jeju jarê. Nhym me kwÿ rax ne tu Jejuo aminhõ. Nhym kam mekbê idjaer ajte mekmã ar kurêtuw. Nhym kam Paur krîbê Texarônika kurûm tẽ. Tẽn atemã krî 'ôkam bôx. Nhym Texarônikakam ar kute Jejuo aminhõja arek abeno bikprônho dja. Nhym Paur ar kurûm tẽn aro aman te akubyn ar'ÿr tẽn prãme ne kam Ximoxi ar'ÿr ano. Texarônikakam ar kute Jejuo aminhõja kute arek Jeju kabênkôt ar amijo ba rã'ã jabej kute ar omûnhmã ar'ÿr ano.

Nhym Ximoxi ar'ÿr tẽn bôx ne ar omûn kam akubyn Paur'ÿr tẽ. Akubyn tẽn bôx ne Paurmã ar arê,

—Âm arkum Jeju kînhkumrêx. Onîj ar arek Jeju kabênkôt ar amijo ba, ane. Nhym kam Paur kuman kam kînhkumrêx ne arkum pi'ôk no'ôk. Mÿj'ã ne Paur pi'ôk no'ôk? Bir, Paur kurê djwÿnh ne Paur'ã kabên ne. Nãm me,

—Paur ne me amã 'êx. Nãm me amã akubyn tẽmmã amijarê. Nãm 'êx. Nãm arîk ar ba. Me bôx kêtja pumû, ane. Nãm ã Paur kurê djwÿnh 'ã kabên ane. Nhym Texarônikakam ar ja arÿm me tyk jabej Paur kukij. Ne kam ajte Jeju akubyn bôx jabej kukij nhym Paur ja kunî'ã pi'ôk no'ôk ne. Tãm ne ja.

1 ¹Ba ibê Paur ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Xiramê Ximoximê ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Krîraxbê Texarônikakam ar aje amim Jeju mar ne kôt aben pydjiwãmã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Metîndjwÿnhbê ar Babãm ne kam krabê Bênjadjwÿr Jeju Kritu arkôt ne gar aben pydji, ar amã ne bar pi'ôk no'ôk ne.

Gê Metîndjwÿnh ar ajo djuw mex, Metîndjwÿnhbê gwaj Babãmmê Bênjadjwÿr Jeju Kritu ar ukaprikôt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarê gar adjumar mex ne ar aba.

Paur kute Metîndjwÿnhmã arkam amikînh jarênh.

²Nã bãm ar Metîndjwÿnhmã ar akam ikînhkumrêx jarê ne kum ar ajarênh 'ãno dja. ³Mÿkam ne bar ar akam ikînh? Bir, ar aje tu amim Jeju markumrêx

ne arÿm kôt aje amijo abakam ne bar ikînhkumrêx. Ne ajte ar amã Metîndjwÿnh jabêkôt arÿm kum adjapênh raxkamdjwÿ ne bar ikînhkumrêx. Ne ajte ar aje arÿm Jeju Kritu jabej mã adjumarkamdjwÿ ne bar ikînhkumrêx. Gwaj banhõ Bênjadjwÿr Jeju Kritu akubyn bôxmã ar aje mã abej ajkam amakkamdjwÿ ne bar ikînhkumrêx. Kam ne bar ar akam ikînhkumrêx ne gwaj Babãmmã ar ajarê, gwaj banhõ Metîndjwÿnhbê gwaj Babãmmã ar ajarê.

⁴Akmere ar, àpnhîre ar, mrãmri ne arÿm Metîndjwÿnh kum ar ajabêkôt arÿm amijo ar apytã. Kute ar ajo kra kadjy amijo ar apytã bar arÿm kuma.

⁵Djãm Jeju'ã ar amã idjujarênh nyja kabên kajgo got? Kati. Mrãmri ne ba ar amã Jeju'ã idjujarênhkumrêx ne. ãm Metîndjwÿnh pyrna kôt ne bar mã ar amã Jeju kabên jarê. Djãm ar ba ne bar ar amã ikabên jarê? Kati, ãm Metîndjwÿnh Karõ kabênkôt ne bar ar amã ikabên jarê. ãm Metîndjwÿnh kabênja ne kajgo kêt. ãm 'êxnhî kêt. Tãm ne bar mã kuman ar amã arê.

Nã bãm ar ar akam imexkumrêx ne akrãnmã ar ar ajo iba. Gar arÿm prîne ar ipumûn tu amim ar ikabên markumrêx. ⁶Ar ikabên man ar ijã amijakren Bênjadjwÿr Jeju'adjwÿ arÿm amijakre. Ar ijã amijakren mã ar ikôt amijo aba. Nym kam me ar ajo ajkê. Ar aje Jeju markam ne me ar ajo ajkê. Nãm me te ar ajo ajkê gar mã ajamako ar ikabên mar tÿx mex ne. Ne tu ate akrãn tu akînhkumrêx ne. Nã gãm ar Metîndjwÿnh Karõ kabênkôt tu akînhkumrêx ne mã ar ikabên ma.

⁷Nym arÿm Akajakam ar kute amim Jeju marjamê Matenikam ar kute amim Jeju marja me kunî arÿm ar apumû, ar aje Jejukôt ar amijo aba pumûn arÿm ar ajã amijakren kute ar apyrãk ne ar ba. ⁸Ê, ar ga ne gar memã Jeju'ã ajarê nym Akajakam ar jamê Matenikam ar jamê ne me arÿm kunî Bênjadjwÿr Jeju'ã adjujarênh ma. Djãm me ajbit ne me kuma? Kati, nã gãm ar me kunîmã arê nym me arÿm kuman kam arÿm amû abenmã arê. Nym me arÿm prîne kuma. Nã gãm ar aje amim Metîndjwÿnh marja memã amijarê nym me arÿm prîne kuma ne kam amû aben djôl'ã abenmã ar ajarê. Nym kam pyka kunîkôt me arÿm ar ajarênhbit ma. Kam ne bar ije arÿm memã ar ajarênh kêt.

⁹Me ja ta ne me ar imã ar ajarê. Me ja ta ne me ar imã,

—Be, onîj Texarônikakam ar ja ne arkum ar akînhkumrêx. Be, ga ar abôxkam ar kute ar amã kabên mexbit jarênhja ma, ane. Ne ajte ar imã,

—Be, Texarônikakam ar ja ne ar arÿm mÿjjao we Metîndjwÿnh karõ nhîpêxja kangan arÿm Metîndjwÿnhkumrêx, Metîndjwÿnh tînjao aminhõ. Ar kute amikadjy kum àpênhmã ne ar o aminhõ, ¹⁰ne arÿm krakam amako dja. Metîndjwÿnh kra ne ar arÿm amiwÿr kam amako dja, ane.

Nãm me ã ar ajarênh o ane. Mrãmri ne gar Metîndjwÿnh krabê Jejukam ama. Tãm ne tykkam Bãm ajte akubyn o tîn ne. Tãm dja ajte kâjkwa kurûm bôx. Tãm ne gar kam ama. Tãm ne kubê gwaj bapytãr djwÿnh ne Metîndjwÿnh ngrykbê gwaj bapytã. Godja Metîndjwÿnh me axwekam ngryk ne. Bãm ngrykbê godja Jeju arÿm gwaj bapytã. Tãm ne bôxmã gwaj kam ama.

Paur arkam àpênh mex.

A Kô 1.12

2 ¹Akmere ar, àpnhîre ar, wănh ar ar akam idjâm ne kajgo kêtukumrêx. Gar arÿm ama. ²Ar awÿr ar imôr kêtîri ne me Pirpukam prîne ar ijo ajkên ar imă kabên punu jarê. Gar arÿm ama. Năm me ja te ar ijo ajkê bar ar amă Metîndjwÿnh'ă idjujarênh ny jarênh ră'ă ne. Metîndjwÿnh ne ar imă tÿx jadjà bar itîn prăm kêt ne tu ar amă arê. Năm me te Metîndjwÿnh'ă ar amă ar idjujarênhkôt kum ar ikurê bar mă ar amă arê.

³Nă băm ar ar amă,

—On ar tu amim Jeju markumrêx, ane.

Djâm kupa'ă ne bar ar amă arê?

Năr djâm mÿjja 'ô prăme ne bar ar amă arê?

Năr djă nă băm ar ar amă ijêx? ⁴Arkati, Metîndjwÿnh ta ne ar ijano bar tē. Năm ar imă,

—Gora ar memă Jeju kukrădjă ny'ă ajarê, ane. Năm ă Metîndjwÿnh ar imă ane bar kabênkôt me akunîmă 'ă idjujarênh mō.

Djâm me abêngôkre^a amă ikînh kadjy ne ba me amă Metîndjwÿnh'ă idjujarênh mō? Kati, Metîndjwÿnh ta ar ikam kînh kadjy ne bar me amă 'ă idjujarênh mō ne kum ar idjăpênh iba. Tăm ne kute prîne ar ikabi. Kum ar idjăpênhkôt ne arÿm ar ipumû.

⁵Djă nă băm ar ar amă ijêx ne ar atări ar amă,

—Bep ar amexkumrêx, anen kam ar akăxă ar ajă ikabên ne? Arkati. Arÿm ne gar imex pumû.

Năr djă nă băm ar arîk ar amă ijêx ne pi'ôk kaprîre prăme ar amă ikabên jarê? Kati, Metîndjwÿnh ta ne prîne ar ikadjwÿnhbê ar ipumû.

⁶Năr djâm wăkam ar aje ar imă ar imex jarênhmă ne bar tē? Kati, Kritu kute ar ijanorkôt ne bar tē.

Năr djâm atemă me ja'ô kute ar imă ar imex jarênhmă ne bar tē? Kati, Metîndjwÿnh ta ne kute prîne ar ipumûnh. ⁷Kritu kute ar ijanor pumûnh nhirâm ne bar ren ar amă,

—Amrê ar ar imă mÿjja ngă,

—Gop ar ar imă apê, ane ne ren arÿm ikabêno ar akaty.

Nhym bep kati, ă ar ije anhÿr kêtê. Nă băm ar akrănmă ar ajo iba. Mrămri ne me nire kute amim kra karăkam o djuw mex pyrăk. Nă băm ă ar ar ajo ibao ane.

⁸Ar imă ar akînh raxi. Kam ne bar prîne arÿm ar amă Metîndjwÿnh kukrădjă ny'ă ajarê ne ar itîn prăm kêtukumrêx ne. Djê ne ren me'ô kute ar ibîn prăm bar kam ren tu ate ikrăn mă ar amă Metîndjwÿnh'ă ajarê nhym kam me ren ar ibî. Nă băm ă imă ar akînh rax ane.

^a2.4 Apÿnh me ô pyka djări kunîkôt ne me kunî bêngôkre. Kubêkă jakamê me kakrătykmê me babêngôkremê ne me kunî: bêngôkre.

⁹Akmere ar, àpnhîre ar, ar akam ar idjâmkam ar idjâpênh raxja gar omû. Arngro'âmê akamâtkammê ar idjâpênhja pumû. Bir mÿkam? Ar ije pi'ôk kaprîre'ã ar ajwÿr kêt kadjy. Ar ije kâj bê ar amâ Metîndjwÿnh kukràdjâ ny'ã idjujarênhô iku'êkam ije pi'ôk kaprîre'ã ar ajwÿr kêt kadjy.

¹⁰Nã bãm ar akrànãmã: ar ar ajo iba. Nã bãm ar ar ajo iba mexkumrêx ne ar ar ajo iba. Ar aje Jeju marja, ar ga ne bar akrànãmã ar ar ajo iban ijaxwe kêtumrêx ne. Ar imrân̄h mexkumrêx. Nã bãm ar katât amijo iba. Gar arÿm ar ipumû. Metîndjwÿnhdjwÿ ne arÿm prîne ar ipumû.

¹¹⁻¹²Nã bãm ar ar akunî:o ikrakumrêx ne ar ar ajo iba, ne ar akunîmã ikabên jarên ar amâ,

—Kwârîk wân̄h Metîndjwÿnh kanga kêt. Gora ar 'ã angrà tÿx, ane.

Ne kam ajte me kaprîmã kum,

—Kwârîk wân̄h akaprî kêt. Metîndjwÿnh dja ajo kînh, ane.

Ne kam ajte ar amâ,

—Gora ar mã Metîndjwÿnh kabênkôt ar amijo aba rã'ã ne, ane.

Ar aje ã anhÿrkam godja Metîndjwÿnh ar akam kînhkumrêx.

Metîndjwÿnh ne ar kute gwaj bajo ba djwÿnh. Tãm ne amiwÿr gwaj bajuw. Tãm ne kute ar gwaj bapytâr ne ar kute gwaj bajo bamã amiwÿr gwaj bajuw. Gwaj bamextire ne ô pyka mexti:re, ô pyka ra:xkam ar babamã ne amiwÿr gwaj bajuw. Kadjy dja gar katât amijo aba, Metîndjwÿnh ar akam kînh kadjy.

Akubyn kute arkam amikînh jarênh.

¹³Arÿm ne bar ar amâ Metîndjwÿnh kabên jarê gar arÿm ama. Kam ne bar mã ar akam ikînhkumrêx ne Metîndjwÿnhmã amikînh jarê. Djã nã gãm ar mar kajgo got? Kati, nã gãm ar tu markumrêx. Nã gãm ar anhôkre kadjwÿnhbê,

—Djãm mebêngôkre kabên got? Kati, Metîndjwÿnh kabên ne ja, ane. Kôt ne gar arê. Metîndjwÿnh kabênkumrêx ne ja. Metîndjwÿnh ne arÿm ta kabêno katât ar akrã dja, kam ne gar arÿm amrân̄h mexkumrêx mō.

¹⁴Ê, akmere ar, àpnhîre ar, djãm wân̄h Texarônîkakam, ar anhô krôkambit ne me ar ar ajo bikênhô ba? Kati, mekbê idjaerkamdjwÿ ne me ô krôkam me ar ar o bikênhô ba, pykabê Djudêjakam. Mekbê idjaer kwÿ ne ar arÿm Kritu Jejukôt aben pydji. Nhyim me kute Jeju mar kêt ar aro bikênhô ba. Gar ar anhô krôkam me kute ar ajo bikênhja pumû. Aprakamã ar aje amim Metîndjwÿnh marja ne me arîk ar me ajo bikênhô ba.

¹⁵Amrêbê ne mekbê idjaer ta ar Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh paro ban kam arÿm Bênjadjwÿr Jeju bîn kam arÿm ar badjwÿ ar ijo kurê djwÿnh ne. Arÿm o Metîndjwÿnhmã ngryk jadjân me kunîkam amikrà ar o ba.

¹⁶Mã ne mekbê idjaer mekam amikrà on? Bir, nã bãm ar ije me bajtem, me jamã Metîndjwÿnh kabên jarênhô itêm nhyim kute me utârmã nhyim mekbê idjaer mã: ar ikukrà ar o ba. Godja me ã anen arek Metîndjwÿnhmã ngryk jadjâro tē:n kam arÿm Metîndjwÿnhmã ngryk jadjâr mex ne. Nhyim kam arÿm Metîndjwÿnh prîne me axwe pân̄h meo ajkê.

Kute aro amak'ã kute arkum amijarênh.

¹⁷Akmere ar, àpnhîre ar, nã bãm ar ar akurũm itẽm ngrîre ne ar ajo ama: ne. Ne kam ar ije me 'uwtĩ tũm pyræk. Nã bãm ar ar ajo aman iba. Ne te ije inhỹtã ar apumũnh prãme. ¹⁸Ne te akubyn ar awỹr imõr prãme. Ibê Paur ne ba te akubyn ar awỹr itẽmmã ikràn ikràn ikrà nhym Xatanaj mã: ar ikukrà.

¹⁹⁻²⁰Ê, Bẽnjadjwỹr Jeju akubyn bõxkam, kuka kõnh gwaj badjãmkm, nhym dja bar mex jarẽ? Ar ga. Ar ga dja bar ar amex jarẽ ne kum,

—Be, ar ja ne ar mexkumrêx ne ar ba. Arỹm amar tỹx ne, ane. Be, ar ga dja bar ar ajo idjãmra mõi. Ar ije kum ar ajarênhmã ne bar kam ama ne. Mỹjbê ne ar ikĩnh djã? Ar ga. Texarõnikakam ar ga ne gar abê ar ikĩnh djã. Nhym Metĩndjwỹnhdjwỹ dja ar imã ar amex jarẽ bar kam ikĩnhkumrêx ne.

3 ¹⁻²Nã bãm axwe ar akam idjumar ne kam inhõkre kadjwỹnhbê amim, —Birãm ijamak dja ibĩ, ane. Kam ne ba ar awỹr Ximoxi janon kam ate: krĩbê Atênakam dja. Gwaj bakamy Ximoxi ar ikõt Metĩndjwỹnhmã àpênh ba.

Tãm ne bar ar awỹr ano. Kute memã Kritu'ã ujarênh ny jarênhõ baja tãm ne bar ar awỹr ano. Kute ar amã tỹx jadjãr ne kute ar amã kabên jarênhmã ne kute ar amã,

—Arỹm ne gar tu Jeju markumrêx ne. Gora ar 'ã angrã tỹx, anhỹrmã ne bar ar awỹr ano nhym tẽ. ³Birãm me kute ar ajo bikênh gar arỹm aje Jeju kanga karõ ne bar ar awỹr Ximoxi jano nhym tẽ, kute ar amã tỹx jadjãrmã ar awỹr ano nhym tẽ.

Be, mrãmri godja me arĩk ar ba gwaj bajo ajkê. Arỹm ne Metĩndjwỹnh gwaj bajã amim karõ. Me arĩk ar ba kute me baje Jeju maro bikênhmã ne amim me bajã karõ, me kute me bajo bikênh gu me Jeju'ã bangrà rã'ã jabej amim me bajã karõ. Gar arỹm ama.

⁴Ar akam ar idjãmkm ne bar arỹm ar amã arẽ. Anhỹr djwỹnhrànm ne bar ar amã arên ar amã,

—Gora ar ar ikabên ma. Godja me ar ar ajo bikênhõ ba, ane. Be, kõtõ. Nã bãm tu kõnh kum irkumrêx gar arỹm ama.

⁵Kam ne ba ar awỹr Ximoxi jano. Ije ar amar prãm kute ibĩn kajgo ne ba ar awỹr ano, ije marmã. Ar aje Jeju kanga kêt jabej ne ba ar awỹr ano. Ar 'ã angrã rã'ã jabej ne ba ar awỹr ano. Nã bãm inhõkre kadjwỹnhbê amim,

—Birãm arỹm godja Xatanaj arkum ar kute Jeju kangamã arkum 'ã apnê nhym arỹm ar kanga. Nhym arỹm ar idjãpênh, ar ije arkum arênhja arỹm kajgo, ane. Nã bãm ã amim ikabên jarênhõ ane.

Ximoxi kute ar mex jarênh.

⁶Nhym bep kati. Nã bãm ar ar awỹr Ximoxi jano nhym ar awỹr tẽn ar akurũm tẽn bõx ne arỹm ar imã ar ajarênh mextire ne. Bar kam ikĩnhkumrêx ne. Nã gãm ar tu aje Jeju markumrêx ne 'ã angrã tỹx nhym omũn bõx ne ar imã arẽ bar ikĩnhkumrêx. Nhym ajte ar amã me abê jarẽ. Nãm ar imã,

(Texarônika kumrêx 3.8)

—Onīj ar ar ajo ama ne. Ar kute ar apumūnh prāmā. Ar kute ar apumūnh prām gar gadjwỳr aje ar omūnh prām kute aben pyrāk, ane. Be, nām Ximoxi ā ar ajā ar imā anen ā ar ajarēho ane.

⁷Be, akmere ar, àpnhīre ar, ar aje Jeju mar tỳx ne mā 'ā angrā rā'āja ne omūn akubyn bōx ne ar imā arē. O ar imā ar ikīnh jadjà. Nām me ja ar ijo ajkē. Ar ijo ajkē bar idjumar punure ne kam irerekre. Nhym bep ar ga ne gar ar imā kīnh jadjà. ⁸Jakam ne bar arỳm ajte itỳxkumrêx ne. Ar aje Bēnjadjwỳr mar ne 'ā angrā tỳx rā'ākōt ne bar arỳm ajte 'itỳx ne.

⁹Jakam dja bar Metīndjwỳnhmā ar akam ikīnh jarē. Mỳjkōt ne bar ikīnh? Bir, ar akam. Ar aje mar ne 'ā angrā tỳxkam ne bar ikīnhkumrêx ne kam gwaj Batīndjwỳnhmā amikīnh jarē. ¹⁰Akamāt kunīkōt arngro kunīkōt ne bar amikadjy Metīndjwỳnh ma:ro iku'ê. Ar awỳr ar itēm, gwaj baje aben nhýtā aben pumūnh bar ije òbē ar amā Metīndjwỳnh kabēn jarēho ino rer kētja jarēnh gar aje prīne amim marmā. Kam ne bar amikadjy Metīndjwỳnh ma:rbito kuma.

¹¹Gora gē gwaj Babāmbē Metīndjwỳnhmē gwaj banhō Bēnjadjwỳrbē Jeju, gora gē ar ar ijano bar kam wām ar awỳr tē.

¹²Mrāmri ne gar arỳm amā aben jabēn ar aba. Gē Bēnjadjwỳr abenā ar amā karō gar amā aben jabē rax. Amā aben jabē rax ne ar abeno aba. Ne ar amā me kunī jabē, ar amā me kunī jabē rax ne ar aba, ar amā me abē raxo kute ar imā ar ajabē ja pyrāk. ¹³Kam dja Metīndjwỳnh arỳm ar ajo tỳx ne, gar arỳm 'ā angrā tỳx ne. Nhym kam Jeju akubyn bōxkam gar

ajaxwe kêtkam amextire ne ar aba. Gwaj banhõ Bênjadjwÿr Jeju dja õ me ja kunõ bôx. Õ me ja kunõ bôx gu me bajaxwe kêtkam me Babâmbê Metîndjwÿnh kabem bakumex. Gu me baje Jeju mar bakunĩ ajmã bakute kêt ne Metîndjwÿnh mexo bamexkumrêx ne dja, me Babâm kuka kônã dja.

Me kute katàt amijo bao Metîndjwÿnh kînhmã.

Rô 12.9, 13.13; Kor 3.5

4 ¹Be, akmere ar, àpnhîre ar, bar prîne arÿm ar amã arê gar arÿm ama. Ar aje Metîndjwÿnh kabênkôt ar amijo aba nhym ar akam kînh kadjy ne gar arÿm ama. Mrâmri ne gar arÿm ã anhÿr ar aba. Ba kam ar ije ajte ar amã arênhmã. Bênjadjwÿr Jeju djô'ã ajte ije ar amã arênhmã.

—Arek ar Metîndjwÿnh kabênkôt ar amijo aba rã'ã ne. ²Amrêbê ne bar ar amã ikabên jarê ga arÿm ar ama. Bênjadjwÿr Jeju kabênkôt ar amã ikabên jarê gar arÿm prîne ama.

³Metîndjwÿnh ne arÿm ar ajã amim karõ. Ar Metîndjwÿnh mexo amextire ne ar aba ne ajaxwe kêt ne ar abamã ne ar ajã amim karõ. Kam dja gar aprõ prãm kêt ne abenbê prõo adjâkînh kêt ne amextire ne ar aba. Nhym me nidjwÿ mjên prãm kêt gar arek ar aba.

⁴⁻⁵Kam dja gar aprõ djwÿnh'ÿrbit tu abakumrêx ne ar o aba ne amexkumrêx. Nhym bep me kâtãm, me kute Metîndjwÿnh mar kêt me tãm ne me prõ prãmcam, kurêkam tu arík prô'ÿr ba. Nhym bep kati, kwârîk wãnh mekmã nõ. Nhym bep ar ga dja gar aprõ djwÿnh'ÿrbit aban 'ã apÿnh ne. Kwârîk wãnh gar krô'ã meo aprõ kêt. Kwârîk wãnh gar krô'ã meo amjên kêt. Ne kam arík ar aba kêt. ⁶Kwârîk wãnh akamykam amikrà ar o aba kêt ne kubê prõo adjâkînh kêt. Mÿkam? Bir, Bênjadjwÿr Jeju godja mÿjja ja kunõ pãnh ne. Ë, kute o pãnh kêtri ne bar anhÿr djwÿnhràr arÿm prîne ar amã arê gar ama.

⁷Be, djãm gwaj arík ar baba kadjy ne Metîndjwÿnh amiwÿr gwaj bajuw? Kati. Arkati, gwaj bamextire ne katàt bamrãnh kadjy. Katàt me bamrãnh ne baje abenbê prõo badjâkînh kêt kadjy ne Metîndjwÿnh amiwÿr gwaj bajuw.

⁸Dja me'õ kabên ja mar prãm kêt djãm mebêngôkre kabên dja me'õ mar prãm kêt ne? Kati, Metîndjwÿnh kabên dja mar prãm kêt. Metîndjwÿnh ta kute ar amã ta Karõ mex janor tãm dja me'õ mar prãm kêt.

⁹Nã gãr ar amã aben jabê. Ar aje Jeju marja ne gar amã aben jabê. Metîndjwÿnh ne ar amã arê gar kam amã aben jabê. Kam dja ba ar amã 'ã pi'ók no'ók kêt ne. ¹⁰Nã gãr ar amã aben jabê, Matenikam ar kute Jejukôt abeno kamy kunĩmê ne gar amã aben jabê. Kam dja ba ar amã, —Akmere ar, àpnhîre ar, gora arek ar ã anhÿr ar aba rã'ã ne, ane.

¹¹Ba ajte ar amã arê,

—Gora ar abenkam akabôt katin ar aba. Adjâkrê kêt ne ar aba. Kwârîk wãnh kikrekôt mör ne mÿjja pumũnh ne mÿjja mar ne arênho aba kêt. Gora anhikrao adjâpênã aba. Tãm ne ba arÿm amrêbê ar amã arê. ¹²Bir, mÿj kadjy dja gar ar

adjâpênh aba? Bir, me kâtâm kum ar akînh kadjy. Kadjy dja gar ã ane. Mÿkam ne gar akwÿ ar adjâpênh kêt ne aba? Ar apê ne ate amim mÿjja by ne me 'wÿr kêt.

Jeju akubyn bôxmã.

Kô k 15.51

¹³ Ë, akmere ar, àpnhîre ar, ba ajte ar amã arê, ar aje prîne mar kadjy. Me arÿm tyk tûmja dja ba ar amã arê gar ama, ar akapri kêt kadjy. Nhym bep me kute Jejukam amak kêtja dja me mrâmri kapri. Me ja'ô dja ty nhym me ja tu kaprikumrêx, tyk nhijukri Jeju'ÿr bôx kêtka. Nhym bep gu me ba dja gu me ã bakapri anhÿr kêtikumrêx ne.

¹⁴ Jeju tyk ne akubyn tîn. Tãm ne gu me arÿm tu amim kamnhîxikumrêx ne. Dja me tyk ã Jejukôt akubyn tîn ane. Tãm dja gu me kuman tu amim kamnhîxikumrêx ne. Mrâmri godja Metîndjwÿnh me tyk tûmja Jejumê ro'ã meo mô, me kute amim Jeju mar tyk tûmja dja Jejumê ro'ã meo mô. Me kute tu amim Jeju markumrêxja, me tyk tûmja, me tãm godja Metîndjwÿnh Jejumê ro'ã meo mô.

¹⁵ Ë, Bênjadjwÿr ne ar imã arê bar ô'ã prîne ar amã arê, katât ar amã arê. Gu me batînja dja gu me me tykmã wa kêt. Bênjadjwÿr akubyn bôxkam dja gu me batîn rã'ãja me tykmã wa kêt.

¹⁶ Bênjadjwÿr ta dja kâjkwa kurûm ruw ne kâj bê me bamã akij ne amiwÿr me bajuw. Kadjy mrân timer dÿwÿnh nhô bênjadjwÿrmê dja ar me bamã akij ne Metîndjwÿnh nhô mÿjja kute poti nhôkre pyrâk kakô. Nhym kam me kute amim Kritu mar tyk tûmja, me kumrêx tyk ne pykakam nôrja dja me kumrêx pyka kurûm katon wabi. Dja me akubyn tîn ne katon wabi.

¹⁷ Gu me batîn rã'ãjamê dja gu me baro'ã wabi. Me batîn ne ar babaja dja gu me batîn ne wabi. Nhym bep me kumrêx tyk ne pykakam nôrja dja me kumrêx akubyn tîn ne kam me batîn rã'ãjamê abenã bôx. Gu me arÿm baro'ã Bênjadjwÿr'ÿr wabi. Metîndjwÿnh godja me baro'ã me babyn Bênjadjwÿr'ÿr me bajo wabi. Kakrâkam dja me babyn Bênjadjwÿr'ÿr me bajo wabi. Gu me kam Bênjadjwÿr Jeju kajpa, kôk djâbêrkam dja gu me kajpa nhym kam kâjkwamã me bajo mô. Gu me kam kôt ar baba. Ar baba rã'ã: ne. Dja gu me Bênjadjwÿrkôt ar babao ino rer kêt mex ne ar baba. Ar baba rã'ã ar baba.

¹⁸ Kam dja gar abenmã ikabên ja jarênho aban o ar akapribê abenmã kînh jadjà.

Meo bikênhdjã nhô akati'ã ujarênh.

Mat 24.29; Mak 13.26; Ruk 21.25, A Ped 3.10

5 ¹ Ë, akmere ar, àpnhîre ar, mÿj kadjy dja ba ar amã 'ã pi'ôk no'ôk ne? Mÿj mytyrwÿ 'ôkam nâr mÿj akati 'ôkam dja meo bikênh djã nhô akati me'ÿr bôxmã ne ba ije 'ã ar amã pi'ôk no'ôkmã? ² Godja me aêrbê Bênjadjwÿr Jeju kute meo bikênh djã nhô akati me'ÿr bôx. Arÿm ne gar prîne ama. Me aêrbê. Akamâtkam me âkînhî me aêrbê me ûrkwãmã ngjêx ne kute mekbê mÿjjao âkînh ba. Dja meo bikênh djã nhô akati ã me aêrbê me'ÿr bôx ane.

³Kute me nire kra àn tokrykam kute kubê amijo bipdjur kêt ne kubê prôt kêtja pyrâk. Mrâmri godja meo bikênh djâ arÿm ã me'ÿr bôxkumrêx o ane, nhym me kubê amijo bipdjur kêtumrêx. Dja me abenmã,

—Be, arÿm ne gu me badjumar mexkumrêx ne ar baba. Godja mÿjja'ô ajmã me bajo kêtumrêx ne, ane. Me kute abenmã arênh rã'ã nhym me aêrbê meo bikênh djâ nhô akati me'ÿr bôx, Bênjadjwÿr kute meo bikênh djâ nhô akati me'ÿr bôx. Godja me'ÿr bôx nhym me kubê amijo bipdjur kêtumrêx ne 'ô kubê kator kêtumrêx.

⁴Nhym bep kati, akmere ar, àpnhÿre ar, djãm àtykri ar amrãnh got meo bikênh djâ nhô akati ar ajaêrbê ar awÿr bôxmã. Kute me àkĩnhĩ me aêrbê me ùrkwã'ÿr mrãnh ne ngjêx pyrâk. Nhym bep kati, djãm ar ajaêrbê ar awÿr bôx kêtumrêx ne. Me mÿ ja'ÿrbit dja bôx. Me arík ar ba'ÿr dja bôx.

⁵Nhym bep kati, ar ga ne gar a'ukam mrã, ne arngro'ã mrã. Nã gãm ar Metĩndjwÿnh kabênkôt ar amijo aban kam kute a'uri ar amrãnh pyrâk. Gwaj ba ne gwaj akamãtkam baba kêtumrêx, àtykri baba kêtumrêx. Nhym bep me arík ba ne me kute àtykri me ba pyrâk.

⁶Kam dja gwaj a'ukam bamrãnhja, arngro'ã bamrãnhja 'ã bano tÿx rã'ã ne babibãnh kêt ne ar baba. Nhym bep me arík ar baja, àtykri ar baja dja me wãnh arík ar ba. Nhym bep gwaj ba dja gwaj ã anhÿr kêtumrêx ne ar baba. ⁷Nhym bep me Jejubê jãm krãja ne kute arík akamãtkam me ba pyrâk. Nhym me arík ar badjwÿ ne me kute me bibãnhkam arík akamãt kô tykkam ba pyrâk.

⁸Nhym bep kati, a'uri gwaj bamrãnhja dja gwaj bajaxwe kêtumrêx ne ar baba. Ê, dja gwaj amijã bano tÿx. Xatanaj ne kute gwaj bajaxwe'ã gwaj bamã àpnênh prãmumrêx. Kam dja gwaj amim Jeju mar 'ãno djan arek bamã me abê. Kute mrâmri ne me kute ngônho kubêkà jangjênh nhym me te kute me'ã kamjÿrja pyrâk. Dja gwaj ã baje amim Jeju mar 'ãno badjãm ne bamã me abêo ane. Nhym kam Xatanaj te gwaj bajaxwe'ã gwaj bamã apnê. Gwaj Jeju 'ãno djan amiwÿr kam ama. Kute mrâmri ne me kute ngônho krãdjê tur nhym me te kute kôo me ikwÿr kajgo ja pyrâk. Dja gwaj ã baje Jeju 'ãno badjãm ne amiwÿr kam amako ane nhym kam Xatanaj te gwaj bajaxwe'ã gwaj bamã apnê.

⁹Djãm Metĩndjwÿnh me bakam ngryk ne kute me bajo bikênh kadjy ne amijo me bapytàn amim me bajã karô? Kati, kute me bapytãmã ne me bajo amiptã. Me banhô Bênjadjwÿr Jeju Kritu ta ne me bapytàn ar me bajo ba.

¹⁰Ta ne me bapãnh tyn ajte me bakadjy tĩn ne. Gu me kôt bakunĩ batĩn ne. Dja gu me arÿm batyk jabej nàr kon batĩn rã'ã jabej mrâmri dja gu me bakunĩ ajte Jejukôt batĩnkumrêx ne. ¹¹Me akubyn tĩn dja gar mã abenmã arê. Ne mã o abenmã kĩnh jangij ne o abenmã tÿx jangij. Arÿm ne gar ã ane. Jakam dja gar mã ã anhÿr atêm rã'ã.

Akubyn ajte arkum 'ã karô.

Gar 6.6; Xim k 5.17

¹² Ë, akmere ar, àpnhîre ar, dja gar prîne ar kute Jeju nhô me jao ba djwÿnh kabên ma. Ar ja ne ar prîne ar ar ajo djuw mexo ba, Bênjadjwÿr Jeju kabênkôt ar ar ajo djuw mexo ban ar amã àpênh ar ba, ne ar ar akreo ba. Kam dja gar prîne ar kabên ma. ¹³ Gora ar prî:ne ar kabênja man amã ar abên amã ar kînh. Ar akrànã ar amã àpênhkam dja gar amã ar kînhkumrêx ne ar aba. Gora ar akunî abenmã adjàkrê kêt ne amã aben jabên ar aba.

¹⁴ Ë, akmere ar, àpnhîre ar, ba ajte ar ar amã ikabên jarê. Godja me kum ukanga gar mekmã kum,

—On adjàpênh ar aba. On mÿjja kupê, ane.

Godja me kaprî gar memã kînh jangjê. Godja me kute amim Jeju mar rerek gar mekmã kum,

—On amim Jeju mar mex ne 'ã angrà tÿx, ane.

Gora ar akunî abenmã akabên mexbit jarên abenmã adjàkrê kêt ne ar abeno aba.

¹⁵ Godja me'ô ar ar ajôkam ar amikràò ba ga amipãnh o abikênh kêt ne. Tu ate akrân ar aba. Godja gar abenkam adjukaprîn ar aban me kunîkam adjukaprîn ar aba.

¹⁶ Gora ar akînh rã'ã rã'ã.

¹⁷ Gora ar Metîndjwÿnhmã akabên 'ãno dja.

¹⁸ Gora ar myt kunîkôt Metîndjwÿnhmã kum,

—Aje imã mÿjja janorja ne mexkumrêx. Ba akam ikînhkumrêx, ane. Adjumar mexkam nâr apunukam nâr abikênhkam nâr mÿjja kute ajo bikênhkam dja gar kum ã amijarênho ane ne 'ãno dja. Ar aje mÿjja kunîkam akînh ne aje kum amijarênhmã ne Metîndjwÿnh ar ajã amim karô. Nãm ã ar aje Kritu Jeju mar'ã amim karôo ane.

¹⁹⁻²⁰ Dja me'ô Metîndjwÿnh Karôkôt ar amã mÿjja'ô jarê gar aprÿ kêt. Kwârîk wãnh Metîndjwÿnh Karô ar amã kabên'ô jarê gar ate akrã kêt. Dja gar ate akrã nhym arÿm Metîndjwÿnh Karô ar amã kabên kêt ne. ²¹ Dja gar prîne me kunî kabên kabi. Dja me'ô kabên mex jabej gar tu kabên markumrêx ne kabênkôt ar amijo aba. Dja me'ô kabên punu gar tu ate akrã.

²² Be, gora ar rûm apÿnh mÿjja punu djàri kunîmã akre rax.

²³ Gê Metîndjwÿnh ta kute me bamã umar mex jarênh djwÿnh prîne amim ar amã mex jadjà gar kam ta mexo amexkumrêx ne ar aba. Me akunî dja gar anhî pÿnhkôt amexo tuknîn ar aba. Dja me banhô Bênjadjwÿr Jeju Kritu akubyn tê gu me bamextire ne ar baba. Gu me bajaxwe kêt ne ar baba. Ajmã bakute kêt ne ar baba. Badjumar djãmê banhîmê bakarômê ajmã bakute kêt ne ar baba. ²⁴ Metîndjwÿnh ta ne amiwÿr ar ajuw, ta godja ar amã mex jadjà. Mrãmri godja ar amã mex jadjà. Metîndjwÿnh ne kabênkumrêx. Mrãmri dja ar amã mex jadjà gar amexkumrêx ne ar aba.

²⁵ Ë, akmere ar, àpnhĩre ar, ar badjwỳ dja gar Metĩndjwỳnhmã ar ijarẽ.

²⁶ Ar aje Jejukôt abeno akamy dja gar idjô'ã aben pa krij.

²⁷ Ba ar amã arẽ, Běnjadjwỳr kaběnkôt ar amã arẽ. Ije ar amã pi'ôk no'ôkja dja gar akamy kunĩmã arẽ.

²⁸ Gê gwaj banhõ Běnjadjwỳr Jeju Kritu ukaprĩkôt prĩne ar ajo djuw mex. Tãm ne ja.

Paur kute Texarônikakam me jamã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Arÿm ne Paur Texarônikakam ar jamã pi'ôk no'ôk ne. Nhym arÿm mã me'ô ar'ÿr o tẽ nhym ar arÿm omũn kam amipãnh Paurmã pi'ôk no'ôk ne kum amijarẽ. Texarônikakam ar kwÿ kum ukanga rã'ã. Nhym ar kwÿ meo bikẽnh djã nhõ akati kupa'ã arẽn memã kum,

—Arÿm ne me bawÿr bõx. Mã dja gu me nẽ? Paur ne arÿm arẽ, anhÿro kumex. Nhym kam ar abej Paur kuki:j.

Nhym ar kwÿ ajte amikam umar punu ne Paurmã kum,

—Birãm dja ba Metĩndjwÿnh'ÿr ibõx kêt jabej, ane. Nãm ar ã Paurmã amijarẽho ane nhym kam Paur omũn ajte arkum pi'ôk no'ôk ne. Ar kute Texarônikakam Jeju marjamã ajte pi'ôk no'ôk ne arkum tÿx jadjà. Nãm ar axwe amikam umarjamã kum,

—Kwãrik wãnh gar amikam adjumar punu kêt. Metĩndjwÿnh ta ne ar amã tÿx jadjà gar 'ã angrã tÿx ne. Nhym me te ar ajo ajkẽ. Adjÿm, dja Metĩndjwÿnh ar ajo ngryk ne meo ajkẽ. Metĩndjwÿnh kute meo bikẽnh djã nhõ akati kraxje bõx kêt rã'ã. Dja ì bõx. Nhym bep ar ga ne Metĩndjwÿnh amijo ar apytã, kute ar apytãrmã ne amijo ar apytã. Kam dja gar mã 'ã angrã tÿx ne, ane.

Ne kam ajte arkum ukangajamã ãpẽnh'ã apnẽ. Nãm ã Paur arkum pi'ôk no'ôko anen arkum ano. Gwaj 'ÿr Paur kabẽn ma.

1 ¹ Ba ibẽ Paur ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Xiramẽ Ximoximẽ ne bar ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ar aje kriẽbẽ Texarônikakam amim Jeju mar ne kõt aben pydjijamã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Metĩndjwÿnhbẽ gwaj Babãmmẽ krabẽ Bẽnjadjwÿr Jeju Kritu arkõt ne gar aben pydji. Ar amã ne bar pi'ôk no'ôk ne.

² Gẽ Metĩndjwÿnh ar ajo djuw mex, Bẽnjadjwÿr Jeju Kritumẽ Bãmbẽ Metĩndjwÿnh ar ukaprikõt ar ajo djuw mex ne ar ar ajo ba ne ar amã umar mex jarẽ, gar adjumar mex ne ar aba.

Paur kute Metĩndjwÿnhmã arkam amikĩnh jarẽnh.

³ Mrãmri ne bar mã Metĩndjwÿnhmã ar akam ikĩnh jarẽ, akmere ar, ãpnhĩre ar. Nã gãm ar arÿm Jeju mar tÿxo tẽn kam arÿm akunĩ amã aben jabẽ rax tẽ. Kam ne bar mrãmri Metĩndjwÿnhmã ar akam ikĩnh jarẽ.

⁴ Kam ne bar ar ajo amra. Apÿnh pyka djàri ne bar mekmã ar ajo amra.

Me kute Metĩndjwỳnhkõt aben pydjijamã ne bar ar ajo amra. Me te kute ar ar ajo bikẽho ban ar ajapryõ ba gar aje mã tu Jeju mar tỳxkumrẽx ne mã 'ã angrã tỳx. Tãm ne bar mã memã arẽ.

⁵Be, arỳm ne me kute Jeju mar kêtja ar ajo ajkẽ. Arỳm ar amã Metĩndjwỳnh jabẽkam ar ajo ajkẽ. Bir, mỳj kadjy? Mỳjja kute gwaj bajo bikẽnh gwaj bakaprikõt godja Metĩndjwỳnh amim gwaj bakabi ne amim gwaj bajo mex ne. Gwaj bamex ne Metĩndjwỳnh kute õ me ja ar o ba'yr babõx ne kam kam ar baba kadjy. Be, ga Metĩndjwỳnh kute katõt memã o pãnhja pumũ.

⁶Djã nãm Metĩndjwỳnh kupa'ã memã o pãnh? Arkati. Nãm katõt kute memã o pãnhmã amim 'ã karõ. Godja Metĩndjwỳnh me kute ar ajo bikẽnhjao ajkẽ ⁷⁻⁸gar kam arỳm ajo bikẽnhja arỳm adjumar mexkumrẽx ne atyk djã kêt ne. Ar badjwỳ dja bar idjumar mexkumrẽx ne ityk djã kêt.

Mỳj akatikam? Bir, Jeju kãjkwa kurũm kute amijo amirĩtkam. Kuwy põk jabatãnhmẽ kadjy mrãnh djwỳnh pymamẽ, tãm dja Jeju amikõt o mõi. Kute ar apãnh meo bikẽnhmã dja bõx. Me kute Metĩndjwỳnh mar kêtõ bikẽnhmã dja bõx. Me kute Jeju kabẽn mar prãm kêtja, gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju'ã ujarẽn ny mar prãm kêtja kute meo bikẽnhmã dja bõx.

⁹Dja prĩne ar apãnh meo ajkẽ nhym me biknor rã'ã: ne. Tu biknorkumrẽx. Godja Bẽnjadjwỳr tu abenbẽ me bajo bikjẽrkumrẽx nhym me wãnh ba djãkam tu wãnh bakumrẽx ne Metĩndjwỳnh'yr bõx kêtumrẽx. Ne kam Bẽnjadjwỳr pumũnh kêtumrẽx ne mex pumũnh kêtumrẽx ne uma pumũnh kêtumrẽx ne tỳx pumũnh kêtumrẽx.

¹⁰Be, dja Jeju i bõx. Akubyn me'yr bõx nhym ta õ me ja kunĩ dja me kum mextire jarẽn kum uma jarẽn kum tỳx jarẽ. Me kute amim Jeju mar kunĩ dja me uma pumũn ari aben pumũn kam kĩnhkumrẽx ne Jejumã mextire jarẽn kum uma jarẽ. Ar gadjwỳ dja gar me kudjwa Jejumã mextire jarẽ. Jeju'ã ar idjujarẽnja ne gar tu markumrẽx ne. Kam dja gar me kudjwa kum mex jarẽ.

¹¹Kadjy ne bar mã gwaj banhõ Metĩndjwỳnhmã ar ajarẽn ar akadjy Metĩndjwỳnh 'uw ne kum ikabẽn. Metĩndjwỳnh ne arỳm amiwỳr ar ajuw. Kam ne bar kum,

—Ga aje amiwỳr ar 'wỳr djwỳnh dja ga amikadjy katõt ar krã dja. Ota ar ja katõt mrãnh prãmumrẽx. Ota ar arỳm tu amim Jeju markumrẽx ne kam kum mỳjja mexbit kĩnh ne ar o ba. Abẽ mỳjja 'õ bipdjur kêtõt dja ga katõt ar krã dja. Atỳxkõt dja ga ã aro ane. Nã bãm ar ã Metĩndjwỳnhmã ar ajarẽnho ane.

¹²Ar aje Jeju marja godja Metĩndjwỳnh katõt ar akrã pumjuw nhym kam me ja ar apumũn arỳm Jejumã mextire jarẽ. Ar amex pumũnh nhirãm mã Jeju jarẽnho ba. Nhym gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritudjwỳ dja ar amexkõt ar apumũn arỳm ar akam kĩnh ne ta dja ar amã ar amex jarẽ. Gwaj banhõ Metĩndjwỳnh djukaprikumrẽx, nhym Bẽnjadjwỳr Jeju Kritudjwỳ ukaprikumrẽx. Ar ukaprikõt dja ar katõt ar akrã dja.

Kute me'õ ar axwe baja katormã arênh.

2 ¹⁻² Akmere ar, àpnhĩre ar, Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu akubyn bõx gwaj baje 'ã aben pydjimã, kam dja gar axwe amikam adjumar kêt ne ar aba. Kwãrĩk wãnh gar arĩk abenmã ajêx ne,

—Arỳm ne gwaj bajo bikênh djà nhõ akati gwaj bawỳr bõx, anhỳr kêt ne kam adjumar punu kêt. Godja me'õ arĩk 'êx ne,

—Arỳm ne gwaj bajo bikênh djà nhõ akati gwaj bawỳr bõx, ane. Nàr kon arĩk 'êx ne,

—Arỳm ne gwaj bawỳr bõx. Metĩndjwỳnh Karõkõt ne ba kuman kam ar amã ikabên jarê. Nàr kon ijã,

—Arỳm ne Paur gwaj bamã pi'òk no'òk ne. Arỳm ne gwaj bajo bikênh djà nhõ akati gwaj bawỳr bõx, ane. Kati, dja gar tu ate akrãn ar aba. Nãm me 'êx ar ba.

³ Kwãrĩk wãnh me'õ arĩk ar amã 'êx ne ar amã kabên jarê gar kõtbit ajamak bèn kêt. Dja gar tu ate akrãn ar aba.

Ë, meo bikênh djà nhõ akati bõx djwỳnhràr godja me kato, ne amibê Metĩndjwỳnh kurên axwebit ma. Nhym kam gormã me'õ katon kam me kadjy bẽnjadjwỳr ne kam ar axwe ban ĩ axweo amijo amirĩt mex ne. Godja axweo amijo amirĩt kumrêx nhym kam atãri arỳm meo bikênh djà me'ỳr bõx. Kam godja me'õ ar axwe baja tu biknorkumrêx ne. Arỳm ne Metĩndjwỳnh me'õ jaxweja tu biknorkumrêxmã amim 'ã karõ.

⁴ Be, dja me'õ ar axwe baja arĩk 'êx ne amijo Metĩndjwỳnh. Godja me kute mỳjjao metĩndjwỳnhja kunĩ kum kurên mekbê o akabê, ne me kute mỳjja karõ nhipêx ne kum, “Me Itĩndjwỳnh”, anhỳr kajgoja kunĩo akabê. Ne kam ta amijã bẽnjadjwỳr rax mẽ. Ne kam Metĩndjwỳnh nhõ kikremã wadjàn nhỳn kam mekmã kum,

—Ibê ne Metĩndjwỳnh, ane. Nãm arĩk 'êx ne amijo Metĩndjwỳnh. Axwekam arĩk 'êx ne mekmã amijo Metĩndjwỳnh nhỹ.

⁵ Djãm arỳm ne gar ikabêno akno? Ar akam idjãm kam ne ba arỳm bẽnjadjwỳr ar axwe baja ar amã arê gar arỳm ama.

⁶ Ë, kraxje bẽnjadjwỳr ar axwe baja nhõ akati 'ỳr bõx kêt. Gêdja õ akati 'ỳr bõx nhym arỳm axweo amijo amirĩt ne. Nhym bep mỳjja ne mã me banêje bẽnjadjwỳr ar axwe baja kukrà, me baje Jeju mar nêje kukrà. Arỳm ne gar mỳjja ja ma.

⁷ Mrãmri ne me arỳm bẽnjadjwỳr ar axwe bajakõt axwebit ma. Axweo kute amijo amirĩt kêt rã'akam ne me kukãm axwemãbit amima. Nhym bep kute me banêje kukrà djwỳnhja dja me banêje kukrào dja:n kam mã tẽ. ⁸ Mã tẽ nhym kam arỳm axweo memã amijo amirĩt. Nhym kam Bẽnjadjwỳr Jeju bõx. Bõx ne kam axwe pãnh akõro pyka mẽ o amrà. Umao dja bõx ne o kubĩ, prĩne o akno.

⁹ Ë, godja bẽnjadjwỳr ar axwe baja Xatanaj kabênkõt bõx ne kam ar ro'ã ar ba. Xatanajmẽ dja ar ar ba nhym kam bẽnjadjwỳr ar axwe baja ar mekmã amimao ba, ar mekmã amimao pôxo ba. Ne kam mekmã mỳjja pumũnh kêt nhipêx ar o ba. Kute o me noo biknormã ar mỳjja pumũnh kêt nhipêxo ba. Nãm ar mekmã 'êx ba.

¹⁰Dja prĩne mỳjja punu kunĩo me noo akno nhym me kuma. Dja me jamã 'êx nhym kute mrãmri pyràk, nhym me kôtbít amak bẽn ne, ajbít ma. Metĩndjwỳnh kute me jao biknor'ã amim karõja, me tãm. Metĩndjwỳnh kute katàt memã amikabẽn jarẽn nhym me kute mar prãm kêtja, me tãm. Me tãm ne me kum Metĩndjwỳnh kabẽn mar prãm kêtikumrẽx ne kum kĩnh kêtikumrẽx nhym te Metĩndjwỳnh kute me utarmã. Kam dja me tu biknorkumrẽx ne.

¹¹Nãm Metĩndjwỳnh katàt mekmã amikabẽn jarẽ nhym me mar prãm kêt ne kum 'êxnhĩbít kĩnh ne. 'Êxnhĩbít mar prãm nhym kam me kute 'êxnhĩbít mar kadjy me kanga. Me kute 'êxnhĩbít marmã me kanga. ¹²Mỳkam? Bir, nãm te Metĩndjwỳnh mekmã amikabẽn katàt arẽ, nhym me kum axwebít kĩnh ne. Kam dja Metĩndjwỳnh me jamã axwe pãnh jarẽn me biknor djà'yẽr me ano.

Me kute Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã ngrà tỳxmã kute arẽn.

¹³Akmere ar, àpnhĩre ar, nhym bep ar ga ne gar atemã. Ar ga ne Bẽnjadjwỳr Jeju kum ar ajabê:kumrẽx. Metĩndjwỳnh ne amijo ar apytã, kute ar apytarmã ne amijo ar apytã. Amrêbê mỳjja kêtĩrĩ ne amijo ar apytã, ar aje tu Metĩndjwỳnh kute katàt amikabẽn jarẽn markumrẽx nhym Metĩndjwỳnh Karõ kute katàt ar akrã djar kadjy ne amijo ar apytã. Kam ne bar mã Metĩndjwỳnhmã ar akam ikĩnh jarẽ.

¹⁴Kadjy ne amiwỳr ar ajuw. Ar amã idjujarẽn kôt, Jeju'ã idjujarẽn nykôt ne amiwỳr ar ajuw. Gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ne kute umao, mexo, raxo mỳjja kunĩ jakrenh gwaj kôt badjwỳ ã baje anhyrmã ne amiwỳr gwaj bajuw.

¹⁵Ê, akmere ar, àpnhĩre ar, kam dja gar 'ã angrã tỳx ne. Ar ije ar amã prĩne Metĩndjwỳnh kukràdjà jarẽnha dja gar ajamako mar tỳx mex ne. Ar ije pi'òk no'òkkam ar amã arẽn ne ije ijajkwakam ar amã arẽnha tãm dja gar ajamako mar tỳx mex ne mã ama.

¹⁶⁻¹⁷Be, gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu ne kum gwaj bajabê:kumrẽx. Nhym Metĩndjwỳnhbê gwaj Babãmdjwỳ kum gwaj bajabê:kumrẽx. Nãm tu kum gwaj bakaprĩn gwaj bamã tỳx jadjàr rã'ã: rã'ã ne. Gwaj kam batỳxo ino rer kêt rã'ã ne. Nhym kam arỳm gwaj bamã mỳjja mex jarẽ gwaj kam amim kamnhĩxbê ar kadjy baba.

Gê Metĩndjwỳnhmê krabê Jeju Kritu ar prĩne ar amã kĩnh jadjàn ar amã tỳx jadjà. Gar kam arỳm akabẽn mexkumrẽx ne ar aban apỳnh mỳjja mex djàribít kupê.

Ar kute Metĩndjwỳnhmã Pauro à'wỳrmã kute arẽn.

3 ¹Ê, akmere ar, àpnhĩre ar, Metĩndjwỳnhmã ar ijarẽ gê Bẽnjadjwỳr djwỳnh'ã ar idjujarẽnha pyka kunĩkôt ajmã gê me kuman tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx gê me kum mextire jarẽ. Gora gê me kute me apyràk ne ar ba. Ar ga ne gar Metĩndjwỳnh'ã ar idjujarẽnha man tu amim Metĩndjwỳnh markumrẽx ne. Nhym kam ar akam me ja ar apumũnh nhiràm ar akôt Metĩndjwỳnhmã mextire jarẽ. Gora gê Bẽnjadjwỳr'ã ar idjujarẽnha ã pyka kunĩkôt bimàn ane.

²Gora ar ajte Metĩndjwýnhmã ar ijarẽ gẽ on me axwemẽ me kabẽn punubẽ ar ipytã gẽ me ar ibĩn kêt. Djã nãm me kunĩ Jeju ma got me ar imã kabẽn mex ne? Kati, kam dja gar ajte Metĩndjwýnhmã ar ijarẽ.

³Nhym bep ar ga. Ar ga dja Bẽnjadjwýr ar amã tỳx jadjàn ar anẽje axwe djwýnhbê Xatanaj kukrà. Mrãmri dja ã ane. Arỳm ne ar amã arẽ. Djãm Metĩndjwýnh kabẽn krãptĩ got? Kati, Metĩndjwýnh ne kabẽnkumrẽx. Mrãmri ne arỳm ar amã arẽ, mrãmri dja ar amã tỳx jadjàn ar anẽje axwe djwýnh kukrà.

⁴Arỳm ne bar ar akam ikĩnhkumrẽx. Ar aje Bẽnjadjwýr djwýnh kabẽn mar ne kôt ar amijo abakam ne bar arỳm ikĩnhkumrẽx. Amrẽbê ne gar amikam ar ikabẽn man arỳm kôt ar amijo aba. Mrãmri dja gar arek ã anhỹr rã'ãn tu ar ikabẽn man kôt ar amijo aba. Arỳm ne bar prĩne ar amã ikato. Kam ne bar ar akam ikĩnhkumrẽx.

⁵Gẽ Bẽnjadjwýr ta ar amã Metĩndjwýnh jabê kadjy ar amã arẽ. Gar kam amã Metĩndjwýnh jabêkumrẽx. Gẽ ta ajte ar amã arẽ, gar aje 'ãno adjãm ne aje kanga kêt kadjy ar amã arẽ. Gar kam aje Kritu pyrãk gẽ me te ar ajo ajkẽ gar kanga kêtumrẽx.

Arkum ukanga nẽje kute ar akre.

Ep 4.28; Tex k 4.11

⁶Ë, akmere ar, àpnhĩre ar, Bẽnjadjwýr Jeju Kritu kabẽnkôt dja bar ar amã ikabẽn 'õ jarẽ. Dja ar aje Jejukôt abeno akamy kwỳ kum ukangan àpẽn prãm kêt jabej gar rùm arkum akre rax. Ar kute ar ikabẽn mar kêtumrẽx dja gar rùm arkum akre rax.

⁷Arỳm ar aje mar. Ar aje ar ijã amijakre ne ar idjãpẽnho adjãpẽnhmã, arỳm ne gar ama. Djãm ar akam ar idjãm kam ar idjãpẽn kêt ne ar iba. Arkati. ⁸Ar ar idjãpẽn ra:xja pumũ. Nã bãm ar prĩne mỳjja kupê. Arngro'ã akamãtkam ar idjãpẽn iba. Nã bãm ar amim apê. Ar ije pi'òk kaprĩre'ã ar ajwýr kêt kadjy. Nhỹnh ne me'õ kute ar ijo djuw mex'õ bar ije kum o pãnh kêt? Arkati.

⁹Nã bãm ar ã ane. Ar aje ar ijã amijakren ar ikôt amijo abamã. Jeju Kritu kute ar ijanor pumũnh nhirãm ren ate ikrãn arek ikrĩ nhym me ren ijo djuw mex kajgo nhym ren mrãmri kôt. Nhym bep kati, ar ba ne bar idjãpẽnhit iba, ar aje ar idjãpẽnhkôt ar ipumũnh ne aje ar ijã amijakremã. ¹⁰Ar akam ar idjãm kam ne bar arỳm ar amã,

—Godja me'õ àpẽn prãm kêt kwārĩk wãnh gar kum õ kwỳ krẽn djã nhõr kêt, ane.

¹¹Ar akam ar akwỳ ne ar àpẽn prãm kêtumrẽx ne ar ba bar arỳm kuma. Nãm ar mỳjja kupẽn kêt ne kam kikre kabe'ã kabẽn prãm kadjybit ar ba. ¹²Ë, ar prĩne ikabẽn ma. Bẽnjadjwýr Jeju Kritu kabẽnkôt ne bar arkum ukangajamã ikabẽn jarẽ ne àpẽn'ã arkum apnê ne arkum,

—Dja gar akrãmã adjãpẽn ar aba. Ar anhõ kwỳ krẽn kadjy adjãpẽn ar aba, ane.

¹³Be, akmere ar, àpnhĩre ar, ar akunĩ dja gar amrãnh mexja kanga kêt. Ar akunĩ dja gar amrãnh mexkumrẽx ne.

¹⁴Godja me'õ ar ikabẽnja mar prãm kêt, ar ije ar amã 'ã pi'òk no'òkja mar prãm kêt gar 'ãno djan omũn kum akre rax. Kute on amim kator ne pijàm kadjy. Kadjy dja gar 'ã ano tỳx ne 'ãno djan omũ. ¹⁵Djãm ar aje o akurê djwýnhmã? Kati, ar aje o akamykam dja gar abẽn djành no katio bit kum akabẽn ne kum, —On tu Metĩndjwýnh kabẽn markumrẽx ne kôt ar amijo aba, ane. Dja gar ã kum ane.

Kabẽn jarẽnho ino rer.

¹⁶Gê Bẽnjadjwýr kute memã umar mex jarẽn djwýnh ta ar amã umar mex jarẽ gar mã adjumar mexbit man o aba gê te mỳjja ar ajo ajkẽ gar mã adjumar mex ne ar aba. Gê Bẽnjadjwýr amimẽ ar ar ajo ba.

¹⁷Aje, ibê Paur ne ba ar amã pi'òk no'òk ne. Ë, ba ne ba inhikrao pi'òk no'òk ja ngrire no'òk ne o ino re. Ije memã pi'òk no'òk kunĩkôt ne ba ã pi'òk no'òk kryre o ane.

¹⁸Gê gwaj banhõ Bẽnjadjwýr Jeju Kritu prĩne ukaprĩkôt ar ajo djuw mex. Tãm ne ja.

Paur kute Ximoximã pi'ôk kumrêx no'ôk ne ja.

Paur ne krabê Ximoximã pi'ôk no'ôk ne. Mỳjkôt ne o kra? Jejukôt. Kute kum arênh nhym kute tu amim markumrêxkôt ne o kra. Nhym kam arkum aben kînhkumrêx ne.

Nhym kam Paur kumrêx ne krîraxbê Epexukam bôx ne kam ar memã Metîndjwỳnh'ã ujarênh ba ne kam tê. Nhym kam Ximoxidjwỳ arỳm kam bôx. Kam tên bôx ne kam ar kam memã 'ã ujarênh ba, memã Jeju jarênh ba. Nhym me kwỳ arỳm prîne amikajmâtã Jeju ma. Nhym bep ar kwỳ ne ar arík 'êx ne kute amijo Jeju mar. Ar kute mar kêtumrêx ne arík 'êx ne memã mỳjja jarê. Nãm we ar,

—Kwãrîk wãnh abenwỳr môr kêt, ane. Ne,

—Mrywã kur kêt, ane. Nãm ar ã kupa'ã me akre ar o bao ane. Ar ja 'ã ne Paur Ximoximã kum,

—Dja ga akabêno ar ity gê ar anhikrê, ane. Ne kam ajte me kute amim Jeju mar'ã kum karô ne kum,

—Ê, Jeju nhô me jao ba djwỳnhmê me atãri àpênhjamê gêdja ar katàt mrãn memã Metîndjwỳnh'ã ajarê, ane. Ne kam Ximoximãdjwỳ kum,

—Ê, gadjwỳ, gadjwỳ dja ga katàt mrãn Metîndjwỳnh kabênkôt prîne memã arê, ane.

Ne kam ajte me'ã kum karô, me Metîndjwỳnh kabênkôt katàt mrãnhmã, me mymê me niremê me ari memã àpênh kajgo ar bajamê me 'uwtimê, me kunĩ. Me kunĩ ne me Metîndjwỳnh kabênkôt katàt mrãnhmã ajte Ximoximã me'ã karô. Ne kam me'ã kum pi'ôk no'ôk ne kum ano. Tãm ne ja.

1 ¹⁻² Akmere Ximoxi, ba ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Ximoxi, ikra djwỳnh, amã ne ba pi'ôk no'ôk ne. Ije amã Jeju jarênh ga tu aje amim markumrêx kôt ne ba arỳm ajo ikrakumrêx ne. Ba ibê Paur, ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Djãm ba ne ba Jejumã idjàpênh? Kati, Metîndjwỳnhmê Kritu Jeju ar ta ne ar imã idjàpênh jarêh ijano, ije memã 'ã idjujarênhmã ijano. Metîndjwỳnh, kute gu bapytâr djwỳnhjamê Kritu Jeju gu baje amiwỳr kam amakjamê, ar ta ne ar imã kabêh jarê ba kam arkum idjàpênh iba.

Be, gê Metîndjwỳnh ajo djuw mex. Kritu Jeju gu banhô Bênjadjwỳrmê Bãmbê Metîndjwỳnh ar ukaprîkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba. Gê arkum akapri ne amã umar mex jarê, ga kam adjumar mex ne ar aba.

Kute Metîndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh 'êxnhî bôxmă arênh.

Rô 16.17; Xim k 6.3; Xit 1.10

³Ê, dja ga arek Epexukam djan nêje ar kukrà. Wănh ne ar kwÿ arîk kupa'ă ar memă arênh ba, Metîndjwÿnh kabên kupa'ă ar memă arênh ba. Dja ga nêje akabêno ar ity. Nă bām itēm kută, pykabê Matenimă itēm kută amă ikabên jarên kam arÿm ajbir ajte ar'ă amă pi'ôk no'ôk ne ano.

⁴Dja ga arkum,

—Kwărik wănh ar me tûmre'ă ujarênh kajgomê me akukămăre nhidji me kute tûmrâm abenmă arênhja kwărik on wănh nō. Kôt ne me abenmă kabên ar ban kam me kute amim Metîndjwÿnh mar ne 'ăno âm kêt. Tăm dja on wănh nō, ane.

⁵Akmere Ximoxi, mÿj kadji ne ba amă ikabên ja jarê? Bir, me kum aben jabê kadji. Godja me ôkre kadjwÿnhbê axwe 'ô nôr kêt ne kute amikam axwe 'ô mar kêt kam arÿm kôt kum aben jabê. Ne kam ajte me kute mrămri amim Jeju markumrêx kôt ne me kum aben jabê. Kadji ne ba amă ikabên ja jarê.

⁶Bir be, me kwÿ arÿm kute ja mar prâm kêt kam arÿm kabên kajgoo kumex, ne abenkam kangao kumex. Jabit ne me kuma. ⁷Djăm me ja kute mÿjja mar got. Kute Môjdjê kukràdjă mar kêtjakam kukràdjă kupa'ă ar memă arênh ba. Ar ta ne ar amijo memă mÿjja'ă ujarênh djwÿnh ne. Ne kute memă,

—Mrămri ne ba ije me amă arênhja. Kôt ne ba me amă arê, anhÿr ar o ba. Bep kati, ar kute ta amikabên mar kêt ne Môjdjê kukràdjă mar kêt.

⁸Be, Môjdjê kukràdjă ne mexkumrêx. Gu arÿm kuma. Ne ren ar kuman kôt ar amijo ba nhym arÿm răn mexkumrêx. Nhym bep kati, ar ja kute mar kêt ne ar kupa'ă memă arênh ar o ba.

⁹Be, nhÿnh me jamă ne Môjdjê kukràdjăja? Djăm me kute katăt amijo bajamă? Kati, me kute axweo amiptărjamê, me amakkre kêtjamê, me kute Metîndjwÿnh mar prâm kêtjamê, me axwejamê, me kute mÿjja punubit mar prâmjamê, me kute Metîndjwÿnh japrÿjamê, me kute nāmê bām ar parjamê, me kute me parjamê ¹⁰me prô năr mjên prâmjamê, me my ta kute aben nînh ba jamê, me kute mekbê krao âkînhjamê, me 'êxnhîjamê, me kute me kă mex jarênhjamê, năr me kute mÿjjao amiptăr, Metîndjwÿnh kute katăt memă amikukràdjă jarênh ne mekbê mÿjja puma nhym me kute o amiptărjamê. Me ja kunî kadji ne Môjdjê kukràdjăja. Gu arÿm kuma.

¹¹Nă, Metîndjwÿnh amikabên nykôt katăt memă amikukràdjă jarê. Djăm kabên ny punu got. Axwe mextire. Metîndjwÿnh ne mexo, umao me rer mex ne. Nhym kabên nydjwÿ ă mexo, umao ane. Nhym kam ta, Metîndjwÿnh kînhÿre ta ne imă amijă ujarênh ny jarên ijano ba kam ô'ă memă arênh ba, memă 'ă idjujarênh tē.

Kritu kum Paur kaprî ne kute àpênh 'ă mênh.

¹²Ê, akmere, mrămri ne Kritu Jeju gu banhō Bênjadjwÿr amim idja. Kum idjapênhmă ne amim idja. Nām amikajmă'ă ima, ije 'ă ingră tÿx ne kanga kêt mă kôt tu iman amim idjan imă idjapênh jarê.

—Dja ga imã apê, ane. Ne kam kadjy imã tỳx jadjà ba kam kum idjapênh mex ar iban kôt kum amikĩnh jarê. Mrãmri ne Kritu Jeju imã mexkumrêx ba kam kum amikĩnh jarê.

¹³ Amrêbê ne ba Jeju japrỳ ar o iban arĩk ũno iban Jeju nhõ me jao ibikênhõ iba. Nã bãm te Jejukam ijaxwe nhym tu kum ikaprĩn kam amim idja. Nã, mrãmri ne tu kum ikaprĩ. Kraxje ije amikajmã'ã Jeju mar kêt kam ije amimar kêt nhym bi kum ikaprĩ. ¹⁴ Nãm gu banhõ Bênjadjwỳr tu ukaprĩkôt kum ikaprĩ raxkumrêx ne prĩne ijo djuw mex. Djãm ukaprĩ kêt got. Kum ikaprĩ rax ba arỳm jakam ije amikajmã'ã amim markumrêx. Ije amikajmã'ã Kritu Jeju markumrêx ne imã abê:kumrêx.

¹⁵ Ê, mrãmri ne me abenmã kum,

—Kritu Jeju arỳm pykamã ruw, kute me axwe pytarmã ne ruw, ane. Mrãmri ne me abenmã arê. Kabên ja dja me tu markumrêx ne amijamakkrekam kunhõ. Be, kute me axwe pytarmã ne pykamã ruw.

Ba ne ba ijaxweo me axwe kunĩ jakre. ¹⁶ Te ijaxwe rax nhym bi kum ikaprĩ rax ne. Jeju Kritu kute akrànmã meo tēm nhym me kute mar kadjy. Te ijaxwe raxo ije me kunĩ jakrenh nhym mã Jeju kute akrànmã prĩ'ã ijo tēmja pumũ. Mỳkam? Godja me'õ kute ijaxwe pyræk ne kute Jeju japrỳ jabej dja ikôpdj'ia ã ikudjwa anen tu amim Jeju kamnhĩxkumrêx ne kam ikudjwa tyk nhijukri tĩn rã'ã rã'ã kadjy. Kadjy ne Jeju kum ikaprĩn akrànmã prĩ'ã ijo tẽ. Kam ne ba amã,

—Jeju kute me axwe pytarmã ne pykamã ruw, ane.

¹⁷ Be, Metĩndjwỳnh djukaprĩja pumũ. Kumã dja me rax jarê. Djãm bēnjadjwỳr ngri got. Dja memã Bēnjadjwỳr rax rã'ã: rã'ã Bēnjadjwỳr rax. Dja tyk kêt kumrêx ne. Me kute noo omũnh kêt kumrêx ne. Kubê Metĩndjwỳnh pydji. Atemã 'õ kêt kumrêx. Kumã dja me rax jarēn kum uma jarēn mex jarê. Dja me kum arēnh rã'ã: rã'ã ne. Mrãmri. Tãm ne ja.

¹⁸ Ê, ikra Ximoxi, akmere, ba arỳm amã ikabên jarê. Gora ikabên ja ma. Amrêbê ne me Metĩndjwỳnh kabên jarēnh djwỳnh adjapênhmã akabin prĩne adjapênh'ã amã karõ. Kôt ne ba amã ikabên ja jarê. Ê, dja ga ar ikabên ja man kôt atỳx ne. Ê, ba me abenwỳr prõt'ã atỳx jakre. Ê, gora atỳx. Gora atỳx ne amã me uma kêt ne kàj bẽ memã Metĩndjwỳnh kabên jarê gẽ me amikajmãtã kuma. Kute me tỳx kum me uma kêt ne tu kute abenwỳr prõtja pyræk.

¹⁹ Nã, dja ga ã anen Jeju'ã angrà tỳx ne amim mỳjja mexbit man kôt amijo aban kam amikam ajaxwe 'õ mar kêt kumrêx ne ar aba.

Nhym bep me kwỳ ne me arỳm Jeju'ã ngrà tỳx kêt ne kôt amijo ba kêt ne kam arỳm kangan amijo ajkẽ. ²⁰ Be, Imenemẽ Arexärime ne ar arỳm Jeju kangan amijo ajkẽ. Arỳm ne ar amijo ajkẽ. Kam ne ba arỳm Xatanajmã ar kanga, ar kute Jeju japrỳ kêt kadjy ne ba arỳm kum ar kanga.

2 ¹ Be, akmere, ba amã arê ga aman amũ idjô'ã memã arê. Dja me Metĩndjwỳnhmã mã kabên ne kum me kunĩ jarê. Mã ne mete Metĩndjwỳnhmã kabên kute? Dja me kum aben jarēn kum abeno a'uw. Ne kam jãm meo akẽx ne me jadjwỳ kum meo a'uw. Ne kôt kum ôdjàn

jarên kum amikînh jarê. ²Nà, dja gu me kum pykakam me bēnjadjwỳr rũnhjao a'uw ne kam ajte me bēnjadjwỳr kry kute meo ba jadjwỳo a'uw.

Mỳkam? Bir, me kute akrànmã me bajo ba gu me badjumar mex ne ar baba kadjy. Kam dja gu me Metĩndjwỳnh kabēnkôt ar baba ne kôt ar amijo baba katàt ne. ³Be, me ã kute Metĩndjwỳnhmã kabēno anhỳrkam mexkumrêx. Kam dja Metĩndjwỳnh mekam kĩnhkumrêx. Metĩndjwỳnh kubê me bapytâr djwỳnh dja mekam kĩnhkumrêx.

⁴Nà, kute me kunĩ pytâr prãm̃kumrêx. Nãm arỳm memã katàt kabēn nhym me kute tu markumrêxmã. ⁵Nà, Metĩndjwỳnh pydjii ne kam ajte kute Bãm'ã me bamēnh djwỳnh pydjii, kubēngôkre,^a kubê ne Kritu Jeju. Me bajaxwekam ne gu me Metĩndjwỳnh'ỳr babôx kêt ne. Nhym kam kra ta amijo kubēngôkren me bawỳr bôx ne kam Bãm'ỳr me bajo bôx. Gu me kam arkôt baba. Kute Bãm'ỳr me bajo bôx djwỳnh pydjii. Atemã 'ô kêt, kubēngôkre, kubê ne Kritu Jeju.

⁶Jeju ta, kute memã amikangan me kunĩ pãnh tyk, tãm ne amrêbê Metĩndjwỳnh 'ã akati jakre nhym arỳm 'ỳr bôx nhym kam arỳm amijo aptàn memã amikangan me kunĩ pãnh ty, me kunĩ kute mar kadjy. Me kunĩ kute, —Mrãmri Metĩndjwỳnh kum me bajabên kute me bapytarmã, anhỳr kadjy. Kadjy ne ty.

⁷Kam ne Metĩndjwỳnh ijano ba tẽ. Ba ikumrêx itēm ne ije memã Metĩndjwỳnh kute me utâr jarēnhmã. Jeju kute ijanorkôt ne ba me bajtemdjwỳ'ỳr tēn bôx ne memã kàj bē Metĩndjwỳnh'ã ajarê. Nã bãm memã Metĩndjwỳnh kabēn katàtja, 'êxnhĩ kêtja jarê nhym me amikajmã'ã kuma. Kadjy ne ijano ba tẽ. Mrãmri ne ikabēnja. Ijêxnhĩ kêt̃kumrêx.

⁸Ije, ije ar amã Metĩndjwỳnh jarēnh gar aje kum akabēnmã ba ate o akno. Ba akubyn ar amã arê gar ama.

Dja pyka kunĩkôt mete abeno bikprõnhkam me my Metĩndjwỳnhmã kabēn. Dja me prĩne Metĩndjwỳnhmã amijarê. Me mexo mexkumrêx, me kute mỳjja punu 'ô mar prãm kêt, me ja dja me kum kabēn. Nhym bep me ngyrknhĩ, me kute kabēno aben japanh, me tãm dja me kum kabēn kêt ne.

Me nire kute akrànmã amijo bamã.

Kô k 14.34; Xit 2.3; Ped k 3.1

⁹⁻¹⁰Nhym me niredjwỳ. Dja me nire kute Jeju marja akrànmã amijo ba mexkumrêx, kwārĩk wãnh amimex ne me my nokam mrãnh kêt. Dja ga me apijàm ne ar aba. Mỳkam dja ga me akrākàbito mex? Nã gãm me amikakrwỳnhmẽ akunhêrmẽ angãmẽ kubêkà mexmẽ o amimex ne ar

---

^a2.5 Kritu ne amijo kubēngôkre kute mrãmri ne apỳnh me ô pyka djari kunĩkôt me kunĩ: bēngôkreja pyràk. Kubê kà jakamẽ me kakrãtykmẽ me babēngôkremẽ ne me kunĩ: bēngôkre. Me kamrômẽ me kukràdjã kunĩ kubēngôkreo aben pyràk. Jakam dja ga Karô 17.26 jarēn ama.

aba. Me akrākàbit ne mex. Me my nomã amrãnh kadjybit aje amikrã ngrãnh, amikakrwynh, ne amimex, ja ne punu. Bep kati, me nire kute,

—Ba ije Jeju mar, anhÿrja dja apÿnh kabẽn mexo amiptàn o amimex.

¹¹ Me kute Metĩndjwÿnhkõt abeno bikprõnhkam dja me nire anhikrẽn nhÿn Metĩndjwÿnh kabẽn maro nhÿ. Akràn mã dja me Jeju nhõ me jao ba djwÿnh kabẽn maro nhÿn amijamakkrekam kunhõ. ¹² Kwārĩk wãnh me nire dja me me my jakre kêt ne me mymã kabẽn jarẽnh kêt ne. Nhym bep me my gẽdja me me niremẽ me mymẽ me akre nhym me nire anhikrẽn me kabẽn maro nhÿ.

¹³ Mÿkam? Bir, Metĩndjwÿnh ne mybẽ Adão kumrêx nhipêx ne kam atãri nibẽ Ewa nhipêx ne. ¹⁴ Be djãm Xatanaj ne Adão noo akno? Kati, nija ne noo akno. Nhym kam nija arÿm Metĩndjwÿnhkam amikrà. Be, kam ne ba amã,

—Kwārĩk wãnh me nire dja me me my jakre kêt, ane.

¹⁵ Nija ne te Metĩndjwÿnhkam amikrà nhym mã Metĩndjwÿnh kum me nire jabêkumrêx ne me kra bixadjwÿr kutã me utã. Me nire kute Jeju marja gẽdja me Jeju 'ãno dja ne mã kum me abêkumrêx ne kute mÿjja punu 'õ mar prãm kêt kam gẽdja mexo mexkumrêx ne mã me my nomã mrãnh kêt. Godja me ã kute anhÿr jabej nhym Metĩndjwÿnh me kra bixadjwÿr kutã me utã nhym me kra me bĩn kêt ne.

Kute ar kute Jeju nhõ me jao ba djwÿnhmã 'ã karõ.

Xit 1.6

3 ¹ Be mrãmri ne me abenmã kum,

—Gẽdja me'õ kute meo ba prãm jabej, kute Jeju nhõ me jao ba prãm jabej, mrãmri mexkumrêx. Nã, mrãmri mexkumrêx. Nã, kõt ne me kute arẽnhja.

² Be, mã gẽdja Jeju nhõ me jao ba djwÿnh kute? Me axwe kêt ne kute amijo ba mextire nhym kam me me'ã kabẽn kêtja, me prõ pÿnh, me bixaêr punu kêt, me kute amipnẽnh ne ar ba, me kabõt kati, me kute meo djuw mex prãm, me kute memã Metĩndjwÿnh'ã ujarẽnh prãm, me ja gẽdja me Jeju nhõ me jao ba.

³ Kwārĩk wãnh me kum kadjwati kangô^b djãnh, me àkrẽ, me kute kabẽno me apanh prãmja, me kute pi'ók kapribit mar ne kute amim o àptarja, kwārĩk wãnh me ja gẽdja me meo ba kêt ne. Bep kati, me ukaprimẽ, me kute umar mex marja dja me Jeju nhõ me jao ba.

⁴ Dja me'õ meo ba prãm jabej dja kumrêx amim prõmẽ kra jakre, ne arkum mrãnh mextire gẽ ar omũn kam adjwÿnhdjwÿ kõt mrãnh mexkumrêx. Dja amim ar jao ba mex nhym kra amakkre mex ne kabẽnkõt ar amijo ba nhym kam arÿm kõt Jeju nhõ me jao ba. ⁵ Nok ren me'õja ar meo ban kam prõmẽ kra jakre kêt kumrêx ne kam Metĩndjwÿnh nhõ me jabit me akre, mã gẽdja on? Mã gẽdja kam nẽ? Ije, mÿkam ne prõmẽ kraja ar o ba mex kêt nhym kra jaxwe rã'ã? Ije kum bep nãm ren amim prõmẽ

^b 3.3 Mÿjja me kute o kôm ne kõt bibãnh kunija, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mÿjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

krawã kumrêx jakren kam ren kôt Metîndjwýnh nhô me ja jakre. Mýkam ne prômê krawã ar o ba kêt ne kam Metîndjwýnh nhô me jabit ar o ba?

⁶Kwãrik wãnh me'ô ajbir kute Jejuo aminhõ ny'ô'ã Jeju nhô me jao ba djwýnh mênh kêt. Mýkam? Bir, kute amiraxo àmra nhym kam ren Metîndjwýnh kute o bikênh karõ dja me kute Jejuo aminhõ ny'ô'ã meo ba djwýnh mênh kêt. Ne ren amiraxo amra nhym ren Metîndjwýnh o ajkê. Mrãmri kute Xatanajo bikênhja pyrãk. Xatanaj kute amiraxo àmra nhym kam Metîndjwýnh kute prîne o bikênhja pyrãk. Ne ren me'ô ajbir kute Jejuo aminhõ ne ren meo ban ren amijo amra, Xatanajkôt amijo amra nhym ren Metîndjwýnh adjwýnhdjwý o ajkê.

⁷Nhym bep kati, Jeju nhô me jao ba djwýnh dja amijo ba mextire nhym kam me kâtãmdjwý kum kînh ne kum mex jarê. Nãm ren arîk ar ba nhym kam me kâtãm rãn 'ã kabên ne. 'Ã kabên nhym kam rãn Xatanaj ikôta, Xatanaj meo ba djwýnhja nhikôta.

⁸Nhym Jeju nhô me jao ba djwýnh jatãri me àpênhdjwý dja me katãt mrã gê me me'ã kabên kêt. Dja me kabên mexmê me kabên punuo aben nhikjê kêt. Dja me kum kadjwati kangô' djãnh kêt. Kwãrik wãnh gê me pi'ôk kaprî prãmebit me noo biknor prãm kêt. ⁹Dja me amim Metîndjwýnh kukràdjã markumrêx ne 'ã ngrã tỳx ne. Metîndjwýnh kute me bamãbit amikukràdjão amirîta, kukràdjã tãmbit dja me 'ã ngrã tỳx ne maro ba ne mýjja mexbit mar ar o ba. Mýjja mexbit mar ar o ban kam amikam axwe 'ô mar kêt. Kadjy dja me Metîndjwýnh kukràdjã'ã ngrã tỳx ne ar o ba. ¹⁰Dja me Jeju nhô me jao ba djwýnh jatãri me àpênhja kumrêx kabi nhym me kabên mex ne kam ar kôt àpênh ba. Godja me mrãmri mexkumrêx jabej ne kam arým àpênh ar ba.

¹¹Nhym Jeju nhô me jao ba djwýnh jatãri me àpênh prôjadjwý. Me adjwýnhdjwý dja me katãt mrã gê me me'ã kabên kêt. Dja me me kã mex jarênh prãm kêt. Dja me bixaêr punu kêt ne ar ba. Dja me prîne mrãnh mextiren kabên pýnh ne arê. Dja ã Jeju nhô me jao ba djwýnh jatãri me àpênh prôja ã ane.

¹²Be, Jeju nhô me jao ba djwýnh jatãri me àpênh gêdja me prô pýnh ne. Dja me ô kikre kumrêxkam amim ar ja jakren arkum mrãnh mexkumrêx gê ar omün kam adjwýnhdjwý kôt mrãnh mexkumrêx. Dja me amim krao ba mexkumrêx gê ar kabên mexkumrêx ne ar ba. ¹³Godja me atãri me àpênhja mrãmri àpênh mex ne kam arým memã amimexo amirît nhym me kâtãmja arým me mex pumün kam kum me kînh. Gêdja mekam amikam pijãm kêt ne kãjmã djan tu memã Jeju'ã ajarê. Me kute amim Kritu Jeju mar tũmkam tu memã 'ã ajarê. Bir be, dja ã Jeju nhô me jao ba djwýnhmê atãri me àpênhmê ã ane.

¹⁴Be, nã bãm amã ikabên'ã pi'ôk no'ôk ne amikukãm ano. Dja ba ã wãm kôt tẽ. Nã bãm amim itẽm djã ma. ¹⁵Nãr kon birãm dja ba amikrà ga prîne omün kam

---

• 3.8 Mýjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunja, kadjwati kangômê uba kangômê, mýjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

kôt memã arê, me kute mar kadjy. Metĩndjwýnh kra kunĩ kute kôt ar amijo ba mar kadjy. Kadjy ne ba amã pi'òk no'òk jano. Apýnh pyka kunĩkôt ne me bakwý arým amijo Jeju pytã nhym Metĩndjwýnh arým kôt me bajo kra. Gu me kôt arým apýnh banhõ pyka djãri kam aprakamã kôt aben pydji, Metĩndjwýnh tĩnjakôt mã pyka kunĩkôt aben pydji. Ne me kâtãmmã Metĩndjwýnh kabên jarênh ar o baba, Metĩndjwýnh 'êxnhĩ kêt ne kute katãt kabên jarênhja memã arênh ar o baba.

¹⁶ Bir be, djãm mýjja kakrit, djãm mýjja prĩre, djãm mýjjao bikênh ne gu me arým amim kuman kam amim kamnhĩxbê ar baba? Djãm mýjja ngri: got me tebê kute mar ne ate krãmã? Mrãmri ne Jeju ra:xi.

Nãm amijo kubêngôkren^d kato.

Nhym Metĩndjwýnh Karõ kabin axwe kêt mã katon kôt memã arê.

Nhym kadjy mrãnh djwýnhdjwý arek omũnh ar o ba.

Nhym me apýnh me õ pyka djãri kãj bê memã 'ã ujarênhõ ajmã.

Nhym me kam pyka kunĩkôt tu amim markumrêx ne.

Nhym kam Metĩndjwýnh kãjkwamã o wabi, õ kãjkwã mextiremã o

wabi. Õ kãjkwã mexo kute pykabê mýjja kunĩ jakrenhjamã o wabi.

Nãm ã Jeju raxo ane.

Kubê me kabên 'êxnhĩ pyma.

4 ¹ Be, akmere. Anhýr djwýnhhrãm ne Metĩndjwýnh Karõ arým prĩre me bamã arê, ne,

—Pyka kute o ino rer 'ýrkam dja me kwý amibê Jeju kangan ate amijo ba. Arým kum kĩnh kêt ne kam ate me karõ 'êxnhĩja kabên ma, me karõ djujarênh punubit man kôt amijo ba, ane.

² Nã, mrãmri me kwý dja me me karõ djõ'ã me akre. Me ajkwao bit kute Jeju mar ne 'êxja, me tãm ne me ôkre kadjwýnhbê kute mýjja punubit markam pijãm kêt mex ne arĩk 'êx ba ne me karõ 'êxnhĩ djõ'ã me akre ne memã kum,

³ —Kwãrĩk wãnh abenwýr mõi kêt. Dja ga me tu akuprýkumrêx ne ar aba, ane. Ne ajte mry'õ nãr me àkur djã'õ mekbê uman memã,

—Kwãrĩk wãnh krên kêt, ãm omũ, ane. Nhym bep kati, Metĩndjwýnh ta ne me bamã mry, me badjãkur djã nhipêx, me baje 'ã kum amikĩnh jarênh ne krên kadjy ne me bamã ipêx. Me baje amim Jeju markumrêx ne kam kôt baje mýjja marja, me bamã ne Metĩndjwýnh me banhõ kwý krên djã'ã apýnh mýjja nhipêx.

⁴ Be, mýjja kunĩ Metĩndjwýnh kute ipêxja ne mexkumrêx. Djãm mete mry nãr djwý'õ kanga kadjy ne Metĩndjwýnh ipêx? Arkati, me kute Metĩndjwýnhmã 'ã amikĩnh jarênh ne tu kute amim byr ne krênmã ne ipêx. ⁵ Metĩndjwýnh

^d 3.16 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apýnh me õ pyka djãri kunĩkôt me kunĩ: bêngôkreja pyrãk. Kubê kã jakamê me kakrãtykmê me babêngôkremê ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômê me kukrãdjã kunĩ kubêngôkreo aben pyrãk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarên ama.

kabênkôt arÿm mrymẽ apÿnh me badjàkur djà mexkumrêx. Mÿjja kunĩ ne arÿm mexkumrêx. Gu me arÿm 'lã kum amikĩnh jarẽ nhym arÿm mexkumrêx.

⁶Akmere, dja ga memã arẽ, me kute Jejukôt abeno kamymã ikabên ja jarẽ. Godja ga memã ikabên ja jarên arÿm mrãmri abê Kritu Jeju nhõ àpênhkumrêx. Nà, Metĩndjwÿnh kabên ne gu baje tu amim markumrêxja, kôt dja ga arek amijo tèn amijo tèn kam atÿxkumrêx. Jeju kukràdjà mexkumrêx, tãm ne ga arÿm kôt amijo tẽ. Dja ga arek kôt amijo tèn amijo tèn arÿm atÿxkumrêx. Atÿx ne arÿm Kritu Jejumã adjàpênh mex ne.

⁷Nhym bep me tũmre'lã ujarênh kajgoja dja wãnh nõ. Tãm ne punu. Kati, dja ga prĩne Metĩndjwÿnh kukràdjàkôt amijo tẽ. Katàt amrãnh kadjy dja ga arek amijo tèn arek amijo tèn kam amitÿxmã amijakre. Djãm akràkà'lã ne ba amã ane? Kati, akadjwÿnhbê atÿx'lã ne ba amã ane.

⁸Mrãmri ne me ĩ kràkà tÿx kadjybit amijo djuw mex. Ja ne kàjbê mex. Nhym bep me kadjwÿnhbê me tÿxja mete Metĩndjwÿnh kukràdjàkôt amijo tẽmkam tÿx, ja ne mrãmri mexkumrêx, tũmrãm mexkumrêx. Pyka jakam gu badjumar mex ne ar baba kadjy mex. Ne kam ajte batyk nhijukri akubyn batĩnkam kadjy mexkumrêx. Kadjy ne ba amã,

—Metĩndjwÿnh kukràdjàkôt amijo tèn kam kôt atÿx, kôt amex, ane.

⁹Mrãmri ne kabênja nhym me abenmã arẽ. Kabên ja dja me tu markumrêx ne amijamakkrekam nhòrkumrêx. ¹⁰Metĩndjwÿnh kute me kunĩ pytãr djwÿnh, bep me baje amikajmãtã marja ne mrãmri kubê me bapytãr djwÿ:nhkumrêx. Mrãmri ne gu me amim Metĩndjwÿnh kamnhĩxbê ar baba, Metĩndjwÿnh tĩnja kamnhĩxbê ar baba. Kam ne gu amikukãm kuman kam badjàpênh rax ne memã arênho tẽ, batyk djà kêt ne memã arênho tẽ.

Metĩndjwÿnhmã àpênhkumrêxmã kum 'lã karõ.

¹¹Be, akmere, dja ga apijãm kêt ne tu memã ikabên ja jarên memã Metĩndjwÿnh kukràdjà jarẽ. ¹²Kwãrĩk wãnh gẽ me amã,

—Ÿgê, e kum djãm ajabatàn ne ga ar me akreo aba, anhÿr kêt. Bep kati, dja ga te ajbir ajabatàn ne mã katàt mrã gẽ me ajã amijakre, me kute amim Jeju marja ajã amijakre. Kadjy dja ga akabên mexbit jarên ar o aban amrãnh mex ne amã me abên amim Jeju markumrêx ne 'lã angrã tÿx ne aprõ prãm kêt ne ar aba. Dja ga ã ane nhym me ajã amijakren ã akudjwa amijo anhÿro bao ane.

¹³Dja ga kàj bê memã Metĩndjwÿnh kabên jarên memã Metĩndjwÿnh kabêno amirĩt ne memã kukràdjà jarẽ. Ja dja ga 'lãno adjãm rã'lã ba awÿr bõx. Ba ibê Paur dja ba awÿr bõx.

¹⁴Amrêbê ne me kute Metĩndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh arÿm Metĩndjwÿnhmã adjan amã,

—Ê, Metĩndjwÿnh ne arÿm amijo apytã ga kum adjàpênhmã. Ta dja amã tÿx jadjà ga kam atÿx ne ar kum adjàpênh aba, ane. Nhym kutã Jeju nhõ me jao ba djwÿnh akrã'lã ikra jadjuw, ga kam Metĩndjwÿnhmã adjàpênh ar

aba. Kwārîk wānh Metĩndjwýnh kute amim adjarwão abiknor kêt. Memã Metĩndjwýnh kukràdjà jarēnh 'āno dja ne mǎ memã 'ā adjujarēnh aba.

¹⁵Be, dja ga ikabēnja tu markumrêx ne amijamakkrekam anhôn kôt amijo mō. Dja ga ā amijo atēmo anen arým amrānh mexkumrêxo tēn o tē nhym me kunī arým amrānh mexkôt apumūn kôt amā kato. ¹⁶Ē, ajaxwebē amipnēn amrānh katāt kadjybit amima. Gora memã Metĩndjwýnh kabēn jarē. Gora memã arēnh 'āno dja. Godja ga anen arým amiptàn kam o me jadjwý pytà, me kute akabēn maro ýrjadjwý pytà. Tām ne ja.

Mebêngêtemē me 'uwtĩ'ā kum karō.

A Xim 2.24

5 ¹Ē, godja me kute amim Jeju marwā 'ō, mebêngêtte 'ō, me'ōkam amikrà, kwārîk wānh ga kum abēn tỳx kêt ne akrānmǎ kum akabēn ne kum, —Kwārîk wānh ga ā anhýr kêt, ane. Mrāmri ne me kra djwýnh kute bāmǎ kabēnja pyrāk, akrānmǎ kum akabēn. Dja ga me kraremē me nōr nyreo akamyn me adjwýnhdjwýmǎ akabēn mex jarē. ²Dja ga mebêngêxteo anān me adjwýnhdjwýmǎ akrānmǎ akabēn. Dja ga me kra pýnhmē me kurerero akanikwýnhkumrêx ne memǎdjwý katāt akabēn jarēn mekam apijām ne meo akanikwýnhkumrêx. Dja ga ā me kute amim Jeju mar kunīmǎ akabēn jarēho ane.

³Ē, akmere, ba amā me 'uwtĩ'ā karō, ga amū idjō'ā memã arē. Me kute amim Jeju marwā kute akrānmǎ mebē mjēn tykjao djuw mexmǎ. Me kute amim Jeju marwā dja me me 'uwtĩbito djuw mex. ⁴Nhym bep djām me'ōbē mjēn ty nhym arým kra nār kon tām djwý 'ō arým ta amim o djuw mex ne. Me'ō kra 'ō nā kute amim o djuw mex nhym abatānh ne arým amipānh amim nǎo djuw mex ne. Ne me'ō tām djwý 'ō kwatynh 'ō amim tām djwýo djuw mex ne. O djuw mex nhym abatānh ne kam amipānh kwatynho djuw mex ne. Me kute mrāmri Metĩndjwýnh mar jabej dja ā ō kikre kumrêxkam amim me 'uwtĩo djuw mexo anen kam atāri amū me jadjwý o djuw mex ne. Kam ne Metĩndjwýnh arým mekam kīnhkumrêx ne.

⁵⁻⁶Ate gēdja me'ōbē mjēn ty nhym arík ar ba. Nām amidjwýnhbit amiman ar amijo ba. Ne kam kute me'ō tyk pyrāk. Tīnri kute me'ō tyk pyrāk, kute Metĩndjwýnh mar kētkam, arík ar bakam. 'Uwtĩ kajgo ne wā. Kwārîk wānh me wā. Me tām dja gar aje Jeju marwā o djuw mex kêt. Nhym bep atemā me'ō mjēn kubē tyk nhym kam ate: ar ba ne kam amijā Metĩndjwýnh kamnhīxkumrêx ne kam kum kabēn ne kum amijo a'uwn kam ajte jām me jao akēx ne ajte kum meo a'uw. Akamātkammē a'urimē kum kabēn 'āno dja. Me'ō tām ne mrāmri 'uwtĩkumrêx. Tām bit dja gar aje Jeju marwā o djuw mex ne.

⁷Dja ga memã ikabēn ja jarē gē me'ō kra nār kon me'ō tām djwý ōbikwa 'uwtĩo djuw mex. Dja o djuw mex gē me 'ā kabēn kêt. ⁸Godja me kute amim Jeju mar 'ō ta ūrkwā djwýnhkam amim me jao djuw mex kêt ne

kam arým mrãmri axwen arým Jeju kabẽn kanga, ne kute axweo me kàtàmja, me kute Jeju mar kêtja jakrenh mex ne.

⁹Ē, ba amā me 'uwtĩ nhô pi'ôk'ā karô. Dja ga me 'uwtĩ nhidji pi'ôk no'ôkkam anhô, me kute amim Jeju marwā kute kôt meo djuw mex kadjy. Ē, kwārīk wānh me abatānh nybê mjên tykwā kwārīk wānh me 'uwtīkôt pi'ôk no'ôkkam idji nhôr kêt. Kubê mjên tyk bêngêxtebit dja ga idji nhô gê me kute amim Jeju mar meo djuw mex.

Djām ori arỳm 'lā amex 60 apêx jabej? Djām ori mjên tĩnri krô'lā mjên kêt nhyam kam kubê mjên tyk nhijukri me kute krô'lā o prô kêt jabej? ¹⁰Djori kum mỳjja mexbit kĩnh ne ar o ba nhyam me kunĩ arỳm kôt omũn abenmā arênh jabej? Djori amikôpdji'lā kra jakreo tẽ nhyam kudjwa mexkumrêx jabej? Djori ôbikwa kêtka meo djuw mex jabej? Djori prĩne Metĩndjwỳnh nhô me wão djuw mex ne memā ôdjàngh jabej? Djori kum me umar punu kaprĩ jabej? Djori kute mỳjja mexo amiptarkôt kute mỳjja mexbit mar jabej? Djām ori ā kute anhỹr jabej mrāmri mexkumrêx, me 'uwtĩkôt pi'ôk no'ôkkam idji nhô, me kute amim Jeju marja kunĩ kute me 'uwtĩ jao djuw mex kadjy.

¹¹⁻¹²Nhym bep kwārīk wānh ar abatānh nybê mjên tykja kwārīk wānh
pi'ôk no'ôkkam me 'uwtī ro'ā idji nhôr kêt. Mỳkam? Bir, ar 'uwtīja kute ôbê,

—Ba ikuprȳ gê me'õ iwyr̄ mōr kêt-kumrêx. Ba tu Kritumã idjâpênhbit, anh̄rja tu o aknon ajte kum me my k̄nh nhym me'õ 'yr̄ mōr prãme kum Kritu k̄nh kêt ne kubê amijo akêx nhym me ar̄ym 'ã kabên ne.

¹³Nhym ar kam kum ukangabit ma ne kam kikremã ipôko tẽ. Djãm arkum ukangabit? Kati, nãm ar kabẽn prãmdjwỹ, ne me'ã kabẽn tẽ, me pijãm djàbit, mỳjja punubit jarẽnho tẽ.

¹⁴Kam ne ba memã kum,

—Dja ar abatànĥ nybê mjên tyk ajte mjên ne kam amim kra mỳ
ne kramē mjêno djuw mex ne akrànġmā àpênĥ ar ba. Be, nā bām ā ar
abatànĥ nybê mjên tykjamā ane. Mỳkam? Bir, me bakurê djwỳnh kute me
bajā kabēn kêt kadjy. ¹⁵Bir be, Ar kubê mjên tyk kwỳ arỳm Jeju kangan
Xatanajkôt amijo ba. Kam ne ba amā arē.

¹⁶Nhym bep me kute amim Jeju mar ni 'õ nâr my 'õ õbikwabê mjên tyk jabej ta dja amim õbikwa 'uwtĩõ djuw mex. Nhym ate me kute Jejukõt aben pydjija gêdja me'õ 'uwtĩkumrêx ne ate; ar bajao djuw mex ne.

Me kute kàjmã meo ba djwýnh kamēnhmã.

¹⁷Ē, me jadjwŷ. Jeju nhō me jao ba djwŷnh kute pŷne meo baja, ar tām dja me kàjmā me kamē. Jeju nhō me jao ba djwŷnh kute memā Metīndjwŷnh kabēn jarēnh ne kute memā o amirītkam àpēnh rax. Me tām dja me mrāmri kàjmā me kamēn memā o pānh mex ne. Ar kute memā Metīndjwŷnh kabēn jarēnh pānh.

¹⁸Kam ne Metĩndjwỳnh kabẽn'ã pi'òk no'òkkam memã,

—Mryti kute amã àpênh ar ba ne kute amã bàygogo 'ykà ka'uko ipôko
ãmja kwãrĩk wãnh inhu djuwpre kêt gê ta àpênh pãnh àkur tẽ. Nãm mryti'ã

Metĩndjwýnh nhõ me jao ba djwýnh jakren àkur'ã kum pãnh jakre. Jeju nhõ me jao ba djwýnhmã me kute o pãnhmã. Ne ajte Metĩndjwýnh kabẽnkam ne,

—Me àpênh ne pãnh, ane. Me àpênh me mǎnhkutã tãm gêdja memã o pãnh, ane. Kam ne ba amã,

—Dja me Jeju nhõ me jao ba djwýnhmã o pãnh mex, ane.

¹⁹ Ë, mýjja 'õdjwý dja ba amã arê. Gêdja me Jeju nhõ me jao ba djwýnh'ã kabẽn ne arĩk me kâtãm jarê ga tu ate akrã. Djãm me 'êxnhĩ kêt got. Nhy m bep me'õ ar amãnhkrut nàr kon amãnhkrut ne ikjê kêt ne mrãmri kute noo axwekõt omũnh ne axikõt arênh ga kam arým tu 'ýr tẽn kum akabẽn jarê gê amim kato. ²⁰ Godja mrãmri Jeju nhõ me jao ba djwýnh kute mekam axwe jabej dja ga tu me kute amim Jeju mar nhĩpøkri kum abẽn tỳx, me kute maro ýrja tĩn prãm ne axwe kêt kadjy.

²¹ Ë, ba amã mýjja 'õdjwý jarê. Dja ga tu memã akabẽno aben pyræk. Dja ga tu me kunĩmã axikõt akabẽn.

Ë, Metĩndjwýnhmẽ Kritu Jejumẽ Metĩndjwýnh kute amijo kadjy mrãnh djwýnh pytår ja, ar kute ikabẽn mar ne ikõt kabẽnkam ne ba mrãmri tu amã ikabẽn jarê.

Ë, gora ikabẽn ja ma. Ikabẽn kunĩ ma, prĩne ikabẽn ja ma. Ë, dja ga me kunĩmã akabẽno aben pyræk. Kwãrĩk wãnh me umaje anhõkre kadjwýnhbê amim,

—Be, inhõbikwa ne ja. Ba kum ikabẽn kêt, anhýr kêt. Dja te anhõbikwa, ga tu kum akabẽn jarê, apijãm kêt ne tu kum akabẽn jarê.

Nàr kon, kwãrĩk wãnh anhõkre kadjwýnhbê amim,

—Be, tãwã ne õbikwa krãptĩ. Ba kum ikabẽn kêt, anhýr kêt. Dja te õbikwa krãptĩ ga tu kum akabẽn jarê, amã me uma kêt ne tu kum akabẽn jarê. Dja ga tu me kunĩmã akabẽno aben pyræk.

²² Ë, kwãrĩk wãnh ga arĩk aje me kabi kêtka m Metĩndjwýnhmã me umjýr kêt, kum àpênh kadjy kum me umjýr ne 'ã anhikra jadjwýr kêt. Dja ga anen ano katon tu mar kêt ne Metĩndjwýnhmã me'õ dja nhy m arým mekam amikràõ ba jabej ga kam ga mǎn kute ajaxwe pyræk. Kwãrĩk wãnh ã anhýr kêt ne mekõt ajaxwe kêt. Ga dja ga tu katåt mrã.

²³ Ë, atikkrekam akanê prãmka m ne ga akanê prãm ne. Kadjy dja ga uba kangõ kwý ikõ. Uba kangõmẽ ngõmẽ apýnh dja ga o akõmo tẽ.

²⁴ Ë, me kwý ne me axwekam amirĩtkumrêx. Nhy m me kunĩ kõt omũn arênhõ kumex. Nhy m kam me memã axwe pãnh jarê. Nhy m bep me kwý ne me axwekam amirĩt kêt ne. Metĩndjwýnh gêdja tũmrãm memã o amirĩt ne memã kum katon memã pãnh jarê nhy m me kam kõt omũ.

²⁵ Nhy m me mextdjwý ne me amirĩt ne. Nhy m me abenmã me arê. Nhy m me kwý apdju ne. Djãm mrãmri tu bipdjurkumrêx? Kati, Metĩndjwýnh gêdja tũmrãm memã me mexo amirĩt ne, nhy m me arým kõt omũ.

Me ô àpênh kajgoja'ã kum karô.

Ep 6.5; Kor 3.22; Xit 2.9; Ped k 2.18

6 ¹Ê, akmere, dja ga me memã àpênh kajgo ar bawã, me kute meo pãnh ne amim me pa 'amÿnh nhym me memã àpênh kajgo ar ba ne kute amim Jeju mar wãdjwÿmã arê gê me ô bënjadwÿr kabên kôt amijo ban prïne kabên ma. Mÿkam? Bir, me kâtãm kute Metĩndjwÿnh japrÿ kêt kadjy, ne kute Metĩndjwÿnh kukràdjãdjwÿ japrÿ kêt kadjy. ²Dja ga ajte me memã àpênh kajgo ar bawãmã kum, —Ê, djori ar anhõ bënjadwÿrwã ar akudjwa kute Jeju mar jabej kwãrĩk wãnh gar amã kurê kêt. Djãm ar aje Jejukôt abeno akamykam amã kurêmã got. Arkati. Dja gar tu kum adjàpênh mextire ne ar aba. Mÿkam? Bir, ar akamymã ne gar apê. Kute Jeju mar 'õ, Metĩndjwÿnh kum abê 'õ, kumã ne gar apê. Kam dja gar kum adjàpênh mextire ne ar aba, ane. ã me pardjamã ane. Ê, gora prïne memã ikabên ja jarên ikabên jao amirĩto aba.

Nêkrêxkôtbit me umarja ne me umar mex kêt kumrêx.

³⁻⁴Godja me'õ atemã kabên 'õ jarênho ku'ê prãm jabej arÿm amijo ajkên kam Bënjadwÿr Jeju Kritu kabên mexja kubê kĩnh no kati ne kam kôt kabên kêt ne. Ne ajte Metĩndjwÿnh kute katât gu bakrã pymjÿr'ã ujarênha kubê kĩnh no kati ne kam kôt kabên kêt ne. Mrãmri ne 'êx ne amiraxbito amran kam kute mÿjja mar kêt mexi. Nãm ajbãn ajmãn me kukràdjã kajgo mex mÿr jabej memã akij. Ne kam kabêno me apanhbit mar prãm. ã me kute anhÿr ne punu. Nãm me ã anhÿr ban kam mÿjja kukràdjã'ã ngryk ne abenbê meo bikjêro ban aben japrÿ ne aben kamnhĩx ar o ban ⁵mã kabêno aben japanh ar o ba. Mÿjwã ne arÿm me ja djumar djã ajmã o nhym me arÿm katât kabênkumrêxja mar kêt. Nãm me nêkrêx prãme 'êx ne we,

—Be, ba amijo Jeju mar gê inhõ nêkrêx kumex ba kam amimexkumrêx ne, ane. Nãm me ã nêkrêx prãme amim 'ã karõo ane. Kam ne me abenkam axwe ar baja.

⁶Mÿjkôt ne me umar mex ne amimex ar o ba? Bir, me kute Metĩndjwÿnh kukràdjãkôt amijo ba ne nêkrêx jabej umar kêt kam ne me umar mex ne ba. Ne amidjumar mexwão amimex ar o ba. ⁷Mÿj ne gu me banhÿkam axidjuw. Me batykkamdjwÿ, mÿj ne gu me amÿn o banhikwãn ty? Kati, nãm gu me banhÿkam banhikwãn ty.

⁸Bir be, dja me banhõ kwÿ krên djãmê me banhõ kubêkã jabej, mrãmri, me bamãnhkutã. Kam dja gu me badjumar mex ne atemã mÿjja 'õ jabej kêt. Metĩndjwÿnh dja me bajo djuw mex ne. ⁹Nhym bep me kute amim nêkrêx nãr pi'ók kaprĩo àptàr ne kute o amimexja dja me amijo ajkê. Nãm me nêkrêx prãme ar axwe ba ne kam te kum nêkrêx prãm kêt mã ne mã nêkrêxbit ma. Ne kum mÿjja kakritmê mÿjja punubit kĩnh ne kôt arÿm amijo ajkê ne kam arÿm tu biknorkumrêx ne.

¹⁰Bir be, nãm me ã kum nêkrêx nãr pi'ók kaprĩbit kĩnh ne ã amijo ane. Ne arÿm amijo bikênh mex ne. Mÿkam? Bir, nãm me kum nêkrêxbit kĩnh

ne kam ajbit man kam kôt apÿnh axwe djàri kunĩkôt amijo ba. Memã nêkrêx prãm kwÿ ne me arÿm Jeju mar kangan kam arÿm amijo ajkê, kaprĩo prĩne amijo ajkê.

Akubyn Ximoximã kute katàt amijo bamã 'ã karô.

¹¹Nhym bep ga, akmere, ga abê Metĩndjwÿnh nhô àpênhkam dja ga mÿjja ja kunĩmã akre rax ne. Katàt amrãnh kadjy mÿjja jamã akre rax. Katàt amrãnh ne aje Metĩndjwÿnh kukràdjàkôt amijo aban aje amim Jeju kamnhĩxbê ar aban amã me abên aje akrànãmã amijo atêm, kam dja me ajo ajkê ga mã aje akrànãmã amijo atêm ne anhĩ djuwbôn ar abamã, tãm dja ga ama.

¹²Me kute amim Jeju mar ne kôt amijo tēm ne kute me kute aben rer pyrāk. Me kute aben rerkam ne me tÿx ne prôtohit prôt ne mebê apôx. Kam dja ga 'ã amijakren ã atÿxo anen mã Jejukôt amijo tē, kute me prôtja pyrāk. Gora ga ã anen kam atyk nhijukri atĩn rã'ã rã'ã rã'ã 'ÿr tu abôxkumrêxmã. Kadjy ne Metĩndjwÿnh amiwÿr ajuw. Kadjy ne ga me ipôkri memã katàt amijarēnh mex ne. Nã gãm memã kum,

—Be, arÿm ne ba tu amikajmã'ã Jeju markumrêx, ane. Nã gãm ane, nhym me apumũ. Kam ne ba amã,

—Arek amijo tēn kam atyk nhijukri atĩn rã'ã rã'ã rã'ã 'ÿr tu abôxkumrêx, ane.

¹³Ê, Metĩndjwÿnhmê Jeju Kritu ar kute ikabēn mar ne ikôt kabēnkam ne ba amã ikabēn jarē. Metĩndjwÿnh ne mÿjja kunĩo tĩn djwÿnh. Ta ne kute ikabēn mar ne ikôt kabēn. Kam ne ba amã ikabēn jarē. Nhym Kritu Jejudjwÿ kute katàt amijarēnh mexja, kute bēnjadjwÿrbê Pôxu Piratu kabem katàt amijarēnh mexja. Ar kute ikabēn mar ne ikôt kabēnkam ne ba amã ikabēn jarē ne amã,

¹⁴—Ê, gora prĩne ikabēn man kôt amijo aban kudjar kêt ne amrãnh mestire gē me ajã kabēn kêt. Dja ga mã ã anhÿro aba rã'ã nhym arÿm Jeju Kritu gu banhō Bēnjadjwÿr kato. ¹⁵Dja ò akati arÿm 'ÿr bôx nhym Metĩndjwÿnh dja kum arē nhym arÿm bôx. Nã, Metĩndjwÿnh ta pydji ne memã Bēnjadjwÿr rax ne meo ba. Atemã 'ô kêt. Metĩndjwÿnh umar mex ne kĩnhkumrêx tãm ne Bēnjadjwÿr raxbê kumkatiti. Kute bēnjadjwÿr raxo pykabê me bēnjadjwÿrja kunĩ jakrenh mexi. Kam ne kubê Bēnjadjwÿr raxbê kumkatiti: ne meo ba. ¹⁶Ajbit pydji ne tyk prãm kêtumrêx, tĩn rã'ã: tĩn djwÿnh. Ne irākam ar ba, arngrokam ar ba. Nãm kam axwe 'ô kêt. Kam gēdja me tēp kêtumrêx. Nhÿnh got me'ô arÿm noo omũ? Arkati. Me'ô kute noo omũnh kêtumrêx. Dja tũmràm omũnh kêt rã'ã. Kumã dja me uma jarēnh rã'ã: rã'ã. Tãm dja me kàjmã kamēnh rã'ã rã'ã. Gēdja memã Bēnjadjwÿr ne meo ba rã'ã rã'ã. Mrãmri.

¹⁷Ê, me pykakam ò nêkrêx kumexmã dja ga,

—Amijo arax kêt. Djãm nêkrêx kute me apytarmã ne ga me nêkrêx kanàrràm ar aba? Kati, kwãrik wãnh. Nêkrêx ne kajgo ne me abê biknor prãm. Kati, dja ga me Metĩndjwÿnh kanàrràm ar aba. Metĩndjwÿnh ta ne kute ôdjànkhôt me bamã mÿjja kunĩ nhôr, o kute me bakĩnh kadjy, ta

kanàrràm dja ga me ar aba, ane. ¹⁸Gora me akabên mexbit jarê ne mekam adjukaprîn ar meo aba, ne memã anhôdjânh ne memã anhô mỳjja ngrà, ane.

¹⁹Dja ga ã me õ nêkrêx krăptĩjamã arênhô ane gê me ã anen kam arỳm amityk nhijukri kadjy atemã kàjkwakam nêkrêxo aptà. Nêkrêx tãm ne mekbê biknor prãm kêt ne memã nôr rã'ã. Dja me kam arỳm 'ỳr bôx, mrãmri tu amitĩnkumrêx ja'ỳr bôx.

²⁰Ê, Ximoxi, Metĩndjwỳnh kute amã kukràdjà rerja gora prĩne omũ. Gora 'ãno djan omũnh tỳx. Me kabên kajgo, me kabên tũm dja wãnh nõ. Rũm kum akre rax. Nhym me 'êxri amijo kute mỳjja mar ne kam mỳr jabej abenkam kangati dja adjwỳnhdjwỳ wãnh nõ. ²¹Mrãmri ne me kwỳ kupa'ã,

—Ije mỳjja mar, anen kam ajbit mar ar o ba ne kam amibê arỳm Jeju mar kanga ne. Gê Metĩndjwỳnh ukaprĩkôt prĩne ajo djuw mex. Tãm ne ja.

Paur kute Ximoximã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne ajte Ximoximã pi'ôk no'ôk ne. Krĩraxbê Rômakam ne me Paurbê ijê nhym mekbê ijê djâkam dja. Nãm amijamãro dja. Me kute bĩnmã amijamãro dja. Ne kam krabê Ximoximã pi'ôk no'ôk ne. Jejukôt ne Paur Ximoxio kra. Nhym Ximoxi krĩraxbê Epexukam djan memã Metĩndjwỳnh kabẽn'ã ujarẽnho dja. Nhym Paur mete bĩn kutã kum pi'ôk no'ôk ne kum,

—Arỳm ityk 'ỳr. Arỳm ne ba amijo rãm ne ja. Gop arek memã Metĩndjwỳnh kabẽno amirĩto aku'ê. Ba ije amã arẽnha dja ga amũ idjô'ã memã arê. Gora atỳx ne, ane. Ne ajte kum,

—Amrê Rôma'ỳr tẽn ipumũ, ane. Nãm ã Paur Ximoximã ane. Paur kute kum tỳx jadjàr nhym Ximoxi tỳx ne katàt kute memã Metĩndjwỳnh'ã ujarẽn ne kute memã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽnhmã. Nhym me 'êx ne kute amijo Jeju nhô me jao ba djwỳnhja ne me Metĩndjwỳnh kabẽn kupa'ã ar memã arẽnho ba. Nhym bep Ximoxi gêdja katàt memã arê. Kadjy ne Paur kum pi'ôk no'ôk ne ano.

1 ¹⁻² Akmere Ximoxi, ba ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Imã akĩ:nhkumrêx, akmere, ba kam ajo ikra. Ba ibê Paur, ibê Jeju Kritu nhô àpênh ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Metĩndjwỳnh ta ne imã arẽn ijano, ije memã arẽnhmã ijano. Metĩndjwỳnh ne arỳm me bamã kabẽn pydjĩn arê, me baje arỳm amim Kritu Jeju markumrêxkam ne kute me bajo tĩnmã me bamã kabẽn pydjĩn arê, gu me batĩn rã'ã rã'ãmã. Ba kam ô'ã memã arẽnho tẽ.

Gê Metĩndjwỳnh ajo djuw mex. Kritu Jeju gu banhô Bẽnjadjwỳrmẽ Bãmbê Metĩndjwỳnh ar ukaprĩkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba. Gê arkum akaprĩ ne amã umar mex jarê, ga kam adjumar mex ne ar aba.

³ Ê, nã bãm aman kam mã Metĩndjwỳnhmã amikĩnh jarê. Metĩndjwỳnh ta, kumã ne ba amikĩnh jarẽn kum ajarê. Kumã ne ba idjàpênh. Ije amikam ijaxwe 'ô mar kêt ne kum idjàpênh iba. Me bakukãmãre ne ã Metĩndjwỳnhmã àpênh ar bao ane ba kam badjwỳ ã kum idjàpênh ar ibao ane.

⁴ Abenbê gu babikjêr kutã amỳrkam ije amar rã'ã. Akamàtkammẽ a'urimẽ ba aman kam te ije apumũnh prãme. Dja ba apumũn kam arỳm ikĩnhkumrêx ne. ⁵ Ba ije prĩne amar. Ga ne ga aje akabẽno aben nhikjê kêt ne tu amim Jeju markumrêx ba arỳm ama. Akwatynh Roxdjimẽ anã

Juniximẽ ne ar ã akajmãtã amim Jeju kamnhĩxo ane. Ga kam gadjwỳ ar kôpdji'ã tu amikajmã'ã Jeju markumrẽx. Ba kam arỳm amã ikator mex ne.

Tu kum me uma kêt mã 'ã karõ.

⁶Kam ne ba ije amã ikabẽn jarẽnhmã. Aje amimar kadjy ne ba akubyn amã arẽ. Ë, ije ajã aminhikra djirkam Metĩndjwỳnh kute amã mỳjja rerja dja ga tu markumrẽx ne ar o aban on ajte atỳx ne kum adjapẽn tỳx ne. Tu amã me uma kêt ne memã Jeju jarẽ. ⁷Djãm me batĩn prãm ne ar babamã got Metĩndjwỳnh me bawỳr ta Karõ jano. Arkati, me batỳx ne ar baban bamã aben jabẽn baje amipnẽn ne ar babamã. Nãm ã Metĩndjwỳnh Karõ me bajo ane.

⁸Kam dja ga apijãm kêt ne tu memã Jeju'ã ajarẽn ajte badjwỳ ikam apijãm kêt ne. Nã bãm Kritu'ã idjujarẽn ny jarẽnho tẽ nhym me mekbê ijê djakam imẽ. Kam dja ga ikam apijãm kêt ne. Nhym bep kati, dja ga tu atỳx ne memã Jeju'ã ajarẽ nhym me kum Jeju kurêkam kôt kum akurẽn akam ngryk ne ajo ajkẽ ga kam ikudjwa atokry. Kwãrĩk wãnh rã'ã Metĩndjwỳnh dja on amã tỳx jadjà, atokry katikôt amã tỳx jadjà ga kam atỳx ne ar aba.

⁹Nã, Metĩndjwỳnh ta, kute me bapytãr djwỳnh dja amã tỳx jadjà. Nãm me bapytãn amiwỳr me bajuw, me bamextire ne ar baba kadjy ne amiwỳr me bajuw. Mã ne gu me nẽ nhym Metĩndjwỳnh kôt me bapytã? Djãm me bamex ne ar babakôt ne me bapytã? Arkati, ta ne tu me bajã amim karõ, ukapĩkôt ne tu me bajã amim karõn kam amiwỳr me bajuwn me bapytã. Me baje tu amim Kritu Jeju markumrẽxkam me bapytã. Amrêbê:, kute pyka nhipêx kêtĩr ne Metĩndjwỳnh ukapĩkôt me bajã amim karõ, Jeju Kritu kute me bapytãrmã ne amim me bajã karõ. ¹⁰Amrêbê ne me bajã amim karõn kam ajbir me bamã o amirĩt. Kritu Jeju, me bapytãr djwỳnh arỳm me bawỳr tẽn bôx ne me bamã Metĩndjwỳnh djukapĩrõ amirĩt. Arỳm ne bôx ne me bamã me batyko apêx gu me tu batĩnkumrẽx, me batyk nhjukri batĩn rã'ã:n amũ ijukri batyk kêtumrẽx ne. Be, Metĩndjwỳnh ukapĩja pumũ. Nhym me Jeju'ã gwaj badjujarẽn nykôt arỳm kuma.

¹¹Kam ne Metĩndjwỳnh ijano. Kum idjapẽn ne me kunĩmã kàj bê Jeju'ã idjujarẽnhmã ijano ba tẽ. Ije me kunĩmã kukrãdjã ny jarẽn nhym me kute marmã. Kadjy ne ijano ba tẽ. ¹²Nã bãm tẽn memã arẽ nhym me kam ijo ajkẽ. Jeju'ã idjujarẽnhkôt ijo ajkẽ ba itokry. Djã nã bãm kam ipijãm? Arkati, arỳm ne ba tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx ne kam arỳm prĩne amim àtari. Gêdja prĩne ije Jejumã amikangakam prĩne ijo djuw mex ne ijãno dja. Ne ijãno ãm rã'ã: nhym õ akati arỳm 'ỳr bôx nhym akubyn me bawỳr bôx. Tãm ne ba mar tỳx ne amijã kamnhĩx ne.

¹³Gora ije amã katat ikabẽn jarẽnha amijamakrekam anhôn 'ãno djan ikôpdji'ã kôt ar amijo aba. Ne aje arỳm amikajmã'ã Kritu Jeju marja 'ãno djan kôt tu amã me kunĩ jabê ne. ¹⁴Ë, Metĩndjwỳnh kute katat memã kabẽn jarẽnha ga aje kôt ar amijo abaja gora mã kôt ar amijo aba rã'ã. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ kute me bakam krĩja dja ajo tỳx ga kam kôt ar amijo aba.

¹⁵Pykabê Adjijkam me kunĩ ne me ikangan mō, me umaje mō ga arỳm ama. Nhyim Pijerumẽ Emodjedjwỳ mekõt ikanga.

¹⁶Nhyim bep ate ne Nexipôr. Tãm ne imã kĩnh jadjàr mexkumrêx. Ne ajte imã kĩnh jadjà. Nãm imã kĩnh jangjênh krãptĩ ne. Me kute ibê ijêkam pijàm kêt ne. Kum me uma kêt ne. Gê pãnh Bẽnjadjwỳr Jeju kum kaprĩ. Kum Nexipôrme òbikwa kunĩ ar kaprĩ. ¹⁷Nãm krĩraxbê Rômakam ajbir bôx ne prĩ:ne ijabej. Ijabej tẽn ijabej tẽn ijabej tẽn kam imã kato. ¹⁸Amrêbê krĩraxbê Epexukamdjwỳ ikõt àpênhja ga arỳm aje mar mex. Nãm apỳnh mỳjja kupên o ikõt kangô. Gê Bẽnjadjwỳr Jeju kum kaprĩ, Bẽnjadjwỳr akubyn bôxkam kum kaprĩ. Tãm ne ja.

Àm tỳx ne rerek kêt mã kute arênh.

2 ¹Be, akmere Ximoxi, gora atỳx. Kritu Jeju ta ukaprĩkõt dja ajo djuw mex ne ajo tỳx ga kam atỳx ne ar aba. ²Ê, gop ikabên ma. Ba ije me ipôkri memã ikabên jarênh nhyim me krãptĩ kute mar ga gadjwỳ aje marja tãm dja ga amidjô'a me kwỳmã arê. Me mrãmri kabênkumrêxmã dja ga arê. Me kute amim Jeju mar 'ãno ãmmãbit dja ga arê nhyim kam me akôpdjĩ'a amũ aben nhijuk'a memã arênh o tẽ.

³Ê, me krãkamngôn hreja pumũn me'a amijakre. Dja ga abê krãkamngôn prãbê te atokryn mã Kritu Jejukõt ajkamê. ⁴Ê, me krãkamngôn hre ba kutã kute amijangri tỳx ne kute tu mỳjja mar kêt ne mũm mrãnhbit kute marja pumũ. Jabit ne me kute mar ne ba. Me kute atemã mỳjja kajgo mar kêt ne tu ba, me ô bẽnjadjwỳr kute memã kabên mex jarênh ne mekam kĩnh kadjy. Gadjwỳ dja ga ã amijo anhỹr ar o aban anhô Bẽnjadjwỳr Jeju Kritu kabênkõt amrãnhbit aje mar nhyim kõt kute apumũnh ne akam kĩnh kadjy.

⁵Ê, dja ga me kute aben rerdjwỳ pumũn me'a amijakre. Gadjwỳ dja ga ã anen Kritu Jeju kukrãdjãkõtbit ar amijo aba. Me kute aben rerkam dja me mrãnh tỳx'ô pydjĩn me bakukrãdjã tũmkõt me kure. Nhyim kam me kumãbit kĩnh djã ngã. Be, gadjwỳ dja ga ã anen Kritu Jeju kukrãdjãkõtbit ar amijo aban kam kãjkwamã 'ỹr bôx.

⁶Ê, dja ga ajte me ô pur djwỳnh kam àpênh rax pumũn me'a amijakre. Nãm me ô pur djwỳnh amim pur jadjuwn arỳm kam djwỳ kre nhyim arỳm abatãnh ne. Nhyim me ô pur djwỳnh kumrêx kam djwỳ krên arỳm kĩnh ne. Dja ga 'ã amijakren adjàpênh rax ne. Nhyim kam Metĩndjwỳnh amã o pãnh ne. ⁷Ê, dja ga ikabênja mar ar o aba. Nhyim kam tũmrãm dja Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm ano bô ga kam arỳm mỳjja kunĩ ma.

⁸Ê, Jeju Kritu dja ga omũ. Bẽnjadjwỳr raxbê Dawi tãmdjwỳ 'ô. Ga tyk ne akubyn tĩn ne katorja pumũ. Kukrãdjã ny'ã ne ba ar idjujarênh ibaja, ⁹Jeju kukrãdjã ny'ã ar idjujarênh ibakõt ne me kum ikurên ijo ajkê ba itokry ga me kute idjuwpreja pumũ. Nãm me ijo ijaxwen idjuwpre ba nõ. Ê, djã nãm me idjuwpren o mebê Metĩndjwỳnh kabênbê aptà? Kati, dja me 'ã ujarênh tẽn rã'a ne amũ abendjô'a pyka kunikõt abenmã arê. ¹⁰Kam ne ba te itokryn Metĩndjwỳnh 'ãno djan tu ate ikrã. Mỳj kadjy? Bir, Metĩndjwỳnh nhô me ja kadjy, Metĩndjwỳnh kute

amijo me utàrja kadjy. Me jadjwỳ Kritu Jeju kute me utàr nhym me kôt ô kàjkwa mextirekam ar ba rã'ã: rã'ãmã. Ô kàjkwa mextire, kam mỳjja punu kêt, prĩne mexo kute pykabê mỳjja ja jakrenh, ô kàjkwa mextire jakam me ar ba rã'ã rã'ãmã. Kam ne ba te itokryja. Me jadjwỳ kute amim Jeju mar nhym kute me utàrmã.

¹¹ Mrãmri ne me abenmã,

—Dja gu me Jejukôt batyk jabej kôt ajte batĩn.

¹² —Dja me te me bajo ajkê gu me te batokryn mã Jeju 'ãno djan kam pãnh batyk nhijukri akubyn batĩn ne babênjadjwỳr ne ar meo baba.

—Dja gu me amikatin jãm Jejubê bakrã nhym adjwỳnhdjwỳ me babê amikatin jãm me babê krã.

¹³ —Dja gu me amrêbê baje amijo Jeju pytãrkam me krãptĩjakôt bajaxwe nhym kam Jeju dja me bamar rã'ã ne. Me ba dja gu me amibê kanga nhym bep ta gêdja me bamar rã'ã ne, me bakanga kêt ne. Mỳkam?

Bir, ta ne kabênkumrêx. Kabên pydji ne me bakadjy arê. Gêdja atemã ajte amibê kabên 'ô jarênh kêt ne. Kam dja amibê me bakanga kêt ne. Ë, mrãmri ne me ã abenmã kabênwã jarênho ane.

Kute memã Metĩndjwỳnh kabên jarênhmã.

¹⁴ Wãnh dja ga ajte akubyn memã tãm jarê gê me ajte kuma. Ne ajte memã kum, —Ë, kwãrik wãnh me akabên kukrãdjã mỳr jabej abenmã adjãkrê kêt ne akabêno aben japanh kêt, ane. Dja ga memã wã jarê, kàj bê memã akabên jarê. Metĩndjwỳnh kute akabên mar ne akôt kabênkam memã akabên jarê gê me kuma. Djã nãm me ari abenã atom bakam mex got? Kati, nãm me mỳjja man nhỹnh kabên ja'ô mỳr jabej ajmãn ar abeno bikênho o ba.

¹⁵ Ë, gora Metĩndjwỳnhmã adjãpênhkam atỳx. Prĩne katat Metĩndjwỳnh kabên'ã memã adjujarênh ar aban memã arê. Metĩndjwỳnh kabên ne katat. Kam dja ga katat memã 'ã ajarê. Metĩndjwỳnh akam kĩnh ne kute amã,

—Amexkumrêx. Ba akam ikĩnhkumrêx, anhyr kadjy. Kadjy dja ga adjãpênhkam atỳx ne kam amikam apijãm kêt ne.

¹⁶ Kwãrik wãnh me kabên kajgo kwãrik wãnh nõ. Me kabêno kute aben japanh kwãrik wãnh nõ. Rũm kum akàx. Wã, me kabên wão dja me Metĩndjwỳnhbê amiptar mex ne. Kubê o amiptaro mון o mון o mון i kubê o amiptar mex ne arỳm o amipunu mex ne. ¹⁷ Me kabên punu wã kute wajre pyrãk. Ga wajre kute amũ me i kuro baja pumũ. Nhym me ujarênh punuja ã prĩne meo bikênho ane. Me ja 'ô nhidjibê ne Imene. 'Ôdjwỳ ne Pireto.

¹⁸ Nãm ar amibê Metĩndjwỳnh kabên kanga, Metĩndjwỳnh kute katat memã kabên jarênh ja kangan kabên punuo amũ Jeju nêje meo akêxo tẽn memã kum,

—Arỳm apêx. Arỳm Metĩndjwỳnh kute akubyn meo tĩn djã arỳm apêx, ane. Nãm ã ar memã 'êxo anen me kwỳo ajkê, me kute amim Jeju mar kwỳo ajkê.

¹⁹ Nhym bep ate ne Metĩndjwỳnh kabên. Metĩndjwỳnh kabên ne mrãmri kabênkumrêx. Kute kên pyrãk, kên nhỹr tỳxja pyrãk. Nãm me te

kute kên nhikô 'yrmã. Nãm ã Metĩndjwýnh kabẽndjwý ane nhym me te kute kabên nhikô'yrmã. Nhym Metĩndjwýnh kabên ne memã kum,

—Bẽnjadjwýr djwýnh ne ta ô me ja prĩne arým me àtãri ne prĩne arým mekam ama, ane. Ne ajte,

—Gora gê me kute “Ije Bẽnjadjwýr Jeju mar” anhýrja me on mýjja punu kanga, ane. Nãm ã Metĩndjwýnh kabên'a pi'ôk no'ôk ane. Nhýnh ne me'ô ne kute kabên nhikô'yrmã.

²⁰ Ë, me'ô bẽnjadjwýr nhũrkwãkam ne ngôn apýnh kute abeno djãri kumex. Kwý ne adjên nhym bep kwý ne kajgo. Mexja ne kên karýro ipêx ne kwý kryt jakao ipêx. Nhym bep kajgoja ne ngôkraxmẽ ngyo ipêx. Tãm ne mýjja kajgo kadjy. Nhym bep mexja ne mýjja mex kadjybit.

²¹ Nhym me prĩne ngôn ku'ô nhym kam akan kam mexkumrêx, mýjja mexkumrêx kadjybit ku'ê. Be, gu me badjwý ngôn'a amijakren prĩne amijaxwe, mýjja punu kangan kam bamexkumrêx, mýjja mex kadjybit bamextire. Nhym kam me banhô Bẽnjadjwýr dja arým amim me bapumjuw, kum me badjãpên kadjybit amim me bapumjuw. Gu me kam apýnh badjãpên djãri badjãpênho baku'ê.

²² Nãm me abatãnh nyre kum mýjja punu prãmkumrêx. Rũm kum akàx ne kubê amiptã. Gê arĩk wãnh me kute mýjja punuo bawã arĩk wãnh memã nõ. Nhym bep kati, ga dja ga katãt amrãnh'a anopdji. Katãt amrãnh ne aje amim Jeju kamnhĩxbê ar aban amã me abên mekam angryk kêt ne adjumar mex ne ar aba, be, mýjja ja dja ga 'ãno djan 'ã anopdji ne. Kam gẽdja ga ã amijo anhýro tẽ. Me jamẽ ro'ã ã amijo anhýro tẽ. Me ôkre kadjwýnhbê axwe'ô nõr kêt ne kute Metĩndjwýnhmã amijo à'wýrjamẽ ro'ã dja ga ã amijo anhýr o tẽ. Nhym arĩk wãnh mýjja punuwã wãm nõ.

²³ Kwãrĩk wãnh me kute abenã atomwã kwãrĩk wãm nõ. Tãm ne kajgokumrêx. Tãm gẽdja wãm nõ. Djãm kôt mete mýjja mar got. Kôt ne me kum aben kurên kam aben japrýn abenmã àkrê.

²⁴ Bep kati, ga abê Bẽnjadjwýr djwýnh nhô àpênham kwãrĩk wãnh akabêno me apanh kêt. Bẽnjadjwýr nhô àpênh ne me me kunĩkam ukapĩ ne prĩne memã Metĩndjwýnh kabên'a ujarênh mex ne, ngyr kêt ne memã 'ã ajarẽ. Nãm ã Bẽnjadjwýr nhô àpênh ã meo ane.

²⁵ Abê Bẽnjadjwýr nhô àpênham dja ga ã o anen kam akrãnmã akurê djwýnhmã akabên ne tu kum akabên mex jarẽ. Birãm Metĩndjwýnh dja amikadjy me ja ngrêk nhym me arým amikam ajkam aman wãnh axwemã iren 'ýr amijo akêx ne arým Metĩndjwýnh kute katãt memã kabên ja arým kum kato. ²⁶ Arým Metĩndjwýnh kute katãt memã kabên jarênh ja man arým amim kato. Xatanaj ne me ja pa 'amýn amiwýr meo môn ar meo ba nhym me kam ar kum àpênh ba. Birãm Metĩndjwýnh dja amikadjy akabêno me ngrêk nhym me arým amim katon Xatanaj kangan kubê amiptàn arým jãm Jejuo amijakre. Kadjy ne ba amã,

—Akrãnmã memã akabên jarẽ, ane.

Pyka kute o ino rer 'ÿr me axwe raxmã kute arënh.

Xim k 4.1; Djuda 18

3 ¹Ë, prïne ikabën ma. Adjÿm, dja ï me umar punu djà kato. Pyka kute o ino rer 'ÿrkam dja ï me umar punu djà kato. Mÿkam dja me umar punu? Bir, me axwe raxkam. Ije, mã ne me kukràdjà kute?

Je kum dja ï me apÿnh amijo ba. ²Dja me ôdjÿn kam amidjwÿnhbit man memã mÿjja nhôr kêtukumrëx. Dja me kum nêkrëxmë pi'ôk kaprĩbit prãmukumrëx. Dja me amiraxbito amra. Dja me ôkre kadjwÿnhbê amim, —Ba ne ba imexmë iraxo me akrenh mex ne, ane. Dja me ar me ùno ba. Dja me nãmë bãm kabën mar kêtukumrëx. Dja Metĩndjwÿnh kute memã mÿjja nhôrja kunĩ kubê kĩnh no kati. Dja me Metĩndjwÿnhbê amiptàr mex ne.

³Dja me kum aben kĩnh kêtukumrëx. Dja me ukaprĩ kêtukumrëx ne kum aben kurêukumrëx. Dja me aben kà mex jarë. Dja me amipnên ar ba kêt ne tu arĩk ar ba. Dja me àkrêukumrëx. Dja me kum mÿjja punubit kĩnh ne kam kum mÿjja mex kurêukumrëx.

⁴Dja me kurê djwÿnhmã ôbikwa kanga. Dja me amakkre kêt. Dja me arĩk ta amijã bënjadjwÿr rënh ar o ba. Dja me amidjwÿnhbit o kĩnh ne kum Metĩndjwÿnh kĩnh kêtukumrëx. ⁵Dja me 'êx ne mekôt Metĩndjwÿnhmã ngrero krĩ. Ajkwakambit ne kute Jeju mar. Nhyim bep kati, amikadjwÿnhbê kute amikam Jeju mar kêt ne kute uma mar kêtukumrëx. Ë, kwãrik wãnh me ja kôt amrãnh kêt ne rúm memã akre rax.

⁶⁻⁷Ë, me arĩk baja ne me kwÿ me nire'ÿr wangij ne atemã memã kabën jarë. Me nire ja ne me no kêt ne axwebit ma ne kum mÿjja punubit prãmukumrëx ne arĩk mÿjja punu jabej mrã. Te kute mÿjja marmã ne Metĩndjwÿnh katàt kabënja mar kêtukumrëx. Be, me nire punu jamã ne me atemã kabën jarë nhyim me prïne me kabën man kôt ar amijo ba.

⁸Me ja, me kute Metĩndjwÿnh kupa'ã memã 'ã ujarënhja ne me kute mÿjja punubit mar. Djãm me kute amim Jeju mar got. Arkati, nãm me kum Metĩndjwÿnh katàt kabënja kurêukumrëx ne kam me kute Môjdjê kurê djwÿnh pyrãk. Me kute me bakukãmãrebê Môjdjê kurê djwÿnh ja pyrãk. Ar idjibê ne Djanimë Djãmbri ar. Ar tãm ne ar kabëno Môjdjê japanho ba. Nhyim me kute Metĩndjwÿnh kupa'ã memã 'ã ujarënhjadjwÿ ã kabëno Metĩndjwÿnh kabën katàtja japanho ane, ne Metĩndjwÿnh kabëno mÿjja kajgo ar o ba.

⁹Bep kati, dja me punuja amijo mrãnh 'ijabjê kêt nhyim me memã apôx, me axwemë me bibãnhmë me arĩk bajamã apôx. Me kute Djanimë Djãmbri arkum katorja pyrãk. Dja ã me memã apôxo ane nhyim me kunĩ me axwe kôt me omũ.

Metĩndjwÿnh kabën jarënh'ã ukanga kêt mã kute arënh.

¹⁰Nhyim bep ga ne ga arÿm iman ikôt ar amijo aba. Ije memã Metĩndjwÿnh kabëno amirĩt ne ije kôt ar amijo iba ne ije Metĩndjwÿnh amiptàr kadjy idjapênho ije amirĩt ga arÿm kôt prïne ipumũn arÿm prïne idjàtãri. Ije

amikajmãtã Jeju mar ne 'ã ingrà tỳx ne akrànmã ije meo iba ne imã me abê ne ije Jeju 'ãno idjãm ne ije kanga kêt ga arỳm kôt ipumũ. ¹¹ Me kute ijo bikênh ga ga arỳm itokrykôt ipumũ. Krĩraxbê Āxikimẽ krĩrax 'õbê Ikônimẽ krĩrax 'õbê Rixamẽ kam me kute ijo bikênhkôt ga arỳm ga ipumũ. Nãm me prĩne ijo ajkê ba itokry: ne. Nhym bep Bẽnjadjwỳr Jeju ne mỳjja kunĩbê ipytã.

¹² Bir be, mrãmri ne me kute Kritu Jejukôt amijo ban katàt mrãnh prãmja mrãmri dja me kàtãm arỳm me jao ajkê.

¹³ Ê, me axwemẽ me 'êxnhĩmẽ gêdja me ĩ punu raxo mõi purokam ĩ punu rax mex ne. Dja me memã 'êx ne me noo akno nhym me kam amipãnh me jamã 'êx ne me noo biknor mex ne.

¹⁴ Nhym bep ga. Ga dja ga mã kôt amijo aba. Ar ije amã Metĩndjwỳnh kabên jarênh ga arỳm ga prĩne aje amim mar dja ga arek 'ãno djan kôt ar amijo aba. Ar ba ar ije amã arênhja ga arỳm ar ipumũ. ¹⁵ Aprĩre kam ga arỳm Metĩndjwỳnh kabên maro tẽ. Maro tẽn o atẽn rã'ãn arỳm ajabatãnh ne arỳm prĩne ama. Metĩndjwỳnh kabên mexkumrêx kute ano bôngh ga arỳm aje tu amikajmãtã Kritu Jeju markumrêx nhym arỳm kute apytãrja tãm ne ga arỳm prĩne o tẽn arỳm prĩne ama.

¹⁶ Be, Metĩndjwỳnh ne me bakukãmãremã arê nhym me kabên'ã pi'òk no'òk ne, kôt pi'òk no'òk ne. Pi'òk no'òkja kunĩ ne kubê me banhõ Metĩndjwỳnh kabênja. Mỳj kadjy ne Metĩndjwỳnh kabênja? Bir, kute katàt memã Metĩndjwỳnh kukràdjã jarênh kadjy, kute me axwe nêje me akre kadjy, kôt me kute amũ aminhijuk'ã amidjar kadjy, kute katàt me krã pymjỳr nhym me kute katàt mrãnhõ amũ amikamênho mõi kadjy. Be, kadjy ne Metĩndjwỳnh kabênja. ¹⁷ Nã, Metĩndjwỳnh ta kabêno dja prĩne õ àpênho tỳx ne, prĩne o mex gê me kum apỳnh mỳjja mex djãribit kĩnh ne ar o ba. Be, dja ã Metĩndjwỳnh Kabêno meo ane.

4 ¹ Ê, Kritu Jeju dja akubyn me bawỳr bõx ne ar me bajo ba, umao ar me bajo ba. Dja bõx ne me kunĩ jaxwekam memã pãnh jarê, me tĩnmẽ me tykmẽ me axwekam memã pãnh jarê. Kam ne ba Jeju Kritu kabênkôt, Metĩndjwỳnh kabênkôt amã ikabên jarê. Ne amã,

—Ê, gora memã Metĩndjwỳnh kabên jarê. ² Gora prĩne memã Metĩndjwỳnh kabên kôt kày bê memã arê gê me kuma. Gora 'ãno dja. Dja me kute mar prãm jabej ga memã arê. Nhym bep djãm me kute mar prãm kêt jabej ga kam ga mã akubyn mekmã arê.

Gora Metĩndjwỳnh kabêno me ngrêk. Dja me'õ kute Metĩndjwỳnh mar kêt jabej ga kum Metĩndjwỳnh kabên jarê gê Metĩndjwỳnh kute katàt kabên jadjwỳrkôt amim kuman 'ỳr amijo akêx.

Gora me axwe nêje me akre. Dja me axwe jabej ga memã akabên 'õ jarê gê me axwe kêt.

Gora memã tỳx jadjã. Dja me'õ kute Jeju mar rerek jabej ga kum tỳx jadjã gê 'ã ngrã tỳx.

Dja ga ã me 'ãno adjãmõ anen kanga kêt mex ne akrànmã memã Metĩndjwỳnh kabên'ã ajarê.

³Dja ĩ me kute memã mỳjja kupa'ã arẽnh djwỳnh bõx ne kam Metĩndjwỳnh kupa'ã ar memã arẽho ba. Nhym mã me mỳjja punu mar prãm ne. Nhym te Jeju nhõ me jao ba djwỳnh te katàt memã arẽ nhym me mar prãm kêt-kumrẽx ne. Ne kam me kute kupa'ã memã arẽho bajabit ma ne amim me punubito atom nhym me kumex ne kam atemã memã kabẽn punu jarẽ. Me kute me kabẽn punu mar prãm kam ne me me kabẽn punubito ma. ⁴Nãm me Metĩndjwỳnh kute katàt kabẽn jarẽnhja mar prãm kêt-kumrẽx ne jãm kubẽ krã. Ne kam me tũmre'ã ujarẽnh kajgobit mar prãm ne.

⁵Nhym bep ga. Ga dja ga mỳjja kunĩkam ano tỳx ne katàt o tẽ. Djãm me te ajo ajkẽ ga tu ate akrãn ar amijo aba rã'ãn mã kam amirĩt ne. Gora adjàpẽnħ 'ãno dja. Mỳj adjàpẽnħ gẽdja ga 'ãno dja? Ije kum me kute Jeju mar kêtjamã kukràdjã ny'ã adjujarẽnh gẽdja ga 'ãno dja. Dja ga mã kam apê, prĩne memã Metĩndjwỳnh kabẽn amirĩt ne katàt memã mỳjja jarẽnh mexkumrẽx.

⁶Ê, arỳm me kute ibĩn 'ỳr. Arỳm itẽm 'ỳr. Arỳm ne itẽm djã ijo rãm ne jao tẽ. Ityk'ã, me kute ijo Metĩndjwỳnh nhõ mry ne ibĩn ba ityk'ã ne ba arỳm itẽm 'ỳr jarẽ. Arỳm ne ba amikam kô krãn mexo tẽn kam amã itẽm djã jarẽ. Arỳm ne ityk djã ijo rãm ne jao tẽ.

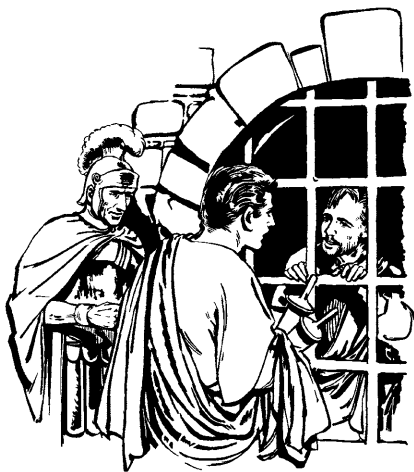
⁷Nã bãm Jejumã idjãpẽnħo mrãmri ne me kute me prõt tỳxmã mỳjja janhõr nhym me kumrẽx 'ỳr mrãnħ ne bõx ne kute amỳnhja pyrãk. Nã bãm ã amikam itỳxo anen Jejumã idjãpẽnħkõt ajbit ma. Nã bãm ã Jejumã idjãpẽnħ anen kam arỳm o ino rer djã'ỳr arỳm ibõx tẽ. Nã bãm ã 'itỳx anen amijo tẽn aminhinomã amimẽn arỳm itẽmmã. Nã bãm ije Jeju kanga kêt ne katàt memã mỳjja jarẽn arỳm itẽmmã.

⁸Nhym kam Bẽnjadwỳr Jeju kute katàt memã o pãnh djwỳnhja tãm dja imã o pãnh. Dja katàt imã o pãnh mextire. Arỳm ne ikutẽp kudji. Dja imã, —Akmere, amrẽ tẽn amim aby. Ba arỳm amã ajaxwe kêt jarẽ ga arỳm imã amexkumrẽx. Ne kam on amim aby, ane. Kute memã o pãnh nhõ akatikam dja imã kungã. Djãm bajbit dja imã kungã? Kati, me kute kam amakja, me kum kĩnhja kunĩmã gẽdja kungã, me kunĩmã o pãnh ne.

Kurẽ djwỳnh amiwỳr o bõx nhym ate kuka kõnh dja.

⁹Akmere, gora amrẽ amibẽx ne on iwỳr bõx. ¹⁰Nhym Demaj. Demaj ne kum me kàtãm kukràdjã punujabit kĩnh, me kute Metĩndjwỳnh kurẽ djwỳnh kukràdjã punu jabit ne kum kĩnh ne ar o ban arỳm ikangan imã iren mã tẽ, pykabẽ Texarõnika'ỳr tẽ. Nhym Krexẽxi arỳm pykabẽ Garaxa'ỳr tẽ. Nhym Xitu pykabẽ Damaxa'ỳr tẽ. ¹¹Rukabit ne ikuri dja. Maku dja ga aprõn amrẽ iwỳr o tẽ. Nãm ikõt àpẽnħ mexkumrẽx. Tãm gẽdja ga amrẽ o tẽ. ¹²Xikiku ne ba pykabẽ Epexu'ỳr ano.

¹³Ê, iwỳr atẽmkam dja ga amrẽ imã inhinõkà rytiwão tẽ. Wãnh ne ba gu bakamybẽ Kapukam kum inhire, krĩraxbẽ Krõwadjikam ne ba kum inhire. Gora amrẽ imã o tẽ. Pi'òk no'òk ngriwãmẽ no'òk raxwãmẽ amrẽ imã o tẽ. Pi'òk no'òktiawã ne ba imã kĩnhĩ. Gora aman amrẽ imã abyn o tẽ.

(Atãri Ximoxi 4.13)

ijaxwe jabej ikukjêro nhỹ. Nhym nhỹnh ne inhõbikwa 'õ ikuri dja? Kati, nãm ar kunĩ ikangan mã prõt ne, mã ipymaje prõt ne. Gora gê inhõbikwa ipymaje prõtwa gora gê Metindjwýnh arkum o pãnh kêt ne arkam ujakrãnh no kati, arkam ukapĩ.

¹⁷Nã, me ne me ipymaje prõt ne. Nhym bep kati, Bẽnjadwýr ne ikõt djan imã tỳx jadjà ba tu kanàrrãm kàj bẽ memã Metindjwýnh jarẽ, prĩne kunĩ'ã ajarẽ nhym me bajtem kunĩ arỳm kuma. Djãm me kute ikukjêrkam uma ngri got. Nãm me kubẽ rop prãbẽ uma:kumrẽx. Nhym bep Metindjwýnhbit ne mebẽ ipytã.

¹⁸Nhỹnh ne mỳjja punu 'õ ne kute ijo bikẽnhmã? Kati, Metindjwýnh ta gẽdja inẽje jãm mỳjja punu dji. Metindjwýnh ta ne kute ipytãr ta gẽdja ipytãn ijo tẽn õ pykakam ijo bõx, mõi djãmã ijo bõx ba kam kõt imexkumrẽx ne ar iba. Gora gê me kunĩ Metindjwýnhmã kàjmã rax jarẽ. Me kunĩ dja me kàjmã kum rax jarẽho tẽ. O tẽn rã'ã rã'ã rã'ã ne. Gora gê me mrãmri o anhỹro tẽ.

¹⁹Dja ga Prixiramẽ Akwire arkum ijarẽ, ne ajte Nexipõrmẽ prõmẽ kramẽ arkum ijarẽ, ar kupãnhĩa arkum ijarẽ. ²⁰Ë, Eraxu ne krĩraxbẽ Kõritukam arek dja. Nhym Krõpimu kanẽ, pykabẽ Miretukam kanẽ ba kam kum inhiren amrẽ tẽ.

Amrẽ amibẽx ne na tỳm djwýnhràam iwýr bõx.

²¹Juburmẽ Prudẽximẽ Rinumẽ Kraõdjamẽ me kute Jejukõt abeno kamy kunĩ ne me wãm amã amijarẽ. ²²Gẽ Bẽnjadwýr Jeju prĩne ajo ba nhym Metindjwýnhdjwý ukapĩkõt prĩne me akunĩo djuw mex. Tã ne ja.

¹⁴Ë, Arexãri kute ngõnh nhipẽx djwýnhja ne prĩne ijo ajkẽ. Metindjwýnh ta dja kum axweo pãnh. ¹⁵Gadjwý dja ga aminẽje tãwã pumũ. Nãm kabẽno ar ijapa ne. Nãm kabẽno ar ijapa: ba te kum ikabẽn mex jarẽ ne te akre nhym mã kabẽno ar iJapan kam prĩne kabẽno ijo ajkẽ. Kam ne ba amã, —Gora aminẽje tãwã pumũ, ane. Kam ne ba amã ane.

¹⁶Me kute amiwýr ijo bõx kutewakam nhỹnh ne inhõbikwa 'õ ikuri dja? Me kute amiwýr ijo bõx ne we ijaxwe jabej ikukjêro ýr kutewakam? Ba we ijaxweo ije amiptãr kadjy nàràam me kute bit ibĩnmã amiwýr ijo bõx ne we

Paur kute Xitumã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne Xitu kaxã djan kum pi'ôk no'ôk ne. Arÿm ne Xituo kra ne kum pi'ôk no'ôk ne. Arÿm ne pykabê Kretakam Xitumã ire nhym kam kam dja. Nhym kam Paur kum pi'ôk no'ôk ne Artemanhkôt ano. Mÿj'ã ne Paur pi'ôk no'ôk ne?

Bir, Xitu kute prïne memã Metĩndjwÿnh kabẽno amirĩt ne kute memã kabẽn jarẽnhmã. Kute me kabẽn punu kabẽno me itymã, ne kute Jeju nhõ me jao ba djwÿnh kum àpẽnh kadjy me umjÿrmã. Kadjy ne Paur Xitumã pi'ôk no'ôk ne. Ne kam ajte amiwÿr Xitu 'uw. Tãm ne ja.

1 ¹⁻⁴ Akmere Xitu, ba, ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Xitu, abê ikra djwÿnh, amã ne ba pi'ôk no'ôk ne. Ga ne ga ikôt tu amim Jeju kamnhĩxkumrẽx, kam ne ba ajo ikra.

Ba ibê Paur, ibê Metĩndjwÿnh nhõ àpẽnh. Jeju Kritu ta ne ijano ba tẽ. Nà, Metĩndjwÿnh kubê me bapytâr djwÿnh ne ijano, ije memã Jeju jarẽnh kadjy ijano ne imã,

—On kâj bê ijã adjujarẽnh tẽ, ane. Ije memã Jeju jarẽnh nhym me kute mar ne kam kute tu amim kamnhĩxkumrẽxmã. Arÿm ne Metĩndjwÿnh amijo me kwÿ pytã. Me ja kute tu amim Jeju markumrẽxmã, ne kam arÿm kôt katât mrãnhmã. Metĩndjwÿnh kabẽn katâtja, 'êxnhĩ kêtja tãm ne me kute mar ne kam arÿm kôt katât mrãnhmã. Nà, kadjy ne Jeju ijano, ije memã Jeju jarẽnh nhym me kute amim kamnhĩxkumrẽxmã. Mÿj ne me kute tu amim kamnhĩxkumrẽxmã? Bir, me batyk nhijukri amũ me batĩn rã'ã rã'ã rã'ãn batyk kêtikumrẽxmã. Metĩndjwÿnh 'êxnhĩ kêtikumrẽxja tãm ne me bamã arẽ. Amrêbê ne kute pyka nhipêx kêtiri arÿm kabẽn pydji jarẽn me bajã amim karõ. Me batyk nhijukri batĩn rã'amã ne me bajã amim karõ. Ne kam ajbir ne arÿm me bamã me batĩnjao amirĩt ne. Ar idjujarẽnhkôt o amirĩt ne. Arÿm kute aminhõ akati jarẽnh djãkam me bamã o amirĩt ne. Ba ne ba memã 'ã ajarẽ nhym arÿm amirĩt ne.

Be, akmere, gê Metĩndjwÿnh ajo djuw mex, Jeju Kritu kubê me bapytâr djwÿnhmẽ Bãmbê Metĩndjwÿnh ar ukaprikôt ajo djuw mex ne ar ajo ba, ne amã adjumar mex jarẽ ga kam adjumar mex ne ar aba.

Xitu kute Jeju nhô me jao ba djwýnh pymjýrmã.

Xim k 3.1

⁵Mýj kadjy ne ba pykabê Kretakam amã inhire? Bir, aje mýjja inomã mênhmã, ije kum o krax ne ije inomã mênh kêtja aje ikudjwa inomã mênhmã ne ba kadjy amã inhire. Ne kam ajte aje Jeju nhô me jao ba djwýnh kum âpênh kadjy me umjýrmã ne ba kadjy amã inhire. Krí kuníkôt aje me'a Jeju nhô me jao ba djwýnh rênhmã, ije amã 'ã karôkôt.

⁶Bir, mýj me'ô Ar kubê dja Jeju nhô me jao ba djwýnh? Bir, me axwe kêtme, me prô pýnhmê, me ja gêdja me Jeju nhô me jao ba. Nhym me kradjwý tu kute amim Jeju markumrêx ne me bãm kabênkôt mrânhmã. Nhym me ja bep bãmbit ne kabên mexkumrêx nhym kam kraja arík ar ba, amakkre kêt, kute bãm kabên mar kêt nhym me kam kum kính kêt ne ar'a kabên ba. Kwärík wánh ga me bãm ja'a Jeju nhô me jao ba djwýnh rênh kêt. Djãm me kraja kabên mex got ga aje me bãm'a meo ba djwýnh rênhmã.

⁷Nã, me axwe kêtbit dja me kubê Jeju nhô me jao ba djwýnh. Mýkam dja ga me ja'äbit meo ba djwýnh rê? Bir, me kabên mexbit dja me Metíndjwýnhmã apê. Djãm me kabên punu Metíndjwýnhmã âpênh got. Kwärík wánh me amakkre kêt, me ngryknhí, me kum kadjwati kangôbit^a djánh, me âkrê, me kute pi'ók kaprîbit prãme me noo biknoro baja, kwärík wánh me ja'a Jeju nhô me jao ba djwýnh rênh kêt.

⁸Nhym bep me kute meo djuw mex prãm, me kum mýjja mexbit kính, me kute amipnênh ne ar ba, me katât mrânh, me mrãmri mexo mexkumrêx, me axwe nêje kute amijãno âm, me ajbit dja ga me'a Jeju nhô me jao ba djwýnh rê. ⁹Dja Jeju nhô me jao ba djwýnh kum Metíndjwýnh kabên kính ne kôt ar amijo ba. Metíndjwýnh kabên 'êxnhi kêtja, ar ije prîne memã arênhja, tãm dja me kôt ar amijo ba. Me kute prîne memã Metíndjwýnh kabên jarênh mextire ne o kute memã týtjangjênh ne o kute me kínhmã. Nã, dja Jeju nhô me jao ba djwýnh prîne mekmã Metíndjwýnh kabên jarên kam me kabên punu nêje me akre. Me kum Metíndjwýnh kabên mar prãm kêt ne kute kabêno me bajapanhja dja Jeju nhô me jao ba djwýnh me kabên punu nêje me akre gê me kuma.

¹⁰⁻¹¹Bir, me amakkre kêt ne me kumex ne kabên kajgoo ar me noo biknoro ba. Nãm we me,

—Djãm me aje amim Jeju mar ne kam tu aje mar kajgomã? Kati, dja ga me amim ama nhym me kam me amy nhinhu kàdjwý rê, ane.

Nãm ã me noo biknoro ane. Nã, me ja dja Jeju nhô me jao ba djwýnh kabêno me unê gê me anhikrê. Nãm me apýnh kikrekam me kuní noo aknon meo ajkê. Mýjo ne me meo ajkê? Me kute Metíndjwýnh kupa'a mekmã arênhkam ne me meo ajkê. Mýj kadjy ne me Metíndjwýnh kupa'a

^a1.7 Mýjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kuníja, kadjwati kangômê uba kangômê, mýjja kangô kuní ne me kum kadjwati kangô jarê.

mekmã arênh ar o ba? Bir, me kute me noo biknor ne me ô pi'ôk kaprĩreo prôt kadjy ne me Metĩndjwýnh kupa'ã mekmã arênh ar o ba. Kam dja Jeju nhõ me jao ba djwýnh akubyn kabẽno me ity nhym me arým anhikrê.

¹²Bep Kretakam me'ô kute memã kabẽn jarênh djwýnh'ô ne ta ô me wýnh'ã kabẽn ne,

—Kretakam me kra ne mrãmri 'êxnhĩkumrêx, axwekumrêx, kum ukangakumrêx, àkurbit kute mar. Nãm ã me'ã kabẽn ane.

¹³Nã, mrãmri ne ã ane. Kam dja ga memã akabẽn jarê, tu memã abẽn tỳx, me kute mrãmri amim Jeju mar ne 'ã ngrã tỳx kadjy. ¹⁴Dja ga memã abẽn tỳx nhym me arým wãnh kabẽn kakrit marmã ire, mekbê idjaer kukãmãrê'ã ujarênh kajgojamã ire. Me kabẽn punuja ne me kum Metĩndjwýnh kabẽnkumrêxja kurên kam ta amimarkôt kabẽno mekbê mýjja pyma ar o ba nhym me kabẽn man kôt amijo ba. Dja ga memã abẽn tỳx gê me on kôt amijo baja krãta.

¹⁵Me axwe kêt mã ne mýjja kunĩ mexkumrêx. Nhym bep me axweo kute amiptàrja, me kute Jeju mar kêtja, me tãm ne mebê mýjja kunĩ punu. Be, djãm me ja mex got. Nãm me ôkre kadjwýnhbê mýjja punubit man mýjja punu'ãbit amim karô. ¹⁶Nãm we me ajkwakambit,

—Ije Metĩndjwýnh mar, anhýr ar o ban kam arík ar ba. Nãm me axwe, me amakkre kêt, ne te kute mýjja mex marmãn mýjja punubit ma. Djãm ã me kute amim Metĩndjwýnh mar kute anhýr.

Xitu kute mebêngêtemẽ me kunĩmã Metĩndjwýnh kabẽn jarênhmã.

2 ¹Nhym bep ga, akmere, dja ga me kupãnhã me kute amim Jeju marwãmã Metĩndjwýnh kukràdjã'ã prĩne adjujarênh ar aba.

²Dja ga mebêngêtemã,

—Gora ar abixaêr punu kêt ne ar aba. Ne akabôt katin ar aba, ne amipnên ar aba. Gora ar tu amim Jeju markumrêx ne amibê kanga kêt ne mã kôt ajkamẽ. Ne kam mã amã aben jabê, ane. Dja ga ã mebêngêtemã ane.

³Ne kam ajte mebêngêtemã kum,

—Gora ar amrãnh mexkumrêx ne ar aba. Metĩndjwýnh mex'ã amijakren kôt ar amijo aba, ane. Kwãrik wãnh aben japrý kêt ne amã kadjwati kangô^b djãnh kêt, ane. Dja gar mekmã mýjja mexbit jarênh ar o aba, ane. ⁴⁻⁵Nã, akmere, dja ga mebêngêtemã kum,

—Ê, tynhwa ar, dja gar amũ idjô'ã me kra pýnh jakre gê me ar ajã amijakren me akudjwa kum mjên jabên kum kra jabên amipnên ar ban mjên prãm kêt ne ar ban ôbikwao djuw mex ne ukaprikumrêx ne mjên kabẽn ma, ane. Mýkam? Bir, dja me kâtãm te kute me amrãnh punu 'ô pumũnh ne kute ar akôt Metĩndjwýnh kabẽn japrýmã te me ajabej ajkam aman kam tu ate krã, ane.

Dja ã mebêngêxte me kra pýnh jakreo ane.

^b 2:3 Mýjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunija, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mýjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

⁶Akmere, dja ga me kraremãdjwÿ akabên jarê gê me amipnên ar ba. ⁷Ga dja ga katàt mrã gê me krare apumün kam akôt ar amijo ba. Dja ga katàt memã Metĩndjwÿnh kabên jarênh mextire ne abixaêr kêt. ⁸Dja ga memã arên mã memã akabên mextire jarê gê me te kabêno kute ajapanhmã, me kum akurê ar o baja te akabên punu jabej umar ar ban arÿm pijàm ne ate krân ar ba.

⁹Dja ga me memã àpênh kajgo ar ba jamãdjwÿ akabên jarê. Me kute meo pãnh ne amim me pa 'amÿnh nhym me memã àpênh kajgo ar bajamã akabên jarê. Dja ga memã kum,

—Gora me anhô bẽnjadjwÿr kabên ma. Dja gar prĩne me kabên man me kabênkôt ar amijo aba ne memã adjàpênh mex ar aba gê me ar akam kĩnh, ane. Kwãrĩk wãnh me anhô bẽnjadjwÿr pãnh akabên kêt ne akabêno apanh kêt, ane.

¹⁰Kwãrĩk wãnh mekbê adjãkĩnh kêt, ane. Dja gar katàt memã apê gê me kàtàm ar adjàpênh mexkumrêxkôt ar apumün kam arÿm kum Metĩndjwÿnh kĩnh, Metĩndjwÿnh kubê me bapytâr djwÿnhja kum kĩnh, ne kum Metĩndjwÿnh kabẽndjwÿ kĩnh ne. Dja ga ã me memã àpênh kajgo ar bajamã akabên jarênh ane.

¹¹Mÿkam dja gu me katàt mrã? Bir, Metĩndjwÿnh ne arÿm me kunĩ kadjy ukaprĩo kato. Kute me bakunĩ pytâr kadjy ne ukaprĩo kato. ¹²Nã gu me prĩne ukaprĩja man kam arÿm pãnh arĩk ar babaja kanga. Ne mÿjja punu, me kute Jeju mar kêt kute mÿjja punuo amikĩnhja tu arÿm kangakumrêx nhym wãnh nõ. Gu me kam on pyka jakam amipnên ar baban katàt mrã ne Metĩndjwÿnh kabênkôt akràn mã ar amijo baba. Dja gu me prĩne amim Metĩndjwÿnh djukaprĩ man kam ã kôt amijo ane.

¹³Ne akràn mã ar amijo bababê amiwÿr Jeju kamnhĩx, akubyn rwÿk djã amiwÿrkam amako tẽ. Me banhô Metĩndjwÿnh, me bapytâr djwÿnhbê Jeju Kritu tãm dja me bajaêrbê kato, ta raxo kubê kumkatio me bawÿr kato. Djãm ngri got. Raxo, mexo kubê kumkatiti. Nhÿnh ne me'ô mexo, raxo, umao kumãnhkutã? Dja me bawÿr kato gu me arÿm bakĩnhkumrêx. Me bakĩnh djã ne ja. Tãm ne gu me amiwÿrkam amak ar o baba.

¹⁴Be, Jeju Kritu ta ne me bajaxwe pãnh tyk kadjy memã amikanga, kute me bajaxwe kunibê me bapytâr ne kute amim me bajo mexmã ne mekmã amikanga. Kute amim me bajo mex ne kute me bajo ô me wÿnhkumrêx ne kute ar me bajo bamã ne mekmã amikanga. Kute me bajo ô me wÿnh gu me kam bamã mÿjja mexbit kĩnh ne arek ar o babamã.

¹⁵Bir be, ikabên ja dja ga prĩne me kupãnh tã me kute amim Jeju marwãmã arê, memã kôt arê. Me kaprĩjamã kĩnh jangjê gê me kaprĩ kêt. Gora atÿx ne me axwe nêje me akren memã abên tÿx gê me arek ar ba. Kwãrĩk wãnh gê me ajã kabên kêt.

Kute Metĩndjwỳnh djukapřĩ marn kute katàt amijo bamã.

Ep 4.2; Pir 2.3; Kor 3.12

3 ¹Gora me kute amim Jeju marwãmã akabẽn jarẽ gẽ me on akabẽn ma. Dja ga memã kum,

—Gora me me bẽnjadjwỳrmẽ meo ba djwỳnh kabẽn man me kabẽnkõt ar amijo aba. Dja me me amã me adjàpênhkumrẽx jarẽ ga me kam kubê amikati kêtumrẽx ne tu 'ỳr tẽ. Nhym bep djãm me me amã mỳjja punu'ã apnê ga me ate akrã. ²Kwãrĩk wãnh ga me abenã akabẽn kêt, ane. Gora me akabõt katin amã aben kapřĩn akrànãm abenmã akabẽn jarẽ, ane. Dja ga ã ajte memã akabẽn jarẽnho ane gẽ meo biknor kêt.

³Amrêbê ne gu me badjwỳ bano kêtumrẽx ne bajamakkre kêtumrẽx nhym me arĩk me banoo biknoro ba. Nã, amrêbê ne gu me arĩk ar babari bamã mỳjja punu kunĩ kĩnh ne. Ne te baje bajaxwemã banhirer ne arek ar babamãn mã bamã bajaxwe kĩnh ne. Me bajaxwen abenã bakabẽn ne aben nhõ mỳjja'ã bangryk ar baba. Nhym me kum me bakurê: gu me badjwỳ amipãnh bamã me kurê.

⁴⁻⁵Nhym bep ajbir ne Metĩndjwỳnhbê me bapytàr djwỳnh ukapřĩo kato ne kum me bajabêkumrẽx. Nã gu me te bamã bajaxwebit kĩnh nhym Metĩndjwỳnh tu ukapřĩkõt me bapytà. Kum me bajabẽn kam me bapytà. Djãm me bamrãnh mexkõt ne gu me amiptã? Arkati, ta ne ukapřĩkõt me bapytà. Nãm me ngõo amingrã ku'õn kam arỳm akubyn mexkumrẽx. Nhym Metĩndjwỳnh Karõdjwỳ ã me bajo nyo ane, ã me bajo mexo ane. Nãm me bajo ny ne me babê me bajaxwe krãta gu me kam baje babixadjwỳr ny pyràk ne bakabẽn punu mar kêt ne bakabẽn mexbit ma. Nhym kam Metĩndjwỳnh Karõ mã me bajo mexo tẽm rã'ã ne. ⁶Ukapřĩkõt ne me bawỳr Karõ jano, kute me bajo djuw mexmã. Jeju Kritu kubê me bapytàr djwỳnh djõ'ã ne me bawỳr ano. Djãm õdjỳ got me babê Karõ nê? Kati, mrãmri ne õdjãnhkumrẽx ne me bamã ta Karõ jano ne prĩne o me banhipêx ne ar me bajo ba.

⁷Be, djãm Metĩndjwỳnh djukapřĩ ngri got. Nãm ukapřĩkõt me bamã me bajaxwe kêt jarẽ. Gu me bamex ne batyk nhijukri batĩn rã'ã: rã'ãn ar baba kadjy ne me bamã me bajaxwe kêt jarẽ. Nãm amũ me batĩn rã'ã: rã'ã rã'ãmã arẽ gu me amiwỳr kamnhĩxbê ar baba. Adjỹm, dja me bamã kungã.

⁸Mrãmri ne ikabẽnja. Ikabẽnkumrẽx. Dja ga memã prĩne idjõ'ã ikabẽnja kõt arẽ gẽ me kute amim Metĩndjwỳnh marja kum mỳjja mexbit kĩnh ne ar o ba. Kam ne mexkumrẽx, me kunĩmã mexkumrẽx.

⁹Kwãrĩk wãnh me abenkam kangatija wãnh nõ. Tãm ne kajgo mexi. Kwãrĩk wãm nõ. Kwãrĩk wãnh me bakukãmã nhidjikõt me àkrêja wãnh nõ. Nhym me kute kabẽno aben japanh ne me kute abenmã àkrêjadjwỳ kunĩ dja wãnh nõ. Mõjdjê kukràdjã tũm'ã ne me ã abenmã ane. Tãm ne kajgo mexi. Punure. Tãm dja wãnh nõ.

¹⁰Dja me'õ kabẽno kute abenbê meo bikjêr jabej ga nêje kukrà. Dja ate krã ga ajte kum akabẽn jarẽ. Godja mã ate krã jabej ga kam arỳm

tu kangakumrêx. Arÿm ne ga te kabên punu nêje te o ane nhym mã kum kabên punu kînh. ¹¹Arÿm ne ga kôt kum akato. Mrãmri ne me'õ ja punukumrêx. Atemã kabên. Kum axwe kînhkam ne ga arÿm kum akato. Nãm kabêno amijo amirît. Mrãmri dja ga tu kangakumrêx. Tãm ne ja.

Kabên o ino rer.

¹²⁻¹³Be, dja ba awÿr Artemanh nàr kon Xikiku jano gê awÿr tên bôx ga kam tebê mã amrê iwÿr tẽ. Krîraxbê Nikoporikam dja gu abenwÿr bôx. Kam dja ba na tÿmkam arek akam amako dja. Nînh iwÿr atêm kêtri dja ga Djenajmê Apôr aro tên amũ ar kujate. Djenajbê ne me kadjy kabên jarênh djwÿnh, ar ja. Dja ga prîne aro djuw mex ne aro tên amũ ar kujate gê ar têm mex ne ÿkam têm kêt. Ga kam amrê iwÿr tẽ.

¹⁴Be, gora gê gu banhôbikwa kute Jeju marwã, mÿjja mexbit ma ne kum ajbit kînh. Mÿkam? Bir, gu banhôbikwa kute me 'uwtio djuw mex ne mekam kum ukanga kêt ne kute akrànmã ar meo djuw mexo bamã.

¹⁵Ar ja, arkam idjãm ja kunĩ ne ar kute ajo amak rã'ãn kam wãm amã amijarê. Badjwÿ ne ba ar wão ama ne. Ar wã kute Jeju mar ne kum gu bakînhkam ne ba aro ama ne. Arkum ijarê.

Gê Metîndjwÿnh ukaprîkôt ar akunio djuw mex. Tãm ne ja.

Paur kute Piremõmã pi'ôk no'ôk ne ja.

Paur ne kamybê Piremõmã pi'ôk no'ôk ne. Jejukôt ne ar abeno kamy. Nhyim Piremõ nhõ kubê kra 'ô, me pardja 'ô kum âpênh kajgo ar baja arým mã kubê tẽ. Birãm kubê pi'ôk kapríreo akĩn mã kubê o tẽ. Ne kam pyka 'ôkam bõx. Pyka 'ôkam Paur memã Metĩndjwýnh'ã ujarênh ar bakam bõx nhyim kam Paur Jeju'ã ujarênho ku'ê. Mekbê ijê djâkam âm rã'âkam ne 'ã ujarênho ku'ê. Nhyim kubê kraja kuman kam tu amim Jeju markumrêx, tu amim kamnhĩxkumrêx ne. Nhyim kam Paur arým o kra. Kum abêkumrêx ne, ne kam te kute nêman ajte Piremõmã ano. 'Ã pi'ôk no'ôk ne Piremõmã ano nhyim Xikiku ô pi'ôk no'ôko tẽ. Nhyim kam kum,
—Kwãrik wãnh, ga kam angryk kêt. Tu amã abê. Jejukôt dja gar tu abeno akamy ne amã aben jabê, ane. Nãm ã Paur Piremõmã pi'ôk no'ôko ane. Tãm ne ja.

¹⁻²Piremõ, amã ne ba pi'ôk no'ôk ne. Ba, ibê Paur ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Gu bakamy Ximoximê ne bar amã pi'ôk no'ôk ne. Piremõ, ga ne ga ar ikôt Metĩndjwýnhmã adjâpênh ar aba bar imã akĩnhkumrêx ne amã pi'ôk no'ôk ne. Gamê gwaj bakanikwýnh Apijmê Akipu gwaj bakôt âpênhamê ar aje amim Jeju mar ne kôt anhũrkwâkam aben pydjijamê, ar amã ne bar pi'ôk no'ôk ne. Ba, ibê Paur, Jeju Kritu'ã idjujarênh ibakam me kute ibê ijêja, ba ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne.

³Gê Metĩndjwýnh ajo djuw mex, Metĩndjwýnhbê me Babãmmê krabê Bẽnjadjwýr Jeju Kritu ar ukaprĩkôt ajo djuw mex ne ar ajo ba ne amã umar mex jarê ga adjumar mex ne ar aba.

Paur kute Metĩndjwýnhmã amikĩnh jarênh.

⁴Mrãmri ne ba akam ikĩnhkumrêx ne kam ije inhõ Metĩndjwýnhmã amijarênh katã kum ajarênh rã'ã. Nã bãm kum,

—Ota ba Piremõkam ikĩnhkumrêx, ane. Nã bãm ã kum akam ikĩnh jarênho anen kôt kum mextire jarê. ⁵Mýkam ne ba akam ikĩnh ne? Bir, amã me abêkam, amã Metĩndjwýnh nhõ me ja kunĩ jabêkam ne ba akam ikĩnhkumrêx ne. Ne ajte aje tu amim Jeju kamnhĩxkumrêx, tãm ne me iwýr arênho bõx. Kam ne ba akam ikĩnhkumrêx ne. ⁶Be, nã bãm Metĩndjwýnhmã ajarê ne kum,

—Arým ne Piremõ amikajmã'ã Jeju ma. Kam dja ga kum ôdjànhmẽ kum me abê jarẽ gẽ memã ôdjàn ne kum me abê, ane. Nã bãm ã Metîndjwýnhmã ajarênho ane.

Nã, akmere, dja me akabên mex man anhôdjàn pumûn arým akôt Kritu ma, Kritu nhôdjànhmẽ ukaprî ma. Nãm ukaprîkôt apýnh mýjja mex djário me bakînh ne arým gadjwý ajo kînh ne, gẽ me gop apumûn kam arým akôt Kritumã kato.

⁷Nã, nãm me imã ajarẽ ba kam ikî:nhkumrêx ne kam ajte itý:xkumrêx ne. Amã me abêkam, amã me kute Jejukôt abeno kamy jabêkam ne ba ikînhkumrêx ne kam itýxkumrêx. Ga, akmere, nã gãm Metîndjwýnh nhô me mexja prîne meo djuw mex ne meo kînh ne. Ba kuman kam ikînhkumrêx ne.

Ônemu nêje kum kabên.

⁸⁻¹⁰Amã me abêkam ne ba mýjja'ã ama. Ba ikrabê Ônemu'ã ama. Me kute ibê ijê rã'akam ne Ônemu iwýr bôx ba kam o ikra. Nã bãm kum Jeju jarẽ nhym tu amim markumrêx ba kam o ikra.

Ibê Kritu nhô àpênhkam ren amã ibên tỳx ne. Ne ren amã,

—Kwârîk wánh arek ikuri dja, ane. Nhym ren arým tu mrâmri dja.

Nhym bep kati, imã ajabêkam ne ba tu 'ã ama. Ba ibê Paur, ibêngêttekam amã ikaprî jabej, nhym me kute Kritu Jeju'ã idjujarênh ibakam ibê ijê ga amã ikaprî jabej ne ba tu 'ã ama.

¹¹Nãm amrêbê akam punu ne kam ajbir amã mexkumrêx, ne badjwý imã mexkumrêx ne.

¹²Ba arým ije akubyn awýr anormã. Imã abêkumrêx tãm ne ba ije amã anormã. Godja ba akubyn amã anon kam o ama: ne. ¹³Nã bãm te ije o aminhõ prãme nhym arek ikuri ãm ne kute akàxã ijo djuw mexmã. Ije Jeju kukràdjã ny'ã idjujarênh ibakam ne me ibê ijê ba mebê ijê djàkam dja nhym Ônemu kute akàxã imã àpênhmã ba te ije o aminhõ prãme.

¹⁴Nhym bep kati, nã bãm inhökre kadjwýnhbê amim,

—Kati, ba dja ba ã anhýr kêt ne. Ga dja ga amã ikaprî jabej arým imã nê gẽ arek ikuri dja. Aje amimarkôt dja ga amã ikaprî jabej arým imã nê gẽ kam ikuri dja, ane.

¹⁵Amrêbê ne mã abê tẽm ngrire ne kam arým akubyn awýr tẽmmã. Kon ne, birãm arým akubyn tu awýr bôxkumrêx ne arek wánh akuri ãm rã'a: rã'ãmã arým wãm tẽmmã. ¹⁶Djãm aje o me bajtem'o pyræk nhym amã àpênh kajgo ar bamã ne akubyn awýr tẽmmã? Kati, arým ar aje Kritukôt abeno akamymã. Arým kubê akamy. Akamy, gu arým bamã kînhkumrêxja tãm ne awýr tẽmmã. Mrâmri imã kînh raxi. Nhym bep ga dja ga amã kînh raxo ijakre. Amã àpênhkam ne gar arým ajbir Bênjadjwýr Jejukôt abeno akamykam dja ga amã kînh raxo ijakre.

¹⁷Be, kam dja akubyn awÿr bôx ga amiwÿr o wadjàn kum akabên mex jarẽ. Gu baro'ã badjàpênh ne abeno banhôbikwakam baje aben pyràk jabej dja ikàxã awÿr bôx ga o ipyràk ne kutã aprôt ne pa 'amÿn amiwÿr o wadjàn kam kum akabên mex jarẽ.

¹⁸Djori ajo ajkê? Nâr kon, djori abê mÿjjao akî? Kute ajo bikênh jabej amrê imã 'ã pi'ôk no'ôk ba kam amã o pân̄h. ¹⁹Ë, gop ije inhikrao pi'ôk no'ôkja pumû, ba ibê Paur dja ba amã o pân̄h. Kwârik wân̄h, ga dja ga àkînhî pân̄h kum arên̄h kêt.

Gora ijã mân amijakren ikudjwa pân̄h jarên̄h kêt, àkînhî pân̄h kum arên̄h kêt, tu ate akrã. Ga ije amã Jeju jarên̄h ne ije amã pân̄h jarên̄h kêtja pumû. Nã ba ren amã Jeju jarên̄h kêt ga ren amim mar kêt ne tu abiknorkumrêx ne. Bep kati, nã bãm amã arê ga ama ba kam ije amã pân̄h jarên̄h kêt. Gora aje ipyràk ne tu àkînhî pân̄hja mar kêtumrêx. Ônemu kute ajo bikênh tûmja tu o pân̄h mar kêt.

²⁰Nã, akmere, gora ã anen kum akabên mex jarẽ gu banhô Bênjadjwÿr kabênkôt tu kum akabên mex jarẽ. Kum akabên mex jarên o ikînh, akmere. Gu baje Kritukôt abeno bakamykam gop ijo kînh, akmere. ²¹Be, nã bãm inhôkre kadjwÿnhbê amim,

—Dja tu ikabên man kôt amijo ba. Dja ikabên man kam o djuw mexo ikabên jakre, ane. Nã bãm ã amim anen kam amã pi'ôk no'ôk ne.

²²Ë, ajte mÿjja 'ôdjwÿ. Ba wãm awÿr itêm ne ibôx jabej on ikutêp imã kikre kre kapô ne kikre kadjwÿnhbê inhikwã djãwã kapî. Godja Metîndjwÿnh wãm awÿr ijano ba kam awÿr tên bôx. Kadjy dja ga Metîndjwÿnhmã ijo a'uw nhym kam arÿm awÿr ijano. Me kute ikadjàr ba kam wãm awÿr itêmmã. Kam ne ba amijã Metîndjwÿnh kamnhîxbê nô.

²³Epapraj ne kute ajo amak ne kute ajarên̄h rã'ã. Adjwÿnhdjwÿ ne me kubê ijê. Nãm Kritu Jeju'ã ujarên̄h ar ba nhym kam me kubê ijê nhym iro'ã mebê ijê djàkam dja. ²⁴Makumê Arxakumê Temanhmê Rukamê ar adjwÿnhdjwÿ kute ajo amak ne kute ajarên̄h rã'ã. Ar ja ne ar ikôt àpên̄h ar ba.

²⁵Gê Bênjadjwÿr Jeju Kritu ukaprikôt prîne ajo djuw mex. Tãm ne ja.

Mekbê idjaer kute amikajmã'ã Jezu mar nhõ pi'ôk no'ôk ne ja.

Me'ô ne Jezu'ã pi'ôk no'ôk ne kam mekbê idjaer kute amikajmã'ã Jezu markumrêx jamã ano, ar kute mrãmri Jezu'ã ngràkumrêxmã. Mekbê idjaer kwỳ ne ar amikajmã'ã Jezu man kam arỳm kute ari mỳjjakôt akêxmã. Nãm ar abenmã,

—Gwaj akubyn Môjdjê kukràdjà tùmjakôt amijo baba.

Ne ajte,

—Gwaj akubyn Metĩndjwỳnhmã mry bôn kamrô kapĩ. Birãm Jezu kamrô me bajaxweo bingràn nhũnhkũtã kêt, gwaj akubyn mry kamrôdjwỳ me bajaxwe pãnh ajte Metĩndjwỳnhmã kungã ane. Kam ne me'ô arkum pi'ôk no'ôk ne arkum,

—Kati, Jezu pydji kute me bajaxweo bingràn djwỳnh. Kwãrik wãnh atemã ibej mỳjja 'ô jabej kêt. Jezu kamrô pydji ne me bajaxwe mãnkhũtã. Kwãrik wãnh Jezu kamrô nhibej mry kamrô nhõr kêt, ane. Nãm ã anen kam arkum Jezu mex jarẽ. Jejubê ne Metĩndjwỳnh kra. Jezu ne mỳjja kunĩ kurãm mexkumrêx. Ne kadjy mrãnh djwỳnh kurãm raxi. Ne Môjdjê kurãm raxi. Ne me kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnhja kurãm raxi. Jezu kamrô ne mry kamrô kurãm mexkumrêx ne kam kute o me axweo bingràn kadjy mexkumrêx. Nhym Jezu kukràdjà nyja ne Môjdjê kukràdjà tùm jakàjbê bõx ne kurãm mexkumrêx. Kam gêdjã me mrãmri Jezu'ã ngràkumrêx ne mã 'amỳn kanga kêtumrêx ne mã kôt ajkamẽn õ pykakam bõx, kàjkwakam õ pykakam bõx.

Metĩndjwỳnh kra kute raxo kadjy mrãnh djwỳnh jakrenh.

Kor 1.15

1 ¹Amrêbê ne Metĩndjwỳnh me bakukãmãremã kabẽn. Me kute kabẽn jarẽn djwỳnhkôt ne memã kabẽn, ne apỳnh mỳjja djàri kôt memã amijo amirĩto tẽ. Nãm memã kabẽn tẽm tãmtã ã amũ kamingrãnymã kabẽn ba. ²Nhym bep ajbir ne Krakôtbit me bamã kabẽn ne. Ajbir ne akati kute o ino rerkambit Krakôt me bamã kabẽn ne me bamã amijo amirĩt ne.

Bir be, arỳm kute Kramã mỳjja kunĩ kangaja pumũ. Nhym kam Kra arỳm pykamẽ kàjkwamẽ mỳjja kunĩ 'y. Metĩndjwỳnh djô'ã ne mỳjja kunĩ

'y. ³Nām Metĩndjwỳnh jadjēho adjēnh ne. Kubê Metĩndjwỳnh tām. Ar kute aben pyrāk. Nām 'itỳxkumrēx ne kam ta amikabēnkôt mỳjja pumũnh 'āno dja. Kute mỳjja kunĩ nhipēxja pumũnh 'āno dja. Djām kabēn ngri got. Nām ta amikabēn pymao mỳjja kunĩ pytàn 'āno djan ar o ba.

Bir be, tǎwǎ ne me babê me bajaxweo pōx ne me bajo mex ne kam arỳm mǎ tē, mǎ kǎjkwamǎ tēn kam nhỹ, Metĩndjwỳnh djubōk'ānh nhỹ. Metĩndjwỳnh kubê kumkati djubōk'ānh nhỹ. Djām me kātām ne me me bēnjadjwỳr rũnh djubōk'ānh krĩ? Kati, ām me bēnjadjwỳr rũnhbit. Me bēnjadjwỳr rũnh ne me me ubōk'ānh krĩ.

⁴Nà, kra ne ra:xi. Raxo kute kadjy mrānh djwỳnh jakrenh mexi. Ne umaodjwỳ kute kadjy mrānh djwỳnh jakrenh. Bām ne 'ǎ bēnjadjwỳr mē nhym uma: ne. ⁵Nhỹnh ne Metĩndjwỳnh kadjy mrānh djwỳnh 'ōmǎ kum,

“Mrāmri abê ikrakumrēx. Jakam ne ba arỳm ajo ikrakumrēx ga amipānh ijo Abām kumrēx”, ane got.

Kati, kramābit ne ǎ kabēn ane. Nār kon, nhỹnh ne Metĩndjwỳnh kadjy mrānh djwỳnh 'ō'ǎ memǎ kum,

“Dja ba o ikra nhym ijo Bām”, ane got.

Kati, Kra'ābit ne ǎ kabēn ane. ⁶Ne kam ajte, kute pykamǎ kra janorkam memǎ kum,

“Gora gē ikadjy mrānh djwỳnh kunĩ ikramǎ rax jarē”, ane.

Be, kubê Metĩndjwỳnh krakam arỳm kum mỳjja kunĩ re nhym rax ne.

⁷Nhym bep kadjy mrānh djwỳnh'ābit ne,

“Nǎ bām amikadjy mrānh djwỳnh nhipēx nhym kute kōkmē kuwy pyrāk. Akrānmǎ imǎ mrānh ne ikadjy àpēnhmǎ”, ane.

⁸⁻⁹Nhym bep Kramābit ne kum,

“Be, Metĩndjwỳnh, mrāmri dja ga meo aba rǎ'ǎ rǎ'ǎ ne.

Nǎ gām katāt meo aban amǎ mỳjja mexbit kĩnh ne katāt amijo aba ne amǎ mỳjja punu kurê.

Kam ne ba ibê anhō Metĩndjwỳnh ne amijo apytàn arax kadjy adja.

Ga kam akĩnhkumrēx ne. Nǎ gām araxmē akĩnh anhōbikwa kunĩ jakrenh mex ne”, ane.

Nām ǎ Kramǎ ane ne kam ajte kum,

¹⁰“Ga, Bēnjadjwỳr, ga ne ga krax kurũm pyka nhipēx ne anhikrao kǎjkwa nhipēx.

¹¹⁻¹²Dja ĩ apēx. Nhym bep kati, gajbit dja ga arǎ'ǎ: rǎ'ǎ rǎ'ǎ.

Nhym bep kati, dja ĩ kute kubēkǎ pyrāk ne tũm ne.

Mrāmri ne me kute kubēkǎ, mỳjja tũm, inōkǎ tũm nhym me kute krān o mrānh ne 'ê'ǎ rēnhja pyrāk. Dja ga ĩ ǎ kǎjkwamē pyka tũm krān o atēm ne mēnhō ane. Ne kam arỳm pānh ny nhō.

Nhym bep ga dja ga tũmrām arǎ'ǎ rǎ'ǎ ne. Ga adjwỳnh tāmō dja ga amũ arǎ'ǎ: rǎ'ǎ ne. Dja ga atemǎ kētkumrēx”, ane.

Bir be, nām ǎ Kramǎ ane.

¹³Nhỹnh got kadjy mrānh djwỳnh 'ōmǎ kum,

“Amrê idjubôk'ãnh nhỹ, abênjadjwỳr raxkam idjubôk'ãnh nhỹ.
Ikutêp nhỹ ba 'ỳr amrê awỳr akurê djwỳnho mỗ ga kwỳ o apardjan
kwỳ nhimex”, ane.

Djãm kute kadjy mrãnh djwỳnhmã ã anhỹr got? Arkati, Kramăbit ne ã kabên ane. ¹⁴Nhym bep kadjy mrãnh djwỳnh ne Metĩndjwỳnh nhỗ ãpênh kajgo. Djãm mebêngôkre got^a amirĩt ne? Kati, me kute noo omũnh kêt nhym Metĩndjwỳnh me bakadjy ano. Me ba ba, Metĩndjwỳnh kute me bapytâr ne kute ar me bajo bamã, me bawỳr ne anoro dja, kute me bapumũnh ne kute me bajãno ãmmã ne me bawỳr ano.

Me kute Metĩndjwỳnh kabên mar 'ãno ãmmã.

2 ¹Bir be, kam, Metĩndjwỳnh kute me bamã krabê kumkati janorkam dja gwaj tu amijamakkrekam nhôrkumrêx. Me kute gwaj bamã katât arênh gwaj baje marja tãm dja gwaj tu amijamakkrekam nhôrkumrêx ne 'amỹnh tỹx, gwaj baje o babiknor karô. Dja gwaj ate ar bakrân baban kam ĩ o babiknor mex ne, o babiknor mexo tẽ.

²Amrêbê ne kadjy mrãnh djwỳnh memã Mỗdjê kukrãdjã jarê, me kute kôt amijo bamã. Nhym me'ô kôt kute amijo ba kêt nâr kon kubê binhirênh katã nhym kam arỹm kum o pãnh ne. Katât kum o pãnh ne. ³Bir be, dja gwaj badjwỳ ate bakrân ar baba djãm kute gwaj bamã o pãnh kêt mã? E kum kati, gêdja gwaj bamãdjwỳ o pãnh ne. Amrêbê ne Metĩndjwỳnh memã kukrãdjãbit jarê. Nhym me ate krân ar ba nhym arỹm memã o pãnh ne. Nhym bep ajbir, ajbir ne me bamã kra ngã, krabê me bapytâr djwỳnh me bamã kungã. Djãm ate gwaj bakrãjamã kute o pãnh kêt mã? E kum kati ne. Dja gwaj bamãdjwỳ o pãnh ne. Bênjadjwỳr ta ne kumrêx memã amijarê, kute me utãrmã amijarê. Nhym kam kute ar meo baja, me kôt baja ne me kuman kam ô'ã gwaj bamã kôt arê, kabêno kabên ne gwaj bamã arê.

⁴Nhym Metĩndjwỳnhdjwỳ kôt mỳjja kwỳo amirĩt, me kute kôt kum kator kadjy ne umao apôx ne o mỳjja 'yro ba, apỹnh mỳjja pumũnh kêt 'yro ba, me kôt baja ne me uma proo mỳjja 'yro ba. Nãm me me akrymẽ me kanêo mex, me tyk kwỳo tũn, bôm me nêje me karô rê, ã ar meo anhỹro ba. Nhym kam Metĩndjwỳnh ajte kôt memã ta Karô jano, apỹnh ãpênh djãri ne kadjy tu ukabikôt memã kungrã. Nãm ã Metĩndjwỳnh kute meo bao ane, me kute Jejumã kator kadjy.

Jeju amijo kubêngôkren kute me bapyrãk.

⁵Djãm kadjy mrãnh djwỳnh Metĩndjwỳnh kute amim umjỳr got? Kute ar pykao ba kadjy, kute amim umjỳr got? Ije ar amã pyka ny jarênhja tãm, djãm kute ar o bamã? Kati, Jejubit ne kute ar pykao ba kadjy Metĩndjwỳnh amim kudja. Kute mỳjja kunĩo ba kadjy ne amim kudja. ⁶Ã ne me'ô Metĩndjwỳnh kabênkam,

^a1.14 Apỹnh me ô pyka djãri kunĩkôt ne me kunĩ bêngôkre. Kubêkã jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre.

“Ē, Metĩndjwỳnh, djãm me ibêngôkre imex got ga aje me imar rã'ãmã? Mỳkam ne ga me ikakritjao djuw mex ne?

7 Nã gãm o kàtàm, akadjy mrãnh djwỳnh kôpdji'ã o kàtàm. O kàtàm 'iry kêt ga ajte umamẽ raxo utà 8 nhym ajte mrãmri bẽnjadjwỳr rax ne mỳjja kunĩ ba”, ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh kabẽnkam ane. Ga kute mỳjja kunĩ baja pumũ. Nhỳnh ne mỳjja'õ kubê 'ã kàtàm ne? Kati. Djãm me babêngôkre'ã ne kabẽnja? E kum kati, Jeju'ã ne ã ane. Mebêngôkre kute mỳjja kunĩ ba kêtja pumũ.

9 Nhym bep Jeju'ã ne ã ane. Mrãmri ne kadjy mrãnh djwỳnh kurãm kàtàm 'ikrãn mex ne, nhym Metĩndjwỳnh ajte 'ã raxmẽ umamẽ kumẽ. Nãm me bapãnh ty nhym kam pãnh Metĩndjwỳnh 'ã kute raxmẽ umamẽ mẽnho ane. Metĩndjwỳnh me bakam ukaprĩ kôt ne amim kra'ã karõ nhym kam me bapãnh ty, me bakunĩ pãnh ty. Djã nãm tyk kadjy tokry kêt ne ty? Kati, nãm tyk kadjy tokry: ne. Nhym kam pãnh Bãmja 'ã umamẽ ra:xmẽ kumẽ.

10 Djãm Metĩndjwỳnh kute kra tokry'ã amim karõja punu got? Kati, mrãmri katát. Metĩndjwỳnh kute mỳjja kunĩ 'yr ne kute ar o baja tãm ne krabê Jeju'ã amim karõ, kute tokry maro tẽm ne inomã mẽn ne kam mrãmri kubê me bapytãr djwỳnhkumrẽxmã. Tokrykôtbít ne me bapytã. O ne Metĩndjwỳnh me bakrãptĩ pytàn me bajo kra, kute õ kãjkwa mextiremã me bajo tẽm gu me kramẽ baro'ã arkam babamã. Jeju ne me bamã wan me bamã pryõ mõn kãjkwamã wadjã. Dja gu me ĩ kôt pry'ã mõn wadjã.

11 Bir be, ta Bãm ne kubê me Babãm pydji. Ta, kute me bajo mex ar o bajamẽ gu me bamẽ ne gu meo Babãm pydji. Kam ne me bajo kamy. Me bakam pijãm kêt ne tu me bajo kamy. 12 Nãm Bãmmã kum,

“Dja ba ikamyremẽ ikanikwỳnhremã ajo amirĩt.

Me kute aben pydji nhipôkri dja ba memã amex jarẽ”, ane.

13 Ne kam ajte,

“Metĩndjwỳnh kanàrrãm dja ba ar amijo iba”, ane.

Ne kam ajte,

“Ota ba dja. Metĩndjwỳnh kute imã ikra nhôrjamẽ ro'ã ne bar dja”, ane. Nãm ã Jeju gwaj bajo õbikwao ane. 14 Bir be, Metĩndjwỳnh krabê ne gu me babaja. Ga me banhĩja pumũ. Me barerek, me bakatyk, me bakanẽ, me batokryja pumũ. Kam ne Jeju amijo kubêngôkren^b kute me bapyràkã. Ne kam amitykkôt Xatanajo ajkẽ. Xatanaj kute memã tyk jarẽn nhym me kabẽnkôt tykja tãm ne prĩne o ajkẽ. Kadjy ne amijo kubêngôkren ty.

^b 2.14 Kritu ne amijo kubêngôkre kute mrãmri ne apỳnh me õ pyka djari kunĩkôt me kunĩ: bêngôkreja pyràk. Kubê kã jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngôkremẽ ne me kunĩ: bêngôkre. Me kamrômẽ me kukràdjã kunĩ kubêngôkreo aben pyràk. Jakam dja ga Karõ 17.26 jarẽn ama.

¹⁵Ta amitykkôt Xatanajo ajkên kubê me bakaba. Nã gu me bamã batyk puma: ne. Me batĩnri bamã batyk puma: ne. Nhym kam Jeju ne me bakadjy tyn kam o me bamã me batyk pymajao ajngrã, gu me arým bamã uma kêt ne.

¹⁶Djã nãm amijo kadjy mrãnh djwýnh ne ruw ne me utã? Kati, nãm amijo kubêngôkren ruw. Nãm amijo Abraão tãmdjwý 'õn ruwn me utã.

¹⁷Kam ne me bajo kamykumrêx ne kam kamymê kute aben pyrãk. Nãm me banhõ ã, ne kam me bakôt tokry, me bakôt mýjja maro ba, me bakôt muw, me bakôt kính. Bir be, nãm prĩne kute kamy bêngôkre pyrãk, kute me bapyrãk ne kam arým kubê Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax djukaprĩkumrêx ne Metĩndjwýnhmã àpênhkumrêx ar ban kute kanga kêt. Nãm me bakadjy Metĩndjwýnhmã amijarê, me bajaxwe pãnh tyk jarê, nhym arým me bajaxweo ajngràn me bajaxweo akno.

¹⁸Djãm me banhõ Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr kute gwaj bamar kêt, kute gwaj batokry mar kêt? Kati, kute gwaj bamar. Xatanaj kute gwaj bajo baja mar. Djãm kute adjwýnhdjwýmã mýjja jarênh kêt, axwe'ã àpnênh kêt. Pykabê ar baridjwý ne kum axwe'ã apnê nhym adjwýnhdjwý tokry: ne. Kute tokrydjwý mar. Kute mýjja kunĩ mar. Kam dja gwaj bakam ukaprĩ: ne gwaj bawýr prôt ne kubê gwaj bapytã. Xatanaj kute gwaj bamã axwe'ã àpnênhkam dja gwaj bawýr prôt ne kubê gwaj bapytã.

Jeju kute raxo Môjdjê jakrenh.

3 ¹Nã, akmere ar, àpnhĩre ar, ar abê Metĩndjwýnh nhõ me mextireja, Metĩndjwýnh kute kãjkwa kadjy gwaj baro'ã amijo gwaj bapytãr, on ar Jejukôt ajamak bẽn. Ê, dja ba ar amã Jeju rax jarê. Arým ne Metĩndjwýnh me bawýr Krabê Jeju jano, me bakadjy ano nhym bõx. Ne kam mrãmri ne kubê me banhõ Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax. Tãm ne gwaj tu amim kamnhĩxkumrêx ne kam memã arênh ar o baba. ²Nhym kam Jeju bõx ne kum àpênhkumrêx ar ba. Metĩndjwýnh kute anorjamã àpênh ar ba ne kanga kêtumrêx. Kute Môjdjê pyrãk. Môjdjêdjwý ne prĩne kute anor djwýnhjamã àpênh ar ba ne Metĩndjwýnh nhõ me jao ban meo djuw mexkumrêx ne kute me kanga kêtumrêx.

³Nhym bep Jeju ne Môjdjê kurãm rax ne. Kam dja me mã abenmã Jeju pymamê rax jarênh ar o ba. Ga me kute amim kikreja pumũ. Kikre nhipêx djwýnh ne raxo, tỳxo kikre jakre. Nãm ã Jeju kute kikre nhipêx ar o ba prãbê Môjdjê nhipêxo ane ne kam raxo Môjdjê jakrenh mex ne. ⁴Nhýnh ne kikre 'õ ta kute aminhipêx got? Kati, kikre 'yr djwýnh ta ne ikrao kikre 'y. Bir be, nãm ã Metĩndjwýnh mýjja kunĩ 'yro ane. Nã, mýjja kunĩ nhipêx djwýnhbê ne Metĩndjwýnh. Ta ne Môjdjêdjwý nhipêx ne.

⁵Mrãmri ne Môjdjê prĩne Metĩndjwýnh nhõ me ja kunĩ ban meo djuw mexkumrêx ne kute me kanga kêt ne memã Metĩndjwýnh kute amũ tũmrãm amikukràdjão amirĩtja kajmã'ã memã arênh ba. Kubê Metĩndjwýnh nhõ àpênh. Ô àpênh kajgo.

⁶Nhym bep Kritu kubê Metĩndjwỳnh kra. Kubê Metĩndjwỳnh kra ne ta ò me jao ban prĩne meo djuw mexo ban kute me kanga kêtukumrêx. Ê, gwaj ba ne gwaj babê ta ò me ja. Nhym Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã mỳjja mex dji. Gwaj batĩn prãm kêt ne baje amim kamnhĩxbê mỳjja mexja kam amak ne kam bakĩnh rã'ã jabejmã. Dja gwaj o anhyro bamor ne inomã mẽn h jabej babê ta ò me ja.

Me amakkre kêt ne ar ba nêje memã kabên.

Kô k 10.1; Djuda 5

⁷⁻⁸Kam ne Metĩndjwỳnh Karô memã kum,

“On me akati jakam on aje Metĩndjwỳnh kabên mar jabej gê on wãm ajamakkre kêt on wãm nõ.

Amrêbê ne me akukãmãre amakkre kêtukumrêx ne kapôt kukritkam jãm Metĩndjwỳnh akêx ne 'ã kabên ne. Me kute ngryk jabejmã ne me,

‘Kati, Metĩndjwỳnh dja me bajo bikên h kêt. Dja gu me te kam amikrà ar o baba nhym me bajo bikên h kêt. Kute me bajo krakam dja tu ate krã’, ã ar anhyr ba.

Nãm me ã me kute Metĩndjwỳnh ngryk jabejmã ã ane.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh ane ne kam ajte memã kum,

⁹“Nã, wãnh ne me akukãmãre kute amim ikakinhmã, kute ingryk jabejmã ar ikam amikrà:o ba. Nã bãm te me nokam memã mỳjja kwỳo amirĩt ar o iba nhym me ãm ate kute we ingryk jabejmã ar we ã anhyr ba. Me kute we ingryk jabejmã 'ã amexbê 40.

¹⁰Kam ne ba me jakam ingry:ky ne memã kum,

‘Mrãmri ne me ja ajte ikam amikràn ibê binhirên h mō. Ne ikabên mar prãm kêtukumrêx’, ane.

¹¹Kam ne ba ingry:ky ne mrãmri ikabên pydjĩn arê. Nã bãm memã kum,

‘Aj, me ja dja me inhō pyka'ỳr bōx kêtukumrêx ne ikôt me tyk djã kêt djakam tyk djã kêt kêtukumrêx’, ane.”

Nãm ã Metĩndjwỳnh kabên ane.

¹²Ê, akmere ar, àpnhĩre ar, kam ne ba ar amã, gora ar amijãno dja. Ar akadjwỳnhbê ajaxwe 'õ, apunu 'õ ar akam kator ga kam arỳm ar aje amim Jeju kamnhĩx kêt ne aje Metĩndjwỳnh tĩnja kanga karô dja gar mrãmri amijãno dja.

¹³Kwãrĩk wãnh gar amikam ajamak kêt kati kêt. Dja gar akati kunĩkôt abenmã akabên ne o abenmã tỳx jadjà. On akati jakam, Metĩndjwỳnh kute ar amã,

—On jakam, anhyr ja ma. Metĩndjwỳnh kute me amakkre kêt o tỳm kêttri. Gêdja mỳjja punu 'êxri kute mex pyrãk ne arỳm ar anoo akno. Kute ar anoo biknor gar ajamakkre kêt karô dja gar on abenmã tỳx jadjà.

¹⁴Gwaj bakunĩ baro'ã babê Kritu nhō me ja dja gwaj 'ã bangrà tỳx. Amrêbê gwaj baje amim kamnhĩx nyrekam batỳxja dja gwaj o batêm rã'ã o tẽn o tẽn o tẽn inomã kumê. Gwaj gop mrãmri ã o anhyr jabej kam arỳm babê Metĩndjwỳnh nhō me jakumrêx.

¹⁵Bir be, on dja gar ã amijo ane. Ga Metĩndjwỳnh Kabên kute,

“On me akati jakam on aje Metĩndjwỳnh kabẽn mar jabej gẽ on wãm ajamakkre kêt on wãm nõ.

Amrêbê ne me akukãmãre amakkre kêt kumrêx ne kapôt kukritkam jãm Metĩndjwỳnh akêx ne 'ã kabẽn ne”, anhỳrja pumũ.

¹⁶Nhỳnh me ja ne me Metĩndjwỳnh kabẽn mar kajgon kam jãm o akêx ne? Je kum Mõjdjê kute pykabê Edjitu kurũm meo kator ne kute meo baja kunĩ, me tãm.

¹⁷Nhym nhỳnh me ja ne Metĩndjwỳnh mekam ngryk ne? Mekam ngryko tẽm rã'ã'ã amex krãptĩbê 40? Je kum, me tãm, me kute Metĩndjwỳnhkam amikrão ba ne kam wãnh kapôt kukritkam apỳnh rôrôk ban wãnh tyko ikwã, me tãm.

¹⁸Nhym nhỳnh me ja'ã ne Metĩndjwỳnh memã kabẽn pydjĩn arê ne memã kum,

“Aj, me ja dja me inhõ pyka'ỳr bõx kêt kumrêx ne ikôt me tyk djà kêt djàkam tyk djà kêt kêt kumrêx”, ane.

E kum me tãm, me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar kêt ne ar baja, me'ã ne ane.

¹⁹Bir be, ga me kute amim Metĩndjwỳnh mar prãm kêt kam 'ỳr bõx kêtja pumũ.

Metĩndjwỳnh memã me tyk djà kêt djà jarẽ.

4 ¹Ê, gwaj amijãno dja. Gwaj bajõ 'ỳr babõx kêt karõ dja gwaj amijãno dja. Metĩndjwỳnh kute õ pyka'ỳr memã krãn kute memã tyk djà kêt djà jarẽnhja tãm ne gwaj bamã nõr rã'ãã. Kam dja gwaj amijãno dja, gwaj bajõ 'ỳr babõx kêt karõ. ²Ê, 'ã ujarẽnhja, 'ã ujarẽnh mexkumrêxja ne arỳm gwaj bawỳrdjwỳ bõx, gwaj arỳm me kudjwa kuma. Me bakukãmãre kumrêx 'ỳr bõx nhym me kuma. Nãm me mar kajgokumrêx ne. Djã nãm me kuman amikajmã'ã tu kamnhĩxkumrêx? Kati, nãm me ãm mar kajgon ate krã. ³Nhym bep gwaj ba ne gwaj baje tu amim markumrêx ne baje amijã kamnhĩxkumrêxja, gwaj ba dja gwaj 'ỳr babõxkumrêx ne kam kam batyk djà kêt ne. Nhym bep me amakkre kêt'ã ne Metĩndjwỳnh memã kum,

“Nã bãm ingry:k ne mrãmri ikabẽn pydjĩn arẽn memã kum,

“Aj, me kute ikabẽn mar kêtja dja me inhõ pyka'ỳr bõx kêt kumrêx ne ikôt me tyk djà kêt djàkam tyk djà kêt kêt kumrêx”, ane.”

Djãm kam me tyk djà kêt djà kêt got me 'ỳr bõx kêt mã. Je kum amrêbê ne Metĩndjwỳnh pyka nhipêxo tẽn inomã kumẽn kam me kukãm tyk djà kêtmo krax ne te memã tyk djà kêt djà jarẽn te mekam ama. ⁴Be, Metĩndjwỳnh kabẽnkam ne pi'òk rãrãr'ã memã,

“Nãm pi'òk tyk to ino rerkam àpẽnho ino ren kam pi'òk rãrãrkam tyk djà kêt nõ”, ane.

⁵Ne kam ajte me tyk djà kêt djà jarẽ, ne,

“Aj, me ja dja me inhõ pyka'ỳr bõx kêt kumrêx ne ikôt me tyk djà kêt djàkam tyk djà kêt kêt kumrêx”, ane.

⁶Me bakukãmãre kumrêx kute 'ã ujarẽnh mar kajgoja me tãm ne me 'ỳr bõx kêt kumrêx, me kute amim Metĩndjwỳnh mar kêt kam. Tãm, me tyk djà kêt djà, ne arek me ja kadjy nõr rã'ã, atemã me ja kadjy nõr rã'ã.

⁷Kam ne Metĩndjwỳnh ajte akati 'õ jarẽ ne memã,

“Akati jakam on ajamakkre kêt wã on wãm nõ ga me ikabên man kam ikôt atyk djà kêt djà'ÿr bôx.”

Nãm amũ tũmrãm Dawimã kabên nhym ô'ã memã arẽ, ajbir ije me amã arẽnhja tãm, ne memã,

“On me akati jakam on aje Metĩndjwýnh kabên mar jabej gẽ on wãm me ajamakkre kêt on wãm nõ”, ane.

⁸Bir be, nãm ren Djodjuwe ren me tyk djà kêt djà'ÿr meo bôx nhym ren Metĩndjwýnh ren ajte tũmrãm akati 'õ jarẽnh kêt kumrẽx, me tyk djà kêt djà kadjy akati 'õ jarẽnh kêt kumrẽx.

⁹Nhym bep kati, 'ÿr kute meo bôx kêt kam memã nõr rã'ã. Metĩndjwýnh nhõ me ja kadjy, kadjy ne nõr rã'ãã, gwaj bamã nõr rã'ãã. Kute pi'òk rãrãrkam Metĩndjwýnh kòkam kòto nõr ja pyrãk. Dja gwaj ã kudjwao ane. ¹⁰Kòt dja gwaj badjãpênh jakàn kam Metĩndjwýnh kudjwa bakòkam kòto banhikwã. ¹¹Ajrã, gora gwaj batýx ne kudjwa 'ÿr bôx ne kudjwa bakòkam kòto nõ. Gwaj bajõ baje me bakukãmãre'ã amijakren bajamakkre kêt ne arĩk ar baban 'ÿr babôx kêt karõ ne ba ar amã, —Gora gwaj batýx ne kudjwa 'ÿr bôx, ane.

¹²Djãm Metĩndjwýnh kabên kajgo got. Kabên kute mýjja tĩn ne ãdjõnh pyrãk. Dji tĩnkêt. Dji kute mýjja kyxkêt. Ga mrãmri me kute kàx aktã irékòt prĩne wa ngrãnh nhym kute mýjja kyx týxja pumũ.

Nãm ã Metĩndjwýnh kabên kute kàx pyrãk ne wa mexo kàx jakrenh mexo ane. Mrãmri me kute kàx djwa mexo mrymã ukabêr ne kute o mry toprik ne kute amũ katàt o 'i jakàn nhym kre kamrêk ne ikwã nhym 'i kanhĩnja amirĩt mex ne ikwãja pyrãk.

Nãm ã Metĩndjwýnh kàx'ã amikabên jakreo ane ne kabẽno ã gwaj bajo ane. Nãm ta kabẽno gwaj bakadjwýnhbê prõt ne gwaj badjumar djã'ã kurên gwaj bakamũnho ane. Ne kam gwaj banhòkre kadjwýnhbê baje amim mýjja'ã karõja, baje mýjja mar ar o babajao amirĩt ne mýjja kabi. Gwaj Metĩndjwýnh kabên mar ar o baba nhym Metĩndjwýnh gwaj badjumar djãkam gwaj bamã kabên ne, —Mexkumrẽx, ikabênkòt ne ga amijo aba, ane.

Nàr kon,

—Ë, nã gãm aje ikabênkòt amijo aba kêt, ane.

Nãm ã Metĩndjwýnh Kabên kute kàx pyrãk ne gwaj bakadjwýnhbê: prõto ane. ¹³Bir be, nhýnh ne mýjja 'õ Metĩndjwýnhbê apdju? Arkati, kute mýjja nhípêx kunĩ ne amirĩtkumrẽx ne nõ. Irãri kum nõ. Noo kute mýjja kunĩ pytãr. Kumã dja gu me amijarẽ, kubẽ mýjja 'õ biknor kêt kumrẽx.

Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax'ã ujarẽnh.

¹⁴Ije ar amã arẽnh ja ma. Ije õbê ar amã Jeju rax'ã idjujarẽnhja dja ba akubyn ar amã arẽ. Gora gwaj baje amim Jeju mar ne 'ã ar memã badjujarẽnh babaja gora gwaj 'ã bangrà týx. Ga gwaj banhõ Metĩndjwýnh mar djwýnh

nhô bĕnjadjwÿr ra:xja pumũ. Nām kàjkwamã wadjàn amũ kajônkhôt katon kam ÿtã Metĩndjwÿnh'ÿr bôx. Kubê ne Jeju. Kubê ne Metĩndjwÿnh kra.

¹⁵ Gwaj banhô Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bĕnjadjwÿr rax djukapřikumrĕx. Djãm kute gwaj barerek mar kĕt got? Kati, nãm te Xatanaj axwe'ã kum apnê nhym ãm tu ate krã. Gwaj apÿnh bajaxwe djari kute 'ã gwaj bamã ãpnĕnh, 'ã ne kum apnê nhym ãm tu ate krãn axwe kĕtkumrĕx ne.

¹⁶ Bir be, gora gwaj amikam bapijãm kĕt ne tu Metĩndjwÿnhmã amijarĕ. Ôdjãnhkumrĕx gwaj kam tu kum amijarĕ. Dja gwaj bakam ukapřikumrĕx. Gĕdja mÿjja kute ar gwaj bajo baja, gwaj bajaxwe, gwaj barerek, gwaj bakapřĩ, gwaj batĩn prãm kute ar gwaj bajo baja, kam dja gwaj tu bapijãm kĕt ne Metĩndjwÿnhmã amijã ajarĕ nhym kam ta ukapřikôt prĩne gwaj bajo djuw mexkumrĕx ne.

5 ¹ Ē, Metĩndjwÿnh kute amim me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bĕnjadjwÿr rax, bĕnjadjwÿr bĕngôkre 'ô^c djarmãja pumũ. Kute amim 'ô djar kadjy ne amijo me bajô, me babĕngôkre 'ô pytàn amim kudja, nhym kam ta, me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh ta ne me ô'ã Metĩndjwÿnh ma. Nhym me kătãmja amijaxwe pãnh me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnhjamã mryo mrãn kungã nhym me axwe pãnh Metĩndjwÿnhmã kubô, me ô'ã kubô. Nhym kam Metĩndjwÿnh me ja jaxweo ajngràn tu o akno. Nãm ã me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh memã Metĩndjwÿnh maro ane.

² Djã nãm me no kĕtja, me kute Metĩndjwÿnhbĕ ikô mătjamã àkrĕmã got? Kati, adjwÿnhdjwÿ axwe prãmkam mekam ukapřĩn memã àkrĕ kĕt ne tu memã kabĕn rerek jarĕ. ³ Ne ta me kudjwa axwe prãmkam adjwÿnhdjwÿ ta amijaxwe pãnh kum mry bô. Djã nãm me ajbit axwe pãnh kum mry bô? Kati, ta, adjwÿnhdjwÿ amijaxwe pãnh kum mry bô.

⁴ Djã nãm me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bĕnjadjwÿr ta amijã bĕnjadjwÿr rĕ got, ta o amiptàn amijã me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bĕnjadjwÿr rĕ got? Kati, Metĩndjwÿnhbit ne amijo utàn amim 'ã bĕnjadjwÿr rĕ ne amim umjuw. Ga Metĩndjwÿnh ajbit kute Arão'ã me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bĕnjadjwÿr mĕnhja pumũ. Metĩndjwÿnhbit ne me'ã bĕnjadjwÿr rĕ.

⁵ Bir be, nãm ã Kritudjwÿ o ane. Ta kute amijo rax ne kute o amiptār ne amijã me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh nhô bĕnjadjwÿr rax mĕnh kĕtkumrĕx. Nhym bep kati, Metĩndjwÿnh ta ne amim kudjan kum,

“Mrãmri abĕ ikrakumrĕx. Jakam ne ba arÿm ajo ikrakumrĕx ga amipãnh ijo Abãmikumrĕx”, ane.

Nãm ã Metĩndjwÿnh nhô pi'ôk no'ôkkam ã kum ane. ⁶ Ne kam ajte kum, “Abĕ me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh rã'ã rã'ã rã'ã ne.

Merkixatek ne akajmã'ã Metĩndjwÿnh mar djwÿnh.

Ga kam Merkixatek nhijuk'ã gadjwÿ abĕ me kadjy Metĩndjwÿnh mar djwÿnh”, ane.

^c 5.1 Apÿnh me ô pyka djari kunĩkôt ne me kunĩ bĕngôkre.

7Mrāmri ne Jeju me kurām me kadjy Metīndjwŷnh mar djwŷnh mexkumrēx. Kute amijo kubēngōkren^d pykakam ar bari Metīndjwŷnhmā kabēn ne amijo a'uw. Kàj bē kum kabēn ne amra. Metīndjwŷnh pydji kute tykbē utār kadjy nārām kum kabēnkam muw. Nhym Metīndjwŷnh arŷm kabēn ma, Jeju jaxwe kêt ne kute Metīndjwŷnh kabēn mar ne kôt ar amijo bakam Metīndjwŷnh arŷm kabēn ma.

⁸Be, djā nām kubē Metīndjwŷnh Krakam kute tokrymē kaprī mar kêt got? Kati, nām te kubē Metīndjwŷnh kra, te axwe kêt ne mā tokry man kaprī ma. Nām tokry katikôt Bām kabēn man kôt ar amijo ba. Te tokry nām Bām kabēn mar 'āno dja. Kam ne kute kabēnkôt ar amijo baja mar mexkumrēx. ⁹Ne kam arŷm mrāmri tokryo ino re. Tokryo ino ren kam arŷm kubē me utār djwŷnhkumrēx ne. Me kute Jeju kabēn mar ne kute kôt ar amijo ba, me ja ne me utān kam kute ar meo ba rā'ā rā'ā rā'āmā.

¹⁰Be, kute me utār kumrēx ne kute meo ba rā'ā rā'ā nhym kam kôt Metīndjwŷnh kum,

“Abē me kadjy Metīndjwŷnh mar djwŷnh nhō bēnjadjwŷr rax.

Merkixatek nhijuk'ā gadjwŷ abē me kadjy Metīndjwŷnh mar djwŷnh nhō bēnjadjwŷr rax”, ane.

Nām ā Metīndjwŷnh kute amim arkam ā kum ane.

Me abatānh kute me prīre pyrāk.

Kô k 3.1; Ep 4.14

¹¹Nā bām bit ar ije ar amā Merkixatek jarēnhmān kam ajte akubyn ar amā arēnh kêt. Nā bām ren ar ar amā kunī jarē ga ren ar mar kêt kumrēx ne, ar ajamakke kêt kam, ar ajamak'ā tomkam. Dja gar on amijamak'ā tom tan gop mŷjja ma. ¹²Nā gām ar amrēbē memā Metīndjwŷnh kabēn'ā adjujarēnhmān ajte mar kêt ne.

Nhym bep kati, me'ō gēdja akubyn ar amā Metīndjwŷnh kukrādja kraxkôt arē. Nā gām ar aje me bixadjwŷr ny pyrāk. Me bixadjwŷr ny ne me kute kà kaōrbit mar ne kute me ōkumrēx kur kêt. Gar gadjwŷ aje mŷjja mar kêt rā'ākam aje me bixadjwŷr ny pyrāk. ¹³Ar aje mŷjja mar kêt kam aje me prīre pyrāk. Ar aje kà kaōr rā'ā. Nhym bē ne ga gop ar ajabatānhkam aje gop mŷjja mar. Ar aje Metīndjwŷnh kabēn katātja o amiprāk kêt rā'ā.

¹⁴Bep ate ne me abatānh. Me abatānh ne me kute me ōkumrēx kur. Nā gām ar ren Metīndjwŷnh kabēn maro tēn ren o amiprāk ne ren arek maro tēn o tēn o tēn ren marja amū o abikamēnho tēn kam ren aje me abatānh pyrāk ne kam ren prīne ren mŷjja kabi, prīne mŷjja punumē mŷjja mexmē prīne ren kabin mŷjja man kam ren aje me abatānh pyrāk.

^d5.7 Kritu ne amijo kubēngōkre kute mrāmri ne apŷnh me ō pyka djāri kunīkôt me kunī: bēngōkreja pyrāk. Kubē kà jakamē me kakrātykmē me babēngōkremē ne me kunī: bēngōkre. Me kamrōmē me kukrādja kunī kubēngōkreo aben pyrāk. Jakam dja ga Karō 17.26 jarēn ama.

6 ¹⁻³ Gwaj Kritukôt babikamênhmo kraxkam arým Kritu kukràdjà kwỳ ma. Nãm me Kritu kukràdjà kraxbit gwaj bamã arê gwaj kuma. Mỳj kukràdjà krax ne gwaj arým kuma?

Me batyk kadjy bamã bajaxwe kínhja wánh kum banhirer ne kam baje amikajmätä Metĩndjwýnh mar ja. Nhyr ajte me kute ngômã me bajangjênh'ã ujarênhjadjwỳ. Ne kam ajte me kute Metĩndjwýnhmã me bapymjỳr gu me kum badjâpênh kadjy me kute me bajã ikra jadjwỳr ja. Ne kam ajte me batyk ne akubyn batĩn ne bakator nhyr Metĩndjwýnh kute me bamã bajaxwe pánh jarênhmã ne kute me jamã me tĩn rã'ã rã'ãmã arênh ne ate me jamã me biknor rã'ã rã'ã jarênh ja. Ja ne mar tũm, kukràdjà krax.

Djãm ajbit ne gwaj baje marmã? Kati, kwỳ rax ne gwaj baje mar kêt rã'ã. Gwaj on ajte amũ ijukri on mỳjja 'õdjwỳ man gop amũ maro babikamênho mō. Nã gãm ar te o anen te aje kãmã mar kamênhmãn kam mã akubyn ama, akubyn kraxbit maro mō.

Nhyr bep kati, dja gwaj on amũ ijukri on mỳjja 'õdjwỳ ma. Gwaj baje mỳjja marmã ne Metĩndjwýnh amim gwaj bajã karō, gwaj on kuma, kute gwaj bamã no mex jadjãr jabej dja gwaj on ã o ane.

Me kute Metĩndjwýnhbê amijo akẽx karō memã kabẽ.

Idja 10.26

⁴ Nhyr bep ate ne me kute Jeju kangaja. Tō mã dja me me on akubyn Metĩndjwýnh'ỳr meo akẽxmã? Kati, gẽdja me te meo ane. Arým ne Metĩndjwýnh me ja no bõnh pydji nhyr me arým amim kuma. Jeju kute me utãrmã kãkwa kurũm bõxja ne me arým amim kuma. Nhyr Metĩndjwýnh ta memã Karōja ngrã nhyr meo ba. ⁵ Nhyr me kam arým mrãmri Metĩndjwýnh Kabẽ mexkumrẽxmã kato. Ne arým amim mỳjja pyma kwỳ pumũ. Jeju akati 'õkam akubyn bõx ne kute meo ba kajmã'ã mỳjja pymaja kwỳ pumũ. Omũnh kajgon kam ate amibê kanga, amibê kurê ar o ba.

⁶ Be, me ja, me kute bit amim Jeju marmãn ajte jãm kute kubê amijo akẽx ne kangaja, djãm me kute akubyn Metĩndjwýnh'ỳr meo akẽxmã? Arkati, gẽdja me te meo ane, dja me te akubyn 'ỳr kute meo akẽxmã te meo ane. Mỳkam? Bir, me kute Jeju kangaja ne me o ajkẽ. Nãm kute mrãmri ne me kute Metĩndjwýnh krao bikênh ne kute akubyn pĩte'y'ã nhõrkam o bikênhja pyrãk. Nhyr kam me kãtãm Jeju japrỳo kumex.

⁷ Ë, gop ar pyka mexja pumũ. Na ne pyka jakam bixadjwỳr krãptĩ ne kam amũ pyka ja mã prõt ne. Nhyr me kam kam mỳjja kren prĩne 'ã karên o djuw mex nhyr kam ingrõt ne abatãnh. Õ wýnh kute krên ne tỳxmã ne ingrõt ne ôn kumex. Pyka mex ne ja. Pyka mex ja ne Metĩndjwýnh arým kum kính ne õkre kadjwýnhbê amim,

—Pyka ja ne mexkumrẽx. Ba kum kính jadjã ne kum djwỳ jarẽ gẽ mã arek kam djwỳ nhingrõt ne ôn kumex, ane.

⁸Nhym bep ate ne pyka punu. Nãm te na axidjuw nhym me te karê nhym mã mrÿnhĩmẽ mjêxêtte nhĩbit apôx ne kumex. Pyka kajgo mexi. Me te kam mÿjja nhingrôt jabej, djwÿ nhingrôt jabej ne kam ôkre kadjwÿnhbê amim,

—Axuk wãnh nôre. Ba tu kanga gê wãnh nôre. Mÿj kadjy dja ba prĩne karên 'ãno dja? Gê me'ô tu kum adjà gê prĩne xê. Kê, ane.

Dja ã Metĩndjwÿnh me kute akubyn kubê akêxjamã anen kuwyo imôkam me kurê.

⁹E kum ar ga, akmere ar, àpnhĩre ar, ar imã ar akĩnhja, djãm ar amã ne bar ikabên ja jarênho iba? Kati, arÿm ne bar ar amexkôt ar ama. Ar ga ne gar tu amim Jeju markumrêx nhym arÿm ar apytã. Ga kam ar aje pyka mexja pyrãk.

¹⁰Djãm Metĩndjwÿnh punu got. Djãm kute ar amar kêt got. Kati, dja katàt ar adjàpên man o biknor kêt ne. Nã gãm ar amã Metĩndjwÿnh kĩnhkumrêx ne kam ô'ã ô me mex jadjwÿo djuw mex ar o aba. Ne arek ar o aba rã'ã ne. Kam dja Metĩndjwÿnhdjwÿ ar amar rã'ã ne.

¹¹Bir be, gora ar 'ãno dja. Nã bãm ar inhôkre kadjwÿnhbê,

—Gora gê ar ĩ pÿnhkôt kum Jejuwã kĩnh ne kam kĩnh rã'ã rã'ãn kôt ar amijo ban inomã kumê, ane.

Nã, dja gar ã anen inomã amên kam arÿm 'ÿr bôx. Ar aje amim kam amakja ne aje amim kamnhixja arÿm 'ÿr bôx.

¹²Nã, gora ar amã adjukanga kêt ne 'ãno djan inomã amên kam 'ÿr bôx. Kwãrik wãnh ar amã adjukanga kêt. Ê, me kute amim Jeju mar ne kute akrãn mã arek amiwÿr kam amakja, me tãmbit dja me 'ÿr bôx. Mÿjja mex, Metĩndjwÿnh kute 'ã memã katàt kabên pydjĩn arênhja'ÿr dja me bôx. Bir be, gora on ar ja'ã amijakren me kudjwa mÿjja ja kunĩ 'ÿr bôx.

Metĩndjwÿnh kute Abraãomã tãmdjwÿ jarênh mãmdji.

¹³⁻¹⁶Ar me bakukãmãrebê Abraãoja pumũ. Amrêbê Metĩndjwÿnh Abraãomã kabên pydjĩn arê. Nãm kum,

“Ê, mrãmri dja ba ajo kĩnh ne amã atãmdjwÿ krãptĩ ngã nhym aptàn kumex.

Ba ibê Metĩndjwÿnh ne ba amã ikabên. Mrãmri ne ikabênja”, ane. Be, Metĩndjwÿnh kute Abraãomã kabên pydjĩn arênh ne ja. Nãm Abraão akrãn mã arek amiwÿr kam aman kam 'ÿr bôx. Metĩndjwÿnh kute kum kabên pydjĩn arênhja'ÿr bôx ne arÿm kran arÿm tãmdjwÿ.

Me babêngôkre baje memã bakabên pÿnh ne arênh kadjy ne atemã me'ô'ÿr mrã. Me'ô kute raxo me bajakrenh ne kute me bakabên marmã 'ÿr tẽn kum arê, kute adjwÿnhdjwÿ me bakabên mar ne kute ar o bamã. Gu me kum bajêx karô, kum bajêx nhym kute o ngrykmã ajte atemã me'ô'ÿr mrãn kum me bakabên ja jarê.

Nhym bep Metĩndjwÿnh kute Abraãomã kabên pydjĩn arênhkam nhÿnh ne atemã me'ô Metĩndjwÿnh kurãm rax got kute adjwÿnhdjwÿ kabên marmã? Kati, Metĩndjwÿnhbê kumkati pydjii. Kam ne ta tu aminhidji jarên Abraãomã kabên pydjĩn arên kum,

“Ê, mrāmri dja ba ajo kīnh ne amã atãmdjwỳ krãptĩ ngã nhym aptàn

kumex. Ba ibê Metĩndjwỳnh ne ba amã ikabẽn. Mrāmri ne ikabẽnja”, ane.
 17 Nãm kabẽn pydjĩn arẽn kam ta aminhidji jarẽ. Nãm arỳm 'ã amim karõn
 kôt kabẽn pydjĩn arẽ. Nãm akubyn atemã kabẽn 'õ jarẽn kêt kumrẽx. Nãm
 ta arỳm amim pry pydji jarẽ. Ne kam me kute prĩne amim mar tỳxmã,
 Metĩndjwỳnh kute memã kabẽn pydji jarẽn nhym me kute amim mar
 tỳxjamã ne kabẽn pydjĩn arẽn kam ta memã aminhidji jarẽ.

18 Bir be, kumrẽx ne kabẽn pydjĩn arẽn kam adjwỳnhdjwỳ ta aminhidji
 jarẽn memã,

—Ba ibê Metĩndjwỳnh dja ba ajo kīnh, ane.

Dja akubyn atemã kabẽn 'õ jarẽn kêt kumrẽx ne. Dja 'êxnhi kêt kumrẽx. Djãm
 Metĩndjwỳnh kabẽnkam 'êxnhi kute akubyn memã kabẽn 'õ jarẽn hmã got.
 Arkati. Kam dja gar ja man kam ajte atỳxkumrẽx, ajte akĩnhkumrẽx. Atỳx ne tu
 amim kamnhĩxkumrẽx ne mã kam ama. Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bakukãm gwaj
 bamã mỳjja mex jarẽ gwaj mã kam ama. Kute gwaj bapytarmã ne gwaj arỳm 'ỳr
 baprõt nhym arỳm gwaj bapytàn gwaj bamã mỳjja mex jarẽ, kàjkwa jarẽ.

19 Gora gwaj kam batỳx ne tu amim kamnhĩxkumrẽx ne mã kam ama.
 Mrāmri dja gwaj 'ỳr bõx. Kam ne gwaj bakadjwỳnhbê badjumar mex ne
 baku'ê tỳx ne. Mrāmri ne me kute ngômã kẽn rẽn nhym kã arek arij tỳx
 nhym ngô kute o ba kêt ja pyrāk. Dja gwaj ã bakadjwỳnhbê badjumar
 mex ne batỳxo ane. Gwaj baje amim Metĩndjwỳnh kabẽn kamnhĩx ar o
 babakam dja gwaj ã bakadjwỳnhbê badjumar mex ne batỳxo ane.

Metĩndjwỳnh nhõ kikreti ja ma. Kadjwỳnhbê Metĩndjwỳnh nhõ mỳjja
 nêje kubêkàti wajêt. Nhym me kadji Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ
 bẽnjadjwỳr raxbit 'ỳr ngjẽn.

20 Nhym bep Jeju ne ta kàjkwakam ũrkwāti djwỳnhjamã wadjà. Me
 bakukãm ne 'ỳr wabin kum wadjà. Kute me banhirār ne me bajo djuw mex ne
 me bakadj Metĩndjwỳnhmã kabẽn mã. Dji kubê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh
 djwỳnhkêt. Kubê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax dja rã'ã rã'ã
 ne. Merkixatek ne kajmã'ã Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhym kam Jeju ijuk'ã
 kubê Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ne me bakadj Metĩndjwỳnhmã kabẽn ne.

Jeju kute raxo Merkixatek jakrenh.

7 1-3 Be, mỳj me'obê ne Merkixatekja? Nãm krĩbê Xarêkam me ja
 nhõ bẽnjadjwỳr ne adjwỳnhdjwỳ kubê Metĩndjwỳnh pymao kubê
 kumkati mar djwỳnh. Idji kutewa ne katàt me mrānh nhõ bẽnjadjwỳr,
 Merkixatek. Idji jatāri jadwỳ ne me umar mex nhõ bẽnjadjwỳr. Krĩ
 nhidjibê ne Xarê. Me umar mex ne ar bakam ne me tu 'ã kum idji. Me õ
 bẽnjadjwỳrjamã, Merkixatekmã ne me me umar mex nhõ bẽnjadjwỳr ane.

Ije nhym mã ne bāmme nã ar kute? Kati, e kum bep me kute bāmme nã noo
 ar omũnh kêt kumrẽx ne me kute ar arẽn kêtê. Kon ne. Ingêtmẽ kwatynhmẽ
 me kute omũnh kêt mexi. Me kute rwỳkkôt mar kêt, nã 'õ kurũm rwỳkkôt

mar kêt ne ajte kute tyk djâ kôt mar kêt-kumrêx. Nãm tu nhĩ'ãnh tẽ. Kute Metĩndjwýnh Kra pyrâk ne me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh rã'ã rã'ã ne.

Be, ta ne Abraão kutã tẽn kajpan kum kabẽn jarẽnho kĩnhkumrêx ne. Abraão arým mýj bẽnjadjwýrja ar'ýr prôt ne ar kubĩn kam akubyn tẽn nhyh Merkixatek kutã tẽn kajpan o kĩnh ne.

Nhyh kam kum mýjja kwýo ajkij. Kute mýjja kwýo mórjao ajkij nhyh mã o mỗ. Abraão ỏ mýjja kunĩ kryre ne kurẽn aben kadjy kum kungã. Merkixatekmã apýnh aben kadjy o pỏxo tẽn kum kungã nhyh abenã rẽnhkam arým rax nhyh kam mã o mỗ.

⁴Bir be, me Merkixatek raxja pumũ. Te Abraão bẽnjadjwýr rax ne kute nẻkrẻx pytảrja tu kute kum kwý o bikẻrja pumũ. Djẻm Merkixatek ngri got.

⁵Atũmã ne mekbẻ idjaer me ỏ mýjja jamýnh ba. Mỏjdẻ ne kukrẻdjẻkỏt mekbẻ idjaermã kum,

—Gora me amũ anẻỏ mýjja wả kwýo ajkẻn amũ mekbẻ Rewibẻ me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnhmả angả, amũ amikutả memả kwý ngả gẻ me ta ỏ nẻkrẻxkỏt amim amý, ane. Nhyh me kam ả anen ỏ mýjja kwýo ajkijn kam amũ amikutả mekbẻ Rewimả ỏro tẻ, me ta ỏ krỏkam me jamả kungả nhyh me amim amý. Amẻ kubẻ Abraỏ tẻmdjwý nhyh mekbẻ Rewi kute amim amýnhja tẻm ne kubẻ ỏ nẻkrẻx.

⁶Nhyh bep atemả ne Merkixatek. Mekbẻ Rewi 'ỏ kẻtẻ. Nãm te kubẻ mekbẻ Rewi kẻt ne kam tu Abraỏỏẻ nẻkrẻx kwýo ajkijn kum kĩnh jadẻ. Metĩndjwýnh arým Abraỏỏmả kabẽn pydjịn arẻn kum mýjja mex jarẻ nhyh Merkixatek arým kuman kam kỏt Abraỏỏ kĩnh ne. ⁷Be, mrẻmri ne me'ỏ kute meo kĩnhja ne raxo tẻmja jakre. Me rẻnh ne me meo kĩnh.

Kam ne ba ar amả,

—Me Merkixatek raxja pumũ.

⁸Mekbẻ Rewibẻ Metĩndjwýnh mar djwýnh ne me ỏ nẻkrẻỏ ba. O ban kẻt nhyh me pẻnh kamingrẻny amũ ijuk'ả ajte Metĩndjwýnhmả ỏpẻnh ba nhyh me ajte memả ỏro ba. Nhyh bep Merkixatek pydjịn ne tẻn rả'ả rả'ả ne kubẻ ỏ mýjjao mỗ. Ga me Metĩndjwýnh nhỏ pi'ỏk no'ỏkkam Merkixatek'ả kute tẻn rả'ả: rả'ả, anẻýrja pumũ. Be, Merkixatek raxja pumũ.

⁹⁻¹⁰Nhyh kam Merkixatek Abraỏ kutả tẻn kaja nhyh kum ỏ mýjja kwýo ajkij nhyh mã o mỗ. Nhyh kam Rewidjwý kute kum ỏr pyrỏk. Rewibẻ ne Abraỏ tẻmdjwý. Rewi ne ingẻt kukẻmẻrebẻ Abraỏ ngrekam nẻr rả'ả, kraxje kadjy kute Rewi bẻm djir kẻt, ngrekam nẻr rả'ỏkam ne Abraỏ Merkixatekmả ỏ mýjja kwýo ajkij. Nhyh kam Rewidjwý kute kum ỏr pyrỏk. Nhyh kam amũ atũmả Rewi wajẻt ne ruw ne kam amũ abatẻnh nhyh kam tẻmdjwý amim mýjja jamýnh ba, ỏ nẻkrẻxkỏt me ỏ mýjja jamýnh ba. Nhyh bep Merkixatek mekbẻ Rewi kajmả'ả nẻkrẻỏ mỗ, Abraỏ nhỏ mýjjao mỗ.

¹¹Arỏ kỏpdjỉ'ả mekbẻ Rewibẻ me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnhja ne memả Mỏjdẻ kukrẻdẻ jarẻnh tẻ. Arỏ ne kubẻ me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh kutewa nhyh kam tẻmdjwý mekbẻ Rewija amũ aben nhujuk'ả kubẻ Metĩndjwýnh

mar djwýnh ne Arão kôpdji'ã memã Môjdjê kukràdjà jarên me kadjy Metîndjwýnh ma. Nhym me te: kôt kute amijo ba mexmã. Nhym kam atemã me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh 'ô ne kato. Atemã. Arão kôt kêtê. Merkixatekkôt ne kato. Nãm ren me mekbê Rewikôt mex nhym ren atemã ny 'ô kator kêt kumrêx ne. Nãm me te: amimex ne te: axwe kêt nhym kam kadjy nyja kato.

¹² Bir be, atemã ne me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh ny 'ô kato nhym kukràdjàdjwý ne kôt atemã. ¹³ Gwaj banhô Bênjadjwýr'ã ne idjujarênhja. ã mûm me ja kurûm ne kato. ãm atemã. Djãm me ja 'ô kubê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh got? Ne kute Metîndjwýnh nhô ngônho ki'ã kum mry bôr got. Arkati.

¹⁴ Mekbê Djuda kurûm ne kato. Me ja, mekbê Djuda ne me Metîndjwýnhmã àpênh kêt kumrêx. Nhym me kuní arým kôt omû. Djã nãm Môjdjê me jamã kum, —Me ga dja ga me abê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh, ane got? Kati, mekbê Rewimãbit ne arê.

¹⁵ Be, arým kute amirît têmja pumû. Atemã me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh 'ô ne kato. Mekbê Rewi kurûm kator kêtê. Ne kam kute Merkixatek pyrâk. ¹⁶ Mýjkôt ne kubê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh? Djã nãm mebêngôkre ta Môjdjê kukràdjâkôt kute amû aben nhjuk'ã abenmã rero tén kam Jeju'ýr bôx ne kum kure nhym kam arým kubê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh? Djãm mekbê Rewi 'ô? Kati. Bir, mýjkôt? Mýjja tỳxkumrêx kôt. Ta tu tín rã'ã:n kute tín o ino rer kêt kumrêx. Kam ne Metîndjwýnh 'ã me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh nhô bēnjadjwýr mē. ¹⁷ Metîndjwýnh nhô pi'ók no'ôkkam kute,

“Abê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh rã'ã rã'ã rã'ã ne.

Merkixatek ne akajmã'ã Metîndjwýnh mar djwýnh.

Ga kam Merkixatek nhjuk'ã gadjwý abê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh”, anhýrja pumû.

¹⁸ Be, Môjdjê kukràdjà tûmkôt mekbê Rewi kute aben nhjuk'ã abenmã Metîndjwýnh mar djwýnh rerja ne arým tûm ne wãnh nô. Arým kajgo mexi. Kute me utâr kêt. Kam ne Metîndjwýnh wãnh kudji nhym nô.

¹⁹ Môjdjê kukràdjà kute mýjjao mex kêt. Nãm me te: kute kôt amijo ba ne te: kôt kute amijo mexmã. Nhym bep ajbir ne Metîndjwýnh me bawýr mýjja mex jano, Jeju jano. Tãm ne gwaj kamnhíxbê ar baban kôt Metîndjwýnh'ýr bôx. Nhym prîne raxo, mexo Môjdjê kukràdjà tûm jakre. Kôtbit ne gwaj Metîndjwýnh'ýr bôx.

²⁰⁻²¹ Be, gwaj banhô Metîndjwýnh mar djwýnh ny, mextireja pumû. Kumã ne Metîndjwýnh kabên pydjín arê. Bep me ja, me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh tûmja ne Metîndjwýnh amim me umjýr kajgon kute memã kabên pýnh jarênh kêt. Nhym bep ate ne Jeju. Metîndjwýnh kute amim arkam kum kabên pydjín arên kum,

“Ba ibê Bēnjadjwýr ne ba arým amã ikabên pydjín arê. Dja ba atemã ikabên 'ô jarênh kêt.

Ga dja ga abê me kadjy Metîndjwýnh mar djwýnh rã'ã: rã'ã ne”, ane.

²²Be, Jeju kukràdjà nyja mexo kute tũm jakrenh mexi. Nhym Metĩndjwỳnh kute kukràdjà nykõt me bamã mỳjja mex jarẽnhja dja mrãmri me bawỳr bõx. Jeju ta dja Metĩndjwỳnh kabẽnkõt mỳjja mex nẽje omũnh 'ãno djan me bamã kungã.

²³Nà, Jeju mexo kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh tũm jakrenhja pumũ. Ë, mỳjja 'õdjwỳ. Me ja ne me krãptĩ. Nãm me aben nhijuk'ã tyk tẽ. Te kute àpẽnẽ 'ãno ãm rã'ãmãn mã aben nhijuk'ã kubẽngẽtte ne tyk tẽ.

²⁴Nhym bep Jeju pydji ne mã: tĩn rã'ã rã'ãn kam mã kubẽ me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh rã'ã rã'ãn atemã amidjõ'ã me'õmã rer kêtumrẽx. ²⁵Ajbit ne tĩn rã'ã rã'ãkam arek Metĩndjwỳnhmã me banẽje kabẽn ne me bajo à'wỳr ar ba 'ãno dja. Nãm me bapytàn ar me bajo ba. Nhỹnh me baja? Bir me baje tu amim Jeju kamnhĩxkõt baje Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akẽxja, me batãm ne ar me bapytàn me bajo ba. Gẽdjãm ar me bajo ba rã'ã ne. Gẽdja me bapytàn rã'ã: ne, rã'ã rã'ã.

²⁶Bir be, me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ã kute anhỳr ne gwaj bamãnhkutã. Nãm mexo uma. Kute axwe 'õ mar kêtumrẽx. Punu 'õ kam nõi kêtumrẽx. Nãm mũm mexo amiptà nhym ate me axwe wãnh ar ba nhym Metĩndjwỳnh o rax ne kàjkwamã amiwỳr o wabin kàjkwa nhiby ỳr nhym kam ar ro'ã ar ba.

²⁷Nà, atemã. Kute me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr tũmja pyràk kêt. Djãm kute Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr tũm kudjwa myt kunikõt ta amijaxwe pãnh Metĩndjwỳnhmã mry par ne bõi ne õr got. Me tãm ne me kumrẽx amijaxwe pãnh kum mry pan kubõn kungãn kam atãri me kuni jaxwe pãnh kum mry pan kubõn kungã. Djã nãm ã Jeju me kudjwa ane got? Arkati, nãm ta Metĩndjwỳnhmã me axwe pãnh tyk pydji. Nãm me axwe pãnh Metĩndjwỳnhmã amikanga pydji nhym tũmrãm dja ajte memã tyk kêt ne.

²⁸Mõjdjẽ kukràdjãkõt ne me axwe prãm nhym me amim me umjuw. Nhym bep tũmrãm, Mõjdjẽ kukràdjã arỳm tũmkam ne Metĩndjwỳnh amim krao katon amim kudja. Nhym kam prĩne Metĩndjwỳnh kabẽnkõt amijo ba. Axwe prãm kêtumrẽx. Dja amũ tũmrãm axwe 'õ kêtumrẽx rã'ã rã'ã, tãm ne amim kudjan kam kum kabẽn pydjĩn arẽ. Ne kam adjwỳnhdjwỳ aminhidji jarẽn kum,

—Ba ne ba amijo apytàn amim adja. Ga abẽ imar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax, ane. Be, nãm ã anen kam amim Kra dja.

Me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ny ne Jeju.

8 ¹Bir be, ije ar amã arẽnẽ ja ma. Arỳm gwaj banhõ Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr rax ã kute anhỳrja pumũ. Nãm kàjkwakam Metĩndjwỳnhbẽ kumkati krĩ djatikam ubõk'ãnẽ ikõ'ã nhỹ, kubẽ bẽnjadjwỳr raxkam ubõk'ãnẽ nhỹ. ²Kubẽ Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẽnjadjwỳr ne kam Metĩndjwỳnh nhũrkwãti kadjwỳnhbẽ kumoka'ẽkam àpẽnẽ ar ba. Ûrkwãti djwỳnhkam àpẽnẽ ar ba. Djãm me ikrao ne me kum kikre got? Kati, Bẽnjadjwỳr djwỳnh ta ne amim kikre nhym kàjkwakam

dja. Ũrkwã djwýnh ne ja. Nhym kadjwýnhbê kumoka'êkam Metĩndjwýnh nhõ mýjja nêje kubêkàti wajêt. 'Yr ne arým wadjàn kam kam àpênh ar ba.

³Me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh nhõ bẽnjadjwýr rax kunĩ ne Metĩndjwýnhmã mry bôn kum kungãn kôt kum kĩnh djã ngã. Kadjy ne amim me umjuw. Nhym gwaj banhõ Metĩndjwýnh mar djwýnhdjwý mýj ne kum kungã? Kati, ãm ta ne kum amingã.

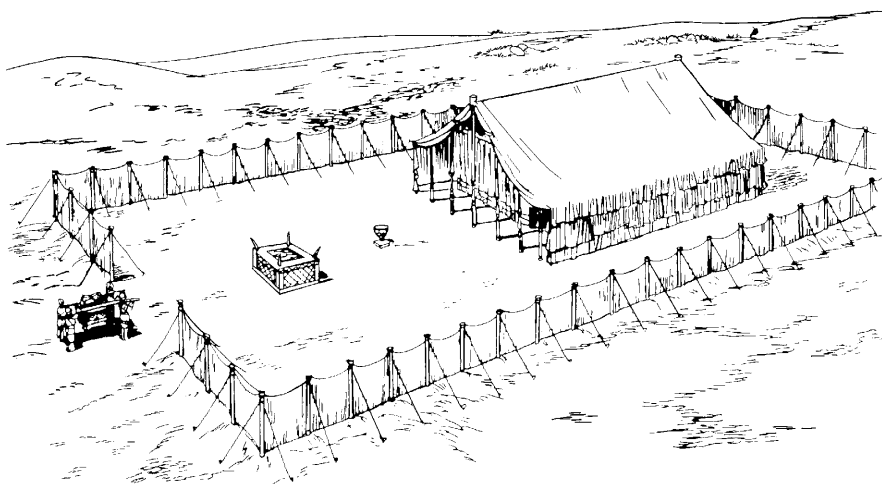
⁴Nãm ren jakam, pyka jakam ar ban ren kubê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh kêtumrêx ne. Ga me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh kumex ne kute Môjdjê kukràdjâkôt Metĩndjwýnhmã kĩnh djã nhõr rã'aja pumũ. Kam ne ren jakam ar ban ren arým kubê me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh kêt.

⁵Pyka jakam Metĩndjwýnh nhõ kikreja ne kàjkwakam ũrkwãti djwýnhja'ã amijakre nhym me kam kam àpênh ar ba. Ô'ã ne pykabê õ kikreja. Nãm Môjdjê kute kike nhipêxmã nhym kam Metĩndjwýnh prĩne kôt kum 'ã karõ, kute kum 'ã karõ nhym kute kôt kum ipêxmã. Kute kàjkwakam ũrkwãti ja'ã akren kute kôt kum ipêxmã ne kum 'ã karõn kum, “Gora prĩne inhũrkwãti djwýnh'ã akren imã ipêx, ane.

Krãnhre'ã ije amã akrejakôt dja ga ipêx”, ane.

Be, mýjja kàjbê mex ne ja. Kàjkwakam ũrkwã djwýnh ne mexkumrêx, nhym bep ja, pykabê ja ne ô'ã. Ô'ã ne kam kàjbê mex.

Nhym bep ũrkwã djwýnh ne mrãmri wýnh, mextire. ⁶Nhym àpênhdjwý mextire. Metĩndjwýnh ne kum àpênh ny jarê nhym àpênhja prĩne mexo kute me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh tũm djàpênh tũm jakrenh. Nhym kukràdjã nydjwý prĩne mexo kute tũm jakrenh. O ne Jeju Metĩndjwýnh'yr mebêngôkreo bõx. Nhym Metĩndjwýnh me bamã kabên

(Mekbê idjaer 8.5)

pydjin arên kam me bamã mỳjja mex jarẽ. Mỳjja mexja ne mexo tũmja jakrenh mex ne. Kôt kukràdjà nydjwỳ mexo tũmja jakrenh mex ne.

⁷Nãm ren Mòjdjê kukràdjà ajmã kute kêt nhym ren ajte kukràdjà ny kator kêtumrêx ne. Nãm ren kutewaja mex nhym ren ijukri ny 'ò kator kêtumrêx ne.

⁸Nhym bep kati, nãm kukràdjà tũmja kute me utàr kêt nhym kam pãnh Metĩndjwỳnh kukràdjà ny kute me utàrja pãnh o kato. Nãm mekam kĩnh kêt ne memã kum,

“Adjỹm, amũ akati 'òkam dja ba mekbê idjaer kunĩmã atemã ikabên ny 'ò jarênh mãmđji, atemã kukràdjà ny 'ò.

Nà, Djuda aben nhjuk'ã tãmdjwỳjamã gędja ba atemã kukràdjà ny 'ò jarẽ. Ba ibê Bẽnjadjwỳr ne ba me amã ikabên ne.

⁹Ate ne nyja. Ate ne tũm, ije me akukãmãremã arênhja, tãm ne tũm. Amrêbê ne ba me akukãmãre pa 'ãbyn pykabê Edjitu kurũm meo ikaton kam ar meo iban memã ikukràdjà ja jarẽ.

Nhym be nãm me ikabên mar prãm kêt ne arík ar ba. Ba kam amipãnh tu me kanga.

Ibê Bẽnjadjwỳr ne ba me amã ikabên ne.

¹⁰Bep jakam dja ba mekbê idjaermã ikukràdjà ny jarẽ. Amũ akati 'òkam dja ba memã ny 'ò jarẽ.

Ba ibê Bẽnjadjwỳr ne ba me amã ikabên ne.

Me òkre kadjwỳnhbê dja ba ikukràdjà jao adjàn me ajamak krekre'adjwỳ pi'òk no'òk ne.

Ne kam meo inhô me jakumrêx nhym me amipãnh Metĩndjwỳnhho ipytàn kam amim ijo Metĩndjwỳnhkumrêx.

¹¹Djãm me òbikwamê kute abenmã kum, nàr me kamy kute abenmã kum, ‘On amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh ma’, anhỹrmã.

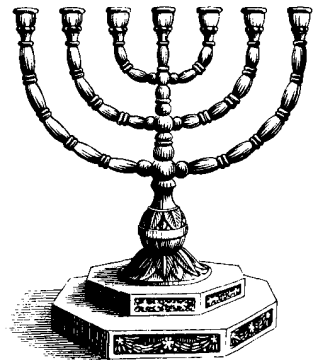
Kati, me kunĩ dja arỹm amim ima. Me kàtammê me rũnhmê me kunĩ dja me amim ima.

¹²Ba kam me kute ikam amikràjakam idjukaprĩ ne kam me ikam axweja tu o akno”, ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh kukràdjà ny'ã ujarênh ane. ¹³Kute kukràdjà ny jarênhkam arỹm òbê jao tũm ne. Be, ga mỳjja arỹm tũm tẽm ne arỹm biknor 'ỳrja pumũ.

**Kute pykakam Metĩndjwỳnh
nhô kikreti jarênh.**

9 ¹Amrêbê ne Metĩndjwỳnh prĩne kukràdjà tũmja, kukràdjà kutewaja'ã

(Mekbê idjaer 9.2)

(Mekbê idjaer 9.4)

Nhym kam nêje kubêkà wajêt. ⁴Kam ne kên karÿro kikre kudjÿ djà bôr djâmê kên karÿro pïo rara krākà djjamê ku'ê. Nhym kên karÿrreo pïo rara krākà djj kam ne ngôn h dja. Kên karÿro ngôn h kam djwÿ nhidjibê “Mÿj ne ja” nÿt ne dja. Nhym kam kam Arão nhô kô me aêrbê ingrôt ne ôja nô. Nhym kam kamdjwÿ Metîndjwÿnh kute amikabên'a kên no'ôkja amê nô.

⁵Nhym kên karÿro pïo rara krākà djjja'a Metîndjwÿnh kadjy mrân h djwÿnh amê ar karô kàjbê prêkja aben kutà dja. Metîndjwÿnhbê kumkatiti:, Metîndjwÿnh pymati, Metîndjwÿnh mexo tuknî kadjy mrân h djwÿnh karô nhipeÿ ja dja. Pïo rara 'ã ijê djà'a dja. 'Ã ijê djà ja ne me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadjwÿr mry kamrôo kaprêprêk nhym Metîndjwÿnh apÿnh me axwe djàri tu o akno. Aj, djâm on ije ar amã prîne ja jarên h mã got. Ba ar amã mÿjja 'ôdjwÿ jarê.

(Mekbê idjaer 9.5)

memã karô, kôt me kute ar amijo ba ne kum kabên ne kum àpên h kadjy. Nãm me pykabê kum kikren kam kam kum kabêno ku'ê.

²Nãm me kubêkàmê mrykàmê pïponho kikren ajkwa krekre'ã kubêkà nhô. Kikrebê kumkati ne ja. Kam ne ngôn h pôktimê pïponh ku'ê. Nhym djwÿ me kute Metîndjwÿnhmã ôr ne pïpon h kam adjwÿrjadjwÿ ikwã. Apÿnh mÿjja ku'ê djàri ne ja.

³Kadjwÿnhbê ne kumoka'ê.

⁶Be, nãm ã Metîndjwÿnh nhô kikrekam apÿnh mÿjja ku'ê djàri ku'ê ane. Nhym me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh kâtàm myt kunîkôt kikrebê kumkatikam wangij ne kam kam àpên h ar ba.

⁷Nhym bep me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadjwÿr rax pydji ne kadjwÿnhbê kumoka'êjamã wangij. Djâm myt kunîkôt? Arkati, kum ngorekambit. 'ÿr ngjên h nhô

akati apôxkambit ne 'ÿr ngjênh pÿnh ne. Nhym ajte kum ngore nhym ajte 'ÿr wadjà. Akati pÿnhkambit. Djâ nãm ÿkam 'ÿr wangij? Kati, mry kamrô ne 'ÿr o wangijn Metîndjwÿnhmã kungã. Ta amijaxwemê me kâtãmja jaxwe pãnh ne kum kungã. Me kute mar kêt ne kute Metîndjwÿnhkam amikràò ba pãnh ne me ô'ã o mrãn o wangijn kum kungã.

⁸ Jakôt ne Metîndjwÿnh Karô memã o amirît, me kute me kâtãm Metîndjwÿnh'ÿr ngjênh kêt kôt mar kadjy. Metîndjwÿnh nhô kikrebê kumkati âm rã'ã nhym me kute kukràdjà tùmjaò ba rã'ãri ne me kâtãmja Metîndjwÿnh'ÿr ngjênh kêt kumrêx, kumoka'êjamã ngjênh kêt kumrêx. Me kâtãmja kraxje 'ÿr ngjênh kêt.

⁹ Be, pykabê Metîndjwÿnh nhô kikremê kôt kukràdjà tùmja ne Kritu kukràdjà djwÿnh'a amijakre nhym me Kritu kajmã'ã ar o ba. Kukràdjà tùmja ne me ï krākãbito mex. Nãm me kukràdjà tùm kôt te Metîndjwÿnhmã mry bôn kum kungãn te kum kÿnh djà ngãn mã amikam kute axwe mar rã'ã. Me kute kum mry nhôr djwÿnhja te kum mry bôn kum kungãn kadjwÿnhbê mex kêt rã'ã ne. ¹⁰ Kukràdjà tùm kôt ne me me ô kwÿ krên djãmê mÿjjao kôm djà'ã memã karôn mekbê uma. Ne kam ajte me kute apÿnh amiku'ôn'h djari memã 'ã karô, me kute kôt amijo bamã. Apÿnh kukràdjà ja ne me ï krākãbito mex. Metîndjwÿnh kute mÿjja kunio ny kajmã'ã ne memã kukràdjà tùmja'ã karô nhym me ar o ba.

Kritu kamrô'ã ujarênh.

Xim k 2.5; Idja 8.6, 12.24

¹¹ Nhym arÿm Kritu bôx ne arÿm kukràdjà ny, kukràdjà mexo kato. Ne kute kukràdjà nyo kator kadjy kubê me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh nhô bënjadjwÿr rax ne arÿm Metîndjwÿnh nhürkwã djwÿnhmã wadjà. Metîndjwÿnh nhürkwãti prïne kute raxo, mexo pykabê ja jakrenh mexjamã wadjà. Mebêngôkre kute ipêx kêt. Me banhô pykabê mÿjja, pĩ, bô, bànhôr jao kikre nhipêx kêt.

¹² Be, tãm, Metîndjwÿnh nhürkwã djwÿnhbê kumkatimã wadjàn kam amũ kadjwÿnhbê kumoka'ê'ÿr àr pydji. Djâ nãm 'ÿr wangij ne akubyn apôx ne 'ÿr ngjênh krãptĩ got? Kati, nãm 'ÿr àr pydji. Djãm mokaàk kamrô nàr mryti jabatàn'h nyre kamrô ne o wadjà, kute Metîndjwÿnhmã òrmã? Arkati, nãm ta amikamrôo wadjà. Ne o me bapytã. Me bapytàrkumrêx. Gu me batĩn rã'ã rã'ã ne baje o ino rer kêt kadjy.

¹³ Amrêbê kukràdjà tùm kôt ne me mry kamrôo me kamĩ, me akubyn mex kadjy. Nãm me Metîndjwÿnhkam amikràn kam punu. Nhym kam Metîndjwÿnh mar djwÿnh mryti djũmre kamrômê mokaàk kamrôo me kamĩ. Ne mryti jabatàn'h nyre, kañhre bĩn kum adjàn kam prã byn o me punu kaprêprêk. Nhym me kam akubyn mex.

¹⁴ Be, ga mry kamrô kute kàjbê meo mexja pumũ. Bep Kritu kamrô ne mrãmri meo mexkumrêx. Metîndjwÿnh Karô tĩn o ino rer kêtja tãm ne Krituo ban o tÿx nhym kam kôt Metîndjwÿnhmã amingã. Djãm punu ne me kubĩ? Kati, nãm mexo mextire, ajmã kute kêt ne ta Metîndjwÿnhmã

amingãn kam kamrô ajkapĩ. Ta kamrô ne prĩne me bajo mex. Me batyk ne bajo Metĩndjwỳnhmã bakre rax ne nĩjar baba kady ne gu me bamã bajaxwe kĩnh ne o baba. Nhym kam ta kamrôo prĩne me bakadjwỳnhbê me bajo mex gu me kam arỳm bakadjwỳnhbê bapijãm kêt ne amikam bajaxwe'ô mar kêt ne Metĩndjwỳnhmã badjãpênh ar baba, Metĩndjwỳnh tĩnjamã apê.

¹⁵Kadjy, Kritu kamrô prĩne kute me bajo mex gu me Metĩndjwỳnhmã badjãpênh kady ne Kritu kukràdjã nyo kato. Metĩndjwỳnh kute amiwỳr me bajwỳr ne kute me bamã kabên pydjĩn arênh ne kute me bamã mỳjja mex jarênh gu me 'ỳr babôxmã. Nhym me banhô mỳjja mexja dja rã'ã rã'ãn o ino rer kêtukumrêx. Mrãmri dja Kritu ã memã o ane. Kadjy ne arỳm me axwe pãnh ty. Me kute kukràdjã tũmja ar o bari ne me Metĩndjwỳnhkam axwe nhym kam arỳm Jeju amityko o pãnh ne.

¹⁶⁻¹⁷Bir be, nãm tykkôtbĩt o pãnh. Nhym kam ajte mỳjja tykkôtbĩt ne mỳjja amirĩt. Ga me ôbikwa tyk kutã kute abenmã ô mỳjja'ã karôja pumũ. Ôbikwaja tyk kutã ôbikwamã ô mỳjja'ã karô ne,

—Godja ba ty ga kam inhô mỳjja jao mō.

Ne kam kum ô mỳjja nhidji jarên kum,

—Tãm dja ga o tẽ, ane.

Gêdja kute kum 'ã karôja ty nhym kam ôbikwaja amũ ajte kudjwa ô'ã ar o ba. Me tykkambĩt ne me ajmãn aben nhô mỳjja jamỳn mã amũ abendjô'ã o ba. Me tĩn rã'ãkam ne me kute aben nhô mỳjja jamỳnh kêt. Me tykkambĩt ne me kute me ô mỳjja kajgo jamỳnh. Bir be, me tykkôtbĩt ne mỳjja amirĩt. Nhym kukràdjã tũmjadjwỳ ajte tãm ne.

¹⁸Nãm me kute kukràdjã tũm kutewaja o bao kurê'ukmã ne Môjdjê mry kamrôo me kamĩ. Mỳjja tyk ne kamrô bikapĩnkôtbĩt ne mỳjjao mex djã.

¹⁹Nãm Môjdjê memã Metĩndjwỳnh kabên kukràdjã kunĩ'ã ujarênh kumrêx arê. Metĩndjwỳnh kute mekbê mỳjja pymaja memã arênh o djan memã kunĩ jarênh pan kam mry kamrô by, mryti jabatàn nhremê mokaak kamrô run kam iby ngô run kam pi'ô nhikwỳr ne kadjãt kamrêk jakritare jao krax 'ãpren kam pi'ôja mry kamrômã adjãn kam o me kaprêprêk. Metĩndjwỳnh kabên kukràdjã'ã pi'ôk no'ôkja kumrêx ne kamĩn kam mebêngôkrejadjwỳ kamĩ. ²⁰Me kamĩn kam mekmã kum,

“Be, Metĩndjwỳnh kute me amã amikukràdjã jarênh mãmdji ga me aje kôt amijo aba kady kamrô ne ja. Gora me 'ãno dja”, ane.

²¹Ne kam ajte Metĩndjwỳnh nhô kikre kamĩ. Nãm kapôtã kukràdjãja kumrêx kamĩn kam kikre kadjwỳnhbêja'ỳr o wadjãn kam adjwỳnhdjwỳ o kamĩ, kukràdjãja kunĩ kamĩ. ²²Bir be, Môjdjê kukràdjãkôt ne me mry kamrôobit mỳjjao mexo ba. Kamrô kapĩnkôtbĩt ne apỳnh me axwe djãri Metĩndjwỳnh tu me axweo aknon mar kêtukumrêx ne.

²³Bir be, pykabê Metĩndjwỳnh nhô kikremê ô kikrekam kukràdjãja ne kàjkwakam mỳjja djwỳnh'ã amijakre. Kam ne Môjdjê mry kamrôobit ã mỳjjao mexo ane. Nhym bep kàjkwakam mỳjja djwỳnh kady ne me mỳjja mexbit kum kubĩn kungã. Kàjkwakam mỳjja djwỳnhja kady ne me mỳjja

mexbit kum kubîn kungã. Mỳjja mexo kute pykabê mỳjja ja jakrenh. Mỳj ne mex nhym me Metîndjwýnhmã kubîn kungã? Je kum Jeju. Jejubit ne mexkumrêx ne kam Metîndjwýnhmã amingã nhym me kubî.

²⁴Djã nãm me Metîndjwýnhmã kikre nhym kam Kritu kadjwýnhbê kumoka'êja'yîr wadjà? Kàjkwakam ô kikre djwýnhja'ã kute amijakre djãm kumã ne wadjà? Kati, nãm tu kàjkwamã wadjà. Kum wadjàn arým Metîndjwýnh kabem djan kum me bajarêno djan me banêje kukràò dja.

²⁵Djã nãm Metîndjwýnhmã aminhôr krãptî? Kute pykabê Metîndjwýnh mar djwýnh nhô bënjadjwýr rax kikremã ngjêx krãptîja pyrãk? Kum ngore kunîkôt kute mry kamrôbito mrãnh ne Metîndjwýnh nhô kikre kadjwýnhbê kumoka'êmã o ngjêxja pyrãk? ²⁶Arkati, nãm ren kum aminhôr krãptîn ren arým tokry krãptî. Ren pyka nhîpêx totokbê ren arým apýnh tokry krãptî. Bep kati, arým pyka kute o ino rerkam arým kator ne kute mekbê axweo apêxmã kute Metîndjwýnhmã aminhôr mãmddji.

²⁷Ga Metîndjwýnh kute me kunî'ã amim karôja pumũ. Me kunî dja me tyk pydji nhym ijukri dja Metîndjwýnh memã axwe pãnh jarê.

²⁸Bir be, nãm ã Kritudjwý tyk pydjio ane. Kute Metîndjwýnhmã aminhôr nhym me kute bîn mãmddji. Nãm amijã me krãptî jaxwe mên kam me pãnh Metîndjwýnhmã amingã nhym me kubî. Dja ajte me bawýr kato. Djãm kute axweo pãnhmã? Kati, kute ô me ja pytâr ne kute meo mormã. Pykabê me kute abej ajkam amakja pytâr ne ar meo bamã dja ajte kato.

Kritu pîte'ykam tyk pydji.

10 ¹Bir be, Môjdjê kukràdjã ne mỳjja mextireja kukãm bôx. Kubê wýnh kêt. Mỳjja mextire bôx kêtî ne Metîndjwýnh Môjdjê kukràdjãao kato. Nãm mỳjja mex djwýnh'ã amijakre kajgo. Kam kute meo mex kêt. Metîndjwýnh kute me axweo bingrãnh kadjy ne me kum mry pan kubôn kungã. O anhyro ba tãmtã: ï arek amũ namê amex kunîkôt o anhyro tẽ. Nãm me te mry pan kamrô kapîn te kute o amikam axweo apêx ne mexmã te o amijo ane. Me kute Metîndjwýnh'yîr bikamênh prãmja ne me te amijaxwe kêt mã amijo ane. ²Nãm ren me kute Metîndjwýnhkôt amijo ba prãmja mry kamrô ren amikam axweo apêx ne ren mrãmri amikam axwe'ô mar kêt kumrêx ne ren tu mry par krãta.

³⁻⁴Nhym bep kati, nãm me te o amijaxweo ane. Mryti djũmre kamrômê mokaak kamrô mrãmri me kute amijaxweo apêx kêt. Nãm me te o amijo anen mã axwe. Mry kamrô kute memã axweo apêx kêt. Nãm tu amex kunîkôt memã axweo amirîto tẽ.

⁵⁻⁶Kam ne Kritu pykamã rwýk kutã Bãmmã kum,

“Nã gãm arým amã mry kamrô kapînmẽ me kute amã djwý nhôrja kînh kêt. Nhym me kute amijaxweo apêx kadjy nàràam kute mry par ne rã'ã ngônho kikam rênh ne kute kum angjênh ne kute amã ôrja tãm ne ga arým abê kînh no kati.

Ne kam aje ijo inhĩmã ijã amim karô.

⁷ Ba kam amã,

‘Metĩndjwýnh, ota ba dja. Aje amim ijã karõkõt ne ba jãnh dja.

Amrêbê anhõ pi'òk no'òkkam aje ijarènhkõt ne ba jãnh dja’, ane.”

Nãm ã Kritu Bãmmã ane. ⁸Nãm kum,

“Mry kamrô kapĩnmẽ me kute amã djwý nhõrjamẽ me kute amim axweo apêx kadjy nàrà mry par ne kute ngõnho kikam rã'ã rên̄h ne kute kum angjênh ne kute amã òrja tãm ne ga amã kĩnh kêt ne abê kĩnh no kati”, ane.

Djã nãm me kupa'ã ar o ba? Kati, mrãmri ne Môjdjê memã kõt 'ã karõ nhym me kute kõt ar o ban kute Metĩndjwýnhmã mry par ne kute òro ba. Nhym Kritu Bãmmã kum,

“Ga abê kĩnh no kati”, ane.

⁹Nãm kum kabên ja kumrêx jarên kam atãri kum,

“Metĩndjwýnh, ota ba dja. Aje amim ijã karõkõt ne ba jãnh dja”, ane.

Bir be, nãm me kute mry par ne kum òrja arým o apêx. Kute pãnh nyjao katormã ne arým tũmjao apêx. ¹⁰Metĩndjwýnh kute 'ã amim karõkõt ne Jeju Kritu tẽn ruwn ta Metĩndjwýnhmã amidjwýnh ngã nhym me kubĩ. Nãm kute kum aminhõrkam me bĩn mãmdji. O ne prĩne me bajo mex, prĩne me bajo mexo mexkumrêx ne.

¹¹Me ĩ pýnhkõt me kadjy Metĩndjwýnh mar djwýnh aben nhijuk'ã myt kunĩkõt ngõnho ki kabem ku'ên mry kupê. Nãm me kute Metĩndjwýnhmã mry par ne bõr ne kum òrmã bõro ku'ê. Nhym akati nhym tãm ne. Nhym akati nhym ajte tãm ne. Nãm memã axweo apêx kêtumrêx ne.

¹²Nhym bep ate ne Kritu Metĩndjwýnhmã mýjja pydji ngã. Nãm kum amingã nhym me bĩn pydji. Nãm amijã me axwe mẽ nhym me kam bĩn pydji. Nãm me kubĩ nhym kam tu amijã me axweo apêxkumrêx. Jakõt ne Metĩndjwýnh djubõk'ãnh nhỹ, kubê bẽnjadjwýr raxkam ubõk'ãnh nhỹ.

¹³Ne kam arek kam amako nhỹ. Metĩndjwýnh kute kurê djwýnho bikên̄h mex nhym me kam umaje kuka kôn̄h terteto ku'ên kam tu mýrbê rôrõk nhym kute kwý o pardjan kwý nhimex, ja ne kam amako nhỹ.

¹⁴Bir be, kute Metĩndjwýnhmã aminhõr pydjijakõt arým mrãmri tu me'ã mex mên̄hkumrêx nhym me mrãmri mex rã'ã rã'ã rã'ã. Kute me bajo mex ne kute me bajaxwe kêtõ tẽmja, me bajã ne tu mex mên̄hkumrêx.

¹⁵⁻¹⁶Nhym Metĩndjwýnh Karõdjwý kõt arê,

“Bep jakam dja ba memã ikukràdjã ny jarê. Amũ akati 'òkam dja ba memã ny'õ jarên̄h mãmdji.

Ba ibê Bẽnjadjwýr ne ba me amã ikabên ne.

Me òkre kadjwýnhbê dja ba ikukràdjãjao adjàn kunhõ. Ne me amak krekrekamdjwý kunhõ”, ane.

Nãm kabên ja kumrêx jarên kam atãri memã kum,

¹⁷“Apýnh me ikam ajaxwe djãri, me aje ikam amikrà ar o abajadjwý gêdja ba tu mar krãtan o akno.”

¹⁸ Bir be, mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm o akno. Kam ne me kute amijaxwe pãnh Metĩndjwỳnhmã mry par ne kum őrja arỳm apêx. Arỳm kêt. Arỳm Metĩndjwỳnh kute kam me axweja kunĩo biknorjakam ajte we amijaxwe pãnh mry par ne ar Metĩndjwỳnhmã őro ba. Kati, arỳm kêt.

Me kute Kritu mar'ã ukanga kêtũa.

Ep 3.11

¹⁹ Ë, akmere ar, àpnhĩre ar, mrãmri dja gwaj tu bapijàm kêt ne Metĩndjwỳnh nhõ kikre kadjwỳnhbê kumoka'êmã wangij ne Metĩndjwỳnh 'ỳr bõx ne tu kum amijarê. Mỳjkõt dja gwaj bapijàm kêt ne tu 'ỳr wangij? Jejukõt. Gwaj bakadjy tyk ne kamrõ bikapĩnkõt dja gwaj bapijàm kêt ne Metĩndjwỳnh'ỳr bõx ne tu kum amijarê ne kum bakabên.

²⁰ Pykabê Metĩndjwỳnh nhõ kikre kadjwỳnhbê kumoka'ê nêje, Metĩndjwỳnh krĩ dĩa nêje ne kubêkati wajêt nhym me 'ỳr ngjênh kêtumrêx. Nhym bep ajbir Jeju ne me bakadjy Metĩndjwỳnh'ã kutan 'ỳr pry ny dji. Pry kubê Jeju. Kute Metĩndjwỳnhmã ta aminhõr nhym me kute bĩn nhym ajte tĩnkõt ne gwaj tu Metĩndjwỳnh'ỳr mrãn bõx ne wangij ne tu kum bakabên.

²¹ Be, gwaj banhõ Metĩndjwỳnh mar djwỳnh nhõ bẻnjadjwỳr raxkumrêx. Nãm prĩne Metĩndjwỳnh nhõ me jao ban meo djuw mex ar o ba.

²² Gora gwaj kam tu Metĩndjwỳnh'ỳr mrãn bõx ne tu kum bakabên, on batĩnri 'ỳr mrãn bõx ne kum bakabên. Amrêbê ne Mõjdjê Metĩndjwỳnh kukrãdjàkõt kute meo mex kadjy mry kamrõo me kamĩ nhym me kam akubyn mex ne. Ne kam ajte me kute amijo mex kadjy ngõ mexkambit djuwn o jãm amijã ngrã rê. Gwaj baje tu amim Jeju kamnhĩxkam dja gwaj Metĩndjwỳnh kadjy bamex. Jeju ne gwaj bajo mex. Ầ gwaj bamex tanhỹrkam dja gwaj Metĩndjwỳnh'ỳr mrãn bõx ne tu kum bakabên, on batĩnri 'ỳr mrãn bõx ne kum bakabên. Kwãrik wãnh gar ajõ anhõkre kadjwỳnhbê amim,

—Djãm Metĩndjwỳnh imã mex? anhỹr kêt. Dja gwaj tu amim kamnhĩxkumrêx ne katõt bakabẻnkam tu 'ỳr mrãn kum bakabên. Pykabê gwaj ar babari dja gwaj ầ o ane.

²³ Gora gwaj mã 'ãno dja. Metĩndjwỳnh kute gwaj bamã mỳjja mex jarẻnh gwaj baje tu amiwỳr kamnhĩxbẻ ar babaja ne gwaj arỳm memã arẻ nhym me kuma. Gwaj gop mã 'ãno djan gop arek amiwỳr kamnhĩxbẻ ar baba. Kwãrik wãnh gwaj 'ầ badjukanga kêt. Metĩndjwỳnh ne arỳm gwaj bamã kabẻn pydjĩn arẻ. Mrãmri ne kabẻnkumrêx. 'Ễxnhĩ kêtumrêx ne kute gwaj bakanga kêtumrêx. Kam dja gwaj amiwỳr kamnhĩx tỳxbẻ ar baba.

²⁴ Gora gwaj aben ma ne amidjwỳnhbít mar kêt. Dja gwaj bamã aben jabẻmãbít abenmã karõ ne ajte bamã mỳjja mexbít kĩnh ne baje o baba'ầ abenmã karõ.

²⁵ Gora gwaj abeno babikprẻnh rầ'ầ. Nhym bep me kwỳ ne me arỳm kum abeno bikprẻnh kanga. Nhym bep kati, gwaj ba dja gwaj o anhỹr kêtumrêx. Gwaj ba dja gwaj abenmã tỳx jangij, mã Jejukõt gwaj

babikamēnh rã'ã kadjy. Metĩndjwỳnh nhõ akati arỳm o rãm ne ja. Kam gêdja gwaj mã abenmã tỳx jangjēnh ar o baba.

²⁶Me kute me bamã Metĩndjwỳnh kabēn 'êxnhĩ kêt jarēnhja ne gu me baje amim marmãn ate mã bamã bajaxwebit kĩnh ne, nhỳnh ne mỳjja 'õ ajte me bajaxwe pãnh tykmã got gu me bamã bajaxwebit kĩnh ne. Arkati, Jeju pydji ne me bajaxwe pãnh ty. Atemã mỳjja 'õ kêtumrêx. Mỳjja 'õ kute me bajaxwe pãnh tyk ne kute me bamã me bajaxweo bingràn kêt. ²⁷Nhym bep ãm mỳjja ti, mỳjja punuti, mỳjja pymati: wã pydji ne me jamã nõ. Me kum Metĩndjwỳnh kurêjamã ne nõ. Memã gêdja axwe pãnh jarē ne kam kuwy pòktijamã me kurê. Kumã dja me kurê nhym me prĩne xêr. Me kajmã'ã ne nõ. Kumã dja me kurê. Djãm uma ngri? Gora ar amikam ajkam ama.

²⁸Ê, amrêbê me'õ kute Mõjdjê kukràdjàkôt amijo ba kêtja nhym me'õ axwekôt omũ. Birãm me'õ amãnhkrut nàr kon amãnhkrut ne ikjêkêt me'õ jaxwekôt arỳm noo omũn arê nhym me arỳm pãnh kubĩ, kum kaprĩ kêt ne tu kubĩ, axwe pãnh.

²⁹Bir be, kam dja me'õ kute Metĩndjwỳnh kra japrỳkam mrãmri arỳm o bikēnh rax ne. Me kute Mõjdjê kukràdjào bikēnhkam ne me kute tu bĩn kajgomã. Bep me kute Metĩndjwỳnh krao bikēnhkam dja pãnh rax. Pãnh raxo prĩne kute Mõjdjê kukràdjàkôt me kute me bĩn kajgoja jakrenh mex ne.

Nãm me Metĩndjwỳnh kra japrỳ ne kam ajte Metĩndjwỳnh kukràdjà ny kadjy kamrõjao mỳjja punu, Metĩndjwỳnh kute memã kukràdjà ny jarēnh mãmđji kadjy kamrõ jao mỳjja punu. Kra ne tyn amikamrõ kapĩ gu me kam arỳm Metĩndjwỳnh kukràdjà nykôt amijo baba. Kamrõ jao ne me mỳjja punu, o mỳjja kakrit ne kubê kanga. Jeju kute kamrõ kapĩnkôt ne Metĩndjwỳnh memã me axweo ajngrà ne meo mex nhym be nãm me tu kamrõ jao mỳjja kakrit ne kanga.

Ne kam ajte Metĩndjwỳnh Karõ japrỳn kum ngryk jadjà. Metĩndjwỳnh Karõ me bakam ukaprĩja, gu me baje te kam amikrà ar o baba nhym mã me bakam ukaprĩ, ja tãm ne me aprỳ. Djãm ja pãnh kêt got? Mrãmri gêdja prĩne Metĩndjwỳnh me jao bikēnh mex ne. ³⁰Nhỳnh me'õja kute memã kum,

“Bajbit dja ba memã amijo pãnh ne. Ba dja ba me axwe pãnh meo ajkê”,

anhỳrja ne gwaj arỳm mar mexkumrêx. Nhym ta ajte memã kum,

“Bēnjadjwỳr djwỳnh ta dja õ me jamã pãnh jarē”, ane.

³¹Metĩndjwỳnh tĩn ne ar ba tãm dja pao meo bikēnh mex ne. Kute pao meo pãnh ja tãm ne uma:kumrêx. Djãm mỳjja wã pyma ngri got.

³²Ê, amrêbê Metĩndjwỳnh kute ar ano bõnh totokbê ja gora ar ama. Nãm me te ar ajo bikēnh ba gar mã 'ã angrà tỳx ne, ne te atokryn mã 'ã angrà tỳx ne. ³³Nãm me me ipòkri ar ajaprỳn ar akamjêro ba. Nãm ã me ar akwỳo ane gar anhitepato ar kuri aku'ên ar omũnh aku'ên kam ar

ô'ã akà djàn akaprîn ar omũnho aku'ê. ³⁴Nhym me ajte ar akwÿbê ijê gar ar ô'ã arerek ne akaprîn ar omũnho aku'ê. Nhym me te ar anhõ nêkrêxo prôt gar kam mã akính. Mrãmri arÿm kàjkwakam anhõ mÿjja mextirekôt ajamak bẽn kam tu ate akrã. Kàjkwakam anhõ mÿjja me:xkumrêx. Mexo kute pykabê ja jakrenh mexi. Tãm gêdja rã'ã rã'ã rã'ã. Nhym me te pykabê mÿjja jao ar ajo ajkê, gar kam kàjmã mÿjja ja man mã akính.

³⁵Bir be, gora ar amã me uma kêt ne atÿx ne kôt amijo aba rã'ã. Kwãrĩk wãnh gar amã kanga kêt. Mrãmri dja Metĩndjwÿnh pãnh ar amã mÿjja mextire ngã. ³⁶Dja gar arek akrãnmã amijo aba 'ãno dja. Metĩndjwÿnh kute ar ajã amim karô ne kute ar amã mÿjja jarênhja kôt dja gar amijo mō. Dja gar 'ãno djan akrãnmã o amôr rã'ãn arÿm kôt 'ÿr bōx. Kute me bamã kabên pydjì jarênh ne kute me bamã mÿjja mex jarênhja 'ÿr bōx. 'ÿr bōx ne amim aby. ³⁷Metĩndjwÿnh kabênkam ne krabê Jeju akubyn me bawÿr bōx'ã,

“Adjÿm ngrire, dja ì me awÿr tẽn bōx. Amrêbê ne tẽmmã krà ne kam arÿm amrê tẽn 'ÿr. Dja tebê amikrà kêt ne.

³⁸Me kute amikajmã'ã imar ba arÿm ije memã axwe kêt jarênh nhym me katàt mrãnhja dja me mã imar rã'ãn ar ikôt ba.

Gêdja me'ō me umaje akubyn ibê akêx ba kam arÿm ibê kính no kati”, ane.

Nãm ã Metĩndjwÿnh ane. ³⁹Nhym bep gwaj ba ne gwaj baje ã anhÿr kêtumrêx. Djãm gwaj bamã me uman baje kubê amijo akêx ne kam tu babiknorkumrêxmã? Arkati, gwaj ba ne gwaj tu amikajmã'ã markumrêx nhym arÿm Metĩndjwÿnh gwaj bapytàn ar gwaj bajo ba.

Me tũmre kute amikajmãtã Metĩndjwÿnh mar.

11 ¹Ije, mÿjbê ne me kute amikajmã'ã mÿjja mar? Mã ne kute?

Bir, me baje amikajmã'ã mÿjja markam ne gu me tu amim kamnhĩxkumrêx ne amiwÿr kam amakbê ar baba. Ne tu amim markumrêx ne banhōkre kadjwÿnhbê amim,

—Nã, mrãmri dja iwÿr bōxkumrêx, ane. Ne kam ajte me baje banoo mÿjja pumũnh kêtka tu amim markumrêx ne banhōkre kadjwÿnhbê amim,

—Nã, mrãmri dja ba ì amũ akati 'ōkam omũ, ane. Nã gu me ã amikadjwÿnhbê amikajmã'ã mÿjja maro ane. ²Nãm ã amrêbê me bakukãmãre tu amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro ane nhym arÿm mekam kính ne.

³Nã gu me badjwÿ ã amikajmã'ã Metĩndjwÿnh kute pyka nhipêxkôt maro ane. Nãm kabêno pyka nhipêx nhym kato. Me kute noo mÿjja pumũnh kêtō ne pyka nhipêx. Nhym arÿm apōx ne amirīt gu me arÿm kôt omũ. Ne kam amikajmã'ã kute pyka nhipêxkôt kuma, amikajmãtã arênh ma.

⁴Nãm ã Abeu amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro anen kam ò krit bĩn kugan kum kungã. Nãm kum mÿjja mex ngã. Mexo kute kamybê Kaĩ nhō mÿjja ja jakrenh. Nhym kam kam kính ne. Ne kum,

—Ga ne ga ajaxwe kêtkumrêx. Aje imã ôrja ne ba imã kînhkumrêx, ane.
Be, nãm tu amikajmã'ã Metîndjwýnh ma. Amrêbê ne ty. Nãm te tyn
mã me bamã mýjja jarê. Tîn mãn pràbê mã me bamã arê ne,

—Dja ga me ã ikudjwa amim Metîndjwýnh maro ane.

⁵Nãm ã Enokidjwý amikajmã'ã Metîndjwýnh maro anen kam tyk kêt. Nãm
Metîndjwýnh tu tîn rã'ão wabi. Nhyim me te noo abej aprã. Nhyim kêtkumrêx,
Metîndjwýnh kute tu tîno àbirkam. Kute o àbir kêtri ne 'ã memã kum,

—Tãmjakam ne ba ikînhkumrêx, ane.

Nãm ã Metîndjwýnh ane. ⁶Bir be, nhýnh ne me'ô amikajmã'ã Metîndjwýnh
mar kêt nhym we kam kînh? Kati, me kute amikajmã'ã Metîndjwýnh marbit
ne mekam kînh ne kum me kînh. Godja me'ô Metîndjwýnh'ýr bôx prãm jabej
gora amikajmã'ã Metîndjwýnh ma. Metîndjwýnh ne tîn ne ar ban kam mekam
ukaprikumrêx ar ba, me kute Metîndjwýnh mar prãm ne kute abejja mekam
ne ukapri. Ja dja me amikajmã'ã kuman kam kôt Metîndjwýnh'ýr bôx.

⁷Nãm ã Nôwedjwý amikajmã'ã Metîndjwýnh maro ane. Metîndjwýnh
ne kum tîn jadjà. Anhýr djwýnhràim kute amirît kêtri ne kum ngô tám
jarê. Nhyim kam Nôwe umaje kã rax nhípêx ne kam kum prômê kramê
upãnhmê aro wadjàn ar utàn ar aro ba. Nhyim ate me kum mã axwe kînhja
ne me tu ate krân ar ban kam tu biknorkumrêx ne. Nhyim bep Nôwe pydji
ne amikajmã'ã kuma nhym Metîndjwýnh arým kum axwe kêt jarê.

⁸Nãm ã Abraãodjwý amikajmã'ã Metîndjwýnh maro ane. Nãm Metîndjwýnh
atemã kum pyka ny jarên 'ýr ano nhym tẽ. Nãm kum kabên pydjin arên kum,

—Dja ba amã kungã ga tu o anhô pykakumrêx ne kam kam ar aba, ane.

Nhyim kabên man kam tu 'ýr tẽ, kute amikajmã'ã pyka pumũnh kêt
'ýr ne tu tẽ. ⁹Nãm tu amikajmã'ã Metîndjwýnh ma. Amikajmã'ã kuman
pyka nyja kam ar ba. Metîndjwýnh kute kum pyka jarên ja kam ar ba.
Me bajtem nhô pykakam ar ba. Nãm mrykào kikrekam ar ba. Krabê
Idjakmê tàmdjwýbê Djakomê ro'ã mrykào kikrekam ar ba. Metîndjwýnh
kute Idjakmê Djako ar adjwýnhdjwýmã kute pyka jarênhamê ro'ã
mrykào kikrekam ar ba. ¹⁰Mýkam ne Abraão mrykào kikrekambit ar ba?
Bir, kýjrũm Metîndjwýnh kute amim krí mex'ã karôn kute prîne ipêxja
kamnhîxbê ne pykabê mrykào kikre jakam ar ba. Krí mex rã'ã rã'ã, krí
môr ne tũm ne rôrôk kêt, tãm ne amim kamnhîxbê ar ban mar ar o ba.

¹¹⁻¹²Nãm ã Xaramê mjênbe Abraãodjwý amikajmã'ã Metîndjwýnh maro
ane. Nãm ar te kra prãme ar ba nhym arým Xara bêngêxte. Te kubêngêxte
nhym kam kra wajêt ne ruw nhym amim kumý. Metîndjwýnh arým kum
kabên pydjin arên kum kra jarê nhym kam Xara amikajmã'ã kuman kam,

—Metîndjwýnh ne kabênkumrêx, ane.

Nhyim kam kute kum kra jarênhamê wajêt ne ruw nhym kumý. Te
kubêngêxte ne amim kra mý. Kam ne Abraão pydji kurũm me kamingrãny
apôx ne kumex. Arým kubêngêtte kute amikam kô krân mexo tẽmkam
ne kra dji. Nhyim amũ aben nhijuk'ã kam tàmdjwý aptàn kumex. Tãwã

pydji kurũm ne me krãptĩ apõx ne kam kam aptàn kumex ne kute mrãmri kàjkwakam kanhêtire pyrãk. Ne kute ngõ rax mÿrri pykati ngrà ja pyrãk. Pykati ngrà tãm ne me o itun te kute abenã akremã nhym krãptĩ: anen amũ ajkamẽ nhym me te o ane. Nãm ã kam tãmdjwÿ amũ aptàn ne kumex o ane.

¹³Ije ar amã ar tũmre jarẽnhja ne ar kunĩ amikajmã'ã Metĩndjwÿnh mar rã'ãn ty. Metĩndjwÿnh kute kabẽn pÿnho memã mÿjja jarẽnhja, kabẽn ja jarẽnh ja ne ar kraxje kute amim byr kêt ne ty. Nãm ar kute amybÿm noo omũnhmãn prãbê amikukãm kuman tu amikam kĩnhkumrẽx. Ne memã kum,

—Me bajtemkam ne bar iba. Me õ pyka prokam ne bar iba. Pyka ja ne inhõ pyka djwÿnh kêtikumrẽx, ane.

¹⁴Me ja ne me kute õ pyka jabej rã'ã, kute kàjkwakam õ pyka djwÿnhja jabej rã'ã kam ã kabẽn ane. ¹⁵Nãm ren ar õ pyka kurũm kator ja tẽn o aman arÿm ren mã ajte akubyn 'ÿr tẽ. ¹⁶Nhym bep kati, kàjkwakam ar õ pyka mextire ja ne ar o aman kam 'ÿr tẽm prãmã ne kam ã kabẽn jarẽho ane. Kam ne Metĩndjwÿnh kum ar kĩnhkumrẽx. Nhym ar kute Metĩndjwÿnhmã kum,

—Ar imã akĩnhkumrẽx. Apydji ne ga abê ar itĩn djwÿnh, anhÿrkam djãm kam Metĩndjwÿnh jãm Ar kubê krãmã got, arkam pijãmmã got. E kum kati, kum ar kĩnh raxkam ne ar kutêp krĩ mex nhipêx ne.

¹⁷⁻¹⁸Nãm ã Abraão amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro ane. Nãm Metĩndjwÿnh Abraão kute Metĩndjwÿnhkõt ar amijo ba jabej kabin kra'ã ku'uw. Nhym bit kute krabê Idjak bĩnmã, kute bĩn ne kum õrmã bit kute bĩnmã. Amrêbê Metĩndjwÿnh kute kum kra pydji jarẽnh ja ne bit kute kum bĩnmã. Kra ja'ã, kra pydji ja'ã ne Metĩndjwÿnh kute kum,

“Akrabê Idjak ja gêdja amũ aben nhijuk'ã kam tãmdjwÿ krãptĩkumrẽx”, anhÿrja.

Kra ja ne Metĩndjwÿnh kum arê nhym kam bit kute bĩn ne kum õrmã.

¹⁹Nãm õkre kadjwÿnhbê amim,

—Metĩndjwÿnh dja akubyn imã o tĩn, ane. Ne kam bit kute bĩnmã nhym kam Metĩndjwÿnh nêje kukràn akubyn kum nê ne kam mrãmri kute akubyn o tĩn pyrãk.

²⁰Nãm ã Idjakdjwÿ amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro ane. Ne kam krabê Djakomẽ Ixau arkum kĩnh djã jarẽ, ar kukãm ne arkum kĩnh djã jarẽ. Ar õ mÿjja kute amirĩt kêttri ne ar kukãm amũ arkum kĩnh djã jarẽ.

²¹Nãm ã Djakodjwÿ amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro ane. Nãm amũ krabê Jôdjekam kra amẽ aro kĩnh. Arÿm kubêngêtte, arÿm bikati mex ne kam mõn amikakêkõt kajpar djã djan kam Metĩndjwÿnhmã rax jarẽn kam tãmdjwÿjamã kum,

—Gêdja Metĩndjwÿnh ar ajo kĩnh, ane. Nãm ã arkum ane.

²²Nãm ã Jôdjedjwÿ amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro ane. Tyk kutã ne amũ anhÿr djwÿnhhràm mekbê idjaer pykabê Edjitukurũm katormã arê. Ne prĩne memã ta amiji'ã karõ, me kute 'io mõrmã ne memã 'ã karõ, me

kute 'io mör ne kute ô pyka djwÿnhkam adjärmã, Metĩndjwÿnh kute kum pyka jarēnhjakam kute adjärmã.

²³Nãm ã Môjdjê nãmê bãmdjwÿ amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro ane. Nãm ar rwÿk totokbê o apdju. Bēnjadjwÿr raxbê Parao ne me kra my apôx nhym me kute me parmã arê. Nhym arkum bēnjadjwÿr rax kabēn pyma kêt mex ne tu o apdju, ar kute bĩn kêt ne tu o apdju. Nãm ar kra mextire pumũn kam Metĩndjwÿnh kanàrràm tu o apdju. Nhym o bipdjur'ã mytyrwÿ amānhkrut ne ikjêkêt nhym kam ar têtêktikam kunhō.

²⁴Nãm ã Môjdjêdjwÿ amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro anen kam arÿm abatānh ne kam krô'a nāja kanga. Parao kra kute amim prĩrũm mÿnhja tām ne nā kanga. ²⁵Nãm,

—Kwārĩk wānh ba ijaxwejao amikĩnh kêt. Kwārĩk wānh wām memã nō. Godja ba arĩk ar ibaja kwÿ ngrire ne o amikĩnh? Kati, gēdjām wām kunĩ nō. Ba gēdja ba Metĩndjwÿnh nhō me jakôt itokry, ane. ²⁶Môjdjê ne Kritu kajmã'ã tokry, Bēnjadjwÿrbê kumkati kajmã'ã tokry. Nhym amũ tũmrām Kritu bōx ne adjwÿnhdjwÿ kôt kudjwa tokry. Nãm me kum kurēn aprÿn prĩne o ajkê nhym tokry rax ne. Nhym Môjdjêdjwÿ Kritu kajmã'ã kājbe ã tokry ane.

Nãm,

—Kwārĩk wānh me kum ikurēn wānh ijapry kwārĩk wānh rā'ã. Ba gēdja ba Bēnjadjwÿrbê kumkati kajmã'ã itokry, nhym bep ate gēdja Edjitukam nēkrēx kumexja wānh memã nō. Nhym bep ba dja ba Bēnjadjwÿrbê kumkati kajmã'ã itokry. Tāmbit ne ba imã kĩnh, ajbit ne imã mex, ane. Nãm amũ amikukām Metĩndjwÿnh kute kum pānh mÿjja mextire nhōrmã amikukām kuman kamnhĩxbê ar ban kam ã o ane.

²⁷Nãm ã amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro anen kam kum bēnjadjwÿr rax pyma kêt mex ne pykabê Edjitu kurũm kato. Bēnjadjwÿr rax te kam ngry:k. Nhym kam kum uma kêt mex ne tu kurũm tē. Kute noo amim Metĩndjwÿnh pumũnh pyrāk. Metĩndjwÿnh pumũnh kêtja ne kute noo omũnhmān prābê akrānmã amijo ba rā'ã ne akubyn akēx kêtukumrēx ne.

²⁸Nãm ã amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro anen kam Metĩndjwÿnh me irōbê mrānh nhō akati man kam me kute kamrōo kikre'a ijê djā kamĩnmã memã arê. Metĩndjwÿnh kadjy mrānh djwÿnh kute me imexmã me irōbê mör ne kute mekbê idjaer kutewa par kêt kadjy. Nãm tu amikajmã'ã kuman kam me kute kamrōo kikre 'a ijê djā djmã memã arê nhym me o amiptàro ba.

²⁹Nãm ã mekbê idjaerdjwÿ amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro anen ngō rax nhidjibê Kamrêk'ÿr bōx nhym tu memã ngō ngrà rê nhym me kam 'ã mōn rê. Mrāmri ne kute atÿxkam pyka ngrà ja pyrāk, nhym me kam mōn 'ã rê. Nhym mekbê Edjitu mekôt me kudjwa bit 'ã rēmã mō nhym tu ngō meo ajkamuw ne me imex ne.

³⁰Nãm ã mekbê idjaer amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro anen krĩraxbê Djeriko nêje pyka tÿx nhipôkjamã ipôko dja. Nãm me Metĩndjwÿnh kabēn man kam kabēnkôt krĩmã ipôko dja. Nhym akati nhym me ajte tām ne. Nãm

me ã kum ipôko anhyro dja nhym me'ã akati amãnhkrut ne amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêť nhym arym nêje pyka tÿxja te tÿx ne tu ajkaten rôrôk ne kumex. Nhym kam 'ãnh mekbê idjaer kurê djwÿnhja'ÿr wadjàn me'ÿr prôt ne.

³¹Nãm ã me kuprÿ 'ôbê Rabe amikajmã'ã Metĩndjwÿnh maro anen kam amiwÿr mekbê idjaer ãpkáro mrãnh djwÿnho wadjàn arkum kabên mex jarên ar udju ne. Kam ne mekbê idjaer me kute Metĩndjwÿnh kabên mar prãm kêtja kuni nhimex ne kam kute Rabe ar bĩn kêt nhym ar ajbit me kurãm tĩn ne.

³²Bir be, djãm arek ar amã me'ã idjujarênh itêmã? Nâr kon, birãm aje. Dja ba Djidjiãomê Barakimê Xããomê Djetemê Dawimê Xamuwemê Metĩndjwÿnh kabên jarênh djwÿnhmê me ja kunĩ'ã idjujarênh tê nhym arym ijã akamát ne.

³³Nãm me amikajmã'ã Metĩndjwÿnh man kam kurê djwÿnh'ÿr prôt nhym Metĩndjwÿnh memã me kurê djwÿnh rerek mex ne, nhym me mekbê pyka pytã. Nãm me katát meo ba nhym kam Metĩndjwÿnh kabên pÿnho memã mÿjja mextire jarê. Nãm me Metĩndjwÿnh kanàrrãm kum rop djãkrêbê rijão pyma kêtukumrêx ne. Rop kute krênãm ne me rop nhürkwãkam kumê nhym Metĩndjwÿnh rop jajkwa ajmã o nhym ajkwa pôť ne krên kêtukumrêx ne.

³⁴Nãm me Metĩndjwÿnh kanàrrãm kum kuwy pyma kêt mex ne. Me kute kuwymã ar rênh nhym ar xêt kadjy nàràĩ ne me kuwy pôk jabatãnhmã ar kurê nhym Metĩndjwÿnh ar'ã kuwy bĩn ar utã. Nãm me Metĩndjwÿnh kanàrrãm ar ba nhym me bit kute pao me imexmã nhym Metĩndjwÿnh me utã. Nãm me Metĩndjwÿnh kanàrrãm ar ban katyk mex ne ar ba nhym Metĩndjwÿnh akubyn meo tÿx. Nãm me abenwÿr prôtkaĩ Metĩndjwÿnh kanàrrãm ar ban kam amijo aptàn kãjbê kurê djwÿnh rê nhym me bajtemja me umaje prôt. ³⁵Nhym me niredjwÿ amikajmã'ã Metĩndjwÿnh ma nhym akubyn memã ôbikwa kwÿo tĩn.

Nhym be nãm me kwÿ amikajmã'ã Metĩndjwÿnh ma nhym me me kupa. Nãm me te memã kum,

—On me Metĩndjwÿnh kanga ba me me apar kêt. Dja ga me mã 'ã angrã ba kam me prĩne me ajo ajkê, ane. Te memã ane nhym me amibê kanga kêtukumrêx ne 'ãno dja. Metĩndjwÿnh kute akubyn meo tĩn nhym me ô pyka mextirekam ar bamã ne me kanga kêtukumrêx nhym me prĩne meo ajkên me par punu nhym me tokry:n ty.

³⁶Nãm me me kwÿ japrÿn me'ã keket ne kam me kaprêprê:k ne prĩne mrykào me kã noxnox nhym kam mrykàkôt me kamrô kukrykry ne. Nãm me me kwÿ djuwpren mekbê ijê djakam me kurê. ³⁷Nãm me keno me kwÿ titik ne me kupa. Nãm me pĩ kokjêr djào, kàxkakjêro me kwÿ jakàn me kupa. Ne kàxdjwa kajgoo me kwÿ pa. Nhym me amim mrykĩ'ãtomti, mokaãk kào kubêkàn kayn angij. Me ô mÿjja kêtkaĩ me ô nêkrêx kêtkaĩ ne me ar ba. Nhym me prĩne meo ajkê nhym me tokryn kaprĩre ne ba. ³⁸Nãm me kapôt kukritkaĩ ar ba, krãnhrekam ar ba, kênkrekam ar ba, pyka krekam ar ba. ãĩm me mexkumrêx. Pykabê me ja ne me mexo me ja têt kêtukumrêx ne.

³⁹Bir be, me ja kunĩ ne me amikajmã'ã Metĩndjwÿnh ma. Nhym kam Metĩndjwÿnh ne me jamã,

—Mrāmri me amexkumrêx. Nã bām me akam ikĩnhkumrêx, ane.

Nhym bep kraxje me tũmre ja kute byr kêt rã'ã. Metĩndjwũnh kute kabẽn pũnho memã mỳjja jarẽnhja ne me kute amim byr kêt rã'ã.

⁴⁰Adjỹm, Metĩndjwũnh ne arỹm me bakadjy amim mỳjja mex'ã karõ. Me bakunĩ kadjy ne prĩne amim mỳjja'ã karõ mextire. Djã nãm kute me tũmrebit pytarmã? Kati, arỹm ne me bajadjwỹ amim karõ. Nhym kam mexkumrêx. Mexo kute me tũmre pytãrja jakrenh mexi. Kute me tũmre jamẽ ro'ã kute me bajo mexmã. Gu me batipydjĩn bamexo bamexkumrêxmã ne amim me bajã karõ. Be, tãm ne ja.

Metĩndjwũnh kra kunĩmã uwẽk mât.

12 ¹⁻²Be, me kume:xja pumũ. Me kute amikajmã'ã Metĩndjwũnh marja me tãm ne me krãptĩĩ. Me tãm ne ne me bamã ipõk ne me banhirãn kumex. Kam dja gwaj me ja kudjwa Jeju 'ãno djan kanga kêt. Ê, mrāmri ne me kute aben rerkam mỳjja kute me kukrã nhym me kute o põx ne amikõt rẽnĩ ne kajkrit ne prõt mex ja pyrãk. Dja gwaj ã mỳjja kute gwaj bakukrãja jãm aminẽje kunĩ rẽnho ane. Gwaj bajaxwe kute gwaj bajamũnh tỹxja jãm aminẽje kurẽn kurẽn kam arỹm mrāmri bajaxwe kêtka katãt ar amijo baba mexkumrêx ne. Gora gwaj 'ã badjukanga kêt ne mrāmri katãt amijo tẽn inomã kumẽ. Kute mrāmri ne me kute aben rerkam amikukãm mỳjja pumũnh ne kam kambit no pymjỹr tỹx mex ne atemã mỳjja 'õ pumũnh kêt ne 'ỹr prõtja pyrãk.

Dja gwaj ã o anen amikukãm Jejubit man kõtbit bajamak bẽn ne baje ibej atemã mỳjja 'õ mar kêt ne Jeju'ỹrbit baprõt ane.

Jeju ta ne gwaj bajamak bõ gwaj tu amim mar kumrêx. Nhym ajte gwaj bajamak bõnho tẽ gwaj arỹm amim mar rax ne. Tãm dja gwaj 'ãno djan kanga kêt ne. Nãm amũ amikukãm kĩnh djã man kam mete pĩte'ykam bĩnja kum uma kêtumrêx. Djãm me pĩte'ykam arikkam pijãm ngri got. Nãm amikam pijãm mar kêt ne tu ate krãn arek amijo tẽ. Kam ne Metĩndjwũnh arỹm 'lã bẽnjadjwỹr rax mẽ nhym Metĩndjwũnh krĩ djãtikam ubõk'ãnh ikõ'ã nhỹ.

³Gora ar amikam Jeju man amikam arerek kêt. Me axwe ne me kum kurẽn prĩne o ajkẽ nhym kam tu arek dja, tu ate krãn dja. Gora ar aman kudjwa arek o tẽn amikam arerek ne akaprĩ kêt ne arek kõt o tẽ. ⁴Djã nã gãm ar Jeju kudjwa akamrõ ajkapĩn ty got? Kati, ar ajaxwebẽ aku'ẽ tỹxkam kraxje ajõ akamrõ bikapĩn kêt. Kraxje me kute ar ajõ bĩn kêt rã'ã.

⁵Djãm arỹm ne gar Metĩndjwũnh kabẽnja o akno? Arỹm kute ar ajo kran kam kute ar amã tỹx jadjãrmã ja. Djã nã gãm ar o akno? Nãm ar amã,

“Ê, akmere, gẽdja Bẽnjadjwỹr amã uwẽk mât kwãrĩk wãnh ga aprỹ kêt ne kam amikati kêt. Gẽdja amã bẽn tỹx ga akaprĩ kêt. Mỳkam?

⁶Bir, kum me abẽjamã ne uwẽk mât. Ne kute meo krajadjwỹ kunĩmã uwẽk mât ne, me katãt mrãnh kadjy”, ane.

7Bir be, Metĩndjwỳnh kute ar amã uwěk mằtkam dja gar tu arek dja. Kôt ne Metĩndjwỳnh kute ar ajo kra. Nhỳnh ne me prĩre 'ô bằm kute kum uwěk mằt kêt? 8Bir be, Metĩndjwỳnhdjwỳ kute kra kunĩmã uwěk mằtja pumũ. Me katàt mrằnh kadjy ne kramã uwěk mằt. Mỳj me ne Metĩndjwỳnh memã uwěk mằt? Kute me bajo kra djwỳnhja. Nằm ren kute gajbit amã uwěk mằt kêt ga ren abê kra djwỳnh kêtikumrằx ne ren kam abê krô'ả me kute adjir pyrằk.

9Ga me babằm bằngôkre kute me bamã uwěk mằt gu me bapijằm djàje banhibôn bakrĩn amikam baje kabẽn maro bakrĩa pumũ. Bir be, gwaj pykabê gwaj babằmja kurằm kằjkwakam Babằmja kabẽn maro nhỹ, gwaj badjumar mex ne ar baba kadjy, amikam kabẽn maro nhỹ. 10Pykabê gwaj babằm bằngôkre kute gwaj bapřĩrerủm gwaj bamã uwěk mằt. Me ta kute animarkôt ne gwaj bamã uwěk mằt ne. Nhym bep Metĩndjwỳnh ne gwaj bamex kadjybit gwaj bamã uwěk mằt ne. Ta mexo mexikumrằx kôt gwaj bamex kadjy.

11Djằm me kute memã uwěk mằtkam tokry ngri got. Kam ne me tokry:n kam kapřĩre ne. Nhym bep amũ atũmã gêdja arỳm umar mex ne katàt mrằ. Arỳm kute mar ne kôt amijo tằmkam gêdja umar mex ne katàt mrằ.

12Bir be, kam dja gar on ajte amikam atỳx ne arek kôt amijo tằ. Kute mrằmri ne me krĩ'yř mrằnh ne katyk me:x ne mrằnh ne kôno birẻnh mrằnh ne kute krĩo rằm ne jao mrằnh ne arỳm ajte ãmẻ ikra ãdjỏnh ne arỳm ajte mrằnh tỳx ne arỳm arek mrằnh ja pyrằk. Dja gar ả amikam atỳx ne arek kôt amijo atẻm o ane. 13Nằ, dja gar kôt amijo tẻn katàt amiprywỏ djin arek 'ả mỏ, katàt ar abenkôt amrằnh kadjy. Gar aje Jeju mar tũmwỏ arek me kute amim Jeju mar rerekwỏmỏ mỏn amỏr mexo mỏ gẻ me arek ar akôt mỏ. Ar akôt mỏn 'ỏ abenbẻ mằt kêt. Me kute amim Jeju mar rerek ne me kute mrằmri ne me mex mỏ ba nhym me par tằtằk mekôt 'ok ba pyrằk. Gêdja kute mar rerekrewỏ ar akôt tẻm rerekre ne tẻ:n kam arỳm amũ tẻm tỳx ne arỳm amũ mrằnh mex, arỳm Jeju mar tỳx ne.

Me kute axwebẻ amijỏno ảmmỏ.

14Gora ar amũ me wỏ kunĩmỏ akabẽn mexbit jarẻn angryk kêt, gar kam adjumar mex ne ar aba. Gora ar Metĩndjwỳnh mexo amexikumrằx. Kam dja gar Metĩndjwỳnh pumũ. Dja gar Metĩndjwỳnh mexo amex kêt ne Bẻnjadjwỳr'yř abỏx ne omủnh kêtikumrằx ne.

15Ễ, Metĩndjwỳnh ne ukapřĩkôt me utỏ. Gora ar amijỏno dja, ar ajỏ Metĩndjwỳnh djukapřĩjabẻ jằm akrằn 'yř abỏx kêt karỏ. Gora ar amijỏno dja. Dja gar ajỏ ajaxwemo krax ne kam aje mỳjja djỳ pyrằk, aje akrỏre djỳ pyrằk. Kute mrằmri ne me kute akrỏo tep ka'ỏnh nhym kute prẻne ngỏ jaẻr ne kute tep nhimexo ba ja pyrằk. Gora ar amijỏno dja. Dja me'ỏ axwemo krax ne kam amikôt me akrằptĩmỏ axwe jangij. Gora ar amijỏno dja.

16-17Ne ajte ar ajõ aprõ prãm karõ nhym me niredjwỳ 'õ mjên prãm karõ gora ar amijãno dja. Kwārĩk wãnh ar ajõ abê Ixau kêt. Gora ar amijãno dja. Ixau ne pykabê mỳjja kakritjabit kum kĩnh ne kam kỳjrũm mỳjja mextire ja kum kĩnh kêtukumrêx. Ixau ne kutewa nhym kam kôt bãm kute Metĩndjwỳnhmã kum,

—Dja ga o rax ne o kĩnh, anhyr kadjy nàràm kute kum õ nêkrêx kunĩ rer kadjy nàràm bit 'ã no tỳx.

Nhym Ixau kute àkurbit mar ne kam kamyjamã õ kwỳ krên djà pydji pãnh mỳjja kunĩ kanga. Nhym kam tũmràm kum kĩnh ne kam te 'ã o ane. Nhym bãmja nê ne. Nhym amim ngryk ne te mỳrkam 'ã bãm o ane. Nhym tu ate krã. Ja ne gar arỳm ama. Gora ar amijãno dja.

18Ê, ate ne Metĩndjwỳnh amrêbê me bakukãmãremã kukràdjà tũmjao kato nhym bep ate ne ajbir me aga akamingrãnydjwỳmã kukràdjà nyo kato.

Amrêbê ne me bakukãmãre krãnhbê Xinaj'ỳr mơn bôx. Nhym pô:ko nhỹ nhym kũm kakrãtyk ne kum ipôk nhym kam kam akamãt kô ty:k ne. Nhym nadjwỳ kam krar ne adjênh o dja. 19Nhym potidjwỳ kakôr tỳx ne, nhym Metĩndjwỳnhdjwỳ ôkreti:rekam kabên. Nhym me kuman kam umaje amra:n kum,

—Kwārĩk wãnh ga ajte me imã akabên kêt, ane. 20Nhym Metĩndjwỳnh arỳm memã,

“Kwārĩk wãnh me krãnh kupênh kêt. Dja ga me abêngôkre 'õ nàr mry 'õ krãnhreja kupê ga me arỳm kêno titik ne abĩ”, ane.

Nhym me kuman kam umaje àmrao kumex. Te ku'ê tỳxmã. 21Nhym Môjdjêdjwỳ omũn kam,

“Ije kum bep imã uma. Nã bãm umaje itertet ne”, ane.

Djãm uma ngri: got. Nãm ã pykabê Metĩndjwỳnh nhõ krãnh ane. 'Ỳr ne me bakukãmãre bôx.

22Nhym bep ajbir ne Metĩndjwỳnh me akamingrãnymã kukràdjà nyo kato ga kam ar krãnhbê Xijão, Metĩndjwỳnh nhõ pyka'ỳr mơn bôx. Kàjkwakam õ pykabê Djeruxarê'ỳr bôx. Kam ne Metĩndjwỳnh tĩn ne ar ba, nhym kadjy mrãnh djwỳnhdjwỳ kamã ar ba. Kadjy mrãnh djwỳnh krãptĩ:. Me'ã akre kubê 1.000.000 krãptĩ:. Nãm me'ã akre kute pi'ô pyræk ne kĩnh tire ne kute Metĩndjwỳnhmã rax jarênhmã ar aben pydjĩn ba.

23Kamãdjwỳ ne Metĩndjwỳnh nhõ me ja kunĩ aben pydji. Metĩndjwỳnh nhõ me ja kumrêx kute amikajmã'ã marja ne me aben pydji. Amrêbê kute kàjkwakam pi'ôk no'ôkkam me idji janhôrja tãm ne arỳm kamã 'ã aben pydji. 'Ỳr ne gar bôx. Bênjadjwỳr rax kute me kunĩmã pãnh jarênh djwỳnh kubê ne Metĩndjwỳnh, 'ỳr ne ga me bôx. Ne ajte me karõ, me pykakam ar bari katàt mrãnh nhym Metĩndjwỳnh kute me'ã mex rênh, me ja karõ'ỳr ne gar bôx.

²⁴Be, Jeju'ÿr ne gar bôx. Jeju kute me bamã kukràdjà ny jarênh mãmđji ne kute o kator, ne kute ta kamrô bikapĩnkôt me bajo mex, 'ÿr ne gar bôx. Jeju kamrô kute mexo Abeu kamrô jakrenh mexi. Amrêbê ne me bakukãmãrebê Abeu tyn kamrô ajkapĩ nhym me omũn kam pãnhbit jarê,

—Gora gê on o pãnh, ane.

Nhym bep me kute Jeju kamrô markam ne me,

—Metĩndjwýnh ne Jeju kamrôkôt tu me bajaxweo akno, ane.

Be, Jeju mextire'ÿr ne gar bôx.

²⁵Bir be, kam ne ba ar amã,

—Gora ar amijãno dja gê Metĩndjwýnh ar amã kabẽno dja. Kwãrik wãnh ar ajô kabẽnbê jãm akrã kêt. Gora ar ama.

Ë, amrêbê Mõjdê kute pykabê memã kabẽn jarênhkam me'ô kabẽnbê jãm krãn ar ba djãm kute kum o pãnh kêt mã? Kati, Metĩndjwýnh ne prĩne memã o pãnh. Nhym bep ajbir ne Metĩndjwýnh kàjkwa kurũm me bamã kabẽn jarê. Nhym mexo amrêbê pykabê kabẽn ja jakrenh mex ne. Be djãm gwaj badjwý kabẽnbê jãm bakrà djãm kute gwaj bamãdjwý o pãnh kêt mã? Arkati, dja prĩne gwaj bamãdjwý o pãnh. Me kute Metĩndjwýnh kabẽn marbê jãm krãja gêdja meo bikẽnh mex ne, ne kam me kute Mõjdê kabẽn marbê jãm krã ja pãnh akrenh mex ne.

²⁶Amrêbê ne kabẽno pykabit karngrôr kajgo nhym tertet. Nhym bep ajbir ne kabẽn pydjĩn arẽn memã,

“Djãm pykabit ne ba ije karngrôrmã? Dja ba ĩ ajte kàjkwadwjý karngrô”, ane.

²⁷Be, kute “Dja ba ajte” anhýrja ma. Metĩndjwýnh kute mýjja kunĩ nhipêx ja gêdja ajte karngrô nhym tu apôx ne rôrôk ne kunĩ akuno. Nhym bep mýjja jarij tỳxjabit dja arek arij. Tãm ne rôrôk prãm kêt kumrêx.

²⁸Be, Metĩndjwýnh nhô mýjja dja rôrôk prãm kêt kumrêx. Metĩndjwýnh kute ô pykakam ar me bajo baja gêdja tỳm prãm kêt kumrêx ne arek gwaj bamã nõr rã'ã rã'ã ne. Tãm ne me bamã arê gwaj tu 'ÿr babôxkumrêx. Kadjy, Metĩndjwýnh kute ô pykakam ar me bajo baja tỳm prãm kêt tãm ne gwaj bamã nõr rã'ã, kadjy dja gwaj bakĩnhkumrêx ne ar baban kum amikĩnh jarê. Kum amikĩnh jarẽn kum rax jarẽn kam kum badjãpênh mextire gê gwaj bakam kĩnhkumrêx. Gora gwaj kam bapijãm ne bamã uma. ²⁹Djãm uma ngri got. Dja prĩne meo apêx. Kute mrãmri ne kuwy pòkti kute prĩne mýjja bôr ne o apêx ja pyrãk. Dja ã Metĩndjwýnh meo apêxo ane.

Kute memã 'ã karõo ino rer.

Kor 1.10; Tex k 4.1; Ped k 2.11

13 ¹Gora ar abeno akamyn mã amã aben jabê rã'ã. ²Gora ar me bajtemwã man anhũrkwãmã amiwýr meo wangjê ne mekam adjukapĩ. Nãm me kwý ã anen aminhũrkwãmã kadjy mrãnh djwýnh

kwỳo wangij ne o djuw mex. Kute kraxkôt mar kêt ne tu o djuw mex. ³Ë, gora ar mekbê ijê djâkam ar ku'êja ma. Dja gar gadjwỳ aje ar ro'ã mekbê ijê djâkam aku'ê măn prâbê ar ô'ã atokryn akà djân akaprîn ar aba. Kwârîk wănh gar ate akrã kêt. Dja gar ã arkôt ane. Me kute prîne aro bikênh nhym ar tokryjadjwỳ gora ar ar ama. Dja gar ar ô'ã akà djân atokry ne. Be, tām ne ja. Gêdja ba ajte ar amã mỳjja 'ôdjwỳ jarê.

⁴Me abenwỳr bakam ne mrāmri mỳjja mexkumrêx. Dja gar aprô'yr aban kam aprô djwỳ:nh'ỳrbit mrã. Nhym me niredjwỳ mjên djwỳnhbit ma. Me kwỳ ne me me prô prokam no kêt ne. Nhym bep ar ga. Ar ga dja gar akunî me prô prokam apijâm ne aprô pỳnh ne. Kwârîk wănh ga ar krô'ã aprô kêt, gê me nija krô'ã mjên kêt. Me prô prām, me mjên prāmja dja Metîndjwỳnh memã pānh jarê. Me kute me'ôbê prô nār mjêno àkính jamādjwỳ pānh jarê.

⁵Kwârîk wănh gar pi'ôk kaprî prāmebit ar aba kêt. Dja te ar anhô mỳjja ngrîre gar tu o amikính. Mỳkam? Bir, Metîndjwỳnh ta dja ar ajo djuw mex. Arỳm ne ar amã,

“Dja ba me akurũm itēm kêtikumrêx.

Dja ba me akanga kêtikumrêx.

Dja ba me ajo iba rã'ã rã'ã ne”, ane.

Ga Metîndjwỳnh kute ar gwaj bajo ba rã'aja pumũ. ⁶Bir be, kam dja gwaj batỳx ne banhökre kadjwỳnhbê amim,

“Metîndjwỳnh ta ne kute ijo ba djwỳnh.

Kam dja ba itîn prām kêt.

Mã ne me kute ijomã”? ane.

Dja gwaj ã amim ane.

⁷Ë, gora ar kute ar ajo ba djwỳnh ma, ar kute ar amã Metîndjwỳnh kabên jarênhja dja gar ama. Ar kute kôt amijo ba mex rã'ân ar ty. Ga ar kute amikajmã'ã Jeju mar ne 'ã ngrà tỳx ja pumũ. Ar ta ne ar arỳm ty. Ar ja dja gar amikam ar aman kam ar'ã amijakren ar aba. ⁸Nã, nām ar amikajmã'ã Jeju ma. Jeju Kritu pydji. Atemã kêt. Amrêbê tāmỹ ne ajbir ajte tām ne. Tām gêdja rã'ã rã'ã rã'ã ne. ⁹Kwârîk wănh me kute apỳnh mỳjja'ã ujarênh nyo ar anoo biknor ar o baja kwârîk wănh o ar anoo biknor kêt. Metîndjwỳnh ta ne ukaprîkôt gwaj bajo tỳx gwaj katāt mrã. Kam ne mexkumrêx. Bep ate ne me ta kukrãdjâkôt mekbê me àkur djâ pyma. Kam ne punure. Nām me te o anen arîk ar ba.

¹⁰Ate ne me bakukrãdjâ ny. Kritu ta ne Bämmã me bakadjy amingã nhym me kubĩ. Nhym me bajaxwe pānh ty. Nhym bep me kute kukrãdjâ tũm ar o ba rã'aja, me Metîndjwỳnh nhô kikrekam àpênh ja kute Jeju me bamã tykja mar kêtikumrêx, ne Jeju nhô kukrãdjâ nyja mar kêtikumrêx. Nhym Metîndjwỳnh kute me ja jaxweo biknor kêt ne kute meo kra kêtikumrêx.

¹¹Kukrãdjâ tũmkôt ne me kadjy Metîndjwỳnh mar djwỳnh nhô bēnjadjwỳr rax mry pan kamrôo atom ne o tē. Metîndjwỳnh nhô kikre

kadjwỳnhbê kumoka'êmã o tẽn o wadjà. Me axwe pãnh ne kum kungã. Metĩndjwỳnh kute omũnh ne me axwekam ngryk kêt kadjy. Nhyr bep mry nhĩa ne me atykmã kum angij nhyr prĩne xêr. ¹²Kôt ne Jeju atykmã tokryn ã tyk ane. Ta kamrôo kute prĩne me bajo mex kadjy. ¹³Kam dja gwaj atykmã jêt djaja'ỳr tẽn. Kôt gwaj batokry nhyr me kute kôt gwaj bajapry gwaj kudjwa bapijãmmã.

¹⁴Djãm pyka jakam ne gwaj banhõ pyka? Kati, nhyr bep amrẽ mõr rĩnã ne gwaj kam ama nhyr rã'ã rã'ã rã'ãmã. Kam dja me gwaj bajapry gwaj ate bakrã. Kwãrik wãnh rã'ã. Mrãmri dja tu ã ane. Kỳjrũm ne gwaj banhõ pykakumrẽx, gwaj banhõ krĩrax djwỳnh. ¹⁵Bir be, gwaj banhõ pyka gwaj bamã nõr nĩkam amakbê mã Metĩndjwỳnhmã mex jarẽnh rã'ã ne. Gwaj baje amikajmã'ã Jeju markam dja gwaj ã Metĩndjwỳnhmã anhyr ar baba rã'ã ne. Gwaj baje Metĩndjwỳnhõ aminhõn baje idji jarẽnh ar o babaja dja gwaj õ ane. Kam dja Metĩndjwỳnh gwaj bakam kĩnhkumrẽx nhyr kam mrãmri kute amrẽbê mete Metĩndjwỳnhmã mry par ne kum õr nhyr mekam kĩnhkumrẽx ja pyrãk.

¹⁶Gora ar abenkam adjukaprĩn aben man ar abeno aban anhdjãnhkôt abenmã mỳjja ngã. Gora ar mã aman 'ãno dja. Gêdja gar ane nhyr arỳm ar akam kĩnh. Kute amrẽbê mete mry par ne kum õr nhyr mekam kĩnh ja pyrãk.

¹⁷Ar kute Metĩndjwỳnhkôt ar ajo ba djwỳnhja gop ar kabẽnkôt amijo aba. Dja ar ar amã mỳjja'õ jarẽ gar tu abẽn kêt ne akrãnmã kôt aba. Nãm ar prĩne Metĩndjwỳnh kabẽno ar ajo djuw mex ne ar ajã ukanga kêtumrẽx. Mỳkam dja gar arkôt amijo aba? Bir, Metĩndjwỳnh kute ar kujjêr nhyr ar kute kum amikôt amijarẽnhmã. Kam dja gar arkôt amijo aba nhyr kam ar kĩnhkumrẽx ne. Ar kĩnhkumrẽx ne amikôt kum amijarẽ. Dja gar ã aro anhyr kêt nhyr kam ar kum amijarẽnhkam kaprĩre ne. Gar gadjwỳ axwe amikam adjumar. Be, tãm ne ja.

¹⁸Gop ar Metĩndjwỳnhmã ar ijarẽnh rã'ã. Ar ije amikam ijaxwe 'õ mar kêt ne ije kôt amijo iba prãmã, Jeju kute imã kukràdjã jarẽnh kunĩkôt ije amijo iba prãm kam gêdja gar kum ar ijarẽnh 'ãno dja. ¹⁹Gora ar on kum ar ijo a'wỳ. Dja gar kum ar ijo a'wỳ bar amikrà kêt ne on arỳm wãm ar awỳr bõx.

²⁰⁻²¹Gê Metĩndjwỳnh ar amã mex jangjê ga kam ar apỳnh mỳjja mex djari kunĩ amiptàn ar o aba. Metĩndjwỳnh kute memã umar mex jarẽnh djwỳnh ta gêdja ar amã o ane. Gar kam kabẽnkôt akabẽn ne kôt ar amijo aba. Kute ar ajã amim karõkôt ar amijo aba. Metĩndjwỳnh gêdja ar angrẽk gar kôt amijo aba mextire. Nhyr kam ar akam kĩnhkumrẽx. Jeju Kritu ta gêdja ar ajo tỳx gar kôt amijo aba. Tãm ne kubê me bapumũnh djwỳnhbê kumkati. Metĩndjwỳnh ne me tyk kurũm akubyn Bẽnjadjwỳr Jejuo tĩn ne o kato. Nhyr kam kubê me bapumũnh djwỳnhbê kumkatikam prĩne me bapumũnh 'ãno dja. Mrãmri ne kute mrykĩ'ãtomti pumũnh djwỳnh

kute prĩne amim o djuw mexkôt kute omũnh ja pyræk. Nãm ã me bajo mrykĩ'ãtomtin prĩne me bajo djuw mexo ãmo ane. Mỳjkôt ne kubê me bapumũnh djwỳnhbê kumkati ne raxo kute me omũnh djwỳnh kunĩ jakrenh? Bir, kute Metĩndjwỳnhmã aminhõr nhym me kute bĩn nhym kamrô bikapĩnkôt. Be, kamrô bikapĩnkôt ne ajte me bamã kukràdjà ny jarēnh māmđji ne o kato. Jeju nhõ kukràdjà nyja dja rã'ã rã'ã rã'ã ne. Ë, gora gê me Kritumã kum kubê kumkatiti:, umati, mexo tuknĩ jarēnh rã'ã rã'ã rã'ã ne. Tãm ne ja.

²² Ë, akmere ar, àpnhĩre ar, gora ar pi'ôk no'ôkkam ikabēn ja ma. Tu akrànãm maro tēn inomã amē. Ije pi'ôk no'ôko ar amã tỳx jangjēnh kadjy ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Ije ar amã pi'ôk no'ôk krānne.

²³ Ë, ba ar amã arē gar ama. Nãm me gwaj bakamy Ximoxi mekbê ijē djārũm kaba nhym amrē tēmãm. Gēdja on bōx jabej bar iro'ã wām tēn bōx ne ar apumũ.

²⁴ Nã bām ar akunĩo ama ne. Gora ar ar kute ar ajo ba djwỳnhwãmã ar ijarē. Ne Metĩndjwỳnh nhõ me mextire wāmādjwỳ ar ijarē. Nhym pykabē Itarijka me kute Jejukôt abeno kamyja ne me ar ajo ama:n ar amã amijarē.

²⁵ Gê Metĩndjwỳnh ukapĩkôt ar akunĩo djuw mex. Tãm ne ja.

Xijagu kute memã pi'ôk no'ôk ne ja.

Jeju kamy'ôbê ne Xijagu. Nãm ar aben djâkam nõ nhym Jeju kumrêx kato nhym tûmrãm Xijagudjwỳ Marij kurũm kato. Kute amim Jeju mar kêt ne kam tûmrãm arỳm tu amim mar kumrêx. Birãm Jeju akubyn tĩnkôt ne tu amim kuma. Ne kam Jeju nhõ me jao ba. Ne kam mebê idjaer kute amim Jeju marjamã pi'ôk no'ôk ne. Nãm prĩne memã 'ã karõ ne memã kum,

—Djã nã gãm ar amim Jeju man kam tu arĩk ar abamã? Kati, dja gar amim Jeju man kam adjàpênh mexo memã amijo amirĩt ne. Pidjô ne rôrôk ne bàrio amirĩt ne. Pidjô mex ne bàri mexo amirĩt nhym be mỳjja punu ne bàri punuo amirĩt. Dja gar ja man adjàpênh mexo memã amijo amirĩt ne.

Kwārĩk wãnh me kute abenã kabên, me kute amimexo àmra, me prõ prãm, me kum nèkrêxbit kĩnh, kwārĩk wãnh memã wãm nõ. Dja gar mekam adjukaprĩo aben pyràk. Kwārĩk wãnh ar amã me ja kurên amã me ja jabê ne meo aba kêt. Ar ga ar aje Jeju markam dja gar apỳnh adjàpênh mexo memã amijo amirĩt. Ne Jejumã amingã nhym arỳm ar ajo tỳx gar kam apỳnh adjàpênh mex ar o aba. Nãm ã Xijagu memã ane.

1 ¹ Ba ibê Xijagu. Ibê Metĩndjwỳnh nhõ àpênh ne ibê Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu nhõ àpênh. Apỳnh me aba djàri abenã akrekam me aba djàbê 12. Me abê idjaer aje amim Jeju mar. Apỳnh me õ pyka'ỳr me abimànhwã, me amã ne ba ikabên mextire jarên 'ã pi'ôk no'ôk ne. Dja gar inhõ pi'ôkja jarên amijã ikabênja ma.

Apỳnh me kaprĩ djàri kute meo ba.

Ruk 6.22; Kor 1.11; Idja 12.3; Xij 5.7

² Akmere, àpnhĩre ar, godja te apỳnh ar akaprĩ djàri ar ajo ba, ar akanê, nàr ar anhõ mỳjja kêt, nàr ar abê anhòbikwa'õ tyk, nàr me kute ar ajo bikênho ba, godja te apỳnh ar akaprĩ djàri ar ajo ba. Dja gar kam amim,

—Kati. Kwārĩk wãnh ba kam ikaprĩ kêt. Dja ba kam ikĩnhkumrêx, ane.

³ Mỳkam dja gar kam akĩnh? Bir, dja apỳnh ar akaprĩ djàri ar ajo ba gar arỳm amim Metĩndjwỳnh mar tỳxo aban 'ã adjukanga kêt. ⁴ 'Á adjukanga kêt ne arỳm amim mar tỳxo amũ amikamên arỳm amim mar tỳ:x ne. Ne kam arỳm prĩne kum amexkumrêx ne akajgo kêtumrêx. Ja ne gar arỳm aje mar. Kam dja gar akaprĩkam akĩnh.

⁵Ne ar ajamak mexdjwỳ. Godja gar ajõ ajamak mex kêt jabej ajamak bônho Metĩndjwỳnhmã a'uw. Djãm kute 'ã ar amã àkjêrmã? Kati. Dja gar tu kum amijo a'uw. Metĩndjwỳnh ne kute me kunĩmã amak bônho ba. Kum amijo a'uw nhym arỳm ar amã ajamak bô. Dja ôdjanh ne arỳm ar amã ajamak bô gar arỳm kôt ajamak mextirekumrêx.

⁶Dja gar amijo a'uw ne arỳm tu amim kamnhĩxkumrêx. Kute ar amã ôr kadjy tu amim kamnhĩxkumrêx nhym arỳm ar amã kungã. Kwãrĩk wãnh amim,

—Kon, dja imã ôr jabej. Nàr kon, dja imã ôr kêt jabej, anhỳr kêt. Mỳkam? Bir, aje tu amim kamnhĩxkumrêx kêt kam. Me kute tu amim kamnhĩxkumrêx kêt kam ne me kute mrãmri ne ngô pyrãk. Me kute kôk djàbêrkam ngô djàkà ari: amijadjwỳr pyrãk, kute ari: amijapĩn pyrãk. ⁷Djãm me kute tu amim kamnhĩxkumrêx kêt kam Bẽnjadjwỳr djwỳnh kute memã mỳjja 'ô nhõrmã got? Arkati. ⁸Me kute jãm Metĩndjwỳnh kôt amikabẽn jadjwỳr ne ajte jãm mỳjja punu kôt amikabẽn jadjwỳr ari: amikabẽn jadjuw. Ne kam arĩk ba rã'ã. Kwãrĩk wãnh me kudjwa amim Metĩndjwỳnh kamnhĩx rerekre kêt. Dja gar tu amim kamnhĩx tỳxkumrêx.

⁹Be, Jeju kukwakam gwaj baje me'ôo bakamy'ôja dja kajgo jabej djãm Metĩndjwỳnh nokrekam ne kajgo? Kati. Nokrekam rax. Gê amiraxja man arỳm kĩnhkumrêx.

¹⁰Nhym be, ar 'ô nhõ nèkrêx rax jabej. Djãm Metĩndjwỳnh nokrekam rax? Kati. Metĩndjwỳnh nokrekam kajgo mexi. Gê te kute amikajgo markam amikam kĩnh. Me ô nèkrêx rũnh kute rũnh pyrãk. Dja me mrãnhbê kêt ne. Ga, bô rã mex tãm kam mỳjõn rôrõkja pumũ. Dja ã me ô nèkrêx rũnh mrãnhbê kêtõ ane. ¹¹Bô'ã arngro tỳx apõx ne kôk kangro wabê nhym totokbê bô arỳm ngrã nhym rã arỳm rôrõk ne. Nhym kam me arỳm kum kĩnh kêt ne. Me ô nèkrêx rũnhdjwỳ dja me ô mỳjja krãptĩ jabej katikôt arỳm ã amijaêrbê kêtõ ane.

¹²Dja te apỳnh ar akaprĩ djàri ar ajo ba, akanê, nàr anhõ mỳjja kêt, nàr ar abê anhõbikwa'ô tyk, nàr me ar ajo bikênhõ ba. Godja te apỳnh ar akaprĩ djàri ar ajo ba gar amim Jeju mar tỳx rã'ã ne 'ã adjukanga kêt. Kam dja gar akĩnhkumrêx. Ne kam inomã akaprĩ mẽ nhym Metĩndjwỳnh arỳm ar amã akĩnh djà ngã. Amrêbê ne me kum abêkumrêx jamã kum,

—Dja te ar akaprĩ djà kumex ar awỳr bõx gar imar tỳx rã'ãn kam arỳm ikôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne, ane. Ga, me kute memã me bẽnjadjwỳr krãdjê nhõrkam me kĩnhja pumũ. Ar gadjwỳ dja gar amim Jeju mar tỳx rã'ã. Te ar akaprĩ djà ar ajo ba gar mar tỳx rã'ã nhym kam arỳm ar amã akĩnh djà ngã gar kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne.

¹³Ne kam godja me ar ajaxwe'ã ar amã àpnênh jabej, kwãrĩk wãnh gar arĩk amim,

—Metĩndjwỳnh ne ijaxwe'ã imã àpnênhõ dja ba kam kôt ijaxwe, anhỳr kêt. Djãm me kute axwe'ã Metĩndjwỳnhmã àpnênh prãm? Kati. Me te kute o anhỳr prãmje. Metĩndjwỳnhdjwỳ kute gwaj bajaxwe'ã bamã àpnênh prãm kêt kumrêx. ¹⁴Gwaj ba ne gwaj bamã bajaxwe prãm kam bajaxwe'ã amim apnên amim, “Ba 'ỳr on kam ajmã ikute jabej”, ane.

¹⁵Bamã bajaxwe prãm tẽn arým ajmã bakuten arým bajaxwekumrêx. Bajaxwe tẽn kam arým bajaxwe rax ne. Bajaxwe rax ne kam arým ty.

¹⁶Akmere, àpnhĩre ar, kwãrĩk wãnh me ar anoo biknor kêt. Imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên ja jarê. ¹⁷Metĩndjwýnh ne mex ry typdjĩn kute axweo amikapêr kâr kêtukumrêx. Ga, kute kâjkwakam mýjja nhĩrã kunĩ nhĩpêx nhym mexkumrêxja pumũ. Nhym kam amrê kute gwaj bamã mýjja kunĩ nhôrjadjwý mexbit. Kute gwaj bamã bakĩnh djã kunĩ nhôrja prĩne mexbit. Metĩndjwýnh mex ry typdji.

¹⁸Ta kute amijo gwaj bapytâr kôt ne arým gwaj bajo kra. Kute gwaj bamã kabên katâtkumrêx jarênh kôt arým kute gwaj bajo kra. Kute mrãmri ne me kute bãygogo ja kumrêx djê pyrãk Metĩndjwýnh gwaj bakumrêx gwaj bajo kra, ô me ja kunĩ kukãm gwaj bajo kra. Ne kam arým gwaj bamã amak bô gwaj arým badjumar djã ny.

Me kute Metĩndjwýnh kabên mar kajgo nêje kute me akre.

¹⁹Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên jarê. Dja gar ikabên 'ãno djan ama. Dja me amã amijarênh prãm ar ga dja gar aje me mar prãm. Ne amijã akabên nên angryk tô. ²⁰Mýkam? Bir, djãm gwaj bangrykkam katât ar amijo baba? Kati. Metĩndjwýnhmã katât baje amijo baba kêtukumrêx.

²¹Kam, dja gar wãnh aje mýjja punuo aba prãm kunĩja kanga. Ar ajaxwe kunija dja gar kanga. Godja me ar amã Metĩndjwýnh kabên jarê, kabên kute ar apytârja jarê nhym ar amã wadjã gar akabôt katin tu amim markumrêxo aba. ²²Kute memã me mex'ã karôkam kabên djãm ar aje mar kajgomãbit? Kati. Dja gar tu amim markumrêx ne mrãmri katât kôt amijo abakumrêx. Ar aje mar kajgoo abakam gar amim ajêx ne aminoo abiknoro aba.

²³⁻²⁴Be ga, me kute ixekam amikarô pumũnh ne apôx ne mã mrãnhja pumũ. Ne kam mörbê amikarôo biknorja pumũ. Ar ajô aje kabên mar kajgokam ar aje me urãk. Ar aje kabênkôt amijo aba kêtka tẽmbê kabẽno akno. ²⁵Nhym be, me kwý arým kabên pumũ. Metĩndjwýnh ne pi'ôkkam prĩne katât me kute amijo ba'ã memã karô mex nhym me kute kabên kôt amijo bakam me ta ne me ar ban umar mex. Me kwý kabên ja pumũnhõ ban 'ã ukanga kêt ne tu markumrêx ne o biknor kêt. Nhym kam Metĩndjwýnh arým memã tỳx jangijn o djuw mex nhym me umar mexkumrêx.

²⁶Ga, me kute mry'ãkrĩo mrãnhmã kute krãdjê djão ôto pynênhja pumũ. Me kute amijã kabên nê ne me kute mrãmri ne mry'ãkrĩ nhôto pynênh ne kute o mrãnh mex pyrãk. Nãm me mrãmri kute amim Jeju markumrêx. Nhym be, me kute amijã kabên'ã ma kêt ne tu kabên ba. Djãm me kute amim Jeju markumrêx? Kati. Me ta ne me amim 'êx ne ta aminoo akno.

²⁷Gwaj baje mrãmri Metĩndjwýnh, me Babãm djwýnh markumrêxkam mýj ne gwaj kam bakute? Bir, gwaj kam me 'uwtĩmẽ me bixangrio djuw mexo baba. Me ô mýjja kêtka meo djuw mexo baba. Gwaj ajte Metĩndjwýnhmã amijangri tỳx ne me kum kĩnh kêtja jaxwe kôt bajaxwe kêt.

Me kum me ò mỳjja kêtja kĩnh'ã kute memã karô.

2 ¹Akmere, àpnhĩre ar, Bẽnjadjwỳr djwỳnh Jeju Kritu mexo umati: ga me tu amim markumrẽxo aba. Djãm kam ar amã me rũnhbit kĩnhmã? Nhym me ò mỳjja kêtja djãm ar amã me kĩnh kêtĩmã? Kati. Dja gar amã me kunĩ kĩnho aben pyræk. Nhym be, djãm mrãmri arỳm ar amã me kunĩ kĩnho aben pyræk? Kati. Nã gãm ar amã me rũnh, me umabit kĩnh. Ne kam amã me ò mỳjja kêtja kĩnh kêt.

²Gar abikprõnh djækam akuprõ nhym me'õ rax bõx. Kute ò kẽn karỳro ikrakam ràx jangjênh, aben nhiby angjênh. Kute ò kubèkà mex jangjênh. Kute prĩne o amijo mex ne arỳm bõx gar omũ. Nhym kam me'õ nhõ mỳjja kêtja bõx. Ò kubèkà apỳnh bikadjõnhja bõx. ³Ar amã me'õ nhõ kubèkà mex ja pyman kum, —Ota, me krĩ djà mex. Jakam dja ga nhỹ, ane. Ne kam me'õ nhõ mỳjja kêtjamã kum,

—Wãnh dja ga dja nàr iparbê dja ga pykakam nhỹ, ane. ⁴Djã nã gãm ar amã me kĩnho aben pyræk? Kati. Nã gãm arĩk amim me'ã karõ punun amijo me utàr punu.

⁵Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabèkam ne ba ar amã ikabên jarê. Dja gar amim ikabên ja ma. Mỳj xêja ne Metĩndjwỳnh amijo me utà? Djãm me rũnhbit, me umabit? Kati. Pykakam me kute me'ã, “Me bikênh”, anhỹrja, me ò mỳjja kêt ja ne Metĩndjwỳnh amijo me utà. Nhym kam me arỳm tu amim mar tỳxkumrẽx nhym kam kute amikõt meo bamã memã arê. Me kum abêjamã ne arê. ⁶Nãm te amijo me ò mỳjja kêtja pytà gar amã me kĩnh kêt nhym kam me arỳm pijàm ne. Bir, mỳj xêja ne ar ajo bikênhõ ban ar apa 'amỳn me axwe pãnh jarênh djà'ỳr ar ajo mrã? Djãm me ò mỳjja kêtja ne me 'ỳr ar ajo mrã? Kati. Me rũnh ne me 'ỳr ar ajo mrã.

⁷Metĩndjwỳnh kute ar ajo ba ar, dja gar ikabênja ma. Mỳj xêja ne Metĩndjwỳnh japrỳo ba? Djãm me ò mỳjja kêt ja? Kati. Me rũnh ne me aprỳo ba. Metĩndjwỳnh ne mexti:rekumrẽx nhym me aprỳo ba.

⁸Metĩndjwỳnh ne arỳm me bakukãmãremã 'ã karõn memã kum, “Me amã amibu'ã me ja jabê. Kute mrãmri ne ga me amã amijabêja pyræk dja ga me ã amã amibu'ã me ja jabêo ane.”

Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me arỳm 'ã pi'òk no'òk ne. Kabên kukràdjà ja ne mexo kute kukràdjà kunĩ jakrenh. Dja gar kabên ja mar tỳx ne amã amibu'ã me kunĩ jabê. Ne kam arỳm amexkumrẽx. ⁹Godja gar amã me ò mỳjja kêtja kĩnh kêt ne amã me rũnhbit kĩnh jabej. Djãm kam amã abu'ã me kunĩ jabèkumrẽx? Djãm Metĩndjwỳnh kukràdjàja kõt amã me abèkumrẽx? Kati. Gar kam amikràn arỳm ajaxwe.

¹⁰Be, Metĩndjwỳnh me kute katàt amijo ba'ã kute memã karòkõt apỳnh kukràdjà. Dja gar kam kukràdjà kunĩ mar tỳx ne kõt ar amijo aba. Ne kam kukràdjà pydjibit mar kêt ne kõt amijo aba kêt. Djãm kam ajaxwe ngri got? Kati. Aje ja pydjibit mar kêt kam ajaxwe rax kute mrãmri ne aje kukràdjà kunĩ mar kêt kam ajaxwe rax pyræk.

¹¹Ga, Metĩndjwỳnh kute me bakukãmãremã kum, “Kwãrĩk wãnh abenbê prõ, mjêno adjàkĩnh kêt”, anhỹrja ma.

Ne ajte kute me bakukãmãremã kum,

“Kwãrĩk wãnh me par kêt”, anhÿrja ma.

Godja ga kukràdjà kôt mebê prô'ÿr amrãnh kêt ne kam me'õnh bĩn arÿm o ajaxwe. Te mebê prô'ÿr amrãnh kêt ne arÿm ajaxwe. Aje me'õnh binkam ga kukràdjà mar kêt ne arÿm kam ajaxwe.

¹² Metĩndjwÿnh ne pi'òkkam prĩne me kute katàt amijo ba'ã memã karõ mex. Nhym kam me kwÿ arÿm kute markumrêx nhym Metĩndjwÿnh arÿm memã tÿx jangij. Nhym kam arÿm katàt kabên kôt ar amijo ban umar mex ne ta arek mekôt ar ba. Dja gwaj kabên ja man kôt ar amijo baba. Gêdja ĩ Metĩndjwÿnh gwaj bakukjêro nhÿn gwaj bamã,

—Djã ne ga ikabên ja markumrêx ne kôt ar amijo aba? ane gwaj amikôt kum amijarê. Godja gwaj kukràdjà kôt amijo baba kêt nhym arÿm gwaj bamã axwe jarê. Kute ren gwaj bamã axwe jarênh karõ dja gwaj kukràdjà kôt amijo baba mex.

¹³ Nâr, dja gwaj bajõ bamã me kaprĩ kêt nhym Metĩndjwÿnh arÿm amipãnh kum gwaj bakaprĩ kêt ne tu katàt gwaj bamã bajaxwe pãnh jarênhkumrêx. Nâr, dja gwaj badjukaprĩkumrêx ne kam arÿm bamã Metĩndjwÿnh pyma kêt ne arÿm bakĩnhkumrêx.

Djãm me kum me kaprĩ kêtja Metĩndjwÿnh kute me utàr?

¹⁴ Akmere, àpnhĩre ar, dja gwaj bamã me kaprĩ kêt ne atekam ajte memã kum,

—Ba ne ba tu amim Metĩndjwÿnh markumrêx, anhÿro baba. Djãm kam Metĩndjwÿnh kute amim gwaj bapytâr ne kute ar gwaj bajo bamã? Djãm gwaj bajajkwa kajgokam bakabênbit ne kam bamã me kaprĩ kêt nhym arÿm kute amim gwaj bapytâr ne kute ar gwaj bajo bamã? Kati.

¹⁵ Godja gwaj baje me'õo bakamy nâr o bakanikwÿnh, õ kubêkà kêt ne kum prãm. ¹⁶ Gwaj kam kum mÿjja'õ nhõr kêt ne kum,

—Gora gê Metĩndjwÿnh ajo djuw mex ga adjumar mex ne amã kry kêt ne ajajne, ane. Djãm ja ne mex? Kati. Gwaj baje kum mÿjja'õ nhõr kêtka ne kajgo.

¹⁷ Mÿj ne gwaj baje kam mar? Bir, dja gwaj bamã me kaprĩ kêt ne kam memã kum,

—Ba ne ba tu amim Metĩndjwÿnh markumrêx, ane. Djãm mrãmri bakabên? Kati. Ga, me arÿm tykkam kute amingrêk kêt ne kajgoja pumũ. Gwaj badjwÿ bamã me kaprĩ kêtka bakajgo.

¹⁸ Godja me'õ amã,

—Ê, ga ne ga we aje Metĩndjwÿnh mar. Ba ne ba imã me kaprĩn ije memã mÿjja nhõro iba. Goja gu baje tu amim Metĩndjwÿnh markumrêx jabej aben kabi. Ga amã me kaprĩ kêtka dja ba te apumũn amim, “Kon. Kute Metĩndjwÿnh mar kêt pyræk”, ane. Bajbit dja ba imã me kaprĩn memã mÿjja nhõro iba ga arÿm ipumũn ijã amim, “Be, djãm mrãmri tu kute amim Metĩndjwÿnh markumrêx. Ga, ukaprĩn kute memã mÿjja nhõrja pumũ”, ane. Ga kam arÿm ipumũ. Ba tu ije amim Metĩndjwÿnh markumrêxja pumũ. Dja ã me'õ amã ane.

¹⁹ Be, ga ne ga we aje Metĩndjwÿnh rax markam memã kum,

—Metĩndjwỳnh pydjibit. 'Ôdjwỳ kêt-kumrêx, anhỹro aba. Be, mrãmri. Djãm gajbit aje Metĩndjwỳnh rax mar? Kati. Xatanaj nhõ me karõ punudjwỳ kute Metĩndjwỳnh rax mar ne kam ajte kum me kaprĩ kêtõ ba. Ne kute rax markam abenmã kum,

—Metĩndjwỳnh pydjibit. 'Ôdjwỳ kêt-kumrêx, anhỹro ba. Ne kam tu umaje terte:t.

²⁰Kê, ano kêt, mỳkam ne ba te ar amã,

—Dja ga memã kum, “Ba ne ba tu amim Metĩndjwỳnh markumrêx”, anhỹro aban amã me kaprĩ kêt ga mrãmri akajgokumrêx. Ga, me arỳm tykkam kute amingrêk kêt ne kajgo nõrja pumũ. Gadjwỳ ne ga ã akajgo ane. Mỳkam ne ba te ar amã ja jarẽ gar imar kêt?

²¹Dja gar me bakukãmãre Abraão man kõt ije ar amã arẽnhja ma. Djãm Abraão kute amim Metĩndjwỳnh mar kajgo? Kati. Nãm tu amim markumrêx ne kam kabẽn kõt amijo tẽ. Nãm kabẽn kõt Metĩndjwỳnh nhõ kikum kra Idjak djin bit kute bĩn 'ỳr. Nhym Metĩndjwỳnh Abraão pumũn arỳm amim,

—Mrãmri ne Abraão imã axwe kêt ne mex, ane.

²²Ga, Abraão kute tu amim markumrêx ne kam kute kabẽn kõt amijo tẽmja pumũ. Nãm kabẽn kõt amijo tẽn kam arỳm tu amim Metĩndjwỳnh mar mexkumrêx ne. ²³Kam ne me aben djõ'ã Abraão jarẽ:n arẽnho mõi tãmtã nhym kam arỳm Mõjdjẽ katon arỳm abatãnh ne. Ne kam arỳm me bakukãmãremã kum,

“Abraão ne tu amim Metĩndjwỳnh markumrêx nhym arỳm kum axwe kêt jarẽ nhym arỳm kum mex”, ane.

Ne kam pi'õkkam no'õk ne. Be, mrãmri ne kõt arẽnhkumrêx. Nãm arẽ nhym me aben djõ'ã abenmã kum,

—Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Abraão õbikwakumrêx, ane.

²⁴Ga, me kute tu amim markumrêx ne kam kute kabẽnkõt amijo bakam Metĩndjwỳnh arỳm kute memã axwe kêt jarẽnhja pumũ. Djãm me kute mar kajgokam Metĩndjwỳnh kute memã axwe kêt jarẽnh? Kati.

²⁵Me'õ nire kuprỳ Rbedjwỳ. Djãm Rabe kute Metĩndjwỳnh mar kajgo? Kati. Nãm tu amim markumrêx ne kabẽn kõt amijo tẽ. Nhym kam arỳm kum axwe kêt jarẽ. Nhym Djodjuwe kute ar anorjadjwỳ Rabe kum ar kaprĩn arỳm arkum aminhũrkwã jarẽ. Arkum arẽn arỳm ar kurẽ djwỳnhbê arkum atemã pry 'õ jarẽ. Nhym kam ar umar mex ne akubyn 'ã mõi bõx. Nãm ã Rabe kum ar kaprĩõ ane nhym Metĩndjwỳnh arỳm kum axwe kêt jarẽ.

²⁶Be, tãm ne ja. Me tyk arỳm karõ biknorkam kute amingrêk kêt-kumrêx ne arỳm kajgo. Gwaj badjwỳ. Gwaj baje Metĩndjwỳnh kabẽn mar kajgon kõt amijo baba kêt-kam ne kam baje memã kum,

—Ba ne ba tu amim Metĩndjwỳnh markumrêx, anhỹrkam arỳm bakajgo. Bakajgo kute mrãmri ne me tyk kajgo pyrãk.

Me ôto djujabê kêt'ă ujarênh.

3 ¹Akmere, àpnhĩre ar, ar akrăptĩ ne gar aje amijo memă kukrădjă'ă adjujarênh djwýnh prăm. Djăm kam mex? Kati.

Mýkam ne mex kêt? Bir, gwaj bakunĩ bakabên kwý kajgo. Gwaj bakabên kajgokam bamex kêt. Ga ren ar abê memă ujarênh djwýnh kêt ne ren akabên kajgo ren gajbit amex kêt. Me krăptimă adjujarênh kêt kam ga ren gajbit amex kêt. Nym be, kati. Ar akabên kajgo'ă memă adjujarênhkam me krăptĩ arým ar akabên man arým ar adjô'ă mex kêt. Nym kam Metĩndjwýnh arým pănĥ ar amă ajaxwe rax jarê. ²Me bakunĩ bakupănhtă bakabên kajgo kumex. Godja ren me'ô kabên kajgo kêt kumrêx jabej ren prĩne kute katăt amijo ba kadjy mex.

³Ga, me kute mry'ăkrĩo mrănĥja pumũ. Năm me kute kră djên ajkwa katikôt kăxirăx jadjuw ne ari o kră kukênho mră. Ga, te mry rŭnh nym me kute ajkwakôt ar kră kukênho mrănĥja pumũ.

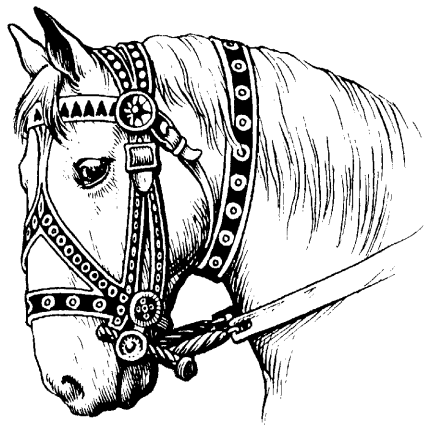
⁴Ga, me kute tekrekam no'i kryreo kă rŭnh o baja pumũ. Năm te kă rŭnh nym te kôk djăbêr tŷx nym me tekrekam no'i kryreo unênh ne o kră kukênĥ o baja pumũ.

⁵Me banhôto kute kă tekrekam no'i pyrăk. Me banhôto te kryre gu me o mýjja rŭnh o amra. Nym kuwy kryredjwý. Ga, te bă rŭnh nym me kute kuwy kryreo kunimă angjênĥja pumũ.

⁶Me banhôto ne kute kuwy pyrăk, kute bămă angjênĥ pyrăk. Apýnh me axwe djări kunikôt ne gu me banhôtoo arên arým ipêx. Me banhĩ katikôt ne me banhôto ikwă. Ne kam kute prĩne me bajo punu prăm. Me banhôtoo bakabênja ne tu apýnh mýjja kunĩo tuknĩn o punu. Kute mrămri ne kuwy kryre kute bămă angjênĥ nym mýjja kunĩ xêtja pyrăk. Me axwe nhô bēnjadjwýr ja ne kute me banhôtoo krĩ djwýnh.

⁷Me kute mýjja krăptĩ djujabê. Mry, âk, kwênĥ, mry ngângăo mrănĥ, ngônĥkam mýjja, mýjja krăptĩja ne me kute ujabê. ⁸Nym be, me banhôtoo bakabênja pydjibit ne kute mrămri ne mry djujabê prăm kêt pyrăk. Me banhôtoo bakabênkam bajamakkre kêt ne bajaxwekumrêx. Me banhôtoo bakabên kute me parkumrêx, kute mrămri ne udjy rŭnh kute me par pyrăk.

⁹Me banhôtoo ne gu me baje Metĩndjwýnh, me Babăm djwýnhmă mextire jarênh ne atekam ajte o baje

(Xijagu 3.3)

abenmã bakabên punu jarênh. Kute amipyrãk ne Metĩndjwỳnh me banhipêx. Kute me bajo amipyrãk ne me banhipêxkam ne gu me baje abenmã bakabên punu jarênh. ¹⁰Ne kam bajajkwakôt memã bakabên mexmẽ bakabên punuo aben nhikjên memã arẽ. Akmere, àpnhĩre ar, gu me ren ã memã anhỹr kêtumrêx.

¹¹Djãm inore 'ôkôt ngô djãnhmẽ ngô djỳ kute aben nhikjên apôx? ¹²Nàr, djãm pidjôbê pigêre'ã oriwêre djô arij? Kati. Nàr, djãm akrô'ã pigêre djô arij? Kati. Ne ngô nhinore'ôkam kadjwanhĩ ne arỳm akryja djãm kam ngô djãnh apôx? Arkati. Axikôtbít mỳjja apôx. Kwārĩk wānh gu me memã bakabên mexmẽ bakabên punuo aben nhikjên memã arênh kêt.

Me krã mex'ã ujarênh.

Gar 5.16

¹³Ar ajô we akrã mex ne we aje me kukràdjã kunĩ mar. Goja mrãmri akabênkumrêx jabej on katàt amijo aban amijo adjãmra kêt. Ne kam arỳm akrã mex. Kam dja me arỳm apumũ. Akrã mexkôt apumũ. ¹⁴Nhym be, ga ne ga anhôkre kadjwỳnhbê angryk. Me'ô nhô mỳjja'ã angryk. Ne arax mỳr jabej akadjwỳnhbê adjàkrê. Ne kam 'ã amijo amra. Djãm ja ne mex? Djã ne ga katàt ar amijo aba? Kati. Ga ne ga ate amijo aba. Kam kwārĩk wānh 'ã amijo adjãmra kêt ne arĩk amim ajêx kêt.

¹⁵Djãm akrã mex ne ja? Djãm kàjkwakam Metĩndjwỳnh we kute amã ja jarênh? Kati, atemã. Pykakam me ar ba ne me kute amã wã jarênh. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja kôt akabên ne ja. Xatanaj ne kute amã wã jarênh. ¹⁶Mỳkam? Bir, me'ô nhô mỳjja'ã angrykkam ne arax mỳr jabej adjàkrêkam ne ga akangati. Akangatimẽ apỳnh me axwe djàrimẽ akam apôx.

¹⁷Nhym be, kàjkwakam Metĩndjwỳnh kute gwaj bamã bakrã mex jadjàr gwaj bakabên mexkam

gwaj baje amikam bajaxwe'ô mar kêt.

Ne badjumar mex prãm.

Ne memã baprĩn memã bakabên.

Ne bajamak mex.

Ne badjukaprikumrêx ne baje mrãmri ne pidjô djô mex ne ô kumex pyrãk.

Ne bamã me ô mỳjja kêtme me rũnh jabêo aben pyrãk.

Ne bajêxnhĩ kêt ne mrãmri tu amim Jeju markumrêx.

¹⁸Me kute aben nêje me kukrà ne akrànmã memã arênhô ba ja ne me memã arênhô ba nhym me arỳm ajmã kute kêt ne katàt ar amijo ba. Me kute mrãmri ne pidjô djô mex ne ô kumex pyrãk.

Me kute amidjwỳnhbito kĩnhja ne Metĩndjwỳnhmã à'wỳr punu.

4 ¹Mỳj ne ga me aman arỳm abenwỳr aprôt ne aben tako aba? Bir, me aje amim 'ã karô djàkam amã apỳnh me'ô nhô mỳjja pro prãm ne 'ã angryk aba. Ne kam ã abeno anhỹro aba. ²Me amã mỳjja kĩnh ne aje bit byrmã nhym

me me abê aptà ga me byr kêt. Byr kêt ne arým me kupa. Aje 'ã angyrk ne te aje byr prãmje. Ne kam aje 'ã aben tak ne abenwýr aprôt ne kam aje byr kêt rã'ã ne. Mýkam ne ga me aje byr kêt? Bir, me aje Metíndjwýnhmã o adjà'wýr kêt kam.

³Nàr, me aje Metíndjwýnhmã o adjà'wýr jabej nhym kute me amã òr kêt. Mýkam? Bir, me aje o adjà'wýr punukam. Mýj ne aje o adjà'wýr punu on? Bir, me aje bit byrmã ne aje bit o amidjwýnhbito kính prãm. Aje amidjwýnhbito kính prãm kam aje mýjjao Metíndjwýnhmã adjà'wýr punukumrêx.

⁴Metíndjwýnh ne arým kute ar ajo ò me jakam ga ren ar amã Metíndjwýnh kínhkumrêx. Nhym be, kati. Me kum Metíndjwýnh kính kêt kukràdjà punuja ne gar amã kính rã'ã. Aje mrãmri ne me kum prô djwýnh kính ne kam jãm kum krô'ã prô kính pyræk. Nàr, aje mrãmri ne me kum mjên djwýnh kính ne kam jãm kum krô'ã mjên kính pyræk. Amã Metíndjwýnh kính ne kam jãm amã me kum Metíndjwýnh kính kêt kukràdjà punuja kính. Nã gãm ar kam ari akabêno aben nhikê. Dja gar amã me kukràdjà punu kính rã'ãn arým amijo Metíndjwýnh kurê djwýnh.

⁵Amrêbê: ne me memã kum,

—Metíndjwýnh Karô kute me bakadjwýnhbê amijo kajkep ne te arek kum me bajo ba prãmje. Te arek kum me bajo ba prãm kam arým ngryk 'ýr.

Nãm me ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Djãm me kabên kajgo got? ⁶Ajmã gwaj bakuten bajaxwe prãm. Nhym be, Metíndjwýnh ne kum gwaj bakaprîn gwaj bajaxwe kêt kadj gwaj bamã tỳx jangij gwaj ajmã bakute kêt. Amrêbê: ne ujarênh djwýnh me bakukãmãremã kum,

“Me kute amijo àmra prãmja Metíndjwýnh arým mebê aptà.

Nhym be, me kute amijo ngriren amijo kàtàmja Metíndjwýnh tu kum me kaprĩ.”

Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk ne. Ga, kum me bakapríja pumũ.

⁷Kum gwaj bakapríkam dja gar akrànã Metíndjwýnh kabên man kôt ar amijo aba. Ar Xatanajbê aptà nhym arým ar abê prôt ne. ⁸Dja gar Metíndjwýnh man kôt amijo ajkamê nhym arým amipãnh ar aman ar awýr amijo ajkamê. Ar ajaxweja, on ajaxwe kràtan amex kute mrãmri ne me aminhikra punu pôn nhym arým mex pyræk. Ar aje amijo Metíndjwýnh mar ne jãm ajaxwe prãmja, on aje amim ajaxwe'ã karôja kràtan adjumar djà mex ne. ⁹Ajaxwe prãm kam on adjumar punun on muwn kôt amra. On akeket kràtan muwn on akính kràtan adjumar punu:re ne. ã ajaxwe prãm kam amijo ane. ¹⁰Dja gar Bénjadwýr djwýnh rax man arým amijo angrin amijo akàtàm. Nhym kam arým kàjmã akamê.

¹¹Akmere, àpnhíre ar, kwārík wãnh abenã akabên punu kêt. Metíndjwýnh ne arým gwaj bamã kukràdjà jarên gwaj bamã,

“Djã gãm me amã aben jabê”, ane.

Kute gwaj bamã kabên ja jarênham gar atekam akamy'ã akabên punu jarên 'ã axwe nhô. Mýj ne gar arým aman ã akamy'ã akabên punuo ane? Bir, gar amim,

—Metĩndjwỳnh kukràdjà ja ne mex kêt, anen arỳm akamy'ã ar akabẽn punu. Ne kam arỳm o Metĩndjwỳnh kabẽn'ã punu jarẽn arỳm mar kêt ne kôt amijo aba kêt. Ne aje Metĩndjwỳnh kukràdjà'ã punu jarẽnhbit.

¹²Djãm we ar abê mỳjja ne gar amibu'ã me'ã axwe janhôro aba? Metĩndjwỳnh pydji ne arỳm me kute katàt amijo ba'ã memã karō nhym me arỳm kabẽn ma. Ta dja me utàr jabej nàr meo biknor jabej nhym me arỳm me biknor tokry djàkam biknor jabej. Atemã me'õ kute meo anhỳr kêtukumrêx. Kam ar ga akajgon kam me'ã axwe janhôr ar o aba.

Me amikukãm amijo àmra ne kute amijarênh nêje kute me akre.

¹³Ar aje amijo adjàmratija, ikabẽn 'ãno djan ama. Aje Metĩndjwỳnh mar kêt ne amijo adjàmtrakam ga we memã kum,

—On ne nàr kryrà m dja ba krĩ wãmã tẽn bôx ne ije amim pi'òk kaprĩ kumexo atommã. Be, dja ba kam pi'òk kaprĩ pãnh mebê mỳjja jamỳn amũ memã ôro ikrĩ. Ne o ikrĩ:n arỳm pãnh inhô pi'òk kaprĩ kumexo atom. Ne o ikrĩ: nhym arỳm ijã amexmẽ na apêx. Ba kam arỳm akubyn tẽn, ane. Gar aje memã ã amijo adjàmrao anhỳrja gora ikabẽn 'ãno djan ama. ¹⁴Dja ar ajã akati nhym mỳjja ajmã ar ajo gar aje mar kêtukumrêx. Atĩn tẽn: atĩn nhitep djà ne kute mrãmri ne kakũm ba pyræk. Kakũm ba:n kam arỳm me aêrbê kêt ne tu kàjkwa mẽ bimràkkumrêx ne. Nãm ã atĩn tẽn: me aêrbê tu akêto ane.

¹⁵Kwārĩk wãnh ã memã amijo adjàmrao anhỳr kêt. Ga ren ar Metĩndjwỳnh man ren memã kum,

—Metĩndjwỳnh kute amim ijã karō kôt dja ba itĩn ne ar iba rã'ã jabej. Ba kam arỳm krĩ 'òkam itēm jabej. Nàr atemã idjapênh jabej, ane. Ga ren ar ã memã anen arỳm ar amex.

¹⁶Nhym be, kati. Gar Metĩndjwỳnh mar kêt ne amikam akĩnh kadjy amijo amra. Aje ã amijo adjàmrao anhỳrkam ne ajaxwe. ¹⁷Metĩndjwỳnh ne arỳm ar amã amrãnh mex'ã karō gar arỳm aje mar. Dja ga mar kajgon kôt amijo aba kêt ne arỳm ajaxwe.

Me õ nêkrêx rũnh kute amidjwỳnhhbit mar.

Mat 13.22; Ruk 12.15; Xim k 6.6; Ap 18.15

5

¹Me rũnhmã ne ba memã kum,

—Ê, me anhõ nêkrêx rũnh, ba me amã arẽ. Dja apỳnh me akaprĩ djari me awỳr bôxkumrêx. Me akaprĩ ra:x kukãm dja ga me on muwn amra:.

²Mỳkam? Bir, dja me anhõ nêkrêx rax arỳm me abê rerekre ne. Tẽ me anhõ kubekà mex nhym kàpotire arỳm prĩne me abê apôk ne. ³Dja prĩne me abê anhõ mỳjja 'òk ne me abê amijo ajkẽ. Me anhõ kẽn karỳrmẽ anhõ kryt jaka dja prĩne me abê punure. Nhym me kunĩ arỳm me anhõ mỳjja punu pumũn me ajã abenmã kum, “Be, omũ. Djãm tãmwã mex got”? ane. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm me amã ajaxwe pãnh jarẽ ga me atokry:. Atokry kute mrãmri ne kuwy'ã me xêtgam me tokry pyræk. Be, mỳj kadjy ne ga me amim anhõ nêkrêx rũnho atom nhym

kumex? Djām we me aje amijo rūnhmā? Kati. Me kute aminhinomā amimēnh djā nhō akatikam dja Metīndjwŷnh me amā ajaxwe pānh jarē ga me atokry:.

⁴Ē, akubyn amijo tēn amima. Ga me ajēx ne anhō àpēnhmā kum, “Dja gar inhō bāygogo djē pa ba kam ar amā o pānh”, anhyro aba. Nhym me ē pa, ga me ate kam arŷm memā o pānh kēt. Tām dja ga me akubyn amijo tēn ama. Djām Metīndjwŷnh kute me amar kēt got? Kati. Ē, me kute me amā ē kajgoja kum amijo akij ne kum, “Dja ga ijo angryk”, ane nhym arŷm me kuma. Metīndjwŷnh ne me krāpti: o ban memā Bēnjadjwŷr djwŷnh. Uma:kumrēx ne arŷm me kute kum amijo àkjērja ma.

⁵Me ga ne ga me prīne amijo djuw mexo aban abixaēr tŷ: xo aba. Aje mrāmri ne mry nhīpti kute ate krān àkurbit mar nhym me kute myt tāmcam par pyrāk. On dja Metīndjwŷnh me ajaxweo pānh ne. ⁶Ga me arŷm aje me kute katāt amijo bakumrēxmā axwe jarēnh ne aje me par nhym me kute aminēje me abē àptār kētkumrēx. Tām dja ga me akubyn amijo tēn ama. Nā bām ā me nēkrēx rūnh kute Metīndjwŷnh mar kētkam memā ane.

Me kute amiwŷr Bēnjadjwŷr djwŷnh jamār 'iry mā.

⁷Nhym be, akmere, àpnhīre ar, gwaj baje Metīndjwŷnh markam me kute gwaj bajo bikēnhkam, mŷj dja gwaj amim arēn kuma? Bir, dja gwaj amim, —Bēnjadjwŷr djwŷnh dja bōx ba kōt dja, ane. Bēnjadjwŷr djwŷnh bōx gwaj kōt baku'ēja dja gwaj kuma. Ne kam akrānmā amiwŷr amār 'iry:n 'ā badjukanga kēt. Ga, pur kre djwŷnh kute pur kreja pumū. Ne kam djwŷ mex jamār 'iry:ja pumū. Nhym kam kum ngo nhym arŷm na bixadjwŷr mex ne. Nhym kam djwŷ arŷm apōx ne 'y tŷx ne. ⁸Dja gar kudjwa akrānmā amiwŷr Bēnjadjwŷr djwŷnh jamār 'iry:n 'ā adjukanga kēt. Mŷkam? Bir, arŷm bōx 'ŷr gwaj kōt baku'ē 'ŷr.

⁹Kwārīk wānh abēn prīkam abenā akabēn kēt. Mŷkam? Bir, Metīndjwŷnh kute pānh ar amā ajaxwe jarēnh karō. Kwārīk wānh abenā anhyr kēt. Memā axwe pānh jarēnh djwŷnh arŷm bōx 'ŷr.

¹⁰Ga, me bakukāmāreja ma. Metīndjwŷnh kukwakam ujarēnh djwŷnhja ma. Bēnjadjwŷr djwŷnh kukwakam ne me memā ujarēnh ar ba nhym me 'ā ari meo bikēnh ba nhym me amitokry maro ba. Nām me te meo anhyro ba nhym me akrānmā amiwŷr Metīndjwŷnh jamār 'iry:n 'ā ukanga kēt. Dja gar me kudjwa ā amiwŷr amār 'iryo ane.

¹¹Nām me te meo anhyro ban te mebē Metīndjwŷnh kurēo ba nhym me Metīndjwŷnh'ā ukanga kētkumrēx. Me ja ne me kīnhkumrēx. Ja ne gar aje arŷm mar. Arŷm ne gar Djo'ā ujarēnh ma. Me bakukāmāreja Djo te amitokry kumex maro ban amim Bēnjadjwŷr djwŷnh mar'ā ukanga kētkumrēx. Ne kam arŷm tokry mar'ā aminhinomā amimē nhym Bēnjadjwŷr djwŷnh arŷm o djuw me:xkumrēx. Tām dja gar ama. Ga, Bēnjadjwŷr djwŷnh kum me kapri:kumrēxja pumū.

¹²Akmere, àpnhīre ar, ar aje memā akabēn jarēnh nhym me kute amar pydji kadjj djām aje kam kōt Metīndjwŷnh nār ō mŷjja'ō jarēnhmā? Kati. Kwārīk wānh aje memā akabēn pydjīn arēnhkōt memā kàjkwa jarēnh kēt.

Kwãrĩk wãnh aje memã akabẽn pydjĩn arẽnhkõt memã pyka jarẽnh kêt. Memã ar akabẽn pỹnhbit ne arẽ. Aje mrãmri mỳjjao anhyrmã. Kambit memã kum, “Nà. Dja ba ã o ane”, ane. Nàr, aje mỳjjao anhyr kêtũa. Kambit memã kum, “Kati. Dja ba o anhyr kêt”, ane. Jabit memã arẽ. Memã akabẽn pỹnhbit ne arẽ. Kwãrĩk wãnh memã akabẽn jarẽ ne me kute ar amar pydjĩ kadjy kõt memã apỹnh mỳjja jarẽ kêt. Metĩndjwỹnh ren ar amã ar ajaxwe jarẽ.

Me kute aben mar ne Metĩndjwỹnhmã abeno à'wỳr.

¹³Dja gar ajõ akaprĩ jabej Metĩndjwỹnhmã amijo a'wỳ. Nàr, ar ajõ akĩnhkumrẽx jabej angrerkam kum amikĩnh jarẽ.

¹⁴Djã ne ar akam me'õ kanê? Gê amiwỳr me kute Jeju nhõ me jao ba djwỹnh 'wỳn amiwỳr aro bõx. Gê ar Metĩndjwỹnhmã o a'wỳn arỳm Bẽnjadjwỳr djwỹnh kukwakam kangõo kungrà. Kangõo kute rõnykangõ pyràkjao kungrà. ¹⁵Ne Bẽnjadjwỳr djwỹnh kute me'õ kanêjao mexmã tu amim kamnhĩxkumrẽx ne kum o a'wỳ nhym arỳm ar kabẽnkõt o mex ne kum tỳx jadjà. Amrẽbê kute àpẽnħ jaxweo ba jabej dja arỳm axwe maro aknon kam ngryk kêt ne.

¹⁶Dja gar ajaxwe'õkam akaprĩn 'ã abenmã amikõt amijarẽ. Ne kam Metĩndjwỹnhmã abeno a'wỳ nhym arỳm ar ajo mex. Godja gwaj bajaxwe kêt jabej ne kum badjà'wỳr jabej. Ne badjà'wỳr'ã batỳx ne 'ã badjukanga kêt jabej nhym kam Metĩndjwỹnh arỳm gwaj bakabẽn kõt àpẽnħ rax.

¹⁷Be, djãm Erijbê wajanga? Kati. Erij umar kute mrãmri ne gwaj badjumar pyràk. Ne kam Metĩndjwỹnhmã kàjkwa ngrà'ã à'wỳr tỳxkumrẽx. Nhym arỳm kõt namẽ amexkam kàjkwa ngràbit. Ne ajte namẽ amexkam kàjkwa ngrà ne. Ne ajte namẽ amexkam tãm ne. Ne ajte nakam kàjkwa ngrà ne. ¹⁸Ne kam ajte kum na'ã a'uw nhym kabẽn kõt ajte na axidjuw. Axidjuw nhym kam djwỳ ajte ingrõt. Dja gwaj ã Metĩndjwỹnhmã badjà'wỳro ane nhym ã gwaj bakabẽnkõt àpẽnħ raxo ane.

¹⁹Akmere, àpnhĩre ar, gẽdja ar akam me'õ Metĩndjwỹnh kabẽn katàtja bẽ ate amijo ba jabej. Nhym me'õ akubyn Metĩndjwỹnh'ỳr o akẽx jabej. ²⁰Mỳj dja kute arỳm 'ỳr o akẽxkam kuma? Bir, me'õ kute akubyn 'ỳr o akẽxja ne axwebê utà nhym Metĩndjwỹnh arỳm me biknor tokry djàbê utàn kam kum apỹnh axwe djàri krãptĩ akno.

Pedru kute memã pi'ôk kumrẽx no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Pedru ne mebê idjaer kute amim Jeju marjamã pi'ôk no'ôk ne. Ar ja ne ar apýnh pykakôt ajmã nhym me Jejukôt aro ajkẽ ne. Nhym kam Pedru kute aro týx ne o kĩnhmã arkum pi'ôk no'ôk ne. Ne arkum,

—Mrãmri ne gwaj pykajabê babari Jejukôt batokry. Te batokry gwaj Jeju'ã bangrà týx. Arým gwaj bakutêp gwaj bakĩnh djã dji. Gwaj Jeju'ã amajakren kudjwa te batokryn tu amikajmãtã Jeju kamnhĩx ne bakĩnh. Nãm ã Pedru arkum ane.

1 ¹Ibê Pedru. Jeju Kritu ne ijano ba memã 'ã idjujarênh ar iba. Ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabên jarê. Amrêbê gar apýnh me õ pykakôt aben bê abingrànha nhym me kute ar ajo me bajtemo baja ba ar amã ikabên. Pykabê Põtukam, Garaxakam Kapadôkam, Adjijkam, Bixinijkam, ar aben bê abingrànha, ba ar amã ikabên jarê.

²Metĩndjwýnh, me Babãm djwýnh arým amijo ar apytã. Amrêbê: mýjja kunĩ kator kêttri amijo ar apytã. Kute prĩne amikukãm mýjja kunĩ markam amijo ar apytã. Karõ ne ar ajo mexo ba gar arým kôt amextiren ajmã akute kêt ne ar aba. Ne kam katãt Jeju Kritu kabên man kôt ar amijo aba. Amrêbê: ne me bakukãmãre mry kamrôo me kaprêk nhym Metĩndjwýnh arým me axwe maro aknon mekam ngryk kêt ne. Jakamdjwý arým Kritu pĩte'ykam ty nhym kamrô prôt. Kam ne Metĩndjwýnh arým ar ajaxwe maro aknon ar akam ngryk kêt.

Gê tu kum ar akapri:kumrẽx^a gar adjumar mexo amũ amikamên arým adjumar mexkumrẽx ne.

Mýj ne me kute amiwýr kamnhĩxmã?

Rô 8.29; Ep 1.4; A Xim 1.9; Ped k 2.9

³Ba Metĩndjwýnhmã mextire jarê. Metĩndjwýnh ne raxkumrẽx. Kubê Bẽnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu Bãm. Ta ne ukapri: raxi. Ukapri raxkôt ne arým gwaj bamã amak bô. Ga, me nã kurũm apôxkam me umar djã nyja pumũ. Metĩndjwýnhdjwý ne gwaj bajamak bô gwaj arým badjumar djã nyn kam bamã katãt amijo baba prãm ne bamã Metĩndjwýnh kĩ:nhkumrẽx. Jeju Kritu tyk ne

---

^a1.2 Djãm ar ga ne gar adjukapri nhym pãnh arým kum ar akapri Katĩ. Ta ne tu kum ar akaprikumrẽx.

akubyn tĩnkam ne arỳm gwaj bamã bajamak bô gwaj arỳm badjumar djà ny. Kute gwaj bamã bajamak bônkhkam gwaj tu 'ỳr babôxmã kamnhĩxkumrêx. Dja gwaj 'ỳr bôx ne kôt ar baba rã'ã: rã'ã ne. ⁴Nhym kam arỳm gwaj bamã mỳjja mexti:re ngã, gwaj bamã mỳjja kume:x ngã. Djãm mỳjja rerekmã? Kati. Djãm punumã? Kati. Mỳjja mex rã'ã: rã'ã ne. Kàjkwa djwỳnhkam ne arỳm ar amã kudji.

⁵'Itỳxo Metĩndjwỳnh kute mã amim ar apytàr mex ne ar ajo ba. Gar tu amim markumrêx nhym kute mã 'itỳxo ar apytàr mex ne ar ajo ba. Dja mã amim ar ajo ba: nhym me kute aminhinomã amimēnh djà nhõ akati arỳm bôx. Bôx nhym arỳm prĩne amimex kôt ar ajo mexkumrêx.

⁶Jakam godja gar apỳnh mỳjjakam akapri jabej. Me kum ar akurê nàr akanê nàr anhôbikwa'ô abê tyk nàr mỳjja 'ôdjwỳkam akapri jabej. On dja akapri kêt ne. Dja te akaprin akĩnhti:re. Mỳkam? Bir, dja gar Metĩndjwỳnhkôt amexti:rekumrêx. Ja ne gar amiwỳr kam ama. Kam ne gar akĩnhti:re. Akapri japôkmã akĩnhti:re.

⁷Ga, kên karỳrkam punu kunĩ kator kadjy me kute kuwykam adjwỳrja pumũ. Nhym kam arỳm mexkumrêx. Ar gadjwỳ dja me kum ar akurê nàr akanê nàr anhôbikwa'ô abê tyk nàr mỳjja 'ôdjwỳkam akapri jabej. Kam dja gar amim Metĩndjwỳnh man amim maro amũ amikamēnh arỳm mar rax ne. Aje Metĩndjwỳnh mar raxkam akĩnhkumrêx. Kam akĩnho kên karỳrkam me kĩnhja jakrenh me:x ne. Kên karỳr dja on akuno. Nhym be, ar ga dja gar tu amim Jeju Kritu mar raxkumrêx nhym akubyn bôx ne apumũn ar ajã amim,

—Be, inhõ me wã mex djô'ã ne me mã imex jarēn irax jarē ba kam arỳm ikĩnhkumrêx, ane. Dja ã ar amex djô'ã ane.

⁸Ar ga ne gar omũnh kêt. Te aje omũnh kêt ne amã abê:kumrêx. Te jakam aje omũnh kêt ne aje tu amim markumrêxkam arỳm akĩ:nhkumrêx ne te: aje akĩnh'ã memã amijarēnh mex prãmje. ⁹Metĩndjwỳnh kute ar apytarmã gar tu amim Kritu markumrêx nhym arỳm ar apytà gar kam arỳm akĩ:nhkumrêx.

¹⁰Djãm amrêbê: ne Metĩndjwỳnh kukwakam kabēn jarēnh djwỳnh kute gwaj bapytàr mar? Mỳjjao Metĩndjwỳnh kute gwaj bapytarmã djãm me kute mar? Kati. Nãm me memã kum,

—Metĩndjwỳnh ta dja ĩ tu kum me kaprikumrêx, anhỹro ba. Jabit ne me arê. Ne kam te: kute amikukãm gwaj bapytàr mar mex prãmje. Nãm me te: kute marmã prĩne pi'ôkkôt abenã Metĩndjwỳnh kabēn jarēn abenmã kum,

¹¹—Je tô, mỳj xēja ne Metĩndjwỳnh ta tu mekam ukaprikumrêx? Mỳj dja me utàr on? Nhỹnh amex jakam dja ã meo ane? Nãm me ã amim ane. Nhym Kritu Karõ me kadjwỳnhbê amijo kajkep ne memã Kritu'ã ajarē. Nãm memã kum,

—Dja tokryn kam ĩ arỳm raxkumrêx. Nãm ã Karõ memã ane nhym me te: kute amikukãm gwaj bapytàr mar mex prãmje. Mỳjjao kute gwaj bapytàr ja te kute mar mex prãmje.

¹²Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm memã kum,

—Djãm me ajã ne ba ikabēn ja jarē ga me te: aje mar mexmã? Kati. Tũ:mràm me akamingrãnyre'ã ne ba ikabēn jarē, ane. Metĩndjwỳnh memã ane nhym kam 'ãtũmkam ujarēnh djwỳnh ar arỳm kàj bē ar amã Kritu'ã ujarēnh ny jarē.

Kute kàjkwa kurũm memã Metĩndjwýnh Karõ janorkõt me ar amã arẽ gar gajbit arým ama. Kadjy mrãnh djwýnhdjwý te kute mar prãmje gar gajbit arým ama.

Me mexti:ren axwe kêt ne ar ba'a kute memã karõ.

Ep 4.1; Kor 1.10; Tex k 2.10; Xit 2.14

¹³Ar aje markam dja gar ano tỳx ne ajamak mex ne ajaxwe kêt kadjy amijãno djan mrãmri akĩnh djàkam amakkumrêx. Kwãrik wãnh kam amak katêri 'ã adjukanga kêt. Dja Jeju Kritu bõx ne arým memã amijo amirĩt ne arým ar amã akĩnh djà nhõrkumrêx. ¹⁴Ga, me prĩre kute nã kabên mar ne kõt kute amijo baja pumũ. Ar gadjwý dja gar Metĩndjwýnh kabên man kõt ar amijo aba. Amrêbê ne gar ajamakkre kêt ne amã mýjja punu kĩnh. Kwãrik wãnh akubyn amã kĩnh kêt. ¹⁵Metĩndjwýnh ne mexti:ren axwe kêtumrêx. Ar ga dja gar Metĩndjwýnhkõt amextiren ajaxwe kêt ne ar aba. Amrãnh kunĩkõt ajmã akute kêt ne ar aba. Metĩndjwýnh ta ne amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba. ¹⁶Amrêbê: ne me bakukãmãremã kum,

“Ba ne ba imexti:ren ijaxwe kêtumrêx ne ar iba.

Dja gar ikudjwa amextiren ajaxwe kêt ne ar aba.”

Nãm ã me bakukãmãremã ane nhym me arým 'ã pi'òk no'òk. Kam dja gar amexti:ren ajaxwe kêt ne ar aba.

¹⁷Kàjkwakam me Babãm djwýnhmã ne gar amijo a'uw. Ta ne kute me kunĩ axwe markam kute memã axwe pãnh jarênh. Me kute axwekõt amijo badjari 'ãnh dja memã pãnh jarênh tẽ. Dja katàt me kunĩmã pãnh jarê. Ar gadjwý kute ar amã ajaxwe pãnh jarênh karõ amijãno djan ar aba. Ga, me me bajtem nhõ pykakam ar bakam amijãno ãm ne katàt kute amijo baja pumũ. Ar gadjwý pykakam ar abari amã Metĩndjwýnh pyman amijãno dja. Ajaxwe kêt kadjy amijãno djan katàt ar amijo aba.

¹⁸Amrêbê ne gar te ajaxwe kêtã ar akukãmãkjê kukràdjã kõt amijo aba kajgo:n ajaxwe rã'ã. Nhym kam Kritu arým ar ajaxweo pãnh nhym kam Metĩndjwýnh arým tu ar amã axwe kêt jarê gar kum ajaxwe kêt. Djãm kryt jakao nàr kên karýro ne ar ajaxweo pãnh? Kati.

¹⁹Metĩndjwýnh ne kum kra kĩ:nh. Nãm te kum kĩnh ne arým pykamã ano nhym arým amikamrõo ar ajaxweo pãnh. Ga, me bakukãmãre kute mryki'ãtomti par ne kute Metĩndjwýnhmã bõrja pumũ. Mry punu kêt ne prĩne kà mex ne me kupa. Kritudjwý ajmã kute kêt ne axwe kêtumrêx ne arým ar ajaxweo pãnh. Pĩte'ykam ne kamrõ prõt ne arým tyn kam arým o ar ajaxweo pãnh. Kam dja gar amijãno djan katàt ar amijo aba.

²⁰Mrãmri ne Metĩndjwýnh amim Kritu'a karõkumrêx. Amim tyk'ã karõkumrêx. Pykamẽ kàjkwamẽ mýjja kunĩ kêttri ne amim 'ã karõkumrêx. Ne kam 'ãtũmkam arým ar akadjy Krituo amirĩt ne. Mýjja kunĩ kute aminhinomã amimẽnh djà nhõ akati jakam arým o amirĩt ne. ²¹Nãm ar akadjy o amirĩt gar aje kõt tu amim Metĩndjwýnh markumrêx. Nãm o amirĩt nhym ty nhym akubyn o tĩn ne amiraxo o rax nhym arým ra:x ne uma:kumrêx. Mýj

kadjy? Bir, gar aje tu amim Metĩndjwỳnh markumrêx ne aje amiwỳr kôt atĩn kamnhĩxmã. Ja kadjy ne akubyn Krituo tĩn nhym arỳm ra:xkumrêx.

²² Jakam ne gar arỳm kabẽn katàt man kôt ar amijo aban arỳm ajmã akute kêt ne ar aban arỳm mrãmri amã me abê katàtkumrêx. Jeju kukwakam me bakamyja amã me abê katàtkumrêx. Kam, dja gar ã anen amim ajaxwe'ô'ã karô kêtikumrêx ne arỳm ar amã aben jabê:.

²³ Ga, te bàygogo 'y mex ne punu prãmja pumũ. Nhym me bàygogo 'y mex kre nhym arỳm ingrõtja pumũ. Ar gadjwỳ ne me ar amã Metĩndjwỳnh kabẽn jarẽ, Metĩndjwỳnh kabẽn kute mỳjja 'y pyræk ne me ar amã arẽ. Nhym me kute ar amã arẽnhja ne kute me àkre pyræk. Djãm Metĩndjwỳnh kabẽn punu prãm? Kati. Mex rã'ã: rã'ã. Tãm ne me ar amã arẽ gar aman arỳm tu amim Metĩndjwỳnh markumrêx. Nã gãm ar mỳjja nhingrôt mãn pràbê tu amim markumrêx. Nhym kam arỳm ar amã ajamak bô gar arỳm adjumar djà ny kute mrãmri ne me prĩre bixadjwỳr nykam umar djà ny pyræk. Ne kam arỳm amã Metĩndjwỳnh kĩ:nh ne aje mar prã:m ne aje katàt amijo aba prã:m ne. Metĩndjwỳnh ne amikabẽn pỳnh ne arẽ. Djãm kute atemã kabẽn 'ô jarẽnhmã ne kute o kabẽn tũm japanh ne o biknormã? Arkati. Kute amikabẽno biknor kêtikumrêx. ²⁴ Ikabẽnja kôt ne me amrêbê: me bakukãmãremã kabẽn jarẽn memã kum,

“Ga, bôja pumũ. Bô tĩn 'ikrãne ne arỳm mjô. Me badjwỳ ne gu me bakunĩ batĩn ne ar baba 'ikrãne.

Ga, pidjôrã mexkumrêxja pumũ. Pidjôrã mex 'ikrãne ne arỳm rôrôk ne. Me badjwỳ ne gu me bamex 'ikrãne.

²⁵ Nhym be, Metĩndjwỳnh ne amikabẽn pỳnh ne arẽ. Djãm kute iby atemã kabẽn 'ô jarẽnh ne kute o kabẽn tũm japanh ne o biknormã? Arkati. Kute mar tỳx rã'ã: rã'ã ne.”^b

Nãm me ã me bakukãmãremã ane. Kam ne gwaj kabẽn mar pỳnh. Amrêbê ne me kàj bê ar amã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽ. Kabẽn pydjĩn arẽ gar mar pydji.

2 ¹ Me kute ar amã Kritu'ã ujarẽnh ny jarẽnh ar aje mar pydjikam on wãnh me kàxã akabẽn punu kanga.

Aje memã ajêxkôt me noo abiknor on wãnh kanga.

On wãnh ajêx ne aje amijo Jeju mar mexja kanga.

Me'ô nhô mỳjja'ã angryk on wãnh kanga.

Akabẽn punu kunĩ on wãnh kanga.

² Metĩndjwỳnh kabẽn kute me kà kangô pyræk dja ga amã kĩnh. Aje me prĩre rwỳk ny pyræk kute kum kà djànħ pyræk ã amã kabẽn kĩnho ane. Ne kabẽn maro tẽ:n maro amũ amikamẽn mar ra:x ne. ³ Aje arỳm amim Bẽnjadjwỳr djwỳnh mex kakinħkam dja ga ã amã kabẽn kĩnho ane.

^b 1.25 Kute amikabẽn jarẽnh ne o biknor kêtikumrêx. Kute apỳnh mỳjja jarẽnh kôt dja mỳjja kunĩ apôx mexkumrêx.

Kute Kritu'ã kên jakre.

⁴Kritu ne kute kên pyrâk. Nhyim be, kên ne tîn ne ar ba kêt. Nhyim be, Kritubit ne tîn ne ar ba. Kute kên pyrâk gar arÿm 'ÿr bôx. Nhyim me kwÿ arÿm kanga. Nhyim be, Metîndjwÿnh ta arÿm amijo utà. Kute o me utàr kadjy arÿm amijo utà. Kum kî:nhkumrêx kute mrâmri ne me kum kên pân timerax kînh pyrâk.

⁵Ar gadjwÿ ne gar aje apÿnh kên pyrâk. Nhyim be, kên ne tîn ne ar ba kêt. Ar gajbit ne gar atîn ne ar aba. Aje apÿnh kên pyrâk. Ga, me bakukâmâre kute kêno Metîndjwÿnh nhô kikreti nhîpêxja pumû. Ar gadjwÿ ne Metîndjwÿnh arÿm ar ajo kran ar amâ Karô jano nhyim kam arÿm ar akam nhÿn ar ajo ba. Gar kam arÿm abeno anhôbikwa mexo mô. Nâm ar ajo kute mrâmri ne kêno kikreti nhîpêxo môr pyrâk. Ne kam ajte amim ar apumjuw, kute ar ajo me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnhmâ ne ar apumjuw. Ga, me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh kute Metîndjwÿnh nhô kikretikam kum mry bôr nhyim kum kînhja pumû.

Ar gadjwÿ Karô kute ar ajo bakam ne gar kum apÿnh kînh djâ nhôro aba nhyim kum kînh. Ar aje tu amim Jeju Kritu markam ne kum kînh.

⁶Be, nhyim kam Metîndjwÿnh kên'ã Kritu jakre. Kên pân timeraxja, me kum kînhja'ã ne akren me bakukâmâremâ kum,

“Ota ba krîraxbê Xijâokam kêno kikremo kajpa nhyim dja. Kên mexkumrêx, kên pân timerax ne ba amijo utân kudja.

Me kute tu amim kênja markumrêx dja me pijâm kadjy kêtumrêx.” Nâm Metîndjwÿnh ã Kritu'ã me bakukâmâremâ ane nhyim me arÿm 'ã pi'ôk no'ôk ne. ⁷Ar ga ne gar arÿm tu amim Kritu markumrêx ne arÿm amâ kî:nh. Amâ kînh kute mrâmri ne me kum kên pân timerax kî:nh pyrâk.

Nhyim be, me amakkre kêtja ne me kute amim Kritu mar kêt ne kanga. Nhyim be, Metîndjwÿnh ta arÿm kâjmâ kum rax kamê nhyim arÿm ra:x. Kritu'ã ne amrêbê me bakukâmâre memâ ajarê. Nâm me memâ kum,

“E kum kên ja ne me kute kikreo âm djwÿnhja kute kikremâ armâ te omûn kam bôm kumê.

Kên ja ne arÿm kute kikremo kajpar, kum kajpar tÿxi”, ane. Be ga, me bakukâmâre kute amrêbê: memâ anhÿr kôt me arÿm kute Kritu kangaja pumû. Nhyim kam Metîndjwÿnh arÿm kâjmâ kum rax kamê nhyim arÿm ra:x ne. ⁸Nâm me memâ kum,

“Kên ne kute me par tok nhyim kam me rôrôk prâmkumrêx”, ane. Me amakkre kêt ne me kute me rôrôkja pyrâk. Nâm me kute amim Kritu mar kêt ne kam arÿm me biknor tokry djâkam akuno. Metîndjwÿnh kute amrêbê: me'ã amim karô kôt dja me arÿm akuno.

⁹Nhyim be, ar ga ne Metîndjwÿnh arÿm amijo ar apytà. Ar ga ne gar aje mrâmri ne me kadjy Metîndjwÿnh mar djwÿnh rûnh pyrâk. Nhyim Bênjadjwÿr djwÿnh ne ar ajo ba. Ar abê Metîndjwÿnh nhô me wÿnhkumrêx nhyim arÿm amim ar ajo ba. Ar gajbit ne amim ar ajo ba. Amrêbê ne gar ajaxwe: ne aje mrâmri ne me akamât kô tykkam rôrôk baja pyrâk. Gar ari ajaxweo aba nhyim

Metîndjwýnh arým amiwýr ar ajuw ne ar ajo ba. Jakam ar aje mrãmri ne me irākam katāt ba pyrāk ne katāt Metîndjwýnh kôt ar amijo aba. Ne kam arým memã ra:xmẽ mextire 'ã adjujarênh ar aba. ¹⁰ Amrêbê ne gar ate me kajgo kôt ar aba. NhyM Metîndjwýnh arým jakam ar ajo kran amikôt ar ajo ba. Amrêbê ne kum ar akapri kêt. Ne kam arým jakam kum ar akapri.

¹¹ Ga, me me bajtem nhô pykakam ar baja pumũ. Djãm me kute amikukràdjã kangan me bajtem kukràdjã marn kôt amijo ba prãm? Kati. Ar gadjwý ne gar me kum Metîndjwýnh kînh kêtja mẽ ro'ã ar aba. Me kum amidjwýnhbito kînh prãmkaM axwe:. Me axwe kôt ar ajaxwe pyma:. Djãm ar aje Metîndjwýnh kukràdjã kangan me axwe kukràdjã 'amýnh ne kôt ajaxwemã? Kati. Kwãrîk wãnh. Dja gar Metîndjwýnhmã amijangri tỳx.

¹² Me kute Metîndjwýnh mar kêtjamẽ ro'ã ar abakam dja gar katāt ar amijo aba. NhyM kam me ar apumũn arým ar ajã 'êx jabej ne arîk ar ajã kute,

—Ga, me axweja pumũ, anhýr jabej. Kwãrîk wãnh rã'ã. Ar ga dja gar memã katāt ar amijo aban adjukapri. Katāt ar amijo aba: nhyM kam Kritu arým bôx. Bôx nhyM me arým amiman Metîndjwýnhmã kum,

—Mrãmri amexkumrêx. Me kute amim amarja katāt ar amijo ban ukapri. Ba kam gadjwý amex ma. Mrãmri amexkumrêx, ane. Dja me ar akatāt pumũn arým ã Metîndjwýnhmã ane.

Me kute me bẽnjadjwýr kabẽn marmã.

Rô 13.1; Xit 3.1

¹³ Ba ar amã arẽ gar ama. Dja gar pykakam me bẽnjadjwýr kabẽn kunĩ ma. Mýkam? Bir, gar arým kàjkwakam anhô Bẽnjadjwýr djwýnh kabẽn maro aba. Ta ne arým ar amã me'ã karõn ar amã,

—Pykakam ar anhô bẽnjadjwýr kabẽn ma, ane. Kute ar amã anhýrkam ar aje pykakam anhô bẽnjadjwýrdjwý kabẽn marmã. Bẽnjadjwýr raxo kute me bẽnjadjwýr kunĩ jakrenhja dja gar kabẽn ma. ¹⁴ Nàr me bẽnjadjwýr kute atãri ar amã ýr ja dja gar kabẽn ma.

Metîndjwýnh ta ne ar amã me bẽnjadjwýr jano. Ta ne ar amã aje me kabẽn marmã arẽ. Mýj kadjy ne ar amã me arẽ? Bir, dja me bẽnjadjwýr me axweo bikẽho ba. Nàr, dja me katāt kute amijo bajamã mex jarẽho ba. Me kute ã meo anhýr kadjy ne ar amã me bẽnjadjwýr jarẽ. Kam, dja gar me bẽnjadjwýr kabẽn man katāt ar amijo aba. ¹⁵ Katāt ar amijo aba nhyM kam me kwý ar ajã kabẽn kajgo kumex jarẽ. Me bẽn kati dja me ã ar ajã ane. Kwãrîk wãnh rã'ã. Ar ga dja gar arek katāt ar amijo aban 'ã adjukanga kêt. NhyM kam amũ me krãptĩ arým ar amexkôt ar apumũn arým me kabẽn kajgoja mar kêt. NhyM kam me arým anhikrên arek dja. Dja gar aje katāt amijo abao ã me kabẽn kajgoja nhityo ane. Metîndjwýnh kute ar amã 'ã karõ kôt dja gar ã ane.

¹⁶ Amrêbê ne gar te ajaxwe kêtũa ne ajaxwe rã'ã. Jakam ne Kritu arým ar ajaxwebê ar apytàn arým ar amã tỳx jangij. Ar ajaxwebê ar atỳxkam

ar ga ne gar arek mekôt ar aban adjumar mex. Arek mekôt ar abakam kwârîk wānh arîk ar aba kêt. Ga, me kwÿ kute,

—Ba ne ba arek mekôt ar iban idjumar mex, anhÿrja pumû. Nām me anen kam arîk ar ban axwe:. Ne kam me kute mrāmri ne me kute kubêkà mex jangjênh ne kadjwÿnhbê puno rā'ā pyrāk. Kwârîk wānh ā amijo anhÿr kêt. Ar ga dja gar abê Metîndjwÿnh nhô àpênhkumrêx ne kum adjâpênh tÿx ne katât kabên man kôt ar amijo aba.

¹⁷Me kunî ar aje kâjmā memā rax kamênh kadjy dja gar amima. Jeju kukwakam ar aje meo akamyja ar amā me abê. Amā Metîndjwÿnh rax pyman bēnjadjwÿr raxja kâjmā kum rax kamê.

¹⁸Me kute ar ajô ar apa 'amÿnh gar memā adjâpênh kajgo ar aba ar, ar amā ne ba ikabên jarê. Dja gar akrānmā pykakam ar ajo ba djwÿnhmā adjâpênh katât ne rax ma. Djām ar ajo ba djwÿnh mex ne kabôt katikambit dja gar kabên kôt kum adjâpênh katât? Kati. Àkrê prām kamdjwÿ kum adjâpênh katât.

¹⁹Mÿj dja gar nēn kam arÿm Metîndjwÿnh kînh nhym ar amā mex jarê? Bir, dja gar katât Metîndjwÿnh kabên man kôt ar amijo aba. Nhym kôt me arÿm ar ajo ajkê gar kôt arÿm atokry ne akaprî ma. Kam dja gar Metîndjwÿnh kînh nhym arÿm ar amā mex jarê.

²⁰Godja gar ajaxwe nhym me pānh ar ajo bikênh jabej gar kam akrānmā amitokry mar jabej. Djām kam gar arÿm Metîndjwÿnh kînh nhym kute ar amā mex jarênhmā? Kati. Nhym be, godja gar katât ar amijo aba nhym me arÿm kôt ar ajo bikênh jabej gar kam akrānmā atokry mar jabej. Katât ar aje amijo abakambit dja gar arÿm Metîndjwÿnh kînh nhym ar amā amex jarê. ²¹Katât ar aje amijo abakôt me kute ar ajo bikênh gar kôt atokry. Ja kadjy ne Metîndjwÿnh amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba. Ga, Kritudjwÿ gwaj bakadjy tokryja pumû. Gwaj baje kudjwa katât amijo baban kôt batokry kadjy ne gwaj bakadjy tokry.

²²“Djā nām Kritu axwe? Kati. Djā nām memā 'êx ne me noo akno? Kati.”^c ²³Me kum àkjêrkam djā nām amipānh memā akij? Kati. Tokrykam djā nām me kangrô? Kati. Nām Metîndjwÿnhmā amijarê. Kute katât memā axwe pānh jarênh djwÿnhkumrêx jamā ne amijarê. ²⁴Kritu ta ne pîte'ykam gwaj bajaxweo pānh. Mÿj kadjy ne gwaj bajaxweo pānh? Bir, gwaj bamā bajaxwe prām kêt kadjy.

Ga, me tyk kum axwe prām kêtja pumû. Gwaj badjwÿ arÿm batykmān prabê bamā bajaxwe prām kêt ne ar baban baje kabên marn kôt baje amijo baba prām. Ja kadjy ne arÿm gwaj bajaxweo pānh. Mry kà punuo ne me prîne ôm nhym kam Metîndjwÿnh arÿm kôt gwaj bajo mex gwaj kam ā bamā bajaxwe prām kêtō ane. ²⁵Ga, mryo ba djwÿnh kêt kam mrykî'ātomti arÿm no biknor ne ate ar baja pumû. Ar gadjwÿ ne gar ate ar aba. Nhym be, jakam gar arÿm ajo ba djwÿnh Jeju'ÿr amijo akêx ne kôt ar amijo aba nhym arÿm ar apytâro ba.

^c 2.22 Amrêbê ne Metîndjwÿnh kukwakam kabên jarênh djwÿnhbê Idjaij ja jarê nhym kam Pedru kôt arê.

Kute prômê mjênmä abenâ karô.*Xit 2.2; Xim k 2.9, 3.11*

3 ¹Ê, ar apa, arÿm ar amjênwã, ar amã ne ba ikabên ne. Dja gar akrànmä amjên kabên maro aba. Ar ajô amjên kute amim Metîndjwÿnh kabên mar prãm kêt jabej ga dja ga katât kabên kôt ar amijo aban î arÿm 'ÿr o akêx ne. ²Godja te amim Metîndjwÿnh kabên mar kêt ne arÿm apumû. Katât aje amijo aban amã Metîndjwÿnh rax pymakôt arÿm apumû. Ne kam amex kôt arÿm Metîndjwÿnh'ÿr amijo akêx ne tu amim markumrêx.

³Be, mÿj dja ga amexkam akute nhym me kum akînh ne? Djãm akunhêrkam nâr djãm akî prîne mex nâr djãm apÿnh anhô kên karÿrkam nâr djãm aje akà mex jangjênhkam? Djãm akunhêr jabit ne arÿm kôt amex? Kati.

⁴Bir, mÿj dja ga ga amexkam akute nhym me kum akînh ne? Bir, dja ga anhökre kadjwÿnhbê akabên mexbit man memã aprîren akrànmä memã abên rereko aba nhym me arÿm kum akînhkumrêx. Nhym kam Metîndjwÿnhdjwÿ kum akî:nhkumrêx kute mrãmri ne me kum ô mÿjja pânha rax kînh pyrâk.

⁵Amrêbê ne me bakukâmäre nire kwÿ mextiren axwe kêt ne ar ba. Ne Metîndjwÿnh kanàrràm ar ban arÿm kabên mexbit jarên akrànmä mjên kabên maro ba. ⁶Ga, Xara kute Abraão kabên marja pumû. Nãm katât kôt ar amijo ban kum rax jarênha ar o ba. Ar aje Xara tãmdjwÿ pyrâk dja gar kudjwa amjên kabên man arÿm atîn prãm kêt.

⁷Ê, ar apa, arÿm ar aprôwã, ar amãdjwÿ ne ba ikabên ne. Kwärîk wãnh amidjwÿnhbît maro aba kêt ne prîne amim aprô maro aba. Ajitÿxo aje aprô jakrenhkam kum aprî:ren amã abê. Djãm amã aprô jabê kêt nhym Metîndjwÿnh kute amarmã? Aje kum amijo adjà'wÿr nhym kute amarmã? Kati. Dja ga amã abê kêt nhym Metîndjwÿnh arÿm amar kêt. Nhym be dja ga amã aprô jabê nhym arÿm akabên ma. Djãm apydji ne Metîndjwÿnhkôt atîn ne ar abamã? Kati. Metîndjwÿnh djukaprîkôt ne ga aprômê kôt ar atîn ne ar abamã.

Me kute katât amijo bamã.*Ep 4.1; Kor 1.10; Tex k 4.1; Ped k 2.12*

⁸Jakam ne ba ar akunîmä ikabên. Gora ar akunî axikôt abenmä akabên jarê. Kwärîk wãnh amidjwÿnhbît maro aba kêt. Dja gar aben maro aba. Kute me kamy kum kamy jabê pyrâk dja gar ã amã aben jabêo ane. Ar amã aben kaprîn amijo angrin akâtàm ne ar abeno aba.

⁹Kwärîk wãnh me'ô ar ajo ajkê gar amipânha o abikênha kêt. Nâr, kwärîk wãnh me'ô ar amã akij gar amipânha kum adjàkjêr kêt. Ate dja gar kum akabên mex jarên o djuw mex. Ar aje ã abenmä anhÿr kadji ne Metîndjwÿnh amiwÿr ar ajuw ne ar ajo ba. Ja dja gar aman ikabên kôt amijo ane nhym Metîndjwÿnh î arÿm ar amã akînh djà ngân ar ajo djuw mex. ¹⁰Amrêbê: ne me bakukâmäre memã kum, “Ar adjumar mex ne atîn 'iryn ar abamã djãm ar amã ja kînh? Mÿj dja gar kadji amijon?

Bir, kwārîk wānh akabên punu'ô jarênh kêt. Aje me noo abiknor kadjy, kwārîk wānh memã ajêx kêt.

11 Godja me arîk ar ban axwe on memã akâx. Ar ga dja gar ajaxwe kêt ne amã me kaprî.

Ar akunî abenkam adjumar mex kadjy dja gar aben nêje aben jakren akabôt katin ar aba ne 'ã adjukanga kêt.

12 Mÿkam dja gar abenkam adjumar mex? Bir, Bênjadjwÿr djwÿnh kute katât me kute amijo baja pumûnh.

Ne kam me kute kum amijo à'wÿrkam arÿm kute me kabên marn kam kute me kabên kôt memã ipêx.

Nhym be, me axweja ne Metîndjwÿnh arÿm mekam no kà nhàn ngryk ne arÿm mebê aptà", ane.

Me kute amrêbê: me bakukâmâremã anhÿrkam dja gar ã amexo ane.

13 Ar amex prâmkam djâm me kute ar ajo bikênh prâm? Kati. 14 Nâr gar katât ar amijo aba nhym me kôt ar ajo bikênh jabej gar arÿm atokry. Atokry japôkmã akînh. Akînh ja dja gar ama. Kwārîk wānh kam ar amã me uma kêt ne atîn prâm kêt.

15 Ne ate Bênjadjwÿr djwÿnh, Metîndjwÿnh ma. Ne mexo umatija ma. Ne ano tÿx. Amikôt aje memã amijarênh kadjy ano tÿx. Dja me abej akukij ne amã,

—Mÿj ne ga aman arÿm, “Dja ba Metîndjwÿnh kôt itîn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne”, anhÿro aba? Mÿj ne ga ama? ane. Dja me ã abej akukjêro ane ga kam amikôt memã amijarên memã kum,

—Kritu ikadjy ty. Ba arÿm tu amim markumrêx. Kam dja ba Metîndjwÿnh kôt itîn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Kwārîk wānh memã bêx kêt. Metîndjwÿnh mexo uma dja gar aman memã aprîren memã amijarê.

16 Dja gar katât ar amijo aban amikam ajaxwe'ô mar kêt nhym me arÿm ar ajã 'êx ne memã kum,

—Djâm tâmwã katât kute amijo ba got? Kati, axwe, anhÿro ba. Kwārîk wānh rã'ã. Dja te me ar ajã anhÿro ba, ar ga dja gar katât amijo aba rã'ã. Ne katât amijo aba tâmtã: nhym kam me arÿm ar akatâtkumrêx kôt ar apumûn arÿm amikam pijâm ne. Me amikam pijâmmã dja gar katât amijo ar aba rã'ã.

17 Mÿkam ne me ar ajã kabên punu? Bir, godja Metîndjwÿnh ar atokry'ã amim karô jabej. Kute ar ajã amim karô kôt ne me ar ajã kabên punu gar arÿm atokry. Ajaxwe kêt ne atokry. Ne te atokry ne Metîndjwÿnhmâbit amexkumrêx. Nhym be, me kwÿ axwekumrêx nhym Metîndjwÿnh arÿm memã axwe jarê nhym me arÿm tokry:. Nhym be, ga te ajaxwe kêt ne atokry, ja ne mex.

18 Be ga, Kritudjwÿ tokryja pumû. Gwaj bajaxwekôt tokry. Gwaj bajaxwekumrêx nhym ta axwe kêtkumrêx ne arÿm gwaj bajaxwe pānh tokry. Kute Metîndjwÿnh'ÿr gwaj bajo akêx kadjy tokry. Nām me kubî. Kritu nhîkumrêx nhym me kubî. Nhym kam Metîndjwÿnh Karô akubyn o tîn ne.

19 Amrêbê: Nôwe me bakukâmâremê ro'ã ar bakam ne ngô me imex nhym me arÿm ty. Nhym kam Metîndjwÿnh arÿm me karôbê ijê. Me tîn

ne ar bari ne Metĩndjwýnh arým Nôwemã Karõ jano nhym arým kum arẽ. Kum arẽ nhym kuman arým kàj bê me akren memã kum,

—Ar ajaxwe:. On wãnh ajaxwemã anhire. Nãm ã memã anhỹro ba. Kute kà raxo ãmri ne ã memã anhỹro ba.

²⁰Nôwe te memã ane nhym me axwe rã'ã ne. Nhym kam Metĩndjwýnh ngryk tô:n te me kute amijaxwe krã'ymã kam ama:. Nhym kam ngô arým me imex nhym me arým ty. Nhym kam Metĩndjwýnh arým me karôbê ijê. Nhym be, me ngrêrebit arým amim kabên ma. Ar kubê 8bit arým amim kabên man arým wãnh axwemã ire. Ne kam arým kãmã wadjàn kam tyk kêt. Ga, ar kute amim Metĩndjwýnh mar ne arým kàkam ýrja pumũ. Kam Metĩndjwýnh arým ngôkam ar utàn ar aro ba.

²¹Gwaj badjwý ne gwaj tu amim Kritu markumrêx nhym me arým ngômã gwaj bajangij. Mýj'ã ne ngô kurũm bajapôxja amijakre? Bir, Jejumẽ ro'ã akubyn batĩn'ã ne amijakre. Gwaj Jejumẽ ro'ã akubyn batĩnkam ne gwaj arým Jejukôt katàt ar amijo baba. Djãm mýjja punu'õ gwaj banhĩ'ã atom nhym me gwaj bajã ku'õ? Kati Gwaj katàt ar amijo baban arým amim,

—Metĩndjwýnh ne katàt ije amijo ibakôt kute imar, anen arým bakĩnhkumrêx ne. Ja'ã ne ngô kurũm bajapôxja amijakre.

²²Mrãmri ne Jeju akubyn tĩn kàjkwamã wabin arým Metĩndjwýnh djubôk'anh nhỹ. Bẽnjadjwýr rax ne memã nhỹ ne kute raxo, umao mýjja kunĩ, me kunĩ jakrenh. Kute kadjy mrãnh djwýnhmẽ me bẽnjadjwýrmẽ me 'itýx kunĩ jakrenh mex ne kabêno me anoro nhỹ.

(1 Ped k 3.20)

Me kute katàt Metĩndjwỳnh kabẽn kòt amijo ba'ã kute memã karõ.

Ep 4.17; Kor 3.5

4 ¹Kritu nhĩkumrêx ne arỳm gwaj bapãnh tokry. Ar aje ja markam dja gar amikukãm mã amim,

—Badjwỳ dja ba kudjwa itokry, ane. Dja gar ã amim ane. Mỳkam? Bir, dja gwaj kudjwa batokryn arỳm amim Metĩndjwỳnh mar tỳx ne kam arỳm bajaxwe prãm kêtumrêx ²ne bamã mỳjja punu kĩnh kêt. Djãm me axwe kòt dja gwaj amidjwỳnhbito kĩnh kadjy amima, bamã mỳjja punu kĩnh kadjy amima? Kati:. Arỳm Kritu kudjwa batokrykam dja gwaj Metĩndjwỳnh kabẽn man kòt amijo baba kadjy amima.

³Amrêbê me kute Metĩndjwỳnh mar kêtja kòt gar amijo aban aprõ djwỳnh kupa'ã nàr amjên djwỳnh kupa'ã akurê aba. Ne amã mỳjja punu kĩnh. Ne kadjwati kangôkam^d ajajbã. Ne me torkam abixaêr punu. Ne kadjwati kangôkam aben tỳx jabej. Ne mỳjjao metĩndjwỳnh karõ nhipêxmã amijarêno aba. Ja ne punu:re. Nhyim Metĩndjwỳnh ar akam ngryk. Gar kam arỳm Metĩndjwỳnh'ỳr amijo akêx ne tu amim markumrêx.

⁴Nhyim kam me amakkre kêt arỳm ar ajã kabê:n. Me kute axweo ba tỳx rã'akam ar ajã kabẽn ne. Me abenmã kum,

—Je tô, mỳkam ne me arỳm gwaj bakòt bixaêr kêt? anen kam arĩk abenmã kum,

—Nãm gwaj ba kòt ar ba kêt. Axwe. Nãm me ã abenmã ar ajã ane.

⁵Me wã dja me ĩ prĩne amijaxwe kòt Metĩndjwỳnhmã amijarê nhyim arỳm memã axwe pãnh jarê. Kute memã axwe pãnh jarênh kadjy arỳm memã dja. Me tĩnmê me tykmê arỳm memã dja. ⁶Ê, me arỳm tykja me tĩnri ne me memã Kritu'ã ajarê. Mỳj kadjy? Bir, me tĩnri, pykakam ar bari kute amijaxwe mar ne kam arỳm tykkam Metĩndjwỳnhkòt tĩn ne ar ba kadjy ne me memã arê.

⁷Me kunĩ kute aminhinomã amimênh djã nhõ akati bõx 'ỳr. Kam dja gar akrã mex kadjy amiman ajaxwe kêt kadjy amijãno djan kum akabêno aba.

⁸Ar aje Metĩndjwỳnhmã akabênkam amex. Nhyim be, ar amã aben jabêkam gar arỳm ar amexo amũ amikamên arỳm ar amexti:re. Kam ar amã aben jabê:. Dja gar amã aben jabên arỳm aben jaxwe krãptĩo aknon mar kêt ne.

⁹Dja gar abenmã anhũrkwã jarên abenkam aku. Kwãrĩk wãnh aben kàxã ar anhõ mỳjja'ã maje amim,

—Mỳj kadjy dja ba kum inhõ mỳjja jarê? anhỹr kêt. ¹⁰⁻¹¹Metĩndjwỳnh Karõ ne ar amã adjãpênh djã'ã karõ. Apỳnh ar anhĩ djãri ar amã 'ã karõ gar apỳnh adjãpênh djã maro aba.

^d4:3 Mỳjja me kute o kôm ne kòt bibãnh kunija, kadjwati kangômê uba kangômê, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

Ar ajô aje memã kabên jarênh'ã kute ar amã karôja, Metîndjwýnh kabênkumrêx dja gar memã arê. Kwârîk wân̄h memã kabên kajgo'ô jarênh kêt.

Ne ajte kute ar ajômã aje meo djuw mex'ã karôja dja gar memã mýjja nhôro aba ne me kadjy adjâpênhkumrêx. Aje meo djuw mex kadjy Metîndjwýnh arým ar amã tỳx jadjà. Dja gar arerek kêt ne meo djuw mexo aba. Metîndjwýnh ne ukapri:kumrêx. Ar gadjwý dja gar adjukaprikumrêx ne ar adjâpênh djà'ã adjukanga kêt ne memã adjâpênh ar aba. Memã adjâpênh kunîkôt dja me arým Metîndjwýnhmã mextire jarê. Ne kum,

—Ga ne ga adjukapri:kumrêx. Akabênkôt ne Jeju Kritu bôx. Ba arým tu amim markumrêx, ane. Metîndjwýnh ne ra:x ne kute me kunîo ba djwýnh. Rax rã'ã: rã'ã ne. Ne ren me kunî kum rax jarê. Mrãmri. Tãm ne ja.

Me kum me kute amim Kritu marja kurê.

Mat 10.16; Dju r 16.1; Pir 1.29; Idja 12.3

¹²Akmere, àpnhîre ar, ba ar amã arê gar ama. Ga, me kute kuwykam kên karýr jadjwýrja pumû. Me adjuw nhym ôr ne xêr nhym mýjja punu kunî apôx. Ar gadjwý dja ar akapri djà ar ajo ba gar atokry: ne. Birãm ar amãbit ne kute me kute amim Jeju marja tokry prãm kêt pyrãk. Gar kam amim,

—Je tô ba ne ba ije amim Jeju maro iba nhym itokry ja ijo ba. Mýkam? ane. Kwârîk wân̄h amim ja jarênh kêt. ¹³Be ga, Kritu tokryja pumû. Me kute amim Kritu mar krãptîdjwý kôt tokry. Ar gadjwý dja gar kôt atokry. Kwârîk wân̄h kam akapri kêt. Dja Kritu me:xkumrêx ne uma:n arým bôx. Godja jakam kôt atokry jabej dja gar bôxkam akînhti:rekumrêx.

¹⁴Ar aje amim Kritu mar nhym me arým kam kum ar akurê. Djãm kam ar akapri got? Ga, Metîndjwýnh Karô ar amê amijo kajkepja pumû. Karô ra:xkumrêx ar amê amijo kajkep. Kam te me kum ar akurê gar akînhkumrêx. Me ta ne me Kritu'ã kabên punu. Nhym be, ar ga ne gar kum mextire jarê.

¹⁵Nhym be, dja ar ajô aje me par nhym me kôt ajo ajkê ga atokry. Nâr, adjâkînhî nhym me kôt ajo ajkê ga atokry. Nâr aje amim me kukjêr prãm nhym me kute amã amijarên̄h ga aje amû memã me arên̄h prãm. Nhym me arým kôt ajo ajkê ga atokry. Nâr ajaxwe 'ô nhym me kôt ajo ajkê ga atokry. Djãm kam akînh? Kati. Ajaxwekam akaprikumrêx. Kwârîk wân̄h ã amijo anhýr kêt.

¹⁶Nhym be, aje mrãmri amim Kritu markumrêx nhym me arým kôt ajo ajkê ga atokry. Kwârîk wân̄h kam apijãm kêt. Dja ga kam Metîndjwýnhmã rax jarên kum,

—Djünwã, ije amim Kritu markam ne me ijo ajkê ba itokry. Ba kam ikînhkumrêx, ane.

¹⁷Apýnh gwaj baje marja Metîndjwýnh kute gwaj bajaxwe jabej amim gwaj bakukjêrmã. Ô akati gwaj bawýr bôx 'ýt. Gwaj bajo dja amim me kukjêrmo krax. Gwaj bajo kute memo kraxkam mýj dja ã arým me amakkre kêt kam nê? Bir, dja me axwe jabej amim me kukij nhym me arým amijaxwe kôt kum amijarê. Nhym kam arým memã pãnh rax jarê. Me kute Kritu'ã ujarên̄h ny mar kêt pãnh tokry rax jarê. ¹⁸Amrêbê: ne me bakukãmãre ije ar amã arên̄hja kôt memã kum,

“Metĩndjwýnh kute me katàt kute amijo baja pytàr ne tō, kam àpênh rax. Nhyr kam mã dja me axwemẽ me kute Metĩndjwýnhbẽ amijo akẽxa mekam nẽ?”

Bir, mrãmri dja memã pãnh jarẽ nhyr me axwe pãnh tokrykumrẽx.” Nãm me bakukãmãre ã memã ane.

¹⁹Tãm ne ja. Metĩndjwýnh kute ar ajã amim karõ kôt dja gar katàt ar amijo aban ajmã akute kêt ne ar aba. Ne te katàt amijo aban arým atokry jabej. Kum amijarẽ gẽ ta ar atokrykam ar apytã. Metĩndjwýnh kute ar anhipẽx djwýnh kute ar amarkumrẽx ne ar ajã ukanga kêtumrẽx. Kum amijarẽ gẽ ta ar ajo ba.

Kute meo ba djwýnhmã àpênh'ã karõ.

5 ¹Ar akam ar abẽ Jeju nhõ me jao aba djwýnhwã ba ar amã ikabẽ jarẽ ar adjàpênh djã'ã ar amã karõ. Dja gar ikabẽ ma. Ota, badjwý ibẽ Jeju nhõ me jao iba djwýnh. Ba ne ba Kritu tokrykôt omũ. Dja ba ajte omũ. Djãm rerekren kajgo ba omũ? Kati. Dja ra:x ne uma: ba arým omũn kôt ar iba.

²Ga, me kute me õ krito djuw mex nhyr memã abatãnhja pumũ. Ar gadjwý dja gar wãkam me kute amim Jeju marmã arẽnhõ aba. Memã Metĩndjwýnh kabẽ jarẽnhõ aba gẽ me mar mexo amũ amikamẽn mar rax ne. Djãm me'õ ne kute ar amã ar aje meo aba'ã àpnẽnh tỳx gar amã uman kabẽn kôt ar aje me omũnhõ abamã? Kati. Ar ga dja gar amã me omũnh kĩnh ne meo aba. Djãm ar aje pi'õk kaprĩbit mar ne aje amim o adjaptãr kadjy meo abamã? Kati. Ar amã me kĩnhkam dja gar me o aba. ³Djãm ar aje amiraxo adjãmran Metĩndjwýnh nhõ me ja janoro abamã? Kati.

Ga, mrykĩ'ãtomtio ba djwýnh õ krit kukãm katàt baja pumũ. Katàt ba nhyr õ krit arým kôt katàt amijo ba. Ar gadjwý dja gar Metĩndjwýnh nhõ me ja kukãm katàt ar amijo aba gẽ me ajã amim, “Ba gêt kudjwa”, anen arým ar akudjwa katàt ar amijo ba.

⁴Ga, me kute aben rer djãja pumũ. Kam me'õ kute me kunĩ rerja dja kĩnh djã'ã arým amim krãdjẽ byn kutu. Pi'õo krãdjẽ tu. Nhyr kam pi'õo krãdjẽ tẽmbẽ punu. Ar gadjwý dja gar katàt õ me ja kukãm amijo aba mex ne arým amim akĩnh djã by. Õ me jao ba djwýnh djwýnh dja bõx. Jeju dja bõx ne arým ar amã ar akĩnh djã mexti:re ngã gar arým amim aby. Djãm ar akĩnh djã rerekmã? Djãm punumã? Arkati. Kute ar amã ar akĩnh djã nhõr ja dja mex rã'ã: rã'ã ne.

⁵Ar ajabatãnh nyredjwý, ba ar amã ikabẽ jarẽ. Dja gar mebẽngêt kabẽn ma. Arým me abatãnhkam dja gar me kabẽn man kôt ar amijo aban amim, —Djãm ije iraxo me akrenh? Kati. Ikajgo, anen abenmã amijo angrin akajgo. Mỳkam? Bir, amrẽbẽ: me bakukãmãre memã kum,

“Me amijo àmra prãmja Metĩndjwýnh arým mebẽ aptã.

Nhyr be, me kute amijo kajgo dja Metĩndjwýnh tu mekam ukaprĩkumrẽx”, ane.

⁶Metĩndjwýnh 'itỳxo kubẽ kumkati dja gar rax man kam arým amijo akajgo. Amijo akajgo: nhyr ã akati 'õkam arým kãmã ar akamẽn ar ajo

rax ne. ⁷Dja gar rax ma:n kum ar adjumar punu djà kunĩ jarênho aba. Kute ar amar ne ar ajo djuw mexo ỹrkam ã kum anhỹro abao ane.

⁸Ar ano mex ne amijã ano tỳx ne aminêje rīt. Ga, rop jamrexe kàr ar baja pumũ. Nãm kute mry'õ krênãm abej ar ba. Akurê djwỹnhbê Xatanajdjwỹ ne 'itỳ:x ne àkrê: ne kabên 'itỳ:x ne me abej ar ba. Kute me'õbê Jeju kurêmã nhym 'ã ukangamã ne abej ar ba. ⁹Dja gar tu amim Metĩndjwỹnh mar tỳxkumrêx ne 'ã adjukanga kêt ne o arỳm Xatanajbê aptàn arek kubê dja. Xatanaj ar abê Jeju kurê prãm ne ajte pyka kunĩkôt me bakamydjwỹbê kurê prãm. Jeju kukwakam ar aje meo akamyjabê kurê prãm nhym me ar akudjwa arỳm tokry. Ja dja gar aman kubê aptà.

¹⁰Metĩndjwỹnh ta ne tu kum me kaprĩ:kumrêx^e ne prĩne kute me kunĩo djuw me:xkumrêx. Ta ne Kritu djàpênhkôt amiwỹr ar ajuw ne ar ajo ba. Dja gar õ kàjkwakam kôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne. Ja kadjy ne amiwỹr ar ajuw. Be, ar atokry kàjbê 'irykam dja prĩne ar ajo mex. Ta dja akubyn ar amã tỳx jadjà gar kôt adjãm tỳx ne 'ã ar adjukanga kêtumrêx. ¹¹Gê me kunĩ kum mex jarênh rã'ã: rã'ã ne. Gê me kunĩmã rax rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja.

¹²Ije ar amã ikabên jarênh ja ne ba Xibanumã arê nhym arỳm 'ã pi'õk no'õk gar arỳm amim arê. Me bakamybê Xibanu ne tu amim Jeju markumrêx ne 'ã ukanga kêtumrêx. Ba ar amã ikabên jarênh 'ikrãn nhym 'ã pi'õk no'õk ne. Ar akĩnhmã ne ba ar amã arê. Ba ar amã mrãmri Metĩndjwỹnh ta tu kum ar akaprĩkumrêx jarê. Kam dja gar tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêtumrêx.

¹³Krĩraxbê Babirônijkam me kute amim Jeju mar ne ar aben pydjio baja ne me ar amã kabên mex jarê. Metĩndjwỹnh kute meo ba kadjy arỳm amijo me utà. Ar gadjwỹ arỳm amijo ar apytà. Makôdjwỹ ar amã kabên mex jarê. Tãm ne mã ikôt ajkamên arỳm kute ikra pyràk.

¹⁴Dja gar abenwỹr bôx ne abenmã akabên mex jarên aben pa krij. Ar amã aben jabêkam aben pa krijn aben tatak ne.

Gê ar aje amim Kritu Jeju mar kunĩwã umar mex. Tãm ne ja.

---

^e 5:10 Djãm me ba ne gu me badjukaprĩ nhym pãnh kum me bakaprĩ Kati. Me ba ne gu me badjukaprĩ kêt. Ta ne kum me bakaprĩkumrêx.

Pedru kute memã atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Pedru ajte arkum pi'ôk no'ôk ne. Tyk kêtri ne arkum pi'ôk no'ôk ne. Tekrekam Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh 'êxnhĩ bôxmã ne arkum arê ne kam arkum,

—Dja gar Jeju'ãbit angràn amũ aje maro amikamênh kadjy katàt ar amijo aba. Akati 'ôkam dja Jeju akubyn bôx ne pyka jao apêx. Kam dja ar amã pyka jakam kukràdjã kĩnh rax kêt. Dja i apêx gwaj Jeju akubyn bôx kamnhixbê ar baba. Nãm ã Pedru arkum ane.

1 ¹Ba ibê Ximão Pedru. Jeju Kritu ne ijano ba 'ã idjujarênh ar iba. Ba ne ba ar amã ikabên ne. Gwaj Batĩndjwýnhmê gwaj bapytâr djwýnh ar ta ne ar arým gwaj bamã axwe kêt jarê. Jeju Kritubê ne gwaj bapytâr djwýnh. Ar ta ne ar gwaj bamã axwe kêt jarê gwaj arým tu amim markumrêx ne bamã kĩnhkumrêx. Ar amã ne ba ikabên jarê.

²Gê Metĩndjwýnh tu kum ar akapri:kumrêx^a gar adjumar mexo amũ amikamên arým adjumar mexkumrêx ne.

Me ba mex'ã kute memã karõ.

Kô k 1.4

³Metĩndjwýnh ne mexo uma:n prĩne mex ne axwe kêtumrêx. Arým amiwýr gwaj bajuw gwaj tu amim markumrêx nhym 'itýxkôt arým gwaj bamã Karõ jano. Ne gwaj bamã kabên jarê gwaj arým bamã kĩnh ne kôt ar amijo baban kam arým kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Gwaj kam bajaxwe kangan bamex prãm. ⁴Kôt ne kute gwaj bamã mýjja jarênh mãmđji. Kute gwaj bamã mýjja mexti:rekumrêx jarênh. Dja gwaj amiwýr mýjjakam amakbê ta mexo bamex. Ja kadjy ne gwaj bamã mýjja mexti:re jarê. Me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja ne me mýjja punu kumexo ba. Me 'êxnhĩ. Me kum me kurê. Me ari prõ, mjên kupa'ã kurê ba. Me mýjja punu kumex jao ba. Gwaj ba dja gwaj bamã mýjja punu kĩnh kêt ne tu kangakumrêx. Ja kadjy ne Metĩndjwýnh gwaj bamã mýjja mextire jarênh mãmđji.

⁵Kute gwaj bamã mýjja nhõrmã arênhkam

---

^a1.2 Djãm ar ga ne gar adjukapri nhym pãnh arým kum ar akapri Kati. Ta ne tu kum ar akaprikumrêx.

dja gar amikrà kêt ne amex. Arÿm ar aje tu amim Metĩndjwÿnh markumrêxkam dja gar amex.

Amex ne ajte Metĩndjwÿnh mar mexo amũ amikamẽn mar rax ne.

⁶ Metĩndjwÿnh mar rax ne ajte ajaxwe kêt kadjy amijãno dja.

Ajaxwe kêt kadjy amijãno djan ajte Metĩndjwÿnh kôt ar amijo aba.

Kôt ar amijo aba'ã adjukanga kêt.

'Ã adjukanga kêt ne ajte mex kôt amex.

⁷ Mex kôt amex ne ajte Jeju kukwakam akamy arkam adjukaprĩ.

Arkam adjukaprĩ kute me axikôt apôx abenkam ukaprĩ pyrãk.

Arkam adjukaprĩn ajte amã me kunĩ jabê.

⁸ Dja gar ã aba mexo anen aba mexo amũ amikamẽn aba me:xkumrêx. Ga, pidjô ô me:xkumrêxa pumũ. Nhym me kum kĩ:nhkumrêx. Ne kam kam kaprĩ kêtumrêx.

Ar gadjwÿ dja gar aba me:xkumrêx ne akajgo kêtumrêx nhym Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu arÿm kum akĩnhkumrêx ne akam kaprĩ kêtumrêx.

⁹ Nhym be, godja gar ajô aba mex kêt ne aba punu jabej. Aje mrãmri ne me no rã kute amybÿm mÿjja pumũnh kêt pyrãk ne aje mar rerekre. Metĩndjwÿnh ne arÿm ar ajaxwe tũm maro aknon akam ngryk kêt. Nhym be, ar ga ne gar arÿm jao ajamak kêt katin arÿm mar kêt ne.

¹⁰ Kam, akmere, àpnhire ar, amibêx ne markumrêx. Djãm mrãmri ne Metĩndjwÿnh amijo ar apytàn amiwÿr ar ajuw ne ar ajo bakumrêx? Ja dja gar amibêx ne markumrêx. Ne kam arÿm amim,

—Nã. Mrãmri ne Metĩndjwÿnh arÿm amijo ipytàn ijo bakumrêx, ane. Dja gar ije ar amã arênhja kôt amijo aba mex ne kam Metĩndjwÿnhbê amijo akêx kêtumrêx.

¹¹ Dja gar aba mexo ane nhym kam arÿm Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu bôx. Kubê ne gwaj bapytâr djwÿnh. Dja bôx ne ô kãjkwamã ar ajo môn ar ajo bôx ne arÿm ar amã,

—Aj. On amrê wadjã. Ota, ar anhô mÿjja mexti:rekumrêx. Ba dja ba ar ajo iba. Jakam dja ba me kunĩ:o iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Dja gar pykakam aba mexo ane nhym arÿm ar ajo bôx ne ã ar amã ane.

Metĩndjwÿnh kabẽn pÿnh ne kute memã arênh.

Ep 4.1; Kor 1.10; Ped k 1.15; Ap 3.4

¹² Kam dja ba ije ar amã ar aba mex ja'ã karô 'ãno dja. Arÿm ne ba ar amã tãm jarê gar arÿm aman arÿm kôt amijo aba mex. Kwãrĩk wãnh rã'ã. Dja ba ajte ar amã tãm jarên ajte ar amã tãm jarê gar arÿm mar tÿx ne. Ne kam aba mex'ã adjukanga kêt.

¹³ Nã bãm amim,

—Pykakam itũn ne ar ibari dja ba mã arkum arê gê ar mar tÿx. Tãm ne mexkumrêx. Nã bãm ã amim anen kam arÿm mã ar amã arê. ¹⁴ Mrãmri ityk arÿm ijo rãm ne ja. Bẽnjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu ne imã arê ba arÿm kuma. Ga, kubêkàtio kikreja pumũ. Nãm me kungràn arÿm mã tẽ. Badjwÿ dja ba ty nhym

inhĩ wãnh nõ. ¹⁵ Itĩnri dja ba ar amã karõ 'ãno dja. Ar aba mex'ã ar amã karõ 'ãno dja. Dja ba ty gar mã aba mex ne mar tỳx ne arỳm 'ã adjukanga kêtumrêx.

¹⁶ Gwaj banhõ Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu arỳm bõx ne 'itỳxkõt mỳjja pumũnh kêt nhipêxo ba. Bar memã 'ã idjujarênh ar iba. Djãm me kabẽn kajgokõt ne bar amijo iban arỳm ar amã me ujarênh kajgo jarê? Kati. Djã ne me ta amim,

—Ba dja ba memã 'ã ajarênh prĩne idjujarênh irô mex gê me idjujarênh ma? Dja me kuman aben djô'ã amũ abenmã arênhõ ba, ane. Djã ne me ã amim anen 'êx ne arỳm amũ imã arê ba me ujarênh kajgoja man arỳm me ô'ã amũ ar amã arê? Kati. Ar ba ne bar Jeju pumũnhkumrêx ne kam kõt ar amã 'ã ajarê. Jejubê ne Bẽnjadjwỳrbê kumkatibê Kritu ne me kunĩ, mỳjja kunĩõ ba. Bar omũn arỳm ar amã tãmja'ã ajarê.

¹⁷⁻¹⁸ Amrêbê ne bar Jeju pumũ. Metĩndjwỳnh nhõ krãnhkam ne bar djan arỳm kam Metĩndjwỳnh kabẽn ma. Jejumê ro'ã ne bar djan arỳm kuma. Kakrã jadjênh tỳ:x ne me:xkumrêx ne arỳm Jeju kuno bar omũ. Nhyam kam Metĩndjwỳnh arỳm kàjkwa kurũm Jeju'ã ar imã kabẽn jarê. Kakrã jadjênh tỳ:x kurũm ne ar imã 'ã kabẽn jarênh kam,

—Ikra ne wã. Imã abê:kumrêx. Ba kam kam ikĩnhkumrêx. Nãm ã Jeju'ã ane bar arỳm kabẽn ma. Ga, Metĩndjwỳnh, me Babãm ta kute kum rax jarênhja pumũ. Kum kĩ:nh jarênhja pumũ bar arỳm kuma.

¹⁹ Be, nã bãm ar Jeju pumũn Metĩndjwỳnh kabẽn ma. Nhyam be, amrêbê ne me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarê. Metĩndjwỳnh ne kabẽn pỳnh ne arê gwaj mar pỳnh. Dja gwaj on Metĩndjwỳnh kabẽn mar 'ãno dja.

Ga, ngõnh pòk kryre kute akamàt kô tyk kurwỳja pumũ. Me'õ ne o akamàt kurwỳ ne arỳm amim kam mỳjja pumũnhõ ba. Metĩndjwỳnh kabêndjwỳ dja gwaj mar 'ãno djan arỳm mỳjja mar kêt maro tẽ. Arỳm mỳjja kute apõxmã maro tẽ. Dja gwaj mar 'ãno badjãmõ tẽ:n arỳm mỳjja'ỳr o bõx ne arỳm prĩne mỳjja pumũnh mex ne.

Ga, umajỳrti noti kàjmã mrãnhja pumũ. Kàjmã mrã nhyam me arỳm abenmã kum, “Arỳm akati 'ỳr”, ane. Nhyam kam akati ban arỳm akati nhyam kam me arỳm mỳjja kunĩ pumũnh mex ne. Gwaj badjwỳ dja gwaj Metĩndjwỳnh kabẽn mar 'ãno badjãmõ mõ:n arỳm Kritu'ỳr o babõxkumrêx. Nhyam kam arỳm akubyn bõx gwaj arỳm prĩne omũnh mex nhyam arỳm me:xkumrêx ne dja. Gwaj kam prĩne mỳjja kunĩ pumũnh mexkumrêx.

²⁰⁻²¹ Amrêbê: me bakukãmãre Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarê nhyam me 'ã pi'òk no'òk ne. Djãm kabẽn jarênh djwỳnh ta ne amikabẽn man o Metĩndjwỳnh kabẽn ne arê? Kati. Metĩndjwỳnh Karõ ta ne ngrêk nhyam kam kabẽn man Metĩndjwỳnh kabẽn kô:t arê. Karõkõt kute arênhkam djãm gwaj baje pi'òkkam kabẽn jarênh kajgo ne tu kabẽn mar, tu mỳjja'ã kute kabẽn jarênhja mar? Kati. Gwaj ba baje tu mar kêt. Dja gwaj Karõ kumrêx ma nhyam arỳm gwaj bajamak bô gwaj kam pi'òkkam kabẽn jarê. Ne kam arỳm kõt kuma.

Me ta kute amijo 'êx ne kute Metĩndjwýnh kabẽn jarẽnh.

Djuda 3

2 ¹Nhym be, me bakukãmãre kwý ne me arým amijo 'êx ne memã kum, —Metĩndjwýnh kukwakam ne ba ar amã arẽ, anhýro ba ne arým Metĩndjwýnh kupa'ã memã mýjja kwý'ã ujarẽnh ar ba. Ar akamdjwý dja me kwý ta amijo Metĩndjwýnh mar mex ne ate kupa'ã ar amã mýjja kwý'ã ujarẽnh ar ba. Dja me 'êx ne kraxkam ujarẽnh mexkumrẽx. Ne ujarẽnho tẽ:n kam arým 'ênhõtka kupa'ã ajarẽ:n kam arým me akwý noo akno. Ne arým Metĩndjwýnh bê ar ajo akẽx. Dja me ajte Bẽnjadjwýr djwýnh'ã memã kum,

—Djãm mrãmri ne Jeju me axweo pãnhkumrẽx? Kati. Nãm me 'êx, anhýro ba. Anhýro ba:n arým me aêrbẽ tyn arým me biknor tokry djakam akuno.

²Me 'êxnhĩ ja ne me prõ prãm, mjên prãm ar ba. Dja me krãptĩ me 'êxnhĩ man me kõt prõ prãm, mjên prãm ar ba. Nhym me kãtãm me omũn arým abenmã kum,

—Be, djãm me kute amim Jeju mar wãkam me mex got? Me axwe, anhýro ba.

³Me kute Metĩndjwýnh'ã 'êxja dja me amim mýjja rũnho atom prã:m ne Metĩndjwýnh kupa'ã ar amã mýjja kwý jarẽn arým ar anoo akno. Ga, me kute memã nêkrẽx nhõr ne pãnh pi'ók kaprĩ jamýnhja pumũ. Ar gadjwý dja me ar ajo õ nêkrẽx pyrãk ne ar anoo aknon arým ar abẽ pi'ók kaprĩ jamý. Djãm Metĩndjwýnh ate krãn ar ban kute me mar kêt? Djã nãm õtdjwan me omũnh kêt? Kati. Dja me aêrbẽ mrãmri memã axwe pãnh jarẽnhkumrẽx nhym me arým me biknor tokry djakam akuno.

⁴Djãm me axwe kajgo? Djãm pãnh kêt? Kati. Metĩndjwýnh kute memã axweo pãnhkumrẽx. Nhym kadjy mrãnh djwýnhdjwý, djãm kute memã axweo pãnh kêt? Kati. Pãnh ne arým apa:rmã me biknor tokry djakam me kumẽ. Ne kam akamãt

(Atãri Pedru 2.6)

kô tykkam mebê ijê, mrãmri me kute kàxiràxo me 'ãprekam me kute mebê ijê tỳx pyràk. Dja 'ãtũm nhym memã axwe pãnh jarẽnh nhõ akati arỳm bõx. Kute kam memã axwe pãnh jarẽnh kadjy Metĩndjwỳnh arỳm mebê ijê. Dja memã axwe pãnh jarẽ.

⁵Me bakukãmãre Nõwe bu'ã me jadjwỳ, djãm me axwe kajgo? Kati. Me axwe kajgo kêt. Pãnh. Nõwe te kàj bê me kute katàt amijo ba'ã memã karõo ba nhym me axwe rã'ã ne. Memã 'ã karõo ba: nhym arỳm me'ã ngô tàm ne me kunĩ nhimex ne. Nhym be, Nõwemẽ Ar kubê 7bit ne Metĩndjwỳnh ngô tãmbê ar utà.

⁶Krĩraxbê Xõtômamẽ Gomorakamdjwỳ djãm me axwe kajgo? Kati. Kajgo kêt. Pãnhkumrẽx. Arỳm ne Metĩndjwỳnh memã axweo pãnh nhym me kunĩ arỳm xêr nhym arỳm mỳjja pràbit nò. Mỳj kadjy? Bir, jakam me amakkre kêt kunĩ kute mar ne kum Metĩndjwỳnh pymamã. Ja kadjy ne ã memã axweo pãnh ane.

⁷Ne kam me'õbê Rodjwỳ. Ro axwe kêt nhym Metĩndjwỳnh arỳm utà. Xõtõmakam ne me ari prõ, mjên kupa'ã kurê ban axweti ba. Nhym Ro axwe kêt ne arỳm mekam pijàm ne kaprĩre ne. ⁸Ne me axwe kôt me omũn ne me maro ba. Ne kam me ô'ã akati kunĩkôt kadjwỳnhbê tokry. Nhym kam Metĩndjwỳnh arỳm Ro pytàn arỳm me axwe kunĩ ga.

⁹Ga, Metĩndjwỳnh kute Ro pytàn mar mexkumrẽxa pumũ. Me kute Metĩndjwỳnh mar ne kôt kute amijo badjwỳ ne Metĩndjwỳnh kute me utàr mar mexkumrẽx. Kute kaprĩbê me utàr mar mexkumrẽx. Me axwedjwỳ Metĩndjwỳnh kute mebê ijê mar. Mỳj kadjy dja mebê ijê? Bir, dja ã memã axwe pãnh jarẽ. Kute memã axwe pãnh jarẽnh kadjy dja mebê ijê.

¹⁰Me kute Metĩndjwỳnh'ã 'êxja ne me kum amidjwỳnhbeto kĩnh prãm. Ne kam kum mỳjja punu kĩnh. Me ja ne ba ar amã arẽnh 'ãno dja. Metĩndjwỳnh dja mebê ijê. Me kum me rũnh kunĩ kurên kum me uma kêt. Me amakkre kêt ne amijo àmra prãm ne tĩn prãm kêt ne tu me rũnh'ã kabên punu. Me kwỳ ne me te uma nhym me 'êxnhĩja tu me'ã kabên punu. ¹¹Nhym be, Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh umaro 'itỳxo kute me 'êxnhĩja jakrenh mex. Nãm me te 'itỳx djãm me kute Metĩndjwỳnhmã kum, “Me axwekumrẽx”, anhỹr mã? Kati.

¹²Nhym be, me 'êxnhĩja ne me kute mry pyràk. Mỳj kadjy ne mry ar ba? Bir, me kute par ne kute kur kadjy. Me kute Metĩndjwỳnh'ã 'êxadjwỳ. Mỳj kadjy ne me ar ba? Bir, dja Metĩndjwỳnh ã meo akno nhym me arỳm me biknor tokry djàkam akuno. Me kute mry pyràk ne kute me mar kêtka tu me'ã kabên punu.

¹³Me 'êxnhĩja ne me Metĩndjwỳnh kabên kupa'ã memã arẽho ba. Kam, dja Metĩndjwỳnh memã axweo pãnh nhym me tokry:. Nãm me pijàm kêt ne a'uri axwe ban ò kwỳ krên kôt o ikõn kam ajbãn kurê ban kam we kĩnhkumrẽx. Be, me ja ne me ar amã amibên amijo amran arỳm ar aro'ã krĩn aku. Ar aro'ã akun ar amã 'êx ne ar anoo biknoro ba. Ga, me kà mexkam mỳjja 'òk, me ngrã 'ã arijkam punuja pumũ. Ar gadjwỳ ne me punuo ar apunu.

¹⁴Nãm me mebê prõ nàr mjêno àkĩnh kadjy ari no prõt ne kum axwe prãm. Nhym me kwỳ kute amim Jeju mar rerekre nhym me arĩk memã

'êx ne me noo aknon arým amiwÿr meo akêx nhym me mekôt axwe. Nãm me kute amim mÿjja rûnho atom kadjy no mextire ne Xatanaj man kôt ar amijo ba. Me kute mrãmri ne me tãmdjwÿ kute ingêt kôt amijo ba pyrãk. Metîndjwÿnh ne amrêbê: me'ã amim,

—Me wã dja ba me kanga nhym me arým me biknor tokry djãkam akuno, ane.

¹⁵Nãm me tu Metîndjwÿnh nhô pry kangakumrêx ne arým me bakukãmãre Barãoja kôt ar amijo ba. Bedjo kute Barão djirja kôt ar amijo ba. Me'ô ne Barãomã kum,

—Dja ga Metîndjwÿnhbê mebê idjaer kurên kum, “Dja ga mebê idjaero ajkê”, ane. Ota, pãnh nèkrêx kumex. Nãm me ã Barãomã ane nhym arým kum nèkrêx kînh ne me kabên kôt me'ÿr tẽ. ¹⁶Me'ÿr tẽ: nhym Metîndjwÿnh arým ô mrymã me kabên jadjã nhym mry arým Barãomã kabên ne. Bibãnh ne axwe ja nêje kum kabên nhym arým Metîndjwÿnhbê me kurê kêt ne.

¹⁷Be, me kute Metîndjwÿnh'a 'êxja ne me kabên kajgo jarênh kumex. Ga, ngômkwatikam arým ngô ngrãja pumû. Me kum kôr ne 'ÿr bôx nhym kam ngô kêt ne kre kajgo. Nhym me arým kam kaprî:re. Ar gadjwÿ dja me 'êxnhi Metîndjwÿnh kupa'ã ar amã mÿjja kwÿ jarê: gar aman arým akaprî:re. Ga, kakûm kôk djãbêr tÿxkam arík baja pumû. Djãm Metîndjwÿnh ne me 'êxnhiô ba? Kati. Mÿj kukràdjã punu kôt ne me ta arík ba. Kute kakûm arík ba pyrãk. Kam ne me mekam kaprîre. Metîndjwÿnh dja tu akamât kô tykkam me rênhkumrêx nhym me arek kam ar ba rã'ã: rã'ã ne. Arým ne me kadjy akamât kô tyk dji.

¹⁸Nãm me amijo 'êx ne amijo amran mã memã kum,

—Ba ne ba ikabên katãtkumrêx, anhÿro ba. Nhym me kute amidjwÿnho kînh prãm arým mekôt axwe prãm. Nhym me 'êxnhija me kute amidjwÿnho kînh'a memã àpnênho ba. Ne memã kum,

—Ajrã. Amidjwÿnho kînhô aba. Dja ga ikôn kam ajbãn akurê aban abixaêr tÿ:x ne arým akî:nhkumrêx, ane. Me ã memã anhÿro ba. Metîndjwÿnh ajbir amiwÿr meo akêxo mô nhym me 'êxnhija arým memã 'êx nhym me arým me maro ba. Ne kam arým Metîndjwÿnh bê amijo akêx ne me 'êxnhi kôt amijo mô.

¹⁹Xatanaj kute me 'êxnhija pa 'amÿnh tÿx ne amipunu kôt ar meo ba. Nhym kam me 'êx ne memã kum,

—Ikabênkôt dja ga amidjwÿnho kînhô aba. Djãm aje amidjwÿnho kînh nhym Metîndjwÿnh akam ngrykmã? Arkati. Dja ga amidjwÿnho kînh ne arým akînhbit, ane. Me kute Metîndjwÿnh'a 'êxja ne me ã memã anhÿro ba. Ba ar amã arê gar ama. Ga, me kute me pa 'amÿnh nhym me arým kum àpênh kajgo ne kaprî baja pumû. Me kaprî ba:n te kute kubê amijo pôxmã. Me axwedjwÿ ne me axwe rã'an te ta axwe kêt mã. Me kute mrãmri ne me pa 'amÿnh tÿx nhym me te kute amijo pôx prãmjeja pyrãk.

²⁰Bir, godja me'ô jaxweja arým kute amim Bênjadjwÿr djwÿnhbê Jeju Kritu marn 'ÿr akêx, gwaj bapytãr djwÿnhja'ÿr akêx ne me kum Metîndjwÿnh kînh kêt djãpênh punujabê amiptã. Ne kam akubyn me axwe'ÿr akêx ne ajte mekôt axwe jabej, mrãmri akubyn mekôt axwekam arým axwe ra:x.

²¹Be, katàt Metĩndjwỳnh kabẽn kôt kute amijo baja ne me'ôja arỳm kute mar mex. Ne ren mar kêt ne ren kàjbê axwe. Nhym be, kati. Arỳm ne mar mex. Nãm te mar mex ne arỳm kubê amijo akêx. Kam ne arỳm axwe ra:x ne. Metĩndjwỳnh me kute katàt amijo ba'ã kute memã karôkôt kabẽnja ne arỳm mar mex ne arỳm kubê amijo akêx ne arỳm axwe ra:x ne.

²²Amrêbê: me bakukãmãre kabẽn kôt ne me'ôja arỳm ã amijo akêxo ane. Me bakukãmãre memã kum,

“Ropre ne arỳm ô jaĩn. Ne kam akubyn kukrê. Nhym me te angrô jamydwỳ ku'ô nhym akubyn ngykam amirê.”

Nãm me bakukãmãre ã me kute Metĩndjwỳnh markam kute kubê amijo akêx'ã ã memã ane.

Bẽnjadjwỳr djwỳnh bôx djà nhô akati'ã ujarênh.

3 ¹⁻²Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabê. Amrêbê ne ba ar amã Bẽnjadjwỳr djwỳnh akubyn bôxmã arê. Pi'ôkkam ba ar amã arê. Ne kam pi'ôk jakam ba ajte ar amã arê. Ar aje mar tỳx rã'ã kadjy. Ije ar amã arênhkam ba akubyn ar ajo tẽn me bakukãmãre kabẽn'ỳr ar ajo bôx. Me bakukãmãre kwỳ ne mebê Metĩndjwỳnh kukwakam kabẽn jarênh djwỳnhkumrêx ne kukwakam memã kabẽn jarê. Bẽnjadjwỳr djwỳnh akubyn bôxmã arê ba ajte jakam ar amã arê. Bẽnjadjwỳr djwỳnh, gwaj bapytâr djwỳnh ne ar ijano bar memã 'ã idjujarênh ar iba. Dja gar ajte ar badjwỳ ar ima. Ar ije amrêbê Bẽnjadjwỳr djwỳnh kukwakam ar amã katàt aje amijo aba'ã karôja dja gar ajte ama. Ar aje Bẽnjadjwỳr djwỳnh akubyn bôxmã mar tỳx rã'ã kadjy ba 'ỳr ar ajo bôx ne ajte ar amã arê. Ba ar amex man ã ar amã arênh ane.

³Dja Bẽnjadjwỳr djwỳnh akubyn bôx 'ỳr nhym me arỳm gwaj bajaprỳ:. Ja kumrêx ba ar amã arê. Dja me mỳjja punubit'ã amim karôn kum axwe prã:m ar ban arỳm gwaj bajaprỳo ban ⁴gwaj bamã,

—Je tô nhỹnh? Djãm kute aminhõ akati jarênhja on bôxmã got? Adjakamã mỳjja kunĩ kute aminhipêx kraxkôt kute amijo môr tãmtã rã'ã. Me bakukãmãre kêt mỳrbê mỳjja tãm rã'ã. Djãm on ô akati bôxmã got? ane. Dja me ã gwaj bajaprỳo ane.

⁵Djãm mrãmri ne we mỳjja kunĩ rã'ã nhym we Jeju akubyn bôx kêtãmã? Kati. Ga, adjakamã Metĩndjwỳnh kabẽn kôt kàjkwa katorja pumũ. Nhym kam ajte kabẽn kôt pyka ngô kurũm katon ngô kôt aminhipêx.

⁶Nhym kam kabênkôt ajte ngô pykao ajkamuw n o aknon prĩne o ajkê. Ja ne me kute mar prãm kêtumrêx. Ne kam we mỳjja kunĩ rã'ã jarê. We Jeju akubyn bôx kêt jarê. Kati. Metĩndjwỳnh kabênkôt dja Jeju akubyn bôxkumrêx.

⁷Nhym be, jakam Metĩndjwỳnh ta amikabênkôt amim kàjkwamê pyka'ã ma. Dja kabênkôt xêr. Metĩndjwỳnh dja ã memã axweo pãnh. Me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtjamã axweo pãnh. Nhym kam me arỳm me biknor tokry djakam akuno. Kamã, dja kàjkwamê pyka xêr.

⁸⁻⁹Me kwỳ ne me amim,

—Bēnjadjwȳr djwȳnh akubyn bōxmā amijarēn kam ate ari amikrào ba. Nām me ā amim ane. Djām mrāmri ne Bēnjadjwȳr djwȳnh amikrào ba? Kati. Akmere, āpnhīre ar, ba ar amā mȳjja jarē. Dja gar amim markumrēx. Dja kàjkwakam Bēnjadjwȳr djwȳnh'ā akati pydjibit apêx. 'Ā akati pydji apêx ja ne kute gwaj bajā amex krāptī: arȳm apêx pyrāk. Ba ajte ar amā arē. Dja gwaj bajā amex krāptī:o kute 1.000 pyrāk apêx. Gwaj bajā amex krāptī ja ne kute Bēnjadjwȳr djwȳnh'ā akati pydjibit apêx pyrāk. Bēnjadjwȳr djwȳnh ne kute amikrào ba kêt. Kabēn pydji ne arē. Amikabēn kôt dja bōxkumrēx. Mȳkam ne amrēbê bōx kêt? Bir, nām ngryk tōn amiwȳr me amār 'lryñ amim,

—Djām me'ō biknor ba kam ikīnhmā? Kati. Me kunī amikam kaprīren wānh amijaxwemā irern kute iwȳr amijo akēxkambit dja ba ikīnhkumrēx. Nām ā amim anen amiwȳr me amār 'lry. Kam ne amrēbê bōx kêt. Nhym be, dja mrāmri akubyn bōxkumrēx.

¹⁰Dja te amiwȳr me amār 'lryñ arȳm gwaj bajaērbê bōxkumrēx. Bēnjadjwȳr djwȳnh bōx djā nhō akati dja me'ȳr bōx kute mrāmri ne akamātkam me ākīnhī me aērbê bōx pyrāk. Dja me'ȳr bōx nhym kàjkwakam mȳjja arȳm kêt ne, kàjkwakam mȳjja kunī: kêt ne. Dja mȳjja rārāk tȳ:x ne arȳm kàjkwa nhī'ām tēn akuno. Pykadjwȳ dja arȳm xēr. Pykakam me kute mȳjja nhipēxdjwȳ dja xēr. Mȳjja pyka kute aminhipêx djādjwȳ dja kunī xēr. Dja kuwy kangro tȳ:x nhym arȳm mȳjja kunī: xēr nhym arȳm kêt ne.

¹¹Ga, mȳjja kunī kētmāja ma. Ar aje ja markam mȳj dja gar on jakam amijon? Bir, dja gar on Metīndjwȳnh kabēn man kôt ar amijo aban amextiren ajaxwe kêt. Kwārīk wānh me kum Metīndjwȳnh kīnh kētja kukrādjā kôt amijo aba kêt. ¹²Dja gar amiwȳr kam aman mā amim,

—Gē Metīndjwȳnh nhō akati on bōx, ane. Metīndjwȳnh nhō akatikam dja kàjkwa pōk tȳx ne arȳm xēr. Nhym mȳjja kàjkwa nhipēxjadwȳ dja arȳm kunī ôr, kangro tȳ:x ne arȳm ôr.

¹³Nhym be, gwaj ba mȳj ne gwaj amiwȳr kam ama? Bir, gwaj amiwȳr kàjkwa nykam ama. Gwaj amiwȳr pyka nykam ama. Metīndjwȳnh kute gwaj bamā kabēn pydjīn arēnhja gwaj kam ama. Pyka arȳm nykam djām kam me axwe'ō ar ba? Arkati. Me axwe kêtbit dja me kam ar ba.

¹⁴Mȳkam ne ba ar amā ja jarē? Bir, dja bōx gar ajaxwe kêt nhym arȳm ar apumū. Ar ajaxwe kêt kôt ar apumū gar arȳm adjumar mex. Nār, dja bōx gar ajaxwe nhym arȳm ar apumū. Ar ajaxwe kôt ar apumū gar arȳm adjumar punu. Kam dja gar ajaxwe kêt kadjy amijāno dja. Nhym bōx gar prīne kum amex kute mrāmri ne kubēkà'ā ngrā kētkumrēx prīne memā mex pyrāk.

¹⁵Kam, kwārīk wānh mekôt amim,

—Bēnjadjwȳr djwȳnh akubyn bōxmā amijarēn ate amikrào ba, anhȳr kêt. Dja gar amim,

—Bēnjadjwỳr djwỳnh kute me utàr prã:m. Kam ne ngryk tòn amiwỳr me amār 'iry. Kam ne bôx kêt rã'ã, ane. Dja gar ã amim ane.

Nãm ã gwaj bakamy Paurdjwỳ ar amã ane. Metĩndjwỳnh kute kum amak bônkhôt ar amã ane. Kute pi'ôk no'ôkkôt ã ar amã ane. ¹⁶ Õ pi'ôk kunĩkôt ne mỳjja ja'ã memã pi'ôk no'ôk ne. Kam kabēn kwỳ ne me kute marbē mebē tỳxi. Nhym kam me kwỳ amak mex kêtja kute amim Metĩndjwỳnh mar kêtka memã kupa'ã arēn prĩne o ajkē. Ne kam Paur kabēn kupa'ã ta memã amikabēn jarē. Nãm me ã Metĩndjwỳnh kabēn'ã pi'ôk no'ôkja kunĩ jarēho ane. Nãm me kupa'ã arēn arỳm prĩne o ajkēn Metĩndjwỳnh kabēn kupa'ã ta memã amikabēn jarē. Dja me kupa'ã arēho ba:n arỳm me biknor tokry djàkam akuno.

¹⁷ Kam, akmere, àpnhĩre ar, ar aje arỳm ikabēn ja markam amijã ano tỳx. Nok ga ren ar me axwe kôt ar amijo aban ren mekôt ajaxwe. Metĩndjwỳnh kupa'ã ne me amijo ba. Ar ga ne gar tu amim Metĩndjwỳnh kabēn markumrēx. Nok ga ren ar me kabēn man ren kupa'ã amijo aba.

¹⁸ Dja gar Bēnjadjwỳr djwỳnhbē Jeju Kritu mexo amex tē. Kubē ne gwaj bapytār djwỳnh. Dja gar mexo amex tēn amũ o amikamēn arỳm amexkumrēx. Ne mar mexo tē:n amũ o amikamēn arỳm mar rax ne. Gē me jakam kum rax jarēn kum rax jarēnh rã'ã: rã'ã ne. Tãm ne ja.

Djuão kute memã pi'ôk kumrêx no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Djuão ne me kute Jeju marmã pi'ôk no'ôk ne. Arým kubêngê:tte ne arkum pi'ôk no'ôk ne kum ar abên kam kum,

—Ikra ar, akmere ar, àpnhîre ar, Metîndjwýnh ne amijo ï ne me bawýr ruw. Kubê ne Jeju. Arým gwaj baje Jeju markam Bâmdjwý ma. Metîndjwýnh kumrêx ne kum gwaj bajabê gwaj kam amipânâ bamã abê ne kam bamã kradjwý jabê, baje abeno bakamykam bamã aben jabê ne kam Metîndjwýnh kabên kôt ar amijo baba, bamã abêkam. Nhym Metîndjwýnh arým Jeju kôt gwaj bajaxwe kunî maro akno. Kam dja gwaj kum amijarê nhym arým gwaj bamar krâta. Nãm ã Djuão kute arkum 'ã karôo ane.

Kabên kute mýjja kunĩmã tĩn jangjênhja'a ujarênh.

Dju k 5.11; Ap 1.18

1 ¹Be, amrêbê ne me'ô nhidjibê Kabên, kute mýjja kunĩmã tĩn jangjênhja, mýjja kunî kêtri Kabênja. Kabênja ar imã kabên jarê bar kabênkôt kuman inoo omũ. Ne arým prĩne omũnh mex ne ar inhikrao kupê. Tãm ne bar memã 'ã idjujarênh ar iba. ²Tãmja, kute mýjja kunĩmã tĩn jangjênhja ne pykakam bôx ne amijo amirĩt bar arým omũn kam 'ã ar amã amijarê. Metîndjwýnhkôt me tĩn rã'ã: rã'ã kadjy ne me'ôja kute memã tĩn jangjênh. Ja ne bar ar amã arê. Ta ne me Babãm djwýnhmê ro'ã ar ban kam arým pykakam ar imã amijo amirĩt. ³Bar ije omũnh ne mar kôt ar amã arê. Gwaj ba baje abeno banhôbikwa kadjy ar amã arê. Gwaj baje abeno banhôbikwakam mrãmri ne baje me Babãm djwýnhmê Kra Jeju Krito aro banhôbikwa. ⁴Mýj kadjy ne ba ja'ã ar amã pi'ôk no'ôk ne? Bir, dja gar omũn aman arým mrãmri akĩnho akĩnhkumrêx. Ja kadjy ne ba 'ã ar amã pi'ôk no'ôk ne.

Me kute katàt amijo ba.

Dju r 8.12; Ep 5.8; Tex k 5.5

⁵Ga, akamàt kô tykkam me kute mýjja pumũnh kêt ne mrãnh punuja pumũ. Nhym me memã pry kurwý nhym me arým irākam katàt ba. Me axwedjwý ne me mrãnh punu nhym me arým memã Metîndjwýnh kabên jarê. Nhym kam me arým amim kuman kabênkôt katàt amijo ba kute mrãmri ne me irākam katàt baja pyrāk. Metîndjwýnhdjwý djãm

mrãnh punun axwe? Arkati. Katàt amijo ban axwe kêtumrêx. Tãm ne Metĩndjwýnh ar imã arê bar arým kuman arým ar amã arê.

⁶Gwaj badjwý godja gwaj memã kum, “Metĩndjwýnh ne ijo õbikwan ijo ba”, ane. Ne atekam akamãt kô tykkam bamrãnh punumãh prãbê amim Metĩndjwýnh kabên mar kêt ne bamrãnh punun bajaxwe. Djãm kam mrãmri bakabênkumrêx? Kati. Nã gwãm amijo bajêx ne katàt bakabên kêtumrêx. Metĩndjwýnh kute gwaj bajo õbikwa kêt ne kute gwaj bajo ba kêt.

⁷Metĩndjwýnh ne katàt ar amijo ban axwe kêtumrêx. Nãm kute mrãmri ne me irãkam katàt ba pyrãk. Dja gwaj kudjwa kabên kôt katàt amijo baban bamã bajaxwe prãm kêt ne kam arým mrãmri bajêx kêt. Nhyam kam Metĩndjwýnh mrãmri gwaj bajo õbikwakumrêx ne kute gwaj bajo bakumrêx. Ne kam arým prĩne gwaj bajo mex. Kra Jeju Kritu kamrôkôt gwaj bajo mex.^a Kute mrãmri ne me kute mýjja punu põnh nhyam arým prĩne mex pyrãk. Dja ã gwaj bajo mexo ane.

Me kute amijaxwe kôt Metĩndjwýnhmã amijarênh.

⁸Godja gwaj baje amim,

—Djãm ijaxwe? Kati. Ijaxwe kêtumrêx, anhýr jabej, ne kam arík amim bajêx ne bakabên katàt kêtumrêx. ⁹Nãr godja gwaj tu bajaxwe kôt kum amijarê nhyam Metĩndjwýnh arým gwaj bajaxwe maro aknon gwaj bakam ngryk kêt ne prĩne gwaj bajo mex. Mrãmri ne kabên kajgo kêt ne katàt kute amijo bakumrêx. Kam dja prĩne gwaj bajo mex gwaj arým kum bajaxwe kêt. ¹⁰Djãm gwaj ba ne gwaj bajaxwe kêt? Kati. Metĩndjwýnh ne arým memã kum, “Me kunĩ kupãnhãtã axwe”, ane. Kam, godja gwaj baje memã kum, “Kati, ijaxwe'õ kêt”, anhýr jabej ne arým Metĩndjwýnh kute me'õ 'êxnhĩ pyrãk. Ne arým baje amim, “Metĩndjwýnh 'êxnhĩ”, anhýr pyrãk. Ne kam baje Metĩndjwýnh kabên mar kêtumrêx.

Me nêje Metĩndjwýnhmã kabên djwýnh'ã ujarênh.

Xim k 2.5; Idja 4.14, 9.11

2 ¹Akmere, àpnhĩre ar, mýkam ne ba ar amã ikabên ja'ã pi'õk no'õk ne? Bir, ar ajaxwe kêt kadjy. Godja gwaj bajõ arým bajaxwe jabej. Mýj dja gwaj amim arên kuma? Bir, dja gwaj amim,

—Kàjkwakam ne me'õ dja. Jeju Kritu ne dja. Axwe kêtumrêx. Ta dja inêje Metĩndjwýnhmã kabêno dja. Ta dja inêje kum kabên nhyam arým ijaxwe maro aknon ikam ngryk kêt, ane. Dja gwaj ã bajõ bajaxwe jabej amim ane. ²Jejubê ne gwaj bakam ngryko apêx djwýnh. Metĩndjwýnh ne gwaj bajaxwekam ngryk nhyam Jeju kute gwaj bajaxweo pãnh kadjy arým ty. Ne kam tyk jakam arým gwaj bajaxweo pãnh nhyam kam arým gwaj bakam ngryk kêt. Djãm gwaj bajbit? Kati. Me kunĩ. Apýnh pykakam me ba djãri me kunĩ jaxwe nhyam Jejubê mekam ngryko apêx djwýnh.

^a1.7 Dja jãm gwaj bajaxwe man jãm bajaxwe pãnh kamrô prõtja man kam prĩne gwaj bajo mex.

³Djãm mrãmri ne gwaj baje amim Jeju markumrêx? Mÿj dja gwaj ja mar on? Bir, dja gwaj me kute katàt amijo ba'ã kute memã karôkôt kabênja markumrêx ne kôt ar amijo baba. Ne kam arÿm amim,

—Be ga, ije kabên markumrêx ne kôt amijo ibaja pumû. Mrãmri ije amim Jeju markumrêx, ane. Gwaj kam arÿm ja ma. Gwaj baje amim Jeju markumrêxja ma. ⁴Jeju ne me kute katàt amijo ba'ã memã karôn memã arê. Godja gwaj kabên mar kêt ne kôt amijo baba kêt jabej ne memã kum, “Ba ije amim Jeju mar”, anhÿr jabej. Ne kam bajêx ne bakabên katàt kêt.

⁵Nàr, godja gwaj kabên man kôt amijo baba jabej arÿm mrãmri bamã Metîndjwÿnh jabêkumrêx. Ne bamã abêo amû amikamênho môn kam arÿm amim,

—Mrãmri ne Metîndjwÿnh kute amikôt ijo bakumrêx. Ga, imã abêkumrêxja pumû, ane. Gwaj kam arÿm ja markumrêx. Metîndjwÿnh kute amikôt gwaj bajo baja markumrêx. ⁶Me kute,

—Ba ne ba ije Jeju 'amÿnh tÿx ne 'ã idjukanga kêt, anhÿrja ren katàt amijo ba kute ta katàt amijo ba pyrâk.

Me kum kamy jabêmã.

Dju r 13.34, 15.12; Dju k 3.14

⁷Akmere, àpnhîre ar, imã ar ajabê. Ije ar amã katàt aje amijo aba'ã karôkam djã ne ba me kabên ny'ô jarê? Kati. Me kabên tûm ne ba arê. Ar aje Jeju kôt amijo abikamênh krax djâkam me kute ar amã kabên jarênh ja ne ba ar amã arê. ⁸Ne kam ajte pi'ôk jakam katàt aje amijo aba'ã ar amã karô. Kute mrãmri ne ikabên ny pyrâk ne ba ar amã arê. Jeju kumrêx kute kabên ja mar tÿx ne kôt ar amijo ba. Gar arÿm kudjwa kôt ar amijo aba. Nhym kam kabên ar amã kute mrãmri ne ny pyrâk. Gar kôt ar amijo aba nhym kam me arÿm Jeju mex man ar gadjwÿ ar amex ma. Ne kam ar ajã amim, “Mrãmri ne ar kabênkumrêx”, ane. Mÿkam? Bir, gar arÿm me kukràdjã punu kanga. Me kukràdjã punu kute akamât kô tyk pyrâk arÿm kanga. Ne kam arÿm Metîndjwÿnh kukràdjã ny ma. Kukràdjã ny kôt gar katàt ar amijo aba kute mrãmri ne irâkam me katàt baja pyrâk. Nhym kam me arÿm ar ama.

⁹Dja me'ô memã kum,

—Ba ne ba Metîndjwÿnh kabênkôt katàt ar amijo iba kute mrãmri ne me irâkam katàt baja pyrâk, ane. Ne atekam kum kamy kurê. Gwaj baje Jeju kabênkôt o bakamyja kurê. Djãm mrãmri ne katàt kute amijo bakumrêx? Kati. Axwen kute amijo ba punu rã'ã kute mrãmri ne me akamât kô tykkam ba punu pyrâk.

¹⁰Nhym be, me'ô kum kamy jabêja ne mrãmri Metîndjwÿnh kabênkôt katàt kute amijo bakumrêx. Katàt kute amijo ba kute mrãmri ne me irâkam katàt ba nhym mÿjja'ô kute me par tok kêt pyrâk.

¹¹Nhym be, me kum kamy kurêja ne arÿm amim 'êx ne aminoo aknon kute katàt kute amijo baja mar kêtumrêx. Kute mrãmri ne me'ô akamât kô tykkam no biknor ne kute amipry mar kêt pyrâk. Mÿkam ne kute katàt

kute amijo baja mar kêt? Bir ga, me akamât kô tykkam baja te rîtmāja pumũ. Nhym nokam akamât kô tykbit. Me kum kamy kurêdjwý ne me amakkre kêt ne kam kute katât kute amijo baja mar kêt.

¹² Ar aprîre, akmere, àpnhîre ar, mỳkam ne ba ã ar amã ikabên jarênho ane? Bir, gar ajaxwe nhym Jeju arým ar ajaxwe pãnh ty. Nhym kam Metîndjwýnh arým Jeju man arým ar ajaxwe maro aknon ar akam ngryk kêt ne. Kam ne ba pi'ôkkam ã ar amã arênho ane.

¹³ Ar akra krãptĩ, ar amã ne ba pi'ôk no'ôkkam ikabên jarê. Mỳkam? Bir, Kritu ne mỳjja kunĩ kêtri ar ba. Ar aje Kritu markam ne ba ar amã ikabên jarê. Ar ajabatàn nhymã ne ba pi'ôk no'ôkkam ikabên jarê. Mỳkam? Bir, Xatanaj ar ajaxwemã te kute amiwýr ar ajo akêxmã gar arým mar kêt ne arým o apa. Kam ne ba ar amã arê.

Ar aprîre, ar amã ne ba pi'ôk no'ôkkam ikabên jarê. Mỳkam? Bir, ar aje me Babãm djwýnh markam ne ba ar amã arê.

¹⁴ Ar akra krãptĩ, ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabên jarê. Mỳkam? Bir, Kritu mỳjja kunĩ kêtri ar baja ar aje markam ne ba ar amã arê. Ar ajabatàn ny, ba ne ba pi'ôk no'ôkkam ar amã ikabên jarê. Mỳkam? Bir, Xatanaj ar ajaxwemã te kute amiwýr ar ajo akêxmã gar arým kubê atýx ne Metîndjwýnh kabên mar týx ne 'amýnh týx. Ne kam 'ã adjukanga kêt ne arým Xatanajo apa. Kam ne ba ar amã ikabên jarê.

Me kum Metîndjwýnh kînh kêtja kukràdjà punu'ã ujarênh.

¹⁵ Me kum Metîndjwýnh kînh kêtja kukràdjà punu, me õ mỳjja punudjwý, kwârîk wãnh ar amã kînh kêt. Me kum me kukràdjà punu kînhja kum Metîndjwýnh jabê kêtumrêx. ¹⁶ Mỳkam ne me kum abê kêt? Bir, djãm me Babãm djwýnh kute memã kukràdjà punu jarênh? Kati. Me kum Metîndjwýnh kînh kêtja ne me kute memã kukràdjà punu jarênh. Me axwe kadjy ne me kute memã arênh ne memã kum,

—Dja ga amidjwýnhbito kînh, anhýro ba. Me axwe kadjy ne me ajte memã kum,

—Dja ga amim mỳjja pumũnh týx, anhýro ba. Me axwe kadjy ne me ajte memã kum,

—Dja ga amibên amijo adjàmra, anhýro ba. Me kukràdjà punu ja ne me kum Metîndjwýnh kînh kêtja memã arênho ba.

¹⁷ Dja me kum Metîndjwýnh kînh kêt kukràdjà punuja ã apêx ne me kum mỳjja punu kînhdjwý ã apêx. Nhym be, me kute Metîndjwýnh kabên mar ne kôt kute amijo ba rã'aja ne me Metîndjwýnh kôt tîn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne. Kam kwârîk wãnh ar amã me kukràdjà punu kînh kêt.

Kritu kurê djwýnh'ã ujarênh.

¹⁸ Be, arým ijabatàn mexkam ba ar amã ikabên jarê. Dja gar amim ikabênja ma. Arým akati bôx 'ýr. Arým mỳjja kunĩ kute pykakôt amingràn nhym me

kunĩ kute aminhinomã amimênh 'ÿr. Dja akati bôx nhym Kritu kurê djwýnh rax arým amirĩt gwaj arým omũ. Kritu kurê djwýnh rax ja ne me arým ar amã 'ã ajarê. Nhym kute amirĩt kukãm arým ajbir jakam kurê djwýnh kumex ne amirĩt ne. Kumex amirĩt nhym me arým gwaj bamã me arê gwaj kam kôt amim,

—Mrãmri arým gwaj bawýr ô akati bôx 'ÿr. Ga, kukãm kurê djwýnh kumex arým amirĩtja pumũ, ane. Gwaj kam arým ja markumrêx. Ne amiwýr akatija markumrêx. Ne amiwýr me kunĩ kute aminhinomã amimênh nhô akatija markumrêx.

¹⁹ Amrêbê ne Kritu kurê djwýnhja gwaj baje amim Jeju marjamê ro'ã krĩ. Nhym be, arým ne me Kritu bê amijo akêx ne ate ar ban gwaj baro'a krĩ kanga. Gwaj kam arým memã bakaton abenmã kum,

—Be, Kritu kurê djwýnh ne wã, ane. Gwaj baro'a me krĩkam djãm mrãmri me kute gwaj bakôt amim Jeju markumrêx? Kati. Me ren markumrêx ne ren Jeju bê amijo akêx kêt ne ren kator kêt. Nhym be, kati. Me kute Jeju mar kêt'ã kute amijo amirĩt kadjy ne me arým kato.

²⁰ Be, Kritu kurê djwýnh dja ar amã 'êx ba. Dja me te ar amã 'êx gar me mar prãm kêtumrêx. Mýkam ne ar aje me mar kêt? Bir, Kritu mextire ne axwe kêtumrêx ne arým ar amã Karô jano nhym arým ar ajo ba. Kute ar ajo bakam ar aje me kabên katât kunĩ mar ne aje Kritu kurê djwýnhja mar prãm kêt.

²¹ Djãm ar aje me kabên katât mar kêtam ne ba ar amã pi'ôk ja no'ôk ne? Kati. Ar aje me kabên katât markam ne ba ar amã no'ôk ne. Be, me kute memã 'êx bakam ne me kute me kabên katât kôt arênh kêtumrêx. Ja ne gar arým aje mar.

²² Nhym mýj me'ô ne 'êxnhĩkumrêx? Bir, me 'êxnhĩ ne me memã kum,

—Djãm Jeju'a ne Metĩndjwýnh kute me banhô Bênjadjwýrbê kumkati mênh got? Djãm Jejubê Kritu got? Kati. Atemã. Nãm me ã memã anhyro ba. Me ja ne me 'êxnhĩkumrêx. Me kute Bãm japrýn Kra japrý. Me ja ne me kubê Kritu kurê djwýnhkumrêx. ²³ Me kute Kra mar kêtja ne me kute Bãm mar kêtumrêx. Me kute tu amim Kra markumrêxja ne me kute tu amim Bãmdjwý markumrêx.

²⁴ Me kute amrêbê ar amã kukràdjà jarênh dja gar 'amýnh tỳx ne tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêt. Ar aje Jejukôt amijo abikamênh krax djákam me kute ar amã kukràdjà jarênhja dja gar 'ã adjukanga kêt. Godja gar 'ã adjukanga kêt jabej ne kam Kramê Bãmdjwý 'ã adjukanga kêt. ²⁵ Nhym kam Bãm gwaj bamã,

—Dja gar ikôt atĩn ne ar aba rã'ã: rã'ã ne, ane. Mrãmri ne gwaj bamã ja jarênhkumrêx. Kabên pydjín arê.

²⁶ Be, Kritu kurê djwýnh kute Metĩndjwýnhbê gwaj bajo akêx prãm. Mekôt bajaxwemã kubê gwaj bajo akêx prãm. Me'ã ne ba ije ar amã pi'ôk no'ôkja. ²⁷ Dja me te: kute ar ajo akêxmã ar ajo ane. Mýkam? Bir, Metĩndjwýnh kute ar amã Karô janor nhym kute ar ajamýnh tỳx ne ar ajo bakam. Karô kute ar ajo bakam djãm atemã me'ô kute ar amã, “Ota, me'ô 'êxnhĩ”, anhyrmã? Kati. Karôja ta dja ar amã me 'êxnhĩ jarê. Ta ne kute ar amã mýjja kunĩ, me kukràdjà kunĩ jarênh ne katât kute ar amã arênhkumrêx. 'Êxnhĩ kêtumrêx. Amrêbê kute ar amã

kukràdjà jarênh kôt dja gar mã Kritu 'amýnh tỳxkumrêx ne tu amim markumrêx ne 'ã adjukanga kêt. Nhyim kam me te: ar amã 'êx ne kute ar ajo akêxmã.

Metĩndjwýnh kra ar'ã ujarênh.

²⁸Be, arým ijabatàn mexkam ne ba ar amã ikabên jarê. Dja gar amim ikabênja ma. Dja gar amim Kritu 'amýnh tỳx ne 'ã adjukanga kêt. Gwaj amim 'amýnh tỳx ne 'ã badjukanga kêt nhyim arým gwaj bamã amijo amirít. Gwaj bamã amijo amirít gwaj kam arým bamã uma kêt ne bapijàm kêt ne dja.

²⁹Gar arým aje Jeju katàt kute amijo baja mar. Me katàt kute amijo baja kunĩdjwý Metĩndjwýnh arým meo kra nhyim me umar djà ny. Jadjwý gar arým aje mar.

3 ¹Me Babãm djwýnh ta ne arým gwaj bamã, “Ikra ar”, ane. Djãm kam kum gwaj bajabê ngri? Kum gwaj bajabê:kumrêx. Nhyim be, gwaj babê Metĩndjwýnh krakam me kute gwaj bamar kêt. Me kum Metĩndjwýnh kính kêtja kute gwaj bamar kêt. Mýkam? Bir, me kute Jeju mar kêtka me me kute gwaj bamar kêt. ²Akmere, àpnhĩre ar, jakam gwaj babê Metĩndjwýnh krakumrêx. Ne kam mýj dja gwaj i bakute? Kon. Kraxje kute gwaj bamã o amirít kêt rã'ã gwaj baje mar kêt rã'ã. Nhyim be, Jeju dja i gwaj bamã amijo amirít gwaj arým prĩne mexkôt omũ. Nhyim kam ta amikôt gwaj badjwý gwaj bajo mex gwaj arým baje Jeju pyræk. Ja ne gwaj baje markumrêx ne amim, —Nã. Dja ijo mex ba arým ije Jeju pyræk, ane. ³Gwaj bawýr Jeju bõxkam amakbê bamã bamex prã:m. Gwaj bamã bamex kute ta mex pyræk prã:m. Ne kam kam amak djêje amijo mexo tẽ.

⁴Nhyim be, me axwe ne me Metĩndjwýnh kukràdjà mar kêt ne kam amikrà ar o ba. Metĩndjwýnh te memã kum, “Kwārĩk wānh ajaxwe kêt”, ane nhyim me arým kam amikrà ar o ban tu axwe. ⁵Mýj kadjy ne Kritu ruw ne nã kurũm katon ar ba? Bir, kute gwaj bamã bajaxweo apêx kadjy ne katon ar ba. Ja ne gar arým aje markumrêx ne amim,

—Kute imã ijaxweo apêx kadjy ne Jeju katon ar ba, ane. Djãm ta axwe'õ? Arkati. ⁶Me kute amim Jeju mar tỳxo ban 'ã ukanga kêtja ne me mã kum axwe prãm kêt. Nhyim be, me mã kum axwe prãm kute amim Jeju mar kêt.

⁷Akmere, àpnhĩre ar, me kute me axwe'ã 'êx ne ar amã, “Me axwe kêt”, anhýrkam kwārĩk wānh gê me'õ o ar anoo biknor kêt. Djãm me axwe mex? Kati. Me katàt kute amijo babit ne me mex. Jeju kôt me mex.

⁸Nhyim be, me kute arek axweo ba prãmja ne Xatanaj meo ba. Mýkam? Bir, Xatanaj adjàkamã axwe krax ne kute arek axweo ba prãm. Kam ne arým me kute arek axweo ba prãmja Xatanaj kute meo ba. Metĩndjwýnh Kra kute Xatanajo àpanh kadjy ne kato. Dja o apa nhyim arým meo ba kêt nhyim me arým axwe kêt. Ja kadjy ne nã kurũm katon ar ba. ⁹Metĩndjwýnh kute meo krakam ne me arým umar djà ny. Kam ne me arek kute axweo

(Djuão kumrêx 3.12)

ba prām kêt. Metĩndjwỳnh Karō^b kute mỳjja 'y pyrāk ne memā wadjàn me kadjwỳnhbê nhỹ, me axwebê àptàro nhỹ. Kam ne me te kute arek axweo bamā. Metĩndjwỳnh kute meo krakam ne me te arek axweo bamā.

¹⁰Mỳj xêbê ne Metĩndjwỳnh kra ar? Bir, Metĩndjwỳnh kra ne me kum axwe prām kêt ne kum kamy jabê. Kum gwaj baje Jeju kabēnkôt o bakamyja jabê. Kum kamy jabê gwaj arỳm kôt memā bakaton me omũ. Me jabê ne Metĩndjwỳnh kra ar. Ja ne gwaj omũ. Mỳj xêjabê ne Xatanaj kra ar? Bir, Xatanaj kra ne me kum axwe prām ne kum gwaj bakamy jabê kêt gwaj kam arỳm kôt memā bakaton me omũ. Me jabê ne Xatanaj kra ar.

^b 3.9 Metĩndjwỳnh Karō ne kabēno memā amak bô nhym me umar djà nyn arỳm kum axwe prām kêt. Dja ga 'ã Ped k 1.23, Xij 1.18, Mat 13.3-23, Dju r 1.13, 3.5 jarên ama.

Me kum aben jabê'ã kute memã karô.

¹¹ Ba ar amã arê gar ama. Metîndjwýnh ne memã kum,
—Dja ga me amã aben jabê, ane. Ja ne gar aje amim Jeju marmo kraxkam aje mar ne mar rã'ã. ¹² Be, me bakukãmãre Kaĩ ne arým kamy bĩ. Kwãrik wãnh gar Kaĩ kôt ã amijo anhýr kêt. Xatanaj ne Kaĩo ba nhym arým kamy bĩ. Mýkam ne kamy bĩ? Bir, ta àpênh jaxwe prãmka nhym kamy katàt kute amijo ba prãmka.

¹³ Bir, akmere, àpnhíre ar, godja me kum Metîndjwýnh kính kêtja kum ar akurê jabej. Kwãrik wãnh ar amim,

—Je tô mýkam ne me ã ijo ane? anhýr kêt.

¹⁴ Amrêbê gwaj bajaxwekam ne gwaj me biknor tokry djàkam bamõrmã. Djãm jakam kam gwaj bamõrmã? Kati. Jakam ne gwaj arým Metîndjwýnhkôt batín ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Mýjkôt dja gwaj ja markumrêx, ne amim,

—Mrãmri ne arým Metîndjwýnhkôt itín ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Bir, gwaj arým mrãmri bamã bakamy jabêkumrêxkôt. Dja gwaj bamã bakamy jabêkumrêx ne arým amim,

—Mrãmri dja ba arým Metîndjwýnhkôt itín ne ar iba rã'ã: rã'ã ne. Ga, arým imã ikamy jabêkumrêxja pumũ, ane. Gwaj kam arým ja markumrêx. Ne kam kôt batín ne ar baba rã'ã: rã'ãja markumrêx. Nhym be, me kum kamy jabê kêtja ne me me biknor tokry djàkam mõrmã rã'ã.

¹⁵ Me kum kamy kurê kunĩ ne me kute me par djwýnh pyrãk. Ne kam me par djwýnh dja Metîndjwýnhkôt tín ne ar ba kêt. Ja ne gar arým aje mar.

¹⁶ Nhym be, Jeju mrãmri kum gwaj bajabêkumrêxkam arým gwaj bapãnh ty. Gwaj ren bamã aben jabê kute Jeju kum gwaj bajabê ne gwaj bapãnh tyk pyrãk. Nhym me ren arým kute gwaj bakamy'õnh bĩnmã. Gwaj ren bamã bakamy jabêkumrêxkam ren arým memã kum,

—Ba dja ga me ibĩ gê ikamy tín ne, ane. Gwaj ren bamã abêkumrêxkam gwaj ren ã memã ane. ¹⁷ Nhym be, me'õ nhõ mýjja nhym kamy nhõ mýjja kêt. Nhym arým omũ. Omũnhõ nhý:n kam arým amim,

—Je, djãm ije amikutã kum inhõ mýjja kwý nhõrmã? Kati. Dja ba kum õr kêt, ane. Djãm tãmwã ne Metîndjwýnh kôt kum kamy jabê got? Kati.

¹⁸ Be, arým ijabatãnh mexkam ne ba ar amã ikabên jarê. Dja gar amim ikabên ma. Kwãrik wãnh gwaj bajajkwa kajgokambit memã, “Imã me abêkumrêx”, anhýr kêt. Gwaj bakabên kwý kajgokumrêx. Ate dja gwaj bamã aben jabêkumrêx ne abenmã mýjja ngãn abenmã apê. ¹⁹ Dja gwaj bamã me abêkumrêx ne kam arým markumrêx. Metîndjwýnh arým kute gwaj bajo aminhõkumrêx markumrêx. Ne kam arým amim,

—Mrãmri ne Metîndjwýnh arým ijo aminhõkumrêx, ane. Ne kam ja markumrêx ne ate bakrãn badjumar mex ne ar baba.

²⁰ Nhym be, godja gwaj banhõkre kadjwýnhbê amiman amim,

—Djãm mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽn kôt imã me abêkumrêx? Kati. Imã me abê rerekre, ane. Gwaj amiman arỳm badjumar punu. Ne kam ajte amim,

—Metĩndjwỳnh ne kute mỳjja kunĩ mar ne kute inhõkre kadjwỳnhbê ikabẽn mar mexkumrêx. Ta dja imã tỳx jadjà, ba arỳm imã me abêkumrêx, ane. Dja gwaj ã Metĩndjwỳnh'a amim anen arỳm amikam badjumar punu kêt ne.

²¹Nàr atekam baje banhõkre kadjwỳnhbê amim bakabẽn markam amim,

—Kati. Metĩndjwỳnh kabẽnkôt imã me abêkumrêx, anhỹr jabej ne arỳm bamã Metĩndjwỳnh pyma kêt. ²²Ne kam tu kute gwaj bamã mỳjja nhipêxo kum a'uw nhym arỳm gwaj bamã ipêx. Mỳkam? Bir, gwaj baje kabẽn mar ne kôt amijo baba nhym gwaj bakam kĩnhkam dja arỳm gwaj bamã ipêx. ²³Metĩndjwỳnh ne gwaj bamã,

—Dja gar tu amim Ikra Jeju Kritu markumrêx ne ar amã aben jabê, ane. Gwaj kabẽn ja man kôt ar amijo baba. Tãm ne ja.

²⁴Dja gwaj Metĩndjwỳnh kute abenã gwaj bamã karõja man kam kabẽn kôt ar amijo baba. Ne kam arỳm Metĩndjwỳnh kôt ar baba. Nhym kam arỳm gwaj bakadjwỳnhbê amijo kajkep. Djãm mrãmri ne Metĩndjwỳnh gwaj bakadjwỳnhbê mã amijo kajkepkumrêx? Mỳjkôt ne gwaj ja ma? Bir, Metĩndjwỳnh ne gwaj bamã Karõ jano. Karõ ta dja gwaj bamã,

—Arỳm ne Metĩndjwỳnh akadjwỳnhbê amẽ amijo kajkep, ane. Kam dja gwaj ja markumrêx, Metĩndjwỳnh gwaj bakadjwỳnhbê amijo kajkepja markumrêx.

Me kute me mex jabej me kabimã.

A Dju 7

4 ¹Akmere, àpnhĩre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabẽn. Dja gar amim ikabẽnja ma. Dja me ar awỳr bõx jabej ne ar amã,

—Metĩndjwỳnh kukwakam ne ba ar amã 'ã ajarê, anhỹr jabej. Kumrêx dja gar amim me kabin me mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽn kôt kabẽn katàtmã akato. Mỳkam? Bir, me ta kute amijo Metĩndjwỳnh kukwakam ujarênh djwỳnh ne amijo 'êx baja ne krãptĩ. Ne kam arỳm pyka kunĩkôt apõx ne ar ba. Kam dja gar amim me kabi.

²Mỳj dja gwaj amim me kabin memã bajapõx on? Bir, dja gwaj me kabẽn ma nhym me memã kum,

—Be, mrãmri ne Jeju Kritu kàjkwa kurũm ruw ne nã kurũm katon ar ba, ane. Godja me ã memã anhỹro ba jabej. Me wã dja gwaj me markumrêx. Nãm me amijo 'êx kêt ne mrãmri Metĩndjwỳnh kabẽn kôt kabẽnkumrêx.

³Nhym be, me kute memã anhỹr kêt ne ate memã kum,

—Be, kati. Nhỹnh ne Jeju Kritu kàjkwa kurũm ruw ne nã kurũm katon ar ba? Kati, anhỹro ba. Me kute memã ja jarênhõ ba ne me amijo 'êx ne Metĩndjwỳnh kabẽn kôt kabẽn kêt. Kritu kurê djwỳnh'o ne ja. Ja ne me arỳm ar amã arê. Kritu kurê djwỳnh rax bõxmã arê. Bõx kukãm ne kurê djwỳnh kwỳ arỳm jakam katon mekôt ar ba.

⁴Akmere, àpnhîre ar, Metîndjwýnh kôt gar arým akabên aba. Gar arým kam kurê djwýnho apa. Mýjkôt ne gar o apa? Bir, Jeju ar akam ýrkôt. Jeju ne ar ajo ban tỳxo kute pykakam kurê djwýnh kunĩ jakrenh mexi.^c Gar kam kukwakam arým meo apa. ⁵Me kum Metîndjwýnh kĩnh kêtja kôt ne Kritu kurê djwýnh amijo ba. Ne kam me kabên kôt kabên. Nhyam kam me kum Metîndjwýnh kĩnh kêtja arým kum Kritu kurê djwýnh kĩnh ne me kabên maro ba.

⁶Nhyam be, ar ba ne bar ije memã Metîndjwýnh kabên jarênhkam mrãmri memã kabên jarênhkumrêx. Me kute ar ikabên markumrêxja gwaj arým me'ã abenmã,

—Mrãmri kute Metîndjwýnh markumrêx. Ga, kute Metîndjwýnh kabên markumrêxja pumũ. Mrãmri kabênkumrêx, ane. Nhyam be, me kute ar ikabên mar kêtja gwaj arým me'ã abenmã kum,

—Kati. Kute Metîndjwýnh mar kêt. Ga, kute Metîndjwýnh kabên mar kêtja pumũ. 'Êxnĩkumrêx, ane. Gwaj ã amim me kabio anen arým memã bajapôx ne arým me kuma. Me kabênkumrêx jabej nâr me 'êxnĩ jabej arým memã bajapôx ne me kuma.

Me kum aben jabêmã.

Mat 22.39; Dju r 13.34; Gar 5.14; Ped k 1.22

⁷Akmere, àpnhîre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên. Me kute amim Metîndjwýnh markôt ne me kum aben jabê. Kam gwaj bamã aben jabê. Mýj xêbê ne Metîndjwýnh kra ar? Bir me kum me abêbit ne mebê Metîndjwýnh kra. Metîndjwýnh kra ne me umar djã ny. Me kum me abêbit ne me kute Metîndjwýnh mar. ⁸Ta kum me abê nhyam kam me arým kôt kum aben jabê. Kam, me kum me abê kêt kute Metîndjwýnh mar kêt.

⁹Metîndjwýnh kum gwaj bajabê. Mýjkôt ne gwaj baje ja mar. Bir, nãm arým gwaj bawýr Kra djwýnh jano. Kra pydji jano nhyam pykakam bôx. Gwaj kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã kadjy. Kam ne gwaj baje Metîndjwýnh kum gwaj bajabêja markumrêx ne amim,

—Nã. Metîndjwýnh kum ijabê:kumrêx, ane. ¹⁰Mrãmri kum gwaj bajabêkumrêx. Djãm gwaj ba bamã Metîndjwýnh jabê? Kati. Ta ne kum gwaj bajabê. Kum gwaj bajabên kam arým Kra jano nhyam nã kurũm katon ar ba. Gwaj bajaxwe: nhyam Metîndjwýnh gwaj bajaxwekam ngryk. Nhyam Kra arým gwaj bajaxweo pãnh ne Metîndjwýnhmã gwaj bakam ngryko apêx, gwaj bakam Metîndjwýnh ngryko apêx.

¹¹Metîndjwýnh kute ã kum gwaj bajabêo anhýrkam gwaj ren kudjwa bamã aben jabê. Akmere, àpnhîre ar, imã ar ajabêkam ne ba ar amã ikabên. Dja gar amim ikabênja ma. ¹²Djãm me'ô ne arým kàjkwakam Metîndjwýnh pumũ? Kati. Me'ô ne kute omũnh kêtumrêx. Kwãrik wãnh gwaj omũnh kêt. Godja gwaj bamã

^c 4.4 Djãm pykakambit kurê djwýnh nhyam tỳxo kute akrenh Kati, kàjkwakamdjwý. Jeju ne tỳxo kute kurê djwýnh kunĩ jakrenh mexi. Epedju 1.21-22 dja gar arên kôt ama.

aben jabê nhym Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bakadjwỳnhbê mã amijo kajkep. Gwaj kam bamã Metĩndjwỳnh jabê tỳxo amũ amikamẽnho mơn bamã abê tỳ:x ne.

¹³Metĩndjwỳnh ne arỳm gwaj bamã Karõ jano nhym arỳm ar gwaj bajo ba. Gwaj kam baje Metĩndjwỳnh kute ar gwaj bajo ban gwaj bakadjwỳnhbê amijo kajkepja markumrêx ne amim,

—Nã. Kute ar ijo ban ikadjwỳnhbê amijo kajkep kumrêx, ane. ¹⁴Ar ba ne bar arỳm Kra pumũnho iba. Mrãmri ne me Babãm djwỳnh arỳm Kra jano nhym bõx. Kute pykakam me axwe kunĩ pytarmã ne me'ỳr bõx. ¹⁵Me kute memã kum,

—Mrãmri Jejubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx, anhỹro baja. Me ja ne me kute amim maro ba. Nhym Metĩndjwỳnh mrãmri me kadjwỳnhbê mã amijo kajkep ne amikõt ar meo ba.

¹⁶Metĩndjwỳnh kum gwaj bajabê gwaj arỳm tu amim markumrêx ne amim,

—Mrãmri, kum ijabêkumrêx, ane.

Me kum aben jabê japõx djabê ne Metĩndjwỳnh. Ta ne kum me abê nhym kam me kõt arỳm kum aben jabê. Metĩndjwỳnhkam me kum aben jabê japõx djakam ne me mã kum aben jabê. Ne kam me mã kum aben jabêja Metĩndjwỳnh amikõt ar meo ban me kadjwỳnhbê mã amijo kajkep.

¹⁷Dja Metĩndjwỳnh ã gwaj bajo ane gwaj kam kõt bamã abê tỳxo amũ amikamẽnho mō. Gwaj kam arỳm bamã abê tỳ:x ne. Nhym kam Metĩndjwỳnh nhõ akati arỳm bõx. Kute memã axwe pãnh jarênh djã nhõ akati bõx. Gwaj kam bajbit bamã uma kêt ne dja. Mỳkam? Bir, pykakam gwaj ar babari gwaj bamã abêkam. Gwaj bamã abê kute ta kum gwaj bajabê pyrãk. Kam dja gwaj bamã uma kêt ne dja. ¹⁸Ga, me prĩne kum me abêkumrêxkam arỳm kum me uma kêt kumrêxja pumũ. Mỳkam? Bir, me kute meo bikênh karõ ne me kum me uma. Me kum me umakam ne me prĩne kum me abê mex kêt rã'ã.

¹⁹Mỳkam ne gwaj bamã Metĩndjwỳnh jabê? Bir, ta kumrêx ne kum gwaj bajabê gwaj kam arỳm bamã abê. ²⁰Nhym kam gwaj baje Jeju kabênkõt me'õo bakamyja, gwaj bajõ jãm bamã kurên jãm memã kum, “Imã Metĩndjwỳnh jabêkumrêx”, ane. Kati. Nã gwãm bajêx. Gwaj baje bakamy pumũnhkam ne gwaj bamã kurêkam te bamã Metĩndjwỳnh pumũnh kêtja jabêmã. ²¹Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã 'ã karõn gwaj bamã,

—Djãm ar amã ijabê? Dja gar amã akamydjwỳ jabê, ane. Kam dja gwaj bamã bakamy jabêkumrêx.

Me kute tu amim Metĩndjwỳnh Kra markumrêx'ã ujarênh.

5 ¹Mỳj xêbê ne Metĩndjwỳnh krakumrêx? Bir, me kwỳ ĩ pỳnhkõt kute mã amim,

—Mrãmri ne Jejubê Kritu. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh Jeju'ã me banhõ Bẽnadjwỳrbê kumkati mênhkumrêx, anhỹrja. Me kute mã amim anhỹr ne tu kute amim markumrêx ja ne mebê Metĩndjwỳnh krakumrêx ne umar djã ny. Ne kam mebê Metĩndjwỳnh krakam me kum Metĩndjwỳnh jabê. Djãm Metĩndjwỳnhbit me kum abê? Kati. Amibu'ã mebê Metĩndjwỳnh kradjwỳ ne me arỳm kum me abê.

²Djãm mrãmri ne gwaj bamã amibu'ã Metĩndjwỳnh kra ar abêkumrêx? Mỳj kôt dja gwaj arỳm ja markumrêx? Bir, dja gwaj bamã Metĩndjwỳnh jabên kabên man kôt ar amijo baba. Ne kam kôt arỳm bamã kra ar abêja markumrêx ne arỳm amim,

—Nà. Imã Metĩndjwỳnh kra ar abêkumrêx, ane.

³Dja gwaj kute me kute katàt amijo ba'ã memã karôkôt kabênja man kôt ar amijo baban kam arỳm bamã Metĩndjwỳnh jabêkumrêx. Djãm gwaj baje kabên mar ne te kôt amijo babamã? Kati. Gwaj kôt amijo babaja babê tỳx kêt. ⁴Mỳkam? Bir, me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja te gwaj bamã amikukràdjà jarê gwaj bamã me kukràdjà kĩnh kêt. Metĩndjwỳnh ne arỳm gwaj bajo kra gwaj arỳm badjumar djà ny. Kam gwaj bamã me kukràdjà kĩnh kêt ne kôt amijo baba kêt. Ne tu amim Metĩndjwỳnh markumrêx ne arỳm me kukràdjà kôt amijo baba kêt.

⁵Mỳj xêja ne me kute me kukràdjà mar kêt ne kôt amijo ba kêt? Bir, me kute tu amim Jeju markumrêxbit. Me kute mã amim,

—Mrãmri Jejubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx, anhỹro ba. Me jabit ne me kute me kukràdjà mar kêt ne kôt amijo ba kêt.

Metĩndjwỳnh kute memã Krao amirĩt.

Dju r 5.31

⁶Ne kam mỳj ne Metĩndjwỳnh arỳm gwaj bamã Kra jarênhô amirĩt on? Bir, Kra Jeju Kritu bôx ne nã kurũm kato. Ne kam arỳm abatàn̄h ne. Nhym Metĩndjwỳnh kute arênhô amirĩt kadjy Djuão arỳm ngômã adjà. Ngômã adjà nhym kam tũmràm arỳm kamrô prôt ne arỳm ty. Djãm ngômã adjàrkambit Metĩndjwỳnh gwaj bamã Kra jarênhô amirĩt? Kati. Kamrô prôt ne tykkamdjwỳ kute o amirĩt. Nhym kam Metĩndjwỳnh Karôdjwỳ ajte Kra'ã amijarênhô amirĩt. Karô mrãmri katàt kute kabên jarênhkumrêx.

⁷Be, Metĩndjwỳnh arỳm Kra jarênhô amirĩto amãnhkrut ne ikjêkêt.

⁸Karôkôt o amirĩt. Ngômã adjàrkam o amirĩt. Kamrô prôt nhym tykkam o amirĩt. Kunĩkôt ne Metĩndjwỳnh kabên pydji.

⁹Pykakam me kute mrãmri gwaj bamã mỳjja'ã amijarênhô amirĩtkam gwaj abenmã kum, “Mrãmri ne amijarênhkumrêx”, ane. Nhym be, Metĩndjwỳnh kute Kra'ã amijarênhô amirĩtjakam kabên katàto kute me kunĩ jakrenh. Kam me kunĩ ren abenmã kum,

—Mrãmri Jejubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx, ane. ¹⁰Me kute tu amim Metĩndjwỳnh Kra markumrêx ne me amim,

—Mrãmri ne Jejubê Metĩndjwỳnh Krakumrêx, anen amikadjwỳnhbê markumrêx. Nhym be, me kute amim Metĩndjwỳnh mar kêt ne me Jejuo me'ô 'êxnhĩ pyràk. Mỳkam? Bir, mrãmri Metĩndjwỳnh kute Kra'ã amijarênhô amirĩtkumrêx nhym me kute amim mar kêtka ne me o me'ô 'êxnhĩ pyràk. ¹¹Nhym Metĩndjwỳnh arỳm amijarênhô amirĩt ne memã kum,

—Me kute tu amim ikra markumrêx arÿm ikôt tîn ne ar ba rã'ã: rã'ã ne, ane. ¹²Me kute Krao aminhõja ne kôt tîn ne ar ba rã'ã: rã'ã nhym me kute Metîndjwÿnh Krao aminhõ kêtja kôt tîn kêtumrêx ne.

¹³Ar aje tu amim Metîndjwÿnh Kra markumrêx ar. Ar amã ne ba ikabên ja'ã pi'ôk no'ôk ne. Mÿj kadjy? Bir, ar aje pi'ôkkam ikabên jarênh ne mar kadjy. Dja gar aman tu amikukâm kôt atîn markumrêx. Metîndjwÿnhkôt atîn ne ar aba rã'ã: rã'ãja markumrêx ne amim,

—Nà. Dja ba kôt itîn ne ar iba rã'ã: rã'ã ne, ane. Dja gar pi'ôkkam ikabên jarên aman kam arÿm tu amikukâm ja markumrêx. Metîndjwÿnhkôt atîn ne ar aba rã'ã: rã'ãja markumrêx.

¹⁴Dja gwaj ja man arÿm Metîndjwÿnhmã mÿjjao a'uw. Ta kute amim gwaj bajã karô kôt o a'uw ne kum,

—Aje ijã amim karô kôt dja ga ã imã mÿjjao ane, ane. Dja gwaj ã kum ane nhym arÿm gwaj bama. Ja ne gwaj baje markumrêx. ¹⁵Kute gwaj bamarkumrêx dja gwaj kuman arÿm amim,

—Mrãmri dja kôt ã imã mÿjjao ane, ane. Dja gwaj amim anen arÿm kute gwaj bamã mÿjjao anhÿr kadjy baje amimarkumrêx ne amiwÿr baje mÿjjao badjà'wÿrja markumrêx.

Me axwe'ã ujarênh.

¹⁶⁻¹⁷Apÿnh me axwe djàri kunĩkôt ne me axwe. Ne kam kwÿ pãnh tyk kêt. Nhym be, atemã me axwe'ô pãnh dja arÿm ty. Godja me'ô me kute Jeju kôt abeno kamy 'ô pumũ, axwe kôt omũ. Gêdja o Metîndjwÿnhmã a'uw ne kum,

—Djünwã, amã ikamy kaprĩ. Kwārĩk wãnh kum axweo pãnh kêt, ane. Dja ã kamyo Metîndjwÿnhmã à'wÿro ane. Nhym arÿm kum axweo pãnh kêt nhym tyk kêt ne tîn ne. Nàr me axwe 'ôkôt. Kôt me tykkumrêxja. Djãm o kute Metîndjwÿnhmã à'wÿrmã? Kati. Dja mrãmri kôt ty.

¹⁸Metîndjwÿnh kute memã amak bônh nhym me umar djã nyja kunĩ kum axwe prãm kêt. Jadjwÿ ne gwaj markumrêx ne amim,

—Nà. Me umar djã ny kunĩ kum axwe prãm kêt, ane. Nãm me amijaxwe kêt kadjy amijãno djan kum axwe prãm kêt. Nhym kam Xatanaj te kute amiwÿr meo akêx nhym me ro'ã axwemã.

¹⁹Metîndjwÿnh ne arÿm gwaj bajo kra. Nhym be, Xatanaj arÿm amikôt me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtja kunĩ ar o ba. Ja ne gwaj baje markumrêx ne amim,

—Nà. Metîndjwÿnh ne arÿm ijo kra. Nhym be, Xatanaj arÿm amikôt me kum Metîndjwÿnh kÿnh kêtja kunĩ ar o ba, ane.

²⁰Metîndjwÿnh Kra ne arÿm bôx. Katàt kabên ne katàt kute amijo bakumrêx. Ne kam gwaj baje Kra katàtkumrêxkôt mar kadjy arÿm gwaj bamã bajamak bô. Ja ne gwaj baje markumrêx ne amim,

—Nà. Arÿm ne Kra bôx ne imã ijamak bô. Ije ta katàtkumrêx mar kadjy arÿm imã ijamak bô, ane. Nhym kam Kra Jeju Kritu arÿm amim gwaj bapytà. Katàtkumrêxja arÿm amim gwaj bapytà. Mrãmri kubê

Metĩndjwýnhkumrêx. Gwaj kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne. Jadjwý ne gwaj baje arým tu amim markumrêx.

²¹ Akmere, àpnhĩre ar, mýjjao metĩndjwýnh karõ nhipêx me kute kum amijarênhja ne kumex. Dja gar amijãno dja. Mýjjao metĩndjwýnh karõ nhipêx'ýr aje amijo akêx kêt kadjy amijãno dja. Tãm ne ja.

Djuão kute atãri pi'ôk no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Djuão ne ôbikwa nimê kra arkum pi'ôk no'ôk ne. Jeju kôt ne o kanikwýnh ne arkum pi'ôk no'ôk ne. Kute o tỳx ne kute kum me 'êxnhĩ bôxmã arênhmã ne pi'ôk no'ôk ne. Me 'êxnhĩ kute Metĩndjwýnh kabên kêt jarênh ne kute me noo biknormã bôxmã.

Năm kum,

—Kwärik wánh me ja mar kêt ne mekôt amijo aba kêt. Dja ga amijã ano tỳx ne me jamã kre rax. Năm ã Djuão ôbikwa nimê arkum ane.

---

¹ Ba ibê Djuão. Ibê Jeju nhô me jao iba djwýnh'ô ne ba ar amã pi'ôk no'ôk ne. Nà àpnhĩre, Metĩndjwýnh ne amijo apytã. Ba kam akramê ar amã pi'ôk no'ôk ne. Mrãmri imã ar ajabêkumrêx. Djãm bajbit? Kati. Me kunĩ kute Metĩndjwýnh kabên katàtkumrêxja mar ja ne me adjwýnhdjwý kum ar ajabê. ² Metĩndjwýnh kabên katàtkumrêx. Gwaj baje bakadjwýnhbê mar tỳx rã'ã ne baje o bajamak kêt kati prãm kêtumrêx.

³ Me Babãmbê ne Metĩndjwýnh. Krabê ne Běnjadjwýr djwýnhbê Jeju Kritu. Gê ar tu kum ar akaprĩkumrêx^a gar adjumar mex rã'ã. Ar katàt kute kabên jarênhkumrêx ne kum ar ajabêkumrêx. Gê ar amê amijo kajkep.

Me kum aben jabê'ã kute memã karô.

⁴ Nà àpnhĩre, akra kwý ne kôt ar amijo ba ba omũn ikĩnhkumrêx. Năm ar kute Metĩndjwýnh kabên katàt markumrêx ne kôt ar amijo ba ba kôt ar omũ. Me Babãm ta ne 'ã gwaj bamã karô. Kôt amijo baba'ã gwaj bamã karô nym ar arým kuma. Ne kam arým mrãmri kôt amijo bakumrêx ba kôt ar omũn arým ikĩnhĩre.

⁵ Ne kam àpnhĩre ar, jakam ajte ar amã arê. Djãm me kabên ny ne ba ar amã arê? Kati. Gwaj baje amim Jeju mar kraxkam baje kabên marja tãm dja ba akubyn ar amã arê. Gwaj bamã aben jabêmã. Ja dja ba ajte ar amã arê.

⁶ Mỳj dja gwaj nẽn bamã aben jabê? Bir, dja gwaj Metĩndjwýnh kabên man kôt ar amijo baban arým bamã aben jabê. Mỳj ne kabênkam kute?

---

^a ³ Djãm ar ga ne gar adjukaprĩ nym ar pãnh arým kum ar akaprĩ Kati. Ar ta ne ar tu kum ar akaprĩkumrêx.

Bir, tãm ne gar aje amim Jeju mar kraxkam arÿm ama. Ar amã aben jabê ryti pydjimã. Ja ne gar ama ba ajte ar amã arê.

Me amijã no tÿxmã, me 'êxnhĩ kute me noo biknor kêt kadjy.

Dju k 4.1

⁷Be, arÿm me 'êxnhĩ krãptĩ ar ba. Nãm me memã kum,

—Djãm mrãmri ne Metĩndjwÿnh Jeju Kritu jano nhym pykamã bõx ne nã kurũm katon ar ba? Kati, nãm me 'êx, anhÿro ba. Me kute ã memã anhÿro bakam mrãmri 'êxnhĩkumrêx. Mebê Kritu kurê djwÿnh.

⁸Dja gar aminêje me 'ãno dja. Me kute ar anoo biknor karô me 'ãno dja. Ga wãkam arÿm Kritumã adjãpênh 'ãtũm. Nhym Metĩndjwÿnh arÿm ar amã akĩnh djã jarê. Dja ar amã kungã. Nãr, godja gar aminêje me 'ãno adjãm kêt jabej, nhym me arÿm ar anoo biknor jabej. Nhym kam Metĩndjwÿnh arÿm ar amã ôr kêt. ⁹Me kute Metĩndjwÿnh kabên mar kêt ne kam amikrà ar o ban ajte kute arek Kritu kabên kôt amijo ba kêtja ne Metĩndjwÿnh kute meo ba kêtukumrêx. Nhym be, me kute arek Kritu kabên kôt amijo baja me Babãmbê Metĩndjwÿnh kute meo ba nhym ajte Kradjwÿ kute meo ba.

¹⁰Godja me'ô bõx ne 'êx ne Kritu kupa'ã ar amã ajarê kwãrĩk wãnh kum aminhũrkwã jarênh kêt. Ne kwãrĩk wãnh pa kjênh kêt. 'Êx ne kupa'ã ar amã 'ã ujarênhkam dja gar pa kjênh kêt. ¹¹Dja gar pa krij nhym me arÿm ar ajã,

—Arÿm ne ar amijã kumê. Ga, ar kôt bawã pumũ, ane. Gar kam arÿm kôt ar gadjwÿ Kritu'ã ajêx pyràk.

¹²Nã bãm bit pi'ôkjakam ar amã ikabên kumex jarênh prãm. Ba kam amim,

—Kati. Kwãrĩk wãnh ba pi'ôkkam ikabên kunĩ jarênh kêt. Dja ba tẽn arkam bõx ne ijajkwao arkum arê, ane. Dja ba ar amã ane gwaj kam arÿm abenkam bakĩnhkumrêx. Ja kadjy ne ba amima.

¹³Akanikwÿnhkam kradjwÿ amã amikabên mex jarê. Metĩndjwÿnh kute amijo akanikwÿnh pytãr tãm kra ne amã amybÿm amikabên mex jarê. Tãm ne ja.

Djuão kute pi'ôko ino rer no'ôk ne ja.

Jejukôt ba djwýnhbê Djuão ne ôbikwa myjamã pi'ôk no'ôk ne. Ôbikwaja ne ar apýnh pyka djàri memã Jeju'ã ujarênh tēmja amiwýr aro wadjà ne arkum kabên mex jarê ne arkum mýjja ngã ne ar kujate nhym ar tẽ. Kute arek o anhýr rã'ãmã ne kute kubê me'ô jaxwe pymamã ne kum pi'ôk no'ôk ne.

¹Akmere, Gaju. Ba ibê Djuão ne ba amã pi'ôk no'ôk ne. Ibê Jeju nhô me jao iba djwýnh'ô ne ba amã pi'ôk no'ôkkam ikabên jarê. Metíndjwýnh kabên katàtkôt imã ajabê.

²Akmere, Metíndjwýnhmã arým amexkumrêx ba arým ama. Ne kam Metíndjwýnhmã ajo a'uw ga amex kôt adjumar mex. Adjà kêt djwýo ane. Ga adjumar mex ne adjà kêtja ne ba imã kînhkumrêx. ³Be, Jeju kukwakam gwaj bakamy ar arým nînh iwýr bôx ne imã ajarê. Nãm ar imã,

—Be, Onîj Gaju kute Metíndjwýnh kabên katàt markumrêx ne kabên kôt kute amijo ba mexkumrêx, ane. Ba ar kute ajarênhja man ikînhkumrêx.

⁴Nã bãm memã Jeju'ã idjujarênh nhym me kute ikabênkôt Jejuo aminhõ. Ba kam mã itēm nhym me nînh imã me'ã ujarênh ne kute imã,

—Onîj ar kute akabên kôt Jejuo aminhõja Metíndjwýnh kabên man kôt kute katàt amijo bakumrêx, anhýr. Me kute ã imã anhýrkam ikî:nhkumrêx.

Gaju kute meo djuw mexkam Djuão kute amikînh jarênh.

⁵Akmere Gaju, Jeju kukwakam gu bakamy kwý ne awýr bôx, ga anhôdjàn ne aro djuw mex. Nã gãm te ar nokre pumûnh kêt ne tu aro djuw mex. Ne kam Metíndjwýnh kabên kôt amijo abakumrêx. Aje me bakamyo djuw mex kunîkôt ne ga kabên man kôt amijo aba mexkumrêx.

⁶Gwaj bakamyja kwý arým nînh ar iwýr bôx ne ar imã ajã ajarên ajte me kute Jeju mar kunîjamã ajã ajarên memã kum,

—Onîj Gaju kum ar ijabê:n ôdjàn ne ar ijo djuw mex, ane, ba arým ar kuman ajte ama. Dja ar ajte awýr bôx ga amũ ajte ar môr kadjy arkum mýjja'ô ngã. Arkum djwý, pi'ôk kaprî ngã. Metíndjwýnh kabênkôt arkum angã.

⁷Mýkam dja ga ã arkum ôro ane? Bir, ar Jeju'ã ujarênh kadjy mörkam. Nhym be, jakam me kute Jeju mar kêt kwý bit kute gwaj bakamyjamã ô mýjja

nhõrmã nhym ar kute amim byr kêt. Me kute Jeju mar kêt kam gwaj bakamy ar kute mebê byr kêt. Ne kam arým mã mō. ⁸Mÿj xêja dja gwaj bakamy arkum mÿjja ngã? Djãm me kute Jeju mar kêt? Kati. Me kute amim Jeju mar dja gwaj bakamy arkum mÿjja ngã nhym ar arým tẽ. Jeju kabên katàt jarênh kadjy tẽ. Gwaj ba dja gwaj arkum mÿjja ngã. Ne kam arým ar ro'ã apê.

Djoti kute amijo bẽnjadjwÿr rax prãm.

⁹Amrêbê ne ba wãm ar aje amim Jeju marjamã pi'òk no'òk ne. Gar arým inhō pi'òk jarên ikabên ma. Nhym be, wãkam Djoti kute ikabên mar prãm kêt. Djoti ta ne amijo bẽnjadjwÿr rax prãm. Me kute amim Jeju markam ta amijo bẽnjadjwÿr rax prãm. Bẽnjadjwÿr rax prãmje ne kute ikabên mar prãm kêt kumrêx.

¹⁰Dja ba ar akam itêm ne ibôx jabej ne arým ar amã Djoti jarê. Nãm ikàxã kabên punure jarênho ba. Amrêbê jakam gwaj bakamy kwÿ wãm ar awÿr tẽn ar akam bôx. Ar kute ar amã Metĩndjwÿnh kabên jarênh kadjy ar akam bôx. Nhym kam Djoti kute ar pa kjênh kêt ne arkum aminhũrkwã jarênh kêt. Gar akwÿ ar aje arkum aminhũrkwã jarênh prãm nhym Djoti arým ar abê aptàn ar amã,

—Aje, jakam dja gar ar ikôt abikprõnh kêt, ane. Ne ar aje amim Jeju mar bikprõnh djã nêje ar ajano.

¹¹Akmere, kwãrik wãnh me axwe'ã amijakre kêt. Me mex'ã dja ga amijakre. Me mex ne me Metĩndjwÿnh kôt ar amijo ba. Nhym me axwe kute Metĩndjwÿnh mar kêt kumrêx. ¹²Be, me kunĩ ne me me bakamy Temexu mex jarê. Nãm me 'ã abenmã kum,

—Metĩndjwÿnh kabên katàt kôt ne Temexu amijo ba gwaj arým omũ, ane. Ar badjwÿ ne bar Temexu mex jarê ga ar ijênxnhĩ kêt kôt aje arým ar imar.

¹³Nã bãm bit ije amã ikabên kumex jarênh prãm. Ne kam ije pi'òkkam amã arênh prãm kêt. ¹⁴Ije amikrà kêt ne awÿr itêmmã. Dja ba awÿr bôx gu banhÿtãri abenmã bakabên jarê. Ja kadjy ne ba amima.

¹⁵Gê Metĩndjwÿnh ajo djuw mex ga adjumar mex rã'ã. Be, jakam gu banhōbikwa ar arým amã kabên mex jarê ba kuman arým pi'òk jakam wãm amã arê. Ga apÿnh aje gu banhōbikwa nhidji mar kôt arkum ar idji jarên arkum ikabên mex jarê. Tãm ne ja.

(Djuãoo ino rer 1.12)

Djuda kute memã pi'ôk no'ôk ne ja.

Jeju kamy 'ôbê ne Djuda. Nãm ar aben djâkam nõ. Jeju kumrêx kato nhym tũmrãm Xijagumê Djudadjwý Marij kurũm kato. Kute amim Jeju mar kêt ne kam tũmrãm tu amim markumrêx. Birãm Jeju akubyn tĩn kôt ne tu amim kuma. Ne kam Jeju nhõ me jao ba. Ne kam arkum pi'ôk no'ôk ne. Nãm Ar kubê me 'êxnhĩ pyma. Me 'êxnhĩ amijo Metĩndjwýnh kabên jarênh djwýnh ne me kute Jeju marmê abenkam bikâr ne ate ajte memã 'êx ban arĩk ar ban memã mýjja punu'a àpnênh ba. Nhym kam Djuda arkum,

—Kati, Metĩndjwýnh amrêbê kute me axwemã o pãnhja pumũ. Dja ĩ prĩne me jadjwýo bikênh mex ne. Be, ar ga dja gar Jeju'a angrã tỳx nhym Metĩndjwýnh dja ar arôrôkbê ar akukrà gar aku'ê tỳx. Nãm ã Djuda arkum ane.

---

¹Ba ibê Djuda. Ibê Jeju Kritu nhõ àpnênh. Ibê Xijagu kamy. Ba ne ba pi'ôk no'ôkka ar amã ikabên jarê. Metĩndjwýnh, me Babãm arỳm amijo ar apytàn amimexo ar ajo mex nhym Jeju Kritu amim ar apytàr mex ne ar ajo ba.

²Gê Metĩndjwýnh tu kum ar akapri:kumrêx^a ne kum ar ajabê:kumrêx gar adjumar mexo amũ amikamên arỳm adjumar mexkumrêx ne.

Me kute axwe'ã memã àpnênh.

A Ped 2.1

³Akmere, àpnhĩre ar, Metĩndjwýnh ne kute Krituo me bakunĩ pytâr. Nã bãm amibêx ne bit ije ar amã 'ã pi'ôk no'ôko inhỹrmã. Ba nhỹn arỳm me kute ar anoo biknor prãmja man amim,

—Kati. Dja ba arkum me kute ar noo biknor jarê. Ne arkum, “Wãnh ne me ar akwý anoo biknoro ba. Kritu ne gwaj bamã amijã ujarênh pydjĩn arê gwaj babê Kritu nhõ me ja baje mar pydjimã nhym me arỳm 'êx. Ne kam ta amijo Kritu mar mex ne arĩk kupa'ã ar amã 'ã ujarênh punun ar anoo biknoro ba. Me kute ar anoo biknoro baja dja gar me 'ãno djan mã akabêno me ity gê me anhikrê.” Nã bãm ã amikabên maro anen arỳm ar amã arê.

---

^a2 Djãm ar ga ne gar adjukapri nhym pãnh arỳm kum ar akapri Kati. Ar ga ne gar adjukapri kêt. Ta ne tu kum ar akaprikumrêx.

⁴Me kute ar anoo biknorja ne me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêt ne amipdjur mex ne ar akôt wangijn ar amẽ akà. Nãm me amakkre kêt ne ar amã,

—Ar rã'ãn aben prõ, aben mjên kupê. Gêdja Metĩndjwỳnh ate krã. Arỳm ne tu kum ar akaprĩn ar amã ajaxwe kêt jarẽnhkumrêx. Nãm me ã ar amã ane. Ne kam arỳm Bẽnjadjwỳr djwỳnh japrỳ. Kubê ne Metĩndjwỳnh. Nãm me Metĩndjwỳnh pydjĩ japrỳ. Ne ajte Bẽnjadjwỳr djwỳnh bê Kritu japrỳn ar'ã memã kum,

—Djãm mrãmri ne Kritu ar ba? Kati. Nãm me 'êx, ane. Amrêbê me kêtri ne Metĩndjwỳnh arỳm me ja'ã amim karõ. Me biknor tokry djãmã kute me anormã ne me'ã amim karõ.

Apỳnh me tũmre djàri jaxwe'ã ujarẽnh.

Mat 7.21; A Ped 2.3; Dju k 3.6

⁵Ba ar amã me kwỳ biknor'ã ajarê gar ama. Gar te arỳm aje me'ã ujarẽnh mar ba ajte ar amã me'ã ajarê gar ama.

Be, Bẽnjadjwỳr djwỳnh arỳm pykabê Edjitu kurũm mebê idjaero katon me utà. Ne kam arỳm me amakkre kêtõ akno. Me kute amim mar kêtjao akno.

⁶Nhym Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh jaxwedjwỳ arỳm àpênh djà kanga. Nãm me amijo àmra ban àpênh djà kanga nhym pãnh arỳm me biknor tokry djàkam me kumên arỳm akamãt kô tykkam mebê ijê. Nãm mebê ijê tỳx kute mrãmri ne me kute kàxirãxo me uwprekam kute mebê ijê tỳxja pyrãk. Õ akati rax me'ỳr bõx kadjy mebê ijê. 'Àtũm nhym Metĩndjwỳnh kute memã axwe pãnh jarẽnh djà nhõ akati me'ỳr bõx kadjy.

⁷Krĩraxbê Xõtõmamê Gomoramê bu'ã krĩdjwỳ, kam me axwe ne me prõ djwỳnh, mjên djwỳnh kupa'ã ari abeno ngjêxo ba. Metĩndjwỳnh kute me ipêx kupa'ã ne me my ta kute abeno ngjêx prãmkmurêx nhym me niredjwỳ ta kute aben kupênhõ ikwã prãmkmurêx. Me baje amikajmãtã me mar kadjy ne Metĩndjwỳnh arỳm memã axweo pãnh. Kuwyo memã o pãnh nhym kam kuwy meo ajkamuw nhym me mrãmri arỳm biknorkumrêx.

⁸Me kute me anoo biknor prãmja ne me me ja kôt axwe. Nãm me biptiro ikwãn arỳm amijo àpnun amibu'ã meo àpnu. Ne kum me bẽnjadjwỳr kurên kàjkwakam me rũnh'ã kabên punu.

⁹Be, Mĩgeubê ne Metĩndjwỳnh kadjy mrãnh djwỳnh raxja. Djã ne Mĩgeu Xatanajmã kabên punu jarê? Kati. Amrêbê: ne me bakukãmãre Mõjdjê arỳm ty nhym kam Mĩgeumê Xatanaj ar Mõjdjê nhĩ'ã aben maro dja. Djã ne kam Mĩgeu tu kum kabên punu jarê? Kati. Nãm kum,
—Gê Metĩndjwỳnh ta amã akij, ane. Jabit ne arê.

¹⁰Nhym be, me kute ar anoo biknor prãmja ne me tu mỳjja'ã kabên punu ba. Me kute me mar kêtka me me tu me'ã kabên punu ba. Nãm me mry djumar djào umar. Mry kute amidjwỳnhbit mar ne tu ar ba. Nhym me mry kôt kute amidjwỳnhbit mar ne tu ar ban arỳm kôt amijo àpnu.

¹¹Ỳ watĩre, Metĩndjwỳnh dja me biknor tokry djàkam me kurê. Amrêbê: ne me bakukãmãre Kaĩ axwe:. Nhym me kute ar anoo biknor prãmjadjwỳ

ne me Kaĩ kôt ar amijo ba. Amrêbê: ne me bakukâmãre Barão kum nêkrêx prãmje tu me noo aknon meo ajkê. Me kute ar anoo biknor prãmjadjwý ne me Barão kôt kum nêkrêx prã:m ne ar anoo biknoro ba. Amrêbê: me bakukâmãre Kore ne kute amijo rax prã:m ne arým bënjadjwýr'ã kabên punu ba. 'Ã kabên punu ba:n kam arým akuno. Me kute ar anoo biknor prãmjadjwý ne me Metĩndjwýnh'ã kabên punu ba. Dja me 'ã kabên punu ba:n ĩ arým Kore kôt me biknor tokry djàkam akuno. Metĩndjwýnh'ã kabên punukôt arým akuno.

Me kute me noo biknorja me ro'ã bikàr.

A Ped 2.13

¹²Ar amã aben jabêkam gar aro'ã ar anhõ kwý krêno akrĩ. Nhy m me kute ar anoo biknorjadjwý ne me pijàm kêt ne arým ar aro'ã aku. Ar akĩnhkumrêxo akrĩ nhy m me arým amipunuo ar ajo àpnu. Ga, me kà mexkam ngrã kute o punuja pumũ. Me kute ar anoo biknordjwý ne me ã ar ajo àpnuo ane. Amipunuo ã me ajo àpnuo ane. Nhy m me te: me kabên mex jabej mekam ama:n arým kaprĩre ne. Ga, kôk djàbêrkam kakrà kakràtyk ba kajgoja pumũ. Nhy m me te: na bixadjwýrkam aman kam arým kaprĩre ne. Me kute ar anoo biknordjwý ne gar ã mekam akaprio ane. Nãm me kajgo kute mrãmri ne pidjô kunĩ ô kumexkam ja pydji ô kêt ne ãm pyræk. Pidjô tu tykkumrêx nhy m me arým kraxmê arêmê ro'ã kaba. Nãm me kute uræk ne tu kajgokumrêx. Dja me arým me biknor tokry djàkam akuno.

¹³Nãm me ta ar ba kute mrãmri ne ngô djàkrêkam ngô djàkã ari aben pymjýr pyræk. Ga, ngô djàkrê apêx nhy m arým akàxkam mýjja punu kumexja pumũ. Nãm me kabên punu jarênho ku'ên o ino re nhy m me arým pijàm ne, kabên punukam pijàm ne. Me kute ar anoo biknor prãmja ne me arĩk ba nhy m me te: kute mekôt katàt amijo bamã. Me kute mrãmri ne kanhêtire arĩk ba pyræk nhy m me te: kute omũnh mex ne kute 'ã amimrãnh jakremã. Metĩndjwýnh ne arým amim me axweja pãnh'ã karôkumrêx. Akamàt kô tyk pytĩkam dja me kurê. Dja kam akamàt kô tyk rã'ã nhy m me kator kêtumrêx.

¹⁴⁻¹⁵Adão ar amikam kra jadjuw nhy m arým abatàn ne. Abatàn ne arým amikam kra jadjuw. Kra jadjuw nhy m arým abatàn ne. Abatàn ne arým amikam kra jadjuw. Ne amũ aben nhijuk'ã kra jadjwýro tẽ. Adjwýro tẽ:. Adjwýro tẽm tãmtã kam arým 7'ýr o bôx. Aben nhijuk'ã krakam kra'ã akren arým 7'ýr o bôx. 7'ýr o bôx nhy m me arým krajamã Enoki jarê. Enoki ajte me kute me noo biknorja'ã memã kum,

—Ê, Bënjadjwýr djwýnh dja Metĩndjwýnh nhõ me ja krãptĩ: kubê 10.000mê ro'ã bôx. Ne kam arým me kum Metĩndjwýnh kĩnh kêtja kunĩmã axwe pãnh jarê. Apýnh me àpênh jaxwe djàri pãnh memã arê. Metĩndjwýnh'ã kabên punuja kunĩ pãnh memã arê nhy m me arým amijaxwe ma. Nãm ã me bakukâmãre Enoki memã ane.

¹⁶Me kute me anoo biknor prãmja ne me bën prĩkam kabên ban apýnh mýjja'ã kabên punu prã:m. Me kute amidjwýnhbit markam ne me kum

apŷnh mỳjja punu prām ne kôt ar amijo ban amijo àmrati ba. Ne kam me ò nèkrêx kumex pumün amim,

—Ba gêt tāmŵã kôt ar amijo iba. Ne kam arým inhõ mỳjja kumex ne kôt irax. Nām me ã amim anen kam kum me ò nèkrêx ngrireja kĩnh kêtukumrêx. Me kum me ò nèkrêx kumexjabit kĩnho ba.

Me kute Jeju markumrêx djâpênh'ã memã karõ.

¹⁷Akmere, àpnhĩre ar, ar ga dja gar atemã amijo tẽ. Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu kute ar anorja dja gar ar kabên mar tỳx. ¹⁸Nām ar arým me'ã ar amã ajarẽ. Me kute ar anoo biknor prāmja'ã ajarẽ. Nām ar ar amã,

—Dja Jeju bõx 'ỳr nhym me arým gwaj bajaprỳ:o ba. Dja me amidjwỳnhbit man kum mỳjja punu prām ne kôt ar amijo ba, ane.

Kritu kute ar anorja ne ar ã ar amã ane. Dja gar ar kabên mar tỳx. ¹⁹Me kute ar anoo biknor prām ja ne me abenbê me kurêo ba. Ne pykakam mỳjjakôtbit amijo ba. Nhym Metĩndjwỳnh Karõ kute meo ba kêtukumrêx.

²⁰Akmere, àpnhĩre ar, ar ga dja gar atemã amijo tẽ. Kritu kabên mexkumrêx. Tām dja gar tu amim markumrêx ne amim kabên maro tẽ:n amũ maro amikamên mar rax ne. Metĩndjwỳnh Karõ dja gar aman Metĩndjwỳnhmã akabên aba nhym Karõ arým ar akôt o kangõ.

²¹Metĩndjwỳnh kum gwaj bajabê. Ar gadjwỳ dja gar amã abê rã'ã ne 'ã adjukanga kêt. Ne Bẽnjadjwỳr djwỳnhbê Jeju Kritu jabej ajkam ama. Ta dja bõx ne kum gwaj bakaprikumrêx gwaj kôt batĩn ne ar baba rã'ã: rã'ã ne.

²²Me kwỳ kute amim Jeju mar kêtja dja gar amã me kaprĩn 'ỳr me o akêxo tẽ gê me tu amim markumrêx. ²³Nâr, dja gar ano katon me axwebê me kwỳo akêx. Me kwỳ kute amijo punu mexja. Me ja on biknor karõ dja gar memã ano katon me axwebê meo akêx. Kute mrãmri ne me'õ kuwykam ãm nhym me kum kaprĩn kam no kator ne kute pa 'amỳnh ne bõm mênh pyræk. Dja gar me punu kôt ar apunu'õ pymaje amijã ano tỳx ne.

²⁴Metĩndjwỳnh ne kute amim ar apytâr mexkumrêx gar kam ajmã akute kêt ne katàt ar amijo aba rã'ã ne. Metĩndjwỳnh ra:x nhym me kum uma:. Dja amimexo ar ajo mex gar arým ajaxwe kêt. Nhym kam arým amikabem ar apumjuwn arým prĩne ar ajo kĩ:nhkumrêx. ²⁵Me Batĩndjwỳnhbê ne me bapytâr djwỳnh. Pydji kute mỳjja kunĩ mar ne krã me:xkumrêx. Ba kum,

—Mrãmri ame:xkumrêx ne apyma:kumrêx. Araxo abê kumkatikumrêx. Me kunĩ:mã Abẽnjadjwỳr djwỳnhkumrêx. Ajitỳ:xkumrêx. Amexmẽ apymamẽ abẽnjadjwỳrmẽ atỳxmẽ ne ga aje 'ã aminhinomã amimênh kêtukumrêx, ane. Gê me kunĩ ã Metĩndjwỳnhmã ane. Tām ne ja.

Mỳjja apôx kêtri kukãm 'ã ujarênh ne ja.

Bênjadjwỳr Jeju Kritu ne Djuãomã, ò àpênhbê Djuãomã mỳjjao amirît. Me kute Jeju mar kêtja ne me me kute amim Jeju marjao bikênh ar o ba. Nhym kam Jeju kute ò me jao tỳx nhym me akubyn tỳx ne kute kanga kêt kadjy Djuãomã mỳjjao amirît. Te me kute meo bikênhkam mã Jeju'ã ngràn kute kanga kêtmã kum o amirît. Anhỳr djwỳnhrà m kum o amirît, abentã kum o amirîto tẽ, mỳjja'ã akreo tẽ. Ò me jabit kute mỳjja mar nhym me kâtãmbê bipdjurmã ne apỳnh mỳjja djàri'ã mỳjja jakre. Bir, nhym mỳj ne Djuão omũ?

Metĩndjwỳnh kute me axwemã o pãnh ne tu kute mỳjja jaxwe kunĩ kuwyo imôkam rênh nhym apêxmã. Nhym kute Xatanajdjwỳ bĩn nhym kêt nhym kam pyka ajte nyn tu mexkumrêxmã ne kum o amirît. Ne kum kàjkwadjwỳ jakre. Metĩndjwỳnh kute ò me jao kĩnhmã, me 'ã ngrã tỳx ne kute kanga kêtja, me tãm ne kute meo kĩnh nhym me kàjkwakam ò pykakam kĩnhkumrêx ne ar ba rã'ã rã'ãmã. Kam ne me mexbit ar ban kam kanê kêt ne tyk kêt ne mỳr kêt. Mỳjja punu 'ỳr àr kêtkam. Ja kunĩ ne kum o amirît, apôx djwỳnhrà m kum o amirît. Nhym Djuão me kadjy omũ. Mỳjja apôx kêtri ne anhỳr djwỳnhrà m omũn memã arẽ. Tãm ne ja.

Me kute pi'ôkjakôt amijo baja dja me kĩnh.

1 ¹Jeju Kritu kute mỳjjao amirît ne ja. Metĩndjwỳnh ta ne Jejumã arẽ nhym kam amidjô'ã ajte kute ò àpênhamã o amirĩtmã, nhym kam me kute marmã. Apỳnh mỳjja djàri dja ì apôx, amikrà kêt ne apôx nhym anhỳr djwỳnhrà m arỳm kute memã o amirĩtmã. Imã ne arỳm o amirît ba kam ije me amã arênhmã. Ba ibê Djuão ne ba Metĩndjwỳnhmã idjãpênh, imã ne o amirît ba ije me amã arênhmã. Nãm iwỳr kadjy mrãnh djwỳnh jano nhym kam imã mỳjja kunĩ jakre ba kam kôt omũ. ²Ije arỳm kunĩ pumũnhkam dja ba prĩne me amã kunĩ jarẽ. Metĩndjwỳnh kabên ne ba arỳm ije me amã arênhmã. Jeju Kritu kute katat kabên jarênh tãm dja ba me amã arẽ.

³Metĩndjwỳnh kute anhỳr djwỳnhrà m mỳjja'ã memã ujarênh ja gêdja me'ò memã arẽ nhym kute arênh djwỳnh tãm gêdja arỳm Metĩndjwỳnh kum kĩnh jadjà. Nhym me kute mar ne kôt amijo bajadjwỳ gêdja Metĩndjwỳnh memã kĩnh jadjà. Dja amẽ aro kĩnh, me kute 'ã ujarênh djwỳnh o kĩnh ne kam ajte me kute maro ỳr jadjwỳ o kĩnh. Bir, arỳm 'ỳr.

Arỳm Metĩndjwỳnh kute memã mỳjja anhyr djwỳnhràr arēnh ja arỳm apòx 'ỳr.

Djuão apỳnh me kute Jeju'ã abeno bikprõnh djàri kubê 7mã kabēn.

⁴Ba ibê Djuão ne ba ar amã pi'òk no'òk ne. Ar aje amim Jeju mar ne apỳnh aje kòt aben pydjija, ar amã ne ba pi'òk no'òk ne. Pykabê Adjikkam apỳnh krĩ rũnhkòt ar aje 'ã abeno abikprõnho 7ja me amã ne ba pi'òk no'òk ne.

Gê Metĩndjwỳnh ukaprikòt me ajo djuw mex ne ar me ajo ba ne me amã umar mex jarē ga me adjumar mex ne ar aba. Metĩndjwỳnh ta ne tĩn ne ar ba, amrēbê adjakamã tĩn ne ar ba. Dja mrāmri tĩn rã'ã rã'ã. Tãm dja ukaprikòt me ajo djuw mex ne me amã umar mex jarē.

Nhym Metĩndjwỳnh Karō kute amijo 7 ne Metĩndjwỳnh krĩ djà kòngh ku'ê tãm gēdja adjwỳnhdjwỳ me ajo djuw mex ne me amã umar mex jarēn ar me ajo ba.

⁵Nhym Jeju Kritudjwỳ dja me ajo djuw mex ne me amã umar mex jarē. Jeju Kritu ta kute mrāmri katāt memã Metĩndjwỳnh kabēno amirĩt djwỳnh ne kumrēx tyk ne akubyn tĩn ne kator gēdja Metĩndjwỳnhmē Metĩndjwỳnh Karōmē kudjwa me ajo djuw mex. Jeju ne bēnjadjwỳro kute me bēnjadjwỳr kuni jakrenh ne pyka kunikòt me ò bēnjadjwỳro ba. Tãm dja Metĩndjwỳnhmē Metĩndjwỳnh Karōmē kudjwa me ajo djuw mex ne me amã umar mex jarē.

Jeju Kritu ta ne kum me bajabēkumrēx ne amikamrōo me bajaxweo ajngrã. ⁶Ne kam ajte ta ar me bajo ban kam Bãmmã me bapumjuw gu me kam babê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ne Bãmmã badjapēnh ar baba. Kumã, Jeju Kritu tãmmã gora gê me kàjmã kum rax jarēnh rã'ã rã'ã. Gēdja umao ar me bajo ba rã'ã rã'ã. Mrāmri. Tãm ne ja.

⁷Ori, amrē tē. Kakračkòt ne amrē tē. Me kunĩ dja me omũ. Me kute Jeju kanhwỳr djwỳnhjadjwỳ dja me omũ, prĩne Jeju pumũ.

Nhym apỳnh pyka djàri dja me kunĩ omũn amra, Jeju pymaje àmrão kumex.

Mrāmri dja me kunĩ omũn amim ngryk ne àmrão kumex. Be, tãm ne ja.

⁸Bēnjadjwỳrbē Metĩndjwỳnh ne memã kum,

—Ba ibê mỳjja kunĩ krax ne ajte ibê mỳjja kunĩ 'ēnhòt, ane.

Nãm ã Metĩndjwỳnh tỳxo kubê kumkati ane. Metĩndjwỳnh, ta ne tĩn ne ar ba, amrēbê adjakamã tĩn ne ar ba. Dja mrāmri tĩn rã'ã rã'ã. Ajbit ne umao mỳjja kunĩ pytã.

Jeju Djuãomã amijo amirĩt.

⁹Nã, ba ibê me akamy Djuão. Nãm me Jejukòt me akudjwa ijo ajkē ba itokry. Mrāmri ne Jeju me baro'ã me bapytàn ar me bajo ba. Ba kam me akudjwa mã Jeju'ã ingrã tỳx ne 'ãno djan ije kanga kêt. Ba ne ba apēxtibē Paximukam ar ba. Na bãm memã Metĩndjwỳnh Kabēn jarēn memã Jeju'ã idjujarēnh iba. Nhym kam me ja ngryk ne kam imã,

—Kwārĩk wãnh mỳjja wã jarēnh kêt, ane. Ne kam ipa 'amỳn kam ijo tēn apēxti jakam imē ba kam kam ar iba.

¹⁰Be, pi'ôk kamrêkkam, Bēnjadjwỳr nhô akatijakam ne ba arek maro nhỹ nhym Metĩndjwỳnh Karô ar ijo ba. Ba kam me'ô kabēn ma. Me'ô kabēn tỳx kute poti kakôr tỳx pyrâk. Ikôt ne imã kabēn ne. Ne imã,

¹¹—Ba ibê mỳjja kunĩ krax ne ajte ibê mỳjja kunĩ 'ênhôt. Ba ren ije kàjkwamẽ pykamẽ omũnh 'ãno idjãm kêt nhym ren amrêbê amijo ajkê nhym ren mỳjja kunĩ kêt ne. Ê, amrê tẽn mỳjja pumũn 'ã pi'ôk no'ôk, ane. 'Ã pi'ôk no'ôk ne kam memã ano. Me kute amim Jeju mar ne apỹnh kute kôt aben pydji, me jamã dja ga ano. Me kute apỹnh krĩ rũnhkôt 'ã aben pydjibê 7, ar kute Epexukam 'ã aben pydjijamẽ, ar kute Emĩnakam 'ã aben pydjijamẽ, ar kute Pegamukam 'ã aben pydjijamẽ, ar kute Xixirakam 'ã aben pydjijamẽ, ar kute Xadjikam 'ã aben pydjijamẽ, ar kute Pirapijka 'ã aben pydjijamẽ, ar kute Raodjikam 'ã aben pydjijamẽ, mekmã dja ga aje mỳjja pumũnhja'ã pi'ôk no'ôk ne ano, ane. Nãm ã imã kabēn ane.

¹²Ba kam 'ỳr akêx. Ije mỳj me'ô kute imã kabēnja pumũnhmã 'ỳr akêx nhym ngônhpôkti kubê 7 ne ku'ê ba omũ. Kẽn karỳro ngônhpôkti.

¹³Nhym kam ipôkri dja. Kute me'ô my pyrâk ne dja. Nãm kubêkà ryti jadjàn o dja. Kubêkà rytija ne parkôn 'anh itep nhym 'ã dja. Ne kẽn karỳro amirunh pren 'ã dja. ¹⁴Ne kĩ jaka: kute àk kaka jaka ja pyrâk. Kute kadjât nhĩ jaka pyrâk. Nhym no pôkja kute kuwy pôk pyrâk. ¹⁵Ne par jadjênh. Kute ngôn nhipêx djakam me kute 'ã ngrão pôx nhym adjênh pyrâk. Nhym ôkreka krikrit kute ngô rārãkti: pyrâk. ¹⁶Ne ubôkjao kanhêtireo 7 ne 'amỳn o dja nhym kam aktã kàx djwa mextire ajkwa kreke kurũm kato. Ne nokre jadjênh kute kàjkwa nhipôkri myt mrãnhkam adjênh ja pyrâk.

¹⁷Ba omũn kam itu mỳrbê tỳm kute ityk pyrâk ne itu mỳrbê tỳm ne nũ, itĩn prãme. Nhym kam ta ijã ikra dji, ubôko ijã ikra djĩn kam imã,

—Kwārĩk wãnh atĩn prãm kêt. Ba ibê mỳjja kunĩ krax ne kam ajte ibê mỳjja kunĩ 'ênhôt. ¹⁸Bajbit ne ba ije amitĩn mar. Arỳm ne ba ty ne kam arỳm ajte itĩn ne. Amrê ipumũ. Ba dja ba itĩn rã'ã rã'ã. Ba ne ba ikabēno me tyk kadjy me anor djwỳnh ne kam ajte ikabēno me tyk nhô pyka'ỳr me anor djwỳnh.

¹⁹Aj, dja ga on 'ã pi'ôk no'ôk, aje omũnhja'ã pi'ôk no'ôk ne. Arỳm kator ga aje omũnhjamẽ mỳjja kraxje kator kêt rã'ãmẽ. Amẽ dja ga 'ã pi'ôk no'ôk ne. ²⁰Mỳkam ne ba kanhêtireo 7 idjubôko 'amỳn o dja ga omũ? Ne kẽn karỳro ngônhpôktio 7jadjwỳ, mỳj ne ja? Bir, ba amã arẽ ga ama. Ê, ngônhpôktio 7ja ne kubê apỹnh krĩ djàri me kute amim imar ne kute ikôt aben pydji 'ã akre kubê 7. Apỹnh krĩkam me kute ikôt aben pydji'ã akre kubê 7 ne ja. Nhym kanhêtireo 7ja ne kubê apỹnh krĩ djàri me kute ijã abeno bikprõnhja kadjy mrãnh djwỳnh ta ne 'ã akre, ane.

Nãm ã Jeju imã kabēn ane ba kuma.

Epexukam ar ja arỳm kum Metĩndjwỳnh kĩnh ngrire.

2 ¹Nhym kam ajte imã,
—Ê, ar kute krĩraxbê Epexukam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwỳnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum

ikabên jarê. Ba ibê Bênjadjwỳr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, “Ê, ba ije idjubôko kanhêtireo 7 ne 'amỳnhja, ne ba kên karỳro ngônhpôktio 7kam imrânghja, ba. Ba ne ba ar amã ikabên ne.

²Gar ikabênkôt ar amijo aba ba arỳm omũ. Ar adjàpênh rax, ar aje ijãno adjãm ne aje ikanga kêt ba arỳm omũn kam ikĩnhkumrêx. Nã gãm ar abê me axwe kĩnh no kati ba arỳm omũ. Nhym me wã we kute ‘Jeju kute ar ijanor’ anhyrja gar te kabên mex jabej kam aman kam arỳm prĩne mekmã akato. Me wã ne me 'êxnhĩkumrêx. Me tãm ne gar arỳm mekmã akaton abê me kĩnh no kati. ³Nã gãm ar ijãno djan amibê ijo abiknor kêtumrêx ne. Nãm me ikôt ar ajo ajkê gar tu ate akrân aje amibê ikanga kêt ba arỳm omũn kam ikĩnhkumrêx ne.

⁴Bep mỳjja pydji ne ba omũn ikapĩre. Amrêbê ar aje amim ijo amirĩt totokbê ne gar amã ijabê ne jakam arỳm amã ikĩnh ngrire. ⁵Gop ar amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren iwỳr amijo akêx. Nã gãm ar ibê amiptâr mex ne. On ar ajte akubyn amã ijabên kam ajte akubyn imã apê kute amrêbê imã ar adjàpênh ja pyræk. Dja gar ã anhyr kêt ba wãm ar awỳr tẽn kam ar abê ngônhpôkti wã kaba nhym arỳm ãm djã kaprỳ.

⁶Nhym bep me punubê Nikôrij, me tãm, me kabên punu ar baja. Me tãm ne gar me kabên punukam amã me kurêkumrêx. Mrãmri, kam ne mexkumrêx. Mrãmri ne gar amã me kabên punuja kurêkumrêx. Kam ne mexkumrêx. Badjwỳ ne ba imã mekbê Nikôrij me kabên punukam imã me kurêkumrêx.

⁷Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwỳnh Karô ne ar kute amim imar ne apỳnh kute ikôt aben pydjijamã kabên. Gora ar prĩne kabên ja ma. Ê, ar me kuràm atỳx ne aje ijãno adjãm, ar gajbit dja ba ar amã pidjô kute meo tĩnja jarê gar gajbit ku. Pidjô kute meo tĩnja ne Metĩndjwỳnh nhô pykakam dja, kàjkwakam Metĩndjwỳnh nhô pyka mexkumrêxkam. Tãm dja gar ku”, ane. Nãm ã Jeju imã kabên ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arê.

Emĩnakam ar ja tokry.

⁸Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ê, krĩraxbê Emĩnakam ar kute amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrângh djwỳnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabên jarê. Ba ibê Bênjadjwỳr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, “Ê, ba ibê mỳjja kunĩ krax ne kam ajte ibê mỳjja kunĩ 'ênhôt. Ba ne ba tyn kam ajte itĩn ne. Ba ne ba ar amã ikabên ne.

⁹Me kute ar ajo bikênhja ne ba arỳm omũ. Ar anhô mỳjja kêt, anhô nèkrêx kêtja ne ba arỳm omũ. Nhym bep kati, nĩjar anhô nèkrêx kumex. Mrãmri pykakam ar abakam arỳm anhô mỳjja kêt nhym bep kàjkwakam anhô mỳjja kumex. Nhym me kwỳ ta amijo Metĩndjwỳnh kra, amijo mekbê idjaer ne ar ajaprỳ ar o ba, ba arỳm omũ. Djãm mekbê Metĩndjwỳnh kra? Kati, Xatanaj nhô àpênh ne wã ne kam mã kôt ar aben pydjio ba. ¹⁰Kwãrĩk wãnh gar amã me uma kêt. Gora ar atỳx. Dja me ã ar ajo ajkê ga ar atokry. Gora ar atĩn prãm kêt. Ê, godja me ã Xatanajbê me axwe nhô bēnjadjwỳr kabênkôt mekbê

ijê djâkam ar akwÿ rê, ar aje ikanga jabej. Be, akati kunîkôt dja me ar ajo ajkê gar atokry. Nhym kam arÿm me kute ar ajo bikênh'ã akatibê 10 nhym kam me arÿm ar ajo bikênh kêt ne. Gora ar ijã angrã tÿx ne ijãno dja. Godja me te ar apa gar ijãno dja ba kam pãnh ar ajo tîn gar atîn rã'ã rã'ã.

¹¹ Gora ar ajamak mex jabej, on ama. Metîndjwÿnh Karô ne ar kute amim imar ne apÿnh kute ikôt aben pydjijamã kabên. Gora ar prîne kabên ja ma. Ë, ar me kuràm atÿx ne aje ijãno adjãmja, ar gajbit dja gar atyk nhijukri ajte atyk kêtumrêx. Arkati”, ane. Nãm ã Jeju imã kabên ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arê.

Pegamukam ar ja kwÿ prô prãm.

¹² Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ë, ar kute krîraxbê Pegamukam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwÿnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabên jarê. Ba ibê Bênjadjwÿr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, “Ë, ba ne ba ar amã ikabên. Ba ijajkwa krekre kurûm aktã kàx djwa mextire kator djwÿnh, ba ne ba ar amã ikabên ne.

¹³ Xatanaj kute meo ba djâkam ne gar te ar aban amex rã'ã ba arÿm ar apumû. Be, nã gãm ar ijã angrã tÿx ne aje amibê ikanga kêt. Djã nã gãm ar me kudjwa aminêje memã kum, ‘Jakam arÿm ije amim Jeju mar kêt. Arÿm imã kînh kêt’, ane? Kati, ar aje ã memã anhÿr kêtumrêx. Nhym me arÿm ar anhôbikwa Æxipanh bî gar mã amã ikînh ne aje ikanga kêtumrêx ne. Nã, Æxipanhdjwÿ kum me uma kêt ne tu memã ijarênh 'ãno dja nhym me kubî, wâkam, Xatanaj môr djã wâkam. Nãm me te kubî gar mã amã ikînh ne. Ba arÿm omûn ar akam ikînh ne.

¹⁴ Bep me kute me kabên punukôt amijo ba ja tãm ne ba imã me kînh kêt. Ar akwÿ ne gar me bakukãmãre 'ôbê Barãokôt ar amijo aba. Djãm Barão mex got. Nãm mekbê idjaer kurê djwÿnhbê Barakimã mekbê idjaer'ã karô. Kute mekbê idjaer o bikênhmã ne mÿjja punu'ã kum karô. Mekbê idjaer kute mry punu krênmã, me kute mÿjjao Metîndjwÿnh karô nhipêxjamã mry nhôr ja kute krên ne amijo bikênhmã. Ne ajte me kute abenbê prôo àkînh ne arîk prô prãmo kumexmã. Me kute ã amijo bikênhho anhÿrmã ne me'ã kum karô. Nhym kam ô'ã Baraki mekbê idjaero bikênh o ba. ¹⁵ Nhym ar akamdjwÿ mekbê Nikôrij ã kabên ane, ã memã 'ã karôo ane. Nhym ar akwÿ kabên punu jakôt ar amijo ba.

¹⁶ On ar amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren iwÿr amijo akêx. Dja gar amim akator kêt ba ar awÿr bôx ne me kabên punuja'ÿr iprôt ne. Ijajkwa krekre kurûm aktã kàxdjwa mextire katorjao dja ba me'ÿr iprôt ne.

¹⁷ Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metîndjwÿnh Karô ne ar kute amim imar ne apÿnh kute ikôt aben pydjijamã kabên. Gora ar prîne kabên ja ma. Ë, ar me kuràm atÿx ne aje ijãno adjãmja, ar gajbit dja ba ar amã djwÿbê mÿj ne ja ngã, djwÿo bipdjurja ngã gar krê. Ba kam ajte ar atÿxmãbit apÿnh kên mêre, kên jaka ngã. Ne kam ajte ar amã kên ja no'ôk, apÿnh ar anhidji ny'ã kên no'ôk

ne kungã gar kam omũ. Atemã me ja kute ar anhidji nyja mar kêt. Ar gajbit, ar atỳxbit, ije apỳnh ar amã kên nhôrja, ar gajbit dja gar apỳnh aminhidji nyja ma”, ane. Nãm ã Jeju imã kabên ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arê.

Xijxirakam Djedjabeu ar noo akno.

¹⁸Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ê, ar kute krĩrxbê Xijxirakam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadji mrãnh djwỳnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabên jarê. Ba ibê Bênjadjwỳr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, “Ba ne ba ar amã ikabên ne. Ê, ba, ibê ne Metĩndjwỳnh kra ne ino pôk kute kuwy pôk pyrãk, ne ipar jadjênh kute ngôn nhípêx djãkam me kute 'ã ngrão pôx nhym adjênh pyrãk, ba ne ba ar amã ikabên ne.

¹⁹Gar kôt amijo aba, ba arỳm omũn kam ikĩnhkumrêx. Gar amã aben jabên amã Metĩndjwỳnh jabê ba arỳm omũ. Gar tu amim imarkumrêx ne ijã angrà tỳx ba arỳm omũ. Ar adjàpênh rax ba arỳm omũ. Nã gãm ar ijãno djan amibê ikanga kêtumrêx ba arỳm omũ. Nã gãm ar ikôt amijo aba. Amrêbê ne gar ikôt amijo aba ngrire ne kam amijo tẽn amijo tẽn arỳm ikôt amijo amôr mex ne.

²⁰Nhym bep mỳjja pydji ne ba omũn ikaprĩre. Nã gãm ar amã me'ô nibê Djedjabeu kĩnh. Nãm we amijo Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnh ne kam mỳjja punu'ã inhô àpênhmã karôn 'ã arkum apnê. Inhô àpênh kute abenbê prôo àkĩnh ne ar prô prãm ba ne kam kute amijo bikênhmã.

Ne kam ajte ar kute mry punu krênãm, me kute mỳjjao we Metĩndjwỳnh karô nhípêxjamã kute mry nhôr nhym ar kute krên ne o kute amijo bikênhmã. Nãm ã Djedjabeu inhô àpênhmã mỳjja punu'ã karôo ane, ne ã 'ã arkum àpnêho ane. ²¹Nã bãm te amiwỳr kam ama. Kute amim kator ne wãnh axwemã irern iwỳr amijo akêxmã te amiwỳr kam ama nhym kute mjên prãm ja kanga kêt ne amim kator kêtumrêx. Kum axwe kĩnh rã'ã:.

²²Ê, dja ba nija'ỳr bôx ne kam nôr djãkam kumê, nôr djã tãmkam dja ba kumên kam prĩne o ajkê. Me my kute nĩnhjamê ro'ã dja ba prĩne meo ajkê. Dja me kum axwe kĩnh rã'ã ne nija kanga kêt ne iwỳr amijo akêx kêt, ba kam prĩne meo ajkê nhym me kam tokry. ²³Ne ni krajadjwỳ pyka mê o amrã. Apỳnh ar aje amim imar ne ikôt aben pydjija kunĩ aje imã akator kadji. Ba ije ar ajamakkre kadjwỳnhbêmê anhôkre kadjwỳnhbê aje mỳjja mex nâr mỳjja punu'ã amim karô jabej ije ar akamũnh ne kôt ije ar anhĩ pỳnhkôt ar amã o pãnh djwỳnh. Gar kôt aje imã akator kadji dja ba ni krajadjwỳ pyka mê o amrã.

²⁴Bep ar aje me kabên punukôt amijo aba kêtjamã, wãkam, Xijxirakam ar aje me kabên punu kôt amijo aba kêtjamã dja ba ajte ikabên 'ô jarênh kêt. Mrãmri ne ar aje ikôt amijo aba ne ar aje Xatanaj kukràdjã mar prãm kêtam amexkumrêx. Nhym me ate we kute Xatanaj kukràdjã bipdjurja marmã we, ‘Mexkumrêx gu me kuma’, anhỳrja djãm me mex got. Axwe punu gar kôt amijo aba kêtam amexkumrêx. ²⁵Gora ar mã ikôt ar amijo aban ijã angrà tỳx rã'ã: ba akubyn bôx.

26-28 Ë, ar me kuràm atỳx ne aje ijãno adjãmja, ar aje ikabên mar ne aje ikôt amijo aba rã'ãn aje o atêm ne o atêm ne arỳm aje inomã mênha, ar ajã dja ba bënjadjwỳr rē gar kam inhijuk'ã meo aba.

‘Apỳnh me ba djari dja gar meo aba, ar apymao meo aban meo aba tỳx ne. Meo aba tỳx ne, nhym me'õ axwe gar kam prĩne o ajkē, me kute kàxo àbēr djào kute ngyo ngônħ totyk ne prĩne ka'ēkja pyrāk. Dja gar ã meo aba tỳxo ane.’

Be, Ibãmbē Metĩndjwỳnh ne ijã bënjadjwỳr mē. Dja ba kam amidjô'ã ar ajã kurē gar kam ikabênkôt meo aba. Dja ba kam ajte ar akĩnh djã kadjy ar amã umajỳrtiredjwỳ ngã, akati maktã umajỳrtire ja ngã.

29 Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwỳnh Karō ne ar kute amim imar ne apỳnh kute ikôt aben pydjijamã kabên ne. Gora ar prĩne kabên ja ma”, ane. Nãm ã Jeju imã kabên ane. Ba ibē Djuão ne ba kuman ar amã arē.

Xadjikam ar ja kute me tyk pyrāk.

3 1Nhym kam Jeju ta ajte imã,
—Ë, ar kute krĩraxbē Xadjikam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwỳnhjamã dja ga pi'òk no'òk ne. Dja ga arkum ikabên jarē. Ba ibē Bënjadjwỳr Jeju dja ga arkum ikabên jarēn arkum, “Ë, ba ne ba ar amã ikabên. Ba ije Metĩndjwỳnh Karō kute amijo 7 ije amỳnhja, ne ije kanhētireo 7 ne amỳnhja, ba. Ba ne ba ar amã ikabên ne.

Nãm me we ar amex jarē. Bep kati, ar ajaxwekam kute ar atyk pyrāk. Ba arỳm ar apumũ. 2On ar ano mex, atĩn rã'ari, ne akubyn amijo tỳx, amijo mex, ar atyk kētri. Nã gãm ar amijo aba punu ba te ar apumũ, te ar aje kôt amijo aba jabej te ar apumũ ne kam ar amã, ‘Ë, Ibãmbē Metĩndjwỳnhmã ar amex kētkumrēx’, ane.

3Gop ar ajkam ama. Amrēbē me kute ar amã arēnh gar arỳm aje markumrēx tãm dja gar tu markumrēx ne kôt amijo aba. Kôt amijo aban on wãnh ajaxwemã anhiren iwỳr amijo akēx. Dja gar amim akator kêt ba kam ar ajaêrbē ar awỳr bôx. Kute me àkĩnhĩ me aêrbē kute mỳjjao àkĩnh ne kute mebē mỳjja jamỳnh ja pyrāk. Dja ba ã ar ajaêrbē ar awỳr ibôxo ane. Dja gar ibôx djãkôt imar kētkumrēx ba ar ajaêrbē bôx.

4Bep krĩbē Xadjiwākam ar angrēre ne gar amrãnh mexkumrēx rã'ã. Ne kam ar angrēre amrãnh mexkumrēx kute mrãmri ne me kute kubēkã mex, 'ã ngrã kêt kute angjēnh ne 'ã mrãnhja pyrāk. Nã gãm ar ã amexo ane. Ar ga dja gar ikôt mrãn ikudjwa kubēkã jaka jangij ne 'ã mrã. Nã gãm ar amrãnh mexkumrēx. Nhym kam kubēkã jaka kadjy ar amex. Tãm dja gar angij, amrãnh mex pãnh angijn 'ã mrã.

5Be, ar me kuràm atỳx ne aje ijãno adjãmjabit dja gar ã kubēkã jaka jangjēnh ne 'ã amrãnh o ane. Ba kam pi'òk no'òkkam anhidji jarijwã o ibingrànħ kêt, me tĩn rã'ã rã'ã'ã pi'òk no'òkkam ar anhidjio ibingrànħ kêt ne. Ne kam ajte dja ba Ibãmmã inhýtã ar ajarē, Ibãmmē Ibãm kadjy mrãnh djwỳnhmē arkum inhýtã tu kàj bē ar ajarē ne kum, ‘Be, inhō me ja ne me ja.’ Be, dja ba ã kum ane.

⁶Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwỳnh Karõ ne ar kute amim imar ne apỳnh kute ikõt aben pydjijamã kabẽn ne. Gora ar prĩne kabẽn ja ma”, ane. Nãm ã Jeju imã kabẽn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arẽ.

Pirapijkam ar Metĩndjwỳnh kabẽnkõt amijo ba.

⁷Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ê, ar kute krĩraxbê Pirapijkam amim imar ne kute ikõt aben pydjija kadjy mrãnh djwỳnhjamã dja ga pi'òk no'òk ne. Dja ga arkum ikabẽn jarẽ. Ba ibê Bẽnjadjwỳr Jeju dja ga arkum ikabẽn jarẽn arkum, “Ê, ba ne ba ar amã ikabẽn. Ba imexo ipyma ne mrãmri ikabẽnkumrẽx ne ijẽxnhi kêtumrẽx ne kam ar amã, ‘Ba ne ba ije inhingêt kukãmã Dawi nhũrkwãkam o kajkep djwỳnh. Ba kikre'ã kuta nhym mỳj me'õ godja 'ã ijê? Ba 'ã ijê nhym mỳj me'õ godja 'ã kuta?’

⁸Bir be, gar ikõt amijo aba ba arỳm omũ. Djã nã gãm ar atỳx kumrẽx? Kati, kàjbê ar atỳx ba arỳm ar apumũ. Nã gãm ar te atỳx ngriren mã ikabẽnkõt ar amijo aban aje ikanga kêtumrẽx ba kam ar amã, ‘Ba gêdja ba ar amã kikre'ã kuta. Mỳj me'õ gêdja ar abê 'ã ijê? Ba dja ba ar ajo iba. Mỳj me'õ dja inê?’ ane.

⁹Ê, Xatanaj nhõ àpênh 'êxnhija, kute kõt ar aben pydjio ba, ne me 'êx ne amijo Metĩndjwỳnh kra, kute amijo mekbê idjaer, djãm mekbê idjaer djwỳnh got, me ja me tãm gêdja ba ar awỳr me pa 'amỳn meo môn ar akuka kôn̄h me umjuw nhym me kam pijãm djaje ar akuka kôn̄h ibôn krĩn ar amã arax jarẽn kam tu ar amarkumrẽx. Imã ar ajabêkam kõt me kute mar ne kute ar ajã, ‘Jeju kum ar abêja pumũ’, anhỳr kadjy dja ba ã meo ane.

¹⁰Ije ar amã, ‘Dja me te ar ajo ajkê gora gar mã ijã angrã tỳx ne ijãno djan ikanga kêt’, anhỳrkõt ne gar amijo aba. Nhym me te ar ajo ajkê gar mrãmri ijãno djan ikanga kêt. Kam dja ba ar apytã. Ije me kunĩo ibikên̄hkam dja ba arỳm ar apytã. Dja ba pyka kunĩkõt ije me kabi kadjy meo ajkê. Dja ba apỳnh pyka djari me kunĩ kabi, me kute imã kator kadjy me kabin meo ajkê. Nhym bep ar amexbit dja ba ar apytã.

¹¹Arỳm ibõx 'ỳr. Gora ar arek ikabẽnkõt ar amijo aba rã'ã: ba kam ar amã o pãnh, ar amã ar akĩnh djã ngã. Kwãrik wãnh me'õ ar abê ikurê kêt. Dja me'õ ar anoo aknon ar abê ikurê gar kam akĩnh djã bỳr kêt ne. Dja gar arek amijo aban arỳm ikam amim akĩnh djã by.

¹²Ê, ar me kurãm atỳx ne aje ijãno adjãm, ar gajbit dja ba amim ar apumjuw, Ibãmbê Metĩndjwỳnh nhũrkwãtikam ar apumjuw gar aku'ê rã'ã rã'ã, kute Metĩndjwỳnh nhũrkwãtikam par pyrãk ne aku'ê, Metĩndjwỳnh kuka kôn̄h aku'ê rã'ã rã'ãn akator kêt. Ba dja ba ar ajã Ibãmbê Metĩndjwỳnh nhidji no'òk, ne kam ajte ar ajã krĩ nhidji no'òk, Ibãmbê Metĩndjwỳnh nhõ krĩ mex nhidji dja ba ar ajã no'òk ne. Krĩ mexja, Djeruxarê nyja, Ibãmbê Metĩndjwỳnh kurũm rwỳkja, kàjkwa kurũm rwỳk, ja tãm nhidji dja ba ar ajã no'òk ne. Ne kam ajte ba aminhidji ny ar ajã no'òk ne, ar atỳx ne aje ijãno adjãmja'ã aminhidji no'òk ne.

¹³Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwŷnh Karô ne ar kute amim imar ne apŷnh kute ikôt aben pydjijamã kabên. Gora prĩne kabên ja ma”, ane. Nãm ã Jeju imã kabên ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arê.

Raodjikam ar kute ngô kàjbê kangro pyràk.

¹⁴Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ê, ar kute krĩraxbê Raodjikam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjy mrãnh djwŷnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabên jarê. Ba ibê Bẽnjadjwŷr Jeju dja ga arkum ikabên jarên arkum, “Ê, ba ne ba ar amã ikabên. Ba, ibê ne Mrãmri. Ba ije mrãmri katàt memã Metĩndjwŷnh kabêno amirĩt djwŷnh ne ba mrãmri ikabênkumrêx. Metĩndjwŷnh kabênkôt ne ba ibê mÿjja kunĩ nhipêx djwŷnh.

¹⁵Gar ar aba ba arŷm ar apumũ. Djãm we ar amã ikurê nâr kon djãm we ar amã ijabê. Arkati. Nã gãm ar amã ikurê kêt ne kam ajte amã ijabê kêt. Ar aje ngô kàjbê kangro pyràk, ajakry kêt ne kam ajte akangro kêt. Gop on ar ajakry nâr kon on akangro rax. Ba gop kôt kuma, ar apunu ma nâr kon ar amex ma.

¹⁶Nhym bep kati, ar kàjbê akangrokam ije ar amar mex kêt. Kam dja ba ar ajo aptô. Ar ajakry kêt ne ar akangro kêt ne aje ngô kangro kajgo pyrakkam.

¹⁷Nã gãm we ar, ‘Arŷm ne inhô nèkrêx kumex. Nã bãm prĩne inhô mÿjjao aptà nhym kam kumex. Arŷm inhô mÿjja kunĩ bikâr ne ibê 'ô'ã kàtàm kêt.’

Kê, djãm ar aje amimar got. Nã gãm ar prĩne amijo ajkê. Ne akaprĩ mex ne. Ne abikênh mex ne. Ar ano rã ne anhô kubêkà kêtka tu irãri ar abajakam. Djãm ar aje amimar kêt? ¹⁸Kam dja ba ar amã mÿjja jarên ar amã, ‘Ê, on kên karŷr mextireja, ngôn nhipêx djakam me kute 'ã ngrão pôx nhym mextire ja dja gar 'ã ijjwŷ ba ar amã kungã gar abyn arŷm amimex, arŷm abikênh kêt. Ne kam ajte ar kubêkà jaka'ã ijjwŷ ba ar amã kungã gar kam arŷm angjê. Angjên irãri ar aba kêtka apijàm kêt. Ne kam ajte ar anokam pidjŷ'ã ijjwŷ ba ar amã kungã gar arŷm o amino djy ne arŷm ano mex.’

¹⁹Me axwe nêje ne ba memã ibên tŷx ne imã me kĩnhja ne ba memã uwêk mât ne. Kam dja gar on amim akaton wãnh ajaxwemã anhiren akubyn iwŷr amijo akêx.

²⁰Ê, gop ar ikabên ma. Ota ba arŷm ar awŷr bôx ne kikre kabem dja. Ar ajo imã kikre'ã ta. Ba wãm awŷr wadjà gu baro'ã aben kuka kôn h banhô kwŷ krêno nhŷ ga arŷm akĩ:nhkumrêx. Gop ar ajo aje ikabên mar jabej, on kikre'ã ta.” Nãm ã Jeju me kunĩmã kabên ane. Me kute Jejuo aminhômã ne ã kabên jarênho ane ne kam ajte memã kum,

²¹“Ê, me me kuràm atŷx ne aje ijãno adjãmja, me gajbit dja ba me amã arê ga me ikrĩ djakam inhikô'ã nhŷ. Me ga dja gu me ar meo baban bakabêno me ano. Me me bamã àpênhmã dja gu me bakabêno me anor ar o baba. Ga ba itŷx ne ije Ibãm 'ãno idjãm ne ije amijo imrãnh rã'an ije aminhinomã amimên hja pumũ. Ije kanga kêt ne ije aminhinomã amimên h ne kam Ibãm nhikô'ã inhŷr ne ije ikabêno me anorja pumũ. Dja ga me ã ikudjwa atŷx ne ijãno adjãmno ane.

²²Gora me ajamak mex jabej on ama. Metĩndjwÿnh Karõ ne mete amim imar ne apÿnh kute ikõt aben pydjijamã kabẽn. Gora prĩne kabẽn ja ma”, ane. Nãm ã Jeju imã kabẽn anen kam o ino re. Ba ibê Djuão ne ba kuman me amã arẽ.

Metĩndjwÿnh krĩ djatikam nhÿ.

4 ¹Nhym kam ijukri atemã mÿjja kato ba omũ. Kàjkwakam kikre'ã 'yr ne dja ba omũ. Nhym kam ajte me'õ imã kabẽn ne, õbê kute imã kabẽnja, kabẽn kute poti kakôr tÿx pyrãk, ta ajte imã kabẽn ne imã, —Amrẽ tẽ ba amã mÿjja jakre, mÿjja kraxje kator kêt dja ba anhÿr djwÿnhrà m amã o amirĩt ga anoo anhÿtã omũ nhym bep tũmrãm dja amirĩt ne, ane. Nãm ã imã ane.

²Ã imã anhÿrmẽ ro'ã Metĩndjwÿnh Karõ iwÿr ruw ne mã ijo tẽn ijo wabi. Nhym nĩjar kàjkwakam bẽnjadjwÿr krĩ djã rax dja nhym kam arÿm me'õ kam nhÿ. ³Me'õ ÿrja ne adjẽnho tuknĩ. Kute kẽn ngrãngrãmẽ kẽn kamrêk kakrãtyk, o me ikrakam rax ne o òkredjê karÿr jadjẽn tÿx ja pyrãk. Nãm ã me'õ ÿrja jadjẽn kute kẽn ja jadjẽnha pyrãk ne nhÿ. Nhym kam djwÿngwÿnhtire ne krĩ djãmã ipòk ne wajêt ne kam adjwÿnhdjwÿ adjẽn. Kute atemã kẽn ngrãngrã 'òdjwÿ jadjẽn tÿx ja pyrãk. Nãm ã djwÿngwÿnhtire adjẽn ã anen krĩ djã raxmã ipòk ne.

⁴Nhym krĩ djã raxjamã me krĩ djã kryre ipòk ne. Apÿnh me krĩ djã kryre ku'ê djari 'ã akrekam kubê 24. Nhym mebêngêtte kam krĩ. Kubêkã jaka jangij ne kam kam krĩ. Ne kẽn karÿro krãdjê, bẽnjadjwÿr krãdjê ne me kutu.

⁵Nhym krĩ djã raxja kurũm adjẽnho amikurwÿ ne kam krako dja. Kabẽnme adjẽnhmẽ krakmẽ o akã. Nhym krĩ djã rax kabem ne ngõnhpòktio 7 ne pòko ku'ê. Ngõnhpòktija kubê Metĩndjwÿnh Karõ kute amijo 7ja. ⁶Nhym ajte krĩ djã rax kabem ne mÿjja karÿr kute imõtĩ pyrãk ne nõ. Kute ixeo imõtĩ pyrãk ne nõ. Karÿr kute kryt karÿr pyrãk ne nõ.

Nhym mÿjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrut ne krĩ djã raxmã ipòk ne, nhym ipòkri krĩ djã rax dja. Nhym mÿjja tĩnja kute krĩ djãmã ipòkja ìkam no kumex, ibũmkam non õngàkkam no. ⁷Nhym mÿjja tĩn kutewaja kute rop djãkrêbê rijão pyrãk, atãri ja kute mryti kra pyrãk, atãri ja nokre kute mebêngòkre^a nokre pyrãk nhym kute katêja kute àkkajkritti tor pyrãk.

⁸Nhym apÿnh mÿjja tĩn djari ara kumex. Ar ì pÿnhkõt ara kubê 6'ã kabẽn. Nhym arakam no kumex. Ara nhibũmkam no. Ara nhòkrekam no.

Ne ar ngrer ba. Ngrer ba rã'ã rã'ã. Kute ngrero ino rer kêtumrêx. A'urimẽ akamãtmẽ kam ar ngrer ba rã'ã rã'ã. Nãm ar,

—Mex, mex, mex. Metĩndjwÿnh ne mexo umakumrêx. Nãm Bẽnjadjwÿr raxumrêx. Tÿxo kubê kumkati. Nãm tĩn ne ar ba, amrêbê adjakamã tĩn ne ar ba. Dja mrãmri tĩn rã'ã rã'ã.

^a4.7 Apÿnh me õ pyka djari kunĩkõt ne me kunĩ bêngòkre. Kubêkã jakamẽ me kakrãtykmẽ me babêngòkremẽ ne me kunĩ: bêngòkre.

Nām ã ar ngrero ane, ã kute kum mex jarêno ane. ⁹⁻¹⁰Mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutja ã kute krĩ djà raxkam ýrjamã mexmẽ umamẽ raxmẽ amikĩnh jarêno ane. Metĩndjwỳnh tĩn ne ar ba rã'ã rã'ajamã arẽ. Ar kute kum arẽnh kunĩkôt ne mebêngêtte kubê 24ja tu mỳrbê rôrôk ne. Krĩ djà raxkam ýrja kabem, pijàm djaje tu mỳrbê rôrôk ne. Mrãmri ne Metĩndjwỳnh tỳxkumrêx ne tĩn rã'ã: rã'ã. Kam ne kuka kônhe mebêngêtte kubê 24ja pijàm djaje tu mỳrbê rôrôk ne. Ne kam tu kabem krãdjê mexjamã ire. Tu kabem krãdjê mexjamã ire nhym wãnh ikwã. Nhym me kam kum mex jarẽ. Kum mex jarẽ ne kum,

¹¹ —Me inhô Bẽnjadjwỳr, me Itĩn djwỳnh, gajbit ne ba me amã amextire jarên amã apymamẽ arax jarên amã atỳx jarẽ.

Mỳj me'ômẽ ne gar aje aben pyrãk? Kati, apydji.

Gajbit ne ga mỳjja kunĩ 'y.

Gajbit ne ga tu amim mỳjja kunĩ'ã karô nhym arỳm tĩn ne apôx. Ga ne ga mỳjja nhipêx nhym apôx, ane.

Nām ã mebêngêtte kubê 24ja Metĩndjwỳnhmã mextire jarêno ane.

Mrykĩ'átomti jabatãnh nyre kute pi'ók byr.

5 ¹Nhym kam krĩ djà raxkam ýrja ubôko pi'ók no'ók byn o nhỹ ba omũ. Nām prĩne pi'ók no'óko tuknĩ. Ôkremẽ ibũmmẽ prĩne no'ók.

Ne kam krãkã'ã tom krĩo tẽ. Abenmã mênh'ã tom krĩo tẽ. 'Ã tom'ã akre kubê 7. Me'ô kute 'ãpre bônhe ne omũnh kêt kadjy. ²Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh tỳxkumrêx ne katon kàj bê memã kabên ne memã kum,

—Mỳj me'ô ne mexkumrêx ne kam kute pi'ók no'ókja'ã 'yrmã? Kute 'ã oy djà rênhmã? ane. ³Nām ã anen kam te me'ô mex jabej me kabi. Kute pi'ók no'ók'ã oy djà rênhe ne omũnhmã. Nām kàjkwakammẽ pykakammẽ pyka kadjwỳnhbê me jamẽ te kadjy me kabi. Ne me'ômã kator kêtumrêx. ⁴Kam ne ba arỳm muw. Me'ô mexkumrêx kute pi'ók no'ók'ã 'yr ne omũnh 'ô kêtum ne ba arỳm imỳro dja.

⁵Nhym kam mebêngêtte 'ô imã,

—Amỳr kêt. Ê, Djuda nhũrkawãkam me'ô, Dawi tãmdjwỳ 'ô dja pi'ók no'ók'ã kuta. Tỳxkumrêx, umakumrêx. Kute rop djãkrêbê rijão pyrãk. Tãm, ajbit, ne tỳxkumrêx ne meo apan kam kute pi'ók no'ók'ã oy djãbê 7 rênhe ne kute pi'ók no'ók'ã 'yr ne kute omũnhmã.

Nām ã imã ane ba kam kuma.

⁶Nhym kam Metĩndjwỳnh krĩ djãti nhipókri Mrykĩ'átomti jabatãnh nyja dja ba omũ. Nhym kam kute me kute Mrykĩ'átomti jabatãnh nyja bĩn nhym ajte akubyn tĩn pyrãk. Nhym mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutjamẽ mebêngêttẽ Metĩndjwỳnh krĩ djãtikam Mrykĩ'átomti jabatãnh ny djãmjamã ipók ne dja. Nhym Mrykĩ'átomti bãrio 7 ne kam noo 7. Noo 7ja kubê Metĩndjwỳnh Karô kute amijo 7, tãm ne pyka kunĩkôt ar mrã. ⁷Nhym kam Mrykĩ'átomti jabatãnh nyja tẽn kubê pi'ók no'ók by. Krĩ djãtikam ýrja ne ubôko kum kungã nhym kubê kuby.

⁸Nhym byrmẽ ro'ã mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutmẽ mebêngêtte kubê 24jamẽ kabem tu mỳrbê rôrôk ne. Apỹnh ô pĩjãbãre. Atemã pĩjãbãre

djê krăptĩ. Ne apỹnh õ ngôn̄h. Kẽn karỳro ngôn̄h. Ngôn̄h ja ne ipun dja. Kikre kudjỳ djà ne kam ipu ne. Mỳjbê ne kikre kudjỳ djà? Me kabẽn. Metĩndjwỹnh nhõ me ja kute kum kabẽn'ã ne kikre kudjỳ djà amijakre.

⁹⁻¹⁰ Be, mebêngêtte nhõ pĩjábàremẽ ngôn̄h ipujamẽ ne me amỹn kam ngrer ba. Ngrer ny ne me arẽnho ba, ne,

—Gajbit apydji ne ga amex ne aje pi'òk no'òk byrmã. Ga dja ga pi'òk no'òk byn 'ã ta. Arỹm ne me abĩ ga kam arỹm akamrôo meo pân̄h ne me pa 'amỹn me utàn Metĩndjwỹnh'ỳr meo tẽ. Nã gãm me kwỳ ra:x ne me utã. Apỹnh mebêngôkre ba djàri, apỹnh amyngràri me ba djàri, apỹnh me kabẽn djàri, apỹnh me õ pyka djàri kunĩkôt ne ga me kwỳ pytàn Abãmmã me umjuw.

Nhym me kam kubê me kadjy Metĩndjwỹnh mar djwỹnh ne me banhõ Metĩndjwỹnhmã àpẽn̄h ba. Dja me Metĩndjwỹnh djô'ã prĩne pykabê me ja o ba, ane.

Nãm ã mebêngêtte ar ngrer ba ane.

¹¹ Ba kam ajte omũn kam me kanga ma, kadjy mrãn̄h djwỹnh kanga ma. Me krăptĩ kute pi'ò pyràk. Kubê 1.000.000 krăptĩ. Me'ã akre krăptĩ: ne ba omũn kuma. Djãm me krãre got. Nãm me krĩ djàtimẽ mỳjja tĩnmẽ mebêngêttẽmẽ kum ipòk ne. Ne kàj bẽ kabẽn̄o kumex, ne,

¹² —Mrãmri ne ga gajbit amex. Mỳj me'õ got kute apyràk?

Gajbit ne ga amexo me kunĩ jakre nhym me abĩ. Abê mrykĩ'ãtomti jabatàn̄h ny pràbê abĩ.

Nhym kam Metĩndjwỹnh arỹm ajã bẽnjadjwỳr rax mẽ. Nhym kam apỹnh me pyka djàri kute õ nêkrêx amã kumex ga aje ar o abamã. Ga gajbit ano mex ne atỹx. Gêdja me amim ajarẽn ajo rax ne kàjmã akamẽn abenmã araxo amirĩt, ane.

Nãm ã kadjy mrãn̄h djwỹnh kabẽn ane.

¹³ Nhym kam mỳjja kunĩ kabẽn ne. Nhỹnh ne mỳjja 'õ kabẽn kêt ne? Kati, kàjkwakam mỳjjamẽ pykakam mỳjjamẽ pyka kadjwỹnhbê mỳjjamẽ ngò raxbê pyka kêt̄kam mỳjjamẽ kunĩ ne ro'ã kabẽn ne,

—Gora gẽ me abenmã krĩ djàtikam ỳrjamẽ Mrykĩ'ãtomti jabatàn̄h nymẽ ar arẽ ne abenmã ar raxo amirĩt ne kàjmã ar kamẽ. Ar ajbit ne ar tỹx.

Gora gẽ me abenmã ar arẽ. Arkum rax jarẽn̄h rã'ã rã'ã ne.

Nãm ã mỳjja kunĩ kabẽn ane ba kuma.

¹⁴ Nhym kam mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutja kôt kabẽn ne,

—Mrãmri godja ã ane.

Nhym mebêngêtte kôt tu mỳrbê rôrôk ne adjwỹnhdjwỳ kum rax jarẽ.

Kute pi'òk no'òk'ã o y djà rẽn̄h.

6 ¹ Ba ibê Djuão ne ba arek omũnho dja. Nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatàn̄h nyja pi'òk no'òk'ã oy djà ta ba omũ. Nhym kam mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrut kumrêxja imã kabẽn. Kabẽn kute na krak pyràk ba kuma. Nhym imã,

—Amrê tẽ, ane.

²Ba 'ÿr tẽn omũ nhym kawaru jakaja dja. Nhym me'õ 'ã nhỹ. Õ djudjê jamÿn o nhỹ. Nhym me kum bẽnjadjwÿr krãdjê tu. Nhym kutun o nhỹ ne kam 'ã kawaru'ã tẽ. Kute me kunĩ 'ã amijo ăptâr ne me'ÿr prôt ne kute me par ne kute mekbê pyka pytarmã ne tẽ.

³Nhym kam Mrykĩ'ătomti abatãnh nyja ajte pi'ôk no'ôk 'ã oy djã nhitepã ja'ã kuta. Nhym kam mÿjja tĩn ja jatãrija imã kabẽn ba kuma. Nhym imã,

—Amrê tẽ, ane.

⁴Ba 'ÿr tẽn omũ nhym kawaru 'õ ajte dja. Kawaru kamrêk. Nhym me'õ 'ã nhỹ. Pyka kunĩkôt me kute abenwÿr prôt ne aben par kadjy. Kadjy ne me'ôja kawaru'ã nhỹ. Nhym me arÿm kum kãxdjwa kajgo ngã, kãxdjwa kajgo jabatãnh, rytire ne me kadjy kum kungã.

⁵Nhym kam Mrykĩ'ătomti jabatãnh nyja ajte pi'ôk no'ôk'ã oy djã nhitepã ja'ã kuta. Nhym kam mÿjja tĩnja jatãrijadjwÿ imã kabẽn ba kuma. Nhym imã,

—Amrê tẽ, ane.

Ba 'ÿr tẽn omũ nhym kawaru tykja ajte dja. Nhym me'ôja 'ã nhỹ. Mÿjja pytĩ'ã akre djã mÿn o nhỹ. ⁶Nhym mÿjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutja kurũm me'õ kabẽn ba kuma. Nãm,

—Ë, arÿm ne mekbê djwÿ kêt. Prãmkam ne me ar ba. Ota djwÿbê trigu'ã akre pydji pãnh raxi. Pãnh me ăpẽnã rã'ã nhym akamãt. Ne kam ajte djwÿ 'ôbê xebada'ã akre amãnhkrut ne ikjêkêt adjwÿnhdjwÿ pãnh rax. Pãnh me ăpẽnã rã'ã nhym akamãt. Djwÿ kêtka, djwÿ kairekam. Nhym bep pidjôbê uba kangômẽ mÿjja kute röny kangô pyrãk ja dja o bikẽnã kêt. Tãm dja kumex. O ne me ajne kêt. Kwãrik wãnh tãm mãn o bikẽnã kêt, ane. Nãm ã me'õ kabẽn ane.

⁷Nhym kam Mrykĩ'ătomti jabatãnh nyja ajte pi'ôk no'ôk'ã oy djã nhitepã ja'ã kuta. Nhym kam mÿjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrut kute o ino rerja imã kabẽn ba kuma. Nhym imã,

—Amrê tẽ, ane.

⁸Ba 'ÿr tẽn omũ nhym kawaru rãrãrja ajte dja. Nhym me'ôja 'ã nhỹ. Me'õ nhidjibê ne Tykre. Me tyk'ã amijakre. Nhym mÿjja kute katẽn tẽmja. Me tyk nhô pykamã me mrãnh kadjy ja ta ne kute katẽn tẽmja. Ar kute pyka kunĩkôt me kwÿ rax ne me parmã. Me kute abenwÿr prôt ne aben par nhym djwÿ kêtka prãm kute me par nhym me kanêdjwÿ kute me par nhym pykakam mry djãkrêdjwÿ kute me par kadjy. Kadjy ne ar tẽ. Kam dja me kwÿ rax ne ty.

⁹Nhym kam Mrykĩ'ătomti jabatãnh nyja ajte pi'ôk no'ôk'ã oy djã nhitepã ja'ã kuta. Nhym kam kikre kudjÿ djã bôr djã krakri me karô kumex. Mÿj me karô? Bir, me kute memã Metĩndjwÿnh kabẽn jarẽnho ba nhym kam me kute me par, me tãm karô ne kumex. Nãm me tĩn prãm kêt mex ne tu mekmã Metĩndjwÿnh kabẽn jarẽ nhym kam me me kupa. Me tãm karô ne kumex ba omũ. ¹⁰Nhym me kãj bê kabẽn ne kum,

—Bẽnjadjwÿr Pymati, gajbit amexo apyma ne katãt aje mekmã kabẽn jarẽnã djwÿnh, mã dja mytyrwÿ kute ga me ijo angryk ne pykakam me

jao ajkê, me kute me ipar pãnh meo ajkê? ane. Nãm ã kikre kudjy djà bôr djà krakri me karô ã kum kabên ane. ¹¹Nhym kam me'ô mekmã kubêkà jaka ngã ne memã kum,

—Ê, me arek atyk djà kêtô akrĩ ngrire. Atyk djà kêt ngrire gê me me anhôbikwa paro tẽn inomã kumê. Me akôt me Metĩndjwýnhmã àpênh, me akamy paro tẽn inomã kumê, ane. Nãm ã me'ô me karômã ane.

¹²Nhym kam Mrykĩ'átomti jabatãnh nyja ajte pi'ôk no'ôk'ã oy djà nhitepã ja'ã kuta ba omũ. Nhym kam pyka kunĩ amingrêk ne. Amingrêk tỳ:x ne. Nhym kam mytjadjwý kakrãtyk ne wajêt. Nãm kute kubêkà pytĩ, kakrãtyk pyrãk. Nhym mytyrwýjadjwý no tĩn, no kamrêk tỳx ne. Kute kamrô pyrãk. ¹³Nhym kanhêtire jadjwý kãjkwa kurũm rôrôk ne. Pykakam rôrôk ne. Kute kôk djãbêr tỳx kute pidjô ngrãngrã ka'urja pyrãk. Nãm ã kanhêtire rôrôk ane. ¹⁴Nhym kam kãjkwa ajmã nẽn nhĩ'ãm tẽn akuno. Nãm tu amijarôx ne kute me kute kupip jarôx pyrãk, nhym kam krãnh kunĩ amũ ajkamên krĩ. Nhym apêxtidjwý kunĩ amũ ajkamên ikwã. Nãm krãnh amũ krĩ djãmã kre rũnh ne krĩ. Nhym apêxtidjwý ikwã djãmã kre rũnh ne ikwã.

¹⁵Nhym kam apýnh me ba djãri kam bẽnjadjwýr rũnhmê me kute meo ba djwýnhmê me krãkamngôn nhô bẽnjadjwýrmê me ô nêkrêx kumexjamê me àprãrmê me kunĩ, me kute me pa 'amýnh nhym memã àpênh kajgo ar bajamê me kute memã o pãnh kadjy àpênhamê me kunĩ ne me amijo apdju. Me tĩn prãme amijo apdju. Nãm me kênkrekam amijo apdjun krãnhkam kên krakri amijo apdju. ¹⁶Ne kam krãnhremã kabên ne kênãm kabên ne kum,

—On me inhiy arôrôk ne me ijo apdju, me ipro. Krĩ djàtikam ýrjabê me ijo apdju ba me nokre pumũnh kêt. Mrykĩ'átomti jabatãnh nyjamê ar ngrykbê me ijo apdju. ¹⁷Arým ne ar ngryk nhô akati me iwýr bôx. Mrãmri ne ar ngrykkumrêx. Mýj me'ô ne arkum ämmã? ane. Nãm ã me kabên ane.

Ar kute mebê 144.000 kuka'ã idji janhôr.

7 ¹Nhym kam ijukri kadjy mrãnh djwýnh amãnhkrut ne amãnhkrut ne ku'ê ba omũ. Nãm ar apýnh ku'ê djãkam ku'ê. Nhym ja kãjkwa krax 'ãnh dja nhym ja kãjkwa nhôt 'ãnh dja nhym ar ja aktã kãjkwa nhirê'ãnh dja ba omũ. Mýj kadjy ne ar ku'ê? Apýnh ar ku'ê djãri kute kôkbê àptãrmã. Pykakam àbêr kêt ne ngô raxbê pyka kêtka àbêr kêt ne bàkam àbêr kêt kadjy. Kadjy ne ar ku'ê.

²Nhym kam kadjy mrãnh djwýnh 'ô tẽ ba omũ. Kãjkwa krax kurũm ne kato ba omũ. Nãm ikrakam ràxo pi'ôk no'ôk djà byn o tẽ. O kute Metĩndjwýnh nhô àpênh'ã idji janhôr kadjy, Metĩndjwýnh tĩnja nhô àpênh'ã idji janhôr kadjy. Nãm kubyn o tẽn kam kãj bẽ arkum kabên. Metĩndjwýnh kadjy mrãnh djwýnh amãnhkrut ne amãnhkrutjamã kabên. Ar ja kute Metĩndjwýnh kabênkôt pykamê ngô raxbê pyka kêtô bikênhmã. Ar kumã ne kãj bẽ kabên ne arkum,

3—Adjym, bar Metĩndjwỳnh nhõ àpênh'ã idji janhômã, bar me banhõ Metĩndjwỳnh nhõ àpênh'ã idji janhõ gar kam pykamẽ ngõ raxmẽ bàu ajkẽ. Me kuka'ã dja bar me idji janhõ, Metĩndjwỳnh nhõ àpênh tamirĩt gar aje meo abikẽn h kêt kadjy. Gar kam arỳm pykao ajkẽ, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh arkum ane.

4Nhym ar me kwỳ krãptĩ kuka'ã idji janhõ ba omũ. Me krãptĩ kubê 144.000 ne ar kuka'ã idji janhõ. Nãm mekbê idjaer apỳnh idji djàri me kwỳ'ã idji janhõ ba omũ.

5-8Mekbê Djudakam me kwỳ kubê 12.000.

Ne mekbê Rubênkam me kwỳ kubê 12.000.

Ne mekbê Gadjikam me kwỳ kubê 12.000.

Ne mekbê Axerkam me kwỳ kubê 12.000.

Ne mekbê Naptarkam me kwỳ kubê 12.000.

Ne mekbê Manaxekam me kwỳ kubê 12.000.

Ne mekbê Ximiãokam me kwỳ kubê 12.000.

Ne mekbê Rewikam me kwỳ kubê 12.000.

Ne mekbê Ixakakam me kwỳ kubê 12.000.

Ne mekbê Djeburõkam me kwỳ kubê 12.000.

Ne mekbê Jõdjekam me kwỳ kubê 12.000.

Ne mekbê Bẽnjamĩnkam me kwỳ kubê 12.000.

Be, nãm me abenã rõrõkkam 'ã akre kubê 144.000.

Me krãptĩ: kubêkà jaka jangij.

9-10Nhym kam ijukri, be, me krãptĩ: ne me kumex ba me omũ. Axwe me krãptĩ. Nãm me te kute me'ã akremã. Djãm me krãre got. Nãm me kute pi'õ pyrãk ne kumex. Mỳj xê ne kumex? Bir, apỳnh mebêngõkre ba djàri, apỳnh amyngràri me ba djàri, apỳnh me õ pyka djàri, apỳnh me kabẽn djàri kunikõt ne me kwỳ Metĩndjwỳnhõ aminhõn krĩ djàti kabem abenã rõrõk ne kumex ne Mrykĩ'ãtomti jabatàn h ny kabem kumex. Nãm me kubêkà jaka jangij ne o kumex ne bõ byn o kumex ne kam kàj bê kabẽn ne,

—Be, mrãmri ne me banhõ Metĩndjwỳnh, ajbit kubê me bapytår djwỳnh. Tãm, krĩ djàtikam krĩa, tãm.

Ne Mrykĩ'ãtomti jabatàn h nyja, tãm. Ar kubê ne me bapytår djwỳnh.

Ar tãm ne ar ja, ane.

Nãm ã me krãptĩ kabẽn ane. 11Nhym kadjy mrãnh djwỳnh kunĩ krĩ djàtimã ipõk ne kumex. Krĩ djàtimẽ mebêngëttemẽ mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutjamẽ ne kadjy mrãnh djwỳnh arkum ipõk ne tu mỳrbê rõrõk ne kumex. Ne kam Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ ne kum,

12 —Mrãmri. Kõt ne me ane. Gajbit ne ga mekmã amexo amiptà ba me abenmã amex jarẽn hõ iba ne abenmã araxo amirĩt ne ano mex jarẽn kam amã amikĩnh jarẽn abenmã araxmẽ apyma jarẽn abenmã abẽnjadjwỳr rax jarẽn abenmã mỳjja 'õ abê bipdjur kêt kumrẽx jarẽ. Gora gẽ me kunĩ amã ja jarẽn hõ rã'ã rã'ã. Mrãmri. Godja ã ane.

Năm ã kadjy mrãnh djwỳnh ane, pijàm djàje tu mỳrbê rôrôk ne ã kabên ane. ¹³Nhym kam arkubêngê'tô imã,

—Mỳj xê ne kute kubêkà jaka jangjênh ne o kumexja? Mỳj xê nã? Mỳj kurũm ne me mỗ? ane.

¹⁴Ba kam kum,

—Gê't kon, kubêngê't. Gajbit aje mar, ane.

Nhym kam imã,

—Me ja ne me prĩne meo ajkê. Năm me prĩne me jao ajkê, meo bikênh rax ne. Nhym me ja katon kam nĩnh mỗn bỗx. Arỳm ne me ô kubêkà pỗ nhym kam aka ne. Mỳjo ne me kupỗ nhym aka? Bir, Mrykĩ'átomti jabatành ny kamrôo ne me kupỗ nhym aka, ane.

Metĩndjwỳnh kute memã axweo bingrành'ã ne kubêkà pỗnh nhym aka jakre.

¹⁵—Kam ne me Metĩndjwỳnh krĩ djàti kabem kumex ne kam kum apê. Akatikam kum apê ne akamàtkam kum apê. Metĩndjwỳnh nhũrkwàtikam ne me kum apê nhym bep krĩ djàtikam ỳrja dja umao me utàn ar meo ba. Ar me utàr mex ne meo ba.

¹⁶Kam dja me kum prãm kêtumrêx ne kum kôr kêtumrêx, nhym arngrodjwỳ dja me bĩn kêtumrêx, nàr kon atemã mỳjja kangro 'ôdjwỳ me bĩn kêtumrêx. Mỳkam?

¹⁷Bir, Mrykĩ'átomti jabatành ny krĩ djàti nhĩpôkri ỳrja, tãm dja ar me utàn meo ba. Kute mrãmri ne mrykĩ'átomtio ba djwỳnh kute ô mryo ba ja pyràk.

Ne ngô kute meo tĩn kator djà'ỳr dja meo mỗ.

Nhym Metĩndjwỳnh ta dja me kunĩ no kangô ku'ôn memã no kangôo apêx nhym kam me mỳr kêtumrêx, ane.

Năm ã arkubêngêtte 'ô imã kabên mex jarênhô ane.

Kute o y djà kute o ino rer'ã 'yr.

8 ¹Nhym kam Mrykĩ'átomti jabatành ny ajte pi'ôk no'ôk'ã oy djà kute o ino rer'ã kuta nhym kam kàjkwakam mỳjja kunĩ anhikrê ne, nhym myt kwỳr ngrĩre. ²Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kubê 7, Metĩndjwỳnh kabem ku'ê djwỳnh, ar ja ne ar ku'ê ba ar omũ. Nhym kam Metĩndjwỳnh arkum poti ngã. Poti kubê 7 ne apỳnh arkum kungã nhym ar amỳ.

³⁻⁴Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'ô kên karỳro ngôn nhĩre byn o tẽn o dja, kikre kudjỳ djà bỗr djà'ỳr ne o tẽn o dja. Nhym kam me'ô kikre kudjỳ djà kwỳ rax ne kum kungã. Kute me kabênmê kikre kudjỳ djào bikàrmã ne kum kungã. Metĩndjwỳnh nhỗ me mexja kunĩ kute kum amijarênhmê kikre kudjỳ djà bikàr ne xê't ne Metĩndjwỳnh'ỳr bỗx kadjy. Krĩ djàti kabem ne kikre kudjỳ djà bỗr djà dja. Kên karỳro ne adjênh ne dja. Kam ne kadjy mrãnh djwỳnh kikre kudjỳ djàmã adjà nhym xê'r nhym kam kudjỳmê me kabên ro'ã Metĩndjwỳnh'ỳr bỗx. Kũmmê ô me ja kabênmê Metĩndjwỳnh'ỳr wabin 'ỳr bỗx.

⁵Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kikre kudjỳ djà kadjy ngôn byn kam kam kuwy mẽ. Kikre kudjỳ djà bỗr djàkam kuwy byn kam kikre

kudjy djà kady ngônhkam kumên kam pykakam kumê, o pyka kôpênât ne. O pyka kôpênât nhym kam arym na krar ne rârâk ne adjênh nhym pykadjwỳ amingrêk ne, tertet ne.

(Mỳjja apôx 8.6)

Potibê 7'ã ujarênh.

⁶Nhym kam kady mrân timer dhwynh kubê 7ja kute apynh ô poti kubê 7 kakôrmã.

⁷Nhym kam kady mrân timer dhwynh kutewa poti kakô. Nhym kam namê'ymê kuwy rôrôk ne.

Kamrômê akân rôrôk ne. Tu

tymkumrêx ne. Nhym kam pyka kwỳ ra:x ne prine xêr. Pykamê bà nokà 'yr 'ân timer ne xêr o ino re. Nhym bep bô kunî ne prine xêr. Nhynh ne bôre 'ô xêr kêt.

⁸Nhym kam atâri kady mrân timer dhwynhja ô poti kakô nhym kam atâri mỳjja kute krân timer jabatân timer pyrâk ne pôr ne môn nox ne, ngô kôpênât ne. ⁹Ngô raxbê pyka kêt timer nox nhym kam ngô kwỳ ra:x ne kamrô, ngô nhikjêbit ne kamrô nhym ngôkam mỳjja ar baja arym kwỳ rax ne ty, ngô ipôkri 'yr ne tyk o ino re. Nhym kâ rûnhjadjwỳ amijo ajkên wangij, kâ kute katê 'yr ne ngjêxo ino re. Nhym kam mebêngôkre^b ar kâkam bajadjwỳ arym kôt ty.

¹⁰Nhym kam atâri kady mrân timer dhwynhja poti kakô. Poti kakô nhym kam kanhêtidjwỳ tym, kanhêtireti: ne tym. Pôkti: ne tym. Nâm kute me kute bô 'ô ngrâmã angjên timer nhym pôk rûnh ja pyrâk. Kâjkwa kurûm ne môn tym. Ngô binhirên timer kwỳkam rôrôk ne inore kwỳkamdjwỳ rôrôk ne. Ngô nhino kunîkam ne tym. Nhym ngô kwỳ rax ne mex rã'ã. ¹¹Kanhêtire nhidjibê ne y. Nhym kam idjikôt ngô nhikjê ne ykumrêx ne. Nhym kam me kwỳ krâptin ty. Ngô djy ne me o ikôn arym tyko kumex.

¹²Nhym kam atâri kady mrân timer dhwynhja ô poti kakô nhym kam mytdjwỳ kwỳ rax ne ajmã nên kam akamât kô tyk ne, no nhikjêkambit ne akamât kô tyk ne. Ne kam kâjbê pyka kurwỳ. Kurwỳ ngrire nhym mytyrwymê kanhêtiredjwỳ kôt ã ane. Akatikam myt kâjbê irã nhym kam akamât kô tyk ne. Nhym akamât kamdjwỳ mytyrwymê kanhêtire kâjbê irã nhym kam akamât kô ty:k ne.

¹³Ba kam omûnho dja nhym kam âkkajkritti kÿjrûm ton mô. Kâjkwa tâ mô ba omû. Nhym kâj bê memã kabên, ne,

—Watîre, watîre, watîre. Pykakam me ar baja watîre. Arym ne kady mrân timer dhwynh kute katê amân timer krut ne ikjêkêt kute poti kakôr 'yr, ane.

^b 8.9 Apynh me ô pyka djâri kunîkôt ne me kunî bêngôkre. Kubêkâ jakamê me kakrâtykmê me babêngôkremê ne me kunî: bêngôkre.

9¹ Nhyam kam atãri kadjy mrãnh djwýnh ò poti kakô nhyam kam kàjkwa kurũm kanhêtire tỹm. Pykamã tẽn tỹm nhyam me kum kam o kajkep djã ngã. Mỳjkam o kajkep djã nã? Bir, kre ry typydjikam o kajkep djã. Kre krã'yr kêt, kre o ino rer kêt, kre ry typydjikam o kajkep djã ne me kum kungã.

² Nhyam kam kam o kajkep ne 'ã kuta nhyam kurũm kuwy kũm katon mỗ. Kre ryti kurũm ne kuwy kũm kato. Kute kikatire kũm pyrãk nhyam kam kũmja kàjkwamẽ mytmẽ prĩne o akno nhyam akamãt kô tyk ne.

³ Nhyam kam kũmja kurũm krytkanhê bixadjwýro kumex. Pykamã ne bixadjwýro kumex. Ne kam àkrê. Àkrê:kumrêx ne. Kute me kamjýrmã ne bixadjwýro kumex. Kute mrãmri ne pykabê makre kute me kamjýr nhyam tokryja pyrãk. ⁴ Nhyam kadjy mrãnh djwýnh krytkanhêmã kum,

—Kwãrik wãnh pykakam bõreo abikênh kêt, mỳjja nhingrôto abikênh kêt, pĩo abikênh kêt. Me ajbit dja ga meo ajkê. Me kuka'ã idji kêtja, Metĩndjwýnh kute me kuka'ã idji kêtja, me tãmbit dja ga meo ajkê, ane.

⁵ Nã, mrãmri ne krytkanhêja kute me kamjýr ne kute me kamjêro ba kajgomã. Kute me par kêtê. Nãm me kamjuw nhyam me tokry pymaje àmra ba'ã mytyrwý amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt. Nhyam tokry: ne. Kute makre kute me kamjýr nhyam tokryja pyrãk. ⁶ Nhyam kam arỹm me te tyk prãme, krytkanhê kute me kamjýr ar o bakam te tyk prãme, te amitykkam ama ne, ne tyk kêtikumrêx ne.

⁷ Mã ne krytkanhê kute? Djãm axwe uma? Nã, axwe uma. Nãm kute mrãmri ne me kute kawaru'ã aben par kadjy kute ngônho kubêkã kawarumã angjênh nhyam kam uma ja pyrãk. Nhyam krytkanhê mỳjja kute me bẽnjadjwýr krãdjê pyrãkja tu. Kẽn karýro krãdjê ne kutu. Nãm krytkanhê no kre kute mebêngôkre nokre pyrãk. ⁸ Nhyam kĩdjwý kute me nire kĩ pyrãk nhyam wa kute rop djãkrêbê rijão djwa pyrãk. ⁹ Nhyam ôkôt kã kute tepkã pyrãk, ngônho ne ôngãkkã. Ne ara rãrãk tỹx ne. Kute mrãmri ne me kute abeno bakam kawarumẽ kãmranhtỹx rãrãkja pyrãk.

¹⁰ Nhyam tey kute makre tey pyrãk. O kute me kamjýr ar o ba. Dja kute me kamjýr ar o ba'ã mytyrwý amãnhkrut ne amãnhkrut ne ikjêkêt, nhyam tokry: ne.

¹¹ Krytkanhê nhô bẽnjadjwýrbê ne kadjy mrãnh djwýnh, kre ry typydjikam kadjy mrãnh djwýnh. Idjibê ne O bikênh djwýnh, mekbê idjaer ne me ta kabênkam kum Abadô jarê, nhyam mekbê kregu kabênkam kum Apôri jarê. Nhyam bep me babêngôkre kabênkam ne O bikênh djwýnh.

¹² Be, watĩre kutewa ne arỹm apêx. Àkkajkrittire kute memã “Watĩre” jarênhja kutewa arỹm apêx. Nhyam bep watĩre amãnhkrut ne me'ýr bõx kêt rã'ã.

¹³ Nhyam kam atãri kadjy mrãnh djwýnhja ò poti kakô nhyam kam me'ô kabên ba kuma. Kikre kudjý djã bôr djã kurũm ne kabên. Kẽn karýro kikre kudjý djã bôr djã Metĩndjwýnh kabem ãmja, kurũm, anhã kurũm ne kabên kato ba kuma. ¹⁴ Nhyam kum, kadjy mrãnh djwýnh kute poti kakôrmã kum,

—On arkum anhire, kadjy mrãnh djwýnhho amãnhkrut ne o amãnhkrut djuwprewã on arkum 'ãpre bô gê ar wãm tẽ. Ngô raxbê Jupraxikam me kute ar uwpre nhyam ar ikwãwã, on arkum 'ãpre bô gê ar wãm tẽ, ane.

¹⁵Nhym kam arkum 'äpre bô nhym kam ar mã mõ. Ar kute me imexmã ne ar mõ. Ar kute me kwÿ rax ne me imexmã. Ar kute me imexo tẽm ne me kuto katẽ 'ÿr me paro krã'yrmã. Kadjy ne me ar uwpre nhym ar ikwã. Ar õ akati ar'ÿr bõx nhym ar kute me imexmã katon mõ. Arÿm ne ar õ amexmẽ ar õ mytyrwymẽ ar õ akatimẽ ar õ myt arÿm ar'ÿr bõx. ¹⁶Nhym ar õ krãkamngõnh kumex. Krãkamngõnh kawaru'ã krÿja ne kume:x kute pi'ô pyrãk. Nãm 'ã akre kubẽ 200.000.000. Me'õ ne 'ã akren imã arẽ ba kuma.

¹⁷Be, Metĩndjwÿnh ne imã ar õ krãkamngõnh jakre ba omũ. Ba kawarumẽ krãkamngõnh pumũ. Kawaru kumex nhym 'ã krãkamngõnh kumex. Tãm ne ba omũ. Nhym krãkamngõnh aminhõkõt nẽje ngõnho inõkã jangij ne o kumex. Ngõnho inõkã kamrẽkmẽ ngrãngrã kakrãtykmẽ ngrãngrã kute mản tu pyrãk. Nhym krãkamngõnh nhõ kawaru ja ne krã rũnh'ã kabẽn. Krã kute rop djãkrẽbẽ rijão krã pyrãk. Ne ajkwa kurũm kuwymẽ kũmmẽ kẽn ngrãngrã põkmẽ apõxo kumex. ¹⁸Apõxo kumex ne kam me kupa. Be, kuwymẽ kũmmẽ kẽn ngrãngrã põko ne me kwÿ rax ne me kubĩ. Me kuto katẽ 'ÿr ne me tyko ino re. ¹⁹Kawaruja ne àkrẽkumrẽx. Ajkwakõt ne àkrẽ, amymẽ kõt. Aktã àkrẽ djãkõt ne me kupa. Amy kute kangã pyrãk. Amy kubẽ kangã krãdjwÿ o me kamjã.

²⁰Nhym me'ã kàtãmja, mÿjja kute me imex kurãm me tĩnja, djã nãm me ja amim katon wãnh axwemã iren Metĩndjwÿnh'ÿr amijo akẽx got. Arkati, me ja ne me kute amim mÿjja punu nhipẽxjamã irer prãm kêtikumrẽx. Nãm me mã ar me karõ punumẽ mÿjjao metĩndjwÿnh karõ nhipẽxmẽ arkum amijarẽnho ba, arkum rax jarẽnho ba. Be, nãm me kẽn karÿro, kryt jakao, ngõnh ngrãngrão, kẽno, pĩo metĩndjwÿnh karõ nhipẽx ar o ba nhym rĩt kêt ne umar kêt ne mrãnh kêt ne. Ja ne me kum amijarẽn ar o ba, kum rax jarẽn ar o ba. Me kute kum irer prãm kêtikumrẽx.

²¹Ne kam ajte me kute me parmẽ me udjymẽ me prõ prãmmẽ me mjẽn prãmmẽ me àkĩnhĩmẽ, ja ne me kute kum irer prãm kêtikumrẽx. Me kute kum irer ne Metĩndjwÿnh'ÿr amijo akẽxmã kute mar kêtikumrẽx. Me axwebit ne me kum kĩnh. Nãm te Metĩndjwÿnh kute mekmã uwẽk mãmã.

Kadjy mrãnh djwÿnh kute pi'ók byr ne ãm.

10 ¹Nhym kam kadjy mrãnh djwÿnh 'õ, tÿxkumrẽx ne ruw. Kàjkwa kurũm ne tẽn ruw ba omũ. Nãm kakrão prĩne amikunon kam djwÿngwÿnh tire tu. Nokre kute myt pyrãk, ne te kute kuwy põko krĩkam kãmã põk ku'ẽn põk jabjẽ ja pyrãk.

²Ne kam pi'ók no'ók ngrĩre byn o dja. Pi'ók no'ók arÿm koxen kubyn o dja. Ne kam te djubõk ngõ raxbẽ pyka kêt'ã djan te djuge atÿxã dja.

³Nãm te ajkij ne djan kam kàj bẽ kabẽn. Kàj bẽ kabẽn kute rop djãkrẽbẽ rijão kàr tÿxja pyrãk. Kabẽn nhym kutã na krikrit ne. Nãm amipãnh kum kabẽn. Krikrit 'ã akre kubẽ 7.

⁴Na krikrit 'ã akre kubẽ 7 ne kabẽn, ba kam bit ije 'ã pi'ók no'òkmã nhym kàjkwa kurũm me'õ imã kabẽn ba kuma. Nãm imã,

—Kwārĩk wānh. Tu udju. Na krikritkam kabēn'ã akre kubê 7 dja ga tu udju. Kwārĩk wānh 'ã pi'òk no'òk kêt, ane. Ba arỳm kuma.

⁵Nhym kam kadjy mrānh djwỳnh ije omũnh tũmja, ngò raxmẽ pykamẽ kam te bikjêr ne āmja, tām ne kàjmā kàjkwamā ubòkja bēn ⁶⁻⁷mekmā kabēn pydjĩn arēn memā kum,

—Mrāmri godja mỳjja amikrà kêtumrêx. Godja kadjy mrānh djwỳnh kute katẽ ò poti kakò nhym tebê mỳjja kato. Metĩndjwỳnh kute amrêbê ò àpēnhmā, kabēn jarēnh djwỳnhmā arēnhja dja on tebê kato, kute amitô kêtê. Poti kakòrmẽ ro'ã dja mỳjja bipdjur arỳm kato. Amrêbê Metĩndjwỳnh kute mekbê mỳjjao bipdjurja ne on kute memā o katormā, ane. Nām ã kadjy mrānh djwỳnh mekmā ane. Metĩndjwỳnh ne kabēnkumrêx. Kôt dja mỳjjao kato. Kam ne kadjy mrānh djwỳnh ubòko kàjmā Metĩndjwỳnh jakren 'ã mekmā ujarēnh ku'ēn mekmā kum,

—Metĩndjwỳnh ne tĩn o ino rer kêtumrêx. Tĩn, tĩn rã'ã rã'ã. Ta ne kàjkwa nhipêx ne kàjkwakam mỳjja ar baja nhipêx ne. Ne pykadjwỳ nhipêx ne pykakam mỳjja ar bajadjwỳ nhipêx ne. Ne ngò raxbê pyka kêtadjwỳ nhipêx ne ngòkam mỳjja ar bajadjwỳ nhipêx ne. Tām dja amitô kêt ne on memā o kato, ane.

⁸Nhym kam kàjkwa kurũm kute imā kabēn jarēnh tũmja ajte imā kabēn ne imā,

—Ajrã, on 'ỳr tēn kute pi'òk koxen o āmwã by. Kadjy mrānh djwỳnh ngò rax nhipòkri te nhikjê djām ne atỳxã te nhikjê djāmwã ne kubyn o dja. 'Ỳr tēn kubê aby, ane.

⁹Ba kam 'ỳr tēn 'ã ku'uw ne kum,

—Imā pi'òk no'òk ngrire ngã, ane.

Nhym kam imā,

—Mĩ, amim abyn krê. Gora kunĩ krê. Atik kadjwỳnhbê dja ÿ nhym bep ajajkwakam godja ànhkumrêx. Ành kute menh djānh pyrāk. Mĩ, ane.

¹⁰Ba kam ikra kurũm kubê kaba. Pi'òk no'òk ngrire ne ba kubyn kukrê. Nhym kam ijajkwakambit ànhkumrêx, ành kute menh djānh pyrāk. Nhym amũ itik kremā tỳm ne arỳm ÿ: ne. ¹¹Nhym kam imā,

—Be, dja ga ajte anhỳr djwỳnhhrām memā Metĩndjwỳnh kabēn jarê. Kute apỳnh me ò pyka djāri, apỳnh me ba djāri, apỳnh me kabēn djāri, apỳnh me bēnjadjwỳr djāri krāptĩkôt kute meo bikēnhmā mekmā arê, ane. Nām ã kadjy mrānh djwỳnh imā ane.

Metĩndjwỳnh nhõ àpēnh amānhkrut ar ujarēnh ba.

11 ¹Nhym kam me imā kô ngã, ije ũrkwāti'ã akre kadjy ne me imā kungã. Kute me àbêr djā pyrāk. Nām me imā kungã nhym kam Metĩndjwỳnh imā,

—Apa, on 'ỳr tēn inhũrkwāti'ã akre, ane. Dja ga inhũrkwā'ã akren kam kikre kudjỳ djā bôr djā'ã akren kam me kute imā rax jarēnh bajadjwỳ 'ã akre.

²Nhym bep inhũrkwāti kre kēnhbit dja wānh 'ã akre kêt ne. Mỳkam? Bir, arỳm ne me me bajtemmā kanga. Nhym kam me kute mekbê idjaer nhõ

krĩ mexbê Djeruxarêo bikênhmã, ô krĩ mexo mexkumrêxbê Djeruxarê kute o bikênhmã. Kikre kunĩkôt dja me bajtem mrãn prĩne kikreo ajkên kikre ngrãn kam kôt inhũrkwãti kre kênjhao ajkê. Dja me kute o bikênh'ã na tÿm amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam ajte 'ã amex. Kam dja ba inhô àpênh jano.

³⁻⁴Ba ne ba inhô pyka djwÿnh ne kam inhô àpênh amãnhkrut kute pĩbê oriwêre amãnhkrut ikabem ku'êja pyrãk, ne kam ajte kute ngônhpôkti amãnhkrut ikabem ku'êja pyrãk, ar tãm dja ba ar ano, ar kute memã ikabêno amirĩtmã. Dja ar kubêkà kapĩre jadjàn kam ikabên'ã ujarênh ar ba. 'Ã ujarênh ar ba'ã akati krãptĩ, kubê 1.260. 'Ã na tÿm amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam ajte 'ã amex. Godja ã ar ikabên'ã ujarênh ane, ane. Nãm ã Metĩndjwÿnh imã ane.

⁵Godja me'ô kute aro bikênhmã nhym kuwy pôk ar ajkwa krekrêkôt katon me'ôn timerĩ, prĩne ar kurê djwÿnhja 'ô ga. Be, godja me'ô aro kurê djwÿnh prãm nhym ar arÿm ã o bikênho ane, prĩne kuga. ⁶Nhym ar ta kabênkôt Metĩndjwÿnh kãjkwa'ã ijê nhym na rwÿk kêtikumrêx. Ar Metĩndjwÿnh kabên'ã ujarênh bari godja na rwÿk kêtikumrêx ne. Nhym kam ajte ar ta kabênkôt nhym ajte ngô kamrô. Nhym ar kabênkôt apÿnh mÿjja kute meo bikênh djàri apôx ne pykao ajkê. Apÿnh kute pykao bikênhmã mÿjja apôx tẽ, aben nhitepã mÿjja apôx tẽ.

⁷Nhym kam ar Metĩndjwÿnh kabêno amirĩto tẽ:n kam o amirĩt pa. O amirĩt pa nhym kam mrydjwaryre dja amim ar kurêtuw. Mrydjwaryre kre ry typydji kurũm katorja dja ar'ÿr prôt ne tÿxo ar akrenh mex ne kam ar kubĩ.

⁸Nhym kam ar tyn nō. Kikre nhipôkri dja ar tyn nō. Krĩrax jabatãnhkam kikre nhipôkri nō. Mÿj krĩrax jabatãnh? Bir, kam ne me ar ô Bênjadjwÿr pĩte'ykam kunhō tãm. Kumã ne me idjibê Xôtômamê Edjitu jarê. Nãm me axwekumrêx ne Xôtômakam me ja jaxwe'ã amijakren kam ajte Edjitukam me ja jamakkre kêt'ã amijakre nhym kam me krĩrax jamã idjibê Xôtômamê Edjitu jarê. Kam ne ar kute Metĩndjwÿnh kabêno amirĩt djwÿnh tyn nō.

⁹Kam dja me kunĩ omũ. Apÿnh me ô pyka djàri, apÿnh mebêngôkre ba djàri, apÿnh amyngràri me ba djàri, apÿnh me kabên djàri kunĩkôt dja me ar omũho kumex. Ar tykja pumũho kumex'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ne 'ã mêtjij. Nhym me abenmã,

—Kwãrĩk wãnh ar adjàr kêt. Axuk wãnh ar nøre, ane. ¹⁰Nhym kam pykakam me ar baja kĩnhkumrêx. Ar tyk ne nörkam ar omũn kĩnhkumrêx ne kam toro kumex ne kam abenmã nêkrêx ngã. Mÿkam ne me ar tykkam kĩnhkumrêx? Bir, ar kute Metĩndjwÿnh kabên jarênh djwÿnh ja ne ar pykakam me ar baja prĩne ar meo bikênho ba. Kam ne me ar tykkam kĩnhkumrêx.

¹¹Nhym ar tyk ne nör'ã akati amãnhkrut ne ikjêkêt ne 'ã mêtjij nhym kam Metĩndjwÿnh ar akô, ar tĩn kadjy ne ar akô nhym Metĩndjwÿnh djãkôr arkum wadjà nhym arÿm ar ajte tĩn ne ekrux ne kãjmã dja. Nhym kam me ar omũn kam kum ar uma: ne. Kum ar uma tÿxkumrêx ne.

¹²Nhym kam kãjkwa kurũm me'ô kabên. Kàj bê kabên ne arkum,

—Apa, on ar amrê tẽ, ane.

Nãm ã arkum ane nhym ar kuma. Kuman kam tu kàjmã tẽ. Mã tẽn wabi. Kakrākam ne ar tẽ. Nhym ar kurê djwỳnh arek ar omũnho kumex.

¹³Ar omũnho kumex katikôt nhym pyka tertet ne. Tu tertet tỳx nhym kam kikre kwỳ ajkaten rôrôk ne me kwỳ rax ne me imex ne. Me kwỳ rax'ã akre kubê 7.000 ne me imex ne. Nhym me tyk kêtja, pyka tertet kute me par kêtja, me tãm ne me tĩn prãmkam Metĩndjwỳnhmã rax jarẽn kum tỳx jarẽ. Metĩndjwỳnh nhô kàjkwa djwỳnhmã ne me kum rax jarẽ.

¹⁴Be, watĩre nhitepã watĩre 'õ ne ja. Ota watĩre kute katẽ rã'ã. Arỳm me'ỳr bôx 'ỳr.

Kadjy mrãnh djwỳnh kute katẽ kute ò poti kakôr.

¹⁵Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kute katẽ ò poti kakô nhym kam kàjkwakam me kabẽn. Kàj bê kabẽn ne. Jejumẽ Bãm'ã ne me abenmã kum, —Bãmbê me banhõ Bẽnjadjwỳr ne krabê Kritu kute me bawỳr anor, ar tãm ne ar arỳm pyka kunĩkôt ar meo ba. Dja ar meo ba rã'ã rã'ã: ne, ane. Nãm ã kàjkwakam me kabẽn ane.

¹⁶Nhym kam mebêngêť kubê 24 tu mỳrbê rôrôk ne. Metĩndjwỳnh kabem bẽnjadjwỳr krĩ djākam krĩa me tãm ne me tu mỳrbê rôrôk ne Metĩndjwỳnhmã rax jarẽn kum,

¹⁷—Bẽnjadjwỳr, Metĩndjwỳnh, atỳxo abê kumkati. Ga amrêbê: adjākamã atĩn ne ar aban mã atĩn rã'ã.

Amã ne ba me amikĩnh jarẽ. Arỳm ne ga apymao amijo amirĩt mex ne aje ar meo abamo kraxmã.

¹⁸Apỳnh me ba djàri ne me ngryk ar ba, ga gadjwỳ arỳm angryk kato. Arỳm me tyk ne pykakam ikwāja nhô akati me'ỳr bôx. Arỳm aje me tyk ne pykakam ikwājao akator ne kam aje memã pãnh jarẽnhmã. Nhym anhõ àpênhdjwỳ arỳm ò akati me'ỳr bôx. Anhõ àpênhmẽ akabẽn jarẽn djwỳnhmẽ anhõ me mextire jamẽ me kum apymaja kunĩmẽ me kàtømmẽ me rũnhmẽ. Arỳm me ja nhô akatidjwỳ me'ỳr bôx, ga aje memã o pãnh nhym me kĩnhmã.

Nhym bep me axwe kute pykao bikẽn djwỳnhdjwỳ arỳm ò akati me'ỳr bôx. Ga aje me jao abikẽnhmã, ane.

¹⁹Nhym kam kàjkwakam Metĩndjwỳnh nhũrkwāti amijã kuta. Amijã kuta nhym kam pĩo rara kẽn karỳro krākà djyja, kam ne Metĩndjwỳnh kabẽn'a kẽn no'ók nō, pĩo rara tãm ne amirĩt ne. Metĩndjwỳnh nhũrkwatikam ne amirĩt ne. Nhym kam na adjênh ne rārāk ne krak nhym pykadjwỳ tertet ne. Nhym namê'y rôrô:ko kumex.

Me'õ niremẽ atemã mry kaàk'ã ujarênh.

12 ¹Nhym kam mỳjja pumũnh kêt 'õ kàjkwakam kato. Mỳjja rax 'õ ne kato. Me'õ ni ne myt jadjàn o dja. Ne mytyrwỳ'ã djan o dja. Ne

kanhêtireo krã djên kutu. Kanhêtire kubê 12 ne o krã djên kutun o dja.

²Arÿm tujarô tÿx. Arÿm kra rwÿk 'ÿr ne kam kra àn tokry nhym amra.

³Nhym kam ajte mÿjja pumũnh kêt 'ôdjwÿ kàjkwakam ajte kato. Ê, atemã mry kaàk kamrêk ne kato. Ti:re ane. Krã kubê 7 ne kam kam bàri kubê 10. Ne krã kunikam me bënjadjwÿr krã djê tu. ⁴Ne amyo kanhêtire kute katê 'ÿr ja kanhên bjêro mô. Kàjkwakam kanhêtire bjêro môn pykakam kumê. Ne kam ni kabem kra kadjy dja. Mÿj kadjy? Bir, nija kra rwÿk ne kam amako dja. Ni kra rwÿk nhym on kute krênãm ne kam amako dja. Te kam ama.

⁵Nhym kam kra my ruw. Kute ar meo ban kabêno kute me anormã ne ruw. Apÿnh me ba djàri kunĩ dja ar meo ban kabêno me anon ar me axwemã bën tÿx ba. Djãm kute akrànãm ar me axweo bamã? Kati, dja kàxo àbêr djào ar meo ba. Tãm. Tãm ne arÿm ruw nhym arÿm Metĩndjwÿnh amim kumÿ. Tu amim mÿnhkumrêx ne amiwÿr o tẽ. Krĩ djàti'ÿr o tẽ.

⁶Nhym bep nãja ne katon prôt ne kapôt kukritmã kato. Nhym Metĩndjwÿnh arÿm kapôt kukritkam kutêp kum kikre. Kute o djuw mexmã ne arÿm kum kikre. Ne kam kam o djuw mex aro ba. Kute o djuw mex'ã akati kubê 1.260. Amex amãnhkrut ne ikjêkêt nhym ajte 'ã na tÿm nhym kam arek aro djuw mexo ba.

⁷Nhym kam kàjkwakam me abenwÿr prôt. Mígeumê kadjy mrãnh djwÿnhmê mry kaàkmê kadjy mrãnh djwÿnhmê ar abenwÿr prôt.

⁸Nhym bep kati, Mígeu ne ar tÿxkumrêx nhym te mry kaàkja kute ar parmã. Nhym bep Mígeu ne ar tÿxo mry kaàkja jakre ne kàjbê me kumê. Nhym kam kàjkwakam me ajte mrãnh kêtumrêx. ⁹Be, mry kaàk jabatànhtija ne me arÿm bôm kumê. Tãm, kangã tũmja kute me kàmex jarênh djwÿnh, idjibê Xatanaj, kute me kunĩ noo biknor djwÿnh, tãm. Tãm ne me bôm kumê, pykamã kumê, kadjy mrãnh djwÿnhmê ro'ã ne me bôm ar kumê.

¹⁰Nhym kam kàjkwakam me'ô kabên ba kuma. Kàj bê kabên ne,

—Ota arÿm me banhõ Metĩndjwÿnh me utã. Arÿm ne umao me utàr mex ne. Djãm me banhõ Metĩndjwÿnh rerek got. Dja prĩne umao me utàn ar meo ba. Nhym Kritudjwÿ Metĩndjwÿnh kute amikôt arja dja kabênkôt ar meo ba.

Ga arÿm me kute bôm mênhja pumũ. Kute me bakamy kàmex jarênh djwÿnhja ne me arÿm bôm kumê. Nãm mã me banhõ Metĩndjwÿnh jamakmã me'ã kabên ne te me banhõ Metĩndjwÿnhbê me bakamy kurê. Nãm te kubê me bakamy kurê rã'ã nhym akamàt ne akati nhym ajte kubê kurê rã'ã nhym akamàt ne akati nhym ajte tãm rã'ã ne.

¹¹Nhym me bakamy tu kum ãm tÿx ne 'êxnhĩmã katon bôm kumê. Mÿj kanàrràm ne me bakamy kum ãm tÿx ne? Jeju ne mrykĩ'ãtomti jabatànhty ny'ã amijakren ty ne kamrôo meo pãnh. Kanàrràm ne me tu kum ãm tÿx ne.

Xatanaj ne kute Jeju nhõ me ja par nhym me kute umaje Jeju kangamã.

Nãm te me kupa. Nhym me Metĩndjwÿnh kanàrràm tu ate krãn Jeju'ã

ngrà rã'ăn kàj bê memã Jeju'ã ajarẽ. Me tĩn prãm kêtumrẽx. Nãm me ã anen kam prĩne amim Xatanaj pyma ngà ne kàjkwa kurũm bõm kumẽ.
 12 Ë, kàjkwa, on akĩnhkumrẽx. Gê mebêngôkre^c akam ar bajadjwỳ akõt kĩnhkumrẽx.

Nhym bep pykabẽ me ar bajamẽ ngò raxkam me ar bajamẽ ne arỳm me kaprĩ 'ỳr. Watĩre. Mỳkam?

Bir, Xatanaj, kute me kàmex jarẽnh djwỳnh, arỳm wãm me awỳr ruw. Arỳm ngry:k ne wãm me awỳr ruw. Arỳm ne tyk nhõ akatio rãm ne jan arỳm amima. Arỳm amiman kam ngry:k ne, ane.

Nãm me ã kàjkwa kurũm kabẽn ane.

13 Nhym me arỳm bõm kumẽ nhym arỳm mry kaàkja pykakam bõx. Bõx ne kam ni'ỳr prõt ne. Kurũm kra my rwỳkja'ỳr prõt ne. 14 Nhym kam àkkajkritti jara ne nija pakam apôx. Xatanaj nhidji amãnhkrut ne ikjêkêt. Idjibê kangã ne idji 'ôdjwỳbê mry kaàkja. Nhym àkkajkritti jara nija pakam apôx, kangãbê tor ne kapôt kukritkam tẽm ne bõx nhym Metĩndjwỳnh kute o djuw mexmã. Kute o djuw mex 'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt ne kam ajte 'ã na pydji. Kadji ne pakam ara apôx.

15 Nhym mry kaàkbê kangãja kute nija bĩnmã aẽro tẽn aby'ã ngò kapĩ. Ngò rax ne ajkwa krekre kurũm ajkapĩ. Kute 'ã ngò tãm nhym ngò kute mã o mõi ne bĩnmã. 16 Nhym bep kati, pyka ne nio õbikwan ngômã ajkij nhym kam ngò wadjàn ngà. Mry kaàk jajkwa krekre kurũm ngõja wadjàn ngà. 17-18 Nhym kam mry kaàk nijakam ngry:k ne kam ãm ajbir tẽn dja. Kute ni kra parmã ne dja. Mỳj ni kra nã? Bir, me kute Metĩndjwỳnh kabẽn mar ne kõt amijo baja, ne kute mekbê amipdjur kêt ne Jejukam pijàm kêt ne tu kute memã arẽnhja, me tãm ne mry kaàk kute me'ỳr prõt ne me parmã ajbir tẽn dja, ngò rax mỳrri dja, mekam amako dja.

Ngò rax kurũm mry'õ kator.

13 1 Nhym kam ngò rax kurũm mry 'õ kato ba omũ. Nãm bàri kubê 10 ne krã kubê 7. Ne apỹnh bàri djàri bẽnjadjwỳr krãdjê tu. Nhym kam krã kunĩ'ã idji arij ne idjio Metĩndjwỳnh djũn ne. 2 Nhym mryja kute rop krori pyræk nhym parja kute mrybê uxu par pyræk, parkop jabjêti. Nhym bep ajkwa krekreja ne kute rop djàkrêbê rijão jajkwa krekre pyræk. Nhym kam mry kaàk mryjamã kum,

—Ikabẽnkõt dja ga meo aban ipymao apyman inhỳr djàkam memã nhỹ, ane. Nãm ã kum ane. 3 Nhym mry krã 'õ ne tyn nõi kam ajte me aêrbê tĩn ne. Kute mrãmri ne me kute me par punukam me akubyn tĩnja pyræk.

Nhym kam me kunĩ, pyka kunĩkõt ari ar aben pumũn kam mry kabẽnkõt ar ban mã kõt ajkamẽ. 4 Mry kaàk kute mrymã kum,

^c 12.12 Apỹnh me õ pyka djàri kunĩkõt ne me kunĩ bêngôkre.

—Ga dja ga ipymao apyman inhÿr djâkam nhÿn idjô'ã meo aba, anhÿrja ne me mry kaàkmê arkum amijarêno ba. Nãm me mrymã amijarên kum rax jarên kam abenmã kum,

—Mỳj me'ô ne mrymê ar kute raxo aben pyrâk ne ar abenwÿr prôt nhym kutã kum ãmmã? Arkati, ane. Nãm ã me abenmã ane.

⁵Nhym kam mryja kabên punubit jarên ar o ba. Mry kaàk djô'ã ne mryja kabên punu ar ba. Nãm amijo rax ne ar Metîndjwÿnh japry o ba. Nãm ar meo ba, mry kaàk djô'ã meo ba'ã amex amãnhkrut ne ikjêkêt ne naja kuto katê. Ne kam mytyrwÿ 'ã akrebê 42. ⁶Nãm ar meo ban Metîndjwÿnh japry o ba. Nãm prîne Metîndjwÿnh djün ne idji japry ne kam ürkwabê kâjkwa djün ne me kâjkwakam ar bajadjwÿ djün ne. Djãm mry kabên mex got.

⁷Nhym kam mry kaàk mrymã kabên nhym kam kabênkôt Metîndjwÿnh nhô me ja'ÿr prôt ne. 'ÿr prôt ne me kwÿ pan kâjbê me kumê. Ne kam kabênkôt, umakôt ar me kunïo ba ne kabêno me ano. Apÿnh mebêngôkre ba djâri, apÿnh amyngarari me ba djâri, apÿnh me ô pyka djâri, apÿnh me kabên djâri kunîkôt ne ar meo ba. Mry ne amijo aptàn Metîndjwÿnh nhô me jao ajkên kam me kunïo ba. ⁸Nhym kam pykabê me ja kunï dja me mrymã amijarêno ba ne kum rax jarê.

Nhym bep me kwÿ, Jeju nhô pi'ôk no'ôkkam me idji arijja, me ajbit dja me kum mry kînh kêt ne kum rax jarên kêt ne. Jejubê Mrykî'âtomti jabatàn nyja ne ô pi'ôk no'ôk. Kute pyka nhipêx kêttri ne Metîndjwÿnh arÿm amim me kute Jeju bîn'ã karô, me kute Jejuo mrykî'âtomtin kute bînmã amim 'ã karô ne arÿm anhÿr djwÿnhràk kuma. Be, Jeju kubê Mrykî'âtomti jabatàn ny ja ne ô pi'ôk no'ôk, me tîn rã'ã rã'ã'ã pi'ôk no'ôk. Nhym me tîn rã'ã rã'ã kadjy pi'ôk no'ôkkam me idji arijja me tãm dja me mrymã rax jarên kêt. Nhym bep me idji'ã no'ôk kêtja, me kunï dja me kum mry kînh ne kum rax jarên kum amijarên o ba.

⁹Gora me ajamak mex jabej on ama.

¹⁰Ê, dja me me kwÿo rôrôk ne meo mrãn mekbê ijê.

Ne kam tu me kwÿ pa, kâxdjwa kajgoo tu me kupa.

Nhÿnh me ja dja me meo rôrôk ne mekbê ijê ne kâxdjwa kajgoo me kwÿ pa?

Bir, Metîndjwÿnh kute amim me'ã karôja, me tãm dja me mekbê ijê ne me kwÿ pa.

Kam dja Metîndjwÿnh nhô me ja kute tu amim Jeju markumrêx ne mã 'ã ngrã tÿx ne 'ãno ãm ne kute kanga kêt mã.

Mry 'ôdjwÿ pyka kurûm kator.

¹¹Nhym kam mry 'ô kato, mry kute katê pyka kurûm kato, ba omũ. Nãm bàri amãnhkrut kute mrykî'âtomti jabatàn ny bàri pyrâk. Ne kabên kute mry kaàk kabên pyrâk. ¹²Ne kam mry kaàk jatãri mryja djô'ã umakôt ar meo ba. Ne kam me kunĩmã, pykabê me ja kunĩmã kum,

—On me mry kaàk jatāri mryjamã amijarēnh o aba ne kum rax jarē. Mry krã 'õ tyk ne nōr ne kam ajte akubyn tĩnja on kum akabēn ne kum rax jarē, ane. Ajrã, ane. Nãm ã mry kute katē mry kaàk jatāri mry ja'ã mekmã karōo ane.

¹³Ne kam mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipê:x ne. Kwỳ rax ne ipêx ne. Nãm me ipôkri kuwyo ruw, kàjkwa kurũm pykamã kuwyo ruw. ¹⁴Be, mỳjja pumũnh kêtō ne me noo akno. Nãm pykabê me kunĩ noo akno. Mry kaàk jatāri mryja kabēnkôt ne mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx ne, tãri ãmkambit ne mỳjja pumũnh kêt kwỳ nhipêx ne. Ne kam mekmã kum, pyka kunĩkôt mekmã kum,

—On me mry kaàk jatāri mry ja karō nhipêx. Mry me kute te kàxdjwa kajgoo krã jayr nhym mã tĩn karō dja ga me ipêx, ane. Ajrã, ane. Nãm ã mry kute katē mekmã ane.

¹⁵Nhym kam me ipêx ne. Nhym mry kute katēja mry karō jakô, mry kaàk jatāri mryja karō jakô nhym arỳm tĩn ne arỳm akôn kabēn ne. Nãm kabēn ne memã me kwỳ'ã apnēn mekmã kum,

—Tãmja kute imã amijarēnh kêt ne kute imã rax jarēnh prãm kêt. On dja ga me abĩ, ane. Nãm ã mry kaàk jatāri mryja karō mekmã ane nhym me kabēnkôt arỳm me kwỳ pa.

¹⁶Nhym kam mry kute katēja ne me kunĩ'ã idji janhô. Nãm me ikra'ã idji janhôn me kuka'ã idji janhô, mry kaàk jatāri mryja nhô me ja kute amirĩt kadjy. Nhym me kwỳ te kubê amikati, kute me'ã idji janhôr pymaje te kubê amikati nhym tu me'ã idji janhô. Nhỹnh me ja'ã ne idji janhô? Bĩr, me kunĩ, me kâtømmē me bēnjadjwỹrmē me ô nêkrêx krãptĩmē me ô nêkrêx kêtme me memã ãpēnh kajgo ar bajamē me kute memã o pãnh kadjy ãpēnhjamē. Me ja kunĩ'ã ne idji janhô. Nhỹnh ne me 'õ kukamē ikra'ã idji kêt ne. Me kunĩ.

¹⁷Dja me'õ'ã idji jêt prãm kêt nhym me arỳm kum mỳjja nhôr kêtumrêx, nhym ta kute mỳjja byr kêtumrêx, te kute amim mỳjja byrmã. Me'ã idjikôtbit ne me kute amim mỳjja byr. Mỳj idji nã? Bĩr, mry kaàk jatāri mryja ne me kwỳ'ã idjin kwỳ'ã numeru janhô.

¹⁸Be, me no mexbit godja me kuma. Ê, gora me ano mex jabej on mry'ã numeru pumũ. Numeru ja kute me idji pyrãk. Nãm 666. Be, mry'ã numeru ne ja.

Bàygogomē uba kadjy kàx byr.

14 ¹Nã bãm arek omũho dja nhym kam Mrykĩ'ãtomti jabatànħ nyja dja, ba omũ. Krãnhrebê Xijãokam ne dja. Nhym kam kôt me krãptĩ ku'ê. Me krãptĩ kubê 144.000, me tãm ne me kumex. Nhym Mrykĩ'ãtomti jabatànħ ny nhidjija me kuka'ã arij ne Bãm nhidjijadjwỳ me kuka'ã arij. Me tãm ne me Mrykĩ'ãtomti jabatànħ ny kôt kumex.

²Ba kam kàjkwakam me ngrer ma. Kute ngô rãrãkti pyrãk, kute na krak pyrãk. Nã, nãm me ngrer mexkumrêx. Nãm me kute pĩjãbàrekam me ngrer pyrãk ba maro dja.

³Nhym me krãptĩja ngrer ny jarē. Nãm krĩ djàtikam ỹrjamē mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutjamē mebêngêtemē, me tãm ne me kabem

ku'ên ngré. Ngrer ny ne me arẽ. Mỳj me ngrer nã? Me ajbit ngrer. Atemã. Me'ô kute arẽnh kêt. Amũ me'ô kute mar ne arẽnh kadjy kêt. Me ajbit ngrer, me krãpti kubê 144.000, Metĩndjwỳnh kute me utàr ne meo mõiřja, pyka kurũm meo mõiřja, me ajbit ngrer, me ajbit ne me kute mar ne arẽnh.

⁴Nãm me mexo amiptàn kabôt katin ar ba. Nãm me kute axwe 'ô mar kêtka mexkumrẽx kute mrãmri ne me kute krô'ã meo prô kêtka mex ja pyrãk. Nãm me ã axwemã irero ane. Nãm me mã Mrykĩ'ãtomti jabatàn ny kôt ajkamẽn mã kôt mõi. Mrykĩ'ãtomti jabatàn nyja abenbê meo ajkij ne meo mõi. Kamrôo ne me utàn meo mõi Metĩndjwỳnhmã me kungã. Me ja ne me kutewa nhym Bãm mã meo mõi kum me kanga. Dja ĩ ajte me kwỳ rax ne kum me kungã. Bãm mã ar ro'ã kute meo aminhôn kute ar meo bamã. ⁵Nhym me 'êxnhĩ kêtka mexrẽx. Nãm me axwe kêtka mextire ne ar ba. Ajmã kute kêt.

⁶Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'ô kà:jmã ton tẽ. Kàjkwa tã: tẽ. Mỳj kadjy ne ton tẽ? Bir, kute me kunĩmã kabẽn mex jarẽnhmã. Kute me kunĩ pykabê ar bajamã arẽnhmã, apỳnh mebêngôkre ba djari, apỳnh amyngarari me ba djari, apỳnh me kabẽn djari, apỳnh me ô pyka djari kunĩkôt ne kute mekmã arẽnhmã. Kabẽn mexja ne mex rã'ã rã'ã. Mekmã tũmrãm mex ne kam o ino rer kêtka mexrẽx. ⁷Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnhja ne kãj bê kabẽn ne memã kum,

—On me amã Metĩndjwỳnh pyman kum rax jarẽ, kute katat memã axweo pãnh ne kute meo bikẽnhkam. Arỳm ne ô akati bõx. Arỳm kute memã axwe pãnh jarẽnhmã. Dja memã axweo pãnh. Djãm uma ngri got. On me kum rax jarẽ, kute kàjkwamẽ pykamẽ ngô raxbê pyka kêtme inoremẽ kute ipêx djwỳnhmã rax jarẽ, ane.

⁸Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'ôdjwỳ kutewa kôt tẽn memã kum,

—Metĩndjwỳnh dja krĩrãxbê Babirõnijkam me jao ajkẽ. Arỳm kute meo mõiřja kaprãmã. Arỳm 'ỳr. Krĩrãxbê Babirõnij, krĩ jabatàn tãm ne Metĩndjwỳnh arỳm kute o bikẽnhmã. Kute pyka mẽ meo bimrãkmã. Kam ne me axwekumrẽx. Me axwebit ne me ar kam ba. Ne kam pyka kunĩkôt me axwemã me prêk ne. Nhym kam me ô'ã pyka kunĩkôt axwe. Ne kam kute me'ô kuprỳ, kurêti'ô kute amiwỳr me 'wỳr nhym me kute 'ã aben japanh ne kam kôt axwe, kôt kurêti ar ba pyrãk. Nãm ã krĩrãxbê Babirõnij ã pyka kunĩkôt memã ane. Kute mrãmri ne me kute kadjwati kangô^d kôm ne bibãnh ne axwebit kute mar ja pyrãk. Kam ne Metĩndjwỳnh mekam ngryk ne kute prĩne meo bikẽnhmã.

⁹⁻¹⁰Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'ôdjwỳ kadjy mrãnh djwỳnh ar kutewakôt tẽn kãj bê memã arẽn memã kum,

—Ê, me ikra'ã mry nhidjija ne me kuka'ã mry nhidjija kute mryo Metĩndjwỳnh ne mry karôo Metĩndjwỳnh ne arkum amijarẽn o ban kum rax jarẽn o baja me tãm gêdja Metĩndjwỳnh mekam ngryk ne prĩne meo ajkẽ.

^d 14.8 Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunĩa, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

Djām ngryk rerek got kàjbê meo ajkê. Dja prïne meo bikênh mex ne. Arỳm ne ngry:k ne. Mỳj me'ô gêdja kubê amijo apdju? Be djām me kunĩo ajkê.

Be, dja Metĩndjwỳnh me ja, me kum mrymê mry karô kĩnhja kuwykam me kurê. Kuwymê kên ngrãngrã pôkkam me kurê nhym me kam àmnhirênh kumex. Mrykĩ'atomti jabatãnh nymê kadjy mrãnh djwỳnh ar nokrekam dja me àmnhirênh kumex. ¹¹Nhym kuwy kũmja mã wabi, kute o ino rer kêtumrêx. Kuwy kute me kamjêrja kũm rã'ã rã'ã. Nhym me arek àmnhirênh kumex rã'ã: rã'ã. Djām me tyk djà kêtũa? Arkati. Djām akamãtkam nàr kon akatikam dja me tyk djà kêt? Arkati. Dja me arek àmnhirênh kumex. Be, dja ã Metĩndjwỳnh meo bikênh ane. Me kute mrymê mry karômê o Metĩndjwỳnh ne arkum amijarênh o ba ne kute arkum rax jarênh ar o ba ne 'ã idjija, me ja dja Metĩndjwỳnh prïne ã meo bikênh ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh kabên ane.

¹²Kam godja Metĩndjwỳnh nhô me ja, me kute Metĩndjwỳnh kabênkôt ar amijo baja, me kute tu amim Jeju markumrêxja, me ja dja me mã 'ã ngrã tỳx ne 'ãno djan kanga kêtumrêx.

¹³Nhym kam kàjkwa kurũm me'ô imã kabên ba kuma. Nãm imã, —On 'ã pi'ôk no'ôk. Ê, me kute Bẽnjadjwỳr 'ãno ãm nhym mete me par ja dja me kĩnhkumrêx. Bẽnjadjwỳr kadjy me tykja dja me arỳm kàjkwakam Jeju'ỳr bôx ne kam kĩnhkumrêx. Metĩndjwỳnh kute memã kĩnh jadjàr kadjy ne arỳm me ô akati me'ỳr bôx. Dja Metĩndjwỳnh mã memã kĩnh jadjàr rax ne, ane.

Nhym kam Metĩndjwỳnh Karô imã,

—Nã, mrãmri. Mrãmri ne arỳm me àpênh raxkam katyk. Me àbirkam dja me arỳm kàjkwakam tyk djà kêt ne. Nãm me Jeju'ã ngrã tỳx ne mã kum apê. Nhym Metĩndjwỳnh me omũn arỳm kute pãnh memã kĩnh jadjàr raxmã, ane. Nãm ã Metĩndjwỳnh Karô imã ane.

¹⁴Ja ne arỳm apêx ba kam ajte mỳjja 'ô pumũ. Nhym kakrã jaka ajte kato. Kato nhym kam kam me'ô nhỹ. Kute me'ô my pyrãk ne bẽnjadjwỳr krãdjê tun o nhỹ. Kên karỳro krãdjê ne kutu. Ne kam kàx nhibôti ne kubyn o nhỹ. Wa mexkumrêx.

¹⁵Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'ô Metĩndjwỳnh nhũrkwãti kurũm kato. Katon kum kàj bê kabên, kakrãkam ỳrjamã kabên ne kum,

—On aparmã anhô kàxwã o abên o bàygogo jakàn o atom. Arỳm ne ô akati 'ỳr bôx. Arỳm ne ngrã tẽ. Arỳm ne pykabê me ja nhô akati me'ỳr bôx. Kute bàygogo ngrã nhym me kute o atom nhô akati pyrãk, ane.

¹⁶Nhym kam kabênkôt pykamã kàxo abên o akãro tẽn kam o atom. Nãm ã kakrãkam ỳrja me'ã bàygogo jakreo ane.

¹⁷Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'ôdjwỳ Metĩndjwỳnh nhũrkwãti kurũm kato. Kàjkwakam Metĩndjwỳnh nhũrkwãti kurũm kato. Ne adjwỳnhdjwỳ ô kàx nhibôti. Wa mexkumrêx.

¹⁸Nhym kam ajte kadjy mrãnh djwỳnh 'ôdjwỳ, ô kuwy djwỳnh kikre kudjỳ djà bôr djà kurũm kato. Katon kam kàj bê kum kabên. Kadjy mrãnh djwỳnh kute kàxdjwa mex byr ne o ãmjamã kabên ne kum,

—On aparmã anhõ kàxo abên pidjôbê uba djô jakàn o atom. Arỳm ne tuk ne kumex. Nà, i'ík pytija pumũ. Arỳm ne pykabê me ja nhõ akati me'ỳr bôx. Kute pidjô tuk nhym me kute o atom nhõ akati pyræk. Nãm ã kum ane. Nãm me axwe'ã pidjô tuk nhym me kute o atom nhõ akati jakre. Metĩndjwỳnh arỳm me axwekam ngryk ne prĩne kute meo bikēnhmã. 'Ã ne pidjô tuk jakre.

¹⁹⁻²⁰ Nhym kam kabēnkôt tu pykamã kàxo abên o pidjô krô jakàro tēn kam ôjao atom ne kam pidjô kangôo pôx djàkam kumex ne. Metĩndjwỳnh nhõ djwỳmẽ pidjô kangôo pôx djà raxi. Kam ne kumex ne, kute kangôo pôxmã. Metĩndjwỳnh mekam ngryk ne prĩne kute meo bikēnh'ã ne djwỳ pynēnh djàkam me kute pidjô kumex nhym prĩne kute anēnh jakre. Atykmã ne pidjô kangôo pôx djà dja.

Nhym me kam kumex ne, nhym kam prĩne anê nhym kam me kamrô prô:t ne. Pidjô kangôo pôx djà kurũm me kamrô prôto nõ. Djãm me kamrô ngri got. Axwe me kamrô rax ne prô:to nõn kam tàm ne. Kute ngô pyræk ne kam ã ubỳm ane. Kawaru jajkwa krekrekam kàxiràx 'anh ne ubỳm itep ne. Me kamrô tàm môr ry'ã akre kubê 300 kiometu. Nhỹnh me ja kamrô nã? Bir, me kum Metĩndjwỳnh kĩnh kêtja, me axweja. Dja ã Metĩndjwỳnh me axweo bikēnh o ane, me imexo ane.

Me kute apỹnh meo bikēnh djàri amỹnh ne o ku'ê.

15 ¹ Nhym kam mỳjja pumũnh kêt 'ôdjwỳ kàjkwakam kato ba omũ. Nãm ã tire ane ne ã uma ane. Kadjy mrãnh djwỳnh kubê 7 ne apỹnh mỳjjao kute meo bikēnh djàri amỹn o ku'ê. Apỹnh mỳjjao kute meo bikēnh djàri ja godja Metĩndjwỳnh aben nhitepã meo bikēnh o tēn kam 'ôo ino re. Ne arỳm ngryko ino re.

² Ba arek omũnh o dja nhym mỳjja kute imôti pyræk, kute ixeo imôti pyræk kato ba omũ. Ixemẽ kuwymẽ akà. Nhym mỳrri me ku'ê. Mỳj me nã? Bir, me kum mrymẽ mry karô kĩnh kêt ne kute arkum mex jarēnh kêtumrēx nhym te mry kute meo aminhōn me'ã idji janhōrmã, te me'ã idjimẽ numeru janhōrmã. Me ja ne me ixeo imôti mỳrri kumex. Metĩndjwỳnh nhõ pĩjãbare ne me amỹn o kumex. Me kam Metĩndjwỳnhmã ngrer kadjy. ³ Môdjê kubê Metĩndjwỳnh nhõ àpēnhjamẽ Mrykĩ'atomti jabatānh nymẽ ar ngrer ne me arẽ.

—Bēnjadjwỳr, Metĩndjwỳnh, atỳxo abê kumkati.

Mrãmri ne ga araxo mỳjja kunĩ nhipêx nhym akôt rax ne uma ne. Ga ne ga abê pyka kunĩkôt me kunĩ nhõ Bēnjadjwỳr rax ne ar meo aba mextire ne ar meo aba.

Nã gãm memã akabēn pỹnh ne arẽ ne katāt memã akabēn jadjuw.

⁴ Nà, Bēnjadjwỳr, nhỹnh ne me'ô kum apyma kêt got.

Nhỹnh ne me'ô amã amextire jarēnh kêt got. Me kunĩ dja me kum apyman abenmã arax jarẽ.

Gajbit ne ga amexo apyma.

Nhym kam pyka kunĩkôt me kunĩ dja me awỳr ban bôx ne amã rax jarênho kumex.

Nã gãm prĩne memã o pãnh, katàt memã o pãnh.

Nhym me kunĩ arỳm omũn kam amã rax jarẽ, ane.

Nãm ă me ngrer ane. ⁵Nhym kam ijukri Metĩndjwỳnh nhũrkwãti amijã kutan dja. Kàjkwakam Metĩndjwỳnh nhũrkwãti amijã kutan dja ba omũ. Nhym kadjwỳnhbê Metĩndjwỳnh nhõ kumoka'ê mextire jadjwỳ amijã kutan dja. ⁶Nhym kam Metĩndjwỳnh nhũrkwãti kurũm kadjy mrãnh djwỳnh kubê 7ja apôx. Nãm apỳnh mỳjjao kute meo bikênh djãri kubê 7ja me kadjy amỳn o ku'ê. Kubêkà jaka, kubêkà jadjênh ne angij ne o ku'ê. Ne kên karỳro amirunh pren 'a ku'ê.

⁷Nhym kam mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrut 'ô ne arkum ngôngh ngã. Kadjy mrãnh djwỳnh kubê 7jamã apỳnh kungã. Kên karỳro ngôngh kubê 7 ne arkum kungã. Ngônho ipu ne arkum kungã. Mỳj ne kam ipu? Bir, Metĩndjwỳnh ngryk ne kam ipu. Metĩndjwỳnh ta tĩn ne ar ba rã'ă rã'ă ne kute o ino rer kêt, tãm ngryk ne ngônghkam ipu. Tãm ne arkum kungã.

⁸Nhym kam Metĩndjwỳnh kũm prĩne ũrkwãti kre jaê. Mỳj kũm nã? Bir, Metĩndjwỳnh raxmẽ mexmẽ tỳxmẽ uma kam kũm. Tãm ne prĩne ũrkwãti kre jaê. Nhym me te Metĩndjwỳnh nhũrkwãtimã ngjênhmã. Nhym arỳm Metĩndjwỳnh kũm mebê aptã. Nhym kadjy mrãnh djwỳnh kubê 7 ne apỳnh mỳjjao kute meo bikênh djãri kubê 7ja me'ă kapĩno ku'ê, aben nHITEPã me'ă kapĩno ku'ê. Nhym me'ă kapĩn pa nhym me arỳm Metĩndjwỳnh nhũrkwãtimã wangij.

Me kute ngônghbê 7kam Metĩndjwỳnh ngryk me'ă kapĩn.

16 ¹Nhym kam Metĩndjwỳnh nhũrkwãti kurũm me'ô kabên. Kàj bê kabên ne kadjy mrãnh djwỳnh kubê 7mã kum,

—On o tẽn pykakam kapĩ. Ngônghbê 7kam Metĩndjwỳnh ngryk ipuwã on kapĩ, ane.

²Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kutewa o tẽn pykakam kapĩ. Nhym kam kuwê me'ă apôx. Kuwê punure. Tokry.. Nhỹnh me ja'ă ne apôx? Bir, mry kute me'ă idji janhôr nhym me kute mry karômã rax jarênhja, me tãm ne kuwê me'ă apôx.

³Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwỳnhja Metĩndjwỳnh ngryk 'ôdjwỳ kapĩ. Ngô raxbê pyka kêtka ne kapĩ nhym arỳm ngô ta tu kamrô, kute me'ô tyk kamrô pyrãk. Nhym kam ngôkam mỳjja ar baja kunĩ ty. Tu tykkumrêx.

⁴Nhym kam atãri kadjy mrãnh djwỳnhja Metĩndjwỳnh ngryk 'ôdjwỳ kapĩ. Ngô bixabjêrmẽ inorekam ne kapĩ. Nhym arỳm ngô ta tu kamrô.

⁵Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh kute ngô pumũnh djwỳnh kabên, ba kuma. Nãm Metĩndjwỳnhmã kum,

—Be, mrãmri. Ga ne ga amexo apyma ne amrêbê: adjakamã atĩn ne ar aban mã atĩn rã'ă, mrãmri.

Nã gãm katàt memã o pãnh ne, ane.

⁶Nãm me anhõ me mexja nhimex ne, ne akabên jarênh djwỳnhjadjwỳ nhimex ne, ne me ja kamrô kapĩ: no kumex.

Ga arÿm meo angryk ne kam pãnh ngô kamrô memã angã, me kute o kômmã.

Mrãmri ne pãnh mexkumrêx, ane.

Nãm ã ngô pumũnh djwÿnh Metĩndjwÿnhmã ane.

⁷Nhym kam kikre kudjÿ djã bôr djãdjwÿ kabẽn ne, ne kum,

—Nã, mrãmri, Bẽnjadjwÿr, Metĩndjwÿnh atÿxo abẽ kumkati.

Ga ne ga akabẽn pydjĩn arẽn arÿm prĩne katãt memã o pãnh ne, ane.

Nãm ã kikre kudjÿ djã bôr djã kabẽn ane.

⁸Nhym kam atãri kadjĩ mrãnh djwÿnhja Metĩndjwÿnh ngryk 'ôdjwÿ kapĩ.

Myt'ã ne kapĩ nhym kam myt pôr ne prĩne me kuga. ⁹Arngro tÿxkumrêx ne prĩne me kuga. Te me kuga nhym me mã Metĩndjwÿnh japrÿ. Metĩndjwÿnh kute apÿnh mÿjja kute meo bikẽnhmã me'ÿr anorja tãm ne me aprÿ. Mã aprÿ. Me kute amim kator kêt ne wãnh axwemã irer kêtumrêx. Kute kum mex jarẽnh kêtumrêx.

¹⁰Nhym kam atãri kadjĩ mrãnh djwÿnh ja Metĩndjwÿnh ngryk 'ôdjwÿ kapĩ. Mry krĩ djãkam kapĩ nhym arÿm ô me ja'ã akamãt kô tyk ne. Akamãt kô tyk prĩne meo ajkamuw. Nhym kam me tokry djãje tu ãmnhirẽnho kumex.

¹¹Ãmnhirẽnhbê Metĩndjwÿnh japrÿo kumex. Kàjkwakam Metĩndjwÿnh ne me ãn ne. Me tokry djãje, kuwẽmẽ mÿjja tokry djãje ne me Metĩndjwÿnh djũno kumex ne amim kator ne kute wãnh axwemã irern 'ÿr amijo akẽx kêtumrêx.

¹²Nhym kam atãri kadjĩ mrãnh djwÿnhja Metĩndjwÿnh ngryk 'ôdjwÿ kapĩ.

Ngô raxbê Jupraxikam ne kapĩ nhym kam tu ngô ngrã, me kam tẽm kadjĩ. Kàjkwa krax kurũm me bẽnjadjwÿr tẽm ne ngô'ã rêr, kadjĩ ne ngrã. ¹³Nhym kam karõ amãnhkrut ne ikjêkêt ne apôx ba omũ. Karõ punu kute bri ponhti pyrãk ne apôx ba omũ. Mry kaàk jajkwa krekremẽ mry jajkwa krekremẽ ar kabẽn jarẽnh djwÿnh 'êxnhĩja jajkwa krekremẽ ar ja jajkwa krekre kurũm ne bri apôx, ba omũ.

¹⁴Ar karõ punu kute amijo brija ne Ar kubê Xatanaj nhõ àpẽn ne kam kute mÿjja pumũnh kêt kwÿ nhipêxmã. Ne kam mã me bẽnjadjwÿr rũnh'ÿr ba. Pyka kunikôt me bẽnjadjwÿr rũnh kunĩ'ÿr ban meo akprõ. Me me'ÿr prôt kadjĩ ne meo akprõ. Metĩndjwÿnh tÿxo kubê kumkati ngryk nhõ akatikam, ô akati pymakam dja me me'ÿr prôt ar ba.

¹⁵Me abenwÿr prôt kadjĩ ne me abenwÿr mõn aben têpo mõ nhym Jeju imã kabẽn ne. Ne imã,

—Ê, on me ikabẽn ma. Dja ba me aêrbê me'ÿr bôx. Kute me àkĩnhĩ me aêrbê me ùrkwãmã ngjêx ne mekbê àkĩnh ba pyrãk. Dja ba ã me aêrbê me'ÿr ibôx ane. Nhym bep me ôt kêt ne no tÿx ne kute ikam amako krĩja dja me kĩnhkumrêx. Me tãm dja me kute me mrãnhmã kute kubêkà jangjênh ne mrãnh djãkam amako krĩja pyrãk. Nhym bep me ate krãja dja me kute me ôt mÿrri me ban bôx nhym me kute kubêkà jangjênh kêt ne pijàmkam mrãnh pyrãk. Dja me ã kute ikam amak kêtja pijàm ane, ibôxkam ã pijàm ane. Nãm ã Jeju Kritu memã amibôx djã jarẽnho ane.

(Mÿjja apôx 16.21)

¹⁶Nhym kam ar karô punu kute amijo brija me bĕnjadjwÿr rŭnho akprô. Me kute me'ÿr prôt kadjy ne meo akprô. Me kute abeno bikprônh djà nhidjibê Amadô. Mekbê idjaer kabĕnkam ne Amadô. Kam ne me bĕnjadjwÿr rŭnh abeno akprô.

¹⁷Nhym kam kadjy mrânĥ djwÿnh kute katê ne Metĭndjwÿnh ngryko ino rer kapĭ. Kôk djâbĕrkam ne kapĭ nhym kam Metĭndjwÿnh krĭ djâti kurŭm me'ô kabĕn. Metĭndjwÿnh nhŭrkwâtikam krĭ djâti kurŭm ne kabĕn ne. Kâj bĕ kabĕn ne, —Anũ, o ino rer ne arÿm ja, ane.

¹⁸Nhym kam na adjĕnhmĕ krakmĕ rârâkmĕ. Nhym kam pykadjwÿ tertet tÿ:x ne. Nãm amingrĕk tÿx ne. Me bakrax kurŭm me bakukâmâre aben nĥtepâ bixadjwÿr tĕm ja'ô kute pyka kute amingrĕk ja'ô pumŭnh kĕtkumrĕx. Nãm tertet tÿ:x ne.^e

¹⁹Nhym kam krĭrax jabatânhbê Babirônijkam pyka ajkij nhym kikre kunĭ rôrôk ne ajkaten amingrân kumex. Babirônijkam pyka amikokij ne arÿm amânĥkrut ne ikjĕkĕt ne ikwâ. Nhym pyka kunĭkôtdjwÿ krĭrax rôrôko kumex

^e 16.18 Djâm pyka kute amingrĕk kĕt Arkati. Pyka kute amingrĕk.

nhyim kikre prĩne amikaten kumex. Be, mrãmri ne Metĩndjwỳnh Babirônij jabatànhja mar ar o ban kam arỳm o ajkẽ, prĩne kum axweo pãnh ne. Nãm tu mekam ngryk tỳx ne. Mỳj me'õ gẽdja kubẽ amijo apdju? Be, dja me kunĩo ajkẽ, prĩne meo ajkẽ. Djãm Metĩndjwỳnh me axwekam ngryk kêt got.

²⁰Nhyim kam apẽxti kunĩ nhĩ'ãm mrãn akuno. Nhyim krãnhdjwỳ kunĩ tu akuno.

²¹Nhyim kam namẽ'y me'ã rôrôko kumex. Kàjkwa kurũm ne me'ã rôrôk ne. Axwe abatành, axwe utĩ. Utĩkam 'ã akre kute 40 kiru pyrãk. Djãm kam got me axwe kangan kam Metĩndjwỳnhmã rax jarẽ? Arkati, nãm tu me Metĩndjwỳnh djũno kumex. Namẽ'y kute meo bikẽnhkam tu Metĩndjwỳnh djũno kumex. Djãm namẽ'y rôrôk kajgo got? Kati, nãm meo bikẽnh rax ne.

Me'õ kuprỳ kurėti mry'ã ỳr.

17 ¹Nhyim kam kadjy mrãnh djwỳnh kubẽ 7 kute ngõnhbẽ 7 jamỳnhja 'õ ne imã,

—Apa, amrẽ tẽ, ba amã mỳjja jakre ga omũ. Me'õ kuprỳ ne ja. Tãmja ne ngõ kunĩ'ã krĩ, ane. Tãmja ne me kunĩ abenmã arẽ. Me kunĩ arỳm abenmã kurẽ jarẽ. Nhyim Metĩndjwỳnh arỳm axwe man kute o bikẽnhmã. Krĩraxbẽ Babirônij ne me'õ kuprỳ kurẽ'ã amijakre. Krĩrax jakam ne mỳjja punu ne kam kute me'õ kuprỳ kurėti pyrãk.

²Nhyim apỳnh pyka djari me õ bẽnjadjwỳr rũnh 'ỳr bao ku'ẽ. 'Ã aben japa. Nhyim pyka kunĩkõt me kunĩ 'ỳr ban kam kumex. Me'õ nija ta ne memã kadjwati kangôf ngã nhyim me o ikõn ajbãn kam kurẽo kumex.

Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh imã ane. ³Ã imã anen kam mã ikarõo tẽ. Kapõt kukritmã ne ikarõo tẽn o bõx. Ba kam me'õ kuprỳ kurětija pumũ. Nhyim mry kamrẽk'ã nhỹ. Nhyim mryja'ã idjio tuknĩ. 'Ã idjijao ne prĩne Metĩndjwỳnh japrỳn ùn ne. Nhyim mry krãbẽ 7 ne bariibẽ 10.

⁴Nhyim me'õ kuprỳ kurětija kubẽkà kamrẽkmẽ tyk jadjàn o nhỹ. Kunhẽr krãptĩ. Kẽn karỳrmẽ kẽn mextemẽ angà krã kute ngap jadjẽnh pyrãk. O ne amikunhẽr. Ne ngõnhkrã byn o nhỹ. Kẽn karỳro ngõnhkrãkam mỳjja kroo ipu ne kubyn o nhỹ. Mjẽn prãmmẽ kurẽmẽ ja ne kam o ipun 'ã kubyn o nhỹ. ⁵Ne kuka'ã idji. Mỳj idji nã? Bir, mỳjja bipdjur. Bir,

—Krĩrax jabatànhbẽ Babirônijkam ne me kuprỳ kurėti kator kutewa nhyim kam me ô'ã pyka kunĩkõt punu ar ba, arĩk ar ba.

Nãm ã kuka'ã idji ane.

⁶Me'õ kuprỳ kurětija tu ajbã. Kamrõ ne o ikõn kam ajbã. Nãm prĩne Metĩndjwỳnh nhõ me mexja kwỳ nhimex ne, prĩne me kute tu amim Jeju markumrẽx ne mã kõt bikamẽnh nhyim me te kute me par nhyim me mã kõt bikamẽnhja ne prĩne me imex ne me kamrõ kapĩn o ikõn kam ajbã. Be, nija ne ba omũn kam kam ino tyn djan te ije omũnhmã ne kam,

^{17.2} Mỳjja me kute o kôm ne kõt bibãnh kunĩja, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarẽ.

—Tô mỳj nã? ane.

⁷Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh imã,

—Mỳkam ne ga kam ano tyn dja? ane. Ë, ba mỳjja bipdjurja amã arẽ ga ama. Ba amã nija jarẽ, krĩrax kute ni jaxweti'ã amijakreja amã arẽ ga ama, ne ajte mry kute turja jarẽ. Mry krãbê 7 ne bàribê 10, tãm dja ba amã arẽ, ga ama.

⁸Mry aje omũnhja ne amrêbê tĩn ne ar ba. Ne kam tu akuno. Dja ajte kato. Kre ry typydjikurũm ajte katon ar mrã. Ar mrãn kam tu biknorkumrêx ne. Nhym pykabê me ja te omũn kam abenkam no tyn kumex. Me kute Jeju mar kêtja dja me te kute mry marmãn kam abenkam no tyn kumex ne abenmã,

—Mỳj mry got ja? Nãm tĩn ne ar ban akunon kam ajte akubyn kato, anhyro kumex.

Djã nãm Metĩndjwỳnh me ja tĩn rã'ã rã'ã'ã pi'òk no'òk got me kòt mry ma? Kati, pyka nhipêx kêttri kute me ja tĩn rã'ã rã'ã'ã pi'òk no'òk kêt. Kam dja me mry mar kêtumrêx ne. Kam ne me mry tĩn ne biknor ne ajte akubyn katorja pumũn kam abenkam no tyn kumex.

⁹Ë, me no mexbit dja me kuma, me kute mỳjja marbit dja me kuma. Ë, mry krãbê 7 kubê mỳjja amãnhkrut. Krã kubê krãnhre ne krĩ. 'Ã ne nija krĩ. Adjwỳnhdjwỳ krãbê bẽnjadjwỳr rũnhbê 7. ¹⁰Bẽnjadjwỳrbê 5 ne arỳm kêt mexi. Nhym bep pydji ne tĩn ne ar ba rã'ã, nhym bep ikjêja ne kator kêt rã'ã. Dja katon kam ar meo ba ngrire. ¹¹Be, mryja amrêbê tĩn ne ar ban arỳm biknorja, tãm ne kubê bẽnjadjwỳr rax'o, bẽnjadjwỳr rũnhbê 7 ja'o, ne arkòt akuno.

¹²Nhym bep bàribê 10, aje omũnhja kubêdjwỳ bẽnjadjwỳr rũnhbê 10. Kraxje mete ar'ã bẽnjadjwỳr mẽn nhym ar kute ar meo ba kêt. Adjym, tũmrãm, dja me ar'ã bẽnjadjwỳr mẽ nhym ar meo ba. Mrymẽ ar aprakamã ar ar meo ba. Dja ar ro'ã ar meo ba ngrire.

¹³Be, bẽnjadjwỳr rũnhja godja ar abenkòt kabẽn ne tu mry kabẽnkòt ar meo ba. Nhym mryja pydji ne bẽnjadjwỳr raxo ar akren ar meo ba.

¹⁴Nhym kam bẽnjadjwỳr rũnhja dja Mryki'ãtomti jabatàn ny'ỳr pròt ne. Ar kunĩ dja ar'ỳr pròt ne.

Nhym bep Mryki'ãtomti jabatàn ny ta dja amijo aptàn pyka mẽ aro amrà. Djãm Mryki'ãtomti jabatàn ny bẽnjadjwỳr ngri got. Arkati. Bẽnjadjwỳr raxbê kumkatiti. Kute bẽnjadjwỳr raxo pykabê me bẽnjadjwỳrja kunĩ jakrenh mexi. Kam ne kubê Bẽnjadjwỳr raxbê kumkatiti. Kam dja ò me jamẽ prĩne pyka mẽ ar bẽnjadjwỳrbê 10jao amrà. Ò me ja, Metĩndjwỳnh kute amiwỳr me 'wỳr ne kute amijo me utàrja nhym me tu kute amim markumrêx ne mã kòt bikamẽn ne kute kanga kêt, me tãm dja me Mryki'ãtomti jabatàn nykòt mòn kurẽ djwỳnhjao ajkẽ.

Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh imã ane. ã imã 'ã ujarẽn ane. ¹⁵Ne kam arek imã kabẽno dja ne imã,

—Ë, apỳnh ngò ikwãja, 'ã me'ò kuprỳ kurêti krĩ ga aje omũnhwã, ngôja ne kute me uræk. Me'ã ne ngôja amijakre. Apỳnh me ò pyka djàri, apỳnh me ba djàri, apỳnh mebêngòkre ba djàri, apỳnh amyngràri me ba djàri, apỳnh me kabẽn djàri kunikòt me ja'ã ne ngôja amijakre.

¹⁶Ne aje bàribê 10 pumũnhwãmẽ mry'ã ỳr ga aje omũnhwãmẽ ar tãm dja Ar kubê ni kuprỳ kurêtija kĩnh no kati ne arkum kurêkumrêx ne kam o ajkê. O ajkên prĩne kunhêrmẽ õ kubêkà mexja kubê kunĩ by nhym tu irãri nõ. Nhym kam ar ã kwỳ krê, me'õ kuprỳ nhĩ kwỳ krên kam 'ã kàtàm kuwykam kumẽ nhym prĩne xêr.

¹⁷Mrãmri dja ar ã o ane. Mỳkam? Bir, Metĩndjwỳnh ne kadjy ar ngrêk ne, bẽnjadjwỳrbê 10ja ar ngrêk ne. Metĩndjwỳnh ta ne arỳm amim 'ã karõ ne kam ar kadjwỳnhbê arkum arê. Nhym kam kôt ar bẽnjadjwỳrbê 10ja ôkre kadjwỳnhbê amim 'ã karõn o ajkê. Nãm ar axikôt kabên ne mrymã kum,

—Gajbit dja ga apydjin abẽnjadjwỳr rax ne ar meo aba. Nhym be nija gêdja wãm nõ, ane. Nãm Metĩndjwỳnh anhỳr djwỳnhhràm tu kônkh arkum irkumrêx nhym kam ar kôt o tẽn o tẽn inomã kumẽ. Ar kute amimar kêt ne ar Metĩndjwỳnh kabênkôt tẽ.

¹⁸Nhym krĩrax jabatànhbê Babirônij ne me'õ kuprỳ kurêti ga aje omũnh wã'ã amijakre. Krĩraxja ne pyka kunĩkôt me kadjy bẽnjadjwỳr nhym bẽnjadjwỳr kunĩ 'ỳr ba: o ku'ê, 'ỳr õ nêkrêxo bao ku'ê, nhym kam krĩraxbê Babirônij raxo bẽnjadjwỳr ja jakre ne kam meo ba, ane. Tãm ne me arỳm o ajkê, ane. Be, nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh imã 'ã ujarênh anen imã arênho tẽn inomã kumẽ.

Kute pyka mẽ Babirônijo bimràk.

18 ¹Ba arek omũnho dja nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'õ kàjkwa kurũm tẽn ruw. Kute bẽnjadjwỳr rax pyràk ne adjênho prĩne pyka kurwỳ. ²Ne kam kàj bẽ kabên ne,

—Ê, arỳm ne kêt ne. Krĩraxbê Babirônij, krĩ jabatànha ne Metĩndjwỳnh prĩne o ajkên pyka mẽ meo amrà nhym arỳm kêt ne. Arỳm ne Xatanaj nhõ àpênh punu 'ỳr bõx ne kam kam ar ba. Nhym kam apỳnh me karõ punu djàri kam ar ba. Nhym apỳnh àk punu djàri kunĩdjwỳ me kum kurêja kam ar ba.

³Mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm prĩne pyka mẽ meo amrà nhym kam kam ar ba. Mỳkam?

Bir, axwe pãnh. Babirônijkam ne me axwebit ar ba. Kam ne me axwe'ã bit abenmã karõ.

Kute me'õ kuprỳ kurêti 'õ kute amijã memã àpnênh nhym me tu 'ỳr ba ar ba nhym kute memã kadjwati kangô^s nhõr nhym me kute o kôm ne bibãnh ne kurê ar ba pyràk.

Nãm me ã pyka kunĩkôt kum krĩraxbê Babirônij kĩnho ane. Pyka kunĩkôt ne me bẽnjadjwỳr kunĩ kum kĩnh ne 'ỳr bao ku'ê kute me'õ kuprỳ kurêti'ã me kute aben japanh pyràk nhym pyka kunĩkôt me kute nêkrêxo ba djwỳnh Babirônij'ỳr õ nêkrêxo bao ku'ê ne arỳm pãnh õ pi'òk kaprĩ rax ne.

^s 18.3 Mỳjja me kute o kôm ne kôt bibãnh kunija, kadjwati kangômẽ uba kangômẽ, mỳjja kangô kunĩ ne me kum kadjwati kangô jarê.

Babirônij axwe kum nêkrêx prãm kute me'ô mjên prãm pyræk nhym
me kute nêkrêxo ba djwýnh kôt ô pi'ôk kaprĩ rũnhkumrêx ne.

Djãm Babirônij mex got. Axwe punu, ane.

Nãm ã kadjy mrãnh djwýnh kabên ane. ⁴Nhym kam kàjkwa kurũm
me'ôdjwý kabên ne memã kum,

—Apa, inhõ me ja, on me me kurũm akato. Mekôt me ajaxwe ba ije
mekôt me ajo ibikênh karô on me akato, ane.

⁵Be, nãm Babirônij aben nhitepã axwe tẽn arým kàjkwa 'ýr itep ne. Nhym
Metĩndjwýnh kute axweo biknor kêtumrêx. Nãm kuman o nhỹ, ane.

⁶Gora me amipãnh. Krĩraxbê Babirônij kute me ajo bikênh 'ãnh dja
ga me amipãnh o abikênh itep ne, o aben pyræk ne.

Kati, me amipãnh o abikênh amãnhkrut. Djãm krĩraxbê Babirônij
kute me ajo bikênh ngri got. Axwe kute me ajo bikênh raxi, kam
dja ga me amipãnh o abikênh amãnhkrut ne.

Nãm mỳjja djýo me akôm ne. Kam dja ga me amipãnh mỳjja djýo
kômo amãnhkrut ne, ane.

Nãm mỳjja djýo kôm'a kute meo bikênh jakre,

—Kam dja ga me amipãnh mỳjja djýo kômo amãnhkrut ne, ane.

⁷Krĩraxbê Babirônij ajbit ne raxo amiptãn ô nêkrêx kumex. Kam dja ga me me
kaprĩmê me tokrymê o amipãnh, kute ô nêkrêx kumexja 'ãnh o itep ne.

Nãm krĩraxbê Babirônij ôkre kadjwýnhbê amim,

“Ota ba arek ibênjadjwýrkumrêx ne nhỹ. Mýkam dja ba ikaprĩ?

Djãm imjên ibê tyk got ba ikaprĩ?

Djãm ibixangri dja ba ibên kêt mex ne nhỹ?

Kati, ibixangri kêt. Kam dja ba ikaprĩ kêtumrêx”, ane.

Nãm ã krĩraxbê Babirônij ní'ã amijakreo ane.

⁸Nãm ã amim ane ne kam nhỹ. Kam dja têbê apýnh mỳjjao kute meo
bikênh djari 'ýr bôx.

Myt tãmkam dja o bikênh djàja kunĩ abenã rôrôk ne arým 'ýr bôx.

Gêdja tyk 'ýr bôx ne bixangri 'ýr bôx ne kum prãm 'ýr bôx.

Têbê dja o bikênh djà ja kunĩ 'ýr bôx. Nhym kam me kuwykam
kumê nhym xêr.

Bênjadjwýrbê Metĩndjwýnh ne tỳxkumrêx ne kum axwe pãnh jarê
nhym arým 'ýr bôx.

Nãm ã kabên ane.

⁹Pyka kunĩkôt dja me bênjadjwýr àmrao kumex. Me bênjadjwýrja
kum nija kĩnh ne 'ýr bao ku'êkam kute me me'ô kuprỹ kurêti'ýr me
bao ku'ê ja pyræk. Kam dja me abej àmrao kumex. Me kute kukwakam
amim nêkrêxo àptar o bakam. Dja krĩrax pôr ne kũm ty:k ne. Nhym me
bênjadjwýr abej àmra:o kumex, ¹⁰omũho kumex. Krĩrax kaprĩmê tokry
pymaje ne me nĩjar djan omũho kumex ne kam abenmã kum,

—Watĩre, Babirônij. Krĩrax jabatãnh, krĩrax pyna, watĩre.

Nām tebê Metĩndjwỳnh prĩne ajo ajkê ga nõ, ane.

¹¹Nhym me pyka kunĩkôt kute nêkrêxo ba djwỳnhjadjwỳ àmrao kumex ne kaprĩ:re. Nhym tu wānh nêkrêx nõ. Mỳj me'õ godja me kute nêkrêxo ba djwỳnhbê nêkrêx byn pānh pi'ók kaprĩ ngā? Arkati. Babirônij ne ipêxri me kute nêkrêxo ba djwỳnh kute kum nêkrêx rero bajamā o pānh ne.

Nhym arỳm xêr nhym kam ¹²me'õ kute mekbê apỳnh me kunhêr djari byr kêtukumrêx, me õ kên karỳrmê kryt jakamê kên jadjênhmê angà krā kute ngàp jadjênh pyrākme kubêkà jakamê kubêkà tykmê atemā kubêkà mērebê xêdamê kubêkà kamrêkmê apỳnh pĩ kudjỳ djàrimê apỳnh mrybê erpāxi djwao mỳjja nhipêx djàrimê apỳnh pĩ pānh raxo mỳjja nhipêx djàrimê atemā ngônhbê brôdjimê ngôn tykmê atemā kēnbê mamoremê ¹³mỳjja djānhbê kaneramê me krā ngrānh djāmê kikre kudjỳ djāmê me kudjỳ djābê miramê me kudjỳ djā 'ômê uba kangômê atemā rōny kangô 'ômê atemā djwỳ djôm 'ômê djwỳbê trigumê me õ kritbê mrytimê mryki'ātomtimê kawarumê pio kāmranhtỳxmê me memā àpēnh kajgo ar ba, me kute meo pānh ne amim me pa 'amỳnh nhym me memā àpēnh kajgo ar bajamê. Nà, mebêngôkredjwỳ.

Ja kunĩ ne Babirônij tĩnri amim amỳn pānh memā pi'ók kaprĩ ngā nhym kam ajbir kêt ne. Mỳj me'õ godja amim amỳn kam pānh mekmā pi'ók kaprĩre ngā. Arkati.

¹⁴Nhym me kute nêkrêxo ba djwỳnh Babirônijmā kum,

—Be, apỳnh me amā mỳjja mex kĩnhja ne arỳm me abê kêtukumrêx. Me anhô nêkrêxmê me akunhêr kunĩ ne arỳm tu biknorkumrêx. Dja ga ajte omũnh kêtukumrêx, ane. Nām ã me kute nêkrêxo ba djwỳnh kum ane.

¹⁵Ne nĩjar djan omũnho kumex. Krĩrax kaprĩmê tokry pymaje nĩjar djan omũnho kumex. Kukwakam õ nêkrêx rax ne mekbê kêt nhym me kam o aman kam abej àmrao kumex ne kam kaprĩ:ren abenmā kum,

¹⁶—Watĩre, Babirônij, krĩrax jabatānh, watĩre. Tām ne arỳm kêtukumrêx.

Nām ipêxri kubêkà mexbit jangij ne o mrā. Kubêkà jakamê kakrātykmê kamrêkmê. Nām kunhêr pānh raxobit amikunhêr, kên karỳrmê kên jadjênhmê angà krā kute ngàp jadjênh pyrākme. Ý, tām ne arỳm kêt ne.

¹⁷Nêkrêxja ne arỳm pyka mē amrà. Amikrà kêt ne arỳm pyka mē amrà. Kàxdjākēnh ipók pydjikam, ane.

Nām ã me kute nêkrêxo ba djwỳnh kaprĩkam abenmā ane.

Nhym kam me ngô raxkam kākam ar bajadjwỳ kaprĩ. Me kute ngô raxbê pyka kêtka kà raxo ba djwỳnhmê me kātām kākam ar bajamê me kute kào ba djwỳnh nhô àpēnhmê me kute ngôkôt nêkrêxo bajamê. Me ja kunĩ ne me kaprĩn nĩjar kumex ne àmrao kumex. ¹⁸Krĩrax pòk ne kũm tyk pymaje ne me nĩjar omũnho kumex, abej àmrao kumex ne kàj bê abenmā kum,

—Krĩrax jabatānhja pydjii. Nhỳnh ne 'ômê kute aben pyrāk? ane. Nām ã me kà raxkam ar baja abenmā ane. ¹⁹Ne kam kaprĩkam pykao amikrà kaprêprêk ne krĩrax jabej amran kam kaprĩ:re ne kum,

—Watĩre, Babirônij, krĩrax jabatānh, watĩre.

Akukwakam ne ba me ikunĩ inhõ nêkrêx rũnh ne. Nã bãm me kàkam awỳr mỳjjao iban o bôx ga pãnh me imã mỳjja ngã. Ba me ikunĩ akukwakam inhõ nêkrêx rũnh ne.

Ga tebê arỳm pyka mẽ amrà. Jakam dja ba me arĩk ar iba, ane. Nãm ã me ngô raxbê pyka kêtgam kà raxkam ar baja krĩraxo aman ã kum ane. Nhym kam atemã me'õ kabên.

20 —Be, kàjkwa, on akĩnh. Arỳm ne Metĩndjwỳnh o ajkê. Me gadjwỳ, Metĩndjwỳnh nhõ me gamẽ Jeju kute me anorjamẽ Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnhmẽ on me akĩnh. Metĩndjwỳnh arỳm me apãnh Babirônijo ajkê. Kam dja ga me tu akĩnhkumrêx.

21 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh tỳxkumrêx 'õ kên by. Kên rax, kên jabatành. O ne mekbê idjaer bày ngân ôm ne. Tãm ne kumỳn o ngô rax kôpênàt ne. Ne mekmã kum,

—Dja ã Metĩndjwỳnh krĩrax jabatànhbê Babirônijo bikênho ane, kôpênàto bê o ane. Gêdja tu biknorkumrêx ne ajte kator kêtumrêx.

22 Godja ajte me'õ me akam ngrer kêtumrêx. Atemã pijàbàremẽ pomẽ ngônho potimẽ. Ja kunĩkam ngrer dja ajte me akam kator kêtumrêx. Nhỹnh ne me'õ môn ajte me akam ngrero dja? Arkati. Nhym me apỹnh ê mex djàri 'õ ajte me akam kator kêtumrêx. Nhỹnh ne me ê mex 'õ me akam dja? Arkati.

Nhym me ni'õ me akam djwỳ ka'uko ỳr kêtumrêx. Nhỹnh ne me ni'õ djwỳ ka'uko nhỹ got ga me aje marmã?

23 Nhym ngônhpôkdjwỳ me akurwỳ kêtumrêx. Nhỹnh ne me akam ngôn pôk 'õ godja me akurwỳ?

Ne me keketdjwỳ mar kêt ne. Nhỹnh ne me'õ ajbir abenwỳr mōr ny got kĩnhkumrêx ne kute abenmã kabên ne keketmã? Arỳm kêtumrêx. Me akam me kute nêkrêxo ba djwỳnh ne pyka kunĩkôt me kuràm ô nêkrêx rũnh ne.

Ga arỳm apỹnh me ba djàri me kunĩ noo akuno. Nã gãm adjukaneo me noo akuno nhym arỳm pãnh Metĩndjwỳnh prĩne ajo ajkê, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh ane.

24 Be, Babirônij ne Metĩndjwỳnh kabên jarênh djwỳnhmẽ Metĩndjwỳnh nhõ me mexja par ar o ba. Babirônij kabênkôt ne me pyka kunĩkôt me par ar o ba. Kam ne Metĩndjwỳnh meo ngryk ne me pãnh prĩne Babirônijo ajkên pyka mẽ o amrà.

Me kute Metĩndjwỳnhmã mex jarênh.

19 ¹Nhym kam mỳjja kute me krãptĩ kanga pyràk ba kuma. Kàjkwakam ne me krãptĩ kabên ne, ne,

—On me Metĩndjwỳnhmã mex jarê. Me banhõ Metĩndjwỳnh, ajbit ne kubê me bapytâr djwỳnh, gu me kam abenmã mex jarên abenmã bēnjadjwỳr rax jarê.

2 Ta ne kabên p̃ynh ne katàt memã axwe pãnh jarê. Mrãmri ne arỳm kum pãnh jarê. Me'ô kuprỳ kurêtija, tãmja pydji ne rax ne pyka kunîkôt me'ã axwe rê nhym me kôt axwen arîk ar ba, tãm. Kumã ne Metĩndjwỳnh pãnh jarê.

Arỳm ne kam ngryk ne o ajkê. Nãm ô àpênho ngryk ne kam me pãnh o ajkê, kute ô àpênh par ne kamrô kapĩnkam ngryk ne kam me pãnh me'ô kuprỳ kurêtijao ajkê. Mrãmri, ane.

Nãm ã kàjkwakam me krãptĩ ane.

3 Ne kam ajte kàj bê kabên ne,

—On me Metĩndjwỳnhmã mex jarê.

Krĩrax jabatànhbê Babirônij ne mã pôr ne kũm tyk rã'ã rã'ã. Àtyk kêtukumrêx, ane.

Nãm ã kàjkwakam me krãptĩ ane.

4 Nhym kam mebêngêtbê 24mê mỳjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrut ne tu mỳrbê rôrôk ne Metĩndjwỳnhmã rax jarê. Metĩndjwỳnh krĩ djàtikam ãrjamã rax jarên kum,

—Mrãmri godja ga ã o ane, ane.

Ne kam ajte abenmã kum,

—Gu me on Metĩndjwỳnhmã rax jarê, ane.

5 Nhym kam krĩ djàti kurũm me'ô kabên ne,

—Ê, me akunĩ, me abê Metĩndjwỳnh nhô àpênh, me amã umaja, me abênjadjwỳrmê me akàtammê me akunĩ on me me banhõ Metĩndjwỳnhmã mex jarê, ane.

6 Nhym kam mỳjja kute me krãptĩ kangao kumex pyràk ba kuma. Kute ngô rãrãk pyràk, kute na krikrit tỳx pyràk. Nhym me krãptĩja kabên ne,

—On me Metĩndjwỳnhmã mex jarê. Bênjadwỳr djwỳnh me banhõ Metĩndjwỳnh tỳxo kubê kumkati, ta ne bēnjadwỳr rax ne mrãmri ar meo bakumrêx, kumã dja ga me mex jarê, ane.

7 Ê, gu me on bakĩnhkumrêx. Me kute abenã ar mēnh kadjy bakĩnhkumrêx. Gu me abenmã raxmê mex jarê. Arỳm ne ô akati 'ỳr bôx. Arỳm ne me kute Mrykĩ'ãtomti jabatàn nymê prômê abenã ar mēnhmã, kam dja gu me bakĩnhkumrêx.

Arỳm ne nija amimex ne. 8 Arỳm ne kadjy kum kubêkã ngã nhym arỳm adjà.

Kubêkã mexkumrêx, kubêkã jadjênh, kubêkã ajmã kute kêtukumrêx, ane.

Nãm ã me krãptĩ memã ane. Nãm Metĩndjwỳnh kute ô me mexjamã axwe kêt jarênh nhym me katàt mrãnh'ã kubêkã mex jakre ne ta ô me ja'ã prô jakre.

9 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh imã,

—On 'ã pi'ôk no'ôk. Arỳm ne me kute Mrykĩ'ãtomti jabatàn nymê prômê abenã ar mēnhmã, nhym me arỳm kute kadjy djwỳ djarmã. Arỳm kadjy mry kumex ne. Nhym arỳm memã kabên. Me Mrykĩ'ãtomti jabatàn nymê ro'ã ô kwỳ krên rax kadjy memã kabên ne. Me ajbit dja me kĩnhkumrêx. Me

Mrykî'átomti jabatàn nh ykôt ò kwỳ krênja, me ajbit dja me kìnkhkumrêx. On 'a pi'òk no'òk, ane. Nãm ã kadjy mrân nh djwỳnh imã ane. Ne kam ajte imã,
—Ê, mrãmri ne Metĩndjwỳnh arỳm kabên pydjìn arê, ane.

¹⁰Ba kuman kam kabem itu mỳrbê tỳm ne bit ije kum rax jarên nhmã, bit ije kadjy mrân nh djwỳnhmã rax jarên nhmã nhym imã,

—Kati, kwārĩk wānh. Badjwỳ ne ba Metĩndjwỳnhmã idjapên nh, akamymê ar akôt Metĩndjwỳnhmã idjapên nh. Akamymê ar atỳxkumrêx me aje mekmã Jeju'a adjujarên nhjakôt ne ba kum idjapên nh. Badjwỳ ne ba ar akôt kum apê. Kam dja ga Metĩndjwỳnhmãbit rax jarê, ane.

Be, me akajmãtã ne Metĩndjwỳnh kabên jarên nh djwỳnh ò'ã memã Jejubit'ã ujarên nh ar ba. Ga me kam gadjwỳ ijuk'ã Jejubit'ã adjujarên nh ar aba. Kumãbit ne me kute rax jarên nh ar o bamã, ane. Nãm ã kadjy mrân nh djwỳnh imã ane.

Me'ò kawaru jaka'ã ỳr.

¹¹Nhym kam kàjkwa ajkij nhym kawaru jakaja dja. Nhym me'ò 'ã nhỹ. Me'ò nhidjibê Kabênkumrêx, ne ajte idji 'òbê Katàt kabên ne 'ã nhỹ. Nãm katàt memã axwe pānh jarên kôt me'ỳr prôt ne. ¹²No pòk kute kuwy pòk pyràk ne kam bēnjadjwỳr rax krādjê tu. Krādjê krāptĩ ne kutu. Ne ta idji 'ã wajêt. Nhym me kute idjija pumũnh kêt, ajbit ne kute aminhidji pumũnh. ¹³Ne ò kubêkà kute kamròkam irja jadjà. Nhym me kum idji jarê. Idjibê Metĩndjwỳnh Kabên. Tām ne me kum arê.

¹⁴Nhym kàjkwakam Metĩndjwỳnh nhõ krākamngõnh krāptĩ kôt mō. Ne kam kubêkà mexkumrêx, kubêkà jaka, kubêkà ajmã kute kêt jangij ne 'ã mō. Kawaru jaka'ã ne me krĩn kôt mō. ¹⁵⁻¹⁶Nhym Bēnjadjwỳr jajkwa krekre kurũm kàxdjwa kajgo kato. Kàxdjwa kajgo djwa mexkumrêx ne kato. Nhym kubêkà'ã idjìn kjê'ã idji. Idjibê

Bēnjadjwỳr raxbê kumkatiti:.

Kute bēnjadjwỳr raxo pykabê me bēnjadjwỳrja kunĩ jakrenh mexi.

Kam ne kubê Bēnjadjwỳr raxbê kumkatiti:.

Ne kam kàxdjwa kajgo djwa mexjao dja apỳnh me ba djàri meo ajkê. Meo ajkên kam ar meo ba, me kum àpên nhmã dja kabêno me anor ar o ba. Kabêno me anon me axwemã bēn tỳx ar ba. Djām kute akràn nhmã ar me axweo bamã? Kati, dja kàxo àbêr djào ar mekam ngryk ban mekam ngryk mex ne. Godja Metĩndjwỳnh ngryk janên nh djākam me kurê ne prĩne me anê nhym me kamrô prôt ne. Djām Metĩndjwỳnh tỳxo kubê kumkati ngryk ngri got? Nãm ar meo ban ì mekam ngryk mex ne.

¹⁷⁻¹⁸Nhym kam kadjy mrân nh djwỳnh pydjìn dja, ba omũ. Arngro tỳxkam ne dja. Ne kam kàj bê àkmã kabên ne. Àk kàjkwa tã tor ne mrānhja kunĩmã kabên ne, ne kum,

—Me apa. Amrê me aben pydji. Arỳm ne Metĩndjwỳnh me amã me anhõ kwỳ krên djà rax ne o atom ne, me aje krên ne ajajnemã. Ê, bēnjadjwỳr nhĩmê krākamngõnh nhõ bēnjadjwỳr nhĩmê me àprār nhĩmê kawaru nhĩmê 'ã krākamngõnh krĩja nhĩmê me kute me pa 'amỳnh

nhym me memã àpênh kajgo ar baja nhĩmẽ me kute memã o pãnh kadjy àpênhja nhĩmẽ me bẽnjadjwÿr nhĩmẽ me kàtàm nhĩmẽ me kunĩ nhĩ dja ga me krẽn ajajne, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwÿnh àkmã kabẽn ane.

¹⁹Nhym kam mry kute meo bajamẽ õ krākamngõnhmẽ me bẽnjadjwÿr rũnhmẽ arÿm akuprõ. Me kute Jeju kawaru jaka'ã ÿrja 'ÿr prõtmã ne me akuprõ. Nhym arÿm kutã Jejudjwÿ õ krākamngõnhreo akprõ.

²⁰Ne kam amijo aptàn ar pa 'amÿn kuwo imõtikam ar kumẽ. Nãm mrymẽ kabẽn jarênh djwÿnh 'èxnhija ro'ã ar pa 'amÿn aro tẽn kuwo imõtikam ar kumẽ. Kabẽn jarênh djwÿnh 'èxnhija ta kute mÿjja pumũnh kêt kwÿ nhípêx, kute mry djô'ã kabẽnkõt mÿjja pumũnh kêt kwÿ nhípêx ne o kute me noo biknor. Nhÿnh me ja ne me noo akuno? Bir, me'ã mry nhidji jarij ne kute mry karõmã amijarênh ne kute kum rax jarênhja, me tãm ne kabẽn jarênh djwÿnh 'èxnhija me noo akno. Kam ne Bẽnjadjwÿr Jeju mrymẽ kabẽn jarênh djwÿnh 'èxnhija ar ro'ã ar pa 'amÿn aro tẽn kam kuwo imõtikam ar kumẽ. Ar tĩn ne ar pa 'amÿn aro tẽn kuwo imõtikam ar kumẽ. Kuwymẽ kẽn ngrãngrã pòkkam ar kumẽ.

²¹Ne kam me kõt mörja nhimex ne. Jeju kawaru'ã ÿrja tãm ne ajkwa krekre kurũm kàxdjwa kajgo katorjao me imex ne. O ne pyka kunĩkõt me bẽnjadjwÿrmẽ ar õ krākamngõnh ro'ã me imex ne. Me imex nhym àk kunĩ me kwÿ krê:n meo ajne.

Xatanaj djuwpre'ã amex kubê 1.000.

20 ¹Nhym kam kadjy mrãnh djwÿnh 'õ kàjkwa kurũm tẽn ruw ba omũ. Ikrakam ne kam o kajkep djã byn o tẽn o ruw. Mÿjkam o kajkep djã nã? Bir, kre ry typydjikam o kajkep djã ne kubyn o tẽn o ruw. Kàxiràxtimẽ ne kubyn o ruw.

²Ne kam mry kaàkjao tÿm, kubê ne Kangã tũm, kute me kàmex jarênh djwÿnh. Xatanaj tãm ne o tÿm ne kàxiràxtio uwpre. Djãm uwpre'ã amex pydj got. 'Ã amex krãptĩ. 'Ã amexbê 1.000. ³Nãm tu kre ry typydjikam kumẽn 'ã ijên kam o kajkep ne prĩne 'ã ijê djão amrà, mÿjja kute tom pyrãk o prĩne oy.

Be, Xatanaj kute ajte pyka kunĩkõt me noo biknorbê ne krekam kumẽn 'ã ijê. Godja 'ã amexbê 1.000 apêx nhym kam ajte kadjy mrãnh djwÿnh 'ã kutan kaba nhym ar ba ngrire. Tãm ne ja. Be, ba kam ajte mÿjja 'õdjwÿ pumũ.

⁴⁻⁵Be, me krĩ djãtidjwÿ ne kumex ba omũ. Nhym me kam krĩ. Metĩndjwÿnh ne arÿm me jamã kum,

—Me ga dja ga me memã axwe pãnh jarẽ, ane.

Me karõdjwÿ ne ba omũ. Mÿj me karõ nã? Bir, me kute memã Jeju'ã ujarênh ar ban Metĩndjwÿnh kabẽn'ã ujarênh ar ba nhym me kute me mut krākàr nhym me tyk karõ ne ba omũ. Me kute mrymẽ mry karõ arkum rax jarênh kêt, kute aro Metĩndjwÿnh ne arkum amijarênh kêt nhym mry te kute me'ã aminhidji janhõr prãmja, te kute me kuka'ã nàr me ikra'ã aminhidji janhõr prãmja, nhym me kubê bikênh nhym kam me kute me par karõ ne ba omũ. Me tãm dja me akubyn tĩn ne kam Kritumẽ ro'ã ar meo ba. Ar meo ba'ã

amex krăptĩ ne. 'Ă amexbê 1.000. Me tyk ne akubyn tĩn kutewa ne ja. Nhyr mep me kătăm tykja, me tām dja me'ă amexbê 1.000 nhyr me akubyn tĩn ne.

⁶Nhyr mep me tyk ne akubyn tĩn kutewaja dja me kĩnhkumrêx. Arỳm mexo me akrenh me:x ne. Dja me ajte ty? Arkati. Dja me ajte tyk kêtikumrêx, ne kam Metĩndjwỳnhmê Kritu arkum apê, mebê me kadjy Metĩndjwỳnh mar djwỳnh ne arkum àpênh ba. Ne kam ar ro'ă ar meo ba. Ar meo ba'ă amex krăptĩ. 'Ă amexbê 1.000.

Kute kuwyo imôtikam Xatanaj mênh.

⁷Nhyr kam amexbê 1.000 apêx nhyr kam kadjy mrăn h djwỳnh Xatanaj'ă kuta. Kubê ijêja'ă kutan me kadjy kaba. ⁸Nhyr arỳm kato, pyka kunikôt ajte kute me noo biknormă kato. Dja kàjkwa kraxkam me jamê kàjkwa nhôt kam me jamê aktă kàjkwa nhirê'ăn h me jamê mekbê Kokmê mekbê Makokmê me kunĩ 'ỳr bôx ne memă kabên jarên me noo aknon meo akprô. Kute Metĩndjwỳnh nhô me ja'ỳr prôt ne kute me par kadjy nărăm meo akprô nhyr me kumex. Nām me kute ngô rax mỳrri pykati ngră ja pyrāk. Pykati ngră tām ne me o itun te kute abenă akremă nhyr krăptĩ: anen amũ ajkamê nhyr me te o ane. Nām ă krăkamngôn hre kumex o ane.

⁹Ne kam prĩne me kadjy pyka jaên kam me'ỳr môn Metĩndjwỳnh nhô me mexjamă ipôk ne, krĩ mexmă ipôk ne. Metĩndjwỳnh kum krĩrax kĩnhkumrêxja tām ne me kum ipôk ne. Nhyr kam kàjkwa kurũm kuwyo ruw ne prĩne me kuga nhyr me prĩne xêr.

¹⁰Nhyr kam Metĩndjwỳnh bôm 'êxnhĩja mē, kute me noo biknor djwỳnhja kuwyo imôtikam kumê. Kuwymê kên ngrăngră pôkkam kumê. Kam ne ôbê mrymê kabên jarên h djwỳnh 'êxnhĩja mē. Ne kam ajbir kam Xatanaj mē. Kam ne Metĩndjwỳnh prĩne aro bikên h rax ne. Nhyr ar tokry: ne àmnhirên h ar ba. Àmnhirên h ar ba ră'ă ră'ă. Àmnhirên h ar ba: nhyr 'ă akamăt ne tām kam 'ă akati. Dja o ino rer kêtikumrêx ne.

Metĩndjwỳnh kute me tykmă păn h jarên h.

¹¹Nhyr kam krĩ djāti jaka dja nhyr kam me'ô nhỹ ba omũ. Nhyr kam umaje pykamê kàjkwa prôt ne nhĩ'ăm tēn akuno. ¹²Nhyr kam me tyk kabem kumex. Me tyk kunĩ, me bēnjadjwỳrmê me kătămmê krĩ djāti kabem kumex. Nhyr kam pi'ôk no'ôk'ă kurê.

Ne kam ajte pi'ôk no'ôk 'ôdjwỳ'ă kuta. Metĩndjwỳnh kute me tĩn ră'ă ră'ă'ă no'ôkja pi'ôk tām ne 'ă kuta.

Nhyr mep ate ne kute pi'ôk no'ôk kumrêx'ă rên hja. Pi'ôk jakôt ne Metĩndjwỳnh memă axwe păn h jarê. Me tĩnri axwe'ă pi'ôk no'ôk ja ne Metĩndjwỳnh 'ă kurên kam mekmă axwe păn h jarên h nhỹ, me tykmă păn h jarên h nhỹ.

¹³Nhyr kam ngô raxbê pyka kêtjadjwỳ Metĩndjwỳnhmă me tyk kanga. Ngô kute me imexja tām ne kum me kanga. Nhyr apỳnh mỳjja kute me par djàri Metĩndjwỳnhmă ajte me kanga. Nhyr me tyk nhô pyka

Metĩndjwỳnhmã ajte me kanga. Kum me kanga nhym me tyk kunĩ krĩ djàti kabem kumex. Nhym mekmã pãnh jarẽnh nhỹ. Me tĩnri kute amijo bakôt ne memã pãnh jarẽnh nhỹ.

¹⁴⁻¹⁵Mekmã pãnh jarẽnh pan kam ate apỹnh mỳjja kute me par djari mekam o pôx ne kuwo imôtikam kurẽ ne ajte me tyk nhõ pykadjwỳ kuwo imôtikam kumẽ nhym arỳm me tyk nhõ pykaja kêt ne. Nhym bep mỳjja kute me parja gêdja ajte akubyn me par kêtukumrêx ne. Arỳm me tyk kêt. Mỳjja kute me parja arỳm kêt.

Nhym me idji'ã no'ôk kêtja, Metĩndjwỳnh kute me tĩn ne ar ba rã'ã rã'ã kadjy idji'ã no'ôk kêtja, me tãm ne Metĩndjwỳnh kuwo imôtikam me kurẽ. Me tyk nhujukri tyk ne ja.

Metĩndjwỳnh nhõ Djeruxarẽ ny.

21 ¹Nhym kam kàjkwamẽ pyka arỳm ny ba omũ. Nhym bep kàjkwa tũmmẽ pyka tũm ne arỳm nhĩ'ãm tẽn akuno. Nhym ngô raxbê pyka kêtđjwỳ arỳm kêt.

²Nhym kam krĩrax mextire ruw ba omũ. Krĩraxbê Djeruxarẽ arỳm ny ne ruw. Kàjkwa kurũm ruw. Metĩndjwỳnh kurũm ne ruw ba omũ. Djeruxarẽ arỳm mexkumrêx. Kute me mjên 'ỳr ba kadjy kute amimex pyræk, me kute mjên kadjy amimex ne kute kubêkà mex jangjênh ne mrãnh nhym me kute abenã me rênh pyræk.

³Nhym kam krĩ djàti kurũm me'ô kabên. Kàj bê kabên ne memã kum, —Ê, arỳm ne Metĩndjwỳnh pykakam me ja'ỳr bôx ne kam mekam ar bamã. Dja mekam ar ba ne kam meo aminhòkumrêx ne.

Nà, Metĩndjwỳnh ta dja mekam djan ⁴kam me kunĩmã no kangô kukôn mekmã o apêx.

Nhym kam me arỳm tyk kêtukumrêx ne.

Ne kaprĩ kêtukumrêx ne.

Ne mỳr kêtukumrêx ne.

Ne tokry kêtukumrêx ne. Mỳkam?

Mỳjja kunĩ tũmja arỳm nhĩ'ãm tẽn ne biknorkam ne arỳm kêt ne, ane.

Nãm ã krĩ djàti kurũm kabên ane.

⁵Nhym kam krĩ djàtikam ỳrja ne kabên ne,

—Ê, arỳm ne ba mỳjja kunĩo ny, ane.

Ne kam ajte,

—On 'ã pi'ôk no'ôk. Mrãmri ne kabênja. Djãm kabên kajgo? Arkati, kabênkumrêx, ane.

⁶Ne kam imã,

—Anũ. Arỳm ne ba o ino re.

Ba ibê mỳjja kunĩ krax ne ajte ibê mỳjja kunĩ 'ênhôt.

Ba ne ba adjakamã itũm ne kam ije mỳjja nhipêxo itẽm ne ije inomã mẽn, ba.

- Djori me'ô kum kôr ba kum ngô ngã gê o ikô. Ngô tĩn dja ba tu kum kajgo ngã gê o ikô. Mỳj ngô tĩn nã? Bir, ngô kute meo tĩnja dja ba kum kungã.
- 7 Me me kuràm tỳx ne kute ijãno ãm jamãbit dja ba mỳjja mex kunĩ ngã ne kam tu meo ikrakumrêx nhym me imã, “Me inhô Metĩndjwỳnh”, ane.
- 8 Nhym bep me kute bit ijo aminhômãn kute amikam me kabẽn pymaje ikangaja,
 ne kam ajte me kute amim imar kêtja,
 me kute axweo amiptàrja,
 me kute me par prãmja,
 me prô prãmja, me mjên prãmja,
 me udjy,^h
 me kute mỳjja Metĩndjwỳnh karô nhipêx ne kute we kum ar amijarênhô baja,
 me 'êxnhĩ kunĩ,
 me arĩk ar ba kunĩ dja me iwỳr bôx kêtikumrêx ne.
 Me ja kunĩ dja ba kuwyo imôtikam me kurê. Kuwymẽ kẽn ngrãngrã pòkkam me kurê. Me tyk nhjukri ajte tyk ne ja.
- 9 Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh 'ô kato ba omũ. Kadjy mrãnh djwỳnhbê 7 ne apỳnh mỳjjao kute meo bikênh djàri Metĩndjwỳnh ngryko ino rero ngônho ipu kute amỳnh ne o ku'ê ja 'ô ne iwỳr tẽn imã,
 —Apa, amrê tẽn ba on amã akre ga omũ. Mrykĩ'átomtĩ jabatànħ ny prô dja ba amã akre. Me arỳm kute abenã ar mênħja dja ba amã akre, ane. 10 ã imã anen kam ikarôo tẽn. Krãnh jabatànħ, krãnh prêkti'ỳr ikarôo tẽn ijo bôx.
- Nhym kam krĩrax mextire ruw ba omũ. Prô ne rwỳkja. Krĩraxbê Djeruxarê arỳm ruw. Kàjkwa kurũm, Metĩndjwỳnh kurũm ruw ba omũ.
- 11 Nhym aparmã adjênh tẽn. Metĩndjwỳnh jadjênhô ne adjênh ne. Ne kam karỳr kute kẽn pãnħ rax, kẽn ngrãngrã jadjênh tỳxja pyræk. Ne ajte karỳ:r kute krytyrãnħ karỳrja pyræk. Nãm ã krĩrax jadjênh anen ruw.
- 12 Nhym kikre bu'ã apỳnh kẽn djàri aben nhiby adjwỳro tẽn nhym ã prêktire anen ã utĩ ane. Nhym kam ajkwa krekrebê 12. Nhym kam apỳnh ajkwa krekre djàri kadjy mrãnh djwỳnh 'ã ku'ê. Nhym ajkwa krekre'ã idji arij. Apỳnh mekbê idjaer nhingêt kukãmãre nhidji djàri ajkwa krekre 'ã idji arij. Idjibê 12 ne apỳnh kre'ã arij.
- 13 Nãm kàjkwa krax 'ãnh ajkwa krekre amãnhkrut ne ikjêkêt. Ne kàjkwa nhôt'ãnh ajkwa krekre amãnhkrut ne ikjêkêt. Ne kàjkwa nhirê'ãnh aktã ajkwa krekre amãnhkrut ne ikjêkêt.

^h 21.8 Me kute apỳnh mỳjja mar, namẽ mry kaàkmẽ me karômẽ, me tãm ne me amijo wajangao ba. Nhym me karô punu ne me kute me jakôt me noo biknor prãmikumrêx. ã dja gar, A Tex 2.9, Apôx 13.13, Karô 8.9-24, 13.6-12, 19.13-19 jarê.

¹⁴Nhym kikre bu'ã apỹnh kẽn djàri aben nhiby adjwỳro tẽmja krakri ne kẽnpotibê 12 ikwã. Kẽnpoti'ã ne Mrykĩ'ãtomti jabatãnh ny kute ar anorbê 12ja idji arij.

¹⁵Nhym kadjy mrãnh djwỹnh kute imã kabẽnja àbêr djà byn o dja. Kẽn karỳro àbêr djà. O kute krĩrax'ã akremã. Kute krĩraxmẽ ajkwa krekremẽ bu'ã apỹnh kẽn djàri aben nhiby adjwỳro tẽmjamẽ kute 'ã akremã.

¹⁶Nhym krĩrax pomẽ rymẽ kute aben pyrãk. Nhym pokôt 'ã akren anhàkôt 'ã akren prêkkôt 'ã akre. Nhym kunĩ'ã akre kute aben pyrãk. Ne 'õ aben japanh kêtumrêx. Àbêr djào ne 'ã akreo tẽ. 'Ã akrebê 2.200 kiometu.

¹⁷Nãm kikre'ã akren kam atãri kikre bu'ã kẽnja'ã akre. Prêk'ã akrebê 64 metu. Me baje mỳjja 'ã akrekôt ne kadjy mrãnh djwỹnh kikremẽ kikre bu'ã kẽnjamẽ 'ã akre.

¹⁸Nhym bu'ã kẽnja ne ngrãngrã kute bõre ngrãngrã pyrãk o ne ipêx ne. Nhym bep krĩraxja ne kryt karỳro ipêx ne. Kryt karỳrobit, atemã mỳjja 'õmẽ o bikàr kêt. Nhym krytja karỳ:r kute ixẽ jadjẽnh pyrãk.

¹⁹⁻²⁰Nhym kam kikre bu'ã kẽnja krakri kẽnpotikam apỹnh kẽn djàri kumex. Kẽn pãnh raxbit. Kikre bu'ã kẽnja kĩnh kadjy.

Kẽn kutewa ne ngrãngrã kute bõre ngrãngrã ja pyrãk.

Ne atãri ja ngrãngrã tỹx kute kwẽnh ngrãngrã ngwỹnh ja pyrãk.

Ne atãri ja kàjbê ràràr kamrêk kute kòkanê ngwỹnh ràràr kamrêk ja pyrãk.

Ne atãri ja ngrãngrã kute krwỹnh ngwỹnh ngrãngrã ja pyrãk.

Ne atãri ja kajngàr kute ngànhtey nhy kajngàr ja pyrãk.

Ne atãri ja kamrêk kute tyrti tekà kamrêkti, tekà kamrêk ja pyrãk.

Ne atãri ja kàjbê ràràr kute mutêkre ngwỹnh ràràr ja pyrãk.

Ne atãri ja kàjbê ngrãngrã kute kòtkaak ngwỹnh kàjbê ngrãngrã ja pyrãk.

Ne atãri ja ngrãngrã kute bày'lyre ngrãngrã ja pyrãk.

Ne atãri ja kàjbê ngrãngrã kute krākamkàxte ngwỹnh kàjbê ngrãngrã ja pyrãk.

Ne atãri ja ngrãngrã tỹx kute atorti ngrekà ngrãngrã ja pyrãk.

Nhym bep kute katê ja ne ràràr kute kẽnnetojre ngwỹnh ràràr ja pyrãk. Be, kikre bu'ã kẽn krakri apỹnh kẽnpoti djàri ne ja.

²¹Nhym bep kikre bu'ã kẽnja ajkwa krekrebê 12ja ne angà krã. Angà krãti:, angà krãtio ne kikre bu'ã kẽnja ajkwa krekre kunĩ'o 'ã ijê djà, tãm ne kute ngàp jadjẽnh pyrãk. Apỹnh ajkwa krekre djàri ne kadjy angà krã'ã akren o ipêx ne, angà krã pỹnho. Be, kikre bu'ã kẽn jajkwa krekre ne ja.

Nhym bep krĩkam pryjadjwỳ kryt karỳro pry. Kryt karỳrobit, atemã mỳjja 'õmẽ o bikàr kêt. Karỳ:r kajgon kam apòkmã rĩt, kute ngõnh karỳr apòkmã rĩt ja pyrãk.

²² Djām krĩrax jakam Metĩndjwỳnh nhõ kikreti? Kati, arỳm ne bõx ne me bakam ar mrã. Bẽnjadjwỳr Metĩndjwỳnh tỳxo kubê kumkatimẽ krabê Mrykĩ'ãtomti jabatành nyja ar tãm ne arỳm ar bõx ne me bakam ar mrã. Arỳm ne ar ro'ã me bawỳr ruw ne me bakam ar mrã. Djām me kute kum kabẽn kadjy ne mete kum kikremã? Kati, arỳm ne ar bõx ne me bakam ar mrã. Mỳj kadjy dja me kum kikre? Djām kàjkwakam ar ba rã'ã ne mete kum kikren kam kum kabẽn mã?

²³ Djori kam mytmẽ mytyrwỳ kute me kurwỳ mã? Kati, Metĩndjwỳnh ta adjẽnho dja me kurwỳ. Krabê Mrykĩ'ãtomti jabatành ny jadjwỳbê ne me kurwỳ djwỳnh. ²⁴ Be, ar irã jakam godja apỳnh me ba djàri kunĩ kam mrã, mrãnh mextire. Nhym pyka kunikõt bẽnjadjwỳr krĩrax mã õ mỳjja mex kunĩo wangijn o krĩrax kĩnh ne.

²⁵ Nhym krĩ bu'ã kẽn jajkwa krekredjwỳ 'ã ijê kêtumrêx ne. Djām akamàt kadjy dja me ajkwa krekre'ã ijê? Kati, akamàt kêtumrêx, a'u ry typydji. Kam godja ajkwa krekre'ã ijê kêtumrêx ne. ²⁶ Nhym apỳnh me ba djàrikam me ja õ mỳjja mexo wangijn o krĩrax kĩnh ne. Nhym me rũnh krĩrax mã wangij nhym krĩrax ô'ã kĩnhkumrêx ne.

²⁷ Nhym bep mỳjja punu 'õ dja kum àr kêtumrêx ne. Me pijàm kêtme me 'êxnhĩmẽ me ja 'õ dja kum àr kêtumrêx ne. Nhym bep Mrykĩ'ãtomti jabatành ny kute õ pi'òk no'òkkam me tĩn rã'ã rã'ã'ã idji janhòrjabit dja me kum wangij.

Ngõ kute meo tĩn.

22 ¹ Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh imã ngõ kute meo tĩn pakrax jakre. Ngõ kute meo tĩn ne prõto nõ ba omũ. Metĩndjwỳnhmẽ Mrykĩ'ãtomti jabatành nyre ar krĩ djàti kurũm ne prõto nõ. Karỳ:rkumrêx. Karỳr kute krytyrãnh pyræk. ² Nãm pry nhõkre djækõt prõto nõ. Krĩraxkam pry nhõkre djækõt prõto nõ nhym aktã nokà'ã pidjõ kute meo tĩnja dja.

Pidjõ bàri amãnhkrut ne mytyrwỳ kunĩ kõt aben pãnh ô kadjy aktã ngõ nhijẽn o dja. Aktã ne ngõ jakà'ã ngõ nhijẽn o dja. Be, pidjõ ja ne ar mytyrwỳ kunĩkõt ôo kute aben japanho ãm kadjy dja. Nãm apỳnh mytyrwỳ djàri'ã pidjõ jakren o 12. Mytyrwỳ kunĩ kõt ôn bikaprār kêtumrêx kadjy 'ã akre. Nhym bep pidjõ 'õja ne kubê me umar mex djà, pyka kunĩ kõt kute meo mex nhym me umar mex ne kanê kêt mã.

³ Djām krĩ jakam mỳjja kute meo bikẽn mã? Kati, krĩ ja gẽdja tu kam me mex ryti pydji. Nhym mỳjja kute meo bikẽn dja 'ỳr àr kêtumrêx. Metĩndjwỳnhmẽ Mrykĩ'ãtomti jabatành ny dja kam ar meo ban meo djuw mex o ba. Nhym õ àpẽnhdjwỳ kum àpẽn mexkumrêx ne. ⁴ Ne kam Metĩndjwỳnh nokre pumũ nhym kam me kuka'ã Metĩndjwỳnh aminhidji janhò nhym me 'ã ar ba.

⁵ Nhym kam kam akamàt kêtumrêx ne. Nhym kam ngònhpòkti kêtumrêx ne. Nhym arngro kêtumrêx ne. Mỳj kadjy dja ngònhpòktimẽ

arngromê? Bēnjadjwỳrbê Metīndjwỳnh dja me kurwỳ. Nhym Metīndjwỳnh nhô me ja dja ar meo ba rã'ã: ar meo ba.

⁶Nhym kam kadjy mrãnh djwỳnh imã,

—Ê, mrāmri ne kabēnja. Djām kabēn kajgo? Arkati. Kabēnkumrêx. Amrêbê Bēnjadjwỳrbê Metīndjwỳnh ne me kute kabēn jarēnh djwỳnhmã ta Karô jano nhym me kam ô'ã memã kabēno amirīt ne. Nhym kam ajbir jakam ta arỳm ajte kadjy mrãnh djwỳnh jano. Kute ô àpēnhmã mỳjja kator 'ỳr jao amirĩtmã ne ano. Kute mỳjja kator kêtja anhỳr djwỳnhhràm mekmã o amirīt kadjy ne ano. Arỳm kator 'ỳr, ane. Nãm ã kadjy mrãnh djwỳnh imã ane.

Jeju bôx 'ỳr arê.

⁷Nhym Jejudjwỳ arỳm me bamã,

—Ê, arỳm ne ba akubyn me awỳr ibôx 'ỳr, ane. Ê, me'ô kute prĩne ikabēnkôt amijo ba jabej dja kĩnhkumrêx. Metīndjwỳnh kute anhỳr djwỳnhhràm memã mỳjjao kator'ã ujarēnh ga aje 'ã pi'ôk no'ôk nhym me kute amim mar ne kôt amijo ba jabej, be, me tãm dja me kĩnhkumrêx ne, ane.

Nãm ã Jeju me bamã ane.

⁸Ba, ba ibê Djuão ne ba arỳm prĩne omũ. Nã bãm mỳjja ja kunĩ pumũn kuma. Ne kam mỳjja kunĩ pumũn mar pan kam kabem itu mỳrbê tỳm.

Kadjy mrãnh djwỳnh kute imã mỳjja 'ã karô kabem itu mỳrbê tỳm ne bit ije kum rax jarēnhmã. ⁹Nhym kam imã,

—Kati, kwārĩk wānh. Badjwỳ ne ba Metīndjwỳnhmã idjápēnh, akamybê Metīndjwỳnh kabēn jarēnh djwỳnhmê ar akôt Metīndjwỳnhmã idjápēnh. Me akunĩ aje pi'ôk no'ôkkôt, ajbir aje Metīndjwỳnh kabēn'ã pi'ôk no'ôk jakôt amijo abajamê ne gu me baro'ã Metīndjwỳnhmã badjápēnh. Kam dja ga Metīndjwỳnhmãbit rax jarê, ane. ¹⁰Ne kam ajte imã,

—Gora udjur kêt.

Metīndjwỳnh kute anhỳr djwỳnhhràm memã mỳjjao kator'ã ujarēnh ga aje 'ã pi'ôk no'ôkja kwārĩk wānh udjur kêt.

(Mỳjja apôx 22.7)

Arỳm 'ỳr. Mỳjja ja kunĩ arỳm kator 'ỳr. ¹¹ Kwãrĩk wãnh me axwe wãnh axwe ar ba rã'ã. Nhym me arĩk ar badjwỳ tu wãnh arĩk ar ba rã'ã. Kute amimarkôt arĩk ar wãnh ba. Gê me kute katàt amijo badjwỳ katàt amijo ba rã'ã, katàt amijo ba ry typydji. Nhym Metĩndjwỳnh nhô me mex jadjwỳ mex rã'ã, mex ry typydji.

¹² Ë, arỳm ne Jeju me bamã kabẽn jarẽ. Gora me kabẽn ma. Nãm, — Ë, arỳm ne ba akubyn me awỳr ibôx 'ỳr. Dja ba bôx ne kam me amã pãnh jarẽ. Me aje amijo abakôt me amã pãnh jarẽ. Me ajaxwemẽ me amrãnh mexmẽ kôt me amã pãnh jarẽ. Ë, me ajaxwe dja ba me ajo ajkẽ nhym bep me mexmẽ gêdja ba me iro'ã ar iba. ¹³ Ba ibê mỳjja kunĩ krax ne aje ibê mỳjja kunĩ 'ênhôt. Ba ne ba adjakamã itũm ne kam ije mỳjja nhipêxo itẽm ne ije inomã mẽn. Ba ren ije kàkwamẽ pykamẽ omũnh 'ano idjãm kêt nhym ren amrêbê amijo ajkẽ nhym ren mỳjja kunĩ kêt ne, ane.

¹⁴ Be, Metĩndjwỳnh nhô me mexja, me axwe kêtja dja me kĩnhkumrẽx ne. Me tãm dja me kute kubêkà'ã ngrã o pôxkam aka pyrãk. Dja me axwe kêt ã mextire ne ã kĩnh ane. Me jabit, Metĩndjwỳnh nhô me mexja dja me pidjô kute meo tĩn ku ne krĩrax bu'ã kẽn jajkwa krekrekôt wangij ne kam Metĩndjwỳnh nhô krĩraxkam ar ba.

¹⁵ Nhym bep me kute ropre pyrãk ne arĩk ar bajamẽ me udjymẽ me prô prãmmẽ me mjẽn prãmmẽ me kute me par prãmmẽ me kute mỳjjao Metĩndjwỳnh karô nhipêx ne kute we kum amijarẽho bajamẽ me 'èxnhĩmẽ me kabẽn krãptĩjamẽ, me tãm gêdja me kum ngjẽn kêtumrẽx ne.

Nhym kam Jeju aje me bamã,

¹⁶ — Ba ibê Jeju ne ba me amã ikadjy mrãnh djwỳnh jano. Kute apỳnh me aje ikôt aben pydji djari me amã katàt mỳjja ja jarẽnhmã. Ba ne ba ibê Dawi tãmdjwỳkumrẽx ne ãm djakam dja. Ba ne ba Dawi nhipêx ne. Ba ne ba ije akati maktã umajyrtire pyrãk ne inhirãkumrẽx, ane. Nãm ã Jeju me bamã ane.

¹⁷ Nhym Metĩndjwỳnh Karômẽ Mrykĩ'ãtomti jabatàn ny prômẽ ar Jejumã kum,

— On amrẽ tẽ, ane. Jeju nhô me jabê Mrykĩ'ãtomti prô ne kum,

— On amrẽ tẽ, ane.

Godja ga me Jeju'ã idjujarẽnhja man kam gadjwỳ kum,

— On amrẽ tẽ, ane.

Nhym Jeju memã kum,

— Gê kam me'ô kum kôr jabej on amrẽ iwỳr tẽn ngô tĩno ikô. Tu kajgoo ikô, pãnh kêt. Amã ngô kute meo tĩnja kĩnh jabej tu kajgoo ikô, ane. Nãm ã Jeju kabẽn ane.

¹⁸ Ë, ibê Djuaô ne ba ije me amã ikabẽn jarẽnhmã.

— Me apa, me ikabẽn ma. Gora me aje ja mar jabej, Metĩndjwỳnh kute anhỳr djwỳnhràmmemã mỳjjao kator'ã ujarẽnh ba ije 'ã pi'ôk no'ôkja aje

mar jabej gora me ikabên ma. Dja ga me ajõ ijukri adjan atemã akabên 'õ jarên arým Metĩndjwýnh kabêno ajkê nhym arým pãnh me ajõo ajkê. Apýnh ije meo bikênh djàri'ã pi'ôk no'ôk jao dja me ajõo ajkê. ¹⁹Ba ibê Djuão ne ba ajte ije me amã ikabên jarênhmã,

—Godja ba ije anhýr djwýnhràM Metĩndjwýnh kute me amã mỳjjao kator'ã pi'ôk no'ôk ja ga me ajõ kabên 'õo ajngrà nhym arým Metĩndjwýnh abê mỳjja nê. Abê pidjô kute meo tĩnja nê abê õ krĩrax mextireja nê ne ije me amã mỳjja mex jarênh ne ije 'ã pi'ôk no'ôk ja tãm dja me ajõbê nê, ane.

Be, me ikabên ja ma. Ë, gêdja Jejudjwý me amã kabên jarê,

²⁰—Ba ibê Jeju, ije katàt me amã mỳjja kunĩ jarênh ne ba me amã, “Mrãmri ne ba arým me awýr ibôx 'ýr”, ane.

Dja gu me,

—Nà, Bênjadjwýr Jeju, mrãmri. On amrê tẽ, ane.

²¹Gê me banhõ Bênjadjwýr Jeju ukaprĩkôt prĩne me bajo djuw mex. Mrãmri. Tãm ne ja.

